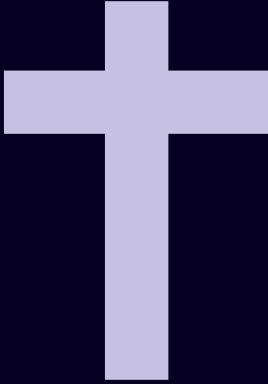

North Tanna New
Testament

The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b

Contents

MATIU	1
MAK	89
LUK	141
JON	233
WƏK MĤN	306
ROM	385
1 KORIN	424
2 KORIN	457
KALESIA	479
EFESAS	495
FILIPAE	507
KOLOSI	516
1 TESALONAEKA	526
2 TESALONAEKA	534
1 TIMOTI	539
2 TIMOTI	551
TAETAS	559
FILIMON	565
HIPRUS	568
JEMES	603
1 PITA	613
2 PITA	625
1 JON	631
2 JON	642
3 JON	644
JUT	646
NOL ƏPƏN	650

Matiu

Namnusən Təwir Rəha Iesu Kristo Itəm Matiu Təməte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Matiu

?Pah təməte naoa u? Matiu təməte naoa u. In etəm tuelef kit rəha Iesu. Nərgin kit mīn u Lifae. Matiu in etəm Isrel itəm tatos mənī rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto Iesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmim.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin o netəm Isrel, məto təməte e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm mīn rafin ikīn əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa u tatılpin Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tepət e nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn aupən itəm kəməte e Oltesteman. E nian rəha Iesu, netəm Isrel kəmoatatig ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsağin suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təməte naoa u o naka? Matiu təməte naoa u məmə otən-iarəp wir məmə Iesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgīn tinəmən rəkis məmə otəpanahl-ipa məmə otuwa mosmegəh Isrel. Matiu təməghat-in nəghatən tepət rəha Uhgīn e Oltesteman itəm ien mīn kotəghat-in Iesu, kən matəgətun məmə nəghatən mīn u kotiet-pa e nəmegəhən rəha Iesu. Kən Matiu tolkeike məmə netəmim okotitun məmə Iesu in Kig itəm in ilis e kig mīn rafin.

*Tipi Iesu Kristo rat mīn
(Luk 3:23-38)*

¹ Inu nərgi tipi Iesu Kristo rat mīn, kit in Kig Tefit, kən kit mīn in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,

kən Aisak in tata rəha Jekop,

kən Jekop in tata rəha Juta ne pian mīn,

³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau mama u Temar,

kən Peres in tata rəha Hesron,

kən Hesron in tata rəha Ram,

⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,

kən Aminatap in tata rəha Nason,

kən Nason in tata rəha Salmon,

⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama Rehap,

kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u Rut,

kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kæn Jese in tata ræha Kig Tefit.

Kæn Kig Tefit in tata ræha Solomon u ræhan mama in pøtan ræha Uria aupæn,

⁷ kæn Solomon in tata ræha Rehopoam,

kæn Rehopoam in tata ræha Apia,

kæn Apia in tata ræha Asa,

⁸ kæn Asa in tata ræha Jehosafat,

kæn Jehosafat in tata ræha Jehoram,

kæn Jehoram in pipi rat ræha Usia,

⁹ kæn Usia in tata ræha Jotam,

kæn Jotam in tata ræha Ahas,

kæn Ahas in tata ræha Hesehia,

¹⁰ kæn Hesehia in tata ræha Manase,

kæn Manase in tata ræha Amon,

kæn Amon in tata ræha Josaea,

¹¹ kæn Josaea in tata ræha Jekonaea ne pian min, kæn uarisig lan, tikiwir min ræha noanol min ræha Isrel kæmotæmik ilat motuwîn Papilon mæmæ ilat okotuwa slef min ræhalat.

¹² Kæn inu nærgi pipi min itæm tæmætuoun e nian noanol min ræha Isrel kæmotuwîn Papilon.

Jekonaea in tata ræha Sealtiel,

kæn Sealtiel in pipi ræha Serupapel,

¹³ kæn Serupapel in tata ræha Apiut,

kæn Apiut in tata ræha Eliakim,

kæn Eliakim in tata ræha Asor,

¹⁴ kæn Asor in tata ræha Satok,

kæn Satok in tata ræha Akim,

kæn Akim in tata ræha Eliut,

¹⁵ kæn Eliut, in tata ræha Eleasar,

kæn Eleasar in tata ræha Matan,

kæn Matan in tata ræha Jekop,

¹⁶ kæn Jekop in tata ræha Josep u iærman ræha Meri.

Kæn Meri tæmilæs Iesu, kæn kætaun-in mæmæ Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa.

¹⁷ Tæmætuoun e Epraham mætoarus-pæn Kig Tefit, pipi rat min æm u neen kæmæte rækis nærgilat, ilat fotin. Kæn tæmætuoun min e Kig Tefit mætoarus-pæn noanol min ræha Isrel kæmotuwîn Papilon, pipi rat min ilat rafin fotin. Kæn tæmætuoun min e noanol min ræha Isrel kæmotuwîn Papilon mætoarus-pæn Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, pipi rat min ilat rafin fotin.

Naiiræn ræha Iesu Kristo
(Luk 2:1-7)

18 Inu namnusən rəha naiirən rəha Iesu Kristo. Mama rəha Iesu, nərgin u Meri, kinən rəkis məmə okos rəhan kətim kan məmə otətəu-pən suah kit, nərgin u Josep. Məto e nian kəsueamən əh muatig kitiəh, kən Josep təsuwinən əh mehm, məto Narmın Rəha Uhgın tinol məmə Meri tinəpək-əpək rəkis. 19 Kən rəhan iaguıhl Josep in etəm ətuatip, kən tatətəlig-in məmə otapəs Meri, məto in təsolkeikeən məmə otol Meri taulis, kən nikin təht məmə otəsən-iarəpən kəm netəmin.

20 Məto nian nikin təmatəht məmə in otol nətəligən əh, kən nagelo kit rəha İəramərə təmuwa ron e napıliirən mən-ipən kəm in məmə, “Josep, mipi Tefit rat. Onəkəsəginən məmə onakit Meri məmə in rəham pətan, məto-inu suakəku əh tətətig lan, in təmisi-pən əm o Narmın Rəha Uhgın. 21 Kən in otıləs nətın kit iərman, kən onəkaun-in nərgin məmə Iesu məto-inu in otosmegəh rəhan min netəmin e nolən tərət min rəhalat.”*

22 Natınnat min rafın əh kəmotuwa kol əm nıpahrienən e nəghatən rəha İəramərə itəm rəhan kit ien təmən əupən ikin məmə, 23 “Pətan əkəku kit itəm iərman təsuwinən əh ron, otəpəs məwig, kən panıləs nətın kit iərman, kən okaun-in nərgin məmə Emanuel,” inu nıpətın təmə, “Uhgın tətətig kitat min.”

24 Kən nian Josep təmaiir, kən təmətəu-pən əm nəghatən rəha nagelo rəha İəramərə. Kən təmuwin mit Meri muwa e rəhan latuənu məmə rəhan pətan, 25 məto in təməsuwinən əh mehm matuwin matuwin mətoarus-pən Meri tıləs nətın iərman. Kən Josep təmaun-in nərgin məmə Iesu.

2

Netəm-iasol kəmotairahgin Iesu

1 Iesu təmaiir əpəh nıtən rəha Jutia e taon Petlehem e nian Kig Herot Asol in təmatərəməyə lan. Kən uarisig ikin, netəm-iasol min neen kəmotisi-par isəu motuwa Jerusalem. Kotenatig wir e nənən nıpəti məhau min. Kən motuwa motətəpəh məmə, 2 “? Suakəku u in hiə, itəm in təmaiir məmə in kig rəha netəm Isrel? Emotehm rəhan məhau təməyə əpəh par, kən ekoatuwa məmə ekotos-ipən nisialiən kəm in.”

3 Nian Kig Herot Asol təməto nəghatən əh, ilat netəm Jerusalem nıkilat rafın təmərat. 4 Kən təmərgəfimin pris asol min ne iəgətun min rəha Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, kən matətəpəh olat məmə, “?Kristo itəm Uhgın tinəmən rəkis məmə otahl-ıpa, in otaiir hiə?” 5 Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “In otaiir əpəh taon Petlehem e nıtən rəha Jutia. Məto-inu ien kit rəha Uhgın əupən, təməte tol min-nulan məmə, 6 ‘Ik

1:18: Luk 1:27,35

*

1:21: Iesu, nıpəti tatən məmə, “İəramərə tatosmegəh”

1:21: Luk 1:31; 2:21

1:23: Aes 7:14

1:25: Luk 2:21

2:2: Nam 24:17

Petlehem əpəh e nitən Juta, okol kəsənən məmə ik nat əpnəpən e netəm-iasol mən əpəh ikin Juta, məto-inu etəm-iasol kit otisipən lam, kən in otatehm wır rəhak mən netəm Isrel tahmenpən e etəm tatehm wır rəhan sipsip mən.' ”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm kotenatig wır e nənən nıpəti məhau mən kotuwa tuəfimən anion ilat, matətapəh olat məmə məhau əh təmə rətuatip e nian naka, kən kəmotən-ipən nian rəha məhau kəm in. ⁸ Kən in təmə n-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin Petlehem motegəs-in wır suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa məmə io mən ekuwin mos-ipən nisaiiən kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, kəmotiet motuwin, kən motehm məhau ilouin itəm kəmotehm əpəh par. Nian kəmotehm mən məhau əh, nıkilat təmagien təmagien. Kən məhau un təmaupən-in ilat muwin matətul ətuatip əh suakəku ilouin tətəpəl ikin. ¹¹ Kən kəmotuwin əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmotisin nulilat moatos-ipən nisaiiən kəm suakəku əh. Kən kəmotielig nautə e rəhalat kətim mən itəm nəmtilat tiəkis, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tatipit-ıpit, ne nat kit mən itəm nəmiəwin təwır nian katuwan e nigəm, nərgin u frankinsens, ne fomat itəm nəmiəwin təwır, nərgin u mır.

¹² Kən Uhgın təmə n-iəhau ilat e nəpılaiirən məmə okəsotitəlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotawılək-in Kig Herot motuwin-pən e suatip pisin moatuwin iməlat ikin.

Josep ne Meri kəmiələs İesu məhlagım məhaluwın əpəh İjip

¹³ Nian netəm kotenatig wır mən u kəmotiet rəkis mınəotuwin, kən nagelo kit rəha Uhgın təmuwa miet-arəpa o Josep e nəpılaiirən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, mıləs suakəku ilau rəhan mama, onəkəhlagım məhaluwın əpəh İjip. Kən onatəhlatig əh-ikin mətoarus-pən io əm ekən-ıpinə mən kəm ik məmə onəkəhalitəlig-pa mən, məto-inu otəsuwəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə otəhamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapın, Josep təmətul mıləs suakəku ilau rəhan mama məhlagım mətəhaluwın əpəh İjip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e nıməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otimis. Nat u tinuwa məmə otol nıpahrienən e nəghatən itəm İərəmə rəmə n təmə n rəkis əupən e nəghatən rəha ien kit tatən mınulan məmə, “Emaun-in nətik İərman məmə otiet rəkis İjip.”

Mopael mən rəha Kig Herot Asol kəmotəhamnu nisualkələh nəman

¹⁶ Kæn e nian Kig Herot Asol tæmitun mæmæ netəm kote-natig wir e mæhau min kæmæsotolæn næwian motawilæk-in motagim, kæn nikin tæmahmæ pik agin. Kæn in tæmahl-ipæn ræhan mopael min mæmæ okotuwîn Petlehem ne ikin min rafin titælau lan, mæmæ okoteam-in nisualkælæh iærman min itəm ræhalat nup tæsaprækis-inæn nup kæiu, kæn okotohamnu ilat rafin. In tæmitæpun nup kæiu næhlan mæto-inu nikin tæmæht mæmæ nian ætuatip æh itəm netəm kotenatig kæmotehm mæhau lan. ¹⁷ Natimnat min u tæmol næghatæn u tuwa mol nipahrienæn lan itəm ien Jeremaea tinæmæn rækis aupæn ikin mæmæ, ¹⁸ “Netəm Rama kæmotæto pætan kit tætasæk tætasæk mæto-inu tatæto tærat agin. Pætan æh in Rejel, in tætasæk o ræhan nisualkælæh. Kæn mæsolkeikeæn mæmæ suah kit otuwa mæghat milæs-ipær min ræhan nætæligæn mæto-inu ræhan min nisualkælæh kinotimis rafin.”*

Josep ne Meri ne suakæku kæmæhaliet Ijip mæhalitælig-pæn Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol tæmimis, mæto Josep ne Meri ne suakæku katæhlatig æh æpæh Ijip, kæn nagelo kit ræha Uhgîn tæmuwa o Josep e napilaiiræn kit matæn-ipæn kæm in mæmæ, ²⁰ “Josep. ætul milæs suakæku ne ræhan mama kæn mæhalitælig-pæn e næptæn æh Isrel, mæto-inu netəm min u kæmotolkeike mæmæ okotohamnu suakæku, ilat kinotimis rækis.” ²¹ Kæn Josep tæmætul milæs suakæku æh ne ræhan mama, kæn mæhalitælig-pæn min e næptæn æh Isrel.

²² Mæto nian Josep tæmæto mæmæ Akeleas tæmos næme ræhan tata Kig Herot Asol matæramære e Jutia, kæn in tæmægin nitælig-pænæn Jutia. Kæn Uhgîn tæmæghat kæm Josep e napilaiiræn kit min mæmæ in otæsuwînæn Jutia, kæn tæmiet muwîn ikin pisin e nitæn asol Kalili. ²³ Kæn kæmæhaluwîn mætæhlatig nitæn æh Kalili e taon kit, nærgin u Nasaret, mæmæ otol næghatæn ræha ien min ræha Uhgîn aupæn otuwa mol nipahrienæn. Ilat kæmotæn-ipæn mæmæ, “Okotæn mæmæ in etəm Nasaret.”

3

Jon Baptais tætamnus-iaræp næghatæn ræha Uhgîn

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;

Jon 1:19-28)

¹ Nup min neen tinuwa minuwîn rækis, kæn Jon Baptais tæmiet-aræpa, kæn mætamnus-iaræp næghatæn ræha Uhgîn æpæh Jutia ikin taruæn-aruæn ikin, ² matæn mæmæ, “Otæuhlin itæmat e ræhatæmat nolæn rat min, kæn motuwîn o Uhgîn, mæto-inu, nian itəm Uhgîn otæramære e netæmim rafin tinatuwa iuæhkir.”

2:18: Jer 31:15 * **2:18:** E ves u, nærgin u Retiel, tatætul o mama min rafin ræha Isrel. **2:23:** Aes 11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45 **3:2:** Mat 4:17; Mak 1:15

³ Jon Baptais u, itəm Aesea, ien rəha Uhgīn aupən, təmatəghat-in məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə rəha ləramərə, kən motol rəhan suatip tətəuatip.’ ”

⁴ Jon tatuwin e natimnat itəm kəmol e nīməme nat megəh kit katən məmə kamel, kən rəhan kətəut kəmol e nuwigi kau, kən nigīn nagwənən, tatun pitip ne nahui sukapak.*

⁵ Kən netəmim tepət kəmotisi-pən Jerusalem, ne ikin mīn nītən Jutia, ne ikin mīn iuəhkir o nəhau əh Jotan, kəmotuwa məmə okotəplan Jon. ⁶ Kən kəmotən-iarəp rəhalat nolən rat mīn, kən in təmol baptais elat e nəhau əh Jotan.

⁷ Məto nian Jon təməplan məmə Farisi mīn ne Satusi mīn tepət kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Itəmat nəkotahmen e təgəluə mīn! Rəhatəmat nolən teko-eko. ?Nikitəmat təht məmə okəmə nəkoatol əm baptais u, kən onəkotagim tənin nalpīnən ne neməha rəha Uhgīn itəm otuwa? !Kəp! ⁸ Otol natimnat itəm koatəgətun məmə nəmotəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat mīn, kən motuwīn o Uhgīn.

⁹ “Kən sotən atipən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol mīn rəha Epraham. ! Kəp! Inu nat əpnəpīn əm. Iatən kəm itəmat məmə nat əpnəpīn kəpiel mīn əm, məto Uhgīn titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol mīn rəha Epraham.† ¹⁰ Məto-inu roiu ne, Uhgīn tīnətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmə nig kit təsoe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərəkin-pən e nigəm.

¹¹ “Roiu, iatol baptais etəmat e nəhau məto-inu, itəmat nəmotəuhlin rəhatəmat nətəligən o nolən rat mīn rəhatəmat. Məto etəmim kit otuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agīn, esahmen-pənən məmə ekiləs rəhan put tahmen e rəhan iolwək. Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmin Rəha Uhgīn ne nigəm. ¹² In tatətul matip o nakilən nolən rəha netəmim məmə otoor netəmim, tahmen-pən e etəm tətəsum matoor nagwənən təwir ne nagwənən tərət. Tatos nagwənən təwir matuwīn latuənu. Məto tatərakin-pən nagwənən tərət e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

3:3: Aes 40:3 * **3:4:** Jon tatuwin e natimnat itəm tahmen e rəha ien Elaija təmatuwīn lan aupən.

(2 King 1:8, Sek 13:4). Netəm Isrel, nīkilat tətəmatəht məmə Elaija otitəlig-pa mīn e nətueintən nian kit mīn məmə otol əpen-əpenə e netəmim o nuwamen rəha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, Iesu təmuhəpik lan məmə Jon in ien kit tahmen e Elaija itəm niki netəmim tətəht məmə otuwa mīn. (Mat 11:14, 17:10-13). **3:4:** 2 King 1:8

3:7: Mat 12:34; 23:33 † **3:9:** Netəm Isrel, nīkilat təht məmə in nat asol məmə ilat noanol pahrien rəha Isrel, məto nat asol e niganəmti Uhgīn məmə netəmim okotəkəike kəuhlin rəhalat nətəligən kən motol nəwian. **3:9:** Jon 8:33,39; Rom 4:12

3:10: Mat 7:19; Luk 13:6-9 **3:11:** Jon 1:26-27,33; Wək 1:5

Jon tæmol baptais e Iesu
(*Mak 1:9-11; Luk 3:21-22*)

¹³ Kæn Iesu tæmiet e nitæn Kalili muwa e næhau Jotan mæmæ Jon otol baptais lan. ¹⁴ Mæto Jon tatæn-iæhau æskasik in mæn-ipæn mæmæ, “Tætuatip æm mæmæ ik onækol baptais lak. ?Tahro natuwa mæmæ ekol baptais lam?” ¹⁵ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Kæp. Pæs otol næhlan roiu. E nolæn æh, kilau okioal nat kit itæm Uhgîn tolkeike.” Kæn Jon tæmegæhan-in.

¹⁶ Kæn Jon tæmol baptais e Iesu, kæn roiu agin Iesu tæmæ e næhau, kæn æmun nego e neai tæmeræh, kæn tæmæplan Narmin Ræha Uhgîn tæmeiuaiu-pa tahmen e mak, kæn mæpælæh-pær lan. ¹⁷ Kæn næwia Uhgîn tæmisi-pæn e neai matæn mæmæ, “Inu nætik keike itæm iakolkeike pik, kæn nikik tagien pik ron.”

4

Setan tæmos-ipæn-os-ipæn

kæm Iesu
(*Mak 1:12-13; Luk 4:1-13*)

¹ Kæn Narmin Ræha Uhgîn tæmæghat-pæn e niki Iesu mæmæ in otuwîn æpæh ikin taruæn-aruæn ikin mæmæ Setan otos-ipæn-os-ipæn kæm in. Kæn Iesu tæmuwîn ikin. ² Kæn Iesu tæmapæs nagwænæn o nian foti, e nærauiægæn ne lapin, kæn uarisig lan næumis tæmus pik. ³ Kæn Setan tæmuwa minatos-ipæn-os-ipæn kæm Iesu mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, æn-ipæn kæm kæpiel min pæs kotæuhlin ilat motuwa motol pîret lan.”

⁴ Mæto Iesu tæmuhalpin næghatæn ræha Setan mæmæ, “Kæmæte e Naoa Ræha Uhgîn mæmæ, ‘Netæmim okol kæsotatigæn e nagwænæn æm, mæto okotatig e næghatæn min rafin itæm tatisipæn o Uhgîn.’ ”

⁵ Kæn Setan tæmit Iesu mian æpæh Jerusalem, e nætuei nimæ æpæh ilis agin e Nimæ Ræha Uhgîn, ⁶ kæn mæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, ætipæn æpæh læhau e nisip, mæto-inu Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Uhgîn otæn-ipæn kæm ræhan nagelo min mæmæ okoatehm wir ik, kæn motilæs æm ik ilis e nelmilat mæmæ nækæsorinæn nelkæm mæsin ne e kæpiel.’ ”

⁷ Kæn Iesu tæmuhalpin næghatæn ræha Setan mæmæ, “Naoa Ræha Uhgîn tatæn min mæmæ, ‘Okol nækæsotos-ipæn-os-ipænæn kæm ræhatæmat Iæramæræ Uhgîn mæmæ otol nat kit, kæn mæmæ onækotæplan mæmæ in tætatig itæmat min, o kæp.’ ”

⁸ Kæn Setan tæmit min Iesu mian æpæh ilis e nitot asol, kæn tæmægætun in e kantri min rafin e nætueintæn, ne næsanænæn ræhalat, ne natimnat wir agin min rafin itæm kotatig lan, ⁹ kæn

təmən-ipən kəm Iesu məmә, “Natimnat rafin min əh, oekosipinə kəm ik məmә onatərəmərə olat, okəmә nəkisin-pa nulim kən məfak-pa kəm io.”

¹⁰ Kən Iesu təmuhalpın rəhan nəghatən məmә, “!Uwin isəu, Setan! Naoa Rəha Uhgın tatən məmә, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat İərəmərə Uhgın, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

¹¹ Kən Setan təmagım mapəs Iesu, kən nagelo min kəmotuwa motasitu lan.

Iesu tinətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın e nitən Kalili

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Kən e nian əh, kəmaskəlīm Jon Baptais kiləs-ipən e kalapus. Kən nian Iesu təməto nəghatən lan, kən in təmiet muwın e nitən Kalili. ¹³ Kən təmapəs natigən Nasaret, kən miet muwın əpəh ləhau e taon kit, nərgin u Kapaneam, iuəhkır o Lek Kalili, kən mətatig ikin əh e nitən asol rəha noanol min rəha Sepulun ne Nəptali aupən. ¹⁴ Təmuwın ikin əh məmә nəghatən rəha ien Aesea otuwa mol nıpahrienən lan itəm təmən aupən məmә, ¹⁵ “Nəptən rəha noanol rəha Sepulun, ne nəptən rəha noanol rəha Nəptali tatəməhl e suatıp tatuwın e lek Kalili, entənipən-pən e nəhau Jotan. Inu nitən asol Kalili, ima İaihlua min. ¹⁶ Netəm ikin kəmotatig e napinəpən, məto kəmotəplan nəhag-əhagən asol kit. Kən tinatian, kən nəhag-əhagən asol təmasiəgəpın ilat itəm kəmotatig e napinəpən rəha nımisən u tatəfətəin ilat nian rafin.”

¹⁷ Kən mətuoun e nian əh, Iesu təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən məmә, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən motitəlig-pən o Uhgın, məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın tinatuwa iuəhkır.”

Iesu təmaun-in netənim kuwit məmә okotətəu-pən in

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Iesu təmətəliwək e nıkalı Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu ilau pian, Antru ne Saimon, u nərgin kit min u Pita. İlau kətuərakın net e Lek Kalili məto-inu ilau etənim mil rəha niuwən nəm min. ¹⁹ Kən təmən-ipən kəm ilau məmә, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etənim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etənim mil rəha niuwən netənim məmә okotuwa rəhak min netənim.” ²⁰ Kən roiu agın, ilau kəmuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

²¹ Kən Iesu təmalıwək muwın noan məsın min, kən məplan suah mil kəiu min ilau pian, nərgıluu u Jemes ne Jon, nəti Sepeti mil. Kətuəpələh e nıpəgnoa pot iləhal rəhalau tata matuəhl wır rəhalau net min, kən Iesu təmaun-in ilau məmә

okuea miauarisig-in in. ²² Kæn roiu agin, ilau kæmuætul muapæs pot ne tata ræhalau, kæn muætæu-pæn Iesu.

Iesu tæmægætun netæmim kæn matol-wir netæmim e nimisæn (Luk 6:17-19)

²³ Kæn Iesu tæmaliwæk ikin min rafin e nitæn Kalili, matægætun netæmim æpæh e nimæ min ræha nuæfiminæn, kæn matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha næramærææn ræha Uhgîn kæm netæmim, kæn matol-wir netæmim itæm koatimis e nimisæn rafin, ne netæmim itæm nipætilat tærat o nimisæn rafin. ²⁴ Kæn namnusæn e Iesu tæmitælau rafin e profens ikin Siria, kæn netæmim kæmotæmik netæmim rafin itæm koatimis motuwa o Iesu, ræhalat nimisæn tol min-nulan: neen koatimis, neen nipætilat titahmæ, neen narmin rat tætätig elat, neen koatos nimisæn ræha mænig moataut, kæn neen nipætilat mæsin tæmimis. Mæto Iesu tæmol-wir ilat. ²⁵ Kæn nimanin netæmim kæmotiet e nitæn Kalili, ne ikin Tekapolis, ne Jerusalem æpæh Jutia, ne ikin pisin min neen æpæh Jutia, ne ikin min entænipæn-pæn e næhau Jotan, kæn ilat rafin kæmotuarisig-in Iesu.

5

Æpæh ilis e nitot, Iesu tæmægætun ræhan netæmim itæm koatuarisig-in in

¹ Nian Iesu tæmæplan nimanin netæmim itæm koatætæu-pæn in, kæn in tæmuwin æpæh ilis e nitot, kæn mæpælæh, kæn ræhan netæmim itæm koatuarisig-in in, ilat kæmotuwa. ² Kæn minætuoun matægætun ilat.

Netæmim itæm koatätig e næwiræn pahrien

Iesu tæmæn mæmæ,

³ “Nakoatätig e næwiræn pahrien nian nækoatilæs-iæhau itæmat, moatæn e nikitæmat mæmæ nakoatækul-pæn æm e Uhgîn. In næwiræn pahrien mæto-inu, itæmat netæmim ræha Uhgîn, kæn in tatæræmære etæmat.

⁴ Nakoatätig e næwiræn pahrien nian nakoatasæk kæn nikitæmat titahmæ.* In næwiræn pahrien mæto-inu, Uhgîn otos-iæhau nikitæmat.

⁵ Nakoatätig e næwiræn pahrien nian næsotos-ipær atipæn itæmat. In næwiræn pahrien mæto-inu, o nian kit Uhgîn otos-ipinæ nætueintæn kæm itæmat u ræhan min.

⁶ Nakoatätig e næwiræn pahrien nian nakotolkeike pik e nikitæmat rafin agin mæmæ næmegæhæn ræhatæmat

4:23: Mat 9:35; Mak 1:39; Wæk 10:38 **4:24:** Mak 6:55 **4:25:** Mak 3:7-8

5:3: Aes 57:15 * **5:4:** Iesu tæsæn ætuatipæn ikin-u mæmæ suah kit tæmahro nikin titahmæ. Kæm-naka nikin titahmæ o nolæn rat ræhan, o kæm-naka nikin titahmæ mæto-inu suah kit tæmimis, o kæm-naka in nat kit min. **5:4:** Aes 61:2-3; Nol æpæn 7:17 **5:5:** Sam 37:11

okotətuatip e niġanəmti Uhgın. In nəwırən pahrien mətə-inu, Uhgın otol rəhatəmat nəmegəhən kotətuatip e niġanəmtin.

⁷ Nakoatatiġ e nəwırən pahrien nian nakotasəkitun netəmim.

In nəwırən pahrien mətə-inu, Uhgın otasəkitun itəmat.

⁸ Nakoatatiġ e nəwırən pahrien nian nikitəmat tətətuatip məwır.

In nəwırən pahrien mətə-inu, onəkotəplan Uhgın.

⁹ Nakoatatiġ e nəwırən pahrien nian itəmat netəmim rəha

nələhəuən nəməlinuən. In nəwırən pahrien mətə-inu,

okaun-in itəmat məmə nenəti Uhgın.

¹⁰ Nakoatatiġ e nəwırən pahrien nian nəkoatol natimnat itəm

kotətuatip e niġanəmti Uhgın, kən netəmim koatol tərət

kəm itəmat ron. In nəwırən pahrien mətə-inu, itəmat

netəmim rəha Uhgın, kən in tatərəmərə etəmat.

¹¹ “Nakoatatiġ e nəwırən pahrien nian netəmim koatol

natimnat min tərət kəm itəmat mətə-inu itəmat netəmim

rəhak, inəh koatən rat itəmat, kən moatərəkın itəmat, kən

moateiuə-in itəmat moatən nəghatən tərət min moatərəkın

itəmat lan. ¹² Nipahrienən, netəmim kəmoatol nolən ahmen

min əm kəm ien min aupən ikin itəm ilat koatol kəm itəmat.

Kən otagiən pik, mətə-inu nətouən asol rəhatəmat tətatiġ əpəh

e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Itəmat nəkotahmen e sol kəm netəmim rafin e

nətueintən. † ? Mətə okəmə rəhan nətehenən tinikə, otahro

muwa mətəhen min? Təsəwır minən o nat kit min, okərakin,

kən netəmim kotaliwək lan. ¹⁴ Itəmat nəhag-əhagən rəha

netəmim e nətueintən. Taon itəm kəmol əpəh ilis e nitot, okul

təsəhluaiġən. ¹⁵ Kən etəmim kit tikə məmə otasiepən e lait,

kən məfətain-iəhau e kətim. Kəp, nian tasiepən e lait, kən in

otəkəike mətə-pər ikin lait tatəpələh ikin məmə lait otasiəgəpın

rafin nipəgnoa nimə o netəmim rafin. ¹⁶ Kən e nolən ahmen

min əm, otol rəhatəmat lait e nəmegəhən rəhatəmat tasiə

məmə netəmim okotəplan wək wır min itəm itəmat nəkoatol,

kən ilat okotiləs-ipər nərgi tata Uhgın itəm tətatiġ e nego e

neai.”

Lou rəha Moses

¹⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə,

“Təsəwırən məmə nikitəmat otəht məmə emuwa məmə

ekərakin Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses ne ien

5:6: Aes 55:1-2 **5:10:** 1 Pita 3:14 **5:11:** 1 Pita 4:14 **5:12:** 2 Kron

36:16; Wək 7:52 † **5:13:** Sol tatol nagwənən tatətehen wır, kən məsarətan. Təwır

məmə nolən rəhatat otətasitu e netəmim məmə ilat kotuwa netəm kotətuatip. Mətə

tərət okəmə nolən rəhatat tatiuw-pən netəmim e nolən rat. **5:14:** Jon 8:12; 9:5

5:15: Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 **5:16:** Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12

min aupən. !Kəp! Eməsuwamən məmə ekərakin ilat, məto emuwa məmə ekol nīpəti nəghatən min əh okotuwa motol nīpahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat məmə nian nəptən ne neai kətuatig, kən Lou, in min otatig. Kən okol nat kit otəsikəən lan, nat əpnapin in leta əkəku agin, kən Lou otətul motol wək mətoarus-pa nəghatən min rafin rəha Lou kotuwa motol nīpahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgətun netəmim min məmə ilat min okotapəs, nat əpnapin in Lou kit ləhau agin, kən okotaun-in suah əh məmə in ləhau agin e nərəmərəən rəha Uhgın. Məto suah kit itəm tatol Lou min əh, matəgətun netəmim lan, kən okotaun-in suah əh məmə in ilis agin e nərəmərəən rəha Uhgın. ²⁰ Iatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolən otəkəike mətuatip wir agin e niganəmti Uhgın, taprəkis-in nolən min rəha Farisi min ne iəgətun min rəha Lou itəm nikilat əm təht məmə kotətuatip wir. Okəmə rəham nolən təsətuatip wirən nəhlan, kən okol nəsuwinən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın.”

Suah kit itəm neməha tatol
(Luk 12:57-59)

²¹ Kən Iesu təmən min məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən itəm iəgətun min kəmotən kəm pipi rat min rəhatəmat aupən. İlat kəmotən məmə, ‘Əsotohamnuən etəmim,’ kən ‘Etəmim itəm təmohamnu itəm, otəkəike mətul e niganəmti kot mos nalpınən.’ ²² Məto io iatən kəm itəmat məmə,‡ okəmə suah kit neməha tatol o nat kit pian təmol, kən tətəuətup məmə suah əh itəm neməha təmol, otətul e niganəmti kot. Kən okəmə suah kit tatən rat pian, kən tətəuətup məmə in otətul e niganəmti kaonsel asol. Kən okəmə suah kit tətəu- iərmis-in suah kit,§ kən tətəuətup məmə etəm təmən nəghatən əh otuwın e nigəm asol.

²³ “Kən o nat əh inəh, okəmə nian natuwın e olta e Nimə Rəha Uhgın məmə onəkös-ipən nat kit kəm Uhgın, məto ikin əh, nikim tınəht piam itəm tatol neməha kəm ik o nat kit nəmol kəm in itəm təsahmenən, ²⁴ əpəs pitən rəham nat əh, kən muwın məplan piam muəg-ətuatip-in nətəligən rəhatəlau, muapəs nolə tikimır, muea iolitilau min, kən uarisig nəpanitəlig muwın mos-ipən nat kit rəham kəm Uhgın e olta əpəh e Nimə Rəha Uhgın.

5:17: Rom 3:31 **5:18:** Luk 16:17; 21:33 **5:19:** Jem 2:10 **5:21:** Eks 20:13; Dut 5:17 ‡ **5:22:** Iesu təməsənən məmə Lou in tərət. Məto in tatən-iarəp lou itəm təwir pik, kən matek niki netəmim. § **5:22:** Nəghatən u “tətəu-iərmis-in,” tatəghat-in nəghatən min tahmen e “Ik iərmis,” o “Ik ialməl,” o “Rəhm-kapə təpiə,” o “Ik nəti iərmis.” **5:22:** 1 Jon 3:15 **5:23:** Mak 11:25

²⁵ “Kən okəmә nәmol nat kit tәsahmenән e etәmim kit, kən etәmim un tolkeike mәмә otilәs ik muwın e kot, tәwir mәмә nakuwın uәhai әm, nian nәsianән әh e kot, kən muәg-әtuatip-in nipәgnәmtin rәhatәlau pitән. Okәмә nakapәs, etәmim un otilәs-ipән ik e nelmi etәм tәtakil nәghatән, kən etәм tәtakil nәghatән otos-ipән ik e nelmi polis, kən polis otilәs-ipән ik e kalapus. ²⁶ Nipahrienән iatән kәм itәmat mәмә, okәмә tol nәhlan, okol nәsietән e kalapus mәtoarus nakәtou rafin agin nalpinән rәham.”

Etәmim itәм tәtaklәh-in pәtan

²⁷ Kən Iesu tәtakәike matән-ipән kәм ilat mәмә, “Itәmat nәmotәto rәkis nәghatән u mәмә, ‘Itәmat itәм nәmotol marit rәkis, nәsotaklәh-inән nipitan pisin min.’ ²⁸ Mәto io, io iatән kәм itәmat mәмә nian suah kit itәм tinol marit rәkis tәtәplan pәtan pisin kit matolkeike mәмә otaklәh-in, kән in tinol rәkis tәfagә rat e nikin, tahmen әm mәмә in tinaklәh-in pahrien. ²⁹ Okәмә niganәmtim tol ik natol tәfagә, kән tәwir mәмә nakilәs-irәkis mәрakin. Tәmәwir mәмә nipәtim mәsin tikә, taprәkis-in nipәtim rafin okәrakin-pән e nigәм asol namnun tikә. ³⁰ Kən okәмә nelmәм tol ik natol tәfagә, kән tәwir mәмә nakәtatip rәkis mәрakin. Tәmәwir mәмә nipәtim mәsin tikә, taprәkis-in nipәtim rafin okәrakin-pән e nigәм asol namnun tikә.”*

Etәmim itәм tәtapәs

rәhan pәtan

(*Mat 19:9; Mak 10:11-12;*

Luk 16:18)

³¹ Kən Iesu tәmән min mәмә, “Itәmat nәmotәto rәkis nәghatән u mәмә, ‘Etәmim itәм otapәs rәhan pәtan, in otәkәike mos-ipән naoa kit kәм in itәм tәtәgәtun mәмә in tinapәs in.’ ³² Mәto io, io iatән kәм itәmat mәмә, okәмә pәtan kit itәм tәmol marit tәsuwınән mehm suah pisin kit, mәto rәhan iәрman tatol tifos mәtapәs in, kән suah un tatol tәfagә rat. Kән okәмә pәtan әh tәtәtәu-pән suah pisin, kән pәtan әh tatol tәfagә, mәto nәmkakiәhән rәha iәрman rәhan aupән. Kән suah u itәм tatit pәtan әh, in min tatol tәfagә.”

Noanawil min

³³ Kən Iesu tәmән min mәмә, “Nәmotәto rәkis nәghatән kit min itәм iәgәtun min kәmotән kәм rәhatat pipi min aupән mәмә, ‘Nәsotәtgәhlән noanawil min rәhatәmat itәм nәmotos, mәto nәkotәkәike motol nat naka itәм nәmotos noanawil

5:27: Eks 20:14; Dut 5:18 5:29: Mat 18:9; Mak 9:47 * 5:30: Inu nimaә nәghatән itәм tәtәgәtun mәмә Iesu tolkeike mәмә kitat okotәkәike motol wәk әskasik o napәsән rәhatat nolән rat min. 5:30: Mat 18:8; Mak 9:43 5:31: Dut 24:1-4; Mak 10:4

lan kəm Uhgín məmә nəkotol.’ ³⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmә, sotos əmən noanawil o nat kit məmә otol rəhatəmat nəghatən təskasik. Sotosən noanawil o nego e neai məto-inu ikin əh Uhgín tatəramərə lan, kən nolən əh tahmen məmә noatos noanawil o Uhgín. ³⁵ Kən sotosən noanawil o nətueintən məto-inu ikin əh Uhgín tatəramərə lan, kən nolən əh tahmen məmә noatos noanawil o Uhgín. Kən sotosən noanawil o Jerusalem məto-inu ikin əh in taon rəha Uhgín, u in Kig asol ikin, kən nolən əh tahmen məmә noatos noanawil o Uhgín. ³⁶ Kən sotosən noanawil o rəhatəmat-kapə, məto-inu rəhatəmat nəsanənən tikə məmә nakotəuhlin noanutəmat kit tuwa məruən o mapin. Uhgín əm tatəramərə e natimnat e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nolən əh tahmen məmә noatos noanawil o Uhgín. ³⁷ Məto apəs rəhatəmat nəghatən nian rafin otən əm nıpahrienən. Kən okəmә rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘əwəh,’ kən nakotən əm məmә, ‘əwəh.’ Kən okəmә rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘kəpə,’ kən nakotən əm məmә, ‘kəpə.’ Nəghatən min itəm kotaprəkis-in ‘əwəh’ o ‘kəpə,’ koatisi-pən e Setan.”

Nalpinən

(Luk 6:29-30)

³⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmә, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit məmә, ‘Okəmә suah kit tərəkin nıganəmtim kit, kən netənim okotərəkın min nıganəmtin kit. Kən okəmә suah kit tərəkın nəluəm kit, kən netənim okotərəkın min nəluin kit.’ ³⁹ Məto io, io iatən kəm itəmat məmә, nəsalpinən nəratən kəm etənim itəm təmol tərət kəm ik. Okəmә suah kit təhai ik mem nıkapım matip, kən nakəkəike maləlin-pən min nıkapım mol pəs tem min. ⁴⁰ Kən okəmә suah kit tiləs ik mian e kot, kən matəkəike ron ik məmә nakos-ipən rəham sot əkəku kəm in məmә otəg-ətuatip-in rəhatəlau nəratən, kən nakəkəike mos-ipən min rəham sot asol. ⁴¹ Kən okəmә mopael kit rəha netəm Rom tətəkəike ron ik məmә nəkiləs rəhan kətım muwin kilometa kitəh, məto ik nakəkəike miləs min muwin kilometa kit min tol kəiu. ⁴² Okəmә suah kit tateasiə-in ron ik, kən ik nakəkəike mos-ipən kəm in. Kən okəmә suah kit tolkeike məmә in otos rəham nat kit muwin kənu mos mıtəlig min muwa, kən nəsənən məmә nakapəs, nakəkəike mos-ipən.”

Nolən rəha nolkeikəən

tikimır min

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Kən Iesu təmən min məmә, “Nəmotəto rəkis məmә, ‘Onəkotolkeike rəhatəmat min, kən motətəhau tikimır min rəhatəmat.’ ⁴⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmә

onəkotolkeike rəhatəmat tikimər mīn, kən motəfak o netəm mīn u itəm koatol nəratən kəm itəmat,⁴⁵ kən nolən əh otəgətun məmə itəmat nenəti Uhgīn rəhatəmat itəm tətatiḡ ilis e nego e neai. Kən otol nəhlan məto-inu rəhatəmat tata Uhgīn təmol mitḡar tətasiəḡəpīn netəmim itəm kotəwīr ne netəmim itəm kotərat, kən in mətahl-ipa nuhuən kəm netəm mīn u itəm rəhalat nəmegəhən tətuatip, ne netəm mīn u itəm rəhalat nəmegəhən təsətuatipən.⁴⁶ ?Okəmə nakotolkeike əm netəm mīn u itəm kotolkeike itəmat, kən nikitəmat təht məmə Uhgīn otətou itəmat o nolən kit itəm təwīr? !Kəp! !Netəm mīn u itəm koatos məni rəha takis, itəm katən məmə netəm rat, ilat mīn kotolkeike ilat mīn!⁴⁷ ?Kən okəmə nakotos əm itəmat mīn neen moatəḡhat kəm ilat mīn, məto tahro? ?Nikitəmat təht məmə nəkoatol nat kit itəm in təwīr taprəkis-in netəm əpnəpīn? Kəp. Netəmim mīn itəm kəsotitunən Uhgīn, ilat mīn koatol nəhlan.⁴⁸ Tol nəhlan, itəmat nenəti Uhgīn, nəkotəkəike motol nolən itəm in təwīr mətuatip nian rafin, tahmen-pən əm məmə rəhatəmat Tata Uhgīn in tatol.”

6

Nolən mīn itəm təwīr kəm Uhgīn

¹ Kən Iesu təmən mīn məmə, “Sotolən məmə nəkotol nolən mīn itəm təwīr kəm Uhgīn məmə netəmim okotəplan itəmat ron. Okəmə nəkotol məmə netəmim okotəplan, kən Uhgīn əpəh e nego e neai otəsətouən itəmat ron.

Nolən itəm təwīr o nos-ipənən kəm ian-rat mīn

² “Tol nəhlan, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mīn məmə nakotasitu elat, nəsolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwīr, məto nīkilat tamkīmīk. Nian ilat kota-situ e ian-rat mīn, rəhalat iolwək mīn koatahl təwi moatol-arəp e nīmə rəha nuəfīmīnən ne ihluə e suatip asol məmə netəmim okotitun. Koatol nəhlan məmə netəmim okotisiiai-in ilat. Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə, ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisiiən rəha netəmim.³ Məto itəmat, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mīn məmə nakotasitu elat, nəkotəkəike motol məmə netəmim okəsotəplanən, nat əpnəpīn rəhatəmat mīn netəmim.⁴ Otol nəhlan məmə netəmim okotəruru rəhatəmat nolən wīr mīn, kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anion mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.”

Nolən rəha nəfakən

(Luk 11:2-4)

⁵ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nian nakotəḡhat kəm Uhgīn e nəfakən, kən sotolən e nolən rəha netəmim itəm

rəhalat nənən təwîr, məto nîkilat tamkîmîk. Netəm mîn əh, ilat kotolkeike məmə okotətul əpəh e nîmə rəha nuəfîmînən, ne ihluə e suatîp asol, kən motəfak məmə netəmîm okotəplan motəto ilat. Nîpahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nîsiaiîən rəha netəmîm. ⁶ Məto nian nakotəghat kəm Uhgîn e nəfakən, nakotuwîn əpəh e nîpəgnoa nîmə rəhatəmat, kən motahtosîg e toa, kən motəfak kəm Uhgîn itəm tətatîg îkîn əh itəm netəmîm kəsotəplanən itəmat. Kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mîn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wîr mîn.

⁷ “Kən nian nakotəghat kəm Uhgîn e nəfakən, sotargətainən nəghatən mîn tepət tepət u nîpətîn tikə, tahmen e netəm kotəruru Uhgîn. Nîkilat təht məmə rəhalat uhgîn mîn okotətəto ilat o nəghatən mîn tepət itəm koatəfak moatən. ⁸ Sotolən məmə ilat ne, məto-inu uarisîg nakotətapəh rən, məto rəhatəmat Tata Uhgîn tînitun rəkis nat naka itəm nako-toleike.

⁹ “Kən tol mîn-nəhlan, nian nakotəghat kəm Uhgîn e nəfakən, kən otəfak mîhin nulan:

‘Tata rəhatîmat itəm nətatîg e nego e neai, pəs netəmîm kotîsiai-in ik.

¹⁰ Pəs nərəmərəən rəham tuwa, kən pəs nat itəm ik nakolkeike in otuwa mol nîpahrienən lan îkîn-u e nətueintən, tahmen-pən əm îlis e nego e neai.

¹¹ Os-îpa nagwənən kəm itîmat tahmen-in rəha nian roiu.

¹² Kən aluîn məsalpînən, nolən rat mîn rəhatîmat, tahmen-pən əm məmə itîmat ekotaluîn məsotaskəlîm-îəkîsən e nîkîtîmat nolən rat mîn rəha netəmîm itəm koatol nərətən kəm itîmat.

¹³ Kən segəhan-inən itîmat ekotuwîn ima nos-ipən-os-ipənən, îkîn itəm məta oekotakîə motol nolən rat, məto os-îrəkîs itîmat e nelmî Setan.’

¹⁴ “Okəmə itəmat nəkotaluîn, məsotaskəlîm-îəkîsən e nîkîtəmat nolən rat mîn rəha netəmîm itəm koatol kəm itəmat, kən rəhatəmat Tata Uhgîn e nego e neai, in otaluîn məsalpînən, rəhatəmat nolən rat mîn. ¹⁵ Məto okəmə itəmat nəsotaluînən, motaskəlîm-îəkîs e nîkîtəmat nolən rat mîn rəha netəmîm itəm koatol kəm itəmat, kən okol rəhatəmat Tata Uhgîn otəsaluînən kən malpîn nolən rat mîn rəhatəmat.”

Nolən rəha nətua kəmən

¹⁶ Kən Iesu təmatən mîn məmə, “Nian nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgîn, sotolən nîganəmtîtəmat təpou tahmen-pən e netəm mîn u itəm rəhatəmat nənən təwîr, məto nîkilat tamkîmîk. İlat koatol nîganəmtîlat tol pîsîn, məmə

netəmim okotəplan ilat məmə nəumis tınus ilat, kən netəmim okotisiai-in ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisaiian rəha netəmim. ¹⁷ Məto nian nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgın, onəkotaikuas e niganəmtitəmat, kən motol-pən oel etəmat, ¹⁸ məmə netəmim okəsotəplanən məmə nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgın, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mın, in otətu itəmat o rəhatəmat nolən wır mın.”

Nat təwir əpəh e nego e neai
(Luk 11:34-36)

¹⁹ Kən Iesu təmatən mın məmə, “Təsəwirən məmə nəkotuargətəin rəhatəmat nat wır mın e nətueintən u məmə rəhatəmat nautə otepət, məto-inu e nətueintən u, wın mın kotitun nunən, kən namtəən titun nərəkinən natimnat mın əh, kən iakləh mın kotitun nəhapən rəhatəmat nimə motuwın imə kəkləh-in rəhatəmat natimnat. ²⁰ Məto təwir məmə nəkotuargətəin rəhatəmat nat wır mın əpəh e nego e neai. İkin əh wın mın kəsotunən, kən namtəən okol təsərəkinən natimnat mın əh, kən iakləh mın okol kəsotakləh-inən. ²¹ İatən nəhlan məto-inu, ikın pəhruən rəhatəmat natimnat wır mın koatəməhl ikın, məto nian rafin nikitəmat otəkəike matəht natimnat mın əh-ikın əh.

²² “Niganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nipətim. Okəmə niganəmtim mil kuəwır, tahmen əm məmə nipətim tərıoah e nəhag-əhagən. ²³ Məto okəmə niganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nipətim in tərıoah e naluginən. !Kən okəmə nəhag-əhagən e nipətim in napinəp əmən, tahmen əm məmə ik nəkətətig e napinəpən asol agin-əh!*

²⁴ “Etəmim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətəlkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit məsolən nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne məni e nian kitəh əm.”

Təsəwirən məmə
nakotətəlig-in pik
(Luk 12:22-31)

²⁵ Kən Iesu təməən məmə, “Kən o natimnat mın əh, io iatən kəm itəmat məmə, təsəwirən məmə nakotətəlig-in pik rəhatəmat nəmegəhən məmə onəkotun naka, kən motənim naka. Kən təsəwirən məmə nakotətəlig-in pik nipətitəmat məmə onəkotos hiə rəhatəmat napən. ?Nəukəti nəmegəhən rəhatimat tatəmegəh əm e nagwənən, o kəp? Kəp. ?Kən

6:16: Aes 58:5-9 **6:19:** Jem 5:1-3 **6:20:** Mat 19:21; Luk 18:22 * **6:23:** Nipətin kit rəha “niganəmtim mil kuəwır” təmə, ik etəm kit itəm nikim tagien o nasituən netəmim e rəham məni. Kən nipətin kit rəha “niganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumis kit.

naka in nat asol o nipətitat, napən, o kəp? Kəp. ²⁶ Otəplan-tu mənig min itəm koatiwig moatan. Ilat kəsotasumən, kən ilat kəsotaləhəu-wirən nagwənən e nipəgnoa nimə, mətə Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-ipən nagwənən kəm ilat. ? Kən e niganəmtin, nikitəmat təht məmə in tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig min? !Əwəh! ²⁷ ? Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-pənən aua kitiəh əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸ “?Kən təhrol nikitəmat tataht pik napən onəkotuwın lan? Nikitəmat təht-tu nəgui nig min itəm koatəwiə əpnəpin əm. Ilat kəsotol pikən wək o nəhlən rəhalat napən. ²⁹ Mətə ekən kəm itəmat məmə Kig Solomon, in etəmim rəhan nautə tepət, kən rəhan napən itəm tatuwin-in, ilat kotəwir motaprəkis. Mətə nəgui nig əpnəpin min kotəwir taprəkis-in rəhan napən. ³⁰ Uhgın təmol manuwihl əpnəpin əm təwir pik e nəgui nig min əh. Mətə manuwihl əh in rəha nian kitiəh əm, kən olawig kuwan e nigəm. ?Kən okəmə Uhgın tatol-wir manuwihl əh, kən nikitəmat təht məmə Uhgın otos-ipinə napən itəm nəkotəkəike motuwın lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei, rəhatəmat nahatətəən in təkəku agin!

³¹ “Tol nəhlan, təsəwirən məmə itəmat nakotətəlig-in pik məmə, “?Ekotun naka?” o “?Ekotənim naka?” o “?Ekotos hiə napən motuwın-in?” ³² Sotətəlig-in pikən. Netəm itəm kotəruru Uhgın, ilat koatətəlig-in pik natimnat itəm tol nəhlan. Mətə itəmat nenəti Uhgın min, kən rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in titun məmə nəkotəkəike motos natimnat min əh. ³³ Mətə pəs onəkotol nərəməərəən rəha Uhgın, ne nəmegəhən ətuatip itəm Uhgın tolkeike, ilau okuətul əupən e nəmegəhən rəhatəmat. Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgın otos-ipinə min natimnat min əh kəm itəmat. ³⁴ Tol nəhlan, təsəwirən məmə nakotətəlig-in pik natimnat itəm onəkotəkəike motos olawig, mətə-inu natimnat rəha olawig, ilat rəha olawig. Nəratən rəha nian kitiəh, in tınahmen rəkis rəha nian kitiəh.

7

*Sotakilən nolən rəha
suah kit min
(Luk 6:37-38, 41-42)*

¹ Okəmə nakotakil rat netəmim, kən Uhgın otələhəu nəghatən rəha nalpınən rəhatəmat. ² Tol nəhlan mətə-inu, nəghatən əskasik itəm nakoatən məmə suah kit in etəm rat, kən Uhgın

otətəu-pən əm o nənən rəhatəmat nolən rat min. Okəmə nako-
takil etəmim e nolən itəm tətəuatip, kən Uhgın otakil itəmat
e nolən itəm tətəuatip. Məto okəmə nakotakil rat netəmim
e nolən əskasik, kən Uhgın otakil itəmat e nolən ahmen
min əm. ³ ? Tahro nakoatən nimismisi nig itəm tətətig e
niganəmti piatəmat min, məto itəmat nəsoəplanən nig asol
itəm tətətig e niganəmtitəmat? ⁴ ? Kən tahro nakoatən məmə,
'Ei piak, pəs ekos-irəkis nimismisi nig e niganəmtim,' məto
nəsoəplanən nig asol e niganəmtitəmat? ⁵ ! Rəhatəmat nənən
təwir, məto nikitəmat tamkimik! Otaupən, motos-irəkis nig
asol e niganəmtitəmat, kən nəkotitun nəplan wirən nohrəkisən
nimismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat min.

⁶ "Sotos-ipənən natimnat rəha Uhgın kəm kuri min, kən
sotəra kin-pənən rəhatəmat nat wir min kəm pikəs min.*
Okəmə nəkotol nəhlan, kən ilat okotaliwək lan kən moteirair
motus itəmat."

Nolən ətuatip o nətapəh-inən nat kit o Uhgın

(Luk 11:9-13; 6:31)

⁷ Kən Iesu təmata kəike matən məmə, "Ekən kəm itəmat
məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ipinə
kəm itəmat. Kən otegəs-in pəs nakotehm. Kən otəht-əht toa pəs
toa oterəh otəmat. ⁸ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafin itəm
koatətapəh-in, kən okotos. Kən netəm min u itəm koategəs-
in, kən okotehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa
oterəh olat.

⁹ "Itəmat pah, nian nətin tatətapəh-in piret, məto in tatos-
ipən kəpiel? ! Kəp! ¹⁰ ? O, nian in tatətapəh-in nəm, məto
in tatos-ipən sinek? ! Kəp! ¹¹ Nat əpnəpən itəmat netəmim
rəha nətueintən nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wir
min kəm nenətitəmat min. ! Məto Tata Uhgın e nego e neai,
nolən rəhan in təwir pik məprəkis-in nolən rəhatəmat, kən
nəpəhrienən, in otos-ipən natimnat wir min kəm netəm min
u itəm koatətapəh-in ron! ¹² Kən tol nəhlan, otol təwir kəm
netəmim rafin e nolən min rafin itəm nakotolkeike məmə
netəmim okotol min kəm itəmat. Inu nəpəti Lou itəm Uhgın
təmos-ipən kəm Moses, ne nəukəti nəghatən itəm təmos-ipən
kəm ien min əupən."

Suatip kəiu

(Luk 13:24)

¹³ Iesu təmən min məmə, "Itəmat onəkotəkəike motuwən-
pən e nəfiluə itəm təkəku, məto-inu nəfiluə itəm iahgin ne

7:2: Mak 4:24 ^{*} **7:6:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, "sotəra kin-pənən
rəhatəmat perel kəm pikəs min." Perel u, in kəpiel kit itəm nəmtin tiəkis. Təmisipən
e niki iarou. Kəm-naka, "kuri" ne "pikəs" kətuəpsen-pən netəm rat. **7:7:** Mak
11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:** Jon 15:7; Jem 4:3; 1 Jon 3:22 **7:11:** Jem
1:17 **7:12:** Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10

suatip itəm timətig əm tatuwin o nərəkinən, kən netəmim tepət koatuwin-pən e nafiluə əh. ¹⁴ Məto nafiluə itəm təkəku, ne suatip itəm tiəkis tatuwin o nəmegəhən, kən netəmim noan məsin əm okotəplan.”

Nig ilau noan
(Luk 6:43-44)

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Oatəto wir itəmat o ien eiuəiua min. Ilat koatuwa moatəghat mətig e nolən əpou tahmen e sipsip, məto əpəh imə e nīkilat, ilat kotahmen e kuri iarupin. ¹⁶ Kən e nəmegəhən rəhalat, nəkotəplan noan, kən nəkotitun naka tətətig e nīkilat. Netəmim okol kəsotuwinən e nolkosik o iapil-iapil moatəhl noa nig itəm təwir mətehen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nig itəm təwir tatoe-in noan itəm təwir, məto nig itəm tərət tatoe-in noan itəm tərət. ¹⁸ Nig itəm təwir okol təsoe-inən noan itəm tərət, kən nig itəm tərət, okol təsoe-inən noan itəm təwir. ¹⁹ Nig min rafin itəm kəsotoe-inən noalat itəm təwir, okəte rəkis ilat, kərakin-pən ilat e nigəm. ²⁰ Tol nəhlan, e nəmegəhən rəha ien eiuəiua min əh, onəkotəplan noan, kən nəkotitun naka tətətig e nīkilat.

²¹ “Sənəmə netəmim rafin itəm kotaun-in io motən məmə, ‘Iərəməərə, Iərəməərə,’ itəm ilat kotitun nuwinən motətig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın məto ilat min əm u itəm koatol nəwia rəhak Tata itəm tətətig e nego e neai. ²² E nian Uhgın otakil netəmim rafin, netəmim tepət okotən kəm in məmə, ‘Iərəməərə, Iərəməərə! ?Tahro? ?Nəkıtun o kəp məmə, itimat emotən-iarəp nəghatən rəham itəm nəmos-ipa kəm itimat, kən motəhg-iarəp narmin rat min e nərgəm, kən motol natimnat pispis min e nərgəm?’ ²³ Kən oekən-ipən ətuatip kəm ilat məmə, ‘Aupən ekəruru itəmat, kən u-roiu min ekəruru itəmat. ! Otuwin isəu ron io, itəmat netəm noatol nolən tərət!’ ”

Etəmim kəiu kəmiailəkin nimə
(Mak 1:22; Luk 6:47-49)

²⁴ Kən Iesu təmol namnun rəhan nəghatən məmə, “Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən moatol, kən onəkotahmen e etəmim itəm tenətig, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nimə e kəpiel. ²⁵ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nimətag asol telel moh nimə. Məto nimə təsietən məto-inu kəmiləkin-pən nəukətin e kəpiel. ²⁶ Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən məsotolən, kən onəkotahmen e etəmim itəm təsətəlig-in wirən nolən natimnat kən in ialməl, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nimə e niməkləkil əm. ²⁷ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nimətag

asol teel moh nimə. Kən nimə təmiet, kən nian təmiet, məto təmərat agin.”

Nəghatən rəha Iesu, nəsanənən tətətig lan

²⁸ Kən nian Iesu təmol namnun rəhan nəghatən, kən netəmim narmilat təmiwig pik ron, ²⁹ məto-inu nian tatəgətun, sənəmə tahmen e rəhalat iəgətun min rəha Lou, məto rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.

8

Iesu təmol-wir suah kit təmos nimisən u leprosi
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Nian Iesu təmeiuaiu-pa e nitot, netəmim tepət kəmotətəu-pən. ² Kən suah kit nimisən u leprosi* təmol təmuwa ron, misin-pən nulin o Iesu, kən mən məmə, “Iərəmərə, okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.” ³ Kən Iesu təməg-əfəmäh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. Əwir-ta.” Kən roiu agin-əh, nimisən leprosi təmagim mikə lan. ⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-iarəpən natimnat min u kəm netəmim, məto uwın əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nıpətim tinol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə, kən netəmim okotitun məmə nıpahrienən ninəwir, kən rəham namkimikən tinikə.”

Nahatətən rəha etəm-iasol kit rəha mopael min
(Luk 7:1-10)

⁵ Kən Iesu təmuwın miet-arəpən əpəh e taon Kapaneam, kən etəm-iasol kit rəha mopael min rəha netəm Rom təmuwa məplan Iesu, kən mətasək-pən ron matən məmə, ⁶ “Iərəmərə, rəhak iolwək tatimis, kən mətapil əpəh e nimə rəhak, nıpətin rafin təmimis, kən tatəto tərət pik.” ⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Oekimnə mol in təwir min.”

⁸ Kən etəm-iasol rəha mopael min təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə, io etəmim kit itəm esətuatipən, kən esahmenən məmə ik onəkuwa e rəhak nıpəgnoa nimə. Ən əm nəghatən kit, kən ekıtun məmə in otəto təwir min. ⁹ Ekıtun məmə nimisən əh otəkəike mol nəwiam, məto-inu io min, rəhak netəm-iasol min kotərəməərə lak, kən iatol nəwialat, kən mopael min neen əh-ikin itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwın,’ kən tuwın. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən tol nat əh.”

7:29: Mak 1:22; Luk 4:32 * **8:2:** E Naoa Rəha Uhgın, nəghatən u “leprosi” tatəghat-in nimisən pisin pisin min rəha nuwigıtəm. Nimisən min u tatərəkin nuwigıtəm, kən Lou rəha Moses tatən məmə suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e nıganəmti Uhgın.

Afin Lev 13-14. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14

¹⁰ Nian Iesu tāmāto nāghatān əh, kən narmīn tāmīwīg pik ron, kən tāmən-ipən kəm netāmim itəm koatuarisig-in māmə, “Nīpahrienən iakatən kəm itəmat māmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnāpīn noanol mīn rəha Isrel, māto es-ehmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən tāsкасик tahmen-pən lan. ¹¹ Iatən kəm itəmat māmə netāmim tepət okotisi-pən e nīkalīn par ikin ne e nīkalīn pah ikin, okotuwa motagwən kitīəh e tepīl ilat Epraham, ne Aisak, ne Jekop əpəh e nərəmərəən əpəh e nego e neai. ¹² Māto itəmat noanol rəha Isrel itəm Uhgīn tēmaupən mītəpun itəmat māmə in otərəmərə etəmat, in otərakīn-pən itəmat ihluə e napīnəpən, kən ikin əh, netāmim okotasək kən moatəto tərat, kən moatəgətān nəlūilat mīn.”

¹³ Kən Iesu tāmən-ipən kəm etəm-iasol rəha mopael mīn māmə, “Atuwīn. Rəham iolwək otəwīr tol əm māmə inu ne nəmahatətə māmə Uhgīn otol mihīn.” Kən e nian ətuatīp əh, nīpətī iolwək rəha etəm-iasol rəha mopael mīn təmuwa məwīr mīn.

*Iesu tāmōl nīmīsən tepət kotəwīr mīn
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Kən Iesu təmuwīn e nīmə rəha Pita, kən muwīn imə mēplan uhu Pita tatətəp-ətəp mətəpīl. ¹⁵ Kən tāməg-əfəməh-in nelmīn mek nelmī pətəguīhl un, kən nətəp-ətəpən tāmāgīm mīkə, kən tīnətul. Kən mīnatol nagwənən nīgī Iesu.

¹⁶ Kən ehnaipən in, netāmim kəmotəmīk netāmim tepət itəm narmīn rat tətātīg elat motuwa o Iesu, kən Iesu tāməhg-iarəp narmīn rat mīn e nāghatən əm rəhan, kən mol-wīr netāmim rafīn itəm koatīmīs. ¹⁷ Natīmnat mīn əh tāmōl nəhlan māmə otol nāghatən rəha ien Aesea tuwa mol nīpahrienən lan, itəm tāmən aupən ikin māmə,

“In təmos-irəkīs nīmīsən mīn rəhatat,
kən mol nīpətītāt mīn itəm kotəhmə, kotəwīr.”

*Etāmim kəiū kəmīoalkeike māmə okīauarisig-in Iesu
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Kən nian Iesu tāmēplan nīmanīn netāmim itəm koatītəlau in, kən tāmən-ipən kəm rəhan netāmim māmə okotuwīn e nīkalī lek entənīpən-pən. ¹⁹ Kən iəgətun kit rəha Lou təmuwa mən-ipən kəm in māmə, “Iəgətun. Hīə ikin onakatuwīn-pən ikin, oekətəu-pən ik.”

²⁰ Māto Iesu tāmən-ipən kəm in māmə, “Kuri iarupīn mīn, rəhalat nīpəg tatīg o napīlən, kən mənīg mīn nīmaalāt tatīg o

napilən. Məto Nəti Etənim,[†] in rəhan nimə rəha napilən tikə məmə otuwın mapil ikin.”

²¹ Kən etənim kit min rəha Iesu təmuwa mən-ipən kəm in məmə, “İərəmə. Oekətəu-pən ik məto, pəs ekuwın pitən mitənim rəhak tata.”

²² Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Ətəu-pa io. Netənim itəm kəsotolən nəwia Uhgın, in tahmen əm məmə ilat kintimis rəkis. Pəs ilat okotuwın motitənim rəhalat netənim itəm kəmotimis.”

Iesu təmən-iəhau nimətag asol e Lek Kalili
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Kən Iesu təmuwın e pot, kən rəhan min netənim kotuwın ilat min. ²⁴ Kən təsuwəhən, nimətag asol kit tətul kən minol peau-peau asol min e lek, kən nəhau tatər-pən e pot, iuəhkır əm pot tətənim, məto Iesu tətəpıl. ²⁵ Kən kəmotuwın motəhgair e Iesu motən-ipən məmə, “!İərəmə! !Osmegəh kitat! !Otəsuwəhən kotənim!”

²⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro nakotəgin pık? Rəhatəmat nahatətəən təkəku aɡin.” Kən təmətul mən-iəhau nimətag ne peau-peau asol min. Kən nimətag təmurahl nelmin, kən tinəməlinu tinəməlinu. ²⁷ Kən netənim rəha Iesu narmilat təmiwig pık moatən məmə, “!Ei! ?Etənim naka u? Nat əpnəpın nimətag ne nəhau, məto ilau kətioal nəwian.”

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e etənim kəiu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Kən nian Iesu təmuwa miet-pa entənipən-pən e lek, ikin Katara, kən etənim kəiu itəm narmın rat min kotatig elau kəmiaiet-arəpa məmə okuəplan Iesu. İlau kəmiəsipən e nıpəg kəpiel min, ikin katitənim netənim ikin. İlau kuəsanən mətioh netənim, kən netənim koatəgin nuwın-pənən ikin. ²⁹ Kən əmun narmın rat min itəm kotatig elau kəmotaget əfəməh motən məmə, “!Ik Nəti Uhgın! ?Nəmuwa məmə nakahrol itimat? ?Nəmuwa məmə nakol nalpınən kəm itimat itəm təsolən əh nian rəhan?”

³⁰ İuəhkır əm olat, pikəs min tepət əh-ikin kotəgwən, ³¹ kən narmın rat min kotəsək-pən o Iesu motən məmə, “Okəmə nəkəhg-iarəp itimat, ahl-ipən itimat ekotuwın e pikəs min əh.”

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwın.” Kən narmın rat min kəmotiet elau, motaiu motuwın e pikəs min, kən əmun pikəs min ilat rafin kəmotaiu moteiuaiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motənim. ³³ Kən

[†] **8:20:** Nian Iesu təmən nərgin u “Nəti Etənim,” tatəghat-in atip in. Nərgin u təmiet e Naoa rəha Daniel ne naoa pisin pisin min e Oltesteman. Kən nıpətın təmə suah kit itəm təmisi-pən o Uhgın kən matos nəpətən rəha Uhgın. **8:20:** 2 Kor 8:9

8:24: Sam 4:8

8:26: Mat 14:31; Sam 89:9

8:29: Mak 1:24; Luk 4:41

netəmim itəm koatehm pikəs min, kəmotagim motuwın e taon motən-iarəp natimnat rafin, ne natimnat itəm Iesu təmol kəm suah mil itəm narmin rat min kotatig elau. ³⁴ Kən əmun netəmim rafin rəha taon kəmotuwa məmə okotəplan Iesu. Kən nian kəmotəplan in, kən kəmoatakəike əskasik kəm in məmə otəkəike miet əh-ikin əh.

9

*Iesu təmol-wir etəm
nıpətin təmimis*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kən Iesu təmuwın e pot muwın entənıpən-pən e lek, kən miet-arəpa iman ikin, e taon Kapaneam. ² Kən netəmim neen kəmotiləs etəmim kit motuwa ron. Nıpətin məsin təmimis, kən mətapil e rəhan nimitiwın. Kən nian Iesu təməplan rəhalat nahatətəən, kən təmən-ıpən kəm etəm tatimis un məmə, “Nətik, əsəginən. Rəham nolən rat min emos-irəkis rəkis.”

³ Kən nian kəmotəto nəghatən əh, iəgətun min neen rəha Lou kotən-ıpən kəm ilat min məmə, “Nəghatən əh tərət. Suah əh tatəghat məmə otol məmə in Uhgın.”

⁴ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, “? Tahro itəmat nakoatos nətəligən itəm tərət min-nulan? ⁵ ?In pəhruən timətig məmə oekən, məmə, ‘Emafəl rəkis rəham nolən rat min,’ o ‘Ətul maliwək’?” ⁶ Kən roiu ekol nat kit məmə nəkotitun məmə Nəti Etəmim tatos nepətən ikin-u e nətueintən məmə ofafəl rəkis təfagə rat min.” Kən in təmən-ıpən kəm suah əh tatimis məmə, “Ətul miləs rəham nimitiwın maliwək matuwın latuənu.” ⁷ Kən suah u tatimis təmətul maliwək matuwın latuənu. ⁸ Kən nian nimanin netəmim kəmotəplan nat əh, kən kəmotəgin, kən motənwiwi nərgi Uhgın itəm təmos-ıpən nepətən kəm etəmim məmə otol nəhlan.

Iesu təmaun-in Matiu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Kən Iesu təmaliwək muwın məsin min, məplan suah kit, nərgin u Matiu. In etəmim itəm tatos məni rəha takis, kən tatəpələh ikin katətou-pən takis ikin. Kən Iesu təmən-ıpən kəm in məmə, “Uarisig-in io, muwa etəmim rəhak.” Kən in təmətul muarisig-in Iesu.

¹⁰ Kən Iesu təmuwın mətagwən e nimə rəha Matiu, kən netəmim tepət rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa, kən

9:1: Mat 4:13 **9:4:** Luk 9:47; Jon 2:25 * **9:5:** Okəmə Iesu titun nol-wirən suah kit, kən tatəgətun məmə tatos nəsanənən o Uhgın məmə ofafəl rəkis nolən rat min rəha netəmim. **9:6:** Jon 17:2

netəmim tepət itəm koatol təfagə rat† kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motagwən ilat Iesu ne rəhan netəmim. 11 Kən nian Farisi min kəmotəplan nat əh, kən kotən-ipən kəm netəm rəha Iesu məmə, “?Təhro rəhatəmat iəgətun tətəgwən kələh ilat netəm koatos mənī rəha takis ne netəm koatol təfagə?”

12 Məto Iesu təməto rəhalat nəghatən kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəmim itəm təsīmīsən təsuwīnən məplan tokita. Məto etəmim u itəm tatīmīs, in otəkəike muwīn məplan tokita.

13 Otuwīn motegəs-in motol nīpəti nəghatən u pahrien itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

‘Nat kit tatol nīkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkītun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais min itəm nəkoatol moatos-īpa kəm io itəm tatol nīkik tətəgien.’‡

Iatən tol min-nulan məto-inu eməsuwamən məmə ekaun-in netəm min u itəm nīkilat təht məmə kīnotətuatīp rəkis məmə okotuarisīg-in io, məto emuwa məmə ekaun-in netəm min u, netəm nol təfagə məmə okotuarisīg-in io.”

Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhgīn

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Kən netəmim rəha Jon Baptais kəmotuwa motəplan Iesu motən-ipən kəm in məmə, “Əplan-tu. Itimat ekotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, kən Farisi min, ilat min koatol mihin. ?Məto təhrol e rəham netəmim kəsotolən nəhlan?”

15 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian netəmim koatol marit rəha suah kit, kən in tətətig e nagwənən rəhan ilat in min neen, nīkītəmat təht məmə in min neen okotasək? !Kəp! Məto nian əh-īkīn itəm tatuwa məmə netəmim okotiləs-irəkis etəmim itəm katol nagwənən rəhan. Kən e nian əh, in min neen kotitun napəsən nagwənən.

16 “Kən etəmim kit tīkə məmə otos nīmīsmīsī nīməhan wi kit, kən məhlətāin-pən e nīməhan oas rəhan itəm təməhap, məto-inu okəmə tol nəhlan, kən nīmīsmīsī nīməhan wi titun nəhapən nīməhan oas, kən ikīn təməhap ikīn aupən titun nuwamən mol iahgīn pīk agīn.

17 “Kən etəmim kit tīkə məmə otos wain itəm kəmōl wi, kən miuw-pən e pətəl oas u təkāsīk itəm kəmōl e nuwīgī nənī. Okəmə tol nəhlan, kən wain otəhləpīk, kən pətəl otəhap, kən

† **9:10:** Farisi min, ilat kəmoatətəu-pən wir agīn-əh Lou rafin itəm Uhgīn tamos-ipən kəm Moses məmə Moses otos-ipən kəm netəm Isrel. Kən ilat koatətəu-pən wir min nəghatən min itəm kəmotīsī-pən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotol, sənəmə Lou ətuatīp min rəha Uhgīn. Kən Farisi min, katən məmə netəmim rafin itəm kəsotətəu-pənən lou əlkələh min əh, ilat iol təfagə. **9:11:** Luk 15:2 **9:13:** Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 ‡ **9:13:** Nian Uhgīn təmən nəhlan, nīpətīn məmə in otapəs rəhalat sakrifais min məto-inu nəratən tətətig e nīkilat. Uhgīn təmən məmə ilat kotəkəike motasəkītun netəmim. **9:14:** Luk 18:12

wain otəhtəg, kən pətəl otərat. § Məto wain itəm kəmol wi okəkəike kiuw-pən e pətəl itəm kəmol wi tımətmətīg, kən wain ne pətəl katuəməhl wir.”*

Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmis
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Nian Iesu tatən-ipən natimnat min əh kəm ilat, etəm-iasol kit tuwa misin-pən nulin o Iesu məmə, “Nətik pətan əkəku təmis roiu əm. Məto wa, mələhəu-pən nelməm lan, kən otəmegəh min.” 19 Kən Iesu təmətul ne rəhan netəmim, motuarisig-in suah un motuwın.

20 Kən əmun pətan kit əh-ikin itəm tatos nımisən rəhalat nıpitan nian rafin əm, minos nup tuelef. † Kən pətan əh təmisipən e məntaa Iesu ikin, kən meapən mek nıpəgnəmti kot məsin rəhan, 21 təmol nəhlan məto-inu tatən atip kəm in məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nımisən otol namnun.”

22 Kən Iesu təmeirair məplan pətan əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, əsəginən. Rəham nahatətəən təmol ik nınəwir min.” Kən e nian əh, rəhan nımisən təmikə.

23 Kən nian Iesu təmuwa miet-arəpa e nımə rəha etəm-iasol əh, kən təmuwın imə məplan netəmim koatahl nau motan napuən lan rəha nımisən, kən netəmim kəmoatasək pik. 24 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otiet motuwın isəu, məto-inu pətan əkəku un təsimisən, məto in tətəpıl əm.” Kən ilat kəmotalah e Iesu. 25 Məto nian netəmim kəmotiet motuwın ihluə, kən tuwın imə, maskəlim nelmi pətan əkəku, kən pətan əkəku un təmətul. 26 Kən namnusən rəha nat u təmaiu mıtəlau rafin e nəptən əh.

Iesu təmol-wir iganəmtin rat kəiu

27 Kən nian Iesu təmiet ikin əh, məto iganəmtin rat mil kəiu kəmuətəu-pən in, kən mətuagət əfəməh məmə, “!Mipi Kig Tefit, asəkitun itimlau!”

28 Nian Iesu tinuwın əpəh imə, kən iganəmtin rat mil kuea ron. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “?Itəlau nətuahatətə məmə ekitun nol-wirən niganəmtitəlau, o kəp?” Kən ilau kuən-ipən məmə, “Əwəh, Iərəməərə.”

29 Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin e niganəmtilau mən-ipən məmə, “Uhgın otol-wir niganəmtitəlau məto-inu nəmuahatətə lan.” 30 Kən niganəmtilau tinəwir kən kinatuəplan nat. Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm ilau məmə, “Onəsuan-iarəpən natimnat min u kəm netəmim.” 31 Məto ilau kəmiaiet mian,

§ 9:17: Afin futnot e Luk 5:37 * 9:17: Iesu təmən nəhlan məmə in otəgətun ilat məmə rəhan nəgətunən in tuwiwi mol pisin e nəgətunən rəha Farisi min ne iəgətun min rəha Lou. † 9:20: Lou təmən məmə nımisən u leprosi təmol pətan əh tamkımik, kən okəmə tatek suah kit, kən in min otamkımik. 9:21: Mat 14:36
9:27: Mat 20:29-34 9:30: Mat 8:4

kən muən-iarəp namnusən rəha Iesu tuwīn mītəlau e ikīn mīn rafīn e nəptən u.

Iesu təməhg-iarəp narmin rat e etəm təruru nəghatən

³² Nian suah mil u kəmiaiet, netəmim kotiləs etəmim kit təruru nəghatən motuwa o Iesu. Suah əh in təruru nəghatən mətə-inu narmin rat tətətig lan. ³³ Kən Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suah əh, kən tīnatəghat. Kən nīmanin netəmim narmilat təmiwig pik ron, kən motən məmə, “Suah kit təsəplanən nat kit tol nulan əpəh Isrel nian kit ne.”

³⁴ Mətə Farisi mīn kəmotən məmə, “Tatos nəsanənən o etəm-iasol rəha narmin rat mīn məmə otəhg-iarəp narmin rat mīn.”

Iesu nīkin təmahmə pik o netəmim

³⁵ Kən Iesu təmaliwək matuwīn e taon ne latuənu mīn rafīn, kən matəgətun əpəh e nīpəgnoa nīmə mīn rəha nuəfiminən, matən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərənən rəha Uhgīn, kən matol-wīr netəmim rafīn itəm koatimis, ne netəmim rafīn itəm nīpətīlat tərət koatəwīr. ³⁶ Nian təməplan nīmanin netəmim tīnepət pik, kən nīkin təmahmə pik olat mətə-inu kīnotos pik nahməən, kən motəruru nasitu-atīpən e rəhalat nəmegəhən, kīnotahmen e sipsip mīn itəm etəmim tikə o nehmən ilat. ³⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “!Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kīnotimətə, mətə iolwək mīn noan məsīn əm kotəulək-in. ³⁸ Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-īpa iolwək mīn tepət məmə okotuwīn kəulək-in nasumən rəhan.”

10

Netəm tuelefrəha Iesu

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Kən Iesu təmaun-in netəm tuelef rəhan kotuwa kitiəh, kən mos-ipən nəsanənən kəm ilat məmə ilat kotītun nəhg-iarəpən narmin rat mīn e netəmim, kən motītun nol-wīrən nīmīsən mīn rafīn, ne netəm mīn u nīpətīlat təmərət.

² Kən inu nərgi netəm tuelef rəha Iesu: in taupən Saimon, u nərgin kit mīn un Pita; ne təhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, nəti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etəmim rəha nosən məni rəha takis; ne Jemes nəti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kətaun-in məmə Selot; * ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu tuwīn e nelmi rəhan tikimīr mīn.

9:33: Mak 2:12 **9:34:** Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **9:35:** Mat 4:23; Mak

1:39 **9:36:** Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34 **9:37:**

Luk 10:2 **10:1:** Mak 6:7; Luk 9:1 * **10:4:** Selot in suah kit itəm in tatətul

əskasik o kantri rəhan. Əplan e tiksonari.

Iesu tāmahl-iarəp rəhan netəmim tuelef
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Kən nian Iesu tāmahl-iarəp rəhan netəmim tuelef məmə okotuwın motol wək rəhan, təmaupən məghat kəm ilat məmə, “Itəmat onəsotuwınən o netəm min un sənəmə noanol min rəha Isrel, kən məsotuwınən e taon kit rəha netəm Sameria, ⁶ məto onəkotuwın o noanol min rəha Isrel itəm kotahmen e sipsip min koatəluē. ⁷ Kən nian nakotuwın, nəkotəkəike motən-iarəp məmə, ‘Nian itəm Uhgın otərəməə e netəmim rafin lan, tınatuwa iuəhkır.’

⁸ “Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm koatimis kotəwir min. Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm kəmotimis kotəmegəh min. Kən netəmim itəm leprosi tatol ilat, nəkotəkəike motol nıpətilat tuwa məwir min. Kən netəmim itəm narmın rat tətətig elat, itəmat nəkotəkəike matəhg-iarəp narmın rat min kotuwın isəu olat. Kən nəsanənən itəm nəmotos, nəməsotosən nəmtin. Kən onəkotəkəike motol wək əm, netəmim okəsətuən itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwın, nəsotosən məni. ¹⁰ Kən məsotəmikən rəhatəmat kətim min. Kən natimnat itəm nakoatuwin-in, in əm un, məsotos minən iahgoau kit min. Kən məsotosən put, ne kasikin rəhatəmat min. Iatən nəhlan məto-inu tətətip əm məmə katos-ipən kəm iolwək min natimnat itəm tətətip o natigən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwın e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəike motəhm etəmim kit itəm nikin tagien məmə nakotuwın mətatig itəmat min, kən nakoatatig ikin əh mətoarus-pən nian nakotiet min. ¹² Nian nakotuwın kətatig e nimə kit, nəkotəkəike kəghat wir kəm ilat məmə, ‘Nəməlinuən tətətig otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netəmim e nıpəgnoa nimə u, nīkilat tagien məmə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətətig olat. Məto okəmə nīkilat təsagienən otəmat, nəkotəkəike motos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwin.

¹⁴ “Kən okəmə netəmim neen kəsotolkeikeən məmə okotit itəmat nakotuwın e rəhalat nıpəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e nimə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəike motohapispis rəkis nīsip e nelkītəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat. ¹⁵ Nıpahrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgın otakil netəmim, nalpınən rəha netəm min əh in otəskasik pik maprəkis-in nalpınən rəha netəm kotərat əupən e taon mil əh, Sotom ne Komora.”

Netəmim okotol tərət kəm netəmim rəha Iesu

¹⁶ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu. Etəhl-ipən itəmat nakoatuwin tahmen e sipsip min itəm kəmotuwın

ilugin e kuri iarupin min. Onəkotəkəike motenatig wir tahmen e malikim, kən itəmat motan mətig tahmen e mənig mak. ¹⁷ Onakoatəto wir itəmat o netənim, məto-inu ilat okotiləs itəmat məmə nəkoatətul e niğanəmti kaonsel rəhalat, kən okotalis itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən.

¹⁸ “Kən məto-inu itəmat netənim rəhak, okotewkəkan itəmat nakotuwin motətul e niğanəmti etəm-iasol min rəha kapman min, ne kig min məmə onəkotən-iarəp nəghatən təwir rəhak e niğanəmtilat, kən e niğanəmti Iaihlua min. ¹⁹ Nian ilat okotuwa motiləs itəmat, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotuwin motən məmə naka, o nakotəhrol nulan motəghat. Nəsotəginən məto-inu Narmin Rəha Ughin, in otos-ipinə nəghatən itəm onəkotən e nian ətuatip əh. ²⁰ Nəsotəginən məto-inu sənəmə itəmat onəkotəghat, məto Narmin Rəha rəhatəmat Tata, otos-ipinə nəghatən kəm itəmat məmə nakoatən-iarəp.

²¹ “Netənim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip min kəm rəhalat tikimir min məmə okotohamnu ilat, kən tata min okotol mihin min kəm nenətilat ətuatip min, kən nisualkələh okotətul motol nolən ahmen min əm kəm rəhalat tata min ne mama min məmə okotohamnu ilat. ²² Netənim rafin okotətəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasik mətoarus-pən natimnat min un okotol namnun, kən Ughin otosmegəh. ²³ Nian okotol tərət kəm itəmat e taon kit, kən nakotiet motagim motuwin e taon pisin kit min. Iatən pahrien kəm itəmat məmə okol nəsotuwin rafinən e taon min rəha Isrel mətoarus-pən Nəti Etənim in otuwa min.

²⁴ “Netənim itəm koatətəlig-in, okol kəsotaprəkis-inən rəhalat iəgətun, kən iolwək min, okol kəsotaprəkis-inən rəhalat etəm-iasol. ²⁵ Netəm katəgətun ilat, kotəkəike motagien məmə okotuwa motahmen e iəgətun rəhalat, kən iolwək min kotəkəike motagien məmə okotuwa motahmen e etəm-iasol rəhalat. Io, io etəm-iasol rəha nimə. Okəmə netənim neen kotən rat io məmə io Pielsepul, u nərgin kit rəha Setan, kən okol tahmen min əm e iolwək min rəha nimə rəhak.”

Etənim rəha Iesu
təsəginən etənim
(Luk 12:2-7)

²⁶ Kən Iesu təmən məmə, “Tol nəhlan, əsotəginən netənim. Natimat itəm netənim koatəfətain, Ughin otiləs-iarəpa ikin tagəhag ikin, kən natimnat itəm netənim koatəhluaig-in, Ughin otiləs-iarəpa, netənim rafin kotəplan. ²⁷ Natimnat itəm

10:16: Luk 10:3; Rom 16:19 **10:20:** Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15
10:20: Jon 14:26 **10:21:** Jon 14:26 **10:24:** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20
10:25: Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **10:26:** Mak 4:22; Luk 8:17

iatən kəm itəmat e nāpinəpən, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp mīn e nəhag-əhagən, kən natimnat itəm iatən anion, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp asol e niḡanəmti netəmim.

28 “Sotəḡinən netəmim itəm kotitun nohamnuən niḡətitəmat, məto okol kəsotohamnuən narmitəmat. Məto nəkotəḡin Uḡin itəm titun nərəkīnən niḡətitəmat ne narmitəmat e niḡəm asol. 29 Otəplan-tu. Mənig əlkələh mīn, netəmim koatol-salim-in mənī əkəku əm. Məto okəmə rəhatəmat Tata Uḡin təsegəhan-inən ilat, okol kit təsimisən. 30 Kən noanutəmat e rəhatəmat-kapə, Uḡin tətəfin rafin ilat. 31 !Tol nəhlan, sotəḡinən! Uḡin tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig əlkələh mīn əh.

32 “Tol nəhlan, okəmə etəmim otən-iarəp nərgək e niḡanəmti netəmim, kən io mīn iatən-iarəp nərgin e niḡanəmti rəhak Tata e nego e neai. 33 Məto okəmə etəmim otən-iarəp e niḡanəmti netəmim məmə in sənəmə rəhak, kən ekən-iarəp e niḡanəmti rəhak Tata e nego e neai məmə in sənəmə rəhak.

34 “Nikitəmat təsəhtən məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən. Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotəmou. 35 Iatən nəhlan məto-inu emuwa məmə ekol iərman otol timəht ilau rəhan tata, kən pətan otol timəht ilau rəhan mama, kən pətan otol timəht ilau uhun, 36 kən etəmim otol tikimīr ilat atip rəhan mīn.†

37 “Kən etəmim itəm tolkeike pik rəhan tata ne mama taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. Kən etəmim itəm tolkeike pik netin iərman o pətan taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. 38 Kən etəmim itəm təsiləsən rəhan niḡ kəməluau muarisig-in io,‡ in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. 39 Kən etəmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwir, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin.

40 “Kən etəmim itəm tatos itəmat e niḡin əḡien, kən tahmen əm məmə tatos io e niḡin əḡien. Kən etəmim itəm tatos io e

10:28: Rom 8:31; Jem 4:12 **10:31:** Mat 6:26 **10:33:** Luk 12:8-9 **10:36:** Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † **10:36:** Nuwamən rəha Iesu otol məmə netəmim okotoor ilat mīn məto-inu, neen okotahatəlan, məto neen okəotahatətan lan, kən moatətəhau. **10:37:** Luk 14:26-27 ‡ **10:38:** Niḡəti nəḡhatən rəha Iesu sənəmə rəhan netəmim okotəkəike kimis e niḡ kəməluau tahmen əm lan. Niḡəti nəḡhatən u məmə kitat rafin kitiah kitiah kotəkəike motegəhan-in məmə Uḡin otol nəwian e nəmegəhən rəhatat. Okəm-naka netəmim okotol nəratən kəm kitat, okəm-naka kitat okotimis o nərgin, o kəm-naka nəratən mīn əh otəsuwamən e nəmegəhən rəhatat. Kitat kotəruru, məto kotətul matip əm o natigən e nəmegəhən itəm Uḡin tolkeike. **10:39:** Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25

nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-
ipa io. ⁴¹ Kən etəmim itəm tatos e nikin agien ien rəha Uhgın,
məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgın, in otos
nətouən lan, tahmen əm e itəm ien min koatos. Kən etəmim
itəm tatos e nikin agien etəm ətuatıp, məto-inu in titun məmə
in etəm ətuatıp, in otos nətouən lan, tahmen əm e etəm ətuatıp.
⁴² Kən etəmim itəm tatos-ipən nəhau ətəp noan-məsin əm kəm
rəhak etəmim, məto-inu in titun məmə rəhak etəmim, nat
əpnəpın rəhak etəmim in ləhau agın, nıpahrienən iatən kəm
itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətouən.”

11

Iesu ne Jon Baptais (Luk 7:18-35)

¹ Nian Iesu tinol namnun nəgətunən rəhan netəm tuelef,
təmiet ikin əh muwın e taon min e nitən Kalili, matəgətun
netəmim kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm ilat.

² E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto
namnusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təmahl-ipa rəhan neen
netəmim kotuwın motətapəh ron məmə, ³ “?Təhro? ?Ik u etəm
kəmatən aıpən məmə suah kit otuwa, o itimat ekoatəsahgin
etəmim kit min məmə otəpanuwa min?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwın motəplan Jon
motən-ipən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan:
⁵ netəm nıganəmtılət təpıs kınəotəplan nat. Kən netəmim itəm
nelkilat tərət kınəotəto təwır kən minotaliwək. Kən netəm min
u kəmosos nımısən leprosi, nuwigılət tınəwır. Kən netəm min
u matəlgılət təmalu, roiu matəlgılət tinoag, kən netəm min u
kəmotımıs, kınəotəmegəh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah
kit tınatən-iarəp namnusən təwır kəm ilat. ⁶ Etəmim otətig e
nəwırən pahrien okəmə in təsəhlmanən rəhan nahatətəən lak
o natımmat itəm io ekol.”

Iesu təməghat-in Jon Baptais

⁷ Nian netəmim rəha Jon koatıtəlig, kən Iesu tınətuoun
matəghat-in Jon kəm netəm min u koatəpələh əh-ikin, matən
məmə, “? Aıpən, nəmotuwın ikin taruən-aruən ikin məmə
nəkotəplan naka? ?Nəmotuwın məmə nəkotəplan suah kit
tahmen e nuwig itəm nımətag tətəhləpık-ahləpık əpnəpın əm?
Kəp. ⁸ ?Kən təhro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit
itəm tatuwın e napən wır nəmtın tıəkıs? Kəp. Netəm kotuwın
e napən wır tol nəhlan, nian rafın kotətig e nımə rəha kig. ⁹ ?
Kən təhro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəh,
nıpahrienən, kən etəmim əh in ilis taprəkıs-in ien. ¹⁰ Inu etəm
Naəa Rəha Uhgın təmatəghat-in nian Uhgın təmən məmə,

‘Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən.

In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’

¹¹ Nipahrienən iatən kəm itəmat, etəmim tikə itəm təmaiir e nətueintən in ilis taprəkis-in Jon Baptais, kən məto etəm ləhau aɡin e nərəməərəən rəha Uhgın, in ilis taprəkis-in Jon.* ¹² E nian Jon Baptais təmətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın mətoarus-pa roiu, nərəməərəən rəha Uhgın in təskasik məmə otol wək matuwın. Kən netəmim itəm kotəskasik kotalkut pik məmə okotuwın motatig ahgin. ¹³ Iatən nəhlan məto-inu, aupən aɡin mətoarus-pa nian rəha Jon, nəghatən min rəha Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, ne nəghatən min rəha ien min rəha Uhgın, koatən-iarəp nərəməərəən rəha Uhgın. ¹⁴ Kən okəmə nikitəmat tagien məmə nakotos nətəligən u, ekən məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmatən məmə otuwa. ¹⁵ Etəm matəlgın tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.

¹⁶ “? Netəm min u itəm koatatig roiu, ilat kotəhrol nulan? Ilat kotahmen e nisualkələh itəm koatəpələh ikin katol maket ikin moatakuhl motaun-in ilat min neen məmə, ¹⁷ ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagiənən lan, məto itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiua rəha nimisən, məto nəsotasəkən kitat min itimat.’ ¹⁸ Iatən nəhlan məto-inu Jon təmuwa, kən matətuakəm mətapəs nagwənən matəfak kəm Uhgın, kən məsənimən wain. Kən netəmim kotən məmə, ‘Suah əh, narmın rat kit tətətig lan.’ ¹⁹ Məto nian io, Nəti Etəmim, emuwa kən mətagwən kən matənim wain, kən netəmim kotən məmə, ‘Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pikən ne etəmim rəha napisən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən məni e takis, ne netəmim itəm nol təfagə.’ Məto netəmim itəm koatətəu-pən nitunən rəha Uhgın koatol wək wir min. Kən wək wir min əh koatəgətun məmə nitunən rəha Uhgın in nipahrienən.”

Nəhməən asol otuwa
(Luk 10:13-15)

²⁰ Kən Iesu təməghat əskasik e netəm e taon min əh itəm in təmol nat pispis tepət ikin e niɡanəmtilat. Təməghat nəhlan məto-inu ilat kəsotəuhlinən nətəligən rəhalat o rəhalat nolən rat min. ²¹ Təmən məmə, “! Itəmat netəm Korasin, kəsi, nəhməən asol otuwa otəmat! ! Itəmat netəm Petsaeta,

11:10: Mal 3:1; Luk 1:76 * **11:11:** Ves u tatən məmə wək rəha Jon, in wək itəm tatos nisialiən. In tatol əpen-əpenə suatip rəha Kristo itəm Uhgın otahl-ipa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tinatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol məto-inu in tatos wək əh. Məto nat kit itəm in təwir taprəkis-in wək rəha Jon, in məmə suah kit tatuwa etəm rəha Uhgın nian in tətahatətə e Iesu Kristo. **11:13:** Luk 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13 **11:19:** Mat 9:14

kəsi, nahmæən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pispis tepət e taon rəhatəmat! Kən okəmæ emol natimnat min əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat min, kən ilat kəmotuwın e natimnat rat motuwın moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun məmə koatəto tərət agin o rəhalat nolən rat min.

²² Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgın otol nalpinən kəm netəmim, nalpinən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpinən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. ²³ “?Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmə Uhgın otıləs-ipər itəmat e ikin rəha nisaiiən əpəh e nego e neai? ! Kəp! Məto Uhgın otəhlman itəmat nakotuwın ləhau agin, imə naulisən, məto-inu emol nat pispis tepət e taon rəhatəmat. Kən okəmæ emol natimnat min əh əpəh Sotom, kən netəm ikin kəmotəuhlin rəhalat nətəligən, kən okol Uhgın təməsərəkinən Sotom, kən təmətatig əm mətoarus-pa u-roiu. ²⁴ Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgın otol nalpinən kəm netəmim, nalpinən rəhatəmat in otəskasik, taprəkis-in nalpinən rəha netəm Sotom aupən ikin.”

Itəmat itəm ninotəpou
(Luk 10:21-22)

²⁵ Kən e nian əh, Iesu təməfak matən məmə, “Tata Uhgın, ik İərəməərə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. İatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nıpəti natimnat min u e niganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wir nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wir. ²⁶ Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²⁷ Kən Iesu təmətəkəike matən kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmos-ıpa nitunən rafin agin kəm io. Kən suah kit tikə itəm titun wir io u Nəti Uhgın, məmə io pah ətuatıp. Məto Tata Uhgın əm titun. Kən suah kit tikə itəm titun wir Uhgın, məto io pisin əm u Nəti Uhgın, ekıtun, ne netəmim itəm io emitəpun məmə ekol-arəp Tata Uhgın kəm ilat.

²⁸ “Otuwa ron io, itəmat itəm nəkotol pik wək kən ninotəpou o natipa-inən katipa əfigəm min, kən ekos-ıpinə namegən.† ²⁹ Pəs kotalis rəhak katipa, kən pəs iakaupən məgətun itəmat lan. İatən nəhlan məto-inu io etəm mətig, kən rəhak nətəligən in ləhau. Kən onəkotos namegən e rəhatəmat nəmegəhən.

11:22: Aes 23; Esik 26-28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sek 9:2-4 **11:23:** Jen 19:24-28; Aes 14:13-15 **11:24:** Mat 10:15; Luk 10:12 **11:25:** 1 Kor 1:26-29

11:27: Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 17:2 † **11:28:** Nəghatən u ‘natipa-inən katipa əfigəm min’ tatəghat-in Lou rəha netəm Isrel itəm kotahmen e nat təfigəm məto-inu Lou min u, ilat kotəskasik pik, kən tiəkis o nolən. **11:28:** Jer 31:25

³⁰ Tol nəhlan məto-inu rəhak wək ekos-ipinə kəm itəmat in timətig, kən rəhak katipa in toigoig.”

12

Iərəmərə rəha Sapat

(*Mak 2:23–3:6; Luk 6:1-11*)

¹ Kən e nian əh e Sapat kit, Iesu ne rəhan min netəmin kəmotaliwək motuwın-pən e nasumən rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan netəmin nəumis təmus ilat, kən kəmotəhl noa wit kən motun. ² Məto nian Farisi min kəmotəplan ilat, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!Ei, əplan-tu! Rəham netəmin koatol nat kit itəm koatətgəhl Lou rəha Sapat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin o kəp, nat naka itəm Kig Tefit təmol əpən, nian in ne rəhan min netəmin nəumis təmus ilat? ⁴ In təmuwin imə e Nimə Tapolen Rəha Uhgın, kən mos pıret mun itəm pris min kinotos-ipən rəkis kəm Uhgın. Kən nolən əh tatətgəhl Lou, məto-inu pıret əh, Lou tatən məmə pris min əm kotıtun nunən. ⁵ ?Kən nəmotafin e Lou o kəp, məmə nian rafin e Sapat, pris min əpəh e Nimə Rəha Uhgın, ilat koatol wək rəhalat itəm tatətgəhl Lou rəha Sapat? Məto Uhgın təəplan məmə nat əh in tətuatıp əm. ⁶ Məto iatən kəm itəmat məmə suah kit u ikın-u in ilis taprəkis-in Nimə Rəha Uhgın. ⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən məmə, ‘Nat kit tatol nıkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmin, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais min itəm nəkoatol moatos-ıpa kəm io itəm tatol nıkik tətəgien.’ Okəmə nəkotıtun nıpəti nəghatən u, kən netəm min u itəm kotəuatıp, okol nəsotakılən ilat motən məmə ilat koatol nolən rat. ⁸ İatən nəhlan məto-inu io, Nəti Etəmin, io Iərəmərə rəha Sapat.”

⁹ Kən Iesu təmıet ikın əh, malıwək matuwın əpəh imə e nımə rəha nuəfımınən rəhalat. ¹⁰ Kən əmun ikın əh, suah kit əh-ikın nelmın təmımıs, təsəg-ətuatıp-inən. Kən kəmotətapəh o Iesu məmə, “?Tahro? ?In tətuatıp e Lou məmə e Sapat, etəmin tıtun nol-wırən etəmin itəm tatımıs?” İlat kəmotətapəh ron məto-inu koategəs-in nat tərət kit rəha Iesu itəm ilat okotıləs-ipən in e kot ron.

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə itəmat kit rəhan kit sipsip, kən sipsip un tiwig-pən e noakımıl e Sapat, nıkıtəmat təht məmə suah əh otuwın mıuw-pər-pa min? ! Əwəh! Otəkəike muwin mıuw-pər. ¹² !Məto etəmin, in nat

keike taprækis-in sipsip! Kənu, in tətuatip əm e Lou məmə natol nat itəm təwir e Sapat.”

¹³ Kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis məmə, “Əg-ətuatip-in-tu nelməm.” Kən təməg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin tinuwa minəwir agin min, tinahmen e nelmin kit min.

¹⁴ Məto Farisi min kəmotiet motuwın ihluə minoatəte noa ron məmə okotohamnu Iesu.

Iolwək itəm Uhgın təmitəpun

¹⁵ Kən Iesu təmitun nətəligən rəhalat, kən təmiet ikin əh. Kən netəmim tepət kəmotuarisig in. Kən in təmol-wir nımisən rafin rəhalat kotuwa mətəwir min. ¹⁶ Kən təmən-iəhau ilat məmə okəsotən-iarəpən in kəm netəmim min. ¹⁷ Natimnat min əh kəmotiet məmə nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan. Uhgın təmos-ipən kəm ien Aesea u aupən o nən-iarəpən məmə,

¹⁸ “Inu iolwək rəhak itəm io enitəpun rəkis, iakolkeike pik in, kən nıkkik tagien pik ron.

Kən io oekol məmə Narmın Rəhak otuwa mərioah lan.

Kən in otən-iarəp nolən ətuatip rəhak ne nosmegəhən rəhak e nıganəmti netəmim e nəptən pisin pisin min.

¹⁹ Okol in təsərgəhəuən kən məsagət əfəməhən, məsəghat pikən ikin netəmim kotargəfımən ilat min ikin.

²⁰ In etəm mətig,

kən in otol təwir kəm netəmim itəm koatəpou kən rəhalat nəsanənən tikə.*

In otol nəhlan mətoarus-pa nolən itəm in tətuatip, otol win e nolən itəm tərat.

²¹ Kən netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel,

ilat okotələhəu-pən əskasik rəhalat nətəligən tətətig lan, məmə in otosmegəh ilat.”

Iesu ne Pielsepul

(Mak 3:20-30;

Luk 11:14-23; 12:10)

²² Kən netəmim kəmotiləs suah kit motuwa kəm Iesu itəm nıganəmtin təpis kən təsəghatən məto-inu narmın rat kit tətətig lan. Kən Iesu təmol-wir min, kən suah əh tənətləplan nat kən minətəghat. ²³ Kən netəmim rafin narmilat təmiwig motən məmə, “? Okəmə naka suah u in Mipi Kig Tefit itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa?”

²⁴ Kən nian Farisi min kəmotəto nat əh ne nəghatən lan, kən kəmotən məmə, “Suah əh tətəhg-iarəp narmın rat min e

12:12: Luk 14:5 **12:14:** Jon 5:16 **12:16:** Mat 8:4; Mak 3:12 **12:18:**

Mat 3:17 * **12:20:** Nəghatən Kris ətuatip rəha ves 20 tatən məmə, “Okol təsatəghlən nuwig kit itəm təmeko, kən okol təsəmkəmis agin-əhən wik rəha lait itəm tətəhaniəm əm.” **12:21:** Aes 42:1-4

nəsanənən əm rəha Pielsepul u etəm-iasol rəha narmin rat min."

²⁵ Məto İesu titun nətəligən rəhalat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, "Okəmə netəmim e kantri kit koatoor ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri. Kən tahmen-pən əm e taon kit o latuənu kit, okəmə netəmim kotoor ilat min, kən okotərəkin taon un o latuənu un.

²⁶ "Kən okəmə Setan tatəhg-iarəp narmin rat min rəhan e netəmim, kən tatol atip əm tikimir kəm in. ?Kən otahro nulan, rəhan nərəməyəən otətul? ²⁷ ?Kən okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim? ?Ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? ?Rəha Setan? Kəp. Kən tərət məmə nakoatən məmə io iatol nəhlan. Tol nəhlan, rəhatəmat netəmim okotakil nəghatən min rəhatəmat, motən məmə in neiuəiuəən. ²⁸ Məto okəmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın, kən nərəməyəən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²⁹ "Kən ekən e suatip kit min tol nulan məmə, etəmim kit tikə məmə titun nuwinən e nimə rəha etəmim kit itəm təsanən məmə otəmik rəhan natimnat. Məto otaupən məlis ətain etəm u itəm təsanən, uarisig təpanuwın imə məmki-rəkis rəhan natimnat.

³⁰ "Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikimir. Kən etəm u itəm təsargətəinən sipsip min, in tatoor ilat kotəgim atit.

³¹ Tol nəhlan iatən kəm itəmat məmə, Uhgın otəfəl rəkis nolən rat min rafin pisin pisin,† ne nəghatən rat min rafin pisin pisin itəm netəmim koatən lan, məto otol nalpinən kən məsaluinən nəghatən rat min itəm netəmim koatən e Narmin Rəhan.

³² Kən okəmə etəmim tatən rat io, Nəti Etəmim, kən Uhgın otaluin kən məsalpinən. Məto etəmim itəm tatən rat Narmin Rəha Uhgın, Uhgın okol təsaluinən nian kit, e nətueintən u, ne e nian itəm tatuwa.‡

³³ "Okəmə nig in təwir, kən noan in təwir, okəmə nig in tərət, kən noan in tərət. Tol nəhlan məto-inu itəmat nəkotəplan əm e noa nig məmə nig in təwir o nig in tərət.§ ³⁴ !İtəmat nəkotahmen e sinek! İtəmat noatol nolən eko-eko, kən itəmat netəm nəkotərat. Okol nəsotənən nat təwir kit, məto-inu nian

12:24: Mat 9:34; 10:25 **12:28:** Wək 10:38; 1 Jon 3:8 **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 † **12:31:** Uhgın tətəfəl rəkis nolən rat min nian netəmim kotəuhlin rəhalat nətəligən kən moatəpəh-in məmə in otaluin məsalpinən rəhalat nolən rat min.

12:31: Hip 6:4-6 ‡ **12:32:** Netəmim neen kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəm min u itəm kəmoatən məmə İesu tatol-wir netəmim e nəsanənən rəha Setan. Tahmen əm məmə ilat kotaun-in məmə Narmin Rəha Uhgın in Setan. Netəmim neen min kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm kəsotəhatətəən əh e İesu, kən motapəs wək rəha Narmin Rəha Uhgın.

§ **12:33:** Nipəti nəghatən rəha İesu məmə in etəm təwir məto-inu tatol əm natimnat wir min. **12:33:** Mat 7:16-20

etāmim tatəghat, tatən əm nat naka itəm tərīoah e nīkin.
³⁵ Etāmim itəm nətəligən təwīr tərīoah e nīkin, nian rafin in
 tatən nat itəm in təwīr. Kən etāmim itəm nətəligən rat tərīoah
 e nīkin, nian rafin in tatən nat itəm tərāt. ³⁶ Iatən kəm itəmat
 məmə e nian Uhgīn otakil netāmim lan, netāmim okotəkəike
 kən-iarəp kəm in məmə tahro ilat kəmoatən nəghatən rat
 əpnəpīn mīn rafin rəhalat. ³⁷ Tol nəhlan, in otakil rafin
 nəghatən pīsīn mīn rəhatəmat, məmə itəmat netəm kotətuatīp
 o netəm kotərat.”

Nəmtətin rəha Jona

(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Kən iəgətun mīn neen rəha Lou ne Farisi mīn kəmotən-
 ipən kəm in məmə, “Iəgətun. Ekotolkeike məmə ekotəplan
 nəmtətin kit itəm tapīspīs itəm ik onəkol.”;

³⁹ Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roiu ne,
 nakotərat, nəmotəpəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgīn, tahmen
 e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəu-pən suah pīsīn. Kən
 roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə
 emīsī-pən o Uhgīn. Məto Uhgīn otos-ipən əm nəmtətin kitīəh
 əm, kən inəh nəmtətin rəha ien əh Jona. ⁴⁰ Tahmen əm
 məmə Jona təməməhl e nian kīsīl lapīn ne nərauiəgən e nərpī
 nəm asol, kən Nəti Etāmim, in otəməhl nian kīsīl lapīn ne
 nərauiəgən əpəh e nīki nəptən.

⁴¹ “E nian əh itəm Uhgīn otakil netāmim rafin, kən netəm
 Nineva aupən, ilat okotətul motən-iarəp məmə itəmat noanol
 rəha Isrel nakotərat. Okotītun nənən nəhlan məto-inu nian
 ilat kəmotətəo nəghatən rəha ien əh Jona, ilat kəmotəuhlin
 rəhalat nətəligən o rəhalat nolən rat mīn. Kən otəplan-tu, suah
 kit itəm ilīs taprəkīs-in Jona tīnuwa. ⁴² Kən e nian əh itəm
 Uhgīn otakil netāmim rafin, kən kwīn rəha nəptən pīs ikin, in
 otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otītun nənən
 nəhlan məto-inu, in təmīet e nīkalīn nəptən əpəh isəu agīn, kən
 maliwək muwa məmə otətəo nəghatən rəha Kīg Solomon itəm
 tenatīg wīr. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilīs taprəkīs-in Kīg
 Solomon tīnuwa.

⁴³ “Nian narmin rat tiet e etāmim, kən in otuwīn maliwək
 mətan əpəh ikin nig ne niāmītə tikə ikin, kən nəhau tikə ikin,
 mategəs-in ikin otatīg mameg ikin, məto təsəplanən. ⁴⁴ Kən tən
 atīp əm kəm in məmə, ‘Ekītəlig-pən e rəhak nimə itəm emīsī-
 pən ikin.’ Kən nian tuwa məplan nimə, etāmim tikə ikin, kən
 kəmafəl, kən məlin wīr natīmnat. ⁴⁵ Kən tuwīn mit narmin rat
 sepīn mīn itəm kotərat pīk taprəkīs-in in, kən motuwīn imə
 motatīg, kən natīgən rəha suah əh roiu tərāt pīk taprəkīs-in

12:34: Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45

12:38: Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30

12:39: Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12

12:40: Jona 1:17

12:41: Jona 3:5

12:42: 1 King 10:1; 2 Kron 9:1

rəhan natigən itəm aupən. Kən kotahmen əm e itəmat netəm kotərat itəm nəkotatig roiu.”

*Mama rəha Iesu ne pian min
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Nian Iesu tatəghat əh kəm netəmim, kən rəhan mama ne pian min koatətul əpəh ihluə moatətapəh-in məmə okotəghat kəm in. ⁴⁷ Kən etəmim kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Rəham mama ne pian min əpəh ihluə koatətul. Ilat kotalkeike məmə okotəghat kəm ik.”* ⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah əh itəm təmən-iarəp məmə, “? Pah u rəhak mama, kən pah u piak min?” ⁴⁹ Kən məg-ətuatip-in-pən nelmin məgətun-pən rəhan netəmim, kən mən məmə, “! Inu rəhak mama ne piak min! ⁵⁰ Iatən nəhlan məto-inu pah u tatol nəwia rəhak Tata əpəh ilis e nego e neai, in piak, ne winik, ne rəhak mama.”

13

*Nimaa nəghatən e nəptən
(Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)*

¹ E nian ətuatip əh, Iesu təmiet e nimə muwin matəpələh əpəh iuəhkir e nikalı Lek Kalili. ² Məto-inu netəmim tepət kəmotuwa kətul kitəlau in, kən in təmuwin e bot kit matəpələh. Kən netəmim kəmoatətul ipar. ³ Kən in təmən-ipən natimnat tepət kəm ilat e nimaa nəghatən min.

Təmən məmə, “Etəmim kit təmuwin məmə oteatəgtəg rəhan nikuti wit əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Kən nian təmərakin-rakin rəhan nikuti wit, neen kəmotisas-pən e suatip, kən mənig min kəmotuwa motun ilat rafin. ⁵ Kən nikuti wit neen kəmotisas-pən e nəptən itəm kəpiel iuəhkir əm. Kəmotəwiə uəhai əm məto-inu nəptən noan məsin əm. ⁶ Məto nian mitgar tər, kən məhg ilat koatauke-auke məto-inu nokilat təseiuaui pikən. ⁷ Kən nikuti wit neen kotisas-pən e niki nəlkosik, kən nian nikuti wit kotəwiə məto nəlkosik tətatu-atu ilat kən kəmotamis. ⁸ Kən nikuti wit neen min kəmotisas-pən e nəptən itəm təwir, kən kəmotoe-in noalat, neen noalat wan-hanrit, neen noalat sikiste, neen noalat tate. ⁹ Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

¹⁰ Kən netəm rəha Iesu kəmotuwa motətapəh ron məmə, “? Tahro natəghat kəm netəmim e nimaa nəghatən min?”

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən nəhlan məto-inu itəmat un, Uhgın təmerəh e suatip otəmat məmə itəmat onəkotitun nəghatən anion min rəha nərəməərən rəha Uhgın. Məto ilat əh, Uhgın təməserəhən e suatip nulan olat. ¹² Tol

12:45: Luk 11:24-26; 2 Pita 2:20 * **12:47:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 47 tikə. **12:50:** Rom 8:29

13:2: Luk 5:1-3

nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nitunən, Uhgın otos-ipən min nitunən kəm in, kən rəhan nitunən in otepət pik. Məto etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uhgın otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nikin təht məmə in tatos. ¹³ İatəghat e nimaa nəghatən kəm ilat məto-inu ilat koatəplan pap məto kəsotitunən, kən ilat koatəto pap məto kəsotitun wırən. ¹⁴ Nəmegəhən rəhalat tatol nəghatən rəha ien Aesea tatuwa matol nıpahrienən lan. In təmən məmə,

‘Okəatəto, moatəto, moatəto,

məto okol kəsotitunən.

Kən okəatəplan, moatəplan, moatəplan,

məto okol kəsotitunən nian kit.

¹⁵ Tol nəhlan məto-inu nıkilat tınuwa məskasık,

kən kinotəpou-in nətəlig-inən,

kən motahtosıg-in nıganəmtılat.

Okəmə təsolən nəhlan, okəm-naka ilat okotəplan e nıganəmtılat,

kən ilat okotətəlig-in e matəlgılat,

kən nıkilat otəmət-mətıg,

kən okotıtun,

kən okotəuhlin-pa ilat ron io məmə ekosmegəh ilat.’

¹⁶ Məto itəmat u, Uhgın təmawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat, kən nian nəkotəplan, nəkotıtun, kən nian nakotəto, nəkotıtun.

¹⁷ Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, ien min tepət ne netəm ətuatıp min tepət kəmotolkeike pik məmə okotəplan nat naka itəm nakoatəplan, məto kəsotəplanən. Kən motolkeike pik məmə okotəto nat naka itəm nakoatəto, məto kəsotətəən.”

¹⁸ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “İtəmat otətəlig-in wır-tu məmə nəkotıtun nıpətı nimaa nəghatən rəha etəm u itəm təmərakin nıkuti wit. ¹⁹ Nıkuti wit itəm təmısas e suatıp, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha nərəməəən rəha Uhgın, məto in təsitunən. Kən Setan tuwa mos-irəkis uəhai əm nəghatən əh itəm təmuwın e nıkin.

²⁰ “Kən nıkuti wit itəm təmısas-pən e nısip itəm kəpiel iuəhkır əm, in tahmen e etəmim itəm tatətə nəghatən rəha Uhgın, kən mos e nıkin agien, ²¹ məto nokın təseiuaıu pikən, kən tatətul əm o nian əkuəkır əm. Nian nəəsəuən, o nərətən tuwa e nəmegəhən rəhan o nəghatən əh, kən təme uəhai əm e rəhan nahatətəən.

²² “Kən nıkuti wit itəm təmısas-pən e nıki nəlkosık, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha Uhgın, məto rəhan nətəligən tatuwın pik o natımnat rəha nətueıntən, kən in tolkeike məmə rəhan nautə otepət, kən nətəligən min əh

kotatu-atu nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən əh təsoe-inən noan.

²³ “Məto nıkuṭi wit itəm təmısas-pən e nəptən wır, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha Uhgın kən mıtun nıpətın. Kən e nəmegəhən rəhan, in otoe-in noan, nıan neen noan wan-hanrı, nıan neen noan sİKİste, kən nıan neen noan tate.”

Nımaa nəghatən e manuwihl itəm tərət

²⁴ Kən İesu təmuəh nımaa nəghatən kıt mın kəm ilat matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın, in tahmen e etəmim kıt itəm təmərakın nıkuṭi wit e rəhan nasumən. ²⁵ Məto nıan in ne rəhan mın netəmim kəmoatapıl, rəhan kıt tıkimır təmuwın mərakın nıkuṭi manuwihl rat mın e rəhan nasumən, kən magım. ²⁶ Kən nıkuṭi wit wır mın kəmotəwiə motol iahgın motol noalat. Məto e nıan əh, nıkuṭi manuwihl rat mın kəmotər mın motuwa motol iahgın.

²⁷ “Kən slef mın rəha etəmim əh, kəmotuwa motəplan in, motən məmə, ‘Etəm-iasol. ?Nıkuṭi wit mın itəm nəmərakın e rəham nasumən, ilat nıkuṭi wit wır mın əm, o kəp? ?Məto tahro nıkuṭi manuwihl rat mın kınotər?’ ²⁸ Kən təmən-ıpən kəm ilat məmə, ‘Tıkimır kıt təmol nat əh.’

“Kən rəhan slef mın kotən-ıpən kəm in məmə, ‘?Məto tahro? ?Nakolkeıke məmə itımat ekotuwin kew rəkis manuwihl rat mın əh?’

²⁹ “Məto təmən-ıpən kəm ilat məmə, ‘Kəpə. Otapəs. Okəmə itəmat nakotuwin kew rəkis manuwihl rat mın, kən məta nakotew rəkis mın wit wır mın. ³⁰ Pəs ilau kərən əm kuər mətoarus-pən wit tınımətə. Kən ekən-ıpən kəm netəmim itəm okotəulək-in wit məmə ilat okotaupən motew rəkis manuwihl itəm tərət motəlis o nərakın-pənən e nıgəm. Uarısig okotəulək-in wit wır mın moatəmık moatuwa e nıpəgnoa nımə rəhak itəm katəlin nagwənən ıkın.’ ”

Nımaa nəghatən e

*nıkuṭi mastat**

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Kən İesu təmuəh nımaa nəghatən kıt mın kəm ilat məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e nıkuṭi mastat itəm etəmim təmos muwin məfe e rəhan nasumən. ³² Nıkuṭi mastat əh in nətın agın, məto nıan in otəwiə, in otuwa iahgın tahmen e nıg kıt, kən mənıg mın itəm koatiwig ılıs okotuwa motol nımaalat e nelmın mın.”

Nımaa nəghatən e is

(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)

³³ Kən İesu təmuəh nımaa nəghatən kıt mın məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen-pən e is noan məsın

13:22: Luk 12:16-21; 1 Tim 6:9-10,17 * **13:30:** Mastat in nıg itəm katol-pən nıkuṭin e nagwənən məmə tatəpien wır. Nıkuṭin in natiəkəku agın.

itəm pətan kit tətalkin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətahl flaoa rafin tətasis matol iahgin.”

³⁴ Natimnat min əh rafin, Iesu təmuəh nimaa nəghatən lan kəm netəmim. Nipahrienən məmə təməsənən nat kit kəm ilat okəmə təməsuəhən nimaa nəghatən. ³⁵ Nolən əh təmol nəghatən rəha ien aupən tatuwa matol nipahrienən lan. Təmən məmə,
“Ekən-iarəp rəhak nəghatən e nuəhən nimaa nəghatən min. Ekən-iarəp natimnat itəm eməhluaig-in ilat nian emətuoun matol nətueintən mətəarus-pa u-roiu.”

Iesu təmən nipəti nimaa nəghatən e manuwihl

³⁶ Kən Iesu təmiet rəkis e netəmim, kən muwin e nipəgnoa nimə kit. Kən rəhan min netəmim kəmotuwa ron motətapəh məmə, “Ən-tu kəm itimət nipəti nimaa nəghatən e manuwihl itəm təmə e nasumən.”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm təməra kin nīkuti wit e nasumən, inu io, Nəti Etəmim. ³⁸ Kən nasumən, in nətueintən, kən nīkuti wit wir min, ilat u netəmim rəha Uhg in itəm tətəməmə elat. Kən manuwihl rat min, ilat netəmim rəha Setan. ³⁹ Kən tikimīr itəm təmuwin məra kin manuwihl rat, in Setan. Kən nian okəulək-in nasumən, in namnun nian, kən netəmim itəm koatəulək e nasumən, ilat u nagelo min. ⁴⁰ Okotəmik manuwihl rat motan-ətip e nigəm, nolən əh tahmen əm e namnun nian.

⁴¹ “To Nəti Etəmim, ekahl-ipinə nagelo min rəhak okotuwin ikin iatəməmə ikin, motoe rəkis natimnat rafin ne netəmim rafin itəm koatiuw-pən netəmim o nolən təfagə rat min. ⁴² Ilat okotəra kin-pən ilat e nigəm asol, kən ikin əh netəmim okotəsək kən moatəgətain nəluilat min. ⁴³ Kən netəm kotətuatip okotasə tahmen e mit e nəməmə rəha rəhalat Tata Uhg in. Etəm matəlg in tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min u.”

Nimaa nəghatən e bokis məni itəm tətəhluaig

⁴⁴ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nəməmə rəha Uhg in tahmen e bokis məni kit itəm tətəhluaig e nəptən kit. Kən etəmim kit təmətan məplan bokis məni əh, kən tatig mitənim min. Nikin təmagien pik, kən təmuwin mol-salim-in natimnat rafin rəhan, kən mos-nəmtin nəptən əh.”

Nimaa nəghatən e kəpiel perel

⁴⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Nəməmə rəha Uhg in tahmen e etəmim itəm tategəs-in natimnat, kən matol-salim-in min. Kən in tategəs-in kəpiel wir min nəmtilat tiəkis, katən məmə perel. ⁴⁶ Nian təməplan perel kit itəm təwir pik agin, kən in

13:35: Sam 78:2

13:40: Sam 78:2

13:41: Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27

13:42: Mat 8:12

13:43: Mat 8:12

təmuwin mol-salim-in rəhan natimnat rafin, kən muwin mos-nəmtin perel əh kən miləs rəhan.”

Nimaa nəghatən e net rəha niuwən nəm

⁴⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e nian netəmim koatərakin-pən net əpəh itəhəi moatos nəm pisin pisin min lan. ⁴⁸ Nian net tinərıoah e nəm, kən kotiuw-par net, kən motor nəm min motaii-pən nəm wir min e kətim asol min rəhalat, məto okotərakin nəm itəm kotərat. ⁴⁹ Kən e namnun nian, nagelo min okotuwa motos-irəkis netəmim itəm kotərat o netəmim itəm kotətuatip, ⁵⁰ kən motərakin-pən netəm kotərat e nigəm asol, kən ikin əh netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.

⁵¹ “?Itəmat nəkotitun natimnat min un, o kəp?” Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “Əwəh.” ⁵² Kən təmən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, iəgətun min rafin rəha Lou itəm kəməgətun wir ilat e nəərəməərəən rəha Uhgın, kotahmen e etəm-iasol rəha nimə itəm rəhan nautə tepət. Kən nian kit in tatos-irəkis nat wi e rəhan nautə, kən nian kit min tatos-irəkis nat oas.”†

Ien itəm kəsisiai-inən
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Nian Iesu tinol namnun nuəhən nimaa nəghatən min əh, kən təmiet ikin əh, ⁵⁴ muwin iman ikin. Kən təmatəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən, kən narmilat təmiwig, kən kotən məmə, “?Suah u təmiləs hiə nenatigən əh ne nəsanənən əh o nolən nat pispis min? ⁵⁵ Suah əh, kitat kotitun wir in. ?In neti etəmim itəm tatol nimə, o kəp? ?Kən rəhan mama, in Meri, kən pian min ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kəp? ⁵⁶ ?Kən rəhan kaka min kitat min ilat, o kəp? ?Təmos hiə nitunən o nolən natimnat min əh?” ⁵⁷ Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatisiai-in. Məto rəhan min netəmim əpəh latuənu ne rəhan min netəmim e nipəgnoa nimə rəhan, ilat əm kəsotisiai-inən.”

⁵⁸ Kən təməsolən nat pispis tepət ikin əh, məto-inu ilat kəsotahatətən lan.

14

Kig Herot Antipas

təməghat o Iesu

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

13:50: Mat 13:42; Luk 13:28 † **13:52:** Kəm-naka nəghatən u ‘nat oas’ tatəghat-in nəghatən rəha Uhgın itəm kəməte rəkis e Naoa Rəha Uhgın əpəh e Oltesteman, kən nəghatən u ‘nat wi e rəhan nauts’ tatəghat-in nəgətunən wi rəha Iesu. **13:54:** Jon 7:15 **13:55:** Jon 6:42 **13:57:** Jon 6:42

¹ E nian əh, Kig Herot Antipas u tatəramərə e nitən Kalili, təməto namnusən rəha Iesu. ² Kən təmən-ipən kəm rəhan etəm-iasol min məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm təməmegəh min e nimisən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pispis min.”

Nimisən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas təməghat nəhlan məto-inu in təmohamnu rəkis Jon Baptais. Inu namnusən e nimisən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

Aupən ikin, Kig Herot Antipas təmakləh-in Herotias u pətaguihl rəha pia Herot u, Filip Kitiah. Kən Jon təmən-ipən kəm in məmə, “Təsətuatipən məmə nəkiləs pətan u, məto-inu nakatətgəhl Lou.” Kən Herot Antipas təmaskəlim Jon o Herotias, məlis ətain, miləs-ipən e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike məmə in otohhamnu Jon, məto təməsolən məto-inu tatəgin netəmim. Ilat koatisiai-in Jon moatən məmə in ien kit.

⁶ Məto nian kit, Herot Antipas təmol lafet kit rəha nian təmaiir lan, kən pətan əkəku, nəti Herotias, təmol danis aupen e niganəmti netəmim rafin. Kən rəhan nolən danis təmol Herot Antipas nikin təmuwin pək lan, ⁷ kən tol nəhlan, in təmən-iəkis mos noanawil məmə in otos-ipən nat naka itəm pətan əkəku əh tolkeike. ⁸ Kən Herotias təməghat kəm nətin, kən nətin təmən-ipən kəm Herot Antipas məmə, “Os rəhn-kapə Jon Baptais e plet kit muwa ikin-u mos-ipa kəm io roiu.” ⁹ Kən kig, nikin tərou. Məto təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotol nəwia nəti Herotias, məto-inu o rəhan noanawil ne nəniəkisən itəm təmol e niganəmti netəmim. ¹⁰ Kən təmahl-ipən netəmim neen kotuwın e kalapus, kən ilat kəmotətətip rəkis rəhn-kapə Jon ikin əh, ¹¹ motələhəu-pən e plet kit, motos motuwa, motos-ipən kəm nəti Herotias, kən in təmos-ipən kəm rəhan mama. ¹² Kən netəmim rəha Jon kəmotuwın motiləs nipətin motuwın motitənim, kən motuwın motən-ipən kəm Iesu.

Iesu təmagwən netəmim

faif-taosan

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu təməto namnusən əh, kən təmətipən e bot kit muwin əpəh ikin kəkə-kəkə ikin. Məto nian nimanin netəmim kəmotitun ikin təmuwin ikin, ilat kəmotiet e rəhalat latuənu min motaliwək ipar motuarisig-in Iesu. ¹⁴ Nian Iesu təmuwar, təməplan nimanin netəmim tepət, kən nikin təmahmə olat matakeike ilat, kən mol-wir nimisən min rəhalat.

¹⁵ Kən ehnaipən iuəhkir o napinəpən, rəhan min netəmim kəmotuwa ron moatən məmə, “Ikin-u, ikin kəkə-kəkə ikin,

kən otəsuwəhən talugin. Ahl-ipən nīmanin netəmim mēmə okotuwīn latuənu min motos-nəmtin nigilat neen nagwəhən.”

¹⁶ Kən Iesu tāmən-ipən mēmə, “Kəp. Otəpəs əm ilat kotatig, kən itəmat əm otagwən ilat.”

¹⁷ Məto komotən-ipən kəm in mēmə, “Itimat ekoatos əm pīret faif ne nəm kəiu.”

¹⁸ Kən tāmən mēmə, “Otos motuwa kəm io.” ¹⁹ Kən mən-ipən kəm netəmim mēmə okotəpələh ləhau e manuwihl. Kən təmos pīret faif ne nəm kəiu əh, masipər əpəh e neai, matəfak-pən ron, kən məmkas pīret. Kən təmos-ipən kəm rəhan min netəmim, kən ilat kotos-ipən kəm nīmanin netəmim. ²⁰ Kən ilat rafin kəmotagwən, nərpilat tasis. Kən nīmismisi nagwəhən itəm kəmotapəs, netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wīr. ²¹ Kən netəmim itəm kəmotagwən, nəman əm tahmen e faif-taosan, məto kəsafinən nīpitan ne nisualkələh.

Iesu təmaliwək e nəhau
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

²² Kən Iesu tāmən kəm rəhan netəmim mēmə ilat okotətipən e bot motaupən moatuwīn entənipən-pən e lek, məto in otahl-ipən netəmim kotitəlig-pən iməlat min ikin. ²³ Nian tīnahl-ipən rəkis netəmim, kən muwīn əpəh ilis e nītot kit in pīsīn əm, mēmə otəfak. Nian tīnalugən, Iesu pīsīn əm əh-ikin, ²⁴ məto bot tīnuwīn rəkis ilugin e lek, kən tīnatiləs pikən nīmətag, kən peau-peau min kīnoatoh bot.

²⁵ Kən lapīn iuəhkīr o nianən, Iesu təmaliwək e nətuei nəhau muwa olat. ²⁶ Məto nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan in tətaliwək e nətuei nəhau, kən kəmotəgin pik moatən mēmə, “! Ei, narmi etəmim kit!” Kən kəmotasək əfəməh məto-inu koatəgin.

²⁷ Məto uəhai əm, Iesu təməghat kəm ilat mēmə, “! Ei, nikitəmat tətul məha-məha. Io əpəh. Sotəginən!”

²⁸ Kən Pita təmə, “! Iərəməərə, okəmə ik pahrien, kən aun-in io ekaliwək e nətuei nəhau minə.”

²⁹ Kən Iesu tāmən-ipən mēmə, “Wa.”

Kən Pita tiet e nətuei bot, kən maliwək e nətuei nəhau matuwīn o Iesu. ³⁰ Məto nian təməplan nīmətag, kən nīkin təməgin pik, kən minətuoun mətəmnim mətəsək-pən o Iesu matən mēmə, “! Iərəməərə, asitu lak!” ³¹ Kən roiu agin, Iesu təmea-pən maskəlīm Pita, kən mən-ipən kəm in mēmə, “Ik rəham nahatətəən təkəku agin. ? Tahro rəham nahatətəən təkəku lak?” ³² Kən nian kəmuətīpən e bot, kən nīmətag

təmurahl nelmin. ³³ Kən ilat e nətuei bot kəmos-ipən nisaiian asol kəm in moatən məmə, “Pahrien, ik Nəti Uhgın.”

³⁴ Nian kinotuwın entənipən-pən, kəmotuwar e nəptən Kənesaret. ³⁵ Kən nian netəmim əh-ikin əh kinotitun Iesu, kotahl-ipən nəghatən tuwın mitəlau o netəmim e latuənu mın rafin əh-ikin. Kən kəmos rəhalat mın netəmim itəm koatimis motuwa o Iesu, ³⁶ kən kəmotəkəike o Iesu məmə ilat itəm koatimis okotek əm nıpəgnəmti kot rəhan. Kən ilat rafin itəm kəmotek nıpəgnəmti kot rəhan, rəhalat nımisən təmikə, kən kəmotəwir.

15

*Nat itəm tatol
etəmim tamkimik
(Mak 7:1-23)*

¹ Kən Farisi mın neen ne iəgətun mın neen rəha Lou kəmotisi-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motətapəh ron məmə, ² “?Tahro rəham netəmim koatətgəhl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi mın aypən kəmotəgətun kitat lan? İlat kotagwən, məto kəsotaupənən motaikwas e nelmilat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto tahro itəmat mın nakoatətgəhl Lou rəha Uhgın o naskəlim əskasikən kastom rəhatəmat? ⁴ İatən nəhlan məto-inu, Uhgın təmən məmə, ‘Nəkotəkəike motisai-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən təmən mın məmə, ‘Etəmim itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəike kəhamnu.’ ⁵ Məto itəmat nakotən məmə, okəmə suah kit rəhan kit məni əh-ikin itəm in titun nasituən e rəhan tata ne mama lan, in titun nənən kəm ilau məmə, ‘Kəsi, emələhəu pisin məni u məmə rəha Uhgın,’ ⁶ kən okol in otəsisai-inən rəhan tata, kən məsos-ipənən məni u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uhgın tatol nat əpnəpın lan, məto-inu itəmat nakotolkeike məmə nakotaskəlim kastom rəhatəmat mın əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! İen Aesea təməghat-in itəmat ətuatıp nian təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın itəm tatən məmə,

⁸ ‘Netəm mın u koatısai-in io e nohlilat əm, məto nikilat isəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat əpnəpın əm, kən nian koatəgətun, koatən məmə nəghatən mın rəhak, məto in nəghatən mın rəha netəmim əm.’ ”

¹⁰ Kən Iesu təmaun-in netəmim məmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-in-tu, kən motitun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etəmim tamkimik e nıganəmti Uhgın, məto nat naka itəm tatiet e nohli etəmim, in tatol etəmim tamkimik e nıganəmti Uhgın.”

¹² Kən rəhan netəmim kotuwa ron moatətapəh məmə, “? Nəkıtun məmə Farisi mın, nıkilat tərət nian kəmotəto nəghatən əh?” ¹³ Kən təmən-ipən məmə, “Nıg mın rafın itəm rəhak Tata əpəh e nego e neai təməsəfeən, okew-pər ilat nokin. ¹⁴ Apəs ilat. İlat koatit netəmim, məto nıganəmtilat təpıs. Okəmə etəmim itəm nıganəmtın təpıs tit etəmim kit mın itəm nıganəmtın təpıs, kən ilau kərən okıaiwig-pən e noakimil.”

¹⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ən-tu nıpəti nımaa nəghatən kəm itimat.”

¹⁶ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “? İtəmat rəhak netəmim, məto itəmat mın nəsotıtunən əh? ¹⁷ ?Nəkotıtun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwın e nohli etəmim meıuauı e nərpın, kən miet mın e nıpəti etəmim? ¹⁸ Məto natımnat itəm tətısı-pən e nıki etəmim kən matiet e nohli etəmim, matol etəmim tətamkımık e nıganəmtı Uhgın. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu, natımnat itəm tətısı-pən e nıki etəmim kotol nulan: nətəlıgən tərət mın; nohamnuən etəmim; nakləh-inən pətan; nıpıtan ne nəman ne, koatit anıon ilat mın; nakləhən; nəghat eıuəən e netəmim; nən ratən nərgı etəmim. ²⁰ Inu natımnat itəm tol etəmim tətamkımık e nıganəmtı Uhgın, məto okəmə suah kit təsaukuasən nelmın kən mətagwən, inu təsolan in tamkımık e nıganəmtı Uhgın.”

*Nahatədən rəha
pətan İaihlua
(Mak 7:24-30)*

²¹ Kən İesu təmıet ikın əh, kən muwın ikın itəm taon kəıu əh, Taea ne Saeton katuəməhl ikın. ²² Kən pətan kit əh-ikın, İaihlua u pətan Kenan, təmuwa ron mətasək əfəməh məmə, “İərəməyə, Mıpi Tefıt, asəkıtun io. Narın rat kit təkəsık tətəmatıg e nətık pətan matərəkın in.”

²³ Məto İesu təsən-ipən agın-əhən nəghatən kit kəm in. Kən rəhan netəmim kotuwa moatəkəıke ron, motən məmə, “Ahl-ipən in isəu, məto-inu tətəsək əfəməh matuarısıg-in kıtat.”

²⁴ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəmahl-ıpa əm io o sıpsıp mın rəha noanol rəha İsrıl itəm kəmotəluə.” ²⁵ Məto pətan əh təmuwa mısın nulın aupən e İesu matən məmə, “İərəməyə, asıtı lak.” ²⁶ Kən İesu təmən-ipən məmə, “Təsətuatıpən məmə ekos nagwənən nıgı nısualkələh, kən mərakın-pən kəm kırı mın.”* ²⁷ Kən pətan u təmən-ipən məmə, “Əwəh, İərəməyə. Məto kırı mın koatun nımısmısi nagwənən itəm təmısas e tepıl rəha İərəməyə mın rəhalat.”

15:14: Luk 6:39; Rom 2:19 **15:24:** Mat 10:6 * **15:26:** Nəghatən u 'nısualkələh' tatəghat-in netəm İsrıl, kən nəghatən u 'kırı' tatəghat-in İaihlua mın.

28 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Ei, pætan. ! Ræham nahatætææn in iahgin! Nat naka itæm nakolkeike, otuwa mol nipahrienæn.” Kæn roiu agin, netin pætan tæmæwir.

Iesu tæmol-wir nimisæn tepæt

29 Kæn Iesu tæmiet ikin æh maliwæk e nikali Lek Kalili. Kæn mær muwin æpæh ilis e nitot kit kæn matæpælæh. 30 Nimanin netæmim kæmotuwa ron, moatæmik netæm min u itæm nelkilat tæmfaiu-æfaiu, ne netæm niganæmtilat tæpis, ne netæm nipætilat mæsin tæmimis, ne netæm kotæroru næghatæn, ne nimisæn pisin pisin min. Kæn motælin-pæn ilat iuæhkir o Iesu, kæn tæmol-wir ilat. 31 Kæn nimanin netæmim narmilat tæmiwig nian kæmotæplan netæm kotæroru næghatæn kinotæghat, ne netæm nipætilat mæsin tæmimis kinotæwir, ne netæm nelkilat tæmfaiu-æfaiu kinotaliwæk, ne netæm niganæmtilat tæpis kinoatæplan nat. Kæn moatænwiwi Uhgîn ræha Isrel.

Iesu tæmagwæn netæmim

fo-taosan

(Mak 8:1-10)

32 Kæn Iesu tæmaun-in ræhan netæmim kotuwa ron, tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nikik tinahmæh pik o netæmim min u. Kitat min ilat o nian kisil æh-roiu, kæn nat tikæ mæmæ okotun. Esolkeikeæn mæmæ ekahl-ipæn ilat koatuwin, næumis tus ilat, mætan, neen kotimis-eah æpæh e suatip.”

33 Kæn ræhan netæmim kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Okotos hiæ pîret u ikin-u, ikin taruæn-aruæn ikin itæm tahmen mæmæ okotagwæn nimanin netæmim lan?”

34 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Pîret kuwæh u nakoatos?”

Kæn kotæn-ipæn mæmæ, “Ekoatos pîret sepîn ne næm ækæku noan mæsin æm.”

35 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm nimanin netæmim mæmæ okotæpælæh e næptæn. 36 Kæn tæmos pîret ilat sepîn, ne næm ælkælæh, kæn mæfak-pæn lan, kæn mæmkas ilat, mos-ipæn kæm ræhan netæmim min, kæn kotos-ipæn kæm netæmim. 37 Kæn ilat rafin kæmotun nærpilat tasis. Kæn netæmim ræha Iesu kotaiipæn nimismisi nagwænæn itæm kæmotun kapæs e kætîm asol ilat sepîn, kæmotær kær wir. 38 Netæmim itæm kæmotun, næman ilat fo-taosan, mæto kæsafinæn nipitan ne nisualkælæh. 39 Kæn Iesu tahl-ipæn nimanin netæmim koatuwin, kæn in tæmætîpæn e bot muwin ikin Makatan.

16

Farisi min ne Satusi min koatæpæh o næmtætîn kit
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Kæn Farisi min ne Satusi min kəmotuwa o Iesu, kæn kəmotəghat əuhlin kəm in məmə otol kəm ilat nəmtətin kit rəha nego e neai, inu nat pispis asol itəm otəgətun məmə Uhgın təmahl-ipa in.* ² Kæn təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian tinehnaipən, nakotən məmə, ‘olawig təruiə, məto-inu napuə tinasia.’ ³ Kæn laulaugin nakotən məmə, ‘Nuhuən otəfik, məto-inu napuə tinasia mitəlau.’ Nəkotitun nənən nipəti nəmtətin min e nimal napuə itəm tatiet, məto nəkotəruru nənən nipəti nəmtətin itəm nəkotəplan əh-roiu.

⁴ “Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, itəmat netəm Isrel nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgın, tahmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəu-pən suah pisin. Kæn roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə emisi-pən o Uhgın. Məto Uhgın otos-ipən əm nəmtətin kitiah əm, kæn inəh nəmtətin rəha ien əh Jona.” Kæn təmapəs ilat matuwın.

*Is rəha Farisi min ne Satusi min
(Mak 8:14-21)*

⁵ Nian Iesu ne rəhan min netəmim kəmoatuwin entənipən-pən e Lek Kalili, rəhan netəmim kəmotaluin məmə okotos pıret neen. Kæn nian kinotuwin entənipən-pən, ⁶ kæn təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Onakoatəto itəmat o is rəha Farisi min ne Satusi min.”

⁷ Kæn kəmoatən-ipən kəm ilat min məmə, “Tatəghat nəhlan məto-inu kəmotaluin nəmikən pıret neen.”

⁸ Məto Iesu tinitun rəhalat nətəligən, kæn təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ei, rəhatəmat nahatətəən təkəku agin. ?Tahro nakoatən-ipən kəm itəmat min məmə pıret tikə otəmat? ⁹ ? Nəsotitunən əh, o kəp? ?Ninotaluin pıret faif u itəm emagwən netəmim faif-taosan lan, kæn uarisig, nəmotaii-pən nımısmısi nagwənən itəm kəmapəs e kətim asol kuwəh? ¹⁰ ? Kæn ninotaluin pıret sepın u itəm emagwən netəmim fo-taosan lan, kæn uarisig, nəmotaii-pən nımısmısi nagwənən itəm kəmapəs e kətim asol kuwəh? ¹¹ ?Tahro itəmat nəsotitunən məmə esəghat-inən pıret? Oatəto itəmat o is rəha Farisi min ne Satusi min.” ¹² Kæn e nian əh, ilat kəmotitun məmə in təsəghat-inən is rəha nolən pıret məmə okoatəto ilat ron, məto okoatəto ilat o nəghatən min itəm Farisi min ne Satusi min koatəgətun netəmim lan.

*Pita təmən məmə Iesu in Kristo
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

* **16:1:** Farisi min ne Satusi min, nikilat təht məmə Iesu təruru nolən nəmtətin kit, kæn netəmim okotəplan məmə in tāsisi-pən e Uhgın. **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16

16:4: Mat 12:40; Jona 1:17 **16:6:** Luk 12:1 **16:9:** Mat 14:17-21 **16:10:** Mat 15:34-38

13 Nian Iesu tæmuwa ikin Sisaria Filipae, mæn-ipæn kæm ræhan netæmim mæmæ, “?Netæmim kotæn mæmæ pah u io, Næti Etæmim?”

14 Kæn kotæn-ipæn mæmæ, “Neen koatæn mæmæ ik Jon Baptais, neen koatæn mæmæ ik ien Elaija, kæn neen koatæn mæmæ ik ien Jeremaea, o ien kit aupæn ikin.”

15 Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Mæto tahro etæmat? ? Nakotæmæ pah u io?”

16 Kæn Saimon Pita tæmæn-ipæn mæmæ, “Ik Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, ik Næti Uhgîn itæm tætatig matæmegæh.”

17 Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Uhgîn tæmawte-in ræhan næwiræn kæm ik, Saimon næti Jona, mæto-inu sænæmæ etæmim æm tæmol-aræp nat u kæm ik, mæto ræhak Tata æpæh e nego e neai itæm tæmol æp nat u kæm ik. 18 Kæn ekæn-ipinæ kæm ik mæmæ ik Pita, u nipætîn tæmæ kæpiel. Kæn ekilækin ræhak nimæfak e kæpiel u, kæn okol næsanænæn ræha nimisæn† otæsaprækis-inæn. 19 Ekos-ipinæ kæm ik nepætæn itæm tatisi-pæn o Uhgîn æpæh e nego e neai. Kæn æpæh e nego e neai, Uhgîn tînegæhan-in rækis næwiam itæm onakæn e nætueintæn. Nian onakahtosig-in nat kit, o onategæhan-in nat kit, kæn otol mihin.” 20 Kæn mæn-ipæn æskasik kæm ræhan netæmim mæmæ okæsotæn-ipænæn kæm suah kit mæmæ in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa.

Iesu tæmæn-iaræp

ræhan nimisæn

(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

21 E nian æh, Iesu tæmætuoun matæn-iaræp kæm ræhan netæmim mæmæ in otækæike muwin Jerusalem, kæn etæm-iasol min ræha noanol ræha Isrel, ne pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, okotol in tæto nahmææn e næratæn tepæt, kæn okotohamnu in, kæn uarisig e nian kisil, in otæmegæh min e nimisæn.

22 Kæn Pita tos pisin Iesu, kæn mætuoun matæn-iæhau matæn mæmæ, “Iæræmæra, Uhgîn otækæike mahtosig-in nat æh. !Nat æh okol tæsuwamæn mol nipahrienæn lan!”

23 Kæn Iesu talalin mæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “!Setan! ! Uwin isæu ron io! Ik nætahtosig-in io. Ræham nætæligæn sænæmæ nætæligæn ræha Uhgîn, mæto in nætæligæn ræha netæmim æm.”

24 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan netæmim mæmæ, “Etæmim itæm tolkeike mæmæ otuarisig-in io, otækæike maluin atip in, kæn milæs ræhan nig kæmæluau mætæu-pa io. 25 Tol næhlan mæto-inu, etæmim itæm tatol pik wæk æm mæmæ ræhan næmegæhæn e nætueintæn u in otæwir, otæmkaræpæn e næmegæhæn pahrien.

16:14: Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 16:16: Jon 6:69 16:17: Kal 1:15-16 † 16:18: Nat u tatæghat-in nian suah kit tæmimis, mæto nimisæn, ræhan næsanænæn tikæ o etæmim itæm tætatætætæ e Uhgîn. 16:18: Jon 1:42; Efes 2:20

16:24: Mat 10:38; Luk 14:27

Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin. ²⁶ ?Okəmə etəmim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, məto uarisig lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmol win e nat kit təwir, o kəp? Kəp. Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmə Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in. ²⁷ Tol nəhlan məto-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo min e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ipən nətouən kəm netəmim rafin e wək ətuatip itəm kəmotol. ²⁸ İatən-ipinə nıpahrienən məmə netəmim neen koatətul ukin-u itəm kəsotimısən motəmegəh əm nian Nəti Etəmim u in kig, otuwa məmə in otərəməərə e natimnat rafin.”

17

Nıpəti İesu təmuwa mol pısın (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nian sikis tınuwa minuwın rəkis, İesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit iləhal motuwın əpəh ilis e nitot əfəməh, ilat pısın əm. ² Kən ikın əh, nıpəti İesu təməuhlin muwa mol pısın. Rəhn-kapə təmasıə məhag-əhag təhmen e mitgar, kən rəhan natimnat tınuwa məruən məhag-əhag. ³ Roiu agın, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal İesu.

⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm İesu məmə, “İərəməərə. Təwir məmə itiməhal eməhaluwa ikın-u. Okəmə nakolkeike, ekiləkin makeen kısıl u ikın-u, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.”

⁵ Nian Pita təmatəghat əh, mal napuə itəm təhag-əhag təmuwa malpin ilat, kən kəmotəto nəwia suah kit təmıet e mal napuə matən məmə, “İnu nətik itəm iakolkeike pik. Nıkkı tagien pik ron. !Əhalətəlig-in in!”

⁶ Nian suah miləhal əh kəməhaləto nəghatən əh, kəməhalisi-pər məhalitənım-pən rəhaləhal-kapə e nəptən məhaləgin pik. ⁷ Məto İesu təmuwa mek iləhal matən məmə, “Əhalətul. Əsəhaləginən.” ⁸ Nian kəməhlasipər, məsəhaləplanən suah kit, məto İesu pısın əm.

⁹ Nian kəmotəiuaiu-pa e nitot, İesu təmən kəm iləhal məmə, “Əsəhalənən kəm etəmim kit nat naka itəm nəməhaləplan mətoarus-pən Nəti Etəmim otəmegəh min e nımısən.”

10 Kən kəməhalən-ipən məmə, “?Məto tahro iəgətun min rəha Lou koatən məmə Elaija otəkəike maupən muwa min?”*

11 Kən Iesu təməni-ipən məmə, “Nipahrienən məmə Elaija otəkəike maupən muwa məmə otol-wir min natimnat rafin.

12 Məto ekən-ipinə kəm itəməhal məmə, Elaija tinuwa rəkis, məto netəmim kəsotitunən in, kən motol tərət lan. E nolən ahmen min əm, Nəti Etəmim otəto nahməən e nelmilat.” 13 Kən rəhan netəmim kinotitun məmə tatəghat-in Jon Baptaıs kəm ilat.

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suakəku kit
(Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)*

14 Nian kinotiet-pa o nimanin netəmim, suah kit tuwa misin nulin aupən-in Iesu, 15 kən məmə, “Iərəmərə, asəkitun nətik. Tətaut, kən matəto pik nahməən lan. Nian tepət tatiet-pən e nigəm, matiet-pən ləhau e nəhau. 16 Emiləs muwin o rəham netəmim, məto kotəruru nol-wirən.”

17 Kən Iesu təməni-ipən məmə, “Ei, itəmat netəm roiu nəsohatətəən, kən ninotuwın isəu o suatip rəha Uhgın. ? Onəghan nəpanotitun? ?Oekətatig kitat min itəmat mətoarus nian naka? Otiləs suakəku motuwa kəm io.” 18 Kən Iesu təməghat əskasik kəm narmin rat, kən tiet e suakəku, kən roiu agın suakəku təməwir.

19 Kən rəhan netəmim kəmotuwa kətul pisin ilat Iesu, kən motətapəh ron məmə, “?Tahro itimat ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat?”

20 Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Məto-inu rəhatəmat nahatətəən təkəku əm, təsahmenən. Məto iakatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, nat əpnəpın tahmen e nikuti mastat u nətin agın, kən nəkotitun nəni-ipənən kəm nitot u məmə, ‘Otiet u ikin-u, muwin ikin əh,’ kən nitot otiet, kən nat kit tikə itəm itəmat nəkotəruru nolən.”†

22 Nian kəmotuwa kitiah əpəh Kalili, Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “Io Nəti Etəmim, suah kit oteghən-in-pən io e nelmi tikimır min. 23 Netəmim okotohamnu io, kən uarisig e nian kisil, Uhgın otosmegəh min io e nimisən.” Kən rəhan netəmim kəmotəto tərət pik agın o nəghatən əh.

* **17:10:** Nian Uhgın təməghat kəm iləhal əpəh e nitot, iləhal kəhalitun məmə Iesu in Kristo itəm otuwa. Kən kəhalitun məmə Elaija otəkəike maupən muwa min, məto kəsəhaləplənən məmə Elaija təmuwa mol əpen-əpenə natimnat rafin. Tol nəhlan, rəhalat nətəligən tinol nəruruən, məto-inu Iesu itəm in Kristo tinuwa rəkis, məto Elaija təsuwamən əh. **17:10:** Mal 4:5 **17:11:** Mal 4:5-6 **17:12:** Mat 11:14 **17:13:** Luk 1:17 **17:19:** Mat 10:1 † **17:20:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəsətəən ves 21 u: Məto suah kit itəm tolkeike məmə otəhg-iarəp narmin rat min nəhlan, in otəkəike matəfak kən matətuakəm. **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2 **17:22:** Mat 16:21

Takis rəha Nimə Rəha Uhgın

²⁴ Nian Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwa Kapaneam, netəmim rəha nosən məni rəha takis rəha Nimə Rəha Uhgın, kəmotuwa o Pita motən məmə, “?Tahro? ?Rəham iəgətun tatətou takis u, o kəp?”

²⁵ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Əwəh, tatətou.”

Nian Pita təmuwın e nıpəgnoa nimə, kən Iesu təmaupən məghat matən kəm in məmə, “?Saimon, nıkim təht mə naka? ?Kig mın rəha nətueintən koatos takis o pah, koatos o rəhalat mın netəmim, o netəm pısın mın?”

²⁶ Pita təmən-ipən məmə, “Koatos o netəm pısın mın.”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kən tol nəhlan, netəm rəha kig kəsotətouən. ²⁷ Məto kitat kəsotolkeikeən məmə kotol ilat kotəto tərət otat. Kən tol nəhlan, təwir məmə ik onəkuwın əpəh ləhau e lek, mərakın rəham nıpien o niuwən nəm. Nəm itəm nakaupən miuw, nakəhap nıpəgnoan, kən onəkəplan məni silfa kit tahmen-in nətouən takis. Os muwın mos-ipən kəm ilat o nətouən rəhalau takis.”

18*Etəm-iasol e nərəməərəən rəha Uhgın*

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əh, netəmim rəha Iesu kəmotuwa ron motətapəh ron məmə, “?Pah u in etəm-iasol e nərəməərəən rəha Uhgın?”

² Kən Iesu taun-in suakəku kit tuwa mətul ilugin elat, ³ kən mən məmə, “Pahrien iatən kəm itəmat məmə okəmə nəsotəuhlinən itəmat motuwa motahmen e nisualkələh, okul nəsotuwınən motatig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın. ⁴ Tol nəhlan, pah u otıləs-iəhau atıp in tahmen e suakəku u, in etəm-iasol e nərəməərəən rəha Uhgın.

⁵ “Okəmə suah kit in ləhau tahmen e suakəku u, kən etəmim kit nıkin tagien o nosən suah u muwın e nıpəgnoa nimə rəhan, kən okəmə tatol e nərgək, kən tahmen məmə tatos io mın e nıkin agien.

⁶ “Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku əh, məmə otol nolən rat, kən suah əh, Uhgın otol nalpınən asol kəm in. Kən nalpınən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnım məmə otamnım.

⁷ “Kəsi, nəhməən asol otuwa o netəmim rəha nətueintən, itəm koatos-ipən-os-ipən kəm netəmim məmə okotol təfagə rat. Nos-ipən-os-ipənən mın əh okotəkəike motuwa. Məto kəsi, nəhməən asol otuwa o suah u itəm in suatıp rəha nərətən

əh. ⁸ Okəmə nelməm o nelkəm tol ik natol təfagə, kən nakəte rəkis mərakin. Məto-inu təwır pik məmə nian nakuwın e nego e neai, nelkəm kit o nelməm kit tikə, taprəkis-in məmə ik nataskəlim nelməm kərən mil ne nelkəm kərən mil əh-ikin, kən kərakin-pən ik e nigəm itəm tatuəp namnun tikə. ⁹ Okəmə niganəmtim tol ik natol təfagə, kən asul-irəkis mərakin. Məto-inu təwır pik məmə nian nakuwın e nego e neai, niganəmtim kit tikə, taprəkis-in inu məmə ik nataskəlim niganəmtim kərən mil, kən kərakin-pən ik e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

Nimaa nəghatən o sipsip

itəm təməluə

(Luk 15:3-7)

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nəkotəkəike moatitun wır məmə nəsotehm-iəhauən netəmim rəhak mın itəm kotahmen e nisualkələh, məto-inu iatən kəm itəmat məmə nagelo mın itəm koatehm ilat, nian rafin ilat koatətul e niganəmti rəhak Tata u tətətig əpəh e nego e neai məmə okotən-iarəp ilat kəm Uhgın.*

¹² “?Nikitəmat təht məmə naka? ?Okəmə etəmim kit rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitəh təluə mətan, kən suah əh otol naka? In otapəs ilat nainti-nain əpəh e nitot, kən muwın megəs-in itəm un itəm təməluə. ¹³ Kən okəmə təməplan, iatən pahrien kəm itəmat məmə, nikin otagian o sipsip u kitəh əm, taprəkis-in ilat u sipsip nainti-nain itəm kəsotəluəən. ¹⁴ E nolən ahmen mın əm, rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in təsolkeikeən məmə rəhan kit suakəku otuwın məluə.”

Piam itəm tatol nəratən

kəm ik

(Luk 17:3)

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Okəmə piam kit tol nolən rat kit kəm ik, uwın məplan itəlau pisin əm, kən nakən-ipən nat naka itəm təmöl təsətuatipən. Okəmə tatətəlig-in ik, rəham nəghatən otol in tatitəlig-pa mın nakuəwır otəlau mın. ¹⁶ Məto okəmə təsətəlig-inən ik, os etəmim kitəh o kəiu məhaluwın mın məhaləplan məmə nəghatən mın rafin itəm onəkotən, okotitun məmə ilat rafin niphahrienən əm. ¹⁷ Məto okəmə təsətəlig-inən ilat, ən-ipən kəm niməfak. Məto okəmə təsətəlig-inən niməfak, kən niməfak otəplan in tahmen e Iaihlua o etəmim rəha nosən məni e takis.

¹⁸ “Iatən pahrien kəm itəmat məmə, əpəh e nego e neai, Uhgın tənəghan-in rəkis nəwiatəmat itəm nakotən e

18:8: Mat 5:29-30 **18:9:** Mak 9:43-48 * **18:10:** E naoa oas agin tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən ikin, ves 11 tikə. In tatan məmə, “Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekosmegəh ilat u itəm kəmotəluə.” **18:10:** Hip 1:14 **18:15:** Luk 17:3; Kal 6:1 **18:16:** Dut 19:15; Jon 8:17

nætueintən. Nian nəkooatahtosig-in nat kit o nakoategəhan-in nat kit, kən otol mihin.

¹⁹ “Kən iatən min kəm itəmat məmə, okəmə itəlau kəiu nakuən nəghatən kit muəlis e nat kit itəm nakətuətapəh ron o Uhgın, kən rəhak Tata əpəh e nego e neai otol nat naka itəm nakətuətapəh ron. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, ikin pəhruən etəmim kəiu o kisil kəhaluwa kitiəh e nərgək, io itimat min ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim itəm təsaluinən kaon rəha suah kit

²¹ Kən Pita təmuwa o Iesu kən mətapəh ron məmə, “Tərəməərə. ?Ekaluin nolən tərət itəm piak təmol kəm io mau kuwəh? ?Mau sepın tahmen, o?”

²² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Takən-ipinə kəm ik məmə, sənəmə mau sepın əm, məto mau sepinte-sepın.†

²³ “Nəkəkəike mol nəhlan məto-inu nərəməərəən rəha Uhgın in tol nulan. Kig kit tolkeike məmə otəplan-tu kaon min itəm rəhan netəmim kəmotol kəm in məmə ilat okotətou. ²⁴ Nian tinətuoun wək əh, kotiləs rəhan kit iolwək motuwa ron itəm təmol kaon iahgın iahgın, tahmen e ten-taosan talen.‡ ²⁵ Məto suah əh tinəruru nətouən, kən tol nəhlan, kig təmən məmə okol-salim-in in, ne rəhan pətan, ne rəhan nisualkələh, ne rəhan natimnat min rafin məmə otətou rəhan kaon.

²⁶ “Kən rəhan iolwək təmeiuaiu misin nulin aupən in. Kən matəkəike ron matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətou rafin rəhak kaon?’ ²⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmasəkıtun in, kən mapəs rafin rəhan kaon məmə otəsətouən nian kit ne, kən megəhan-in məmə otuwın.

²⁸ “Məto nian iolwək u təmuwın, kən məplan etəmim kit u təmol kaon kəm in, wan-hanrit tenarius.§ Ilau kərən iolwək mil kətioal wək kitiəh əm rəha etəm-iasol. Kən iolwək itəm etəm-iasol təmaluin rəhan kaon, in təmaskəlīm itəm u kit kəmətioal wək kələh, kən matəmkətıp nentou, matən məmə, ‘! Ətu-pa rəham kaon itəm nəmol kəm io!’

²⁹ “Kən iolwək un itəm təmol kaon kəm in, teiuaiu misin nulin matəkəike ron matən məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətou rəhak kaon?’

³⁰ “Məto in təmə, kəp. Kən təmuwın mən məmə okiləs suah u kan kiləs-ipən e kalapus mətoarus-pa otətou rafin rəhan kaon min itəm təmol. ³¹ Nian iolwək min neen kəmotəplan nat əh,

18:18: Mat 16:19; Jon 20:23 **18:19:** Mak 11:24; Jon 15:7 † **18:22:** Nipətin rəha “mau sepinte-sepın” məmə kitat kotəkəike motaluin nəratən rəha suah kit nian rafin, namnun tikə. **18:22:** Luk 17:4 ‡ **18:24:** Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kən məni rafin u, ten-taosan talen tahmen

e fifti-taosan-milian vatu. § **18:28:** Roiu, wan-hanrit tenarius tahmen e wan-hanrit-taosan vatu.

nīkilat tāmāhmə pik rōn, kən motuwīn motən-ipən kəm etəm-iasol natimnat rafin itəm kəmotəplan.

³² “Kən etəm-iasol tēmaun-in iolwək un tuwa tāmən-ipən kəm in mēmə, ‘Ik iolwək itəm tərāt aḡin. Emapəs rafin rəham kaon mətō-inu nēmatəkəike rōn io. ³³ ?Tahro nəsasəkītunən suah u natioal wək itəlau min, tahmen-pən əm e itəm emol kəm ik?’ ³⁴ Kən neməha təmōl etəm-iasol, kən tāmən mēmə okiləs kan kiləs-ipən e kalapus mēmə etəm tatehm kalapus otol nalpīnən kəm in mətōarus-pən otətou rafin rəhan kaon itəm təmōl.”

³⁵ Kən nian Iesu təmōl namnun nimaa nəghatən, tāmən-ipən kəm ilat mēmə, “Kən e suatip kitiah əm, rəhak Tata əpəh e nego e neai, otol kəm itəmat rafin, okəmə nəsotaluin pahrienən nərātən itəm piatəmat min koatol kəm itəmat.”

19

Iərman ne pətan kətuapəs ilau min
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Nian Iesu təmōl namnun nənən natimnat min u, tēmiet Kalili muwīn nitən Jutia entənipən-pən e nīkali nəhau Jotan. ² Kən nīmanin netəmim kəmotuarisig-in in motuwīn əh-ikin əh, kən təmōl-wir ilat e nīmīsən min.

³ Kən Farisi min neen kəmotol noa eko-eko mēmə otiuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatipən. Kəmotuwa o Iesu motən mēmə, “?Lou tatən mēmə iərman titun napəsən rəhan pətan o nat əpnəpīn əm kit, o kəp?”

⁴ Kən tāmən-ipən mēmə, “? Nəmotafin o kəp mēmə, e nətuounən muwīn mətōarus-pa u-roiu, Uhgīn u itəm təmōl netəmim rafin, təmōl iərman ne pətan? ⁵ Kən Suah u tāmən mēmə, ‘O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatig ilau rəhan pətan. Kən ilau okuea nīpətīlau kitiah.’ ⁶ Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, mətō kitiah əm. Uhgīn tinīlpīn ilau kīnuea minioal kitiah, kən o nat əh, pəs etəmim kit okol təsətatipən rəhalau natīgən.”

⁷ Kən Farisi min kotən-ipən mēmə, “? Mətō tahro Moses tāmən mēmə etəmim titun nos-ipənən naoa kit kəm rəhan pətan o napəsən, kən mahl-ipən tatuwīn?”

⁸ Kən Iesu tāmən-ipən mēmə, “Moses təmegəhan-in itəmat noanol rəha Isrel mēmə onəkotapəs rəhatəmat nīpītan min mətō-inu rəhatəmat-kapə təkaskik pik. Mətō aupən, təməsōlən nulan. ⁹ Mətō iakatən kəm itəmat mēmə, okəmə suah kit tatol tifos mətəpəs rəhan pətan itəm təməsətəu-pən anionən iərman

pisin kit, kən suah u mit pətan pisin, tahmen əm məmə in tətəkləh-in pətan əh, mateguafəl rəhan pətan ətuatip.”

¹⁰ Kən netəmim rəha Iesu kotən kəm in məmə, “Okəmə natigən rəha iərman ne pətan təkəsik pik nulan, təwir məmə iərman ne pətan okəsioalən marit.”

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sənəmə netəmim rafin okotitun nosən nəghatən u, məto netəm min əm un itəm kəmos-ipən nəghatən u kəm ilat, in rəhalat əm. ¹² Tol nəhlan məto-inu, netəmim neen okəsotolən marit o nat pisin pisin min. Kit okol təsolən marit məto-inu nıpətin məsin tərat nian təmaiir. Kit okol təsolən marit məto-inu netəmim kəmotərəkin nıpətin məsin. Kən kit tatən atip məmə in otəsolən marit məmə otol wək rəha nərəməərəən rəha Uhgın. Etəmim itəm titun nosən nəghatən u, in təike mos.”

Iesu təməfak o nisualkələh

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Kən netəmim kəmotəmik nisualkələh motuwa o Iesu məmə otələhəu-pən nelmin elat, kən məfak olat. Məto netəmim rəha Iesu kəmotən-iəhau ilat. ¹⁴ Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs nisualkələh kotuwa ron io, sotən-iəhauən ilat, məto-inu nərəməərəən rəha Uhgın in rəha netəmim min u kotol nulan.” ¹⁵ Kən təmələhəu-pən nelmin elat, kən miet ikin əh.

Etəm aluə itəm rəhan

nautə tepət

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kən suah kit təmuwa o Iesu mən-ipən məmə, “Iəgətun. ?Io ekəkəike mol wək naka itəm in təwir məmə ekos nəmegəhən lilin?”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Tahro nakatətapəh ron io o nat naka itəm təwir? Suah kitəh əm itəm in təwir. Okəmə nakolkeike məmə nakos nəmegəhən lilin, ətəu-pən nəghatən min rəha Lou.”

¹⁸ Kən suah u təmən-ipən məmə, “?Lou min pəhrəuən?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sohamnuən etəmim, kən məsəkləh-inən pətan, kən məsəkləhən, kən məseiueiuəən e kot, ¹⁹ kən misiai-in rəham tata ne mama, kən molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.”

²⁰ Kən etəm aluə u təmən-ipən məmə, “Natimnat rafin un iakatol. ?Nat naka min əh-ikin itəm eməsolən?”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Okəmə nakolkeike məmə rəham nolən otətuatip agın, uwın mol-salim-in rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Kən ik onakos natimnat wir əpəh e nego e neai. Kən wa, mətəu-pa io.”

²² Nian etəm aluə təməto nəghatən əh, kən təmagim matuwīn nikin təpou məto-inu rəhan nautə tepət.

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Ekātən pahrien məmə, tiəkis o etəmim itəm rəhan nautə tepət məmə otuwīn matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgin. ²⁴ Kən iatən min kəm itəmat məmə, tiəkis məmə kamel otuwīn-pən e nīpəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tepət otuwīn matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgin.”

²⁵ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig pik, kən motən-ipən məmə, “?Kən pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁶ Kən Iesu təplan ilat kən mən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgin, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁷ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Emotapəs natimnat rafin məmə ekotətəu-pən ik. ?Nat naka u, o nian kit in rəhatimat?”

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə, e nian itəm natimnat rafin okotəuhlin motuwa motuwiwi, kən Nəti Etəmim otəpələh e rəhan jea rəha kig itəm in təhag-əhag məwir agin, kən itəmat un itəm nəmoatətəu-pa io, onəkotəpələh min e jea rəha kig ilat tuelef, kən motərəməərə e noanol min ilat tuelef rəha Isrel. ²⁹ Kən netəmim rafin un itəm kəmotapəs rəhalat nimə min, o pialat min, o wīnilat min, o rəhalat tata o mama, o nenətilat min, o rəhalat nəptən min o nərgək, Uhgin otos-ipən natimnat min əh tepət pik agin kəm ilat, kən mos-ipən nəmegəhən lilin kəm ilat. ³⁰ Məto netəmim tepət itəm koatətul aupən e nətueintən roiu, okotuwa motətul uarisig e nəmegəhən itəm otuwa. Kən netəmim tēpət itəm koatətul uarisig e nətueintən roiu, okotuwa motətul aupən e nəmegəhən itəm otuwa.”

20

Nimaa nəghatən e iolwək min əpəh e nasumən

¹ “Tol nəhlan məto-inu nərəməərəən rəha Uhgin tahmen e etəmiasol kit rəha nasumən. Təmiet laulaugin agin məmə otegəs-in netəmim okotuwa motol wək e rəhan nasumən. ² Kən in təmən məmə otətou ilat kitiəh kitiəh wan tenarius* e nian kitiəh, kən mahl-ipən ilat kotuwīn e rəhan nasumən.

³ “Iuəhkīr nain klok laulaugin, təmiet muwīn e maket məplan netəmim neen koatətul məsotolən nat kit. ⁴ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat min, otuwīn motol wək əpəh e rəhak nasumən, kən ekətou itəmat e mənī itəm tətuatip.’

⁵ Kən kəmotuwīn.

19:26: Job 42:2 **19:28:** Mat 25:31; Luk 22:30; Nol Əpən 3:21 **19:30:** Mat 20:16; Luk 13:30 * **20:2:** Tenarius kitiəh in tahmen e nətouən rəha wək o nian kitiəh. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan vatu.

“Kæn iuæhkir o tina, tæmiet muwîn mol nat kitiāh æm, kæn mol min e tri klok ehnaipæn. ⁶ Kæn iuæhkir e faif klok ehnaipæn, tæmiet muwîn mæplan netæmim neen min koatætul æpnapin æm. Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘?Tahro nækoatætul ikin-u nian apiæpiā kit, mæsotolæn nat kit?’ ⁷ Kæn kotæn-ipæn mæmæ, ‘Mæto-inu suah kit tæsegæs-inæn itimat mæmæ ekotol wæk ræhan.’ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Itæmat min otuwîn kol wæk e ræhak nasumæn.’ Kæn ilat kæmotuwîn.

⁸ “Nian tinehnaipæn, etæm-iasol ræha nasumæn tæmæn-ipæn kæm ræhan etæmim itæm tatehm ræhan iolwæk min mæmæ, ‘Aun-in iolwæk min kotuwa, nakos-ipæn ræhalat mæni. Nakætuoun mætou netæm itæm kæmotuwa uarisig muwîn mætoarus netæm kæmotaupæn motol wæk.’

⁹ “Kæn iolwæk min itæm kæmotuwa motol wæk e faif klok, kæmotuwa kæn tæmætou ilat wan tenarius kitiāh kitiāh. ¹⁰ Tol næhlan, netæm min u itæm kæmotaupæn kol wæk, nikilat tæht mæmæ okotos mæni taprækis-in itæm min u kæmotol wæk uarisig. Mæto ilat kitiāh kitiāh kæmotos min æm wan tenarius. ¹¹ Nian kæmotos mæni, kæn kæmoatæghat-æghat kæm ilat min mæmæ nikilat tæsagienæn o mæni, kæn motæn-ipæn kæm etæm-iasol ræha nasumæn mæmæ, ¹² ‘Netæm min u itæm kæmotol wæk uarisig, kæmotol wæk æm e aua kitiāh æm, mæto ik næmætou itimat min ilat tahmen-ahmen æm. Mæto itimat emotol wæk asol e nærauiæ æskasik e nian apiæpiā.’

¹³ “Mæto etæm-iasol tæmæn-ipæn kæm ilat kit mæmæ, ‘Io kit. Esaklæh-inæn ik. ?Næmæn mæmæ nakol wæk o wan tenarius, o kæp? ¹⁴ Os ræham mæni matuwîn. Iakolkeike mæmæ ekætou etæm u itæm tæmol wæk uarisig tahmen æm lam. ¹⁵ Ræhak u mæni. ?Ekitun nolæn næhlan nat naka itæm iakolkeike, o kæp? ?Natetæhak olat mæto-inu io iakæwir olat?’ ”

¹⁶ Kæn nian Iesu tæmol namnun nimaa næghatæn, tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Tol næhlan, etæm tatuarisig otaupæn, kæn etæm tætaupæn otuarisig.”

*Iesu tæmæn-iaræp
ræhan nimisæn
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)*

¹⁷ Kæn nian Iesu tæmatuwîn Jerusalem, tæmos ræhan netæmim tuelef motætul pisin, kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ¹⁸ “Koatuwîn æpæh ilis Jerusalem, kæn io Næti Etæmim, okegæhan-in-pæn io kæm pris asol min ne iægætun min ræha Lou. Kæn okotiuw-iaræp io mæmæ ekimis, ¹⁹ kæn motilæs-ipæn io kæm Iaihlua min mæmæ okotæsan lak, kæn motalis motoh, kæn motætu-pær io e nig kæmæluau mæmæ ekimis. Kæn uarisig e nian kisil, kæn Uhgîn otosmegæh min io e nimisæn.”

*Nətapəhən rəha mama kit
o Iesu*

(Mak 10:35-45)

²⁰ Kən pətan rəha Sepeti, tiləs nətilau mil muwa misin-pən nulin o Iesu, matətapəh-in nat kit ron. ²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Nakolkeike naka?”

Kən pətan təmən-ipən məmə, “Pəs nakegəhan-in məmə nətik mil u, ilau kərən kit otəpələh e nikaləm matip, kən kit təpələh e nikaləm mol, ikin min rəha nəsanənən ne nisialien, nian natəramərə lan.”

²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Nəkuəruru nat itəm natuətapəh ron. ?Təhro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwig; nien itəm io ekəike mətul lan?”† Kən kuən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh, ekiatun.”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Pahrien, on-akuəkəike muənim-pən e rəhak kap rəha nətoən nahməən. Məto o nəpələhən e nikalik matip ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. Ikin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

²⁴ Nian netəmim ten min rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, kən neməha təmol pik ilat o suah mil ilau pian. ²⁵ Məto Iesu taun-in ilat kotuwa kitəh, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəkotitun rəkis nolən rəha netəm-iasol rəha Iaihlua min. Ilat koatol təskasik pik kəm rəhalat netəmim min. Kən rəhalat kapman min koatol ilat kotəməhl ləhau e nəramərəən rəhalat. ²⁶ Məto itəmat, okol nəsotolən nəhlan. Məto okəmə itəmat kit tolkeike məmə otuwa in etəm-iasol kit rəhatəmat, in otəkəike muwa təhmen e iolwək kit rəhatəmat, ²⁷ kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otətul aupən etəmat, in otəkəike muwa slef rəhatəmat. ²⁸ Nolən əh təhmen əm lak, Nəti Etəmim. Eməsuwamən məmə netəmim okotol wək rəhak, məto emuwa məmə ekol wək rəhalat, kən ekos-ipən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat min.”

*Iganəmtin rat mil
kəmuəplan nat*

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Nian Iesu ne rəhan min netəmim kəmoatiet e taon Jeriko, nimanin netəmim kəmotətəu-pən in. ³⁰ Kən iganəmtin rat mil kəiu katuəpələh e nicali suatip, kən nian kəmuəto məmə Iesu taliwək e suatip matuwa, kən kəmuagət əfəməh muən məmə, “!Iərəməərə, Miḗ Tefit, asəkitun itimlau!”

20:21: Mat 19:28; Luk 22:30 † **20:22:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənim kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənim lan?” **20:22:** Mat 26:39; Jon 18:11
20:25: Luk 22:25-26 **20:26:** Mat 23:11; Mak 9:35 **20:28:** Luk 22:27; Fil 2:7

³¹ Kən mətə, nīmanin netəmim koatən-iəhau ilau, motən-ipən məmə kəsuağət pikən, mətə ilau kuagət pik agin min məmə, “!Iərəmərə, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³² Kən Iesu tətul maun-in ilau, mən-ipən məmə, “? Nakioalkeike məmə ekol naka kəm itəlau?”

³³ Kən kuən-ipən məmə, “!Iərəmərə, ekioalkeike məmə ekuəplan nat.”

³⁴ Kən Iesu təmasəkitun ilau, kən mek niganəmtilau. Kən roiu agin, kinatuəplan nat, kən matuətəu-pən Iesu.

21

Iesu təmuwin əpəh Jerusalem mol əp məmə in Kig

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;

Jon 12:12-19)

¹ Nian kinotuwa iuəhkir o Jerusalem, kinotuwa Petfas e Nitot Rəha Niğ U Olif, kən Iesu tahləpis rəhan etəmim kəiu, ² kən mən-ipən kəm ilau məmə, “!Iən əpəh e latuənu aupən etat, kən ikin əh, nakuəplan togki kit kəmərūətain ilau nətin. Kən nəkiakis ilau muasıg muea kəm io. ³ Okəmə suah kit tən nat kit kəm itəlau, nəkuən-ipən kəm in məmə Iərəmərə tolkeike ilau, kən otəpanahl-ipa ilau e nian əh.”

⁴ Nat u təmuwa məmə in otol nəghatən naka itəm ien təmən otuwa mol nīpahrienən. Ien təmən məmə,

⁵ “Otən-ipən kəm Nətin Pətan Saeon* məmə,

‘Otəplan-tu, rəhatəmat kig tatuwa otəmat,

rəhan nətəligən in ləhau,

kən mətəsuə e togki,

ne togki u in nətin əm.’ ”

⁶ Kən etəmim mil rəha Iesu kəmian mioal nat naka itəm Iesu təmən məmə okioal. ⁷ Kəmuasıg togki ne nətin, kən muəfətain noankawi togki mil e rəhalau kot min, kən Iesu təpələh-pər lan. ⁸ Nīmanin netəmim tepət koatəpen rəhalat kot min əpəh e suatip, kən neen kotəte nīmali niğ min, kən motəpen ilat e suatip. ⁹ Kən nīmanin netəmim itəm kotaupən e Iesu, ne nīmanin netəmim itəm kotuarisig-in Iesu, koatagət əfəməh moatən məmə,

“!Hosana† o Mipi Tefit!

!Iərəmərə Uhgın tətətiğ ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

!Hosana o Uhgın əpəh ilis e nego e neai!”

¹⁰ Nian Iesu təmiet-arəpa Jerusalem, netəmim rafin əh-ikin nīkilat təmaut, kən moatən nəghatən tepət moatətapəh məmə, “?Pah u?”

* **21:5:** Nəghatən u “Nətin Pətan Saeon” tatəghat-in netəm Jerusalem. **21:5:** Sek 9:9 † **21:9:** Nīpəti nəghatən u “Hosana” təmə, “ənwiwi.’ **21:9:** Sam 118:26

¹¹ Kən nīmanin netəmim kotən məmә, “Inu ien Iesu, rəha Nasaret, әpəh e nitən Kalili.”

Iesu әpəh e Nimә Rəha Uhgın
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Kən Iesu tәmuwin әpəh imә e Nimә Rəha Uhgın, kən mähg-iarәp netəmim itәм koatol-salim-in ne moatos-nәmtin natimnat әh-ikin mәмә okotol sakrifais lan. Kən mahwin tepil min itәм kәtawluin mәni ikin, kən mahwin jea min rəha netәм min u koatol-salim-in ioen min. ¹³ Kən mән-ipән kәм ilat mәмә, “Kәмәte e Naoa Rəha Uhgın mәмә, ‘Rəhak nimә, okaun-in mәмә nimә rəha nәghatән kәм Uhgın e nәfakән,’ mәto itәmat nәmotol mәмә in ‘nimә rəha iakläh min.’ ”

¹⁴ Kən иганәmtin rat min ne netәм nelkilat tәмәfaiu-әfaiu kәmotuwa ron әpəh e Nimә Rəha Uhgın, kən tol-wir ilat. ¹⁵ Mәto nian pris asol min ne iәgәtun min rəha Lou kәmotәplan nat wir min itәм in tәmol, kən motәplan min nisualkälәh koatagәt әfәмәh әpəh e Nimә Rəha Uhgın, moatән mәмә, “! Hosana o Mipi Tefit!” nemәha tәmol ilat. ¹⁶ Kən kotән-ipән kәм Iesu mәмә, “?Nakatәto nat naka itәм nisualkälәh koatән, o kәp?” Kən Iesu tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Әwәh. ?Nәmotafin, o kәp, nәghatән suah kit tәmen kәм Uhgın itәм tatән nulan mәмә,

‘E nohli nisualkälәh agin ne nisualkälәh mәtmәtig, nәmol mәмә ilat okotәнwiwi ik?’”

¹⁷ Kən tәmapәs ilat miet Jerusalem muwin e taon Petani, mapil ikin.

Nig kit fik tәmauke-auke
(Mak 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Laulaugin agin, Iesu tәmatitәlig-pән Jerusalem, kән nәumis tinus. ¹⁹ Kən tәmәplan nig u fik e nicali suatip, kән tәmuwin ron mәto tәsәplanән noan kit, tatәplan әm nimalin. Kән tәмән-ipән kәм nig u mәмә, “!Okol nәsoe minән!” Kән roiu agin, nig tәmauke-auke.

²⁰ Nian rəhan netəmim kәmotәplan nat әh, kән narmilat tәmiwig, kән motән-ipән kәм Iesu mәмә, “?Tahro nig әh fik tәmauke-auke uәhai әm nәhlan?”

²¹ Mәto Iesu tәмән-ipән mәмә, “Iatән-ipinә nipahrienән mәмә okәмә nakoatos nahatәtәән, kән rәhatәmat nәtәligән tәsolән kәiu, nәkotitun nolән nat naka itәм emol e nig u fik. Mәto sәnәmә in әm әh, nәkotitun nән-ipәнән kәм nitot әh mәмә, ‘Uwin mamnim әpəh itәhәi,’ kән otol nәwiatәmat. ²² Okәмә nakotahatәtә, kән onәkotos nat naka itәм nakoatәtapәh-in e nәfakән.”

*Nətapəhən o nepətən
rəha Iesu*

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Iesu təmuwin e Nimə Rəha Uhgın, kən nian təmatəgətun, pris asol min ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, koatuwa ron motən-ipən məmə, “?Natol natimnat min u e nepətən rəha pah? ?Kən pah təmos-ipinə nepətən un?”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “İakətapəh-in-pinə nəghatən kit kəm itəmat. Okəmə nakotos-ipa nəghatən kit, kən ekən-ipinə kəm itəmat məmə nepətən naka itəm ekatol natimnat min u lan. ²⁵ ?Nepətən rəha Jon təmisi-pən hiə o nolə baptais? ?Təmisi-pən e nego e neai, o rəha netəmim əm?”

Kən kəmotən-ipən kəm ilat min məmə, “Okəmə kotən məmə, ‘Nepətən rəha Jon təmisi-pən e nego e neai,’ kən otən məmə, ‘?Məto təhro nəsotənən nıpahrienən lan?’ ²⁶ Məto okəmə kotən məmə, ‘Rəha netəmim əm,’ kitat koatəgin netəmim, məto-inu nıkilat təht məmə Jon in ien kit rəha Uhgın.”

²⁷ Tol nəhlan, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “İtəmat ekotəruru.” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən io min, okol ekəsənən kəm itəmat məmə e nepətən naka ekatol natimnat min u lan.”

Nimaa nəghatən e suah mil kəiu

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Təhro? ?Nikitəmat tatəht məmə naka? Suah kit, nətin iərman kəiu. Kən təmuwin mən-ipən kəm itəm iahgin lan məmə, ‘Nətik, uwin mol wək u-roiu əpəh e nasumən.’ ²⁹ Məto nətin təmən-ipən məmə, ‘İakapəs.’ Kən matig məuhlin min rəhan nətəligən, kən muwin e nasumən.

³⁰ “Kən tata tuwin o nətin itəm təkəku, mən-ipən min kəm in nat kitəh əm. Kən nətin təmən-ipən məmə, ‘Əwəh, tata, ekuwin,’ məto təmapəs-pən e nasumən.

³¹ “?Otən-tu məmə suakəku mil u in pəhrüən, təmol nəwia rəhan tata?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Suakəku itəm iahgin lan.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh, in ətuatip. Kən iakatən-ipinə nıpahrienən məmə, netəm koatos məni rəha takis, ne nıpitan rəha suatip koatuwin e nərəmərən rəha Uhgın aupən etəmat, ³² məto-inu Jon təmuwa otəmat məmə otəgətun suatip rəha nolən ətuatip, kən məto itəmat nəsotənən nıpahrienən lan, məto netəm koatos məni rəha takis, ne nıpitan rəha suatip kəmotən nıpahrienən lan. Kən nəmotəplan pap nat əh, məto nəməsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən məsotənən nıpahrienən lan.”

Nimaa nəghatən e netəmim rat itəm koatehm nasumən
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Kən Iesu tatəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu nimaa nəghatən kit mīn. Etəm-iasol kit rəha nasumən, təmöl nasumən kit e nol kit katən məmə krep, u katol wain lan. Kən mol fenis e kəpiel muwīn mītəlau lan. Kən mol ikin kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep məmə nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilis məmə etəmim otaiu lan matehm wir nasumən o nat megəh mīn ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim məmə okotasum lan, kən motoor noa krep, məsin rəhan, məsin rəhalat. Kən miet muwīn o naliwəkən ik pişin kit. ³⁴ Nian krep tinəmarəg, kən tahl-ipən rəhan slef mīn məmə okotuwīn e nasumən rəha krep, motətapəh o netəm koatol wək e nasumən məmə okotos-ipən rəhan krep məsin kəm ilat.

³⁵ “Məto netəm koatol wək e nasumən kəmotəskəlīm rəhan slef mīn, kən motoh kit, motohamnu kit, motaht e kəpiel itəm tatol kisil lan. ³⁶ Kən tahl-ipən mīn slef mīn neen kotuwīn olat, ilat tepət taprəkis-in itəm aupən mīn. Kən netəm koatol wək e nasumən kotol tərət kəm ilat e nolən ahmen mīn əm itəm kəmotol kəm netəm aupən. ³⁷ Namnun ağın, tahl-ipən nətin iərman tuwīn olat, kən mən məmə, ‘Ilat okotəkəike motisiəi-in nətik.’

³⁸ “Məto nian netəm koatol wək e nasumən kəmotəplan nətin, kən kotən-ipən kəm ilat mīn məmə, ‘Inu nəti etəm-iasol itəm otərəməərə e nasumən nian rəhan tata otimis. Pəs kotuwīn motohamnu mīn, kən motərəməərə e nasumən rəhan.’ ³⁹ Kən kəmotəskəlīm motatipin-iarəp e nasumən, kən motohamnu.”

⁴⁰ Kən nian Iesu təmöl namnun nimaa nəghatən, kən təmən məmə, “?Tol nulan, nian etəm-iasol rəha nasumən otuwa, kən otol naka kəm netəmim itəm təmegəhan-in nasumən kəm ilat?”

⁴¹ Kən kəmotən-ipən məmə, “Otərək-rəkin ağın-əh netəm rat mīn əh, motohamnu ilat. Kən uarisig, təpanegəhan-in rəhan nasumən əh tuwīn e nelmi netəm pişin neen, kən e nian ətuatip itəm krep tatəmarəg, ilat okotos-ipən noan məsin rəhan.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin Naoa Rəha Uhgīn u, o kəp? Tatən məmə, ‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəsotolkeikəən motapəs,

in tinuwa kəpiel keike o nolən nimə.

Iərəməərə təmöl nat u,

kən in nat təwir ağın e niğanəmtitat.’

43 Tol nǎhlan, iatǎn kǎm itǎmat mǎmǎ nǎrǎmǎrǎǎn rǎha Uhgǎn okoh-rǎkis otǎmat, kǎn kos-ipǎn kǎm netǎmim mǎn u itǎm okotol noalat. 44 Okǎmǎ suah kit otisi-pǎr e kǎpiel u, kǎpiel otǎtarerǎh-ǎtarerǎh, mǎto okǎmǎ kǎpiel otisi-pǎr lan, otǎpǎlǎh-ǎrǎn in.”‡

45 Nian pris asol mǎn ne Farisi mǎn kǎmotǎto nimaa nǎghatǎn itǎm Iesu tǎmuǎh, kǎn kinotitun mǎmǎ tatǎghat-in ilat. 46 Kǎn kinotegǎs-in suatip kit mǎmǎ okotilǎs Iesu lan kan e kalapus, mǎto koatǎgin nǎmanin netǎmim, mǎto-inu netǎmim koatǎn mǎmǎ in ien kit.

22

Nimaa nǎghatǎn e nagwǎnǎn asol rǎha marit

1 Kǎn Iesu tǎmuǎh nimaa nǎghatǎn kit mǎn kǎm ilat mǎmǎ, 2 “Nǎrǎmǎrǎǎn rǎha Uhgǎn in tahmen e kig kit itǎm tǎmol ǎpen-ǎpenǎ e nagwǎnǎn asol o marit rǎha nǎtin. 3 Kǎn mahl-ipǎn rǎhan iolwǎk mǎn mǎmǎ okotuwǎn o netǎmim mǎn u itǎm tǎmahl-ipǎn rǎkis nǎghatǎn olat mǎmǎ okotuwa o nagwǎnǎn rǎha marit. Mǎto kotǎn mǎmǎ kol kǎsotuwamǎn.

4 “Kǎn tahl-ipǎn rǎhan iolwǎk neen mǎn, mǎn-ipǎn kǎm ilat mǎmǎ, ‘Otuwǎn motǎn-ipǎn kǎm netǎm mǎn u itǎm emahl-ipǎn rǎkis nǎghatǎn olat mǎmǎ, enol ǎpen-ǎpenǎ rǎkis e rǎhak nagwǎnǎn. Rǎhak kau mǎn ne nǎti kau mǎn rǎhak itǎm kotǎhg-ǎhg wir, emoh rǎkis ilat, kǎn natimnat rafin tinahmen. Otuwa e nagwǎnǎn rǎha marit.’

5 “Mǎto kǎsotǎtǎlig-inǎn iolwǎk mǎn, kǎn motagim mǎn, kit tatuwǎn e rǎhan nasumǎn, kit tatuwǎn e rǎhan stoa. 6 Kǎn neen kotaskǎlim iolwǎk mǎn rǎhan, motol tǎrat kǎm ilat, kǎn motohamnu ilat. 7 Kǎn kig, nemǎha tǎmol pik. Kǎn tahl-ipǎn rǎhan mopael mǎn kotuwǎn, kǎn motohamnu netǎmim mǎn u itǎm kǎmotohamnu rǎhan iolwǎk mǎn, kǎn motasiepǎn e rǎhalat taon asol.

8 “Kǎn mǎn-ipǎn kǎm rǎhan iolwǎk mǎn mǎmǎ, ‘Kinol ǎpen-ǎpenǎ rǎkis e nagwǎnǎn rǎha marit, mǎto netǎm mǎn u itǎm emahl-ipǎn rǎkis nǎghatǎn olat, nolǎn rǎhalat tǎsahmenǎn mǎmǎ okotuwa. 9 Tol nǎhlan, otuwǎn ǎpǎh e suatip asol mǎn kǎn motǎn-ipǎn kǎm netǎmim ǎpnǎpin rafin itǎm nakoatǎplan mǎmǎ okotuwa e nagwǎnǎn rǎha marit.’ 10 Kǎn iolwǎk mǎn kǎmotuwǎn ǎpǎh e suatip asol mǎn, kǎmotuǎfimǎn netǎmim rafin itǎm kǎmotǎplan ilat, netǎmim itǎm kotǎwir ne netǎm itǎm kotǎrat, kǎn ikin kǎtagwǎn ikin tǎmǎrioah e netǎmim.

11 “Mǎto nian kig tǎmuwa mǎplan netǎmim, tǎmǎplan etǎmim kit ǎh-ikin itǎm tǎsuwǎnǎn e natimnat rǎha marit. 12 Kǎn kig tǎmǎn-ipǎn mǎmǎ, ‘?Io kit, nǎmahro? ?Nǎmuwa

‡ 21:44: E kopi oas mǎn neen rǎha Niutesteman itǎm kǎmǎte e nǎghatǎn Kris aupǎn, nǎghatǎn rǎha ves 44 u tikǎ. 22:6: Mat 21:35

imə məto nəməsuwɪnən e natɪmnat rəha marit?' Kən suah u tɪnəruru nuhalpɪnən nəghatən rəhan.

13 “Kən kig təmən-ɪpən kəm rəhan mɪn netəmim məmə, ‘Okotalis ətain nelmin ne nelkin, kən motərakin-iarəp əpəh e naluginən itəm ikin kətəsək ikin, kən katəgətəin nəluɪtəm ikin.’”

14 Kən Iesu təmatəkəike mən məmə, “Tol nəhlan məto-inu netəmim tɛpət, kətahl-ɪpən nəghatən olat, məto noan məsɪn əm itəm katɪtəpun ilat.”

Takis rəha Kig Sisa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Kən Farisi mɪn kəmotiet motuwɪn motol noa eko-eko mɪn məmə otiuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatɪpən.

16 Kən kotahl-ɪpən rəhalat netəmim kotuwɪn o Iesu ilat netəmim rəha pati rəha Herot. Kən motən-ɪpən məmə, “Iəgətun. Ekotitun məmə ik etəm ətuatɪp, kən matəgətun ətuatɪp pahrien suatɪp rəha Uhgɪn. Nəsolan məmə nətəlɪgən rəha netəmim okotiuw rəkis rəham nətəlɪgən, məto-inu natol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin, okəmə in etəm-iasol o etəm əpnəpɪn əm. 17 Kən ən-tu kəm itimat rəham nətəlɪgən e nat u. ?Tətuatɪp məmə okətou-pən takis kəm Kig Sisa, o kəp?”

18 Məto Iesu tɪnitun rəhalat nətəlɪgən rat mɪn, kən təmən-ɪpən kəm ilat məmə, “!Rəhatəmat nənən təwɪr, məto nikitəmat təkɪmɪk! ?Tahro nakotalkut məmə nəkotol noa eko-eko ron io? 19 Otəgətun-tu mənɪ itəm katətou takis lan.” Kən kotos mənɪ* motuwa kəm in, 20 kən təmən-ɪpən kəm ilat məmə, “? Narmi pah u, kən nərgɪ pah u e mənɪ u?”

21 Kən kotən-ɪpən məmə, “Kig Sisa.”

Kən Iesu təmən-ɪpən kəm ilat məmə, “Naka u rəha Kig Sisa, otos-ɪpən kəm Kig Sisa. Kən naka u rəha Uhgɪn, otos-ɪpən kəm Uhgɪn.”

22 Nian kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwɪg. Kən kəmotəpəs Iesu motəgɪm.

Nian Uhgɪn otosmegəh netəmim e nɪmɪsən

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 E nian əh inəh, Satusi mɪn kəmotuwa o Iesu. Ilat koatən məmə netəmim okəsotəmegəh mɪnən e nɪmɪsən. Kən kotən-ɪpən kəm Iesu məmə, 24 “Iəgətun. Moses təmən kəm itimat məmə, okəmə etəmim otɪmɪs kən məsɪləsən nətɪn kit, kən pian otəkəike mit nəutahlɪmɪs əh məmə otɪləs suakəku o niuw-pərən nərgɪ rəha pian itəm təmɪmɪs.

22:13: Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28 22:15: Mak 3:6 * 22:19: Mənɪ itəm kəmos motuwa in koen mənɪ kit, nərgɪn u ‘tenarius,’ itəm tahmen e wan-taosan watu. 22:21: Rom 13:7 22:23: Wək 23:8 22:24: Dut 25:5

25 “Kæn ikin əh imatimat ikin, netəm ilat pialat min ilat sepin. Itəm təmaupən maiir təmol marit, kæn mimis, məsiləsən nətın kit, kæn pian itəm tatol kəiu lan tit nəutahlimis. 26 Kæn in min təmimis məsiləsən nətın kit, kæn itəm tatol kisil lan ne ilat rafin muwin mətoarus-pən itəm tatol sepin, kəmotol nat kitiah əm. 27 Kæn əmun, nəutahlimis timis. 28 ?Tol nəhlan, ən-tu kəm itimat məmə, e nian itəm Uhgın otosmegəh netəmim lan e nimisən, pətan əh in rəha pah, məto-inu ilat rafin əh sepin kəmotol marit e pətan əh?”

29 Kæn Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəmotən-arəpən e rəhatəmat nəghatən məto-inu nəsotitunən Naoa Rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan. 30 Nian Uhgın otosmegəh netəmim e nimisən, kæn netəmim okəsətolən marit, okotahmen e nagelo min əpəh e nego e neai. 31 ?Nəmotafin o kəp, Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in nian Uhgın otosmegəh netəmim e nimisən? Tatən məmə, 32 ‘Io Uhgın rəha Epraham, io Uhgın rəha Aisak, kæn io Uhgın rəha Jekop.’ In sənəmə Uhgın rəha netəm kəmotimis, məto in Uhgın rəha netəmim itəm koatəmegəh, tahmen-pən min e təs miləhal.”

33 Nian nimanin netəmim kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig e nəgətunən rəhan.

Lou itəm in ilis pik
(Mak 12:28-34)

34 Nian Farisi min kəmotəto məmə Iesu təmoħ-iəħau Şatusi min e rəhan nəghatən, kæn Farisi min kəmotuwa kitiah. 35 Kæn kit itəm titun pik Lou, təmən-ipən nəghatən kit kəm Iesu məmə Iesu otən nəghatən kit təsətuatipən, məmə, 36 “?Lou pəhruən rəha Uhgın u in ilis pik?”

37 Kæn Iesu təmən-ipən məmə, “Nakəkəike molkeike İərəmərə Uhgın rəham e nikim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham. 38 Inu in Lou itəm tətaupən kæn in ilis pik. 39 Kæn Lou itəm tatol kəiu lan, in iuəhkır tahmen əm, məmə, ‘Nakəkəike molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atıp ik.’ 40 Kæn Lou mil u kəiu, ilau nəukəti Lou rafin, ne naoa rəha ien min rafin aupən.”

Kristo in nəti pah
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Kæn e nian Farisi min kotuəfimin ilat min, kæn Iesu təmən-ipən məmə, 42 “?Nikitəmat təht məmə naka, e Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa? ?In tatisi-pən e noanol rəha pah?”

Kæn ilat kotən-ipən məmə, “In noanol rəha Tefit.”

⁴³ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Məto tahro e Tefit, itəm tatəghat e narmin rəha Uhgın, tətəun-in Kristo məmə ‘Iərəmərə.’ Məto-inu tatən məmə,

⁴⁴ ‘Iərəmərə təmən kəm rəhak Iərəmərə məmə,

“Əpələh e nıkalik e nelmək matıp, ikin rəha nəsanənən ne nisiiian,

mətoarus ekiləs-iəhau rəham tikimır min ləhau e nelkəm.” ’

⁴⁵ ?Kən okəmə Tefit tətəun-in Kristo məmə ‘rəhak Iərəmərə,’ kən otahro məmə Kristo in mipi Tefit rat?” ⁴⁶ Kən etəmim kit təsuhalıpınən nəghatən rəha Iesu. Kən e nian əh matuwın, kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

23

Nahməən asol sepın

itəm otatuwa

(Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm nımanın netəmim ne rəhan min netəmim məmə, ² “İəgətun min rəha Lou ne Farisi min koatos nepətən məmə okotən-iarəp Lou rəha Moses kəm itəmat. ³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motətəu-pən kən motol natimnat rafin itəm koatən kəm itəmat. Məto nəsotolən nat naka itəm koatol, məto-inu ilat kəsotolən nat naka itəm koatən-iarəp. ⁴ Koatəkəike o netəmim məmə okotətəu-pən lou əskasik min itəm kotahmen e katipa əfigəm, məto okol kəsotos-ipənən noanelmilat məmə okasitu elat.

⁵ “Natimnat rafin itəm ilat koatol, koatol əm məmə netəmim okotəplan. Nəkotitun paos itəm netəmim kəmotaii-pən nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın ikin, kənu motəlis rəhalat-kapə ne nelmilat lan.* Məto rəha iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat paos in iahgin taprəkis. Kən nəkotitun nol əlkələh min itəm koatəkul-pən e nıpəgnəmıti kot min, itəm tatəgətun məmə etəmim in təskasik o nətəu-pənən Lou. Məto rəha iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat nol kaifəməh pik. ⁶ Kən e lafet min, ilat kotalkeike ikin rəha nisiiian, kən əpəh e nimə rəha nuəfiminən, ilat kotalkeike məmə okotəpələh ima netəm-iasol min ikin. ⁷ Kən e ikin katol maket ikin, ilat

22:44: Sam 110:1; Mat 26:64 **23:3:** Mal 2:7-8 * **23:5:** paos -inu bokis əkəku kit kəmol e nuwigi kau. Kəmotətə rəkis əlkələh nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın motaii-pən lan (Eks 13:1-10,11-16;

Dut 6:4-9; 11:13-21). Netəmim kəmotol nəhlan məto-inu kəmotolkeike məmə otol nəghatən itəm tətətig e Dut 6:8 ne 11:18. Kən nəman rafin rəha noanol rəha Isrel itəm kinotos rəkis nup tatin, ilat okotuwın e paos min əh nian tepət, kən nian rafin e nian rəha nəfakan. Katəlis e nıpınəgin ne nelmin mol e nol kəmol e nuwigi kau. E nəghatən Inglis, katən paos min əh, “phylacteries.” **23:5:** Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1

kotolkeike māmā netāmim kotən təwīr kām ilat, kən motaun-in ilat māmā ‘Rapai’ u nīpətin tāmā ‘etəm in ilis.’[†] ⁸ Məto sotolən māmā netāmim okotaun-in itəmat māmā ‘Rapai, u etəm in ilis,’ məto-inu rəhatəmat Etəm-iasol kitiah əm, kən itəmat piatəmat min. ⁹ Kən sotaun-inən suah kit u e nətueintən māmā, ‘Tata, etəm katisiai-in,’ məto-inu Tata rəhatəmat kitiah əm əpəh ilis e nego e neai. ¹⁰ Kən sotolən māmā netāmim okotaun-in itəmat māmā, ‘Iəgətun,’ məto-inu rəhatəmat Iəgətun kitiah əm, Kristo itəm Uhgīn təmən māmā otahl-ipa. ¹¹ Etəm u in ilis etəmat, in iolwək rəhatəmat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm otos-ipər atip in, Uhgīn otīləs-iəhau, kən etəmim itəm otos-iəhau atip in, Uhgīn otīləs-ipər.

¹³ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Nakotahtosig-in o netāmim suatip o nuwīnən matig ahgin nərəməərən rəha Uhgīn, məto itəmat nəsotuwīnən, kən nəsotegəhan-inən māmā netāmim okotuwīn ikin, nat əpnəpīn ilat kotolkeike māmā okotuwīn.[‡]

¹⁵ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Nikitəmat tagien əm māmā nakotuwīn isəu e nego, o e naliwəkən əm o nuwīnən e nəptən pīsīn pīsīn min māmā nakotiuw-pa etəmim kitiah əm e nəfakən rəhatəmat. Məto nian suah kit tatos nolən min əh rəhatəmat, kən tatuwa etəm rat taprəkis-in itəmat, kən nəmotol māmā in otəkəike mos nalpīnən rəha nigəm asol taprəkis-in itəmat.

¹⁶ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm noatit netāmim məto niganəmtitəmat təpīs! Itəmat nakoatən māmā, ‘Okəmā suah kit tatos noanawīl o Nimə Rəha Uhgīn māmā otol rəhan nəghatən tatətul-iəkis, okəmā təsolən, məto in nat əpnəpīn əm. Məto okəmā suah kit tatos noanawīl o iaen u kol tatipit-ipit rəha Nimə Rəha Uhgīn, kən in otəkəike mol nəwīan itəm təmos noanawīl ron.’ ¹⁷ !Itəmat netəm nakotalməl, niganəmtitəmat təpīs! ? Naka u in ilis, iaen u kol tatipit-ipit, o Nimə Rəha Uhgīn itəm tatol kol tasim? ¹⁸ Nakotən min māmā, ‘Okəmā suah kit tatos noanawīl o olta, in nat əpnəpīn əm. Məto okəmā

[†] **23:7:** Okəmā iəgətun rəha Lou təmalīwək matuwa iušhkir ron ik, nakətul e nisīaiən, kən nakatən təwīr kām in, maun-in in māmā, “etəm-iasol,” o “Tata,” o “Rapai.” Kən noanol rəha Isrel kətaun-in rəhalat iəgətun asol min itəm ilat ilis pik māmā “Rapai,” u nīpətin tāmā “etəm in ilis” o “etəm tatəmīk netāmim.”

23:11: Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 **23:12:** Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14 [‡] **23:13:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris əpən, nəghatən rəha ves 14 u tikə. Tatən māmā, “Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min. !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Nakotakləh-in natimnat rəha nəutahlīmīs min, məto nian kitiah əm, nəkotol nəfakən əfəməh min māmā netāmim okotīsīai-in itəmat. E nolən əh, rəhatəmat nalpīnən otəskasik təhmīn min.” **23:16:** Mat 15:14

suah kit tatos noanawil e sakrifais itəm tatəpələh lan, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’¹⁹ !Itəmat netəm niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, sakrifais o olta itəm tatol sakrifais tasim?²⁰ Tol nəhlan, etəm tatos noanawil e olta, pahrien, tatos noanawil e olta ne natimnat rafin itəm tatəpələh lan.²¹ Kən etəm tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgın, pahrien tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgın ne Suah u tətətig ikin.²² Kən etəm tatos noanawil e nego e neai, pahrien tatos noanawil o jea rəha kig u in rəha Uhgın, kən tatos noanawil o Suah u tatəpələh-pər lan.

²³ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nəkoatətəu-pən lou əlkələh mın moatos-ipən tait rəha rəhatəmat nimali nig nəmiəwilat tatəpien u katos-ipən e nagwənən, katən məmə mın, ne til, ne kumın. Məto nakotəpəs nat asol e Lou, inu etəm tatol tətətip kən mahmen-ahmen əm kəm netəmim, kən mətasəkitun netəmim, kən tatol nian rafin nat naka itəm təike matol. Təwir nəkoatol lou əlkələh mın, məto nəkotəkəike moatol lou asol mın, məto kəp, nəsolən.²⁴ !Itəmat noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! !Itəmat netəmim noategəs-in miminao e rəhatəmat kap məmə ko nəsolərgeən, məto nəkotərge nat megəh asol u kamel!

²⁵ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nakotəfəl ihluə e kap ne plet, məto əpəh imə tamkimik, kotərioah e nagwənən ne nənimən itəm nəmotəkləh-in, o natimnat itəm nəmos məto-inu itəmat iaumis mın kən nian rafin nəkoatol əm natimnat rat mın itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən.²⁶ !Itəmat Farisi mın, niganəmtitəmat təpis! Otaupən kafəl əpəh imə e kap ne plet, kən ihluə mın in təwir təsamkimikən.

²⁷ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nəkotəhmen e suwīt rəha netəm kəmotimis itəm kəmuəh e pen ruən. Ihluə, netəmim kotəplan məmə təwir, məto əpəh imə tərrioah e nikičkili netəm kəmotimis, ne natimnat rafin itəm tamkimik.²⁸ E nolən ahmen mın əm, ihluə, e nolən rəhatəmat, netəmim kotəplan məmə itəmat nəkotətətip. Məto imə, e nikitəmat, nakotərioah e nəghatən nakotən məsolən, ne nolən rat ağin mın.

²⁹ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nakotiləkin nimə e kəpiel rəha suwīt rəha ien mın aupən ne netəm kotətətip, kən moatol nəhlip e kəpiel kən moatol malə-malə lan.³⁰ Kən nakotən-ipən məmə, ‘Okəmə

itimat emotatig e nian min rəha tipitat min, okol itimat eməstosituən elat motohamnu ien min.’ ³¹ E nəghatən əh, nakoatən-iarəp məmə itəmat noanol ətuatip min rəha tipitimat min aupən itəm kəmotohamnu ien min əh, kən nakotahmen-ahmen əm elat. ³² Kən təwir əm, itəmat otəkəike motol namnun wək itəm tipitəmat min kəmotətuoun.

³³ “! Itəmat sinek min, ne neti sinek min! ? Nikitəmat tatəht məmə okol nakotagim e nalpinən e nigəm asol? ! Kəp! ³⁴ Tol nəhlan, ekahl-ipinə ien min, ne netəm kotenatig, ne iəgətun min. Neen, itəmat onəkotohamnu ilat motətu-pər elat e nig kəluau, neen onəkotalis motoh ilat əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəhatəmat, kən neen nakotitəp ilat kotiet e taon kit motiet motuwın e kit. ³⁵ Kən tol nəhlan, itəmat onəkotos nalpinən rəha netənim itəm kəmotohamnu netənim rafin itəm kotətuatip, itəm tətəuoun e Epel itəm in tətəuətəp, muwın mətoarus-pən Sekarəea, nəti Perekia, itəm tipitəmat min kəmotohamnu e Nimə Rəha Uhgın ilugin e olta ne nimə. ³⁶ Iatən pahrien kəm itəmat məmə, nalpinən rafin u otuwa o netəm rəha Isrel itəm kotatig roiu.

³⁷ “! Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien min rəha Uhgın, kən netənim itəm Uhgın təməhl-ipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apın, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmik-əfimin wir itəmat matos wir itəmat, tahmen-pən e mənig itəm tatu nenətin min e nıkwın, məto itəmat nikitəmat təsagienən ron kən motapəs io. ³⁸ Otəplan-tu. Uhgın tinapəs itəmat, rəhatəmat nimə nəratən otoh, kən nat otikə ikin. ³⁹ Kən ekən kəm itəmat məmə, nat əh in nıpahrienən məto-inu onəsotəplan minən io mətoarus nakotən məmə,
‘!Iərəməərə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!’ ”

24

*Nəmtətin min rəha
namnun nian*

(Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

¹ Iesu təmiet e Nimə Rəha Uhgın maliwək matuwın, kən rəhan min netənim kotuwa motən-ipən kəm in məmə otəplan-tu nimə min u əpəh e Nimə Rəha Uhgın. ² Kən Iesu təməh-ipən məmə, “Əwəh, otəplan-tu nimə min əh. Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə nimə min əh netənim okotəhap-əhap kəpiel min elat. Okol kəpiel kit təsəməhlin e nəmeen.”

23:31: Wək 7:52 **23:33:** Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7 **23:35:** Jen 4:8; Hip 11:4
23:35: Sek 1:1 **23:35:** 2 Kron 24:21 **23:38:** 1 King 9:7-8; Jer 22:5 **23:39:**
Sam 118:26; Luk 13:34-35 **24:2:** Luk 19:44

³ Kæn uarisig lan, Iesu tæmaliwæk ilat ræhan netæmim motuwîn æpæh e Nitot Ræha Nig U Olif kæn matæpælæh. Kæn ræhan netæmim kotuwa pisin æm ron motæn-ipæn mæmæ, “? Otæn-tu mæmæ natimnat min u okotuwa e nian naka, kæn næmtætin naka otol-aræp mæmæ ræham nuwamæn ne namnun nian tinuwa iuæhkir?”

⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Oatehm wir itæmat mæmæ etæmim kit otæseiua-inæn itæmat, ⁵ mæto-inu netæmim tepæt okotuwa motos nærgæk moatæn mæmæ, ‘Io Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa,’ kæn okoteiua-in netæmim tepæt. ⁶ Onækotæto namnusæn ræha næluaginæn min, kæn onækotæto næghatæn æpnæpin min mæmæ netæmim koatæluagin. Mæto nakoatehm wir itæmat mæmæ næsotæginæn. Natimnat min æh otækæike motuwa motol nipahrienæn lan, mæto namnun nian otæpanuwa. ⁷ Noanol min okotoh noanol min, kæn kantri min okotoh kantri min. Næumis otan, kæn namig otæloal ikin min tepæt. ⁸ Natimnat min æh, nætuounæn æm ræha næratæn, tahmen e pætan itæm tinætuoun matæto nahmææn o nemækæn.

⁹ “E nian min æh, netæmim okotegæhan-in-pæn itæmat mæmæ okol næratæn kæm itæmat, kæn kohamnu itæmat, kæn netæmim ræha noanol min rafin okotetæhau itæmat mæto-inu o nærgæk. ¹⁰ Kæn e nian min æh, netæmim tepæt okotapæs ræhalat nahatætæn, kæn okotegæhan-in-pæn ilat min e nelmi tikimir min ræhalat, kæn motetæhau ilat min, ¹¹ kæn ien eiueiua min okotuwa moteiua-in netæmim tepæt. ¹² Mæto-inu næratæn tinatæpæt, iuæhkir netæmim rafin ræhalat nolkeikeæn o Uhgîn otikæ, ¹³ mæto etæmim itæm otætul æskasik mætoarus namnun nian, kæn Uhgîn otosmegæh in. ¹⁴ Kæn namnusæn tæwir æh ræha næræmæææn ræha Uhgîn, okæn-iaræp ikin min rafin e nætueintæn, mæmæ suatip æh-ikin ræha kantri min rafin o nætælig-inæn, kæn namnun nian otuwa.

¹⁵ “Ien u Taniel tæmæghat-in nat kit katæn mæmæ, ‘nat itæm Uhgîn tatetæhau, kæn matol Nimæ Ræha Uhgîn tamkimik’ (nian nakotafin, otætælig-in nipætîn). Tol næhlan, nian nat tærat æh tatætul e Nimæ Ræha Uhgîn, ¹⁶ kæn itæmat itæm nækotatig Jutia, nakotiet motagim motuwîn motæhluaig e nitot min. ¹⁷ Okæmæ etæmim tæameg ihluæ e ræhan nimæ, okol tæsuwinæn imæ mos min ræhan natimnat. ¹⁸ Okæmæ etæmim æpæh e nasumæn ræhan, okol tæsitælig-pænæn latuænu mos ræhan kot. ¹⁹ !Kæn kæsi o nipitan u itæm kotæpik-æpik, ne nipitan itæm kotapinahin nisualkælæh e nian æh, mæto-inu ilat okotæto tærat pik agin! ²⁰ Tæwir nakotæfak mæmæ onakæsotagimæn e næratæn æh e nian ræha nætæpæn, o e nian ræha Sapat, ²¹ mæto-inu e nian

24:5: Mat 24:23-24; 1 Jon 2:18 **24:9:** Mat 10:22 **24:11:** Mat 24:5,24; 1 Jon 4:1 **24:13:** Mat 10:22 **24:14:** Mat 28:19 **24:15:** Dan 9:27; 11:31; 12:11
24:17: Luk 17:31

əh, nəratən asol otuwa itəm etəmim tәмəsəplanən tol mihin nəhlan aupən mətəarus-pa u-roiu, kən okol nəratən asol kit tol nəhlan otəsuwa minən nian kit tahmen e in əh. ²² Kən okəmә Uhgın təsətətipən nian rəha nəratən əh, okol etəmim kit tәмəsəmegəhən. Məto Uhgın otətətip nian əh o rəhan min netəmim itəm təmitəpun rəkis ilat.

²³ “E nian əh, okəmә suah kit otən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘! Otəplan-tu, inu Kristo itəm Uhgın təmən məmə otəpanahl-ipa!’ o ‘!In əpəh!’ sotənən nıpahrienən lan, ²⁴ məto-inu netəmim neen okotuwa motən məmə ilat Kristo, ne ien eiueiuə min okotuwa, kən ilat okotol nəmtətin asol min, ne nat pıspis min məmə okoteiuə-in netəmim, kən okotalkut məmə okoteiuə-in netəmim itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, okəmә ilat kotitun nolən. ²⁵ Nıkitəmat otəkəike matəht wir nəghatən min u itəm emən rəkis kəm itəmat, uarisig natimnat min u okotuwa motol nıpahrienən lan.

²⁶ “Tol nəhlan, okəmә suah kit tən kəm itəmat məmə, ‘In əpəh, ikın taruən-aruən ikın,’ əsotuwınən. O suah kit tən məmə, ‘In ikın-u e nıpəg noa nimə,’ sotənən nıpahrienən lan, ²⁷ məto-inu nian Nəti Etəmim otitəlig-pa min, otuwa uəhai əm, kən netəmim rafın okotəplan, tahmen e nıpitən itəm təmitə masiəgəpın rafın neai. ²⁸ Nian nat megəh kit təmimıs, nəkotəplan kuəriə min kotuwa məmə okotun. E nolən ahmen min əm, nian nəkotəplan nəmtətin min əh, nəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa min.

²⁹ “Nian ətuatıp nəratən əh otol namnun, kən ‘mitgar otəpis aɡın, kən məwig otəsəmilhən minən, kən məhau min okotısas e neai, kən Uhgın otələal e nəsanənən min əpəh e neai.’*³⁰

“E nian əh, nəmtətin rəha Nəti Etəmim otol-arəp e neai, kən noanol min rafın e nətueintən okotasək e nəɡinən. Kən okotəplan io, Nəti Etəmim ekuwa e nımal napuə e neai e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Uhgın itəm otasiə mitəlau lak. ³¹ Kən ekahl-ipən rəhak nagelo min kotiet nian okotəto təwi otasək əfəməh, kən ilat okotuwın ikın min rafın e nətueintən, motos-irəkis rəhak netəmim itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, kən kuəfımın ilat kitıəh.

³² “Nıkitəmat otəkəike matəht nig u fik.† Nian ətuatıp itəm nelmin min kınotətuoun katəwiə, kən nımalın min

24:21: Dan 12:1 **24:23:** Mat 24:5 **24:24:** Dut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Nol əpən 13:13-14 **24:26:** Luk 17:23-24 **24:27:** Mat 24:37-39 **24:28:** Luk 17:37 **24:29:** Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol əpən 6:12-13

* **24:29:** Məta “nəsanənən min əpəh e neai” tatəpsen-pən narmin min, o kəm-naka natimnat tahmen-pən e mit ne məwig əpəh e neai. **24:30:** Dan 7:13; Sek 12:10; Nol əpən 1:7 **24:31:** 1 Kor 15:52; 1 Tes 4:16 † **24:32:** Nig u fik tahmen e naip.

kinoatarget, itamat nəkotitun mēmə nian əh inəh itəm nako-
tasum lan rəhatəmat. ³³ Kən e nolən ahmen mīn əm, nian
nəkotəplan nəmtətin mīn əh, onəkotitun mēmə otəsuwəhən
ekuwa mīn roiu agin. ³⁴ Iatən pahrien kəm itamat mēmə
netəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotimis rafinən mətəarus
natimnat mīn əh okotuwa kol nīpahrienən lan.‡ ³⁵ Neai ne
nətueintən okiakə, mətə nəghatən mīn rəhak okol kəsotikəən.”

Etəmim tikə itəm titun nuwamən rəha Iesu Kristo

³⁶ Kən Iesu təmatəkəike matən mēmə, “Suah kit təsitunən
nian o aua ətuatip rəha natimnat mīn əh. Nagelo mīn əpəh
e neai kotəruru, kən io mīn Nəti Etəmim ekəruru. Mətə
Tata Ughin əm in titun nian ətuatip əh. ³⁷ E nian io Nəti
Etəmim ekuwa lan, otahmen e nian rəha Noah aupən ikin
itəm netəmim kəsotol əpen-əpenəən ron. ³⁸ E nian əh, itəm
naruəh təsaiuən əh, netəmim koatəgwən, moatənim, moatol
marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat,
mətəarus-pən Noah təmuwin imə e nīpəgnoa nego rəhan,
³⁹ kən ilat kinotəruru nat naka otuwa mətəarus-pa naruəh
təmaiu məmik ilat rafin. In əh otol tahmen əm e nian
Nəti Etəmim otuwa. ⁴⁰ Etəmim kəiu e nasumən, kən okos
kitiəh, kapəs kitəh. ⁴¹ Pətan kəiu katuəpələh kitəh matioal
nəgwənən, kən okos kitəh, kapəs kitəh.

⁴² “Tol nəhlan, nəkotəkəike motaiir, mətə-inu nəkotəruru
nian naka rəhatəmat Iərəməərə otuwa lan. ⁴³ Mətə nəkotəkəike
motitun nat u. Okəmə etəm-iasol rəha nimə titun nian ətuatip
lapin itəm iakləh otuwa, kən in otəkəike mətaiir matehm wir
nimə mēmə iakləh otəsəhapən muwin imə. ⁴⁴ Kən itamat mīn
onəkotəkəike moatətul matip, mətə-inu Nəti Etəmim otuwa e
aua əm itəm nikitəmat təsəhtən.

⁴⁵ “Nikitəmat otəkəike matəht wir nolən rəha iolwək itəm
in tenatig kən tətəskəlim wir wək rəhan kən məsapəsən.
Etəm-iasol təmələhəu mēmə iolwək əh otərəməərə e rəhan mīn
rafin iolwək mīn mēmə in otos-ipən nəgwənən kəm ilat e
nian ətuatip. ⁴⁶ Kən okəmə etəm-iasol otuwa məplan etəm
tətərəməərə e iolwək mīn rəhan, kən matol-wir rəhan wək, kən
otos-ipən nətəuən kit kəm suah əh. ⁴⁷ Iatən-ipinə nīpahrienən
mēmə etəm-iasol əh otələhəu in tərəməərə e natimnat rafin
rəhan. ⁴⁸ Mətə okəmə iolwək əh, in etəm rat, kən nikin otəht
mēmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,’ ⁴⁹ kən mətəuoun
matoh iolwək mīn neen, kən muwin magwən mənim ilat
netəm kotapis. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha iolwək əh otuwa e
nian ne aua itəm iolwək nikin təsəhtən mēmə rəhan etəm-iasol

‡ **24:34:** Suatip kit mīn rəha nəuhlinən ves 34 tatən mēmə, “Iatən pahrien kəm
itamat mēmə noanol u rəha Isrel otəsikəən mətəarus natimnat mīn əh okotuwa
motol nīpahrienən lan.” **24:34:** Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18 **24:36:** Wək
1:7; 1 Tes 5:1-2 **24:37:** Jen 6:5-8 **24:39:** Jen 7:21-23; Luk 17:26,27 **24:42:**
Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40; Nol Əpən 16:15 **24:47:** Mat 25:21,23

otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nalpinən asol kəm iolwək əh kən mərakin-pən ikin rəha netəm rəhalat nənən təwix, məto nıkilat tamkimik. İkin əh, netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.”

25

Nimaa nəghatən o nıpitan əlkələh ilat ten

¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nian itəm rəhatəmat İərəməərə otuwa mın, nəərəməərəən rəha Uhgın otol nəhlan. Nıpitan əlkələh* ilat ten kəmotiet lapın məmə okotuwin e marit kit, kən moatəsağın etəm otol marit otuwa mos rəhan pətan muwin e rəhan nimə, əpəh ikin katol lafet ikin. İlat ten kəmos rəhalat lait. ² Faif kotalməl, kən faif kotenatig. ³ Nıpitan mın u ilat faif itəm kotalməl kəmos rəhalat lait mın, məto kəsotosən karasın məsın mın o niuw-pənən e lait. ⁴ Məto nıpitan mın u ilat faif itəm kotenatig kəmos rəhalat lait mın, kən mos mın karasın məsın o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marit təsuwa uəhaiən, kən napılən tinatos ilat koatiuw nəm, kən mınotapıl.

⁶ “Kən lapın ağın, suah kit təmagət əfəməh məmə, ‘!Etəmim itəm otol marit tatuwa u-roiu! !Otuwa motəplan!’

⁷ “Kən nıpitan əlkələh u ilat ten kəmotaiir motuarin asol rəhalat lait mın. ⁸ Kən nıpitan itəm kotalməl kotən-ipən kəm nıpitan itəm kotenatig məmə, ‘!Awı! Otos-ıpa rəhatəmat məsın karasın məto-inu rəhatımat karasın e rəhatımat lait kınotamir, otəsuwəhən kotəpis.’

⁹ “Məto nıpitan itəm kotenatig kotən-ipən kəm ilat məmə, ‘!Kəp! Karasın mın u kəsotahmenən o kitat rafın. Məto otitəlig motuwın motos-nəmtin rəhatəmat neen karasın əpəh e stoa.’

¹⁰ “Məto nian nıpitan itəm kotalməl kəmotaliwək motitəlig moatuwin o karasın, kən etəm itəm otol marit təmuwa. Kən nıpitan əlkələh itəm koatətul matıp, kəmotuwın ilat mın e nagwənən rəha marit, kən motuwın imə. Kən kahtosig e toa.

¹¹ “Uarisig, nıpitan əlkələh itəm kotalməl kəmotitəlig-pa mo-taun motəmə, ‘!Etəm-iasol, etəm-iasol! !Egəhan-in itəmat ekotımnə imə!’

¹² “Məto etəm otol marit təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘!atən-ıpinə pahrien məmə, io ekəruru itəmat.’ ”

¹³ Kən nian İesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, itəmat nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian ne aua rəha rəhatəmat İərəməərə otuwa lan.”

Nimaa nəghatən e iolwək e mənı kısıl

24:51: Luk 12:42-46 * **25:1:** Nıpitan əh, kəsotolən əh marit. Koatos nup tuente ne. **25:1:** Luk 12:35; Nol Əpən 19:7 **25:11:** Luk 13:25-27 **25:12:** Mat 7:23 **25:13:** Mat 24:42

14 Kæn Iesu tæmuæh nimaa næghatæn kit min mæmæ, “Ekæn min mæmæ e nian itæm ræhatæmat Iæræmære otuwa min, næræmæreæn ræha Uhgîn otol næhlan. Etæm-iasol kit tæmol æpen-æpenæ mæmæ otaliwæk muwîn e næptæn pisin kit muwîn isæu. Kæn maun-in ræhan iolwæk min kotuwa, kæn tælæhæu-pæn e nelmilat ræhan mæni min mæmæ okotol nat kit lan. 15 Tæmos-ipæn tætu-pæn nitunæn ræhalat mæmæ okotol wæk lan. E etæmim kitiah, tæmos-ipæn kætîm faif kæmotær-motærioah e mæni, u mæni tepæt pik agîn. Kæn kit min, tæmos-ipæn min kætîm kæiu tahmen æm, u mæni tepæt pik. Kæn kit min, tæmos-ipæn kætîm kitiah tahmen æm, u mæni tepæt.† Kæn etæm-iasol tæmîet muwîn e ræhan naliwækæn.

16 Kæn iolwæk itæm tæmos kætîm faif tæmuwîn uæhai æm mol bisnes lan, kæn tæmos min kætîm faif min. 17 Kæn tahmen-ahmen æm, iolwæk itæm tæmos kætîm kæiu, tæmuwîn mol bisnes lan, kæn mos min kætîm kæiu min. 18 Mæto iolwæk itæm tæmos kætîm kitiah, in tæmuwîn mel noakimil mæhluaigin-pæn mæni ræha ræhan etæm-iasol ikîn.

19 “Kæn nup tepæt tinuwa minuwîn, kæn etæm-iasol ræha iolwæk min u tinitælig-pa, kæn maun-in ræhan iolwæk min mæmæ otæplan-tu mæmæ ilat kæmotol naka e mæni min itæm tæmos-ipæn kæm ilat. 20 Iolwæk itæm tæmos kætîm faif, tæmuwa matos kætîm faif min itæm tæmos, mætul e nigænæmti etæm-iasol mæmæ, ‘Etæm-iasol. Aupæn næmælæhæu-pæn kætîm faif e nelmæk. Kæn emol bisnes lan, kæn mos min iahgoau kætîm faif u.’

21 “Kæn etæm-iasol tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Næmol tæwir, kæn ik iolwæk tæwir itæm nataskælîm wir wæk ræham kæn mæsapæsæn. Næmol tæwir næhlan e natimnat min æh noan mæsin, kæn ekælæhæu ik nakæræmære e natimnat tepæt. !Wa imæ matig ahgin nagienæn ræha etæm-iasol ræham!’

22 “Iolwæk itæm tæmos-ipæn kætîm kæiu kæm in, tæmuwa mæn-ipæn mæmæ, ‘Etæm-iasol. Aupæn næmælæhæu-pæn kætîm kæiu e nelmæk. Kæn emol bisnes lan, kæn mos min iahgoau kætîm kæiu u.’

23 “Kæn ræhan etæm-iasol tæmæn-ipæn mæmæ, ‘Næmol tæwir, kæn ik iolwæk tæwir itæm nataskælîm wir wæk ræham kæn mæsapæsæn. Næmol tæwir næhlan e natimnat min æh noan mæsin, kæn ekælæhæu ik nakæræmære e natimnat tepæt. !Wa imæ, kuagien!’

24 “Iolwæk itæm kæmos-ipæn kætîm kitiah kæm in, tæmuwa mæn-ipæn mæmæ, ‘Etæm-iasol. Ik etæm nakatækæike pik o netæmim. Kæn ik natos nagwænæn e nasumæn itæm næmæsasum-inæn, kæn matæhl noa nig e nig itæm næmæsæfeæn.

† 25:15: Næghatæn Kris ætuatip tatæn mæmæ, tæmos-ipæn “talen” pisin pisin min kæm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian watu. Tu talen tahmen e ten-milian watu. Kæn wan talen tahmen e faif-milian watu.

25:15: Rom 12:6 25:21: Mat 24:45-47; Luk 16:10

²⁵ Kən eməgin ik, məmə okəmə emərəkın rəham məni, kən onəkol nalpınən asol kəm io, kən emos rəham məni muwın məhluaig-in e nisip. Ah, inu rəham məni.'

²⁶ "Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, 'Ik iolwək rat, ik iəlpah! Ik nəkitun rəkis məmə iakatos nagwənən e nasumən itəm esasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm eməsəfəən. ²⁷ ? Tahro nəsuwınən mələhəu-pən rəhak məni e bank, u in nimə rəha nələhəuən məni? Okəmə nəmol nəhlan, nian emitəlig-pa, ekuwın mos rəhak məni, kən ekos məni məsin mın itəm bank otos-ipa.' ²⁸ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm rəhan iolwək pisin məmə, 'Os-irəkis məni ron mos-ipən kəm iolwək u itəm təmos kətim faif, ²⁹ məto-inu etəmim u itəm tinos rəkis nat kit mol wək lan tuwa mepət, kən okos-ipən neen mın, rəhan natimnat tepət. Məto etəmim itəm təsolwəkən rəhan tuwa mepət, okos-irəkis rafin natimnat ron. ³⁰ Kən iolwək u iəlpah itəm təruru nolən nat təwir kit, ərakin-pən ihluə e napinəpən, ikin əh kətasək ikin katəgətəin nəluitəm.' "

Sipsip mın ne nəni mın

³¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, "Nian Nəti Etəmim otuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ilat nagelo mın rafin, in Kig, kən in otəpələh e rəhan jea rəha Kig matərəməə e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag rəhan. ³² Netəmim rafin e noanol mın rafin e nətueintən, okotuəfimin ilat mın e niganəmtin, kən in otoor netəmim tahmen e etəmim itəm tatehm sipsip mın tator sipsip mın ne nəni mın. ³³ In otoor sipsip mın kotuwa kan e nelmin matip, kən nəni mın okotuwın e nelmin mol.

³⁴ "Kən Kig otən-ipən kəm netəm mın un e nelmin matip məmə, 'Otuwa, itəmat u itəm Uhgın təmawte-in rəkis rəhan nəwırən kəm itəmat. Otuwa motos nat naka u itəm Uhgın təmələhəu pisin rəhatəmat. Otuwa motatig əhgın nərəməəən rəhan itəm təmol əpen-əpenə lan əupən təpanol nətueintən. ³⁵ Otuwa motos, məto-inu nian nəumis təmus io, nəmotos-ipa nagwənən ekun; kən emətoaoa, nəmotos-ipa nəhau ekənim; kən io iapispis, nəmotit io kotuwın e rəhatəmat latuənu; ³⁶ kən rəhak napən tikə, kən nəmotos-ipa napən kəm io; kən matimis, nəmotəhm wır io; kən emətətig e kalapus, nəmotuwa kuag-pənin io.'

³⁷ "Kən netəm kotətuətip okotən-ipən kəm in məmə, ' ? İərəməə, nian naka emotəplan ik nəumis təmus ik, kən emotəgwən ik; o nəmoaoa, kən emotos-ipinə nəhau məmə nəkənim? ³⁸ ?Nian naka emotəplan ik iapispis, kən emotit ik motuwa latuənu; o rəham napən tikə, kən emotos-ipinə napən

kəm ik? ³⁹ ?Nian naka emotəplan ik nakatimis, o nəmətatiḡ e kalapus, kən emotimnə kuag-pənin ik?’

⁴⁰ “Kən Kig otən-ipən məmə, ‘Iatən-ipinə nīpahrienən məmə nat naka itəm nəmotol kəm piak mīn u kit, nat əpnapīn in ian-rat, mətə nəmotol kəm io.’

⁴¹ “Kən in otən-ipən kəm netəm mīn u e nelmīn mol məmə, ‘Otuwīn isəu ron io. Uhgīn tīnələhəu rəkis rəhatəmat nalpīnən. Otuwīn e nīgəm asol itəm tatuəp namnun tikə u Uhgīn təmōl rəha Setan ne nagelo mīn rəhan. ⁴² Otuwīn isəu mətə-inu nian nəumis təmus io, nəsotos-ipamən nagwənən kit məmə ekun; kən emətəoa, nəsotos-ipamən nəhau məmə ekənīm; ⁴³ kən io iapispīs, nəsotaun-inən io məmə ekuwa latuənu; kən rəhak napən tikə, nəsotos-ipamən napən kit rəhak; kən ematimis, mətatiḡ e kalapus, nəsotuwamən kuag-pənin io.’

⁴⁴ “Kən ilat mīn okotən-ipa məmə, ‘!Iərəmərə! ?Nian naka itəm emotəplan ik nəumis təmus ik, o mətəoa, o ik iapispīs, o rəham napən tikə, o nəmatimis, o nəmətatiḡ e kalapus kən eməsotimnə kuag-pənin ik?’

⁴⁵ “Kən in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Iatən-ipinə pahrien kəm itəmat məmə, okəmə nəməsotasituən e piak mīn u kit, nat əpnapīn in ian-rat, mətə nəməsotolən kəm io.’

⁴⁶ “Kən ilat okotuwīn motos nalpīnən itəm namnun tikə. Mətə netəmim kotətuatip okotos nəmegəhən lilīn.”

26

*Nalpəkauən o
nohamnuən Iesu*

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian Iesu təmōl namnun nəghatən mīn əh kəm rəhan netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ² “Nəkotitun məmə lafet rəha Nuhagego-inən* otuwa, nian kəiu əm əh-ikin. Kən io, Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io məmə okətu-pər e nīg kəməluau.”

³ Kən pris asol mīn ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotuəfīmīn ilat mīn e nimə rəha pris asol aḡin u nərgīn u Kaeafas. ⁴ Kən moatəlpəkau məmə okotaskəlīm Iesu e nolən eko-eko, kən motəhamnu in. ⁵ Mətə motən məmə, “Sənəmə e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, okol mətə netəmim kotəh ilat mīn.”

*Pətan kit təmau Iesu
e nat pien-pien*

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

25:40: Prov 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41 **25:41:** Mat 7:23 **25:46:** Dan 12:2; Jon 5:29 * **26:2:** lafet rəha Nuhagego-inən in ‘Pasova’ e nəghatən Bislama. **26:2:** Eks 12:1-27; Mat 20:18

⁶ Nian Iesu əpəh e Petani e nimə rəha suah əh, nərgin u Saimon u leprosi təmol, ⁷ kən pətan kit təmuwa ron mos senta kit u nəmtin tiəkis, kəmiuw-pən e pətəl kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə əlapasta. Nian Iesu tatəpələh e tepil mətagwən, kən pətan u təmau rəhn-kapə e senta un.

⁸ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan nat əh, neməha təmol ilat, motən məmə, “?Tahro katərəkən nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salim-inən, kən kos məni asol lan, kos-ipən kəm ian-rat min.”

¹⁰ Məto Iesu tinitun nəghatən itəm koatən, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro noatən rat pətan u? In təmol nat təwir agin kəm io. ¹¹ Ian-rat min nian rafin kotatig itəmat min ilat. Məto io, okol esatigən kitat min itəmat nian rafin. ¹² Nian təməhtəg-pən e nipətik, təmol məmə otol əpen-əpenə o nitənimən io. ¹³ İatən pahrien kəm itəmat məmə, ikən min rafin e nətueintən itəm okən-iarəp namnusən təwir u, kən okəkəike kən-iarəp min nat naka itəm pətan u təmol, kən nikilat otatəht min in.”

Pris asol min kəmotətou Jutas məmə oteghən-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimər min

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Kən netəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, təmuwin məplan pris asol min, ¹⁵ kən mən-ipən məmə, “? Onəkotos-ipa naka kəm io okəmə ekeghən-in-pinə Iesu kəm itəmat?” Kən kəmotafin məni ilat rafin tate itəm kəmol e silfa. ¹⁶ Kən tətouun e nian əh, Jutas təmatəgəs-in suatip məmə oteghən-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimər min.

Namnun nagwənən

(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

¹⁷ Nian e nətuounən itəm rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “? Nakolkeike məmə itimat ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə nakagwən ikən?”

¹⁸ Kən Iesu təməni-ipən məmə, “Otuwin əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmə, ‘İəgətun tatən məmə: Nian itəm Uhgən təmitəpun rəkis məmə rəhak, tinuwa iuəhkir. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitəh itimat rəhak netəmim min e rəham nimə.’ ” ¹⁹ Tol nəhlan rəhan netəmim kəmotol nat naka itəm Iesu təməni məmə okotol o nol əpen-əpenən o nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

²⁰ Nian tینهناipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netəmim tuelef əpəh e tepil. ²¹ Kən nian kəmotagwən, kən təməni-ipən

kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit oteğəhan-in-pən io e nelmi tikimır mın rəhak.”

22 Kən nikilat tinərou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiaħ kitiaħ məmə, “?Eh, Iərəməərə, pah u? ?Io?”

23 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm oteğəhan-in-pən io e nelmi tikimır mın rəhak, in rəhak kit itəm tatos niğın pıret mos-ipən meer e plet kitiaħ əm itımlau min.† 24 Io, Nəti Etəmim, iatuwin e suatıp rəhak, tahmen-ahmen əm e nəghatən kəməte lak. !Məto kəsi, nahməən asol o etəm u itəm oteğəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimır mın! Təwir pik ağın məmə təməsaiir-əmən.”

25 Kən Jutas u etəm oteğəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır mın təmən-ipən məmə, “Iəğətun. ?Pah əh? ?Io?”

Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, ik. Ik atıp nəməən.”

26 Nian kəmoatagwən, Iesu təmos pıret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otos motun, inu niyətik.”

27 Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otənim, itəmat rafın. 28 Inu nitak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituan in tatətul matəmegəh. Nitak u okəhtəğ o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat nolən rat mın. 29 Iatən pahrien kəm itəmat məmə ekəsənim mınən wain u mətoarus nian itəm ekənim wain wi kitat mın itəmat əpəh e nəərəməərəən rəha Tata rəhak.”

30 Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwın e Nitot Rəha Niğ U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

Pita otapəs in

(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

31 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “O lapın əm u, nako-tapəs rəhatəmat nahatətəən lak o nat naka itəm okol lak. Naoa Rəha Uğın itəm təkəike mol niyahrienən, təmən məmə, ‘Io ekohamnu etəmim itəm tatehm sipsip mın, kən sipsip mın okotan kitiaħ kitiaħ.’

32 Məto nian ekəmegəh mın e nimisən, iakaupən muwin əpəh Kalili, kən itəmat nəpanotuarisig.”

33 Kən Pita təmən-ipən məmə, “Mətan, ilat rafın okotapəs rəhalat nahatətəən lam, məto io, kəp, esapəsən rəhak nahatətəən lam nian kit ne.”

† **26:23:** E nian rəha Iesu, nian netəmim kotagwən kələh, in nəmtətin məmə rəhalat niel in təwir: **26:23:** Sam 41:9 **26:28:** Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16 **26:30:** Luk 22:39; Jon 18:1 **26:31:** Sek 13:7; Jon 16:32 **26:32:** Mat 28:7,16

³⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “Iatæn-ipinæ pahrien kæm ik mæmæ, lapin æm u, uarisig mænig tæpanimnæn, onakæn mau kisil mæmæ nækæruu io.”

³⁵ Mæto Pita tæn mæmæ, “Nat æpnapin ekækæike mimis kilau min ik, okol ekæsænæn mæmæ ekæruu ik.” Kæn ræhan rafin netæmim kotæn min tahmen e Pita.

Iesu tæmfak æpæh Ketsemani

(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Kæn Iesu ne ræhan netæmim kæmotuwîn ikin kit katæn mæmæ Ketsemani, kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Oatæpælæh ikin-u, pæs io ekuwîn ikin æh mæghat kæm Uhgîn e næfakæn.”

³⁷ Kæn tæmit Pita ne næti Sepeti mil ilat min, kæn nikin tinahmæ pik, kæn tinæto tærat. ³⁸ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “Iakæto nikik tinahmæ pik, iuæhkir ekimis lan. Itæmæhal ætahlæpælæh ukîn-u, mætæhlaiir kitat min io.”

³⁹ Kæn muwîn noan mæsîn æm, meiuaiu misin-pæn ræhn-kapæ e nisip matæfak, matæn mæmæ, “Ræhak Tata, okæmæ suatip kit min æh-ikin o ræham nalpækauæn, pæs nakohrækis ron io næratæn itæm tatuwa. Mæto sænæmæ nakol næwiak, mæto nakol næwiam.”

⁴⁰ Kæn tæmitælig-pa mæplan ilæhal kætæhlapil. Kæn tæmæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “?Tahro næsæhlaiiræn kitat min io o aua kitæh æm ne? ⁴¹ Atæhlaiir kæn mætæhalæfak mæmæ næsæhaluwînæn ima nos-ipæn-os-ipænæn. Nikitæmæhal tolkeike, mæto nipætætæmæhal tæpou.”[‡]

⁴² Kæn mitælig-pæn min matæfak mætau kæiu, matæn mæmæ, “Ræhak Tata, okæmæ ekækæike mos næratæn itæm tatuwa, kæn pæs nakol næwiam.”

⁴³ Kæn nian tæmitælig-pa, tæmæplan ilæhal kinæhlapil mæto-inu napilæn tinos ilæhal. ⁴⁴ Kæn tapæs ilæhal mitælig-pæn min matæfak mætau kisil, matæn æm næghatæn kitæh æm.

⁴⁵ Kæn mitælig-pa mæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “?Nækætæhlapil æh mætæhlameg, o? Əhalæplan-tu, aua tinatuwa iuæhkir, kæn io Næti Etæmim, okegæhan-in-pæn e nelmi netæm nol tæfagæ rat. ⁴⁶ ! Əhalætul-ta, koatuwîn! !Etæmim u tatuwa itæm otegæhan-in-pæn io e nelmi ræhak tikimir min!”

Tikimir min ræha Iesu kæmotilæs motaskælim

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nian Iesu tæmatæghat-æh, Jutas, in etæm tuelef kit ræha Iesu, tæmiet-aræpa ilat nimanin netæmim itæm koatæmik naip

26:34: Mat 26:69-75 **26:38:** Jon 12:27 ‡ **26:41:** Iesu tolkeike mæmæ ilæhal okæhalætul-iækis mæsæhalapæsæn ræhalat nahatætææn lan. Afin min ves 31-35.

26:46: Jon 14:31

asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou. Pris asol min ne netəmiasol rəha noanol rəha Isrel kəmotahl-ipa ilat. ⁴⁸ Jutas təmən-ipən rəkis nəghatən kəm ilat məmə, “Pah u itəm ekətuilim-pən lan, kən nakotaskəlīm in.” ⁴⁹ Kən roiu aġin, Jutas təmaliwək muwīn o Iesu mən-ipən məmə, “!Təwīr, Iəġətu!” kən mətuilim-pən lan.

⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Io kit, ol nat naka itəm nəmuwa ron.”

Kən netəmim kəmotaliwək motaskəlīm Iesu məmə okotiləs-ipən e kalapus. ⁵¹ Kən etəmim kit rəha Iesu təmea-pən miuw rəkis rəhan naip asol rəha nəluaginən, kən moahin naip tətə-rəkis matəlġi slef rəha pris asol aġin.

⁵² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aii-pən rəham naip e nəmeen, məto-inu netəm min u itəm koatoahin naip, okotimis e naip. ⁵³ ?Nikim təht məmə ekəruru naun-inən rəhak Tata, kən roiu aġin otahl-ipa nagelo min taosan tepət tepət§ məmə okotasitu lak? ⁵⁴ Məto okəmə ekol nəhlan, okol Naoa Rəha Uhgīn otəsuwamən mol nīpahrienən lan, itəm tatən məmə otuwa tol nəhlan.”

⁵⁵ E nian əh, Iesu təmən-ipən kəm nīmanin netəmim məmə, “?Tahro nəmotuwa motəmīk naip asol min ne kəsou-əsou min? ?Nikitəmat təht məmə io iatol nəluaginən o nahwinən kapman, o? !Kəp! Nian rafin iakatəpələh əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn matəġətu netəmim, kən nəsotuwamən motaskəlīm io. ⁵⁶ Məto natimnat min əh rafin tinuwa mol nīpahrienən lan məmə Naoa Rəha Uhgīn itəm ien min aupən kəmotəte otuwa mol nīpahrienən lan.” Kən rəhan min netəmim kəmotapəs in motaġim.

*Iesu təmətul e
nīganəmti kaonsel*

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Netəm min u itəm kəmotaskəlīm Iesu, kəmotiləs motuwīn o Kaeafas u in pris asol aġin. Ikin əh, iəġətu min rəha Lou ne netəmiasol min rəha noanol rəha Isrel, koatuwa motuəfimin ikin. ⁵⁸ Məto Pita tətən təlig-təlig matuarisig-in Iesu, muwīn əpəh e latuənu rəha pris asol aġin. Kən təmuwīn əpəh e iat matəpələh ilat mopael min məmə otəplan-tu məmə okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol min ne netəmim rafin rəha kaonsel koategəs-in nəghatən eiueiuə min e Iesu məmə okotohamnu in o nəghatən min əh. ⁶⁰ Məto kəsotəplanən nolən rat kit rəhan o nəghatən eiueiuə min rəha netəmim, nat əpnapīn nəghatən eiueiuə min tepət kəmotiet.

26:51: Jon 18:26 **26:52:** Jen 9:6; Nol Əpən 13:10 § **26:53:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “kampani rəha nagelo tuelef,” itəm tahmen e nagelo sepinte-tu-taosan. **26:55:** Luk 19:47; 21:37

Kən əmun, etəmim kəiu kuea aupən, ⁶¹ kən muən-iarəp məmə, “Suah u təmatən məmə titun nərəkinən Nimə Rəha Uhgın, kən miləkin min e nian kisil əm.”

⁶² Kən pris asol agin tətul mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nə səghatən? ?Tahro e nəghatən min əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?” ⁶³ Məto Iesu təpnəpin əm məsəghatən.

Kən pris asol agin təmən-ipən kəm in məmə, “Onakəkəike mos noanawil kit e Uhgın itəm tatəmegəh, kən mən-iarəp nıpahrienən kəm itimat məmə ik Nəti Uhgın ne Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, o kəp.”

⁶⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, tol əm məmə inu nəmən mihin ne. Məto ekən-ipinə kəm itəmat rafin məmə, e nian itəm otuwa, onəkotəplan io Nəti Etəmim ekatəpələh e nıkalın matıprəha Uhgın u Etəm Təsanən Agin, kən mateiuaiupa e neai e nımal napuə.”

⁶⁵ Kən pris asol agin təməhap rəhan nəpən məto-inu tatəto tərət o nəghatən rəha Iesu, kən mən məmə, “!Tatəghat rat e Uhgın!* ?Tahro məmə suah kit min təkəike məghat min lan? Otətəlig-in-tu, nəmotəto nəghatən rat əh. ⁶⁶ ?Nikitəmat təht məmə naka?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Otəkəike mımıs.”

⁶⁷ Kən kəmotəgəh əpnəpin əm nıganəmtin, kən motəht e nelmilat. Neen kotem e nelmilat, ⁶⁸ kən motən-ipən məmə, “Ei, Kristo. ?Ən-iarəp e nəsanənən rəha Uhgın məmə pah təmoh ik?”

Pita təmən məmə təruru Iesu
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E nian əh, Pita tatəpələh ihluə e iat rəha nımə, kən iolwək kit pətan əkəku tuwa ron mən-ipən kəm in məmə, “Ik min u, nəmatuarisig-in Iesu, etəm Kalili.”

⁷⁰ Məto Pita təmən-iamnin kəm ilat rafin məmə, “!əkəruru nat un itəm nakatən.”

⁷¹ Kən maliwək muwın e ket rəha iat, kən ikın əh pətan əkəku kit min təməplan in, kən təmən-ipən kəm netəmim ikın əh məmə, “Suah u kit u təmatuarisig-in Iesu Etəm Nasaret.”

⁷² Məto Pita təmən-iamnin əskasik min mos noanawil məmə, “!İəkəruru suah əh!”

⁷³ Təsuwəhən, netəm min u koatətul ikın əh kotuwın o Pita motən-ipən məmə, “Pahrien məmə ik kit əh, məto-inu nolən rəha nəghatən rəham tahmen əm elat.”

26:61: Jon 2:19-21 **26:63:** Aes 53:7; Mat 27:12 **26:64:** Sam 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30 * **26:65:** Etəm-iasol rəha pris min təmən məmə Iesu təmən rat Uhgın məto-inu Iesu tatən məmə in tahmen əm e Uhgın. **26:65:** Mat 9:3; Jon 10:33 **26:66:** Lev 24:16; Jon 19:7 **26:67:** Aes 50:6; 53:7

⁷⁴ Kæn tinətuoun maun-in nərətən min koatisi-pən o Uhgın moatuwa ron okəmə teiuə. Kæn təmos noanawil məmə, “! İəkəruru suah əh!”

Kæn roiu agın, mənig təmimnən. ⁷⁵ Kæn Pita nıkin təht nəghatən itəm İesu təmən kəm in məmə, “Uarisig mənig otimnən, onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” Kæn Pita təmiet muwın ihluə, kæn təmasək təmasək.

27

Jutas təmaril atıp in

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Lauaugın agın, pris asol min rafın ne etəm-iasol min rəha netəmim kəmotuəfımın min motəte noa məmə okotətəu-pən suatıp naka o nohamnuən İesu. ² Kəmotəlis in, kən motiləs motuwın motəhlman-pən e nelmi Pailat, kapman rəha Rom.

³ Nıan Jutas u etəm təmegəhan-in-pən İesu e nelmi rəhan tikimır min, təməplan məmə kəmotiuw-iarəp İesu məmə otimis, nıkin tinahmə pik o nat naka itəm təmöl, kæn təmık məni tate əh itəm kəmöl e silfa, məmki-pən kəm pris asol min ne etəm-iasol min rəha noanol rəha İsrəl. ⁴ Kæn mən-ıpən məmə, “Emöl təfagə məto-inu emegəhan-in-pən e nelmi tikimır min suah kit itəm təsölən nat tərət kit.”

Kæn kotən-ıpən məmə, “İnu nat əpnarın əm otəmat. Nat kit rəham əm.”

⁵ Tol nəhlan, Jutas təmərakin-pən məni əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kæn in miet magım muwın maril atıp in.

⁶ Kæn pris asol min kəmotuwın motuwər məni, kæn motən məmə, “Təsətuatıpən e rəhatat Lou məmə okotələhəu-pən məni u ilat məni rəha Nimə Rəha Uhgın, məto-inu kəmos-nəmtin nıta etəmim lan.” ⁷ Kæn koatən məmə okotos məni əh kæn kos-nəmtin nəptən kit u aupən katən məmə, “nəptən rəha suah kit itəm tatol sospən e nəptən,” kæn koatən məmə okatitənim iapıspis min ikin. ⁸ Tol nəhlan, muwa mətoarus-pa u-roiu, netəmim kotaun-in nəptən əh məmə, “Nəptən Rəha Nıta.” ⁹ Kæn nəghatən naka itəm ien Jereməea təmən aupən, təmuwa mol nıpahrienən lan. Təmən məmə, “Kəmotos məni tate əh itəm kəmöl e silfa, inu nəmtin itəm netəm İsrəl kəmotən o suah u, ¹⁰ kæn koatos məni əh məmə okotos-nəmtin ‘nəptən o nolən sospən,’ tahmen əm məmə İərəmərə təmən kəm io.”

İesu təmətul e

nıganəmti Pailat

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)

¹¹ Kæn İesu təmuwın mətul e nıganəmti Pailat, kæn təmətapəh ron məmə, “?İk kig rəha netəm İsrəl?”

Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Ik nəmән mihin.”

¹² Nian pris asol min ne etəm-iasol min rəha Isrel koatən-iarəp nəghatən min e Iesu, mətō Iesu təsuhalpınən rəhalat nəghatən. ¹³ Kən Pailat təmən-ipən kəm in məmә, “?Nakatəto nəghatən min itəm koatən tatıləs pikən ik, o kəp?” ¹⁴ Mətō Iesu təpnarın əm məsəghatən məsuhalpınən nəghatən kit ilat katən, kən Pailat, narmın təmiwig pik.

¹⁵ Kən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, in nolən rəha kapman məmә otahl-iarəp etəmim kit e kalapus itəm nımanin netəmim kəmotən. ¹⁶ E nian əh, etəm kit tatəməhl e kalapus, nərgin u Parapas. Kən netəmim rafin kotitun məmә in təmōl tərət pik aɡin. ¹⁷ Kən nian nımanin netəmim kınotuwa, kən Pailat təmətəpəh olat məmә, “?Nakotolkeike məmә ekahl-iarəp pah e kalapus tiet matuwın, Parapas, o Iesu, kətaun-in məmә Kristo?” ¹⁸ Təmən nəhlan mətō-inu in titun məmә kəmotegəhan-in-pən Iesu e nelmin mətō-inu koatətəhak o Iesu.

¹⁹ Nian Pailat tatəpələh e jea rəha nakilən nəghatən, rəhan pətan tahl-ipən nəghatən kəm in məmә, “Suah un təsōlən nat tərət kit. Əsolən nat kit lan, mətō-inu emapılaiir lan, kən roiu iatəto tərət aɡin ron.”

²⁰ Mətō pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotəghat kəm nımanin netəmim məmә okotəuhlin nətəliɡən rəhalat. Kən ilat kəmotətəpəh o Pailat məmә otahl-iarəp Parapas, kən kotohamnu Iesu.

²¹ Kən Pailat təmətəpəh olat məmә, “?Suah mil u, in pəhruən lan ekahl-iarəp?”

Mətō nımanin netəmim kəmotən-ipən məmә, “Parapas.”

²² Kən Pailat təmən-ipən məmә, “? Kən oekahro Iesu u kətaun-in mə Kristo?”

Kən nımanin netəmim rafin kəmotən-ipən məmә, “!Okətu-pər e niɡ kəluau otimis!” ²³ Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmә, “?O naka? ?Təmōl nat tərət naka?”

Mətō nımanin netəmim kəmotəgət əfəməh, motən məmә, “! Okətu-pər in e niɡ kəluau otimis!”

²⁴ Kən nian Pailat təməplan məmә okol təsələhəuən nəghatən rəhalat, kən ilat kınōatətul matıp o nəmouən, kən tos nəhau maikuas e nelmin aupən e nımanin netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmә, “Nəghatən kit rəhak tikə o suah u, məmә nıtan otəməhl-pa lak. !Nımisən rəhan tatəməhl-pınə e nelmitəmat!”

²⁵ Kən netəmim rafin kəmotən məmә, “!Pəs nıtan təməhl-pa otimat ne nisualkələh min rəhatimat min!”

²⁶ Kæn Pailat tæmahl-iarəp megəhan-in-pæn Parapas kəm ilat. Mæto tæmæn mæmə okalis Iesu, kæn tæmegəhan-in-pæn in mæmə okətu-pər e nig kəluau mæmə otimis.

Mopael min kəmoatol milə e Iesu

²⁷ Kæn mopael min rəha Pailat kotiləs Iesu motuwın əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən mæmə Praetorium. Kæn kəmotauin-in rafin mopael min kotuwa kitəlau lan. ²⁸ Kæn motəmki-rəkis rəhan natimnat, motuwın-in-pæn kot tasiə kit kəm in, tahmen e kot rəha kig kit. ²⁹ Kæn motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan, motəfauin-pæn e rəhn-kapə Iesu motol milə lan mæmə in hat rəha kig kit. Kæn motələhəu-pæn noanig kit e nelmin matip, kæn motisin nulilat aupən in, motol milə lan, motən-ipən mæmə, “!Ekotisiai-in ik, kig rəha netəm Isrel!” ³⁰ Kæn motagəh lan, kæn motiləs noanig motoh rəhn-kapə lan mau tepət. ³¹ Nian kinotol rəkis milə lan, kæn motəpeg rəkis kot tasiə, motuwın-in-pæn min rəhan natimnat. Kæn motiləs motuwın mæmə okotətu-pər e nig kəluau mæmə otimis.

Kəmətu-pər Iesu e nig kəluau

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

³² Nian kəmoatuwin, motəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon, kæn moatəkəike kəm in mæmə otiləs nig kəluau. ³³ Kəmotuwa ikin kit katən mæmə, Kolkota, u nipətin tatən mæmə Louipil-uipil. ³⁴ Ikin əh kəmotəmki-pən wain kəm Iesu itəm kəmeapətip e nat tarip. Mæto nian Iesu tæmənim asgəwin, kæn mapəs nənimən. ³⁵ Nian kəmətu-pər e nig kəluau, kæn moturin taes o rəhan natimnat. ³⁶ Kæn moatəpələh moatuag-pən moatehm Iesu ikin əh. ³⁷ Ilis e rəhn-kapə, kəmotəte nipəgnəmtin nənən. Tatən nəhlan mæmə, INU IESU, KIG RƏHA NETƏM ISREL. ³⁸ Kæn etəmim kəiu itəm kətioh netəmim mətuakləh-in rəhalat natimnat, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol. ³⁹ Kæn netəm min u itəm kəmotaliwək motuwa moatuwin, motən-ipən nəghatən rat kəm Iesu, moturin-urin rəhalat-kapə, ⁴⁰ moatən mæmə, “Nəmatən mæmə onakərəkın Nimə Rəha Uhgın kæn ik pisin əm miləkın o nian kisil. !Osmegəh atip ik! !Kæn eiuaui e nig kəluau okəmə ik Nəti Uhgın pahrien!”

⁴¹ E nolən ahmen min əm, pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kotol milə lan, ⁴² motən mæmə, “Təmosmegəh netəmim, mæto okol təruru nosmegəh atipən in. In kig rəha Isrel. Okəmə tatite atip e nig

kəluau, kən okotən nīpahrienən lan. ⁴³ Tətahatətə e Uhgīn. Pəs Uhgīn tīləs-irəkis in əh-roiu okəmən in tolkeike, məto-inu təmən məmə in Nəti Uhgīn.” ⁴⁴ E nolən ahmen mīn əm, iətgəhl lou mil itəm kəmətu-pər iləhal min in e nig kəluau, katuən-ipən nəghatən rat tepət kəm in.

Iesu tīnimis

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napinəpən təmeiuaiu mīrəfin nat. ⁴⁶ Kən iuəhkīr e tri klok ehnaipən, Iesu təmasək əfəməh mən məmə, “*!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?*” u nīpətin təmə, “*!Uhgīn rəhak, Uhgīn rəhak! ?Tahro nakatapəs io?*”

⁴⁷ Nian netəmim neen itəm kəmoatətul əh-ikīn kəmotətə təmasək əfəməh nəhlan, kən kotən məmə, “*In tətəun-in Elaija.*”

⁴⁸ Roiu agīn, kit təmaiū muwīn mīləs nat kit təme-ame tahmen e katən,* kən mau e wain u tagīn, maru e nig, kən mīləs-ipən məmə Iesu otənim. ⁴⁹ Kən ilat mīn neen kotən-ipən məmə, “*Apəs əm. Pəs koatəplan okəmə Elaija otuwa mosmegəh in, o kəp.*”

⁵⁰ Kən nian Iesu təmasək əfəməh mīn, megəhan-in atip məmə otimis, kən rəhan namegən tiet.

⁵¹ E nian ətuatip əh, nīməhan itəm tatəkul e Nīmə Rəha Uhgīn təməhap mol məsīn kəiu, təmətuoun əpəh ilis muwa mol namnun əpəh ləhau. Namig təməloal, kən kəpiel mīn kəmotimismis. ⁵² Kən suwit mīn itəm kəmol e nīpəg kəpiel kəmotəhap motoag, kən netəm kotətuatip tepət itəm kəmotimis rəkis, kəmotəmegəh mīn. ⁵³ Kəmotiet e suwit mīn kəmol e nīpəg kəpiel, kən uarisig Iesu təməmegəh e nīmīsən, ilat kəmotuwīn əpəh Jerusalem motiet-arəp o netəmim tepət.

⁵⁴ Kən nian etəm-iasol rəha mopaēl mīn rəha netəm Rōm ilat netəm mīn u itəm kəmoatehm Iesu, kəmotəplan namig ne natimnat mīn əh, kəmotəgīn pīk, kən motən əfəməh məmə, “*!Nīpahrienən, inu Nəti Uhgīn pahrien!*”

⁵⁵ Nīpitan tepət kəmoatətul isəu moatəplan. Aupən ikīn kəmotiet Kalili moatətəu-pən Iesu moatasitu lan e nat pīsīn pīsīn mīn.† ⁵⁶ Ilat mīn neen u Meri Maktala, kən Meri u mama rəha Jemes ne Joses, kən mama rəha nəti Sepeti mil.

Kəmitənim Iesu

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;

Jon 19:38-42)

27:43: Sam 22:8 **27:46:** Sam 22:1 * **27:48:** Nat u tahmen e nīmismis matres. **27:48:** Sam 69:21 **27:51:** Eks 26:31-33; Hip 10:19-20 † **27:55:** Nīpitan mīn əh kəmotasitu Iesu e nat pīsīn pīsīn mīn tahmen e nagwənan, ne nəhau, ne ikīn rəha napīlan. **27:55:** Luk 8:2-3

⁵⁷ Etəm Aramatia u rəhan nautə tepət, nərgin u Josep, in etəmim kit rəha Iesu. Nian tınatuwa iuəhkır o napinəpən, ⁵⁸təmuwin məplan Pailat, kən tətəpəh-in nıpəti Iesu, kən Pailat tegəhan-in nıpəti Iesu kəm in. ⁵⁹Kən Josep təmiləs nıpəti Iesu muwin malpin e nıməhan ruən wi kit, nərgin u linen, ⁶⁰kən miləs muwin miləs-ipən e suwit wi kəmel e kəpiel. Suwit u in rəha Josep. Kən məsoupəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosig-in nıpəg kəpiel lan, kən matuwın. ⁶¹Meri Maktala, ne Meri kit min katuəpələh əh iuəhkır o suwit.

Mopael min itəm kəmotehm nıpəg kəpiel

⁶²Nian əh, in nian katol əpen-əpenə o Sapat, kən kəmən lawıgin e Sapat, pris asol min ne Farisi min kəmotuwın motəplan Pailat. ⁶³Motən-ipən məmə, “Etəm-iasol. Nikitəmat tınəht məmə, nian suah əh, etəm rəha neiuəən, təmatəmegəh əh, matən məmə, ‘Nian kısıl otuwa muwin, kən Uhgın otosmegəh min io e nımısən.’” ⁶⁴Tol nəhlan, ahl-ipən rəham neen mopael okotuwın moatehm nıpəg kəpiel suwit mətoarus-pən nian kısıl tuwa muwin. Mətan, rəhan netəmim okotawa kakləh-in nıpətin, kən motən-ipən kəm netəmim məmə təməmegəh min e nımısən. Kən neiuəiuəən u, in otərat taprəkis-in itəm aupən.”

⁶⁵Kən Pailat təmən-ipən məmə, “Otos mopael min, kən motuwın motol natımnat rafin itəm nəkotolkeike məmə okotol o nehm wırən suwit e nıpəg kəpiel.” ⁶⁶Kən kəmotuwın moatehm wır nıpəg kəpiel tol nulan, motələhəu-pən nəmtətin kit e kəpiel.‡ Kən kəmotələhəu mopael min məmə okoatehm ikin əh.

28

*Iesu təməmegəh min
e nımısən*

(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;

Jon 20:1-10)

¹E Sante laulaugin agın,* təmatian məsian wırən, Meri Maktala ne Meri kit min kəmian məmə okiauag suwit e nıpəg kəpiel.

²Kən əmun, namig asol kit təməloal məto-inu nagelo kit rəha İərəmərə təmeiuai e nego e neai muwin e nıpəg kəpiel, kən məsoupəlpəl-in rəkis kəpiel, kən matəpələh-pər lan. ³In

27:58: Dut 21:22-23 **27:60:** Aes 53:9 **27:63:** Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21 ‡ **27:66:** Roiu, kitat kəsotıtun ətuatıpən məmə kəmol nəmtətin əh o nolən naka. Kəm-naka kəmälis nol kit itəm təmol mak lan, o kəm-naka u, kəmol e plasta. Məto netəmim rafin kotıtun məmə suah kit otəsıləs-ırəkısən. Kən okəmə koatəplan nəmtətin məmə təməhapən, o təmiet rəkis, kən mopael min okotıtun məmə suah kit təmahwin rəkis kəpiel. * **28:1:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, ‘Nian Sapat tınol namnun, e nian itəm tətaupən e wik

tətasiə tahmen e nipitən, kən rəhan natimnat min kotəruən tahmen e nahui noa nitəhai. ⁴ Mopael min kəmotəgin pik, kən motasiəp-asiəp, narmilat təmikə tahmen e netəm kəmotimis.

⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm pətan mil məmə, “Suəginən, mətə-inu ekitun məmə natuegəs-in Iesu itəm kəmətu-pər e nig kəluau. ⁶ Tikə u ikin-u. In təməmegəh min e nimisən tahmen əm e inu təmən mihin aupən. Uea muəplan ikin təmatəməhl ikin. ⁷ Kən ian uəhai, kən muən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, ‘In təməmegəh min e nimisən, kən in tətaupən-in itəmat matuwīn əpəh Kalili. Kən ikin əh, onəkotəplan in əh-ikin.’ Itəla, rəhak u nəghatən enən kəm itəmlau.”

⁸ Kən pətan mil kəmuagim uəhai əm e suwit e nipəg kəpiel, matuəgin, mətə nikilau tətəgien, mətian məmə okuən-ipən kəm netəmim rəha Iesu. ⁹ Kən əmun, Iesu tiet-arəpa olau, mən-ipən məmə, “Təwir.” Kən kəmuea o Iesu, muaskəlim nelkin, kən muəfak kəm in. ¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Suəginən. Ian muən-ipən kəm piak min məmə okotuwīn Kalili. Ikin əh okotəplan io ikin.”

Nəghatən rəha mopael min

¹¹ Nian pətan mil kəmuəliwək mətian, kən mopael min əh neen kəmotuwīn e taon, kən motən-ipən kəm pris asol min natimnat rafin itəm kəmotəplan. ¹² Nian pris asol min kəmotuwīn motəplan netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, kən moatol noa kit motəlis nəghatən lan. Kən motos-ipən mənī asol kəm mopael min, ¹³ motən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotən-ipən kəm netəmim məmə, ‘Rəhan netəmim kəmotuwa lapin nian itimat emotapil, motakləh-in nipətīn motiləs motəgim.’ ¹⁴ Okəmə kapman otətə namnusən u, kən itimat ekotəg-ətuatip-in nəghatən u kəm in. Itəmat onəsotosən nəratən lan.” ¹⁵ Tol nəhlan, mopael min kəmotos mənī, kən motol tahmen-pən əm məmə kəmən mihin kəm ilat. Kən namnusən u təmuwīn mitəlau e netəm Isrel muwa mətəarus-pa roiu.

Iesu təmiet-arəpa

o rəhan netəmim

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kən netəm lepen rəha Iesu kəmotuwīn Kalili, motuwīn e nitot itəm Iesu təmən kəm ilat məmə okotuwīn ikin. ¹⁷ Nian kəmotəplan in, kən kəmotəfak kəm in, mətə neen rəhalat nətəligən tatol kəiu. ¹⁸ Kən Iesu tuwa olat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nepətən rafin rəha nego e neai ne nətueintən o nərəmərən, Uhgīn təmos-ipa kəm io. ¹⁹ Tol nəhlan, otuwīn motiuw netəmim rəha noanol min rafin e nətueintən məmə okotuwa rəhak netəmim, kən motol baptais elat e nərgi Tata

Uhgin, ne Nətin, ne Narmin, ²⁰ kən motəgətun ilat məmə okotətəu-pən rafin nəghatən min itəm emən kəm itəmat. Kən nıpahrienən, ekətətig kitat min itəmat nian min rafin mətoarus namnun nian.”

Mak Namnusən Təwir Rəha Iesu Kristo Itəm Mak Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Mak

?Pah təməte naoa u? Jon Mak təməte naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha Iesu. Məto katən məmə in fren wır kit rəha Pita itəm ilau katian ikin min tepət. Naoa rəha Wək Min tatən məmə in təmuwin ilau Pol e rəhan naliwəkən təmaupən mol, kən uarisig lan, təmuwin ilau Panapas.

?Təməte tatuwin kəm pah? Kəmotən məmə Mak təmətətig Rom nian in təməte naoa u, kən okəm-naka in ilau Pita, uarisig kohamnu Pita. Mak təməte naoa u tuwin o iəfak min əpəh Rom u ilat Iaihlua min. Kitat kotitun nəhlan məto-inu in tatən-iarəp nıpəti nolən min rəha netəm Isrel itəm koatol. Kən e naoa u, təməte nəghatən neen e nəghatən Arameik itəm netəm Isrel kinotitun rəkis. Məto in məuhlin nəghatən min u tuwa e nəghatən Kris itəm Iaihlua min əpəh Rom koatəghat lan.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian Mak təməte naoa u, kən netəm Rom koatərəməyə e nıtən asol itəm titəlau-in Nıtəhəi Metiterenian. Rəhalat nəghatən kitiəh əm, kən rəhalat suatip kotəwır, kən rəhalat nolən o nahl-ipənən nəghatən min in təwır. Nian əh, in nian təwır o nən-iarəpən Namnusən Təwir rəha Iesu Kristo. E nian əh, Namnusən Təwir təmau uəhai əm e nıtən pisin pisin min e suatip min rəha Rom.

?Təməte naoa u o naka? Mak tolkeike məmə otən-iarəp ətuatip namnusən rafin rəha Iesu, məmə in pah, kən in təmol naka, kən matəgətun naka. Okəm-naka in tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəha iəfak min əpəh Rom, məto-inu netəmim tepət kəmotol nəratən elat. Mak təməte tepət e nian iəkis min itəm otəpanuwa e nəmegəhən rəha netəmim rəha Iesu. Kən in təmən-iarəp nolən rəha Iesu məmə in min təmətətig e nian iəkis min.

*Jon Baptais təmol əpen-əpenə e suatip
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Inu nətuounən rəha Namnusən Təwir rəha Iesu Kristo, Neti Uhgın. ² Ien rəha Uhgın, nərgin u Aesea təməte-pən mihin e naoa aupən. Uhgın təmən məmə,

“Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən.

In otəpən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.”

³ “Suah kit tætaun æpæh ikin taruæn-aruæn ikin matæn mæmæ, ‘Itæmat, otol æpen-æpenæ o suatip ræha læramæ, kæn motol ræhan suatip tætuatip.’ ”

⁴ Kæn tol næhlan, Jon Baptais tæmiet-pa ikin taruæn-aruæn ikin matol baptais e netæmim, kæn matæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn kæm ilat mæmæ okotækæike motæuhlin mæntaalat o nolæn rat min ræhalat, kæn motuwîn o Uhgîn, mæmæ in otafæl nolæn rat min ræhalat. Kæn e næmtætin kit, okol baptais elat. ⁵ Netæmim rafin ræha nitæn æh Jutia ne taon æh Jerusalem, kæmotuwa motætæg-in ræhan næghatæn kæn motæn-iaræp ræhalat nolæn rat min, kæn Jon tæmol baptais elat æpæh e næhau Jotan.

⁶ Jon tæmæsuwînæn e natimnat wir. Ræhan natimnat tahmen æm e ræha ien u Elaija aupæn. Ræhan natimnat kæmol e nimæme kamel, kæn ræhn kætæut kæmol e nuwigî kau, kæn matun æm pitip ne nahui sukapak e nîkinat. ⁷ Kæn tæmatæn-iaræp kæn netæmim mæmæ, “Suah kit u tatuarisig-in io, ræhan næsanænæn ne nepætæn taprækis-in io. Io ekæсахmen-in minæn mæmæ ekeiuaiu mapeg rækis ræhan put. ⁸ Ekatul baptais etæmat e næhau, mæto in otæpanol baptais etæmat e Narmîn Ræha Uhgîn.”

*Jon tæmol baptais e Iesu æpæh e næhau Jotan
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)*

⁹ E nian æh, Iesu tæmiet æpæh Nasaret, latuænu kit ræha Kalili muwa. Kæn Jon tæmol baptais lan æpæh e næhau Jotan. ¹⁰ Nian Iesu tæmæ æpæh e næhau, kæn masipær mæplan nego e neai tæmeræh, kæn Narmîn Ræha Uhgîn tæmeiuaiu-pa ron tahmen-pæn e mak. ¹¹ Kæn næghatæn kit tæmisi-pær æpæh e nego e neai matæn min-nulan mæmæ, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kæn nîkik tagien pik agîn ron ik.”

*Setan tæmos-ipæn-os-ipæn
kæm Iesu
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)*

¹² Kæn roiu agîn-æh min, Narmîn Ræha Uhgîn tæmit-ipæn Iesu æpæh ikin taruæn-aruæn ikin, ¹³ ima nat iarupîn min. Tæmatig ikin mos nian fote. Nian min Setan tatos-ipæn-os-ipæn kæm in. Kæn nagelo min kæmotasitu lan.

*Iesu tinatætuoun matæn-iaræp Namnusæn Tæwir
(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)*

¹⁴ Nian kinilæs-ipæn rækis Jon e kalapus, Iesu tæmuwîn æpæh Kalili matæn-iaræp Namnusæn Tæwir ræha Uhgîn kæm netæmim. ¹⁵ Tæmæn mæmæ, “!Ure! !Ræhan nian tinuwa! !Nian ræha

nərəmərəən rəha Uhgın tinatuwa iuəhkir! !Otəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat mīn, kən motuwīn o Uhgın, kən motahatətə e Namnusən Təwir!”

Iesu təmaun-in etəmim kuwīt rəha niuwən nəm
(Mat 4:18-22 Luk 5:1-11)

¹⁶ Nian Iesu təmətaliwək e nīkali Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu, etəmim rəha niuwən nəm mīn, nərgilau u Saimon ne pian Antru. Kətuatip-in rəhalau net. ¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etəmim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etəmim mil rəha niuwən netəmim məmə okotuwa rəhak mīn netəmim.” ¹⁸ Kən əmun kuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

¹⁹ Kən Iesu təmətaliwək muwīn təhmīn mīn məsīn, kən məplan neti Sepeti mil Jemes ne pian Jon katuəpələh e rəhalau pot matuəhl wir rəhalau net. ²⁰ Kən e nian əm əh inəh, Iesu təmaun-in ilau lan, kən kuətul muapəs rəhalau tata Sepeti ne rəhan iolwək mīn kotəpələh e nīpəg noa pot, kən muətəu-pən Iesu.

Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suah kit əpəh Kapaneam
(Luk 4:31-37)

²¹ Kən Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotuwīn əpəh Kapaneam. Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwīn əpəh e nīmə rəha nuəfiminən matəgətun netəmim. ²² Kən netəmim kəmotətə rəhan nəghatən, kən narmilat təmiwig pik ron mətə-inu rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin, kən maprəkis-in mīn rəha iəgətun mīn rəha Lou.

²³ Kən e nian əh, suah kit narmin rat tətətig lan təmuwa imə kən mətəgət əfəməh məmə, ²⁴ “!Ik Iesu etəm Nasaret! ?Nəmuwa məmə onakahro itimat? !Okəmə naka nəmuwa məmə onakərəkīn itimat! !Io enəmitun rəkis ik, ik Etəm Asim rəha Uhgın!”

²⁵ Kən mətə Iesu təmən-ipən əskasik kəm narmin rat un məmə, “!Ah! Əsəghatən, miet e suah un.” ²⁶ Kən narmin rat təmol nīpətī suah apon tasiəp-asiəp, magət əfəməh miet lan.

²⁷ Kən netəmim kəmotaut motən-ipən kəm ilat mīn məmə, “!Ei, naka u! Okəmə naka nəgətunən wi kit u. !Suah u tatos nəsanənən o nəghatən kəm narmin rat mīn, kən koatətəlig-in motol nəwian!” ²⁸ Kən kəməmnus ueiuəhai əm Iesu, tuwīn mapəköl əpəh e nītən Kalili.

Iesu təmol-wir netəmim tepət
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Nian Iesu ne Jemes, Jon, Saimon, ne Antru kəmotiet e nīmə rəha nuəfiminən, kən motaiu ətuatip əm kan əpəh

latuənu rəha Saimon ne Antru ikin. ³⁰ Nian kəmotuwīn, mətə uhu Saimon tatətəp-ətəp, kən mətapīl-pər e rəhan pet, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə pətan əh tatimis. ³¹ Kən Iesu təmuwīn mea-pən o nelmin kən tətul. Kən nətəp-ətəpən tagim lan, kən tuwīn matol nigilat nagwənan.

³² Tinehnaipən mit tinaht, nian rəha Sapat tinol namnun, kən netəm mīn u koatimis, ne netəm narmin rat tətətig elat, pialat mīn kəmotəmīk ilat motuwa o Iesu. ³³ Netəmim rafin e latuənu un kəmotuwa motargəfimin əm ilat mīn əpəh e nafiluə e nimə un rəha Saimon ne Antru. ³⁴ Kən Iesu təmol-wir netəmim tepət u koatos nīmīsən pīsīn-pīsīn mīn kotəwir, kən məhg-iarəp narmin rat tepət e netəmim, mətə təmən-iəhau narmin rat mīn məmə okəsotəghatən, mətə-inu kīnotitun rəkis məmə pah u Iesu.

*Iesu təmatamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh Kalili
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Kən laulaugin agin, fetukai təsirən əh, Iesu təmīet muwīn əpəh ikin netəmim kotikə ikin matəfak. ³⁶ Kən Saimon ne in mīn neen kəmotuwīn kateam-in. ³⁷ Nian kəmotəplan, kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Netəmim rafin koteam-in ik.”

³⁸ Mətə Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəpə. Pəs kotuwīn əpəh e latuənu pīsīn mīn neen, ekamnus-iarəp rəhak nəghatən kəm netəmim mapəkol mətə-inu, nat əh in əh emuwa ron məmə ekol.”

³⁹ Kən muwīn mapəkol rafin e nītən əpəh Kalili, mətamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh e nimə rəha nuəfiminən mīn, kən məhg-iarəp narmin rat mīn e netəmim.

*Iesu təmol-wir suah kit leprosi təmol
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Suah kit leprosi təmol təmuwa mīsīn-pən nulin o Iesu mətasəkin-pən nəwirən ron məmə, “Okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.”

⁴¹ Kən Iesu nikin təmahmə pik ron, kən təməg-əfəməh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. ! Əwir-ta!” ⁴² Kən roiu agin-əh, nīmīsən leprosi təmagim mikə lan, kən nīpətīn tinəwir, namkimikən tinikə. ⁴³⁻⁴⁴ Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm suah un məmə, “Əsən-iarəpən natimnat mīn u kəm netəmim, mətə uwīn əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nīpətīm tinol mīn-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə, kən netəmim okotitun məmə nīpahrienən nīnəwir, kən rəham namkimikən tinikə.” Kən mahl-ipən tatuwīn.

⁴⁵ Məto suah un təmuwın kən mən-iarəp nat un kəm netəmim mın rafin mol Iesu təsuwınən e latuənu mın məghat məto-inu nımanın netəmim tepət pik koatətulosig-in. Kən o nat əh inəh, təmətan ikin netəmim kotikə ikin. Kən netəmim kotisi-pən əpəh ikin mın rafin moatuwa ron.

2

*Iesu təmol-wir suah kit nəwtain məsin təmimis
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹ Nian neen kınotuwa rəkis mınotuwin, Iesu təmitəlig-pən mın əpəh Kapaneam, kən nəghatən təmaiu muwin kəm netəmim mın məmə Iesu əpəh rəhan nimə. ² Kən netəmim tepət kəmotuwa motər wir əpəh imə, ne ihluə ne, kən rum tikə o etəmim kit mın. Kən Iesu tatən-iarəp rəhan nəghatən kəm ilat.

³ Kən suah kuwit kəmotalis pialat kit motuwa o Iesu itəm nıpətin məsin təmimis mətapıl-pər e rəhan nımitiwın. ⁴ Nian kəmotuwa, məto netəmim kınotər əpəh imə, kən okol kotəruru nuwinən kehm Iesu. Kən kotiləs motuwın əpəh ilis e nimə motos-irəkis nəhgi nimə məsin ətuatıp əm əh Iesu tatətul ikin imə,* kən motəhlman-əhlman suah un tatite e nımitiwın rəhan muwin iuəhkır əm o Iesu. ⁵ Nian Iesu təməplan nəhatətən rəhalat, kən tən-ipən kəm etəm tatimis un məmə, “Nətik, enos-irəkis rəkis nolən rat rəham.”

⁶ Məto iəgətun mın neen rəha Lou kotəpələh əpəh imə, kən nıkilat təməht məmə, ⁷ “?Tahro suah u tatən rat Uhgın? Nəghatən əh tərət. Uhgın əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha etəmim. !Pah mın titun nos-irəkisən!”

⁸ Kən roiu agın-əh, Iesu tiləs rəhalat nətəligən, kən məmə, “?Tahro nıkitəmat tatəht pik natımnat mın-nulan? ⁹ ?İtəm pəhrüən timetig, itəm u məmə ekən-ipən kəm suah əh məmə, ‘Enos-irəkis rəkis rəham nolən rat,’ o itəm u timətig məmə, ‘Ətul, mıləs rəham nımitiwın matuwın?’ ¹⁰ Məto ekol nat kit məmə onəkotıtun məmə io Neti Etəmim, iatos nepətən ikin-u e nətueintən o nos-irəkisən nolən rat rəha netəmim.” Kən məghat kəm suah əh məmə, ¹¹ “İatən-ipinə kəm ik məmə, ətul, mıləs rəham nımitiwın matuwın imam ikin.” ¹² Kən əmun suah apon təmətul, mıləs rəhan nımitiwın, maliwək matuwın, kən ilat rafin kəmotəplan, motaut, narmılat təmiwig ron kən motənwiwi Uhgın motəmə, “Ekəsotehmən əh nat kit tol mın-nulan ne, nian kit.”

*Iesu təmaun-in Lifae məmə otuwa muarisig-in
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)*

* **2:4:** E nian əh, kəmol nəhgi nimə neen e tael. Kən netəm mın u kəmos-irəkis tael mın neen məmə otol kuhal tahmen-in suah u itəm in tatimis.

¹³ Iesu tæmuwîn min mətaliwæk əpəh e nɪkalkal nəhau Lek Kalili, kən nɪmanin netəmim kəmotuwa ron, kən tatəgətun ilat. ¹⁴ Kən təmaliwæk matuwîn kən məplan Lifae neti Alfeas, in etəmim rəha nosən mənɪ rəha takis, tatəpələh imə matol rəhan wək. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Ətəu-pa io, muwa rəhak etəmim.” Kən əmun tətul muarisig-in.

¹⁵ Kən nian kit, Iesu tæmuwîn mətəgwən əpəh ima Lifae ikin ilat netəmim rəha nosən mənɪ rəha takis, ne netəm nol təfagə rat neen. Kotəgwən əm kitiəh ilat Iesu ne rəhan min netəmim mətə-inu netəmim tēpət kotal təfagə rat nəhlan kotuarisig-in Iesu. ¹⁶ Iəgətun rəha Lou neen, ilat u Farisi. Kən neen kəmotəplan məmə Iesu tətəgwən əm kitiəh ilat nol təfagə min un, ne netəmim rəha nosən mənɪ rəha takis, kən kotəpəh o netəmim rəhan min məmə, “?Tahro Iesu tətəgwən əm kitiəh ilat netəm koatol nəhlan?”

¹⁷ Kən Iesu təmətə rəhalat nəghatən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm min u kəsotimis-imisən kəsotuwînən o tokita, mətə netəm min u koatimis-imis koatuwîn ron. Io eməsuwamən o netəm min u kotəmə kinotətuatip rəkis. Mətə emuwa o netəm min u kotitun əm məmə ilat koatol nolən rat min.”

Kotapəs nagwənən o nəfakən
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Kən e nian əh, netəmim min rəha Jon Baptais ne Farisi min kəmotapəs nagwənən motətuakəm o nəfakən kəm Uhgîn. Kən netəmim neen kəmotuwa motən-ipən kəm Iesu məmə, “Əplan-tu, netəmim rəha Jon Baptais ne Farisi min kotətuakəm o nəfakən. ?Mətə tahro rəham min kəsotolən mihin?”

¹⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian katol lafet lan rəha etəm tatol marit, kən iərman u otol marit tətətig əh ilat in min neen motol lafet, nikitəmat tatəht məmə otətuakəm motapəs nagwənən? !Kəpə! Nian tətətig əh ilat min, kən nɪkilat tətəgien, motəgwən əm. ²⁰ Mətə nian əpəh ikin məmə okəpaniləs-irəkis suah əh lan, kən e nian əh in əh, in min neen nɪkilat otahmə ron, kən kəpanotətuakəm motapəs nagwənən.”

²¹ Kən təmatig mən min məmə, “Suah kit min okol təsəhl-pənən nɪmismisi nɪməhan wi kit e nɪməhan oas itəm təmerəh. Okəmə otəhl-pən, kən nɪməhan wi un titun nəhap asolən nɪməhan oas un.

²² “Suah kit min okol təsiuw-pənən wain wi kit e nuwigɪ nat oas kit, mətə-inu okəmə otiuw-pən wain wi e nuwigɪ nat oas itəm təkəsik, kən wain otəpuəl-apuəl kən nuwigɪ nat oas un otəhgig kən məhap, kən wain ne nuwigɪ nat un okuərat. Mətə wain wi okiuw-pən əm e nuwigɪ nat wi itəm tɪmətətig.”†

*Netāmim min rəha Iesu kəmotəhl wit e Sapat**(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ E nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan min netāmim kəmotaliwək motuwīn-pən əpəh e niki nasumən rəha wit, kən netāmim min rəha Iesu kəmotəhl wit məmə okotun.

²⁴ Kən Farisi min u kotaskəlīm əskasik Lou rəha Moses kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “! Ei, əplan-tu! E Sapat, kəsəuləkən əh e nasumən ne kəsolən natimnat min nəhlan kotərəkin Lou. ?Təhro rəham netāmim min kotal nəhlan?”

²⁵⁻²⁶ Iesu təmuhalpīn rəhalat nəghatən məmə, “Okəm-naka itəmat nakəsotafinən əh nat u Tefit təmol aupən nian Apiata in pris asol agin rəha Uhgīn. Itəmat ninotafin rəkis məmə Tefit nəumis təmus, kən tuwīn əpəh e Nimə Tapolən rəha Uhgīn, kən miləs pīret asim u pris min əm koatun, kən in miləs muwa motun ilat in min neen.”

²⁷ Kən təmatīg mən-ipən min kəm ilat məmə, “!Kəməsolən Sapat məmə in nat figəm kəm netāmim, məto kəmol Sapat məmə otasitu elat kotameg! ²⁸ Tol nəhlan, io Neti Etāmim ekatərəməmə rafin e natimnat min, kən matərəməmə min e Sapat.”

3*Iesu təmol-wir nelmi**suah kit təməfaiu**(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ E Sapat kit min, Iesu təmitəlig-pən min əpəh e nimə rəha nuəfiminən kən məplan suah kit nelmin təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ² Nian Iesu təmuwīn imə, kən netāmim kəmotolkeike məmə okotən iərəkin Lou lan, kən motalkəlik wir ron məmə okotehm-tu məmə otol-wir suah un e Sapat, o kəp. ³ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah un məmə, “Ətul muwa u aupən,” kən tətul muwīn əpəh aupən. ⁴ Kən Iesu təməhai ilat məmə, “?Rəhatat Lou təmə kotitun nolən naka e Sapat? ?Təmə təwir məmə okotol nat wir, o nat tərət? ?Təwir məmə okotomegəh netāmim, o təwir məmə okotohamnu netāmim?” Məto kotəpnarīn əm.

⁵ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən neməha tol, kən nikin tahmə olat məto-inu rəhalat-kapə tiəkis pik. Kən mən-ipən kəm suah un məmə, “Əg-ətuatip-in-tu nelməm.” Kən suah apon təməg-ətuatip-in nelmin, əmun nelmin təwir. ⁶ Kən Farisi min apon kəmotiet motaiu ətuatip əm motuwīn motəplan rəhalat tikimīr min e pati rəha Herot, motol əm kitiəh moteam-in suatip məmə okotiləs Iesu motohamnu.

Nimanin netāmim kəmotuarisig-in Iesu

⁷ Iesu ne rəhan min netəmim kəmotiet moteiuaiu motuwın əpəh e nəhau Lek Kalili. Nımanın netəmim kəmotuarisig-in ilat. Netəm min un neen kəmotisi-pən e latuənu rəhalat e nitən Kalili, ⁸ neen kotisi-pən əpəh e latuənu əlkələh min ne Jerusalem rəha nitən əpəh Jutia. Neen min kəmotisi-pis e nəwtain məsin əpəh nitən Itumia ne e nəwtain nəhau Jotan entənipən-pən matuwın. Neen min kəmotisi-pəhap əpəh ikın min e taon mil un Taea ne Saeton. Netəm min un kınətəto rəkis natımnat min un Iesu tatol ilat, kən kotuwa məmə okotəplan.

⁹ Kən nımanın netəmim kəmotuwa pık, kən Iesu təmənipən kəm rəhan min netəmim məmə okotol-əpen-əpenə e pot kit məmə otuwın məpələh lan, məmə nımanın netəmim okəsotəhg-əhg pıkən in. ¹⁰ Məto-inu tinol-wır rəkis netəmim tepət, kən netəm min u kotımıs əh kotəhg-əhg ilat min məmə okotuwa iuəhkır motek Iesu. ¹¹ Kən nıan netəmim itəm narmın rat min kotatig elat kəmotəplan Iesu, koteiuaiu aupən-in motorin ilat motagət əfəməh məmə, “! Ik Neti Uhgın!” ¹² Məto Iesu təməniəhau əskasık narmın rat min un məmə okəsotən-iarəpən in kəm netəmim.

*Iesu təmaun-in rəhan netəm tuelef məmə okotuarisig-in
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)*

¹³ Kən Iesu ne kəmotuwın əpəh e noanu nitot min, kən tətaun-in netəmim neen məmə okotuwa ron. ¹⁴ Nıan kəmotuwın, kən təmitəpun rəkis ilat tuelef kən mos-ipər ilat məmə aposol min. In təməni min məmə netəm min əh, ilat əh okotaliwək ilat min, kən in otahləpis ilat kotuwın motən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim əpəh ikın min, ¹⁵ kən okotos min nepətən ne nəsanənən o nəhg-iarəpən narmın rat min e netəmim.

¹⁶ Netəm min u ilat u təmitəpun ilat, ilat u, Saimon u Iesu təməhun-pən min nərgin kit min məmə Pita, ¹⁷ ne Jemes ne pian Jon neti Sepeti mil u Iesu təmos-ipən min nərgilau təhan məmə, “Poanejes,” nıpəti nəghatən əh təmə neti kaluəluə mil, məto-inu neməha tatol ueiuəhai ilau, ¹⁸⁻¹⁹ ne Antru, Filip, Patolomiu, Matiu, Tomas, Jemes u neti Alfeas, Tateas, Saimon u kətaun-in məmə Selot,* ne Jutas Iskarriot u təmegəhan-in-pən Iesu e nelmi tikimır min. Netəm min əh ilat əh tuelef, Iesu təmos-ipər ilat.

*Iesu ne Pielsepul
(Mat 12:22-32;*

Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Uarisig, təmitəlig-pən min latuənu, kən nımanın netəmim kəmotuwa min ron, kən Iesu ne rəhan min netəmim

3:10: Mat 14:36

3:11: Luk 4:41

3:12: Mak 1:34

3:16: Jon 1:42

3:17: Luk 9:54

* **3:18-19:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4.

kinotāruru namegān ne nagwānān ne. ²¹ Nian rāhan mama ne kāmōtātō nāghatān u katān e Iesu, kān motuwa māmā okōtit-irākis o netāmim, mātō-inu netāmim neen koatān māmā Iesu nitalmāl.

²² Iāgātun mīn neen rāha Lou kāmōtisi-pān āpāh Jerusalem motuwa kān motāmā Pielsepul, u in etām-iasol rāha narmīn rat mīn, in tātātig e Iesu, kān motāmā in tatos-ipān nāsānān kām Iesu māmā otāhg-iarāp narmīn rat mīn e netāmim.

²³ Kān Iesu tāmāun-in ilat kotuwa iuāhkīr ron kān tatuāh nimāa nāghatān kām ilat, māmā, “?Nīkītāmat tatāht māmā okol Setan tāhg-iarāp atīp Setan? !Kāp! ²⁴ Okāmā netāmim e kantri kit koatoor ilat mīn, kān okōtārākīn rāhalat kantri, kān nārāmārān rāhan otisas mīkā. ²⁵ Kān tahmen-pān ām, e latuānu kit, okāmā netāmim lan koatoor ilat mīn, kān okōtārākīn agīn-āh latuānu u. ²⁶ Kān okāmā Setan tatāhg-iarāp narmīn rat mīn rāhan e netāmim, kān tatol atīp ām tikīmīr kām in. ?Kān otāhro nulan, rāhan nārāmārān otātul? Wāk rāhan otisas mīkā.

²⁷ “Kān okol iaklāh kit tāsūwīn āpnarīnān imā e rāha etām kāgin kit ikīn, mātāklāh-in natīmnat rāhan, mātō otākāike mālis e nol, mālāhēu u, kān panuwīn maklāh-in rāhan natīmnat.

²⁸ “Ekātān pahrien kām itāmat māmā tēfagā rat rafīn rāha netāmim, ne nāghatān rat mīn itām ilat koatān, Uhgīn titun nos-irākīsān. ²⁹ Mātō etām tatān rat Narmīn Rāha Uhgīn, okol Uhgīn tāsos-irākīsān rāhan tēfagā rat. Tēfagā rat un otātātig kitīāh lan mātātig, okol tāsīkān.” ³⁰ Iesu tāmān nāhlan mātō-inu kāmōtaupān motān māmā narmīn rat kit tātātig lan.

Mama rāha Iesu ne pian mīn

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Kān e nian āh, mama rāha Iesu ne pian mīn kāmōtuwa, kān moatātul ām āpāh ihluā kān motāhl-ipān nāghatān o Iesu māmā tuwa-tu mehm ilat. ³² Kān nīmanīn netāmim kāmōtāpālāh kan keko-in Iesu, kān kān-ipān kām Iesu māmā, “Ei, mama rāham ne pīam mīn āpāh ihluā, kōtolkeike māmā okōtehm-tu ik.”

³³ Kān Iesu tāmān-ipān kām ilat māmā, “?Pah u rāhak mama ne piak mīn?” ³⁴ Kān masīpān māplan rafīn ilat kān māmā, “Otasīpān-tu. Itāmat u piak mīn ne rāhak mama ātuatīp mīn. ³⁵ Netām mīn u koatol nāwīa Uhgīn, ilat u piak mīn, ne rāhak kaka mīn, ne rāhak mama.”

4

Etām tatāfe nīkutīn natīmnat

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Kən Iesu təmitəlig-pən min əpəh e Lek Kalili matəgətun netəmim, məto nimanin netəmim kəmotuwa ron, motol məmə Iesu tuwin e pot. Kən pot un tatəməhl-pən e lek, kən Iesu tatəpələh-pən lan. Kən nimanin netəmim kəmotəpələh əpəh ipar e nıkalkal lek. ² Kən Iesu tatuəh nimaa nəghatən min kəm ilat matəgətun ilat e natimnat tepət.

³ Təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Suah kit təmuwin məmə oteatəgtəg rəhan nıkutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Nian təmateatəgtəg rəhan nıkutin natimnat, kən neen kotisas-pən əpəh e nıkalkal suatip, kən mənig min kotuwa moaton rəkis. ⁵ Kən neen komotisas-pən əpəh e niki kəpiel, kən motəwiə uəhai əm məto-inu nisip noan məsin. ⁶ Kən nian nərauie təhg ilat kən kotauke-auke motamis, məto-inu nokilat təməsiuəiu pikən. ⁷ Kən neen kəmotisas-pən e niki nolkosik. Nian kəmotəwiə məto nolkosik tətəht-əsin ilat kən mətatu-atu-pən elat, kən kotəwiə rat kən məsotoeən. ⁸ Kən neen min kəmotisas-pən e nəptən wir, kən motəwiə wir motol iahgin, kən motoe-in noalat, neen noalat tate, neen noalat sikiste, neen noalat wan-hanrit.”

⁹ Kən Iesu təmatig mən-ipən min kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

Netəmim min rəha Iesu kotəmə otən-tu nıpəti nimaa nəghatən u

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Nian Iesu ne kəmotan pisin əm ilat rəhan netəmim tuelef ne netəm kotuarisig-in, kən kotəpəh ron o nuəhən nimaa nəghatən min. ¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat un, Uhgın tatən-ipinə nəghatən anion rəhan kəm itəmat məmə in tatuwa məmə otərəməə e rəhan min netəmim. Məto netəm min u İaihlua min, kotəto əm nəghatən rəha Uhgın e nuəhən nimaa nəghatən. ¹² Nolen u tol min-nəhlan məmə, ‘Kotarəplan pap məto kəsotehmən, moatəto pap, məto kəsotitunən, kən məto-inu rəhalat-kapə tiəkis, kən ko kəpotitəlig motapəs rəhalat təfagə rat, məmə Uhgın otos-irəkis rəhalat təfagə rat.’ ”

Iesu təmən-iarəp nıpəti nuəhən nimaa nəghatən

(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə naka itəmat nəkotəruru əh nuəhən nimaa nəghatən u? ?İtəmat nəkotəmə onəkotəhro motitun min nıpəti nuəhən nimaa nəghatən pisin pisin min rafin? Otətəlig-in wir-tu məmə nəkotitun.

¹⁴ “Nipəti nuəhən nimaa nəghatən e nikutin natimnat əh tahmen əm e nəghatən rəha Uhgın itəm katən-iarəp kəm netəmim, kən nisip tahmen e niki netəmim. ¹⁵ Netəmim neen koatəto, məto tahmen əm e nikutin natimnat u tatisas-pən e suatip. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, məto Setan tuwa mos-irəkis ueiuəhai əm olat. ¹⁶⁻¹⁷ Kən neen koatəto, məto tahmen əm e nikutin natimnat un tatisas-pən e niki kəpiel nokilat təseiuaiu pikən. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, koatos ueiuəhai əm e nagienən, məto təsatigən tuwəh e nikilat. Nian koatətig rat, o netəmim koatol tərət kəm ilat o nəghatən rəha Uhgın, kən koatəme ueiuəhai əm e rəhalat nəmegəhən. ¹⁸ Netəmim neen mın koatəto, məto tahmen əm e nikutin natimnat u tatisas-pən e niki nolkosik. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, ¹⁹ məto rəhalat nətəligən tatuwin pik o natimnat rəha nətueintən, kən ilat kotolkeike məmə rəhalat nautə ne natimnat wir mın otepət. Natimnat mın u kotahmen e nolkosik tətəht e nikilat, mol kotəpou-in nolən nəghatən rəha Uhgın, kən məsotəe-inən noalat. ²⁰ Kən neen mın koatəto, məto tahmen e nikutin natimnat u tatisas-pən e nəptən wir. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, kotos e nikilat pahrien, kən motəe-in noalat, neen tate, neen sikiste, kən neen wanhanrit.”

Lait u itəm kəməfətain
(Luk 8:16-18)

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Pah tətasiəpən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tatəhtu-pən e nipəg pet? !Kəp! Kəsolan mihin. Nian nakotasiəpən e lait, kən motətu-pər e tepil məmə netəmim okotehm nat lan. ²² Nat katəfətain okəike kepik, kən ne nat tatəhluaig otəkəike miet-pa ikin təhag-əhag ikin. ²³ Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən mın u.”

²⁴ Kən matig mən-ipən mın kəm ilat məmə, “Otətəlig-in wirtu. Etəm u tatəto rəhak nəghatən məto təsətəu-pənən, okol təsitun wir mınən. Məto etəm un tatəto matətəu-pən, in otitun tepət məsin mın. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nitunən, kən in tatətəu-pən, kən Uhgın otos-ipən mın nitunən kəm in, kən rəhan nitunən in otepət pik. Məto etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uhgın otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nikin təht məmə in tatos.”

Nuəhən nimaa nəghatən e nisən nikutin natimnat

²⁶ Kən Iesu təmən mın məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın tahmen e suah kit təmis nikutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ²⁷⁻²⁸ Lapin mın tuwin mətapil, kən e nərauiəgən mın tuwin

maliwæk mətən, kən məsol minən nat kit lan ne, mətə-inu nisip əm tatos-ipən niāmītəən kəm in məmə otoe-in noan. Mətə nīkutin nat un tinəwiə muwīn minol iahgin, mətə suah un təruru məmə təmähro min-nulan məwiə. Kən təmərget mol iahgin, kən mol-pən nīmalin, kən moe matuwīn matuwīn, kən minimətə. ²⁹ Kən nian tinimətə, e nian əm əh inəh, suah apon tuwīn mīlās rəhan nisa muwīn matətə rəkis matəulək-in, mətə-inu nian ətuatip rəhan tinuwa.”

Nuəhən nimaa nəghatən e nīkuti mastat

(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Kən Iesu təmən min məmə, “?Nərəmərəən rəha Uhgīn tahro min-nulan? ?Karmə ekən naka məmə tahmen lan? ³¹ In tahmen e nīkuti mastat. Mastat un in nig kit nīkutin netin, netin, netin. In təkəku e nīkuti nig min rafin. ³² Mətə nian kəməfe, kən təwiə mol iahgin maprəkis-in nig min itəm katəfe e nasumən, mol nelmin iahgin min, kən mənig ilis min kotuwa motol-pən niag-iagilat huə e tikəmkəmən.”

Iesu təmatəgətun netəmim e nuəhən nimaa nəghatən

(Mat 13:34-35)

³³ Iesu təmatəgətun mihin nəhlan netəmim e nuəhən nimaa nəghatən tepət, mətə təmatən-ipən əm tahmen məmə okotitun. ³⁴ In təmatəgətun əm netəmim e nuəhən nimaa nəghatən min əh tepət. Mətə nian kotan pisin əm ilat rəhan min netəmim, kən tatən-iarəp nīpəti nuəhən nimaa nəghatən kəm ilat.

Iesu təmən-iəhau nīmətəg asol ne nəhau ne

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Tinehnaipən, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Pəs-tu kotuwīn-tu əpəh entənipən-pən e lek u.” ³⁶ Kən kəmotapəs netəmim, kən rəhan min netəmim kəmotuwīn e pot mətə Iesu tinəmuwīn rəkis matəpələh. Kən kəmotilās Iesu e pot moatuwīn ilat pot neen min kotuarisig-in ilat. ³⁷ Kəmoatuwīn əmun nīmətəg asol kit nahgin-nahgin tahmen əm e nalip təmuwa. Kən peau-peau asol min kotoralkin-pən əpəh e nīpəgnoa pot, kən nəhau tinatər-pən e pot, kən pot natol o namnimən. ³⁸ Mətə Iesu əpəh uarisig tətəpīl əlu-əlu matauloga-pən e pelo kit. Kən rəhan min netəmim kəmotaiu motuwa motəhgaiir lan, motəmə, “!Ei, İəgətun! !Tahro nīkim təsəhtən itimat ne, iuəhkīr əm ekotimis!”

³⁹ Kən Iesu təmaiir mətul matən-iəhau nīmətəg ne nəhau məmə, “!Nahmen! !Uameg-ta!” Kən nīmətəg təmurahl nelmin, kən peau-peau asol min apon kəmotikə, kən təməməlinu təməməlinu.

⁴⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, “? Tahro nakotægîn pik næhlan? Okæmæ naka ræhatæmat nahatætææn tikæ æh lak.”

⁴¹ Mæto ræhan min netæmim kinotægîn pik, kæn motæn-ipæn kæm ilat min mæmæ, “! Ei næman! ? Etæmim naka u? Nat æpnarîn nimætæg ne næhau, mæto ilau kætioal næwian.”

5

Iesu tæmæg-iaræp narmin rat e suah kit

(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Iesu ne ræhan min netæmim kæmotuwîn motuwar æpæh entæn-ipæn-pæn e Lek Kalili, æpæh ima netæm Kerasa. ² Nian Iesu tæmiet e pot, kæn mæplan suah kit tæmisi-pæn æpæh e nipæg kæpiel min, ikin katitænim netæmim ikin. Suah un narmin rat tætatiġ lan. ³ Suah un tætatiġ æm æpæh e suwit, okol kæsaskælīmæn, kæn kæruru min nælisæn e nol o sen. ⁴ Nian tepæt kotælis nelmin ne nelkin ne e sen. Mæto nian rafin tateatip-eatip sen, kæn matoratip-oratip sen e nelmin ne nelkin ne, kæn mæsanæn pik mæsaħmen-inæn suah kit mæmæ otaskælīm. ⁵ Kæn lapin ne e nærauiegæn min ne nian rafin, in tatan æpæh e suwit, ne æpæh e nitot min, in pisin æm, mætægæt æfæmæh, kæn matæte atip æm in e kæpiel asilæ min.

⁶ Nian suah un tæmasipæn-in Iesu æpæh isæu tatuwa æh, kæn tæmaiu muwîn meiuaiu misin-pæn nulîn ron. ⁷⁻⁸ Kæn mætægæt æfæmæh mæmæ, “! Iesu, ik Næti Uhgîn Ilis Agin! ? Næmuwa mæmæ onakahro io?” Mæto Iesu tæmæ, “! Ik narmin rat, iet e suah un!” Mæto narmin rat apon tæmæ, “! Ekateasiæ-in e nærgi Uhgîn mæmæ onakæsolæn nalpînæn kæm io!”

⁹ Kæn Iesu tæmætæpæh ron mæmæ, “? Ik nærgæm pah?” Mæto tæmæ, “Nærgæk u, Nimanin Tepæt, mæto-inu itimat tepæt.” ¹⁰ Kæn kæmotæn-ipæn æskasik kæm Iesu mæmæ otæsaħl-iaræpæn ilat æh-ikin æh.

¹¹ Ikin æh, pikæs min tepæt tepæt kotalu æpæh e nikali nitot un. ¹² Kæn narmin rat min apon kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Kæsi, aħl-ipæn-tu itimat ekotuwîn o pikæs min æpæh, megæhan-in itimat ekotuwîn motatiġ æpæh elat” ¹³ Kæn Iesu tæmegæhan-in ilat mæmæ okotuwîn, kæn narmin rat min apon kæmotiet e suah apon motuwîn æpæh e pikæs min. Kæn pikæs min un kotahmen-in tu-taosan, kæmotaiu motuwîn æpæh ikin tækul-ækul ikin, kæn motiwig-pæn æpæh læhau e næhau un motamnim.

¹⁴ Kæn netæmim itæm kæmotægwæn pikæs min un, kæmotaiu motuwîn motæn-iaræp natun kæm netæmim min æpæh e taon ræhalat, kæn motæn tuwîn mapækol æpæh latuænu min. Kæn netæmim tepæt kæmotuwa mæmæ okotæplan-tu nat un mæmæ kæmahrol min-nulan. ¹⁵ Nian kæmotuwa o Iesu, kæn motæplan

suah un narmin rat min kəmotatig lan aupən, tinapəs nalmələn kən minuwın e natimnat matəpələh, kən narmilat tamiwig ron kən motəgin. ¹⁶ Kən netəm min u kəmotehm nat ətuatip e niganəmtilat kəmotamnus nat un kəmotehm Iesu təmol e suah un ne pikəs min kəm ilat min neen. ¹⁷ Məto netəm min u e nitən un kəmotən-ipən əskasik kəm Iesu məmə otatuwin məsətulən əh iməlat ikin.

¹⁸ Kən nian Iesu tinatitəlig-pən min məmə otuwın e pot, məto suah un narmin rat min kəmotatig lan, təmolkeike pik məmə otuwın ilat Iesu ne, kən matən-ipən kəm Iesu məmə, “Egəhan-in io, pəs ekimnə kitat min itəmat.”

¹⁹ Məto Iesu təməsegəhan-inən, məto təmən-ipən kəm in məmə, “Itəlig-pən imam ikin, kən mamnus kəm netəm imam ikin nat naka itəm Uhgın ilis pik təmol kəm ik, kən məmə in təmasəkitun ik.”

²⁰ Kən təmuwin əpəh ikin Tekapolis matən-iarəp natimnat itəm Iesu təmol kəm in. Kən nian netəmim kəmotəto, kən kəmotaut pik ron.

Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmis
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Kən Iesu ne kəmotuwın min e pot motitəlig-pən entənipən-pa e lek, məto nimanin netəmim kəmotuwa ron motitəlau in əpəh e nıkalkal lek. ²² Kən suah kit, nərgın u Jaeras, in etəm-iasol kit rəha nimə rəha nuəfiminən, təməplan Iesu kən təmuwa misin-pən nulin ron. ²³ Kən təmatətapəh o Iesu matəkəike kəm in o nasituən məmə, “Rəhak pətan əkəku tatimis pik otəsuwəhən timis. !Awi, wa-tu kian nəkələhəu-pən nelməm lan pəs təwir məmegəh!” ²⁴ Kən Iesu təmətəu-pən suah un mətian, kən nimanin netəmim tepət kəmotuarisig-in kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən.

²⁵ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nimisən rəhalat nipitan nian rafin əm, minos nup tuelef. ²⁶ Kən təmuwin məplan tokita tepət, kən mərakin rafin rəhan məni elat, məto wək rəhalat kəmotol tətə pik nahməən. Məto rəhan nimisən təməseiuaiuən, in təmər məsin min. ²⁷⁻²⁸ In təmətəto namnusən e Iesu, kən nikin təməht məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nimisən otol namnun.” Kən tol nəhlan, təmuwa maliwək muarisig-in ilat, misi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek rəhan kot.

²⁹ Nian təkək kot rəha Iesu nəhlan, kən roiu min əm rəhan nimisən təmətul, kən təmətəto əm e nipətin məmə in tinəwir.

³⁰ Kən roiu min əm, Iesu təmətəto məmə nəsanənən məsin təmiet lan, kən təmeirair matətapəh məmə, “?Pah təkək rəhak kot?”

³¹ Kən məto rəhan mīn netəmim kotəmə, “Ei, əplan-tu. Netəmim koatiləs-pikən-ləs-pikən pik ik. ?Tahro nakatən nulan məmə, ‘pah təmek io?’”

³² Məto İesu təmategəs-in məmə otehm-tu məmə pah təmek.

³³ Kən əmun pətan apon tinitun məmə nian in təmek kot rəha İesu, rəhan nīmīsən tinikə. Tol nəhlan, minatəgin mətasiəp-asiəp muwa meiuaiu misin-pən nulin o İesu matən-ipən natimnat rafin kəm in. ³⁴ Kən İesu təmən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, e rəham nahatətəən, nīnuwa mīnəwīr. Kən atuwīn, pəs nəməlinuən rəha Uhgīn tətətig ron ik. !Rəham nīmīsən tinikə!”

³⁵ Nian İesu təmatəghat əh kəm pətan un, kən netəmim neen kəmotisi-pən əpəh ima Jaeras ikin motuwa motən-ipən kəm Jaeras məmə, “Rəham pətan əkəku tinimis rəkis. Əsəlīkiamtəən iəgətun.”

³⁶ Məto İesu təməsətəlig-inən rəhalat nəghatən, kən mən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən, məsolən nīkim tərat. Ahatətə əm lak.”

³⁷ Kən İesu təmən-iəhau netəmim məmə okəsotuarisig-inən ilau, kən mit əm Pita ne Jemes ne pian Jon motuwīn. ³⁸ Kən kəmotuwīn əpəh ima Jaeras ikin motəplan netəmim tēpət kəmotuwa motasək moatəun-əun. ³⁹ Kən İesu təmuwīn əpəh imə mən-ipən kəm ilat məmə, “?Nakotagət pik nulan o naka? ? Kən motasək pik o naka? Pətan əkəku u təsimisən, tətəpīl əm.”

⁴⁰ Kən netəmim kəmotalah-əmnu. Məto İesu tahl-iarəp ilat məmə okotiet motuwīn əpəh ihluə. Kən mit əm rəhan etəmim mīləhal ne mama ne tata rəha pətan əkəku un motuwīn əpəh pətan əkəku un tatəməhl ikin. ⁴¹ Kən İesu təmos nelmin, mən e rəhalat nəghatən məmə, “*Talita kum,*” nīpəti nəghatən un təmə, “!Pətan əkəku, iatən-ipinə kəm ik məmə onakətul!”

⁴² Kən roiu mīn əm, pətan əkəku apon təmətul mīnataliwək. (Pətan əkəku un tinos nup tuelef.) Nian netəmim kəmotəplan nat un İesu təmol, kən narmīlat təmiwig pik ron. ⁴³ Kən İesu təmən-ipən əskasik kəm netəm mīn un məmə, “Onakəsotən-iarəpən nat un kəm suah kit.” Kən matig mən-ipən mīn kəm ilat məmə okotos-ipən nagwənən kit kəm pətan əkəku un tun.

6

Netəm Nasaret

kəməsotisiyai-inən İesu

(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ İesu təmīet ikin-un kən rəhan mīn netəmim kəmotətəu-pən motuwīn əpəh iman ikin. ² Kən e nian rəha Sapat, İesu tuwīn əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən matəgətun netəmim. Kən

netāmim tepət itəm kəmotəto rəhan nəghatən, kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei nəman, kəruru məmə suah əpəh təməmīk hiə natimnat mīn əpəh? ?Kəruru məmə təmahrenatīg nəhlan? ? O kəruru məmə təmahrenol nəhlan matol nat pispis mīn əpəh? ³ Kitat kotitun əm məmə suah əh iol əm nimə. In neti Meri, pia Jemes, Joses, Jutas ne Saimon. Kən kitat rəhan kaka mīn kotatīg.” Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

⁴ Məto Iesu təmə, “Ien rəha Uhgīn katīsiiai-in pik ikīn mīn rafin. Məto rəhan mīn əm, ne netəm iman ikīn kəsotīsiiai-inən.”

⁵ Kən ikīn əh, okol təsolən nat pispis kit ikīn, məto rəhan əmun, titun nələhəu-pənən nelmīn e netəm koatimis neen, kən kotəmegəh mīn. ⁶ Kən Iesu narmin təmiwīg pik o netəm iman ikīn məto-inu kəsotolkeikeən məmə okotən nīpahrienən lan. Kən təmaliwək muwīn latuənu mīn rafin, matəgətun netāmim.

*Iesu təmahl-ipən rəhan
netəm tuelef məmə okotuwīn
e nītən mīn
(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)*

⁷ Kən matīg maun-in mīn rəhan netəm tuelef kotuwa ron, kən mahl-ipən ilat keiu-keiu. Təmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nəhg-iarəpən narmin rat mīn e netāmim. ⁸ Kən mən-ipən nəghatən u kəm ilat məmə, “Onəkəsotosən nat kit e rəhatəmat naliwəkən, məto onəkotos əm kasīkīn rəhatəmat. Onəsotosən mənī kit e paos rəhatəmat, kən məsotosən pīret, o kətīm, o nat kit. ⁹ Onəkotuwīn e put, məto onəsotosən sot kəiu. ¹⁰ Okəmə onəkotuwīn əpəh ima suah kit ikīn, kən otapil əm e rəhan nimə motatīg kətatīg kətoarus motiet latuənu əh. ¹¹ Kən okəmə onəkotuwīn e latuənu kit, məto netāmim neen kəsotolkeikeən məmə okotit itəmat nakotuwīn e rəhalat nīpəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e rəhalat latuənu, nəkotəkəike motohapispis rəkis nisip e nelkitəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat.”

¹² Kən kəmotiet motuwīn motən-ipən kəm netāmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat, motapəs pahrien nolən rat mīn, kən motuwīn o Uhgīn. ¹³ Kən motəhg-iarəp narmin rat mīn tepət e netāmim, kən motol-pən oel e netəm mīn u koatimis, kən motol-wīr ilat.

*Kig Herot Antipas təməto nəghatən rəha Iesu tinuwīn
mīnapakol e nītən mīn rafin.
(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)*

¹⁴ Kən Kig Herot Antipas təməto nəghatən rəha Iesu tinuwīn mīnapakol e nītən mīn rafin. Kən netāmim neen kotəmə in Jon

Baptais əpəh tinaiir-pa mīn mol tatos nəsanənən o nolən nat pispis mīn.

¹⁵ Məto netəmim neen mīn kotəmə in Elaija, neen mīn kotəmə ien kit rəha Uhgīn məto tahmen e ien mīn rəha Uhgīn aupən.

¹⁶ Məto Kig Herot Antipas təməto, kən məmə, “Jon Baptais əpəh emətətip rəkis rəhn-kapə, məto tinəmegəh mīn.”

Nolən itəm Kig Herot Antipas təmoħamnu Jon Baptais lan (Mat 14:3-12; Luk 3:19-20)

¹⁷⁻¹⁹ Kig Herot Antipas təmən nəhlan məto-inu in təmol nat kit təsahmenən. Pian Filip təmatit pətan kit nərgīn un Herotias mioal marit, kən Kig Herot Antipas tit-irəkis pətan un ron mioal marit. Kən Jon təmatən-ipən kəm in məmə, “Nakatərəkīn Lou. Təsahmenən məmə onakit pətan rəha pian.” Kən Herotias təməto nəghatən un kən metəhau Jon ron, kən molkeike məmə okohamnu, məto kəp. Kig Herot Antipas təmolkeike məmə otol rəhan pətaguihl nīkin tagien, kən mahl-ipən rəhan mīn netəmim kotuwīn motaskəlīm Jon kəlīs ətain, kən kiləs kan kiləs-ipən e kalapus. ²⁰ Məto Kig Herot Antipas tətisiāi-in Jon mītun məmə in etəm asim, kən in etəm ətuətip kit mol tatehm wīr kən məsohamnuən. Nian tepət tətə nəghatən rəha Jon, kən tinəruru əfəməh, məto tolkeike məmə otətətəlig-in.

²¹ Matuwīn matuwīn Herotias tīnos rəhn matip Jon e nian kəmatol lafet lan rəha Kig Herot Antipas e nian təmaiir lan. Kig təmaun-in rafin netəm-iasol rəhan mīn, ne netəm-iasol rəha rəhan mopael mīn, ne netəm-iasol rəha netəm Kalili, məmə okotuwa motehm motagwən.

²² Kən e nian əh, pətan əkəku un neti Herotias təmuwa imə matol tanis e niganəmtilat. Kəmotəplan təmol tanis kən nīkilat təmagien pik ron. Kən kig apon təmən-ipən kəm pətan əkəku apon məmə, “Okəmə nakolkeike naka, nakətapəh-in ron io, kən ekos-ipinə kəm ik.” ²³ In təmən-iəkis kən mos noanawil ron məmə, “Nat naka nakolkeike kən measiə-in ron io, ekos-ipinə. Nat əpnəpīn okəmə iahgīn tahmen e nīpīlga rəhak natimnat, məto ekəike mos-ipinə.”

²⁴ Kən pətan əkəku apon təmuwīn əpəh ihluə matətapəh o rəhan mama məmə, “?Mama, oekeasiə-in naka o kig?” Məto rəhan mama təmə, “Uwīn measiə-in rəhn-kapə Jon Baptais.”

²⁵ Kən pətan əkəku apon təmaiū ueiūəhai əm muwīn əpəh imə o kig kən məmə, “Ekolkeike məmə onakiləs-ipa rəhn-kapə Jon Baptais u-roiu agīn, kəmələhəu-pən e pilet kit.”

²⁶ Kən nat un təmol kig nīkin tahmə pik, məto okol təsapəsən, məto-inu tinəmos rəkis noanawil e niganəmti netəmim u

kəmotuwa o lafet. ²⁷ Kən mahl-ipən rəhan kit mopael məmə otaiu əm muwın mıləs rəhn-kapə Jon Baptaıs muwa. Kən mopael apon təmuwın əpəh e kalapus kən mətatıp-rəkis rəhn-kapə Jon Baptaıs, ²⁸ kən mələhəu-pən e pilet kit mıləs muwa, kən mıləs-ipən kəm pətan əkəku apon, kən tıləs muwın kəm rəhan mama. ²⁹ Nian netəmim mın rəha Jon Baptaıs kəmotəto netəmim kəmotamnus nat un kəmol e Jon, kən kotuwa motıləs nıpətin motuwın motitənim e nıpəg kəpiel rəha nolən suwıt.

*Netəm tuelefrəha Iesu kəmotitəlig-pa mın ron
(Luk 9:10)*

³⁰ Kən aposol mın rəha Iesu kəmotitəlig-pa mın ron, kən motən-ipən natımnat rafın itəm kəmotol, ne nəghatən mın itəm kəmotəgətun netəmim lan. ³¹ Məto netəmim tepət koatuwa moatuwın moatiet moatuwın, kən Iesu ne rəhan mın netəmim kınotəruru nagwənən ne namegən ne. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs-tu kotuwın-tu əpəh ikin kit netəmim kotikə ikin, kən nakotameg məsin.” ³² Kən ilat əm motuwın e pot kit mınotuwin əpəh netəmim kotikə ikin.

*Iesu təmagwən nəman
faif-taosan
(Mat 14:13-21; Luk 9:11-17;
Jon 6:1-14)*

³³ Məto netəmim tepət kəmotəplan ilat nian kəmotiet, kən motitun ilat. Kən kəmotiet e latuənu mın motaiu kaupən-in ilat, motuwın əpəh koatuwın ikin. ³⁴ Nian Iesu təmuwar e pot məplan nımanın netəmim tepət kınəmotuwa rəkis, kən təmasəkitun ilat, məto-inu kotahmen əm e sipsip mın itəm etəmim tıka o nehmən ilat. Kən təmətul matəgətun ilat e natımnat tepət.

³⁵ Tınehnaipən, kən netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “Tınətalugin, kən ikin-u kəsətigən ikin. ³⁶ Təwir məmə onakahl-ipən-ta netəmim koatuwın əpəh e latuənu mın, ne əpəh ikin mın, məmə okotos-nəmtin nigilat nagwənən.”

³⁷ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp, itəməhal əm. Nakəhlagwən netəm mın əh.” Məto kotəmə, “!Naka! ?Nakəmə oekotuwın motərakin məni asol agın u tu-hanrit tenarius o nosən pıret lan o nagwənən nımanın netəmim u?”*

³⁸ Məto Iesu təmə, “? Nakoatos pıret kuwəh? Otuwın motehm.” Kəmotuwın motehm motəmə, “Pıret faif, kən nəm kəiu.”

6:30: Luk 10:17 **6:34:** Nam 27:17; Mat 9:36

* **6:37:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu.

³⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm rəhan mīn netəmim mə okotol netəmim kotəpələh e manuwihl amiəmītə fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit, ⁴⁰ kən kəmotəpələh nəhlan fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit. ⁴¹ Kən Iesu təmos pīret faif ne nəm mil u kəiu, kən mətəg-pər əpəh e neai məfak ron, kən məmkas pīret un məmki-pən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotoor kəlin kəm netəmim. Kən matig mos mīn nəm mil u kəiu məmkas moor kəm netəmim. ⁴² Kən netəmim rafin kəmotun nərpīlat tasis, ⁴³ kən motapəs nīmismisi pīret un ne nəm mil un, kən netəmim mīn rəha Iesu kotaii-pən e kətim asol tuelef kotər wīr. ⁴⁴ Kən netəm mīn u kəmotəgwən, nəman elat kotahmen e faif-taosan.

*Iesu təmaliwək e
nətuei nəhau*

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Kən roiu agin-əh mīn, Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotiləs pot kit motaupən motuwīn entənīpən-pən əpəh ikīn kit nərgin u Petsaeta, məto in otatig mahl-ipən paupən netəmim koatuwīn iməlat mīn ikīn-u panuwīn. ⁴⁶ Nian tinaiatipin rəkis netəmim, mahl-ipən ilat koatuwīn, kən muwīn əpəh e nitot məmə otəfak.

⁴⁷ Kən tinətaluḡin, pot tinuwīn əpəh iluḡin ətuatip əpəh e lek, məto Iesu tətən pişin əm əpəh ipar. ⁴⁸ Kən məplan ilat kotasue kītasue məto kīnotəpou məto-inu nīmətəg tatoh ilat. Kən tinatian-ian, kən taliwək e nətuei nəhau matuwa. Təmaliwək muwa, iuəhkīr əm taprəkis-in ilat.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kən nian netəmim mīn rəha Iesu kəmotəplan taliwək e nətuei nəhau matuwa, kən nikilat təht məmə narmi suah kit. Kən ilat rafin kəmotəplan, kən motəgin katearig əfəməh. Məto roiu agin-əh əm, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Ei, nikitəmat tətul məha-məha. Io u inu. Sotəginən!” ⁵¹ Kən muwīn e pot məplan ilat moatəpələh, kən nīmətəg təmurahl nelmīn, kən kəmotaut pik ron, ⁵² məto-inu rəhalat-kapə tiəkis. Kəmotəplan pap Iesu təmagwən netəmim tepət e pīret noan məsin əm, məto ilat kotəruru əh məmə in pah.

*Iesu təmol-wīr netəm koatimis əpəh Kenesaret
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Kəmotuwīn entənīpən-pən motuwar əpəh ikīn kit nərgin u Kenesaret, kən motietain pot ikīn. ⁵⁴ Nian kəmotuwar ikīn əh, netəm ikīn kəmotitun ueiuəhai əm məmə in Iesu. ⁵⁵ Kən kəmotaiu motuwīn əpəh latuənu mīn moatən-ipən kəm netəmim. Kən nian kotəto məmə Iesu əh-ikīn əh, koatəmīk netəm koatimis e rəhalat pet motuwa ron. ⁵⁶ Kən ikīn mīn rafin Iesu tatuwīn-pən ikīn e latuənu əlkələh, ne

latuənu asol min, ne ikin min rafin titəlau, netənim kotənik netəm koatimis motiet katəlin əm ilat əpəh maket ikin. Kən kəmoatakəike katən-ipən kəm Iesu məmə otegəhan-in ilat kotek əm nīpəgnəmti rəhan kot. Kən netənim rafin u kəmotek rəhan kot, kən motəwir e rəhalat nīmīsən.

7

Netəm-iasol min kəmotetəhau Iesu o kastom rəhalat (Mat 15:1-9)

¹ Kən Farisi min ne iəgətun neen rəha Lou, kəmotisi-pən əpəh Jerusalem, motuwa moatəpələh ilat Iesu. ² Kən kəmotəplan məmə netənim min rəha Iesu kəmotagwən kən məsotaikuas wīrən e nelmilat e nolən rəha Farisi min.

³ Farisi min, ne netəm Isrel tepət, kəmoatətəu-pən ətuatip kastom rəha tīpilat nuwəh min. Okəmə kəsotaikuas wīrən e nelmilat un, kən kəsotagwənən. ⁴ Kən nian koatisi-pən e maket moatuwa, məsotagwənən pitən, motaupən kaikuas e nelmilat kən panotagwən. Kən moatətəu-pən natimnat tepət min nəhlan itəm kəmos o tīpilat nuwəh min. Kən kastom ətuatip əh-ikin rəha naukuasən e sospən, ne panikin, ne pesin u kəmol e iaen.

⁵ Kən inu Farisi min ne iəgətun min rəha Lou kotətapəh o Iesu məmə, “?Tahro rəham min netənim kəsotətəu-pənən kastom rəha tīpilat nuwəh min? ?Tahro kəsotaupənən motaikuas pitən e nelmilat u panotagwən?”

⁶ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən Aesea təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kən məht ətuatip itəmat lan u rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik. In təmən məmə, ‘Uhgīn təmə netəm min u kotisiiai-in io e nəghatən əm rəhalat, məto nikilat tətən-pən əh əpəh isəu.

⁷ Motəfak kəm io o nat əpnəpīn əm məto-inu ilat kotəgətun netənim e lou itəm etənim əm təmol motəmə lou rəha Uhgīn, məto kəp.’ ”

⁸ Kən Iesu təmən min kəm ilat məmə, “Itəmat nakotapəs Lou rəha Uhgīn moatətəu-pən əm kastom rəha etənim.”

⁹ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotausit pik o nolən apon rəhatəmat məmə nakotapəs Lou rəha Uhgīn kən motətəu-pən atip əm kastom rəhatəmat. ¹⁰ Moses təmən məmə, ‘Onakisiiai-in rəham tata ne mama. Okəmə suah kit tatəghat rat e rəhan tata ne mama, okəike kohamnu.’ ¹¹ Məto itəmat nakotən məmə, suah kit okəmə tapəs nasituən e rəhan tata ne mama kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Rəhak u nat u ekəmə ekasitu etəlau lan, məto emələhəu əm məmə rəha Uhgīn. Kən nat

katos-ipən kəm Uhgín okol kəsól mìnən nat kit lan.’ ¹² Kən motatig moatən-iəhau mìn o nasituən e rəhan tata ne mama. ¹³ Məto e nolən əh, nakotəgətun netəmim e rəhatəmat kastom motol nəghatən rəha Uhgín tatol əm nat əpnapin lan. Kən natimnat mìn tepət mìn nəhlan itəmat nəkoatol.”

*Nat tol netəmim kotərat e niganəmti Uhgín
(Mat 15:10-20)*

¹⁴ Kən Iesu təmaun-in nimanin netəmim məmə okotuwa iuəhkir ron kən məmə, “Otətəlig-in wir-tu io məmə nəkotitun. ¹⁵ Nat etəmim tatərge təsolən etəmim tamkimik e niganəmti Uhgín, məto nat tatiet e niki etəmim tatol etəmim tamkimik e niganəmti Uhgín.”*

¹⁷ Nian Iesu təmiet e nimanin netəmim un kən muwin əpəh imə, kən rəhan mìn netəmim kotətapəh o nipəti nəghatən mìn un kəm in. ¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə naka itəmat mìn rəhatəmat-kapə tikə. Onəkotəkəike motitun məmə natimnat itəm etəmim tatərge in tahmen əm e nat ihluə təsolən etəmim tərət e niganəmti Uhgín. ¹⁹ Məto-inu tərge kən təsuwinən e nikin, məto tatuwin e tipəin u, kən matiet mìn.” (E nəghatən əh Iesu təmən-iarəp məmə nagwənən rafin katun təwir e niganəmti Uhgín.)

²⁰ Kən məmə, “Məto nat itəm tatiet e niki etəmim, in tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgín. ²¹ Məto-inu niki etəmim tatəht natimnat tərət tepət, ilat u: nipitan ne nəman ne, koatit anion ilat mìn; nakləhən; nohamnuən itəm; ²² nakləh-inən pətan rəha suah pisin; naumisən o natimnat; nolən rat mìn; neiüəən; nolən rəha nit əpnapin əmən nipitan ne nəman; netetən; nənən nikal itəm; nausitən; nalmələn. ²³ Nolən rat mìn əh, ilat əh kotisi-pən e niki netəmim kən motol ilat kotamkimik e niganəmti Uhgín.”

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e neti pətan kit
(Mat 15:21-28)*

²⁴⁻²⁶ Kən Iesu təmiet ikin-un kən məsou pəhap muwin əpəh Fonisia, ima Iaihlua mìn e nitən rəha Siria, mətatig e nimə kit iuəhkir o taon u Taea, matəhluaig məsolkeikeən məmə netəmim okotitun məmə in tətətig əh-ikin əh, məto okol təsəhluaigən. Məto pətan kit əh-ikin, narmin rat tətətig e rəhan pətan əkəku. Pətan un təmaiir ikin əh, kən in təsəfakən, in Iaihlua. (Netəm Isrel kotəmə Iaihlua mìn kotahmen e kuri.) Nian təməto natimnat wir mìn itəm Iesu tatol ilat, kən tasək muwa misin-pən nulin ron məmə otəhg-iarəp narmin rat e rəhan pətan əkəku. ²⁷ Məto Iesu təmə, “Kəpə. Pəs

* **7:15:** E kopi oas mìn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, koatən ves 16 nəhlan: “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən mìn u.” **7:15:** Wək 10:14-15

kaupən kagwən nisualkələh. Təsəwirən məmə okərakin-pən nagwənən nigī nisualkələh kəm kuri mīn.”

²⁸ Məto pətan u təmə, “Nipəhrienən etəm-iasol, məto kuri mīn koatun əm nimismisi nagwənən nigī nisualkələh itəm kotisas-pən e nipəg tepil.”

²⁹ Kən Iesu təməni-pən ron məmə, “Məto-inu nəmuhəlpin wir rəhak nəghatən, uwīn-tu əpəh imam ikin məplan narmin rat tiniet rəkis e rəham pətan əkəku.” ³⁰ Pətan u təmaiu muwīn iman latuənu məplan rəhan pətan əkəku tətəpəl-pər wir əm e rəhan pet, kən narmin rat tiniet rəkis lan.

Iesu təmol-wir suah kit matəlgin talu məruru nəghatən

³¹ Kən Iesu təmīet ikin-un ima netəm Taea kən muwīn-pən əpəh Saeton matuwīn əpəh e nəhau Lek Kalili, məto təmuwīn-pən əpəh Tekapolis ikin. ³² Kən netəmim kəmotit suah kit matəlgin talu kən məruru nəghatən motuwa məmə Iesu otələhəu-pən nelmin lan pəs tətə təwir. ³³ Kən Iesu təmit suah un mian əpəh isəu məsin o netəmim, kən mīləs-ipən noa nelmin e matəlgin kən magəh nelmin† mələhəu-pən e nami suah un. ³⁴ Kən masipər əpəh e neai, kən məmegahl ron e rəhan nəghatən məmə, “*!Efata!*” Nipətīn təmə, “*!Əwir-ta!*” ³⁵ Kən əmun suah un tīnatətə nat, kən namīn tīnəwir mīnatəghat wir.

³⁶ Kən Iesu təməni-iahau ilat məmə okəsotənən nat un kəm netəmim. Məto nian Iesu təmatəkəike kəm ilat, kən ilat kəmotəkəike kən-iarəp kəm netəmim. ³⁷ Kəmotaut pik ron motəmə, “Natimnat rafin itəm tatol, məto in təwir pik agin. Netəm u matəlgilat talu kīnoatətə nat, ne netəm kotəruru nəghatən kīnoatəghat.”

8

Iesu təmagwən netəmim fo-tausan (Mat 15:32-39)

¹ E nian kit mīn netəmim tepət kəmotuwa mīn ron, kən məto, nigilat nagwənən tīnikə. Kən Iesu təmaun-in rəhan mīn netəmim kotuwa kən tən-ipən kəm ilat məmə, ² “Nīkik tīnahmə pik o netəm mīn əpəh məto-inu, kəmotuarisig-in io mīnotos rəkis nian kīsil, kən roiu əh, nigilat nagwənən tīnikə. ³ Okəmə ekahl-ipən ilat koatuwīn əh-roiu, kən nīganəmtilat otəpīn e suatip, kən sueiuei otoh ilat, məto-inu kəməsotəghwənən nuwəh, kən neen kəmotisi-pən əpəh isəu.”

† **7:33:** E nian mīn əh, netəmim nīkilat təht məmə nahui noan in tahmen e mərisin kən tətəsitu e nīmīsən. **7:36:** Mak 1:43-45 **7:37:** Aes 35:5

⁴ Kæn ræhan min netæmim kæmotætæpæh ron mæmæ, “?Okæmik hiæ pîret tahmen-in nagwænæn ilat? İkin-u taruæn-aruæn ikin, netæmim kæsotatigæn ikin.”

⁵ Kæn İesu tæmætæpæh olat mæmæ, “?Nakoatos pîret kuwæh?” Mæto kotæmæ, “Sepin.”

⁶ Kæn tæmæn-ipæn kæm netæmim mæmæ okotæpælæh, kæn mos pîret un mæfak matæn-ipæn tagkiu ron kæm Uhgîn, kæn mæmkas mos-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ okotoor kælîn kæm netæmim, kæn kæmotol mihîn. ⁷ Kæn kæmotos min næm ælkælæh neen ka, kæn İesu tæfak ron kæn mos-ipæn min kæm ilat mæmæ okotoor kælîn kæm netæmim. ⁸⁻⁹ Kæn netæm min u İesu tæmagwæn ilat kotahmen e fo-tausan, kæmotun nagwænæn nærpîlat tasis, kæn kapæs nîmîsmîsî nagwænæn, kæn kaii-pæn e kîpæhau sepîn kotær. ¹⁰ Kæn İesu tahl-ipæn netæmim koatuwîn imelat min ikin. Kæn ilat ræhan min netæmim kæmotuwîn e pot kan æpæh e nîtæn Talmanuta.

Farisi min kæmotæn mæmæ okotehm næmtætîn kit

(Mat 16:1-4)

¹¹ Kæn Farisi min neen kæmotuwa o İesu moatærgæhæu kæm in motæn-ipæn kæm in mæmæ otol-tu næmtætîn asol kit pæs kotitun mæmæ in tæmîsî-pæn pahrien o Uhgîn, o kær. ¹² Kæn İesu nîkin tæmæpou, kæn mamegahl ron kæn mæmæ, “?Karmæ tahro netæm min u-roiu ne kotæmæ okotæplan-tu næmtætîn kit? Mæto iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ okul kæsolæn næmtætîn kit kæm itæmat.”

¹³ Kæn mapæs ilat motuwîn e pot kan æpæh e nîkali næhau lek entænîpæn-pæn.

Is ræha Farisi ne is ræha
Kig Herot Antipas

(Mat 16:5-12)

¹⁴ Ræhan min netæmim kæmotaluîn næmikæn pîret mæto kæmotos æm kitiæh æm motuwîn e pot. ¹⁵ Kæn İesu tæmatæhag kæm ilat mæmæ, “Otehm wir itæmat o is ræha Farisi min ne is ræha Herot Antipas.”

¹⁶ Kæn kæmotæn-ipæn kæm ilat min mæmæ, “Tatæn næhlan mæto-inu kæmæsotæmikæn pîret.”

¹⁷ Kæn mæto İesu tînitun ræhalat nætæligæn kæn mæn mæmæ, “?Tahro nakoatæn næghatæn æh mæmæ næmæsotæmikæn pîret? ? Tahro itæmat nækæsotehmæn æh kæn mæsotîtunæn æh? ! Ræhatæmat-kapæ tiækis! ¹⁸ Niganæmtitæmat u ikin. ? Tahro nækæsotehmæn nat? Kæn matælgitæmat u ikin. ? Tahro nækæsotætoæn nat? Ekîtun mæmæ okæmæ naka nînæmotaluîn natîmnat itæm kinotuwa rækis. ¹⁹ ? Nian emos pîret æh faif mæmkas mos-ipæn kæm netæmim min æpæh faif-tausan kotun,

kən uarisig nəmotaii-pən nīmīsmīsīn e kətim asol kuwəh?" Məto kotəmə, "Tuelef."

²⁰ Kən təmətəpəh mīn olat məmə, "?Kən nian emos pīret əh sepin məmə ekos-ipən kəm netəm mīn əpəh fo-tausan kotun, kən uarisig nəmotaii-pən nīmīsmīsīn e kətim asol kuwəh?" Məto kotəmə, "Sepin."

²¹ Kən təmətəpəh olat məmə, "?Məto itəmat nəkotəruru əh io?"

Iesu təmol-wir suah kit niganəmtin təpīs

²² Kən kəmotuwar əpəh ikin kit katan məmə Petsaeta, kən netəm ikin kəmotit suah kit niganəmtin təməpīs motuwa kən kətasək ahgin Iesu məmə otələhəu-pən nelmin lan. ²³ Kən Iesu təmos nelmi suah un mian isəu məsin o latuənu kən tagəh niganəmti suah un* kən mələhəu-pən nelmin mil lan, kən mətəpəh ron məmə, "?Ninitun nehmən nat o kəp?"

²⁴ Məto suah un təmasipər kən məmə, "Ekətəplan netəmim məto kotahmen əm e nig mīn məto in əmun kotaliwək."

²⁵ Kən Iesu təmatig mələhəu-pən mīn nelmin mil e niganəmti suah un, kən tinitun nəplan wirən natimnat minapəs noapoapən. ²⁶ Kən Iesu təmahl-ipən məmə otatuwin iman ikin məto təmən-iəhau məmə otəsuwīn-pənən əh latuənu əh-ikin.

Pita təmən-iarəp məmə Iesu in Mesaea ilouin

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Kən Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotiet motəsou pəhap motuwīn e latuənu mīn u iuəhkir o nat əpəh Sisaria Filipae. Nian kəmoatuwin e suatip kən tatəpəh olat məmə, "?Otən-tu məmə netəmim kotəmə pah u io?"

²⁸ Məto rəhan mīn netəmim kotəmə, "Netəmim neen kotəmə ik Jon Baptais. Neen mīn kotəmə ik Elaija. Neen mīn kotəmə ik ien kit rəha Uhgīn aupən."

²⁹ Kən təmətəpəh olat məmə, "?Məto itəmat nakotəmə pah u io?" Kən Pita təmə, "Ik Mesaea ilouin, itəm Uhgīn təmən məmə otəpanahl-ipa."

³⁰ Kən Iesu təmən-iəhau əskasik ilat məmə, okəsotən-iarəpən in kəm suah kit.

Iesu təməghat-in

rəhan nīmīsən

(Mat 16:21-23; Luk 9:22)

³¹ Kən təmətəgətun ilat kən matən məmə, "Io Neti Etəmim oepənəto nahməən o natimnat tepət. Netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne pris asol mīn, ne iəgətun mīn rəha Lou okotetəhau io, kən motohamnu io, məto oekos nian kisil un, kən panəmegəh

8:19: Mak 6:41-44

*

8:23: Afin-tu futnot e Mak 7:33.

8:28: Mak 6:15

8:29: Jon 6:68-69

8:30: Mak 9:9

min.” ³² Təmən wir pap kəm ilat, mətō Pita təmit Iesu mian əpəh e nicali suatip kən matən-iəhau əskasik məmə otəsəghatən nəhlan. ³³ Kən mətō Iesu təmasipən məplan rəhan min netəmim, kən mən-ipən kəm Pita məmə, “!Ik iərmis Setan asol, aɡim muwin isəu lak! Rəham nətəligən sənəmə rəha Uhgın, mətō rəha etəmim əm.”

Naulis-inən nən-iarəpən Iesu kəm netəmim
(Mat 16:24-28; Luk 9:22-27)

³⁴ Kən Iesu təmaun-in rafin netəmim ne rəhan min netəmim məmə okotuwa ron, kən təmən məmə, “Okəmə suah kit təmə otuarisig-in io, otəkəike maluin atip in, kən miləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io. ³⁵ Etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lilin. Mətō etəm otimis ron io ne Namnusən Təwir rəhak, in otos nəmegəhən lilin. ³⁶ ?Okəmə etəmim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, mətō uarisig lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmöl win e nat kit təwir, o kəp? Kəp. ³⁷ Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmə Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in.

³⁸ “Netəm kotaulis-in nən-iarəpən io ne rəhak nəghatən kəm netəm kotapəs nəfakən motol təfagə rat, kən o nian io Neti Etəmim oekuwa lan, io min oekaulis-in nənən məmə ilat u rəhak min netəmim. O nian əh oekuwa itimat nagelo asim min e nepətən əhag-əhag asol rəha rəhak tata.”

9

¹ Kən Iesu təmən məmə, “Ekatən pahrien kəm itəmat məmə, itəmat neen u nəkoatətul u ikin-u roiu, okol kəsotimisən mətōahgin kotəplan nərəmərəən rəha Uhgın otuwa e nəsanənən asol.”

Nipəti Iesu təmuwa mol pisin
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Kən nian sikis kinotuwa minotuwın rəkis, kən Iesu tit Pita, Jemes, ne Jon, kən iləhal pisin əm kəhalarisig-in motuwın əpəh e nitot əfəməh kit, kən ilat pisin əm əh-ikin. Kən kəməhaləplan nipəti Iesu təmöl pisin. ³ Rəhan napən təmuwa məruən matipit-ipit, okol suah kit təsaikuasən e nıməhan kit tərūən min-nəhlan. ⁴ Kən suah miləhal apon kəməhaləplan Elaija ne Moses kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu. ⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun, təwir məmə ekəhaluwa ikin-u. Pəs məhalol makeen kisil, rəham kit, rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” ⁶ Pita tinatəghat əpnarın əm mətō-inu kinəhaləgin pik matəhlasiep.

⁷ Kæn napuə təmuwa malpin ilat, kæn kəmotəto nəwia suah kit təmisi-pən əpəh e napuə məmə, “Inu netik keike u ekolkeike pik. Onakəhaləkəike məhalətəlig-in in.” ⁸ Kæn roiu agin-əh min, kəməhaleirair, məto kinəsəhaləplanən suah mil un, məto kəməhaləplan əm Iesu tatətul ilat min iləhal.

⁹ Nian kəmoateiuaiu e nitot un kan əpəh ləhau, kæn Iesu təmən-iəhau əskasik iləhal məmə, “Natimnat un nəməhalehm əpəh ilis e nitot, onəsəhalənən kəm suah kit məhalətoarus-pən io Neti Etənim oekəmegəh min e nimisən.”

¹⁰ Kæn iləhal kəməhalisiai-in nəghatən rəha Iesu, məto kəmatəhalən əm kəm iləhal min məmə, “Nəghatən əh təmən məmə otəmegəh min e nimisən, kəruru məmə nipətin təmə naka.”

¹¹ Kæn kəməhalətapəh o Iesu məmə, “?Tahro iəgətun min rəha Lou kotəmə Elaija otəkəike maupən muwa?”

¹² Kæn Iesu təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Nipahrienən, Elaija otaupən muwa matol-wir min natimnat rafin. ?Məto tahro Naoa Rəha Uhgın təmən məmə io Neti Etənim oepanəto nahməən o natimnat tepət, kæn netənim okotəplan io motapəs io? ¹³ Məto ekatən pahrien kəm itəməhal məmə Elaija tinuwa rəkis, kæn kəmol nat tərət lan tahmen e Naoa Rəha Uhgın təmən məmə okəpanol mihin.”

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e suakəku kit

(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Nian kəmotitəlig-pa min, motehm netənim neen min rəha Iesu, məto nimanin netənim kəmotitəlau elat, kæn iəgətun neen rəha Lou ne netənim min rəha Iesu kotərgəhəu.

¹⁵ Nian netənim kəmotəplan Iesu, narmilat təmiwig pik ron, kæn motaiu ka məmə okotəghat kəm in. ¹⁶ Kæn Iesu təmətapəh olat məmə, “?Naka əpəh nakotərgəhəu ron itəmat netəm min əpəh?”

¹⁷ Məto netəm min u kit təmə, “Iəgətun, io emit netik muwa ron ik məmə onakol-wir, məto-inu narmın rat kit tətətig lan kæn mol təruru nəghatən. ¹⁸ Kæn nian narmın rat apon taskəlim in, kæn moh miləs-iəhau morin əpəh e nisip, kæn nahuin noan tiet tahmen əm e sop, kæn matəgətəin nəluin, nipətin tatikimkim. Kæn emətapəh o rəham netənim məmə okotəhg-iarəp narmın rat əpəh lan, məto kotəruru nəhg-iarəpən.”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Kəsi, itəmat un netəm roiu ne nakəsotahatətəən lak. Karmə oekatig kitat min itəmat mətoarus-pən nian naka nəpanotahatətə lak. Kæn karmə

onəghan epanameg etəmat. Enəpou-in itəmat. !Otiləs suakəku un motuwa!”

²⁰ Kən kəmotiləs kan o Iesu. Kən narmin rat apon təməplan Iesu kən mol suakəku apon taut nīpətīn tasiəp-asiəp pik, kən miet morin əpəh ləhau e nīsīp məsəupəlpəl mətan, kən nahui noan tiet tahmen e sop. ²¹ Kən Iesu təmətapəh o rəhan tata məmə, “?Təmōl min-nəhlan minos nup kuwəh?”

Məto rəhan tata təmə, “Təmətuoun e nian təmatakəku mətoarus-pa əh-roiu. ²² Kən nian tepət narmin rat əh toh matiləs-ipən əpəh e nīgəm ne nəhau məmə otohamnu. Okəmə nəkitun nolən, pəs nakasəkitun itimlau masitu etimlau.”

²³ Məto Iesu təmə, “?Naka əh, nəghatən u məmə, ‘Okəmə nəkitun nolən’? Uhgīn titun nolən natimnat rafin o etənim itəm tətahatətə lan.”

²⁴ Kən roiu agin, tata rəha suakəku un təmagət əfəməh məmə, “Ekətahatətə lam, məto in əmun rəhak nahatətəən təkəku əm, asitu lak məmə rəhak nahatətəən otər mepət.”

²⁵ Kən nian Iesu təməplan məmə netənim neen min kinotuwa iuəhkīr ron, kən tən-ipən əskasik kəm narmin rat apon məmə, “Ik narmin rat itəm natol matəlgitəm tətalu kən mol itəm katəruru nəghatən. !Ekatən-ipinə ətuatīp u-roiu məmə onakiet e suakəku un, kən məsuwa minən muwin lan!”

²⁶ Kən narmin rat apon təmagət əfəməh mol suakəku apon taut masiəp-asiəp min u iuəhkīr agin timis, kən miet lan. Okol nəkəplan məmə tinimis rəkis, kən netənim tepət kotəmə tinimis. ²⁷ Məto Iesu təmea-pən maskəlim nelmin miuw-pər, kən tətul.

²⁸ Iesu təmuwin imə, kən ilat pisin əm rəhan min netənim koatəpələh, kən kotətapəh ron məmə, “? Karmə tahro ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat əpəh?”

²⁹ Məto Iesu təmə, “Nəfakən əm titun nəhg-iarəpən narmin rat min əh nəhlan.”

*Iesu təmən-iarəp min
rəhan nimisən*

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Kən Iesu ne rəhan min netənim kəmotiet ikīn-un kən motuwin-pən əpəh e nitən Kalili ikīn, məto Iesu təsolkeikəən məmə okitun məmə in əh-ikīn əh. ³¹ Təmōl nəhlan məto-inu tatəgətun rəhan min netənim. Təmən məmə, “Io Neti Etənim, okegəhan-in-pən io kəm netənim kotohamnu io ekimis. Məto oekos nian kisil u, kən panəmegəh min.”

³² Kən məto rəhan min netənim kəsotitun wirən rəhan nəghatən, kən nikilat tinəgin o nətapəh-inən nīpətī nəghatən rəhan.

?Pah in tepət elat?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Kəmotiet-pa əpəh Kapaneam, kən mīnoatuwin imə kit. Kən Iesu təmatətapəh olat məmə, “?Naka əpəh nəmoatən e suatip?”

³⁴ Məto kinotəruru nuhalpīnən məto-inu, e suatip kəmoatən məmə pah in tepət elat. ³⁵ Kən Iesu təməht-iəhau məpələh, kən maun-in rəhan netəm tuelef məmə okotuwa-tu ron, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm tolkeike məmə in otepət e netənim, in oteike meiuaiu elat kən muwa məmə in iolwək əm kit rəhalat.” ³⁶ Kən mīləs suakəku kit muwin məf aupən-in ilat, kən maskəlīm məmə, ³⁷ “Kən etənim itəm tatos e nīkin agien suakəku tahmen e inu, kən tatol e nərgək, kən tahmen əm məmə tatos io e nīkin agien. Kən etənim itəm tatos io e nīkin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmah-IPA io.”

Suah kit təmol nat pispis e nərgi Iesu

(Luk 9:49-50)

³⁸ Kən Jon təməni-IPən kəm Iesu məmə, “Təgətun emotəplan suah kit tatəhg-iarəp narmīn rat mīn e nərgəm, kən emotən-iəhau məto-inu sənəmə kitat kit.”

³⁹ Məto Iesu təmə, “Sotən-iəhauən, məto-inu etəm tatol nat pispis mīn e nərgək, okul təsən uəhaiən nəghatən rat lak. ⁴⁰ Etəm itəm sənəmə rəhatat tikimīr, in tolkeike itat. ⁴¹ Ekatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə etəm tətasiu etəmat, məto-inu rəhak u itəmat, suah u otəkəike mos nətouən rəhan, nat əpnarīn in nat əkəku əm tahmen tatos-IPİNə nəhau ətəp kəm itəmat nakotənim.”

Nat tol etənim tatəme e rəhan nəmegəhən

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Kən Iesu təmatakiike matən məmə, “Nīsualkələh mīn u kotahatətə lak, okəmə suah kit tol kit təme e rəhan nəmegəhən o rəhan nahatətən, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnim məmə otamnim.

⁴³⁻⁴⁴ “Kən okəmə nelməm tol ik natol təfagə, kən təwir məmə nakətatip rəkis mərəkin. Okəmə nelməm kitiah əm məto onakos nəmegəhən lilin, inu təwir pik maprəkis-in məmə nelməm kəiu məto okərakin-pən ik e nigəm asol namnun tikə.”* ⁴⁵⁻⁴⁶ Kən okəmə nelkəm kit tol ik nakətəme e rəham nəmegəhən nakətatip rəkis. Okəmə nelkəm kitiah əm məto onakos nəmegəhən lilin, inu təwir pik maprəkis-in məmə

9:35: Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26 **9:37:** Mat 10:40 **9:40:**

Mat 12:30; Luk 11:23 **9:41:** Mat 10:42 * **9:43-44:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, katilpīn nəghatən kit mīn e ves 44 itəm tahmen-pən əm e ves 48. **9:43-44:** Mat 5:30

nelkəm kəiu məto okərakin-pən ik e nigəm asol.† 47 Kən okəmə niganəmtim kit tol ik nakatəme e rəham nəmegəhən, nakiləs-irəkis. Okəmə niganəmtim kitiah əm məto onəkuwin ikin Uhgın tatəramərə ikin, inu təwir pik maprəkis-in məmə niganəmtim kəiu məto okərakin-pən ik e nigəm asol. 48 Kən ikin əh, firəl min okotətip e nipəti netəmim ikin məsotimisən, kən nigəm tatus ilat kən matuəp əm kilpin okol kəsohamisən nian kit ne.

49 “Uhgın tateatəgtəg-pən nigəm e netəmim tahmen əm e sol kateatəgtəg-pən e nagwənən.

50 “? Sol təwir, məto okəmə otisiu roiu, kən kəruru məmə okos-ipən min naka pəs tətəhen? Onəkotəkəike motos sol u tahmen e nolkeikeən e rəhatəmat nəmegəhən, kən motatig e nəməlinuən nian rafin.”

10

?Təwir məmə nipitan ne nəman okotapəs ilat min, o kəp?

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

1 Kən Iesu təmiet ikin-un kən muwin miet-pən əpəh entən əpəh Jutia entənipən-pən e nəhau əpəh Jotan. Kən nimanin netəmim kəmotuəfimın-pən min ilat min ron, kən tatəgətun ilat məmə inu tatəgətun əh mihin ilat ne nian min.

2 Kən Farisi neen kəmotuwa keiuə əm katətapəh ron məmə, “? Tahro? ? Rəhatat Lou tategəhan-in məmə iərman titun napəsən rəhan pətan, o kəp?”

3 Məto Iesu təmətapəh olat məmə, “? Lou naka un Moses təmələhəu əupən kəm itəmat?”

4 Kən məto kotəmə, “Moses təmegəhan-in məmə okəmə iərman tətapəs rəhan pətan un, təike məte naoa kit mos-ipən kəm rəhan pətan məmə in tınapəs, kən panahl-iarəp.”

5 Məto Iesu təmə, “Moses təməte lou un məto-inu rəhatəmat-kapə tiəkis pik. 6 Məto e nətuounən, Uhgın təmol natimnat, kən mol iərman ne pətan. 7 O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatig ilau rəhan pətan. 8 Kən ilau okuea nipətılau kitiah. Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, məto kitiah əm. 9 Uhgın tınılpın ilau kinuea minioal kitiah, kən o nat əh, pəs etəmim kit okol təsətətipən rəhalau natigən.”

10 Kən Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın əpəh imə, kən rəhan min netəmim kotətapəh ron o nat un. 11 Kən təmənipən kəm ilat məmə, “Etəm tatol tifos mətapəs rəhan pətan kən matit min in pisin kit, in tategoafəl matol təfagə rat e rəhan

† 9:45-46: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris əupən, katilpin nəghatən kit min e ves 46 itəm tahmen-pən əm e ves 48. 9:47:

Mat 5:29 9:48: Aes 66:24 9:50: Mat 5:13; Luk 14:34 10:4: Dut 24:1-4;

Mat 5:31 10:6: Jen 1:27; 5:2 10:8: Jen 2:24; Efes 5:31-33

ətuatip pətan. ¹² Kən tahmen min əm, okəmə pətan kit tətəpəs rəhan iərman kən matətəu-pən in pisin kit, in min tateguafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatip iərman.”

Iesu təməfak o nisualkələh
(*Mat 19:13-15; Luk 18:15-17*)

¹³ Kən netəmim neen kəmotəmik nisualkələh motuwa o Iesu məmə otələhəu-pən nelmin elat mawte-in nəwirən rəha Uhgın kəm ilat, məto rəhan min netəmim kəmoatən-iəhau ilat. ¹⁴ Məto nian Iesu təməplan, kən neməha tol, matəhai ilat məmə, “Pəs nisualkələh okotuwa ron io. Əsotən-iəhauən nisualkələh min un, məto-inu netəm min u nikilat tahmen əm e niki nisualkələh, ilat u Uhgın tətərəməə elat. ¹⁵ İatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə suah kit təsolkeikeən məmə oteiuaiu mahmen e suakəku mapəs Uhgın tərəməə lan, in okol təsətig ahginən nəərəməəən rəha Uhgın.” ¹⁶ Kən məmik nisualkələh e nelmin, kən mələhəu-pən nelmin elat məmə, “Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.”

Suah kit rəhan nautə tepət
(*Mat 19:16-22; Luk 18:18-23*)

¹⁷ Nian Iesu tınətaliwək matuwın, kən suah kit təmaiı muwa misin-pən nulin ron məmə, “?İəgətun wir, oekəkəike mol naka un məmə ekos nəmegəhən lilin?”

¹⁸ Məto Iesu təmə, “?Tahro nakatən məmə io etəm təwir? Uhgın pisin əm un in təwir, suah kit min tikə məmə in təwir. ¹⁹ İk ninəmitun rəkis lou min rəha Moses məmə onəsohamnuən itəm, məsakləhən, məseiüəən, məsakləh-inən pətan, onəkəike misiai-in rəham tata ne mama.”

²⁰ Məto suah un təmə, “İəgətun, lou min un, ematol rafin ilat nian ematəkəku mətoarus-pa u-roiu ne.”

²¹ Kən Iesu təməhm suah un molkeike pik, kən məmə, “Nat kit min əm əh-ikin onəkol. Uwin mol-salim-in rafin rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat min, kən ik onakos nautə tepət əpəh e nego e neai. Kən muwa muarisig-in io.”

²² Kən nian suah un təməto nəghatən un, kən niganəmtin təməpou, kən nikin təməpou pik ron matuwın məto-inu rəhan natimnat tepət.

Tiəkis o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwın
ima Uhgın

(*Mat 19:23-30; Luk 18:24-30*)

²³ Kən Iesu təməsipən məplan netəm min əh-ikin, kən mən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “!Nəman! Tiəkis pahrien o netəm rəhalat nautə tepət məmə okotuwın ahgin nəərəməəən rəha Uhgın.”

²⁴ Kən rəhan mīn netəmim kəmotaut pik o nəghatən rəhan, məto Iesu təmən mīn məmə, “Nenetik mīn, tiəkis pahrien məmə suah kit otuwīn ahgin nərəməərən rəha Uhgīn. ²⁵ Tiəkis o kamel asol məmə otuwīn-pən e nipəg nitel, məto tiəkis pik agin o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwīn matig ahgin nərəməərən rəha Uhgīn.”

²⁶ Kən rəhan mīn netəmim kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei, məto pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁷ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgīn, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁸ Kən Pita təmə, “Itimat emotapəs rafin rəhatimat natimnat məmə okotuarisig-in ik.”

²⁹ Məto Iesu təmə, “Iatən pahrien, etəm itəm otapəs rəhan nimə, o pian mīn, o kaka mīn, o mama, o tata, o nisualkələh, o rəhan nəptən ron io ne Namnusən Təwir, ³⁰ e nəmegəhən rəha nətueintən u, in otos nitailat wan-hanrit, inu nimə mīn, ne pian mīn, ne kaka mīn, ne mama mīn, ne nisualkələh, ne nəptən mīn. Kən in otos mīn nərətən mīn itəm netəmim okotol kəm in. Kən e nəmegəhən wi itəm otəpanuwa, in otos nəmegəhən lilin. ³¹ Məto netəmim tepət u kotaupən u-roiu, okəpanotuarisig, kən netəm mīn u kotuarisig u-roiu okəpanotaupən.”

Iesu təmən mīn məmə otəpanimis

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Kən Iesu ne kəmotaliwək e suatip katər-pən əpəh Jerusalem, kən Iesu təmataupən-in rəhan mīn netəmim, əmun narmilat təmiwig pik ron, kən netəm kəmotuarisig-in ilat kəmotəgin. Kən Iesu tit-irəkis rəhan mīn netəm tuelef motuwīn, kən tatən-ipən nat naka itəm okəpanol lan, ³³ məmə, “Otətəlig-in wir-tu io. Roiu kīnoatər mīnoatuwīn əpəh Jerusalem, kən okegəhan-in-pən io Neti Etəmim e nelmi pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou. Kən okotən məmə oekimis, kən okotəhlman-pən io e nelmi Iaihlua mīn. ³⁴ Kən okotol milə lak, kən motagəh io, motalis io, kən motohamnu io. Məto e nian tatol kisil lan u, epanəmegəh mīn.”

Jemes ne Jon kəmuətapəh məmə Iesu otol nat kit

kəm ilau

(Mat 20:20-23)

³⁵ Kən Jemes ne Jon, neti Sepeti mil, kəmuea o Iesu, kən muən-ipən ron məmə, “Iəgətun, ekioalkeike nat kit məmə onəköl kəm itimlau.”

³⁶ Kən Iesu təmə, “?Nakioalkeike naka məmə eköl kəm itəmlau?”

³⁷ Məto kuəmə, “O nian nakatuwa məmə onakərəmərə e nəhag-əhagən rəha nəsanənən rəham, kən ekioalkeike məmə onakegəhan-in itımlau kit təpələh e rahm-matıp kən kit təpələh e rahm-mol, ikin mil rəha nəsanənən ne nisiaiiən.”

³⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Itəmlau nəkuəruru nat u nakatuən. ?Təhro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan? * ?Kən muahmen-in min məmə okol bəptais etəmlau e nahməən məmə okol mihin lak?”

³⁹ Kən kuəmə, “!Əwəh, ekuahmen in!” Məto Iesu təmə, “Pəhrien, onakuəkəike muətul e nigəm rəha nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan. Kən okol bəptais etəmlau e bəptais itəm okol bəptais lak lan. ⁴⁰ Məto o nəpələhən e nikalik matıp ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. Ikin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

Etəm təmə otepət e netəmim
(Mat 20:24-28)

⁴¹ Nian rəhan netəm ten kəmotətə nəghatən un, kən neməha təmol ilat o Jemes ne Jon. ⁴² Kən Iesu təmaun-in rəhan min netəmim kotuwa, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun məmə netəm min u kotəmə okotepət e İaihlua min, kotos-ipər atıp ilat, kən netəm-iasol rəhalat koatalikiamtə rəhalat min netəmim.

⁴³ “Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otepət etəmat, in otəkəike muwa məmə in iolwək əm kit rəhatəmat. ⁴⁴ Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otit itəmat, kən in otəkəike muwa məmə in slef kit rəhatəmat. ⁴⁵ Kən io min, Neti Etəmim, eməsuwamən məmə netəmim okotol wək kəm io, məto emuwa məmə ekol wək kəm netəmim kən mos-ipən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat min.”

Iesu təmol-wir niganəmti Patimias
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Kən Iesu ne rəhan min netəmim, kəmotuwa əpəh Jeriko. Kən nian kınotiet moatuwin, kən netəmim tepət kəmotuarisig-in ilat. Kən suah kit niganəmtin təpis, tatəpələh e nikalı suatıp, nərgin u Patimeas neti Timeas. Nian rafin tatətapəh-in məni o netəmim. ⁴⁷ Nian təməto məmə Iesu etəm Nasaret tətaliwək e suatıp matuwa, kən təmagət əfəməh məmə, “!Awi, Iesu Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

* **10:38:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənım kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənim lan?” **10:38:** Mak 14:36; Luk 12:50 **10:39:** Wək 12:2; Nol Əpən 1:9 **10:42:** Luk 22:25-26 **10:43:** Mat 23:11; Mak 9:35

⁴⁸ Kən netəmim neen kotəmərīt lan motəmә, “!Ei, әsagətән!” motән pap mәto in tәмәha magәt әfәмәh pik mīn mәмә, “!Mipi Tefit, әsәkitun io, masitu lak!”

⁴⁹ Kən Iesu tәtul kән mән mәмә, “Otaun-in-pән-tu suah un mәмә tuwa.” Kən motән-ipән kәм in mәмә, “Ei, agien, mәtul, mәto-inu Iesu tәtaun-in ik.”

⁵⁰ Kən suah un tәmatipin rәhn kot, mәtip mәр muwin o Iesu. ⁵¹ Kən Iesu tәmәtapәh ron mәмә, “?Nakolkeike naka?” Mәto tәмә, “!әgәtun, ekolkeike mәмә nakol-wir niganәmtәk pәs ekehm nat.”

⁵² Kən Iesu tәмә, “Atuwin. Rәham nahatәtәән tinol-wir ik.” Kән roiu agin mīn niganәmtin tәмәwir, tinatehm nat. Kән minatәtәu-pән Iesu moatan.

11

*Iesu tәmasuә e togki
matuwin Jerusalem*

*(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40;
Jon 12:12-19)*

¹ Kәmotuwin iuәhkir o Jerusalem, iuәhkir o latuәnu mil un Petfas ne Petani, moatuwin әpәh e Nitot Rәha Nig U Olif, kән Iesu tәmahl-ipән rәhan kәiu etәмim mil kuaupән. ² Tәмән-ipән nәghatән u kәм ilau mәмә, “Onakian әpәh e latuәnu әh kotasipәnin. O nian nakian әh-ikin, roiu agin onakuәplan nәti togki kit kәsasuәән әh lan kәmәruәtain. Kән nәkiakis muasig mueia. ³ Kән okәмә suah kit tәмә, ‘?Onakuahro-in neti togki?’ kән nakuәmә, ‘!әрәмәрә tolkeike, kән otәpanahl-ipa mīn otәsuwәhән.’ ”

⁴ Ilau kәmian kән muәplan neti togki un kәmәruәtain e nikal suatip әpәh iuәhkir o nafiluә e nimә, kән kiakis. ⁵ Mәto netәмim neen kәmotәtul әh-ikin kән motәtapәh olau mәмә, “!Ei! ?Nakәtiakis neti togki un o naka?”

⁶ Kән kәmuәn-ipән nәghatән rәha Iesu kәм ilat, kән ilat kәmotegәhan-in-pән neti togki kәм ilau. ⁷ Kән kәmuasig togki mian o Iesu, kән muapeg rәhalau kot muәfәtain noankawi togki un lan, kән Iesu tәmasuә lan. ⁸ Kән netәмim tәpәt kәmotepin rәhalat kot әpәh e suatip, kән neen kәmotaiu kan әpәh e nikinat katәte manat motәmik motuwa motәpen әpәh e suatip. ⁹ Netәм kotaupән ne netәм koatuarisig kәmotagәt әfәмәh mәмә,

“!Hosana,* әnwiwi Uhgин!

!Iәрәмәрә Uhgин tәtatig ilau suah u itәм tatuwa e nәrgin!

10:52: Mak 5:34 * **11:9:** Aupән ikin, nipәti nәghatән u “Hosana” tәмә, “osmegәh.” Kән uarisig lan, nipәtin tinuwa “әnwiwi.” **11:9:** Sam 118:25-26

¹⁰ !Pəs Uhgín otawte-in rəhan nəwirən kəm nərəmərəən itəm tatuwa, tahmen-pən əm e nərəmərəən rəha pipi rat u rəhatat Tefit!

!Hosana o Uhgín əpəh ilis e nego e neai!”

¹¹ Kən Iesu təmuwin əpəh Jerusalem e Nimə Rəha Uhgín məplan natimnat. Məto tinapinəp rəkis, kən tiet ilat rəhan mīn netəm tuelef mīnoatuwin əpəh Petani.

Nig kit fik itəm noan tikə

(Mat 21:18-19)

¹² Kən kəmən lawigin, kinotiet mīn Petani mīnoatuwin Jerusalem, kən nəumis tinus Iesu. ¹³ Kən tasipən-in nig kit fik tatətul əpəh isəu məsin nimalin tepət. Tuwin məmə otəhl noan kit, məto noan tikə, nimalin əm, məto-inu sənəmə nian rəha nig fik tətə lan. ¹⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm nig fik un məmə, “Okol netəmim kəsotun mīnən noam e nup mīn rafin.” Kən rəhan mīn netəmim kəmotətə rəhan nəghatən un təmən.

Iesu təmah-l-iarəp netəmim e Nimə Rəha Uhgín

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48;

Jon 2:13-22)

¹⁵ Kən kəmotuwin motiet-pən əpəh Jerusalem, kən Iesu tuwin əpəh imə e Nimə Rəha Uhgín məhg-iarəp netəmim kotol maket, kən mahwin tepil rəha netəm kotol senis e mənī, ne stul rəha netəm koatol-salim-in mak mīn. ¹⁶ Kən mətulosig-in netəmim məmə okəsotəmikən rəhalat natimnat motuwin-pən əpəh Nimə ikin Rəha Uhgín. ¹⁷ Kən təməgətun ilat məmə, “Kəmətə-pən e Naoa Rəha Uhgín məmə Uhgín təmə, ‘Rəhak nimə, in nimə rəha nəfakən məmə netəmim rəha nitən mīn rafin okotəfak-pa ikin kəm io.’ Məto itəmat nəmotol məmə in ‘nimə rəha iakləh mīn.’”

¹⁸ Kən pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kəmotətə rəhan nəghatən. Kən kinotəgin Iesu məto-inu nian nimanin netəmim kəmotətə rəhan nəgətunən, narmilat tiwig pik ron. Kən pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kinotətuoun kateam-in suatip kit məmə okotohamnu in. ¹⁹ Kən tinehnaipən, Iesu ne rəhan mīn netəmim kinotiet Jerusalem mīnoatuwin.

Nig fik təmamis matəgətun nahatətəən rəha netəmim

(Mat 21:20-22)

²⁰ Kən kəmən lawigin, kəmotuwa mīn e suatip motəplan nig fik apon tinauke rəkis muwin miet əpəh e nokin. ²¹ Kən Pita nikin tinəht nəghatən rəha Iesu o nig əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “!İəgətun, əplan-tu nig fik ilouin nəmən rat, kən tinauke rəkis!”

²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Otahatətә әm e Uhgın. ²³ İatән pahrien kəm itəmat məmә okəmә suah kit tətahatətә pahrien e Uhgın, kən otən-ipən kəm nitot әpәh məmә, ‘Uwın, mätipән atip әpәh itәhәi māmınim,’ kən okəmә tәsәнән e nikin kәiu, mahatətә әm e Uhgın, kən nat un otol pahrien. ²⁴ O nat u inu, iakatән kəm itəmat məmә okəmә nakotәfak o nat kit kən motahatətә məmә onәkotos pahrien, kən onәpanotos rafin nat un nәmotәfak ron.

²⁵ “E nian nakotәtul katәfak, mәto nikitəmat mәsin әh-ikın tәrat mәto-inu suah kit tәmol nat kit tәsahmәнән etəmat, kən aluin rәhan nolән rat mәsotalpinән rәhan nitai tәfagә. Otol nәhlan pәs Uhgın әpәh e nego e neai in otaluin mafәl rәhatəmat tәfagә rat mın.”†

*?Pah tәмә Iesu otol
natimnat mın әh?*

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Kən Iesu ne rәhan netəm tuelef kәmotitәlig-pa mın әpәh Jerusalem. Kən Iesu taliwәk mәtan әpәh e Nimә Rәha Uhgın, kən pris asol neen, ne iәgәtun mın rәha Lou, ne netəm-iasol rәha netəm Isrel kәmotuwa ron. ²⁸ Kən katәtapәh mәмә, “? Әn-tu kәм itimat mәмә pah tәmegәhan-in ik nakatol natimnat mın әh? ?Kән pah tәmegәhan-in nepәtән әh, Uhgın o etәmim әm?”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipән kәм ilat mәмә, “Oekәtapәh-in-pinә-tu nәghatән kit kәм itəmat, kән okəmә nakotuhalpin u, kән ekән-ipinә mәмә pah tәmegәhan-in nepәtән әh mәмә ekol natimnat mın әh. ³⁰ ?Otән-tu mәмә pah tәмән mәмә Jon otol baptais e netәmim? ?Uhgın, o etәmim әm kit?”

³¹ Kən әmun kınotән-ән kәм ilat mın mәмә, “?Ei, okotән mәмә naka? Okəmә okotән mәмә Uhgın әh-roiu, kән tәpanән mın mәмә, kән tahro kәmәsotahatətәән e Jon. ³² Mәto, okol kәsotәнән mәмә etәmim әm kit.” Kәmotән nәhlan mәto-inu ilat kәmotәgin netәmim itәм kınotән rәkis nıpahrienән e Jon mәмә in ien kit rәha Uhgın. ³³ Kән kәmotән-ipән kәм Iesu mәмә, “İtimat ekotәruru.” Mәto Iesu tәмә, “Kән io mın, okol ekәsән-iarәpән kәм itəmat mәмә pah tәmegәhan-in nepәtән mәмә ekol natimnat mın әh.”

12

Nimaa nәghatән e netәм kotasum o noa-krep

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Kən Iesu tәmuәh nimaa nәghatән kit kәм ilat mәмә, “Suah kit tәmasum-in noa-krep, u nol katol wain e noan. Kән mol fenis e kәpiel tuwın mıtәlau in, kән mol ikın kit o nolән nәme

naliwək-aliwəkən e noa krep mēmə nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilis mēmə etəmim otaiu lan matehm wir nasumən o nat megəh mīn ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim mēmə okotasum lan, kən motoor noa krep, məsīn rəhan, məsīn rəhalat. Kən miet muwīn o naliwəkən ik pīsīn kit.

² “Matuwīn matuwīn, kən nian nol u krep təmol noan kən kīnotəmarəg, etəm-iasol in təmahl-īpa rəhan kit iolwək mēmə in otuwīn mehm netəm koatol wək e rəhan nasumən mēmə okotəhl noa krep, kən motoor kos-īpən rəha etəm-iasol neen.

³ Məto netəm mīn əh kəmotətul motaht iolwək əh, kən motahl-īpən tītəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in.

⁴ “Kən etəm-iasol un tahl-īpa mīn rəhan kit iolwək tuwa, kən kotoh rəhn-kapə motol naulisən kəm in. ⁵ Kən tahl-īpa mīn rəhan kit iolwək tuwa, kən kotohamnu tīmīs. Ilat tēpət kəmotuwa, kən netəm mīn un kotoheain neen, kən motohamnu neen.

⁶ “Kən kitīəh əm əh-ikīn ilau mīn kətuatīg, inu netīn keike otəpanahl-īpa. Namnun, təmahl-īpa nətīn, kən nīkin tatəht mēmə, ‘Ilat okotəkəike motīsīai-in nətīk.’ ⁷ Məto təmuwīn kən netəm mīn un kotəmə, ‘Inu nətī etəm-iasol itəm otərəmərə e nasumən nian rəhan tata otīmīs. Pəs kotuwīn motohamnu mīn, kən motərəmərə e nasumən rəhan.’ ⁸ Kən kəmotaskəlīm motohamnu, kən motiləs nīpətīn motuwīn motərəkin-pən əpəh ihluə e nasumən.”

⁹ Kən Iesu təmən-īpən kəm ilat mēmə, “?Etəm-iasol un otol naka? Otuwīn mohamnu ilat kən mos-īpən mīn nasumən un kəm netəm pīsīn neen.”

¹⁰⁻¹¹ Kən Iesu təmən-īpən kəm ilat mēmə, “?Nəmotafīn Naoa Rəha Uhgīn u, o kəp? Tatən mēmə, ‘Kəpiel u itəm netəm rəha nīləkinən nīmə kəsotolkeikeən motapəs,

in tīnuwa kəpiel keike o nolən nīmə.

Iərəmərə təmol nat u,

kən in nat təwir agīn e nīganəmtītat.’ ”

¹² Kən netəm-iasol kotolkeike mēmə okotaskəlīm Iesu məto-inu kotəmə tatəghat rat elat. Məto kīnotəgīn nīmanīn netəmim kən motapəs, kagīm.

?Tətuatīp o nətouən takīs kəm Sīsā, o kəp?

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Farīsī mīn neen ne netəmim neen e patī rəha Kīg Herot Antipas, rəhalat mīn netəm-iasol komotahl-īpən ilat mēmə okotuwa keiūə e Iesu pəs təme atīp e rəhan nəghatən.

¹⁴ Kəmotuwa ron kən motən-īpən kəm in mēmə, “Iəgətun, ekotitun mēmə ik etəm ətuatīp kən məsəgīnən, məsaulīs-inən

netāmim, ne netām-iasol ne, matән nīpahrienән matәgәtun netāmim e suatip rәha Uhgīn. ?Әn-tu mәмә tәtuatip mәмә ekotәtou-pән takis kәм Sisa, kapman asol rәha netām Rom, o kәp? ?Oekotәkәike motәtou-pән, o kәp?”

¹⁵ Mәto Iesu tinitun әm mәмә kotән әm e nohlilat mәto nīkilat tol pīsin, kән mәмә, “?Tahro nakotәмә onәkotol mәмә ekәme e rәhak nәghatән? Otos-tu mәni kit motuwa-tu pәs ekehm.”

¹⁶ Kән kәmotos kit motuwa, kән tәмәtapәh olat mәмә, “?Narmi pah u, kән nәrgi pah u e mәni u?” Mәto kotәмә, “Sisa.”

¹⁷ Kән Iesu tәмә, “Natimnat rәha Sisa, okos-ipән kәм Sisa. Mәto natimnat rәha Uhgīn okos-ipән kәм Uhgīn.” Kән narmilat tәmiwig mәto-inu tәmuhalpin wir rәhalat nәghatән.

?Tahro etāmim timis kән mәmegәh mīn?

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Kән Satusi mīn neen kәmotuwa o Iesu. E rәhalat nәtәligән, netāmim kotimis mәsotәmegәh mīnән. Kәmoatalkut o nolән mәмә rәhalat nәtәligән in tәtuatip, kән tol nәhlan, kәmotән kәм Iesu mәмә, ¹⁹ “Iәgәtun, Moses tәмәte rәkis lou kit u tәмә, ‘Okәмә suah kit otimis, kән mapәs rәhan pәtan, kән mәsialәsән netilau kit ne, kән pian otәkәike mit nәutahlimis un, kән mialәs netilau kit un, kән suakәku un otos nәme rәhan tata asol әpәh tinimis rәkis.’

²⁰ “Kән netāmim sepīn ilat pialat mīn. Etәм tәmaupән maiir tәmit pәtan kit kән mәsialәsән netilau kit u, kән timis. ²¹ Kән itәм tuarisig tit nәutahlimis un, kән mәsialәsән netilau kit ne un, kән timis mīn. Kән pialau itәм tatuarisig-in ilau tol әm nat kitiah. ²² Matuwīn, matuwīn kән netām mīn un sepīn ilat pialat mīn kәmotit pәtan un motuwīn kән ilat rafin mīnotimis, kән mәsotilәsән nәtilat kit ne. Kән pәtan apon tinimis mīn. ²³ ? Kән o nian netāmim okotәmegәh mīn e rәhalat nīmīsән, kән pәtan әh rәha pah, u ilat rafin sepīn kәmoatit?”

²⁴ Mәto Iesu tәмә, “Itәmat nәmotәluе. ?Nәkotitun mәмә nәmotahrәluе? Mәto-inu itәmat nәkotәruru Naoa Rәha Uhgīn, kән moatәruru mīn nәsanәнән rәha Uhgīn. ²⁵ Nian netām kәmotimis okotәmegәh mīn, ilat okotahmen e nagelo mīn әpәh e neai, kән mәsotit mīnән pәtan, ne mәsotәtәu-pән mīnән iәrman. ²⁶ Kән oekәgәtun itәmat e etāmim tatәmegәh mīn e rәhan nīmīsән. Okәмә naka itәmat nakәsotafinән әh nәghatән әh kәmәte-pән e naoa rәha Moses, tatән namnusән rәha Moses nian nig kit nigәм tәmatus. Kән e nian әh, Uhgīn tәmәn-ipән kәм Moses mәмә, ‘Roiu әh, io Uhgīn rәha Epraham, ne Uhgīn rәha Aisak, ne Uhgīn rәha Jekop.’ ²⁷ In Uhgīn

rəha netəm kotəmegəh, sənəmə rəha netəm kəmotimis kitiəh. Itəmat nəmotəluə pahrien.”

*?Lou naka un in tepət
e lou mīn?*

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kən iəgətun kit rəha Lou təmatəpələh matəto ilat kotəghat, kən Iesu tatuhalpīn wīr nəghatən rəha Satusi mīn. Kən tuwa o Iesu matətapəh ron məmə, “?Lou ahro u in ilis pīk kən məwīr məmə okotətəu-pən?”

²⁹ Kən Iesu təmən-īpən kəm in məmə, “Lou u in ilis pīk u okotətəu-pən təmə, ‘!Otətəlig wīr-tu itəmat netəm Isrel! Ughīn u in rəhatat Iərəmərə, in əmun in Ughīn. ³⁰ Onakolkeike Ughīn u in rəham Iərəmərə e nīkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham, ne nəsanənən rafin rəham.’ ³¹ Kən lou itəm tatuarisig-in itəm əh təmə, ‘Onakolkeike ik mīn neen tahmen-pən əm məmə natolkeike atīp ik.’ Lou kit tikə mīn taprəkis-in lou mil əh.”

³² Kən iəgətun əh rəha Lou təmə, “Iəgətun, rəham nəghatən tətuatīp. Nəmən pahrien məmə Iərəmərə əmun in Ughīn. Ughīn kit mīn tikə. ³³ Kən okotolkeike Ughīn e nīkitat rafin, ne nətəligən rafin rəhatat, ne nəsanənən rafin rəhatat, kən motolkeike kitat mīn neen məmə kotolkeike atīp kitat mīn. Təwīr pīk məmə okotətəu-pən lou mil əh taprəkis-in nuwaan atīpən nat megəh ne sakrifais mīn rafin itəm Lou tatən.”

³⁴ Kən Iesu təmehm məmə rəhan nəghatən tenatīg pīk, kən tən-īpən ron məmə, “Ik nīnuwa iuəhkīr o nərəmərəən rəha Ughīn.” Kən ilat rafin kīnotəgin nətapəh-in mīnən nəghatən ron.

*Mesaea sənəmə mīpī Tefit əm, mətə rəhan
mīn etəm-iasol*

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Nian Iesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nīmə Rəha Ughīn, kən matətapəh-in nəghatən kit kəm ilat məmə, “?Tahro iəgətun mīn rəha Lou kotəmə Mesaea u in mīpī Tefit? ³⁶ Narmīn Rəha Ughīn təmos-īpən nenatīgən kəm Tefit məmə otən məmə, ‘Ughīn təmən-īpən kəm rəhak Iərəmərə məmə, Əpələh u e rəhk-matīp, ikīn rəha nəsanənən ne nisaiiən, mətəarus-pən oekos-īəhau rəham tikīmīr mīn məlīn-pən ilat əpəh ləhau e nelkəm.’ ³⁷ Tefit atīp təmən məmə Mesaea in rəhan Iərəmərə. ? Kən okəmə mīpī Tefit atīp əm, kən tahro matol rəhan Iərəmərə?” Kən netəm mīn un kəmotətəlig-in Iesu kəmotəgīen pīk o rəhan nəghatən.

Netāmim okoatato wir ilat o iægätun min rəha Lou
(*Mat 23:1-36; Luk 20:45-47*)

³⁸ Nian Iesu təmatəgätun ilat kən məmə, “Oatəto wir itəmat o iægätun min rəha Lou itəm kotolkeike nuwinən e kot əfəməh motaliwək e suatip, kən netāmim koatos-ipən nisiiän kəm ilat. ³⁹ Kən motolkeike məmə okotəpələh əpən e nimə rəha nuəfiminən. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmə okotuwin kəpələh-pən əpən ikin rəha nisiiän. ⁴⁰ Kən motakləh-in nimə min rəha nəutahlimis min, kən moteiuə əm katəfak kaifəməh məmə okotol pəs netāmim kotisiai-in ilat, məto okəpanol nalpənən kəm ilat taprəkis.”

Məni rəha nəutahlimis
(*Luk 21:1-4*)

⁴¹ Kən Iesu təmatəpələh əpəh e Nimə Rəha Uhgın iuəhkir o pokis katəraikin-pən məni ikin matehm netāmim tepət kotəraikin-pən məni rəhalat. Kən netəm rəhalat nautə tepət kotəraikin-pən məni asol min. ⁴² Kən nəutahlimis kit ian-rat təmii-pən məni əkəku kəiu əm.* ⁴³ Kən Iesu təmaun-in rəhan min netāmim kotuwa kən məmə, “Iatən-ipinə kəm itəmat məmə nəutahlimis əh ian-rat pahrien, məto in təməraikin-pən məni asol taprəkis-in rəha netāmim min rafin. ⁴⁴ Ilat kəmotəraikin-pən rəhalat məni, məto tepət min əpəh latuənu. Məto nəutahlimis u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ipən rafin məni rəhan o nos-nəmtinən nigın nagwənən, kən tikə min əh-ikin.”

13

Iesu təmə Nimə Rəha Uhgın otisas
(*Mat 24:1-2; Luk 21:5-6*)

¹ Nian Iesu təmatiet e Nimə Rəha Uhgın, kən rəhan kit netəm tuelef təmən-ipən ron məmə, “!Iægätun, əplan-tu kəpiel asol min ne nimə min, kotəwir!”*

² Kən məto Iesu təmə, “Itəmat nakoatehm natimnat min əh, məto nian otatuwa itəm netāmim okotəhalkin-ohalkin kəpiel min rəha nimə min əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu.”

Nahməən asol otuwa
(*Mat 24:3-14; Luk 21:7-19*)

³ Uarisig lan, Iesu təmuwin matəpələh əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif ikin kitun nəplanən Nimə Rəha Uhgın entənipən-pən. Kən Jemes, Jon, Pita ne Antru kəmotuwa ron ilat pisin əm.

⁴ Kən moatətapəh ron məmə, “?Ən-tu məmə natimnat min əh

* **12:42:** Məni u tahmen-pən e tuente fatu. **12:43:** 2 Kor 8:12 * **13:1:** E Nimə Rəha Uhgın, kəmol nimə min e kəpiel asol min. Neen rəhalat kotəfigəm tahmen e foti-faif-tausan kilo. **13:2:** Luk 19:44

okotuwa nəghan? ? Kən nəmtətin ahro u otol pəs ekotitun məmə tınol nian ətuatip əh-roiu rəha natimnat min əh?”

⁵ Kən Iesu təməni-əpən kəm ilat məmə, “Onakoatəto wir itəmat o netənim, məsotegəhan-inən məmə koteiuə-in itəmat.

⁶ Kən məto netənim tepət okəpanotuwa e nərgək, kit otən məmə in Mesaea, kit otən məmə in, kən moteiuə-in netənim tepət.

⁷ “Kən okəmə nakotəto məmə netənim neen koatəmou əpəh iuəhkir otəmat, kən motəto min məmə neen min əpəh isəu kotoh min ilat min, məto niganməpitəmat otəsasiəpən. Natimnat min əh okotaupən motuwa pahrien, məto sənəmə namnun nian əh tınatuwa. ⁸ Nitan asol min okotəluagin, kən kantri min okotoh min ilat min, kən namig asol otəpanol ikin min rafin, kən nəumis asol otus netənim, məto natimnat min əh nətuounən əm rəha nahməən itəm otəpanuwa, kotahmen əm e pətan itəm təmol nərpən, kən mətuoun matəto nahməən məmə otəsuwəhən temək.

⁹ “Onakoatəto wir itəmat. Okiləs itəmat kan nakotətul e niganəmti kaonsel, kən okoh itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən min, kən onəkotətul əpən e netəm-iasol rəha kapman ne kig min məto-inu rəhak min u netənim itəmat. Kən onəkotən-iarəp Namnusən Təwir kəm ilat. ¹⁰ Məto okaupən kən-iarəp Namnusən Təwir kəm netənim ikin min rafin un, kən namnun nian təpanuwa.

¹¹ “Okəmə okotuwa motiləs itəmat kətan məmə onəkotətul e kaonsel, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotən naka. E nian ətuatip əh, onəkotən-iarəp əm nəghatən u Uhgən otosipinə kəm itəmat, məto-inu nəghatən u onəkotən, sənəmə rəhatəmat nəghatən, məto rəha Narmən Rəha Uhgən otosipinə.

¹² “Netənim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip min kəm rəhalat tikimər min məmə okotohamnu ilat, kən tata min okotol mihin min kəm nenətilat ətuatip min, kən nisualkələh okotətul motol nolən ahmen min əm kəm rəhalat tata min ne mama min məmə okotohamnu ilat. ¹³ Netənim rafin okotətəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasik mətoarus-pən natimnat min un okotol namnun, kən Uhgən otosmegəh.”

Nahməən asol əpəh Jerusalem

(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Nian əh, onəkotəplan ‘nat itəm Uhgən tatətəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgən tamkimik.’ (Etəm tətəfin nəghatən u, in otəkəike megəs-in mitun nipətin.) Kən e nian əh, netəm Jutia okotəkəike motaiu moatatig əpəh e nitot min. ¹⁵ Etəm tətameg ihluə e rəhan nimə, kən okol təsuwin minən e nipəg noa nimə

məmik rəhan natimnat. Otaiu əm magim. ¹⁶ Okəmə etəm otitasum, kən okol təsuwin minən latuənu o rəhan nıməhan məmik. Otaiu əm magim.

¹⁷ “!Kəsi! Nahməən asol o nıpitan itəm kəmotol nərpilat ne nıpitan kotapinahin nisualkələh. E nian əh okotos pik nahməən. ¹⁸ Otəfak əsanən kəm Uhgın məmə natimnat min əh okəsotuwamən e nian rəha nətəpən, inəh nian rəha nalip ne nuhuən ne, ¹⁹ məto-inu e nian əh, nahməən asol kəməsehmən kit ne kol mihin nəhlan e nian Uhgın təmətuoun mol natimnat mətoarus-pa u-roiu ne. Kən okəsehm minən nahməən asol kit tol min-nəhlan. ²⁰ Məto Uhgın təmətatip əkuəkır nian əh. Okəmə təməsətətıpən, kən suah kit okol təməsəmegəhən. In təmətatip rəkis nian əh o rəhan min netəmim itəm tınəmitəpun rəkis ilat məmə rəhan min.

²¹ “E nian əh, okəmə suah kit otən məmə, ‘!Əplan-tu Mesaea əpə!’ o ‘!Əplan-tu in əpəh!’ məto onakəsotahatətəən lan. ²² Onakəsotahatətəən lan məto-inu, Mesaea eiüə neen, ne ien eiüə min, ilat okotuwa motol nat pispis min, motol nat netəmim kotaut ron moteiüə əm. Ilat okotalkut məmə okəmə kotitun nolən, kən okotiuw-rəkis netəm min u itəm Uhgın tınəmitəpun rəkis ilat. ²³ !O natimnat min əh, oatəto! Enaupən rəkis minən-iarəp rafin natimnat min əh kəm itəmat.”

Nian rəha Neti Etəmim otuwa
(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ “Kən e nian nahməən asol əh otikə,

‘kən mit otəpis,

kən məwig otəsasiəən,

²⁵ kən məhau min e neai okotisas

kən natimnat asol min ikın e neai okotəloal.’

²⁶ Kən netəmim okotəplan io Neti Etəmim oekuwa e napuə e rəhak nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhak itəm otasiəgəpın rafin io.† ²⁷ Kən e nian əh, oekahl-ipən nagelo min rəhak kotuwın motəmik netəm min u Uhgın təmitəpun ilat motuwa, kargətəin əm ilat kitəh. Nagelo min okotuwın e nitən min rafin ağin e nətueintən məmə okotəmik ilat.

Kəruru nian itəm
Neti Etəmim otuwa lan
(Mat 24:32-36; Luk 21:29-33)

²⁸ “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik. Nian ətuatip itəm nelmin min kınotətuoun katəwiə, kən nimalin min kınəotəget, itəmat nəkotitun məmə nian əh inəh itəm nako-tasum lan rəhatəmat. ²⁹ Kən e nolən ahmen min əm, nian nakotehm məmə natimnat min u kınəotuwa, kən nəkotitun

13:15: Luk 17:31 **13:17:** Luk 23:29 **13:19:** Dan 12:1; Nol Əpən 7:14

13:22: Nol Əpən 13:13 **13:25:** Aes 13:10; 34:4; Joel 2:10 † **13:26:** Afin-tu Dan 7:13 **13:26:** Nol Əpən 1:7 **13:27:** Mat 13:41

əm məmə otəsuwəhən ekuwa mīn roiu agin. ³⁰ Iatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotimis rafinən mətoarus natimnat mīn əh okotuwa kol nīpahrienən lan. ³¹ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən mīn rəhak okol kəsotikəən. ³² Suah kit təsītunən nian o aua ətuatip rəha natimnat mīn əh. Nagelo mīn əpəh e neai kotəruru, kən io mīn Neti Etəmim ekəruru. Məto Tata Uhgīn əm in titun nian ətuatip əh.

Itəmat onakoatəto wīr itəmat
(Mat 24:42-44)

³³ “Onakoatəto wīr itəmat moataiir, məto-inu itəmat nəkotəruru nian əh rəhak oekuwa lan məmə otuwa nəghan. ³⁴ Otahmen e etəm-iasol kit tatuwīn məmə otaliwək əpəh ik pispis kit, kən məlin rəhan mīn iolwək məmə okotehm rəhan natimnat, kən mos-ipən rəhalat mīn wək kitiah kitiah. Kən mən-ipən kəm itəm e nafilua məmə otitaiir.

³⁵ “Kən itəmat onəkotaiir məto-inu itəmat nəkotəruru nian iərəmə rəha nīmə un otuwa lan. Kəruru məmə otuwa ehnaipən, o lapin, o fetukai tīnatərikrik, o mīt tīnatər. ³⁶ Kəruru, okəmə naka otuwa ueiuəhai əm. !Təsəwīrən məmə nakotapil nian in otuwa! ³⁷ !Məto nəghatən un itəm ekatən-ipinə kəm itəmat, ekatən mīn kəm netəmim mīn rafin məmə okotaiir!”

14

Netəm-iasol kəmoteam-in suatip o Iesu məmə okotoh
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian kəiu əm əh-ikin kəpanol lafet mil lan rəha Nuhagego-inən ne Pret u is Tikə Lan. Kən pris asol mīn, ne iəgətun mīn rəha Lou kəmoteam-in suatip o Iesu məmə okotiləs anion motohamnu. ² Kən kotəmə okəsotolən e nian rəha lafet məto-inu kətah nīmanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

Pətan kit təmau rəhn-kapə Iesu e senta
(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Kən Iesu təmətətig əpəh Petani ima Saimon u leprosi təmatol aupən. Nian təmətagwən, kən pətan kit təmos senta kit təmər e pətəl u kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Senta u, nəmiəwīn təwīr, kən nəmtin tiəkis, kəmol e noki nato, nig kit. Kən pətan əh təməht-irəkis, mau rəhn-kapə Iesu e senta əh. ⁴ Kən netəmim neen kəmotəpələh əh-ikin, neməha təmol ilat, kən moatən-ipən kəm ilat mīn məmə, “?Tahro matərəkīn senta? ⁵ !Okol tapol-salim-in tapos

məni asol tahmen e tri-hanrit tenarius,* mītun nos-ipənən kəm ian-rat mīn!” Kən moatəhai moatəhai.

⁶ Məto Iesu təmə, “!Otapəs-ta! ?Nakotəhai o naka? In təmol nat wīr kəm io. ⁷ Nian mīn rafin itəmat ian-rat mīn nəkotatig, kən okəmə nakotolkeike, nəkotitun nol-wīrən kəm ilat, məto io ekisatigən nian rafin kitat mīn itəmat. ⁸ Pətan u təmol nat u in titun. Təmau nipətik məmə otol əpen-əpenə o nian okəpanitənim io. ⁹ Ekatən pahrien kəm itəmat məmə, ikin mīn rafin okəpanamnus-iarəp Namnusən Təwīr, kən kəpanamnus mīn nat u pətan u təmol məmə okəsaluinən.”

*Jutas təmən məmə
otegəhan-in Iesu*

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Kən Jutas Iskariot in e netəm tuelef rəha Iesu, təmuwīn mehm pris asol mīn məmə otegəhan-in-pən Iesu kəm ilat. ¹¹ Nian kəmotəto rəhan nəghatən, kən kəmotagien ron, motəmə okəpanotos-ipən məni kit kəm in. Kən Jutas təmatəsağin əm nian wīr məmə otuwa kən otegəhan-in Iesu lan kəm ilat.

Nol əpen-əpenən o lafet rəha Nuhagego-inən

(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Nian tinuwa o nolən lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, kən kīnatətuoun nolən lafet, kən nolən rəhalat katoh neti sipsip o lafet rəha Nuhagego-inən. E nian əh, netəmim mīn rəha Iesu kəmotuwa ron motəmə, “? Nakolkeike məmə ekotuwin hiə motol əpen-əpenə ikin məmə onəkol lafet ikin rəha Nuhagego-inən?”

¹³ Kən Iesu təmahl-ipən rəhan kəiu etəmim mil məmə, “Onakian əh taon muəplan suah kit tatəhun pətəl asol kit təmətu-pən nəhau lan, kən nakuətəu-pən. ¹⁴ Əpəh e nimə itəm tatuwin-pən ikin, kən nakuətapəh o etəm-iasol rəha nimə un məmə, ‘?Iəgətun təmə noan u in hiə məmə itimat in ne rəhan mīn netəmim ekotagwən ikin e lafet rəha Nuhagego-inən?’ ¹⁵ Kən in otəgətun noan asol u in ilis ağin kīnəməlīn wīr rəkis natimnat ikin. Onakian əm mioal nīgitat ikin nagwənən.”

¹⁶ Kən kəmian taon muəplan natimnat tahmen-pən əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. Kən ilau kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

Iesu təmən-iarəp məmə Jutas otegəhan-in-pən in

(Mat 26:20-25; Luk 22:14, 21-23;

Jon 13:21-30)

¹⁷ Tīnehnaipən, Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotuwa, ¹⁸ motagwən e tepīl. Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekatən

* **14:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan vatu. **14:7:** Dut 15:11 **14:8:** Jon 19:40 **14:12:** Eks 12:6

pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit u ikin-u roiu kotagwən kələh kitat min, otegəhan-in-pən io kəm rəhak min tikimir.”

¹⁹ Kən rəhan min netənim nīkilat təməpou aɡin, kən moatətapəh kitiah kitiah ron məmə, “?Ei, Iərəmərə, pah u? ? Io?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm kit u netəm tuelef u koateer-pən pīret e pesin kitiah moatun. ²¹ Kən io Neti Etənim oekəike mimis məmə inu Naoa Rəha Uhgīn təmən mihin ne, məto kəsi o suah əh kəut kəsua itəm otegəhan-in-pən io Neti Etənim. !Təməwir əm məmə in təməsair-pəmən!”

Iesu ne kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən

(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20;

1 Kor 11:23-25)

²² E nian kəmoatagwən, Iesu təmos pīret məfak mən tagkiu ron kəm Uhgīn, kən məmkas mos-ipən kəm ilat məmə, “Otos, inu nīpətik.” ²³ Matig mos min kap wain məfak mən tagkiu ron kəm Uhgīn, mos-ipən kəm ilat, kən ilat rafin kəmotənim-pən lan. ²⁴ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nitak itəm tatol məmə nənīəkisən rəha nasituən in tatatul matəmegəh. Nitak u okəhtəg o netənim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat təfagə rat min. ²⁵ Ekatan pahrien kəm itəmat məmə oekəsənim minən wain u mətoarus-pən oepənənim min ikin Uhgīn otərəməərə ikin.” ²⁶ Kən motan napuən, uarisig kəpanotiet motuwīn əpəh Nitot Rəha Nīg U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

Pita otəpanən məmə in

təruru Iesu

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

²⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat rafin un onəpanotagim-tənin io məto-inu, Naoa Rəha Uhgīn tinəmən rəkis mihin aupən məmə Uhgīn otəpanoh etənim rəha nehman sipsip min, kən sipsip min okotaiu kitiah kitiah. ²⁸ Məto o nian oekəmegəh min, ekaupən-in itəmat muwīn əpəh Kalili.”

²⁹ Məto Pita təmə, “Nat ənnapin ilat rafin okotagim-tənin ik, məto io əm un okol ekəsagim-təninən ik.”

³⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Iatən pahrien kəm ik məmə o lapin huə, nian mənig otəsimmənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”

³¹ Məto Pita təmən əskasik məmə, “Nat ənnapin ekəkəike mimis kilau min ik, okol ekəsənən məmə ekəruru ik.” Kən rəhan rafin netənim kotən min tahmen e Pita.

*Iesu tæmuwin matæfak
æpæh Ketsemani*

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Kæn lapin kæmotuwîn æpæh kæmahwinu ikin kit, nærgin u Ketsemani, kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otæpælæh u ikin-u, pæs ekuwin mæfak.”

³³ Kæn mit Pita, Jemes ne Jon motuwîn, kæn nîkin tinatahmæ pik, kæn tinæto tærat agin. ³⁴ Kæn mæmæ, “Nîkik titahmæ pik, kæn iuæhkîr ekimis lan. Atæhalæpælæh u ikin-u matæhalaiir.”

³⁵ Kæn muwin mæsin min meiuaiu morin e nisip matæfak mæmæ, “Okæmæ suatip kit min æh-ikin, pæs nian æfigæm u otæsuwamæn ron io.” ³⁶ Kæn matæfak mæmæ, “Apa,” (u nipætin tæmæ ræhak tata), “ik nækitun nolæn natimnat min rafin. Awe, os-irækis nahmææn min u itæm okæpanotuwa. Mæto æsolæn ræhak nætæligæn, mæto ol nat naka itæm ik æm nakolkeike.”

³⁷ Kæn mitælig-pa mæto ræhan etæmim milæhal kinæhlapil. Kæn tæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “? Saimon, nakatapil, o? ? Tahro næsaiiræn-tu aua kitiah æm?” ³⁸ Kæn mæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “Onakæhlaïir mæthælæfak matæhalehm wir mæmæ onakæshaluwînæn e nelmi ios-ipæn-os-ipæn. Nîkitæmæhal tolkeike, mæto nipætætæmæhal tæpou.”

³⁹ Kæn tæmapæs min ilæhal, mitælig-pæn min matæfak matæn æm nat kitiah. ⁴⁰ Kæn mitælig-pa min, mæto kinæhlapil min, minæhalærwuru naiiræn, kæn minæhalærwuru min mæmæ okæhalæn-ipæn naka kæm in.

⁴¹ Tæmuwin min kæn mitælig-pa mau kisil, mæto kætæhlapil, kæn tæmæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “? Nakatæhalapil æh mæthlameg? !Nahmen! Nian tinuwa mæmæ io Neti Etæmim okegæhan-in-pæn io e nelmi netæm nol tæfagæ rat. ⁴² !Halætul-ta, kotuwîn! ðhalæplan, etæmim u tategæhan-in-pæn io, in tatuwa.”

Tikimir min ræha Iesu kæmotaskælim in

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53;

Jon 18:3-12)

⁴³ Iesu tæmatahghat æh, kæn Jutas in e netæm tuelef ræhan min titaupæn-in nimanin netæmim. Neen kotæmik naip ræha næluaginæn, ne kæsou-æsou motuwa. Netæm min un, pris asol min, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel kæmotahl-ipa ilat. ⁴⁴ Suah un tategæhan-in Iesu kæm ilat tinæmæn rækis kæm ilat mæmæ, “Suah æh oekætulim-pæn lan u, nækotitun æm mæmæ suah æh in æh. !Nakotaskælim motos motuwîn motaskælim wir!”

⁴⁵ Kæn æmun Jutas tæmuwa iuæhkîr o Iesu, kæn mæn mæmæ, “Iægætun,” kæn mætuilim-pæn lan. ⁴⁶ Kæn netæm min æh

kəmotuwa motaskəlīm tiəkis. ⁴⁷ Məto ilat kit rəha Iesu təmatətul iuəhkīr olat təmew rəhan naip e nəmeen mətatip rəkis matəlgi slef kit lan rəha pris asol aḡin.

⁴⁸ Kən Iesu təmə, “? Tahro nakotəmīk naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou motuwa məmə onəkotiləs io? ? Nikitəmat təht məmə io emit netəmim muwin kotəluagin o kapman, o kəm-naka io iohamnu itəm kit? ⁴⁹ Nian mīn rafin kitat mīn itəmat əpəh e Nīmə Rəha Uḡin ekatəgətun netəmim ikin. ?Kən nakotahro məsotaskəlīmən io? Məto nat Naoa Rəha Uḡin təmən, otəkəike muwa mol nīpahrienən lan.”

⁵⁰ Kən rəhan mīn rafin netəmim kīnotapəs in, kən motaḡim-tənin. ⁵¹ Kən etəm aluə kit itəm təməlkəhau-in nīməhan kit, matuarisig-in Iesu, kən netəmim neen kəmotiləs, kiləs-arəpən lan, ⁵² kən rəhn nīməhan tikis, taiu piəpiə əm magim.

Iesu təmətul e nīganəmti kaonsel mīn

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵³ Kən titalugin əh, kəmos Iesu motuwīn əpəh ima pris asol aḡin u katuəfīmīn rafin pris asol mīn, ne iəgətun mīn rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel ikin. ⁵⁴ Kən Pita tan təlig-təlig muarisig-in ilat muwin əpəh latuənu ima pris asol aḡin ikin. Kən təmuwin əpəh e iat matəpələh ilat mopael mīn rəha pris asol aḡin moatəto nīgəm. ⁵⁵ Kən pris asol mīn ne netəmim rafin rəha kaonsel kəmoategəs-in nīpəgnəmtin mīn neen e Iesu məmə okotohamnu ron. Məto kəsotehmən kit ne. ⁵⁶ Kən netəmim tepət kəmotēiuə e Iesu, məto rəhalat nəghatən tətaiu pišin-pišin.

⁵⁷ Kən neen kotətul moteiuə lan məmə, ⁵⁸ “Emotəto təmən məmə otərəkin Nīmə Rəha Uḡin u netəmim əm kəmotol e nelmilat, məto e nian tatol kisil lan, təpaniləkin mīn nītāin u kəsolan e nelmitəm.” ⁵⁹ Kəmotən nəhlan məto ilat mīn, rəhalat nəghatən tətaiu pišin-pišin.

⁶⁰ Kən pris asol aḡin təmətul aupən-in ilat kən mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nə səghatən? ?Tahro e nəghatən mīn əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?”

⁶¹ Məto Iesu təpnapin əm mə səghatən, kən pris asol aḡin apon təmən-ipən mīn məmə, “?Tahro? ?Ik Mesaea u Neti Etəm katənwiwi?”

⁶² Kən Iesu təmə, “!Əwəh, io u! Onəpanotehm io Neti Etəmim ekatəpələh e rəhn matip Uḡin u nahgin tepət, kən panotehm mīn io e napuə e neai ekatuwa.”

⁶³ Kən pris asol aḡin tearəsin rəhan natimnat məto-inu nīkin təmərat o nəghatən rəha Iesu, kən məmə, “Okəsotegəs-mīnən suah kit məmə otən mīn nat kit lan. ⁶⁴ !Nīnəmotəto

rækis tatəghat rat e Uhgín! ?Nakotahrətəlig? ?Okotahro suah u?" Kən ilat rafin kəmotən məmə otəkəike mímis.

⁶⁵ Kən kəmotol mīlə e Iesu, kən neen kəmotagəh lan, neen kotəlis nīganəmtin motoh kən motəmə, "¡Ei, ik ien rəha Uhgín! !Ən-tu məmə pah u təməh ik!" Kən mopael mīn rəha pris asol agin kəmotem.

*Pita təmən məmə
in təruru Iesu
(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62;
Jon 18:15-27)*

⁶⁶ Kən Pita təmətan əh əpəh ləhau e iat. Kən slef pətan kit rəha pris asol agin təmuwa. ⁶⁷ Kən məplan tatəto nīgəm, kən təmisilu wir məmə, "Ik mīn itəmlau Iesu etəm Nasaret nəmatuan."

⁶⁸ Məto Pita təmən-iamnin, kən məmə, "Iəkəruru nat un nakatən," kən muwin matətul əpəh e ket rəha iat. Kən mənig kit təimnən.

⁶⁹ Kən pətan un təməhm mīn ikin əh, kən mən-ipən kəm netəm kotətul əh-ikin məmə, "Suah u in ilat kit." ⁷⁰ Məto Pita təmən-iamnin mīn.

Kən təsuwəhən, netəm kotətul əh-ikin kəmotən-ipən mīn kəm in məmə, "Nīpahrienən, ik mīn ilat kit məto-inu ekotitun məmə ik etəm Kalili."

⁷¹ Məto tinətuoun maun-in nəratən mīn koatisi-pən o Uhgín moatuwa ron okəmə teiuə. Kən təmos noanawil məmə, "¡Iəkəruru suah əh nakotəghat-in!"

⁷² Kən roiu agin-əh mīn mənig tinimnən mīn, kən nīkin tinəht nəghatən rəha Iesu məmə təmən minu lan məmə, "Mənig otəsimnənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io." Kən Pita tinəto tərət kən mətasək.

15

*Iesu təmətul e
nīganəmti Pailat
(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5;
Jon 18:28-38)*

¹ Kən laulaugin agin pris asol mīn, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne iəgətun mīn rəha Lou, ne netəmim mīn rafin rəha kaonsel kəmotuəfimin ilat mīn, kən moatələhəu nəghatən kit məmə okotohamnu Iesu. Kəmotən-ipən kəm netəmim neen məmə okotəlis Iesu kən motit motuwīn motəhlman-pən e nelmī Pailat, u kapman asol rəhalat. ² Kən Pailat təmətapəh ron məmə, "?!k kig rəha netəm Isrel?" Kən məto Iesu təmə, "Ik nəmən mihin."

³ Kən pris asol min kəmotən-iarəp nolən tepət lan. ⁴ Kən Pailat təmətapəh ron məmə, “? Tahro nakəsuhalpənən? ? Nəməto kəmotən nīpəgnəmtin tepət lam?”

⁵ Məto Iesu təsəghat minən, təmərnapin əm, kən Pailat narmın təmiwig ron.

Pailat təmən məmə Iesu otəkəike mimis

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25;

Jon 18:39–19:16)

⁶ E nup min rafin, nian katol lafet lan rəha Nuhagego-inən, nolən rəha kapman u Pailat məmə in otahl-iarəp suah əpnapin əm kit e kalapus, suah kit itəm netəm Isrel kəmoatən. ⁷ Kən suah kit u, nərgin u Parapas, tətətig e kalapus ilat in min neen, məto-inu kəmotəhamnu etəmim e nian kəmatəmou o kapman. ⁸ Kən nīmanin netəmim kəmotuwa o Pailat motən-ipən kəm in məmə otol əm nat kitiəh tahmen-pən e itəm tatol nian min, mahl-iarəp suah kit e kalapus.

⁹ Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “? Nakotolkeike məmə ekahl-iarəp kig rəha netəm Isrel?” ¹⁰ Təmən nəhlan məto-inu in tinitun rəkis məmə pris asol min kəmos-ipən Iesu e nelmin məto-inu kotetəhak.

¹¹ Məto pris asol min kəmotəkəike kəm nīmanin netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, məto sənəmə Iesu. ¹² Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “? Məto ekahro e suah u itəmat nəmotəmə in kig rəha netəm Isrel?”

¹³ Kən kəmotagət əfəməh məmə, “! Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁴ Kən Pailat təmətapəh min olat məmə, “? Nolən tərət naka u suah u təmol?” Məto kəmotagət əfəməh min məmə, “! Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁵ Kən Pailat təmolkeike məmə otol nikilat, kən mahl-iarəp Parapas, kən məhlman-pən Iesu e nelmi rəhan mopael min məmə okotalis motətu-pər e nig kəməluau.

Mopael min kəmoatol

milə e Iesu

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Kən mopael min rəha Pailat kotiləs Iesu motuwın əpəh imə e nīmə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael min kotuwa kitəlau lan. ¹⁷ Kən motuwın-in-pən kot asiə tahmen əm e kot rəha kig, kən motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan itəm tahmen e hat rəha kig, kən motəfauin-pən kəm in. ¹⁸ Kən motol milə lan motəmə, “Itəmat ekotos-ipinə nisiiən kəm ik, kig rəha netəm Isrel.” ¹⁹ Kən motoh rəhn-kapə e noanig, motagəh

lan, motisin nulilat mämə koatos-ipən nisialien eiuən kəm in.
²⁰ Nian kəmotahkul rəkis lan, kən motapeg rəkis kot asiə un,
 kən motuwın-in-pən əh rəhan natimnat, kən motit motuwın
 mämə okotəht-ipən e nig kəməluau.

*Kəməht-ipən Iesu e
 nig kəməluau*

*(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43;
 Jon 19:17-27)*

²¹ E suatip, kəmotehm suah kit etəm Saerin, nərgin u Sai-
 mon. In tata rəha Aleksanta ne Rufas. Tatuwin Jerusalem,
 kən moatəkəike kəm in mämə otıləs nig kəluau. ²² Kən kəmotit
 Iesu motuwın əpəh ikin kit katən mämə, Kolkota, u nıpətin
 təmə Louipil-uipil. ²³ Kən kəmosos-ipən wain u kəmol pıləh-
 pıləh ilau mərisin u mir mämə otənim pəs təsətoən nahməən e
 nıpətin, məto tapəs nənimən.

²⁴ Kən kəmotıləs Iesu motuwın motəht-ipən e nig kəməluau.
 Kən motoor rəhan natimnat moturin tais ron mämə pah otos.
²⁵ Kəmətu-pər Iesu e nig kəməluau e nain kilok laulaugin,
²⁶ kən motəte-rəkis nıpəgnəmtin u kəmotehm lan mämə, IN KIG
 RƏHA NETƏM ISREL, kən motəht-ipən nəghatən un e rəhan nig
 kəməluau. ²⁷ Kən etəmim kəiu itəm kətuəluagin o kapman
 mətioh netəmim, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nikalın
 matip, kit e nikalın mol.*

²⁹ Kən netəmim itəm kotaliwək e suatip, moatanu-anu
 rəhn-kapəlat kəm in moatol milə lan motəmə, “Ei, ik nəmən
 mämə onakərəkın Nimə Rəha Uhgın kən nian tatol kisil lan
 u, nəpaniləkin min in pisin. ³⁰ Eiuaiu-tu e nig kəməluau un,
 mosmegəh atip-tu lam.”

³¹ Pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotol əm nat
 kitəh motalah-əmnu motəmə, “Təmasitu e netəmim tepət,
 məto okol təsasitu atipən lan. ³² Təwir pəs kitat kotehm-tu
 Mesaea u, kig rəha netəm Isrel, oteiuaiu e nig kəməluau pəs ki-
 tat koatəplan motahatətə lan.” Kən etəmim mil u katəhaləkul
 iləhal Iesu kınatuən min nəghatən rat lan.

Iesu tinimis
*(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49;
 Jon 19:28-30)*

³³ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napinəpən
 təmeiuaiu mirəfin nat. ³⁴ Kən e tri kilok Iesu təmagət əfəməh
 mämə, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” Nıpətin rəhan nəghatən
 təmə, “!Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ?Tahro nakatapəs io?”

15:21: Rom 16:13 **15:24:** Sam 22:18 * **15:27:** E kopi oas min tepət rəha
 Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 28 tikə. **15:29:** Sam 22:7;
 109:25; Mak 14:58 **15:34:** Sam 22:1

³⁵ Netāmim neen kəmoatətul əh-ikin kəməsotəto wīrən nəghatən un, kəmotən məmə, “Haləto-tu. Tətaun-in Elaija.”
³⁶ Kən ilat kit təmaiu muwīn miuw-pən wain u tagin e nat kit tame-ame tahmen e katən, maru-pər e nuwig tuwīn o Iesu məmə otənim. Kən məmə, “Pəs-tu kotehm-tu məmə Elaija otuwa miləs-iahau, o kəp.”

³⁷ Məto Iesu təmagət əfəmäh min, kən rəhan namegən tiet.

³⁸ Kən əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, niməhan itəm tatəkulosig-in İkin Tasim Agin İkin, təməhap məsin kəiu əpəh ilis mətoaruspa əpəh ləhau. ³⁹ Kən etəm-iasol rəha mopael min itəm təmatətul e nīkali Iesu, təməhm məmə təmimis min-nulan, kən in təmən məmə, “!Nīpahrienən, suah u in Neti Uhgīn pahrien!”

⁴⁰ Nīpitan neen kəmoatətul isəu motasıpa moatehm. İlat neen u Meri Maktala, ne iahunin iti Jemes əkəku ne Joses, ne Salome. ⁴¹ İləhal kəmatəhalətəu-pən Iesu nian təmətatig Kalili, mətəhləsitu lan. İlat nīpitan tēpət kəmotər kan əpəh Jerusalem ilat Iesu.

Josep təməhluaig-in Iesu

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56;

Jon 19:38-42)

⁴² Kən nian əh Iesu təmimis lan, in nian rəha nol əpen-əpenən natimnat rəha Sapat, kən olawigin nian rəha Sapat, kəsolən wək lan. Tinehnaipən, ⁴³ Josep in etəm Aramatia tinuwa. In etəmim kit rəha kaonsel itəm katisiai-in. In nīkin təməht pik nərəmərən rəha Uhgīn. Kən təməsəginən muwīn ima Pailat İkin matətapəh-in nīpəti Iesu. ⁴⁴ Nian Pailat təməto məmə Iesu tinimis rəkis, kən təməut maun-in etəm-iasol rəha mopael min matətapəh ron məmə, “?Katən pahrien məmə Iesu tinimis rəkis?”

⁴⁵ Məto etəm-iasol rəha mopael min təmə, “Nīpahrienən, tinimis rəkis.” Pailat təməto nəghatən un kən megəhan-in-pən nīpəti Iesu kəm Josep. ⁴⁶ Kən Josep təmuwīn mos-nəmtin niməhan ruən kit muwa miləs-iahau Iesu e nig kəməluau malpin lan, miləs muwīn mələhəu-pən e nīpəg kəpiel u kīnəmel rəkis məmə okol suwit İkin. Kən məsəpəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosig-in-pən nīpəg kəpiel un lan. ⁴⁷ Kən Meri Maktala ne iahunin iti Joses, ilau kəmuəplan İkin-u kəmələhəu-pən Iesu İkin.

16

Iesu tinəmegəh

e rəhan nimisən

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12;

Jon 20:1-10)

¹ Nian rəha Sapat tinuwa minuwın rəkis, kən Meri Maktala ne iahunin iti Jemes, ne Salome kəməhalos-nəmtin nat pien-pien min u nəmiəwilat təwir məmə okəhalol-pən e nıpəti Iesu. ² Lauaugin agin mit tinatər e Sante, pətan miləhal un kəmatəhaluwın e suwit. ³ Nian kəmatəhaluwın e suatip kən mətəhalən kəm iləhal min məmə, “?Karmə pah otasitu etəhal mahuin rəkis kəpiel asol əpəh e nıpəg kəpiel?” ⁴ Məto-inu kəpiel əh kəpiel asol. Məto nian kəməhaluwa iuəhkir, məhalətag-pən məhaləplan kinahuin rəkis kəpiel.

⁵ Kəməhaluwın imə e nıpəg kəpiel məhaləplan etəm alua kit tatəpələh e rahləhal-matip, tatuwin e kot əfəməh ruən kit, kən iləhal kəmahlaut pik ron. ⁶ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Səhaləgin pikən. Natəhaleam-in Iesu etəm Nasaret, etəm kəmətu-pər e nig kəməluau, məto in tikə u ikin-u roiu. In tinəmegəh rəkis e rəhan nimisən. Halehm-tu nəmeen u kəmələhəu-pən ikin. ⁷ Kən roiu onakəhaluwın məhalən-ipən kəm rəhan min netəmim məsəhalapəsən Pita, məmə in otaupən matuwın Kalili, kən onəkotuarisig-in motuwın motehm əh-ikin məmə inu tinəmən rəkis mihin ne kəm itəmat.”

⁸ Kəmahlaiu məhaliet e suwit məhlagim, məto-inu kinəhaləgin pik matəhlesiəp. Kən məhaluwın məsəhalənən nat kit ne kəm netəmim məto-inu kinəhaləgin pik.

[Nəghatən rəha Mak təmol namnun ikin-u kən netəm pisin kotilpin ves 9 mətoarus-pən ves 20]

*Iesu təmiet-pa
o Meri Maktala
(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)*

⁹ Nian Iesu təməmegəh min e Sante laulaugin agin, kən maupən miet-pa o Meri Maktala, aupən təməhg-iarəp narmin rat sepın lan. ¹⁰ Kən Meri təmuwin mən-ipən kəm rəhan min netəmim itəm kəmotan ilat min ilat aupən, məto nikilat titahmə pik kən motasək. ¹¹ Məto nian kəmotəto məmə Iesu tinəmegəh rəkis e rəhan nimisən, kən miet-pa o pətan əh, məto ilat kəməsotənən nıpahrienən lan.

*Iesu təmiet-pa o rəhan etəmim mil kəiu
(Luk 24:13-35)*

¹² Uarisig, Iesu təmiet-pa o etəmim mil kəiu kəmiəsipən Jerusalem mətian e suatip, məto e nian əh nıpətin təmol pisin. ¹³ Kən ilau kəmiatəlig min mian muən-ipən kəm ilau min neen, məto ilat kəməsotən minən nıpahrienən elau.

*Iesu tāmiet-pa o
rəhan netəm lepīn*

(*Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Wək 1:6-8*)

¹⁴ Kən uarisig, Iesu tāmiet-pa min o rəhan netəm lepīn nian kəmotagwən matəhai ilat məmə, “Itəmat nakəsotahatətəən lak, rəhatəmat-kapə tiəkis pik.” Təməhai ilat məto-inu kəsotahatətəən e netəm kəmotehm məmə tinəmegəh rəkis e rəhan nīmīsən.

¹⁵ Kən mən-īpən kəm ilat məmə, “Otuwīn motən-iarəp Nam-nusən Təwīr kəm netəmim min e nītən min rafīn. ¹⁶ Etəm otəto Namnusən Təwīr tahatətə lan kən mol baptais, Uhgīn otosmegəh. Məto etəm təsahatətəən lan, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. ¹⁷ Kən netəm okotahatətə lak, Uhgīn otol ilat kotol nat pīspīs min. Okotəhg-iarəp narmin rat tepət e nərgək, kən motəghat e nəghatən ik pīsīn pīsīn min. ¹⁸ Ilat kotītun naskəlīmən sinek u tatus itəm, motītun nənimən nat kətakonə lan, məto okol təsərəkīnən ilat. Ilat motītun nələhəu-pənən nelmīlat e netəm kotīmīs kotəmegəh.”

*Iesu tinər matuwīn e neai
(Luk 24:50-53; Wək 1:9-11)*

¹⁹ Kən nian Iərəməərə Iesu tinəghat rəkis kəm rəhan min netəmim, kən Uhgīn tinos minuwīn e neai, kən in tatəpələh e nīkali Uhgīn matīp, ikīn rəha nəsanənən ne nīsiāiīn. ²⁰ Kən rəhan min netəmim kəmotiet motuwīn motamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh ikīn min rafīn. Kən Iərəməərə tətəsitu elat matol nəmtətīn tepət. Kən nəmtətīn min əh koatol nəfigəmən məmə rəhalat nəghatən in nīpahriənən.

Luk Namnusən Təwir Rəha Iesu Kristo Itəm Luk Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha Iesu, məto in fren wir kit rəha Pol, kən təmaliwək tepət ilau Pol. In sənəmə etəm Isrel, in Iaihlua əm kit, məto in iəfak kit. In tokita kit itəm təmol wir sikul. In təməplan wir natimnat itəm kəmotiet e nəmegəhən rəha Iesu. In təməte naoa mil u: Namnusən Təwir Itəm Luk Təməte, ne Wək Mın Rəha Aposol Mın.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin kəm rəhan kit fren, nərgin u Teofilas. Nipəti nərig u məmə, “Etənim itəm tolkeike Uhgın.” Luk təməte naoa u tatuwin o suah u, məto in titun məmə Iaihlua mın tepət okotafin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netənim tepət, nikilat təht məmə Luk təmətətig Rom o Sisaria nian təməte naoa u. E nian əh, namnusən tepət e Iesu təmitəlau.

?Təməte naoa u o naka? Luk tolkeike məmə otəte namsu kit itəm təuatip məhag-əhag wir e nəmegəhən rəha Iesu. Kən in təməghat ilat netəm kəmotaliwək ilat Iesu moatəplan wək rəhan. Nian təməto rəkis rəhalat nəghatən, kən Luk təməte naoa u. In tolkeike məmə otəgətun məmə Iesu in etəm pahrien kit, məto in təməsolən nolən rat kit. Kən in Uhgın, kən in Iosmegəh.

¹ Teofilas, ik etəm-iasol katisiai-in ik.

Netənim tepət kəmotalkut pik məmə okotəte rəkis ətuatip namnusən rəha natimnat mın itəm Uhgın təmol ilugın itimat.

² Kəmotəte rəkis natimnat itəm netənim neen kəmotən, netəm mın əh kəmotətig e nian rəha nətuounən rəha natimnat mın əh, kən ilat kəmotehm ətuatip e niganəmtilat natimnat mın əh, kən moatən-iarəp. ³ Kən io emitəp wir nəghatən mın lan məmə ekıtun wir natimnat mın əh e nətuounən rəhan, kən roiu rəhak nətəligən məmə təwir io mın ekəte rəkis ətuatip natimnat rafin mın əh məmə onakatafin. Ekəte ətuatip natimnat itəm kəmotəupən, kən natimnat itəm kəmotuarisig. ⁴ Ekolkeike məmə ekən natimnat mın əh kəm ik məmə nəkitun ətuatip nipahrienən rəha namnusən itəm kəmən rəkis.

Nagelo təməghat-in naiirən rəha Jon Baptais

⁵ E nian rəha suah kit, nərgin u Herot Asol, kig rəha Jutia, inəh pris kit nərgin u Sekaraea. In kit e pris mın kətaun-in ilat məmə, Pris mın rəha Apia, u təmisi-pən e noanol rəha

pris u Aron aupən ikin. Rəhan pətaguihl, nərgin u Elisapet, kən in min təmisi-pən e noanol rəha pris u Eron. ⁶ Kən ilau kuətuatip e niganəmti Uhgın, kən e nian rafin katuətəu-pən wir nolən rəha Lou ne nəghatən min rəhan, kən məsuərəkinən kit. ⁷ Məto nətilau tikə məto-inu Elisapet, in təmseməkən mətoahgin minipitaguıhl, kən ilau kərən kinuaguıhl.

⁸ Kən nian ətuatip tinuwa məmə, Pris min rəha Apia okotuwin e Nimə Rəha Uhgın motol rəhalat wək. Kən Sekaraea, in min təmuwin mol wək rəha Uhgın. ⁹ E nolən rəha pris min, ilat koatəra kin kəpiel əkəku min kotahmen-pən e taes məmə okotegəs-in məmə otəgətun pah otol wək e Nimə Rəha Uhgın məmə otuwaan nat pien-pien itəm tatuwin kəm Uhgın. E nolən əh təməgətun Sekaraea. ¹⁰ Kən e nian itəm təmuwin imə matuwaan nat pien-pien, nimanin netəmim tepət koatətul ihluə katəfak.

¹¹ Kən nagelo kit rəha Uhgın tiet-arəpa ron matətul əh e rəhan matip ikin, itəm katuwaan nat pien-pien min ikin. ¹² Kən nian Sekaraea təməplan, kən narmin təmiwig mətasiəp minəruru əfəməh nat, kən nəginən təmərıoah e nikin. ¹³ Məto nagelo təmən-ipən məmə, “Sekaraea, əsəginən, məto-inu Uhgın tinəto rəham nəfakən. Kən rəham pətaguihl Elisapet otıləs nətin kit iərman. Kən onakəkəike maun-in nərgin məmə Jon. ¹⁴ Kən onakəto təwir kən magien, kən netəmim tepət okotagien o naiirən rəhan, ¹⁵ məto-inu in otuwa etəm-iasol e niganəmti İərəmərə. Kən in otəsənimən wain ne nənimən əskasik min. Kən Narmin Rəha Uhgın otərıoah e nəmegəhən rəhan, nian otətətig əh e nərpi rəhan mama, matuwin əm nulan nian rafin. ¹⁶ Kən in otiuw-pa netəm Isrel tepət kotitəlig-pa o İərəmərə, Uhgın rəhalat. ¹⁷ Kən in otətaupən-in İərəmərə e narmin ne nəsanənən rəha Elaija məmə in otəuhlin nətəligən rəha tata min koatitəlig-pən min o rəhalat nisualkələh min, kən in otəuhlin min netəm koatəht nəwia Uhgın okotuwa min e nenatigən rəha netəm kotətuatip. E nolən əh, in otol nəpen-əpenən o nəmegəhən rəha netəmim o nuwamən rəha İərəmərə.”

¹⁸ Kən Sekaraea təmən-ipən kəm nagelo məmə, “?Oekahro min-nulan mitun məmə nat u otuwa mol nıpahrienən? Məto-inu io enaguıhl rəkis, kən rəhak pətan tinipitaguıhl min.”

¹⁹ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “İo, nərgək u Kapriel, kən io iatətul e niganəmti Uhgın e nian rafin. Kən in təmahl-ipa io məmə ekuwa məghat kəm ik, kən mən-pinə namnusən təwir u. ²⁰ !Ətəlig-in-tu! Naməm oteko kən

onakəsagətən mətəarus-pa nakehm nīpəti nəghatən u, mətə-inu nəməsənən nīpahrienən e rəhak nəghatən. In otuwa mol nīpahrienən e nian ətuatip rəhan.”

²¹ Kən e nian əh, netəmim kəmoatəsahgin Sekaraea, kəmoatətəlig-in məmə tahro tīnan tīnuwəh-pik nəhlan e Nīmə Rəha Uhgīn. ²² Kən nian in təmuwa ihluə, mətə tīnəruru nəghatən, kən ilat kīnotitun məmə in təmehm nat kit tahmen e napilaiirən. In təmasgəwīn-asgəwīn əm e nelmīn kəm ilat, məsagətən mətə-inu namən təmeko.

²³ Nian rəhan wək rəha pris e Nīmə Rəha Uhgīn tīnol namnun, kən in təmītəlig-pən latuənu. ²⁴ Kən təsuwəhən, rəhan pətəguīhl tīnəpəs məwīg e suakəku. Kən e məwīg faif, pətəguīhl u in təmatəhluaig əm latuənu, ²⁵ kən in təmən məmə, “Inu wək əm rəha Iərəməərə. Aupən ikin, nətik tikə kən etaulis. Mətə roiu əh, Uhgīn təmol təwīr ron io, kən nīkin tagien məmə ekiləs nətik, kən io esaulis mīnən e nīganəmti netəmim.”

Nagelo təmən-iarəp məmə Iesu otair

²⁶ Nian Elisapet tīnəpək-əpək mīnos məwīg sikis, Uhgīn təmahl-ipən rəhan nagelo, nərgīn u Kapriel, məmə in otuwīn e nītən Kalili e taon kit, nərgīn u Nasaret. ²⁷ In təmos nəghatən kit matuwīn rəha pətan kit itəm iərman təsuwīnən əh mehm, mətə kīnən rəkis məmə okos rəhan kətīm kan mə rəha suah kit, nərgīn u Josep. In mīpī Kig Tefit rat. Kən pətan əh, nərgīn u Meri. ²⁸ Kən nagelo təmuwīn met-arəpən, kən mən kəm in məmə, “Təwīr, Meri. Uhgīn təmələhəu rəhan nəwīrən kəm ik, kən mətətig itəmlau mīn.”

²⁹ Mətə Meri tīnatəruru əfəməh nəghatən əh, kən nīkin tīnatəht pik məmə nīpəti nəghatən əh tahro. ³⁰ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Əsəginən, Meri, mətə-inu Uhgīn təmītəpun məmə in otawte-in rəhan nəwīrən kəm ik. ³¹ Kən inəh, ik onakəpəs-in məwīg e nətīm kit, kən mīləs iərman. Kən onəkəun-in nərgīn məmə Iesu. ³² In otuwa etəm-iasol kən etəm kəike, kən okaun-in məmə Nəti Uhgīn Ilis Agīn. Kən Iərəməərə Uhgīn otol in tuwa Kig, tahmen-pən əm e tīpīn rat Tefit. ³³ Kən in otərəməərə e noanol mīn rafin itəm koatīsi-pən e Jekop, kən rəhan nərərəməərən otətig līlīn matuwīn matuwīn namnun tikə.”

³⁴ Kən Meri təmən-ipən kəm nagelo məmə, “?Oekahro mīnulan mīləs suakəku kit okəmə esətəu-pənən əh iərman?” ³⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Narmīn Rəha Uhgīn otuwa matīg lam, kən nəsanənən rəha Uhgīn Ilis Agīn otəfətāin ik. Kən inəh, suakəku onəkīləs, okaun-in məmə in təmīsi-pən o Uhgīn, kən in Nəti Uhgīn. ³⁶ Kən iatən kəm ik məmə ik kit

Elisapet tinəpək-əpək rəkis in nətın kit iərman, nat əpnapın in tinipətaguihl rəkis. Kəmatən lan məmə pətaguihl itəm təseməkən, məto roiu əh tinəpəs məwig sikis rəkis e nətın. ³⁷ Natımnat mın u tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgın məmə, ‘Uhgın titun nolən natımnat rafın, kən nat kit təsiəkisən ron.’ ” ³⁸ Kən Meri təməni-ipən məmə, “Əwəh, io pətan iolwək əm rəha İərəmərə. Pəs in otol kəm io nat naka itəm ik nınən rəkis.” Kən nagelo təmapəs in, kən matuwın.

Meri təmalıwək matuwın məmə otətag Elisapet

³⁹ Uarisig lan təsuwəhən, Meri təmıet iman ikın malıwək uəhai əm matuwın əpəh ikın e nıtot mın e taon kit rəha nıtən Jutia məmə otətag in kit Elisapet, ⁴⁰ kən in təmuwın latuənu rəha Sekarəea, muwın imə matən təwır kəm Elisapet. ⁴¹ Kən e nıan Elisapet təməto nəghatən rəha Meri, suakəku un itəm tətətig əpəh e nərpın təməut, kən Narmın Rəha Uhgın təmə e nıki Elisapet. ⁴² Kən təmagət əfəməh məmə, “!Uhgın təməol təwır kəm ik taprəkis-in nıpıtan mın rafın, kən in otol təwır kəm suakəku itəm onəkıləs! ⁴³ Ekısıtunən məmə o naka Uhgın təməol təwır kəm io mın-nulan məmə mama rəha İərəmərə rəhak təmuwa mətag io. ⁴⁴ İatən nəhlan məto-inu e nıan emətəto rəham nəghatən, kən suakəku un itəm tətətig əpəh e nərpık təmagien məut. ⁴⁵ Kən Uhgın otol təwır kəm ik məto-inu nəməni nıpahrienən e nəghatən itəm İərəmərə təməghat-in lam.”

Napuan rəha Meri

⁴⁶ Kən Meri təməni məmə,
 “E nəmegəhən rafın rəhak, iatənwiwi İərəmərə,
⁴⁷ kən nıki tətəgien pık o Uhgın İosmegəh rəhak,
⁴⁸ məto-inu io pətan iolwək əm rəhan itəm io nat əpnapın əm,
 məto nıkin tatəht io.
 Kən roiu ne matuwın, netəmim rafın okotən məmə Uhgın
 təməol təwır kəm io;
⁴⁹ məto-inu Uhgın u nəsanənən rəhan in iahgın,
 in təməol nat pıspıs mın təwır pık agın kəm io,
 kən nərgın in tasım.
⁵⁰ Kən in tətəsəkıtun netəm mın u itəm koatısıai-in in, inu
 netəm rəha noanol mın əupən ikın mətoarus-pa itəm
 rəha noanol mın kəsotaiirən əh.
⁵¹ In təməol nat pıspıs mın e nəsanənən e nelmın.
 In təməhl-ıarəp netəm kotalısıt e nətəlıgən rəhalat.
⁵² In təməs-ıəhau iərəmərə mın e rəhalat nərəmərəən,
 kən in təməıləs-ıpər netəm mın u rəhalat nətəlıgən teıuıu.

⁵³ Netəm itəm nəumis tatus ilat, in tətəgwən ilat e nagwənən itəm təwīr,
kən netəm rəhalat nautə tepət, in tətahl-iarəp ilat kən nat tikə e nelmilat.

⁵⁴ Uhgīn təmasitu e noanol mīn rəha Isrel u rəhan iolwək mīn, kən təməsaluīnən məmə otasəkitun ⁵⁵ Epraham ne rəhan mīn noanol,
matuwīn matuwīn namnun tikə.”

⁵⁶ Kən Meri tətətig ilau Elisapet mətəarus-pən məwig kisil, kən in təmitəlig-pən mīn əpəh iman ikīn.

Naiirən rəha Jon Baptais

⁵⁷ Kən nian ətuatip rəha Elisapet tinuwa məmə otemək lan, kən təmīlās nətīn iərman. ⁵⁸ Kən netəmim itəm kotətig iuəhkīr ron ne rəhan mīn noanol, kəmotəto namnusən əh məmə Iərəmərə təmasəkitun mol təwīr pik kəm in nəhlan, kən ilat kəmotuwa motol kitīah ilat mīn məmə okotəgien kələh.

⁵⁹ Nian suakəku əh tinos nian ilat eit, kən ilat kəmotuwa məmə okotəhg-īpən. Kən iuəhkīr kotaun-in nərgīn məmə iahuni rəhan tata Sekarəea, ⁶⁰ mətə rəhan mama tən məmə, “Kəpə. Okaun-in nərgīn u məmə Jon.” ⁶¹ Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “?Təhro? Rəham kit noanol tikə itəm kotaun-in nərgīn əh Jon.” ⁶² Kən kəmoatəghat e noanelmilat moatətapəh o Sekarəea məmə in tolkeike məmə otaun-in-pən nərgīn məmə pah. ⁶³ Kən in təmətapəh o nat kit məmə in otəte rəkis nat kit lan, kən təməte-pən məmə, “Nərgīn u Jon.” Nian kəmotehm, narmilat təmiwig pik ron.

⁶⁴ Kən e nian əm əh, namən tinəg-ətuatip, kən tinatəghat matənwiwi Uhgīn. ⁶⁵ Kən ilat rafin itəm kotətig iuəhkīr kəmotəgin. Kən netəmim kəmotəghat-in natimnat mīn əh titəlau ikīn mīn rafin e narit mīn nitən Jutia. ⁶⁶ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto namnusən əh, kən kəmoatətəlig-in əm, kəmoatətapəh məmə, “?Suakəku əh, otuwa etəmim naka?” Kəmoatən min-nulan mətə-inu kəmotəplan əm məmə nəsanənən rəha Iərəmərə tətətig lan.

Sekarəea təmən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn təmos-īpən kəm in

⁶⁷ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmər e niki Sekarəea, tata rəha Jon, kən in təmən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn təmos-īpən kəm in. Kən təmən min-nulan məmə,

⁶⁸ “Pəs kotənwiwi Iərəmərə, u Uhgīn rəha netəm Isrel, mətə-inu in təmuwa məmə otasitu e rəhan mīn netəmim, kən təməmki-rəkis ilat e nelmi tikimīr mīn rəhalat.

⁶⁹ In təmīlās-īpər iosmegəh tasanən itəm otosmegəh kitat, in təmisi-pən e noanol rəha iolwək rəhan Tefit.

70 Kən in tahmen-pən əm e nəghatən u itəm Uhgın tinəmən rəkis kəm kitat e nəghatən rəha ien mın rəhan aupən.

71 In tinəmən-iəkis rəkis məmə otosmegəh kitat o tikimır mın rəhatat ne netəmim rafin itəm kotetəhau kitat.

72 In təmiləs-ipər iosmegəh əh məmə otasəkitun pipi rat mın rəhatat,

kən təsaluinən rəhan nəghatən itəm in atıp təmən e rəhan nəniəkisən rəha nasituən,

73 inu nəniəkisən itəm təmən kəm pipi rat Epraham.

74 In təmiləs-ipər iosmegəh əh məmə otosmegəh kitat,

kən mıləs-irəkis kitat e nelmi tikimır mın rəhatat,

məmə nian mın rafin e nəmegəhən rəhatat,

kitat kotitun nol wəkən rəhan e niganəmti Uhgın, kən məsotəginən,

75 kən kitat okotasim, kən nəmegəhən rəhatat otətutıp e nian mın rafin.

76 “Kən ik, nətik, okaun-in ik məmə ien rəha Uhgın Ilis Agın,

məto-inu ik onakaupən-in İerəmərə məmə onəköl əpen-əpenə e rəhan suatıp.

77 Ik onakən-iarəp kəm rəhan mın netəmim məmə Uhgın otosmegəh ilat nian in otafəl rəkis rəhalat təfagə rat mın.

78 In otol məto-inu, in tətəsəkitun kitat matol təwir kəm kitat.

E nasəkitunən rəhan, Kristo otuwa otat tahmen-pən e mitgar təmər e neai,

79 mətasiəgəpin kitat netəm koatatig e napinəpən ne əpəh ikin nımisən tatoh itəm ikin,

kən matit wır nelkitat e suatıp rəha nəməlinuən.”

80 Kən suakəku təmatepət e nıpətın, kən narmin rəhan təsanən. Kən nian rafin in tətətig əpəh ikin taruən-aruən ikin mətəsağın nian rəhan otuwa itəm otətuoun wək lan e niganəmti netəm Isrel.

2

Naiirən rəha İesu (Mat 1:18-25)

1 E nian mın əh, suah kit etəm Rom, nərgin u Sisa Okastas, in tətərəməərə nıtən mın rafin rəha Rom. In təmələhəu lou kit tətətig məmə okafin rafin netəmim itəm koatatig rafin əh-ikin.

2 Inu nafinən netəmim itəm kəmaupən kol, kən Kuarinias in kapman rəha Siria. ³Kən o nəghatən əh rəha nafinən, netəmim rafin kotəkəike moatitəlig-pən iməlat mın ikin itəm kəmotaiir ikin məmə okafin ilat, kən kəte rəkis nərgilat e naoa rəha kapman. ⁴Kən Josep ne Meri kəmiaiet e nıtən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, mian əpəh nıtən Jutia e taon kit, nərgin

u Petlehem, imə Kig Tefit aupən. Ilau kəmian ikin əh mətə-inu Josep in mipi Tefit rat.

⁵ Ilau Meri katian məmə okos nərgilau. Kinagətosig-in rəkis Meri məmə in otəpanətəu-pən Josep, kən Meri in tinəpək-əpək-in rəkis suakəku kit. ⁶ Nian ilau əpəh Petlehem, kən nian rəha Meri tinuwa məmə otemək-in nətın. ⁷ Kən suakəku itəm in təmaupən maiir, in iərman. Kən təmalpin e niməhan, mələhəu-pən e pokis kit itəm katələhəu-pən kras u nat megəh min kotagwən-pən ikin. Təmol min-nəhlan mətə-inu nimə tikə məmə okuapil ikin, kən ilau kətuapil əm əh e nimə rəha nat megəh min.

Iolwək e sipsip min ne nagelo min

⁸ Kən e nikali Petlehem, iolwək e sipsip min koatehm wir rəhalat sipsip min lapin. ⁹ Kən nagelo kit rəha Iərəmərə təmiet-arəpa olat, kən nəhag-əhagən asol rəha Iərəmərə təmasiəgəpin ilat, kən kəmotəgin pik. ¹⁰ Mətə nagelo təmən kəm ilat məmə, “Əsotəginən, mətə-inu io iatuwa məmə ekos-ipinə namnusən təwir kəm itəmat itəm otol niki netəmim kotagien pik, kən namnusən u in rəha netəmim rafin. ¹¹ Əpəh e taon rəha Kig Tefit, suakəku kit təmaiir-pa u-roiu. In Iosmegəh, kən in Kristo itəm Uhgın təmən aupən məmə otahl-ipa otəmat, kən in Iərəmərə. ¹² Inu nəmtətin rəhatəmat: onəkotehm suakəku kəmalpin e niməhan, kən kələhəu-pən e pokis kətagwən-pən nat megəh min ikin.”

¹³ Kən roiu agin-əh min, nagelo min tepət kəmotiet-arəpa moatətul ilat min, moatənwiwi Uhgın, moatən məmə,

¹⁴ “Katənwiwi Uhgın əpəh ilis ilis agin-əh e neai.

Kən əpəh ləhau e nətueintən u, netəmim itəm niki Uhgın tətəgien olat, ilat okotətig e nəməlinuən.”

Iolwək e sipsip min kəmotuwın motehm Iesu

¹⁵ Nian nagelo min kəmotapəs iolwək e sipsip min motitəlig-pən əpəh e nego e neai, kən iolwək e sipsip min kəmotən kəm ilat min məmə, “Pəs kotuwın Petlehem motehm-tu nat əh itəm Iərəmərə təmən kəm kitat.”

¹⁶ Kəmotəruməhlin uəhai əm motuwın motehm Meri ne Josep ne suakəku itəm kəmuələhəu-pən e pokis itəm kətagwən-pən nat megəh min ikin. ¹⁷ Nian kəmotuwın motehm rəkis suakəku u, kən kəmotamnus-iarəp nəghatən rəha suakəku u itəm kəmotos o nagelo. ¹⁸ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto nəghatən əh rəha iolwək e sipsip min, ilat kəmotaut, narmilat təmiwig pik ron. ¹⁹ Mətə Meri təmatos əm e nikin natimnat min u rafin, matətəlig-in e nian min. ²⁰ Kən iolwək e sipsip min kəmoatitəlig, moatiləs-ipər nərgi Uhgın moatənwiwi in o

natimnat rafin itəm kəmotəto kən motehm, tahmen-pən əm e inu nagelo təmən-ipən mihin kəm ilat.

Kəmaun-in nərgi Iesu.

²¹ Nian suakəku u tinos nian eit itəm təmaiir lan, kən kəhg-ipən in tatətəu-pən Lou rəhalat, kən kaun-in nərgin məmə Iesu, nərgin u itəm nagelo təmən-ipən kəm Meri aupən ikin, nian in təməsəpək-əpək-inən əh.

Josep ne Meri kəmialəs Iesu mian e Nimə Rəha Uhgın

²² Nian suakəku kit tətaiir, rəhan mama ne tata okuəike mioal sakrifais rəha naruətuəhən tatətəu-pən Lou rəha Moses. Kən inəh, tīnuwa ətuatip e nian rəha Josep ne Meri məmə okioal nəhlan. Kən kialəs suakəku un mian əpəh Jerusalem məmə okioas-ipən kəm Iərəmərə. ²³ Inu tatətəu-pən əsas Lou rəha Iərəmərə itəm təmən məmə, “Suakəku iərman min itəm kaupən katiləs ilat, okəkəike katos-ipən ilat kəm Uhgın məmə rəhan.”

²⁴ Kən ilau kəmian Jerusalem o nat kit min, məmə ilau okioas mak kəiu o iouen kəiu, kən mohamnu matioas-ipən kəm Uhgın o naruətuəhən, tahmen-pən əm e Lou rəha Iərəmərə tatən mihin.

Simeon təmehm Iesu

²⁵ Kən inəh etəmim kit tətətig əh Jerusalem, nərgin u Simeon. Rəhan nəmegəhən in tətəuətəp wir, kən nian rafin tatətəu-pən nəghatən rəha Uhgın. Kən in tatəsahgin nuwamən rəha Kristo itəm otuwa mosmegəh netəm Isrel lan. Kən Narmin Rəha Uhgın təmuwa mərioah e nikin. ²⁶ Narmin Rəha Uhgın tinən rəkis kəm in məmə otəşimisən mətoarus in otehm Kristo itəm Iərəmərə təmən məmə in otahl-ipa. ²⁷ Kən Narmin Rəha Uhgın təməuhlin nikin məmə in otuwın e Nimə Rəha Uhgın. Kən Josep ne Meri kəmialəs suakəku u Iesu mian e Nimə Rəha Uhgın məmə ilau okioal natimnat rafin itəm Lou tatən. ²⁸ Kən Simeon təməplan Iesu, kən təmiləs məgəfəlin, kən matənwiwi Uhgın, mən-ipən məmə,

²⁹ “Iərəmərə, nəmol rafin rəham nəghatən o nəniəkisən kəm io, iolwək əm rəham.

Kən roiu, egəhan-in io məmə ekimis-ta e nəməlinuən,

³⁰ məto-inu enəplan e niganəmtək suakəku u itəm otosmegəh netəmim.

³¹ Ik nəmol əpen-əpenə məmə in Iosmegəh, kən netəmim rafin okotəplan.

³² In otuwa nəhag-əhagən, kən otəgətun rəham suatip kəm Iaihlə min,

kən netəmim okotiləs-ipər rəham min netəm Isrel o Iosmegəh əh.”

³³ Kən tata ne mama rəha suakəku u, narmılau təmiwig o nəghatən min itəm Simeon təmən lan. ³⁴ Kən Simeon təməfak məmə nəwırən rəha Uhgın otuwın olau. Kən in təmən kəm Meri itəm in mama rəha suakəku məmə, “Onakatehm, Uhgın təmitəpun məmə suakəku u otol məmə netəmim tepət əpəh Isrel okoteiuaiu motorin, kən tepət min okotər. Kən in otuwa nəmtətin kit itəm netəmim tepət okotəghat rat lan məmə, ³⁵ netəmim okotəplan nətəligən min e niki netəmim tepət. Kən ik Meri, niki otitəgit tahmen e suah kit təmaru niki e naip asol.”

Ana təmehm Iesu

³⁶ Kən pətaguihl kit əh-ikin tətətig, nərgin u Ana, kən in ien kit. In nəti Fanuel, etəmim kit itəm təmişipən e noanol rəha Aser aupən ikin. Pətaguihl əh, rəhan nup tepət. Nian təmatətəm-aluə əm, kən mətəu-pən rəhan iaguihl. Kən ilau kəmuan o nup sepın əm, kən rəhan iaguihl təmimis. ³⁷ Kən pətan u tətətətig əm nulan mətəarus-pa nian əh in tinuwa pətaguihl kit. Kən roiu minos nup eiti-fo. Nian rafin in tətətig e Nimə Rəha Uhgın matəfak, inəh laulaugin ne ehnaipən tatətəuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgın. ³⁸ Kən in təmuwa ikin əh e nian ətuatip itəm Simeon tatəghat-in suakəku əh. Kən pətaguihl u tatənwiwi Uhgın ron, kən matəghat-in suakəku əh kəm netəmim rafin itəm kəmoatəsaugin məmə Kristo in otikis netəm Isrel.*

Josep ne Meri kəmian Nasaret

³⁹ Nian Josep ne Meri, ilau kəmioal natimnat rafin u itəm Lou rəha İərəmərə təmən, kən kəməhalitəlig-pən Kalili e taon Nasaret, imələhal ikin. ⁴⁰ Kən suakəku təmatəpət muwa məskasik, kən in tenatig tenatig wır, kən nian rafin nəwırən rəha Uhgın təmarioah e rəhan nəmegəhən.

Etəm aluə Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhgın

⁴¹ E nup min rafin, tata ne mama rəha Iesu katian Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən. ⁴² Nian Iesu tinos nup tuelef, təmətəu-pən ilau məhaluwın əpəh ilis e lafet əh, tahmen-pən əm e nolən rəha netəm Isrel. ⁴³ Nian lafet tinol namnun, kən rəhan min kinotitəlig minoatuwin iməlat ikin, mətə etəm aluə Iesu in təməsətəu-pənən rəhan tata ne mama,

2:32: Aes 42:6; 49:6; 52:10 **2:34:** Aes 8:14; Mat 21:42; 1 Pita 2:8 * **2:38:** Nəghatən u “Kristo in otikis netəm Isrel” rəhan suatip kaiu. Netəmim neen itəm kotatig e nian rəha Iesu, nikilat təht məmə Kristo otiləs-irəkis netəm Isrel e nelmi tikimir min u netəm Rom. Mətə nipətin asol məmə Kristo otikis netəm Isrel o tafəgarat min rəhalat. **2:39:** Mat 2:23 **2:41:** Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8

in mətatig əm Jerusalem, məto ilau kəməsiatunən. ⁴⁴ Nīkilau tatəht məmə kətah in tətaliwək ilat nīmanin netəmim rəhalat, kən ilat kəmotaliwək o nian apiəpiə kit. Kən ilau kəmuətuoun matueam-in o rəhalau mīn, ne netəmim itəm kiātun ilat. ⁴⁵ Məto nian ilau kəməsuehmən in, kən kəmiatəlig mueam-in mian Jerusalem. ⁴⁶ Kəmueam-in nian kisil, kən muəplan e Nīmə Rəha Uhgīn, tatəpələh ilat iəgətun mīn matətəlig-in ilat, kən matətəpəh olat o natimnat neen. ⁴⁷ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto in, narmilat təmiwig pik o rəhan nītunən ne rəhan nuhalpīnən nəghatən mīn.

⁴⁸ Kən nian rəhan tata ne mama kəmuehm, kən narmilau təmiwig pik ron. Kən rəhan mama təmən-ipən kəm in məmə, “Nətik. ?Nəmahro mol min-nulan etimlau? !Əplan-tu! Itimlau rəham tata nikitimlau təməht pik ik, kən iakatuegəs-in pik ik.” ⁴⁹ Kən in təmən kəm ilau məmə, “?Natuegəs-in io o naka? ? Nakəsiatunən məmə io ekəkəike mətatig e nīmə rəha rəhak Tata?” ⁵⁰ Məto ilau kəməsiatunən nīpəti nəghatən itəm təmən kəm ilau.

⁵¹ Kən in təmətəu-pən ilau məhaleiuaiu məhaluwīn əpəh Nasaret. Kən in təmatisiai-in ilau matol nəwialau. Məto nian rafin rəhan mama tatətəlig-in natimnat rafin mīn əh e nīkin. ⁵² Kən Iesu təmatepət e nīpətin, kən rəhan nenatigən tatol iahgin, kən e nian mīn rafin, Uhgīn ne netəmim, nīkilat tətəgien əm ron.

3

Jon Baptais təmamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn (Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Kən uarisig e natimnat mīn əh, etəm Rom, nərgīn u Sisa Taepirias, in tatərəmərə nītən mīn rafin rəha Rom. Kən e nian in təmatərəmərə mətoarus-pa nup fiftin, kən netəm-iasol mīn neen koatol wək ilat min: inu Herot Antipas təmatərəmərə əpəh Kalili, ne pian Filip in təmatərəmərə əpəh Ituria ne Trakonaetas, ne Lisianias təmatərəmərə əpəh Apilin, ne Pontias Pailat u etəm Rom in kapman rəha Jutia. ² Inu e nian ətuatip rəha Anas ne Kaeafas itəm ilau pris asol aɡin mīl.

E nian əh, Jon nəti Sekaraea, itəm tīnepət rəkis u-roiu, in təmətətig əpəh ikīn taruən-aruən ikīn, kən Uhgīn təmosipən nəghatən kit kəm in. ³ Kən in təmuwīn mətən ikīn mīn rafin iuəhkīr o nəhau Jotan təmatamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn. In təmən-ipən məmə netəmim okotəkəike motəuhlin məntaalat o nolən rat mīn rəhalat, kən motuwīn o Uhgīn, məmə in otafəl nolən rat mīn rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okul baptais elat. ⁴ In tahmen əm e nəghatən rəha ien u Aesea itəm

təmæte e naoa rəhan məmæ, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmæ, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə o suatip rəha ləramərə, kən motol rəhan suatip tətuatip. ⁵ Napin nəhau min rafin okətouin wir, kən nitot min ne narit min rafin okos-iəhau, kən suatip eko-eko min okəg-ətuatip-in, kən suatip itəm tapər-əpər okəike kol təpiə. ⁶ Kən netəmim rafin okotehm suatip rəha Uhgīn o nosmegəhən netəmim.’ ”

⁷ Kən e nian əh, netəmim tepət kəmotuwa o Jon məmæ in otol baptais elat, mətə in təmən-ipən kəm ilat məmæ, “! Itəmat nəkotahmen əm e sinek min! !Nikitəmat otəsəhtən məmæ onəkotagim tənin neməha ne nalpinən rəha Uhgīn itəm otuwa! ⁸ Otol natimnat neen itəm tatəgətun məmæ nəmotapəs pahrien nolən rat min kən motuwīn o Uhgīn. Kən sotən atipən kəm itəmat e nausitən məmæ itəmat nəkotətuatip əm mətə-inu itəmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnəpin əm. Iatən kəm itəmat məmæ nat əpnəpin kəpiel min əm, mətə Uhgīn titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham. ⁹ Kən inəh roiu ne, Uhgīn tinətul matip rəkis məmæ otahtil-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmæ nig kit təsəe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərəkin-pən e nigəm.”

¹⁰ Kən nimanin netəmim kəmotətapəh o Jon məmæ, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹¹ Kən Jon təmən kəm ilat məmæ, “Okəmæ rəham napən kəiu, os-ipən kit kəm suah kit itəm rəhan tikə, kən okəmæ nigam nagwənən tatig, os-ipən məsin kəm netəmim u nigilat tikə.”

¹² Netəm neen rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa məmæ otol baptais elat, kən kəmotətapəh o Jon məmæ, “?Naka u itimat ekotəkəike motol?” ¹³ Kən Jon təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Sotosən məni o netəmim taprəkis-in itəm tahmen əm məmæ onəkotos.”

¹⁴ Kən mopaël min neen kəmotətapəh min, “?Kən tahro etimat? ?Naka u itimat ekotəkəike motol?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Sotolən nəginən kəm netəmim məmæ, ‘Okəmæ nəsotos-ipamən məni, kən oekotol nahməən kəm itəmat.’ Kən sotolən nəginən kəm netəmim məmæ, ‘Okəmæ nəsotos-ipamən məni, kən oekotən-ipən kəm netəm-iasol məmæ nəmotol nat kit tərət.’ Nikitəmat otəkəike magien o nos ətuatipən nətouən rəhatəmat kən in əm un.”

¹⁵ Kən netəm min əh koatəsahgin, kən nikilat tatəht Jon məmæ kətah in Kristo itəm Uhgīn təmən məmæ otahl-ipa. ¹⁶ Kən Jon təmuhalpin rəhalat nətəligən məmæ, “Iatol baptais etəmat e nəhau, mətə etəmim kit tatuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agin, esahmenən məmæ

ekuwa io slef kit rəhan o nolən rəhan wək.* Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmın Rəha Uhgın ne nigəm. ¹⁷ In tatətul matip o nehmən nolən rəha netəmim məmə otoor ilat, netəm kotəwir ne netəm kotərat, tahmen-pən e etəm tətəsum. Tatiləs fok o nafəl rəkisən nuwigı noa wit məmə otos nipətin itəm təwir. Netəmim itəm kotəwir kotahmen e nipəti wit, tatos ilat matuwın latuənu. Məto netəmim itəm kotərat kotahmen-pən e nuwigı noa wit, tətəraikin-pən ilat e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

¹⁸ Kən Jon təməmnus-iarəp namnusən təwir e nəghatən tepət məmə otuw-pa nətəligən rəha netəmim kotuwın o Uhgın.

Herot təmiləs-ipən Jon Baptais e kalapus

¹⁹ E nian əh, Herot Antipas təmit-irəkis Herotias inu pətaguıhl rəha pian, kən təmol natimnat tepət itəm kotərat. Kən o nolən mın əh, Jon təmən əskasik məhai Herot Antipas o nolən rat mın rəhan. ²⁰ Kən Herot Antipas təmatig mol mın nolən rat kit mın taprəkis, inəh təmiləs Jon muwın mahtosig-in e kalapus.

Jon təmol baptais e Iesu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Məto e nian Jon təməsuwınən əh e kalapus, kən in təmatol baptais e netəmim mın, kən Iesu mın in təmuwa, kən Jon təmol baptais lan. Kən nian Iesu təmatəfak, Uhgın təmerəh e neai, ²² kən Narmın Rəha Uhgın təmisi-pər matite, nipətin tahmen-pən e mak muwa məpələh-pər e Iesu, kən nəwia Uhgın təmisi-pən e nego e neai matən məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kən nikik tagien pik agın ron ik.”

Pipi rat mın rəha Iesu

(Mat 1:1-17)

²³ Nian Iesu təmətuoun rəhan wək, rəhan nup tahmen-pən e tate. Netəmim nikilat tatəht məmə in nəti Josep.

Kən Josep in nəti Heli,

²⁴ Heli in nəti Matat,

Matat in nəti Lifae,

Lifae in nəti Melki,

Melki in nəti Janae,

Janae in nəti Josep,

²⁵ Josep in nəti Matatias,

Matatias in nəti Amos,

Amos in nəti Neham,

Neham in nəti Esli,

* **3:16:** Nəghatən ətuatip rəha Jon tatən məmə, “esahmenən məmə ekikis rəkis nol e rəhan put.” Wək u, in wək rəha slef. **3:16:** Wək 13:25 **3:19:** Mat 14:3-4; Mak 6:17-18 **3:22:** Jon 1:32 **3:23:** Luk 4:22; Jon 6:42

Esli in n̄ati Nagae,
²⁶ Nagae in n̄ati Mahat,
 Mahat in n̄ati Matatias,
 Matatias in n̄ati Semein,
 Semein in n̄ati Josek,
 Josek in n̄ati Jota,
²⁷ Jota in n̄ati Joanan,
 Joanan in n̄ati Resa,
 Resa in n̄ati Serupapel,
 Serupapel in n̄ati Sealtiel,
 Sealtiel in n̄ati Neri,
²⁸ Neri in n̄ati Melki,
 Melki in n̄ati Ati,
 Ati in n̄ati Kosam,
 Kosam in n̄ati Elmatam,
 Elmatam in n̄ati Er,
²⁹ Er in n̄ati Josua,
 Josua in n̄ati Eliesa,
 Eliesa in n̄ati Jorim,
 Jorim in n̄ati Matat,
 Matat in n̄ati Lifae,
³⁰ Lifae in n̄ati Simeon,
 Simeon in n̄ati Juta,
 Juta in n̄ati Josep,
 Josep in n̄ati Jonam,
 Jonam in n̄ati Eliakim,
³¹ Eliakim in n̄ati Melea,
 Melea in n̄ati Mena,
 Mena in n̄ati Matata,
 Matata in n̄ati Natan,
 Natan in n̄ati Tefit,
³² Tefit in n̄ati Jese,
 Jese in n̄ati Opet,
 Opet in n̄ati Poas,
 Poas in n̄ati Salmon,
 Salmon in n̄ati Nason,
³³ Nason in n̄ati Aminatap,
 Aminatap in n̄ati Atmin,
 Atmin in n̄ati Ani,
 Ani in n̄ati Hesron,
 Hesron in n̄ati Peres,
 Peres in n̄ati Juta,
³⁴ Juta in n̄ati Jekop,
 Jekop in n̄ati Aisak,
 Aisak in n̄ati Epraham,
 Epraham in n̄ati Tera,

Tera in nəti Nahor,
³⁵ Nahor in nəti Seruk,
 Seruk in nəti Rehu,
 Rehu in nəti Pelek,
 Pelek in nəti Eper,
 Eper in nəti Sela,
³⁶ Sela in nəti Kaenan,
 Kaenan in nəti Apaksat,
 Apaksat in nəti Sem,
 Sem in nəti Noah,
 Noah in nəti Lamek,
³⁷ Lamek in nəti Metusela,
 Metusela in nəti Inok,
 Inok in nəti Jaret,
 Jaret in nəti Mahalalel,
 Mahalalel in nəti Kenan,
³⁸ Kenan in nəti Enos,
 Enos in nəti Set,
 Set in nəti Atam,
 kən Atam təmisi-pən e Uhgîn.

4

Setan təmos-ipən-os-ipən

kəm Iesu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Narmîn Rəha Uhgîn təmarioah e nəmegəhən rəha Iesu, kən e nian in təmisi-pən e nəhau Jotan, kən Narmîn Rəha Uhgîn təməghat-pən e niki Iesu məmə in otuwîn əpəh ikin taruən-aruən ikin. ² Kən e nian foti, Setan təmos-ipən-os-ipən kəm Iesu. E nian mîn rafin əh, in təməsagwənən, kən e namnun nian mîn əh, nəumis təmus wir in. ³ Kən Setan təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgîn, ən-ipən kəm kəpiel u məmə otəuhlin muwa mol pîret lan.” ⁴ Kən Iesu təmuhalpîn məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgîn məmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm’ ”

⁵ Kən Setan təmit Iesu mian əpəh nitot əfəməh kit, kən roiu agin-əh mîn əm, təməgətun in e kantri mîn rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ⁶ kən təmən-ipən kəm in məmə, “Io ekələhəu-pinə e nelməm nərəmərəən e niməptən mîn, ne nautə rəhalat mîn rafin, mətə-inu natimnat rafin əh tətətig e nelmək, kən ekitun negəhan-inən kəm etəmim pah itəm iakolkeike məmə ekos-ipən kəm in. ⁷ Mətə okəmə ik onakəfak kəm io, kən natimnat rafin mîn u, okotuwa rəham.”

⁸ Kæn Iesu tæmuhalþin ræhan næghatæn mæmæ, “Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Onækotæfak æm kæm ræhatæmat Iæramæræ Uhgîn, kæn in æm, onækotol æm ræhan nætæligæn.’ ”

⁹ Kæn Setan tæmit in minuwîn æpæh Jerusalem e nætuei nimæ æpæh ilis agin e Nimæ Ræha Uhgîn. Kæn tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, kæn iwig ukin-u, ¹⁰ mæto-inu kæmæte-pæn e Naoa Ræha Uhgîn mæmæ, ‘In otahl-ipa nagelo min ræhan okotuwa motehm wir ik,’ ¹¹ kæn tæmæte-pæn mæmæ, ‘Okotilæs ik ilis e nelmilat mæmæ onækæsorinæn nelkæm e kæpiel.’ ”

¹² Kæn Iesu tæmuhalþin ræhan næghatæn mæmæ, “Naoa Ræha Uhgîn tatæn min mæmæ, ‘Okol nækæstos-ipæn-os-ipænæn kæm ræhatæmat Iæramæræ Uhgîn mæmæ otol nat kit, kæn mæmæ onækotæplan mæmæ in tætatig itæmat min, o kæp.’ ”

¹³ Kæn nian Setan tinol namnun rafin nos-ipæn-os-ipænæn ræhan, in tæmagim muwîn isæu o Iesu matæshgin mæmæ nian wir kit min ræhan otæpanuwa min.

Iesu tæmætuoun ræhan wæk æpæh Kalili

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Kæn Iesu tæmitælig-pæn Kalili, kæn næsanænæn ræha Narmîn Ræha Uhgîn tæmærioah e næmegæhæn ræhan. Kæn kæmamnus-amnus in titælau e nimæptæn æh. ¹⁵ Kæn Iesu tæmægætun e nimæ ræha nuæfiminæn min, kæn netæmim rafin koatænwiwi in.

Netæm Nasaret

kæmotapæs Iesu

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Kæn Iesu tæmuwa Nasaret, ikin æh in tæmepæt ikin aupæn. Kæn e nian ræha Sapat, in tæmuwîn e nimæ ræha nuæfiminæn tahmen æm mæmæ in tæmatol mihîn nian min. Kæn in tæmætul mæmæ otæfin Naoa Ræha Uhgîn, ¹⁷ kæn kæmos-ipæn naoa itæm kæmaiu-aiu ræha ien u Aesea. Kæn in tæmurapik itæm Aesea tæmæte-pæn tatæn næhlan mæmæ, ¹⁸ “Narmîn Ræha Uhgîn tætatig lak mæto-inu tæmitæpun io mæmæ ekæn-iaræp namnusæn tæwir kæm ian-rat min. Kæn tæmahl-ipa io mæmæ ekuwîn mæn-ipæn kæm netæm kotatig e kalapus mæmæ ekikis ilat, kæn mahl-iaræp ilat, kæn mæn-ipæn kæm iganæmtin æpis min mæmæ okotehm min nat. Kæn tæmahl-ipæn io mæmæ ekuwîn mikis nikin rat min itæm kotatig e nelmin netæm pisin, itæm koatol tærat kæm ilat, ¹⁹ kæn mæn-iaræp mæmæ nian tinuwa rækis mæmæ Iæramæræ otægætun ræhan næwiræn kæn mosmegæh netæmim.”

²⁰ Tæmafin rækis naoa un, kæn maiuaiu min mos-ipæn titælig-pæn o etæm tatehm wir naoa min, kæn tæmæpælæh mæmæ otægætun netæmim. Kæn niғанæmti netæmim rafin e nimæ ræha

nuafiminən təmatətül əm lan. ²¹ Kən in təmatəghat kəm ilat matən min-nulan məmə, “Roiu ağin e nian itəm nakoatətəlig lan e Naoa Rəha Uhgın, Uhgın tatol əp nəghatən min əh məmə tinatuwa otol nıpahrienən.”

²² Netəmim rafin koatənwiwi in, kən narmilat tatiwig o nəghatən wir min itəm tatən, kən motən kəm ilat min məmə, “?Nəti Josep u, o kəp?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekitun məmə onakoatən nəghatən oas u kəm io u tatən min-nulan məmə, ‘Tokita, ol-wir atip-tu nıpətim,’ u nıpətin məmə, ‘Natimnat min əh itəm katən məmə nəmol rəkis ilat əpəh Kapaneam, təwir məmə nakuwa mol min ilat ikin-u imam ikin.’ ²⁴ Nıpahrienən, jakatən kəm itəmat məmə netəmim okol kəsotisai-inən ien kit itəm təmiş-pən elat. ²⁵ E nian rəha Elaija, nuhuən təməsəfikən mos nup kışil ne məwig sikis, kən nəumis təman ikin min rafin nagwənən təmikə. Kən ekən nıpahrienən kəm itəmat məmə, e nian əh, nəutahlimis tepət ikin-u Isrel, ²⁶ məto Uhgın təməsahl-ipənən Elaija məmə otuwın masitu elat. Kəp. In təmahl-ipən məmə otasitu əm e nəutahlimis kit əpəh ikin Saeton e taon Sarefat, kən pətan u in Iaihlua kit. ²⁷ Kən e nian rəha ien Elisa, netəmim tepət kəmotatig Isrel itəm kəmoatos nımışən rəha nuwigitəm u leprosi, kən Elisa təməsol-wirən kit ne. Məto in təmol-wir əm Neman u etəm Siria, Iaihlua kit.”

²⁸ Kən e nian netəmim e nımə rəha nuafiminən kəmotəto nəghatən əh, neməha təmol pik ilat. ²⁹ Kən kəmotəruapik kətul motaskəlim Iesu, motiləs motiet e taon, motuwın əpəh lekiəkis e nıkalı taon məmə okotərakin-iarəp. ³⁰ Məto Iesu təmaliwək əm miet ilugin-in ilat minatuwin.

*Iesu təmahl-iarəp narmın rat e etəmim kit
(Mak 1:21-28)*

³¹ Kən Iesu təmeiuaiu muwın əpəh Kapaneam, taon kit min rəha Kalili. Kən e nian rəha Sapat, in təmatəgətun netəmim. ³² Kən netəmim itəm kəmoatəto rəhan nəgətunən, narmilat təmiwig pik ron məto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.

³³ Kən in əpəh imə e nımə rəha nuafiminən, kən suah kit əh-ikin itəm narmın rat kit tətətig lan. Kən in təmagət əfəməh məmə, ³⁴ “!Ei, Iesu etəm Nasaret! ?Tahro? ?Nəmatuwa məmə onakərəkın itimat? Ekitun rəkis ik. !Ik Etəm Asim rəha Uhgın!” ³⁵ Məto Iesu təməghat əskasik lan məmə, “!Ahh, sagətən! ! Iet magım e suah un!” Kən narmın rat əh təmol suah un tiet morin-pən e nıməptən ilugin-in ilat, kən in təmiet magım lan, məto təməsərəkinən suah un.

³⁶ Kən netəmim rafin ikin əh, narmilat təmiwig kən moatən-
ipən kəm ilat min məmə, “!Ei! ?Nəgətunən naka u? Suah əh,
in tatəghat əskasik e narmın rat min e nəghatən rəha nepətən
ne nəsanənən, kən ilat koatiet e netəmim.” ³⁷ Kən namnusən
rəha Iesu təmaiu mitəlau e nitən əh.

Iesu təmol-wir netəmim tepət
(*Mat 8:14-17; Mak 1:29-34*)

³⁸ Iesu təmətul kən miet e nimə rəha nuəfiminən muwin
əpəh e nimə rəha Saimon.* E nian əh, uhu Saimon tatimis
tatətəp-ətəp asol, kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otol-
wir. ³⁹ Kən Iesu təmətul-pən iuəhkir ron məghat əskasik kəm
nətəp-ətəpən, kən nətəp-ətəpən təmikə. Kən roiu agin-əh min
əm, pətaguihl u təmətul minatol nagwənən nigilat.

⁴⁰ Nian mit tiniwig rəkis,† netəmim kəmosos netəmim rafin
itəm koatimis e nimisən pisin pisin min moatuwa o Iesu.
Kən təmələhəu-pən nelmin elat kitiah kitiah, kən ilat rafin
kəmotəmegəh. ⁴¹ Kən iərmis min kəmotiet motagim e netəmim
tepət motagət əfəməh məmə, “!Ik Nəti Uhgın!” Məto Iesu
təmagət əskasik elat mahtosig-in ilat o nəghatən məto-inu ilat
kotitun məmə in Kristo itəm Uhgın təməhl-ipa.

⁴² Kən kəmən lawigin, Iesu təmiet ikin əh muwin əpəh ikin
kit itəm netəmim kotikə ikin. Məto netəmim kəmotəam-in, kən
nian kəmotəhm, kən kəmotuwa ron motalkut məmə okotən-
iəhau məmə in otəsağimən mapəs ilat. ⁴³ Məto in təmən-
ipən kəm ilat məmə, “Kəp. Io ekəkəike muwin latuənu pisin
min neen, mən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha
Uhgın, məto-inu Uhgın təməhl-ipa io məmə ekol mihin.”

⁴⁴ Kən in təmatuwın mətan nitən Jutia matən-iarəp nəghatən
rəha Uhgın e nimə rəha nuəfiminən min.

5

Aposol min itəm Iesu təmaupən maun-in ilat
(*Mat 4:18-22; Mak 1:16-20*)

¹ Nian kit, Iesu təmatətul e nikali nəhau asol, nərgin u Lek
Kalili.* Kən nimanin netəmim kəmotuwa kətul kitəlau lan
məmə okotəto nəghatən rəha Uhgın. ² Kən in təməhm pot
kəiu itəm netəm rəha niuwən nəm kəmotapəs katuəməhl e
noa niməkləkil, məto-inu ilat kotaikuas e rehalat net min.

* **4:38:** Nian min neen, kətaun-in Saimon Pita məmə, “Saimon,” kən nian neen,
kətaun-in məmə, “Pita.” † **4:40:** Lou tatən məmə etəmim ko təsiləsən etəm
tatimis e nian rəha Sapat. Məto nian mit tiniwig rəkis, kən Sapat tinol namnun, kən
netəmim kotitun niləsən netəmim. **4:41:** Mat 8:29; Mak 3:11-12 **4:44:** Mak
1:35-39; Mat 4:23 * **5:1:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Lek Kenesaret” u
nərgin kit min rəha Lek Kalili. **5:1:** Mat 13:1-2; Mak 3:9-10

³ Kæn Iesu tæmær e pot ræha Saimon†, kæn in tæmætaph o Saimon mæmæ otiuw-iaræp pot tuwîn ihluæ mæsin. Nian Saimon tæmætig-iaræp pot, kæn Iesu tæmæpælæh lan matægætun netæmim.

⁴ Nian Iesu tæmæghat rækis kæm netæmim, kæn mæn-ipæn kæm Saimon mæmæ, “Saimon, otasuæ kotuwîn æpæh lokamnim, kæn nakotærakin ræhatæmat net mæmæ nakotos næm neen.” ⁵ Kæn Saimon tæmæn mæmæ, “Etæm-iasol, lapin itimat emotalkut pik o nat u mætoahgin-pa tinian, mæto emæsotosæn næm kit ne. Mæto ik ninæn min mæmæ okotuwîn, kæn tol næhlan, pæs okotuwîn min motærakin ræhatimat net min.”

⁶ Kæn e nian kæmotol min-næhlan, kæmotos næm tepæt tepæt e ræhalat net, kæn net min ræhalat kæmotær kasis wir e næm min, kæn net min kinotætuoun minotæhap-æhap. ⁷ Kæn ilat kæmotaun-in-pæn ilat min neen e pot kit min mæmæ okotuwa kasitu elat. !Kæn kæmotuwa kæmki-pæn næm e pot kæræn mil kuær mærioah e næm, iuæhkir æm pot mil kætuanmim!

⁸ Nian Saimon Pita tæmehm nat u, kæn tæmisin-pæn nulin o Iesu e nisialiæn matæn mæmæ, “!Iæræmæra, uwîn isæu ron io mæto-inu, io esahmenæn, io iol tæfagæ rat!” ⁹ In tatæghat min-nulan mæto-inu in ne netæm min æh e pot mil, kæmotaut pik narmilat tiwig o næm min itæm kotepæt pik næhlan. ¹⁰ Kæn Jemes ne Jon, næti Sepeti mil itæm kætæhalol wæk ilæhal Saimon, ilau min kæmuaut pik narmilau tiwig o næm min u.

Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm Saimon mæmæ, “Æsæginæn. Ik etæmim ræha niuwæn næm, mæto roiu æh matuwîn, ik onakiuw-pa netæmim.” ¹¹ Kæn e nian ilat kæmotiuw-par ræhalat pot min, kæn moatapæs natimnat rafin motuarisig-in æm Iesu, kæn motuwa ræhan min netæmim.

Iesu tæmol-wir etæm tatos nimisæn u leprosi‡

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Nian Iesu tæmætalwæk e taon kit, suah kit itæm tatos nimisæn u leprosi tæmalwæk muwa. Nimisæn u leprosi tæmiræfin nipætîn. Kæn nian in tæmehm Iesu, tæmeiuaiu misin-pæn nipinægin e nisip matos-ipæn nisialiæn kæm in, kæn in tæmætasæk matækæike ron matæn mæmæ, “Iæræmæra, okæmæ nakolkeike, kæn nækitun nol-wiræn io, kæn mafæl rækis namkimikæn lak.”

¹³ Kæn Iesu tæmæg-æfæmæhin-pæn nelmin mælæhæu-pæn lan mæn mæmæ, “Æwæh. Iakolkeike. !Æwir-ta!” Kæn roiu agin-æh æm, nimisæn u leprosi tæmagim mikæ lan.

¹⁴ Kæn Iesu tæmæn-iæhau mæmæ otæsæn-iaræpæn natimnat min u kæm netæmim, mæto in tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uwîn

† 5:3: Inu Saimon Pita. 5:5: Jon 21:3-8 5:11: Mat 19:27 ‡ 5:11: E Naoa Ræha Uhgîn, næghatæn u “leprosi” tatæghat-in nimisæn pisin pisin min ræha nuwigitæm. Nimisæn min u tatærækin nuwigitæm, kæn Lou ræha Moses tatæn mæmæ suah kit itæm tæmos nimisæn næhlan, in tamkimik e niganæmti Uhgîn. Afin Levitikas itæm tepæt 13-14.

mehm pris kit pəs in otehm məmə nipətim tinol min-nulan, kən os-ipən sakrifais kəm Uhgın itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tatikə, kən netəmim okotitun məmə nipahrienən ninəwir, kən rəham namkimikən tinikə.”

¹⁵ Məto namnusən rəha Iesu tatiet matuwın ikin min rafin, kən nimanin netəmim kəmotuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəgətunən kən məmə in otol-wir nimisən min rəhalat. ¹⁶ Məto nian tepət, taturuwin ikin taruən-aruən ikin, in pisin əm, məmə otatəfak.

Iesu təmol-wir etəm nipətin məsin təmimis
(*Mat 9:1-8; Mak 2:1-12*)

¹⁷ Nian kit, Iesu təmatəgətun əpəh imə e nimə kit, kən Farisi min, ne iəgətun min rəha Lou, ilat əh-ikin koatəpələh, kəmotisi-pən əpəh latuənu min e nitən Kalili, ne nitən Jutia, ne taon Jerusalem. Kən nəsanənən rəha İərəməyə tətətig o Iesu məmə in otol-wir netəmim u koatimis. ¹⁸ E nian əh, netəmim neen kəmotiləs suah kit motuwa itəm tətəpəl əm e nimitiwın rəhan məto-inu nipətin məsin təmimis. Kən ilat kotalkeike məmə okotiləs motələhəu-pən e nelki Iesu. ¹⁹ Məto ilat kotəruru nuwinən imə məto-inu netəmim tepət əh-ikin. Kən kəmotuwın əpəh ilis e nimə motos-irəkis nəhgi nimə məsin, § kən motəhlman-əhlman suah un tatite e nimitiwın rəhan muwin iuəhkir əm o Iesu.

²⁰ Nian Iesu təmehm rəhalat nahatətən, kən təmən məmə, “İolik. Rəham nolən rat min, io emos-irəkis.”

²¹ Kən iəgətun min rəha Lou ne Farisi min nikilat təht məmə, “?Etəmim naka u tatəghat ausit məmə in Uhgın? Uhgın əm in titun nos-irəkisən nolən rat min rəha netəmim.” ²² Iesu in titun əm rəhalat nətəligən, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro nakoatətəlig min-nulan? ²³ ?Naka in timətig məmə ekən, ‘Ekos-irəkis rəham tefagə rat min,’ o ‘Ətul maliwək’? ²⁴ Kən roiu onəkotehm məmə Nəti Etəmim tatos nepətən o nos-irəkisən təfagə rat min ikin-u e nətueintən.” Kən in təmən kəm suah u tatimis məmə, “Ətul, miləs rəham nimitiwın maliwək matuwın imam ikin.” ²⁵ Kən roiu ağin-əh min, suah u təmətul miləs rəhan nimitiwın minataliwək matənwiwi Uhgın minatuwin. ²⁶ Kən ilat rafin kəmotaut pik ron narmilat tiwig, kən moatənwiwi nərgi Uhgın, kən motasiəp kən moatəgin məsin moatən məmə, “Nəman, roiu kitat kəmotehm nat pispis ağin.”

Iesu təmaun-in Lifae
(*Mat 9:9-13; Mak 2:13-17*)

5:14: Lev 14:1-32 § **5:19:** E nian əh, kəmol nəhgi nimə neen e tael. Kən netəm min u kəmos-irəkis tael min neen məmə otol kuhal tahmen e suah u itəm in tatimis. **5:20:** Aes 43:25; Luk 7:48 **5:24:** Jon 5:8

²⁷ Uarisig e natimnat min u, Iesu tamiet maliwək matuwın, kən in təmehm suah kit itəm tatos məni rəha takis, nərgin u Lifae, tatəpələh ikin katətou takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Wa, muarisig-in io muwa rəhak etəmim.”
²⁸ Kən in təmapəs natimnat min rafin rəhan, mətul muarisig-in Iesu.

²⁹ Kən Lifae təmol nagwənən asol kit rəha Iesu əpəh e rəhan nimə. Kən netəmim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netəmim əpnəpın min kəmotuwa moatəpələh kələh ilat min ilat məmə okotagwən. ³⁰ Kən Farisi min ne netəmim neen min rəhalat itəm iəgətun min rəha Lou, nikilat təsagienən kən moatən-ən kəm netəmim rəha Iesu məmə, “? Tahro itəmat nakotagwən kələh əm itəmat netəmim itəm koatos məni rəha takis ne netəm nol təfagə rat?”

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəmim itəm in təsimisən, təsuwınən mehm tokita. Məto etəm tatimis, in otəkəike muwın mehm tokita. ³² Io eməsuwamən məmə ekaun-in netəm itəm nikilat təht məmə kotətuatip rəkis məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat o nolən tərət min itəm koatol. Məto emuwa məmə ekaun-in netəm kotərat məmə okotəuhlin rəhalat nətəligən.”

*Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhgın
 (Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)*

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Netəmim rəha Jon Baptais, nian rafin koatapəs nagwənən kən katəfak kəm Uhgın, kən netəmim rəha Farisi min koatol əm nat kitiah, məto rəham netəmim min kotagwən əm katilpın. ?Tahro?”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian itəmat nəkoatol nagwənən rəha etəmim itəm təmol əm marit, məto nakotən kəm rəhan min məmə okotəkəike motapəs nunən nagwənən, o kəp? !Kəp! ³⁵ Məto nian tatuwa itəm netəmim okotiləs-irəkis suah u itəm təmol əm marit motiləs kan isəu o rəhan min netəmim. Kən e nian əh inəh, ilat okotapəs nagwənən lan.”*

³⁶ Kən Iesu təmuəh min nimaa nəghatən kit tol min-nulan məmə, “Okol suah kit təsosən napən wi rəhan məhap məsin, kən məhl-pən e napən oas məmə otəhlosig-in itəm təmerəh. Məto okəmə tatol nəhlan, kən otərəkin rəhan napən wi, kən napən wi məsin okol təsəhl-pən wırən ilau napən oas.

³⁷ “Kən okol suah kit təsosən wain wi miuw-pən e pətəl oas u təskasik, pətəl itəm kəmol e nuwigı nəni. † Okəmə suah kit tatol min-nəhlan, kən wain wi otəhləpik kən mol pətəl oas in otasis

5:30: Luk 15:1-2 **5:34:** Jon 3:29 * **5:35:** “Etəmim itəm təmol əm marit” tatəpsen-pən Iesu, kən “rəhan min netəmim” tatəpsen-pən netəmim min rəha Iesu.
 † **5:37:** E nian əh, kəmol pətəl rəha wain e nuwigı nəni. Pətəl wi in timətmətig o nahgigən. Məto pətəl oas in təskasik kən okol təsahgigən. Nian nahui krep tatuwa matol wain, kən nahgin tətəhləpik pətəl tətasis.

kən mimerəh mahtiperəh, kən wain in otaiu meləg, kən pətəl mīn, in otərat. ³⁸ Məto wain wi okəkəike kiuw-pən e pətəl wi. ³⁹ Kən etəmim itəm təmənīm wain oas rəkis, in təsolkēikēan məmə otənīm mīn wain wi, məto-inu in otən məmə, 'Wain oas in təwir.' "

6

Netəmim rəha Iesu kəmoatəhl wit e nian rəha Sapat (*Mat 12:1-8; Mak 2:23-28*)

¹ Nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək motuwa e nasumən mīn rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan mīn netəmim kəmotəhl wit neen motawig rəkis niwin, kən moatun. ² Məto Farisi mīn neen koatən məmə, "!'Ei! Nian u-roiu in Sapat, kən nolən u nəkoatol tatətgəhl Lou. ?Tahro itəmat nəkoatol min-nəhlan?"

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "!'Itəmat nəsotafinən e Naoa Rəha Uhgīn, natimnat mīn əh itəm Kig Tefit təmol aupən? In ne rəhan mīn netəmim, nəumis təmus ilat. ⁴ Kən in təmuwin imə e nimə tapolən rəha Uhgīn, təmos pīret u itəm pris mīn kinotos-ipən rəkis kəm Uhgīn. Kən Lou tatən məmə pris mīn əm kotitun nunən, məto Tefit təmun kən mos-ipən neen kəm rəhan mīn netəmim məmə okotun." ⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Io, Nəti Etəmim, ekatərəmərə e nian rəha Sapat."

Iesu təmol-wir etəmim e nian rəha Sapat (*Mat 12:9-14; Mak 3:1-6*)

⁶ Kən e nian pisin kit mīn rəha Sapat, Iesu təmuwin əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, matəgətun netəmim. Kən ikin əh, suah kit əh-ikin nelmin matip təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ⁷ Kən iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn, ilat koatalkəlik məmə okotehm-tu Iesu məmə otol-wir suah u e nian rəha Sapat, pəs ilat kotitun nənən məmə Iesu təmətgəhl Lou.

⁸ Məto Iesu təmitun əm rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm suah u itəm nəlmin təmimis məmə, "Wa, mətul aupən e niganəmti netəmim rafin." Kən təmuwin mətul-pən əh aupən. ⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Iakolkeike məmə ekətapəh-in nat kit otəmat. ?Tahro? ?E nian rəha Sapat, nolən naka in tətəuati e Lou məmə okol, okol nat wir, o okol nat tərat? ?Okosmegəh etəmim, o okohamnu etəmim?" ¹⁰ Kən təmisilu ilat rafin mitəlau, kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis məmə, "Əg-ətuatip-in nelməm." Kən suah əh təməg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin təməwir. ¹¹ Məto netəm mīn əh, nikilat tinərat pik agin, kən kinoatəghat-əghat kəm ilat mīn məmə okotahro e suah əh Iesu.

Iesu tāmīṭəpun tuelef aposol min rəhan
(*Mat 10:1-4; Mak 3:13-19*)

¹² Kən e nian min əh, Iesu təmuwīn əpəh ilis e nītot məmə otəfak, kən in təmətətig matəfak kəm Uhgīn e nian əh mətəarus tian. ¹³ Kən tīnian, təmaun-in rəhan min netəmim məmə okotuwa kehm. Kən tāmīṭəpun rəkis tuelef, maun-in nərgīlat məmə aposol min. ¹⁴ Nərgi aposol min u tol min-nulan: Saimon itəm Iesu təmaun-in nərgin wi məmə Pita, ne pian Antru, ne Jemes ne Jon, ne Filip, ne Patolomiu, ¹⁵ ne Matiu, ne Tomas, ne Jemes nəti Alfeas, ne Saimon u kətaun-in məmə Selot,* ¹⁶ ne Jutas nəti Jemes, ne Jutas Iskariot itəm təmegəhan-in-pən Iesu kəm rəhan min tikimīr min.

Iesu təməgətun netəmim kən mosmegəh netəmim itəm kəmoatimīs
(*Mat 4:23-25*)

¹⁷ Kən Iesu ne rəhan aposol min kəmotiet e nītot u moteiuaīu motuwa motətig e nītən iəməhl ilat rəhan netəmim tepət, ne nīmanin netəmim tepət min kəmotisi-pən nītən Jutia, ne Jerusalem, ne nīkalkal nītəhəi ikin Taea ne Saeton. ¹⁸ Ilat kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu kən məmə in otol-wīr nīmīsən min rəhalat. Kən in təmol-wīr netəmim itəm narmin rat min kəmoatərəkīn ilat. ¹⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul moatitəlau lan, kəmotalkut məmə okotek mətə-inu nəsanənən tātisi-pən lan matol-wīr ilat rafin.

Nagienən ne nəratən
(*Mat 5:1-12*)

²⁰ Kən Iesu təmasipən mehm rəhan min netəmim, kən tən-īpən kəm ilat məmə,

“Itəmat u ian-rat min, nakoatətig e nəwīrən pahrien. In nəwīrən pahrien mətə-inu, itəmat netəmim rəha Uhgīn, kən in tatərəmərə etəmat.

²¹ Itəmat itəm nakoteam-in nagwənən əh-roiu, nakoatətig e nəwīrən pahrien. In nəwīrən pahrien mətə-inu, onəkotən məmə, ‘Əwəh, təhmen.’

Itəmat itəm nakotasək əh-roiu, nakoatətig e nəwīrən pahrien. In nəwīrən pahrien mətə-inu onəkotalah.

²² Nakoatətig e nəwīrən pahrien nian netəmim koatətəhau itəmat, kən kəsegəhan-inən itəmat məmə onəkotol natimnat kitīəh itəmat min ilat, kən katən rat itəmat, kən katərəkīn-rəkīn nərgitəmat məmə itəmat rəha iərmīs min, kən ilat koatol nolən min əh kəm itəmat mətə-inu io Nəti Etəmim, kən itəmat rəhak min.

²³ “E nian min əh, otəgīen, kən motətīp-ətīp e nagienən mətə-inu nətəuən asol rəhatəmat rəha natimnat min əh tətətig əpəh

* **6:15:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **6:21:** Sam 126:5-6; Aes 61:3; Nol Əpən 7:16-17 **6:22:** Jon 15:19; 16:2; 1 Pita 4:14

e nego e neai. Nikitəmat otəgien məto-inu tıpılat mın kəmoatol nolən kitiəh əm kəm ien mın aupən ikın.

²⁴ “Məto, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm rəhatəmat nautə tepət roiu məto-inu, nınotos rəkis năgienən rafin itəm onəkotos.

²⁵ Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotəgwən pik moatəto təwir lan əh-roiu məto-inu, nəumis otəpanus itəmat.

Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm nakotalah əh-roiu məto-inu, nəpanotasək onəkotasək agin.

²⁶ Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat nian netəmim koatıləs-ıpər nərgitəmat məto-inu, tıpılat mın kəmotıləs-ıpər mihin nərgi ien eiueiuə mın aupən ikın.”

Otolkeike rəhatəmat

tikimir mın

(Mat 5:38-48; 7:12)

²⁷ Kən təmən mın məmə, “Məto ekatən kəm itəmat itəm nakoatətəlig-in motıtun məmə, nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimir mın, kən motol təwir kəm netəm koatətəhau itəmat, ²⁸ kən nian netəmim koatau iərmis-in itəmat, məto itəmat onakotətapəh-in o Uhgın məmə otos-ıpən rəhan nəwirən kəm ilat, kən onəkotəfak o netəmim itəm koatol tərət kəm itəmat.

²⁹ “Okəmə suah kit tatem nıkapım, kən ahwin-pən nıkalın kit mın tem. Okəmə suah kit tatıləs rəham kot, kən atətul matıp o nos-ıpən mınən rəham sot. ³⁰ Os-ıpən nat naka kəm etəmim kit itəm tateasiə-in ron ik, kən etəmim itəm təmos rəham neen natımnat, apəs əm, məsətapəh-inən. ³¹ Kən otol təwir kəm netəmim rafin e nolən mın rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol mın kəm itəmat.

³² “? Okəmə nakotolkeike əm netəm mın u koatolkeike itəmat, nıkitəmat təht məmə okıləs-ıpər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mın koatol təwir kəm ilat mın, kən moatolkeike ilat mın. ³³ ?Kən okəmə nəkoatol əm təwir kəm netəm mın əh itəm koatol təwir kəm itəmat, nıkitəmat təht məmə okıləs-ıpər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mın koatol əm nat kitiəh mın.

³⁴ ?Kən okəmə nakoatəgəhan-in natımnat kəm netəmim neen itəm ilat kotıtun nos-ıpa mınən nıtain, nıkitəmat təht məmə okıləs-ıpər itəmat ron? Kəp. Netəm rat, ilat mın koatəgəhan-in natımnat kəm ilat mın məmə nian kit kəpanotos-ıpən mın nıtain təhmen.

³⁵ “Məto nəkotəkəike motolkeike rəhatəmat tikimir mın, kən moatol təwir kəm ilat, kən moatəgəhan-in natımnat itəm kəmos məmə okəsotalpınən. Okəmə nəkotol nəhlan, kən rəhatəmat nətouən asol tətətig, kən nakotuwa nenəti Uhgın İlis Agın, məto-inu in tatol təwir kəm netəm naumis mın, kən tatol təwir mın kəm netəmim itəm kəsotənən məmə nıkilat tagien

o natimnat wir itəm in tatol kəm ilat. ³⁶ Otasəkitun netəmim tahmen əm e rəhatəmat Tata tətəsəkitun netəmim.”

Əsənən nolən rəha etəmim
(Mat 7:1-5, 17-27; 12:34-35)

³⁷ Kən Iesu təmən məmə, “Əsənən nolən rəha etəmim məmə in tərə, kən pəs kəsənən rəham nolən məmə in tərə; əsənən məmə suah kit otəkəike mos nalpınən o təfagə rat kit rəhan, kən pəs kəsənən məmə ik onakəkəike mos nalpınən o təfagə rat kit rəham; aluin nolən rat rəha etəmim itəm təmöl kəm ik, kən pəs kaluin nolən rat rəham. ³⁸ Awte kən məhan nelməm kəm netəmim, kən kos-ipinə natimnat kəm ik, natimnat tepət tepət itəm kəmii-pən kasin-asin kəgətain, tər matərioah itəm okələhəu-pən ilat e nelməm. Okəmə natos-ipən tepət, okos-ipinə tepət kəm ik, məto okəmə natos-ipən noan məsin əm, okos-ipinə noan məsin əm kəm ik.”

³⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “İganəmtin əpis ko təsitən iganəmtin əpis kit min. ! Kəsi, okiaiwig-pən e noakimil asol! ⁴⁰ Etəm tatətəlig, in təsaprəkis-inən rəhan iəgətun, məto etəmim itəm tətətəlig-in wir matətəu-pən iəgətun e nətəligən min rafin, in otuwa mahmen e rəhan iəgətun.

⁴¹ “? Tahro nakatən nisip noan məsin itəm təmuwin e niganəmti piam, məto nikim təsəhtən nig asol itəm tətətig e niganəmtim? ⁴² ? Okəmə nakəsehmən nig asol əpəh e niganəmtim, kən onakahro min-nulan mos-irəkis nisip e niganəmti piam? ! Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Aupən mos-irəkis nig asol e niganəmtim, kən mitun nehm wirən nisip e niganəmti piam kit.

⁴³ “O nat əh inəh, iatən məmə, nig katun tikə itəm tatəe-in nig kəsunən, tahmen-pən əm e nig kəsunən təsoe-inən nig katun, ⁴⁴ məto-inu etəmim tatitun nig e nehmən noan. Ko etəmim təsəhlən noa nig katun e nolkosik, kən ko etəmim təsəhlən noa nig tətəhen e nol e luən. ⁴⁵ Etəm təwir, nikin tərrioah e natimnat wir min, kən in tatol natimnat itəm təwir. Kən etəm tərə, nikin tərrioah əm e nolən tərə min, kən in tatol əm nolən tərə; məto-inu e nian tatəghat, kən natimnat min əh e nikin koatiet.”

⁴⁶ Kən Iesu təmən məmə, “? Tahro nakotaun-in io məmə ‘İərəməərə, İərəməərə,’ məto nəsotolən nat naka itəm ekatən? ⁴⁷ Pəs ekəgətun kəm itəmat nolən rəha suah kit itəm tatuwa ron io, kən matətə nəghatən min rəhak, kən matol natimnat min itəm ekatən ilat.

⁴⁸ “Kən in tahmen əm e etəmim itəm təmiləkin rəhan nimə. Aupən, təmel nisip meiuaiu muwin mafəl wir kəpiəl apin əpəh ləhau, kən miləkin-pən rəhan ikin nimə. Nian nuhuən təfik

maiu maruəh muwa miləs pikən, məto təsəloalən lan, məto-inu təmiləkin wir tiəkis. ⁴⁹ Məto etəmim itəm tatəto nəghatən rəhak kən məsolən, in tahmen-pən e etəmim itəm tatiləkin-pər rəhan nimə tatəpələh-pər əm e niməptən. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa miləs pikən nimə, kən əmun nimə tiet morin mīməlkin-məlkin.”

7

Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mīn (Mat 8:5-13)

¹ Nian Iesu təməghat rəkis kəm netəmim un, kən in təmuwīn əpəh e taon Kapaneam. ² Kən ikin əh, etəm-iasol kit rəha mopael mīn rəha netəm Rom tətətig, kən slef kit əh-ikin rəhan itəm in tolkeike pik, məto slef əh tatimīs pik, rəhan nahməən tətət. ³ Kən e nian etəm-iasol əh təməto namnusən rəha Iesu, kən in təməhləpis netəm-iasol neen rəha netəm Isrel məmə okotuwin motən-ipən kəm Iesu məmə otuwin mol-wir rəhan slef. ⁴ Kən nian netəm-iasol mīn əh kəmotuwa motehm Iesu, motətəpəh əskasik ron motən məmə, “Iərəmərə, tətətip əm məmə nakasitu e suah əh, ⁵ məto-inu in tolkeike pik kitat netəm Isrel, kən in təmiləkin nimə rəha nuəfiminən rəhatat.”

⁶ Kən Iesu təmətəu-pən ilat. Kən e nian kīnoatuwa iuəhkīr o nimə, etəm-iasol rəha mopael mīn təməhl-ipən rəhan mīn netəmim kotuwīn motehm Iesu moatən-ipən məmə, “Iərəmərə, əsəlīkīamtəən ik o nuwamən, məto-inu esahmen-pənən məmə onəkuwa imak ikin. ⁷ Kən tol mīn-nəhlān, io esīmnəən mehm ik. Ik etəm-iasol kit, məto io etəm ləhau əm. Məto əghat əm, kən rəhak slef, in otəsənən mīn. ⁸ Ekitun məmə nīmīsən əh otəkəike mol nəwīam, məto-inu io mīn, rəhak netəm-iasol mīn kotərəməərə lak, kən iatol nəwīalat, kən mopael mīn neen əh-ikin itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən in tol.”

⁹ Nian Iesu təməto nəghatən u, narmīn təmīwīg pik o nəghatən rəha suah u. Kən in təmeirair mən-ipən kəm nīmanīn netəmim itəm koatətul uarisīg in, məmə, “Ekatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnəpīn noanol mīn rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən iahgīn tahmen-pən lan.” ¹⁰ Kən e nian iahləpis mīn rəha etəm-iasol kəmotitəlīg-pən imə, kəmotehm slef əh tīnəsənən rəkis.

Iesu təmosmegəh nəti nəutahlīmīs kit

¹¹ Kən təsuwəhən e natīmnat mīn u, Iesu təmuwīn e taon kit, nərgīn u Nain, ilat rəhan mīn netəmim ne nīmanīn netəmim tətət itəm koatuarisīg-in in. ¹² Kəmol fenīs e kəpiel tītəlau

e taon əh, kən e nian Iesu təmuwa iuəhkir o nafiluə rəha taon, kən təmehm netəmim koatısi-pən e taon moatalis etəm təmimis kit. In etəm aluə iərman, nəti nəutahlımis kit noan kitıəh əm. Kən nımanın netəmim tepət rəha taon koataliwək kələh ilat nəutahlımis əh. ¹³ Kən nian İərəmərə təmehm nəutahlımis əh, in təmasəkitun pik, kən mən-ipən kəm in məmə, “Əsasəkən.” ¹⁴ Kən təmuwin mek pet itəm kətalis suah u təmimis lan, kən kəmotətul. Kən Iesu təmən-ipən məmə, “! Etəm aluə! İatən kəm ik məmə, ətul!” ¹⁵ Kən etəm təmimis tınəmegəh mınətul, kən mətuoun matəghat. Kən Iesu təmosipən etəm aluə əh kəm rəhan mama.

¹⁶ Netəmim rafin kəmotəgin motasiəp, kən moatənwiwi Uhgın məmə, “! İen asol kit roiu tətətig kitat min!” Kən motən mın məmə, “!Uhgın təmuwa məmə otasitu e rəhan mın netəmim!” ¹⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiı mıtəlau ikın mın rafin e nıtən Jutia kən e nıməptən mın rafin iuəhkir ron.

Iesu ne Jon Baptais (Mat 11:2-19)

¹⁸ Netəmim rəha Jon Baptais kəmotən-ipən kəm in natımnat rafin itəm Iesu təmol ilat. Kən Jon Baptais təmaun-in rəhan etəmim mil kəiu kuea ron, ¹⁹ kən tahləpis ilau məmə okian muehm İərəmərə muətapəh ron məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o məta ekotasipən o etəm pısın kit mın?”

²⁰ Kən nian suah mil kəmuea muehm Iesu, kəmuən-ipən kəm in məmə, “Jon Baptais təmahl-ipa itımlau ekuea məmə ekuətapəh ron ik məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o məta ekotasipən o etəm pısın kit mın?” ”

²¹ Kən e nian əm əh itəm ilau kəmuea muehm Iesu lan, məto Iesu tatol nımisən tepət koatəwir. Neen koatos nımisən pısın pısın mın, neen narmın rat tətətig elat. Kən netəmim tepət nıganəmtılat təpis, məto Iesu təmol-wır ilat. ²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “İatəlig mian muən-ipən natımnat mın u rafin kəm Jon, nat itəm nəmuəto kən muehm. Netəm nıganəmtılat təpis kınəatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkılət tərət kınəotəto təwir kən mınotaliwək. Kən netəm mın u kəmos nımisən leprosi, nuwigılət tınəwir. Kən netəm mın u matəlgılət təmalu, roiu matəlgılət tınəag, kən netəm mın u kəmotımis, kınətəmegəh mın. Kən ian-rat mın, roiu əh suah kit tınatən-ıarəp namnusən təwir kəm ilat. ²³ Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm netəmim itəm kəsətəməən e rəhalat nahatətən lak o rəhak nolən.”*

7:15: 1 King 17:23; 2 King 4:36

7:16: Luk 1:68

7:20: Sam 40:7; Mal

3:1; Nol Əpən 1:8

7:22: Aes 35:5-6; 61:1; Luk 4:18

* **7:23:** E nian rəha

Iesu, netəmim tepət koatasipən o Kristo itəm otəpanuwa. Məto nıkilat təht məmə in otol nolən mın itəm tol pısın e nolən mın rəha Iesu. Nıkilat təht məmə Kristo otos nəsanənən o nəluaginən e kapman rəha Rom.

²⁴ E nian iahləpis mil rəha Jon ilau kəmiatəlig mīn, kən Iesu tāmətuoun matəghat-in Jon kəm nīmanin netəmim. In tāmən məmə, “? Aupən ikin, itəmat nəmoatuwin əpəh ikin taruən-aruən ikin məmə onəkotehm naka? ? Nəmoatuwin məmə onəkotehm suah kit əpnəpīn əm itəm tahmen e nuwig itəm nīmətag tətahl tatahuin-ahuin? ! Kəp! ²⁵ ? Okəmə kəpə, kən nəmoatuwin məmə onəkotehm naka, suah kit itəm tatuwin e napən wir nəmtīn tiəkis? ! Kəp! Netəm itəm koatuwin e napən wir, motagien əm e rəhalat nautə, ilat kotatig e nīmə wir mīn tahmen e rəha kig. ²⁶ ? Kən naka əh nəmoatuwin məmə nakotehm, ien kit, o? Əwəh, nīpahrienən, mətə iatən kəm itəmat məmə in ilis taprəkis-in e ien. ²⁷ Suah u inu Naoa Rəha Uhgīn təmatəghat in məmə, ‘Otəplan-tu. Iatahl-īpinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən.

In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’

²⁸ Iatən kəm itəmat məmə, netəmim itəm kəmotaiir e nətueintən u, kit təsaprəkis-inən suah əh Jon. Mətə etəm tətətig ləhau agin e netəmim rafin e nərəməərəən rəha Uhgīn, in ilis taprəkis-in Jon.”

²⁹ Nian netəmim əpnəpīn, ne netəmim rəha nosən mənī rəha takis kəmotətə nəghatən rəha Iesu, ilat kəmotən məmə suatip rəha Uhgīn in suatip ətuatip. Koatən nəhlan mətə-inu Jon təmōl bəptais rəkis elat. ³⁰ Mətə Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou, ilat kəməsotegəhanən məmə Jon otol bəptais elat, kən inəh kəmotərakin suatip rəha Uhgīn e nəmegəhən rəhalat.

³¹ Kən Iesu təmatəghat mīn məmə, “? Kən io ekən nolən rəha netəmim roiū, məmə tahmen e naka? ? Kən rəhalat nətəligən naka? ³² Ilat kotahmen-pən əm e nīsualkələh itəm nat kit tikə otol nīkilat tagien. Kən koatəpələh e suatip katol maket ikin, kən motagət əfəməh motaun-in ilat mīn neen məmə, ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, mətə itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiūə rəha nīmīsən, mətə nəsotasəkən kitat min itimat.’

³³ “Iatən min-nulan mətə-inu nian Jon Bəptais təmuwa, matətuakəm məsūnən nagwənən nian tepət o nəfakən, məsənīmən wain. Kən itəmat nakoatən məmə, ‘Suah əh, narmīn rat kit tətətig lan.’ ³⁴ Mətə io, Nəti Etəmim, emuwa mətəgwən matənīm wain, kən itəmat nakoatən məmə, ‘! Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pīkən ne etəmim rəha nāpīsən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən mənī e takis, ne netəmim itəm nol təfagə!’ ³⁵ Nenatīgən rəha Uhgīn ne nalpəkəuən rəhan in tətətuatip məmə itīmīlau Jon ekioal

nat itəm in tolkeike. Kən nəmegəhən rəha netəmim itəm kotahatətə lan, tatəgətun məmə inu nīpahrienən.”

Pətan rat kit təmau nelki Iesu e senta

³⁶ Kən Farisi kit, nərgin u Saimon, in təmətapəh o Iesu məmə otuwīn magwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmuwīn latuənu, muwīn e nīpəgnoa nimə rəha Farisi un matəpələh məmə otəgwən.[†]

³⁷ Kən pətan kit e taon əh in iol təfagə rat, təməto məmə Iesu tətəgwən əpəh imə Farisi ikin. Kən in təmos senta kit muwa itəm nəmtin tiəkis. Senta u tətətig e pətəl kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. ³⁸ Kən in təmuwa iuəhkīr o Iesu mətul e nīkali nelkin mətasək, nahui nəmtin tətəuon mətəhl-pən e nelki Iesu mīnol nelkin tinəpilit. Kən təmafəl nahui nəmtin e nelki Iesu e noanun, kən mətoafəl nelki Iesu matos-ipən nīsiaiən kəm in,[‡] kən mol-pən senta e nelkin.

³⁹ Kən Farisi u təmehm nat əh, kən tatən atip e nīkin məmə, “Okəmə suah əh in ien pahrien, kən okol in təmītun əm nolən rəha pətan əh itəm tatek nelkin, məmə in iol təfagə rat.”

⁴⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saimon, iakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən Saimon təmən məmə, “Iəgətun, ən-tu kəm io.”

⁴¹ Kən Iesu təmən məmə, “Suah kəiu, rəhalau mənī tətəhmenən, kən iərəməərə kit təmos-ipən mənī neen kəm ilau, kən o nian kit ilau okualpīn rəhan mənī. Kit təmos faif-hanrit tenarius, kən kit tos fifti tenarius.[§] ⁴² Nian ilau kənuəruru nos-ipənən nītāin, kən iərəməərə təmən məmə, ‘Uapəs əm nalpīnən mənī itəm nəmioas.’ ?Kən suah mil u in pəhrūən lan otolkeike pik iərəməərə?”

⁴³ Kən Saimon in təmən məmə, “Nīkik təht məmə etəm u itəm in təmos mənī tətət, kən iərəməərə təmasəkītun pik, in otolkeike pik iərəməərə.” Kən Iesu təmən məmə, “Nəmən pahrien.”

⁴⁴ Kən Iesu təmeirair məplan pətan u, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “?Saimon, natehm pətan u, o kəp? E nian emuwa imam ikin, ik nəməsos-ipamən nəhau kit o naikuasən e nelkək, məto pətan u, in təmau nelkək e nahui nəmtin mafəl e noanun. ⁴⁵ Nian emuwa, kən Saimon, ik nəməsolən nəmtətin

[†] **7:36:** Nian mīn neen, netəm Isrel koatətəu-pən nolən rəha netəm Kris ne netəm Rom nian kotəgwən. Məto tepil rəhalat in ləhau ləhau, kən netəmim kotəpil e nīkalilāt motol nelmīlāt tətətə-pər rəhalat kaugə, kənu nelmīlāt matip tos nagwənən moatun. Kən nelkilāt tətəməhl-iarəp katehm wir əm. Inəh Iesu təmol mihīn nian pətan əh təmuwa maikuas e nelkin. Əplan narmīn e Mat 26. **7:37:** Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3 [‡] **7:38:** Nəghatən Kris atuətīp tatən məmə, pətan əh təkək nelki Iesu e nohlin. Inu nəmtətin məmə in tātīsiai-in pik Iesu, kən nīkin tagien o natīmnat itəm Iesu təmol kəm in. **§ 7:41:** Roiu, faif-hanrit tenarius təhmen e faif-hanrit-təosan vatu, kən fifti tenarius təhmen e fifti-təosan vatu.

kit itəm tatəgətun məmə nakolkeike io. Məto pətan u, tatoafəl nelkək tatuwin əm nulan, kən nolən rəhan tatəgətun məmə in tolkeike pik io. ⁴⁶ Saimon, ik nəməsauən rəhk-kapə e oel məsin ne, məto pətan u, in təmau nelkək e senta itəm nat kit nəmtin tiəkis. ⁴⁷ Kən tol nəhlan iatən kəm ik məmə, enafəl rafin rəkis rəhan təfagə rat min itəm tepət tepət, kən tol nəhlan, nolən min əh itəm tatol, tatəgətun məmə tolkeike pik io. Məto nian iatos-irəkis təfagə rəha etəmim noan məsin, kən kəsi, rəhan nolkeikeən in natiəkəku ron io.”

⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Reham təfagə rat min, io enafəl rəkis.”

⁴⁹ Kən netəmim neen min itəm kəmotagwən ilat min, koatən kəm ilat min məmə, “?Etəmim naka əh itəm tatən məmə tatos-irəkis təfagə rəha etəmim?”

⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm pətan u məmə, “Uhgın təmosmegəh ik məto-inu nəmahatətə lak. Kən uwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik.”

8

Nipitan itəm kəmotasitu e Iesu

¹ Uarisig e natimnat min əh, Iesu in taliwək matuwın e taon min neen ne latuənu min neen. In tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kən mətamnus-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın. Kən e nian əh, tuelef aposol min rəhan kəmoatətəu-pən. ² Kən nipitan neen min kəmoatuarisig-in Iesu, inu aupən ikın ilat kəmoatimis, o kəmoatos narmin rat min tətətig elat, məto Iesu in təməhg-iarəp narmin rat min kən təmol-wir rəhalat nımisən. Nərgi nipitan min u Meri u katən məmə Maktala itəm Iesu təməhg-iarəp narmin rat sepın lan; ³ ne Joana pətaguıhl rəha Jusa itəm in tətərəməərə e nımə rəha Kig Herot Antipas; ne Susana; ne nipitan tepət min. Nipitan min u koatos-ipən rəhalat məni o nos-nəmtinən natimnat o nasituən e Iesu ne rəhan min netəm tuelef.

Nimaa nəghatən e niməptən

(Mat 13:1-23; Mak 4:1-20)

⁴ Nimanin netəmim tepət kəmotisi-pən e taon min tepət motuwa o Iesu. Nian kəmotuwa motətul kitəlau lan, kən təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat. In təmən məmə, ⁵ “Suah kit, etəm rəha nəfəən nıkuti wit, təmuwin matərakin nıkuti wit tatisas əpəh e nasumən. Kən neen kəmotisas e suatıp, kən uarisig netəmim kotuwa kaliwək lan, kən mənig min kotuwa motun rəkis ilat. ⁶ Kən nıkutin neen kotisas-pən e nisip noan məsin itəm kəpiel ləhau lan. Nian koatəwiə, kən motauke

məto-inu nəhau tikə ləhau lan. ⁷ Kən nīkutin neen kotisas-pən e niki nolkosik. Uarisig, nolkosik ne wit kuəwiə kələh, kən nolkosik tatu-atu-pən lan mətoarus-pən kotimis. ⁸ Kən nīkutin neen min kəmotisas-pən e nəptən wir motəwiə motoe-in noalat tepət tepət tahmen e wan-hanrit.”

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u, kən təmagət, mən kəm ilat məmə, “Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

⁹ Kən netəmim rəha Iesu kəmotətapəh ron məmə, “Uhapik-pa nimaa nəghatən u kəm itimat.” ¹⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat, Uhgīn tinerəh rəkis e rəhatəmat suatip məmə itəmat onəkotitun nəghatən rəha nərəməərən rəha Uhgīn itəm tatəhluaig. Məto netəmim neen, ilat koatos əm e nuəhən nimaa nəghatən min, məmə ilat okoatehm, məto kotəruru, kən ilat okoatəto, məto okol kəsotitunən.”

¹¹ Kən Iesu in təmatəghat məmə, “Nipəti nimaa nəghatən u tol min-nulan. Nikuti wit, inu nəghatən rəha Uhgīn. ¹² Nīkutin min itəm koatias e suatip, inu tahmen-pən e netəmim itəm kotəto nəghatən rəha Uhgīn, kən Setan tatos-irəkis nəghatən rəha Uhgīn e rəhalat nətəligən məmə okəsotənən nīpahrienən lan, kən Uhgīn otəsosmegəhən ilat. ¹³ Kən nīkutin min itəm koatias-pən e nisip noan məsin kəpiel əh ləhau ikin, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgīn, kən nīkilat tətəgien ron. Məto nokilat təseiuauiən isəu, kən koatahatətə e nian əkuəkīr əm. Məto nian nəəsəuən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhalat, kən koatəme e rəhalat nahatətəən. ¹⁴ Kən nīkutin min itəm koatias-pən e niki nolkosik, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgīn, məto natimnat tepət tətatu-atu-pən e nəmegəhən rəhalat, inəh koatətəlig-in pik natimnat rəha nəmegəhən rəhalat, o ilat kotolkeike nautə tepət, o kotolkeike məmə okotəto təwir e rəhalat nəmegəhən. Kən nəmegəhən rəhalat təsoe-inən nat təwir kit e nəghatən rəha Uhgīn. ¹⁵ Məto nīkutin itəm tətias-pən e nīməptən təwir, inu tahmen e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgīn, kən nīkilat tətəuatip kən məwir, kən ilat kotaskəlīm nəghatən rəha Uhgīn tətətig tiəkis e nīkilat. Kən ilat kotalkut matuwīn matuwīn, kən motoe-in nəmegəhən təwir.”

Ol wək e nat itəm nakatos
(Mak 4:21-25)

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Pah tətasiəpən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tatəhtu-pən e nīpəg pet? !Kəp! Kəsələn mihin. Nian nakotasiəpən e lait, kən motətu-pər e tepīl məmə netəmim okotehm nat lan. ¹⁷ Kən e nolən kitīəh min əm, okəmə suah kit tatəhluaig-in nat kit, məto Uhgīn otol əp in,

kən okəmә suah kit tatos nəghatən anion kit, məto Uhgın otən-iarəp. ¹⁸ Nəghatən u itəm nakoatəto, otətəlig-in wir. Etəm itəm tinitun rəkis nıpəti nəghatən rəhak, in titun nosən təhmin min. Məto etəm itəm təsītunən, in otəmkarəpən e nat itəm nikin tətəht məmә tatos.”

Mama rəha Iesu ne pian min

(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian min kəmotuwa məmә okotehm, məto okol kəsotuwinən iuəhkır motehm məto-inu nımanın netəmim tepət koatətlosig-in. ²⁰ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in məmә, “Mama rəham ne piam min ilat əpəh ihluə koatətul, kən kotalkeike məmә okotehm ik.”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Netəmim rafın itəm koatəto nəghatən rəha Uhgın kən moatətəu-pən, ilat un rəhak netəmim min, rəhak mama ne piak min.”

Iesu təmən-iəhau nımətag asol e Lek Kalili

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Nian kit Iesu ne rəhan min netəmim kəmotuwın e pot kit, kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Pəs kotuwın əpəh entənıpən-pən e lek u.” Kən kəmotiıw niuwən motiet. ²³ Nian pot tınətaiu, kən Iesu təmuwın mapıl. Kən nımətag asol kit təmeıuıu-pa e lek u, kən nəhau təmuwın e nıpəgnoa pot, iuəhkır əm pot tətammim. ²⁴ Kən kəmotəhgııir e Iesu kən motəmә, “!Ei, Etəm-iasol! !Etəm-iasol! Aiir-ta, okotimis roiu!”

Kən Iesu təmııir məghat mən-iəhau nımətag ne peau-peau asol min məmә, “!Nahmen, uameg-ta!” Kən nımətag təmuraħl nelmin, kən tınəməlinu tınəməlinu. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Tahro? ?Rəhatəmat hiə nahatətəən?”

Məto ilat kınəatəgın, kən narmılat tınatıwıg min, kən mınəatən-ipən kəm ilat min məmә, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat əpnəpın nımətag ne nəhau, məto katuətəlig-in rəhan nəghatən matıal.”

Iesu təməhg-ıarəp narmın rat min e suah kit

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Kən ilat kəmotuwa kiet-arəpa rəha netəm Kerasa ikin, inəh entənıpən-pən e lek u, kən kəmotuwar əpəh ipar. ²⁷ Nian Iesu təmuwar, kən əmun etəmim kit əh-ıkin təmuwa mehm. Suah un, narmın rat min kotatıg lan, kən nuwəh məsın in təməsuwın-inən nəpən, kən in təsapılən imə, məto in tətatıg əm əh e nıpəg kəpiel min, ikin katıtənım netəmim ikin. ²⁸⁻²⁹ Aupən ikin, nian tepət, narmın rat əh tatol in tətalməl pik, kən netəmim koatəlis nelkın ne nelmin e sen məmә otaskəlim tıakıs moatehm məmә otəsərəkın-rəkınən natımmat. Məto e

nian rafin tateatip-eatip sen min əh, kən narmin rat tatəkəike kəm in məmə otiet magim muwin əpəh ikin taruən-aruən ikin.

Kən nian ialməl u təmehm Iesu, təmearig əfəməh, muwa morin-pən e nelki Iesu, kən mətagət məmə, “!Iesu, Nəti Uhgın İlis Agın! ?Nakəmə onakahro io? !Awi, iatətapəh ron ik məmə onəsələn nalpınən asol kit kəm io!” Narmın rat u təmən nəhlan məto-inu Iesu tınən rəkis məmə in otiet magim e suah u.

³⁰ Kən Iesu təmətapəh məmə, “?Nərgəm pah?” Kən in təmən məmə, “Nımanın Tepət.” Təmən nəhlan məto-inu narmin rat tepət kəmotatig lan. ³¹ Kən narmin rat min kəmotətapəh əskasik o Iesu məmə, “Onəsahl-ipənən itimat e nıpəg itəm namnun tikə tapınəp, u imə nalpınən.”

³² Kən ikin əh e nıkali nitot, pikəs min tepət kotagwən motan əh-ikin. Kən narmin rat min kəmotasək moatən-ipən kəm Iesu məmə, “Awi, egəhan-in itimat ekotuwin e pikəs min əh.” Kən Iesu təmegəhan-in ilat kotuwin. ³³ Kən narmin rat min u kəmotiet e suah un motuwin e pikəs min, kən pikəs min ilat rafin kəmotaiu moteuiuiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motamnım.

³⁴ Nian netəm kotagwən pikəs min kəmotehm nat u, kəmotiet motagim motuwin moatən-iarəp namnusən rəha natımnat min u e taon rəhalat ne ikin min rafin titələu lan. ³⁵ Kən netəmim kəmotiet e taon moatuwin məmə okotehm natımnat min əh. Kən kəmotuwa motehm Iesu, kən motehm min suah un itəm narmin rat min kəmotiet rəkis lan, in tatəpələh iuəhkır e nelki Iesu, tınəsalmələn, kən minuwın-in rəkis rəhan napən. Kən netəmim rəha taon koatəgin.

³⁶ Kən netəmim itəm kəmotehm ətuatip nat u e nıganəmtılat, ilat kotamnus tatuwin kəm netəmim neen min moatən-iarəp məmə Iesu təmahro nulan mol-wır suah əh, itəm aıpən ikin narmin rat min kəmotatig lan. ³⁷ Kən netəmim rafin u kotatig iuəhkır ikin Kerasa, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otiet iməlat ikin, məto-inu ilat kınəoatəgin pik. Kən əmun in təmuwin e pot məmə okotasuə moatuwin entənıpən-pən ikin.

³⁸ Məto suah u itəm narmin rat min kəmotiet lan, in təmətapəh o Iesu məmə, “!Awi, pəs ekımnə kitat!” Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, ³⁹ “İtəlig matuwin imam ikin, muwin mən-iarəp natımnat min itəm Uhgın təmol kəm ik.” Kən suah u təmuwin ikin min rafin e taon iman ikin matən-iarəp natımnat min rafin itəm Iesu təmol kəm in.

*Patagwəhl kit itəm tatımis ne pətan əkəku kit itəm təmımis
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Nian Iesu təmitəlig-pa min e entənıpən-pa lan e lek u, netəmim nıkilat təmagien məmə kınotehm min Iesu, məto-inu ilat kəmoatəsağın. ⁴¹ Kən etəmim kit təmuwa mehm, nərgın u Jaeras, itəm in etəm-iasol kit rəha nımə

rəha nuəfiminən. Təmuwa meiuaiu misin nulin e nisaiian, matəkəike e nətapəhən kəm Iesu məmə in otuwın əpəh iman ikin,⁴² məto-inu rəhan pətan əkəku tatimis pik rəhan nahməən tepət, kən otəsuwəhən timis. In noan kitiah əm, rəhan nup tuelef.

Kən Iesu təmaliwək matuwın o pətan əkəku əh, kən nimanin netəmim tepət kəmotuwa kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən.⁴³ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nimisən rəhalat nıpitan nian rafin əm minos nup tuelef, kən təmuwın o netəmim tepət itəm koatol mərisin, məto okol kit təsol-wirən.⁴⁴ Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek nıpəgnəmti niməhan rəha Iesu, kən əmun roiu agin-əh min əm, rəhan nimisən təmol namnun.⁴⁵ Kən Iesu tən məmə, “?Ei, pah təmek io?”

Kən nian ilat rafin kəmotən məmə kəp, kən Pita təmə, “! Etəm-iasol, nimanin netəmim tepət koatiləs-pikən-ləs-pikən ik!”

⁴⁶ Məto Iesu tən məmə, “Kəp. Ekitun məmə suah kit təmek io məto-inu eməto məmə nəsanənən təmiet lak.”

⁴⁷ Kən e nian pətan əh tinitun məmə okol in təsəhluaigən, in təmuwa mətasiəp-asiəp pik, kən misin nulin matos-ipən nisaiian kəm Iesu. Kən e niganəmti netəmim rafin, tatən-iarəp kəm Iesu məmə təmek in o naka, kən matən-iarəp min məmə e nian təmek in, kən roiu agin-əh min əm, rəhan nimisən təmol namnun.⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, rəham nahatətəən lak təmol-wir ik. Kən atuwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgin tətatig ron ik.”⁴⁹ Nian Iesu təmatəghat əh, kən etəmim kit təmisi-pən imə Jaeras ikin met-arəpa, kən mən kəm Jaeras məmə, “Nətim pətan əkəku tinimis rəkis. Əsəlikiamtəən iəgətun.”

⁵⁰ Məto nian Iesu təməto nəghatən əh, in təmən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən. Ahatətə əm lak, kən pətan əkəku rəham, in otəwir min.”⁵¹ E nian Iesu təmuwa met-arəpa e nimə rəha suah əh, kən təmit-irəkis əm Pita, ne Jon, ne Jemes, ne mama ne tata rəha pətan əkəku itəm in təmimis, məmə ilat əm okotuwın imə.⁵² Netəmim rafin koatasək əfəməh moatəun-əun o pətan əkəku əh, məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əsotasəkən. Pətan əkəku u in təsimisən. In tətəpəl əm.”

⁵³ Kən ilat kotalah-əsan lan məto-inu ilat kotitun məmə pətan əkəku əh tinimis rəkis.⁵⁴ Məto Iesu təmeə-pən miləs nelmi pətan un kən maun-in məmə, “Pətan əkəku, ətul.”⁵⁵ Kən əmun pətan əkəku apon təməmegəh min mətul. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otos-ipən nat kit tun.”⁵⁶ Kən

rəhan mama ne tata, narmilau təmiwig pik, məto Iesu tən-
ipən kəm ilau məmə, “Onəkəsüən-iarəpən natimnat min u kəm
suah kit.”

9

*Iesu təmahl-ipən rəhan netəm tuelef məmə okotən-iarəp
nərəməərəən rəha Uhgın*

(Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16)

¹ Kən Iesu təmuəfimın rəhan netəm tuelef kotuwa kitiah, kən təmos-ipən nəsanənən kəm ilat kən mategəhan-in rəhan nepətən o nərəməərəən kəm ilat məmə ilat kotitun nəhg-iarəpən narmin rat min, kən məmə ilat okotol-wir nimisən min. ² Kən Iesu təmahl-ipən ilat məmə okotən-iarəp nərəməərəən rəha Uhgın, kən məmə okotol-wir netəmim itəm koatimis.

³ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian onəkotuwın, məsotosən natimnat neen rəha naliwəkən rəhatəmat, natimnat itəm kotahmen-pən e kasikin, o kətim, o nagwənən, o məni, kən məsotosən napən kəiu. ⁴ Kən e nian itəmat nakotuwın e latuənu kit motatig e nimə kit, nimə u inun onəkotatig əm lan mətoarus-pən nian itəmat onəkotiet lan.

⁵ Kən ikin pəhrüən onəkotuwın ikin, okəmə netəmim nikilat təsagienən məmə nakotuwə motatig itəmat min ilat, kən otopəpəpə rəkis nimoulul e nelkitəmat motiet. Inu nəmtətin kit tatəgətun məmə nakotapəs ilat, kən niki Uhgın tərət olat.”

⁶ Kən ilat kəmotiet motaliwək motuwın latuənu min moatəmnus-iarəp nəmnusən təwir, kən ikin min rafin koatuwin ikin, moatəfak o netəmim tepət, kən kotəmegəh.

⁷ Kən Kig Herot Antipas u in iərəməərə e nitən Kalili, in təməto nəmnusən rəha natimnat min u itəm Iesu tatol ilat. Kən təmətəlig-in muwin minəruru əfəməh məto-inu netəmim neen kotən məmə Jon Baptais tinəmegəh min, ⁸ kən netəmim neen min kəmotən məmə Elaija tinuwa min, kən netəmim neen kəmotən məmə in ien kit rəha Uhgın əpən ikin itəm təməmegəh min. ⁹ Kən Herot Antipas təmən məmə, “Jon u, io enəməhatip rəkis rəhn-kapə. ?Məto etəmim pah u iatəto rəhan nəmnusən?” Kən in təmətegəs-in Iesu məmə otəplan.

Iesu təmagwən netəmim

faif-taosan

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Jon 6:1-14)

¹⁰ Kən aposol min rəha Iesu kəmotitəlig-pa min ron, kən motən-ipən kəm in natimnat rafin itəm kəmotol. Kən in təmit ilat motiet rəkis e netəmim, motuwın əpəh e taon pisin kit min, nərgin u Petsaeta. ¹¹ Məto e nian netəmim kəmotəto

namnusən məmə İesu tınuwa, kən kəmotuwa motuarisig-in ilat. Kən İesu nıkin təmagien əm nian in təmehm ilat, kən in tatəgətun ilat e nərəmərən rəha Uhgın, kən matol-wır netəm koatıms kotəmegəh mın.

¹² Kən ehnaipən iuəhkır o napınəpən, netəm tuelef rəha İesu kəmotuwa ron, moatən məmə, “Tərəmərə. Ahl-ıpən netəmim rafın koatuwin əpəh e latuənu mın məmə okotegəs-in ikın təwır kit rəha napılən kən motegəs-in nagwənən itəm okotun məto-inu, ikın-u koatan ikın roiu, in limınan.”

¹³ Məto in təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Kəp, itəmat əm. Onəkotagwən netəm mın əh.” Kən ilat kotən məmə, “İtəmat ekoatos əm pıret faif ne nəm kəiu. ?Tahro? ?Nakolkeike məmə ekotuwin motos-nəmtın nagwənən kit mın nıgı nımanın netəmim mın əh rafın?” ¹⁴ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəmim tepət tepət itəm kəmotuwa ikın əh, okəmə kafın nəman əm, kən ilat rafın faif-taosan.

Məto İesu tən-ıpən kəm rəhan mın netəmim məmə, “Otuwin motoor ilat fite fite motən məmə okotəpələh.” ¹⁵ Kən rəhan mın netəmim kəmotoor ilat mihın nəhlan, kən netəmim rafın kəmotəpələh.

¹⁶ Kən İesu təmos pıret əh faif ne nəm kəiu, masıpər e neai, kən matəfak kəm Uhgın o nagwənən, kən məmkas matos-ıpən kəm rəhan mın netəmim məmə okotos-ıpən kəm netəmim. ¹⁷ Kən netəmim rafın kəmotagwən motuwın nərpılət tasis. Kəmotapəs nımsımsı nagwənən, kən netəmim rəha İesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wır.

Pita təmən məmə

İesu in Kristo

(Mat 16:13-20; Mak 8:27–9:1)

¹⁸ Kən nian kit, İesu ne rəhan mın əm kotatıg, kən İesu tatəghat kəm Uhgın e nəfakən. Kən in təmətəpəh olat məmə, “? Netəmim koatəghat-in io məmə io pah?” ¹⁹ Məto kotən məmə, “Nəen koatən məmə ik Jon Baptais. Kən nəen koatən məmə ik ien Elaija. Kən nəen koatən məmə ik ien kit rəha Uhgın əupən ikın itəm tınəmegəh mın.” ²⁰ Kən İesu təmətəpəh olat məmə, “?Məto itəmat nakotəmə pah u io?” Kən Pita təmən məmə, “İk Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.”

²¹ Məto İesu təmən-ıəhau əskasık ilat məmə okəsotən-ıarəpən nəghatən mın əh kəm netəmim. ²² Kən in təmətıg mən mın kəm rəhan mın netəmim məmə, “Nat kit itəm otəkəike muwa mol nıpahrienən lan, məmə io, Nəti Etəmim, oekəto nahməən e natımnat tepət. Kən netəm-iasol mın rəha noanol rəha İsrəl, ne pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, ilat okotəuhlin məntaalat kəm io, kən motohamnu io, kən ekıms.

Məto nian itəm tatol kisil lan, Uhgın otol ekəmegəh min e nimisən.”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəm u tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike maluin atip in, kən e nian rafin in otəkəike miləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io, ²⁴ məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lilin. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, kən in otos nəmegəhən lilin. ²⁵ ?Okəmə suah kit tatos rafin natimnat rəha nətueintən u, kən otimis ron, in otiləs nat wir naka? ²⁶ Okəmə nətaulis-in io mətaulis-in min rəhak nəghatən, kən Nəti Etəmim in otaulis-in min ik e nian itəm in otatuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ne nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəha Tata rəhan ne nagelo min itəm kotasim. ²⁷ Məto iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, itəmat neen itəm nəkoatətul ikin-u, uarisig nəpanotimis məto nakotaupən motehm nərəməərən rəha Uhgın.”

Iesu ne Moses ne Elaija
(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ Uarisig e nəghatən əh rəha Iesu, kən iuəhkır nian eit tinuwa minuwın rəkis, kən Iesu təmit Pita, ne Jon, ne Jemes kəmotuwın əpəh ilis e nitot məmə okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. ²⁹ Kən e nian in təmatəfak, kən rəhn-kapə tinuwa minol pisin, kən napən rəhan təmuwa məruən matipit-ipit. ³⁰ Kən əmun Moses ne Elaija kəmuət-arəpa muətul mətəhaləghat iləhal Iesu, ³¹ kən nəhag-əhagən asol kit təmasiə mitəlau elau, kən katəhaləghat-in nimisən rəha Iesu əpəh Jerusalem itəm otol nəghatən rəha ien min rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan.*

³² Məto Pita ne təs mil, napılən tinos rəkis iləhal, kən kəməhalapıl məsin. Məto nian kəməhalaiir, kəməhalehm nəhag-əhagən asol titəlau e Iesu, kən kəməhalehm Moses ne Elaija katuətul iləhal Iesu. ³³ Kən nian suah mil kınətuagım minatian isəu o Iesu, kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “İərəməərə, təwir məmə itiməhal etəhalatig ukin-u. Pəs ekəhaliləkin makeen kisil, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” Məto in təmatəghat əpnəpın əm, təsitunən məmə nəghatən naka in tatən. ³⁴ Kən e nian in təmatəghat əh, nimal napuə təmuwa malpin ilat, kən nian napuə təməfətain iləhal, kəməhaləgın kəməhaləgın. ³⁵ Kən ilat kəmotəto nəwia

9:22: Luk 9:44; 18:32-33

9:23: Mat 10:38; Luk 14:27

9:24: Mat 10:39;

Mak 8:35; Luk 17:33; Jon 12:25

9:26: Mat 10:33; Luk 12:9

* 9:31: Nəghatən

Kris ətuatıp tatən məmə, “kən katəhaləghat-in nian in otiet magım əpəh Jerusalem.”

9:31: Luk 9:22

9:32: 2 Pita 1:16-18

suah kit tāmisi-pən e nimal napuə, tatən məmə, “Inu nətik itəm io emitəpun. !Əhalətəlig-in wir!”

³⁶ Nian kinotəto rəkis nəwia Uhgın təməghat un, kən Pita ne Jon ne Jemes kəməhaləplan əm Iesu. Kən e nian min əh, kəsəhalənən natimnat min əh kəm suah kit min, kəsəhaləghat-inən natimnat min u itəm kəməhaləplan.

*Iesu təmahl-iarəp narmın rat e suakəku kit
(Mat 17:14-23; Mak 9:14-32)*

³⁷ Kən kəmən lawig in, nian Iesu ne rəhan etəmim miləhal kəmotisi-pər ilis e nitot moteiuaiu-pa, kən motehm netəmim tepət kəmotuwa ron. ³⁸ Kən netəm min əh kit təmaun-in əfəməh Iesu məmə, “İakolkeike məmə nakuwa masitu e rəhak suakəku iərman, məto-inu in noanahli iouen kitiah əm. ³⁹ Nian tepət, narmın rat kit tatuwa lan, kən mol in tətəgət pik, kən mol nıpətın tətasiəp-asiəp matol matol, nahui noan ruən min kotiet, kotahmen əm e sop. Narmın rat əh tətərəkın pik in, kən mətaskəlīm in, iuəhkır təsapəsən in. ⁴⁰ Kən io emətapəh o rəham min netəmim məmə okotəhg-iarəp narmın rat u, məto okol kəsotəhg-iarəpən.”

⁴¹ Kən Iesu in təmən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat netəm roiu ne, rəhatəmat nahatətəən tikə. Kən rəhatəmat nətəligən təsətuatipən. Enəpou-in itəmat. ?Oekatig kitat min itəmat nian kuwəh? It nətım muwa ukin-u.”

⁴² Kən nian suakəku u təmatuwa əh o Iesu, kən narmın rat təmahtigəpis tiet morin-pən e nisip, mol nıpətın tətasiəp-asiəp. Məto Iesu təməghat əskasik kəm narmın rat un, kən məhg-iarəp narmın rat tiet, kən mol suakəku təwir. Kən təmos-ipən suakəku titəlig-pən mehm rəhan tata.

⁴³ Kən ilat rafin, narmilat təmiwig o nəsanənən asol rəha Uhgın. Məto nian netəmim narmilat təmiwig o natimnat rafin itəm Iesu təmol ilat, kən in təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, ⁴⁴ “Otos nəghatən u tatite mamnim e nikitəmat kən məsotaluinən. Io Nəti Etəmim, suah kit oteghəhan-in-pən io e nelmi tikimir min rəhak.” ⁴⁵ Məto rəhan min netəmim kəsotitunən nıpəti nəghatən u məto-inu Uhgın təməhluaig-in nıpəti nəghatən u məmə ilat okəsotitunən, kən ilat kinotaulis-in nətapəh-inən nıpəti nəghatən u o Iesu.

*?Pah in iahgin etəm keike?
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)*

⁴⁶ Kən netəmim rəha Iesu koatol nıkilat min məmə pah in iahgin etəm-iasol, etəm keike taprəkis-in ilat. ⁴⁷ Məto Iesu təmitun rəhalat nətəligən min, kən in təmos suakəku kit mit muwa tətul e nıkalın, ⁴⁸ kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə

suah kit, nikin tagien mēmā otos suakəku kit mehm wir, kən in tatol min-nəhlan e nərgək, kən in tahmen-pən əm mēmā in tatos io, matehm wir io. Kən etəm tatos io e nikin agien, in tatos Uhgın itəm təməhl-ipa io. Inu nıpahrienən məto-inu etəm tatos-iəhau in ləhau agın, in otuwa in etəm-iasol, etəm keike.”

⁴⁹ Kən Jon təmən mēmā, “İərəmərə. İtimat emotehm suah kit tatəhg-iarəp narmin rat min e nərgəm, kən emotən-iəhau mēmā otəsol wəkən məto-inu sənəmā in rəhatat kit etəmim.”
⁵⁰ Məto İesu təmən-ipən kəm in mēmā, “Əsən-iəhauən in məto-inu, okəmā suah kit təsolən tıkimır itəmat min, kən in iolitəmat.”

Netəm Sameria neen nıkilat təməsagienən o İesu

⁵¹ Kən tınuwa iuəhkır o nian itəm Uhgın otos İesu lan muwın əpəh e nego e neai, kən İesu təmən-ipən atıp kəm in mēmā otəkəike muwın Jerusalem, kən nat kit tıkə mēmā otahtosig-in. ⁵² Kən in təməhl-ipən netəmim neen kotos rəhan nəghatən motaupən-in motuwın əpəh latuənu kit Sameria mēmā okotol əpen-əpenə rəhan. ⁵³ Məto netəm əh-ikın əh, kəsotolkeikəən mēmā in otuwın matıg iməlat ikın məto-inu, ilat kotıtun wir mēmā tatuwın Jerusalem. ⁵⁴ Kən nian rəhan etəmim mıl, Jemes ne Jon, ilau kəmuehm natımnat min əh, kən kəmuən mēmā, “?İərəmərə, nakolkeike mēmā ekuəun-in nıgəm tısi-pən əpəh ilis e nego e neai meıuıu muwa mus ilat?”† ⁵⁵ Məto İesu təmeıraır məhai ilau. ⁵⁶ Kən kəmotuwın min latuənu pısın kit min.

Netəmim neen kəmoatən mēmā okotuarisig-in İesu (Mat 8:19-22)

⁵⁷ Kən e nian İesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək moatuwın e suatıp, kən suah kit təmən-ipən kəm in mēmā, “İo ekuərisig-in ik, ikın pəhruən onəkuwın ikın.”

⁵⁸ Kən İesu təmən-ipən kəm in mēmā, “Kuri iarupın min, rəhalat nıpəg tatıg mēmā okotapıl ikın. Kən mənıg min, nımaalat tatıg mēmā okotapıl ikın. Məto io Nəti Etəmim, nımə rəhak tıkə o napılən.”

⁵⁹ Kən İesu təmən-ipən kəm suah kit min mēmā, “Wa, kilau min ik, muwa ik rəhak etəmim.” Məto suah un tən-ipən mēmā, “İərəmərə, awi. Egəhan-in io ekuwın pıtən mıtənım rəhak tata.” ⁶⁰ Məto İesu təmən-ipən kəm in mēmā, “Kəp, apəs-pən. Pəs netəm kınotımıs rəkıs e nıkilat, koatıtənəm atıp ilat min. Məto ik, uwın mən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgın.”

9:48: Mat 10:40 **9:50:** Mat 12:30; Luk 11:23 † **9:54:** Naoa oas min neen rəha Oltesteman katılpin nəghatən u mēmā, “tahmen e Elaija.” Afın-tu 2 King 1:9-16 **9:54:** 2 King 1:9-16

⁶¹ Kən kit mīn tatən məmə, “Iərəməərə, ekətəu-pən ik muwa io etəmim rəham, məto awi, əpəs pitən ekitəlig-pən mīn imak ikin mauiatipin rəhak mīn netəmim.”

⁶² Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah kit tətouon matol wək rəha Uhgīn, məto rəhan nətəligən tatuwin o nat pisin pisin mīn neen, kən suah u təsahmen-pənən məmə Uhgīn otərəməərə lan.”

10

Iesu təmahl-ipən rəhan netəmim sepīnte-tu kotamnus-iarəp namnusən təwir

¹ Uarisig e natimnat mīn əh, Iərəməərə təmitəpun rəkis sepīnte-tu netəmim neen mīn rəhan, kən təmahl-ipən ilat kəiu kəiu kotaupən-in moatuwin e taon mīn ne ikin mīn neen mīn itəm Iesu təpanuarisig muwin ikin.

² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kinotimətə, məto iolwək mīn noan məsin əm kotəulək-in. Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ipa iolwək mīn tepət məmə okotuwīn kəulək-in nasumən rəhan. ³ Otuwin, məto nəkotəkəike motitun məmə io etahl-ipən itəmat məmə nakotuwīn tahmen-pən e sipsip əlkələh mīn itəm kotaliwək moatuwin ilugin e kuri iarupin mīn. ⁴ Kən onəkəsotosən kətim əkəku rəha mənī, ne kətim, ne put, kən əsotamegən e suatip katəghat kəm netəmim.

⁵ “Nimə naka itəm onəkotuwīn ikin, nakotaupən motən-iarəp məmə, ‘!Pəs nəməlinuən otətətig ikin!’ ⁶ Okəmə etəm rəha nəməlinuən əh-ikin, kən rəham nəfakən otuwa mol nīpahrienən, kən nəməlinuən otətətig ron. Məto okəmə etəm tol nəhlan tikə, kən noa rəham nəfakən otitəlig-pa mīn ron ik. ⁷ Kən otətig əm e nimə kitiəh əm, sotapilən e nimə pisin pisin mīn. Kən nagwənən naka itəm okoatos-ipinə kəm itəmat, otun. Kən nənimən naka okotos-ipinə, otənim. Məto-inu in tətuatip əm məmə suah kit itəm tatol wək, in tətuatip məmə in otos nətouən lan.

⁸ “Nian itəmat nakotuwīn taon kit, okəmə nikilat tətəgien otəmat, kən otun nagwənən naka itəm koatos-ipinə kəm itəmat, ⁹ kən otol-wir netəmim itəm koatimis motətig ikin, kən motən-iarəp kəm ilat məmə, ‘Nərəməərəən rəha Uhgīn tatuwa iuəhkir otəmat.’ ¹⁰ Məto okəmə nakotuwīn e taon kit, kən netəmim nikilat təsəgienən otəmat, kən otuwīn motaliwək e suatip asol mīn, kən motən məmə, ¹¹ ‘Nimoulul rəha nisip itəm tətətig e nelkīmat, ekoatoahapispis rəkis, in nəmtətin tətəgətun məmə nəmotol təsahmenən, kən Uhgīn təmapəs

itəmat. Məto nəkotəkəike motitun məmə nərəmərəən rəha Uhgın tınatuwa iuəhkir rəkis.’ ¹² Kən iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, Uhgın otol nalpınən asol kəm ilat taprəkis-in nalpınən rəha taon rat əh Sotom aupən.”

¹³ “! Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pıspıs tepət e taon mil rəhatəmat! Kən okəmə emol natımnat mın əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netənim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat mın, kən ilat kəmotuwın e natımnat rat motuwın moatəpələh e nəmtap e nıgəm motəgətun məmə koatəto tərat ağın o rəhalat nolən rat mın. ¹⁴ Məto e nian əh itəm Uhgın otol nalpınən kəm netənim, nalpınən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpınən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. ¹⁵ ?Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmə Uhgın otıləs-ipər itəmat e ikin rəha nısıaiən əpəh e nego e neai? !Kəp! Məto Uhgın otıləs-iəhau itəmat nakotuwın ləhau ağın, ikin itəmat onəkotaulis ikin.”

¹⁶ Kən İesu təməni-pən kəm rəhan mın məmə, “Netənim itəm koatətəlig-in itəmat, koatətəlig-in io. Kən netənim itəm koatəuhlin məntaalat kəm itəmat, koatəuhlin məntaalat kəm io, kən netənim itəm koatəuhlin məntaalat kəm io, koatəuhlin məntaalat kəm suah u itəm təmənl-ipa io.”

Netənim rəha İesu sepınte-tu kəmoatıtəlig

¹⁷ Kən netənim mın rəha İesu ilat sepınte-tu kəmotıtəlig-pa mın, kən nıkilat tətəgien moatən kəm İesu məmə, “!İərəmərə, nat əpnapın narmin rat mın, məto nian itəmat ekotəghat e nərgəm, kən ilat koatol nəwiatımat!” ¹⁸ Kən İesu təməni-pən kəm ilat məmə, “!o emehm Setan təmisi-pər ilis e neai meıuauı tahmen-pən e nıpitən. ¹⁹ Otətəlig-tu. !o enos-ipınə rəkis nəsanənən kəm itəmat, inəh itəmat nəkotıtun neguətəinən sinek mın ne skopion* mın. Kən nəsanənən itəm iatos-ipınə kəm itəmat, in taprəkis-in nəsanənən rəha tıkimır rəhatat, Setan. Kən okol nat kit təsərəkınən itəmat. ²⁰ Inəh nıpahrienən. Məto nəotəgienən məmə narmin rat mın koatol nəwiatəmat, məto otəgien əm məto-inu Uhgın təməte rəkis nərgitəmat əpəh e nego e neai.”

²¹ Kən e nian əh, İesu nıkin tətəgien pık e nāgienən itəm tətisi-pən e Narmin Rəha Uhgın, kən in təməfak mən məmə, “Tata Uhgın, ik İərəmərə rəha natımnat rafın ilis e neai

10:11: Wək 13:51; 18:6 **10:12:** Jen 19:24-25; Mat 10:15; 11:24 **10:15:**
Mat 11:20-24 **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23 **10:18:** Aes 14:12; Nol

Əpən 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31; Nol Əpən 20:1-3,10 * **10:19:** Skopion in
nat kit tahmen e tupə əkəku kit itəm tətəkioah e nıməptən. Tatus itəm, kən tıtahmə
tıtahmə, taprəkis-in milpat o tımar. **10:20:** Fil 4:3; Nol Əpən 3:5

ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik məto-inu nəməhluaigin nīpəti natimnat mīn u e niganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wīr nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wīr. Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²² Kən Iesu təmatəkəike matəghat kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmegəhan-in-pa rəkis natimnat rafin e nelmək. Tata əm titun Netin. Kən Nətin əm ne netəmim neen, ilat mīn əm kotitun Tata. Ilat u netəmim itəm Nətin təmitəpun ilat məmə in otol-arəp Tata rəhan kəm ilat.”

²³ Kən Iesu təmeirair məghat əm kəm rəhan mīn netəmim məmə, “! Nəkotatig e nəwīrən pahrien məto-inu itəmat nakoatehm e niganəmtitəmat natimnat mīn əh! ²⁴ Iatən kəm itəmat məmə, aypən ikin ien mīn tepət, ne kig mīn tepət, kəmotolkeike pīk məmə okotehm natimnat mīn u itəm itəmat nakoatehm, məto kəməsotehmən. Kən ilat kəmotolkeike məmə okotəto natimnat mīn itəm nakoatəto, məto kəməsotətəən.”

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e etəm təwīr kit rəha Sameria

²⁵ Kən e nian əh, ienatig kit e Lou təmətul meiuə əm e nətapəhən kit kəm Iesu məmə otehm-tu okəmə Iesu in tenatig wīr o kəp. In təmən məmə, “?Iəgətun, oekahro min-nulan mos nəmegəhən lilin?” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Lou rəha Moses tatən məmə naka? ?Nian ik nətafin, kən nīpətīn tatən naka kəm ik?”

²⁷ Kən suah un tən-ipən məmə, “Onakəkəike molkeike Iəməmə rəham Uhgīn e nīkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nəsanənən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham; kən molkeike mīn ik mīn neen təhmen-pən əm məmə naka-tolkeike atīp ik.”

²⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “In ətuatīp un. Okəmə nakatol nəhlan, kən ik onakos nəmegəhən lilin.”

²⁹ Məto suah əh, in tolkeike əm məmə otəgətun rəhan nolən məmə in etəm ətuatīp, kən in təmətapəh o Iesu məmə, “?Məto pah mīn u ilat io mīn neen?”

³⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Suah kit təmīet Jerusalem kən maliwək meiuaiu matuwīn əpəh Jeriko. Kən e suatīp, iakləh neen kəmotaskəlīm motəmki-rəkis rəhan natimnat, kən motoh kələhəu tīmīseh mətaməhl e suatīp, kən kotagīm motapəs.

³¹ Kən təpəwīr əh, pris kit tatitəp suatīp əh matuwa, məto nian in təməplan suah əh, in təmaliwək mawilək-in matuwīn.

³² Kən Lifaet† kit titəp min əm suatip kitiah muwa, kən nian təməplan suah əh tətəməhl, in təmöl əm nat kitiah min mawilək-in. ³³ Məto etəmim kit rəha Sameria, itəm koatol tikimil ilat netəm Isrel, in min titəp suatip əh matuwa, kən məplan suah əh tətəməhl. Nian təməplan, nikin təmāhmə ron, ³⁴ kən təmaliwək muwin iuəhkir ron, mafəl rəhan nīməgəm min e oel ne wain, kən malpin wir ilat. Kən təmīləs-ipər suah əh mahtu-pər e rəhan togki, kən mīləs mian əpəh e hotel matehm wir. ³⁵ Kən kəmən lawigin, in təmos mənī neen‡ muwin mos-ipən kəm etəm-iasol rəha hotel, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Onakatehm wir suah u, kən okəmə nəkətuatin rəham neen mənī, kən onakən-ipa kəm io nian ekitəlig-pa min, pəs io ekos-ipinə nitain.’ ”

³⁶ Kən nian Iesu tinol namnun nəghatən u, kən təmətapəh o ienatig e Lou məmə, “?E rəham nətəligən, suah mīləhal əh, nəkitun məmə iləhal pah təmöl təwir kəm suah əh kəmoh, tahmen məmə in in kit?” ³⁷ Kən ienatig e Lou təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm in təmasəkitun suah əh.” Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ita. Ik uwīn mol min tahmen-pən əm məmə inu suah əh təmöl mihin ne.”

Iesu təmuwin latuənu rəha Mata ne Meri

³⁸ Nian Iesu ne rəhan min netəmim kotaliwək e suatip, kən kəmotiet-arəpən latuənu kit. Kən pətan kit, nərgin u Mata, təmos Iesu e nikin agien muwin əpəh e rəhan nīmə. ³⁹ Pətan əh, pian kit əh-ikin, nərgin u Meri. Kən Meri təmuwa matəpələh iuəhkir o nelki İərəmərə matətəlig-in nəgətunən min rəhan. ⁴⁰ Məto Mata, rəhan nətəligən tatuwin pik o nolən nagwənən, kən wək tinatoh in. Kən təmuwin o Iesu mən-ipən kəm in məmə, “?İərəmərə, tahro? ?Nikim təht məmə tətuatip əm, o kəp, məmə pətan u piak təsasituən lak ne o nolən wək u, kən io pisin əm iatol? Ahl-ipa məmə otuwa masitu lak.” ⁴¹ Məto İərəmərə təmən-ipən kəm in məmə, “Ei, Mata. Əsətəlig-in pikən natimnat min tepət nəhlan. ⁴² Məto nat kitiah əm in nat keike, kən Meri in tinitəpun rəkis nat u itəm in təwir taprəkis, kən okol io esiləs-irəkisən nat əh ron.”

11

Iesu təmatəgətun rəhan netəmim e suatip rəha nəghatən kəm Uhgīn e nəfakən

(Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nian kit, Iesu təmatəghat kəm Uhgīn e nəfakən əpəh ikin kit. Kən nian təmöl namnun rəhan nəfakən kəm Uhgīn, kən rəhan

† **10:32:** Lifaet, ilat netəmim min u kotasitu e pris min e wək rəhalat, kən koatol wək pisin pisin min əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. ‡ **10:35:** Nəghatən Kris atuatip tatən məmə, “Tenarius kəiu.” Nian suah kit tatol wək nian kitiah, kən katətou-in tenarius kitiah. **10:39:** Jon 11:1; 12:2-3 **10:42:** Mat 6:33

kit etəmim təmətapəh ron məmə, “Iərəməra, əgətun-tu itimat e suatip rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən, tahmen-pən e Jon Baptaıs in təməgətun mihin rəhan mın.”

² Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, onəkotən məmə, ‘Tata Uhgın, nərgəm in ilis aɡın, pəs netəmim okotisiai-in. Pəs rəham nərəmərən tuwa matig.’ ³

Nian rafin, os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

⁴ Kən afəl rəkis rəhatimat nolən rat mın məto-inu itimat esotaskəlīm-iəkisən e nikitimat nolən rat mın rəha netəmim itəm koatol kəm itimat.

Kən segəhan-inən itimat ekotuwin ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm məta oekotakiə motol təfagə rat.’ ”

⁵⁻⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə suah kit tuwa imam ikin lapın, kən rəham nagwənən tikə, kən onəkol naka? Onəkuwin e nimə rəha ik kit, kən mən-ipən məmə, ‘Io kit, os-ipa nagwənən məsin, kən ekos muwin magwən suah kit lan itəm təmisi-pən isəu muwa imak ikin roiu lapın, kən rəhak nagwənən tikə məmə ekagwən in lan.’ ⁷ Kən in otuhalpın-pinə kəm ik məmə, ‘!Aaah! Atuwin, səhgairən etimat, enotapıl rəkis itimat rəhak nisualkələh. Okol esətul mınən mos-ipinə nagwənən kəm ik.’ ⁸ Ekən kəm itəmat məmə, nat əpnapın ik in kit, məto suah un təsolkəikən məmə in otos-ipinə nagwənən kəm ik. Məto iatən nıpahrienən, nian nakatəkəike matətapəh ron, kən in otətul mos-ipinə natimnat rafin kəm ik itəm nakolkeike.

⁹ “Kən tol nəhlan ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegəs-in, kən nakotehm. Kən otəht-əht toa, kən toa oterəh otəmat. ¹⁰ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okoatos. Kən netəm mın u itəm koategəs-in, kən okoatehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

¹¹ “İtəmat tata mın. ?İtəmat kit, nian nətin tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sinek? !Kəp! ¹² ? O nian in tatətapəh-in noanahli-mənig, məto in tatos-ipən skopion?* ! Kəp! ¹³ Nat əpnapın itəmat netəm nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wir mın kəm nenətitəmat mın. Məto Tata Uhgın əpəh e nego e neai, nolən rəhan in təwir pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nıpahrienən, in otos-ipən Narmın Rəhan kəm netəm mın u itəm koatətapəh-in ron.”

Netəmim neen kəmoatən məmə İesu tatol wək e nəsanənən rəha Setan
(Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

* **11:12:** Skopion - afin-tu futnot əpəh Luk 10:19

¹⁴ Kən e nian kit, suah kit əh-ikin itəm narmin rat tətətig lan, kən tol məmə in təruru nəghatən. Kən Iesu təməhg-iarəp narmin rat əh, kən suah əh təmətuoun matəghat, kən netəmim narmilat təmiwig pik ron. ¹⁵ Məto netəmim min əh neen koatən məmə, “Pielsepul u in etəm-iasol rəha narmin rat min, in əm əh təmos-ipən nəsanənən kəm suah u məmə in otəhg-iarəp narmin rat min e netəmim.” ¹⁶ Kən netəm pisin neen min kəmotətapəh o Iesu məmə in otol-tu nat pispis kit e nəsanənən itəm tətisi-pən e nego e neai məto-inu, ilat kotalkeike məmə okotitun-tu məmə Iesu in etəmim pah.

¹⁷ Məto Iesu tinitun rəkis nətəligən min rəhalat, kən təmən məmə, “Okəmə netəmim e kantri kit koatoor ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri, kən nərəmərəən otisas mikə. Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netəmim lan koatoor ilat min, kən okotərəkin aɡin-əh latuənu u. ¹⁸ ? Kən okəmə netəmim rəha Setan koatoor ilat min, kən otahro nulan rəhan nərəmərəən otətətig? Iatən min-nulan məto-inu nakoatən məmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul. ¹⁹ ? Kən okəmə io, iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim, ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? Tol nəhlan, ilat okotakil rəhatəmat min nəghatən məmə in neiuəuəən. ²⁰ Məto okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e netəmim e nəsanənən rəha Uhgın, kən tatəgətun məmə nərəmərəən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²¹ “Nian etəm rəhan nəsanənən tepət tatəmik natimnat rəha nəluəginən, tatətul matip matehm wir rəhan nimə, inəh rəhan natimnat okotətig wir əm. ²² Məto nian etəm pisin kit min itəm rəhan nəsanənən taprəkis-in in, otuwa muəmou mətian mətian tol win lan, in tatos-irəkis rafin rəhan natimnat rəha nəluəginən itəm təmələhəu-pən rəhan nətəligən lan, kən in otoor natimnat rafin rəha suah əh kəm rəhan min netəmim.

²³ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikimix. Kən etəmim u itəm təsərgətəinən sipsip min, in tatol ilat kotəgim atit.”

²⁴ Kən Iesu təmən məmə, “Nian narmin rat tatiet e suah kit, kən in tətən əpəh ikin kikə-kikə ikin nəhau tikə lan mətegəsin ikin otameg ikin, məto təsəplanən. Kən in tatən məmə, ‘Pəs ekitəlig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin aupən.’ ²⁵ Kən nian in tatitəlig-pa, mehm rəhan nimə kəmafəl təpiə wir, kən natimnat rafin koatis wir. ²⁶ Kən in otuwın mit min narmin rat sepın min motuwa itəm kotərat kotəprəkis-in in. Kən okotuwın min imə motətig e nəmegəhən rəha suah u. Kən suah u, aupən rəhan nəməgəhən tərət, məto roiu tinərat pik aɡin-əh.”

²⁷ Nian Iesu tatən nəghatən əh, pətagwəhl kit tagət əfəməh məmə, “Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwīrən kəm pətan itəm tāmēmək-in ik, kən mətapinahin ik.”

²⁸ Kən Iesu təmə, “Nīpahrienən, məto Uhgın otawte-in rəhan nəwīrən taprəkis kəm netəmim itəm koatəto nəghatən rəhan, kən moatol.”

Nəmtətin rəha Jona

(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹ Kən nian netəmim kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu, kəmotuwa tepət məsin mīn, kən Iesu təmə, “Itəmat netəm roiu ne, itəmat nol təfagə rat agin. Itəmat nakotolkeike məmə nakotehm nat pispis u nəmtətin kit. Məto okol Uhgın təsos-ipinəən nəmtətin kit kəm itəmat. Məto Uhgın otos-ipinə nəmtətin kitiah əm kəm itəmat, inəh nəmtətin rəha Jona. ³⁰ Tahmen əm e Jona itəm təmuwa nəmtətin kit tatuwin o netəmim rəha taon u Nineva aupən, e nolən kitiah mīn əm, io Nəti Etəmim ekuwa nəmtətin rəha netəmim u-roiu ne. ³¹ Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən kwīn rəha nəptən pis ikīn, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otītun nənən nəhlan məto-inu, in təmīet e nīkalin nəptən əpəh isəu agin, kən maliwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wīr. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tīnuwa. ³² Kən netəmim rəha Nineva okotətul e nian Uhgın otakil netəmim rafin lan, kən ilat okotən məmə itəmat nəmotol nolən tərat. Kən ilat kotītun nənən nəhlan məto-inu, nian ilat kəmotəto nəghatən rəha Jona, ilat kəmotəuhlin ilat e nolən rat mīn rəhalat. Kən roiu, suah kit ikīn-u itəm in ilis taprəkis-in Jona.”

Nəhag-əhagən rəha lait

(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ Kən Iesu təmə, “Suah kit tikə itəm tətasiəpən e lait, kən uarisig in tatəhluaig-in, o tətaii-pən e nīpəg kitəh. Kəp. Məto nian etəmim tətasiəpən e lait, otəkəike mətu-pər e nīg rəha lait məmə netəmim itəm okotuwa e nīpəg noa nīmə, kən moatehm nəhag-əhagən rəha lait o nəplanən natimnat. ³⁴ Nīganəmtīm in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nīpətīm. E nian nīganəmtīm mil kuəwīr, tahmen əm məmə nīpətīm tərīoah e nəhag-əhagən. Məto nian nīganəmtīm mil kuərat, tahmen əm məmə nīpətīm tərīoah e napinəpən.†

11:27: Luk 1:28,42,48 **11:29:** Mat 16:4 **11:31:** 1 King 10:1-10 **11:32:** Jona 3:5-10 **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16 † **11:34:** Nīpətīn kit rəha “nīganəmtīm mil kuəwīr” təmə, ik etəm kit itəm nīkim tagien o nasituaən netəmim e rəham māni. Kən nīpətīn kit rəha “nīganəmtīm mil kuərat” təmə, ik iaumis kit. Nīpətīn kit mīn rəha “nīganəmtīm mil kuəwīr” təmə, rəham nətəlīgən kitiah əm o Uhgīn.

³⁵ Kən tol nulan, ik onakəkəike matehm wir məmə nəhag-əhagən e rəham nəmegəhən, in sənəmə napinəpən. ³⁶ Kən okəmə rəham nəmegəhən in tərīoah wir e nəhag-əhagən, napinəpən in otikə agin lam, kən nəhag-əhagən in tətasiəgəpən wir rafin rəham nəmegəhən, tahmen-pən əm e nəhag-əhagən rəha lait tətasiəgəpən ik.”

*Iesu təməghat əskasik kəm Farisi min ne iəgətun min rəha Lou
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;*

Luk 20:45-47)

³⁷ Kən nian Iesu təməghat rəkis, kən Farisi kit təmuwa mən-ipən kəm in məmə okian muagwən e rəhan nimə. Kən Iesu təmaliwək muwin əpəh imə matəpələh e nīkali tepil o nagwənən. ³⁸ Kən Farisi apon təmaut ron narmīn təmiwīg nian təməplan məmə Iesu təsaikuasən pitən e nelmin uarisig təpanagwən.

³⁹ Kən Iərəməərə təmən kəm in məmə, “Itəmat Farisi min, nəkotahmen əm e kap ne plet itəm nakotaikuas elat əpəh ihluə əm, mətə əpəh e nīpəgnoalat, kotapin. Itəmat nakotərīoah e naumisən ne nərātən. ⁴⁰ !Itəmat nakotalməl pik! ?Nīkitəmat tatəht o kəp məmə, Uhgīn itəm təmōl nīpətītəm, in təmōl min nīkitəm? !Əwəh! ⁴¹ Mətə otos-ipən kəm ian-rat min e nīkitəmat agien, kən natimnat rafin ihluə ne imə kotətuatip motəwir.

⁴² “!Mətə itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat! Itəmat nakotətəu-pən wir nīmismisi Lou min, tahmen e tait rəha nīmali nig min itəm nəmiəwilat tatəpien o nolən nagwənən. Mətə nakotəuhlin məntatəmat o nat asol min rəha Lou, inəh nəsolələn nat itəm tətətuatip min kəm netəmim, kən məsotolkeikən Uhgīn. Nəkotəkəike motol nolən wir min asol əh, kən məsotaluinən nətəu-pən wir minən nīmismisi Lou min rafin.

⁴³ “Itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat, mətə-inu nakotolkeike məmə onəkotuwīn motəpələh aupən e nimə rəha nuəfiminən. Kən e maket, nakotolkeike məmə netəmim okotiləs-ipər nelmilat kəm itəmat o nisiiian itəmat.

⁴⁴ “Itəmat Farisi min, nahməən asol otuwa otəmat, mətə-inu itəmat nəkotahmen e suwit itəm kotamkīmik, mətə kəsītun ətuatipən məmə in hiə, kən netəmim kotaliwək pikən lan motəruru, motol rəhalat nəmegəhən tətamkīmik.”‡

⁴⁵ Kən iəgətun kit rəha Lou təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun. Nian nakatən nəghatən min u, kən tatərəkīn min itimat.”

⁴⁶ Kən Iesu təmə, “!Iəgətun min rəha Lou! Nahməən asol otuwa otəmat mətə-inu, itəmat nakoatəlīn-pər nat figəm min

‡ 11:44: Lou rəha netəm Isrel tatən məmə, okəmə suah kit otek etəm təmimisi, kən in tamkīmik e Lou. Tol nəhlan, ilat kotəkəike motol mak wir e ikīn rəha suwit min məmə netəmim kəsotaliwək pikən lan.

itəm tiäkis mämə netəmim okoatəmik. § Məto nəsositasituən məsin e noanelmitəmat mämə onəkotasitu elat o nəmikən natimnat min əh.

47 “Nahməən asol otuwa otəmat məto-inu əpəh e suwit min rəha ien min rəha Uhgın aupən, nakoatiləkin nimə wir min, kən nakoatən mämə nakoatisiai-in ilat. Məto nakoteiuə. Tipitəmat min əm kəmotohamnu ilat.* 48 İnəh itəmat nakoatən-iarəp mämə nakotegəhan-in natimnat min əh itəm tipitəmat min kəmoatol aupən, inəh kəmotohamnu ien min, kən itəmat nəkoatol namnun e rəhalat wək nian nakoatiləkin suwit min rəhalat.

49 “Kən o nat əh, Uhgın itəm tenatig təmən mämə, ‘Io ekahlipən rəhak ien min ne aposol min kotuwın motəghat kəm ilat, kən ilat okotitəp motol nəratən kəm neen, kən motohamnu neen.’ 50 Tol nəhlan, Uhgın otakil itəmat tahmen mämə itəmat əm nəmotohamnu ien min rafin rəhan, kən in otol nalpınən kəm itəmat o nimisən rəhalat, ilat itəm kəmotatig e nətuounən rəha nətueintən mətoarus-pa u-roiu, 51 ien min rafin itəm kəmotohamnu tətuoun e Epel mətoarus-pən Sekaraea, itəm təmimis e Nimə Rəha Uhgın ilugin e olta ne nimə.† Nipahrienən, itəmat roiu ne, Uhgın otol nalpınən kəm itəmat.

52 “Itəmat iəgətun rəha Lou, nahməən asol otuwa otəmat məto-inu suatip kit əh-ikin itəm tatəgətun nat naka itəm Uhgın tolkeike. Itəmat nəkotitun suatip əh, məto nakotəhluaigin mämə netəmim kotəruru. Itəmat nəkəsotətəu-pənən, kən nakahtosig-in netəmim mämə ilat min kotəruru nətəu-pənən.”

53 Nian Iesu təmiet e nimə əh minataliwək matuwın, kən iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, neməha təmol ilat. Tətuoun e nian əh, kəmotuwa rəhan tikimir min. Koatərakin-pən nəghatən əskasik tepət kəm in 54 mämə okoteam-in nipəgnəmtin neen e nəghatən rəhan itəm təsahmenən.

12

Nəghatən min rəha nem əskasikən
(Mat 10:19-20, 26-33; 12:32)

1 Kən e nian əh, netəmim tepət kəmotuwa kitiəh, okol kafin kəruru. Məto netəmim tinepət pik, kən moatəhg-irəkis-əhg-irəkis ilat min. Kən Iesu təmətuoun matəghat kəm rəhan min netəmim mämə, “Itəmat, nakoatəto itəmat o is rəha Farisi min, is u in nolən rəhalat itəm rəhalat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. 2 Natimnat itəm etəmim tatol anion, Uhgın

§ 11:46: “Nat figəm” itəm Iesu tatəghat-in, in lou əlkələh min tepət təpət rəha noanol rəha Isrel. * 11:47: Iesu tətəhai Farisi min məto-inu koatən mämə koatisiai-in ien min aupən. Məto ilat kəsotolən natimnat itəm ien min kəmoatən.

† 11:51: E Naoa Rəha Uhgın əpəh e Oltesteman, Epel in ien aupən agin, kən Sekaraea in namnun. Afin-tu Jen 14 ne 2 Kron 24:22.

təpaniləs-iarəpa tagəhag ikin. Kən natimnat itəm etəmim tatəhluaig-in, kən Uhgın təpaniləs-iarəpa, netəmim okotəplan. ³ Natimnat itəm nakoatən e napinəpən, kən netəmim okotəto e nərauiəgən. Kən natimnat itəm nakoatən anion e nīpəgnoa nimə, kən netəmim kəpanotən-iarəp ihluə, netəmim rafin okotəto.

⁴ “Rəhak min netəmim, ekən kəm itəmat məmə, əsotəginən netəmim itəm kotitun nohamnuən nīpətītəmat, məto uarisig, okol kəsotol minən nat kit tərət kəm itəmat. ⁵ Məto iatən-iarəp etəmim u kəm itəmat itəm tətutip məmə onakoatəgin. Onəkotəkəike motəgin Uhgın, məto-inu nian in otohamnu suah kit, in titun nərakın-pənən in e nīgəm asol. Əwəh, nīpahrienən, ekən kəm itəmat məmə nakoatəkəike motəgin Uhgın. ⁶ Mənig əlkələh min, katol-salim-in ilat tepət nəmtin məni əkəku əm, məto Uhgın təsaluin aɡin-əhən kit. ⁷ Əsotəginən, məto-inu Uhgın tolkeike itəmat taprəkis-in mənig min tepət. Nīpahrienən, Uhgın təmafin mitun wīr noanutəmat rafin.

⁸ “Ekən kəm itəmat məmə, okəmə etəmim tatən-iarəp e niganəmti netəmim məmə in rəhak kit, kən io Nəti Etəmim, io min ekən-iarəp e niganəmti nagelo min rəha Uhgın məmə in rəhak etəmim. ⁹ Məto okəmə etəmim tatən-iarəp e niganəmti netəmim məmə in sənəmə etəmim kit rəhak, kən io ekən-iarəp e niganəmti nagelo min rəha Uhgın məmə suah u in sənəmə etəmim kit rəhak. ¹⁰ Kən etəmim itəm tatən nəghatən rat e Nəti Etəmim, Uhgın otafəl rəkis rəhan təfagə rat. Məto etəmim itəm tatəghat rat e Narmın Rəha Uhgın, okol Uhgın təsafəl rəkisən rəhan təfagə tərət.

¹¹ “Kən nian koatiuw-iarəp itəmat e nimə rəha nuəfiminən, ne e niganəmti iərəmərə min, ne netəm-iasol min məmə okotiuw-iarəp itəmat motakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotəhro minnulan kuhalpın rəhalat nəghatən, ¹² məto-inu e nian ətuatip əh, Narmın Rəha Uhgın otəgətun itəmat e nəghatən naka itəm itəmat onakoatəghat-in kən moatən kəm ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim rəhan nautə tepət rəhn-kapə tikə

¹³ Kən netəm min əh kit təməni-pən kəm Iesu məmə, “Təgətun. Tata rəhak tinimis rəkis. Awī, uəh niki piak məmə otoor natimnat rəha tata rəhatımlau məmə otos-ipa rəhak neen, itəm tata təmələhəu məmə rəhak.” ¹⁴ Məto Iesu təməni kəm in məmə, “Rəhak etəmim, rəhak tikə e nətəligən u rəhatəmlau o noorən rəhatəmlau natimnat.” ¹⁵ Kən Iesu təməni-pən kəm ilat məmə, “Oatəto wīr itəmat. Otahtosig-in

wir itəmat məmə onəkəsotuwamən itəmat iaumis min, məto-inu nəukəti nəmegəhən, in sənəmə nautə tepət.”

¹⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Suah kit, rəhan nautə tepət, kən rəhan nasumən tatol nipətin tepət. ¹⁷ Kən təmən-ipən atip kəm in məmə, “?Oekahrol min-nulan, məto-inu rəhak nimə min kinəsotahmenən məmə ekəlin-pən nigak nagwənən min lan?”

¹⁸ “Kən in təmən məmə, “Təwir məmə ekol nulan. Ekəmki-rəkis nimə min u, kən ekiləkin nimə neen min itəm iaingin məsin. Kən ekəlin-pən nigak nagwənən, ne rəhak nautə min ikin. ¹⁹ Kən ekitun nənən məmə, rəhak natimnat tepət tepət tahmen o nup tepət. Kən roiu ekameg, mətagwən, matənim, kən matəto nagienən təwir əm nulan matuwin.’

²⁰ “Məto Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “!Ik ialmə! Roiu əm lapin, onakimis. ?Okahrol rəham natimnat u tatəməhl nəmargətain?” ”

²¹ Kən Iesu təmən məmə, “Uhgın otol əm nəhlan kəm netəmim itəm kotargətain nautə tepət məmə in rəhalat, məto nikin təsəht pikən nolən wir min itəm Uhgın tolkeike.”

*Əsotətəlig pikən natimnat rəha nipətitəm
(Mat 6:19-21, 25-34)*

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan netəmim min məmə, “Məto-inu o nolən əh, iatən kəm itəmat məmə, nəsotətəlig-in pikən natimnat rəha nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotun naka, kən məsotətəlig-in pikən natimnat rəha nipətitəmat məmə onəkotuwın-in natimnat naka. ²³ Əsotətəlig-in pikən məto-inu nəmegəhən rəhatəmat taprəkis-in nagwənən, kən nipətitəmat taprəkis-in napən min rəha nuwin-inən. ²⁴ Otəplan-tu mənig min, ilat kəsotasumən, kən məsotəüləkən, kən rəhalat nimə rəha nagwənən tikə, məto Uhgın tətəgwən ilat. !Məto Uhgın tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig min! ²⁵ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-pənən aua kitiah əm e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁶ ?Məto okəmə itəmat nəsotitunən nolən nat əkəku kit tol nəhlan, təhro nakoatətəlig-in pik natimnat pisin pisin min e nəmegəhən rəhatəmat?

²⁷ “Nikitəmat təht-tu nolən rəha nəgui-nig min itəm koatəguin. İlat kəsotol wəkən, məsotəhlən rəhalat napən. Məto ekən kəm itəmat məmə aypən, Kig Solomon rəhan nautə tepət, kən rəhan napən təwir pik, məto rəhan napən min kəsotəwırən taprəkis-in nəgui-nig min. ²⁸ Nəgui-nig min əh koatətul rəha nian kitiah əm, kən olawigin, netəmim kotoan ilat e nigəm, məto Uhgın in tatol ilat kotəwir kotəwir. ?Kən

nikitəmat təht məmə in otos-ipinə napən kəm itəmat, o kəp? !Əwəh! Rəhak netəmim, rəhatəmat nahatətəən in natiəkəku əm.

²⁹ “Təsəwirən məmə nikitəmat tatəht pik natimnat o nəmegəhən rəhatəmat, kən nian rafin nakotegəs-in nagwəənən nigitəmat ne nənimən nimitəmat. ³⁰ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min əh, məto-inu netəm kəsotahatətəən e Uhgın, ilat koategəs-in natimnat min əh. Rəhatəmat Tata in titun natimnat itəm nəkotəkəike motos o nəmegəhən rəhatəmat. ³¹ Məto nakotətəlig-in pik natimnat rəha nərəməərəən rəha Uhgın motol tətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otos-ipinə min kəm itəmat natimnat min rəha nəmegəhən ikin-u e nətueintən.

³² “Əsotəginən, itəmat sipsip min u rəhak itəm itəmat noan məsin əm, məto-inu Tata rəhatəmat nikin tagien pik məmə onəkotatig ahgin rəhan nərəməərəən, kən in otehm wir itəmat, kən itəmat min onəkotərəməərə itəmat min. ³³ Otosalim-in rəhatəmat natimnat min, kən motos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Nian nəkotol təwir min-nulan, in tahmen-pən məmə nəkotol rəhatəmat pokis rəha məni itəm otəsəratən nian kit, kən nakotələhəu-pən rəhatəmat natimnat itəm təwir əpəh e nego e neai. Kən ikin əh, okol iakləh min kəsotuwınən iuəhkır motakləh-in, kən okol wın min kəsotərəkinən natimnat min əh. ³⁴ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhrəuən rəhatəmat natimnat wir min koatəməhl ikin, kən nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikin əh.”

Netəmim rəha İesu kotəkəike moatətul matip o rəhan nuwamən

³⁵ Kən İesu təməən məmə, “Pəs nəkoatətul matip nian rafin, tahmen-pən əm məmə nakoatuwin-in napən min rəha wək, kən moatehm wir məmə rəhatəmat lait otatuəp e nian rafin. ³⁶ Onəkotəkəike motahmen-pən e iolwək min rəha iərəməərə kit itəm tətisi-pən e lafet kit rəha marit. Kən nian in tatuwa matəht-əht toa, kən roiu əm, ilat koaterəh e toa məmə otuwa imə. ³⁷ İolwək min itəm koatair moatətul matip nian iərəməərə tatuwa, ilat okotehm motos nəwirən rəha iərəməərə. Nipahrienən ekən kəm itəmat məmə, in otuwın-in napən rəha wək, kən maun-in ilat məmə okotuwa kəpələh, kən in otehm wir ilat mətagwən ilat. ³⁸ Kən okəmə iərəməərə tatuwa lapın e napinəpən tınəlis kinkin lan, e nian məniğ min kınotətuoun kınəotimnən lan, məto iolwək min ilat koatətul matip əm, kən in otol təwir ağın kəm ilat. ³⁹ Kən itəmat nəkotəkəike motitun məmə, okəmə suah kit titun nian ətuatip itəm iakləh otuwa e rəhan nimə məmə otakləh, kən in okol təsapılən, in tatətul matip matehm wir rəhan nimə məmə iakləh otəsuwamən imə.

⁴⁰ Kæn itəmat, nian rafin nəkotəkəike moatətul matip məto-inu io Nəti Etəmim ekuwa mīn e nian itəm itəmat nakəsotitunən.”

⁴¹ Kæn Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə. ?Nakatuəh nimaa nəghatən rəhatimat əm, o rəha netəmim rafin?”

⁴² Kæn Iərəmərə tatən məmə, “?Pah u in iolwək itəm tenatig kæn tatol rəhan wək e nian mīn rafin e nolən itəm təwir? ?Kæn iərəmərə kit otiləs-ipər pah in otuwa etəm-iasol rəha iolwək mīn e nimə rəhan məmə in otoor nagwənən nigī iolwək mīn rafin e nian ətuatip rəhan?

⁴³ Kæn nian iərəmərə rəha suah əh tatiət-arəpa, kæn məplan məmə in tatol-wir rəhan wək, kæn in otol təwir kəm iolwək əh. ⁴⁴ Nipahrienən iakatən kəm itəmat məmə, iərəmərə in otiləs-ipər iolwək əh tuwa mol etəm-iasol lan məmə in otərəmərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁵ ? Məto tahro? Kəm-naka iolwək un nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh. Okotəsuwa uəhaiən.’ Kæn iolwək əh tinətuoun matoh iolwək mīn nipitan ne nəman, kæn muwin mətagwən matənim mətapis. ?Kæn iərəmərə otol naka?

⁴⁶ Iərəmərə rəha suah un otiet-arəpa ron e nian kit itəm in təməsitunən kæn məsətul matipən ron. Kæn iərəmərə otos-ipən nalpinən asol kəm in, kæn otiləs-ipən in tuwin matig ilat netəm mīn u itəm kəsotolən rəhan nəghatən.

⁴⁷ “Iolwək əh itəm tinitun rəkis nəghatən rəha iərəmərə rəhan, məto in təsətul matipən məmə otol wək mīn əh, kæn okoh in tətə nahməən. ⁴⁸ Məto iolwək itəm in təsitunən nəghatən mīn rəha iərəmərə, kæn matol natimnat itəm təsətuatipən itəm otəkəike mos nalpinən ron, kæn okoh mətig əm iolwək u. Etəmim itəm Uhgīn tatos-ipən natimnat tepət kəm in, in otəkəike mol natimnat tepət. Kæn etəmim itəm katələhəu-pən natimnat tepət e nelmīn, okatəpəh-in mīn natimnat tepət ron.”

Iesu tatol netəmim koatoor ilat mīn

⁴⁹ Kæn Iesu təmən məmə, “Emuwa məmə ekəhlman nigəm e nətueintən, kæn okəmə roiu əh nigəm əh tinatuəp rəkis, kæn nikik otagian. ⁵⁰ Nian əskasik kit itəm otuwa e rəhak nəmegəhən, tahmen e nolə baptais kit, kæn nikik titəhmə lan mətoarus-pən tinol namnun. ⁵¹ ?Nikitəmat təht məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən? !Kəp! Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotoor ilat mīn. ⁵² Kæn tətəuoun u-roiu, okəmə netəmim faif e latənu kit, kæn kotoor ilat mīn, kisil katəhaləhai kəiu, kæn kəiu katuəhai kisil. ⁵³ Tata in otəhai nətin iərman, kæn nətin əh otəhai rəhan tata. Kæn mama in otəhai nətin pətan, kæn nətin əh otəhai rəhan mama. Kæn pətan otəhai uhun, kæn uhun otəhai nəgon.”

*Netəmim okotəkəike motitun nəmtətin min
(Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)*

⁵⁴ Kən in təməghat min kəm nimanin netəmim matən məmə, “Nian nakotehm nimal napuə min okotər, kən nakotən uəhai əm məmə otəfik, kən otol mihin. ⁵⁵ Kən nian nəkotəplan məmə nuwig təmiləs kərpəp,* nakotən məmə nape-apeən otuwa, kən otol mihin. ⁵⁶ !Ei! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Itəmat nakoatəmə nəkotitun pik natimnat min, kən motitun nehmən niməptən ne neai, kən nəkotitun məmə nian otuwa min-nulan, kən otol nəhlan. ?Məto tahro nakəsotitunən nipəti nəmtətin min itəm nakoatəplan əh-roiu?

⁵⁷ “? Tahro nakəsotitəpunən suatip itəm tətuatip məmə onəkotətəu-pən? ⁵⁸ Nian suah kit otiləs ik nakuwin e kot, kən nian natualiwək e suatip, kən təwir məmə nakuaupən muəghat muən wir rəhatəmlau nərətən. Okəmə nəkəsioal mihinən, kən otiləs ik muwin e kot, kən etəm-iasol rəha kot otegəhan-in-pən ik e nelmi polis, kən polis otiləs ik muwin mahtosig-in ik e kalapus. ⁵⁹ Iatən kəm ik məmə, okəmə tol nəhlan, okol nəsietən e kalapus mətoarus nakətou rafin aɡin nalpinən rəham.”

13

Netəmim okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min

¹ Kən e nian əh, netəmim neen kəmotuwa kən-ipən kəm Iesu məmə netəm Kalili neen koatoh nat megəh min məmə okotol sakrifais lan kəm Uhgın, kən nian kitiah min əm, mopael min rəha kapman u Pailat kəmotuwa motohamnu ilat, kən nitalat nat megəh min kəmotol əm kitiah kətaiu.* ² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Tahro? ?Nikitəmat təht məmə nimisən əskasik tol min-nulan rəha netəm Kalili əh, tatəgətun məmə ilat netəm rat taprəkis-in netəmim rafin rəha Kalili? ³ !Kəp! Iatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat min rəhatəmat, kən itəmat min onəkotimis. ⁴ ?Kən tahro e netəm eitin rəha Saeloam itəm nimə əfəməh təmiet məfətain ilat kotimis? ?Nikitəmat təht məmə natimnat min əh tatəgətun məmə nəmegəhən rəhalat tərət taprəkis-in netəmim rafin əpəh Jerusalem? ⁵ !Kəp! Iatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat min rəhatəmat, kən itəmat min onəkotimis.”

⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Etəmim kit təməfe nig kit əpəh e rəhan nasumən, nərgin u fik. Kən nian nup

* **12:55:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Nian nakotəto nimətag itəm tətisi-pis,” məto-inu əpəh Isrel, nape-apeən tətuarisig nimətag itəm tətisi-pis.

12:59: Mat 5:25-26 * **13:1:** Netəm Isrel kəmotaut o nimisən rəha netəm min əh məto-inu ilat koatətig e Nimə Rəha Uhgın u tasim, kən moatol nat itəm Lou tatən.

13:2: Jon 9:2

min neen tæmuwa minuwîn rækis, suah u tæmuwîn nian tepət mateam-in noa nig u, mæto tikæ, mæto-inu tæsoeän. ⁷ Kæn in tæmæn kæm suah u tatehm nasumæn mæmæ, ‘Əplan-tu. Emuwa mateam-in noa fik u minos nup kisil, mæto esehmæn noa nig kit ne. Ahtihl rækis. Tæsəwiræn mæmæ tatətulosig e niməptæn rəha nasumæn.’ ⁸ Kæn suah u tatehm nasumæn tuhalpîn rəhan nəghatæn mæmæ, ‘Etəm-iasol, əpəs əm tos nup kitiah min əm. Kæn ekel nisip mitəlau e nəukətin, kæn masitu lan mæmki-pæn nisip wir. ⁹ Kæn okəmæ tatoe e nup əh-ikin, kæn təwir əm. Mæto okəmæ kəpə, ik nəkitun nəte rækisän.’ ”

Iesu tæmol-wir pətan kit e Sapat

¹⁰ Kæn e Sapat kit, Iesu tatəgətun netəmim əpəh imə e nimə kit rəha nuəfiminæn. ¹¹ Kæn pətan kit əh-ikin itəm narmîn rat tətətig lan e nup eitîn, kæn tatol mæmæ məntaan tətəfaiu e nian rafin, kæn məsətul ətuatipæn. ¹² Kæn nian Iesu tæmehm in, kæn tæmaun-in mæmæ otuwa ron, kæn tatæn kəm in mæmæ, “Pətan. Io iatikis rækis rəham nimisən, kol təsaskəlim minæn ik.” ¹³ Kæn Iesu tæmələhəu-pæn nelmin lan, kæn əmun roiu agin-əh min əm, tæmətul ətuatip minəwir, kæn minatənwiji Uhgîn.

¹⁴ Mæto etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminæn, nikin tæmahmə mæto-inu Iesu tæmol-wir pətan u e nian rəha Sapat. Kæn in tæmæn-ipæn kəm netəmim mæmæ, “Nian sikis rəhatəmat o nol wəkən. Nəkotitun nuwamæn e nian min əh mæmæ in otol-wir itəmat lan, mæto e nian rəha Sapat, okol nəsotuwamæn lan.”

¹⁵ Kæn Iərəməərə tæmæn-ipæn kəm in mæmæ, “! Rəhatəmat nənən təwir, mæto nikitəmat tamkimiik! ?Pah u e nikitəmat e nian rəha Sapat, kæn təsikisən rəhan pilik o togki itəm tæməru ətain, masig muwîn tətənəm nəhau? !Kəp! Itəmat rafin nəkoatol min-nəhlan. ¹⁶ Mæto pətan əh, in noanol kit rəha Epraham, itəm Setan tæməlis o nup eitîn. Tətuatip əm mæmæ io ekəike mikis kæn mosmegəh in e nian rəha Sapat.” ¹⁷ Kæn nəghatæn rəha Iesu tæmol rəhan tikimîr min kəmotaulis. Kæn netəmim rafin, nikilat tətəgien o wək wir agin min itəm Iesu tatol ilat.

Iesu tæmuəh nimaa nəghatən kəiu e nəərəməərəən rəha Uhgîn (Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “?Nərəməərəən rəha Uhgîn in tahmen e naka? ?Kæn io oekən nəghatən naka kæn mægətun lan? ¹⁹ Nərəməərəən rəha Uhgîn, in tahmen-pæn e noa nəpik† itəm natiəkəku, kæn suah kit təmİLəs məfe e rəhan nasumæn.

13:7: Luk 3:9 **13:8:** 2 Pita 3:9,15 **13:14:** Eks 20:9-10; Dut 5:13-14 **13:15:** Luk 14:5 † **13:19:** Nəghatən Kris ətuatip tatən mæmæ, “nikuti mastat.” Mastat in nig kit itəm nikutin in natiəkəku. Tatəwiə əpəh ikin Isrel, mæto tikæ əpəh Ntən.

Kən nīkutin tinəwīə minol iahgin, kən mənig ilis mīn kotuwa moatol-pən nimaalat e nelmīn mīn.”

²⁰ Kən tāmən mīn māmə, “?Iatəgətun nərəmərəən rəha Uhgīn māmə in tahmen-pən e naka? ²¹ In tahmen-pən e is noan māsīn itəm pətan kit tətalkin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətahl flaoa rafin tətasis matol iahgin.”

Toa əkəku

(*Mat 7:13-14, 21-23*)

²² Kən nian Iesu təmaliwək matuwīn Jerusalem, kən matəgətun netəmim e taon mīn ne latuənu mīn. ²³ Kən suah kit təmətapəh ron māmə, “?Iərəmərə, netəmim noan māsīn əm itəm Uhgīn otosmegəh ilat?”

Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmə, ²⁴ “Iatən kəm itəmat māmə onəkotəkəike motalkut pik māmə nakotuwīn-pən e toa itəm natiəkəku tatuwīn e nego e neai, mətə-inu netəmim tepət itəm okotalkut māmə okotuwīn imə, mətə ko kəsotuwīnən. ²⁵ Mətə o nian kit, iərəmərə rəha nimə əh in otətul mahtosig e rəhan toa. Kən itəmat itəm nəsotuwamən əh imə e toa itəm natiəkəku əh, onakoatətul ihluə moatəht-əht toa moatən māmə, ‘Awi, Iərəmərə. !Erəh e toa otimat!’ Mətə in otən māmə, ‘Ekəruru agīn-əh itəmat.’ ²⁶ Kən itəmat nakotatuoun moatən māmə, ‘Iərəmərə, kitat kəmotagwən kələh, kən ik nəmatəgətun itimat əpəh e rəhatimat ikīn.’ ²⁷ Mətə in otən-ipīnə māmə, ‘To ekatən kəm itəmat māmə ekəruru agīn-əh itəmat. Itəmat rafin netəm nakotərat agīn. !Otuwīn isəu ron io!’

²⁸ “E nian əh itəmat onəkotehm Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne ien mīn aupən koatatig e nego e neai itəm Uhgīn tatərəmərə lan, mətə itəmat onakoatətul ihluə kən okərakin-iarəp itəmat, kən onəkotasək, moatəgətain nəluitəmat, moatəto tərat. ²⁹ Kən netəmim okotisi-par, kən motisi-pah, kən motisi-pəhap, kən motisi-pis, māmə okotuwīn motəpələh motagwən e nego e neai itəm Uhgīn tatərəmərə lan. ³⁰ Kən təwīr māmə nəkotitun māmə, netəmim neen itəm koatuarisig əh-roiu, ilat okotuwā motətul aupən. Kən netəmim neen itəm koatətul aupən əh-roiu, ilat okəpanotuwa motətul uarisig.”‡

Herot təmolkəike māmə in otohamnu Iesu

(*Mat 23:37-39*)

³¹ Kən e nian əh, Farisi mīn neen kəmotuwā motən-ipən kəm Iesu māmə, “Təwīr māmə nakiet uəhai əm u ikīn-u matuwīn, mətə-inu Herot Antipas tolkeike māmə otohamnu ik.”

13:25: Mat 25:10-12 **13:27:** Sam 6:8 **13:28:** Mat 8:11-12 **13:29:** Sam 107:3 **13:30:** Luk 14:9; Mak 9:35; 1 Kor 4:9; Mat 20:8 ‡ **13:30:** Netəm Isrel, nīkilat təht māmə ilat koatətul aupən e netəmim rafin. Kən nīkilat təht māmə Iaihlua mīn kotərat əm. Mətə Iesu tāmə netəmim tepət rəha Isrel okəsotuwīnən e nego e neai, kən Iaihlua mīn tepət, ilat okotuwīn e nego e neai.

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Herot Antipas in iol keko-eko, tahmen e kuri iarupin itəm tətəgwən mitə. Otuwin motən-ipən kəm in məmə io ekatən məmə, ‘Ehm-tu. Nian əkuəkir əm əh-ikin tətətig itəm io ekəhg-iarəp narmin rat min e netəmim, kən matol-wir nımısən rəha netəmim, kən uarisig e nian kisil lan, kən ekol namnun rəhak wək.’

³³ “Nat əpnəpin Herot təmən nəhlan, məto io ekəike matətəupən rəhak suatip matuwın u-roiu, ne olawig, ne onıəh muwın miet-pən Jerusalem. Inu ikin ətuatip itəm okotəkəike kısıai-in ien min ikin. Məto Jerusalem əm, katohamnu ien min rəha Uhgın ikin.

³⁴ “! Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien min rəha Uhgın, kən netəmim itəm Uhgın təməhl-ıpa kəm itəmat, nəkotahtımnı ilat e kəpiel apın, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tətət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmı-kəfımın wir itəmat matos wir itəmat, tahmen-pən e mənıg itəm tatu nenətin min e nıkwın, məto itəmat nıkitəmat təsagıenən ron kən motapəs io. ³⁵ Kən nəkotıtun məmə Uhgın təməpəs itəmat, kən iakatən kəm itəmat məmə okol nəkəsotehmən io matuwın matuwın mətoarus nakotən məmə, ‘!İərəməə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgın!’ ”

14

Iesu təmuwın əpəh rəha Farisi kit ikin

¹ E nian rəha Sapat kit, Iesu təmuwın e nımə rəha etəm-iasol kit rəha Farisi min məmə okotəgwən, kən netəmim koatısılı wir məmə okotehm-tu naka əh otol. ² Kən inəh Iesu tatəpələh ikin, suah kit tatımıs e nımısən rəha kasis-asis, tatəpələh iuəhkır əm ron. ³ Kən Iesu tətəpəpəh o iəgətun min rəha Lou ne Farisi min məmə, “?Təhro? ?Lou tətəgəhan-in məmə suah kit otol-wir netəm koatımıs kotəmegəh min e nian rəha Sapat, o kəp?” ⁴ Məto ilat kəsotənən nat kit ne. Kən Iesu təmos suah un, mol nıpətın təwir min, kən məhl-ipən tatuwın.

⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə itəmat kit, rəhan suakəku, o rəhan kau otıwıg-pən pıkan e noakımıl asol e nian rəha Sapat, kən in otol naka? In otəkəike muwın mıləs-ırəkıs uəhai əm. ?Pah u etəmat otəsol mihınən?” ⁶ Kən nəghatən rəhalat təmı-kə məmə okotən.

⁷ Kən Iesu təməhm netəmim neen itəm kəmaun-in ilat o nagwənən, kən kəmotuwa imə motıtəpun ikin min rəha nısiııən məmə okotəpələh əupən ikin. Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ⁸ “Okəmə etəmım tətəun-in ik məmə onəkuwa o nagwənən kit rəha marıt, kən nəsuwınən məpələh ikin rəha

nisiaiiän. Məta suah kit in ilis katisiai-in pik tuwa, ⁹ kən etəm-iasol rəha nimə otən kəm ik məmə, ‘Agim. Pəs suah u in təpələh u ikin-un.’ Kən onakaulis məto-inu nakəkəike muwın məpələh ləhau agin itəm nisiaiiän tikə ikin. ¹⁰ Məto okəmə suah kit tətəun-in ik məmə nakuwın magwən e lafet kit, kən təwir məmə nakitəpun ikin nisiaiiän tikə ikin. Kən tol nəhlan, nian etəm-iasol rəha nimə tatuwa, in otən kəm ik məmə, ‘Rəhak etəmim, uwın məpələh ilis, ikin rəha nisiaiiän.’ Kən inu otıləs-ipər nərgəm e niganəmti netəmim rafin əh imə. ¹¹ Ekən nəhlan məto-inu etəm tatıləs-ipər atıp in məmə in otuwa etəm-iasol, Uhgın otıləs-iəhau in. Məto etəmim itəm tatıləs-iəhau atıp in, Uhgın otıləs-ipər mol tuwa etəm-iasol.”

¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, “Okəmə natol nagwənən asol kit e nərauiəgən o lapin, təsəwirən məmə nakaun-in ik min neen, ne piam min, ne rəham noanol min, ne netəm rəhalat nautə tətət itəm kotatig kitəlau lam. Okəmə natol mihin, kən məta, ilat min okotaun-in ik məmə nakuwın motagwən itəmat min, kən ilat okotalpın nat nəmol kəm ilat. ¹³ Məto nian natol lafet kit, kən onakəkəike maun-in ian-rat min, ne netəm nipətilat məsin tərat, ne ielkin rat min, ne netəm niganəmtilat təpis, məmə okotuwa nako-tagwən. ¹⁴ Kən Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm ik, məto-inu okol ilat kəsotalpın agin-əhən nat nəmol kəm ilat. Məto e namnun nian, nian netəm kotətuatıp okoatəmegəh min, kən Uhgın otətou ik lan.”

Nimaa nəghatən rəha nagwənən asol

(Mat 22:1-10)

¹⁵ Kən ilat kit əh-ikin itəm tətəgwən təməto nəghatən əh, kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Təwir pik o etəmim itəm otuwın əpəh e nego e neai itəm Uhgın tatərəməərə lan, kən magwən e lafet asol rəhan.”

¹⁶ Məto Iesu təmən kəm in məmə, “Nian kit, suah kit təmol nagwənən asol kit rəhan, kən maun-in netəmim tətət məmə okotuwa kəgwən kələh ilat min. ¹⁷ Kən e nian rəha nagwənən, in təmahl-ipən rəhan iolwək məmə otuwın mən-iarəp kəm netəmim itəm təmaun-in rəkis ilat. Kən tən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kəgwən, məto-inu enol əpenə-penə rəkis e nagwənən.’ ¹⁸ Məto ilat rafin kəmotapəs nuwınən moatən məmə okol kəsotuwanən. Kit təmaupən mən kəm in məmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esimnən məto-inu, emos-nəmtin əm niməptən kit, kən ekəike muwın mətag.’

¹⁹ “Kən kit min təmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esimnən məto-inu, emos-nəmtin əm kau ten rəha niuwən kat, kən ekəike muwın mehm pitən rəhalat min wək.’

20 “Kən kit mīn tāmə, ‘Ən-tu kəm rəham iərəməə məmə ko esimnən mətə-inu, kəmit rəhak pətan ka latuənu əh-roiu.’

21 “Kən iolwək təmuwa mən-ipən kəm rəhan etəm-iasol. Kən etəm-iasol un nīkin təmahmə təmahmə, kən təmən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwīn uəhai e suatip ne ikin mīn neen e taon meam-in ian-rat mīn, ne netəm nīpətīlat məsin tərət, ne netəm nīganəmtīlat təpīs, ne ielkin rat mīn, kən mit ilat motuwa.’

22 Kən in təmoləm məmə rəhan etəm-iasol təmən mihīn ne, kən təmītəlig-pa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Natimnat rafīn itəm nəmən, io enol rəkīs, mətə nagwənən tepət əh-ikīn kən nīmə tahmen e netəmīm neen mīn.’

23 “Kən etəm-iasol təmən kəm iolwək məmə, ‘Kən uwīn e suatip, ne ikin mīn rafīn ihluə e taon, kən uwīn muəh nīkilat məmə ilat okotuwa imə, məmə nīmə u rəhak otəkəike mər wīr.

24 Mətə ekən kəm ik məmə netəm emaun-in ilat aupən, ko kəsotun asgəwīnən nagwənən məsin rəhak.’ ”

Nolən rəha nətəu-pənən Iesu

25 Netəmīm tepət tepət koatuarisig-in Iesu e suatip. Kən in təmeirair mən-ipən kəm ilat məmə, 26 “Okəmə suah kit tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike mos io ekətul aupən e rəhan nəmegəhən. In otəkəike molkeike io maprəkīs-in rəhan tata ne mama ne rəhan pətagwəhl ne nətīn mīn ne pian mīn ne wīnīn mīn, ne in atip mīn.* Okəmə təsol mihīnən, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmīm. 27 Kən etəmīm pah itəm təsīləsən rəhan nīg kəluau mətəu-pa io, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmīm.

28 “Okəmə itəmat kit tolkeike məmə otīləkīn nīmə asol kit kaifəməh, kən in otaupən məpələh mehm wīr mənī rəha natimnat mīn məmə otehm rəhan mənī məmə tahmen, o kəp. 29 In tatol nəhlan mətə-inu okəmə in təsəupənən mehm wīr mənī ron, kən in tatətuoun matol fauntesen† əm, mətə tīnəruru nol rafīnən, kən netəmīm rafīn itəm okotuwa motehm, kən okotalah-əmnu moatən məmə, 30 ‘Əplan-tu. Suah u təmətuoun əm rəhan nīmə, mətə tīnəruru nol rafīnən.’

31 “Kən okəmə kīg kit rəhan mopael ilat ten-taosan əm, tatəto namnusən məmə kīg pīsīn kit mīn itəm rəhan mopael mīn tuente-taosan tatuwa məmə okuəluagin, kən otəsuwīn uəhaiən o nəluaginən. Aupən ikin, otəkəike məpələh mehm wīr məmə in tītun nol wīnən, o kəp. 32 Okəmə tītun məmə okul təsol wīnən, in otəkəike mahl-ipən netəmīm neen kotuwīn motehm rəhan tikimīr nian in əpəh isəu əh, kən okotətapəh

14:20: 1 Kor 7:33 * **14:26:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, suah itəm tolkeike məmə otuarisig-in Iesu, in tatəkəike metəhau rəhan mīn. Mətə nīpətī nat u məmə, kitat okotolkeike rəhatat mīn, mətə kotəkəike molkeike pik agīn Iesu.

14:26: Luk 9:23 † **14:29:** Nəghatən u “fauntesen,” tatəghat-in kəpiel mīn itəm kaupən katəlin o nīləkīnən nīmə.

o nāməlinuən. ³³ Kən e nolən ahmen min əm, itəmat nəkotəkəike motəpələh motehm wir nāmegəhən rəhatəmat. Okəmə itəmat kit təsapəsən əh rəhan natimnat min rafin, kən ko in təsahmenən məmə otuwa mol rəhak lan etəmim.”

³⁴ “Nian etəmim kit takiaəh nien, kən nipəti nien in təwir o nawirən nagwənən. Məto nian kinawir rəkis nagwənən lan, kən nipatin təsəwir minən o nunən.‡ ³⁵ Kən okol kəsolan nat wir kit lan, kən netəmim okotərakin əm. Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

15

Nimaa nəghatən e sipsip

itəm təməluə

(Mat 18:10-14)

¹ E nian əh, netəmim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netəmim tepət itəm nol təfagə rat, kəmotuwa məmə okotətəlig-in Iesu. ² Kən Farisi min ne iəgətun min rəha Lou koatəghat rat Iesu o netəm nol təfagə rat min əh, moatən məmə, “Suah əh, nikin tətəgien əm məmə nol təfagə rat min koatuwin ron, kən motəgwən kələh.”

³ Kən e nəghatən min u, Iesu təmuəh nimaa nəghatən u məmə, ⁴ “?Itəmat pah u, rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiəh təməluə, məto in nikin təsəhtən? Okəmə itəmat kit rəhan sipsip təmikə nəhlan, kən in otəkəike mapəs rəhan nainti-nain sipsip koatun kras moatətul əpəh təpiə ikin, kən in otuwin mategəs-in itəm təməluə mətoarus-pən in otehm. ⁵ Kən nian in təmehm, təmiləs-ipər məhun, kən nikin tətəgien. ⁶ Kən nian in təmiet-arəpa latuənu, in otəkəike maun-in in min neen, ne netəm kotatig motitəlau lan, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kotəgien kələh, məto-inu emehm min rəhak sipsip itəm təməluə.’”

⁷ Kən nian Iesu təmöl namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən iatən kəm itəmat məmə, tahmen-pən əm əpəh e nego e neai. Okəmə iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nāmegəhən kəm Uhgın, kən nagienən əpəh ilis e nego e neai o suah əh in tepət, taprəkis-in nagienən o netəmim nainti-nain itəm nikilat təht məmə kotətəuatip məsotolən nat kit tərət itəm okotəkəike motəuhlin nāmegəhən rəhalat ron.”*

‡ **14:34:** Nəghatən ətuatip rəha Iesu təmə, “Sol in təwir, məto okəmə rəhan nətehenən tinikə, kən nat tikə otol tətəhen min.” Məto sol rəha netəmim e nian min əh, in təmöl pələh-pələh e nat pisin itəm nətehenən tikə. Kən nian neen, okəmə nəhau tatol pələh-pələh e sol, kənu nətehenən tiet. Məto sol rəhatat u-roiu tosolən mihin. Nian rafin tətəhen. **14:34:** Mat 5:13, Mak 9:50 **15:2:** Luk 5:30 **15:4:** Esik

34:11,16; Luk 19:10 * **15:7:** Iesu tatəghat-in Farisi min itəm koatətəu-pən Lou rəha Moses, kən ilat koatən məmə kotətəuatip, nat əpnapin nəratən tətətig e nikilat rafin.

Nimaa nəghatən e məni təmikə

⁸ Kən İesu təmatig məghat mın məmə, “?Okəmə pətan kit rəhan məni ten kəmol e silfa, kən in təmikil kitiəh, kən in otol naka? In otasiepən e lait kit, kən mol pırum megəs-in wır əpəh imə matuwın matuwın mehm. ⁹ Kən nian təmehm məni əh, in otaun-in rəhan mın neen ne netəm kotatig motitəlau lan, matən məmə, ‘Otuwa kotagien kələh məto-inu emehm rəkis məni ilou rəhak təmikə.’”

¹⁰ Kən nian İesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən ekolkeike məmə ekən kəm itəmat məmə, e nolən kitiəh mın əm, nəgienən asol e niganəmti nagelo mın əpəh ilis e nego e neai, nian iol təfagə rat kit tatəuhlin rəhan nətəligən matuwın o Uhgın.”

Nimaa nəghatən rəha nəti suah kit iərman itəm təməluə

¹¹ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit, nətin iərman kəiu. ¹² In əkəku lan tən-ipən kəm rəhalau tata məmə, ‘Tata. Oor nautə mın rəham, mos-ipa rəhak u-roiu.’ Kən rəhalau tata toor rəhan nətəmnat mos-ipən kəm ilau.

¹³ “Kən təsuwəhən, nətin in əkəku lan tos rəhan lan muwın mol-salim-in ilat, kən mos məni e nautə mın un miet iməlat ikin muwın e nəptən pisin kit mın isəu. Kən ikin əh, təmatərəkin rəhan məni e nolən rat mın matuwın matuwın. ¹⁴ Kən nian rəhan məni tinikə rafin, nəumis asol tinitan e nitən əh, kən nəumis tinatus suah un, nigin nagwənən tinikə. ¹⁵ Kən təmuwın matol wək kəm suah kit əh-ikin əh, kən suah u təməhl-ipən məmə otuwın mətagwən rəhan pikəs mın. ¹⁶ Kən nəumis təmus pik məmə in tolkeike məmə otun nagwənən nigı pikəs mın, məto etəmim tikə itəm otos-ipən nat kit kəm in.

¹⁷ “Kən nətəligən wır tinuwa mın lan, kən matətəlig-in məmə, ‘Kəsi. Roiu əh iolwək mın rəha tata, nigilat nagwənən tərət maprəkis, məto io ekətətig u ikin-u, otəsuwəhən kən ekimis e nəumis. ¹⁸ Oekiet u ikin-u mıtəlig-pən o rəhak tata, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Tata. Io emol tefagə tərət kəm Uhgın ne ik. ¹⁹ Roiu əh esahmenən məmə onəkaun-in io məmə nətim. Məto aun-in io ekahmen-pən əm məmə io iolwək əm kit rəham.’”

²⁰ Kən təmətul maliwək minatuwın məmə otehm rəhan tata. “Məto nian təmatuwa əh əpəh isəu, rəhan tata təmasipən məplan, kən təmasəkitun, maiu muwın miləs muətəin mətagien ron. ²¹ Kən netin tən-ipən kəm in məmə, ‘Tata. Io emol tefagə tərət kəm Uhgın ne ik. Roiu əh esahmenən məmə onəkaun-in io məmə nətim.’

²² “Məto rəhan tata taun-in rəhan iolwək mın mən-ipən kəm ilat məmə, ‘!Ei! Otuwın uəhai motos kot itəm in təwır maprəkis motuwa kuwın-in-pən kəm in, kən motos rig motarigın-pən e noanelmın, kən motos put ka kuwın-in-pən e nelkin, ²³ kən

motilās pilik itəm tasis-asis məwīr motuwa koh, pəs kotol kələh lafet lan rəha nətik, ²⁴ mətō-inu nətik u, in tahmen əm məmə təmimis rəkis, mətō roiu in tīnəmegəh mīn. In təməlue, mətō enehm mīn.’ Kən ilat kīnoatol lafet.

²⁵ “Kən e nian əh, netin asol lan in əpəh e nasumən. Kən e nian təmatuwa mīnuwa iuəhkīr o latuənu, kən mīnətō netəmim koatol napuən mīn, moatol tanis. ²⁶ Kən təmaun-in iolwək kit tuwa tətəpəh ron məmə, ‘?Ei, naka əh netəmim koatol?’ ²⁷ Kən tən-ipən kəm in məmə, ‘Piam təmuwa, kən rəham tata təmoh pilik itəm tasis-asis mətō-inu piam tīnitəlig-pa mīn, kən in təsənən əm.’

²⁸ “Kən nīkin təmahmə, kən məmə, ‘Okol esuwīnən imə.’ Kən rəhan tata təmuwa ihluə matəkəike kəm in məmə otuwīn imə. ²⁹ Mətō tən-ipən kəm rəhan tata məmə, ‘Əplan-tu. Kəmuatig nup tēpət rəkis, kən iatol wək u ikin-u tahmen-pən əm məmə rəham kit iolwək, kən məsəhtən nəwīam kit ne. ?Mətō tahro, tata? Nəməsos-ipamən nat əkəku kit kəm io tahmen-pən e nənī, məmə ekol nagwənən lan itimat io mīn neen. ³⁰ Mətō nətīm əh itəm təmərəkīn rafin rəham nautə o nətouən nīpitan mīn lan rəha suatip, kən nian tīnitəlig-pən latuənu, kən nakətul matoh pilik tasis-asis matol lafet lan rəhan.’

³¹ “Kən rəhan tata tən-ipən məmə, ‘Nətik. Nian rafin kilau mīn ik kətuatig, kən natimnat rafin rəhak in rəham. ³² Mətō tətuatip əm məmə okotol lafet u motagien, mətō-inu piam u tahmen-pən əm məmə təmimis rəkis, mətō roiu in tīnəmegəh mīn. In təmīkə, mətō roiu kinotehm mīn.’ ”

16

Nimaa nəghatən rəha etəm-iasol itəm tatol nolən teko-eko

¹ Kən Iesu təmən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Suah kit rəhan nautə tēpət, kən in təmos suah kit tuwa etəm-iasol o rəhan iolwək mīn. Kən rəhan iolwək mīn neen kəmotuwa moatən-ipən nəratən rəha etəm-iasol əh kəm iərəmərə, moatən məmə, ‘Ei, suah əh tətərəkīn rəham natimnat.’ ² Kən təmaun-in suah əh tuwa tətəghat kəm in məmə, ‘?Ei, nəghatən naka mīn u iakatəto katən lam? Ekolkeike məmə nakos rafin nəghatən mīn rəha wək rəham muwa, mətō-inu roiu ekahl-iarəp ik e wək.’

³ “Kən etəm-iasol əh təmuwīn matətəlig-in məmə, ‘Awe. Rəhak iərəmərə tolkeike məmə otərakin io e rəhak wək u-roiu. ?Kən ekol naka əh-roiu? Nahgik təsahmenən məmə ekel nīsīp mos mənī ikin, kən io iaulis pīk o neasiə-inən mənī o netəmim. ⁴ !Ei! Roiu əh enitun nat naka itəm io ekol pəs netəmim okotit io motuwīn iməlat ikin moatehm wīr io nian rəhak iərəmərə otərakin io e rəhak wək.’

⁵ “Kæn in tæmaun-in rafin netæmim itæm kæmotol kaon kæn iæræmæ ræ kotuwa røn kitiaḥ kitiaḥ. Kæn tæmæn-ipæn kæn itæm tæmaupæn muwa mæmæ, ‘?Ik næmol kaon e naka?’ ⁶ Kæn suah æḥ tæmæn mæmæ, ‘Emæmik tram ræha oel o noahæn ilat wan-hanrit.’* Kæn etæm-iasol tæmæn kæn in mæmæ, ‘Inu ma pepe ræha kaon ræham. Ðpælæh uḥai æm-tu, kæn æte-pæn fifti tram æm e ræham pepe.’

⁷ “Kæn tæmæn-ipæn kæn suah kit min mæmæ, ‘?Ik næmol kaon e naka?’ Kæn in tæmæ, ‘Emol kaon e wan-taosan pak wit.’ Kæn etæm-iasol tæmæ, ‘Os ma pepe ræha kaon ræham, kæn æte-pæn æm eit-hanrit pak wit.’

⁸ “Kæn uarisig lan, iæræmæ ræha etæm-iasol apon itæm tæmatol tærat kæn in, tæmatænwiwi in o ræhan nolæn ræha neiueiuææn mæmæ in otehm wir atip in. Nat u tatægætun mæmæ netæmim ræha nætueintæn, ilat kotenatig wir o nolæn min ræha nætueintæn nian ilat koatægḥat kæn ilat min, taprækis-in nenatigæn ræha netæmim ræha næhag-æhagæn.†

⁹ “Kæn iatæn kæn itæmat mæmæ, otasitu wir e netæmim e mæni ræha nætueintæn mæmæ ilat okotuwa iolitæmat min. Kæn nian mæni ræha nætueintæn otikæ, kæn Uḡin otos itæmat muwin æpæh e nego e neai itæm otætatiḡ lilin.

¹⁰ “Okæmæ nækitun mæmæ suah kit tatehm wir nat ækæku kit, kæn nækitun mæmæ in titun nehm wiræn nat itæm iaḡin. Kæn okæmæ nækitun mæmæ suah kit tatol nolæn itæm tæsætuaḡipæn e nat ækæku kit, kæn nækitun mæmæ in otol nolæn tæsætuaḡipæn e nat itæm iaḡin. ¹¹ ?Kæn tol næhlan, okæmæ itæmat nækæsotehm wiræn mæni ræha nætueintæn u, kæn pah oteḡæhan-in itæmat mæmæ nakotos nat itæm tæwir pahrien, inæḥ natimnat ræha Uḡin? ¹² Kæn okæmæ itæmat nækæsotehm wiræn natimnat ræha suah kit min, kæn nikitæmat tæsæhtæn mæmæ okos-ipæn æḥ min kæn itæmat ræhatæmat atip natimnat mæto-inu, katæplan mæmæ onækæsotehm wir minæn natimnat min æḥ.

¹³ “Etæmim tikæ itæm titun nuwamæn in slef ræha etæm-iasol kæiu. Okæmæ in tætalkut mæmæ otol næhlan, kæn otolkeike kit mol næwian, kæn metæhau kit mæsolæn næwian. Okol næsolæn slef ræha Uḡin ne mæni e nian kitiaḥ æm.”

¹⁴ Farisi min kotolkeike pik mæni, kæn nian kæmotæto næḡḥatæn min u, kæn kæmotalah-æsan e Iesu. ¹⁵ Mæto in tæmæn kæn ilat mæmæ, “Itæmat nækoatol nolæn min itæm koatol netæmim koatæn mæmæ nækotætuaḡip. Mæto Uḡin titun nikitæmat mæmæ kotærat. Iatæn næhlan mæto-inu nat naka itæm

* **16:6:** Wan tram oel tahmen e tate o fote lita. † **16:8:** Nipæti næḡḥatæn ræha Iesu mæmæ netæmim ræha næhag-æhagæn kæsololæn natimnat itæm Uḡin tolkeike mæmæ otætul aupæn e ræhalat næmegæhæn. Nikilat tæsæht pikæn nætæligæn ræha Uḡin.

16:10: Luk 19:17-26

16:13: Mat 6:24

netəmim koatiləs-ipər məmə in nat keike, məto e niġanəmti Uġġin in nat əpnapin əm.”

¹⁶ Kən in təmatəkəike matən məmə, “Kəmən-iarəp Lou ne nəghatən rəha ien min rəha Uġġin mətoarus-pa Jon Baptais, kən uarisig lan, katən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərən rəha Uġġin, kən netəmim rafin kotalkut pik məmə okotuwın motatig ahgin. ¹⁷ Məto kəsənən məmə wək rəha Lou ne nəsanənən rəhan təmikə. Nəghatən rafin rəhan kotatig, in asol min mətoarus-pən in əkəku agin. Lou otətatig taprəkis-in neai ne nətueintən.

¹⁸ “Kən tahmen-pən əm nulan: okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan, kən matit pətan pişin kit min mətuatig, kən in tategoafəl rəhan pətan matol təfagə rat. Kən okəmə suah kit tatit pətan kit itəm rəhan iərman təmapəs kən ilau mətuatig, kən in tatol təfagə rat məto-inu in tətakləh-in pətan rəha suah pişin kit.”

Nimaa nəghatən rəha Lasaros ne suah kit rəhan nautə tepət

¹⁹ Kən İesu təmən məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət tatuwin e napən wir min nəgui-naris itəm nəmtin tiəkis, kən nian rafin tatun pik nagwənən wir min. ²⁰ Kən ian-rat kit, nərgin u Lasaros, niməgəm təmirafin nişin. Kən kəmiləs kan kələhəu əpəh e nafiluə rəha latuənu. ²¹ In tolkeike pik məmə otun nimismisi nagwənən itəm təmisas e tepil rəha etəm-iasol əh. Kən nat kit tərət min, kuri min kotuwa moatəpəh-əpəh niməgəm min rəhan.

²² “Kən ian-rat əh təmimis, kən nagelo min kəmotiləs motuwın əpəh e nikali Epraham, ikin rəha nişiaiiən. Suah un rəhan nautə tepət, in təmimis min, kən kəmitənim. ²³ Kən in tuwin əpəh e niġəm asol, kən tatəto nahməən asol, kən nian təmasipər, təməplan Epraham əpəh isəu. Kən Lasaros əpəh e nikalin. ²⁴ Kən təmaun-in əfəməh məmə, ‘!Tata Epraham! Awı, asəkitun io. Ah!-ipən Lasaros məmə oteer əm noanelmin e nəhau kən mos muwa mek namək lan məmə otətəp, məto-inu iatəto nahməən asol e niġəm ukin-u roiu.’

²⁵ “Məto Epraham təmə, ‘Nətik, nikim təht-tu rəham nəmegəhən aupən. Ik nəmatos natimnat wir rəham tepət, məto Lasaros təmatəto nahməən tepət e nişin. Məto roiu əh, in tatəto təwir ikin-u, kən ik, natəto nahməən tepət e nişin. ²⁶ Kən nat kit min. Iluġin-in kitat, noakimil asol itəm tator kitat, ik un, kən itimat u. Okəmə itimat kit tolkeike məmə otimnə mehm ik, məto okol təsimnən. Kən okəmə itimat kit tolkeike məmə otuwa mehm itimat, məto okol təsuwamən.’

27 “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Tata. Iakatakəike kəm ik, awi, kəsi. Ahl-ipən Lasaros tuwin e nimə rəha tata rəhak, 28 mətə-inu piak faif əh-ikin. Təwir məmə in otuwin məghat mem əskasik ilat məmə okoatəto ilat məmə okəsotuwamən ukin-u itəm iatəto nahmən asol aɡin ikin.’

29 “Mətə Epraham təmə, ‘Kəp. Nəghatən rəha Moses ne ien min rəha Uhgın tətətig. Pəs piam min okotəto nəghatən min əh.’

30 “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Kəp, Tata Epraham. Təsahmenən. Mətə okəmə suah kit otəmegəh min e nimisən otuwin məghat kəm ilat, kən nıpahrienən, ilat okotəuhlin rəhalat nətəligən kən motapəs təfagə rat min rəhalat.’

31 “Kən Epraham təmə, ‘Okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Moses ne ien min rəha Uhgın, kən in nat əpnəpın okəmə suah kit təmegəh pap e nimisən kən muwin matəghat kəm ilat, mətə okol kəsotən minən nıpahrienən lan.’ ”

17

Oatəto itəmat

(Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

1 Kən Iesu təmən kəm rəhan min netəmim məmə, “Nıpahrienən, nos-ipən-os-ipənən rəha təfagə tərət min itəm koatiuw-pən netəmim e nərətən, ilat okotuwa. !Mətə nahmən asol tatuwin o etəmim itəm tatos-ipən-os-ipən netəmim, o in suatıp rəha nos-ipən-os-ipənən! 2 Mətə okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku, məmə otol təfagə rat, kən suah əh, Uhgın otol nalpınən asol kəm in. Kən nalpınən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnım məmə otamnım. 3 Kən tol nəhlan, oatəto moatehm wir rəhatəmat nəmegəhən.

“Okəmə piam tatol təfagə tərət kəm ik, kən ən-ipən rəhan nolən rat e nıganəmtin, kən okəmə tatəuhlin rəhan nətəligən, kən aluin rəhan nolən rat məsosən tatig e nıkim. 4 Kən nat əpnəpın in tatol təfagə rat kəm ik mau sepın e nian kitəh, kən muwa mau sepın mən-ipinə kəm ik məmə, ‘Kəsi, emol təfagə rat kəm ik. Ekəuhlin rəhak nətəligən mapəs rəhak təfagə rat,’ kən ik onakəkəike maluin rəhan nolən rat min, kən məsosən tatig e nıkim.”*

5 Kən aposol min kəmotətapəh o Iərəməərə məmə, “Ol rəhatimat nahatətəən təkəsik təhmin min.”

6 Kən Iərəməərə təmən məmə, “Nat əpnəpın okəmə rəhatəmat nahatətəən in təkəku aɡin əm tahmen e nımisəisi nıməkləkil,

17:3: Mat 18:15 * 17:4: Nıpəti nəghatən əh təsənən məmə kitat kotaluin təfagə rat rəha suah kit mau sepın əm, mətə kotəkəike motaluin namnun tıkə.

kən nəkotitun nənən kəm nig u neegin məmә, ‘Euw atip ik, kən muwin miwig-pən itəhai,’ kən nig u otol nəwiatəmat.†

7 “Ən-tu. ?Okəmә suah kit rəhan iolwək tətасum, o in tatehm sipsip min, kən in tatitəlig-pa latuənu, kən nikitəmat təht məmә etəm-iasol otən kəm in məmә, ‘!Ei! Wa uəhai məpələh mun nagwənən əh’? !Kəp! 8 Məto in otən kəm rəhan iolwək məmә, ‘Uwin mol nigak nagwənən, kən uwin muwin e rəham napən təwir, kən mos-ipa nigak nagwənən ne nimək nənimən. Nian nəmol rafin rəham wək, nəkitun nuwinən magwən kən mənim.’ 9 ?Kən nikitəmat təht məmә etəm-iasol, in otən tagkiu kəm rəhan iolwək o wək asol rəhan itəm in otəkəike mol? !Kəp! 10 Kən itəmat un, nəkotahmen əm e iolwək min rəha Uhgın. Nian nəmotol rəkis natimnat rafin itəm Uhgın təmən kəm itəmat məmә onəkotəkəike motol, onəkotəkəike motən əm məmә, ‘Itimat iolwək min əm. Nolən rəhatimat təsahmenən o nənwiwən. Itimat emotol əm wək itəm itimat ekotəkəike moatol.’”

Iesu təmol-wir netənim ten itəm leprosi təmol ilat

11 Nian Iesu təmaliwək matuwın Jerusalem, in təmaliwək muwin-pən ilugin i nəptən mil u Sameria ne Kalili. 12 Kən nian in təmiet-arəpa latuənu kit, netənim ten itəm nimisən u leprosi təmol ilat kəmotuwa motətul isəu məsin, 13 kən motaun-in məmә, “!Iesu, Etəm-iasol, asəkitun itimat!”

14 Kən nian in təmehm ilat, təmən-ipən kəm ilat məmә, “Onəkotuwın o pris məmә in otehm nipətitəmat.”‡ Kən nian ilat kəmotaliwək əh e suatip, kən kəmotəwir, nimisən təmikə.

15 Kən ilat kit təməplan məmә leprosi rəhan tənikə, kən in təməuhlin mitəlig-pən o Iesu, matən əfəməh məmә, “!Iatənwiwi Uhgın! !Iatənwiwi Uhgın!” 16 Kən in təmeiuiəu e nelki Iesu misin nulin nipinəgin tatek nisip, kən matən kəm Iesu məmә nikin tətəgien məmә in təmol-wir rəhan nimisən. Kən suah u in etəm Sameria.§ 17 Kən Iesu təmən məmә, “?Emol-wir netəm ten maruətuəh-in rəkis rəhalat nimisən, o kəp? ?Məto nain hiə? 18 ?Suah u in iapispis əm, məto in pisin əm təmitəlig-pa matənwiwi Uhgın?” 19 Kən Iesu təmən kəm suah u məmә, “Ətul maliwək matuwın. Rəham nahatətəən təmol-wir ik.”

† 17:6: E nəghatən ətuatip rəha Iesu, in tatəghat-in nikuti mastat u in natiəkəku agin, ne nig kit itəm nəukətin təmeiuiəu agin, nərgin u fik-malperi. 17:6: Mat 17:20; 21:21 17:13: Lev 13:45-46 ‡ 17:14: Nian nimisən leprosi təmol suah kit, Lou tatən məmә in tamkimik. Nian nimisən təmikə, in təike muwin mehm pris məmә in otən-iarəp kəm netənim rafin məmә nimisən tikə ne namkimikən tikə. Nian Iesu təmən məmә ilat okotuwın motehm pris kit, in tahmen məmә in təmən məmә in otol-wir ilat. 17:14: Lev 14:2-3; Mat 8:3-4 § 17:16: Netəm Isrel koatətəhau netəm Sameria. Afin nipətin e tiksonari.

Nuwamən rəha nərəmərəən rəha Uhgìn
(Mat 24:23-28, 36-41)

²⁰ Nian kit, Farisi min kəmotətapəh o Iesu məmə, “?Onəghan nərəmərəən rəha Uhgìn otuwa?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgìn otəsuwamən məmə netəmim okotehm e niganəmtilat. ²¹ Kən etəmim tikə itəm otən məmə, ‘!Asi-pa mehm, in huə!’ o ‘!Asipən mehm, in əpəh!’ mətə-inu nərəmərəən rəha Uhgìn tinuwa rəkis mətətig e nikitəmat.”

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan min netəmim məmə, “Nian min koatuwa itəm itəmat onakoatolkeike məmə onəkotehm nian min rəha Nəti Etəmim, mətə okol nəkəsotehmən. ²³ Kən netəmim okotən kəm itəmat məmə, ‘!Asi-pa, in huə!’ o ‘!Asipən, in əpəh!’ Mətə əsotuwinən motətəu-pən ilat, ²⁴ mətə-inu e nian io Nəti Etəmim oekuwa lan, in otahmen-pən e nīpītən itəm tatīpīt kən mətasiəgəpīn neai e nīkalin kit mətəarus-pən nīkalin kit min, kən netəmim rafin koatəplan motitun. ²⁵ Mətə aupən, io ekəkəike mətə nahməən tepət, kən netəm kotatig roiu, ilat okotəuhlin məntaalət motapəs io.

²⁶ “E nian io, Nəti Etəmim, ekuwa lan, otahmen-pən əm e nian rəha suah əh Noah aupən, itəm netəmim kəmoatol natimnat min məsotitunən məmə Uhgìn otol nat kit lan. ²⁷ E nian əh, netəmim kəmotəgwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətəarus-pa nian itəm Noah tinuwīn imə e nīpəgnoa nego asol rəhan. Kən nuhūən təməfik naruəh asol təmuwa maiu əlīmin rafin netəmim itəm kəsotuwinən e nego.

²⁸ “In tahmen-pən əm e nian rəha suah əh Lot. Netəmim kəmotəgwən, moatənim, moatol-salim-in natimnat min, moatos-nəmtim natimnat min, moatasum, moatiləkin nimə min, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat. ²⁹ Mətə e nian itəm Lot təmīet lan e taon əh Sotom, kən nigəm ne kəpiel min itəm koatəp kəmotisi-pər e neai motoamnu ilat rafin əpəh e taon.

³⁰ “Kən otahmen əm e nian io Nəti Etəmim oekuwa min lan kən Uhgìn otol əp io kəm netəmim. ³¹ E nian əh, okəmə suah kit tatəpələh ihluə e rəhan nimə, pəs in otəgim məsuwīn minən imə məmə in otos rəhan natimnat, kən okəmə suah kit in əpəh e nasumən, pəs in otəgim məsuwa minən latuənu. ³² ! Onəkəsotaluinən pətaguīhl rəha Lot! ³³ Etəm tolkeike məmə in otaskəlim rəhan nəmegəhən e nətueintən u məsətəu-pa-mən io, in otəsosən nəmegəhən lilin. Mətə etəmim itəm tətəpəs natimnat rəha nəmegəhən e nətueintən u kən matətəu-pa io, in otos nəmegəhən lilin. ³⁴ İatən kəm itəmat məmə, e nian əh lapin, etəmim kəiu okətuapil e pet kitiah əm, kən okos-irəkis

kit, kapəs kit. ³⁵⁻³⁶ Pətan kæiu okətioal nagwənan, kən okos-irəkis kit, kapəs kit.”*

³⁷ Kən rəhan iolwək min kəmotən-ipən kəm in məmə, “? İəməmə, onəkuwa hiə?”

Kən in təməni-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotitun əm. Tahmen e nian ligkai min koatiwig ilis moteiuaiu moatər itəhəi, kən nəkotitun məmə nəm min əh-ikin əh.”†

18

Nimaa nəghatən rəha nəutahlimis kit itəm tatasək o nasituən

¹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat matəgətun ilat lan məmə okotəkəike moatəfak nian rafin məsotapəsən, məsotolən məmə nikelat otatite. ² In təməni məmə, “Latuənu kit, ien kit əh-ikin rəha nələhəuən nəghatən min. Kən təsisiai-inən Uhgın, kən təsisiai-in minən netəmim. ³ Kən e latuənu əh, nəutahlimis kit əh-ikin, kən nian rafin tatuwa matəplan ien un matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. Okol nakasitu lak məghat o nəratən itəm rəhak tikişir tatol kəm io.’ ⁴ Məto ien təməsuwinən, kən mos nian əfəməh məmə otəghat mol-wir nəratən əh rəha nəutahlimis. Məto pətan əh təmətapəh o suah əh nian rafin matuwın matuwın, kən ien tinatətəlig-in məmə, ‘Nat əpnəpin esisiai-inən Uhgın, kən məsisiai-in minən netəmim, ⁵ məto pətan əh tatən nat kitiəh mətaləkiamtə io o rəhan nəghatən, matuwın matuwın. Io ekəkəike muwin mən wir rəhan nəratən kən mələhəu nəwirən. Okəmə ekapəs, kən in otatuwa ron io matuwın matuwın kən ekəpou in.’ ”

⁶ Kən nian İəməmə təmuəh rəkis nimaa nəghatən əh, kən təməni məmə, “Otətəlig-in-tu nəghatən rəha ien əpəh itəm tərət təhmin. ⁷ ?Məto tahro e Uhgın? In təmitəpun rəhan min netəmim, kən ilat koatasək-pən kəm in nian rafin e nərauiəgən min ne lapın min rafin. ?Kən nikitəmat təht məmə in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Onakoatəsahgin pitən’? Kəp. ?Kən nikitəmat təht məmə in otasitu uəhai əm e rəhan min? ⁸ İatən kəm itəmat məmə niphərienən, in otasitu uəhai əm e rəhan min, kən mol-wir rəhalat nəratən. ?Məto nian io Nəti Etəmim oekitəlig-pa min lan e nətueintən, oekəhm netəmim neen itəm koatahatətə e Uhgın, o kəp?”

Nimaa nəghatən rəha Farisi ne etəm tatos məni rəha takis

⁹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit e netəmim neen itəm nikelat tataht məmə ilat kotətuatip taprəkis-in netəmim rafin,

* **17:35-36:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəmilpın nəghatən min u rəha ves 36: Etəmim kæiu okatuasum, kən okos-irəkis kit, kapəs kit. † **17:37:** E nian İesu otuwa min, netəmim rafin okotəplan ikin İesu otuwa mihin. Nəghatən ətuatip rəha İesu tatən məmə, “Tahmen e nat megəh təməmis mətaməhl, kən kuweria min kotuwa kəton kələh.” **18:1:** Kol 4:2; 1 Tes 5:17

kən motasil-iəhau-in netəmim rafin. ¹⁰ In təmən məmə, “Suah mil kəiu kəmian əpəh e Nimə Rəha Uhgın məmə okuəghat kəm in e nəfakən. Kit, in Farisi, kən kit in etəm tatos məni rəha takis. ¹¹ Kən Farisi təmətul mateiuə məmə in tatəfak kəm Uhgın, mətə nıpahrienən tatən atıp in, matən məmə, ‘Uhgın, iatən tagkiu kəm ik mətə-inu nəmol məmə ekol etəm pisin lak, inəh io min neen kotolkeike pik məni kən moateiuə məmə kotakləh-in, kən moatol tərət, kən motakləh-in pətan rəha etəm pisin. Kən io esolən məmə suah əh etəm tatos məni rəha takis. ¹² Nian kəiu e wik kitiah, iatətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm ik. Kən okəmə ekos natımnat ten, ekatos-irəkis kitiah matos-ipinə kəm ik.’

¹³ “Mətə suah əh, etəm tatos məni rəha takis, in tatətul-pən isəu, kən mətəulis məsasipərən e neai məfak. Kən nikin tatitəgıt mətəsək mətəht manikiləhan matən məmə, ‘Uhgın, io etəm tərət. !Asəkitun io!’ ”

¹⁴ Kən Iesu təmə, “Iaten kəm itəmat. Nian suah mil u okatiatəlig-pən latuənu, etəm rəha takis, rəhan nəmegəhən in otətuatıp e niganəmti Uhgın. Mətə Farisi təsol mihinən, mətə-inu etəmim itəm tatiləs-ipər atıp in, Uhgın otiləs-iəhau, mətə etəmim itəm tatos-iəhau atıp in, Uhgın otiləs-ipər.”

*Nisualkələh kəmotuwa o Iesu
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Kən netəmim neen kəmotəmık rəhalat nisualkələh mətmətig motuwa kəm Iesu məmə in otələhəu-pən nelmin elat kən məfak olat. Mətə nian rəhan min netəmim kəmotehm ilat, kən kəmotən-iəhau ilat. ¹⁶ Mətə Iesu təmatən-iarəp məmə nisualkələh min un okotuwa ron, kən təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Əsotətosig-inən nisualkələh məmə okəsotuwamən ron io, pəs ilat okotuwa ron io, mətə-inu nərəmərən rəha Uhgın in rəha netəmim itəm kotahmen e nisualkələh min u. ¹⁷ Okəmə suah kit tolkeike məmə in otuwa matig ahgın nərəmərən rəha Uhgın, kən in təike muwa tahmen e suakəku. Mətə okəmə təsol mihinən, kol in təsuwamən.”

*Suah kit rəhan nautə tēpət
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

¹⁸ Kən etəm-iasol kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun, ik etəm təwır. ?Oekol naka məmə ekos nəmegəhən lilin?” ¹⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Təhro nakatən kəm io məmə io etəm təwır? Suah kit tıka in etəm təwır, mətə Uhgın əm in təwır. ²⁰ Ik nəkitun nəghatən min e Lou rəha Uhgın koatən məmə, ‘Əsakləh-inən pətan pisin, əsohamnuən

etəmim, əsakläh-inən natimnat, əseiueiuəən e kot, isiai-in rəham mama ne tata.”

²¹ Kən suah u təmən məmə, “Natimnat rafin u, io emol rafin ilat, nian ematakəku mətoarus-pa u-roiu.” ²² Nian Iesu təməto nəghatən əh, təmən-ipən kəm in məmə, “Nat kitiah əm əh-ikin itəm ik nəməsolən əh. Uwin mol-salim-in nautə rafin rəham, kən mos məni lan muwin mos-ipən kəm ian-rat min, kən ik onakos natimnat wir əpəh e nego e neai. Kən wa, muarisig-in io məmə ik rəhak etəmim.”

²³ Məto nian təməto nəghatən min əh, nikin təməpou məto-inu rəhan nautə tepət. ²⁴ Kən Iesu təmasipən məplan, təmən məmə, “!Awı, tiəkis pik o etəm rəhan nautə tepət məmə in otuwin matig ahgin nərəmərən rəha Uhgın! ²⁵ Tiəkis məmə kau otuwin-pən e nipəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tepət otuwin matig ahgin nərəmərən rəha Uhgın.”*

²⁶ Kən netəm kəmotəto nəghatən əh kəmotən məmə, “?Okəmə in tiəkis o etəm rəhan nautə tepət, məto pah əh in tahmen məmə otos nəmegəhən əh?”

²⁷ Məto in təmən məmə, “Natimnat itəm tiəkis, ko netəmim kəsotolən, məto Uhgın in titun nolən.”

²⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Məto tahro etimat? Emotapəs rafin rəhatimat natimnat kən moatuwa məmə eko-tuarisig-in ik.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İatən pahrien kəm itəmat məmə, etəm təmapəs rəhan nimə, o rəhan pətan, o pian min, o rəhan tata ne mama, o rəhan nisualkələh məto-inu in tatətəu-pən nərəmərən rəha Uhgın, ³⁰ kən e nətueintən u, in otos natimnat tepət nəhlan taprəkis-in ilat min u təmapəs ilat, kən uarisig, in otos min nəmegəhən lilin.”

*Iesu təmən-iarəp min
rəhan nimisən*

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəm tuelef məmə okotiet e nimanin netəmim motuwa kitiah kuəfimin ilat min, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Roiu koatuwin əpəh ilis Jerusalem, kən natimnat min itəm ien min rəha Uhgın aupən kəmoatən lak, Nəti Etəmim, ilat okotuwa kol nipahrienən. ³² Netəmim okotəghat motalah əsan lak, motoh io, motol naulisən kəm io, kən motagəh-əpis io, motagəh e nipətik. ³³ Kən okalis io, kən kohamnu io, məto e nian tatol kisil lan, oekəmegəh min.”

18:20: Eks 20:12; Dut 5:16-20 * **18:25:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Tiəkis məmə kamel otuwin-pən e nipəg nitel.” Kamel in nat meğəh əsol taprəkis-in kau. **18:31:** Luk 24:44 **18:32:** Luk 9:22,44

³⁴ Mæto kəsotitunən rəhan nəghatən min. In tahmen-pən e nəghatən itəm nīpətīn tatəhluaig, kən kəsotitunən nīpətī nəghatən min əh.

*Iesu təmol-wir
iganəmtin əpis kit*

(*Mat 20:29-34; Mak 10:46-52*)

³⁵ Nian Iesu tatuwa iuəhkīr o taon əh Jeriko, iganəmtin əpis kit əh-ikīn tatəpələh e nīkalī suatīp. Nian rafin in tateasiə-in mənī o netəmim. ³⁶ Kən nian iganəmtin əpis təmæto məmæ netəmim tepət kotaliwək e suatīp, kən in təmətapəh məmæ, “? Naka əh katol?” ³⁷ Netəmim kəmotən-ipən kəm in məmæ, “Iesu əpəh, etəm Nasaret, tətaliwək e suatīp.”

³⁸ Kən təmagət əfəməh məmæ, “! Iesu! ! Mipī Kig Tefit! ! Asəkitun io!”

³⁹ Kən netəm min u koataliwək motaupən-in Iesu, kəmotagət lan, moatən məmæ, “! Əsagətən!” Mæto in təmagət əfəməh məsin min məmæ, “! Mipī Kig Tefit! ! Asəkitun io!”

⁴⁰ Kən Iesu təmətul mən-ipən kəm ilat məmæ okotiləs motuwa. Kən nian kəmotiləs motuwa iuəhkīr, Iesu təmətapəh ron məmæ, ⁴¹ “? Naka un nakolkeike məmæ io ekol kəm ik?” Kən in təmən məmæ, “! ɛrəmərə, ekolkeike məmæ oekaiir mehm nat.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmæ, “Aiir mehm nat. Rəham nahatətəən təmol-wir nīganəmtim.” ⁴³ Kən roiu agin-əh min əm, təmāiir minatehm nat, kən minatuarisig-in Iesu, matənwiwi Uhgīn. Kən nian netəmim rafin kəmotəplan nat əh, ilat kəmoatənwiwi Uhgīn.

19

Iesu ne Sakias

¹ Kən Iesu təmaliwək muwīn imə e taon u Jeriko matuwīn məmæ otiet-arəpən e nəwtain məsin. ² Kən e taon əh, suah kit əh-ikīn, nərgīn u Sakias. In etəm-iasol kit rəha netəm koatos mənī rəha takis, kən rəhan nautə tepət. ³ Kən in tolkeike məmæ otəplan-tu məmæ Iesu in pah, mæto təruru nəplanən mæto-inu in natiəkuəkīr, kən netəmim koatətulosig-in. ⁴ Kən in təmāiu aupən muwīn maiu e nig kit, nərgīn u sikamo, məmæ otitun nəplanən Iesu nian in otuwa-pa ikīn.

⁵ Kən nian Iesu təmuwa ətuatīp əh in ikīn, təmasipər məplan, kən mən-ipən kəm in məmæ, “Sakias. Eiuaiu uəhai, mæto-inu roiu ekəkəike muwīn matig əpəh e rəham nimə.” ⁶ Kən Sakias təmeiuaiu uəhai əm, kən mit Iesu mian əpəh iman ikīn imə, kən nīkin təmagien.

⁷ Mæto nian netəmim kəmotəplan natimnat min əh, kən koatasiwən-in nolən min əh moatən nikali Iesu məmə, “Suah əh tatuwin e nimə rəha iol təfagə rat.”

⁸ Kən nian kinotuwın e nipəgnoa nimə rəha Sakias, in tətul mən-ipən məmə, “Iərəmərə, atətəlig-in-tu. Oekoor rəhak natimnat mol niel kəiu, kit rəhak, kən kit oekos-ipən kəm ian-rat min. Kən natimnat itəm emakläh-in o suah kit, oekalpin mau kuwit.”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu Uhgın tinosmegəh rəkis ik ne rəham min, mæto-inu ik min, nəmahatətə e Uhgın, kən ik noanol pahrien kit rəha Epraham. ¹⁰ Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekeam-in netəmim itəm koatəluə, kən mosmegəh ilat.”

Nimaa nəghatən rəha netəmim itəm koatos məni rəha iərəmərə rəhalat

¹¹ Nian netəmim koatətəlig-in Iesu, in təmatəkəike matuəh nimaa nəghatən kəm ilat mæto-inu in tınatuwa iuəhkır o Jerusalem, kən nikilat təht məmə nərəmərəən rəha Uhgın otəsuwəhən tuwa. ¹² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm-iasol kit tolkeike məmə in otuwın isəu məplan kig asol agın məmə kig asol otıləs-ipər in mol kig lan əpəh iman ikin, kən otəpanitəlig-pa min. ¹³ Kən təmaun-in rəhan iolwək ten, kən moor məni kitiəh kitiəh kəm ilat.* Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat onəkotəkəike motol wək e məni u o nosən ətain mætoarus-pən io ekitəlig-pa min.’

¹⁴ “Mæto ilat əpəh iman ikin koatətəhau suah əh, kən motahl-ipən nəghatən kəm kig asol agın məmə, ‘Itimat esotolkeikeən məmə suah u otərəmərə etimat.’ ¹⁵ Mæto kəmiləs-ipər in kol kig lan, kən in təmitəlig-pa min. Kən in təmaun-in rəhan iolwək min itəm təmoor rəhan məni kəm ilat. In tolkeike məmə otitun məmə ilat kəmotol win e məni naka nian in təmətatig əpəh isəu.

¹⁶ “Kən etəm tətaupən təmuwa mən-ipən kəm in məmə, ‘Iərəmərə, nəmələhəu-pa məni kitiəh e nelmək, kən emol win e məni ten min.’ ¹⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik iolwək təwir, nəmol wək itəm in təwir. Mæto-inu nəmol wək təwir o nehm wirən nat itəm natiəkəku, kən roiu oekegəhan-in min ik məmə onəkərəmərə taon ilat ten.’

¹⁸ “Kən etəm tətuarisig lan təmuwa mən-ipən məmə, ‘Iərəmərə, nəmələhəu-pa məni kitiəh e nelmək, kən emol win e məni faif min.’ ¹⁹ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik onəkərəmərə e taon ilat faif.’

19:7: Luk 15:2 **19:8:** Eks 22:1; Nam 5:6-7 **19:9:** Luk 13:16; Wək 16:31 **19:10:** Luk 15:4; Jon 3:17; 1 Tim 1:15 * **19:13:** Etəm-iasol təmos-ipən məni kitiəh kitiəh kəm rəhan iolwək ten, kən məni kitiəh in tahmen-pən e wan-hanrit-taosan vatu. **19:17:** Luk 16:10

20 “Kæn iolwæk kit min tæmuwa mæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Iæræmæ, inu ræham mæni. Emælis ætain e napæn, kæn mæhluaiḡ-in wir, 21 mæto-inu io iatægin ik itæm ræham nolæn tiækis. Nakatos natimnat itæm kæsænæmæ ræham, kæn matæulæk e nasumæn min itæm ik næmæsæfeæn ilat.’

22 “Kæn etæm-iasol tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘!Ik iolwæk rat! Næghatæn æm ræham tatægætun mæmæ næmol tærat agin. Ninitun rækis mæmæ io etæm-iækis, kæn iakatos natimnat itæm kæsænæmæ ræhak, kæn iatæulæk e nasumæn min itæm emæsæfeæn ilat. 23 ? Tahro næmæsosæn ræhak mæni muwîn mælæhæu-pæn e pag, kæn nian ekitælig lan, ekitun nosæn ræhak mæni ilau profit ræhan?’

24 “Kæn tæmæn-ipæn kæm ræhan min æh mæmæ, ‘Otos-irækis ræhan mæni, kæn motos-ipæn kæm suah u ræhan mæni ten.’

25 “Kæn ilat kæmotæn mæmæ, ‘!Iæræmæ, tæsætutipæn mæto-inu ræhan mæni ten rækis!’

26 “Kæn etæm-iasol tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Iatæn kæm itæmat mæmæ, etæmim itæm tatos nat kit, kæpanos-ipæn min neen min. Mæto etæm ræhan nat kit tikæ, kæpanos-irækis ræhan natimnat rafin. 27 Kæn roiu, ræhak tikimir min itæm kæmæsotolkeikeæn mæmæ ekuwa kig ræhalat, onækotit ilat motuwa, kæn onækotohamnu ilat e niḡanæmtæk.’ ”

Iesu tæmuwîn Jerusalem

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11;

Jon 12:12-19)

28 Kæn nian Iesu tæmæghat rækis un, kæn in tæmaliwæk maupæn matuwîn Jerusalem, kæn netæmim koatuarisig in. 29 Nian kinotuwa iuæhkîr o latuænu mil u kæiu, Petfas ne Petani e Nitot Ræha Niḡ U Olif, kæn in tæmæn-ipæn kæm ræhan mil etæmim kæiu mæmæ, 30 “Ian æpæh latuænu itæm kotisi-pæn ikin. Ikin æh, onakuehm næti togki kit itæm kæsasuææn æh lan. Iækis nol lan muasig muea ikin-u. 31 Kæn okæmæ suah kit tætapæh otæmlau mæmæ, ‘?Nækætiækis togki o naka?’ kæn onækuæn-ipæn kæm in mæmæ, ‘Iæræmæ ræhatat, in tolkeike mæmæ otol nat kit lan.’ ”

32 Kæn kæmian muehm natimnat rafin tol æm mæmæ inu Iesu tæmæn mihin ne. 33 Kæn nian kæmætiækis næti togki, kæn netæmim min ræha togki kæmotætapæh olau mæmæ, “! Ei! ? Nætiækis næti togki o naka?” 34 Kæn ilau kæmuæn-ipæn mæmæ, “Kæp. Iæræmæ tolkeike mæmæ otol nat kit lan.” 35 Kæn kæmuasig muea kæm Iesu, kæn kæmuapeḡ ræhalau kot muæfætain mæntaa næti togki lan, kæn muasitu e Iesu tær masuæ e næti togki. 36 Nian tæmasuæ lan minatuwîn, kæn ræhan netæmim kotapeḡ ræhalat min kot motæpen-pæn e suatip.

37 Nian Iesu tinatuwa iuæhkîr o Jerusalem mætasuæ e togki mateiuaiu e Nitot Ræha Niḡ U Olif, kæn netæmim rafin ræhan

nikilat tətəgien, kən minətuoun moatənwiwi Uhgīn motagət əfəməh o nat pispis min itəm kəmoatehm in təmatol. ³⁸ Kən koatən məmə,

“!Iərəmərə Uhgīn tətətig ilau Kig u itəm tatuwa e nərgin!

!Pəs nəməlinuən tətətig əpəh e nego e neai, kən əpəh ilis ilis agin e nego e neai, katiləs-ipər nərgi Iərəmərə Uhgīn!”

³⁹ Kən Farisi min neen itəm kəmotətig əh-ikin kəmotən-ipən kəm in məmə, “!əgətun. Ən-iəhau rəham min netəmim məmə okotakəm nohlilat.”

⁴⁰ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə netəm min u kəsotagətən, kən kəpiel min u, ilat okotagət əfəməh.”

Iesu təmasək o netəm Jerusalem

⁴¹ Kən nian Iesu təmuwa iuəhkīr təmehm taon əh Jerusalem, kən təmasək o netəm min əh-ikin əh. ⁴² Kən tatən məmə, “Ei, nat əpnəpin nəmotapəs natimnat itəm tatos-ipa nəməlinuən mətoarus-pa u-roiu, məto okəmə nəkotitun ilat roiu əm, kən Uhgīn otos-ipinə kəm itəmat. Məto kəp. Natimnat min əh koatəhluəig okol nəkəsotehmən. ⁴³ Məto e nian min itəm tatuwa otəmat, rəhatəmat tikimīr min okotuwa kətul kitəlau-in itəmat, okotel nīməptən kətu-pər kol əpətin rəhatəmat taon, kən motəhtosig-in itəmat lan məmə nəkəsotietən. ⁴⁴ Kən ilat okotərəkin rafin nīmə e taon rəhatəmat, kən okotohamnu itəmat rafin təlmin nisualkələh min rəhatəmat. Okol kəpiel kit ne rəha nīmə min osətətulən. Natimnat rafin u otatuwa məto-inu itəmat nəmotəruru nian itəm Uhgīn təmuwa məmə in otosmegəh itəmat lan.”

Iesu təməhg-iarəp netəmim itəm koatol maket e

Nimə Rəha Uhgīn

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19;

Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kən Iesu təmuwin minatəhg-iarəp netəmim itəm koatol maket e Nimə Rəha Uhgīn. ⁴⁶ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte rəkis e Naoa Rəha Uhgīn məmə, ‘Rəhak nīmə, in nīmə rəha nəfakən kəm io,’ məto itəmat ninoatol tīnuwa in ‘nīmə kit itəm iakləh min koatəhluəig ikin.’ ”

⁴⁷ Kən uarisig lan, e nian min rafin, Iesu təmatəgətun əpəh imə e Nimə Rəha Uhgīn. Kən pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol min rəha noanol min rəha Isrel, kəmotegəs-in suatip məmə okotohamnu Iesu, ⁴⁸ məto kəməsotehmən suatip kit məto-inu netəmim rafin kotalkeike pik məmə okoatəto nəghatən min rəhan, kən nəghatən rəhan tətəskəlim wir rəhalat nətəligən.

20

Nətapəhən məmə pah təmegəhan-in Iesu məmə otol wək

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Nian kit, Iesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən matən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın kəm netəmim. Kən pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, ne netəm-iasol mın rəha noanol rəha Isrel kəmotuwa kehm in, ² kən kəmotətapəh ron məmə, “? Ən-tu kəm itimat məmə pah təmegəhan-in ik nakatol natimnat mın əh? ?Kən pah təmegəhan-in nepətən əh, Uhgın o etəmim əm?” ³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Təwir əm. Io ekətapəh-in mın nəghatən kit kəm itəmat, kən itəmat onəkotaupən motuhalpın-pa kəm io. ⁴?Pah təmegəhan-in nepətən kəm Jon məmə in otol bəptais e netəmim, Uhgın o etəmim əm?”

⁵ Kən kınəatən-ən nəghatən u kəm ilat mın, mınəatən məmə, “Okəmə kotən məmə Uhgın təmegəhan-in, kən in otən məmə, ‘? Məto təhro nəkəsotənən nıpahrien e Jon?’ ⁶ Məto okəmə kitat kotən məmə netəmim əm kəmotegəhan-in, kən netəm mın əh okotaht kitat e kəpiel məto-inu ilat kınəatən rəkis nıpahrienən e Jon məmə in ien kit rəha Uhgın.” ⁷ Kən ilat kəmotuhalpın məmə, “Itimat esotitunən məmə pah təmegəhan-in.” ⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən io mın, ko esənən məmə pah təmegəhan-in nepətən kəm io məmə ekatol natimnat mın u.”

Nimaa nəghatən rəha nasumən rəha krep

(Mat 21:33-46; 22:15-22;

Mak 12:1-17)

⁹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit kəm netəmim məmə, “Etəm-iasol kit təməfe nol u krep e nasumən asol rəhan. Kən in təmələhəu-pən nasumən u e nelmi netəmim neen, kən ilat okotol wək lan, kən nian rəha nəulək-inən, okotos-ipən məsin kəm in. Kən təmuwın əpəh e nıməptən pisin kit matig minos nian tepət. ¹⁰ Kən nian krep təmol noan kən kınətəmarəg, etəm-iasol in təməhl-ıpa rəhan kit iolwək məmə in otuwın mehm netəm koatol wək e rəhan nasumən məmə okotəhl noa krep, kən motor kos-ipən rəha etəm-iasol neen. Məto netəm mın əh kəmotətul motaht iolwək əh, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹¹ Kən etəm-iasol təməhl-ıpa mın rəhan kit iolwək mın. Kən ilat kotaht mın, motol naulisən rat kəm in, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹² Kən in təhl-ipən mın kit mın, kən ilat kəmoatoh katoh kos-ipən nıməgəm kəm in, kən motahl-iarəp.

13 “Kæn etəm-iasol ræha nasumæn tæmæ, ‘?Ekol naka əh-roiu? Təwir mæmæ ekahl-ipæn nətik ətuatip itəm iakolkeike pik, okəm-naka ilat okotisiai-in.’ Kæn in tæmahl-ipæn.

14 “Mæto nian netəm min əh kəmotehm, kəmotən kəm ilat min mæmæ, ‘Nəti etəm-iasol ilouin tatuwa itəm o nian kit nasumæn tuwa mæmæ rəhan. Pəs kotuwın motohamnu, kæn kitat okotos nasumæn rəhan mæmæ rəhatat.’ 15 Kæn kəmotaskəlim motewkəkan motuwın əpəh ihluə e nasumæn, kæn motoh kohamnu.

“?Kæn iəramərə otol naka kəm netəm min əh? 16 In otuwa moh netəm min əh kotimis, kæn in otələhəu-pən nasumæn asol əh otuwın e nelmi netəm pisin.”

Kæn nian netəm kəmoatətəlig-in in kəmotəto nəghatən əh, kəmotən mæmæ, “!Pəs okol kəsol agin-əhən nat əh!”

17 Mæto Iesu təmasipən ətuatip əm olat, kæn mæn mæmæ, “Naoa Rəha Uhgın tatən mæmæ, ‘Kəpiel əh itəm netəm rəha niləkinən nimə kəmotəra kin, in təmuwa kəpiel keike rəha nolən nimə.’

“?Mæto nəghatən u nipətin naka? 18 Netənim rafin itəm okotiet motorin-pən ilat e kəpiel əh, kæn okotorapitpit ilat motol nimismisin. Mæto okəmə kəpiel əh otiet maht suah kit, kæn in otawtəwitə mərat agin.”

19 Kæn iəgətun min rəha Lou, ne pris asol min kəmotitun mæmæ nimaa nəghatən rəhan tatən ilat, kæn tol nəhlan, kəmoategəs-in suatip mæmæ okotaskəlim uəhai əm, kiləs-ipən e kalapus, mæto kinoatəgin netənim, kæn motapəs.

?Tətuatip mæmæ netənim okotətou takis kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

20 Kæn iəgətun min rəha Lou, ne pris asol min koatalkəlik wir o Iesu, moatolkeike mæmæ okotətu-pən nipəgnəmtin min neen e nəghatən kit rəhan mæmæ okotiləs-ipən in e nelmi etəm Rom, kapman rəhalat. Kæn kəmotahl-ipən netənim neen mæmæ ilat okotuwın motol kəut kəsua kəm Iesu. 21 Kæn kəut kəsua min kəmotuwın motətapəh o Iesu mæmæ, “Iəgətun. Itimat ekotitun natimnat min itəm nakatən ne natimnat itəm nakəgətun netənim lan, kotətuatip wir. Ik onakəsələn nolən pisin kəm suah kit, kæn matig mol pisin min kəm suah kit. Mæto onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafin. Kæn ik nakatəghat-in əm nipahrienən matəgətun netənim e suatip rəha Uhgın. 22 ? Ən-tu kəm itimat mæmæ, tətuatip e Lou rəhatat mæmæ okotətou takis kəm Sisa u in kapman rəha Rom, o kəp?”

23 Mæto Iesu təmitun əm mæmæ koatol kəut kəsua kəm in, kæn in təmən-ipən kəm ilat mæmæ, 24 “Otəgətun-tu məni kit kəm io.

?Narmi pah u tətatig e mənı u? ?Kən nərđi pah u tətatig e mənı u?” Kən kəmotən məmə, “Narmi Sisa, ne nərđi Sisa.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inəh natımnat rəha Sisa, os-ipən kəm Sisa. Kən natımnat rəha Uhgın, os-ipən kəm Uhgın.”

²⁶ Kən e nıganəmıti netəmim rafın, nəghatən mın itəm koatətapəh-in, okol kəsotıləs-iəhauən İesu lan. Məto narmılat təmiwig pik o nəghatən itəm İesu təmuhalpın, kən kəməsotəghatən.

?Tahro o etəm otımis kən məmegəh mın?

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Kən Satusi mın neen kəmotuwa o İesu. İlat koatən məmə netəm kəmotımis, okol kəsotəmegəh mınən. ²⁸ Kən kəmotətapəh-in nəghatən kit kəm İesu məmə, “İəğətun. Moses təməte-pən e Lou rəhatat məmə okəmə suah kit otımis, kən rəhan pətaguıhl tətatig məto kəməsialəsən nətilau kit, kən inəh pian kit otəkəike mit nəutahlımis un. E nolən əh, ilau okuemək, kən nisualkələh mın okotaskəlım nərđig mın rəha etəm tikə.

²⁹ “Tol nəhlan, pian ilat sepın. Kən itəm tepət elat təmaupən mit pətan kit, kən uarisig tımis, məto kəsialəsən nətilau kit. ³⁰ Pian itəm tatarisig in, təmit mın nəutahlımis un, məto in mın təmımis, kən kəsialəsən nətilau kit. ³¹ Kən uarisig lan, pialat kit mın tit mın nəutahlımis un, məto təmımis mın. Kən pian mın əh ilat rafın sepın kəmotit pətan un, məto kəsotıləsən nətilat kit, kən kəmotımis rafın. ³² Kən uarisig lan, nəutahlımis təmımis mın. ³³ Inəh netəm sepın, ilat pialat mın kəmotit pətan əh. ?Məto e Namnun Nian, nian netəmim okotəmegəh mın e nımisən, pətan əh in rəha pah lan?”

³⁴ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nətueintən u, nəman ne nıpitan koatol marıt. ³⁵ Məto e nian rəha natıgən wı, netəmim itəm Uhgın nıkin tətəgien olat məmə ilat okotəmegəh mın e nımisən kən mos ilat muwın kotatig e natıgən wı, ko ilat kəsotol mınən marıt. ³⁶ İlat okol kəsotımis mınən məto-inu ilat okotahmen əm e nagelo mın. Kən ilat nenəti Uhgın məto-inu in təmöl ilat kotəmegəh mın e nımisən. ³⁷ Kən kotıtun məmə inu otuwa mol nıpahrienən lan məto-inu, naoa rəha Moses tatəğətun mın məmə nian netəmim okotımis, ilat okotəmegəh mın. E namsu rəha nıg itəm nıgəm təmatuəpən lan, Moses tətəun-in İərəmərə Uhgın məmə in ‘Uhgın rəha Epraham, Uhgın rəha Aisak, ne Uhgın rəha Jekop,’ nat əpnapın iləhal kəməhalımis rəkıs nuwəh məsın. ³⁸ Uhgın u, in Uhgın rəha netəm koatəmegəh, məto sənəmə in Uhgın rəha netəm kəmotımis, məto-inu in tatehm netəmim rafın

māmā ilat koatamegāh, nat əpnapin okāmā kəmotimis rəkis o koatamegāh əh.”*

³⁹ Kən iəgətun min rəha Lou neen kəmotən-ipən kəm Iesu māmā, “Iəgətun, nəmuhəlpin wīr pahrien.” ⁴⁰ Kən kəmotəgīn o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

Kig Tefit ne Kristo itəm Uhgīn təmən māmā otahl-ipa
(*Mat 22:41-46; Mak 12:35-37*)

⁴¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat māmā, “?Təhro netəmim koatən māmā Kristo itəm Uhgīn təmən māmā otahl-ipa, in mipi Kig Tefit rat? ⁴² Məto-inu e Naoa Rəha Napuən Min, † Kig Tefit atip əm təmən māmā,

‘Iərəmərə Uhgīn təmən kəm rəhak Iərəmərə Kristo māmā,
“Əpələh e nīkalik matip, ikin rəha nəsanənən ne nisialiən,

⁴³ mətoarus-pa io ekos-iəhau rəham tikimīr min,
mol ilat kotahmen e nīməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.” ‡

⁴⁴ Kig Tefit atip təmən māmā Mesaea in rəhan Iərəmərə. ?Kən okāmā mipi Tefit atip əm, kən təhro matol rəhan Iərəmərə?”

Iesu təməghat-in iəgətun min rəha Lou
(*Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;*

Luk 11:37-54)

⁴⁵ Nian netəmim kəmoatətəlig, Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim māmā, ⁴⁶ “Itəmat onəkotəkəike moatəto wīr itəmat kən məsotətəu-pənən nolən min rəha iəgətun min rəha Lou. Nīkilat tətəgīn māmā okoatuwin-in napən əfəməh min rəha nausitən māmā netəmim okoatehm ilat ron. Kən nīkilat tətəgīn nian netəmim koatos-ipər nelmīlat e maket e nisialiən kəm ilat. Kən əpəh imə e nīmə rəha nuəfiminən, kotalkeike māmā okotəpələh aupən əpəh təwīr ikin. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike māmā okotuwīn kəpələh-pən aupən ikin rəha nisialiən. ⁴⁷ Kən ilat koatol tərət kən motakləh-in nīmə min rəha nəutahlimis min. Kən ilat koatəfak əfəməh moateiuə əm māmā netəmim okoatəplan ilat ron. Nəlpinən rəha netəm min u in otəskasik maprəkis.”

21

Nəutahlimis kit təmos-ipən rəhan mənī kəm Uhgīn
(*Mak 12:41-44*)

¹ Kən Iesu təmatehm tatisilu wīr netəm rəhalat nautə tepət itəm koataii-pən mənī e pokis rəha mənī əpəh e Nīmə Rəha

* **20:38:** Nat əpnapin nīpəti etəmim təmimis, məto narmin tatəmegāh əh.

† **20:42:** “Naoa rəha Napuən Min” in “Ol Sam” e Bislama Baebol ‡ **20:43:** Nəghatən Kris ətuatip tatən māmā, “ekol rəham tikimīr min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kən nīpətin u māmā, “Oekol ik ilis taprəkis-in rəham tikimīr min.” **20:43:** Sam 110:1

Uhgîn, ² kæn in tæmehm nautahlîmis kit ian-rat tæmii-pæn mæni ækæku kæiu æm.* ³ Kæn Iesu tæmæn mæmæ, “Nîpahrienæn iatæn kæm itæmat mæmæ, mæni itæm pætan u tæmii-pæn, in taprækis-in ræha netæmim rafin, ⁴ mæto-inu netæm ræhalat nautæ tepæt kæmotaii-pæn mæni neen mæto in nat æpnarîn æm olat, ræhalat tepæt mîn æh-ikîn. Mæto nautahlîmis u itæm in ian-rat pahrien, in tæmos-ipæn rafin mæni ræhan o nos-næmtînæn nigîn nagwænæn, kæn tikæ mîn æh-ikîn.”

Næmtætin mîn ræha

Namnun Nian

(Mat 24:1-35, 42-44; Mak 13:1-37)

⁵ Kæn ræhan mîn neen netæmim koatæghat-in Nimæ Ræha Uhgîn itæm ræhan kæpiel asol mîn kotæwir, ne natimnat wir mîn æh imæ itæm netæmim kæmos-ipæn kæm Uhgîn. Kæn Iesu tæmæn mæmæ, ⁶ “Itæmat nakoatehm natimnat mîn æh, mæto nian otatuwa itæm netæmim okotohalkin-ohalkin kæpiel mîn ræha nimæ æh, inæh kæpiel kit otæsætulæn æh-ikîn tatætul ikîn roju.”

⁷ Kæn kæmotætapæh ron mæmæ, “Iægætun. ?Natimnat mîn æh onæghan kotuwa? ?Kæn næmtætin naka otægætun mæmæ otæsuwæhæn natimnat mîn æh okotuwa?”

⁸ Kæn Iesu tatæn mæmæ, “Onækotækaike moatæto wir itæmat mæmæ suah kit otæseiua-inæn itæmat, mæto-inu netæmim tepæt okotuwa motæn mæmæ, ‘!Io, io Kristo u!’ kæn neen okotæn mæmæ, ‘Nian ræha natimnat æh tinatuwa iuæhkîr.’ Mæto æsotuarisig-inæn ilat. ⁹ Kæn nian onækotæto namnusæn mæmæ netæmim koatæluagin, o netæmim koatætul moatæmou ilat ræhalat kapman, mæto itæmat onæsotæginæn. Natimnat mîn æh okotaupæn ka pitæn, mæto sænæmæ in Namnun Nian.”

¹⁰ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Noanol mîn neen okotoh noanol pisin neen mîn, kæn kapman kit otoh kapman kit. ¹¹ Kæn namig asol mîn okotan, kæn næumis otan ikîn mîn tepæt e nætueintæn, kæn nimisæn æskasik mîn okotan e nætueintæn, kæn æpæh ilis e neai, natimnat okotuwa motol niki netæmim otægîn, kæn ilat okotæplan næmtætin asol mîn e neai.

¹² “Mæto nian natimnat mîn u okæsotuwamæn æh, netæmim okotaskælim itæmat, kæn motoh itæmat, kæn motilæs itæmat kan æpæh e nimæ mîn ræha nuæfiminæn, ne æpæh e kalapus, kæn onakoatætul e nigænæmti kig mîn ne netæm-iasol mîn ræha kapman mæto-inu itæmat nakoatos nærgæk moatæn nîpahrien lak. ¹³ Inæh nian ætuatîp mæmæ nakotæn-iaræp namnusæn tæwir kæm ilat. ¹⁴ Mæto æsotætælig-in paupænæn mæmæ næghatæn naka itæm onækotæn kæm ilat, ¹⁵ mæto-inu io ekos-ipinæ næghatæn ætuatîp kæm itæmat kæn mos-ipinæ nenatigæn kæm itæmat, kæn

* **21:2:** Mæni u tahmen-pæn e tuente fatu. **21:3:** 2 Kor 8:12 **21:6:** Luk 19:44 **21:14:** Luk 12:11-12

mol rəhatəmat nəghatən təsanən, kən rəhatəmat tikimīr mīn okol kəsotuhalpīnən, kən okol kəsotənən məmə nakoateiuə. ¹⁶ Kən rəhatəmat tata ne mama mīn, ne piatəmat mīn, ne rəhatəmat noanol mīn, ne iolitəmat mīn okotiləs-ipən itəmat e nelmi tikimīr mīn. Kən okotohamnu itəmat neen. ¹⁷ Netəmim rafin okotətəhau itəmat o nərgək. ¹⁸ Məto noanutəmat ne huə, kit otəsikəən. ¹⁹ Nian onakoatətul əskasik motahatətə lak e nian iəkis mīn itəm okoatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən onəkotos nəmegəhən lilin lan.

²⁰ “Məto nian onakehm mopael mīn okotuwa tēpət motitəlau e taon u Jerusalem, kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə otəsuwəhən kən kərəkin aɡin taon əh Jerusalem. ²¹ Kən itəmat netəm nəkotatig Jutia, onəkotəkəike motaiu motaɡim motuwīn motəhluəig əpəh nitot mīn. Kən itəmat netəm nəkotatig e taon əh, onəkotəkəike motiet. Kən itəmat netəm nəkotatig ikin mīn titəlau e taon əh, onakəsotuwīn mīnən əh imə e taon əh, ²² məto-inu nian əh, in nian rəha Uhgīn otol nalpīnən lan kəm netəm koatol nolən tərət, kən mol əp nəghatən itəm kəmətə-pən e naoa rəhan tuwa mol nīpahrienən. ²³ Awe, nahməən asol rəha mama mīn itəm nərpiilat əh-ikin, ne itəm mīn u koatapinahin nisualkələh, məto-inu nərətən asol otuwa e nətueintən, kən neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn otuwīn kəm netəmim rafin rəha Isrel. ²⁴ Kən okagimnu netəmim e naip, kən nian rəhalat tikimīr mīn kəmotol win elat, kən okotit ilat motuwīn ikin pišin pišin mīn kən ilat okotuwa slef mīn rəhalat. Kən Iaihlua mīn okotaliwək kən katewig-ewig e Jerusalem motiləs-iəhau netəmim ikin itəm koatatig əh, motərəməərə elat, kətoarus-pən nian rəhalat otol namnun.†

²⁵ “Kən nəmtətin neen okotuwa e mitgar, ne məwig, ne məhau mīn. Kən ikin-u e nətueintən, netəmim rafin okotəgin nərəkərikən rəha nitəhəi ne peau-peau asol mīn. ²⁶ Netəmim okotəgin pik moatimiseah o nərətən asol mīn itəm koatuwa e nətueintən, məto-inu natimnat rəha neai itəm kotəskasik pik, məto Uhgīn otəloal-əloal elat. ²⁷ Kən e nian əh, okotehm Nəti Etəmim tateiuaiu e mal napuə kit e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhan. ²⁸ Kən nian natimnat mīn u kinotətuoun moatuwa katol nīpahrienən lan, otətul motasiyə e neai, məto-inu otəsuwəhən rəhatəmat Kristo otuwa mikis itəmat.”

²⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “Nakotitun-tu nig u fik ne nig neen mīn. ³⁰ Okəmə kotalpətəɡ minotapilpil mīn, kən nəkotitun məmə in nian rəha nasumən.

21:15: Wək 6:10 **21:16:** Mat 10:21-22 **21:22:** Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7 † **21:24:** E nup fote uarisig Iesu timis, mopael mīn rəha Rom kəmotərəkin Jerusalem e nup 70 AD. **21:24:** Sam 79:1; Nol Əpən 11:2 **21:25:** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nol Əpən 6:12-13 **21:27:** Dan 7:13; Mat 26:64; Nol Əpən 1:7

³¹ E nolən kitiah əm, okəmə nakotehm natimnat min u koatol nəhlan, onəkotitun məmə otəsuwəhən, nərəmərəən rəha Uhgın tuwa.

³² “Nipahrienən ekatən kəm itəmat məmə noanol rəha Isrel: otəsikəən mətoarus-pən natimnat rafin əh okotol nipahrienən. ³³ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən.”

³⁴ Kən Iesu tatən məmə, “Nəkotəkəike moatəto itəmat. Əsotəəkənən rəhatəmat nian min o nolən əmən lafet, mo-tapis lan, kən moatətəlig-in pik natimnat rəha nətueintən u. Təsəwirən məmə nian rəhak otuwa mos kaut kəm itəmat tahmen-pən məmə noanikulu təmohasin itəmat, ³⁵ məto-inu nian əh otuwa mīləs netəmim rafin rəha nətueintən. ³⁶ Məto nian rafin onəkotəkəike moatətul matip, kən motəkəike katəfak məmə nakotos nəsanənən tahmen məmə nəkoatətul əskasik əm e nian natimnat rafin əh koatuwa, kən inəh niki Nəti Etəmim otəgən otəmat nian onəkotətul e niganəmtin.”

³⁷ Kən nian rafin Iesu tatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən lapin min in tiet muwin əpəh Nitot Rəha Nig U Olif mətapil əh-ikin. ³⁸ Kən nian min rafin laulaugin əgin, netəmim koatuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəghatən əpəh e Nimə Rəha Uhgın.

22

Jutas təmol-salim-in Iesu

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

¹ Kən nian rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan tinatuwa iuəhkir, kən in tinətuoun e lafet rəha Nuhagego-inən. ² Kən pris asol min ne iəgətun min rəha Lou koateam-in anion suatip məmə okotohamnu Iesu lan. Koateam-in anion suatip məto-inu ilat koatəgin netəmim məmə, kətah nimanin netəmim okotəməu okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

³ “Kən Setan təmos niki Jutas, u nərgin kit min u Iskariot, in e netəm tuelef rəha Iesu. ⁴ Kən in təmuwin matəghat kəm pris asol min ne netəm-iasol min rəha mopaël rəha Nimə Rəha Uhgın, mateam-in suatip məmə otegəhan-in Iesu tuwin e nelmilat. ⁵ Kən nikilat təmagien, kən kəmotən-ikis məmə okotos-ipən məni kit kəm in. ⁶ Kən Jutas təmegəhan lan məmə in otol, kən mateam-in suatip məmə otegəhan-in Iesu tuwin e nelmilat nian netəmim okotikə lan.

Etəmim kəiu rəha Iesu kəmioal əpen-əpenə o lafet rəha Nuhagego-inən

(Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

‡ **21:32:** Netəmim neen koatən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm koatəmegəh nian Iesu tatəghat. Kitat kəmotətə tahmen netəmim neen min itəm koatən məmə tatəghat-in noanol min rafin rəha Isrel tatuwin muwin isəu. **22:3:** Jon 13:2,27

⁷ Kæn nian ræha lafet ræha Pret U Is Tikæ Lan tinuwa, kæn e nian æh, netæmim okotækæike motoh næti sipsip ræha lafet ræha Nuhagego-inæn. ⁸ Kæn Iesu tæmaun-in Pita ne Jon, kæn mæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Ian kæn mioal æpen-æpenæ nagwænæn ræha lafet ræha Nuhagego-inæn mæmæ okotuwæn motagwæn ikin.”

⁹ Kæn kæmuæn-ipæn kæm in mæmæ, “? Nakolkeike mæmæ itimlau oekian hiæ mioal æpen-æpenæ e nagwænæn ikin?”

¹⁰ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Uætælig wir-tu. Nian itæmlau onakuet-aræpæn e taon, kæn onakuehm suah kit tatæhun pætæl asol kæmætu-pæn næhau lan. Kæn nækiauarisigin mæhaluwæn e nimæ kit itæm otuwæn ikin. ¹¹ Kæn nækuæn-ipæn kæm etæm-iasol ræha nimæ mæmæ, “? Iægætun tæmahli-ipa itimlau mæmæ ekuea muætapæh ron ik mæmæ noan u in hiæ itæm in ne ræhan min netæmim okotuwa motol nagwænæn ikin ræha lafet ræha Nuhagego-inæn?” ¹² Kæn in otit itæmlau nakian æpæh e noan ilis ikin itæm kinælin wir rækis natimnat rafin ræha nagwænæn æh-ikin. Kæn nakioal æpen-æpenæ nagwænæn æh-ikin.”

¹³ Kæn kæmian muehm natimnat rafin tahmen æm mæmæ inu Iesu tæmæn mihin ne. Kæn kæmioal æpen-æpenæ e nagwænæn ikin ræha lafet ræha Nuhagego-inæn.

Namnun nagwænæn ræha Iesu ne ræhan min

¹⁴ Kæn e nian ræha nagwænæn, Iesu tæmuwæn mæpælæh e tepil ilat ræhan aposol min. ¹⁵ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otæsuwæhæn, okol nahmææn kæm io. Mæto nikik tinolkeike pik mæmæ okotaupæn kun nagwænæn ræha lafet ræha Nuhagego-inæn. ¹⁶ Iakolkeike pik mæmæ kitat okotagwæn min-nulan mæto-inu, okol esagwæn minæn e nagwænæn ræha Nuhagego-inæn mætoarus nipæti lafet u tuwa mol nipahrienæn lan e næræmæææn ræha Uhgîn.”

¹⁷ Kæn Iesu tæmos kap wain mæn tagkiu ron kæm Uhgîn, kæn mæn mæmæ, “Otos itæmat rafin, kæn motænim, ¹⁸ mæto-inu roiu iatæn kæm itæmat mæmæ esænimæn wain mætoarus-pæn nian natimnat rafin kotatig ahgîn næræmæææn ræha Uhgîn.”

¹⁹ Kæn tæmos pîret mæn tagkiu ron kæm Uhgîn, kæn mæmkas mos-ipæn kæm ræhan min netæmim, kæn mæn mæmæ, “Inu nipætik itæm iakatos-ipinæ otæmat. Nian rafin onækotækæike motol nat u mæmæ nikitæmat tatæht io.”

²⁰ Kæn e nolæn kitæh æm, nian kæmotagwæn rækis, Iesu tæmos kap wain kæn tæmæn mæmæ, “Kap wain u in nitak itæm otaiu otæmat, kæn tatægætun næniækisæn wi ræha nasituæn ræha Uhgîn kæm netæmim. ²¹ Mæto onækotætælig wir-tu. Suah kit ukîn-u kotagwæn kitat min e tepil, kæn in otæpanegæhan-in-pæn

io e nelmi rəhak min tikimir. ²² Io Nəti Etənim oekəkəike mimis məmə inu Uhgın təmən mihin ne. !Məto awe, nahməən asol tatuwın o etəm tategəhan-in-pən io e nelmi tikimir min!" ²³ Kən kınoatətapəh-ətapəh olat min məmə, "Kitat pah otol nat əh?"

²⁴ Kən nat kit min, ilat kınoatol nikilat min məmə pah u in ilis pik taprəkis-in ilat. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Kig min rəha nətueintən u koatərəməərə e netənim e rəhalat nəsanənən, kən koataun-in atip ilat məmə ilat 'Netəm rəha Nasituən.' ²⁶ Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit in ilis, in otıləs-iəhau in tahmen-pən e suakəku. Kən okəmə itəmat kit tatətul aupən, kən in otuwa iolwək əm kit. ²⁷ ? Pah u in ilis pik, etənim itəm tətəgwən e tepil, o iolwək itəm tatos nagwənən matuwa? Nəkotitun məmə etəm tətəgwən e tepil in ilis taprəkis. Məto io, etəm-iasol rəhatəmat, nian emətaliwək kitat min itəmat, emahmen-pən e iolwək əm kit.

²⁸ "Itəmat u, nian rafin nəkotatig iuəhkır ron io e nian ekətatig e nian əskasik min. ²⁹ Kən tahmen-pən əm məmə Tata rəhak tatıləs-ipər io məmə ekuwa kig, kən io min iatıləs-ipər itəmat məmə nakotuwa kig min, ³⁰ məmə nakotuwa kəpələh kitat min io, kotəgwən kələh e nian ekuwa mol kig lan. Kən e nian əh, itəmat min onəkotəpələh e jea min rəha kig, kən itəmat onəkotuwa motətul aupən e noanol min tuelef rəha Isrel moatakil ilat moatərəməərə elat."

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm Saimon Pita məmə, "Kəsi. Saimon. Ətəlig-in-tu io. Setan tınətapəh rəkis o Uhgın məmə otegəhan-in məmə in otuwa mos-ipən-os-ipən kəm itəmat mol nəratən kəm itəmat məmə otəgətun rəhatəmat nahatətəən in təkəsik lak o kəp. ³² Məto enəfak rəkis ron ik məmə rəham nahatətəən otəsətiteən. Kən nian nakatəuhlin rəham nətəligən tatitəlig-pa min, ik onəkəkəike mol nətəligən rəha piam min okotəskasik."

³³ Məto Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, "Iərəməərə. İatətul matip məmə ekimnə kilau min ik e kalapus, kən mimis kilau min ik."

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, "Pita, ekatən kəm ik məmə, o lapin huə, nian mənig otəsimmənən əh, kən ik onəkən mau kisil məmə nəkəruru io."

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Aupən, emətahl-iarəp itəmat, nəməsotosən məni e paos, ne kətim, ne put. ? Tahro? ?Rəhatəmat natimnat təsahmenən, o kəp?" Kən ilat kəmotən məmə, "Kəp."

22:21: Sam 41:9; Jon 13:21-22 **22:24:** Luk 9:46 **22:25:** Mat 20:25-27; Mak 10:42-45 **22:26:** Mat 23:11; Mak 9:35 **22:27:** Jon 13:12-15 **22:30:** Mat 19:28 **22:32:** Jon 17:15 **22:34:** Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38
22:35: Luk 9:3; 10:4

³⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto roiu, okəmə suah kit tatos rəhan mənı e paos o kətim, otəkəike mos. Kən etəm təsosən naip rəha nəluaginən, pəs otol-salim-in rəhan kot mos-nəmıti rəhan kit. ³⁷ İatən kəm itəmat məmə nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in io, kən in otəkəike mol nıpahrienən. In tatən məmə, ‘Netəmim nıkilat təht məmə in etəmim kit itəm tətərəkın Lou.’ Əwəh, nəghatən u tatol nıpahrienən əh-roiu.”

³⁸ Kən ilat kəmotən məmə, “İərəmərə, əplan-tu. Naip rəha nəluaginən kəiu əpəh.” Kən in təmən kəm ilat məmə, “Ah, nahmen. Otapəs-ta.”

Iesu təmuwın matəfak əpəh e Nitot Rəha Nıg U Olif
(*Mat 26:36-46; Mak 14:32-42*)

³⁹ Kən İesu təmıet e taon muwın əpəh e Nitot Rəha Nıg U Olif tahmen-pən əm məmə in tatol mihın e nıan rafın, kən rəhan mın netəmim koatətəu-pən. ⁴⁰ Kən nıan in təmuwın mətoarus-pən əh-ikın əh, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike moatəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.” ⁴¹ Kən in təmalıwək mapəs ilat muwın məsın, kən mısın nulan matəfak matən məmə, ⁴² “Tata, okəmə nıkim tagien, awı, os-ırəkıs nahməən mın u itəm okəpanotuwa. Məto əsolən rəhak nətəligən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.” ⁴³ Kən nagelo kit təmısi-pən e neai muwa mos-ipən nəsanənən kəm İesu. ⁴⁴ Kən məto-inu nıkın tıtahmə pik, kən rəhan nətəligən tınatol wək pik, kən təməfak əskasık pik, kən noəh təmaıu lan məhl matəht nısip tahmen e nıta.*

⁴⁵ Nıan təməfak rəkıs, in təmətul mıtəlig-pən məmə otehm rəhan mın netəmim, kən təməplan ilat kınotapıl rəkıs. Kınotəpou məto-inu nıkilat tıtahmə. ⁴⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro nakotapıl? Otair motəfak məmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.”

Tıkimır mın rəha İesu kəmotuwa kıləs
(*Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;*

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nıan İesu təmatəghat əh, nımanın netəmim kəmotiet-arəpa ikın əh, kən suah əh Jutas, u in etəmim kit e netəm tuelef rəha İesu, in təmıt ilat motuwa, kən təmuwa iuəhkır məmə otatıulım e İesu. ⁴⁸ Məto İesu təmən-ipən kəm in məmə, “? Jutas, io Nəti Etəmim, məto tahro nəmuwa məmə onəkatuılim-pa lak kən e nolən əh megəhan-in-pən io e nelmi rəhak tıkimır mın?”

22:37: Aes 53:12 * **22:44:** E kopy oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris əupən, nəghatən rəha ves 43-44 tıkə. Kəm-naka, sənəmə Luk itəm təməte ves 43-44, məto suah kit mın itəm təməte kopy kit rəha naoa u.

⁴⁹ Kən nian netəmim min rəha Iesu kinotehm natimnat min əh minotitun məmə naka əh okol, kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Iərəmərə, oekotahro? ?Ekotəte ilat e naip, o?” ⁵⁰ Kən ilat kit təmoahin naip tətə-rəkis matəlgin matip rəha slef rəha pris asol aɡin.

⁵¹ Məto Iesu təmə, “! Ei! ! Nahmen, otapəs əm!” Kən in təmələhəu-pən nelmin e matəlgi suah u, kən mol-wir min.

⁵² Kən Iesu təməghat kəm pris asol min, ne netəm-iasol min rəha mopaer rəha Nimə Rəha Uhgın, ne etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, u kəmotuwa məmə okotaskəlim Iesu. In təmən məmə, “? Tahro, nəman? ? Nikitəmat təht məmə io emit netəmim muwin kotəluagin o kapman, o kəm-naka io io-hamnu itəm kit, kən nakotəmik naip asol min rəha nəluaginən ne nəlnal min moatuwa məmə onəkotaskəlim? ⁵³ ?Nian rafin etan əm kitat min itəmat e Nimə Rəha Uhgın, məto tahro nəotaskəlimən io? Məto roiu əh, in nian ətuatip rəhatəmat, kən nəsanənən rəha napinəpən in tətərəmərə.”

Pita təmən məmə

in təruru Iesu

(*Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Kən kəmotuwa motaskəlim Iesu motiləs motuwın e latuənu rəha pris asol aɡin. Kən Pita tuarisig-in ilat məto təsuwınən iuəhkir olat. ⁵⁵ Netəm min əh kəmotahl nigəm kit əpəh e iat rəha pris asol aɡin, kən motəpələh kitəlau e nigəm. Kən Pita tuwa matəpələh ilat min. ⁵⁶ Kən pətan əkəku kit u slef rəha pris asol aɡin, təmuwa mehm Pita tatəpələh, kən nəhag-əhagən rəha nigəm tətasiəgəpın in, kən nigənəmti pətan əh təmətul lan, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Suah u, in min ilau Iesu kəmatuan.” ⁵⁷ Məto Pita təmən-ipən kəm pətan un məmə, “Esitunən suah un nakatən.”

⁵⁸ Kən uarisig lan təsuwəhən, suah kit min tuwa mən-ipən kəm Pita məmə, “Ei, ik min, ik etəmim kit rəhan.” Məto Pita təmə, “Ei, sənəmə io etəmim rəhan.”

⁵⁹ Uarisig lan, aua kit tinuwa minuwın rəkis, kən suah kit təməghat əskasik kəm ilat məmə, “! Nipahrienən məmə suah u təmatuarisig-in Iesu, məto-inu in etəm Kalili!” ⁶⁰ Məto Pita təmə, “! Ei! ! Esitun aɡin-əhən nəghatən u nakatən!” Kən nian Pita təmatəghat əh, kən mənig təmimnən. ⁶¹ Kən Iərəmərə təməuhlin masipən ətuatip matehm Pita. Kən Pita, nikin təməht nəghatən rəha Iərəmərə itəm təmən lan məmə, “O lapın əm u, nian mənig otəsımənənən əh, ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.” ⁶² Kən Pita təmiet muwin ihluə, təmasək təmasək.

*Netəmim kəmotəsan-əsan
e Iesu*

(*Mat 26:67-68; Mak 14:65*)

⁶³ Kən e nian əh, netəmim itəm kəmotaskəlim Iesu kəmotəghat əsan lan, kən moatoh. ⁶⁴ Kən kəmotəlis ətain niğanəmtin kən motoh, moatən-ipən məmə, “!Ei, ien! ?Ən-tu məmə pah tətəh ik?” ⁶⁵ Kən kəmoatən nəghatən rat tərət moatərək in lan.

Kəmiuw-iarəp Iesu e kaonsel

(*Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;*

Jon 18:19-24)

⁶⁶ Kən laulaugin ağin, netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou kəmotuwa kuəfim in e kaonsel rəhalat, kən netəmim kəmotiləs Iesu motuwa tətul e niğanəmti kaonsel əh. Kən netəm rəha kaonsel kəmotətapəh ron məmə, ⁶⁷ “Okəmə ik Kristo itəm Uhg in təmən məmə otahl-ipa, ən kəm itimat.” Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekən kəm itəmat, kən nəsotənən niphrienən lak. ⁶⁸ Kən okəmə ekətapəh otəmat, kən okol nəkəsotuhəlpinən. ⁶⁹ Məto tətouon roiu, io Nəti Etəmim, io oekuwin məpələh əh-ikin rəha nəsanənən ne nisaiian, inəh e nikali Uhg in matip, Uhg in u itəm rəhan nəsanənən iahgin.”

⁷⁰ Kən ilat rafin kəmotətapəh ron məmə, “?Təhro? ?Ik Nəti Uhg in?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nakoatən məmə io u inu.”

⁷¹ Kən kotən məmə, “?Təhro kitat koateam-in nəghatən kit min məmə otasitu e rəhatat nəghatən? K inotəto ətuatip nəghatən əh e nohlin.”

23

*Iesu təmətul e
niğanəmti Pailat*

(*Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;*

Jon 18:28-38)

¹ Kən netəmim rafin rəha kaonsel kəmotətul motit Iesu motuwin kəm Pailat. ² Kən moatən-iarəp niphəgnəmtin min itəm otoh Iesu məmə, “Emotehm məmə suah u tatit rəhatat netəmim min, kən mol ilat kotalməl, kən matəuhlin rəhalat nətəligən koatol tikimir ilat kapman rəha Rom, mətahtosigin itimat məmə əsotətouən takis kəm Siša itəm tətərəmərə e niməptən u. Kən in matən-iarəp məmə in Kristo itəm Uhg in təmahl-ipa məmə in kig kit.”

³ Kən Pailat təmətapəh ron məmə, “?Təhro? ?Ik kig rəha netəm Isrel?” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəmən mihin.”

⁴ Kæn Pailat tæmæn-ipæn kæm pris asol mæn ne netæmim rafin mæmæ, “Esehmæn nîpægnæmtin kit ne, itæm tatæn mæmæ suah u tæmæra kin lou.”

⁵ Mæto ilat kotagæt æfæmæh moatæn mæmæ, “Kæp. Mæto suah u tætan æpnapin matægætun netæmim rafin ikin mæn æh Jutia tæmætuoun æpæh Kalili muwa mætoarus-pa ukin-u, kæn mol nætæligæn ræha netæmim koatæue motalmæl.”

⁶ Kæn nian Pailat tæmæto næghatæn æh, tæmætapæh mæmæ, “? Tahro? ?Suah u in etæm Kalili?” ⁷ Kæn nian tæmæto mæmæ Iesu tæmiet ikin æh itæm Herot Antipas tatæramæra ikin, in tæmahlipæn Iesu mæmæ otuwîn mehm Herot, mæto-inu e nian æh, Herot mæn in tætatig Jerusalem.

Iesu tæmætul e nîganæmti Herot Antipas

⁸ Kæn nian Herot Antipas tæmehm Iesu, nîkin tæmagien pik, mæto-inu nuwæh mæsin in tæmolkeike mæmæ otehm. Herot tæmatæto æm namnusæn ræhan, kæn in tæmolkeike pik mæmæ in otehm Iesu otol nat pîspis kit. ⁹ Kæn o natimnat mæn u, Herot Antipas tæmætapæh-in næghatæn mæn tepæt kæm Iesu, mæto Iesu tæmæpnapin æm mæsuhalpinæn ræhan næghatæn. ¹⁰ Kæn pris asol mæn ne iægætun mæn ræha Lou kæmotætul motæghat æskasik e nîpægnæmtin mæn ræhalat moatoh Iesu lan. ¹¹ Kæn uarisig lan, Herot Antipas ne ræhan mæn mopael kotagæt ausit e Iesu, kæn moatæsan lan. Kæn Herot tæmæn-ipæn kæm ræhan mopael mæn mæmæ okotuwîn-in-pæn kot wir kit ræha kig kæm in, kæn motit motuwîn mæn kæm Pailat.

¹² Aupæn ikin, Herot Antipas ne Pailat kæmætioal tikimîr kæm ilau mæn, mæto e nian æh, ilau kæmuea minioalkeike ilau mæn.

Pailat tæmæn mæmæ Iesu otækæike mimis

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15;

Jon 18:39-19:16)

¹³ Kæn Pailat tæmaun-in pris asol mæn, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel, ne netæmim rafin, kæn ilat rafin kæmotuwa kitiah. ¹⁴ Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Suah u, næmotilæs motuwa tætul e nîganæmtæk, kæn næmotæn mæmæ tatæuhlin nætæligæn ræha netæmim ræhatæmat koatol tikimîr kæm kapman. Mæto emakil rækis nætæligæn u e nîganæmtitæmat, kæn mæsehmæn mæmæ tæmætgæhl lou kit, kæn nîpægnæmtin mæn itæm nakoatæn lan tæsolæn nîpahrienæn. ¹⁵ Kæn Herot Antipas mæn, in tæmakil mehm mæmæ nolæn rat kit tæsakul-pænæn lan. Tol næhlan, in tæhlipa tuwa mæn o kitat, kæn tæpia æm mæmæ suah u in tæmæsolæn nat kit itæm tærat mæmæ in otimîs ron. ¹⁶⁻¹⁷ Kæn o

nat əh inəh, rəhak min mopael okotalis əm, kən uarisig kotahl-iarəp tatuwin.”*

¹⁸ Məto ilat rafin kəmotagət əfəməh moatən məmə, “!Otiləs-iarəp suah un kən kohamnu! !Məto ahl-iarəp Parapas tuwa mehm itimat!” ¹⁹ (Suah u Parapas, kəmiləs-ipən e kalapus məto-inu in təmol netəmim kotəluagin o kapman e taon əh, kən in iohamnu itəm.)

²⁰ Məto Pailat in tolkeike məmə otahl-iarəp Iesu tatuwin, kən in təməghat min kəm ilat. ²¹ Məto ilat kəmotagət əfəməh pik məmə, “!Ətu-pər in e nig kəluau! !Ətu-pər in e nig kəluau!”

²² Məto Pailat təməghat min kəm ilat minətau kisil lan əh-roiu məmə, “?Tahro? ?Suah u in təmol nat tərət naka? Io esəhmən məmə in təmol nat kit itəm tətuatip məmə in otimis ron. Məto rəhak mopael min, ilat okotalis əm, kən uarisig lan kotahl-iarəp tatuwin.”

²³ Məto ilat koatəkəike motəghat əskasik, kən motagət əfəməh e Pailat məmə otətu-pər Iesu e nig kəluau. Kən motagət pik moatuwin moatuwin, kınol win e nətəligən rəha Pailat.

²⁴ Kən Pailat təmakil Iesu məmə otəkəike mimis tahmen-pən məmə inəh ilat kəmotən mihin ne. ²⁵ Kən in təmol nətəligən rəhalat, kən təmahl-iarəp Parapas u aupən in təmətatig e kalapus o nəluaginən o kapman ne nohamnuən itəm. Məto təmegəhan-in Iesu tuwin e nelmi rəhan mopael min məmə ilat okotos motuwin kitəp nətəligən rəha nimanin netəmim.

Kəmit Iesu kan məmə otimis

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Jon 19:17-27)

²⁶ Kən nian mopael min kəmotit Iesu motiet e taon, kən kəmotəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon. In təmisi-pən isəu maliwək matuwa e taon. Kən kəmotaskəlim motələhəu-pər nig kəluau rəha Iesu e nuwegin məmə otiləs, kən motən-ipən məmə otətəu-pən Iesu. ²⁷ Kən nimanin netəmim tepət kəmotaliwək katuarisig-in Iesu e suatip, kən nıpitan tepət min koatuarisig-in ilat, koatasək moatəun-əun o Iesu. ²⁸ Məto Iesu təməuhlin masipən məplan ilat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpitan Jerusalem. Əsotasəkən ron io, məto otasək atip otəmat, ne nənətəmat min. ²⁹ Otətəlig-in-tu io. Nian tatuwa itəm okəpanən məmə, ‘!Otagien itəmat netəm nəsoteməkən o nəsotapinəhinən suakəku!’ ³⁰ E nian əh, netəmim okotən-ipən kəm nitot asol min məmə, ‘Awi, otisas-pa etimat,’ kən okotən-ipən kəm narit min məmə, ‘Awi, otəfətain itimat.’ ³¹ ?Məto

* **23:16-17:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, katilpin nəghatən kit min ikın-u tatən məmə, “E nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, Pailat in otəkəike mahl-iarəp rəhalat kit etəmim otiet e kalapus.”

23:29: Luk 21:23

23:30: Hos 10:8; Nol Əpən 6:16

okəmә nigәм tatuәp nəhlan nian nig nimalin tətamiәmitә әh, kән tahro e nian nig tinәмәtu?"†

Mopael min kәmotәtu-pәр Iesu e nig kәmәluau

32 Kән mopael min kәmotilәs suah mil kәiu itәм kәmuәtgәhl lou kan mәмә okotohamnu ilәhal Iesu. 33 Kән kәmotuwa ikin kit, nәrgin u Louipil-uipil. Ikin әh, kәmotәtu-pәр Iesu e nig kәmәluau. Kән kәmotәtu-pәр iәtgәhl lou mil әh-ikin, kit e nikali Iesu matip, kән kit e nikalin mol. 34 Kән Iesu tәмә, "Tata. Aluin rәhalat nolән rat min itәм koatol kәм io, kән mәsalpinән, mәto-inu kәsotitunән nat naka itәм koatol." Kән kәmotoor rәhan natimnat moaturin taes ron.

35 Kән netәм min u koatәtul әh-ikin, moatehm natimnat min u, mәto etәм-iasol min rәha noanol rәha Isrel kotalah әsan e Iesu moatән mәмә, "!In tәmosmegәh netәmim tepәt rәkis. Mәto okәмә in Kristo itәм Uhgин tәмән mәмә otahl-ipa, kән in Etәм Uhgин Tәmitәpun, kән pәs in otosmegәh atip in!"

36 Kән mopael min, ilat min koatәghat әsan e Iesu, kән motuwa iuәhkir ron moatәtapәh mәмә in tolkeike wain u itәм tagin,‡ 37 moatән mәмә, "!Okәмә nipahrienән ik kig rәha noanol min rәha Isrel, osmegәh atip ik әh-roiu!"

38 Kән nәghatән kit әh-ikin kәmәte kәtu-pәр e rәhn-kapә nig kәluau, tatән mәмә, INU KIG RӘHA NETӘM ISREL.

39 Kән iәtgәhl lou mil kit itәм katәkul-pәр e nig kәluau, in tatәghat rat e Iesu, matән mәмә, "!Ei! ?Ik Kristo itәм Uhgин tәмән mәмә otahl-ipa, o kәp? !Okәмә tol mihin, osmegәh ik kән mosmegәh min itimlau!"

40 Mәto iәtgәhl lou әh kit min tәмән-ipән kәм in kit, kән mahtosig-in mәмә, "?Tahro? ?Nәsәginән Uhgин, nat әnnapin onakimis? Nalpinән u rәhatәhal in tahmen-ahmen әm. 41 Mәto tәмәtuatip әm mәмә kilau okiamis o rәhalau nolән rat min itәм kәmioal. Mәto suah u, in tәsolән nat tәrat kit ne."

42 Kән tәмән-ipән kәм Iesu mәмә, "Iesu, o nian onәkuwa matol kig lan, kән nikim otatәht io." 43 Kән Iesu tәмән-ipән kәм in mәмә, "Nipahrienән iatән kәм ik, mәмә roiu әm kilau min ik әpәh e nego e neai."

Iesu tәmimis

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41;

Jon 19:28-30)

44-45 Kән iuәhkir tuelef klok e nәrauiәgән, mit nәsasiәn, kән napinәpән tinan rafin ikin әh mәtoarus-pән tri klok

† 23:31: "Nig nimalin tətamiәmitә әh" tatәpsen-pән Iesu itәм tәtuatip agin, mәto tatos nalpinән. Inu tahmen e nigәм itәм tatuәp. Kән "nig tinәмәtu" tatәpsen-pән iol tәfagә rat min. Kән uarisig lan, Uhgин otol nalpinән asol kәм ilat. Inu tahmen e nigәм asol agin.

Afin Luk 21:20-24.

23:34: Sam 22:18; Aes 53:12

23:35: Sam 22:7-8

‡ 23:36: Wain u itәм tagin, in nәnimән rәha ian-rat min.

23:36: Sam 69:21

ehnaipən. Kən nīməhan itəm tatəkulosig-in-pən İkin Tasim Agin İkin e Nīmə Rəha Uhgın, təməhap məsin kəiu. ⁴⁶ Kən İesu təmagət əfəməh məmə, “!Tata. İatələhəu-pən nəmegəhən rəhak e nelməm!” Nian təmən rəkis nəghatən əh u, kən rəhan namegən tiet.

⁴⁷ Kən nian etəm-iasol rəha mopael min rəha netəm Rom təmehm natimnat min əh, kən in təmənwiwi Uhgın matən məmə, “!Nipahrienən, suah u in tətuatip pahrien!” ⁴⁸ Kən netəmim itəm kəmotuwa ikin əh məmə okotəplan, nian kəmotəplan natimnat min əh, kəmoatuwin moatəto tərat e nīkilat, kən motahtaht manīkiləhalat. ⁴⁹ Kən ioli İesu min, ne nipitan itəm kəmotisi-pən Kalili motətəu-pən İesu motuwa, ilat kəmoatətul isəu məsin kən moatehm natimnat min əh.

Josep təmitənim İesu

(Mat 23:57-61; Mak 15:42-47;

Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kən etəm Aramatia kit əh-ikin, nərgin u Josep. Aramatia in taon kit rəha İsrel, kən suah əh in etəmim kit rəha kaonsel rəha netəm İsrel. In etəm təwir, rəhan nəmegəhən tətuatip, kən in etəmim kit təmatəsağın məmə otəplan nərəməərəən rəha Uhgın. Kən in təməsegəhanən e nəghatən rəha kaonsel itəm kəmoategəhan-in İesu məmə okoh. ⁵² Kən in təmuwin mehm Pailat mətapəh ron məmə otegəhan-in nipəti İesu tos. ⁵³ Kən Josep təmuwin mīləs-İəhau nipəti İesu e nig kəməluau, mos muwa malpin e nīməhan wir kit, nərgin u linen. Kən təmīləs muwin mələhəu-pən e nipəg kəpiel itəm kinəməte rəkis o nolən suwit ikin, məto kəsitənimən əh suah kit ikin. ⁵⁴ In əh e nian rəha noanol min rəha İsrel itəm koatol əpen-əpenə lan o nian rəha Sapat, kən iuəhkır Sapat tətouun.

⁵⁵ Kən nipitan itəm kəmotisi-pən Kalili kəmotuarisig-in İesu, kəmotətəu-pən suah un, motuwin motəplan nipəg kəpiel, kən motəplan nolən itəm in tatələhəu-pən min İesu ikin. ⁵⁶ Kən uarisig, nipitan kəmotitəlig-pən latuənu, kən kəmoatol əpen-əpenə manat min neen ne fomat itəm nəmiəwīlat təwir məmə okol-pən e nipəti İesu. Kən e nian rəha Sapat, ilat kəmotameg moatətəu-pən nəghatən rəha Lou.

24

İesu təməmegəh min

e nīmīsən

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Jon 20:1-10)

¹ Kən e Sante laulağın agin, nipitan kəmotuwin əpəh e suwit, motəmīk nat pien-pien min u nəmiəwīlat təwir itəm

kəmotol əpen-əpenə rəkis lan. ² Nian kəmotuwa e suwīt, kəmotehm kəpiel itəm kətahtosig-in nīpəg kəpiel lan, məto kəmahwin rəkis. ³ E nian kəmotuwīn e nīpəg kəpiel, məto kəsotehmən nīpəti Iərəmərə Iesu. ⁴ Kən ilat kinotəruru əfəməh moatətəlig-in natimnat mīn əh. Kən əmun etəmim kəiu əh-ikin, katuətul ilat mīn nīpitan, kəmian e napən itəm tatipitipit. ⁵ Kən nīpitan kəmotəgin pik, kəmotisin nulilat motasiləhau moatehm nīməptən, kən suah mil kuəmə, “?Tahro nakoategəs-in etəm tatəmegəh u ikīn-u ima netəm kəmotimis? ⁶ In tikə ukīn-u. !In tinəmegəh mīn! Nīkitəmat otəkəike matəht nəghatən itəm təmən kəm itəmat nian in təmətətig əh əpəh Kalili məmə, ⁷ ‘Natimnat mīn u okotəkəike motuwa motol nīpahrienən lan. Okegəhan-in-pən Nəti Etəmim tuwīn e nelmi iol tafagə rat mīn, kən okətu-pər e nig kəluau timis, məto e nian tatol kisil lan, kən in otəmegəh mīn.’” ⁸ Kən nīkilat tinəht nəghatən rəha Iesu.

⁹ Kən kəmotiet e suwīt motuwīn motən-ipən natimnat mīn əh kəm netəm lefen rəha Iesu, ne rəhan mīn rafin. ¹⁰ Kən nīpitan mīn əh itəm kəmotən-iarəp natimnat mīn u kəm aposol mīn, inəh Meri Maktala, Joana, Meri mama rəha Jemes, ne nīpitan neen mīn itəm kəmotuwīn e suwīt. ¹¹ Məto aposol mīn kəmotəto nəghatən əh tahmen-pən əm e nəghatən alməl kit itəm nīpətin tikə, kən məsotənən nīpahrienən lan.

¹² Məto Pita təmətul maiu muwīn əpəh suwīt ikīn, moeg-oeg masipən e nīpəg kəpiel kən təmehm əm napən itəm kəmalpin nīpəti Iesu lan, məto nat kit mīn tikə əh-ikin. Kən in təmaliwək mītəlig mīnatuwīn latuənu, kən matətəlig-in pik natimnat mīn əh.

*E suatip tatuwīn Emeas
(Mak 16:12-13)*

¹³ E nian əm əh inəh, suah mil kəiu rəha Iesu kəmuəliwək mətian latuənu kit, nərgīn u Emeas. Latuənu un mətoarus-pən Jerusalem, in iuəhkir o lepen kilometa. ¹⁴ Kən e nian ilau kəmuəliwək mətian, kən ilau kəmatuəghat-in natimnat mīn itəm kəmol ilat. ¹⁵ Nian ilau kəmatuəghat nəhlan, kən Iesu təmuwa iuəhkir olau, məhlaliwək kələh mətəhaluwīn. ¹⁶ Məto kəməsiatunən məmə pah əh iləhal mīn kəmətəhlaliwək məto-inu Uhgīn təmahtosig-in nətəligən rəhalau.

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. ?Naka un nakatuən?”

Kən əmun kəmuəlahl muətul, niganəmtīlau təməpou. ¹⁸ Kən suah mil əh kit, nərgīn u Kleopas, təmən-ipən kəm in məmə, “Okəm-naka ik əm un iapispis kit u Jerusalem itəm nəsitunən natimnat mīn itəm kəmol ilat e nian mīn itəm kinotuwīn rəkis.”

19 Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “?Natimnat naka min æh?”

Kæn kæmuæn-ipæn kæm in mæmæ, “Natimnat min itæm kæmol e etæm Nasaret æh Iesu. In ien kit ræha Uhgîn, kæn ræhan wæk tæsanæn wir ne ræhan min næghatæn kotæfigæm, kæn niki Uhgîn ne niki netæmim tætagien lan. 20 Mæto ræhatimat pris asol min ne iægætun min ræha Lou kæmotilæs-ipæn e nelmi netæm Rom mæmæ okotakil mæmæ in otimis. Kæn kæmotætu-pær e nig kælauu timis.

21 “Mæto itimat emotælæhæu-pæn pap ræhatimat nætæligæn tætatig æskasik lan mæmæ in otilæs-irækis itimat noanol min ræha Isrel e nelmi tikimîr min ræhatimat. Kæn roiu in nian tatol kisil lan. 22 Kæn nat kit min, nipitan neen itæm emotan, kæmotol mæmæ narmitimat tæmiwig o næghatæn kit. Roiu laulaugin agin-æh, kæmotuwîn æpæh e suwit itæm kæmitænîm Iesu ikin, 23 mæto kæmæsotehmæn nipætîn. Kæn kæmotitælig-pa moatæn mæmæ, ‘Emotehm nat kit tahmen e napilaiiræn, inæh nagelo mil kæiu katuæn-ipa kæm itimat mæmæ Iesu tætæmegæh.’ 24 Kæn ræhatimat neen netæmim kæmotuwîn e suwit, kæmotehm natimnat rafin agin tætuatip tahmen-pæn æm e næghatæn æh nipitan min æh kæmotæn mihin ne, mæto kæsotehmæn Iesu.”

25 Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Tæs mil. !Ræhatæmlaukapæ tikæ, kæn nakatiaiuw nifagæ matialæs pik o nænæn nipahrienæn o natimnat itæm ien min ræha Uhgîn kæmotæn!

26 ?Nækiatun o kæp mæmæ, Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa otækæike mos nahmææn e nipætîn, kæn uarisig lan, in tæpanuwîn æpæh e nego e neai mos nærgin ræha nisiaiæn?”

27 Kæn Iesu tæmæn-ipæn wir kæm ilau Naoa Ræha Uhgîn itæm koatæghat-in in, tæmætuoun e naoa ræha Moses kæn muwîn mætoarus-pæn naoa min ræha ien min ræha Uhgîn.

28 Kæn kinætæhaluwa iuæhkîr o latuænu itæm suah mil kætian ikin. Kæn kænuæplan mæmæ Iesu tinætaliwæk minatuwîn mæsætulæn, 29 mæto ilau kætiauæh nikin mæmæ, “Ei, tæwir mæmæ nækætætig kitæhal min ik, mæto-inu tinæpinæp rækis, otæsuwæhæn roiu mit taht.” Kæn tæmuwîn minehm ilau mætæhalæpælæh.

30 Kæn kinætæhalæpælæh mæmæ okæhlagwæn, kæn in tæmos pîret mæn tagkiu ron kæm Uhgîn, kæn mæmkas mos-ipæn kæm ilau.

31 Kæn æmun Uhgîn tæmol kænîatun mæmæ in Iesu, kæn æmun in tæmikæ min, kæn kænæsuæplanæn. 32 Kæn kæmuæn-ipæn kæm ilau min mæmæ, “!Ei! ?Nian in tæmatæn-ipa wir Naoa Ræha Uhgîn kæm kilau e suatip, kæn katuæto tæwir lan nikilau tætagien pik, o kæp?”

33 Kæn roiu agin-æh min, kæmuætul miaiet ikin æh miætælig-pæn min Jerusalem. Kæn ikin æh, ilau kæmuehm netæm lepen

rəha Iesu ne netəmim neen min rəhan kəmotuwa kuəfimin rəkis ilat min katəpələh, ³⁴kən moatən məmə, “!Nipahrienən! !Iərəmərə təməmegəh min, kən Saimon Pita* təmehm rəkis!” ³⁵Kən ilau kəmuən-ipən rafin natimnat itəm kəmol kəm ilau e suatip, kən muən-ipən nian ilau kəmatiatun Iesu lan e nian itəm in təmatəmkas piret matos-ipən kəm ilau.

Netəmim rəha Iesu min kəmotehm

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Jon 20:19-23)

³⁶Kən nian katuən əh nəghatən min əh, Iesu təmuwa mətul ilugin-in ilat matən kəm ilat məmə, “Nəməlinuən tətətig otəmat.”

³⁷Məto ilat kəmotaut lan kən minoatəgin, nikilat təht məmə kınotəplan narmin kit. ³⁸Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro rəhatəmat nətəligən tatərat nəhlan? ?Tahro rəhatəmat nətəligən tətətul pagpag? ³⁹Otehm-tu nelmək ne nelkək məmə io əm u. Otea-pa motək nipətik kən motitun məmə io. Narmi etəmim nipətin ne nikilkilin tikə, təsolən məmə inu nakoatehm io, nipətik ne nikilkilik əh-ikin.”

⁴⁰Təmən nəghatən əh, kən təməgətin nelmən ne nelkin kəm ilat. ⁴¹ilat kəsotən wirən nipahrienən lan məto-inu nikilat tətəgien pik, kən narmilat tatiwig. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəgwənən kit un nakoatos, o?” ⁴²Kən kəmos nəm məsin itəm kəmwaan rəkis motos-ipən kəm in, ⁴³kən e niganəmtilat, təmos mun.

⁴⁴Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən ikin, nian emətətig əh kitat min itəmat, emən nəghatən u kəm itəmat məmə, natimnat rafin itəm koatəghat-in io e Naoa Rəha Uhgın, okotəkəike motuwa motol nipahrienən lan, inəh nəghatən min e naoa rəha Moses, ne naoa min rəha ien min rəha Uhgın, ne Naoa Rəha Napuən Min.”

⁴⁵Kən in təmerəh e rəhalat nətəligən məmə okotitun nəghatən min itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgın. ⁴⁶Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə netəmim okotol tərat kəm Kristo itəm Uhgın təmahl-ipa, motol tatəto nahməən e nipətin matuwın matuwın timis, məto e nian itəm tatol kisil lan, in otəmegəh min e nimisən. ⁴⁷Kən e nərgi Kristo itəm Uhgın təmahl-ipa, netəmim okotəkəike motən-iarəp nəghatən əh məmə netəmim okotəkəike motəuhlin kən motitəlig e rəhalat təfagə rat min, kən Uhgın in otəsalpınən nitai təfagə, kən maluin rəhalat nolən rat min. Nəghatən u otəkəike muwın kəm noanol min rafin əpəh ikin min rafin, otətuoun Jerusalem

* **24:34:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Saimon.” **24:34:** 1 Kor 15:4-5
24:37: Mat 14:26 **24:44:** Luk 9:22

kən muwɪn mətoahgɪn-pən ikɪn mɪn rafɪn e nətueintən.
⁴⁸ Itəmat nəmotehm natɪmnat mɪn u, kən onəkotən-iarəp
 ətuatɪp nəghatən mɪn lan. ⁴⁹ Kən ekahl-ɪpa suah u itəm
 rəhak Tata təmən-ɪəkɪs məmə in otahl-ɪpa kəm itəmat, inu
 rəhan Narmɪn. Məto onakoatəsahgɪn e taon əh mətoahgɪn-
 pən nakotos nəsanənən rəha Narmɪn Rəha Uhgɪn, kən tərɪoah
 e nəmegəhən rəhatəmat.”

Uhgɪn təmɪləs Iesu

muwɪn e neai

(Mak 16:19-20)

⁵⁰ Kən Iesu təmit ɪlat motɪet e taon motuwɪn əh latuənu
 Petani. Kən təmɪləs-ɪpər nelmɪn məfak olat. ⁵¹ Kən nian
 təmatəfak olat, kən təmapəs ɪlat nian Uhgɪn təmɪləs mɪnatuwɪn
 əpəh ɪlɪs e nego e neai. ⁵² Kən kəmoteɪuau motəfak-pən kəm
 ɪn, kən uarɪsɪg lan, kotɪtəlɪg-pən Jerusalem nɪkɪlat tətəgɪn.
⁵³ Kən nian rafɪn, koatuwɪn e Nɪmə Rəha Uhgɪn moatənwiwi
 Uhgɪn.

Jon

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Jon Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha İesu, kən İesu tolkeike pİK in. In təməte naoa mİN u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin kəm netəmim məmə okotən nİpahrienən e İesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasİK, məto-inu rəhalat nahatətəən təsəskasİKən əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Jon in etəm-iasol kit rəha nİməfak, kən netəmim rafİN rəha nİməfak koatisiain. In tolkeike məmə netəmim rafİN okotitun wİR rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eiuə tətən, məto netəmim kotitun nahtosİg-inən nəghatən eiuə mİN e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təməte naoa u o naka? Jon təməte naoa u matən-iarəp wİR məmə İesu in nəti UhgİN, kən netəmim rafİN itəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən itulİN. Kən Jon tolkeike məmə otən-iarəp ətuatİp məmə İesu in nəti UhgİN, kən İesu in UhgİN pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-iarəp namnusən mİN neen rəha İesu itəm naoa mİN rəha Matiu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən in tolkeike məmə in otəg-ətuatİp-in nətəlİgən mİN neen itəm netəmim koatən e İesu.

Nəghatən Rəha UhgİN Təmuwa Etəmim, in İesu

¹ Aupən ağİN, e nətuounən nian, Nəghatən tİNatİg rəkİs.* Nəghatən u təmətatİg ilau UhgİN, kən Nəghatən u, in UhgİN. ² E nəukətİ nian, in tİNəmatİg rəkİs ilau UhgİN, ³ kən UhgİN təmol natİmnat rafİN e Nəghatən u, kən natİmnat rafİN itəm UhgİN təmol, nat kitİəh ne tİKə məmə Nəghatən u təsolən.† ⁴ Inu, in Nəukətİ Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in Nəhag-əhagən rəha netəmim rafİN. ⁵ Nəhag-əhagən əh, tətasiəgəpİN napİNəpən, kən napİNəpən okol təsaprəkİs-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm UhgİN təmahl-İpa tuwa, nərgİN u, Jon.* ⁷ Təmətul-arəp məmə otamnus-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim, pəs İlat rafİN kotən nİpahrienən lan. ⁸ Sənəmə Jon

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nol Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 § **1:5:** Jon 9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təməte naoa u. In tatəghat-in Jon Paptais e ves mİN u.

in Nəhag-əhagən əh, məto in təmuwa əm məmə otətul-arəp mən-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim rafin. ⁹ Nəghatən əh təmatuwa e nətueintən, kən in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətasiəgəpən netəmim rafin.†

¹⁰ Nat əpnəpən məmə Uhgın təmol nətueintən u e Nəghatən əh, kən təmətatig e nətueintən u, məto netəmim rəha nətueintən kotəruru in. ¹¹ Təmuwa iman ikin, məto natiman mən koatəuhlin məntaalət kəm in, məsotolkeikeən. ¹² Məto netəmim rafin itəm kəmotos in nīkilat tagien ron, kən motahatətə e nərgin, kən in təmegəhan-in ilat koatuwa nenəti Uhgın mən.‡ ¹³ Nenəti Uhgın mən əh, ilat kəsotaiirən e nolən itəm nisualkələh kotaiir mihin, kən sənəmə e nətəligən rəha etəmim, o rəha tata mən, məto ilat kotaiir wi mən e Uhgın, e rəhan nəsanənən əm.§

¹⁴ Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətatig kitat mən. Kən itimat emotəplan rəhan nepətən, kən nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəhan e niganəmtitimat. Inu, in nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitiəh Əm, itəm in təmisi-pən e Tata Uhgın. In tərioah e nəwīrən itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərioah mən e nīpahrienən.*

¹⁵ Jon tatətul-arəp matən əfəməh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mən əh-ikin tatarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inun, nian eməsiirən əh, in tənəmatig lilin rəkis.’ ”

¹⁶ Kən in tərioah e nəwīrən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwīrən əh rəhan, nian rafin in tatos-ipa, matos-ipa, matos-ipa, kəm kitat rafin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Lou itəm Uhgın təmos-ipa aupən, Moses in suatip ron, məto Iesu Kristo in suatip rəha nawte-inən nəwīrən əh ne nīpahrienən rəha Uhgın kəm kitat.†

¹⁸ Suah kit təsehmən Uhgın nian kit ne.‡ Məto Noan Kitiəh Əm, in Uhgın, itəm in iuəhkir o noanenau rəha Tata Uhgın, in təmol əp Uhgın kəm kitat kən kotitun.§

Jon təmən məmə sənəmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa

(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8;

Luk 3:15-17)

¹⁹ Kən netəm-iasol mən e noanol rəha Isrel itəm kotatig Jerusalem, kəmotahl-ipən pris mən neen ne Lifaet mən un, netəm kotasitu e pris mən e Nīmə Rəha Uhgın, məmə okotuwa motəhm Jon motəpəh ron, məmə, “?Ik etəmim pah un?” Kən o nat u, Jon təmətul-arəp matən-iarəp in.

† 1:9: 1 Jon 2:8 ‡ 1:12: Kal 3:16 § 1:13: Jon 3:5; 1 Pita 1:23 * 1:14: Fil 2:7; 1 Tim 3:16 † 1:17: Rom 5:21 ‡ 1:18: Eks 33:20 § 1:18: 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4

20 Nian ilat kəmotətapəh ron, in təməsəhluaig-inən, mətə təmən-ipən ətuatip əm in kəm ilat məmə, “Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.”

21 Kən ilat kəmotən məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo, kən ik pah? ?Ik Elaija?”*

Mətə Jon təmə, “Kəpə, sənəmə io Elaija.”

Kən ilat kəmotətapəh mın ron məmə, “?Okəmə sənəmə ik Elaija, kən ik pah? ?Ik ien rəha Uhgın itəm kəmatən aupən məmə otəpanuwa?”†

Mətə Jon təmə, “Kəpə.”

22 Kən ilat kəmotən məmə, “Ik onəkəike mən-iarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwin motən-ipən kəm netəm kəmotahl-ipa itimat ekotuwa.”

23 Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u itəm ien rəha Uhgın Ae-sea tınəmən-iarəp rəkis aupən məmə, ‘Suah kit tətəgət əfəməh əpəh ikin taruən-aruən ikin, matən məmə, Otol-wir suatip rəha İəramərə.’”‡

24 Nətənim itəm kəməhl-ipa ilat, Farisi mın neen əh-ikin, 25 kən ilat kəmotətapəh mın o Jon məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, kən sənəmə ik Elaija, kən sənəmə ik ien itəm kəmatən-iarəp aupən, kən təhrol nakatol bəptais e netənim?”

26 Kən tuhalpın matən məmə, “Io iatol bəptais e netənim e nəhau, mətə suah kit u ikin ilugın etəmat, itəm itəmat nəkotəruru in. 27 Io etaupən, suah un in tatarisig, mətə in ilis, kən io ləhau ləhau əm, kən esahmen agın-əhən məmə ekol wək kit rəhan.”§ 28 Natəminat mın u, kəmol əpəh e latuənu kit, nərgin u Petani, in tətətig əpəh entənipən e nəhau Jotan. İkin əh Jon tatol bəptais e netənim ikin.

Iesu in tahmen e nəti sipsip rəha Uhgın

29 Kəmən lawigin, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən məmə, “!Ei! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgın.* Kən in otəpanos-irəkis nolən rat mın rəha nətueintən u.† 30 Etənim u inu, io emətən kəm itəmat məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mın əh-ikin tatarisig-in io, mətə in ilis taprəkis-in io, mətə-inu nian eməsaiirən əh, in tınəmatig lilin rəkis.’

31 Nian io emətəghat-in, kən io mın eməruru məmə in etənim pah; mətə emuwa matol bəptais e netənim e nəhau məmə ekol əp suah u kəm noanol mın rəha İsrəl.”

* 1:21: Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † 1:21: Dut 18:15 ‡ 1:23: Aes 40:3

§ 1:27: Nəghatən pahrien itəm Jon təmən, tol nəhlan, “Io esahmen agın-əhən məmə ekos-irəkis put rəhan.” Netənim aupən kotəmə wək rəha nos-irəkisən put rəha İəramərə, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agın.

* 1:29: Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol Əpən 5:6 † 1:29: Hiprus 9:22,26

32-33 Jon tæmatätul-arəp matən məmæ, “Uhgîn tæmahl-IPA io məmæ io ekol baptais e netəmim e nəhau, kən nian ematəghat-in, io mîn eməruru məmæ suah u inu. Məto Uhgîn tæmən-IPA kəm io məmæ, ‘Onəkəplan Narmîn Rəhak oteiuaiu matig e etəmim kit. Kənu suah u inun, in otol baptais e netəmim e Narmîn Rəha Uhgîn.’ Kən əmun, uarisig eməplan Narmîn Rəha Uhgîn təmisi-pər e neai tahmen e mak, muwa, meiuaiu mæpələh-pər lan. 34 Io ətuatip eməplan nat u, kən ematätul-arəp matən-iarəp məmæ, ‘Suah u inu, in Nəti Uhgîn pahrien.’”

*Iesu tæmatuoun mætaun-in
rəhan netəmim*

35 Kəmən lawigin, Jon tətatiġ əpəh ikin kitiaħ əm iləhal rəhan kəiu etəmim. 36 Kən nian niġanəmti Jon tæmätul e Iesu taliwək matuwa kən təmæ, “!Ei! !Otəplan-tu! !Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgîn!”

37 Kən nian rəhan etəmim mil kəmuəto nəghatən əh, kəmuətul matiauarisig-in Iesu. 38 Kən Iesu teirair məplan suah mil un katuətəu-pən-in, kən in təmæ, “!Ei! !Suah mil! ? Natueġəs-in naka?”

Kən ilau kuəmæ, “Rapai. ?Ik nətatiġ hiə?” (Nəghatən u “Rapai,” nipətin u “Iəġətin.”)

39 Kən Iesu tæmən-ipən məmæ, “Pəs kəhaluwîn nakuəplan-tu.” Kən ilau kəmiauarisig-in məhaluwîn kuəplan ikin in tətatiġ ikin. Iuəhkir miġgar tiwig ehnaipən, ilau kəmətuan iləhal mîn mətoarus tapinəp.

40 Suah mil u kit itəm tæməto Jon, nərgin u Antru, pian u Saimon Pita. 41 Kən roiu aġin-əh mîn, in təmuwîn mehm pian Saimon mit muwa, kən mən-ipən kəm in məmæ, “!Ei! !Enotəplan rəkis Mesaea!” (Nəghatən u, Mesaea, nipətin u məmæ, “Kristo,” itəm Uhgîn tæmən məmæ otahl-IPA.) 42 Kən təmit Saimon muwa o Iesu.

Kən nian niġanəmti Iesu tæmätul lan, kən mən-ipən kəm in məmæ, “!Ik u inu Saimon, nəti Jon, məto roiu okaun-in ətəġtəġ ik məmæ ‘Kefas.’” (In “Pita”‡ e nəghatən Kris).§

Iesu tæmaun-in Filip ne Nataniel

43 Kəmən lawigin mîn, Iesu niġin tinəht məmæ otuwîn-tu Kalili. Kən nian in tæməplan Filip, kən tən-ipən kəm in məmæ, “Wa-tu, mətəu-pa io.” 44 Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita. 45 Kən in təmehm Nataniel, kən tən-ipən kəm in məmæ, “!Itimat enotəplan suah ilouin, aupən Moses tæməte rəkis rəhan nəghatən mîn itəm tatəghat-in e naoa rəha Lou. Kən ien mîn rəha Uhgîn aupən ilat mîn kəmotəte rəkis

‡ 1:42: Nipəti nərgin u Pita, in “kəpiel.” § 1:42: Mat 16:18

nəghatən min itəm tatəghat-in. In etəm Nasaret, in nəti Josep, kən nərgin u, Iesu.”

⁴⁶ Məto Nataniel təmə, “?Naka lan? ?Nikim təht məmə nat wir kit otisi-pən e Nasaret? !Kəp!”

Kən Filip təmə, “Ita, təwir əm, pəs-tu kian nakəplan-tu.”

⁴⁷ Nian Iesu təməplan Nataniel taliwək matuwa, kən təmə, “!Suah u, in noanol ətuatip rəha Isrel! !Neiueiuəən tikə lan!”*

⁴⁸ Kən əmun Nataniel tətapəh o Iesu məmə, “? Nəmahro mitun məmə io etəm tol nulan?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nian ik nəmatəpələh e nəukət nig fik, kən Filip təsaun-inən əh ik, məto io enəməplan rəkis ik.”†

⁴⁹ Kən Nataniel təmə, “!Iəgətun! !Ik Nəti Uhgın! !Ik Kig rəha noanol min rəha Isrel!”

⁵⁰ Iesu təmənipən kəm in məmə, “? Ik nəmatahatətə lak məto-inu io emən əm məmə enəməplan rəkis ik, nian nəmatəpələh-pən əh e nəukəti nig fik? Ik onəpanəplan nat asol min taprəkis-in itəm u.” ⁵¹ Kən mən min məmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, onəpanotəplan napuə oterəh, kən nagelo min rəha Uhgın koatər moatuwin e neai, kən moteiuaiu moatuwa o Nəti Etəmin.”‡

2

Marit kit əpəh Kena

¹ Kəmən niəh in, katol marit kit əpəh Kena, latuənu kit e Kalili. Kən mama rəha Iesu in əpəh ikin ilat min. ² Kən ilat kotaun-in-pən min Iesu ne rəhan min netəmin, məmə ilat min okotuwin e marit əh. ³ Kən e nian əh, kəmotənim rafin wain, kən mama rəha Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəhalat wain təmikə.” ⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Pətan, təhrol nakatələhəu-pa nat u kəm io? Nian rəhak təsuwamən əh.” ⁵ Məto rəhan mama tən-ipən kəm iolwək min rəha marit məmə, “Itəmat onəkotəkəike motol natimnat rafin itəm in otən.” ⁶ Nuwigi nat asol ilat sikis, kəməlin əh-ikin əh o nəhau, məmə netəm Isrel ilat kotəike motaikuas e nelmilat məmə ilat okotarətuəh e niganəmti Uhgın. Nuwigi nat min un, kəmol e kəpiel, kən okəmə naka kitiəh titun nosən wan-hanrit lita nəhau. ⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm netəm koatol wək məmə, “Otətu-pən nəhau e nuwigi nat min un.” Kən kəmotətu ilat kotərioah wir. ⁸ Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Otətu rəkis nəhau neen motos motuwin kəm etəm tərəmərə e marit.” Kən ilat kəmotol mihin.

* **1:47:** Jen 27:30-36; 31:26; 32:28 † **1:48:** Nig fik min, ilat nig-kitun min e nasumən ikin Isrel. Netəmin koatun noalat, kən moatəpələh ahgin nimalilat. Koatəpələh ahgin pik nig fik iuəhkir o nimə rəhalat kən moatəfak məmə nikilat otatəht nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın. Nat itəm Iesu təmə e ves 47 ne 51 in tatəghat-in Nataniel məmə okəm-naka təmatəpələh ahgin rəhan nig fik, kən nikin təmatəht nəmegəhən rəha Jekop. ‡ **1:51:** Jen 28:12

⁹ Kæn nian suah un tæmænīm asgæwīn, mæto næhau tinol rækis wain lan. Mæto etæmīm itəm tæramæra e marit u, in tæruu mæmæ kamos hiæ wain u. Netəm min æm un itəm kæmotos næhau motuwa, ilat æm kotitun. Kæn etəm tæramæra e marit tæmaun-in etəm tæmol marit, ¹⁰ mæn-ipæn mæmæ, “Nian rafin netæmīm kotaupæn motos-iaræp wain wīr, kæn uarisig netæmīm kotænīm tepæt un, kænu kæpanos-iaræp itəm u tæsæwīr pikæn. Mæto ik natos æh itəm tæwīr muwa mætoarus-pa u-roiu.” ¹¹ Kæn inu næmtætīn itəm Iesu tæmætuoun agīn-æh lan mol. Kæn in tæmol ikīn Kena, latuænu kit e Kalili. Næmtætīn æh, in tæmægætun nepætæn ræha Uhgīn lan, kæn ræhan netæmīm min, kæmotahatætæ askasik lan.

*Iesu tæmæhg-iaræp netæmīm itəm kotal maket e
Nimæ Ræha Uhgīn*

*(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18;
Luk 19:45-46)*

¹² Uarisig e marit æh, in tæmeiuaiu muwīn e taon æh Kapaneam ilat ræhan mama ne pian min ne ræhan netæmīm min. Kæn kæmotatīg nian ækuækīr æm æh-ikīn æh. ¹³ Kæn tinuwa iuæhkīr o nian ræha lafet kit ræha noanōl min ræha Isrel itəm katæn mæmæ lafet ræha Nuhagego-inæn.* Kæn Iesu tæmæp muwīn æpæh Jerusalem.

¹⁴ E Nimæ Ræha Uhgīn, Iesu tæmæplan netæmīm itəm koatos mæni e kau, ne sipsip, ne iouen, mæmæ netæmīm okotos-næmtīn. Kæn netæmīm neen æh-ikīn, ilat koatol senis e mæni ræha netəm ik pīsīn pīsīn min. ¹⁵ Kæn in tos tæulæ neen, mætəl o nalis-alisæn itəm. Kæn in mītæp netəm min un ilat ræhalat kau min ne sipsip min mæmæ okotiet e Nimæ Ræha Uhgīn. Kæn in tæmæhtæg mæni ræha netəm min u itəm koatol senis lan, kæn tæmahwin-ahwin ræhalat tepīl min. ¹⁶ Kæn mæhai ilat min u itəm koatol-salīm-in iouen mæn-ipæn mæmæ, “!Otæmik nat min un motiet! !Itæmat sotolæn Nimæ Ræha Tata ræhak tuwa in nimæ kit ræha nolæn makit!” ¹⁷ Kæn netæmīm ræhan, nīkilat tuæh næghatæn kit e Naoa Ræha Uhgīn, itəm tatæn mæmæ, “!Io ekolkeike pik Nimæ Ræham e nīkik, nīkik tatīmīs-pæn lan.”†

¹⁸ Kæn netəm-iasol min ræha netəm Isrel kotætæpæh ron mæmæ, “?Pah tæmol mæmæ nækītun nolæn nat u? !Ol næmtætīn mæmæ otægætun ætuatīp kæm itimat!”

¹⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Okæmæ itæmat nakotæraekin Nimæ u Ræha Uhgīn, kæn nian kisil æm, io ekilækin min tætul.”‡

²⁰ Kæn netəm-iasol min un kotæmæ, “!Ei, næman! Netæmīm kæmotol wæk pik e nup ilat rafin foti-sikis motilækin Nimæ u Ræha Uhgīn. ?Onakahrol nulan milækin e nian kisil æm?”

* **2:13:** Eks 12; Dut 16:1-6 † **2:17:** Sam 69:9 ‡ **2:19:** Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29.

²¹ Mæto Nimə əh Rəha Uhgîn itəm Iesu tatəghat-in, in nîpətîn.
²² Kən uarisig, nian in tinimis rəkis, kən minəmegəh min, kən rəhan netəmim min, nikilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmən. Kən ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgîn, ne nəghatən itəm Iesu təmatən-ipən kəm ilat.

Iesu tinəmitun rəkis nətəligən min rəha netəmim

²³ Nian əh Iesu təmətatig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, netəmim tepət kəmotəplan nəmtətîn min itəm in təmol, kən kəmotahatətə e nərgin. ²⁴ Mæto Iesu in təmitun nat itəm tətətig e nikilat, kən məsatahatətəən elat. ²⁵ Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netəmim lan, mæto-inu Iesu titun rafin nətəligən rəha netəmim. §

3

Nikotimas təmuwîn məplan Iesu

¹ Etəm-iasol kit e noanol rəha Isrel, nərgin u, Nikotimas.* In Farisi kit. ² Kən nian kit lapin, in təmuwîn məmə otəghat ilau Iesu. In təmən-ipən məmə, “Təgətun, itimat ekotitun məmə ik iəgətun kit itəm Uhgîn təməhl-ipa ik nakuwa, mæto-inu suah kit okol təsələn nəmtətîn min un ik nakatol okəmə Uhgîn təsətigən ron.”

³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nîpahrienən agin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etəmim kit təsaiir wiən, okol in təsəplanən nərəməərən rəha Uhgîn.”†

⁴ Kən Nikotimas, narmin təmiwig pik, kən mətapəh ron məmə, “?Etəm tinol iahgin rəkis, otəhrol maiir mətmətig min? ! In okol təsuwîn minən e nərpi rəhan mama kən maiir-pa min!”

⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nîpahrienən agin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etəmim təsaiir-wiən e nəhau ne Narmin Rəha Uhgîn, okol təsuwînən matig ahgin nərəməərən rəha Uhgîn.‡ ⁶ Nîpətītəm tətaiir əm e nita rəha etəmim əm, mæto Narmin Rəha Uhgîn əm un in tatol məmə narmitəm tətaiir wi min. ⁷ Təsəwirən məmə narməm otiwig mæto-inu emən-ipinə kəm ik məmə, ‘Onəkotəkəike motaiir wi min.’ ⁸ Tahmen əm e nîmətag tətisi-pə ikin kit, matelel nat matuwîn ikin kit itəm in tolkeike məmə otuwîn-pən ikin. Natəto əm, mæto ik nəkəruru məmə təmisi-pə hiə, kən matuwə hiə. Kən e suatip kitih əm, kitat kəsotəplanən Narmin Rəha Uhgîn, mæto koatəplan əm rəhan wək e nəmegəhən rəha etəmim itəm təmaiir wi min.”§

⁹ Kən əmun, Nikotimas tətəpəh o Iesu məmə, “?Natimnat min un, otəhrol nulan muwa?”

§ 2:25: Jon 1:47; 6:61; 13:11 * 3:1: Jon 7:50-51; 19:39-42 † 3:3: Jon 1:13; 1

Pita 1:23; Jem 1:18 ‡ 3:5: Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5 § 3:8: Esik 37:9

¹⁰ Kæn Iesu tæmæ, “Ik iægætun asol ræha netæm Isrel. ?Tæhrol nækæruru natimnat min u?” ¹¹ Nipahrienæn agin u iatæn-
ipinæ kæm ik mæmæ, næghatæn min u itæm ekoatæn ilat, itimat
ekotitun wir, kæn natimnat itæm ioatæn-iaræp, itimat enotæplan
rækis. Mæto itæmat næsotahatætææn e næghatæn min ræhatimat.
¹² Io iatæn æm natimnat min itæm katol e nætueintæn æm u,
mæto itæmat næsotahatætææn e ræhak næghatæn. ?Kæn okæmæ
ekæn natimnat min itæm katol e Nego e Neai, nakotæhrol nulan
motahatætæ lan? ¹³ Suah kit tæsuwinæn æpæh ilis e Nego e Neai,
meiuaiu-pa, mæn-iaræp nian kit ne. Mæto Næti Etæmim æm,
tæmisi-pæn iman ikin e Nego e Neai, meiuaiu-pa, titun næn-
iaræpæn.

¹⁴ “Aupæn, æpæh ikin taruæn-aruæn ikin, Moses tæmilæs narmi
sinek kit, mætu-pær ilis e nig æfæmæh kit, kæn milæs-ipær.* Kæn e
nolæn kitiah æm, okæike kilæs-ipær mihin Næti Etæmim, ¹⁵ mæmæ
netæm min u itæm okotahatætæ lan, ilat okotos næmegæhæn
itulîn. ¹⁶ Tol næhlan, Uhgîn tæmolkeike pik netæmim e
nætueintæn, tol-pæn in tæmos-ipa Nætîn Noan Kitiäh Æm, mæmæ
netæm min u itæm koatahatætæ lan, ilat okol kæsotimisæn, mæto
okotos næmegæhæn itulîn.† ¹⁷ Uhgîn in tæmæahl-ipamæn Nætîn
tuwa e nætueintæn u mæmæ otæn-iaræp nalpinæn ræha nolæn
ræha netæmim ræha nætueintæn, mæto in tæmahl-ipa, mæmæ
otuwa mol suatip o nosmegæhæn netæmim e nætueintæn.

¹⁸ “Etæmim itæm tæhatætæ lan, Uhgîn okol tæsænæn nalpinæn
ræhan, mæto etæmim itæm tæsatætætææn lan, Uhgîn tinæn rækis
nalpinæn ræhan, mæto-inu in tæsatætætææn e Næti Uhgîn Noan
Kitiäh Æm. ¹⁹ Uhgîn tækil netæmim e nolæn u mæmæ,
Næhag-æhagæn tinuwa rækis e nætueintæn, mæto netæmim
kæsotolkeikææn Næhag-æhagæn. Ilat kæmoatolkeike Napinæpæn
ilæ, mæto-inu nian rafin ræhalat nolæn, tæsætuatipæn. ²⁰ Etæmim
itæm tatol nolæn itæm tæsætuatipæn, in tetæhau Næhag-æhagæn.
Kæn in tæsuwamæn e Næhag-æhagæn, mæto-inu in tapæs mæmæ
Næhag-æhagæn æh otasiægæpin ræhan nolæn min.

²¹ Mæto etæmim itæm tatætæu-pæn suatip ræha nipahrienæn in
otuwa e Næhag-æhagæn, mæmæ Næhag-æhagæn æh, in otasiægæpin
ræhan nolæn kæn matægætun mæmæ in tæmol ilat e næsanænæn æm
ræha Uhgîn.”

Jon Tæmæghat-in Min Iesu

²² Uarisig e natimnat min æh, Iesu ne ræhan min netæmim
kæmotuwîn e nitæn Jutia. Tæmatig nuwæh mæsin ilat min ikin
æh, kæn matol baptais e netæmim. ²³ Mæto e nian æh, Jon min,
in tatol baptais e netæmim æpæh ikin kit iuæhkîr æm o Salim,
nærgin u, Aenon, mæto-inu, ikin æh, næhau tepæt ikin. Kæn

* **3:14:** Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24 † **3:16:** Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

netəmim koatuwin ikin əh, məmə Jon otol baptais elat. ²⁴ E nian əh, kəməsiləs-ipənən əh Jon e kalapus.

²⁵ Kən netəmim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm Isrel kit, o nolən ətuatip itəm etəmim otəkəike maikuas məmə in otaruətuəh e niganəmti Uhgın. ²⁶ Kən ilat kəmotuwın kehm Jon, motən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun, ik nəkitun etəmim kit u aupən itəlau min əpəh entənipən-pən ikin e nəhau Jotan, kən ik nəmətul-arəp matəghat-in kəm netəmim. Roiu əh, in tənətol baptais e netəmim. Kən ilat rafin kənoatuwin ron.”

²⁷ Kən Jon tən-ipən məmə, “Etəmim təruru nolən nat kitəh ne, okəmə Uhgın əpəh e Nego e Neai təsos-ipənən wək əh kəm in. ²⁸ Itəmat u noatətul-pa ron io. Itəmat nəkotitun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.’ Məto Uhgın təməhl-ipa io məmə iakaupən muwa, kən Kristo in otəpanuarisig. ²⁹ Ekuəh nimaa nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm in. Kən etəmim u, netəmim koatəsahgin məmə in otuwa e lafet rəha marit, kən nīkilat kotagien lan kən motəto nəwian, ilat kəsotetətən in. Kən io u, ekahmen e in kit itəm tatəsahgin əm matətəlig-in o nətoən nəwian, kən io min esetəhakən kəm in o netəmim itəm koatuarisig-in, məto nīkik tagien marioah ron. ³⁰ Kristo əh, in otəkəike muwa mə in ilis taprəkis-in io, kənu io ekəike meiuaiu.”

³¹ Etəmim itəm təmisi-pən ilis e Nego e Neai, in ilis taprəkis-in netəmim rafin. Etəmim itəm tətən əm e nətueintən, in etəmim əm rəha nətueintən, kən in titun əm nənən natimnat min u e nətueintən u. Məto, etəmim itəm tətisi-pən ilis e neai in ilis taprəkis netəmim rafin. ³² In tatətul-arəp o nən-iarəpən natimnat itəm in təməplan kən minəto rəkis, məto etəmim kit ne təsahatətən e rəhan nəghatən. ³³ Məto etəmim itəm təmos rəhan nəghatən kən mətəhatətə lan, in tatətul-arəp məmə nəghatən itəm Uhgın təmən, in nīpahrienən. ³⁴ Tol nəhlan məto-inu etəmim əh itəm Uhgın təməhl-ipa tuwa, in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgın. Kotitun məmə in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgın məto-inu Uhgın təmos-ipən Narmın Rəhan tarioah lan, okol kəsələn mak lan kəsehmən namnun. ³⁵ Əwəh, Tata Uhgın in tolkeike pik Nətin əh, kən in tənələhəu-pən rəkis natimnat rafin e nelmin. ³⁶ Etəmim u itəm tətəhatətə e Nəti Uhgın u, in tatos nəmegəhən itulin u, namnun tikə. Kən məto, etəm tatəht nəwia Nətin u, in okol təsosən nəmegəhən itulin u nian kit ne, məto-inu etəmim itəm tol nəhlan, neməha rəha Uhgın tatuwin ron namnun tikə.

4

Iesu təmatəghat kəm pətan Sameria

¹ Farisi min kəmotəto nəghatən, məmə Iesu in tīnatiuw-pa netəmim tepət kinotuwa ron, kən in tatol baptais elat tepət. Rəhalat nampa taprəkis-in nampa rəha netəmim rəha Jon. ²(Məto nīpahrienən sənəmə Iesu in tatol baptais elat, netəmim min əm rəhan ilat kotol baptais e netəmim.) ³ Kən nian Iesu tinitun məmə Farisi min kinotəto nəghatən əh, kən in təmiet e Jutia mītəlig-pən əpəh Kalili.

⁴ Kən nian in təmatuwīn ikin əh, təmən mə otəkəike muwīn-pən Sameria ikin.* ⁵ Kən in təmuwīn-pən e taon kit e Sameria, nərgīn un, Saeka. Taon əh, in iuəhkīr o nīməptən kit itəm aupən Jekop in təmətatipən† kəm nətīn u Josep. ⁶ Kən wel rəha Jekop əh-ikin. Kən Iesu tīnəpou agīn, məto-inu in təmaliwək e suatip əfəməh, kən tuwa məpələh-pər iuəhkīr o wel, mītameg. E nian əh, in tīnol tina.‡

⁷⁻⁸ Kən rəhan netəmim min kəmotuwīn əpəh e taon, məmə okotos-nəmtīn nagwənən. Kən pətan Sameria kit, təmuwa məmə otətu nəhau. Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Eh. Os-īpa-tu nəhau noan məsīn kəm io. Ekolkeike məmə ekənīm.”

⁹ Kən pətan Sameria u, tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Ik etəm Isrel un, kən io pətan Sameria. ?Təhrol nakatətapəh-in-pa nəhau kəm io?” Təmən-ipən nəhlan məto-inun etəm Jutia ne etəm Sameria kəsuanīm kələhən nəhau e panīkīn kitiəh.

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəkəruru nat naka itəm Uhgīn tolkeike məmə otos-ipīnə kəm ik. Kən ik məruru min io, io u, iatətapəh-in-pīnə nəhau kəm ik. Okəmə ik nəkītun, ik onakətapəh-in-pa nəhau ron io. Kən io oekos-ipīnə nəhau megəh.”§

¹¹ Kən pətan un, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ik rəham pəkīt tīkə, kən wel u, in əpəh ləhau isəu. ?Nəhau megəh un nakatən mə onakətu əhrol minū lan? ¹² Rəhatat pipi Jekop u aupən, in təmos-īpa wel u kəm itat, kən in təmətətu nəhau ikin nīmīn, ilat nenətīn min, ne rəhan min kau min. ?Kən təhrol? ?Ik nakaprəkis-in Jekop, o?”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Netəm koatənīm nəhau e wel u, ilat okəpanotoaoa min. ¹⁴ Məto etəmim itəm otənīm nəhau itəm io ekos-ipən kəm in, okol təsoaoa minən nian kit ne.* Nəhau itəm io oekos-ipən kəm in, in tahmen e nəmti nəhau kit itəm tītapuəl-apuəl mətaiu əpəh imə e nīkīn

* **4:4:** E nian əh, tīkīs o netəm Isrel məmə okotuwīn ima netəm Sameria, məto-inu e rəhalat nəhmən, netəm Sameria ilat kotamkīmīk e nīganəmti Uhgīn.

† **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32 ‡ **4:6:** E nian əh, mītgar tīnətul ətuatip.

§ **4:10:** Pətan u təməsitun wīrən nīpəti nəghatən itəm Iesu təmən-ipən məmə otos-ipən nəhau megəh. Nəghatən əh, nīpətīn ətuatip un nəmti nəhau kit itəm talien mītapuəl-apuəl. Məto Iesu in tatəghat-in atip in, məmə Narmīn Rəhan in tatos-ipən nəhau līlīn. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol əpən 7:17; 21:6;

22:1,17. * **4:14:** Jon 6:35

nian rafin, matos-ipən nəmegəhən itulin kəm in, itəm otəsölən namnun.”†

15 Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!Etəm-iasol, awi! Os-ipa-tu nəhau un kit kəm io, məmə io ekəsoaoa minən nian kit, kən məsuwa minən u ikin-u, mətu nəhau.”‡

16 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Uwin maun-in-pən rəham iaguıhl, kən muea ikin-u.” 17 Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!o rəhak iaguıhl tikə.” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nakatən pahrien məmə rəham iaguıhl tikə. 18 Məto-inu ik, nəmətəu-pən rəkis nəman faif, kən iərman u itəm itəmlau min nakatuatig u-roiu, sənəmə rəham ətuatip iaguıhl. Nəghatən rəham u-roiu, in nıpahrienən.”

19 Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iatəplan məmə ik ien kit rəha Uhgın. 20 Tıpitimat min əupən, ilat kəmotəfak kəm Uhgın əpəh ilis e nitot əpəh, məto itəmat netəm Isrel, nakoatən məmə Jerusalem əm un, okəkəike kan ikin katəfak.”

21 Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Pətan, ik onakəkəike mən nıpahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikin tatuwa, məmə itəmat onəsotəfak minən kəm Tata Uhgın əpəh e nitot asol əh, ne Jerusalem min. 22 Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgın məto itəmat nəkotəruru in. Məto itimat ioatəfak kəm Uhgın u, ekotitun in, məto-inun suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmin in təmişip-a etimat, netəm Isrel. § 23 Məto otəsuwəhən, nıpahrienən məmə nian əh tınuwa rəkis, nian Narmın Rəha Uhgın in otasitu e iəfak pahrien min, mol ilat məmə ilat okotitun wir Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pahrien, kən mol ilat məmə ilat okotəfak kəm in e nıkilat pahrien. Məto-inu Tata Uhgın in tategəs-in iəfak min itəm koatol nəhlan. 24 Uhgın in sənəmə etəmin. Kəpə. In narmın. Tol nəhlan, kən netəmin itəm koatəfak kəm in, ilat kotəkəike motəfak kəm Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pahrien, kən ilat kotəkəike motəfak kəm in e nıkilat pahrien e nəsanənən rəha Narmın Rəhan.”

25 Kən pətan u, təmən-ipən kəm in məmə, “!o enitun məmə Mesaea u, otəkəike muwa. Inu, kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. Kən nian otuwa, kən in titun nən-ıarəpən natımnat rafin kəm kitat.”*

† 4:14: Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38 ‡ 4:15: Jon 6:34 § 4:22: Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9 * 4:25: Netəm Sameria kəmotitun e naoa rəha Dut 18:15-19 məmə Kristo in otən əp kəm ilat nalpəkauən rəha Uhgın kəm ilat.

²⁶ Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Io u inu,† iatəghat kəm ik.”‡

²⁷ Kən roiu agin-əh, netəmim rəha Iesu kəmotitəlig-pa min. Kən narmilat təmiwig pik nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Məto ilat kit təməsətapəhən ron məmә, “? Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

²⁸ Kən pətan u, təmapəs rəhan nuwigi nəhau tatəpələh, mitəlig muwin əpəh e taon. Təmuwin matən-ipən kəm netəmim ikin əh məmә, ²⁹ “Eh. Otuwin-tu motəplan-tu suah kit əh-ikin əh, in təmən-iarəp rafin natimnat min itəm io ematol. ?Okəmә naka in Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa?”

³⁰ Kən ilat kəmotiet e taon əh, minoatuwin məmә okotəplan-tu Iesu.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e nagwəhən

³¹ Kən e nian əh, netəmim rəha Iesu koatuəh nikin məmә, “Iəgətun, ik agwən kit.”

³² Məto in tən-ipən kəm ilat məmә, “Io nigak əpəh nagwəhən itəm itəmat nəkotəruru.”§

³³ Tol nəhlan, rəhan netəmim kınəotətapəh-ətapəh olat min məmә, “?Tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən nagwəhən kit kəm in, o?”

³⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Uhgın təmahl-ipa io iakuwa, kən nagwəhən u nigak, məmә iakatol natimnat itəm in tolkeike məmә oekol.* Kənu iakol rafin wək min itəm in təmos-ipa məmә oekol, o nol namnunən rəhan wək.

³⁵ “Itəmat nəkotitun-tu nəghatən kit u katən məmә, ‘Məwig kuwit əh-ikin tətətig məmә okotoarus nian rəha nəulək-inən nagwəhən e nasumən.’ Məto io iatən-ipinə kəm itəmat, otəplan-tu nagwəhən u e nasumən. Roiu əh, nimalilat tinapə rəkis. Nian rəha nəuləkən əh-roiu.†

³⁶ “Etəmim rəha nəuləkən tinuwa, minətuoun minatos rəkis rəhan nətouən. Kən nagwəhən u, in təməulək in o nəmegəhən lilin. E nolən u, etəmim itəm tətəsum ne etəmim itəm tətəulək in mos matuwa, ilau kərən nikilau otəgien. ³⁷ Nəghatən kit u katən məmә, ‘Suah kit tuwin mə otasum, məto etəm pisin kit min otəulək-in məmik muwa.’ Nəghatən u, in nipahrienən.

† 4:26: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmәte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u rəha Iesu, “Io u inu,” təmən ikin-u ne ikin tēpət min e naoa u, in tahmen ahmen əm e nəghatən kit itəm Uhgın təmatən o nən atipən nəgin kəm Moses, matən məmә, “Io Etətig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. Iesu tatən nəghatən əh, matol əp in məmә in Uhgın. Iesu in tatən məmә in Uhgın, kən matig matən min məmә in Kristo itəm pətan əh tatən. ‡ 4:26: Jon 8:24; 9:35-37 § 4:32: Job 23:12; Jon 6:27

* 4:34: Jon 5:30, 8:29 † 4:35: Nian Iesu tatəghat-in nagwəhən e nasumən itəm nimalilat tinapə rəkis, in tatən ətuatip əm məmә, “!Otəplan-tu! Netəmim kınəotətul matip rəkis. Sotolan kəmin motəpil o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın tahmen-pən əm e netəm koatol kəmin o nəuləkən, kən moatan məmә, ‘Məwig kuwit əpəh ikin, kən nagwəhən təpanəmitə.’ Kəpə, netəmim kınəotətul matip rəkis o nosən nəghatən rəha Uhgın.”

38 Io emahl-ipən itəmat məmə onəkotuwın motəulək e nasumən itəm itəmat nəməsotasum-inən. Netəm pişin mın, ilat kəmotasum in. Kən itəmat ninoatəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tepət kəmotahatətə e Iesu

39 Kən e taon u, netəm Sameria tepət, ilat kəmotahatətə e Iesu məto-inu pətan əh təmatətul-arəp matən-ipən kəm ilat məmə, “Iesu təməni-iarəp natimnat rafin itəm io ematul.”

40 Kən nian netəm Sameria kəmotuwın motehm, kən kəmotəkəike kəm in məmə otuwın motatig ilat min. Kən Iesu təmuwin moatatig o nian kəiu. 41 Kən netəmim tepət mın kəmotahatətə lan e rəhan mın nəghatən.

42 Kən moatən-ipən kəm pətan u məmə, “Itimat emotahatətə lan o nəghatən u itəm ik nəməni-ipa, məto roiu əh, ekoatahatətə lan məto-inu itimat əm emotəto rəhan nəghatən mın, kən motitun pahrien məmə in Iosmegəh rəha nətueintən.”‡

Iesu təmol-wir nəti etəm-iasol kit rəha kig

43 Nian Iesu təmatig mos nian kəiu rəkis ikin əh, in təmiet muwin Kalili. 44 Məto-inu auppən, in təmatən məmə ien mın rəha Uhgın, natiməlat mın, ilat kəsotisiai-inən ilat. § 45 Netəm Kalili, auppən ilat kəmotuwın Jerusalem moatol lafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat mın itəm in təmol ikin əh. Kən nian Iesu təmuwin Kalili, nikilat təmagien ron.

46 Kən Iesu təmitəlig-pən mın e latuənu Kena, əpəh Kalili. İkin əh auppən, in təmol nəhau tuwa mol wain.* Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kig tətətig ikin. Kən nətin kit tətimis. 47 Kən nian suah u təməto məmə Iesu təməsi-pən u Jutia minuwa rəkis Kalili, kən in təmuwa məplan Iesu. Kən məni-ipən ron məmə oteiuaiu muwin əpəh Kapaneam kən mol-wir nətin. Məto-inu suəkəku nol otimis.

48 Kən Iesu tən-ipən kəm suah un məmə, “!Nəman! Itəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətin mın ne natimnat mın itəm narmitəmat otiwig ron auppən, kənu uarisig un, nəpanotahatətə lak. Məto okəmə nəsotəplanən, okol nəsotahatətəən lak.”

49 Kən suah un təmə, “!Etəm-iasol, awi! !Pəs kian uəhai əm! !Otəsuwəhən roiu nətik timis!” 50 Kən Iesu təməni-ipən kəm in

‡ 4:42: 1 Jon 4:14 § 4:44: Nat ənpəpin Iesu təməiir latuənu Petlehem, e nəptən asol Jutia, netəmim kotəplan məmə in etəm Nasaret əpəh Kalili, məto-inu təmətatig nuwəh ikin əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm İsrəl e Jutia ne Kalili tepət kəsotahatətəən pahrien lan, rəhalat nahatətəən timətmətig əm lan, nian kotəplan in tatol nat pişpis neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Məto netəm Samaria itəm kotatig e taon u Saika, ilat kəmotahatətə pahrien lan, məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təməni məmə otəhl-ipa (Jon 4:40-42). * 4:46: Jon 2:1-11

māmā, “Uwīn; nātim otəpanəmegəh.” Kən suah un təmahatətə e nəghatən rəha Iesu kən mītəlig.

⁵¹ Nian in təmatuwīn əh e suatip, təməplan rəhan iolwək mīn, kən ilat kotən-ipən kəm in māmā, “Rəham suakəku tīnəmegəh rəkis.” ⁵² Kən in təmətapəh olat māmā, “?Təməwīr e nian naka?” Kən ilat kəmotən-ipən kəm in māmā, “Nəniəp ehnaipən e wan klok rəhan nəgəpanən təmikə.” ⁵³ Kən suah un, təmitun māmā, e nian ətuatip əh inəh, Iesu təmən-ipən kəm in māmā, “Rəham suakəku otəpanəmegəh.” Kən in ne rəhan mīn, kəmotahatətə e Iesu. ⁵⁴ Inu nian tatol kəiu lan itəm Iesu təmīet Jutia, muwa Kalili kən mol nəmtətin kit.

5

Iesu təmol-wīr suah kit əpəh iuəhkīr e nəhau Petseta

¹ Uarisig e nian əh, Iesu təmər muwīn e taon u Jerusalem, məto-inu katol lafet kit rəha netəm Isrel əh-ikin əh.

² E Jerusalem, noan asol kit əpəh ikin, itəm kətaig lan. E nəghatən rəha netəm Isrel katən nərgin māmā Petseta. Kən nīmā kit tatətul iuəhkīr o noan əh. Nīmā un, feranta lan, faif. In əh iuəhkīr o ket u e fenis rəha taon u, nərgin u, Ket rəha Sipsip. ³⁻⁴ Kən ikin əh, e feranta mīn, netəm koatimīs tepət koatapil əh-ikin. Neen niganəmtilat təpis, kən neen nelkilat tərət, neen mīn nīpətilat nəwtain təmimīs.* ⁵ Kən suah kit əh-ikin əh tətəpīl. In təmatimīs mīnos rəkis nup tate-eit. ⁶ Kən Iesu təplan suah un tətəpīl, kən in mīnitun māmā suah u təmimīs nuwəh məsin, kən tətəpəh ron māmā, “?Tahro? ?Nakolkeike māmā onakəwīr?”

⁷ Etəm tatimīs un tən-ipən kəm in māmā, “Etəm-iasol, etənim tīkə māmā otīləs io meiuaiu muwīn e noan əh nian nəhau tatəloal. Nian rafin, io etalkut pik māmā ekeiuaiu muwīn e noan əh, məto netəmim neen ilat kotəprəkis-in io moteiuaiu motuwīn. Kən ilat motaupən motek nəhau.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmā, “! Ətul! Mos rəham nīmītiwīn maliwək matuwīn.” ⁹ Kən roiu agin suah apon təməwīr mīn. Kən maiuaiu rəhan nīmītiwīn mos matuwīn.

Nat u kəmol e nian rəha Sapat,† ¹⁰ kən netəm-iasol mīn rəha Isrel kəmotəhai suah un itəm tīnəmegəh e rəhan nīmīsən, motəmā, “Nian u-roiu rəha Sapat; kən təsətuatipən e Lou

* **5:3-4:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəmātu-pən nəghatən rəha ves 3-4 tol nulan māmā, “Ilat koatapil ikin əh moatəsaħgin noan əh māmā otəloal. 4 Meto-inun, nian neen, nagelo kit rəha Uħgin tuwa, muwīn e noan əh, kən mol tatəloal. Kən nian okəmā nəhau əh təloal un, etəmim itəm taupən meiuaiu matuwīn e nəhau, nat əpnəpīn tatos nīmīsən naka, məto rəhan nīmīsən otəwīr.” † **5:9:** Sapat: Əplan e tiksonari.

rəhatat məmə onakos nulan rəham nimitiwīn.”‡ 11 Kən in tən-ipən kəm netəm mīn u məmə, “Məto suah u təmol-wīr io, in təmən-ipa məmə ekos rəhak nimitiwīn maliwək matuwīn.”

12 Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Suah pah apon təmən-ipinə kəm ik məmə onəkol nat un?”

13 Məto suah un təruru nərği İesu, məto-inu netəmim tepət ikin əh, kən İesu təmikə-pən əm əh ilugin elat.

14 Kən uarisig, İesu təməplan suah un e Nīmə Rəha Uhgīn, kən tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Əplan-tu! !Ik ninəwīr rəkis! Məto onatəto ik məmə nəsol mīnən təfagə rat mīn. Okəmə nakol, nəratən kit otıləs mīn ik, itəm tərət təhmīn mīn.”

15 Kən suah apon təmuwīn mən-ipən kəm netəm-iasol mīn rəha İsrəl məmə, “Suah u itəm təmol-wīr io, nərğīn un, İesu.”

16 Kən tol nəhlan, netəm-iasol rəha netəm İsrəl, ilat kīnoatitəp-itəp İesu məmə okotol nəratən kəm in, məto-inu ilat kotəplan in tatol natimnat mīn tol nəhlan e nian rəha Sapat. § 17 Məto İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian rafin rəhak Tata tatol əh wək, kən io mīn oekatul wək.”*

18 Kən nəghatən u, tol nətəligən rəhalat təskasik təhmīn mīn, məmə okotohamnu in tīmīs. Məto-inu roiu əh, sənəmə məmə tatətgəhl əm Lou rəha Sapat, məto nat in iahgīn pik, in tatən məmə rəhan u Tata ətuatip Uhgīn, kən tol nulan, in matol məmə in tahmen ətuatip e Uhgīn. †

İesu in tərəmərə məto-inu in Nəti Uhgīn

19 Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən aɡīn un iatən kəm itəmat, Nəti Uhgīn təruru nolən nat kit e rəhan atip əm nətəligən. Titun əm nolən natimnat mīn un itəm Tata Uhgīn tatol, məto-inu natimnat rafin u itəm Tata Uhgīn tatol, Nətin, in mīn in tatol.‡ 20 Nətin titun nolən nəhlan, məto-inu Tata Uhgīn tolkeike pik Nətin, kən in tatəgətun kəm in natimnat rafin itəm in tatol. Kən in otəpanəgətun mīn natimnat mīn kəm in itəm iahgīn mīn kotaprkīs-in in mīn u, məmə otol itəmat narmitəmat tatiwīg pik ron.

21 “Məto-inu Tata Uhgīn tatol netəm kəmotimīs ilat koatəmegəh mīn, kən e nolən kitiah əm, Nətin titun nos-ipənən nəmegəhən kəm netəmim itəm nīkin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. § 22 Məto-inu sənəmə Tata Uhgīn itəm in otakil netəmim, məto in təmələhəu-pən rafin nakilən e

‡ 5:10: Jer 17:21 § 5:16: E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən tol nulan, “kən ilat kəmoategəs-in suatip o nohamnuən in.” * 5:17: Jon 14:10 † 5:18: Jon 10:30,33; 19:7

‡ 5:19: Jon 14:10 § 5:21: Rom 4:17; Jon 11:25

nelmi Nätin,* † 23 mämə netəmim ilat rafin okotisiai-in Nätin, tahmen əm mämə inun koatisiai-in mihin Tata Uhgın. Etəmim itəm tāsisiai-inən Nätin, okol tāsisiai-inən Tata Uhgın u itəm təmahl-ıpa Nätin.‡

24 “Nıpahrienən agın u iatən kəm itəmat mämə, etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, kən mətahatətə e Uhgın itəm təmahl-ıpa io iakuwa, in tınatos nəmegəhən itulin. In okol təsətülən e nıganəmtək mämə oekən-ıarəp nalpınən rəhan. In tınagım rəkis e nımısən, kən mınuwa o nəmegəhən. § 25 Nıpahrienən agın u iatən kəm itəmat, mämə o nian kit itəm tatuwa, kən tınuwa rəkis, netəm mın u kəmotımıs, ilat okotəto nəwia Nəti Uhgın, kən netəm mın u ilat kotətəlig-in, ilat okotos nəmegəhən. 26 Tata Uhgın in Nəukəti Nəmegəhən, kən e nolən kitiəh əm, in təmol mə Nätin in mın Nəukəti Nəmegəhən,* 27 kən in təmələhəu-pən nəsanənən ne nepətən e nelmi Nätin mämə in otakil nolən mın rəha netəmim, məto-inu in Nəti Etəmim.

28 “Təsəwırən mämə narmitəmat otıwıg pık o nat u, məto-inu nian əh-ikın tatuwa itəm netəm kəmotımıs okotəto nəwia Nätin, 29 kən ilat okotətül e rəhalat mın suwıt, ilat mın u aupən kəmoatol nolən wır mın okotəkəike motətül mın motos mın nəmegəhən, məto itəm mın aupən ilat kəmoatol nolən rat mın, ilat okotəkəike motətül mın e nımısən kən motətül e nıganəmti Tata Uhgın mämə Nätin otən-ıarəp rəhalat nalpınən.†

30 “Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atıp əm nəsanənən. Io iakatakil nolən mın rəha netəmim mın, məto iatol ətuatıp əm mämə rəhak Tata tatən mihin ne mämə oekol. Kən nian iakakil nolən rəha netəmim, ekıtun mə ekol tətuatıp, məto-inun oesalkutən mämə ekol əm e rəhak nəsanənən. Məto io, ekəike malkut mämə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgın itəm təmahl-ıpa io ekuwa.”‡

Nətul-arəpən o naruəsanən İesu

31 Okəmə io pısın əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətülən. § 32 Məto suah kit mın əh-ikın in tatətül-arəp kən

* 5:22: Kitat kotəplan ves 21-22 kən mıtun mämə İesu in otakil kitat rafin, kən in otos-ıpən nəmegəhən kəm netəm mın un itəm nıkin tagien mämə otos-ıpən kəm ilat. Məto Jon 3:17 tatəgətun mämə İesu təməsuwamən e nətueintən o nən-ıarəpən nalpınən rəhatat, məto təmuwa o nos-ıpənən nəmegəhən kəm itat. † 5:22: Jon 5:26-27; 9:39; Wək 10:42 ‡ 5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23 § 5:24: Jon 3:18

* 5:26: Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4 † 5:29: Netəmim itəm kotahatətə e İesu, koatos nəmegəhən lılın. Netəmim itəm kəsotahatətəən lan, ilat okotos nalpınən lılın (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natımnat mın itəm netəmim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotahatətə pahrien e İesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgın tatos-ıpən nahatətəən kəm netəmim əpnapın əm, kən matıg masıtu mın elat mämə okoatol natımnat wır mın. ‡ 5:30: Jon 8:16

§ 5:31: Dut 17:6; 19:15

matol næfigəmən ron io, kən io ekıtun məmə nəghatən mın u rəhan itəm tatən lak in nıpahrienən.*

33 “Aupən, itəmat nəmotahl-ıpən rəhatəmat mın netəmim məmə okotuwın motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nıpahrienən.† 34 İatəghat nulan, məto esagileən e nəghatən rəha etəmim əm kit məmə titun nolən næfigəmən ron io. Kəpə. Təsolən nulan.‡ İatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike məmə Uhgın otosmegəh itəmat. 35 Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhag-əhag wır, kən nıkitəmat təmagien ron o nian təkuəkır əm.

36 “Məto rəhak wək mın, ilat mın koatol næfigəmən ron io. Kən ilat kotəsənən motaprəkis-in nəghatən mın un Jon təmatən. Wək mın un, rəhak Tata təmos-ıpa kəm io mə oekol namnun elat. Kən wək mın u rəhak, ilat koatən-ıarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təmahl-ıpa io.§ 37 Kən Tata Uhgın itəm təmahl-ıpa io, inun itəm tınatətul-arəp ron io. In tatən-ıarəp io pap, məto itəmat nəsotətəən nəwian, kən itəmat nəsotəplanən nıganəmtin. 38 Kən nəghatən rəhan təsatıg wırən e nıkitəmat, məto-inun itəmat nəsotahatətəən lak, io u, itəm in təmahl-ıpa io iakuwa.

39 “İtəmat noatafin pık nəghatən mın e Naoa Rəha Uhgın, kən motahatətə e nəghatən mın əh məmə itəmat onəkotos nəmegəhən itəm namnun tıka. Məto otəplan-tu. Nəghatən mın əh e Naoa Rəha Uhgın, ilat koatəghat-in io, moatən-ıarəp io. 40 Məto itəmat nakotapəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

41 Esolən nat agın-əh e nənwiwian rəha netəmim. Kəpə. 42 Məto itəmat u inun, io ekıtun wır itəmat, kən io ekıtun wır məmə nolkeikeən rəha Uhgın tıka e nıkitəmat. 43 İo emuwa e nərgi Tata rəhak, məto itəmat nəsotosən io e nıkitəmat, nıkitəmat təsagienən ron io; məto okəmə etəmim kit tatuwa e nərgin atıp əm, kən nıkitəmat tos, kən motagien ron. 44 Nian rafın itəmat nakotolkeike məmə nakotos nənwiwian rəhatəmat mın, məto nəsotalkut agın-əhən məmə onəkotol nat kit itəm Uhgın u, in pısın əm in Uhgın, otənwiwi itəmat ron. ? Onəkotahatətə ahro nulan lak e nolən əh?

45 “Təsəwırən məmə nıkitəmat otəht məmə, io oekən-ıarəp nolən rat mın rəhatəmat e nıganəmti Tata Uhgın. Kəpə. Məto Moses ilə, nian rafın itəmat noatuag-pən ron,* in otən-ıarəp nolən rat mın rəhatəmat. 46 Məto-inu okəmə itəmat nəmotahatətə pahrien e nəghatən mın rəha Moses, kən itəmat onəkotahatətə mın e rəhak nəghatən mın. Məto-inun, nəghatən mın itəm in təməte rəkis, ilat koatəghat-in io.

* 5:32: Jon 8:17-18 † 5:33: Jon 1:19-28 ‡ 5:34: 1 Jon 5:9 § 5:36: Jon 10:25; 14:11 * 5:45: Jon 9:28; Rom 2:17

47 Məto itəmat nəsothahətətəən e nəghatən min itəm in təməte, tol nəhlan, suatip tikə agin məmə onəkotahətətə lak.

6

Iesu təmagwən netəmim tepət

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmuwın əpəh entənıpən e nəhau asol nərgin un, Lek Kalili. Kən nərgin kit min un, Lek Taepirias. ² Kən nımanin netəmim kəmoatuarisig-in, məto-inun koatəplan nəmtətin min rəhan, itəm tatol netəmim koatimis koatəto təwir. ³ Kən Iesu təmuwın əpəh ilis e nitot kit, kən matəpələh ikin əh ilat rəhan min netəmim. ⁴ E nian əh, lafet kit rəha netəm Isrel u, kətaun-in məmə lafet rəha Nuhagego-inən tinatuwa iuəhkir.

⁵ Kən nian Iesu tasıpən əpəh isəu, kən məplan nımanin netəmim tepət ilat koatuwa, kən in tətəpəh o Filip məmə, “? Okotəhrol motos pıret tepət tahmen-in netəm min u məmə ilat okotun?” ⁶ In təmən asgəwin əm məmə otəplan nahatətəən rəha Filip, məto in tinitun rəkis nat naka itəm in otəpanol.

⁷ Kən Filip tən-ıpən kəm in məmə, “!Ei! Okəmə okos-nəmtin pıret məni lan tahmen e tu-hanrit tenarius pap,* məto okol təsahmenən. Netəm min u rafin ilat okotun əm noan məsin noan məsin.”

⁸ Kən etəmim kit rəha Iesu, pian u Saimon Pita, nərgin u Antru, in təmən-ıpən kəm Iesu məmə, ⁹ “Suakəku kit əh-ikın əh, in tatos pıret faif kəmol e pale, ne nəm kəiu. Məto okol təsahmen-in agin-əhən netəm min əh.”†

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Otən-ıpən-tu kəm netəmim kotəpələh.” Kən ikin əh, manuwıhl tepət, kən ilat kəmotəpələh. Kən nampa rəha nəman əm, in nat kit tahmen e faif-taosan.‡ ¹¹ Kən Iesu təmos pıret, mən tagkiu kəm Uhgın ron, kən mos-ıpən pıret un kəm ilat rafin u koatəpələh, kən matig mol min nat kitiəh əm e nəm. Kən ilat kəmotun tahmen-in nərpilat.

¹² Kən nian kınotagwən rəkis, nərpilat tasis, kən Iesu təmən-ıpən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuwın motuwər nımismisi pıret min əh koatis. Təsəwirən məmə okotərəkin.”

¹³ Kən ilat kəmotuwın motuwər nımismisi pıret kən motaiipən e kətim asol min ilat tuelef kotərioah wır. Pıret u, in nımismisi pıret ilat faif kəmol e pale itəm netəmim kəmotun kapəs.

* **6:7:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu. † **6:9:** 2 King 4:42-44 ‡ **6:10:** Nıpitan ne nisualkələh ilat min e nımanin, məto kəmafın əm nəman. Nələn rəhalat tol nəhlan. !Okəmə naka, netəmim ilat rafin tuente-taosan!

14 Kæn nian netämim kæmotæplan næmtätin æh itäm Iesu tæmol, kæn ilat kæmotæn mæmæ, “Nipahrienæn. !Ien pahrien uš ræha Uhgîn itäm aupæn kæmatæn mæmæ in otuwa e nætueintæn!”* 15 Kæn Iesu tæmitun mæmæ netäm min u kotæmæ okotuwa motos in motuwîn motækæike kæn in mæmæ in otuwa mol kig ræhalat. Kæn in tæmagim min, mapæs ilat muwîn æpæh e nitot, mætan in pisin æm.†

*Iesu tæmaliwæk e
nætuei næhau*

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

16 Nian mitgar tæmeiuaiu, netämim ræha Iesu min kæmoteiuaiu motuwîn e lek æh. 17 Kæn tinapinæp, mæto Iesu tikæ, tæsuwamæn æh. Kæn æmun, ilat kæmotuwîn motær e pot kit, kæn minotasuæ lan motaulego min e lek un, mæmæ ilat okotuwîn Kapaneam. 18 Kæn nimætag asol kit tæmætul minol næhau tinærat-nærat. 19 Kæn nian ilat kæmotasuæ motuwîn, tahmen e faif o sikis kilomita, kæn ilat kotæplan Iesu taliwæk e nætuei næhau‡ matuwa iuæhkir o ræhalat pot. Kæn ilat kæmotægin pik,§ 20 mæto in tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Æsotægin pikæn, io u inu.*” 21 !Kæn nikilat tæmagien o nilæsæn in e pot, moatol æmun, roiu agin, mæto pot tinuwîn e næwtain næhau entænipæn-pæn ikin-un kæmotæn mæmæ okotuwîn ikin!

Netämim kæmoategæs-in Iesu

22 Kæmæn lawigin, netämim min itäm kotatig æh entænipæn-pa ikin e lek asol u, ilat kæmotæplan mæmæ aupæn, pot kitæh æm tatætul ukin-u. Kæn ilat kotitun mæmæ Iesu tæsuwînæn e pot u ilat ræhan min netämim, mæto-inun nian kæmotiet, ilat pisin æm moatuwîn. 23 Kæn pot min neen, kæmotisi-pæn e taon u Taepirias, ilat kæmotuwa. Ilat kæmotuwar iuæhkir æm o ikin-u itäm Ieræmæ ræ tæmætul ikin mæfak matæn tagkiu o pîret, kæn netämim kæmotun. 24 Kæn tol næhlan, nian ilat kæmotæplan mæmæ Iesu tinikæ u ikin-u, kæn ræhan min netämim kotikæ, ilat min kæmotasuæ min e pot kit, motuwîn e Kapaneam, moategæs-in.

Iesu in pîret ræha næmegæhæn

25 Nian netäm min u kæmotæplan Iesu æpæh entænipæn-pæn æpæh e lek u, kotæpæh ron mæmæ, “?Iægætun, ik næmuwa ikin-u næghan?”

§ 6:14: Netäm Isrel ilat kæmotæsaahgin ien kit mæmæ in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian ræha Moses, Uhgîn tæmos-ipæn pîret tæmisi-pær e neai, nærgin u mana. Kæn ilat kæmoatæplan æm Iesu tæmol nat pispis, magwæn ilat e pîret. Ræhalat nætaligæn tæmætul-pæn o nagwænæn (ves 26) ne næmki-rækisæn ilat e netäm Rom (ves 15). * 6:14: Dut 18:15-19 † 6:15: Mat 4:8-10; Jon 18:36-37 ‡ 6:19: Job 9:8

§ 6:19: Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * 6:20: “Io u inu” - æplan-tu futnot e Jon 4:26.

26 Mæto Iesu tæmæn-ipæn kəm ilat mæmæ, “Nīpahrienæn agin iatæn kəm itæmat mæmæ, itæmat noategæs-in io, sænæmæ næmotæplan næmtætin mīn u itæm emol, mæto itæmat næmotun æm pīret, nærpitæmat tasis. 27 Mæto tæsæwīræn mæmæ itæmat nahgitæmat otikæ o nosæn pīret itæm otæpanæmnæmit mikæ.† Itæmat, nahgitæmat otækæike mikæ o nosæn pīret itæm tætatig lilin u, ræha næmegæhæn itæm namnun tikæ.‡ Pīret u, inu, Næti Etæmim otæpanos-ipinæ kəm itæmat; mæto-inu Tata Uhgīn, in tæmægætun mæmæ nīkin tagien o Nætīn.”§

28 Kæn ilat kæmotætapæh ron mæmæ, “?Nolæn naka mīn un itæm Uhgīn tolkeike mæmæ itimat oekotol?”

29 Kæn Iesu tæn-ipæn kəm ilat mæmæ, “Itæmat nækotækæike motahatætæ lak, mæmæ Uhgīn tæmahl-ipa io.* Nat u inu Uhgīn in tolkeike.”

30 Kæn ilat kæmotætapæh mīn ron mæmæ, “?Mæto ik onækol næmtætin naka, mæmæ itimat ekotæplan kæn ekotahatætæ lam? ?Ik onækol nat naka? 31 Nian ræhatat pipi mīn u aupæn, ilat kæmotan ikīn taruæn-aruæn ikīn, ilat kæmotun ‘mana.† Næghatæn kit e Naoa Ræha Uhgīn tatæn mæmæ, ‘In tatos-ipæn pīret itæm tatisi-pæn e Nego e Neai mæmæ ilat okotun.’”‡

32 Mæto Iesu tæmæn-ipæn kəm ilat mæmæ, “Nīpahrienæn agin u iatæn kəm itæmat mæmæ, sænæmæ Moses tæmos-ipæn pīret u itæm tatisi-pæn e Nego e Neai mæmæ nakotun. Ræhak Tata ilæ in tatos-ipinæ. Kæn inun tatos-ipæn pīret pahrien itæm tatisi-pæn e Nego e Neai, mæmæ itæmat onækotun. 33 Mæto-inu pīret ræha Uhgīn, inu in itæm tatisi-pæn e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nætueintæn.§ Kæn pīret u tatos-ipæn næmegæhæn kəm netæmim e nætueintæn.”*

34 Kæn ilat kæmotæn-ipæn kəm in mæmæ, “Etæm-iasol, awi osipa-tu pīret u kəm itimat nian rafīn.”†

35 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kəm ilat mæmæ, “Io u, io‡ Pīret itæm tatos-ipæn næmegæhæn. Etæmim otuwa ron io, in næumis otæsus mīnæn. Kæn etæmim itæm otahatætæ lak, in otæsoaoa mīnæn.§

36 Mæto io emæn-ipinæ rækis kəm itæmat, mæmæ nat ænnapīn nækotæplan io, mæto itæmat næsotahatætææn æh lak. 37 Netæmim itæm ræhak Tata tatos-ipa ilat kəm io, ilat okotuwa ron io. Kæn etæmim itæm otuwa ron io, okol iakæsahl-iaræp-æn.* 38 Mæto-inu io emæsisipænæn e Nego e Neai meiuaiu-pa e nætueintæn mæmæ iakol natimnat mīn u io æm ekolkeike. Mæto emuwa mæmæ ekol natimnat mīn u itæm ræhak Tata tæmahl-ipa io

† 6:27: Aes 55:2 ‡ 6:27: Jon 6:35, 48 § 6:27: Aes 55:2 * 6:29: Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23 † 6:31: Nam 11:7-9 ‡ 6:31: Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40 § 6:33: Jon 3:13,31 * 6:33: Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 † 6:34: Mat 6:11; Jon 4:15 ‡ 6:35: Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1 § 6:35: Jon 4:14; 7:37-39 * 6:37: Jon 17:2

ekuwa ron. ³⁹ Kæn in tolkeike mämә io esәмkarәpән-inән netәм mīn un itәм in tәмәмki-pa ilat kәм io. In tolkeike mämә e namnun nian, io oekol netәм mīn u ilat okotәmegәh mīn e nimisән.† ⁴⁰ Mәto-inu rәhak Tata in tolkeike mämә netәmim rafin itәм kotuag-pән o Netin, kæn motahatәtә lan, ilat okotos nәmegәhән itulin. Kæn e namnun nian, io oekol netәм mīn u ilat okotәmegәh mīn e nimisән.”

⁴¹ O nat u, netәmim nīkilat tinәtuoun мәtagәt, мәto-inu in tatән mämә, “Io u, Piret itәм tatisi-pән e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nәtueintән.” ⁴² Ilat koatән mämә, “?Tәhrol? Suah u in Iesu, nәti Josep, kitat kotitun әm rәhan tata ne mama. ?Tәhrol in tatән nulan mämә, ‘Io emisi-pән e Nego e Neai, matuwa e nәtueintән?’”

⁴³ Iesu tәмән-ipән kәм ilat mämә, “Nikitәmat tәsagәt-agәtән nulan. ⁴⁴ Okәмә Tata Uhgīn itәм tәmahl-ipa io ekuwa, in tәsiuw-pamән etәmim kit tuwa ron io, kæn okol etәmim un tәsuwa atipән ron io mämә io oekol in otәmegәh mīn e nimisән e namnun nian.‡ ⁴⁵ Nәghatән itәм ien kit tәмәte aupән e Naoa rәha Uhgīn, tatән nulan mämә, ‘Uhgīn in otәgәtun netәmim rafin.’ Etәmim itәм tatәtәlig-in nәgәtunән rәha Tata Uhgīn, in tatuwa ron io.§ ⁴⁶ Etәmim kitiah ne tikә, itәм tәmәplan Tata Uhgīn. In pisin әm un itәм tәmisi-pән lan, tәmәplan in.* ⁴⁷ Nipahrienән agin u iatән-ipinә kәм itәmat mämә, etәmim itәм tәtәhatәtә lak, in tinos nәmegәhән lilin. ⁴⁸ Io un, Piret rәha nәmegәhән.† ⁴⁹ Nat әpnapin tipitәmat mīn aupән, ilat kәmotun piret u ‘mana’ әpәh ikin taruән-aruән ikin, мәto ilat kinotimis rәkis. ⁵⁰ Mәto Piret itәм tatisi-pән e Nego e Neai meiuaiu-pa u-roiu, in tol pisin. Piret u, tәmeiuaiu-pa mämә etәmim itәм tatun, okol tәsimisән. ⁵¹ Io u, io Piret itәм tatәmegәh, tәmisi-pән e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nәtueintән. Etәmim itәм otun Piret u, in otәmegәh matuwīn, matuwīn, namnun tikә; kæn Piret u, itәм io oekos-ipән o nәmegәhән rәha netәmim e nәtueintән, inun, noanuwәhgäk.”

⁵² Nәghatән u tәmol netәmim kinotәtul mīnoatәrgәhәu kәм ilat mīn, motәmә, “? Tәhrol? ? Suah u titun nos-ipamән noanuwәhgīn kitat kotun?”

⁵³ Kæn Iesu tәмән-ipән kәм ilat mämә, “Nipahrienән agin u iatән-ipinә kәм itәmat mämә, okәмә itәmat nәsotunән noanuwәhgi Nәti Etәmim, kæn mәsotәnimән nitan, okol

† 6:39: Jon 17:2,12; 18:9 ‡ 6:44: Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32 § 6:45: Aes 54:13; Jer 31:34 * 6:46: Jon 1:18; 5:37; 7:29 † 6:48: Piret әpnapin әm tasitu e nipәtitat mämә kitat okotәmegәh kæn motatig, мәto Iesu, in Piret rәha nәmegәhән, kæn in nәukәti nәmegәhән lilin, itәм tatәtuoun u-roiu.

nakəsotosən nəmegəhən.‡ 54 Etəmim itəm tatun əm noanuwəhgək matənim nitak, in otos nəmegəhən lilin,§ kən e namnun nian, io oekol in otəmegəh min e nimisən.* 55 Emən nəhlan, məto-inu noanuwehgək in pıret pahrien nigı netəmim. Kənu nitak, in nənimən pahrien nimı netəmim. 56 Etəmim itəm tatun noanuwəhgək, kən matənim nitak, in otatig lak. Kən iakətatig lan.† ‡

57 “Rəhak Tata itəm təmahl-ıpa io ekuwa, in nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron. Kən e nolən kitiəh əm, etəmim itəm tatun io, inu tatos nəmegəhən ron io. 58 Io u pıret pahrien, itəm təmisi-pən e Nego e Neai, meıuıu-pa e nətueıntən. In təsahmenən e pıret u, itəm tipitəmat min aupən kəmoatun. Nat əpnarıpın məmə ilat kəmoatun pıret əh, məto ilat kinotımis rəkis. Məto etəmim itəm tatun pıret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm namnun tikə.”§ 59 İesu təmən-ıarəp nəghatən min u, nian təmatəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən* e Kapaneam.

Netəmim min rəha İesu kəmotapəs nahatətəən lan

60 Netəmim tepət rəha İesu kəmotəto nəghatən u rəha İesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! !Nəghatən u tiəkis pik! ?Pah u titun nosən nəghatən tol nəhlan?”

61 Kən İesu təmitun atıp məmə netəmim min rəhan, kinotasiwın-asiwın-in nəghatən əh rəhan. Kən in təmən-ıpən kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ?Nətəligən rəhatəmat təmeıuıu o nat u? 62 ?Məto okəmə naka nəkotəplan Nəti Etəmim tər matuwın min ikın əh, in təmisi-pən ikın aupən, təhrol u-roıu?† 63 Narmın Rəha Uhgın əm titun nos-ıpənən nəmegəhən kəm etəmim.‡ Nəsanənən rəha etəmim təruru nolən nat u. Nəghatən min u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən min rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tatos-ıpən nəmegəhən kəm netəmim. 64 Məto itəmat neen u ikın-u, itəmat nəsotahatətəən əh lak.” (İesu təmən nulan məto-inu in tınıtun rəkis e nətuounən məmə netəm pah min u kəsotahatətəən lan, kən pah un in otegəhan-ın-pən in e nelmi tikimır min rəhan.)§ 65 Kən in təmən məmə,

‡ 6:53: İesu tatuəh nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwəhgın, katənim nitan, nıpətın un, məmə netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nimisən kən motos nəmegəhən lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in təmən tol kitat nıkitat tuəh nıpəti Nagwəənən Rəha Nəmtətın Rəha İesu; Mat 26:26,28. § 6:54: Ves 54 in suatıp kit min rəha nənən ves 40. Nıpətilau kuahmen ahmen elau min. In tətuatıp əm məmə nunən noanuwəhgı İesu ne nənimən nitan in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətəən rəhatat.

* 6:54: Sam 63:5 † 6:56: Nian kitat koatən məmə koatətig e İesu, o koatəper-ıpən e İesu, nıpətın u məmə kitat koatətig e İesu məsotietən, moatısi-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafın nəsanənən rəhatat ron, koatəgile lan, koatılın kitat min. ‡ 6:56: Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15 § 6:58: Jon 6:41,51

* 6:59: nimə rəha nuəfiminən: Əplan e tiksonari. † 6:62: Jon 3:31; 17:5 ‡ 6:63: Jon 6:68; 2 Korin 3:6 § 6:64: Jon 2:25

“O nat u inu, io enəmən rəkis kəm itəmat, məmə okol etənim kit təsuwamən ron io okəmə Tata Uhgın təsolən suatip ron.”*

⁶⁶ Uarisig e nəghatən əh, netənim rəhan tərət kəmotagim, minotapəs nətəu-pənən.

Pita təmən-iarəp məmə in tətahatətə e Iesu

⁶⁷ Kən Iesu təmətapah o rəhan netənim tuelef məmə, “? Təhrol etəmat? ?Itəmat mın nakotən məmə nakotagim kapəs io?”

⁶⁸ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “? İərəmərə, itimat oekotuwin o pah? İk əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ipən nəmegəhən itəm namnun tikə.† ⁶⁹ Kən itimat enotahatətə rəkis lam, kən itimat enotitun rəkis məmə ik Etəm Asim rəha Uhgın.”‡

⁷⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u, netəm tuelef rəhak. Io u, emitəpun itəmat, məto itəmat kitiah u ikin, in iərmis.”§ ⁷¹ In tatən Jutas, nəti Saimon Iskariot, məto-inu in mın in etəm tuelef kit rəha Iesu, məto uarisig ikin, in otəpanegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimir mın.*

7

Iesu təməghat ilat pian mın

¹ Uarisig e natimnat mın u, Iesu təsolkeikeən məmə otuwin latuənu mın e Jutia məmə otol rəhan wək əh-ikin əh, məto-inun, netəm-iasol rəha netəm Jutia kəmoatəte noa anion kit ron. Kən titəlig muwin latuənu mın e nitən Kalili. ² Məto nian tinuəkir e nian rəha nolən lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin un, lafet rəha Nolən Makeen.* ³ Kən pia Iesu mın kəmotən-ipən kəm in məmə, “Təwir məmə nakiet muwin əpəh Jutia, mə pəs netənim mın rəham əh-ikin əh, ilat kotəplan nat pispis mın rəham itəm natol. ⁴ Məto-inu etənim itəm tolkeike məmə netənim okotitun in, okol təsəhluaig-inən rəhan wək mın. Okəmə natol natimnat mın u, uwın mol əp ik, kən təwir agin məmə onəkol pəs netənim mın e nətueintən kotəplan.” ⁵ Pian agin-əh mın pap, ilat mın kəsotahatətəən lan, kən mol koatən nəhlan.†

⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian ətuatip rəhak təsuwamən əh,‡ məto itəmat, nian mın rafin əm tətutitip otəmat. ⁷ Netənim rəha nətueintən u, ilat okol kəsotətəhauən itəmat, məto io, ilat kotətəhau io,§ məto-inun io iatən-iarəp məmə rəhalat nolən təsətuatipən.* ⁸ Itəmat onəkotuwın e lafet, məto io okol esuwın paupənən e lafet əh məto-inun, nian

* **6:65:** Jon 3:27; 6:44; 14:6 † **6:68:** Jon 6:63 ‡ **6:69:** Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 § **6:70:** Jon 13:2,27 * **6:71:** Jon 17:12 * **7:2:** lafet rəha Nolən Makeen: Əplan e tiksonari. † **7:5:** Sam 69:8; Mak 3:21 ‡ **7:6:** Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 § **7:7:** Jon 15:18-21 * **7:7:** Jon 3:19-20

ətuatip rəhak təsuwamən əh.”† 9 In təmatən nəghatən u, kən mətatig əpəh Kalili.

Iesu təmuwin min e lafet rəha Nolən Makeen

10 Kən pia Iesu min kəmotəupən motuwın e lafet əh, uarisig un, Iesu təmuwin min. Məto nian təmuwin, in təmətan anion əm o netəmim məmə okəsotehmən. 11 Kən e lafet əh, netəmiasol rəha netəm Jerusalem, koategəs-in in moatətapəh-in əpnəpın əm o netəmim məmə, “?Suah əpəh in hiə?”

12 Kən ikın əh, nımanin netəmim kəmotasiwin-asiwin in. İlat neen kotəmə, “In etəm wir kit,” məto neen kotəmə, “Kəpə, in tateiuə-in əm netəmim əpəh.” 13 Məto ilat koatəgin rəhalat netəmiasol min,‡ kən kit təməsən-iarəpən Iesu əpəh e niki netəmim məmə netəmim okotəto.

14 Lafet əh, kəmol o wik apiəpiə kit, kən ilugin e lafet u, Iesu in təmuwin əpəh e Nımə Rəha Uhgın, matəgətu netəmim. 15 Kən netəmiasol rəha netəm İsrəl, narmilat təmiwig pik, kən kotəmə, “?Suah u təmahrol mitun natımnat min u e Naoa Rəha Uhgın? Rəhatat kit etəmiasol təsəgətuənən lan, ne.” 16 Kən Iesu təməni-pən kəm ilat məmə, “Nəghatən min u itəm iatəgətu netəmim lan, sənəmə rəhak əm. İlat kotisi-pən e Tata Uhgın itəm təməhl-ıpa io ekuwa.

17 “Kən okəmə suah kit rəhan nətəligən təskasik məmə otol natımnat min itəm Uhgın tolkeike, kən in otitun məmə nəghatən min u rəhak, ilat koatisi-pən o Uhgın, sənəmə rəhak atip əm. 18 Etəmim itəm tatəghat-in atip əm rəhan nepətən, in tətəlkut atip əm ron, məmə otıuw rəkis netəmim, kən kotosipər nərgin ron. § Məto etəmim itəm tolkeike məmə netəmim okotiləs-ipər nərgi etəm təməhl-ipən in tuwa, in etəmim rəha nənən nıpahrienən, in sənəmə etəm tateiuə. 19 Moses təmosipinə Lou kəm itəmat, məto itəmat kitiah ne təsol-wırən Lou əh ne. ?İtəmat nakotəmə onəkotohamnu io o naka?”*

20 Kən nımanin netəmim kotəmə, “!Nəman! !Narmın rat kit un tətətig lam! ?Pah təmə otoh ik ne?”

21 Kən Iesu təməni-pən kəm ilat məmə, “Io emol wək kitiah əm,† kən itəmat rafin, narmitəmat tatiwig ron. 22 Məto itəmat min nəkotol wək e Sapat, noatəhg-ipən nisualkələh e nian əh, moatətəu-pən Lou rəha Moses.‡ (Nıpahrienən, sənəmə Moses ətuatip in təmətuoun nolən əh, məto tıpitəmat min ilat kəmotətuoun.) § 23 Məto nian rafin, itəmat noatəhg-ipən nisualkələh e nian rəha Sapat moatol məmə onasotəgəhlən

† 7:8: Jon 7:6 ‡ 7:13: Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19 § 7:18: Jon 5:41; 8:50,54 * 7:19: Netəmiasol min rəha netəm İsrəl, kəmoategəs-in suatip o nohamnuən Iesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou rəha Moses, Uhgın tatən-iəhau nohamnuən itəm (Eks 20:13).

† 7:21: Jon 7:23; Jon 5:2-9 ‡ 7:22: Lev 12:3

§ 7:22: Jen 17:9-14; 21:4

Lou rəha Moses.* ?Kən təhrol neməha tatol itəmat məto-inu io emol-wir aɡin nīpəti etəmin e nian rəha Sapat?† 24 Otapəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmotəplan əm e niganəmtitəmat, məto itəmat onəkotəkəike motakil rəhak nolən e nətəligən itəm tətuatip.”‡

Netəmin kəmoatəghat-in

Kristo

25 Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmə, “?Təhrol əh? ?Suah u inu, netəm-iasol kotəmə okotohamnu?§ 26 Məto otəplan-tu. In tinatəgətun-arəp əm netəmin əpəh e niganəmti netəmin məto suah kit təsəhaiən in ron. ?Təhrol okəm-naka netəm-iasol min kinotitun rəkis məmə in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa? 27 Məto kitat kotitun ikīn suah u təmisipən ikīn. Məto nian Kristo in otuwa, okol suah kit təsitunən ikīn in tətisi-pən ikīn.”*

28 Kən e nian əh, Iesu in tatəgətun netəmin e Nimə Rəha Uhgīn. Kən in təmagət əfəməh matən-iarəp məmə, “Nikitəmat təht məmə nəkotitun io, kən motitun min ikīn emisi-pən ikīn, məto itəmat nəkotəruru. Io, eməsuwamən e nətəligən əm rəhak. Uhgīn təmahl-ipa io ekuwa. Kən Uhgīn, in nīpahrienən. Itəmat nəkotəruru in, 29 məto io ekitun,† məto-inu io emisi-pən lan. Kən in təmahl-ipa io ekuwa.”

30 O nat u, ilat kəmotolkeike məmə mopaēl min okotaskəlīm Iesu, məto kit təməsea-pənən mek, məto-inun təsələn əh nian rəhan.‡ 31 Məto e nīmanin netəmin ikīn əh, ilat tēpət kəmotahatətə lan, kən motəmə, “Okəmə Kristo tuwa, kən in okol təsələn nəmtətin tēpət taprəkis-in itəm suah u Iesu tatol.”§

Mopaēl min rəha Nimə Rəha Uhgīn kəmotuwa məmə okotaskəlīm Iesu

32 Kən nian Farisi min kəmotətə nīmanin netəmin kotasiwīn-asiwīn e Iesu nulan, ilat ne pris asol min kəmotahlipən mopaēl min itəm kotətul o Nimə Rəha Uhgīn məmə

* **7:23:** Netəm Isrel, nətəligən rəhalat tol nəhlan. Okəmə lou kaiu, kən kioal pisin elau min, okəmə natol kit matətgəhl kit, kən onəkəkəike mitun məmə lou naka un in iahgin. Nat ənnapin məmə kəsegəhan-inən nolən wək e nian rəha Sapat, məto netəm Isrel ilat kinotən rəkis məmə nəhg-ipənən itəm, in iahgin e lou rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmə okəhg-ipən suakəku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ipən e nian əh, kən sənəmə nolən rat. Iesu tatən məmə onasəkītunən itəm, in min un in nətəu-pənən lou kit itəm in iahgin min e lou rəha Sapat. † **7:23:** Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 ‡ **7:24:** Aes 11:1-3; Jon 8:15 § **7:25:** Jon

7:1 * **7:27:** Netəmin kotitun məmə Iesu tinepət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm Isrel neen ilat kotitun məmə Kristo in otisi-pən əpəh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), məto neen, nikilat təht məmə in otuwa əm, netəmin ilat okotəruru ikīn in təmisipən ikīn.

† **7:29:** Mat 11:27 ‡ **7:30:** Mat 26:18 § **7:31:** Jon 2:23; 4:48

okotaskəlim Iesu.* 33 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekətatig nian təkuekir əm kitat min itəmat, kən uarisig, ekitəlig-pən min o etəm təmahl-ipa io. 34 E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, məto okol nəsotehmən io; məto-inu ikin əh, itəm oekuwin ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

35 Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kinotətapəh-ətapəh olat min məmə, “?In otuwin hiə əh məmə kitat okəsotəplanən in? ?Otuwin o noanol min neen rəha netəm Isrel itəm kotatig e nəptən pişin pişin min ilat netəm Kris, məmə otəgətun netəm Kris? 36 In tatən məmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, məto kəsotehmən in, məto-inun ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin. ?Nəghatən u, nişətin tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ipa nəmegəhən pahrien

37 Namnun nian rəha lafet əh, in iaşgin taprəkis-in nian min neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu təmətul əpəh e nişanəmti netəmim magət əfəməh məmə, “!Etəmim itəm tatoaoa, pəs in otuwa ron io, mənim!† ‡ 38 Etəmim itəm tətahatətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Naoa Rəha Uşgin u tatən nulan məmə, ‘Nəhau itəm tatos-ipən nəmegəhən pahrien, in otişipən e nişin, tahmen e nəmti nəhau itəm titapuəl-apuəl matər mətaiu e nişin.’”§ 39 Iesu təmən nəghatən u, matəghat-in Narmın Rəha Uşgin u uarisig in otəpanos-ipən kəm netəm min u itəm kotahatətə lan.* Məto e nian əh, Narmın Rəha Uşgin, təsuwamən əh e netəmim, məto-inu kəsiləs-ipərən əh Iesu.† ‡

Netəmim kəmotoor ilat min o Iesu

40 Nian netəmim əh-ikin kəmotətə nəghatən u, kən neen kotəmə, “Suah u, in ien rəha Uşgin u, aupən kəmatəghat-in.”

41 Məto neen min ilat kotəmə, “Suah u, in Kristo itəm Uşgin təmən məmə otahl-ipa.”

Məto in pişin min neen kotən məmə, “?Nikitəmat təht məmə Kristo itəm Uşgin təmən məmə otahl-ipa titun nişipənən e netəm Kalili?§ 42 Naoa Rəha Uşgin tatən məmə Kristo itəm Uşgin təmən məmə otahl-ipa otəkəike masipən e noanol rəha Tefit, e taon u Petlehem, imə Tefit aupən.”* 43 Tol nəhlan, kən

* 7:32: Jon 7:45-48 † 7:37: “Noaoaən” in nimaa nəghatən itəm tatəpsen-pən məmə kitat kotəkəike motos Uşgin tahmen e etəmim itəm tatoaoa təike mənim nəhau. “!Otuwa ron io, mənim!” in nimaa nəghatən itəm tatən məmə, “Ahatətə lak.” ‡ 7:37: Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 § 7:38: Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17 * 7:39: Jon 1:33; Wək 2:17,33 † 7:39: E naoa rəha Jon, nişətin rəha nişiləs-ipərən rəha Iesu, in nat kəiu. Kit u məmə, kəmiləs-ipər Iesu e niş kəluau. Kən nat kit min, katiləs-ipər Iesu məto-inu tənimis, məmegəh min e nişisən, muwin matig ilau Tata Uşgin əpəh e nego e neai. Kən ikin əh təmos nepətən əhag-əhag ətuatip rəhan. ‡ 7:39: Jon 12:23; 13:31,32 § 7:41: Jon 1:46 * 7:42: 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7

nımanın netəmim mın u, kəmotoor ilat mın o İesu. ⁴⁴ Kən neen kotəmə okotaskəlīm in, məto etəmim kit təməsea-pənən mek.

Netəm-iasol mın rəha netəm İsrəl kəməsotahatətəən e İesu

⁴⁵ Kən mopael mın kəmotitəlig motuwın o pris asol mın ne Farisi mın, kən netəm-iasol mın əh kəmotətəpəh olat məmə, “? Təhrol nəsoliləsən İesu motuwa?”

⁴⁶ Kən mopael mın un kotən-ipən kəm ilat məmə, “! Eməsotiləsən məto-inun suah kit təsəghatən tahmen e suah əhl!”

⁴⁷ Kən Farisi mın kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro? ?In tineiuə-in mın itəmat? ⁴⁸ ?Nəmotəplan rəkis rəhatat kit etəm-iasol o Farisi kit təmatahatətə lan? ⁴⁹ Məto netəm əpnəpın mın, ilat kotəruru ağın Lou rəha Moses, tol nəhlan, Uhgın otərəkin ilat.”

⁵⁰ Kən Nikotimas u in Farisi kit, in əh-ikın ilat mın. Suah u inu aupən təmuwın matəghat kəm İesu.† Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ⁵¹ “?Təhrol? ?Tətəuatip e Lou rəhatat məmə kitat okotən-iarəp nalpınən rəha etəmim itəm kitat kəsotaupənən motitun wir, kənu, məsotehm ətuatipən nat naka itəm in tatol?”

⁵² Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik mın un ik etəm Kalili? Uwın-tu mafin mın Naoa Rəha Uhgın. Ik onəkəplan məmə ien kit okol təsisipənən Kalili.”

[E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u Jon 7:53—8:11 tikə.]

⁵³ Kən netəmim kinotitəlig-pən mın motuwın latuənu mın.

8

¹ Məto İesu təmuwın əpəh e nitot u, nərgin un, Nitot Rəha Nig U Olif.

Pətan itəm təmapıl ilau iərman pisin u sənəmə rəhan iərman

² Kəmən lawıgın, laulaugın ağın-əh, kən İesu təmitəlig-pən mın e Nimə Rəha Uhgın. Kən netəmim tepət kəmotuwa, motuəfimin ilat mın ron, kən İesu təməpələh minətuoun matəgəton ilat. ³ Kən nəgəton mın rəha Lou ne Farisi mın kəmotiləs pətan kit motuwa ron. Kən motol in tətul aupən e nıganəmtilat. Pətan un, netəmim kəmotəplan məmə in tətəpıl ilau iərman kit sənəmə rəhan ətuatip iərman. ⁴ Kən ilat kəmotən-ipən kəm İesu məmə, “İəgəton, pətan u netəmim kəmotəhtimis in məmə in tətəpıl ilau iərman kit u, məto sənəmə rəhan iərman ətuatip. ⁵ E Lou rəhatat, Moses təmələhəu nəghatən kit tatən məmə, pətan tol nulan, kitat kotəkəike motaht e kəpiel apın motahtimnu.* ?Məto ik, rəham

† 7:50: Jon 3:1 * 8:5: E Lou rəha Moses pətan ne iərman ilau kərən okəkəike kahtimnu ilau (Lev 20:10; Dut 22:22-24).

nətəligən təhrol?” ⁶ İlat kəmotətapəh nəhlan, məmə okotol noa eko-eko, pəs ilat motəplan-pən nolən rat neen lan, kən ilat kotitun nakilən nolən rəhan ron. Məto İesu təpnəpin əm, moeg-oeg matəte nat e nisip e noanelmin.

⁷ İlat kəmoatətapəh-in nəghatən u kəm in, moatuwin moatuwin, kən in tətul, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat kit u ikin-u, in təsolən nolən rat nian kit ne, pəs in otaupən maht pətan u.”[†] ⁸ Kən in təmoeg-oeg min, matəte nat e nisip e noanelmin. ⁹ Kən nian ilat kəmotəto nəghatən rəhan, kınotan kitiah kitiah, moatagim. Naguihl-aguihl min kotaupən moatiet kitiah kitiah, motapəs əm İesu ne pətan un.

¹⁰ Kən İesu təməg-ətuatip min mən-ipən kəm pətan un məmə, “?Pətan, netəm min u kəmotahruwin? ?Kit təsuwamən məmə otən-iarəp rəham nalpinən?”

¹¹ Kən pətan un təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ilat kotikə.”

Kən İesu tən-ipən məmə, “İo min, okol esən-iarəpən rəham nalpinən. Məto atuwın, mol namnun e nolən rat min.”[‡]

İesu in nəhag-əhagən rəha netənim e nətueintən

¹² Kən İesu təmatəghat min kəm ilat, matən məmə, “İo u, io Nəhag-əhagən rəha netənim u e nətueintən. § Etənim itəm tatətəu-pa io, okol in təsaliwəkən e napinəpən nian kit ne, məto in otos nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhan.”^{*}

¹³ Kən Farisi min kəmotən-ipən kəm in motəmə, “! İk nəkatən-iarəp ik nulan, məto suah kit təsolən rəham nəfigəmən, kən tol nəhlan, rəham nəghatən okol təsətulən!”[†]

¹⁴ Kən İesu tən-ipən məmə, “Əwəh, nıpahrienən məmə io atip əm iatən-iarəp io. Məto rəhak nəghatən in tatətul əh, məto-inun, io ekıtun ikin iatısi-pən ikin, kən mıtun min ikin iatuwin min ikin,[‡] məto itəmat nəkotəruru ikin iatuwin ikin, kən motəruru ikin iatısi-pən ikin. ¹⁵ İtəmat u, nakotakil nolən rəha etənim e nətəligən rəha etənim əm. Məto io esakilən nolən rəha etənim nəhlan. ¹⁶ Məto okəmə io, iakakil nolən rəha netənim, oekol e nolən itəm tətuatip, məto-inu sənəmə ekakil e nətəligən əm rəhak, məto itımlau Tata Uhgın itəm təməhl-ıpa io, rəhatımlau nakilən in kitiah əm. ¹⁷ E Lou rəhatəmat, kəməte məmə, okəmə etənim kəiu, kətioal nəfigəmən o nəghatən kit, kən nəghatən u, in otatətul. § ¹⁸ Kən roiu əh, io iatən-iarəp io, məto rəhak Tata itəm in təməhl-ıpa io iakuwa, in min tatol nəfigəmən ron io.”^{*}

[†] **8:7:** Dut 17:7; Rom 2:1,22 [‡] **8:11:** Jon 3:17; 5:14 § **8:12:** Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3 * **8:12:** Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Əpən 21:23-24 [†] **8:13:** Jon 5:31 [‡] **8:14:** Jon 13:3; 16:28 § **8:17:** Dut 19:15 * **8:18:** Mak 1:10-11; Jon 1:33-34

19 Kæn tol næhlan, ilat kīnotətapəh ron məmə, “?Məto rəham Tata in hiə?”

Kæn in təmə, “Itəmat nəkotəruru io, kæn itəmat nəkotəruru min rəhak Tata. Okəmə itəmat nəkotitun io un, kæn nəkotitun min rəhak Tata.”†

20 Iesu təmən nəghatən u, nian in təməgətu netəmim əpəh e ikin kit itəm katələhəu-pən məni ikin e Nimə Rəha Uhgīn. Məto suah kit təməsuwīnən maskəlīm in, məto-inun təsolən əh nian rəhan.

Iesu təmisi-pən ilis

21 Kæn Iesu təmatən-ipən min kəm ilat məmə, “Io ekagim tənin itəmat, kæn itəmat onakoategəs-in io. Məto itəmat onəkotimis, kæn təfagə rat u rəhatəmat‡ otatig əh etəmat. Ikin əh iakatuwīn ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

22 Kæn netəm Isrel, ilat kotəmə, “?Nəghatən əh Iesu tatən məmə, ikin əh in tatuwīn ikin, okol kitat kəsotuwīnən ikin, nīpətin tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atip in, o?”

23 Kæn Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Imatəmat u ikin-u, məto io, io imak əh ilis ikin əh, kæn emisi-pən ikin, meiuaiupa. Itəmat netəmim rəha nətueintən u. Məto io, sənəmə etəm rəha nətueintən u. § 24 Tol næhlan, iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat onəpanotimis e nolən rat min rəhatəmat, məto-inu okəmə itəmat nəsotahatətəən lak məmə Io u inu,* kæn itəmat onəkotimis, kæn nolən rat min rəhatəmat okotatig agin-əh etəmat.”†

25 Kæn ilat kəmotətapəh ron motəmə, “!Ei! ?Ik pah un?”

Kæn in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekahmen əm məmə inun ematən kəm itəmat aupən, mətoarus-pa u-roiu.

26 Natimnat tepət itəm ekitun nənən etəmat, kæn mitun nakilən nolən min rəhatəmat ron, məto etəmim itəm təmahl-ipa io, rəhan nəghatən in nīpahrienən əm. Io iatən-iarəp əm natimnat min itəm eməto ron, məmə netəmim rəha nətueintən ilat okotəto.”

27 Məto ilat kəsotitunən məmə Iesu in tatəghat-in Tata Uhgīn.

28 Tol næhlan, in tən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nəmotiləs-ipər rəkis Neti Etəmim un,‡ nəpanotitun məmə Io u inu. § Kæn onəpanotitun min məmə esol atipən nat kit e rəhak əm nətəligən. Iatən əm natimnat itəm Tata Uhgīn təməgətu io lan.* 29 Etəm təmahl-ipa io ekuwa, in tətətig itimlau min. In

† 8:19: 1 Jon 2:23 ‡ 8:21: Nian Iesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahatətəən lan (Jon 9:41). § 8:23: Jon 3:31

* 8:24: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 8:24: Roiu Iesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahatətəən lan, məto tatəghat-in nolən rat min rafin agin-əh itəm netəmim əh kəmotol. ‡ 8:28: Jon 3:14; 12:32-33 § 8:28: “Io u

inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. * 8:28: Jon 14:24

təsapəsən io ekan pišin,† məto-inu, nian rafin, iatol natimnat min itəm niķin tagien ron.”‡

30 Nian Iesu təmatən nəghatən min əh, netəmim tepət kəmotən niṗahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

31 Kən Iesu təmən-ipən kəm netəm Isrel min itəm kəmotən niṗahrienən lan məmə, “Okəmə nakotaskəlīm əskasik nəghatən min u rəhak, itəm iatən-ipinə kəm itəmat, itəmat ətuatip un, rəhak netəmim min. § 32 Kən itəmat onəkotitun niṗahrienən, kən niṗahrienən u, otikis itəmat məmə nakəsotuwa-minən kol slef.”*

33 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat u noanol min rəha Epraham,† itimat u esotol agin-əhən slef‡ min rəha suah kit. ?Təhrol nəmən nəghatən u məmə, ‘Niṗahrienən otikis itəmat, nakotapiə.’”

34 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Niṗahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat, netəmim itəm koatol nolən rat, kən nolən rat u, in tatərəməre elat, kən mətaskəlīm ilat matol ilat koatuwa rəhan slef min. § 35 Kən slef, rəhan etəm-iasol təsegəhan-inən məmə otatig e nimə rəhan.* Məto iərəməre tategəhan-in məmə nətin otətatig e nimə rəhan nian rafin matuwın matuwın namnun tikə. 36 ! Tol nəhlan, okəmə Nəti Uhgın tatikis itəmat, kən tatikis agin ṗahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwa-minən kol slef! 37 Ekitun məmə itəmat noanol min rəha Epraham, məto noategəs-in suatip məmə onəkotohamnu io, məto-inu nəsololkeikeən məmə onəkotətəlig-in rəhak nəghatən.† 38 Io iatən natimnat min un, itəm eməplan rəhak Tata təmol. Məto itəmat noatol natimnat min u itəm rəhatəmat əm tata təmən kəm itəmat.” 39 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Məto tata rəhatimat, in Epraham.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat noanol ətuatip min rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən min, təhmen lan təmatol aupən. Məto itəmat sənəmə noanol ətuatip rəhan.‡ 40 Io iatən-iarəp nəghatən ṗahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Uhgın, məto itəmat nakotən məmə onəkotohamnu io. ?Nikitəmat təht məmə nolən rəha Epraham tol nəhlan? 41 Itəmat nakotətəu-pən əm nolən rəha tata rəhatəmat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat u sənəmə nişualkələh lapin. Uhgın əm in Tata rəhatimat.”

† 8:29: Jon 16:32 ‡ 8:29: Jon 4:34; 5:30; 6:38 § 8:31: 2 Jon 1:9 * 8:32: Rom 8:2; 2 Korin 3:17; Kal 5:1 † 8:33: Luk 3:8 ‡ 8:33: slef: əplan e tiksonari.
§ 8:34: Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 * 8:35: Kal 4:30 † 8:37: Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 ‡ 8:39: Rom 2:28-29; 9:7-9

Nenāti Setan

⁴² Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Okәмә Uhgın pahrien in Tata rəhatəmat, kən itəmat onəkotolkeike io, mətō-inu io emisi-pən lan, muwa ikin-u. § Mətō in sənəmә rəhatəmat Tata. Io esuwamən ikin-u e rəhak atip әm nətəligən, emuwa mətō-inu in təmahl-ipa io. ⁴³ ? Mətō təhrol nakəsotitunən nīpəti nəghatən rəhak? ! Mətō-inun nəsotolkeike agin-əhən məmә onəkotəto rəhak nəghatən! ⁴⁴ Itəmat, rəhatəmat nolən tahmen әm e nolən rəha tata rəhatəmat, Setan. Kən nian rafin itəmat nakotolkeike nolən noan.* Nolən rəhan itəm təmatol e nətuounən,† tatol əh, in etəmim rəha nohamnuən itəm. In tatətəhau nīpahrienən, mətō-inu nīpahrienən tikə lan. Nian in tateiuə, in tatol әm rəhan nolən, mətō-inu in etəmim rəha neiuəən, kən in tata rəha neiuə min. ⁴⁵ Mətō io iatən nīpahrienən әm kəm itəmat, kən tol nəhlan, itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən. ⁴⁶ ? Təhrol? ? Itəmat kit u ikin-u titun nəgətunən məmә io emol nolən rat kit? ? Okәмә io ekatən әm nəghatən pahrien min, kən təhrol itəmat nəsotahatətəən lak? ⁴⁷ Etəmim rəha Uhgın, in tatətəlig-in nəghatən rəha Uhgın, mətō itəmat sənəmә netəmim rəha Uhgın. Tol nəhlan, nəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgın.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸ Kən netəm Isrel kəmotəhai Iesu motəmә, “! Nəman! ! Itimat enotəplan ətuatip ik! Ik etəm Sameria kit. !Ik, narmin rat kit tətətig lam!”

⁴⁹ Mətō Iesu təmә, “Narmin rat tikə lak, mətō io iatiləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən mətō itəmat, nakotərəkin nərgək. ⁵⁰ Io esalkutən o rəhak nərig asol, mətō suah kit in tətalkut ron io. Kən in otəpanakil netəmim rafin. ⁵¹ Nīpahrienən agin u iatən-ipinә kəm itəmat məmә, etəmim itəm tatol nəwiak, okul in təsimisən nian kit ne.”‡

⁵² Kən netəm min un kotən-ipən kəm in məmә, “! Roiu enotitun məmә narmin rat kit tətətig lam! Epraham təmimis, kən ien min kəmotimis min, mətō ik nakatən məmә, etəmim itəm tatol nəwiam, in okul təsimisən nian kit. ? Nəghatən naka u? ⁵³ ?Ik nakaprəkis-in Epraham u tīpitimat tinəmimis rəkis? ?Kən ne ien min u kəmotimis? ?Ik nakəmә ik etəmim naka?” §

⁵⁴ Kən Iesu tən-ipən məmә, “Okәмә io әm iatiləs-ipər atip io, kən rəhak nisaiiən in nat əpnapin әm. Mətō rəhak Tata u itəmat nakoatən məmә in Uhgın rəhatəmat, inun in tatiləs-ipər io matos-ipən nisaiiən kəm io. ⁵⁵ Itəmat nəkotəruru in, mətō io ekitun. Okәмә ekən məmә ekəruru in, kən in otol io

§ 8:42: 1 Jon 5:1 * 8:44: 1 Jon 3:8 † 8:44: E naoa rəha Jen 3:4, kotəplan məmә Setan təmaupən meiuə e nətuounən. In təmən-ipən kəm If, məmә, “Ik onəkol nəsimis agin-əhən.” Mətō Setan təmatəghat nəhlan, məuhlin nəghatən itəm Uhgın təmən e Jen 2:17. ‡ 8:51: Jon 11:26 § 8:53: Jon 4:12

məmә io etəmim rəha neiüəən, tahmen əm etəmat. Məto io ekıtun in, kən io matol nəwian.⁵⁶ Tıpıtəmat u Epraham, nıkin təmagien pık məmә in otəpanəplan nian rəhak otuwa. Kən nian in təmitun məmә rəhak nian otəkəike muwa, kən nıkin təmagien təmagien.”

⁵⁷ Kən netəm min u kəmotəhai motəmә, “! Nəman! ! Ik nəsosən əh nup fıfti ne! ?Nəmahrol məplan Epraham?”*

⁵⁸ Kən Iesu təmә, “Nıpahrienən aɡın u iatən-ıpınə kəm itəmat məmә, nian Epraham təməsairən əh, məto Io Etatig.”† ‡

⁵⁹ Kən əmun, ilat kəmotəmık kəpiel apın, motəmә okotaht Iesu lan;§ məto Iesu təməhluaig, kən miet e Nimə Rəha Uhgın, minatuwin.

9

Iesu təmol-wır nıganəmti suah kit

¹ Kən nian kit, Iesu təmaliwək mətan, kən məplan suah kit. Nian təmair, məto nıganəmtın təpıs. ² Kən netəmim min rəha Iesu kəmotən-ıpən kəm in məmә, “Təgətun, suah u təmair məto nıganəmtın təpıs. ?O naka? ?O nolən rat rəhan, o nolən rat rəha tata ne mama rəhan?”*

³ Məto Iesu təmә, “Nıganəmti suah u təmərət, məto sənəmә e nolən rat rəhan, o e nolən rat rəha tata ne mama rəhan. Məto, nıganəmti suah u təməpıs nəhlan məmә Uhgın otəgətun rəhan wək e nəmegəhən rəhan.† ⁴ Nian tatian əh,‡ kitat kotəkəike kol wək rəha Uhgın, itəm təmahl-ıpa io ekuwa. Nian lapın otəpanuwa, kən etəmim in təruru nolən wək.§ ⁵ Nian io etatig əh e nətueintən u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən.”*

⁶ Nian Iesu təmən rəkis nəghatən əh, təmagəh nisip, kən mol nəmit əkəku lan, kən mos nəmit un, mol-pən e nıganəmti suah un. ⁷ Kən Iesu mən-ıpən kəm in məmә, “Onəkuwin e noan nəhau Saeloam, kən mau nıganəmtim.” (Nərgın u Sailom, nıpətin təmә, “Kəmahl-ıpən”). Kən suah un təmuwin, mau nıganəmtın. Nian təmitəlig-pa, məto nıganəmtın tinəwir, kən tinatehm nat.†

⁸ Kən netəmim iman ikın, ne netəm min u itəm kotıtun in, məmә in etəmim kit nian rafın tateasiə o məni o netəmim, ilat narmilat təmiwig pık ron. Kən kınotətapəh-ətapəh olat min

* **8:57:** Epraham təmimis minos rəkis nup tu-taosan, uarisig Iesu təpanair-pa.

† **8:58:** Nian Iesu təmən min məmә, “Io Etatig,” tatos nərgi Uhgın (Eks 3:14). Tol nəhlan, tahmen-pən əm məmә in təmən məmә in Uhgın ətuatip. ‡ **8:58:** Jon

1:1; 17:5; 17:24 § **8:59:** Lev 24:16 * **9:2:** Luk 13:2-3 † **9:3:** Jon 11:4

‡ **9:4:** Nian Iesu tatən məmә, “Nian tatian əh,” nəghatən u tatəpsen-pən rəhan nəmegəhən, məto-inu in Nəhag-əhagən (ves 5). Məto lapın tatəpsen-pən rəhan

nımısən. § **9:4:** Jon 12:35-36 * **9:5:** Jon 1:4 † **9:7:** Aes 35:5

māmā, “!Ei! !Otəplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatəpələh mateasiə o mənī o netəmim?”

⁹ Kən netəmim neen koatəmā, “Əwəh, in əh.”

Kən mətō neen kotəmā, “Kəpə. Tahmen əm lan, mətō sənəmā in.”

Mətō suah un tāmā, “!Io u inu!”

¹⁰ Kən ilat kəmotətapəh ron māmā, “?Niganəmtim təmahrol məwir?”

¹¹ Kən in tāmā, “Suah u, nərgin u Iesu, in təmol nəmit neen kən mol-pən e niganəmtək, kən mən māmā, ‘Uwin əpəh Saeloam, mau niganəmtim.’ Kən əmun, emuwin. Nian emau niganəmtək, mətō niganəmtək tinəwir, enatehm nat.”

¹² Kən ilat kəmotətapəh ron māmā, “?Mətō suah un tətətig hiə?”

Kən in tāmā, “!o ekəruru.”

¹³ Kən netəmim kəmotiləs suah u itəm niganəmtin təməpis əupən, motuwīn kəm Farisi mīn. ¹⁴ Nian u, itəm Iesu təmol-pən nəmit e niganəmti suah kit lan təwir, in nian rəha Sapat. ¹⁵ Kən Farisi mīn kəmotətapəh ron māmā, “?Nəmahrol niganəmtim təwir?” Kən suah un təmən-ipən kəm ilat māmā, “Iesu təmol-pən nəmit e niganəmtək, kən ekuwīn mau rəkis, kən niganəmtək təwir, iatəplan nat.” ¹⁶ Kən Farisi mīn neen kəmotən-ipən māmā, “Suah un təsisi-pənən o Uhgīn, mətō-inun, in təsətəu-pənən Lou rəha Sapat.”

Mətō Farisi mīn neen mīn kotəmā, “?Mətō tahro? Suah əh sənəmā in iol təfagə rat. Iol təfagə rat təruru nolən nəmtətin kit nulan.” Kən ilat kəmotoor ilat mīn o nəghatən u. ¹⁷ Kən ilat kəmotətapəh mīn ron māmā, “?Suah əh təmol-wir niganəmtim, kən nīkim təht māmā in etəmim naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilat māmā, “In ien kit.” ¹⁸ Mətō netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotənən nīpahrienən lan māmā suah u əupən niganəmtin təməpis, mətō roiu əh, tinətaiir. Tol nəhlan, ilat kəmotəun-in-pən rəhan tata ne mama kueia, ¹⁹ kən kəmotətapəh olau māmā, “?Təhrol? ?Nətītəmlau u suah u? ?Itəmlau onakuəntu māmā nian in təmāiir-pa, kən niganəmtin təpis? ?Okəmā nīpahrienən, kən niganəmtin təmahrol məwir?”

²⁰ Kən rəhan mama ne tata kuəmā, “Itīmīlau ekiatun māmā nətītīmīlau əh, kən itīmīlau ekiatun māmā təmāiir-pa, niganəmtin təpis. ²¹ Mətō itīmīlau ekuəruru māmā, roiu əh, kəmahrol niganəmtin taiir. Kən itīmīlau ekuəruru mīn māmā etəmim pah təmol niganəmtin təwir. Təwir māmā itəmat nakotətapəh ron. In tinəpət rəkis, in titun nənən natimnat mīn rafin kəm itəmat.” ²² Rəhan tata ne mama, kəmuən nəhlan, mətō-inu ilau katuəgin netəm-iasol mīn rəha Isrel, mətō-inu ilat kīnotələhəu rəkis nəghatən kit māmā, etəmim itəm tatən-iarəp māmā Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən māmā otahl-ipa, kən ilat okotahl-iarəp in e nīmā rəha nuəfiminən.

23 Tol nəhlan, rəhan tata ne mama, ilau kəmuən məmə, “In tinepət rəkis, təwir məmə itəmat nakotətapəh ron, pəs in tən.”

24 O nat u, ilat kəmotəun-in-pən mən suah un itəm niganəmtin təməpis əupən, məmə otuwa mətul əupən e niganəmtilat. Kən kəmotəhai motən məmə, “Ən nıpahrienən kən ləs-ipər nərgi Uhgın. Itimat ekotitun məmə suah u, in iol təfagə rat.”

25 Məto suah u təmə, “Io ekəruru məmə suah u in iol təfagə rat, o kəp. Nat kitəh əm itəm io ekitun. Əupən niganəmtək təməpis, məto roiu enataiir.”

26 Kən ilat kınotətapəh mən ron məmə, “?Təmahrol ik? ? Təmahrol mol-wir ik, kən niganəmtim təwir?”

27 Məto in təmə, “Enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat, məto itəmat nəotətəlig-inən io. ?Təhrol nakotəmə iakən mən? ? Itəmat mən nakotəmə rəhan u itəmat?”

28 Kən ilat kəmotəhai in motən rat, motəmə, “!Ah! !Ik u rəhan etəmim! !Məto itəmat u, netəmim rəha Moses!‡ 29 Itimat ekotitun wir məmə Uhgın təmatəghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru məmə təmisi-pən hiə.”§

30 Kən suah apon təmə, “!Nəman! !Narmək təmiwig pik! !Suah u in təmol-wir niganəmtək, məto itəmat nəkotəruru ikin təmisi-pən ikin! 31 Kitat kotitun məmə Uhgın təsətəlig-inən netəm koatol nolən rat. !Məto etəm tətisiəi-in Uhgın, kən matol nəwian, Uhgın tatətəlig-in!”* 32 E nətuounən nian, mətoarus-pa u-roiu, kəsətoən əh suah kit məmə təmol-wir iganəmtin əpis kit itəm təmaiir-pa tol mihin, məto niganəmtin tinəwir. 33 Okəmə suah u təməsisi-pənən o Uhgın, okol təsol əgin-əh nat kit. Məto tətuatip əm məmə in tətisi-pən o Uhgın.”†

34 Kən ilat kəmotəhai mən motəmə, “!Nəman! Ik etəmim rəha nolən rat nian rafin əm, tətuoun e nian nəmaiir-pa mətoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol məmə nakəgətun itəmat?” Kən ilat kəmotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.‡

Nətəligən rəha Farisi mən, təhmen e etəm niganəmtin təpis

35 Kən İesu təməto nəghatən məmə kəməhl-iarəp suah u e nimə rəha nuəfiminən, kən in təmuwin məplan, kən tətapəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik nəkatahatətə e Nəti Etəmim?”

36 Kən suah un təmə, “?Etəm-iasol, etəmim un in pah? !Awil Ən-ıpa-tu kəm io, pəs io ekahatətə lan.”§

‡ 9:28: Jon 5:45 § 9:29: Netəm-iasol rəha netəm İsrəl, təməwir məmə ilat okotitun məmə İesu təmisi-pən o Uhgın, məto-inu Uhgın əm titun nol-wirən niganəmtin əpis. Məsin mən un, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə nian Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa tuwa, kən in otol-wir niganəmtin əpis mən okotəwir (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm İsrəl, niganəmtilat təpis o natimnat mən rəha Uhgın, kən kotapəs nətəu-pənən İesu. * 9:31: Sam 66:16-20;

Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 † 9:33: Jon 3:2 ‡ 9:34: Jon 9:2; Aes 66:5 § 9:36: Rom 10:14

³⁷ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Roïu æh, ik ninehm rækis in. Suah u, mæ inu io, iatæghat kæm ik u-roïu.”*

³⁸ Kæn suah un tæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Iæræmæ, io enatahatætæ lam.” Kæn in tæmisin-pæn nulin ron, kæn matæfak kæm in.[†]

³⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Io emuwa e nætueintæn u mæmæ ekakil netæmim motor ilat, kæn tol næhlan, netæm niganæmtilat tæmæpis, okotehm nat, kæn netæm min u koatehm nat, niganæmtilat otæpis.”‡

⁴⁰ Kæn Farisi min neen æh-ikin, kæmotætø næghatæn lan, kæn kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik nakatæn mæmæ niganæmtitimat min tæpis?”§

⁴¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Okæmæ niganæmtitæmat tæpis, oesænæn mæmæ itæmat nækotækæike motos nalpinæn o tæfagæ rat min ræhatæmat. Mætø itæmat nakotæmæ niganæmtitæmat tæwir, nakotehm nat, kæn tol næhlan, tæfagæ rat min ræhatæmat tætatig æh etæmat.”*

10

Iesu tæmuæh nimaa næghatæn e etæmim ræha nehmæn sipsip

¹ Kæn tæn mæmæ, “Nipahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ, etæmim itæm tatuwin imæ e noanikulu ræha sipsip, tæsuwin-pænæn e ket, mætø in tætaiu æm lan kæn matiwigego in mæmæ otuwin imæ e noanikulu ræha sipsip,* in iaklæh ne iohamnu itæm kit.[†] ² Mætø etæmim itæm tatuwin-pæn e ket, in etæm tatehm sipsip.‡ ³ Etæmim itæm tatætul e ket, nian rafin in tateræh e ket o suah u, kæn sipsip min kotitun næwian. Nian rafin in tætaun-in nærgi sipsip min kitieh kitieh, kæn in matit ilat moatiet. ⁴ Nian in tatit ræhan min rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tætaupæn-in ilat, kæn sipsip min koatuarisigin, mætø-inu kotitun næwian. ⁵ Mætø ilat kæsotætæu-pænæn suah kit u itæm kotæruru, ilat okotækæike kagim kapæs, mætø-inu ilat kotæruru næwian.”

⁶ Iesu tæmuæh nimaa næghatæn u, mætø ilat kotæruru nipætin mæmæ tatæn naka.

Iesu in etæmim ætuatip ræha nehmæn sipsip

⁷ Tol næhlan, kæn Iesu tæmæn-ipæn min kæm ilat mæmæ, “Nipahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ, io u, io Ket

* **9:37:** Jon 4:26 † **9:38:** Mat 28:9 ‡ **9:39:** Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18

§ **9:40:** Rom 2:19 * **9:41:** Jon 15:22,24; Hip 10:28-31 * **10:1:** Noanikulu ræha sipsip un, tahmen e ikin kit itæm katæhg-ipæn sipsip min ikin nian rafin lapin, mæmæ ilat okotatig wir o kuri iarupin min ne laion min. † **10:1:** Jon 10:8,10 ‡ **10:2:** E ves min u 1-5, ket ne etæm tatehm sipsip, ilau kæræn katuæpsen-pæn Iesu, kæn iaklæh min koatæpsen-pæn netæm-iasol min ræha netæm Isrel. Kæn sipsip min koatæpsen-pæn netæmim min ræha Uhgîn.

rəha sipsip mīn itəm koatuwin-pən ikin. § 8 Netəm mīn u itəm kotaupən-in io, ilat rafin netəmim rəha naklähən əm ne nohamnuən itəm.* Məto sipsip mīn kol kəsotətəlig-inən ilat. 9 Io un, io Ket u. Etəm tatuwa-pa io ikin, məmə otuwin imə, in otos nəmegəhən. In otuwa imə, miet muwin ihluə e io, kən mos manuwihl wīr itəm tamiəmītə lan. † 10 Məto iakläh, in tatuwa əm o nat kitiah əm. In tatuwa məmə otakläh kən mohamnu itəm, kən mərəkin-ərəkin natimnat rafin. Məto io, emuwa məmə iakol suatip o nosən nəmegəhən, ‡ kən nəmegəhən u, in tərīoah wīr e nəwīrən rafin.

11 “Io u, Etəmim rəha Nehm Wīrən Sipsip Mīn. § Etəm wīr un, itəm tatehm wīr sipsip mīn, in nīkin tagien əm məmə otos-ipən nəmegəhən rəhan o sipsip mīn.* 12 Məto etəmim un itəm katətou məmə in otatehm sipsip mīn, in sənəmə etəm ətuatip rəha nehman sipsip. Sənəmə in rəhan əh sipsip mīn. Kən okəmə tarəplan kuri iarupin kit tatuwa məmə otus ilat, kən in otaiu mapəs ilat. Kən kuri iarupin u, tuwin mus sipsip mīn neen, kən məhɡatit ilat kotagim kitiah kitiah. 13 Etəm nəhlan, in otagim məto-inun katətou əm in o nehman sipsip mīn, məto e nīkin, in təsolən nat aɡin e sipsip mīn.

14-15 “Io u inu, io Etəmim rəha Nehm Wīrən Sipsip Mīn. Tata Uhgīn in titun io, kən io ekītun in, † kən e nolən kitiah əm, io ekītun rəhak sipsip mīn, kən rəhak sipsip mīn ilat kotītun io. Io nīkik tagien əm, məmə oekimis o nosmegəhən ilat. 16 Kənu rəhak mīn neen əpəh ikin sipsip mīn, itəm kəsotatigən e noanikulu u, məto io ekəkəike mit mīn ilat kotuwa. Ilat mīn, okəpanotītun nətoən nəwīak. Kənu sipsip mīn u ilat rafin u, okotuwa motuəfimin əm ilat mīn motol kitiah. Kən etəmim kitiah əm, in otatehm ilat. ‡ §

17 “Rəhak Tata in tolkeike pīk io, məto-inu nīkik tagien əm məmə oekos-ipən rəhak nəmegəhən o netəmim, məmə uarisig lan, io ekos mīn nəmegəhən rəhak.* 18 Etəmim kit tikə məmə otos-irəkis nəmegəhən rəhak, məto io atip əm ekos-ipən rəhak nəmegəhən məto-inun io əm iakolkeike mihin. Io atip əm iatos nepətən məmə ekəhlman rəhak nəmegəhən, kən io atip əm matos mīn nepətən məmə ekaskəlim mīn rəhak nəmegəhən.

§ 10:7: Jon 1:51; 14:6 * 10:8: Jer 12:1; Esik 34:2 † 10:9: Sam 118:20,22-24

‡ 10:10: Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § 10:11: Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol Əpən 7:17; Jon 15:13;

1 Jon 3:16 * 10:11: Hip 13:20 † 10:14-15: Mat 11:27 ‡ 10:16: Ves 16 u, in tatitəlig-pən e ves mīn 1-5. Ikin əh, noanikulu rəha sipsip tatəgətun netəm Isrel. Iesu tətəun-in ilat məmə rəhan mīn. Sipsip mīn itəm kotatig əh e noanikulu əh, ilat u, netəm Isrel itəm kəsotahatətəən e Iesu. Sipsip mīn itəm Iesu tatən məmə ilat kəsotatigən e noanikulu u, ilat Iaihlua mīn. Nian in otaun-in ilat, kən ilat mīn okotətəlig-in nəwian, kən ilat rafin okotuwa kol kitiah, kən etəmim kitiah əm, inu Iesu, in otatehm wīr ilat. § 10:16: Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16;

Efes 3:6 * 10:17: Aes 53:12

Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-IPA kəm io məmə ekəkəike mol mihin.”†

¹⁹ Kən netəm Isrel u, ilat kəmotoor min ilat min o nəghatən min u. ²⁰ Ilat tepət kotən məmə, “!Suah u narmin rat kit tətatig lan! !Rəhn-kapə tətalməl! ?Təhrol itəmat nakoatətəlig-in?”

²¹ Məto neen min, ilat koatən məmə, “Nəghatən u, sənəmə nəghatən rəha etəm narmin rat tətatig lan. ?Nikitəmat təht məmə, narmin rat titun nol-wirən iganəmtin əpis, təwir min?”‡

Netənim kəmoatətəhau Iesu, məto-inu in təmən məmə in Nəti Uhgīn

²² Tīnuwa e nian rəha netəm Isrel itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən Min Nimə Rəha Uhgīn. § ²³ In əh e nian rəha nətəpən. Kən Iesu təmətaliwək e feranta e Nimə Rəha Uhgīn, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon. ²⁴ Kən netəm Isrel neen kəmotuwa motətul, motitəlau in. Kəmotən-IPən kəm in məmə, “? Onəghan kən ik nəpanol itimat ekotitun ik? Okəmə ik Kristo pahrien itəm Uhgīn təmən məmə otahl-IPA, nakən-IPA wir kəm itimat.”*

²⁵ Kən Iesu tən-IPən kəm ilat məmə, “Io enəmən-IPinə rəkis kəm itəmat,† məto itəmat nəsotahatətəən lak. Nəmtətin min u itəm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfigəmən e nəghatən rəhak,‡ ²⁶ məto itəmat nəsotahatətəən lak, məto-inun itəmat sənəmə rəhak min sipsip min. § ²⁷ Rəhak sipsip min ilat koatəto nəwiak kən motitun. Io ekitun wir ilat, kən ilat koatuarisigin io. ²⁸ Kən io iatos-IPən nəmegəhən lilin u namnun tikə kəm ilat, ilat okol kəsotisimisən nian kit ne. Kən etəmim kit ne okol təsiuw rəkisən ilat e nelmək. * ²⁹ Rəhak Tata itəm təmos-IPA ilat kəm io, in təsanən taprəkis-in natimnat rafin. Tol nəhlan, kən suah kit okol təsiuw rəkisən ilat e nelmin.† ³⁰ Itimlau rəhak Tata, itimlau kitiəh əm.”‡

³¹ Kən netəm Isrel kəmotəmik min kəpiel apin, məmə okotaht in lan. ³² Məto Iesu tən-IPən kəm ilat məmə, “Io enamol rəkis nəmtətin wir min tepət e niganəmtitəmat. Nəmtətin min əh ilat əh, rəhak Tata təmos-IPA məmə io ekol. ?Məto nəmtətin ahrol un itəmat nakotəmə onəkotaht io ron e kəpiel apin?”

³³ Kən ilat kotəmə, “Itimat esotənən məmə ekotaht ik e kəpiel apin o nat pispis wir min u ik natol. Itimat ekotəmə ekotaht ik

† **10:18:** Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8 ‡ **10:21:** Eks 4:11 § **10:22:** Lafet əh koatol nikilat tatuəh nian kit aupən. Tipilat min kəmotafəl wir Nimə Rəha Uhgīn, təpia, kən məwir, masim. Lafet əh, in katən min məmə lafet rəha Laet Min, məto-inu netənim kəmotasiəpən e lait min tepət e rəhalat latuənu min. * **10:24:** Luk

22:67-71 † **10:25:** Jon 8:58 ‡ **10:25:** Jon 5:36; 14:11 § **10:26:** Jon 6:44

* **10:28:** Jon 6:39; Rom 8:35-39 † **10:29:** Jon 17:2,6,24 ‡ **10:30:** Dut 6:4; Jon 17:21-23

mæto-inu nakatæn rat Uhgîn. Ik etämim æm, mæto ik nakatæn mämæ ik Uhgîn.”

³⁴ Kæn Iesu tæn-ipæn käm ilat mämæ, “Kämæte-pæn aupæn, e ræhatæmat ætuatip Lou, mämæ Uhgîn tæmæn-ipæn käm ilat mämæ, ‘Itæmat uhgîn min.’[§] ³⁵ Kæn kitat kotitun mämæ Naoa Ræha Uhgîn, okol tæsæuhlinæn. Uhgîn tæmos-ipæn næghatæn ræhan käm netämim neen. ? Tol næhlan, okämæ Uhgîn tæmatæghat-in netäm min u, kæn mæn ilat mämæ uhgîn min, ³⁶ kæn nakotæhrol motæhai io moatæn mämæ io iatæn rat Uhgîn mæto-inu iatæn mämæ io Næti Uhgîn? Io u inu, itäm Tata Uhgîn in tæmælæhæu-pæn io mämæ ræhan pisin æm, kæn mol æpen-æpenæ lak, mämæ otahl-ipa io ekuwa e nætueintæn. ³⁷ Okämæ esolæn næmtætîn min itäm ræhak Tata tatol, kæn sotahatætæn lak. ³⁸ Mæto okämæ iatol næmtætîn min u ræhak Tata tatol, kæn nat æpnæpin mämæ itæmat næsotahatætæn e ræhak næghatæn min, mæto tæwir mämæ onækotahatætæ e næmtætîn min ræhak. Kæn tol næhlan, itæmat onæpanotitun wir agin mämæ Tata Uhgîn tætatig lak, kæn iakætätig e Tata Uhgîn.”* ³⁹ Tol næhlan, o næghatæn min u, ilat kæmotolkeike min mämæ okotaskælîm in, mæto in tæmîet elat, magîm.

⁴⁰ In tæmeguæfîmin-pæn min e næwtain næhau Jotan, muwîn æpæh, aupæn, Jon tæmol baptais e netämim ikîn. Kæn mætätig ikîn æh. ⁴¹ Kæn netämim tepæt kæmotuwa ron, kæn moatæn mämæ, “Jon tæmæsolæn næmtætîn kit ne. Mæto næghatæn min itäm in tæmatæn e suah u, ilat rafin nîpahrienæn æm.”† ⁴² Kæn ikîn æh, netämim tepæt kæmotahatætæ e Iesu.

11

Lasaros tæmîmis

¹ Etäm Petani kit, nærgîn u Lasaros, tatîmis. Petani, in latuænu kit, ima Meri ne pian Mata.* ² Meri u, inu, uarisig otæpænau nelki Iæræmæ ræhatat e senta, kæn mafæl e noanun, tæmiæg.† Kæn pætan u, ræhan u kaka Lasaros u tatîmis. ³ Tol næhlan, wîni Lasaros mil kuahl-ipæn næghatæn o Iesu mämæ, “Etäm-iasol, ik kit u itäm nakolkeike pik,‡ in tatîmis.”

⁴ Nian Iesu tæmæto næghatæn u, kæn in tæmæ, “Lasaros tatîmis, mæto ræhan nîmisæn æh, okol tæsolæn in tîmis agin-æh. Nîmisæn æh ræhan otol mämæ netämim okotîlæs-ipær

§ 10:34: E Sam 82:1-2, Uhgîn tæmuæh nimaa næghatæn kit mämæ, netäm-iasol min ræha netämim ræhan, ilat kotahmen e uhgîn min, meto inu in tæmitæpun ilat mämæ ilat okoatætul o Uhgîn, kæn motakil ræhan netämim min. Kæmotakil netämim mihîn, kæn tol næhlan, kæn tæn elat mämæ, “uhgîn min.” Mæto kæsi, mämæ ilat kæmosotakilæn e suatip ætuatip, kæn Uhgîn otærækin ilat. Inu e ves u Jon 10:34, Iesu in tatos e næghatæn u kämæte aupæn e Sam, kæn tatæghat käm netäm-iasol min roi. * 10:38:

Jon 14:10,11,20; 17:21 † 10:41: Jon 1:26-27,30,34 * 11:1: Luk 10:38-42
† 11:2: Jon 12:3 ‡ 11:3: Jon 11: 5,36

motənwiwi Uhgīn ron. Kən nīmīsən əh otol məmə netəmim okotiləs-ipər motənwiwi Nəti Uhgīn ron.”

⁵ Iesu tolkeike pīk Mata ne pian, ne rəhalau kaka Lasaros. ⁶ Tol nulan, nian tatəto pap məmə Lasaros tatimis, in təmatig min mos nian kəiu əpəh ikin tətətig ikin. ⁷ Kən uarisig, tən-ipən kəm rəhan netəmim min məmə, “Pəs kotitəlig-pən min Jutia.”

⁸ Məto rəhan netəmim min kotən-ipən kəm in məmə, “Təgətun, roiu əm huə, netəm-iasol rəha Jutia kəmotəmə okotətimnu ik e kəpiel apin. ?Məto ik nakən məmə onakitəlig-pən min ikin əh?”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun məmə tuelef aua e nərauiəgən. Okəmə etəmim tətaliwək e nərauiəgən, okol təsorinən nelkin e kəpiel kit, məto-inu tətəplan nat e nəhag-əhagən rəha nətueintən.* ¹⁰ Məto okəmə in tətaliwək lapin, in titun norinən nelkin e kəpiel kit, məto-inu rəhan nəhag-əhagən tikə.” ¹¹ Iesu tənən rəkis nəghatən əh, kən in mən-ipən kəm ilat məmə, “Kitat kit u Lasaros, in tətəpil. Məto io oekuwin əh-ikin məhgaiir lan.”†

¹² Kən rəhan min netəmim kotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə in tətəpil, kən rəhan nīmīsən otikə. !In otəto təwir min!” ¹³ E nəghatən u rəha Iesu, nīpətīn u məmə Lasaros tinimis rəkis. Məto ilat nīkilat təht məmə Lasaros in tətəpil əm. ¹⁴ Kən Iesu təmən-ipən wir məmə, “Lasaros tinimis rəkis. ¹⁵ Nian nīkik tatuəh itəmat, nīkik tagien məmə eməsətigən itimlau min, məto-inu nat u, otasitu etəmat məmə onəkotahatətə lak. Məto təwir məmə pəs kotuwīn motehm in.”

¹⁶ Kən Tomas u, kətaun-in məmə Mil Mil, in tən-ipən kəm netəmim neen min rəha Iesu məmə, “Təwir, pəs kitat rafin kotuwīn, məmə kitat rafin okotimis əm kitat min.”

*Iesu in nəukəti naiir-pa
min e nīmīsən*

¹⁷ Nian Iesu təmīet-arəpən Petani, kən təməto məmə kəmitənīm Lasaros, tinos nian kuwit rəkis. ¹⁸ Latuənu u Petani, in iuəhkīr əm o Jerusalem, okəmə naka suatip lan tahmen e kilomita kisil, ¹⁹ kən netəm Isrel tepət kəmotuwa məmə okotehm Mata ne Meri motiləs-ipər nətəligən rəhalau məto-inun katuəto tərət o rəhalau kaka təmimis.

²⁰ Kən nian Mata təməto məmə Iesu tatuwa, in təmətul muwīn məmə otəplan. Məto Meri, in təmatəpələh əm imə.‡

§ 11:6: Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol nəhlan in tatəsaħgin minu lan məmə Lasaros otimis paupən, məto-inun in otol nahatətəən rəhalal təkaskik min nian in otol Lasaros tinəmegəh min e nīmīsən. Əplan-tu ves 14-15. * 11:9: Jon 8:12; 9:5 † 11:11: Nīmīsən rəha netəm kotahatətə e Iesu in tahmen əm məmə kəmotəpil əlu-əlu əm məto-inu ilat kəmos nəmegəhən lilin. Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18 ‡ 11:20: Luk 10:38-42

²¹ Kən Mata təmən-ipən kəm Iesu məmә, “Etəm-iasol, okәмә ik nәмәtatig ikin-u, okol rәhak kaka tәмәsimisән. ²² Mәto io enitun әh mәмә nat naka onakәtapәh-in kәм Uhgın, kән Uhgın otәpanos-ipinә kәм ik.”

²³ Kən Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Rәham kaka otәpanәmegәh mın.”

²⁴ Mata tәмә, “Io ekıtun mәмә Lasaros otәpanәmegәh mın e Namnun Nian, itәм netәmim rafin kәmotimis okotaiir-pa mın.”§

²⁵ Kən Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Io u, io Nәukәti Naiir-pa Minән e Nımisән, kән io mın, io Nәukәti Nәmegәhән. Etәmim itәм in otahatәtә lak, nat әpnapın mәмә in tәmimis, mәto in otәmegәh mın. ²⁶ Kән etәmim itәм tatәmegәh kән mәtahatәtә lak,* in okol tәsimis agın-әhән nian kit ne.† ?Nәkatahatәtә e nәghatән u rәhak?”

²⁷ Mata tән-ipән kәм in mәмә, “Әwah, Iәrәmәrә. Io enatahatәtә lam, mәмә ik Kristo itәм Uhgın tәмән mәмә otahl-ipa. Ik Nәti Uhgın. Ik u inun, әupән netәmim kәmoatән mәмә ik onәpanuwa e nәtueintән.”

Iesu tәmasәk

²⁸ Nian Mata tinән rәkis nәghatән u, kән muwın mәмә otән-ipән kәм pian Meri tuwa. Tәmuwın kән masiwән-in-pән e matәlgın mәмә, “Iәgәtun‡ tinuwa rәkis. Tolkeike mәмә otәplan ik.” ²⁹ Kән nian Meri tәmәto nәghatән u, tәmәtul uәhai әm, matuwın mәмә otәplan Iesu. ³⁰ Iesu in tәsuwamән әh latuәnu, in tatәtul әh-ikin Mata tәmuwın ikin mehm. ³¹ Kән nian netәм Isrel mın u itәм kәmoatәpәlәh imә ilat Meri, moatilәs-ipәр rәhan nәtәligән, kәmotәplan in tәmәtul uәhai әm matuwın ihluә, kән ilat kotuarisig-in. Nikilat tәht mәмә tatuwın e suwit, otasәk.

³² Meri tәmiet-arәpән u ikin Iesu tatәtul ikin, kән nian tәmәplan Iesu, in tәmisin nulin mән-ipән kәм in mәмә, “Etәм-iasol, okәмә ik nәмәtatig ikin-u, kән okol rәhak kaka tәsimisән.”

³³ Nian Iesu tәmәplan mәмә pәtan u ne netәmim mın un ilat min koatasәk, in tәmәto tәrat pik, nikin tifim. ³⁴ Kән in tәmәtapәh olat mәмә, “?Nәmotitәnim hiә?”

Kән ilat kәmotән-ipән kәм in mәмә, “Etәм-iasol, wa-tu mәplan.”

³⁵ Iesu, nahwi nәmtin tәmaiәh.§ ³⁶ Kән netәм Isrel mın u, ilat kotәmә, “Ei, netәmim. !In tәmolkeike pik agın-әh suah u taprәkis!”

§ 11:24: Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wәk 24:15 * 11:26: Jon 3:15 † 11:26:

Mat 25:46 ‡ 11:28: Jon 13:13 § 11:35: Luk 19:41

³⁷ Mæto ilat neen min koatæn mæmæ, “Suah əh in əh aupæn, tæmol-wir iganæmtin əpis. ?Kæn tæhrol mæsæn-iəhauæn Lasaros mæmæ tæsīmīsən?”

Iesu tæmosmegəh min Lasaros

³⁸ Kæn Iesu tæmæto min tærat pik, kæn in tæmuwin əpəh e suwit. Ilat kæmotitənim Lasaros əpəh e nīpəg kəpiel kit, kæn motiləs-ipən min kəpiel kit min motahtosig-in-pən nīpəg kəpiel lan. ³⁹ Kæn Iesu tən-ipən mæmæ, “Otahwin rækis-tu kəpiel.”

Kæn Mata u, wini Lasaros, tən-ipən kəm Iesu mæmæ, “Etəm-iasol, in tinəpien rækis. Kəmitənim tinos nian kuwit rækis.”

⁴⁰ Mæto Iesu tən-ipən kəm in mæmæ, “?Təhrol? ?Ik ninaluin mæmæ emən-ipinə rækis kəm ik mæmæ okəmæ nakahatətə lak kæn onəkəplan nəsanənən asol ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgīn?” ⁴¹ Tol nəhlan, ilat kəmotahwin rækis kəpiel. Kæn Iesu tæmuag-pər kæn mæmæ, “Tata, io iatən tagkiu kəm ik mæto-inu næmæto rækis rəhak nəghatən. ⁴² Kæn ekītun mæmæ e nian rafin, natətə io. Mæto iatən nəghatən u, o netəm min u, itəm koatətul titəlau-in io, mæmæ ilat okotahatətə mæmæ ik nəmah-l-īpa io.”*

⁴³ Kæn əmun, nian Iesu tinən rækis nəghatən u, in təmaun əfəməh mæmæ, “!Lasaros, ətul miet!” ⁴⁴ Kæn Lasaros tæmətul miet, matəmīk mətəmīg əm nīməhan min u itəm kəməlis ətain nelmin ne nelkin ne niganæmtin ne lan. Kæn Iesu tən-ipən kəm ilat mæmæ, “Otīkis rækis nīməhan min əh, pəs in taliwək.”

Netəm-iasol min rəha Isrel kəmotegəs-in suatip mæmæ okotoh Iesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2;

Luk 22:1-2)

⁴⁵ Netəm Isrel itəm kəmotuwa o Meri kæn motehm natimnat min u itəm Iesu tæmol, ilat tepət kəmotahatətə lan. ⁴⁶ Mæto ilat min neen kəmotuwīn o Farisi min, kæn motən-iarəp kəm ilat rafin natimnat min itəm Iesu tæmol. ⁴⁷ Kæn o nat u, Farisi min u ne pris asol min ilat kəmotaskəlim nuəfiminən asol kit rəhalat, kæn ilat kəmotən kəm ilat min mæmæ, “? Okotəhrol nulan? Suah əh tinatol nəmtətin tepət. ⁴⁸ Okəmæ okotapəs əm, tatol nəhlan, kæn netəmim rafin okotahatətə lan, kæn netəm Rom ilat okotuwa motərəkīn Nīmə Rəha Uhgīn ne kantri rəhatat kæn motos-irækis ilau e nelmitat.”

⁴⁹ Kæn ilat kit u, nərgīn u Kaeafas, in pris asol agīn e nup əh. Tol nulan, in təmən mæmæ, “Itəmat nəkotəruru agīn-əh nat u. ⁵⁰ ?Təhrol itəmat nəsotitunən? ?Itəmat nəsotitunən mæmæ təwir məsīn otəmat mæmæ etəmim kitīəh əm otīmīs o netəmim, taprækis-in mæmæ kantri apiəpiə otīmīs?”†

⁵¹ Nian in tinən nəghatən u, in təməsən atipən e nətəligən əm rəhan. In pris asol agīn e nup əh, kæn in təmaupən mən-iarəp

* 11:42: Jon 3:17 † 11:50: Jon 18:14

nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in. Kən in tāmən məmә Iesu in otimis o nosmegəhən netəm Isrel.‡

⁵² Kən mətō rəhan nimisən, sənəmә o nosmegəhən netəm Isrel əm, mətō o nosmægəh minən nenəti Uhgīn min itəm kotan atit e nətueintən, kən mol ilat kotuwa motol kitiaəh əm. § ⁵³ Tol nəhlan, e nian əh, ilat kəmotegəhan-in məmә okotəkəike kegəs-in suatip kit o nohamnuən Iesu. ⁵⁴ Kən o nat u, Iesu təsaliwək-arəp minən ikin min e Jutia, in təmagim ikin-u, muwin əpəh e taon kit, nərgin u Efraim. Taon u, in iuəhkīr əm o ikin taruən-aruən ikin. Kən in mətətig ikin əh, ilat rəhan min netənim.

Netənim kəmoatol əpen-əpenə o nolən lafet rəha Nuhagego-inən

⁵⁵ Tīnatuwa iuəhkīr o nian rəha lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin u, lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən netənim tēpət kīnoatiet ikin pisin pisin min minoatuwa Jerusalem məmә okotol natimnat min məmә ilat okotarətuəh† e niganəmti Uhgīn, paupən un, məpanotuwīn e lafet əh. ⁵⁶ Kən netəm min əh kīnoategəs-in Iesu. Kən nian kəmotuəfimin e Nimə Rəha Uhgīn, kīnoatəpəh-əpəh olat min məmә, “?Kəruru mə Iesu otuwa e lafet u, o kəp?”

⁵⁷ Mətō e nian əh, pris asol min ne Farisi min kəmotələhəu nəghatən kit, məmә okəmә etənim kit titun ikin Iesu tətətig ikin, in otəkəike muwa mən-iarəpən kəm ilat, pəs mopael min kotuwīn motaskəlīm.

12

Meri təmau nelki Iesu e senta
(*Mat 26:6-13; Mak 14:3-9*)

¹ Nian sikis əh-ikin tətətig əh kəpənən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnətəlig-pa min Petani, imə Lasaros ikin. Suah u inu, Iesu in təmol in təmegəh min. ² Kən netənim ikin-u, kəmotol nagwənən kit rəha Iesu. Kən Mata in tos nagwənən, muwa.* Kən Lasaros min əh-ikin e nagwənən əh, ilat Iesu ne, koatəməhl-pən, moatagwən.† ³ Kən Meri təmos senta kit tatər e nuwigi nat, muwa. Senta u, kəmol e noki

‡ **11:51:** Kaiəfəs tolkeike məmә okohamnu Iesu mətō-inu təsolkeikeən məmә netəm Rom okotərəkin kantri rəha netəm Isrel. Mətō, in təmatən aupən nat kit itəm otuwa mol nīpahrienən lan, mətō in təruru nat əh in tatən. Rəhan nəghatən, nīpətin tatəgətun məmә Iesu otəkəike mimis məmә Uhgīn otəsolən nalpinən kəm rəhan netənim o rəhalat təfagə rat min. § **11:52:** Aes 49:6; Jon 10:16 * **11:55:** Eks 12:13,23,27 † **11:55:** Okotarətuəh, nīpətin un, məmә ilat okotafəl wir ilat min, mətō-inu ilat kotitun məmә ilat kotəkimik e niganəmti Uhgīn. * **12:2:** Luk 10:38-42 † **12:2:** Nīpahrienən məmә ilat kəsotəpələhən motagwən. Mətō e nolən rəhalat e nian əh, ilat kotəpīl motisin-pən nuwləlmilat e tepīl, kətagwən.

nato.‡ Senta əh, nəmiəwɪn təwɪr, kən nəmtɪn tiəkis. Kən in təmau nelki Iesu e senta u, kən mafəl e noanun. Nəmiəwi senta u, təmirəfin nɪpəgnoa nɪmə. § 4 Məto etəmim kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, suah un uarisig otəpanegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimir min, in təməhai ron. In təmən məmə, 5 “?Ik nəkəruru nol-salim-in senta u, mos məni lan, kən mos-ipən kəm ian-rat min? Senta u, in tahmen e tri-hanrit tenarius.* 6 In təmən nəhlan, məto sənəmə in tatol nat aɡin e ian-rat min, məto in təmən əm, məto-inu in iakləh. In tatos kətim rəha məni rəhalat, kən nian neen, in tətakləh-in.

7 Məto Iesu təmə, “Əpəs-tu pətan u. Sərəkinən rəhan nətəligən. In təmatələhəu wir senta u, məmə otəu nɪpətik, o nian əh itəm okitənim io lan. 8 Ian rat min, nian rafin itəmat min ilat nəkotatig.† Məto io, okol esatigən nian rafin kitat min itəmat.”

Pris asol min kəmotegəs-in min suatip o nohamnuən Lasaros

9 Kən nian nimanin netəm Jutia kəmotəto məmə Iesu tətətig latuənu Petani, kən ilat kɪnoatuwa ikin. Kəsotuwa əmən məmə okotehm Iesu, məto ilat kotuwa min məmə okotəplan-tu Lasaros u təmimis, kən Iesu tol min təmegəh.‡ 10 Kən əmun, pris asol min, kəmotegəhan-in min məmə okəkəike kohamnu min Lasaros, 11 məto-inun nian netəm Isrel tepət kəmotəplan Lasaros təməmegəh min, kən ilat kəmotəhatətə e Iesu, kən minotapəs rəhalat netəm-iasol min.

*Iesu təmuwa Jerusalem matol əp in məmə in kig
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

12 Kəmən lawigin, nimanin netəmim itəm kəmoatuwa Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən, kəmotəto məmə Iesu tətəliwək minatuwa e taon. 13 Kən tol nəhlan, ilat kəmotiet e taon u, moatəmik nat kit tahmen e nimali nəmil§ moatuwin mə okotəplan Iesu. Kən moatəgət əfəməh moatən məmə,

“!Hosana!”*

!Iərəməərə Uhgɪn tətətig iləu suah u itəm tatuwa e nərgin!

!Iərəməərə Uhgɪn tətətig iləu Kig u rəha netəm Isrel!”†

‡ 12:3: Nato in nat kit nəmiəwɪn tatəpien wir, tahmen e nigpis. § 12:3: Mak 14:3 * 12:5: Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan vatu.” † 12:8:

Dut 15:11 ‡ 12:9: Jon 11:43,44 § 12:13: Nimali nəmil u in nəmtətin rəha nəptən rəhalat ne nol winən e tikimir min rəha netəm Isrel. Okəm-naka ilat kəmoturɪn-urɪn nimali nəmil məto-inu nɪkilat tatəht məmə Iesu in Kristo, kən in tɪnuwa məmə otəmki-rəkis ilat e nərəməərəən rəha netəm Rom. * 12:13: Nəghatən u, “Hosana,” nɪpətɪn ətuatɪp in “Asitu, Uhgɪn, osmegəh itəmat,” məto e nian rəha Iesu, nəghatən u, ilat kəmotəuhlin əm nɪpətɪn məmə, “!Ənwiwi Uhgɪn!” Ves u ilat koatən, in təmisi-pən e Sam 118:25-26. † 12:13: Jon 1:49

¹⁴ Kæn Iesu tæmæplan næti togki kit, kæn tasuæ lan maliwæk matuwîn. Natimnat min u, Naoa Ræha Uhgîn tinæmæn rækis mæmæ,

¹⁵ “Netæm Saeon,‡ itæmat sotæginæn.

!Otæplan-tu! !Kig ræhatæmat tatuwa,

in titasuæ e næti togki maliwæk matuwa!”§

¹⁶ E nian æh, netæmim ræha Iesu ilat kotæruuru nipæti nat u. Mæto uarisig, nian Iesu tinæmegæh min e nimisæn, kæn Uhgîn tinol æp rækis nepætæn ræha Iesu, kæn nikilat tæpanæht mæmæ aupæn, kæmæte rækis næghatæn lan e Naoa Ræha Uhgîn, kænu netæmim kinotol næghatæn min æh tinuwa minol nipahrienæn lan.

¹⁷ E nian Iesu tæmaun-in Lasaros, kæn Lasaros tiet e nipæg kæpiel mæmegæh min, nimanin netæmim tepæt kæmotatig ilat æh-ikin. Kæn ilat æh kæmotætul-aræp minotæn-iaræp natimnat min u in tæmol. ¹⁸ Tol næhlan, netæmim tepæt kæmotuwa mæmæ okotæplan Iesu, mæto-inu koatæto mæmæ in tæmol næmtætin æh. ¹⁹ Kæn Farisi min kinoatæn-æn kæm ilat min mæmæ, “!Otæplan-tu, okol kitat kæsotol agîn-æhæn nat kit. Roiu æh, netæmim rafin e nætuounæn kinoatuarisig-in!”

Netæm Kris neen kæmotolkeike mæmæ okotæplan Iesu

²⁰ Kæn nian netæmim kæmotuwîn Jerusalem mæmæ okotæfak e nian ræha lafet u, kæn netæm Kris neen min æh-ikin ilat min, kæmoatæfak. ²¹ Netæm Kris min u kæmotuwa motehm Filip. Filip in etæm Petsaeta æpæh Kalili. Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Etæm-iasol, iakotolkeike mæmæ ekotæplan Iesu.” ²² Kæn Filip tætul muwîn mæn-ipæn kæm Antru, kæn ilau kæmian muæn-ipæn kæm Iesu.

²³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Roiu æh, Næti Etæmim, ræhan nian tinuwa rækis, mæmæ Uhgîn otol æp ræhan nepætæn æhag-æhag. ²⁴ Nipahrienæn agîn u iatæn kæm itæmat mæmæ, etæmim otækæike mitænim nikuti nat e nisip kæn otimis. Okæmæ tæsimisæn, kæn okol tæsæwiææn kæn mæsoeæn. Mæto okæmæ otimis, kæn otoa-in noan tepæt, tepæt.* ²⁵ Etæm nikin tatæht pik ræhan næmegæhæn e nætueintæn u, in otæmkaræpæn-in. Mæto etæmim itæm nikin tæsæht pikæn næhlan ræhan næmegæhæn e nætueintæn u, in otaskælim wir næmegæhæn ræhan o næmegæhæn lilin.† ²⁶ Etæm tolkeike mæmæ otol wæk ræhak, in otækæike muarisig-in io,‡ kæn okæmæ ikin pæhruæn io ekatig ikin, kæn in min, in otatig ikin-u.§ Kæn etæm tatol wæk ræhak, Tata Uhgîn otisiai-in.”

‡ 12:15: Jerusalem u, kæmotaun-in min mæmæ Saeon, mæto-inun nærgin æh ræha nitot kit itæm kæmilækin-pær taon lan. Saeon u, in nærgi Jerusalem kit min.

§ 12:15: Sek 9:9 * 12:24: 1 Korin 15:36 † 12:25: Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15 ‡ 12:26: Mat 10:38; Luk 14:27

§ 12:26: Jon 14:3; 17:24

Iesu tāməghat-in nīmīsən rəhan

27 Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, nīkik titahmə pīk.* ?Oekahrol min-nulan? Okol esənən məmə, ‘Tata, ohrəkis nahməən itəm tatuwa ron io.’ Natimnat u inu, io emuwa ron. 28 Tata, ik os-ipər atip nərgəm.”

Kən əmun, roiu aɡin-əh, ilat kəmotətə nəwian kit təmiši-pən e neai tatən məmə, “Io eniləs-ipər rəkis nərgək, kən roiu əh, oekiləs-ipər min.”

29 Kən netəmim itəm kəmotətul iuəhkir ron kəmotətə nəwian əh, kən ilat neen kotəmə, “!Netəmim! ?Naka u? ? Kaluəluə kit, o?” Məto neen kotəmə, “Nagelo kit əh tatəghat kəm in.”

30 Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nəwian u, təməsuwamən məmə io ekəto. Məto təmuwa məmə itəmat onəkotətə.† 31 Roiu əh tīnol nian itəm Uhgīn otakil nolən rəha netəmim e nətueintən. Roiu əh, in otoh-iahau nəsanənən rəha Setan,‡ iəramərə rəha nətueintən u.§ 32 Nian katiləs-ipər io ilis,* kən io oekiuw-pa netəmim rafin kotuwa ron io.”† 33 E nəghatən u, in tīnuhapik e nīmīsən rəhan.‡

34 Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in motən məmə, “Itimat enotətə rəkis e Lou rəhatat, məmə nian Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa tuwa, in otətətiɡ lilin əm, matuwīn namnun tīkə.§ ?Təhrol ik nakatən məmə netəmim okotəkəike motiləs-ipər Nəti Etəmim? ?Məto Nəti Etəmim u, in pah?”

35 Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəhag-əhagən u, tətətiɡ otəmat o nian təkəku əm. Kən nian nəhag-əhagən u tətətiɡ otəmat, itəmat nəkotəkəike motaliwək lan. Okəmə kəpə, kən napinəpən otirəfin itəmat. Kən etəmim itəm tətəliwək e napinəpən, in təruru ikin in tatuwīn ikin. 36 Nian nəhag-əhagən u tətətiɡ əh otəmat, itəmat nəkotəkəike motahatətə e nəhag-əhagən u məmə itəmat nakotuwa nenəti nəhag-əhagən.”*

Netəm Isrel ilat kəməsotahatətəən e Iesu

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u kəm ilat, kən magim məpəs ilat muwīn matəhluəiɡ. 37 Nat əpnəpīn məmə in

* 12:27: Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21 † 12:30: Eks 19:9; Jon 11:42

‡ 12:31: Nat əpnəpīn məmə nīmīsən rəha Iesu təmol məmə okəm-naka Setan təmol win, məto nīpahrienən məmə in təsol winən. Əplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Əpən 12:8-9. § 12:31: Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4;

Efes 2:2, 6:12 * 12:32: E naoa rəha Jon, tatəghat-in nəghatən u “katiləs-ipər io ilis” nian tēpət. Kən in nīpətīn kəiu. Nian tatən “katiləs-ipər io ilis,” nīpətīn kit in tatəghat-in nīmīsən rəha Iesu e nig kəməluəu. Kən nīpətīn kit min, e nig kəməluəu əh, in tatəgətun nəwīrən əsol ne nepətən əsol rəha Iesu. † 12:32: Jon 3:14; 6:44;

8:28 ‡ 12:33: Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 § 12:34: Netəmim nīkīlat tataht ves min əh, tahmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nīkīlat təsəhtən ves min itəm koatən məmə Kristo in otaupən mīmīs.

* 12:36: Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5

tinol rækis nãmtãtin tepãt e niganãmti netãm Isrel, mãto ilat kãsotahatãtãen lan. ³⁸ Ien rãha Uhgìn u Aesea, tãmaupãn matãghat-in rãhalat nolãn. Kãn nat u tãmuwa mãmã otol nãghatãn rãhan tuwa mol nĩpahrienãn lan. In tãmãn mãmã, “?Iãrãmãrã, pah otahatãtã e nãghatãn rãhatimat?

?Ekoatãn-iarãp, kãn pah otahatãtã lan?

?Kãn Iãrãmãrã otol ãp kãm pah nahgìn itãm tãsanãn pik o nosmegãhãn?”†

³⁹ Kãnu ilat kotãruru nahatãtãen lan mãto-inu tahmen-pãn ãm mãmã Aesea tãmãn-iarãp min aupãn mãmã,

⁴⁰ “In tãmol ilat mãmã niganãmtilat otãpis.

Okãmã tãsãpisãn, kãn ilat okotãplan nat kãn motitun.

Kãn in tinahtosig-in rækis nikilat.

Okãmã tãsolãn, kãn ilat okotenatig kãn motitun nãuhlinãn nãtãligãn rãhalat, kãn motahatãtã lak, ekol nãmegãhãn rãhalat tuwiwi min.”‡

⁴¹ Ien rãha Uhgìn, Aesea u aupãn, tãmãn nulan mãto-inun in tãmãplan nepãtãn ãhag-ãhag rãha Iesu, kãn tol nãhlan, in tatãghat-in. §

⁴² Kãn mãto, netãm-iasol min tepãt mãsin, ilat min kãmotahatãtã e Iesu. Mãto ilat koatãgin nãn-iarãpãn mãmã ilat kãmotahatãtã lan, mãto-inun koatãgin Farisi min mãmã okotahl-iarãp ilat e nimã rãha nuãfiminãn, ⁴³ mãto-inu netãm iasol min u, ilat kotolkeike pik mãmã netãmim okotãnwiwi ilat, taprækis-in mãmã Uhgìn nĩkin otãgien olat.

Nãghatãn rãha Iesu titun nakilãn nolãn rãha netãmim

⁴⁴ Kãn Iesu tãmagãt ãfãmãh mãmã, “Etãmim itãm tãtahatãtã lak, sãnãmã tãtahatãtã pisin ãm lak, mãto tãtahatãtã min e Uhgìn itãm tãmahl-ipa io. ⁴⁵ Kãn etãmim u itãm tãmãplan io, sãnãmã tãmãplan ãm io. In tãmãplan min Uhgìn u tãmahl-ipa io.* ⁴⁶ Io u nãhag-ãhagãn.† Emuwa e nãtueintãn u, mãmã etãmim itãm otahatãtã lak, otãsatigãn e napinãpãn. ⁴⁷ Etãmim itãm tatãto rãhak nãghatãn, mãsolãn, okol esãn-iarãpãn rãhan nalpinãn, mãto-inun emãsuwãmãn e nãtueintãn u mãmã ekãn-iarãp nalpinãn rãha netãmim. Mãto emuwa mãmã ekosmegãh ilat.‡ ⁴⁸ Mãto etãmim itãm tatãuhlin-pa mãntãan kãm io, mãsosãn rãhak nãghatãn, nat kit ãh-ikìn tãtatig mãmã in otãn-iarãp rãhan nalpinãn. O Nãmnun Nian, nãghatãn min u rãhak, ilat okotãn-iarãp nalpinãn rãhan. § ⁴⁹ Tol nãhlan mãto-inu nãghatãn min u, sãnãmã rãhak pisin ãm, mãto Tata Uhgìn u tãmahl-ipa io, kãn in tãmãn mãmã ekãkãike muwin mãn nãhlan, kãn mol nãhlan.* ⁵⁰ Kãn io enãmitun rækis mãmã

† 12:38: Aes 53:1; Rom 10:16 ‡ 12:40: Aes 6:10 § 12:41: Aes 6:1-4 * 12:45: Jon 14:8-9 † 12:46: Jon 1:4 ‡ 12:47: Jon 3:17 § 12:48: Jon 5:45 * 12:49: Jon 14:31

nəghatən min u, itəm in təmən-ipa kəm io, nəmegəhən lilin tətətig lan. Kən tol nəhlan, nəghatən min u iakatən ilat, Tata Uhgîn təmən-ipa kən mægətun io elat, məmə ekən mihin.”

13

Iesu təmau nelki rəhan netəmim

¹ Tīnuwa mətoarus nian netəm Isrel kotol lafet lan, lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnitun məmə rəhan nian tīnuwa rəkis məmə otiet e nətueintən u, muwīn mehm Tata Uhgîn.* Nian rafin in təmatolkeike pik rəhan netəmim u kotatig e nətueintən, kən məto roiu in tatəgətun əsas rəhan nolkeikeən rafin kəm ilat. ² Tīnehnaipən, Iesu ne rəhan netəmim min kəmoatagwən, kən Setan tīnatos-ipən-os-ipən rəkis kəm Jutas Iskariot, nəti Saimon, məmə in otosalim-in Iesu tuwīn e nelmi tikimīr min rəhan. ³ Iesu təmītun məmə Tata Uhgîn təmələhəupən rəkis natimnat rafin u e nelmin,† kən tīnitun min məmə in təmisi-pən o Uhgîn, kən in otəpanitəlig-pən min o Uhgîn. ⁴ Tol nəhlan, in təmətul, kən mapeg rəkis rəhan sot asol, kən mətəut-in tawil kit. ⁵ Kən mīləs pesin kit, mətu-pən nəhau lan, kən əmun mətuoun mətau nelki rəhan min netəmim, kən mətəfəl e tawil, tawil u itəm in tatətəut-in.

⁶ Təmōl mihin, muwīn e Saimon Pita, kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “? Iərəməərə, təhrol? Təsəwīrən məmə ik onakau nelkək.”

⁷ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu ik nəkəruru nīpəti nat u io iatol, məto uarisig un, onəpanitun nīpətin.”

⁸ Kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “Okol nəsauən nelkək nian kit ne.”

Məto Iesu təmə, “Okəmə ekəsauən nelkəm, kən okol ik nəkəsuwamən mol rəhak etəmim.”

⁹ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “! Iərəməərə, okəmə tol nəhlan, kən onasauən əm nelkək, məto onakau min nelmək ne rəhk-kapəl!”

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “! Kəp! Etəm un tinaig rəkis, in tīnəruən rəkis, tīnahmen. Təwīr əm məmə okəsau minən nīpətin; məto io oekəike mau min əm nelkin. Itəmat nīnotəruən rəkis. Məto sənəmə itəmat rafin agin-əh.”‡ ¹¹ Iesu tīnitun rəkis məmə ilat pah un otegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimīr min. Tol nəhlan, kən in tən məmə, “Sənəmə itəmat rafin agin-əh.”

¹² Nian Iesu tīnau rəkis nelki rəhan netəmim min, kən muwīn min e rəhan napən, kən muwīn min məpələh e nəmeen e tepil. Kən əmun mətapəh olat məmə, “? Itəmat nəkotitun nīpəti nat u emol roiu agin etəmat? ¹³ Itəmat nakotaun-in

* 13:1: Jon 16:28 † 13:3: Mat 28:18 ‡ 13:10: Jon 13:18

io mämə İəgätun ne İərämərə, kən tətuatip əm nulan, məto-inun nıpahrienən mämə io u, rəhatəmat İəgätun ne rəhatəmat İərämərə.

¹⁴ “Məto-inu io, io u rəhatəmat İərämərə ne io İəgätun rəhatəmat, kənu io ekau nelkitəmat, kənu itəmat mın, onəkotau nelkitəmat mın. § ¹⁵ Io emol məgätun itəmat lan, mämə itəmat onəkotol nolən kitiah əm, mämə inu, emol mihin etəmat. ¹⁶ Nıpahrienən ağın u iatən-ipinə kəm itəmat mämə, iolwək kit, in təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol, kənu iahlipən in təsaprəkis-inən etəm titahləpis.* ¹⁷ Roiu əh, itəmat nəkotitun wır natimnat mın u. Kən o nat u, okəmə nəkoatol nulan, kən itəmat onəkotos nəwırən o Uhgın.†

¹⁸ “Io esənən itəmat rafın.‡ Io ekıtun wır itəmat mın un itəm io emıtəpun itəmat. § Məto nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgın, otəkəike muwa mol nıpahrienən lan. Nəghatən u tatən mämə, ‘Etəmim u, aıpən itımlau ematuagwən kələh e plet kitiah, məto roiu, in tınəuhlin rəhan nətəligən, mınatol noa kəm io.’* ¹⁹ Io iatən-iarəp natimnat mın u kəm itəmat u-roiu, nian okəsölən əh. Məto nian okatol, kən itəmat onəkotahatətə lak, mämə Io u inu.† ²⁰ Nıpahrienən ağın u iatən-ipinə kəm itəmat mämə, etəmim pah itəm tatos rəhak iahləpis kən nıkin tagien ron, tahmen-pən əm mämə in tatos mın io, kən nıkin tagien ron io. Kənu etəmim itəm tatos wır io, kən nıkin tagien ron io, tahmen-pən əm mämə in tatos wır mın rəhak Tata, kən nıkin tagien ron.”‡

Iesu təmən-iarəp mämə Jutas in otegəhan-in-pən in e nelmi tikimır mın

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21;

Luk 22:21-23)

²¹ Nian Iesu tınən-iarəp rəkis nəghatən əh, kən nıkin təməfigəm pik, kən in təmə, “Nıpahrienən ağın u iatən-ipinə kəm itəmat mämə, itəmat kit u ikin-u, otegəhan-in-pən io e nelmi tikimır mın rəhak.”

²² Kən rəhan netəmim mın kəmotətag-pən motəplan ilat mın. Nıkilat natəht mämə kəruru mämə in tatən pah. ²³ Kən ilat kit u itəm Iesu in tolkeike pik, § in tatəmahl* iuəhkır əm o Iesu. ²⁴ Kən Saimon Pita, in təmasgəwin-pən anion kəm in mämə, “Ətapəh-tu ron, mämə etəmim pah əh in tatən.”

²⁵ Kən suah əh təmieu-iəu muwa iuəhkır o Iesu, kən mətapəh ron mämə, “?İərämərə, pah un nakatən?” ²⁶ Kən Iesu təmə, “Io

§ 13:14: 1 Pita 5:5 * 13:16: Luk 6:40 † 13:17: Mat 7:24,25; Luk 11:28;

Jem 1:25 ‡ 13:18: Jon 13:10 § 13:18: Jon 15:16 * 13:18: Sam 41:9

† 13:19: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ 13:20: Mat 10:40; Jon 17:18

§ 13:23: Etəmim itəm naoa u tatən, in Jon u itəm tətəpil iuəhkır o Iesu. In u, itəm

Iesu tolkeike pik, məto in təməte naoa u, kən məsənən nərgin. * 13:23: E nolən

rəhalat e nian əh, ilat kotəmahl nəhlan moatəgəwən.

ekamkas p̄iret m̄asin, k̄anu meer-p̄an e sup, k̄an mos-ip̄an k̄am in, k̄anu suah u, inun.” K̄an amun, in t̄amamkas p̄iret kit, meer-p̄an e sup, k̄an mos-ip̄an k̄am Jutas, n̄ati Saimon Iskariot. ²⁷ K̄an Jutas t̄amos p̄iret un. K̄an Setan tinalpin r̄ahan n̄at̄aligan.

K̄an Iesu t̄an-ip̄an k̄am in m̄am̄a, “Nat u nak̄am̄a nakol, uw̄in ūhai am mol.”^{†‡} ²⁸ Net̄amim min un r̄aha Iesu it̄am kot̄amahl tit̄alau e tep̄il moatagw̄an, ilat k̄asotitun̄an m̄am̄a Iesu t̄am̄an-ip̄an n̄aghat̄an u k̄am in o naka. ²⁹ Jutas in titahtu k̄atim r̄aha m̄ani r̄ahalat, k̄an ilat neen n̄ikilat t̄aht m̄am̄a Iesu t̄am̄an-ip̄an k̄am in m̄am̄a otuw̄in mos-n̄amt̄in nagw̄an̄an neen n̄igilat o lafet, o ok̄am-naka tatuw̄in otos-ip̄an m̄ani neen k̄am ian-rat min. § ³⁰ K̄an nian Jutas t̄amos r̄akis p̄iret u, t̄am̄atul m̄iet ūhai am. K̄an tinap̄in̄ap̄ r̄akis.*

Iesu t̄am̄an n̄aghat̄an wi kit m̄am̄a okotol

³¹ Nian Jutas tin̄iet r̄akis, k̄an Iesu t̄am̄a, “Roiu ah, Uhḡin tinat̄il̄as-ip̄ar n̄arḡi N̄ati Et̄amim, † k̄an N̄ati Et̄amim tinat̄il̄as-ip̄ar n̄arḡi Uhḡin. ³² M̄ato nian N̄ati Et̄amim tinol ap̄ r̄akis nep̄at̄an r̄aha Uhḡin, k̄an Uhḡin atip̄ am in otol ap̄ min nep̄at̄an r̄aha N̄ati Et̄amim. K̄an in otol am hūa roiu am. ‡

³³ “Nen̄atik min, okol esatigan tuw̄ah kitat min it̄amat. K̄an it̄amat on̄apanoteḡas-in io, m̄ato io iakat̄an min am n̄aghat̄an kit̄iah am k̄am it̄amat u-roiu, it̄am emat̄an-ip̄an k̄am net̄amiasol min r̄aha Isrel aup̄an. Emat̄an-ip̄an k̄am ilat m̄am̄a, ‘Ikin ah ekatuw̄in ikin, it̄amat n̄akot̄aruru nuw̄in̄an ikin.’ §

³⁴ “Io iat̄an-ip̄in̄a n̄aghat̄an wi kit k̄am it̄amat m̄am̄a n̄akot̄ak̄aike moatol.* It̄amat n̄akot̄ak̄aike motolkeike it̄amat min. † Tahmen-p̄an am m̄am̄a io emolkeike mihin it̄amat, k̄anu e nol̄an kit̄iah am, it̄amat n̄akot̄ak̄aike motolkeike it̄amat min. ‡

³⁵ K̄an ok̄am̄a nakolkeike nulan it̄amat min, k̄an net̄amim rafin okotitun̄ m̄am̄a it̄amat r̄ahak min net̄amim.” §

Iesu t̄am̄an-iar̄ap̄ m̄am̄a Pita ot̄apan̄an m̄am̄a in t̄aruru Iesu

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ K̄an Saimon Pita t̄atap̄ah ron m̄am̄a, “? Īer̄am̄ar̄a, ik on̄akuw̄in hīa?”

K̄an Iesu t̄an-ip̄an k̄am in m̄am̄a, “Ikin ah io ekatuw̄in ikin, ik n̄ak̄aruru n̄at̄au-pa-m̄an io roiu, m̄ato uarisig un, on̄apanuwa.”* ³⁷ K̄an Pita t̄atap̄ah ron m̄am̄a, “? Īer̄am̄ar̄a, oek̄as̄et̄au-p̄an̄an ik u-roiu o naka? Io, n̄ikik tagien am m̄am̄a

† 13:27: Luk 22:3 ‡ 13:27: Setan: Əplan e tiksonari. § 13:29: Jon 12:5-6

* 13:30: Luk 22:53 † 13:31: Jon 12:23 ‡ 13:32: Jon 17:1-5 § 13:33:

Jon 7:33-34 * 13:34: Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11 † 13:34: Lev 19:18; 1 Tes

4:9; 1 Pita 1:22 ‡ 13:34: Efes 5:1-2; 1 Jon 4:10-11 § 13:35: 1 Jon 3:14; 4:20

* 13:36: Jon 14:2

ekimis ron ik.”³⁸ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Ik nakæmæ nikim tagien æm mæmæ onakimis ron io? Nipahrienæn agin u iatæn kæm ik mæmæ, mænig otæsimmænæn æh, kæn ik onakæn mau kisil mæmæ nækæruru io.”†

14

Iesu in Suatip o nuwinæn o Tata Uhgîn

¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nikitæmat tæsahtmææn. Itæmat nækotækæike motahatætæ e Uhgîn,* kæn motahatætæ min lak. ² E nimæ ræha Tata ræhak, noan tepæt æh-ikin. Nægheatæn u in nipahrienæn. Okæmæ tæsol mihinæn, okol enæn-ipinæ rækis kæm itæmat. Roiu æh, io ekatuwin, ekol æpen-æpenæ ræhatæmat.† ³ Kæn mæto-inu ekuwin mol apen-pena otæmat, kæn io oepanitælig-pa min mos itæmat nakotuwa moatætig kitat min io,‡ mæmæ itæmat onækotætig ikin-u itæm io min iakætætig ikin.§ ⁴ Ikin æh iakatuwin ikin, itæmat ninotitun rækis suatip ræhan.”

⁵ Mæto Tomas tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iæræmæ, itimat ekotæruru ikin-un nakatuwin ikin. ?Ekotæhrol nulan motitun suatip tatuwin ikin æh?”

⁶ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Io u,* suatip ron.† Kæn io un, næukæti nipahrienæn,‡ kænu io un, næukæti næmegæhæn.§ Etæmim ki† okol tæsuwamæn o ræhak Tata okæmæ io ekæsosæn in muwin.* ⁷ Okæmæ næmotitun io, kæn næmotitun min ræhak Tata.† Kæn tol næhlan, tætuoun roiu, ninotitun rækis in, kæn minotæplan.”

⁸ Kæn Filip tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iæræmæ, awi ægætun-tu Tata Uhgîn kæm itimat. Nat æm u inu, itimat ekotolkeike.”‡

⁹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Filip, io emætætig tæfæmæh kitat min itæmat. Mæto ik nækæruru æh io. Etæmim itæm tatæplan io, in tatæplan Tata Uhgîn.§ ?Tæhrol ik nakatæn mæmæ, ‘Awi, ægætun Tata Uhgîn kæm itimat?’* ¹⁰ ?Ik næsahatætææn mæmæ iakætig e Tata Uhgîn, kænu Tata Uhgîn tætætig lak?† Nægheatæn min u iakatæn kæm itæmat, sænæmæ ræhak æm. Tata Uhgîn u, nian rafin, tætætig lak, inun in tatol ræhan min u wæk. ¹¹ Itæmat onækotæike motahatætæ lak nian io iatæn mæmæ iakætætig e Tata Uhgîn, kænu Tata Uhgîn tætætig lak. Mæto okæmæ kæpæ, tæwir mæmæ nakotahatætæ lak o næfigæmæn ræha næmtætin min itæm ematol.‡ ¹² Nipahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mæmæ,

† 13:38: Jon 18:27 * 14:1: Sam 4:5 † 14:2: Hip 11:16 ‡ 14:3: 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § 14:3: Jon 12:26 * 14:6: Jon 6:35 † 14:6: Jon 10:9; Hip 10:20 ‡ 14:6: Jon 1:14 § 14:6: Jon 1:4 * 14:6: Wæk 4:12 † 14:7: Jon 1:18; 1 Jon 2:23 ‡ 14:8: Eks 33:18 § 14:9: Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3 * 14:9: Jon 1:18; 10:30; 12:44-45; 13:20 † 14:10: Jon 14:20; 10:38; 17:21 ‡ 14:11: Jon 5:36; 10:38

etāmim itəm tətahatətə lak, in otol nolən wək min un itəm io ematol. § Əwəh, in otol nolən wək tər təhmin min taprəkis-in wək min un itəm io emol, mətō-inun io oekatuwin o Tata Uhgın. ¹³ Io Nətin, kən okəmə nakoteasiə-in nat kit e nərgək, nat əpnəpin okəmə nakoteasiə-in nat naka, io epanol, * məmə wək u rəha Nətin otıləs-ipər nərgi Tata Uhgın. ¹⁴ Kən okəmə onəkoteasiə-in nat kit ron io, e nərgək, kən io ekol.”

Iesu təmən məmə Narmın Rəha Uhgın otuwa

¹⁵ Kən Iesu təməghat əh matuwin, matən məmə, “Okəmə itəmat nakotolkeike io, kənu itəmat onəkotol nəghatən rəhak. † ¹⁶ Kən io, oekesiə o Tata Uhgın məmə in otahl-ipa Iasitu ‡ kit min otəmat. Kən in otətətig lilin itəmat min. ¹⁷ Suah un inun, in Narmın rəha Nıpahrienən. § Netəmim rəha nətueintən u, okol kəsotosən in e nikilat, * mətō-inu ilat kəsotəplanən in, motəruru in. Mətō itəmat, nəkotitun in, mətō-inun in tətətig itəmat min. Kən in otəpanatig e nikitəmat.

¹⁸ “Nian io ekiet etəmat, okol esapəsən itəmat nəkotatig pişin əm, tahmen e suakəlh. Io epanitəlig-pa min otəmat. ¹⁹ Otəsuwəhən, netəmim rəha nətueintən u ilat okəsotəplanən io. Mətō itəmat onəpanotəplan io. † Kən mətō-inun io epanəmegəh, itəmat min onəpanotəmegəh. ‡ ²⁰ O nian rəha natimnat min u, kən itəmat onəkotitun məmə iakətətig e rəhak Tata. § Kən itəmat nəkotatig lak, kənu io ekətətig etəmat.

²¹ “Etəmim itəm təmos wir nəghatən rəhak, kən matol, etəmim u inun in tolkeike io. Kən etəmim itəm tolkeike io, rəhak Tata in otolkeike min in. * Kən io min oekolkeike in. Kən io oekol əp io kəm in, məmə in otitun əsas io.”

²² Kən Jutas u, (sənəmə Jutas Iskariot, mətō iahunin kit), in təmətapəh ron məmə, “?İərəmərə, ik onakahrol nulan kən mol əp ik kəm itimat əm, mətō onəsol əpən ik kəm netəmim rəha nətueintən?” †

²³ Mətō Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Etəmim itəm tolkeike io, in otatol nəwiak, kənu rəhak Tata in otolkeike in. Kənu io ne rəhak Tata, itimlau ekueia mətuatig itiməhal min. Kən itimlau ekioal imatimlau əh-ikin. ‡ ²⁴ Etəmim itəm təsolkeikeən io, in təsolən nəwiak. Nəghatən min u itəm nəmotətō ematən, eməsən atipən ilat. Mətō emos ilat o rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io ekuwa. §

§ 14:12: Luk 10:17 * 14:13: Mat 7:7 † 14:15: Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6 ‡ 14:16: Jon 14:26; 15:26; 16:7 § 14:17: Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6 * 14:17: 1 Korin 2:14 † 14:19: Jon 16:16 ‡ 14:19: Jon 6:57 § 14:20: Jon 10:38; 17:21 * 14:21: Jon 16:27; 1 Jon 2:5 † 14:22: Wək 10:41 ‡ 14:23: Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol Əpən 21:3 § 14:24: Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50

25 “Io iatən-iarəp nəghatən mīn u kəm itəmat nian etatig əh kitat mīn itəmat. 26 Məto Narmin Rəha Uhgīn u, in Iasitu, itəm Tata Uhgīn otahl-ipa e nərgək, in otəgətun itəmat e natimnat mīn rafin. Kən in otatol itəmat məmə nikitəmat otatəht natimnat mīn u itəm iatən kəm itəmat, məsotaluinən.*

27 “Roiu əh tīnuəkīr məmə io oekapəs itəmat. Io iatələhəu nəməlinuən rəhak tətatig otəmat.† Kənu nəməlinuən u, itəm iakatos-ipinə, təsahmenən e nəməlinuən itəm nətueintən u tatos-ipinə. Itəmat, nikitəmat təsahmənən kən məsotəginən. 28 Itəmat ninəmotətə rəkis rəhak nəghatən, emən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘Io oepanapəs itəmat, məto uarisig, oepanitəlig-pa mīn otəmat.’ Okəmə nakotolkeike pahrien io, kən nikitəmat otagien əm məmə nəkotəplan io iakatuwin o rəhak Tata, məto-inu in ilis taprəkis-in io. 29 Io iatən-iarəp rəkis əm natimnat mīn u kəm itəmat u-roiu, nian ilat kəsotolən əh, məmə nian ilat kīnotuwa moatol nīpahrien lan, kən itəmat onəkotahatətə lak. 30 Roiu əh, okol esəghatən təfəməh mīn kəm itəmat, məto-inun Setan u iərəməərə rəha nətueintən u,‡ in tīnatuwa. In təsosən nəsanənən məmə otol win lak. 31 Məto io iatol ətuatip əm nəwia Tata Uhgīn məmə netəmim rəha nətueintən okotitun məmə io ekolkeike in.§

“Itəla, pəs kotətul motagim ikin-u, moatuwin.”

15

Iesu in tahmen e nəukət nig pahrien

1 Kən Iesu tatən məmə, “Io un,* io ekahmen e nokət nig pahrien. Kən rəhak Tata in tahmen e etəmim itəm tatitasilin nig u.† 2 Nelmi nig mīn rafin itəm kəsotoeən, in tatətə rəkis ilat, kən nelmi nig mīn rafin u itəm koatə, in tətəfəl wir ilat,‡ məmə ilat okotə-in noalat tepət.§ 3 Itəmat nəkotahmen e nelmi nig u. Kən io enafəl wir rəkis itəmat e nəghatən mīn itəm iatən-ipinə kəm itəmat.* 4 Otəper-ipa lak,† kən io oekəper-ipən etəmat. Nelmi nig otəsəeən okəmə in təsəper-ipənən e nəukətīn. E nolən kitiəh əm, itəmat okol nəmegəhən rəhatəmat təsəe-inən noan okəmə nəsotəper-ipamən lak.‡

5 “Io u, io nokət nig. Kən itəmat nelmi nig mīn, nelmi nig mīn itəm koatətul-pən wir lak, moatəper-ipa. Nəmegəhən rəha etəmim itəm tatəper-ipa lak kən iatəper-ipən lan, in otəe-in noan tepət. Məto itəmat u, okəmə nəsotəper-ipamən lak, okol nəsotolən nat kit.§ 6 Okəmə etəmim təsəper-ipamən

* 14:26: Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 † 14:27: Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7 ‡ 14:30: Jon 12:31 § 14:31: Jon 10:18; 12:49 * 15:1: Jon 6:35 † 15:1: Aes 5:1-7 ‡ 15:2: Hip 12:5-11 § 15:2: Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11 * 15:3: Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † 15:4: Jon 6:56 ‡ 15:4: Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56. § 15:5: Fil 4:13

lak, in tahmen e nelmi nig kit, itəm kınəra kin kən tınapə rəkis. Nelmi nig min tol nəhlan, kitun nəmikən kəra kin-pən e nigəm, kuwaan ətip.* 7 Okəmə itəmat nakotəper-ipa lak, kən nəghatən min rəhak kotəper-ipən etəmat, nat naka itəmat nakotolkeike, nəkotitun neasiə-inən. Kən Uhgın otol kəm ik.† 8 Nian nəmegəhən rəhatəmat otoa-in noan tēpət,‡ nat əh in tatıləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən e nolən u, tatəgətun məmə itəmat rəhak min netəmim.§

9 “Tata Uhgın in tolkeike pik io. E nolən kitəh əm, io ekolkeike mihin itəmat. Otəper-ipən e rəhak nolkeikeən. 10 Okəmə itəmat nəkoatol rəhak nəghatən,* kən onəkotəper-ipa e rəhak nolkeikeən, tahmen ətuatip əm mə inun io emol nəghatən min rəha Tata Uhgın, kən iatəper-ipən e rəhan nolkeikeən. 11 Io ematən-iarəp nəghatən min u kəm itəmat, məmə nikitəmat otətagien, tahmen əm məmə io niki kətətagien. Kənu nikitəmat otətagien otətagien mərioah.† 12 Itəmat nəkotəkəike moatol nəghatən u rəhak. Tatən məmə itəmat onəkotolkeike itəmat min, tahmen əm məmə io ekolkeike mihin itəmat.‡ 13 Suah kit tikə itəm tolkeike pik in kit taprəkis-in etəmim un itəm tategəhan-in rəhan nəmegəhən məmə otosmegəh in min neen.§ 14 Kən okəmə itəmat nəkotol natimnat min u iatən kəm itəmat, tatəgətun məmə itəmat un, io min neen. 15 Io oesaun-in minən itəmat məmə iolwək min rəhak, məto-inun etəm tatol wək, in təruru natimnat min itəm rəhan etəm-iasol tatol. Məto roiu əh, io ekaun-in itəmat, məmə io min neen, məto-inun natimnat min rafin u itəm eməto o rəhak Tata, enən-iarəp rəkis kəm itəmat.* 16 Itəmat nəməsotitəpunən io, məto io emitəpun itəmat.† Kən io emələhəu-pən itəmat məmə itəmat onəkotuwın motol wək, kən wək rəhatəmat otoa-in noan.‡ Kən noan un, in otətətig. Tol nəhlan, kən okəmə nakoteasiə-in natimnat min kəm Tata Uhgın e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat. 17 Iatos-ipinə nəghatən kit kəm itəmat in tol nulan. Itəmat onəkotəike motolkeike itəmat min.”§

Netəmim rəha nətueintən, ilat koatətəhau netəmim rəha Iesu

18 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat, nikitəmat otəkəike muwəh məmə aypən, ilat kəmotətəhau mihin io.* 19 Okəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u, kən netəmim rəha nətueintən okotolkeike itəmat, məto-inu rəhalat u itəmat. Məto sənəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u. Io eniməitəpun rəkis itəmat, kən mos-irəkis itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netəmim

* 15:6: Mat 3:10 † 15:7: Mat 7:7 ‡ 15:8: Kal 5:22-23 § 15:8: Jon 8:31

* 15:10: Jon 14:15 † 15:11: 1 Jon 1:4 ‡ 15:12: Jon 13:34 § 15:13: Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16 * 15:15: Jon 8:26 † 15:16: Jon 13:18 ‡ 15:16: Jon 15:5

§ 15:17: Jon 15:12 * 15:18: Aes 66:5; 1 Jon 3:13

rəha nətueintən, kotetəhau itəmat.† 20 Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u emən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, 'Iolwək əm kit, təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol.'‡ Kən mətə-inu netəm rəha nətueintən u, ilat koatol tərət agin ron io, kən tol nəhlan, ilat okotol nolən kitəh əm etəmat.§ Okəmə ilat kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat nəghatən. Mətə ilat kəməsotol agin-əhən rəhak nəghatən min. 21 Ilat okotol natimnat min nulan etəmat, mətə-inun itəmat rəhak min netənim.* Ilat okotol nəhlan, mətə-inu ilat kotəruru Uhgīn itəm təmahl-ipa io.†

22 "Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat nolən rat min. Mətə kəmoatəuhlin məntalat ron io moatəpəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.‡§ 23 Etənim itəm tetəhau io, in tetəhau min rəhak Tata. 24 Emuwa mol wək min u e niganəmtilat itəm kol etəm pişin kit təməsolən. Tol nəhlan, ilat kəmotitun məmə pah u io. Kən nat əpnəpin kəmotitun io, mətə koatetəhau io, kən tol nəhlan məmə koatetəhau min rəhak Tata. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.* 25 Mətə natimnat min əh otəkəike mol nəhlan, kən mol məmə nəghatən u otuwa pahrien itəm netəm aupən kəmotətə rəkis e naoa rəha Lou. Rəhalat u Lou tatən məmə, 'Io esolən nat kit elat, mətə ilat kotetəhau agin-əh io, moatol timəht kəm io.'†

26 "Mətə nian Iasitu otuwa, in otatən-iarəp io. Narmin rəha Nipahrienən u, tatisi-pən o Tata Uhgīn.‡ Io ekahl-ipa in tuwa otəmat. 27 Kənu itəmat min, onəkotəkəike motən-iarəp io,§ mətə-inu itəmat noatatig kitat min io e nətuounən e wək rəhak muwa mətəarus-pa u-roiu.

16

1 "Io enatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətəən otəseiuiəən. 2 Ilat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nimə min rəha nuəfiminən rəhalat;* kən nipahrienən agin, nian əh-ikin tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nikilat təht məmə ilat koatol wək wir kit rəha Uhgīn.† 3 Ilat okotol natimnat min u, mətə-inun ilat kotəruru Tata Uhgīn, kən

† 15:19: Jon 13:16; 17:14 ‡ 15:20: Jon 13:16 § 15:20: 2 Tim 3:12 * 15:21: Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41; 1 Pita 4:14; Nol Əpən 2:3

† 15:21: Jon 16:1-3 ‡ 15:22: Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § 15:22: Iesu tinuwa kən mol əp rəhalat nolən rat, kən mol saatip o nikisən ilat e tafaga rat. Mətə netənim rəha nətueintən kotetəhau məmə Iesu tatol əp nolən rat rəhalat. Tol nəhlan, ilat kotəpəs in kən moatitəpun napinəpən maprəkis-in nəhag-əhəgən (3:19-21; 9:39-41). * 15:24: Jon 5:36; Mat 11:20-24 † 15:25: Sam 35:19; 69:4

‡ 15:26: Jon 14:26 § 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14 * 16:2: Jon 9:22; 12:42 † 16:2: Wək 26:9-10

motəruru min io.‡ 4 Məto io ekaupən matən-iarəp natimnat min u kəm itəmat. Kən nian ilat kinotətuoun minatol etəmat, kən nikitəmat otuəh məmə io enəmən rəkis natimnat min u kəm itəmat.”

Wək min itəm Narmın Rəha Uhgın otəpanol

Kən Iesu təghat əh matuwın, matən məmə, “Io eməsən-iarəpən natimnat min u kəm itəmat aupən, məto-inu emətətig kitat min itəmat. 5 Məto roiu ekitəlig-pən min o rəhak Tata itəm təməhl-ipa io, məto itəmat kit təsətapəhən ron io məmə, “?Ik onəkuwın hiə?” 6 Məto roiu, tol nulan məmə emən natimnat min u kəm itəmat, kən nikitəmat təməhmə. 7 Məto io iatən pahrien kəm itəmat məmə, otəwir pİK otəmat məmə io ekagım tənin itəmat. Məto-inu okəmə esagım təninən itəmat, kən Iasitu§ okol təsuwamən matig itəmat min. Məto okəmə io ekagım, muwın, kən io ekahl-ipa in tuwa mətətig otəmat.* 8 Kən nian in otuwa, kən otəgətun netəmim rəha nətueintən məmə ilat iol təfagə rat, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nolən itəm tətətip e niganəmti Uhgın, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nakilən nolən rəha netəmim. 9 Narmın u otəgətun ilat məmə ilat iol təfagə rat,† məto-inu kəsotahatətəən lak. 10 Narmın u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o rəhalat nətuatipən e niganəmti Uhgın,‡ məto-inu io ekitəlig-pən min o rəhak Tata, kən itəmat onəsotəhmən io. 11 Narmın u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o nakilən nolən rəha netəmim, məto-inu Uhgın in tinakil rəkis iərəməərə rəha nətueintən u, Setan.§

12 “Io iatos natimnat tepət min əh-ikin məmə epanən kəm itəmat. Məto roiu əh, okol nəsotos rafinən ilat. İlat kotiəkis pİK əh otəmat.* 13 Məto nian Narmın rəha Nipahrienən otuwa,† in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotitun nipahrienən rafin. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natimnat min u itəm in tatəto e Tata Uhgın. Kən in otən-iarəpinə min kəm itəmat natimnat min u itəm nian kit okəpanotuwa. 14 In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otıləs-ipər io. 15 Natimnat min rafin rəha Tata Uhgın, in rəhak.‡ Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmın u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp nipətın kəm itəmat.”

Otəsuwəhən okotəplan min Iesu

16 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig un, təsuwəhən, kən onəpanotəplan min io.”§

‡ 16:3: Jon 15:21; 1 Jon 3:1 § 16:7: Jon 14:16 * 16:7: Jon 7:39 † 16:9: Jon 15:22 ‡ 16:10: Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 § 16:11: Jon 12:31 * 16:12: Mak 4:33 † 16:13: Jon 14:17 ‡ 16:15: Jon 17:10 § 16:16: Jon 14:18

17 Kæn netämim min neen rəhan, ilat koatətapəh-ətapəh kəm ilat min məmə, “?Nəghatən u, nipətin naka? In tatən kəm itat məmə, ‘Otəsuwəhən onəsotəplanən io, mətə uarisig, otəsuwəhən, nəpanotəplan min io.’ Kæn in tən məmə, ‘Mətə-inu io iakatuwin o Tata Ughin.’ 18 ?Nəghatən u, ‘otəsuwəhən’ nipətin naka? Kitat kotəruru nəghatən min əh in tatən.”

19 Kæn Iesu tinitun rəkis məmə ilat kotalkeike məmə okotətapəh-in nat kit ron, kæn in tən-ipən kəm ilat məmə, “? Tahro? Io emən məmə, ‘Otəsuwəhən itəmat nəsotəplanən io. Mətə uarisig, təsuwəhən onəpanotəplan min io.’ ?Kæn roiu nakotətapəh otəmat min o nipəti nəghatən u? 20 Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, itəmat nikitəmat otahmə, itəmat onəkotasək pik,* mətə nətueintən, nikin otagian. Itəmat onəkotəto tərət pik agin, mətə nahməən rəhatəmat otəuhlin-pa e nagienən.† 21 Nian okəmə tinuəhkir məmə pətan kit otemək, kæn in tatəto tərət, mətə-inun tinol nian rəhan məmə otəto nahməən e nipətin. Mətə uarisig, okəmə nətin tinaiir rəkis, kæn in nikin təsəht minən nahməən əh. In nikin tətəgien pik mətə-inu nətin tinaiir-pa e nətueintən. 22 E nolən kitəh əm, roiu əh itəmat nakotəto tərət. Mətə uarisig, kənu io ekəplan min itəmat. Kənu nikitəmat otəgien otəgien, okul etämim kit təsol minən itəmat nikitəmat tahmə min. 23 O nian əh, itəmat onəsotətapəh-in minən nat kit ron io. Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nakotətapəh-in nat kit o Tata Ughin e nərgək, kæn in otos-ipinə kəm itəmat.‡ 24 Mətəarus-pa u-roiu, itəmat nəsotətapəh-inən əh nat kit ron e nərgək. Otətapəh-in e nərgək, kæn onəkotos, məmə nikitəmat otəgien otəgien mərīoah.”§

Iesu tinol win rəkis e natimnat min rəha nətueintən

25 Kæn Iesu tatəghat əh matuwın matən məmə, “Io ematuəh nimaa nəghatən e natimnat min u, matən kəm itəmat.* Mətə nian əh-ikin tatuwa, itəm io ekəsueh minən nimaa nəghatən lan, mətə oekəghat-in rəhak Tata kəm itəmat e nolən kit itəm itəmat onəkotitun wir in. 26 E nian əh, itəmat onəkoteasiə-in natimnat kəm rəhak Tata e nərgək, mətə io esənən məmə io ekuwin e nərgitəmat measiə-in natimnat ron† 27 mətə-inu Tata Ughin, in əmun tolkeike pik itəmat. In tolkeike itəmat mətə-inu itəmat nakotolkeike io, kæn itəmat nəmotahatətə məmə io emisi-pən lan. 28 Io emisi-pən o Tata Ughin, muwa e nətueintən

* 16:20: Mak 16:10 † 16:20: Jon 20:20 ‡ 16:23: Mat 7:7 § 16:24: Jon 15:7-8 * 16:25: Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6 † 16:26: Kitat kotitun nuwinən o Ughin e nəfakən, tahmen əm e nisualkələh koatuwin o rəhalat tata min itəm kotalkeike ilat. Iesu in tatəfak o nat kitəh əm, inun, məmə Ughin otəplan kitat məmə kotətuatip e niganəmtin (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kæn tol nəhlan, kitat kotitun nuwinən measiə-in natimnat o Ughin.

u. Kənu roiu otəsuwəhən kən ekiet min e nətueintən u, mitəlig-pən min o Tata Uhgın.”

²⁹ Kən netəmim rəhan min koatən məmə, “!In un! !Roiu əh ik nəsuəh minən nimaa nəghatən! Ik nakatən ətuatip əm kəm itimat. ³⁰ Roiu əh enotitun məmə okəmə suah kit təsətapəhinən əh nat kit ron ik, məto ik nəkitun nuhalpınən nəghatən min rafin itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itimat ekotitun məmə ik nəmisi-pən o Uhgın.”

³¹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “?Nipahrienən, itəmat nakotahatətə lak u-roiu?‡ ³² Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ikin tatuwa, nipahrienən məmə nian əh tınıet-arəpa rəkis, itəm netəmim okotitəp itəmat rafin, nakotaiu atit, motuwın imatəmat min ikin, motapəs io, io pisin əm.§ Məto okol io esan pisin əmən, məto-inu nian rafin rəhak Tata tətətig itımlau min.* ³³ Io enəmən-iarəp rəkis natımnat min u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteiuaiu məto-inu nəkotatig lak.† E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,‡ məto sotəginən, motətul məha-məha,§ məto-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəha nətueintən.”*

17

Iesu təməfak atip ron

¹ Nian Iesu təməghat rəkis, kən mətag-pər ilis e neai, kən matəfak matən məmə,

“Tata, rəhak nian tınuwa rəkis. Io iakolkeike məmə ik onakıləs-ipər nərgi Nətim, məmə in min otəpanıləs-ipər nərgəm,* ² məto-inu ik nəmos-ipən nəsanənən ne nepətən kəm in, məmə in otərəməərə e netəmim rafin,† kən mıtun min nos-ipənən nəmegəhən lilin kəm ilat min u, itəm ik nəmos-ipən ilat min kəm in.‡ ³ Kən nəmegəhən lilin u, nipətin u məmə netəmim okotitun ik, itəm ik əm un ik Uhgın pahrien,§ kən motitun min Iesu Kristo u, ik nəmahl-ipa.* ⁴ Io ematıləs-ipər nərgəm e nətueintən u,† kən enol rafin rəkis wək itəm ik nəmos-ipa kəm io məmə iakol.‡ ⁵ Tata, roiu əh, tınoł nian rəham məmə onakos io ekımnə mətatig kilau min ik. Ləs-ipər io mos-ipa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmen əm mə inun, emos aupən kilau min ik e nian nətueintən u təmatikə əh.§

Iesu təməfak o rəhan min

‡ 16:31: Jon 4:23 § 16:32: Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27 * 16:32: Jon 8:29

† 16:33: Jon 14:27 ‡ 16:33: Jon 15:18-21 § 16:33: Mak 13:9 * 16:33:

Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7 * 17:1: Jon 12:23;

13:31,32 † 17:2: Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 ‡ 17:2: 17:24; Jon

6:37,39 § 17:3: Jon 17:25,26 * 17:3: Fil 3:8 † 17:4: Jon 13:31 ‡ 17:4:

Jon 19:30 § 17:5: Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11

⁶ “Netəm min u itəm ik namos-irəkis ilat o nətueintən mos-ipa ilat kəm io, io ematol əp nərgəm kəm ilat, məmə ilat okotitun ik.* Aupən, ilat rəham min netəmim, məto roiu ik nəmələhəu-pən ilat e nelmək, məmə ilat rəhak min netəmim. İlat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən, ⁷ kən roiu əh, ilat kotitun məmə, natimnat min u itəm ik namos-ipa kəm io, ilat koatisi-pən əm ron ik. ⁸ İlat kotitun natimnat min u, məto-inu ik ninəmən-ipa rəkis nəghatən kəm io, kən io emən-ipən kəm ilat, kən ilat koatos e nīkilat. Kən ilat motitun məmə nīpahrienən aɡın məmə io emisi-pinə ron ik, kən moatahatətə lak məmə ik nəmahl-ipa io.

⁹ “Io iatəfak olat min u. Io esəfakən o netəmim rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm min u itəm ik namos-ipa ilat kəm io, məto-inun ilat u rəham min. ¹⁰ Netəm min u iatos, ilat rafin rəham, kənu ilat rafin u itəm ik natos, ilat rəhak.† Kən netəm min u, ik nəmol ilat məmə nəmegəhən rəhalat tatiləs-ıpər nərgək. ¹¹ Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsuwəhən io esatıgən u e nətueintən u. Məto netəm min u, ilat okotatıg əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatıp aɡın. Awı, nakaskəlım netəm min u kotatıg wır e nəsanənən rəha nərgəm u itəm ik namos-ipa kəm io, məmə ilat okotatıg kitiəh əm, tahmen məmə inu, kilau min ik kitiəh.‡ ¹² Nian io emətatıg itımat min ilat, kən ematıpal wır§ olat, e nəsanənən rəha nərgəm əm itəm ik namos-ipa kəm io. Io ematehm wır ilat, esaiıroauınən kit.* Kitiəh əm u itəm təməluə, inun itəm Uhgın otəkəike mərəkin,† kənu nat əh otol nəhlan, məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nīpahrienən.

¹³ “Roiu əh, iatuwa ron ik, məto iatən nəghatən min u nian etatıg əh e nətueintən, məmə ilat min, nīkilat otagien otagien, tahmen əm məmə io nīkik tətəgien. ¹⁴ Io emən-ıarəp rəham nəghatən min kəm ilat. Kən tol nəhlan, netəmim rəha nətueintən u, kəsotolkeikeən ilat, koatətəhau ilat,‡ məto-inun ilat sənəmə netəmim rəha nətueintən,§ tahmen əm məmə io sənəmə etəmim rəha nətueintən. ¹⁵ Io esətapəhən ron ik məmə onakos-irəkis ilat e nətueintən u. Məto ekolkeike məmə ik onakahtosıg-in etəm rat u, Setan, məmə in otəsuwamən mərəkin ilat. İk onakıpal wır* olat.† ¹⁶ Io, sənəmə etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlan, ilat min sənəmə netəmim rəha nətueintən. ¹⁷ Rəham nəghatən in nīpahrienən rafin. Onəkol rəham nəghatən məmə in otol wək e nəmegəhən rəhalat məmə

* **17:6:** Jon 1:18 † **17:10:** Jon 16:15 ‡ **17:11:** Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 § **17:12:** “Ematıpal wır,” nıpətın u, ematehm wır məmə nat kit təsərəkinən, mol protektem elat. * **17:12:** Jon 6:39 † **17:12:** Inu Jutas. Jon 6:70,71 ‡ **17:14:** Jon 8:23; 15:19 § **17:14:** 1 Pita 2:11 * **17:15:** “Onakıpal wır,” nıpətın u, otehm wır məmə nat kit təsərəkinən, mol protektem elat. † **17:15:** Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8

ilat netəmim pahrien rəham motasim motətuatip.‡ 18 Ik nəmahl-ipa io, ekuwa e nətueintən u,§ kən e nolən kitiah əm, io enatahl-iarəp min ilat, kotuwın e nətueintən.* 19 Kən io iatos-ipinə atip io məmə iakatasim o nolən nalpəkauən rəham,† məmə ekasitu e netəm min u, məmə ilat min okotasim motətuatip, kən ilat netəmim pahrien rəham.‡

Iesu təməfak o netəm okəpanotahatətə lan

20 “Io esəfakən əm o netəm min u, məto iatəfak min o netəm min u itəm okəpanotahatətə lak e nəghatən rəha netəm min u. 21 Tata, io iatəfak olat, məmə ilat rafin okotuwa kitiah əm, tahmen-pən əm məmə inun kilau kitiah əm, kən iakətətig-pinə lam, kən ik nəkətətig lak. Iatəfak məmə ilat okotuwa kitiah əm kitat min ik, məmə netəmim rəha nətueintən okotahatətə məmə ik nəmahl-ipa io.§ 22 Ik ninəmos-ipa rəkis nepətən* kəm io, kən io iatawte-in kələh nepətən rəhak kəm ilat, məmə ilat okotuwa kitiah əm tahmen əm məmə kilau kətioal kitiah.† 23 Iakətətig e nikilat, kən ik nəkətətig lak. Tol nəhlan, iatəfak məmə, ilat okotuwa kitiah əm e natimnat min rafin məmə netəm min u rəha nətueintən, ilat okotəplan motitun məmə ik nəmahl-ipa io, kən məmə ik nəmolkeike rəham netəmim‡ tahmen əm məmə inu, ik nəmolkeike mihin io.

24 “Tata, ik nəmos-ipa ilat u e nelmək məmə ilat rəhak min, kən io ekolkeike məmə ilat okotitun nuwamən ikin-u itəm io min ekuwın ikin,§ məmə ilat okotəplan nepətən əhag-əhag rəhak* itəm io ekatos. Nepətən əhag-əhag u, ik nəmos-ipa kəm io, məto-inu ik nəmolkeike io aupən agin nian nətueintən u təmatikə əh.†

25 “Tata, ik nakətuatip agin.‡ Netəmim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik,§ məto io ekitun ik. Kən netəm min u rəhak min, ilat kotitun məmə ik nəmahl-ipa io. 26 Io emol əp ik kəm ilat, məmə ilat okotitun wır ik,* kənu io, oiakətəkeike matol əp ik nəhlan, məmə nolkeikeən rəham otinip wır nikilat,† kən

‡ 17:17: Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § 17:18: Jon 3:17 * 17:18: Jon 20:21; Mat 28:18-20 † 17:19: Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ 17:19: Hip 10:10 § 17:21: Jon 3:17

* 17:22: Jon 1:14 † 17:22: Jon 14:20 ‡ 17:23: Jon 16:27 § 17:24: Jon 12:26

* 17:24: Netəm koatəfak koatehm nepətən rəha Iesu məsin əm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Məto kitat kotitun məmə okəmə otitəlig-pa, kitat okotahmen lan, məto-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətən əhag-əhag e niganəmtitāt (1 Jon 3:2). Nepətən əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netəmim min ilat okotəplan; inu, rəhan nepətən məmə in Ughin, nepətən əhag-əhag əh itəm in təmos aupən nətueintən təpanatig. † 17:24: Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20 ‡ 17:25: Sam 119:137; Rom 3:26 § 17:25: Jon 15:21; 16:3 * 17:26: Jon 17:6 † 17:26: E ves u, nıpətin kəiu. Kitiah, Iesu tatəfak məmə Tata Ughin otolkeike rəhan min netəmim, tahmen əm məmə in tatolkeike Iesu. Məto in tatəfak min məmə rəhan netəmim min okotolkeike ilat min tahmen əm məmə Tata Ughin in tatolkeike Iesu.

məmə io atip oiakətatiḡ e nīkilat. Nolkeikeən u iakatəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.”‡

18

*Tikimīr mīn rəha Iesu kəmotuwa motaskəlīm in
(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;*

Luk 21:47-53)

¹ Nian Iesu təmaupən məfak, kəmotiet e taon u, kən moteguəfimin-pən entənipən-pən e noanapinat kit, nərgin un, Ketron. Kən ikin əh, kəmahwīnu kit ikin. Kən Iesu ne rəhan netəmim mīn kəmotuwīn e niki nig mīn əh.

² Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in Iesu kəm rəhan tikimīr mīn, in tinitun rəkis ikin əh, məto-inu nian neen, Iesu ne rəhan mīn netəmim ilat koatuəfimin ilat mīn ikin.*

³ Kən pris asol mīn ne Farisi mīn kəmotahl-ipən mopael mīn itəm koatətul o Nimə Rəha Uhgīn kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm mīn əh ilat mopael mīn neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwīn e niki nig olif əh. Ilat koatəmīk noanisiə, ne lait mīn, ne natimnat rəha nəluaginən.†

⁴ Iesu tinəmitun rəkis məmə natimnat mīn u, in otuwa tol nulan, məto in təmaliwək muwīn olat, kən mətapəh olat məmə, “?Itəmat noategəs-in pah un?”

⁵ Ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.” Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u inu.”‡ § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmilat, in tatətul ilat mīn.) ⁶ Kən nian Iesu təmən məmə, “Io u inu,” ilat kəmotani məntaalat motitəlig, moteiuaiu motorin ilat e nisip.*

⁷ Kən Iesu tatig mətapəh mīn olat məmə, “?Itəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotəmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’† ‡ Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwir məmə nakotapəs netəmim mīn u, koatuwīn latuənu.” ⁹ In təmən nəhlan məmə nəghatən u itəm in tinəmən rəkis in otol nīpahrienən. Nəghatən u təmən məmə, “Tata, netəm mīn u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroauinən kit.”§

¹⁰ Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, məte rəkis matelḡi slef kit rəha pris asol agin, matəlḡin matip. Nərgi suah un, Malkas.

‡ 17:26: Jon 15:9; Rom 5:5 * 18:2: Luk 21:37; 22:39 † 18:3: Wək 1:16

‡ 18:5: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. § 18:5: Jon 6:20; 8:24,28,58;

13:19; 8:6,8 * 18:6: Nol Əpən 1:17 † 18:8: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon

4:26. ‡ 18:8: Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § 18:9: Jon 6:39; 10:28; 17:12

¹¹ Mæto Iesu tən-ipən kəm Pita mēmæ, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkəike mitun mēmæ nahmæən u rəhak,* itəm Tata Uhgīn in təmos-ipa kəm io, kən io ekəike mətəlig-in əm, mol.”†

Ilat kəmotiləs Iesu motuwīn tətul aupən e niġanəmti Anas
(*Mat 26:57-58; Mak 14:53-54;*

Luk 22:54)

¹² Kən mopael mīn rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael mīn rəha netəm Isrel, kəmotaskəlīm Iesu, kən motəlis ətain nelmīn. ¹³ Kən kəmotaupən motiləs in motuwīn tətul e niġanəmti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol aġin e nup əh.‡ ¹⁴ Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel mēmæ təwīr pik mēmæ etəmim kitiah əm otimis o netəmim, taprəkis-in mēmæ netəmim rafin okotimis.§

Pita təmən mēmæ in
təruu Iesu

(*Mat 26:69-70; Mak 14:66-68;*

Luk 22:55-57)

¹⁵ Kən Saimon Pita ne etəmim kit mīn rəha Iesu, ilau kəmiuarisig-in Iesu. Etəmim u kit mīn rəha Iesu, pris asol aġin in titun wīr. Tol nəhlan, in təmətəu-pən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol aġin un. ¹⁶ Mæto Pita in təmatətul əm e ket. Kən etəmim kit mīn u rəha Iesu, itəm pris asol aġin titun wīr, in təmiet muwa ihluə, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tatətul o ket. Kən in təmit Pita mian imə. ¹⁷ Kən əmun, pətan un itəm tatətul o ket, təməplan Pita kən tətapəh ron mēmæ, “?Ei, ik mīn un etəmim rəha suah əh?”

Mæto Pita təmæ, “Kəpə, sənəmæ io rəhan etəmim.”

¹⁸ Kən e nian əh, in nian rəha nətəpən, kən iolwək mīn rəha pris asol aġin, ne mopael mīn, ilat kəmotasiepən e noanəmkilip e niġəm, kən moatətul titəlau in, moatəto. Kən Pita mīn, in təmuwīn motətul, moatəto niġəm.

* **18:11:** Nian Iesu təmæ, “Ik onəkəike mitun mēmæ nahmæən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatip tatən mēmæ, “?Oesənīm-pənən e panikin u itəm rəhak Tata otos-ipa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənīm e panikin” in nimaa nəghatən, niṗətin u, mēmæ Iesu tategəhan-in mēmæ in otos nahmæən u itəm otuwa ron nian Uhgīn otol nalṗinən kəm in o nolən rat mīn rəha netəmim rafin. † **18:11:** Mat 20:22 ‡ **18:13:** E nian rəha Oltesteman, katos-ipər pris asol aġin mīn kotətul mətəorus nian ilat okoatimis. Mæto e nian Jon təmæte naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəligən əh, motol mēmæ etəm tatol pris asol aġin, okəike katiləs-ipər nitain, mēmæ suah kit in otəsərəmərəən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmotos-ipər Anas mēmæ in otuwa pris asol aġin, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-iəhau in e rəhan wək, kən motiləs-ipər Kaiəfəs mēmæ tatos nəmeen. Mæto Anas in tatos əh nərəmərəən e nətəligən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh mēmæ in pris asol aġin.

§ **18:14:** Jon 11:49-51

*Pris asol agin təməghat
kəm Iesu*
(*Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;*
Luk 22:66-71)

¹⁹ Kən pris asol agin tatətapəh-in natimnat min o Iesu. Tatətapəh o netəmim min rəhan ne nəghatən min rəhan itəm təmatən matəgətun ilat lan.*

²⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io ematən rəhak nəghatən min e niganəm̄ti netəmim. Nian rafin, iatəgətun netəmim lan, əpəh e nimə min rəha nuəfiminən, kən əpəh e Nimə Rəha Uhḡin, itəm netəm Isrel koatəpələh ikin nian rafin. Io esəhluaig-inən rəhak nəghatən min. ²¹ ?Təhrol nakətapəh-in nulan kəm io? Təwir mə nakuw̄in mətəpəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən min. Təwir nakuw̄in mətəpəh o nəghatən min un emən-ipən kəm ilat. Ilat kotitun wir natimnat min u itəm ematən.”

²² Nian Iesu təmatən nəghatən əh, kən mopaēl kit itəm in tatətul e Nimə Rəha Uhḡin, in tatətul əh-ikin, təm̄em n̄ikapin, kən məmə, “?Nakatən nulan e pris asol agin o naka?”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Okəmə emən nəghatən neen itəm təsətuatipən, təwir məmə onakən-iarəp. ?Məto okəmə rəhak nəghatən min kotətuatip əm, təhrol nakatem io?”

²⁴ Kən əmun Anas tahl-ipən Iesu tuw̄in o pris asol agin u Kaeafas. Kən tatəm̄ik mət̄m̄ətig əm nol itəm kəm̄elis lan.

*Pita tinən min məmə
təruru Iesu*
(*Mat 26:71-75; Mak 14:69-72;*
Luk 22:58-62)

²⁵ Kən Saimon Pita tətul əh matəto nigəm. Kən koatətapəh ron məmə, “?Ei, ik min un, ik etəmim rəha suah əh?” Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

²⁶ Kən əmun, iolwək kit rəha pris asol agin, in noanol kit rəha suah u Pita təmətətip matəlgin aupən, in təmən məmə, “?Nikik təht məmə eməplan ik itəmat min əpəh e niki nahwinuən, o kəpə?”

²⁷ Məto Pita təmə, “Kəpə. Sənəmə io.”

Kən roiu agin-əh min, mənig kit timnən.†

Iesu in təmətul aupən e niganəm̄ti Pailat
(*Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;*
Luk 23:1-5)

²⁸ Kən laulaugin agin-əh, kəmotiləs Iesu motiet e nimə rəha Kaeafas, motuw̄in e nimə rəha Pailat. Pailat in etəm Rom,

* **18:19:** Nat əpnapin məmə Kaiəfəs in pris asol agin e nup əh (ves 13), məto Anas in tatos əh nepətən rəha pris asol agin kit, məto-inu in pris asol agin aupən ikin. Kən ves u tatəghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6). † **18:27:** Jon 13:38

mæto in tatos nərəmərəən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətua-kəmən kit rəhalat, ilat kəsotuwīnən e nimə rəha etəm ik pişin kit. Okəmə okotuwīn imə, kən ilat koatən məmə ilat kotamkīmik e niganəmti Uhgīn, kən ilat okol kəsotunən nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.‡ 29 O nətua-kəmən u rəhalat, tol kən Pailat in tāmiet e rəhan nimə, muwa ihluə mə otəplan ilat. Kən in təmətapəh məmə, “?Nipəgnəmti naka un itəmat noatehm-pən e suah u?”

30 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah u in tətəgəhlən lou, okol esotiləsən in motuwa kəm ik.”

31 Kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmə, “Təwir məmə itəmat onəkotiləs in motuwīn, kən itəmat motakil, tətəu-pən lou mīn rəhatəmat.”

Məto ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Məto netəm Rom əm ilat kotegəhan-in məmə kitun nohamnuən etəmim.”

32 Iesu təmatən aupən məmə in otimis nəhlan,§ kən natimnat mīn u kəmol məmə nəghatən mīn u rəhan okotuwā motol nipahrienən.

33 Kən əmun Pailat tuwīn mīn imə, kən maun-in Iesu tuwa mətul aupən-in niganəmtin, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik kig rəha netəm Isrel?”*

34 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik atip əm nakatətapəh nulan, o ik nakatətapəh məto-inu netəmim koatən-ipinə io kəm ik?”

35 Kən Pailat tən-ipən məmə, “?Təhrol? ?Ik nīkim təht mə io etəm Isrel kit? Netəmim imam ikin əm ne pris asol mīn rəham, ilat kəmotegəhan-in-pa ik e nelmək. ?Ik nəmol nat naka?”

36 Kən Iesu təmə, “Io, esolən kig rəha nətueintən u. Okəmə io kig kit tahmen e kig mīn rəha nətueintən u, kən rəhak netəmim mīn okotəmou, motoh netəm mīn un itəm kotalkeike məmə okotos-ipən io e nelmi netəm-iasol rəha netəm Isrel. Məto io sənəmə kig kit rəha nətueintən u.”†

37 Kən Pailat tətəpəh ron məmə, “?Məto nipahrienən məmə ik kig kit?”

Kən Iesu təmə, “Ik nəmən məmə io kig kit. Io emaiir-pa e nətueintən u o nat kitiah əm, məmə ekatətul-arəp matən-iarəp nipahrienən.‡ Kən etəmim itəm nīkin tagien məmə otətəu-pən nipahrienən, kən in tatətəlig-in rəhak nəghatən.”§

38 Məto Pailat tən-ipən kəm in məmə, “? Naka un, nipahrienən?”

‡ 18:28: Jon 11:55 § 18:32: Iesu təmən məmə in otimis e nig kəməluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kən netəm Rom, ilat koatohamnu netəm kotal nərətən, moatətu-pər ilat e nig kəluau. Məto netəm Rom kəsotegəhan-inən məmə netəm Isrel, ilat kotal mihin. *

18:33: Mat 2:2; Luk 23:2-3 † 18:36: Luk 17:21; Jon 6:51 ‡ 18:37: Jon 3:32 § 18:37: Jon 8:47

Pailat təmakil məmә Iesu in tәike mimis

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;

Luk 23:13-25)

Kән Pailat tәmiet mın muwın mehm netәм-iasol mın rәha netәм Isrel, mән-ipән kәм ilat mәмә, “Io esәplanән nolән rat kit ne e suah u, itәм tatән mәмә suah u tәмәрәkin lou.* ³⁹Meto e nolән rәhatәmat, e nian rәha lafet rәha Nuhagego-inән, nian rafin iatikis suah kit mahl-iarәpән e kalapus. ?Kән tәhrol? ? Itәmat nakotolkeike mәмә io ekegәhan-in kән mikis kig rәha netәм Isrel?”

⁴⁰ Kән ilat kotagәt әfәмәh motән mәмә, “!Kәpә! !Itimat ekotapәs suah un, ekototolkeike Parapas!” Parapas un, in iaklәh kit, kән in tәmatәluagin matohamnu itәм mәмә otәhg-iarәp kapman rәha Rom.†

19

¹ Kән Pailat tәmos-ipән Iesu e nelmi rәhan mopael mın, kән ilat kәmotalis-alis.* ² Kән kәmotәmik nol itәм tol nihlән-nihlән, motol hat lan, tahmen e hat rәha kig, kән motәfauin-pән e rәhn-kapә. Kән motuwın-in-pән kot әfәмәh kit kәм in, tol nәgui-naris lan, tahmen e kot rәha kig. ³ Kән ilat motuwa ron, moatol mılәh lan, kән moatән mәмә, “Ik u inu, kig rәha netәм Isrel. Itimat ekotos-ipән nisiiin kәм ik.” Kән ilat moatem-pән әm nikapın.

⁴ Kән Pailat tiet mın muwın ihluә, kән matән-ipән kәм netәmim mәмә, “Ei, netәmim. Io ekahl-iarәp mın suah u tuwa ihluә, mәмә itәmat onәkotәplan-tu mәмә io esehmән nolән rat lan ne.” ⁵ Kән Iesu tәmiet mın muwa ihluә. In tatәfauin hat u itәм kәmol e nol itәм tol nihlән-nihlән, tahmen e hat rәha kig, kән matuwın e kot әfәмәh tol nәgui-naris, tahmen e kot rәha kig, kән Pailat tән-ipән kәм ilat mәмә, “!Netәmim! ! Otәplan-tu! !Suah u inu!”

⁶ Mәto nian pris asol mın ne mopael mın itәм koatehm Nimә Rәha Uhgın kәmotәplan, ilat kәmotagәt әfәмәh moatән mәмә, “!Okәht-ipән e nig kәmәluau! !Okәht-ipән e nig kәmәluau!”†

Kән Pailat tәmән-ipән kәм ilat mәмә, “Itәla, itәmat pisin әm, otilәs motuwın, motәht-ipән in e nig kәmәluau. Mәto io esәplanән nolән rat kit ne lan.”

⁷ Mәto ilat kotәmә, “Rәhatimat kit әh-ikin lou tatән mәмә in otәkәike mimis, mәto-inu in tatән mәмә in Nәti Uhgın.”‡

⁸ Kән nian Pailat tәmәto nәghatән u, in tәmәgin pik tәhmin

* **18:38:** Luk 23:4 † **18:40:** Wәk 3:14 * **19:1:** Aes 50:6; 53:5 † **19:6:** Wәk 3:13 ‡ **19:7:** Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33

min. ⁹ Kæn in tæmatig muwin min imæ, mætapæh o Iesu mæmæ, “?Ik etæm hiæ?”§

Mæto Iesu tæsuhalpinæn ræhan næghatæn. ¹⁰ Kæn Pailat tænipæn kæm in mæmæ, “? Tæhrol næsæn-ipamæn kæm io? ?Ik næsitunæn mæmæ io iatos næsanænæn mæmæ ekahl-iaræp ik, kæm matos min næsanænæn mæmæ okæht-ipæn ik e nig kæmæluau?”

¹¹ Kæn Iesu tænipæn kæm in mæmæ, “Okæmæ Uhgîn tæmæsolæn nat u, okol ik onæsos agîn-æhæn næsanænæn mæmæ onakakil io.* Tol næhlan, nolæn rat ræha suah un itæm tæmos-ipinæ io e nelmæm, in tærat maprækis-in ræham.”†

¹² Kæn tætuoun e nian æh, Pailat tæmolkeike mæmæ otikis Iesu. Mæto netæm-iasol min ræha netæm Isrel koatagæt æfæmæh moatæn mæmæ, “Okæmæ nakikis suah u mahl-iaræp, kæm ik sænæmæ etæmim ræha Sisa. Etæmim u itæm tatæn mæmæ in kig, in tîkimîr ræha Sisa.”

¹³ Kæn nian Pailat tæmæto næghatæn u, kæm tæmit Iesu muwa min ihluæ. Kæn in tæmuwin e ikin kit, nærgîn un, Lou Kæpiel Epin-Epin, e næghatæn Isrel, in Kapata,‡ kæm mætapælæh-pær jea ræha nakilæn. ¹⁴ Tînuækîr mitgar tætul e tina, e nian ætuatîp ræha nol æpen-æpenæn o nolæn lafet ræha Nuhagego-inæn.

Kæn Pailat tænipæn kæm netæm Isrel mæmæ, “!Ei netæm min æpæ! !Otæplan-tu! !Suah u in kig ræhatæmat!”§

¹⁵ Mæto ilat kæmotagæt æfæmæh, motæn mæmæ, “!Ohamnu! !Ohamnu! !Æht-ipæn e nig kæmæluau!”

Kæn Pailat tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Itæmat nakotolkeike mæ io ekæht-ipæn kig ræhatæmat e nig kæmæluau?” Mæto pris asol min kotæmæ, “!Sisa æm un, in ræhatæmat kig!”

¹⁶ Kæn Pailat tæmegæhan-in-pæn Iesu tuwin e nelmilat, mæmæ mopael min ræha Rom okotuwîn motæht-ipæn e nig kæmæluau.

Mopael min kæmotætu-pær Iesu e nig kæmæluau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;

Luk 23:26-43)

Kæn ilat kæmotilæs Iesu motuwîn. ¹⁷ In tatilæs nig kæmæluau ræhan,* matiet matuwîn ikin kit min, nærgîn un, Kolkota e næghatæn ræha netæm Isrel. Nîpætîn u, “Louipîl-uipîl.” ¹⁸ Kæn ikin æh, kæmotæht-ipæn Iesu e nig kæmæluau. Kæn kæmotatig motæht-ipæn min etæmim kæiu, kit e nîkalin matîp, kit e nîkalin mol, kæm Iesu in tatækul ilugîn elau.

§ 19:9: Pailat tæmætapæh næhlan o nitunæn mæmæ okæmæ naka Iesu in uhgîn ækæku kit, o okæm-naka nîkin tatæht mæmæ Iesu in etæm e næptæn pîsin kit kæm etæm pîsin kit in otakil nolæn ræhan (Luk 23:6-7). Iesu tînuhalpin rækis ræhan næghatæn, mæto Pailat tæmæsænæn nîpahrienæn lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7). * 19:11: Rom 13:1

† 19:11: Jon 18:30; Wæk 3:13 ‡ 19:13: Kapata in ikin kit kæmælin kæpiel itæm

tepin-epin min ikin, kol tahmen æm e simen itæm kæmæhlækîn. § 19:14: Jon

19:19,21-22 * 19:17: Luk 14:27

19 Kən Pailat təmən kəte rəkis nəghatən kit, kiləs kan kəht-
ipən e rəhn-kapə nig kəməluau. Nəghatən u tatən məmə, IESU,
ETƏM NASARET, KIG RƏHA NETƏM ISREL.† 20 Kən netəm Isrel tepət,
ilat kotafin nəghatən u, mətə-inu ikin əh kəmotəht-ipən Iesu
ikin, in iuəhkir əm o taon.‡ Kən nəghatən u, kəməte rəkis e
nəghatən rəha netəm Isrel, ne nəghatən rəha netəm Rom, ne
nəghatən rəha netəm Kris. 21 Kən pris asol mīn rəha netəm
Isrel, kəmotuwīn motən-ipən kəm Pailat məmə, “Onəkəsəteən
məmə, ‘Kig rəha netəm Isrel.’ Təwīr mə onakəte ilə məmə,
‘Suah u in tatən məmə in kig rəha netəm Isrel.’”§

22 Mətə Pailat təmə, “Nat itəm eməte, eməte.”

Mopael mīn kəmotoor natimnat rəha Iesu

23 Kən nian mopael mīn kəmotəht-ipən rəkis Iesu e nig
kəməluau, kən motəmīk rəhan natimnat, kən kəmotoor ilat
nəmtin kuwit, mətə-inun mopael mīn ilat kuwit. Mətə kot
əfəməh rəhan, etəmim itəm in təmōl nīməhan, in təmisilpīn-
ilpīnən nīməhan lan, in təmōl apīəpiə əm nīməhan əh. 24 Kən
mopael mīn u kīnotən-ən kəm ilat mīn məmə, “Ei, təsəwīrən
məmə okotearəsin nat u. Təwīr məmə okotatipin əm tais rōn.
Kən etəm tatol win lan, in titol rəhan u kot.” Nat u təmīet məmə
otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn tuwa mol nīpahrienən, u
təmən məmə,

“Ilat kəmotəmki-rəkis rəhak natimnat. Ilat kəmotoor elat mīn.
Kən ilat kəmotatipin tais məmə otəgətun məmə pah otos
natimnat mīn əh.”*

Kən tol nəhlan, mopael mīn kəmotol mihin pahrien.†

Iesu ne rəhan Mama

25 Kən iuəhkir əm o nig kəməluau rəha Iesu, nīpitan kuwit
kəmoatətul əh-ikin. Mama rəha Iesu, ne pia rəhan mama, ne
Meri kit mīn, pətan rəha Klopas, kən iahunin kit mīn Meri
pətan Maktala.‡ 26 Kən nian Iesu təməplan rəhan mama ne
suah un itəm in tolkeike pik§ katuətul e nīkalin, kən tən-ipən
kəm rəhan mama məmə, “!Pətan, nətim un!”

27 Kən mən-ipən kəm suah u məmə, “Ik rəham u mama.” Kən
tətuoun e nian əh, suah u təmīet pətan un mian iman ikin, kən
in təmatehm wīr in, tahmen e rəhan mama ətuatip.

Iesu tīnimis

(Mat 27:45-56; Mak 14:33-41;

Luk 23:44-49)

28 Kən uarisig lan, Iesu təmītun məmə wək mīn itəm in
təmuwa məmə otol, tīnol namnun rəkis.* Kən o nolən

† 19:19: Jon 19:14,21 ‡ 19:20: Hip 13:12 § 19:21: Jon 19:14 * 19:24:

Sam 22:18 † 19:24: Jon 19:28,36,37 ‡ 19:25: Luk 8:2; Jon 20:1,18 § 19:26:

Jon tatən atip əm in məmə, “suah un itəm in tolkeike pik” (Jon 13:23). * 19:28:

Jon 17:4

nəghatən min e Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan, in təmən məmə, “Enoaoa.”†

²⁹ Kən pesin əkəku kit əh-ikın tatəpələh, kəmiuw-pən wain lan u tagın. Kən ilat kəmotiləs nat kit tame-ame tahmen e katən, kən moteer-pən e wain un, kən motatu-pən e nelmi nig katən mə hisop, kən motiləs-ipər tuwin iuəhkır o nohli İesu, məmə otırım. ³⁰ Kən nian in təmənım wain u məsin, kən məmə, “!Natımnat rafın tınol namnun!”‡

Kən təmətag-iəhau, megəhan-in-pən rəhan namegən tiet, kən mimis.

Suah kit tamaru nikali İesu

³¹ Nian əh rəha nol əpen-əpenən, məto-inu okən lawigin un, nian rəha Sapat. (Kən Sapat u, in Sapat keike kit.)§ Kən netəm-iasol rəha netəm İsrəl kəsotolkeikeən məmə nıpəti suah miləhal əh okətəhaləkul e nig kəməluau mətoarus-pən nian əh. Kən o nat əh, ilat kəmotuwın motətapəh o Pailat məmə otahl-ıpa rəhan min netəmim, kotuwın, motətgəhl nelkiləhal, pəs iləhal kəhalımıs uəhai əm. Kənu ilat kotiləs-irəkis nıpətıləhal. ³² Kən mopael min kəmotaupən motətgəhl nelki suah mil un kəiu itəm kəmotəht-ipən ilau e nig kəməluau iləhal İesu.

³³ Məto nian kəmotuwa o İesu, motəplan məmə in tınımıs rəkis. Kən əmun, ilat kəsotətgəhlən nelkin. ³⁴ Kən mopael kit tamaru əm nikalın e rəhan nıro,* kən roiu agın-əh, nıta ne nəhau kəmuaiəh ahmen-ahmen əm, mətuatite e nıpətin.†

³⁵ (Kən suah kit əh-ikın tatətul,‡ in təmehm natımnat min u e nıganəmtin. Kən nəghatən min rəha suah u, in tətuatıp, kən in titun məmə in tatən pahrien. Kən in tatən-ıarəp məmə itəmat min onəkotıtun motahatətə lan.) ³⁶ Natımnat min u kəmotuwa məmə okotol nəghatən e Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan,§ u tatən məmə, “Okol nıkilikilin kit təsıtəgıtən.”* ³⁷ Kən nəghatən kit min e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “İlat okotəplan suah u itəm kəmotaru.”†

Josep ne Nikotimas, ilau kəmiatənim İesu

³⁸ Kən uarisig e natımnat min u, etəm Aramatia kit, nərgin u, Josep. Josep u, in etəmim kit rəha İesu, məto tatəhluaigin nat u, məto-inun tatəgin netəm-iasol rəha netəm İsrəl.‡ In

† **19:28:** Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ **19:30:** Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4 § **19:31:** Sapat u, in Sapat keike kit, məto-inu təmuwa ətuatıp e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən. * **19:34:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 † **19:34:** 1 Jon 5:6-8

‡ **19:35:** Aposol Jon itəm təməte naoa u, in tatəghat-in atıp əm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24). § **19:36:** Jon 19: 24,28,37 * **19:36:** İesu in tahmen e Nəti Sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən kən nitan otosmegəh netəmim rəha Uhgın.

(Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen məmə kəməsətgəhlən nıkilikili nenəti sipsip min itəm katoh e lafet rəha Nuhagego-inən (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolən kitıah əm, nıkilikili İesu kit, təməsıtəgıtən. Sam 34:20. † **19:37:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7

‡ **19:38:** Jon 7:13

təmuwin məplan Pailat, kən tətəpəh ron məmə otegəhan-in pəs tiləs-irəkis nīpəti Iesu. Kən əmun, Pailat təmegəhan-in, kən in təmuwin mīləs-irəkis. ³⁹ Kən Nikotimas, u aupən in təmuwin məplan Iesu lapin, § in təmuwin ilau Josep. In tatitōl kətim kit, təmarioah e nat pien-pien mīn u mīr ne alos. Kətim u təfigəm tahmen e tate kilo.

⁴⁰ Kən ilau kəmiələs-irəkis nīpəti Iesu, mualpin e nīməhan wīr kit, nərgin u linen. Kən ilau kəmioal-pən mīr ne alos e nīməhan u, tahmen ətuatip əm mə inun netəm Isrel kotalpin mihin nīpəti etəmim, moatitənim. ⁴¹ Kən ikin əh kəməht-ipən Iesu ikin e nig kəməluau, kəmahwinu ikin, kən e ikin əh, nīpəg kəpiel kit əh-ikin, itəm katitənim itəm ikin. Kən ikin əh, kəsitənim-pənən əh suah kit ikin. ⁴² Kən ilau kəmuələhəu-pən nīpəti Iesu e nīpəg kəpiel u, mətō-inu nian əh in nian rəha netəm Isrel koatol əpen-əpenə lan o Sapat,* kən nīpəg kəpiel itəm katitənim itəm ikin, in iuəhkīr əm.

20

Iesu tinəmegəh mīn

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Luk 24:1-12)

¹ E Sante, laulaugin agin, titəpinəp-apinəp əh, Meri u pətan Maktala,* təmuwin e nīpəg kəpiel, kən məplan məmə kəpiel asol itəm kəmahtosig-in nīpəg kəpiel lan, in kəmahwin rəkis.

² Tol nəhlan, kən in təmaiu mītəlig muwin o Saimon Pita ne etəmim u kit mīn rəha Iesu, u Iesu tolkeike pīk, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ilat kəmotiləs-irəkis nīpəti Iəramərə əpəh e nīpəg kəpiel. Kən ekotəruru məmə kəmotələhəu hiə nīpətin.”

³ Kən Pita ne etəmim kit mīn u rəha Iesu, kəmiaiet mətian məmə okuəplan nīpəg əh. ⁴ Kəmuaiu əsanən mian, mətō suah u kit in təmaiu maupən maprəkis-in Pita, maupən muwin əpəh nīpəg u ikin. ⁵ Kən in təməməhl-əməhl mətəg-pən əpəh imə, kən məplan nīməhan wīr u linen tatəməhl, mətō in təməsuwinən imə.

⁶ Kən Saimon Pita in təmiet-arəpa mīn, kən megupən uəhai əm imə e nīpəg kəpiel u, kən təməplan nīməhan u koatəməhl, ⁷ kən məplan mīn nīməhan u kəmotəlpin rəhn-kapə Iesu lan aupən. Nīməhan u, in təsəməhl-pənən ilat nīməhan mīn un neen, mətō in kəmaiu-aiu wīr kələhəu pisin.

⁸ Etəmim u rəha Iesu itəm təmaupən, in mīn təmuwin imə e nīpəg kəpiel, kən in təməplan natimnat mīn u, kən in təmatahatətə məmə Iesu tinəmegəh mīn. ⁹ (Naoa Rəha Uhgīn

§ 19:39: Jon 3:1-2; 7:50

* 19:42: Əplan-tu futnot e 19:31.

* 20:1: Luk 8:2;

Jon 19:25

tatən māmə Iesu otəkəike māmegəh min e nīmīsən, mətō ilat kəsotitun wīrən əh nəghatən əh.)[†]

*Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu
(Mak 16:9-11)*

¹⁰ Kən etəmim mil un rəha Iesu kəmiatəlig mətian iməlau ikin, ¹¹ mətō Meri in tatətul iuəhkīr e nīpəg kəpiel u mətāsək. Kən nian in təmətāsək əh, kən māməhl-əməhl mətəuag-pən əpəh e nīpəg. ¹² Kən əmun təməplan nagelo kəiu əpəh imə. Natimnat rəhalau in tərūən tərūən. Ilau katuəpələh u ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin. Kitiah tatəpələh e nəme rəhn-kapə, kən kitiah e nəme nelkin.

¹³ Kən ilau kəmuətapəh ron māmə, “Pətan. ?Ik natasək o naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilau māmə, “Ilat kəmotiləs-irəkis nīpəti Iərəməərə rəhak, kən ekəruru māmə kəmotələhəu-pən hiə.”

¹⁴ Nian in tinən rəkis nəghatən u, kən meirair, kən təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, mətō in təruru māmə Iesu. ¹⁵ Kən Iesu təmətapəh ron māmə, “Pətan. ?Nakətasək o naka? ?Ik nategəs-in pah?” Mətō pətan u, nīkin təht māmə okəmə naka suah u itəm tatitəsilin nahwīnuən, kən in təmən-ipən kəm in māmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmīləs-irəkis nīpətin, kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwīn mīləs.”

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən māmə, “Meri.” Kən Meri təmeirair, mətəg-pən məplan, kən māmə, “!Raponi!” (Inu nəghatən rəha netəm Isrel u, nīpətin təmə, “Rəhak Iəgətun.”)

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in māmə, “Saskəlimən io, mətō-inu io esuwīnən əh əpəh ilis o rəhak Tata. Mətō ik, uwīn, mehm piak min kən mən-ipən kəm ilat māmə io enatitəlig-pən ilis o rəhak Tata, kən in min rəhatəmat Tata. In Uhgīn rəhak, kən in Uhgīn min rəhatəmat.”

¹⁸ Kən Meri Maktala təmuwīn məplan netəmim min rəha Iesu, kən tən-ipən kəm ilat māmə, “!Suah min əpə! !Io eməplan Iərəməərə!” Kən in təmən-iarəp nəghatən min itəm Iesu in təmən-ipən kəm in.

*Netəmim min rəha Iesu kəmotəplan Iesu
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;*

Luk 24:36-49)

¹⁹ E Santei ehnaipən, netəmim min rəha Iesu kəmotərgəfīmīn ilat min əpəh e nīmə kit, kən motahtosig e toa motol lok lan, mətō-inu ilat koatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel. Kən əmun, Iesu təmuwa mətul ilugin elat, kən mən-ipən kəm ilat māmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”[‡]

[†] 20:9: Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək 2:24-28 [‡] 20:19: Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33

20 Kæn in tæmurapik nelmin kæn mol-pæn nikalin kæn ilat, kæn nikilat tæmagien pik mæto-inu kinotæplan Iæramæra. §

21 Kæn Iesu tæn-ipæn min kæn ilat mæmæ, “Pæs næmælinuæn tætatig otæmat.* Tol mæ ræhak Tata tæmahl-ipa io,† e nolæn kitiah æm io etahl-ipæn itæmat nakoatuwin e nætueintæn.”‡

22 Kæn nian in tinæn rækis næghatæn u, kæn in tæmehag-pæn elat, kæn mæmæ, “Itæmat, otos Narmîn Ræha Uhgîn. § 23 Okæmæ nækotaluin nolæn rat ræha etæmim, kæn Uhgîn min in otafæl rækis nolæn rat ræhan. Mæto okæmæ itæmat næsotaluinæn nolæn rat ræha etæmim, kæn Uhgîn otæsaluinæn kæn mæsafæl rækisæn.”*

Iesu ne Tomas

24 Kæn etæm tuelef u kit ræha Iesu, nærgîn u Tomas, u kætæun-in mæmæ, Mil Mil, in tæmikæ e nian Iesu tæmiet-aræpa olat.

25 Kæn in min neen, ilat kæmotæn-ipæn kæn in mæmæ, “! Ei, emotæplan ræhatat Iæramæra!”

Mæto Tomas tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Okæmæ ekæplan næme nil e nelmin mil, kænu ekek e noanelmik, kænu meapæn e næme niro e nikalin, kænu panahatætæ lan. Mæto okæmæ esæplanæn, okol esahatætæn lan.”†

26 Kæn tinos wik kitiah rækis, netæmim min ræha Iesu koatæpælæh min æpæh imæ, e nimæ kitiah æm, kæn motahtosig e toa, motol lok. Kæn Tomas æh-ikîn ilat min. Nat æpnæpîn kæmol lok e toa, mæto Iesu tatig muwa min mætul ilugin elat mæn-ipæn mæmæ, “Pæs næmælinuæn tætatig otæmat.”‡ 27 Kæn mæn-ipæn kæn Tomas mæmæ, “Æplan-tu nelmæk. Wa mek e noanelmæm. Kæn mæg-ætuatip-in nelmæm kæn meapæn e næme niro u e nikalik. Sæmik mætmætigæn ræham nahatætæn ræun, mæto ik onækæike mætahatætæ lak.”§

28 Kæn Tomas tæn-ipæn kæn in mæmæ, “Ik ræhak Iæramæra, kæn ik ræhak Uhgîn.”*

29 Kæn Iesu tæn-ipæn kæn in mæmæ, “Ik næmahatætæ lak, mæto-inu næmæplan io.† Mæto netæm min un kæsotæplanæn io, kæn ilat kotahatætæ lak, ilat okotos næwiræn pahrien, nikilat tagien pahrien.”‡

Naoa u, kæmæte mæmæ netæmim okotahatætæ e Iesu

30 Iesu tæmol næmtætin min tepæt e niganæmti ræhan netæmim, itæm kæsæte rækisæn e naoa u. § 31 Mæto kæmæte næghatæn min u mæmæ itæmat onækotahatætæ* mæmæ Iesu in Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa, inu Næti Uhgîn.

§ 20:20: Jon 16:19-22 * 20:21: Jon 20:19,26 † 20:21: Jon 3:17 ‡ 20:21: Mat 28:19; Jon 17:18 § 20:22: Esik 37:9; Jon 7:39; Wæk 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2 * 20:23: Mat 16:19; 18:18 † 20:25: Mak 16:11 ‡ 20:26: Jon 14:27; 20:19,21 § 20:27: Luk 24:40 * 20:28: Nol æpæn 4:11 † 20:29: Jon 3:15 ‡ 20:29: 1 Pita 1:8-9 § 20:30: Jon 21:25 * 20:31: Jon 3:15

Kəmæte nəhlan, məmæ itəmat onəkotos nəmegəhən e nərgin, mæto-inu itəmat noatahatətə lan.†

21

Iesu təmol əp in kəm rəhan netəmim ilat sepın

¹ Uarisig e natimnat mın u, Iesu təmol əp mın in o rəhan mın netəmim,* əpəh e niməkləkıl e nıkalı lek asol, katən mə Lek Kalılı.† Kən təmol əp in nulan. ² E nian əh, netəmim mın u rəha Iesu kəmotaliwək kitəh: Saimon Pita, ne Tomas u kətaun-in məmæ Mil Mil, ne Nataniel u, etəm Kalılı iman latuənu Kena, ne nəti Sepeti mil,‡ ne etəmim mil kəiu mın rəha Iesu. ³ Saimon Pita tən-ipən olat məmæ, “Io enatuwin ekatipin net.”

Kən ilat kotəmæ, “Itəla, pəs kitat rafin kotuwın.” Kən ilat rafin kəmotatite, motuwın e pot kit. Kən Pita təmapeg rəhan natimnat o wək. Kən ilat kəmotuwın, motatipin net, motətoarus tian. Məto kəsotosən nəm kit ne.§

⁴ Kən tinatian, kən Iesu tuwa matətul ipar, məto rəhan mın netəmim, ilat kotəruru məmæ Iesu.*

⁵ In tətəpəh olat məmæ, “!Nəman! ?Nəsotosən nəm kit, o?”

Kən ilat kotəmæ, “Kəpə, nəm tikə.”

⁶ Kən in tən-ipən kəm ilat məmæ, “Itəla, otatipin-pən-tu net e matip ikin e nıkalı pot u, kən onəkotiuw nəm neen.” Kən əmun, kotatipin-iarəp net, əmun, mınotəruru niuw-pərən, məto-inu net tinər mınər mınərıoah e nəm.†

⁷ Kən suah u itəm Iesu tolkeike pik, in tən-ipən kəm Pita məmæ, “!Ei! !Iərəmərə ətuatip əh!” Kən nian Pita təməto nəghatən u, təmətəut uəhai əm, kən mətipən itəhəi, meai muwin ipar. ⁸ Kən netəmim mın u neen rəha Iesu, ilat kəmotuwar e pot, moatiuw net apon təmərıoah e nəm, məto-inu bot in iuəhkır əm məsın o niməkləkıl, tahmen əm hanrit mita. ⁹ Kən nian ilat kəmotuwın ipar, motəplan nigəm əkəku kit əh-ikin, nəmtahlın tatuəp əh, kən nəm neen əh-ikin, katuwan e nigəm, ne pıret əh-ikin. ¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmæ, “Otəmık nəm mın un neen itəm nəmotos motuwa.”

¹¹ Kən Saimon Pita təmuwin mın e pot, kən mewkəkan net muwin əpəh ipar. Net u tərıoah e nəm asol mın, ilat rafin wanhanrit-fifti-tri. Kən nat əpnəpın məmæ net u təmərıoah pap e nəm, məto in təməsəhapən. ¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Otuwa motəgwən.” Kən ilat kit nıkin təsəhtən məmæ otətəpəh ron məmæ, “?Ik pah un?” məto-inu ilat kınotıtun əsas məmæ in Iərəmərə. ¹³ Kən Iesu təmos pıret muwa mos-ipən kəm ilat, kən mos-ipən mın nəm.

† 20:31: Jon 19:35 * 21:1: Jon 21:14; Jon 20:19,26 † 21:1: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmæ Lek Taepirias, in nərgi Lek Kalılı kit mın. ‡ 21:2: Nəti Sepeti

mil kəiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in təmæte naoa u. § 21:3: Luk 5:5

* 21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 † 21:6: Luk 5:4-7

14 Kæn inu, nian tatol kisil lan, itəm Iesu tæmol æp in o rəhan min netəmim uarisig e nian in təmimis, kæn mæmegəh min.‡

Iesu ne Pita

15 Nian ilat kinotagwən rækis, Iesu tæmætəpəh o Saimon Pita, məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io taprækis-in netəm min un?” Pita tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, Iərəmərə, ik nəkitun məmə io ekolkeike pik ik.”§

Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik onakatagwən rəhak nenəti sipsip min.”

16 Kæn Iesu tatig mætəpəh min ron məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”

In tən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh Iərəmərə, ik nəkitun məmə iakolkeike ik.”

Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik onakatehm wir rəhak sipsip min.”*

17 Kæn mətəu kisil lan, Iesu tatig mætəpəh min ron məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”†

Kæn Pita, nəkin təmāhmə, mətə-inu Iesu tæmætəpəh ron mau kisil, məmə, “?Ik nakolkeike io?” Kæn in tən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə, ik nəkitun natimnat rafin.‡ Ik nəkitun məmə io ekolkeike ik.”

Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik atagwən rəhak sipsip min.

18 “Nipahrienən agin u iatən kəm ik məmə, aupən, e rəham netəm-aluəən, nəmatiargin atip rəham kətəut, kæn mətəliwək matuwın ikın min rafin itəm nakolkeike məmə nakuwın ikın. Mətə nian ik onakaguıhl, onakəg-ətuatip-in nelməm, kæn etəm pisin kit otəlis ətain rəham kətəut, kæn mit ik nakian ikın ik nəsolkeikeən məmə nakuwın ikın.” 19 E nəghatən u, Iesu təmaupən matən-iarəp rækis əm, nolən itəm Pita otimis, kæn rəhan nimisən,§ in otıləs-ipər nərgi Uhgın.*

Kæn Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, uarisig-in io.”†

Iesu ne suah un itəm Iesu tæmolkeike pik

20 Kæn Pita teirair məplan etəmim kit rəha Iesu u, Iesu tolkeike pik, tatuarisig-in ilau. Suah əh inəh, itəm təmieu-iəu muwa iuəhkır o Iesu e nian kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən, kæn matəpəh ron məmə, “?Iərəmərə, pah un oteghən-in-pən ik e nelmi rəham tikimir min?”‡

21 Nian Pita təməplan in, kæn tətəpəh o Iesu məmə, “?Iərəmərə, mətə tahro e suah əh?”

‡ 21:14: Jon 20:1,19,26 § 21:15: Mat 26:33-35; Jon 13:37-38 * 21:16: Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3 † 21:17: Jon 13:38 ‡ 21:17:

Jon 16:30 § 21:19: Katən məmə e nup tate min tatuwa, kæn kəpanətu-pər Pita e nig kəməluau. * 21:19: Jon 13:36; 2 Pita 1:14 † 21:19: Mat 4:19; 16:24

‡ 21:20: Jon 13:23,25

²² Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “?Okəmә io ekolkeike məmә in otatəmegəh muwın mətəarus nian iakitəlig-pa mın, ik onəkıtun o naka? Ik un, ik onəkəike muarisig-in io.”§

²³ Kən tol nəhlan o nat u Iesu təmən, nəghatən kit əh-ikın katən titəlau-itəlau e piatat mın məmә, “Etəmim u rəha Iesu otəsımısən,” mətə Iesu təməsənən kəm Pita məmә suah u otəsımısən. In təmən əm məmә, “?Okəmә, io ekolkeike məmә in otatəmegəh, mətəarus-pən iakitəlig-pa mın, ik onəkıtun o naka?”

²⁴ Etəmim u rəha Iesu in etəmim kitiəh əm itəm tatən-iarəp natımnat mın u,* kən in mətə rəkis nəghatən mın u. Kən itımat ekotıtun məmә nəghatən mın u tatən, in nıpahrienən əm.†

Namnun nəghatən

²⁵ Kən natımnat tepət mın əpəh ikın itəm Iesu təmol‡ kən okəmә netəmim kəpoatətə rəkis natımnat mın u ilat rafın e naoa mın, io, nıkik təht məmә rum otikə e nətueintən rafın o nəlinən naoa mın u.

§ 21:22: Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24 * 21:24: Jon 15:27 † 21:24: Nian neen, Jon tatəghat nəhlan, matən məmә, “itımat,” mətə in tatən əm in pısın əm (19:35; əplan-tu 1 Jon 1:1-4). ‡ 21:25: Jon 20:30

Wək Mìn Wək Mìn Rəha Aposol Mìn Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Wək Mìn

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. Afın e “Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk” o nıtunən məmə Luk in pah.

?Təməte tatuwin kəm pah? Luk təməte naoa u tatuwin kəm in kit, nərgin u Teofilas, etəm kitiaħ əm itəm Luk təməte naoa u “Namnusən Təwir Itəm Luk Təməte” tatuwin kəm in. Nərig u, nıpətin təmə, “Etəmim itəm tokeike Uhgın.” Luk təməte naoa u tatuwin kəm suah u, məto in titun məmə Iaihlua tepət okotafin mìn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa mìn rəha Namnusən Təwir koatəghat-in nəmegəhən ne nımısən rəha Iesu. Naoa u tatən-iarəp məmə nıməfak təmähro mətuoun. Naoa u məsin tatəghat-in tepət e wək rəha Pita, kən məsin mìn tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təməte naoa u o naka? Luk təməte naoa u matən məmə nıməfak təmähro mìn nulan mətuoun, kən otahro mìn nulan nıməfak otatəwiə. Kən e naoa u, kitat okotehm məmə iəfak mìn okotahruhalpın nəghatən kəm netəm Isrel ne netəm Iaihlua mìn itəm kotolkeike məmə okotitun nəukəti nahatətəən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmə kapman rəha Rom tatəto nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmə Luk ne Pol kiolkeike məmə netəmim rafin itəm Rom tatərəməərə elat, ilat okotən nıpahrienən e Iesu.

Uhgın təmən məmə otahl-ıpa

Narmin rəhan

¹ Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aupən, eməte nolən mìn rəha natımnat rafin itəm Iesu təmatol ne matəgətun netəmim lan. ² Naoa əh tatən-iarəp nian Iesu təmətuoun rəhan wək mətoarus Uhgın təmıləs matuwın e Nego e Neai. Məto aupən, təməsuwinən əh e Nego e Neai, Narmin Rəha Uhgın təmətasıtu lan məmə otəgətun rəhan aposol* mìn. ³ E nian təməmegəh mìn e nımısən, nian tepət tatuwa olat kən ilat kotəplan in e nian kitiaħ kitiaħ e nian foti, kən matol əp in kəm ilat məmə okotitun məmə in təməmegəh pahrien e

1:1: Luk 1:3 * **1:2:** “Aposol” in suah kit itəm Iesu Kristo təmahl-ıpa o nən-iarəpən rəhan nəghatən. Nian nakotafin nəghatən əh “aposol” e naoa u, nıpətin tən məmə netəmim tuelef rəha Iesu u kəmotaliwək ilat mìn. Kən e naoa u, Pol təmən məmə in mìn aposol kit rəha Iesu, məto in təməsaliwəkən ilat netəmim tuelef mìn əh. Naoa əh, in tatəghat tepət e aposol mil, Pita ne Pol. **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51

nimisən. Kən e nian min əh, təmatəgətun ilat e nəməməən rəha Uhgın. ⁴Nian Iesu təmatətig əh ilat min ilat, in təməni-ıpən nəghaten kit kəm ilat məmə, “İtəmat onəsotaupənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəike kətətig motətoarus onəkotos Narmin Rəha Uhgın, u rəhak tata tınəməni-ıəkis rəkis məmə otos-ıpınə kəm itəmat, təhmen min məmə inu io iatən-ıpınə kəm itəmat. ⁵Aupən Jon təmatol baptais e netənim e nəhau, məto otəsuwəhən, Uhgın in otol baptais etəmat e Narmin Rəhan.”

Uhgın təmiləs Iesu muwin e Nego e Neai

⁶E nian min əh, itəm aposol min kəmotətig ilat Iesu, kəmotətapəh ron məmə, “?İləməmə, tınuwa e nian ətuatıp əh-roiu məmə ik onəköl kitat netəm İsrel okotərəməmə min e nıtən min rəhatat, o kəp?” ⁷Məto Iesu təməni-ıpən kəm ilat məmə, “E nian min rəha natımnat min əh, Uhgın təməhluaig-in otəmat, oköl itəmat nəsoıtıtunən. Rəhak tata pısın əm, in tınitəpun rəkis e rəhan nəsanənən. ⁸Məto e nian Narmin Rəha Uhgın otuwa matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onəkotəkəike motuwın motən-ıarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikın min əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikın min rafın e nətueıntən.”

⁹Nian təməni rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgın təmiləs-ırəkis in tınər matuwın e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpın, kən ilat kəməsoatəplan minən. ¹⁰Nian kəmotıtagpər əh e neai moatəgəs-in, roiu ağıni-əh, suah mil kəiu kəmian e natımnat ruən kəmuət-arəpa muətul ilugın elat, ¹¹kən muəni-ıpən kəm ilat məmə, “!Netəm Kalili! ?Təhrol nəkoatətul ikın-u moatətagpər nəpo lan e napuə? Iesu əh itəm Uhgın təmiləs-ırəkis otəmat mıləs mər matuwın e neai, in otəpanıtəlig-pa min təhmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwın.”

Aposol min

¹²Kən aposol min kəmotiet e nıtot u katən məmə, Nıtot Rəha Nig U Olif, motıtəlig-pən Jerusalem itəm sənəmə in isəu pik, in iuəhkır əm. ¹³Nian kəmotiet-arəpən Jerusalem, kəmotuwın e nıpəgnoa nımə kit əpəh ilis lan itəm koatətig ikın. Aposol min əh, nərgılət u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot,† kən Jutas nəti Jemes. ¹⁴Netəm min əh ne nıpitan min, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu min, ilat koatuwa moatəfak kitiəh nian tepət.

1:3: Luk 24:36-49; Wək 10:41 **1:4:** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **1:5:** Mat 3:11 **1:6:** Luk 24:21 **1:7:** Mak 13:32 **1:8:** Mat 28:19; Luk 24:48
1:11: Mat 26:64; Luk 21:27 **1:12:** Luk 24:50-53 † **1:13:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **1:13:** Mat 10:2-4

Etəmim itəm otos nəme Jutas

¹⁵ Nian neen tīnuwa mīnuwīn rəkis, kən netəm mīn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitīəh. İlat tepət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita təmətul matəghat kəm ilat məmə, ¹⁶ “Piak mīn ne wīnik mīn. Nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn otəkəike muwa mol nīpahrienən lan, itəm nuwəh aupən Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipən nəghatən kəm Kig Tefit, kən Kig Tefit təmən-iarəp suah u Jutas məmə in otit netəmim motuwīn kaskəlīm Iesu. Kən nəghatən əh tīnuwa əh-roiu mīnol nīpahrienən lan. ¹⁷ Jutas kitat mīn kitīəh əm. Kən in rəhan əh-ikīn wək itəm təmatol mətasitu etat.”

¹⁸ (Jutas u inu təmos-nəmtīn nəptən kit e mənī u təmos e nolən rat itəm təmol. E nəptən əh, təmīet morin kən kəhap nərpīn nisgan tiet. ¹⁹ Kən netəm Jerusalem kəmotətə nəghatən əh, kəmotəun-in nəptən əh e nəghatən ikīn məmə, “Akeltama,” nīpətīn u məmə Nəptən e Nita.)

²⁰ Kən Pita təmən məmə, “E Naoa Rəha Napuən Mīn, nəghatən kit tatən məmə, ‘Təwīr məmə rəhan nīmə tatətul əpnapīn əm, okol etəmim kit təsatīgən ikīn.’

“Kən nəghatən kit mīn tatən mīn-nulan məmə, ‘Təwīr məmə etəm pīsīn kit otuwa mos nəmeen mol wək rəhan.’

²¹⁻²² “Kən tol nəhlan, okotəkəike kīlesipər suah kit itəm təmehm e nīganəmtīn nəmegəhən rəha Iesu e nīmīsən, kən in otuwa mīn mehm kitat məmə otən-iarəp Iesu məmə in İərəməərə rəhatat. Suah u, in suah kit itəm kitat mīn kəmoatan aupən e nian mīn u itəm İərəməərə Iesu təmətaliwək lan. Suah un in suah kit itəm təmətātīg nian Jon təmatən-iarəp nəghatən rəha nolən bəptais etəm, muwa mətoarus-pən nian itəm Uhgīn təmos-irəkis Iesu o kitat mīləs mər muwīn e Nego e Neai.”

²³ Kən ilat kəmotən-iarəp nərgī etəmim kəiu, kit nərgīn u Josep u nian neen kətaun-in məmə Pasapas o Jastas, kən mīn, nərgīn u Matias. ²⁴ Kən ilat kəmotəfak motən məmə, “İərəməərə, ik nəkītun nīki netəmim rafin. İk asitu etīmat məmə suah mīl u, in pəhruən ik nīnəmītəpun rəkis ²⁵ məmə otaskəlīm wək u rəha aposol itəm Jutas təmapəs məmə otuwīn e suatīp itəm tərat, iman ətuatīp ikīn.” ²⁶ Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturīn kəpiel neen, kotahmen e tais, məmə otəgətun məmə pah otos wək əh, kən nərgī Matias təmīet. Kən ilat kəmotīləs-ipən Matias məmə in aposol kit, kən roiu tīnol mīn tuelef aposol ilat rafin.

2

Narmĭn Rəha Uhgĭn təmuwa e nəmegəhən rəhalat

¹ E nian rəha Pentekos,* lafet kit rəha noanol mĭn rəha Isrel, netəm mĭn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitĭəh. ² Kən roiu agĭn mĭn, kəmotətə nat kit təmĭsĭ-pər e neai tahmen e nĭmətəg asol kit tatelel nat, kən nat əh kəmotətə təmuwa mər rafĭn e nĭpəgnoa nĭmə itəm koatəpələh ikĭn. ³ Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nĭgəm təmuəp. Kən ləpləpĭn nĭgəm mĭn əh, kəmotiwĭg motan ahmen-in netəmim rafĭn itəm koatəpələh əh imə. ⁴ Kən ilat rafĭn, Narmĭn Rəha Uhgĭn təmuwa mərĭoah mətətig elat, kən mĭnos-ipən nəsanənən kəm ilat, mōl ilat kĭnoatəghat e nəghatən ik pĭsĭn mĭn.

⁵ Kən noanol mĭn neen əh-ikĭn rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgĭn. Ilat kəmotĭsĭ-pən ik pĭsĭn pĭsĭn mĭn mətə kotatig Jerusalem. ⁶ Nian ilat kəmotətə nəghatən mĭn əh, netəmim tepət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pĭk mətə-inu kəmotətə nəghatən mĭn rəhalat itəm netəm mĭn əh koatən. ⁷ Kəmotaut pĭk agĭn kən motən məmə, “!Ei! ?Netəm Kalili əm əh koatəghat, o kəp? ⁸ ?Tahro kitat rafĭn koatətə rəhatat nəghatən mĭn itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹ Kitat u netəm ik pĭsĭn pĭsĭn mĭn tepət. Ikĭn-u netəm Patia əh-ikĭn, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatosia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamfilia, ne netəm Ijĭp, ne netəm Lipia e nĭkalĭn-pən əh Saerĭn ikĭn, ne netəm Rom, neen noanol ətuatĭp rəha netəm Isrel, neen netəm pĭsĭn mətə koatəfak kəm Uhgĭn, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Mətə kitat rafĭn kəmotətə ilat koatən nat asol itəm Uhgĭn təmōl e nəghatən ik pĭsĭn mĭn rəhatat.” ¹² Narmĭlat təmĭwĭg pĭk, rehalat-kapə təmĭkə, kən kəmoatətapəh olat mĭn məmə, “!Ei! ?Naka u tol nulan?”

¹³ Mətə neen kəmotalah-əmnu ilat, motən məmə, “Nat koatapĭs əpəh.”

Pita təməghat kəm netəmim

¹⁴ Kən Pita təmətul ilat lepen aposol mĭn, təmāgət əfəməh matən-ipən kəm netəmim məmə, “Itəmat rafĭn noanol mĭn rəha Isrel ne netəm pĭsĭn pĭsĭn mĭn u nakoatətig Jerusalem, otətəlig-in wĭr-tu io, pəs ekuhapĭk e nĭpətĭ nat əh kəm itəmat. ¹⁵ Itəmat nakoatən məmə netəm mĭn u koatapĭs. Mətə kəp, kəsotapĭsən. Nain kĭlōk əm əh-roiu laulaugĭn. ?Kən tahro ilat koatapĭs?†

¹⁶ “Mətə in tol nulan. Ien rəha Uhgĭn aupən, nərgĭn u Joel, təmən rəkĭs nat u itəm itəmat nakoatəplan. In təmən

* **2:1:** Pentekos: Əplan e tiksonari. **2:1:** Lev 23:15-21; Dut 16:9-11 **2:3:** Mat 3:11 **2:4:** Mak 16:17; Wək 4:31; 10:44-46; 19:6 † **2:15:** Netəm əh kəsotənĭmən wain laulaugĭn, kən etəm tikə itəm tətəpĭs laulaugĭn.

məmә, ¹⁷ ‘Uhgĭn tāmән məmә, “E namnun nian mĭn, ekos-
ipән rəhak Narmĭn kām netəmim rafin. Ilat rafin okotos
nəsanənән lan. Nenətĭtəmat mĭn, nəman ne nĭpĭtan, ilat
okotən-iarəp nəghatən mĭn rəhak itəm io iatos-ipән kām ilat.
Netəm aluə mĭn rəhatəmat, Uhgĭn otos-ipән nat kit tahmen
e napĭlaiirən kām ilat. Kən naguihl-aguihl mĭn rəhatəmat
okotapĭlaiir e napĭlaiirən pĭsĭn pĭsĭn mĭn. ¹⁸ Sənəmә netəm-
iasol mĭn əm, mətō nəman ne nĭpĭtan ilat nolwək mĭn əm
rəhak, kən ekos-ipән Narmĭn rəhak kām ilat. Kən ilat okotən-
iarəp nəghatən mĭn rəhak itəm iatos-ipән kām ilat. ¹⁹ Oekol nat
pĭspĭs mĭn əpəh e neai, ne nəmtətĭn pĭsĭn pĭsĭn mĭn e nĭməptən.
Onəkotəplan nĭta ne nĭgəm ne nəhaniəm okotər motol napuə
lan. ²⁰ Aupən, mĭtgar otapĭnəp kən məwĭg otasiə tahmen e
nĭta. Kən uarisig, Nian asol asol agĭn rəha Iərəmərə otuwa. ²¹ E
nian əh, netəmim rafin itəm okotaun-in Nərgək, io ekosmegəh
ilat.”’

²² “Noanol mĭn rəha Isrel, itəmat otətəlig-in nəghatən u.
Itəmat nəkotĭtun wir nat pĭspĭs mĭn, ne nəmtətĭn pĭsĭn pĭsĭn
mĭn itəm Iesu təmōl e nəsanənən rəha Uhgĭn, itəm itəmat
nəmotəplan. Natĭmnat mĭn əh tatəgətun məmә Uhgĭn in pĭsĭn
əm təmahl-ipa Iesu tuwa. ²³ E nalpəkauən rəha Uhgĭn itəm
təmōl mələhəu aupən, in təmos-ipĭnə suah u e nelmĭtəmat.
Kən itəmat nəmotəhamnu in e nian nəmotegəhan-in-pən in
tuwĭn e nelmĭ netəm rat kəsotəfakən. Kəmotəh kətu-pər e nĭg
kəməluau.

²⁴ “Mətō Uhgĭn təmĭkis Iesu e nahməən rəha nĭmĭsən, kən
mōl in təmegəh mĭn e nĭmĭsən, mətō-inu nĭmĭsən, rəhan
nəsanənən tikə o naskəlĭmən. ²⁵ Tefĭt tāmən nulan e Iesu
aupən məmә, ‘Nian rafin ekĭtun məmә Iərəmərə tətətig itĭmlau
mĭn. Okol esəgĭnən mətō-inu tətətig e nĭkalik itĭmlau mĭn.
²⁶ Mətō-inu o nat əh, io nĭkik tagĭen pĭk, matənwiwi ik e nohlik.
Kən nĭkik təməlinu mətō-inu ekĭtun məmә Uhgĭn otosmegəh
nĭpətĭk. ²⁷ Kən okol nəsapĭsən narmək tətətig ima netəm
kəmotĭmĭs ikĭn. Kən okol nəsegəhan-in mĭnən nĭpətĭ rəham
Etəmim Ətuatĭp məmә otəmnəmĭt. ²⁸ Ik nəməgətun rəkis suatĭp
rəha nəmegəhən kəm io, kən ik onəkōl io nĭkik tətəgĭen pĭk
nian ekətətig kilau mĭn ik.’ In əh nəghatən itəm Tefĭt tāmən
e Iesu aupən.

²⁹ “Piak mĭn. Iakolkeike məmә ekən nat ətuatĭp kəm itəmat.
Iaguihl u pipi rəhatat aupən, Kig Tefĭt, in təmĭmĭs rəkis, kən
kəmĭtənĭm, kən rəhan suwĭt tətətig imətat ikĭn mətōarus-pa
u-roiu. ³⁰ Mətō in ien kit rəha Uhgĭn, kən in tĭtun məmә
Uhgĭn təmos noanawĭl kit kəm in mən-ĭəkis nəghatən kit kəm
in məmә etəmim kit e nĭta rəhan otuarisig-in otəkəike muwa

mol Kig. ³¹ Kig Tefit tāməplan məmə nat u otəkəike muwa mol nīpahrienən lan. In tāmən məmə Kristo əh, itəm Uhgīn tāmən məmə otahl-īpa, in otol tāmegəh mīn e nīmīsən, kən Uhgīn otəsapəsən narmin tətətig ima netəm kəmotimis ikin, kən nīpətin okol təsəmnəmitən. ³² Kən nəghatən u tatəghat e Iesu itəm Uhgīn tāmōl rəkis tāmegəh mīn e nīmīsən. ! Kən itimat emotəplan e nīganəmtitimat! ³³ Iesu, rəhan tata tāmīlās in mər muwīn e nīkalin matip e ikin rəha nīsīaiiən ne nəsanənən. Kən tahmen-pən əm məmə Uhgīn tāmən-iəkis mihīn aupən, in təmos-īpən Narmin rəhan kəm Iesu məmə Iesu otos-īpən kəm rəhan mīn. Kən natimnat mīn u, noatəplan, moatəto, Narmin Rəha Uhgīn tatol. ³⁴ Kig Tefit tāməsuwīnən e Nego e Neai tahmen e Iesu. Kən Tefit tāməsəghat-in atipən in nīan in tāmən nəghatən mīn əh məmə, ‘Iərəmərə tāmən kəm rəhak Iərəmərə məmə, “Əpələh e nīkalik matip, ikin rəha nīsīaiiən ne nəsanənən, matəsahgīn. ³⁵ Oekol rəham tikimīr mīn məmə okotahmen e nīmoulul itəm nategotain e nəptən, kən ik matərəmərə elat.”’ ³⁶ Itəmat rafin noanol mīn rəha Isrel onəkotəkəike motitun wir məmə Iesu əh itəm itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in əh, Uhgīn tāmōl məmə in Iərəmərə ne Kristo - etəm itəm Uhgīn tāmən məmə otahl-īpa.”

Netəmim tepət kəmoatən nīpahrienən e Iesu

³⁷ Nəghatən u rəha Pita tāmek pahrien nīkilat, kən kotətapəh o Pita ne aposol mīn məmə, “Piatimat mīn. ? Oekol tahro nulan?”

³⁸ Kən Pita tāmən-īpən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike kəuhlin nətəligən rəhatəmat, kən kol baptais etəmat e nərgi Iesu Kristo, məmə Uhgīn otafəl rəkis nolən rat mīn rəhatəmat. Kən Uhgīn otos-īpənə Narmin u kəm itəmat, ³⁹ mətō Uhgīn tāmən-iəkis nəghatən u otəmat, ne nenətītəmat mīn, ne namipitəmat mīn itəm okəpanotuwa. Nəniəkīsən u tətətig o netəm mīn u itəm Iərəmərə Uhgīn rəhatat tətaun-in ilat.”

⁴⁰ Kən Pita tatən nəghatən wir tepət məmə otiuw-pa ilat kotuwa, kən matən kəm ilat məmə, “Onəkotiet rəkis e netəm un, netəm kotərat məmə Uhgīn otəsōlən nalpīnən kəm itəmat mīn ilat.” ⁴¹ Kən ilat tepət itəm kəmotəto nəghatən rəha Pita kəmotən nīpahrienən lan, kən kəmōl baptais elat. E nīan əh, netəmim tepət tahmen e tri-taosan kəmotuwa moatuarisig-in ilat u koatahatətə e Iesu.

Naliwəkən rəha netəm mīn u kəmoatən nīpahrienən e Iesu

⁴² Nīan rafin netəm mīn u koatən nīpahrienən e Iesu, koatətəlig-in nəghatən itəm aposol mīn koatəgətun ilat lan. E naliwəkən rəhalat kəmoatuwa kitīəh, e nagwənən ne

Nagwənan Rəha Nəmtətin Rəha Iesu,‡ ne nəfakən. Kən nian rafin nīkilat tiəkis məmə okotəkəike moatol nat əh. ⁴³ Aposol min kəmotol nat pišpis ne nəmtətin pišin pišin min e nəsanənən rəha Uhgīn. Kən netəmim narmīlat təmiwiḡ pik ron. ⁴⁴ Netəm min u koatahatətə e Iesu, nian rafin koatuwa kitiah moatawte-in rəhalat nautə min kəm ilat min, ⁴⁵ tahmen e okəmə suah kit rəhan nat kit tikə, kən kit otol-salim-in rəhan kit nautə kən masitu lan. ⁴⁶ Nian rafin kotuwīn katəfak kitiah e Nimə Rəha Uhgīn. § Kən kəmotuwīn e nimə pišin pišin min moatoor nagwənan niḡilat e nagienən ne nīkilat pahrien, kən kəmotagwən min e Nagwənan Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. ⁴⁷ Kən nian rafin koatənwiwi Uhgīn, kən netəmim koatenwiwi ilat o rəhalat nolən. Kən nian rafin Iərəmərə Uhgīn tatosmegəh netəmim kotuwa kitiah ilat netəm koatahatətə e Iesu.

3

Uhgīn təmol nat pišpis e etəm u nelkin tərət

¹ Nian kit e tri kilok ehnaipən, nian rəha nəfakən, Pita ne Jon kəmuəliwək mətian e Nimə Rəha Uhgīn. ² Suah kit itəm təsalīwəkən e nian təmaiir mətoarus-pa nian əh, kəmiləs ka kahtu e nafiluə e Nimə Rəha Uhgīn u katən məmə Nafiluə Təwīr. Nian rafin tateasiə-in məni o netəmim itəm koatuwīn imə. ³ Nian təməplan Pita ne Jon kīnatan məmə okia imə, in təmətapəh olau məmə okios-ipən məni kit kəm in. ⁴ Kən Pita ne Jon niḡanəmtīlau təmətul lan. Kən Pita təmə, “Ətag-pa mehm itīmlau.” ⁵ Kən təmətag-pən məplan ilau nīkin tatəht məmə otos məni kit olau.

⁶ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Rəhak məni tikə aḡin. Məto nat naka itəm io iatos, ekos-ipinə kəm ik. ! E nərḡi Iesu Kristo etəm Nasaret, iatən-ipinə kəm ik, ətul maliwək!” ⁷ Kən in təmasitu lan, mīləs nelmin matip miuw-pər məmə otətul. Kən roiu aḡin nelkin mil kəmuəḡ-ətuatip. ⁸ Kən təmətip mər mətul minataliwək, matətəu-pən ilau mətəhaluwīn e Nimə Rəha Uhgīn, kən minataliwək matətīpər-ətīpər matənwiwi Uhgīn. ⁹ Kən netəmim rafin kəmotəplan in tətaliwək matənwiwi Uhgīn. ¹⁰ Nian ilat kīnotitun məmə suah ilouin inəh itəm tateasiə o məni nian rafin e nafiluə rəha Nimə Rəha Uhgīn, kəmotaut pik, narmīlat təmiwiḡ e suah əh.

Pita təməḡhat kəm netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgīn

¹¹ Nian təmatəkul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmīlat təmiwiḡ ron, kotaiu motuwa məmə okotəplan iləhal e ikin kit

‡ 2:42: Nagwənan Rəha Nəmtətin Rəha Iesu: Əplan e tiksonari. 2:42: Wək 20:7

2:44: Wək 4:32-35 § 2:46: Nimə Rəha Uhgīn - ikin itəm noanol min rəha Isrel kotuwa moatəfak ikin kəm Uhgīn. 2:47: Wək 6:7; 11:21 3:4: Wək 14:9

3:6: Wək 4:10; 16:18

e Nimə Rəha Uhgīn u katən məmə Fəranta rəha Kig Solomon.*
 12 Nian Pita təməplan ilat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə,
 “Noanol min rəha Isrel. ?Tahro narmitəmat tatiwig pik o
 nat pispis u? ?Noatarəplan itiməhal nikitəmat təht məmə
 itimlau etəm iasim mil kəiu emioal-wir suah u e nəsanənən
 əm rəhatimlau? !Kəp! 13 O nat pispis u itəm nəmotəplan,
 Uhgīn rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne tipitat min
 rafin, in təmİLəs-ipər nərgi rəhan iolwək lan, Iesu. Inu etəm
 kitəh əm Iesu itəm nəmotİLəs motuwīn o netəm-iasol min
 rəha kapman məmə ilat okotohamnu, kən Pailat təmən rəkis
 məmə okisohamnuən okəhlman əm, mətə itəmat nəmotən-
 ipən kəm Pailat məmə nəsolkeikeən in. 14 Itəmat nəmotapəs
 Iesu itəm in iol ətuatip ne etəm təwir e niganəmti Uhgīn, kən
 nəmotətəpəh o Pailat məmə otəhlman suah əh iohamnu itəm.
 15 Kən e nolən əh, itəmat nəmotohamnu Iesu, itəm nəmegəhən
 rafin tatisi-pən ron. Mətə Uhgīn təmōl təmegəh min e nimisən.
 Kən itimat emotəplan e niganəmtitimat məmə in nīpahrienən.
 16 Suah u itəm itəmat nəkotitun moatəplan, in təməsanən əm
 mətə-inu itimat iotahətətə e Iesu ne nəsanənən rəhan. In
 nəsanənən rəha Iesu ne nahətətəən itəm təmos-ipa kəm itimat
 təmōl-wir suah u, kən itəmat rafin nakoatəplan.

17 “Piak min. Io ekitun məmə nat un nəmotol e Iesu itəmat
 rəhatəmat netəm-iasol min, itəmat rafin nəmotol mətə-inu
 nəsolitun wirən məmə Iesu in pah. 18 Mətə suatip u inu rəha
 Uhgīn o nuhapikən rəhan nəghatən itəm təmən aupən. E
 nəghatən rəha rəhan min ien min, in təmən rəkis məmə rəhan
 Kristo itəm təmən rəkis aupən məmə otəhl-ipa, in otəkəike
 mətə nahməən e nīpətin.

19 “Itəla, roiu əh, onəkotəkəike motəuhlin itəmat e rəhatəmat
 nolən rat min kən motitəlig-pən o Uhgīn məmə in otəfal
 rəhatəmat nolən rat min, kən məmə İərəmərə Uhgīn otos-ipinə
 namegən ne nəsanənən wi e nəmegəhən rəhatəmat, 20 kən
 məmə in otəhl-ipa Kristo titəlig-pa min, etəm itəm Uhgīn təmən
 rəkis aupən. İatəghat-in Kristo u Iesu. 21 Mətə Iesu otətətig
 pitən e Nego e Neai mətəarus Uhgīn otol-wir min natimnat
 rafin tahmen-pən e itəm Uhgīn təmən-İəkis kəm itəmat, itəm
 rəhan ien min aupən aġin kəmotən-iarəp.

22 “Kən Moses təmən-iarəp məmə, ‘İərəmərə Uhgīn otİLəs-ipər
 ien kit min etəmat tahmen lak. Onəkotəkəike motətəlig-in
 natimnat rafin itəm otən kəm itəmat motol nəwian. 23 Netəm
 min u itəm okotəht nəwia ien əh, Uhgīn otİLəs-İrəkis ilat o rəhan
 min netənim kən ilat okotimis.’ 24 Inu nīpahrienən. Ien min

* **3:11:** Fəranta rəha Kig Solomon - İkin kit imə e Nimə Rəha Uhgīn. İkin əh inəh,
 nian rafin netəm-iasol rəha noanol min rəha Isrel koatəghat-in Lou rəha Uhgīn.

3:13: Eks 3:6,15; Luk 23:13-25; Wək 2:23 **3:17:** Luk 23:34; 1 Tim 1:13 **3:19:**
 Wək 2:38 **3:23:** Dut 18:15,18-19

rafin kəmotən əm nəghatən kitiəh, təmətuoun e ien u Samuel, muwa mətoarus-pa u-roiu.

²⁵ “Nəniəkisən mīn u itəm Uhgīn təmən-ipən kəm rəhan ien mīn aupən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nasituən itəm Uhgīn təmən kəm tipitəmat mīn aupən, in rəhatəmat mīn, məto-inu Uhgīn təmən-ipən kəm Epraham məmə, ‘Ekol təwīr kəm netəmim rafin e nətueintən, kən nat kit itəm mipim Iosmegəh otol, otos-ipən nəwīrən əh kəm netəmim rafin.’ ²⁶ Nian Uhgīn təmiləs-ipər rəhan iolwək u Iesu Iosmegəh, təmaupən mahl-ipinə kəm itəmat məmə in otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən e nolən əh, in otol təwīr kəm itəmat.”

4

¹ Nian Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris mīn, ne etəm tərəmərə e mopael mīn itəm koatehm Nīmə Rəha Uhgīn, ne Satusi mīn,* kəmotiet-arəpa. ² Nīkilat təmahmə pik məto-inu ilau katuəgətun netəmim məmə Iesu təmimis kən məmegəh mīn. Kən inu tatəgətun məmə netəm u kəmotimis, Uhgīn otosmegəh mīn ilat. ³ Kən kəmotaskəlīm ilau, kiləs-ipən ilau e kalapus məto-inu tīnapinəp rəkis, kən okuəməhl əm mətoarus olauwig.† ⁴ Məto netəmim tepət itəm kəmotəto nəghatən itəm kəmuən kəmotən nīpahrienən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nīpahrienən e Iesu, ilat iuəhkīr tahmen e faif-taosan.

Pita ne Jon kəmuətul e nīganəmti kaonsel

⁵ Kəmən lawigin, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol mīn rəha Isrel, ne iəgətun mīn rəha Lou rəha Moses,‡ kəmotargəfīmīn ilat mīn əpəh Jerusalem. ⁶ Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol agin, ne Kaeafas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol agin, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷ Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupən elat, kən kotətapəh olau məmə, “?Nəmios hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgi pah?”

⁸ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmərīoah e nīki Pita, kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u itəm noatərəmərə e noanol mīn rəha Isrel, ne netəm-iasol mīn. ⁹ Itəmat noategəs-in-pa otimlau məmə suah u itəm nelkīn təmərət təmos hiə nəwīrən, o emuahrol nulan mioal-wīr nelkīn. ¹⁰ Itəmat rafin ikin-u ne noanol mīn rafin rəha Isrel, onəkotəkəike motitun məmə suah u itəm nelkīn tīnəwīr rəkis tatətul aupən-in itəmat e nəsanənən əm e nərgi Iesu Kristo, etəm Nasaret. Suah

3:25: Jen 22:18 3:26: Wək 13:46 * 4:1: Əplan nəghatən mīn əh e tiksonari: pris mīn, ne mopael itəm koatehm Nīmə Rəha Uhgīn, ne Satusi. † 4:3: Okuəməhl mətoarus olawig məto-inu lou təmən məmə suah kit təsolən pas e kot lapin. 4:4: Wək 2:41 ‡ 4:5: Lou rəha Moses - lou mīn itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses əpəh nitot Saenae.

əh inəh, itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in təmimis. Məto Uhgīn təmol təmegəh min. ¹¹ Suah əh inəh, itəm Naoa Rəha Uhgīn təmən lan məmə, ‘Kəpiel u itəm itəmat netəm rəha niləkinən nimə, nakotəmə tarat motərakin, məto roiu in tinuwa kəpiel keike itəm nimə tatətul-pər lan.’ ¹² Nərig kit tikə e nətueintən itəm Uhgīn təmos-ipa məmə titun nosmegəhən netəmim, məto Iesu pisin əm titun nosmegəhən netəmim.”

¹³ Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotaut pik nian kəmotəplan məmə kəsuağınən ilat, nat əpnəpən kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotitun ətuatip məmə suah mil əh ilat pahrien Iesu kəmotaliwək moatan. ¹⁴ Kən kīnotəruru nuhalpīnən nəghatən rəhalau məto-inu suah u nelkin tinəwir rəkis tatətul iləhal min ilau.

¹⁵ Kən kəmotən-ipən kəm iləhal məmə okəhaliet məhaluwīn ihluə pəs ilat əm kotəghat pitən. ¹⁶ Kən kəmoatətapəh-ətapəh olat min məmə, “?Okotahro suah mil əh? Netəmim rafin u Jerusalem kīnotitun rəkis məmə nat pispis u kəmol e suah u, in iahgīn pik, okol kəsotən-iamninən. ¹⁷ Məto pəs kotən-iəhau əskasik ilau məmə okəsuağın-iarəp minən nərgi Iesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pispis əh otəsiet minən netəmim kotəto.”

kaonsel təmegəhan-in ilau məmə okiaiet

¹⁸ Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa min imə, kən kəmotən-ipən kəm Pita ne Jon məmə okəsuağın-iarəp minən nərgi Iesu, kən məsuəgətun minən netəmim lan.

¹⁹ Məto ilau kəmuən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm otakil məmə tətuatip e nigənəmti Uhgīn məmə ekioal nəwiatəmat o nəwia Uhgīn. ²⁰ Məto itimlau okol esuakimən nohlitimlau. Oekuəike muən-iarəp natimnat itəm emuəplan e nigənəmtitimlau kən muəto e matəlgitimlau.”

²¹ Kən kaonsel təmən-ipən min kəm Pita ne Jon məmə ilat okotol nalpīnən kit kəm ilau okəmə ilau okatuəkəike matuən-iarəp Iesu kəm netəmim, kən motahl-iarəp ilau. Kəmotahl-iarəp ilau məto-inu kīnotəruru məmə okotahruəh ilau. Kəmotitun məmə netəmim nikilat otahmə okəmə ilat okotol nalpīnən kəm ilau, məto-inu netəmim rafin koatənwiwi Uhgīn o nat pispis itəm Uhgīn təmol e etəm nelkin təməfaiu ²² nian təmaiir mətoarus-pa əh-roiu. Rəhan nup taprəkis-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e Iesu

²³ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau məmə ilau okatian, kəmiaiet uəhai əm mian əpəh netəm koatahatətə e Iesu koatətig ikīn, kən muən-iarəp rafin nəghatən

itəm pris asol mīn ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴ Nian kəmotəto nəghatən əh, ilat rafin kəmotuwa kitiah motəfak-pən kəm Uhgīn motən məmə, “Iərəməərə Uhgīn, ik nəmol neai, ne nīməptən, ne nītəhəi, ne natimnat rafin elat. ²⁵ Ik nəməghat e nəsanənən e Narmīn rəham kəm tīpītimat u aupən Kig Tefit, u in rəham iolwək, kən in təmən-iarəp rəham nəghatən məmə,

‘?Tahro netəm e nəptən pīsīn pīsīn mīn nīkilat tītahmə pīk nəhlan?

Tahro ilat koatəte noa məmə okotol nəratən mīn əh, u itəm okol koatol pap, təsuwīnən miet, otīkə-pən əm olat.

²⁶ Netəm koatərəməərə e nītən mīn, koatol əpen-əpenə okotəmou,

kən netəm-iasol mīn rəha nətueintən koatuwa kitiah ilat mīn ilat,

məmə okotəmou ilat Iərəməərə Uhgīn ne Iosmegəh itəm in təmən’ ²⁷ Iərəməərə Uhgīn, in nīpahrienən nəghatən itəm Kig Tefit təmən tīnuwa mīnet-arəp, məto-inu Kig Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol mīn rəha Isrel, ne Iaihlua mīn, ilat rafin kəmotuwa kitiah ikīn-u latuənu Jerusalem, moatol noa eko-eko məmə okotohamnu Iesu, itəm in rəham iol ətuatīp itəm nəmītəpun. ²⁸ Kəmoatəte noa rəhalat tatətəu-pən əsas əm rəham nəghatən itəm ik nīnəmən rəkīs e nəsanənən ne nenatīgən rəham aupən. ²⁹ Tol nəhlan, Iərəməərə, nīkim tatəht nəghatən itəm ilat kəmoatən məmə okotoh itīmat, ol itīmat rəham iolwək mīn məmə esotəgīnən məmə ekotən-iarəp rəham nəghatən. ³⁰ Əgəfəməhīn-pa nelməm məmə otol-wīr netəm koatīmīs, kən mol nat pīspīs mīn ne nəmtətīn pīsīn pīsīn mīn e nərgī Iesu, rəham iol ətuatīp.”

³¹ Nian kəmotəfak rəkīs, kən nat kit təməlōal e nīmə, kən Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərioah mətatīg elat, kən kīnoatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn məsotəgīnən.

Netəm kəmoatən nīpahrienən e Iesu koatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn

³² Netəm koatən nīpahrienən e Iesu rəhalat nətəlīgən təmuwa kitiah. Kit təməsəaumīsən məhluag-in rəhan nautə məto kəmoatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn. ³³ Kən aposol mīn kəmos nəsənənən e Narmīn Rəha Uhgīn kən moatən-iarəp məmə Iərəməərə Iesu təmegəh mīn e nīmīsən. Kən e nəwīrən rəha Uhgīn, in tətāsitu elat rafin itəm koatəfak. ³⁴ Kən ilat kit, rəhan kit nat kit təməsīkəən, məto-inu netəmīm neen

kəmotosalim-in rəhalat nəptən o nimə, kən motos-ipən məni lan kəm aposol mīn, ³⁵ kən ilat kəmoatoor kəm itəm mīn u rəhalat nat kit tikə.

³⁶ Tol nəhlan, suah kit əh-ikin nərgin u Josep, noanol kit rəha Lifae, etəm Saepiras, aposol mīn kəmotos-ipən nərig wi kit kəm in, nərgin u Panapas, u nīpətīn təmə, “etəm tətasiu matiləs-ipər nətəligən.” ³⁷ In təmosalim-in rəhan kit nəptən, kən məmik məni lan muwa məmki-pən kəm aposol mīn məmə ilat okotoor kəm ilat mīn.

5

Ananaeas ne Safaera

¹ Məto suah kit mīn əh-ikin, nərgin u Ananaeas, ne rəhan pətan nərgin u Safaera. Ilau mīn kəmioal-salim-in rəhalau kit nīməptən. ² In təmaskəlīm anion məni məsin, kən rəhan pətan əm titun. Kən məmik əm məsin muwīn məmki-pən kəm aposol mīn məmə məni e nəptən rafin. ³ Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ananaeas. ?Tahro nategəhan-in iərmis u Setan tatuwa e nīkim? Nakateiuə-in Narmīn Rəha Uhgīn kən mətaskəlīm anion məni məsin rəha nīməptən məmə rəham. ⁴ ?Aupən nīməsosalim-inən nīməptən u, in rəham o kəp? ?Kən nian nəmosalim-in, rəham məni lan o kəp? ?Tahro natol nuhlan? !Ik niseiuə-inən etəmim, məto nateiuə-in Uhgīn!” ⁵ Nian Ananaeas təməto nəghatən əh, əmun mīsi-pər morin rəhan namegən tiet. Kən netəmim itəm kəmotəto nat əh, kəmotəgin motasiəp. ⁶ Kən netəm aluə mīn kəmotuwa motalpin nīpətīn motiləs motiet motuwīn kitənim.

⁷ Iuəhkīr aua kisil təmuwa muwīn rəkis, kən rəhan pətan Safaera təmiet-arəpa məruru məmə rəhan iərman tinimis rəkis. ⁸ Kən Pita təmətapəh ron məmə, “?Ən-tu kəm io məmə məni e nəptən rafin əh rəhatəlau itəm nəmiosalim-in?” Kən in tən məmə, “Əwəh. Məni rafin un.”

⁹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Tahro nəmatioal anion noa kit məmə nakueiuə-in Narmīn Rəha Iərəmərə məmə okol təsītunən nat u nəmioal? !Əto-tu! Netəm kəmotitənim rəham iərman, ilat u e nafiluə koatuwa məmə okotiləs mīn ik.” ¹⁰ Kən roiu agin tisi-pər morin-pən əpəh nelki Pita ikin, mīmīs namegən tiet. Nian netəm aluə mīn kəmotuwa imə, motəplan tinimis rəkis, kən kotiləs motiet motuwīn kitənim e nīkali rəhan iərman. ¹¹ Nian netəmim rəha nīməfak ne netəm əpnəpīn kəmotəto nat əh, kəmotəgin kəmotəgin.

Aposol mīn kəmotasitu e netəmim tepət motol-wir rəhalat nīmīsən

¹² Kən aposol mīn kəmotol nəmtətīn tepət ne nat pīspīs mīn e niganəmti netəmim. Kən netəmim mīn u itəm koatən

nīpahrienən e Iesu kəmoatuwa kitīəh əm e Feranta rəha Kig Solomon e Nimə Rəha Uhgīn. ¹³ Netəmim kəmoatīsiiai-in ilat, məto netəm mīn u kəsotənən nīpahrienən e Iesu kəmotəgin nuwīnən ikīn əh mehm ilat. ¹⁴ Məto nian rafīn netəmim tepət koatuwa moatən nīpahrienən e Iesu, nəman ne nīpītan, kən ilat tatepət. ¹⁵ Məto-inu e nat pīspīs mīn itəm aposol mīn kəmoatol, netəmim koatos rəhalat nīmīsən mīn moatuwa, kən moatəlīn ilat kotapīl e rəhalat pet ne nīmītiwīn e suatīp məmə nian Pita otaliwək mapikalīn ilat, in otek neen o kəm-naka nəghanpīs in əm tos neen kən məmə ilat okotəmegəh. ¹⁶ Kən netəmim tepət tepət kəmotīsi-pən e latuənu mīn iuəhkīr o Jerusalem kəmotuwa. Kəmotəmīk rəhalat netəm koatīmīs ne netəm itəm narmin rat tətātīg elat motuwa, kən aposol mīn kəmotəfak elat kən ilat rafīn kotəwīr.

Netəm-iasol mīn kəmotəmki-pən aposol mīn e kalapus

¹⁷ Kən suah u pris asol aģīn ne rəhan mīn netəmim Sat-usi mīn u, ilat e pati kitīəh, kəmotol pīk tīməht elat məto-inu netəmim tepət kīnoatapəs ilat mīnoatuwīn o aposol mīn. ¹⁸ Kən kəmotaut kaskəlīm aposol mīn kəmki-pən ilat e kalapus. ¹⁹ Məto lapīn-in, nagelo kit rəha Iərəmərə təmuwa merəh e nafīluə e kalapus mit ilat motiet. ²⁰ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn e Nimə Rəha Uhgīn motən-iarəp nəghatən pahrien rəha nəmegəhən wi u kəm netəmim.” ²¹ Kən kəmən lawīģin, kəmotol nəwīa nagelo kən mīnotuwīn əpəh e Nimə Rəha Uhgīn moatən-iarəp nərgī Iesu kəm netəmim.

Aposol mīn kəmotuwīn e kot

Kən pris asol aģīn ne rəhan mīn, kəmotauun-in netəm-iasol mīn rəha noanol mīn rəha Isrel, kən ilat kəmotuwa kitīəh məmə ilat okotəpələh e kaonsel* asol rəha noanol mīn rəha Isrel. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotərəməərə e kalapus məmə okotahl-ipa aposol mīn kotuwa e kot əpəh e kaonsel. ²² Məto nian mopael mīn kəmotuwīn e kalapus, məto aposol mīn kotīkə. Kən kotītəlig-pa e kaonsel motən məmə, ²³ “Nian emotuwīn ket-arəpən e kalapus, motəplan toa tətəhtosīg, lok tətəkul-pən wīr əm lan, kən mopael mīn rəha kalapus koatətul katehm wīr əm nafīluə e kalapus, məto nian emoterəh motuwīn imə, məto kīkə-kīkə əh imə.” ²⁴ Nian etəm tətərəməərə e mopael mīn itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn, ne pris asol mīn kəmotəto nəghatən əh, kəmotaut pīk, rəhalat-kapə təmīkə, mīnotəruru əpnəpīn əm məmə nat naka otuwa mīn.

²⁵ Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmə, “!Ei, nəman! ! Netəm mīn ilouīn itəm nəmotəmki-pən ilat e kalapus, ilat

5:12: Wək 2:43; 14:3 5:19: Wək 12:7-10 * 5:21: kaonsel - netəm-iasol rəha Isrel koatiuw-iarəp netəmim ikīn e kot.

əpəh e Nimə Rəha Uhgīn koatəgətun netəmim!”²⁶ Kən etəm tərəmərə e mopael min təmit mopael min rəhan motuwīn motəmīk aposol min motuwa. Məto kəməsotewkəkanən ilat məto-inu koatəgīn məmə netəm əpnəpīn okotaht ilat e kəpiel apīn okəmə okotewkəkan ilat.

²⁷ Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmə ilat okotətul aupən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris asol agīn təmən-ipən kəm ilat məmə,²⁸ “Emotən-iəhau əskasīk agīn itəmat məmə onəsətəgətunən netəmim e nərgi suah əh Iesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tīnaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmə netəmim okotən məmə itimat emotoh suah əh.”

²⁹ Məto Pita təməghat rəhalat aposol min lan məmə, “Itimat ekotəkəike motol nəwia Uhgīn, sənəmə nəwia netəmim əm.³⁰ Itəmat nəmotohamnu rəkis Iesu motətu-pər e nig kəməluau, məto Uhgīn u rəha tīpītāt min aupən təmol təmegəh min e nīmīsən.³¹ Uhgīn u inu təmīləs-ipər rəkis Iesu məmə otuwīn matəpələh e nīkalin matip, ikīn rəha nīsiaiīən ne nəsanənən, məmə in Iərəmərə ne Iosmegəh. Uhgīn təmol nat əh məmə in otol suatip məmə noanol min rəha Isrel kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat min, kən in otafəl rəkis nolən rat min rəhalat.³² Kən itimat Narmin Rəha Uhgīn ekoatən-iarəp natimnat min u, kən Uhgīn tatos-ipən Narmin rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwian.”

³³ Nian netəmim rəha kaonsel kəmotətə nəghatən əh, təwew pik rəhalat neməha, kən kotolkeike məmə okotohamnu əm ilat.³⁴ Məto suah kit təmətul, nərgin u Kamaliel, in Farisi kit ne iəgətun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatīsiaiīən. Kən tətəpəh o mopael min məmə okotit aposol min motuwīn ihluə pitən.³⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Natimak min, netəm Isrel. Otakil wir noa rəhatəmat məmə onəkotəhro netəm min u.³⁶ Wi agīn huə suah kit nərgin u Teutas, təmīet-arəp matən məmə in etəm-iasol kit, kən iuəhkīr netəmim fo-hanrit kəmotuarisig-in. Məto kəmoahamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitīəh kitīəh, kən rəhan nətəligən təmuwīn mīkə.³⁷ Uarisig lan, nian kapman təmətəfin netəmim, suah kit min nərgin u Jutas, etəm Kalili, in min təmiw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotohamnu min, kən rəhan netəmim kəmotan kitīəh kitīəh.³⁸ Kən inu rəhak nətəligən e nənən u. !Ekən kəm itəmat, pəs kotəpəs əm ilat motegəhan-in ilat kotiet! Məto okəmə nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanisas.³⁹ Məto okəmə tətisi-pən o Uhgīn, okol kəsotosən nəsanənən məmə okotən-iəhau ilat. Okotəplan əm məmə kitat Uhgīn koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotegəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰ Kən kəmotaun-in aposol mīn mēmə okotuwa imə, kən motən mēmə mopael mīn okotalis ilat. Kən motən-iəhau əskasik mīn ilat mēmə okəsotəghat mīnən kəm netəmim e nərgi Iesu kən motəhlman ilat kotiet.

⁴¹ Nian aposol mīn kəmotiet e kaonsel, nīkilat tətəgien, mətō-inu Uhgīn təmisiāi-in ilat kən megəhan-in mēmə netəmim okotoh ilat mətō-inu koatuarisig-in Iesu. ⁴² Kən nian rafin e Nīmə Rəha Uhgīn ne nīmə mīn, ilat kəməsotapəsən kəmoatakəike katən-iarəp kən moatəgətun nəghatən wir mēmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən mēmə otahl-ipa.

6

Kəmos-ipər netəm sepin

¹ Nian neen tinuwa mīnuwīn rəkis, kən netəm rəha Iesu tinatər minatəpət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikin pisin pisin mīn, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tepət, ilat netəm Isrel əm. Mətō iəfak mīn itəm koatən əm nəghatən Kris kīnoatən nīkali iəfak mīn u netəm Isrel, moatən mēmə nian koatoor mēni ne nagwənən kəm nəutahlimis mīn, mətō kəsotehm wirən nəutahlimis mīn rəha itəm mīn u koatən nəghatən Kris.

² Kən tuwelef aposol mīn kəmotaun-in netəm rəha Iesu mēmə okotuwa-tu. Kən kəmotən-ipən kəm ilat mēmə, “Piak mīn. Təsəwirən mēmə itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgīn mēmə itimat ekotimnə katoor mēni ne nagwənən kəm nəutahlimis mīn. ³ Mətō roiu, otətgi-arəp-tu etəmat mīn, netəmim sepin u itəm noatisiāi-in ilat, kən kotenatig, ne Narmin Rəha Uhgīn tərīoah e nəmegəhən rəhalat. Kən itimat ekotos-ipən nat u kəm ilat mēmə ilat okoatol. ⁴ Mapəs itimat e nəfakən kəm Uhgīn ne nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgīn.”

⁵ Kən ilat rafin nīkilat təmagiən, kən motegəhan e nəghatən əh. Kən kəmotətig-iarəp Stipen u rəhan nahatətəən təkəsik e Uhgīn ne Narmin Rəha Uhgīn tərīoah mətətig lan, kəmotətig-iarəp mīn Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pame-nas, ne Nikolas etəm Antiok u aupən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikin mīnuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm Isrel. ⁶ Kəmotit ilat motuwīn kəm aposol mīn, kən aposol mīn kəmotələhəu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷ Kən netəm rəha Iesu koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kəm netəmim, kən netəm rəha Iesu u Jerusalem tinatəpət-natəpət. E netəm əh, pris mīn tepət kəmotahatətə e Iesu.

Kəmaskəlīm Stipən

⁸ Kən Stipen u etəm tərīoah e nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn, təmōl nəmētīn tepət ne nat pīspīs mīn e nīganəmīti netəmīm. ⁹ Məto netəmīm neen e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha Netəm Kəmīkis İlat,* kəmotəghat ilat Stipen. Netəm mīn u noanol mīn rəha İsrəl u kəmotīsī-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmīm neen mīn u noanol mīn rəha İsrəl u kəmotīsī-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitīah, kən mīnoatərgəhəu ilat Stipen. Kotəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatīpən, meto rəhalat tətuatīp.

¹⁰ Məto Narmin Rəha Uhgīn təmōl Stipen tenatīg-pīk, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-īəhau rəhalat. ¹¹ Kən ilat kəmotətou anion netəmīm neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “İtīmat emotəto məmə Stipen təmən rat Moses ne Uhgīn.” ¹² Kən rəhalat nəghatən təmōl niki netəmīm, ne netəm-iasol rəha İsrəl ne iəgətun mīn rəha Lou, kəmotetəhau Stipen. Kən kəmotuwīn kaskəlīm motīləs motuwīn məmə otətul e nīganəmīti kaonsel. ¹³ Kən kəmotəmīk netəmīm neen motuwa məmə okoteiua e Stipen. Kən netəm mīn un kotən məmə, “Nian rafīn tatən nəghatən rat e Nīmə Rəha Uhgīn, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴ İtīmat emotəto in təmən məmə İesu u etəm Nasaret, in otīləs-īəhau Nīmə Rəha Uhgīn, kən məuhlin nolən mīn itəm Moses təmos-īpa kəm kitat aupən ikin.” ¹⁵ Kən netəmīm rafīn itəm kəmoatəpələh e kaonsel kəmotətəg-pən ətuatīp o Stipen, kən kəmotəplan məmə nīganəmītin tīnəhag-əhag tahmen e rəha nagelo.

7

Stipen təməghat-in Epraham

¹ Kən pris asol aɡīn təmətəpəh o Stipen məmə, “? Tahro, nəghatən mīn əh nīpahrienən?” ² Kən Stipen təmən məmə, “Piak mīn ne tata mīn. Otətəlig-in-tu io. Uhgīn u itəm in ilis ilis pīk, təmīet-arəpa o tīpītat Epraham nian in təmətətīg əpəh Mesopotemia, məsuwīnən əh əpəh Haran. ³ Uhgīn təmən-īpən kəm in məmə, ‘Apəs rəham mīn, ne ikin nətatīg ikin, muwīn e ikin kit itəm io epanəgətun kəm ik.’ ⁴ Kən Epraham təmīet əh Kaltia muwīn mətatīg əpəh Haran. Təmətətīg ikin-u kən rəhan tata təmīmīs, kən Uhgīn təmīləs muwa e nəptən u itəmat noatatīg lan əh-roiu. ⁵ Məto təmīsos-īpənən nəptən məsīn huə tahmen e nuwīgi iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatīp. Məto Uhgīn təmən-īəkīs kəm in məmə otəpanos-īpən rafīn nītən əh kəm in ne namīpīn rat mīn. Kən in otuwa iməlat aɡīn ikin, nat əpnəpīn e nian əh Epraham təmīsīləsən əh nətīn kit.

* **6:9:** “nīmə rəha nuəfīmīnən rəha Netəm Kəmīkis İlat” Netəm mīn əh, aupən ilat slef rəha suah kit, məto roiu kəmīkis ilat. **6:10:** Luk 21:15 **7:3:** Jen 11:31; 12:1 **7:4:** Jen 11:31–12:5 **7:5:** Jen 12:7; 15:18; 17:8

⁶ Nəghatən itəm Uhgīn təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nian kit, noanol mīn rəham okotuwīn katig e nəptən pīsin kit. Okol iapīspīs elat kotol wək kəm netəmim e nəptən pīsin, okol nahməən kəm ilat kətoarus nup fo-hanrit. ⁷ Məto ekol nalpīnən kəm netəmim itəm koatərəməərə elat. Kən uarisig, noanol mīn rəham okotiet e nītən mīn əh motuwa kəfak kəm io e nītən u.’ ⁸ Kən Uhgīn təmən-iakis məmə in otehm wir Epraham ne noanol mīn rəhan. Kən mən-ipən kəm in məmə in otəhg-ipən nisualkələh nəman məmə in nəmtətin kit məmə ilat netəmim rəha Uhgīn. Kən nian Epraham təmīləs Aisak, kən məhg-ipən nian təmos nian eit.* Kən nian Aisak təmīləs Jekop, kən matig məhg-ipən mīn. Kən nian Jekop təməmīk nenətin ilat tuwelef, kən təməhg-ipən mīn ilat. Ilat tuwelef əh, nəukəti nīta rəhatat.”

Stipen təməghat-in tīpīlat mīn

⁹ Kən Stipən təmən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Məto-inu netəm mīn əh, nəukəti nīta mīn u rəhatat, kəmotetəhak e Josep, kəmotosalīm-in-pən kəm netəm Ijip, məmə otuwa slef rəhalat, məto ilau Uhgīn e nian rafin, ¹⁰ kən Uhgīn tīləs-irakis in e nəratən. Nian təmətul e niganəmti kig rəha netəm Ijip, kən Uhgīn təmos-ipən nenatīgən kəm in kən matig mol mīn məmə kig otolkeike in, kən mol in tatərəməərə e nītən Ijip ne netəmim ne natimnat rafin rəhan.

¹¹ “Kən əmun nəumis təman e nītən əpəh Ijip ne Kenan mol nagwənən tikə, kən nəumis natus asol netəmim, kən tīpītat mīn nigīlat nagwənən təmīkə. ¹² Nian Jekop tīnəto məmə nagwənən əpəh Ijip, təmahl-ipən tīpītat mīn əh kotuwīn, kən inu nətuounən ilat kəmotuwīn Ijip. ¹³ Kən uarisig ilat kəmotuwīn mīn, kən təmən-iarəp in kəm ilat, məto-inu ilat kəsotitunən məmə in Josep pialat. Kən kig rəha Ijip təməto namnusən rəha Josep ne pian mīn. ¹⁴ Kən Josep təmahl-ipən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan mīn məmə okotuwa motatig ilat mīn. E netəm əh, ilat rafin sepīnte faif. ¹⁵ Kən Jekop ne rəhan mīn kəmotuwīn kətatig Ijip, kən nian kəmotatig kətatig kīmīs ikin. ¹⁶ Kən kəməmīk ilat kan əpəh Sekem kītənīm ilat ikin e nīpəg kəpiel kit itəm Epraham tīnos-nəmtīn rəkīs o noanol mīn rəha Hamor.”

Stipen təməghat-in Moses

¹⁷ Kən Stipen təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Tīnatuwa iuəhkīr məmə Uhgīn otosmegəh rəhan netəmim

7:7: Jen 15:13-14; Eks 12:40 **7:7:** Eks 3:12 * **7:8:** Nolən rəha netəm Isrel tol min-nulan, nian suakəku iərman təmāiir, e nian eit, kotəhg-ipən. **7:8:** Jen 17:9-14; 21:4 **7:9:** Jen 37:11,28; 39:2,21-23 **7:10:** Jen 41:37-44 **7:11:** Jen 41:54; 42:1-2 **7:13:** Jen 45:1-4,16 **7:14:** Jen 45:9-11; 46:27 **7:15:** Jen 46:1-7; 49:33 **7:16:** Jen 23:2-20; 33:19; Jos 24:32

itəm təmən-iəkis kəm Epraham, kən noanol min rəhatat itəm kəmotatig Ijip aupən, roiu əh tınepət-nepət. ¹⁸ Kən kig kit min rəha Ijip təmətul, in təruru agin Josep. ¹⁹ In təmos-iəhau tipitat min e neiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmol lou kit məmə okotəmki-arəp nenətilat min ihluə məmə okotimis.

²⁰ “Kən e nian əh, Moses təmaiiir, kən in suakəku wir kit e niganəmti Uhgın. Rəhan mama ne tata kəmuəhluaig-in anion əpəh imə mios məwıg kisil. ²¹ Nian kəmiləs-iarəp ihluə, nəti kig pətan təməplan, kən tiləs məmə otehm wir rəhan. ²² Kəmotəgətun in e nenatigən rafin rəha netəm Ijip, kən nian in təmepət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³ “Nian tinos nup foti, nikin təht məmə otuwın-tu muag natiman min, netəm Isrel, ²⁴ kən məplan kit etəm Ijip kit tatoh. Kən in təmuwın məmə otasitu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon. ²⁵ Kən Moses nikin təməht məmə kəm-naka in min neen netəm Isrel okotitun məmə Uhgın təmahl-ipən in məmə otuwın məmki-rəkis ilat e nahməən katol elat. Məto ilat kotəruru. ²⁶ Kən lawıgin təməplan min noanol kəiu rəha Isrel kətioh ilau min, kən tuwın məghat kəm ilau məmə otoor rəkis ilau, kən məmə otol ilau kioal-wir ilau min. Kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau agin mil. ? Tahro natioh itəlau min?’ ²⁷ Məto suah u təmətuoun nəmohən təmətgi-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmiləs-ipər ik məmə nakatərəməərə kən matiuw-iarəp itimat? ²⁸ !Okəm-naka nakolkeike məmə onakohamnu min io tahmen e etəm Ijip u nəmoh nəniəp!’ ²⁹ Nian Moses təməto nəghatən əh, kən təməgin miet Ijip magim muwın əpəh Mitian mətatig ikin mahmen e iapispis kit. Nian təmətatig mətatig mit pətan ikin kit, kən mialəs nətilau kəiu iərman mil.

³⁰ “Nian təmətatig Mitian minos nup foti, kən nian kit tuwın mətan iuəhkır o nitot asol əh Sinae əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən nagelo kit təmiet-arəpa ron e nigəm itəm tatuəp e nig əkəku kit. ³¹ Nian təməplan nigəm əh, narmın təmiwig pik ron, kən muwın iuəhkır məmə otəplan wir, kən məto İərəməərə Uhgın təməghat kəm in məmə, ³² ‘İo Uhgın rəha tipim min, Uhgın rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kən Moses təməgin minətasiəp minatəgin nətag-pənən əh nigəm ikin. ³³ Kən İərəməərə Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, ‘Oh-rəkis rəham put e nelkəm məto-inu nəptən ik natətul ikin in tol pisin agin, məto-inu io əh-ikin. ³⁴ Eməplan nəratən itəm katol e rəhak netəmim əpəh Ijip, eməto nasəkən rəhalat, kən minatite muwa məmə ekəmki-rəkis ilat o netəm Ijip. Wa. Roiu əh ekahl-ipən ik nakitəlig muwın min Ijip.’ ”

7:18: Eks 1:7-8

7:19: Eks 1:11-22

7:20: Eks 2:2

7:21: Eks 2:3-10

7:24: Eks 2:11-15

7:28: Eks 2:14

7:29: Eks 2:21-22; 18:3-4

7:34: Eks

3:1-10

Noanol min rəha Isrel kəməsotolkeikən Moses

³⁵ Kən Stipen təmatəkəike matən məmə, “Inu etəm kitiah əm Moses itəm ilat kəmotapəs nəwian nian ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmiləs-ipər ik məmə nakatərəmərə kən matiuw-iarəp itimat?’ Məto Uhgīn pīsīn əm təmahl-ipən suah əh Moses məmə otərəmərə kən mosmegəh ilat. Təmahl-ipən nian nagelo təmiet-pa ron e nigəm itəm tatuəp e nig əkəku kit. ³⁶ Kən Moses təmit ilat motiet Ijip, kən in təmol nat pīspīs ne nəmtətin tēpət, təmol əpəh Ijip, ne nian kəmoateguəfīmīn e nītəhəi u katən məmə Nītəhəi Asiə, ne nup foti e ikin taruən-aruən ikin. ³⁷ Inu etəm kitiah əm Moses u təmən-ipən kəm netəm Isrel məmə, ‘Uhgīn otīlās-ipər ien kit mīn etəmat tah-men lak.’

³⁸ “Inu Moses itəm noanol min rəha Isrel kəmoatan kitiah ilat min, kən nagelo təməghat kəm in e Nītot Sinae, kən ilat tīpītāt mīn kəmoatan. Kən Uhgīn təmos-ipən nəghatən keike mīn itəm koatəmegəh, kən in otəhlman tuwa kəm kitat.

³⁹ “Məto nian in təmətatīg əh əpəh e Nītot Sinae, tīpītāt mīn kəmotəht nəwian, motapəs nətəlig-inən məto nīkilat təmītəlig-pən o nat Ijip. ⁴⁰ Kən kəmotən-ipən kəm Eron məmə, ‘Ol narmi nat kit məmə in otuwa uhgīn rəhatat. ?Məto Moses əh inəh, itəm təməmīk itat kotiet Ijip, kīnotəruru məmə in tīnahruwīn?’ ⁴¹ Kən e nian əh, ilat kəmotol narmi nətī kau kit məmə in otuwa uhgīn rəhalat, kən kəmotol sakrifais e nat megəh mīn məmə okotəfak kəm in. Kən kəmotol lafet rəha narmi nətī kau itəm ilat əm kəmotol. ⁴² Məto Uhgīn təməuhlin-pən məntaan kəm ilat, kən megəhan-in ilat məmə okotəfak kəm mītgar ne məwīg ne məhau mīn e napuə. Kən nat əh tatəgətun əsas əm nəghatən rəha Uhgīn itəm kəməte e naoa rəha ien mīn rəha Uhgīn. Tatən məmə, ‘!Netəm Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruən-aruən ikin, itəmat nakoatoh nat megəh mīn məmə nakoatol-pa sakrifais kəm io? !Kəp! ⁴³ Məto itəmat nəmoatīlās nīmə tapolən rəha uhgīn eiua u Molek, ne narmi məhau rəha uhgīn eiua u Refan. Nat mil u nəmoatol məmə onokotəfak kəm ilau. O nat əh ekahl-iarəp itəmat nakotuwin isəu motaprəkis-in Papilon.’ ”

Stipən təməghat e Nīmə Rəha Uhgīn

⁴⁴ Stipen təmatəkəike matən məmə, “Nian tīpītāt mīn kəmotatīg ikin taruən-aruən ikin aupən, ilat kəmos rəhalat nat kit, Nīmə Tapolən rəha Uhgīn itəm tatəgətun məmə Uhgīn tətātīg ilat min. Kən Moses təmol Nīmə Tapolən əh tətəu-pən əm nətəligən rəha Uhgīn u təmən-ipən rəkis kəm in. ⁴⁵ Kən nup

tepət uarisig, e nian Josua təmit ilat motuwa məmə okotos-irəkis nitan əh o netəm Kenan, kən kəmotiləs Nimə Tapolən u motuwın e nitan u Uhgın təməhg-irəkis netənim ikin. Kən ilat kəmotiləs motuwın motatig ilat min kətoarus-pa e nian rəha Tefit təmol kig lan. ⁴⁶ Uhgın təmol təwir kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron məmə Uhgın otegəhan in pəs tol nimə kit itəm Uhgın otətətig ikin. ⁴⁷ Məto nimə əh, Kig Tefit təməsolən, məto nətin Kig Solomon təmol. ⁴⁸ Məto Uhgın itəm ilis agin, təsatigən e nimə itəm etənim əm təmol, tahmen e nəghatən rəha Uhgın itəm ien rəhan təmən məmə,

⁴⁹ 'İkin mın rafin e neai tahmen in əm io məmə iakəpələh ikin mərəmə,ə,

kən nətueintən rafin tahmen in əm məmə ekəf-pən nelkək ikin. ?Məto nimə-naka itəm nəkotitun nolən məmə otahmen-in io? ?Kən ikin pəhrəuən nəkotitun nolən məmə ekuwın məmeg ikin?

⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmol rafin natimnat mın əh? Io pisin əm, io Uhgın emol rafin ilat.'

Stipen təməhai netəm-iasol

rəha kaonsel

⁵¹ Kən Stipen təmatəkəike matən məmə, " ! Itəmat u! Rəhatəmat-kapə təkəsik. Rəhatəmat nətəligən tapinəp tahmen e rəha netəm kəsotəfakən. Itəmat nəsolkeikəən məmə onəkotol nəwia Uhgın. ! Itəmat nəkotahmen e tipitə mın itəm koatəht nəwia Narmın Rəha Uhgın! ⁵² ?Ien mın rəha Uhgın aupən, pah tipitəmat mın kəməsotolən nəratən kəm in? ! Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu mın itəm mın u koatən-iarəp nuwamən rəha Etəm Ətuatip. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatip u e nelmi rəhan tikimır mın kən kotohamnu. ⁵³ Itəmat nəmos rəkis Lou rəha Uhgın u aupən nagelo mın kəmos motuwa, məto itəmat nəməsotətəu-pən aginən Lou əh."

Kəmahtimnu Stipen

⁵⁴ Nian kəmoatəto nəghatən mın rəha Stipen, niganəmtilat təmapinəp, nıkilat nahmə nahmə, kən moatəgətəin-pən nəluilat kəm in məto-inu nıkilat nahmə agin. ⁵⁵ Məto Narmın Rəha Uhgın təmarioah e Stipen, kən titəgpər e Nego e Neai məplan nəhag-əhagən itəm təsanən pik təmiet imə Uhgın ikin, kən məplan İesu tatətul e nıkali Uhgın matip, ikin rəha nəməməəən ne nəsanənən. ⁵⁶ Kən Stipen təmən-ipən kəm ilat məmə, " ! Ei, nəman! İatəplan Nego e Neai rəha Uhgın taterəh, kən Nəti Etənim tatətul e nıkali Uhgın matip, ikin rəha nəməməəən ne nəsanənən." ⁵⁷ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, kəmotəsitig matəlgilat

min e noanelməlat, kən motearig e Stipen e nəwialat rafin motaut motaiu motuwīn kea-pən ahmən-ahmen əm ron,⁵⁸ motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon, kən mīnoatətuoun kətaht e kəpiel apin. Kən ilat kəmotapeg rəhalat sot asol min, motəlin-pən iuəhkīr o nelki etəm aluə kit, nərgin u Sol.⁵⁹ Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apin, in təməfak məmə, “Iərəmərə Iesu, os narmək.”⁶⁰ Kən təmeiuaiu mīsin nulin kən masək əfəməh məmə, “Iərəmərə, afəl nolən rat itəm ilat koatol lak.” Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan namegən tiet.

8

¹ Kən Sol tatətul əm nikin tətagien məmə ilat kəmotəhtimnu Stipen.

Sol təmoh netəm koatəfak

Mətuoun e nian əh, nəratən asol kīnatol e niməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotiet Jerusalem motəgim-pən Jutia ne Sameria, motapəs pişin əm aposol min koatətig Jerusalem.² Netənim neen itəm koatəfak əskasik kəmotuwa motiləs Stipen motuwīn kītənim, kən ilat kəmotasək pik ron.³ Məto Sol təmətuoun mīnatərəkīn-ərəkīn niməfak, matuwīn e nimə min matewkəkan-iarəp nəman ne nīpitan itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.

Filip təmən-iarəp namnusən təwir əpəh Sameria

⁴ Kən netəm koatəfak itəm kəmotiet Jerusalem moatəgim, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn ikīn min rafin itəm ilat koatuwīn ikīn.⁵ Filip təmuwīn e taon kit rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.⁶ Nian nīmanin netənim kəmotəto Filip, kən motəplan nat pişpis min itəm in tatol, ilat rafin kəmotuwa iuəhkīr katətəlig-in nat naka in tatən.⁷ Netənim tepət narmīn rat min kəmotiet elat. Nian narmīn rat min kəmoatiet, kəmotearig əfəməh. Kən netənim tepət itəm nīpətīlat təmimīs, o itəm kəsotaliwəkən, kəmotəwir min.⁸ Kən netənim rafin e taon əh, ilat rafin koatəgīn.

Saimon u təmol natimnat e nəsanənən rəha iərmīs min

⁹ Kən e taon əh, suah kit nərgin u Saimon, in təmatol nat pişpis tepət e nəsanənən rəha iərmīs min, kən netənim rafin rəha Sameria, narmīlat təmiwig ron. Təmol nuwəh məsin. In matos-īpər atīp in məmə in etəm-iasol kit.¹⁰ Kən netənim rafin, netəm-iasol mətoarus-pa iolwək min əm, kəmoatətag-pən pik ron kən moatən məmə, “Suah u in uhgīn kit u nərgin u Uhgīn Itəm Rəhan Nəsanənən Ilis.”¹¹ Kəmoatətəu-pən in nuwəh məsin məto-inu narmīlat tatiwig o natimnat min itəm

in tatol. ¹² Məto nian netəmim kəmotəto nəghatən itəm Filip tatən-iarəp e namnusən təwir rəha nərəməərəən rəha Uhgın ne nəghatən rəha Iesu Kristo, kəmotən nıpahrienən lan, kən kəmol baptais elat, nəman ne nıpitan. ¹³ Suah mın u Saimon, təmən mın nıpahrienən e Iesu, kən kol baptais mın lan. Kən in tatətəu-pən Filip ikin mın rafin. Narmin tatiwig o nat pispis mın ne nəmtətin mın itəm in tatəplan Filip tatol.

¹⁴ Nian aposol mın əpəh Jerusalem kəmotəto məmə netəm Sameria kınotahatətə e nəghatən rəha Uhgın, kən kəmotahl-ıpən Pita ne Jon məmə okian olat. ¹⁵ Nian ilau kəmian muet-arəpən olat, kəmuəfak olat məmə Narmin Rəha Uhgın otəriəh mətətig elat, ¹⁶ məto-inu kəmol baptais əm elat e nərgi İərəməərə Iesu, məto Narmin Rəha Uhgın təsəriəhən əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷ Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmilau elat muəfak elat, kən Narmin Rəha Uhgın təməriəh mətətig elat.

¹⁸ Nian Saimon təməplan məmə Narmin Rəha Uhgın tatuwin e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mil katualəhəu-pən nelmilau elat matuəfak elat, kən in təməmki-arəp məni məmə otos-ıpən kəm ilau, ¹⁹ kən mən-ıpən kəm ilau məmə, “İos-ıpa mın nəsanənən u kəm io məmə nian iakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgın.”

²⁰ Məto Pita təmən-ıpən kəm in məmə, “!İk ne rəham məni onakian e nıgəm asol! Məto-inu ik nıkim təht məmə nəkitun nos-nəmtinən e məni nat u itəm Uhgın tatos-ıpən əm kəm netəmim. ²¹ Okol ik nəsolən wək u məsin ne, məto-inu rəham nətəligən təsətuatıpən e nıganəmti Uhgın. ²² Əuhlin ik e rəham nolən rat mın kən məfak-pən kəm İərəməərə, məta in tafəl rəkis rəham nolən rat mın itəm nıkim tatuəhl-uəhl ilat. ²³ Eməplan məmə nian rafin netəhakən təmol rəham nətəligən tuwin ik pisin, kən nolən rat əh təməlis ik tiəkis.”

²⁴ Kən Saimon təmən-ıpən məmə, “!Awı! Uəfak-pən kəm İərəməərə ron io məmə natımnat itəm itəlau nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

²⁵ Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha İərəməərə ne natımnat itəm in təmol, kən ilau kəmiaiet Sameria mətian Jerusalem, muətul əgmağım e latuənu mın rəha Sameria matuən-iarəp mın namnusən təwir rəha İərəməərə.

Filip təməghat kəm etəm İtiopia kit

²⁶ Kən nagelo kit rəha İərəməərə təmən-ıpən kəm Filip məmə, “Əsou pis muwin e suatıp tətisi-pən Jerusalem matuwin Kasa.” (Suatıp əh tatəməhl əpəh ikin taruən-aruən ikin.) ²⁷ Kən in təmatuwin əmun məplan etəm İtiopia kit e suatıp. Suah

əh in etəm-iasol kit rəha kwin rəha netəm Itiopia.* Kən in tatərəmərə e mənī rafin rəha kwin. Suah u təmişipən Jerusalem e nəfakən, ²⁸ kən mīnitalig matuwīn iman ikin. Kən in tatəpələh-pər e nat kit katən məmā, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətəfin naoa itəm ien rəha Uhgīn Aesea təmāte. ²⁹ Kən Narmin Rəha Uhgīn təmən-ipən kəm Filip məmā, “Uwīn maliwək iuəhkir o kat əh.”

³⁰ Kən Filip təmāiu muwīn iuəhkir ron, mətō suah u tətəfin naoa itəm ien rəha Uhgīn Aesea təmāte. Kən təmətapəh ron məmā, “?Nəkītun nīpəti nat un nakatafin, o kəp?”

³¹ Kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmā, “?Ekahro mītun? Mətō-inu suah kit tikə itəm otuhapik nīpəti nəghatən u kəm io.” Kən in mətəpəh məmā Filip otər muwīn ilau min muəpələh. ³² In təmətafin nəghatən u e Naoa Rəha Uhgīn, tatən məmā,

“Kəmit tahmen e sipsip kan məmā okohamnu.

Kən tahmen e nətī sipsip, təsəghatən nian katəte noanun,

Kən in təməpnāpīn əm, məsəghatən.

³³ Kəmol aulis in, kən nian kəmākil e kot, kisakil ətuatipən.

Nian kəmotohamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətīn tikə.”

³⁴ Kən suah u təmətapəh o Filip məmā, “?Karmə Aesea təmāteghat atip in, o etəm pīsīn kit?” ³⁵ Kən Filip təmātuoun e nəghatən kitiəh əm itəm təmətafin, matən-ipən namnusən təwīr rəha Iesu.

³⁶ Nian kəmatian e suatip muea ikin kit nəhau əh-ikin, kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmā, “!Əplan-tu! Nəhau kit əpəh. ?Tahro? ?Pəs nakol baptais lak lan?”†

³⁸ Kən təmən-iəhau kat məmā otətul, kən ilau kərən kəmian əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol baptais lan. ³⁹ Nian kəmuər e nəhau muea ilis, Narmin rəha Iərəmərə tiləs-irəkis Filip. Kən suah un təmişəplan mīnən, mətō təmītalig matuwīn iman ikin e nagienən asol e nīkin. ⁴⁰ Mətō Filip təmāut əm, məplan tatətul əpəh e nītən pəhap ikin əpəh Astot. Kən in təmātuwīn əpəh e taon mīn matən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu mətōarus in təmīet-pən əpəh Sisaria.

9

Sol təməplan Iesu e suatip rəha Tamaskes

(Wək 22:6-16; 26:12-18)

* **8:27:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmā in suah kit itəm kəmāte. E nian əh, okəmā suah kit tatol wək nian rafin iuəhkir e Kwin in, kən okate məmā otəsītən Kwin. **8:33:** Aes 53:7-8 † **8:36:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmāte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u e ves 37, kəmasəteən. Mətō katəplan ves 37 e naoa neen uarisig, kən in tatən məmā, “Kən Filip təmən-ipən kəm in məmā, ‘Okəmā nakatən nīpahrienən e Iesu e nīkim rafin, ekītun nolən baptais lam.’ Kən tən məmā, ‘Io iatən nīpahrienən e Iesu, məmā in Nətī Uhgīn pahrien.’” **8:36:** Wək 10:47 **8:40:** Wək 21:8

¹ Kən e nian əh, Sol təmatəghat əskasik matən-iəkis məmə o-tohamnu netəmim rəha Iesu. In təmuwin məplan pris asol agin
² mətapəh ron məmə otəte naoa kit kəm nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel əpəh Tamaskes, məmə okəmə otəplan kit tatətəu-pən Suatip Rəha Iesu, nat əpnəpin iərman o pətan, otaskəlim ilat məlis ilat məmik ilat muwin e kalapus əpəh Jerusalem.

³ Nian Sol təmuwa iuəhkir o Tamaskes, roiu agin min nəhag-əhagən kit təmisi-pər e neai tatuəp tahmen e nipitən muwa masiəgəpin in ne ikin min titəlau lan. ⁴ Kən in təmiet morin e nəptən, kən məto nəwia suah kit tatən-ipən kəm in məmə, “!Sol! !Sol! ?Tahro natol nəratən kəm io?”

⁵ Kən Sol tətapəh məmə, “?Ik pah, Iərəmərə?” Kən nəwia suah un təmən-ipən kəm in məmə, “Io Iesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶ Məto roiu ətul muwin əpəh e taon. Ikin əh, suah kit əh-ikin otəpanən-ipinə məmə nat naka onəkol.” ⁷ Kən netəmim itəm koatuarisig-in Sol, kəmotaut kətul kəsəghatən, kəmotəto əm nəwia suah un, məto kəsotəplanən. ⁸ Kən Sol tətul, məto niganəmtin tinoapoap, tinəruru nehmən nat. Kən kəmotos əm nelmin motit motuwin Tamaskes. ⁹ Təmos nian kisil təmisehmən nat, kən təməsəgwənən kən məsənimən nəhau ne.

¹⁰ Əpəh e Tamaskes, etəm rəha Iesu kit əh-ikin, nərgin u Ananaeas. Iərəmərə təmaun-in e nat kit tahmen e napilaiirən, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Ananaeas!” Kən in tagət məmə, “Iərəmərə, io əpəh.”

¹¹ Kən Iərəmərə tən-ipən kəm in məmə, “Uwin əh e nimə rəha Jutas e suatip asol itəm katən məmə Tətuatip, kən mətapəh o etəmim kit, etəm Tasas, nərgin u Sol. In tatəghat roiu kəm Uhgın e nəfakən, ¹² kən Uhgın təmos-ipən napilaiirən kit, kən təməplan etəmim kit, nərgin u Ananaeas, təmuwa mələhəu-pən nelmin lan məmə niganəmtin otəwir min.”

¹³ Məto Ananaeas təmə, “Iərəmərə, eməto nənən tərət e suah əh e rəhan nolən rat min itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən in təmuwa ikin-u e nərgi pris asol min məmə otaskəlim, məlis netəm koatahatətə lam.”

¹⁵ Məto Iərəmərə təmən kəm Ananaeas məmə, “!Uwin! Məto-inu suah u in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis məmə otən-iarəp nərgək kəm netəm Iaihlua u sənəmə netəm Isrel, ne rəhalat kig min, ne netəm Isrel. ¹⁶ Kən io epanəgətun in məmə otos nahməən o nərgək.”

¹⁷ Kən Ananaeas təmuwin latuənu muwin imə, kən mələhəu-pən nelmin e Sol, mən-ipən kəm in məmə, “Piak Sol. Iərəmərə Iesu itəm təmiet-arəp ron ik e suatip nian nəmoatuwa ikin-u, in təmahl-ipa io məmə ik onakehm min nat, kən Narmın Rəha

Uhgin otarioah mətatiḡ lam.”¹⁸ Roiu aḡin, nat kit tahmen e nuwiligi nəm tāmiet rəkis e niḡanəmti Sol, kən in tinaiiir min minatehm nat. Kən in təmətul minataliwək, kən kol baptais lan məmə in nəmtətin rəha nahatətəən.¹⁹ Kən nian təmun nagwənən neen, kən niḡətīn təməsənən min.

Sol tinətuoun matən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes

Kən Sol təmatiḡ mos nian neen min ilat netəm rəha Iesu əpəh Tamaskes.²⁰ Təmətuoun min əm e nian əh, matən-iarəp nərgi Iesu əpəh e nimə rəha nuəfiḡminən rəha netəm Isrel, məmə Iesu in Nəti Uhgin pahrien.

²¹ Kən netənim rafin itəm kəmotəto in, kəmotaut pik ron, kən motən məmə, “!Ei! ?Suah u inu təmatol nəratən kəm netəm koatahatətə e Iesu əpəh Jerusalem aupən, o kəp? Kən in təmuwa ikin-u məmə otaskəlim ilat məlis ilat məmik muwin kəm pris asol min. ?In əh, o kəp?”

²² Kən nəghatən itəm Sol tatən-iarəp, in təsənən pik maprəkis-in nəghatən rəha netəm Isrel itəm koatatiḡ Tamaskes, kən matəḡətun wir məmə Iesu in Kristo itəm Uhgin təmən məmə otahl-ipa. Kən ilat kīnotəruru nat okotən.²³ Nian tepət təmuwa muwin rəkis, kən netəm Isrel neen kəmoatəte anion noa kit məmə okotohamnu Sol,²⁴ mətə Sol təmətə noa anion rəhalat. Kən roiu e nərauiəḡən ne lapin min, netəm Isrel kotətloḡisḡ əpəh e nafiluə rəha fenis kəmol e kəpiel məmə okotohamnu Sol.*²⁵ Mətə in min neen kəmotiləs lapin motaii-pən e kətim asol kit itəm kəmətu-pən təulə lan, motuwīn motiləs-iarəp e nakuhəl e fenis. Kən in təmagim muwin Jerusalem.

Sol əpəh Jerusalem

²⁶ Nian Sol təmuwin Jerusalem, təalkut məmə otuwīn mətəu-pən netəm rəha Iesu, mətə ilat koatəḡin, nikilat təht məmə tateiuə-in əm ilat məmə in etəm rəha Iesu.²⁷ Mətə Panapas təmit muwin mit-ipən kəm aposol min, mən-ipən kəm ilat məmə təmahro nulan Sol təməplan Iəramərə Iesu e suatip nian təmatuwīn Tamaskes. Kən təmən-ipən min kəm ilat məmə Iəramərə təməḡat kəm Sol, kən təhro nulan in tinatən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes, məsəḡinən.²⁸ Kən ilat Sol kəmotatiḡ kən tatuwin ikin min əpəh Jerusalem matən-iarəp nərgi Iəramərə Iesu məsəḡinən.²⁹ Kəmotəḡat ilat netəm Isrel itəm kotən nəghatən rəha netəm Kris, kəmotoh ilat min e nəghatən. Kən kīnoatol məmə okotohamnu Sol.³⁰ Nian in min neen rəha niməfak kəmotəto, kəmotuwīn motit Sol motuwīn

9:21: Wək 8:3 9:22: Wək 18:28 * 9:24: E taon əh Tamaskes, tahmen e taon tepət, aupən aupən kəmol fenis asol e kəpiel titəlau e taon. 9:25: 2 Kor 11:32-33 9:26: Kal 1:17-19 9:27: 1 Kor 9:1

əpəh ləhau iuəhkir o itəhəi e taon əh Sisaria, kən motahl-ipən məmə otagim muwin əpəh isəu e taon əh Tasas.

³¹ Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatig e nəməlinuən, etəmim tikə itəm otol nəginən kəm ilat. Kən Narmın Rəha Uhgın tətətasitu elat mol ilat koatətul əskasik, kən ilat rafin koatatig katisiai-in Iərəmərə. Kən ilat tinatepət.

Pita təmol nelki Aeneas təwir mın

³² Pita təmaliwək muwin ikin mın məmə otuag netəm koatahatətə e Iesu. E rəhan naliwəkən, təmuwin məplan netəmim rəha Iərəmərə əpəh e taon əh Lita. ³³ Təmuwin ikin əh məplan suah kit nərgin u Aeneas, nıpətin təmimis tinos nup eit, təsaliwəkən mətapil əm e rəhan pet. ³⁴ Kən Pita təmənipən kəm in məmə, “Aeneas. Iesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nımisən. Ətul, maiu-aiu rəham nimitiwın.” Kən roiu agin mın, Aeneas təməwir mın mətul. ³⁵ Kən netəmim rafin Lita ne ikin mın rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmaliwək mətan, kən ilat rafin kinotəuhlin rəhalat nətəligən kən mınəotəfak kəm Iərəmərə.

Pita təmol Tokas təmegəh mın

³⁶ E taon kit Jopa, pətan kit əh-ikin itəm in etəm rəha Iesu, nərgin u Tapita, u nıpətin təmə, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatən rəha netəm Kris, koatən məmə Tokas. Pətan u, nian rafin tatol təwir kəm netəmim kən mətasitu mın e ian-rat mın. ³⁷ Məto e nian əh, nımisən kit təmol kən tımis. Kən kəmotau kol senis kəm in, kələhəu e nımə əpəh ilis agin. ³⁸ İkin əh Lita iuəhkir əm o taon əh Jopa. Kən nian netəm rəha Iesu kəmotətə məmə Pita əpəh Lita, kəmotahl-ipən suah mil kəiu məmə okian mən-ipən kəm in məmə, “!Otuwa uəhai əm-tu!”

³⁹ Kən Pita təmətəu-pən ilau. Nian kəməhalet-arəpa latuənu, kəmotit motuwın əpəh ilis agin. Məto nəutahlimis mın tərıoah əpəh ikin koatasək ron, kən kəmoatəgətun kəm Pita rəhalat natimnat itəm pətan əh təməhl nian təmatəmegəh.

⁴⁰ Kən Pita təməhl-iarəp rafin ilat, kən meiuaiu misin nulın matəfak. Kən mətag-pən o pətan əh təmimis məmə, “Tapita, ətul.” Kən pətan apon təmaiir məplan Pita, kən mətul mətəpələh. ⁴¹ Kən Pita təməa-pən ron maskəlim miuw-pər məmə otətul e nelkin mil. Kən maun-in-pən netəm koatahatətə e Iesu ne nəutahlimis mın məmə okotuwa imə, kən mit-ipən pətan əh kəm ilat. ⁴² Kən nəghatən e nat əh təmaiı mitəlau e taon əh Jopa. Kən tətət kəmotən nıpahrienən e Iərəmərə Iesu. ⁴³ Kən Pita təmatig əh Jopa məsin ilau suah kit nərgin u Saimon itəm tatol natimnat e nuwigi kau.

10

Uhgin təməghat kəm Konilias

¹ E taon Sisaria, suah kit əh-ikin nərgin u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mopael ilat rafin wan-hanrit. Kən ilat koatisi-pən e “Mopael rəha Itali.” ² In etəmim kit itəm tatisiai-in Uhgin rəha netəm Isrel, in ne rəhan mīn ne rəhan iolwək mīn. In tatos-ipən rəhan mənī tepət kəm ian-rat mīn, kən matəfak kəm Uhgin rəha Isrel nian rafin. ³ Nian kit əmun e tri kilok ehnaipən e nian tatəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napilairən. In təməplan wir nagelo kit rəha Uhgin tatuwa ron, kən maun-in məmə, “!Konilias!” ⁴ Nian niganəmti Konilias təmətul lan, in təməgin kən mən məmə, “?Iərəmərə, tahro?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Uhgin tinəplan rəkis nəfakən rəham ne nəwirən itəm natol kəm ian-rat mīn. ⁵ Ahlipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa, motiləs suah kit motuwa, nərgin u Saimon Pita. ⁶ In tətətig ilau suah kit nərgin u Saimon u tatol natimnat e nuwigī kau. Rəhan nimə tatətul iuəhkir o itəhəi.”

⁷ Nian nagelo itəm təmətəghat kəm in təmagim, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kəiu ne mopael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸ In təmən-ipən rafin natimnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal məmə okəhaluwīn Jopa.

Uhgin təməghat kəm Pita e napilairən

⁹ Kən kəmən lawigin, nian mitgar tinalalin, kən suah miləhal əh kəmatəhaluwa e suatip iuəhkir o taon əh Jopa, Pita təmuwīn əpəh ilis e nətuei nimə itəm tepin-epin ikin məmə otəghat kəm Uhgin e nəfakən. ¹⁰ Məto nəumis tinus, kən nian kəmatol əh nigin nagwənən, in taiir məto təməplan napilairən kit itəm Uhgin tatos-ipa. ¹¹ E napilairən əh, təməplan neai təmerəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətaskəlīm nīpəgnəmtin mīn, kən kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa e nəptən. ¹² E nīpəg nat əh, təməplan nat megəh pisin pisin mīn əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkioah, ne mənig pisin pisin mīn. ¹³ Kən nəwia suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴ Məto Pita təmə, “!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esonən əh nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə kəsunən tamkimik e niganəmtin.”

¹⁵ Kən nəwia suah u təməghat mīn kəm in məmə, “Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io Uhgin iatən məmə təwir əm, təsamkimikən.” ¹⁶ Kəmuəghat o natimnat mīn əh mau kisil, kən roiu agin mīn, tapolən apon təmər muwīn əpəh e neai.

Pita tamos nipəti napilairən

¹⁷ Kən Pita nikin təmatəht pik məmə otitun nipəti nat əh tahmen e napilairən itəm təməplan. Məto suah miləhal un itəm Konilias təməhləpis iləhal, kəməhalətapəh o nimə rəha Saimon, kən minəhaluwa minəhaləplan. Kən minəhaluwın mətəhalətul əpəh e nafiluə. ¹⁸ Kən məhlaun əfəməh məmə, “! Ei! ?Suah kit u ikin-u nərgin u Saimon Pita?”

¹⁹ Kən nian Pita tətalkut əh məmə otitun nipəti nat əh tahmen e napilairən, kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “!Ei, əto-tu! Suah miləhal kisil əpəh katəhalegəs-in ik. ²⁰ Ətul uəhai matite muwın məplan iləhal. Kən məsəginən o nətəu-pənən iləhal məto-inu io emahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa.”

²¹ Kən Pita təmeiuaiu muwın mən-ipən kəm iləhal məmə, “Io u inu itəm itəməhal natəhalegəs-in. ?Nakəhalolkeike io o naka?”

²² Kən kəhalən-ipən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tatəramərə e mopael min, u Konilias, təməhl-ipa itəməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətətip e niganəmti Uhgın, kən in matəfak min kəm Uhgın. Kən noanol min rəha netəm Isrel koatısiai-in pik. Nagelo kit rəha İərəməərə təmən-ipən kəm in məmə ik onəkuwın əh iman ikin, kən mamnus nəghatən kəm in pəs in otəto.” ²³ Kən Pita təmit iləhal motuwın imə məmə ilat okotapıl əh-ikin.

Pita təmuwın e nimə rəha Konilias

Kən kəmən lawigin, Pita təmətəu-pən iləhal, kən iəfak min neen rəha Jopa, kəmotətəu-pən ilat. ²⁴ Kəmən lawigin min, kəmotiet-arəpən əpəh Sisaria. İkin əh Konilias təmətapəh o rəhan min ne netəmim neen məmə okotuwa katəsahgin Pita. ²⁵ Nian Pita təmatuwın məmə otuwın imə, kən Konilias təmiet misin nulin e nelki Pita ikin məmə otəfak kəm in. ²⁶ Məto Pita təmitol-ipər min mən-ipən kəm in məmə, “Ətul, io etəmim əm tahmen lam.” ²⁷ Kən Pita təmətəghat ilau Konilias kən kəmian imə. Pita təplan məmə netəmim tepət kinotuwa rəkis katəpələh.

²⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat rafin nəkotitun wır məmə tasim e Lou rəha netəm Isrel məmə okotuwa mətan kitiah ilat netəm sənəmə netəm Isrel o kotuwın motətag ilat. Məto Uhgın təmən kəm io e napilairən məmə esənən məmə suah kit in tamkimik e niganəmtin. ²⁹ Tol-pən nəhlan, nian nəmotahl-ipinə nəghatən ron io, eməsənən nat kit, nıkkik təmagien əm məmə ekuwa. ?Məto iakolkeike məmə ekətapəh məmə nəmotahl-ipinə nəghatən ron io məmə ekuwa o naka?”

³⁰ Kən Konilias tēmə, “Nian kisil tīnuwīn rəkis tahmen əh-roiu e tri kilok ehnaipən, ematəfak əpəh e rəhak nimə. Kən roiu aḡin suah kit itəm rəhan natimnat təhag-əhag tətul aupən-in io, ³¹ kən mən məmə, ‘Konilias. Uhgīn tēməto rəkis rəham nəfakən, kən məsaluinən nat wir mīn itəm ik natol kəm ian-rat mīn. ³² Ahl-ipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa o suah kit əh-ikīn, nərgīn u Saimon Pita məmə otuwa. In tətətig e nimə rəha suah kit, nərgīn u Saimon, u itəm tatol natimnat mīn e nuwigī kau. Rəhan nimə tətətul iuəhkir o itəhəi.’ ³³ Kən ekahl-ipinə uəhai əm nəghatən ron ik. Kən təwir pik məmə ik nəmuwa. Itimat rafin u ikīn-u e nīganəmti Uhgīn ioatətəlig-in ik məmə onakən-ipa rafin natimnat itəm Iərəməərə təmos-ipinə məmə onakən-ipa kəm itimat.”

Pita tēməghat

³⁴ Kən Pita tēməghat mən məmə, “Roiu enitun məmə sənəmə noanol rəha Isrel əm itəm Uhgīn nīkin tagien olat, ³⁵ mətə nīkin tagien o netəmim ikīn mīn rafin itəm koatīsiai-in ne moatol nat itəm tətuatip.

³⁶ “Itəmat nəkotitun rəkis nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm netəm Isrel itəm tatən namnusən təwir rəha nəməlinuən ilat Uhgīn e Iesu Kristo itəm in Iərəməərə rəha netəm rafin. ³⁷ Itəmat nəkotitun natimnat mīn itəm Iesu etəm Nasaret təmol əpəh ikīn mīn e Jutia tēmətuoun e Kalili. In təmol natimnat mīn əh uarisig e wək rəha Jon Baptais itəm tatən-iarəp kəm netəmim məmə okəike kol baptais elat. ³⁸ Iesu əh, Uhgīn tēmītəpun mos-ipən Narmin Rəha Uhgīn ne nəsanənən kəm in, kən mətə-inu Uhgīn tətətig ilau mīn, in təmuwīn e ikīn mīn matol nat wir mīn, kən matol-wir netəmim itəm Setan təməlis ilat.

³⁹ “Itimat emotəplan natimnat itəm in təmol əpəh Jerusalem ne ikīn mīn əpəh Jutia. Kən itimat emotəplan nian netəmim kəmotəh kətətu-pər e nīg kəməluau kən tīmīs. ⁴⁰ Mətə Uhgīn təmol təmegəh mīn e nian itəm tatol kisil lan, kən matol əp in kəm netəmim neen məmə okotəplan məmə in təməmegəh mīn. ⁴¹ Sənəmə netəmim rafin kəmotəplan in, mətə netəm əm un itəm Uhgīn tēmītəpun ilat məmə okotəplan, itimat əh inəh emotəgwən kitiəh itimat mīn nian təməmegəh mīn e nīmīsən.

⁴² “Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə ekotən Iesu kəm netəmim, kən motən-iarəp məmə Uhgīn təmīləs-ipər rəkis in məmə in otakil nolən rəha netəmim rafin itəm koatəmegəh ne itəm kinotīmīs rəkis. ⁴³ Ien mīn rafin rəha Uhgīn aupən kəmoatən-iarəp in məmə, netəmim rafin itəm koatən

nīpahrienən lan, Uhgīn otafəl rəkis rəhalat min nolən rat min e nərgi in Iesu.”

Narmin Rəha Uhgīn təmuwa o Iaihlua min, netəm u sənəmə netəm Isrel

⁴⁴ Nian Pita təmatəghat əh, Narmin Rəha Uhgīn təmuwa mərioah mətatig elat u itəm koatəto nəghatən əh. ⁴⁵ Kən netəm Isrel itəm koatən nīpahrienən e Iesu itəm kəmotətəu-pən Pita əpəh Jopa motuwa, kəmotaut pīk nian kəmotəplan nat əh məmə Uhgīn təmawte-in min Narmin Rəhan kəm netəm u sənəmə netəm Isrel. ⁴⁶ Kīnotitun məmə təmos-ipən Narmin Rəhan kəm ilat məto-inu kəmotəto netəmim koatəghat e nəghatən ik pisin min moatiləs-ipər nərgi Uhgīn. Kən Pita təmə, ⁴⁷ “?Pah titun nən-iəhauən netəm min u məmə okəsələn bəptais elat? Məto ilat kīnotos rəkis Narmin Rəha Uhgīn tahmen etat.” ⁴⁸ Kən in təmən-ipən məmə okol bəptais elat e nərgi Iesu Kristo. Kən ilat kəmotətəpəh o Pita məmə otatig məsin ilat min.

11

Pita təmamnus kəm netəm koatəfak əpəh Jerusalem

¹ Kən aposol min ne netəm koatəfak əpəh ikin min e nitən Jutia kəmotəto məmə Iaihlua min, ilat min kīnoatən nīpahrienən e nəghatən rəha Uhgīn. ² Kən nian Pita təmə muwīn Jerusalem, məto netəm rəha iəfak min itəm koatən məmə okəkəike katəhg-ipən netəmim, ilat kīnoatən nīkalīn, ³ moatən məmə, “?Tahro ik nəmuwīn mətatig e nimə rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, mətagwən itəmat min ilat?”

⁴ Kən Pita tinətuoun matən wir kəm ilat namnusən rəha natimnat rafin əpəh Sisaria, ⁵ təmatən kəm ilat məmə, “Nian emətatig Jopa mətəfak məplan nat kit tahmen e napīlāiirən. E nat əh, eməplan nat kit tahmen e tapolen asol kit itəm təmīet e neai kətəskəlīm nīpəgnəmtīn min kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa ron io. ⁶ Emətag-pən wir e nīpəgnoa nat əh məplan nat megəh pisin pisin min əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkioah, ne nat megəh iarupīn min, ne mənīg pisin pisin min. ⁷ Kən eməto nəwīa suah kit tatən-īpa kəm io məmə, ‘Pita, ətul mohamnu neen mon.’

⁸ “Məto ekən-ipən kəm in məmə, ‘!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esunən nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə ekisunən tamkīmīk e nīganəmtīm.’

⁹ “Eməto min nəwīa suah un təmīsi-pən e neai matən-īpa kəm io məmə, ‘Əsənən məmə nat kit tamkīmīk itəm io Uhgīn

iakən məmə təwir əm təsamkimikən.’¹⁰ Emuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən tapolən apon təmər muwın əpəh e neai.

¹¹ “Kən roiu aġin e nian əh, suah kisil kəhaliet-arəpa e nimə itəm iotatiġ ikin. Netəm Sisaria kəmotahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa ron io, kit io kan. ¹² Kən Narmın Rəha Uhgın təmən-ipa kəm io məmə ekətəu-pən iləhal, nat əpnəpın iləhal sənəmə netəm Isrel. Piatat min ilat sikis itəm kəmotətəu-pa io, emotuwın kiet-pən əpəh e nimə rəha suah əh Konilias motuwın imə. ¹³ Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə təhrol nulan in təməplan nagelo kit rəha Uhgın təmuwa miet-arəpa ron e rəhan nimə, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Ahl-ipən netəmim neen kotuwın əpəh Jopa o suah kit nərgin u Saimon Pita. ¹⁴ In otən-ipinə nəghatən kit kəm itəmat məmə itəmat rafin, ik ne rəham min, ne rəham iolwək min, məmə Uhgın otosmegəh itəmat rafin.’

¹⁵ “Kən nian emətuoun matəghat, Narmın Rəha Uhgın təmeiuiui marioah matig elat tahmen əm e inu təmuwa min etat aupən. ¹⁶ Kən nıkkik tatəht nəghatən itəm İərəməərə təmən məmə, ‘Jon tatol bəptais e netəmim e nəhau, məto otəsuwəhən Uhgın tol bəptais etəmat e Narmın Rəhan.’ ¹⁷ Kən okəmə Uhgın tatos-ipən kəm ilat Narmın kitiəh əm itəm təmos-ipa kəm kitat nian kitat kəmotən nıpahrienən e İərəməərə İesu Kristo, io etəmim əm, okol esən-iəhauən Uhgın o nat naka itəm in tolkeike məmə otol kəm ilat.”

¹⁸ Nian kəmotəto nəghatən rəha Pita, ilat kəməsotetəhau minən, məto kəmotənwiwi Uhgın motəmə, “Nat əh tol nulan məmə Uhgın tınol rəkis suatıp rəha İaihlua min məmə ilat min okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min məmə Uhgın otosmegəh ilat.”

Niməfak əpəh Antiok

¹⁹ Nian Sol ne rəhan min kəmotohamnu Stipen, kəmatol tərət kəm netəm koatən nıpahrienən e İesu. Kən iəfak min əh kəmotəgim motuwın əpəh ikin min əpəh Fonisia ne Saepras ne Antiok, motən-iarəp nərgi İesu kəm netəm əm u, netəm Isrel. ²⁰ Məto ilat neen netəm Saepras ne Saerin kəmotuwın Antiok motən-iarəp min namnusən təwir rəha İərəməərə İesu kəm netəm əpnəpın əm, sənəmə netəm Isrel əm. ²¹ Kən İərəməərə təmatol wək tepət e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən netəmim tepət tepət kəmotəuhlin ilat motən nıpahrienən e İərəməərə İesu.

²² Netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotəto namnusən rəha nat əh, kən kəmotahl-ipən Panapas məmə otuwın əpəh Antiok. ²³ Nian təmiet-arəpən, təməplan məmə Uhgın

təmolkeike pik ilat matol təwir kəm ilat, kən netəmim tepət kəmotən nīpahrienən e Iesu, kən Panapas nīkin təmagien masitu elat məmə ilat okoatətul əskasik e Iərəmərə e nīkilat rafin. ²⁴ Panapas in etəm wır kit itəm Narmın Rəha Uhgın tərīoah mətatīg lan, kən rəhan nahatətəən in təskasik o Uhgın. Kən in təmasitu e netəmim tepət ikin əh məmə ilat okotən nīpahrienən e Iərəmərə Iesu.

²⁵ Kən Panapas təmīet muwın Tasas mategəs-in Sol. ²⁶ Nian təməplan Sol, təmit mian əpəh Antiok, kəmuatīg ikin o nup kitiəh muatəfak ilat netəm rəha nīməfak əh matuəgətun netəmim tepət. İkin əh Antiok kəmətuoun kaun-in netəm rəha Iesu Kristo məmə, “Kristin.”*

²⁷ E nian əh, ien neen rəha Uhgın kəmotiet Jerusalem motuwın əpəh Antiok. ²⁸ Kit nərgin u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmın Rəha Uhgın məmə otəsuwəhən nəumis otan e nītən Rom apiəpiə. (Nəumis təman nian Klotias təmatərəmə e netəm Rom.) ²⁹ Kən netəm rəha Iesu əpəh Antiok kəmotolkeike məmə okotasitu e netəm rəha Iesu əpəh Jutia. Kit tahl-ipən məni naka, tepət o noan məsın, itəm titun nahl-ipənən. ³⁰ Kən kəmotol məni mīn əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol məmə okuəmīk mian kəm elta mīn rəha nīməfak əpəh Jerusalem.

12

Kig Herot Akripa Kitiəh təmol nəratən kəm nīməfak

¹ E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitiəh təməhl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotaskəlīm netəmim neen rəha nīməfak əpəh Jerusalem məmə otol ilat kotəto nahməən e nīpətīlat. ² Təməhl-ipən rəhan mīn netəmim kəmotuwın kaskəlīm Jemes pia Jon kən motətamnu e rəhalat naip asol. ³ Nian təmətamnu Jemes, məplan məmə netəm Isrel nīkilat təmagien pik ron. Kən in təmatīg maskəlīm mīn Pita. Təmatol nat u e nian kəmatol lafet mil lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian tinaskəlīm rəkis Pita, kən təmīləs-ipən e kalapus. Kən Herot təmən məmə mopael sikistin okoatətlosīg-in, kuwīt kuwīt e aua mīn rafin e nərauiəgən ne lapin. Kən Herot tolkeike məmə otiuw-iarəp tətul e niganəmti netəmim nian lafet tinol namnun. ⁵ Məto nian Pita təmətatīg e kalapus, kən netəm rəha nīməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgın.

Uhgın təmīləs-iarəp Pita e kalapus

11:25: Wək 9:30 * **11:26:** E nəghatən Kris, nīpəti nəghatən u “Kristin” tatən məmə “rəha Kristo.” **11:28:** Wək 21:10 **11:30:** Wək 12:25

⁶ E lapin itəm olawig in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətapil ilugin e mopael kaiu, kəməlis nelmin mil e sen kaiu, kətu-pən kit e mopael kit, kən kətu-pən kit e mopael kit min. Kən mopael kaiu katuətul matuehm nafiluə e kalapus. ⁷ Roiu agin-əh, nagelo kit rəha Iərəmərə tiet-pa, kən təmasiə məhag-əhag e nīpəgnoa kalapus. Təmekek nīkali Pita kən məhgaiir lan. Kən məmə, “!Ətul uəhai!” Kən sen mil kəmuisas atip e nelmi Pita mil.

⁸ Kən nagelo tən-ipən kəm in məmə, “Uwin e rəham put ne natimnat.” Kən Pita tuwin elat. Kən tən-ipən min kəm in məmə, “Uwinin rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹ Kən Pita təmətəu-pən miaiet e nīpəgnoa kalapus, mətə in təsitunən məmə natimnat min u nagelo tatol lan in nīpahrienən. Nīkin təht məmə tatehm nat kit tahmen e napilaiirən. ¹⁰ Kəmualiwək muaprəkis-in mopael kit itəm tatehm kalapus, kən mualiwək muaprəkis-in min mopael kit min, kən kəmuea e namnu toa itəm kəmiləkin e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuea iuəhkir ron kən təmerəh atip kən kəmiaiet-pən ikin. Nian kəmualiwək məsin mian e suatip, kən əmun nagelo təmikə min.

¹¹ Kən Pita in tinitun məmə sənəmə napilaiirən, kən tən məmə, “Roiu enitun ətuatip məmə Iərəmərə təmahl-ipa rəhan nagelo təmuwa mīləs-irəkis io e nat naka itəm Herot tolkeike məmə otol lak itəm netəm Isrel kəmoatolkeike məmə okotəplan.”

¹² Nian Pita tinitun məmə Ughin təmiləs-irəkis in, kən təmuwin əpəh e nimə rəha Meri, mama rəha Jon Mak. Netəm koatahatətə e Ughin tepət kəmotuwa kitiah moatəfak-pən kəm Ughin məmə otasitu lan. ¹³ Kən Pita təməht-əht toa e iat rəha nimə əh, kən pətan iolwək kit, nərgin u Rota, təmaiu muwin məmə karmə pah əh tatəht-əht toa. ¹⁴ Nian təmətə nəwia Pita, kən təmītun məmə in Pita pahrien. Kən nīkin təmagien pik agin-əh kən taluin nerəhən e toa mətə təmaiu mītəlig muwin məplan netənim u koatəfak, kən təmən məmə, “!Ei, netənim, Pita əpəh ihluə e toa tatətul!”

¹⁵ Mətə kotəmə, “Ah. Ik ialməl.” Mətə in təmatəkəike matən məmə, “!Kəp! Iatən pahrien.” Kən ilat kotən məmə, “Okəmə naka rəhan nagelo tiə.”

¹⁶ Mətə Pita tatəkəike matəht-əht toa. Kən kəmotuwin kerəh e toa, kən nian kəmotəplan in, nīkilat təmaut pik ron. ¹⁷ Mətə Pita təmiləs-ipər nelmin mefətutu ilat məmə okəsotəghatən. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə təmahro nulan Iərəmərə təmiləs-iarəp in e kalapus. Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otən-ipən nəghatən u kəm Jemes ne piatat min e niməfak.” Kən təmiet magim matuwin ik pisin kit min.

¹⁸ Kəmən lawigin, mopael min itəm kəmoatehm Pita e kalapus, kəmotətapəh-ətapəh olat min, kən minotəruru əfəməh məmə Pita təmahruwin. ¹⁹ Kən nian Herot təməto məmə Pita təmikə, kən təmahl-ipən mopael min məmə okotegəs-in. Məto nian mopael min kəməsotəplanən, kən Herot təmaun-in mopael min itəm kəmotehm kalapus mətapəh olat məmə Pita təmahrol magim. Məto ilat kotəruru kən in təmən məmə okəmik mopael min əh kan kohamnu ilat. Kən Herot təmiet Jutia muwin e taon kit Sisaria matig ikin o nian neen.

Kig Herot Akripa Kitiəh təmimis

²⁰ E nian əh, Kig Herot Akripa Kitiəh neməha təmol pik təmetəhau netəm kotatig e taon mil əh, Taea ne Saeton. Kən netəm-iasol min rəha taon mil əh kəmotuwa kitiəh kən motuwin məmə okotəplan kig məmə okotarū nego, məto-inu netəm iməlat ikin kotuwin katos-nəmtin nagwənən imə kig ikin. Məto aupən ilat kəmotuwin motəplan kig, kəmotəghat ilat suah kit nərgin u Plastus, itəm tatehm wir natimnat e nimə rəha Kig Herot, motiuw-pən məmə otətəu-pən ilat.

²¹ E nian itəm Kig Herot təmitəpun lan məmə otuwin məplan ilat, kən təmuwin e rəhan natimnat wir min itəm tatəgətun məmə in tatərəmərə. Kən təmuwa məpələh e ikin imə kig, kən matəghat kəm netəmim. ²² Kən netəmim kəmotagət əfəməh məmə, “!Suah u tatəghat sənəmə in etəmim məto uhgin kit!” ²³ Kən roiu agin min nagelo kit rəha Iərəmərə təmoh e nimisən əskasik kit məto-inu Herot təmos nənwiwiən o netəmim, kən məsos-ipənən nənwiwiən kəm Uhgin, kən wom min kəmoton nisgan kən timis.

²⁴ Kən e nian əh, netəm koatən niphrienən e Iesu kəmoatakəike kətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgin e ikin min tepət, kən netəmim tepət kəmotuwa katən niphrienən e Iesu. ²⁵ Nian Panapas ne Sol kəmioal namnun rəhalau wək əpəh Jerusalem, miatəlig mian Antiok iləhal Jon Mak.

13

Uhgin təmitəpun Panapas ne Sol məmə okioal rəhan wək

¹ E niməfak Antiok, ien min əh-ikin ne iəgətun min. Ilat u Panapas, ne Simeon katən məmə etəm iapin, ne Lusias etəm Saerin, ne Manaen u təmepət ilau Herot Antipas u təmatərəmərə e Kalili aupən, ne Sol. ² E nian kit ilat kəmotapəs nagwənən kən moatəfak-pən kəm Iərəmərə, kən Narmin Rəha Uhgin təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iakolkeike məmə roiu əh onəkotiləs-ipər Panapas ne Sol məmə ilau okioal wək u itəm emaun-in ilau ron.” ³ Kən nian kintapəs rəkis nagwənən motəfak,

kən motələhəu-pən nelmilat e rəhalau-kapə məmə okotiləs-ipər ilau, kən motahl-ipən ilau məmə okian mioal wək.

Panapas ne Sol kəmuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn əpəh Saepras

(Əplan map rəha naliwəkən rəha Pol e namnu naoa u.)

⁴ Kən məto-inu Narmin Rəha Uhgīn təmahl-ipən ilau məmə okioal wək u, kən ilau kəmian əpəh e taon Selusia, kən ikin əh kəmian e nego kit mian əpəh e nəptən kit Saepras. ⁵ Nian kəmiet-arəpən e taon Salamis, kəmian e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn. Kən Jon Mak tatətəu-pən ilau mətasitu elau.

⁶ Kən kəməhlaliwək əm e nəptən un mətoarus məhaliet-arəpa e taon Pafos. Ikin əh kəməhaləplan noanol kit rəha Isrel itəm tatol nat pispis e nəsanənən rəha iərmis min, kən in ien eiuə, nərgin u Patisas. ⁷ Suah u tətaliwək nian tərət ilau Setias Polas u kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatig, rəhan nətəligən təwir. Kən in təmahl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, məto-inu tolkeike məmə otəto nəghatən rəha Uhgīn. ⁸ Məto suah u Patisas təmatən rat ilau. (Nərgin e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətalkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən nīpahrienən e Iesu.

⁹ Kən Sol u kətaun-in min məmə Pol, Narmin Rəha Uhgīn təmərioah e nīkin, kən təmətag-pən ətuatip o Elimas kən mən məmə, ¹⁰ “!Ei! Ik nəti Setan. Ik tikimīr rəha natimnat rafin itəm kotətuatip. Ik nakərioah əm e neiueiuəən ne nəratən. ? Onəghan nəpanapəs nən ratən suatip pahrien rəha Iəramərə itəm natəuhlin? ¹¹ Roiu əh, Iəramərə otol nalpinən kit kəm ik məmə niganəmtin otəpis, onəsəplanən nəhag-əhagən kit ne o nian neen.” Kən roiu agin min təməplan norəu ne napinəpən kəmuea mualpin niganəmtin, kən niganəmtin təpis agin. Kən təmətul matea-pən əpnəpin əm məmə suah kit otasitu lan mit. ¹² Nian kapman Setias Polas təməplan nat əh, təmən nīpahrienən e Iesu məto-inu təməut magien o nəgətunən rəha suah mil e Iəramərə.

Panapas ne Pol kəmian Antiok əpəh ikin Pisitia

¹³ Kən Pol ne rəhan min netənim kəmotiet Pafos motuwīn e nego kit motuwīn əpəh taon Perka e ikin Pamfilia. Ikin əh Jon Mak təmapəs ilat mītəlig-pən əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən ilat kəmotiet Perka motuwīn əpəh taon Antiok əh-ikin Pisitia. Kən e nian rəha Sapat, kəmotuwīn imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel moatəpələh. ¹⁵ Nian kəmotəto nəfinən rəha Lou ne Ien Min, kən netəm-iasol rəha nimə əh kəmotahl-ipən

nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmә, “Piak mīn. Okәмә itәmat kit tatos nəghatən wīr mәмә otән tasitu e netәmim, tәtul mән-iarәp.”

¹⁶ Kән Pol tәмәtul mefәtutu ilat mәмә okәsotәghatән, kән mән mәмә, “Noanol mīn rәha netәм Isrel ne itәmat Iaihlua mīn itәм noatәfak-pән kәм Uhgīn, otәtәlig-in-tu io. ¹⁷ Uhgīn rәha noanol mīn rәha Isrel tәmitәpun timitat mīn aupән kән mol ilat kotepәt nian ilat kәmoatәtig әpәh ikīn Ijip. Kән e nәsanәнән asol rәhan, tәmit-iarәp ilat e nәptән әh. ¹⁸ Kән matehm wīr ilat o nup foti nian kәmotan әpәh ikīn taruән-aruән ikīn. ¹⁹ In tәmol noanol mīn rәha netәм Isrel kәmotoh kapman mīn rәha nәptән sepin itәм kotatig e nitән әh Kenan, kән mos-ipән nәptән әh rәhalat kәм tipitәt mīn mәмә rәhatat. ²⁰ Natimnat mīn әh kәmol nup fo-hanrit-fifti tīnuwa minuwīn rәkis. Uarisig e natimnat mīn әh, Uhgīn tәmos-ipән kәм noanol mīn rәha Isrel netәм-iasol mīn mәмә ilat okotәrәmәrә elat mәtoarus-pa e nian rәha ien rәha Uhgīn Samuel. ²¹ Kән netәmim kәmotәtapәh kәм Samuel o kig, kән Uhgīn tәmos-ipән kәм ilat Sol u nәti Kis, tәmisi-pән e noanol rәha Benjamin. Kән in tәmәrәmәrә elat o nup foti. ²² Kән nian Uhgīn tәmilәs-irәkis Sol, kән in mol Tefit tәmuwa kig. In tәmән-iarәp nat kit tәwīr lan mәмә, ‘Emәplan suah kit Tefit nәti Jese, in etәм tәtuatip itәм io iakolkeike. Kән in otol natimnat rafin itәм io iakolkeike mәмә otol.’

²³ “Kән Uhgīn tәmol mәмә Iosmegәh kit, inu Iesu, otisi-pән e noanol rәha suah u Kig Tefit, mәмә otosmegәh netәм Isrel tahmen-pән әm mәмә in tәmән-iәkis mihīn. ²⁴ Mәto uarisig Iesu tәtuoun rәhan wәk, Jon tәmaupән mән-iarәp kәм noanol mīn rәha Isrel mәмә okotәkәike motәuhlin ilat e rәhalat nolән rat mīn kән kol baptais elat. ²⁵ Nian Jon tәmatuwa iuәhkīr o nolән namnun rәhan wәk, in tәmән mәмә, ‘?Nikitәmat tәht mәмә io pah? Io sәнәmә etәм ilouin itәм Uhgīn tәmән rәkis. !Kәp! In taturisig lak itәм io esahmenән mәмә ekapeg rәkis rәhan put.*

²⁶ “Piak mīn itәм nәmotisi-pән e noanol rәha Epraham, ne itәmat Iaihlua mīn itәм nәkoatәfak kәм Uhgīn, otәtәlig-in wīr, Uhgīn tәmahl-ipa kәм kitat nəghatән u e Iesu mәмә in otosmegәh kitat. ²⁷ Kән netәmim itәм kotatig Jerusalem ne rәhalat netәм-iasol mīn kәmәsotitunән mәмә suah әh inәh Iesu, Uhgīn tәmahl-ipa mәмә otosmegәh ilat. Kән nat әpnapīn kәmatafin-iarәp kәм ilat e Sapat mīn rafin nəghatән

13:17: Eks 1:7; 6:6; 12:51 **13:18:** Nam 14:34; Dut 1:31-32 **13:19:** Dut 7:1; Jos 14:1 **13:20:** Jdg 2:16; 1 Saml 3:20 **13:21:** 1 Saml 8:5,19; 10:20-24

13:22: 1 Saml 13:14; 16:12; Sam 89:20 **13:23:** 2 Saml 7:12-16 **13:24:**

Mat 3:1-2 * **13:25:** Iolwәk rәha etәм-iasol in tatapeg rәkis put rәha etәм-iasol rәhan. Wәk u in lәhau agin. **13:25:** Jon 1:20,27

rəha ien min rəha Uhgĭn itəm kəmoatən e Iesu, məto ilat kəməsotitunən. Kən ilat kəmotən məmə okohamnu Iesu tahmen-pən əm itəm ien min rəha Uhgĭn kəmotən aupən məmə netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnəpin kəməsotəplanən nat kit məmə otimis ron, məto kəmotətapəh məmə Pailat otohamnu.

²⁹ “Nian kəmol rafin natimnat itəm Nəghatən rəha Uhgĭn təmən məmə okol mihin lan, kən rəhan min netəmim kəmotiləs-iəhau e nig kəluau motiləs ka kitənim e nĭpəg kəpiel. ³⁰ Məto Uhgĭn təmol in təmegəh min e nĭmisən. ³¹ Kən e nian tətət tatiet-arəpa o rəhan min netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmotən aupən əpəh Kalili mətoarus-pa Jerusalem. Kən roiu əh netəm əh koatən-iarəp kəm piatat min u noanol min rəha Isrel, məmə ilat kəmotəplan pahrien Iesu, kən in təməmegəh pahrien.

³² “Kən roiu əh, itimat ioatən-ĭpinə kəm itəmat namnusən təwir əh, məmə nəniəkisən itəm Uhgĭn təmol kəm tĭpitət min aupən, ³³ roiu əh, tĭnol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol min rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nĭmisən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgĭn e Naoa Rəha Napuən Min kəiu tatən məmə, ‘Ik nətik. Roiu enuwa rəham tata ətuatĭp.’

³⁴ “Uhgĭn təmən-ĭkĭs rəkĭs e rəhan Naoa məmə otəpanosmegəh Iesu e nĭmisən, kən okol təsĭmĭs minən, kən nĭpətĭn otəsəmnəmĭtən. Tatən məmə, ‘Nĭpahrienən, oekos-ĭpinə nat wĭr agĭn min kəm ik itəm emən-ĭkĭs rəkĭs kəm Kĭg Tefit aupən.’

³⁵ “Kən e ik pĭsĭn min kit min e Naoa Rəha Uhgĭn, Kĭg Tefit təmən kəm Uhgĭn e Iosmegəh məmə, ‘Kən onĭsegəhan-inən məmə nĭpətĭ Iolwək Ətuatĭp rəham otəmnəmĭt məpien.’

³⁶ “Nian Tefit təmatəmegəh, təmol natimnat min itəm Uhgĭn tolkeike. Uarisig ĭkĭn tĭmĭs, kən kəmitənim ilat tĭpĭn min, kən nĭpətĭn təməmnəmĭt. ³⁷ Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, məto təmatəghat-in Iesu məmə in min təmĭmĭs, məto Uhgĭn təmol təmegəh min, kən nĭpətĭn təmĭsəmnəmĭtən.

³⁸ “Kən piak min, ĭakolkeike məmə onəkotĭtun məmə roiu ĭatən-ĭpinə kəm itəmat məmə e Iesu, Uhgĭn otos-ĭrəkĭs nolən rat min rəhatəmat. ³⁹ Kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə Iesu pĭsĭn əm tĭtun nos-ĭrəkĭsən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otikĭs ilat o nolən rat min rəhalat. Məto suatĭp rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmenən o nos-megəhən etəmim. ⁴⁰ Kən itəmat onəkotəkəike moatətə itəmat məmə nəghatən rəha ien min rəha Uhgĭn otəsuwamən etəmat. ⁴¹ Kən in tatən məmə,

'Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natimnat rafin. Onəkotaut kən motimis, mətə-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pik otəmat itəm okol nəsotənən nīpahrienən lan, nat əpnapin okəmə suah kit otən ətuatip kəm itəmat.' "

Netənim kəmotagien o namnusən təwir

⁴² Nian Pol ne Panapas kinatiaiet e niməfak, netənim kəmotətapəh olau məmə, "Awi, okol nakuea min e Sapat u tatuwa, muən-iarəp min nəghatən əh neen kəm itimat." ⁴³ Kən nian netənim kəmotiet e nimə, ilat tepət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol min rəha Isrel, kən neen netəm rəha ikin min itəm kəmotapəs rəhalat nahatətəən moatətəu-pən nahatətəən rəha netəm Isrel.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-ipən əskasik kəm ilat məmə, "Onəkotəkəike motaskəlim nahatətəən rəhatəmat e Uhgīn."

⁴⁴ Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkīr netənim rafin e taon asol əh kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Uhgīn. ⁴⁵ Kən nian netəm Isrel kəmotəplan nimanin netənim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotətəhak pik olat, kən minotətuoun moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶ Kən Pol ne Panapas kəməsuaginən kəmuən məmə, "Itimlau oekuəike muən-iarəp nəghatən u rəha Uhgīn kəm itəmat pitən, noanol min rəha Isrel. Kən itəmat nəmotapəs nəghatən rəha Uhgīn, kən itəmat nakoatən atip əm məmə itəmat nəsotahmenən o nosən nəmegəhən lilin. Kən roiu itimlau enatian məmə ekuən-iarəp namnusən təwir u kəm Iaihlua min itəm sənəmə noanol min rəha Isrel, ⁴⁷ kən inu, inu nəghatən itəm Iərəməərə təmos-ipa rəkis kəm itimlau məmə ekioal, in tatən e Naoa Rəha Uhgīn məmə,

'Io emol ik məmə onəkuwa ik nəhag-əhagən kit rəha Iaihlua min, məmə natən-iarəp kəm netənim rafin məmə iakolkeike məmə ekosmegəh ilat.' "

⁴⁸ Nian Iaihlua min kəmotəto nəghatən əh, nikilat təmagien ron, kən minoatamnus-amnus kəm ilat min məmə nəghatən rəha Iesu Iərəməərə in təwir pik. Kən netəm u itəm Uhgīn təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm namnun tikə, ilat kəmotən nīpahrienən lan. ⁴⁹ Kən nəghatən rəha Iərəməərə təmaiu mitəlau e nitən əh rafin e taon əh.

Noanol min rəha Isrel kəmotəhg-iarəp Pol ne Panapas

⁵⁰ Mətə noanol min rəha Isrel neen kəmotuwīn motəplan nīpitan asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm Isrel, ne netəm-iasol min e taon əh, motiuw-pa ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-iarəp ilau iməlat ikin.

51 Məto ilau kəmioah pispis nəptən e nelkilau tahmen e nəmtətin kit məmə Uhgın təməuhlin məntaan kəm ilat kən otol nalpınən kəm ilat. Kən ilau kəmiaiet mian e taon əh Ikoniam. 52 Məto netəm rəha Iesu əpəh Antiok, Narmin Rəha Uhgın tətərioah elat, kən ilat nikilat tətagien pik.

14

Pol ne Panapas kəmian Ikoniam

1 E Ikoniam kəmian mīn əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən rəhalau təwir pik məmə təmiuw-pa netem Isrel tepət ne netəm Iaihlua tepət mīn, məmə ilat kəmoatən nīpahrienən e Iesu. 2 Məto netəm Isrel itəm kəsotənən nīpahrienən e rəhalau nəghatən, kəmotuwīn o Iaihlua mīn, motol ilat kotetəhau pik netəm u koatən nīpahrienən e Iesu, moatol neməha kəm ilat. 3 Məto Pol ne Panapas kəmuatig ikin tuwəh, məsuəginən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwīrən rəha Uhgın kəm netəmim rafin. Kən İərəmərə təmol ilau kioal nat pispis ne nəmtətin tepət məmə netəmim okotitun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pahrien.

4 Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat mīn, neen kəmotətəupən netəm Isrel itəm kəsotənən nīpahrienən e Iesu, kən neen kəmotətəupən aposol mil əh, Pol ne Panapas. 5 Kən netəm Isrel ne Iaihlua mīn, ne netəm-iasol mīn rəhalat mīn, kīnoatol nəghatən anion kit məmə okotərəkin ilau, kən motahtimnu ilau e kəpiel. 6 Məto nian kəmotətə nəghatən anion rəhalat, kəmuagim mian əpəh e ikin Likaonia, kən mian mətuatig e taon mil əh, Listra ne Tepe. 7 Kən e taon mil əh ne ikin mīn titəlau e taon mil əh, ilau katuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu İosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Listra

8 Kən e Listra, suah kit əh-ikin. Nian təmaiir məto nelkin təməfaiu təruru naliwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh 9 matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatip o suah əh, mīnitun məmə suah əh tīnatahatətə rəkis məmə nelkin titun nəwīrən, 10 kən magət əfəməh lan məmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon təmətip mər kən mīnətaliwək.

11 Nian nimanin netəmim kəmotəplan nat əh itəm Pol təmol, kəmotən əfəməh e nəghatən Likaonia məmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgın mīn rəhatat kīnotol netəmim in, ilat mīnotuwa imətət ikin.” 12 Kən kəmotəuhlin nərgi Panapas məmə Sus u nīpətīn təmə in İərəmərə rəha uhgın mīn rəhalat. Kən kəmotəuhlin mīn nərgi Pol məmə Heremes, nīpətīn u məmə in İəghat asol

rəha uhgin min rəhalat. ¹³ Nimə rəha narmi nat rəha uhgin əh Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgin əh Sus təmasig kau min neen itəm tinətu-pən rəkis nəgui-nig elat. Kən məmik ilat muwa e nafiluə rəha latuənu rəhalat itəm kəmotol əpətin e kəpiel. Məto in ne nimanin netəmim kotolkeike məmə kotol sakrifais kəm ilau motol nənwiwian lan kəm Pol ne Panapas.

¹⁴ Məto nian aposol mil kəmuəto nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natimnat.* Kən kəmuaiu mian əpəh ilugin elat. Kən muagət əfəməh məmə, ¹⁵ “! Ei, nəman! ? Nakotəmə nəkotol nat un o naka? Itimlau etəmim əm tahmen etəmat. Etios namnusən təwir matuea kəm itəmat, kən ekioalkeike məmə ekuəuhlin nətəligən rəhatəmat məmə nakotapəs nəfakən kəm uhgin min u itəm rəhalat nəsanənən tikə. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgin itəm tatəmegəh, mətatig namnun tikə. In pişin əm təmol neai, nəptən, nitəhai, ne natimnat rafin itəm koatatig ikin min rafin.

¹⁶ Aupən in təmegəhan-in məmə netəmim e ikin min rafin məmə ilat okotətəu-pən atip əm suatip min rəhalat. ¹⁷ Məto nian rafin in tatol suatip kəm ilat məmə ilat kotitun nəplanən rəhan nəwirən itəm in tatol. In tatol nuhuən tatəfik, matol nagwənən min e nasumən, kən koatol nipətilat e nian ətuatip rəhalat. In tatos-ipən nagwənən kəm itəmat mol itəmat nakoatəto təwir.” ¹⁸ Məto kəmatuən pap nəghatən əh kəm ilat, iuəhkir əm kuakiə o nən-iəhauən ilat o nolən sakrifais, o nosipənən nənwiwian kəm ilau.

¹⁹ Kən netəmim neen e noanol min rəha netəm Isrel kəmotiet e Antiok əh Pisitia ne Ikoniam motiet-pa Listra motiuw-pa netəmim tepət məmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotiləs Pol kən motaht e kəpiel, kən motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon motapəs tətəməhl. Nəkilat təht məmə təmimis. ²⁰ Məto nian netəm rəha Iesu kəmotuwa kətul kitəlau in, kən tətul əmun muwin min əpəh imə e taon. Kən kəmən lawigin, in ne Panapas kəmiaiet mian Tepe.

Pol ne Panapas kəmietəlig-pən Antiok əh Siria

²¹ Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp namnusən təwir e taon əh Tepe, kən kəmiaiuw-pa netəmim tepət kotuwa o Iesu. Kən kəmietəlig muea Listra, kən uarisig u, kiaiet min muea Ikoniam, kən miaiet min muea Antiok əh Pisitia. ²² Kən ikin əh, kəmatuem əskasik netəm rəha Iesu. Kən matioas-ipən nəghatən məmə okotətul əskasik e nahatətəən e Iesu. Kən matuən məmə, “Kitat okotatig e nəratən tepət nian koatuwin e suatip rəha nuwinən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgin.

* **14:14:** “kəmuəhap rəhalau natimnat” in nəmtətin kit məmə kəmotəto tərət pik e nolən əh **14:15:** Sam 146:6; Wək 10:26 **14:16:** Wək 17:30 **14:17:** Jer 5:24 **14:19:** Wək 17:13; 2 Kor 11:25

Məto nat əpnəpin əm, kitat okotəkəike moatətul əskasik.”²³ Kən e niməfak mīn e ikin mīn rafin itəm ilau katian ikin, katuəmki-pər elta mīn rəhalat. Kən matuapəs nagwənən matioal nəfakən, kən matuələhəu e nelmi İərəmərə netəmim itəm kīnoatən rəkis nīpahrienən lan.

²⁴ Kən ilau kəmian-pən Pisitia ikin muatite-pa Pamfilia ikin e taon əh Peka, ²⁵ ikin əh ilau kəmuən-iarəp namnusən təwir ikin. Kən ilau kəmuatite-pa mīn e taon kit mīn Atalia, ²⁶ kən kəmios nego ikin miatəlig-pa Antiok əh Siria. Netəm Antiok əh inəh, əupən ikin ilat kəmotahl-ipən Pol ne Panapas məmə okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən motəfak məmə Uhgīn otehm wīr ilau e ikin mīn itəm ilau katian ikin. Kən roiu kīnioal namnun wək rəhalau.

²⁷ Nian ilau kəmiatəlig-pa mīn, kəmuəun-in netəmim rəha niməfak məmə okotuwa kitiəh. Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natimnat itəm Uhgīn təmol elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmahro nulan İaihluə mīn, ilat kəmotuwa moatən nīpahrienən e İesu. ²⁸ Kən ikin əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha İesu.

15

İəfak mīn neen kəmoatən məmə netəmim okotətəu-pən

Lou rəha Moses

¹ Kən netəmim neen kəmotiet əpəh Jutia motatite-pa Antiok moatəgətun piatat mīn moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-ipənən itəmat, tahmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mihīn, okol Uhgīn təsosmegəhən itəmat.” ² Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha niməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen mīn məmə okotuwīn Jerusalem motəplan aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak o nənən əh.

³ Netəm rəha niməfak kəmotahl-ipən ilat kotuwīn, kən nian ilat kəmoatiet-pən Fonisia ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə təhro nulan Uhgīn tatiuw-pa İaihluə mīn koatuwa rəhan netəmim. Kən nəghatən əh təmol piatat mīn ikin əh nīkilat tətəgien pīk. ⁴ Nian kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha niməfak ne aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak, kəmotəgien məmə okotos ilat motuwīn iməlat mīn ikin. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natimnat itəm Uhgīn təmasitu elat lan. ⁵ Məto Farisi neen əh-ikin itəm koatən nīpahrienən e İesu, kəmotətul motən məmə, “İaihluə mīn, okəike kəhg-ipən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

*Aposol min ne netəm-iasol
min kəmotəghat əpəh Jerusalem*

⁶ Kən aposol min ne elta min rəha niməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh. ⁷ Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsin, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak min. Itəmat nəkotitun wir məmə nuwəh rəkis Uhgın təmitəpun io e nikitat məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu kəm Iaihlua min məmə okotən nıpahrienən lan. ⁸ Uhgın titun nətəligən rəha netəmim, kən in tınəgətun rəkis məmə nikin tagien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, məto-inu təmos-ıpa Narmin Rəha Uhgın kəm ilat e suatıp kitiəh əm itəm təmos-ıpa kəm kitat. ⁹ In təməsol pisinən kəm ilat. ! Kəp! In təmafəl rəkis rəhalat nolən rat min məto-inu koatən nıpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tınol rəkis kəm kitat.

¹⁰ “? Məto tahro itəmat nakoatuwin e suatıp pisin məmə Uhgın nikin otahmə? ?Tahro itəmat ninoatiləs-ıpən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tipitə min kitat rafin kəsotahmenən məmə okotiləs nat figəm əh. ¹¹ Məto kitat koatahatətə məmə Iesu in İərəməərə rəhatat, kən in tatosmegəh kitat e rəhan nəwirən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”

¹² Nəghatən əh təmol ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kinatuamnus-iarəp nat pispis min ne nəmtətin pisin pisin min itəm Uhgın təmol ilau kioal e nıganəmti Iaihlua min.

Jemes təmahtosig-in nəghatən

¹³ Nian kəmioal namnun nən-iarəpən wək min rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak min. Otətəlig-in wir-tu rəhak nəghatən. ¹⁴ Pita təmən wir agin kəm kitat məmə tahro nulan Uhgın təmıet-pa pitən o Iaihlua min məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan min. ¹⁵ Məto nat əh tahmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgın təmən itəm kəməte e Naoa Rəha Uhgın. Uhgın tatən məmə,

¹⁶ ‘Uarisig e natımnat min əh, oekitəlig-pa min.

Oekol-wir nego rəha nəərəməərən rəha Kig Tefit u təməhap
aupən iuəhkır tamnim.

Nat əpnəpın iuəhkır tamnim, məto ekiləs-ıpər mılpin mafəl
mol təkaskik min,

¹⁷ məmə netəm əpnəpın e nitən min u Iaihlua min, itəm
nınamitəpun rəkis ilat məmə rəhak netəmim min, ilat
okotegəs-in io.

¹⁸ İo İərəməərə iatən mihin kən emol netəmim kotitun rəkis nat
əh aupən.’ ”

¹⁹ Kən Jemes tāmən māmə, “Kən tol nəhlan, io iakən māmə roiu Iaihlua min kīnoatəuhlin nətəligən rəhalat mīnoatuwa o Uhgīn. Kən təsəwirən māmə kitat okotol tiəkis pik min olat. ²⁰ Məto pəs okotəte naoa kit tuwīn kəm ilat māmə okəsotunən nagwənən min u itəm kinol rəkis sakrifais lan kəm narmī nat min u iərmis min, kən kotamkimik e niganəmti Uhgīn. Kən məsotolən təfagə e pətan. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikin e nipətin. Kən okəsotunən nitan. ²¹ Okotəkəike motən-iəhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətətig, məto-inu təmətuoun rəkis e Sapat min rafin, netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən katən-iarəp nəghatən min əh e taon min rafin.”

Kəməte naoa kəm iəfak min u Iaihlua min

²² Kən aposol min ne elta min ne netəm rəha niməfak kəmotegəhan māmə okotahl-ipən ilat min neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwīn Antiok. Kən kəmotətgi-arəp Saelas ne Jutas u katən māmə Pasapas. Suah mil əh netəmim koatisiai-in ilau. ²³ Kən kəmosot-ipən naoa kəm ilat māmə okotos motuwīn. Naoa tatən māmə,

“Itimat aposol min ne elta min rəha niməfak, itimat piatimat u itəmat. Iakotən təwir kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u Iaihlua min, məto roiu ninotuwa piatimat min.

²⁴ Itimat emotəto māmə netəmim neen u e nikitimat kəmotol tiəkis pik kəm itəmat, kən itəmat nəmotəto tərət e nəghatən rəhalat. Məto itimat emisotos-ipənən nəghatən māmə okotuwīn kən mihin. ²⁵ Tol nəhlan kən itimat emotaun-in nəghatən kit, kən motegəhan māmə itimat kəiu okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwir pik otat. ²⁶ Iuəhkir kiamis o wək u rəha Iəramərə rəhatat, Iesu Kristo. ²⁷ Kən itimat ioatahl-ipinə Jutas ne Saelas māmə okiamnə muehm itəmat. Ilau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitiəh əm itəm itimat emotəte. ²⁸ Kən Narmīn Rəha Uhgīn nikin tagien ne nikitimat tagien māmə esotos-ipinə minən lou kit kəm itəmat māmə otəfigəm pik otəmat, məto in əm u nəkotəkəike motol: ²⁹ onisotunən nagwənən min u itəm kinol rəkis sakrifais lan kəm narmī nat min u iərmis min; kən məsotunən nitan; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikin e nipətin; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nakotətəu-pən nəghatən min əh, onəkotuwīn e suatip təwir.

Inu namnun rəhatimat nəghatən.”

³⁰ Kən netəm-iasol min əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwit māmə okotuwīn əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok,

kəmotəun-in netəmim rəha niməfak e ikin min əh, kən kotuwa kitiaḥ, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹ Kən nian kəmotəfin naoa un, nikilat təmagien məto-inu nəghatən əh təmiləs-ipər nikilat. ³² Jutas ne Saelas ilau ien mil rəha Uhgīn. Kəmuəghat təfəməḥ kəm piatat min əh mətialəs-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³ Kəmuatig tuwəḥ məsin ikin əh, kən piatat min kəmotəuiatipin ilau kən motətapəḥ məmə Uhgīn otos-ipən rəhan nəməlinuən kəm ilau, kən motəhl-ipən ilau kiətəlig-pən o netəm u kəmotəhl-ipa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kən Pol ne Panapas kəmuatig tuwəḥ məsin əpəḥ Antiok, kən ilat netəmim tepət kəmoatən-iarəp ne moatəgətun netəmim e Iərəmərə.

Pol ne Panapas kəmuəḥap ilau min

³⁶ Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwir məmə kiətəlig min mian muəplan pialau min e taon min itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikin rəha Iərəmərə kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratig.” ³⁷ Kən Panapas tolkeike məmə otit min Jon Mak. ³⁸ Məto Pol təplan məmə təsətuatipən, məto-inu Jon Mak tinapəs rəkis ilau əpəḥ Pamfilia mitəlig məsətəu-pənən ilau mətoarus kioal namnun e wək. ³⁹ Kən kəmuən təskasik e nənən əh, kən muəḥap ilau min. Kən Panapas təmit Mak kən mios nego kit mian əpəḥ Saepras. ⁴⁰ Məto Pol təmit Saelas ilau min. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə Iərəmərə otehm wir ilau e rəhan nəwirən, kən motəhl-iarəp ilau. ⁴¹ Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikin kən matuem əskasik niməfak min.

16

Timoti təmətəu-pən Pol ne Saelas

¹ Kən Pol təmaliwək min muwīn əpəḥ Tepe ne Listra. Kən ikin əh, etəmim kit əh-ikin rəha Iesu, nərgīn u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, məto rəhan tata in etəm Kris. ² Netəm koatəfak əpəḥ Listra ne Ikoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwir kit. ³ Kən Pol tolkeike məmə otit ilau min. Kən təməhg-ipən in məto-inu təməsolkeikeən məmə noanol min rəha Isrel nikilat otəht rat məto-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴ Kən nian iləhal kəməḥaluwin e taon min, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha Uhgīn nəghatən rəha aposol min ne elta min itəm kəmotələḥəu əpəḥ Jerusalem. Kən mitəḥaləgətun ilat məmə okotəkəike katətəu-pən nəghatən min əh. ⁵ Kən e nolən əh, niməfak min kəmotəskasik e rəhalat nahatətəən, kən nian rafin netəmim koatuwa moatepət e niməfak.

Pol təməplan napilairən kit rəha Uhgīn

⁶ Kən iləhal kəməhaluwīn-pən əpəh Fritia ne Kalesia ikin, mətō-inu Narmin Rəha Uhgīn təməsegəhan-inən iləhal məmə okəhaluwīn-pən Esia ikin məhalən-iarəp nəghatən u əh-ikin. ⁷ Nian kəməhaluwa iuəhkīr e ikin Misia ne ikin Pitinia, məhalolkeike məmə okəhaluwīn Pitinia. Mətō Narmin rəha Iesu təsegəhan-inən məmə okəhaluwīn. ⁸ Kən kəməhalaliwək məhaluwīn-pən Misia ikin, kən məhalatite-pa e taon əh Troas. ⁹ Kən lapīn in, Pol təməplan nat kit tahmen e napīlaiirən. Təməplan məmə etəm Masetonia kit tatətul matətapəh əskasik ron məmə, “Awi, okol nakuwa Masetonia masitu etimat.” ¹⁰ Nian Pol tinəplan rəkis əm nat əh, kən enoataii-pən rəhatimat natimnat məmə ekotuwīn Masetonia, mətō-inu enoatitun məmə Uhgīn tətəun-in itimat məmə ekotən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu kəm netəm ikin əh.

Litia əpəh Filipae təmən nīpahrienən e Iesu

¹¹ Kən emotos nego kit motiet əpəh Troas motaiu ətuatip əm o nītən Samotres. Kən kəmən lawigin emotuwīn motuar e taon Neapolis. ¹² Kən emotiet ikin-u motaliwək əm motuwīn əpəh e taon əh Filipae, u tatəməhl aupən e nītən asol Masetonia. Netəm ikin əh, netəm Rom ətuatip. Kən emotatig məsīn əh-ikin.

¹³ Kən e Sapat, nian rəha nəfakən, emotiet e taon əh kən motuwīn əpəh ləhau e nəhau kit itəm emotətō məmə netəmim kotuwīn ikin katəfak. Kən emotuwīn moatəpələh katəghat itimat nīpitan itəm kəmotəupən motuwa katəpələh. ¹⁴ Kən pətan Tuatira kit əh-ikin tatətəlig-in itimat, nərgīn u Litia. In pətan itəm tatol-salim-in nīməhan nəgui-naris u nian rafin nīməhan əh nəmtin tiəkis pik. Pətan əh nian rafin in tatəfak kəm Uhgīn, kən Iərəməərə təmol nikin timətmətig məmə otən nīpahrienən e nəghatən itəm Pol tatən. ¹⁵ Kən kəmol baptais lan ne rəhan mīn, ne rəhan iolwək mīn. Kən in təmən-īpa kəm itimat məmə, “Awi, okol nakotuwa imak ikin kotatig məsīn mətō-inu itəmat nīnotitun rəkis məmə io iatən nīpahrienən e Iərəməərə.” Kən in təmatəkəike kəm itimat, kən ekotuwīn iman ikin.

Kəmīlās-īpən Pol ne Saelas e kalapus əpəh Filipae

¹⁶ Kən nian kit, nian emoatuwīn ikin rəha nəfakən əh, kən pətan əkəku kit təməplan itimat e suatip. In slef rəha netəmim neen itəm kəmos-nəmtin. Pətan əh narmin rat kit tətətig lan itəm tol in tatən-iarəp natimnat itəm otəpanuwa. Kən matol win e mənī tepət rəha rəhan netəm-iasol mīn mətō-inu netəmim kotətou ilat məmə ilat okotətō rəhan nəghatən. ¹⁷ Kən in təmatuarisig-in itimat Pol, kən matən əfəməh məmə, “Netəm

u, netəm rəha Uhgīn u in ilīs, ilīs pik. Koatən-ipīnə kəm itəmat suatip rəha Uhgīn məmə in otosmegəh netəmim lan.”

¹⁸ Təmatol nəhlan etimat nian tepət, mətoarus nian kit Pol tinəto tərət o nat əh mīnəpou in. Kən in təmeirair magət e narmīn rat apon məmə, “E nərgi Iesu Kristo iatən-ipīnə kəm ik məmə onakiet rəkis e pətan əkəku un.” Kən roiu agin mīn, narmīn rat apon təmīet e pətan əkəku əh.

¹⁹ Kən nian rəhan netəm-iasol itəm koatərəmərə lan kīnotitun məmə kīnotakīə e suatip rəhalat o nolən win e mənī, kəmotəto tərət. Kən kəmotaskəlīm Pol ne Saelas motiləs ilau motuwīn əpəh e ikīn rəha kaonsel rəha taon əh, ²⁰ məmə okuətul e nīganəmīti netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm Isrel. Ilau kətioal nat tərət tepət u imətət ikīn. ²¹ Ilau katuən məmə kitat okotəkəike kətəu-pən suatip pīsīn mīn. Məto suatip mīn əh kəsotətuatipən e lou rəhatat. Kitat netəm Rom. Okol kitat kəsotolən nəhlan.”

²² Kən netəm ikīn əh kəmotuwa motəplan ilat mīnoatən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ipən kəm mopael mīn məmə okotapeg rəhalau natimnat motalis ilau. ²³ Kən kəmotalis ilau mau tepət, kən uarisig kotiləs-ipən ilau e kalapus. Kən motən-ipən kəm etəm tatehm kalapus məmə otəsəmkarəpənən elau kiaiet muagim. ²⁴ Nian etəm rəha nehmən kalapus təməto nəghatən əh, təmīləs ilau muwīn e rum kit əpəh imə agin, kən mətu-pən nig e nelkilau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təmən nīpahrienən e Iesu

²⁵ Kən nian tinəlis kīnkin lapin, Pol ne Saelas katuəfak, kən ilau katuan napuən mīn rəha nənwiwīən Uhgīn. Kən netəmim mīn e kalapus koatətəlig-in ilau. ²⁶ Kən roiu agin-əh mīn, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nīmə kalapus təməloal pik, kən nafiluə mīn e kalapus kəmoterəh, kən sen itəm kəmālis netəmim lan kəmotisas. ²⁷ Kən nian etəm rəha nehmən kalapus təmaiir, məplan məmə nafiluə mīn rəha kalapus kəmoterəh, nīkin təməht məmə netəm koatəmāhl e kalapus kīnotagim rafin. Kən mīləs-ipər rəhan naip məmə otagimnu atip in lan.* ²⁸ Məto Pol təmagət əfəməh məmə, “! Ei! !Əsarūən ik! Itimat rafin əpəh ikīn.”

²⁹ Kən suah əh təmaun məmə okiləs lait ka, kən in təmaiū muwīn əpəh imə, misin-pən nulīn əpəh e nelki Pol ne Saelas ikīn mətasiəp. ³⁰ Kən mit ilau məhaliet əpəh ihluə kən mətapəh

16:17: Mak 1:24 **16:20:** Mak 13:9 **16:22:** 2 Kor 11:25; 1 Tes 2:2 * **16:27:** E nian əh, okəmə mopael kit tairaməg e etəm tatol kalapus tagim, okəike kohamnu mopael əh. **16:27:** Wək 12:18-19

olau məmә, “!Suah mil! ?Ekahro nulan məmә Uhgīn otosmegāh io?” ³¹ Kən kuən-ipən kəm in məmә, “Onəkәike mən nīpahrienән e Iərәmәrә Iesu, kən məmә Uhgīn otosmegāh ik ne rāham mīn.” ³² Kən kәmuән-ipән nәghatән rāha Iərәmәrә kəm in ne netәmim itәм kotatig ilat mīn. ³³ Nat әnnapīn lapīn agīn, mәto suah әh tәmit ilau muwīn maikuas e nīmәgәm mīn e nīpәtilau itәм kәmalis ilau ikīn. Kən e nian әm әh, kәmol baptais lan ilat rāhan mīn. ³⁴ Kən in tәmit Pol ne Saelas muwīn әpәh iman ikīn mos-ipән nagwәнән kәм ilau. Kən in ne rāhan mīn rafin nīkilat tәmagien mәrioah mәto-inu kәmotән nīpahrienән e Uhgīn.

³⁵ Nian tәmian, etәм rāha kot mil әh kuән-ipән kәм mopael mīn mәмә, “Okotuwīn kerәh e suah mil әh katian.”

³⁶ Kən suah әh etәм rāha kalapus tәmән-ipән kәм Pol mәмә, “Etәм rāha kot mil kәmuән mәмә ekoterәh etәlau nakatian, kən iaiet mәtian kən muәtul mәtig.”

³⁷ Mәto Pol tәmән-ipән kәм mopael mīn әh mәмә, “?Ei, mәto naka әh? Itīmlau etәм Rom mil.† Kən etәм rāha kot mil әh kәsuәplanән nat kit mәмә emioal tәrat, mәto e nīganәmti netәmim kәmotalis itīmlau, kən kīlās-ipән itīmlau e kalapus. ? Kən roiu kioalkeike mәмә oekiaiet anion әm? !Kәp! Ilau әm okuәike muea ikīn-u kən mialās-iarәp itīmlau.”

³⁸ Kən mopael mīn әh kәmotuwīn kән-ipән kәм etәм rāha kot mil әh. Kən nian kәmuәto mәмә Pol ne Saelas ilau etәм Rom mil, ilau kәmuәgīn pik. ³⁹ Kən kәmian muән-ipән kәм Pol ne Saelas mәмә, “!Ei, kәsi! Emioal tәrat etәmlau.” Kən uarisig kiaiet ilau motiet e nīpәg noa kalapus, kən muән-ipән wir kәм ilau mәмә okiaiet e taon әh.

⁴⁰ Kən Pol ne Saelas, ilau kәmiaiet e kalapus mian e nīmә rāha Lītia. Ikīn әh kәmuәplan piatat ne wīnitat mīn rāha nīmәfak, kən muәghat mәsīn kәм ilat mәtialās-ipәр nīkilat. Kən uarisig u, kiaiet mәtian.

17

Pol ne Saelas kәmian әpәh Tesalonaeka

¹ Kən Pol ne Saelas kәmuәliwәk mian-pән әpәh e taon mil әh Amfipolis ne Apolonia, mueia miaet-pa e taon әh Tesalonaeka. Ikīn әh, nīmә rāha nuәfīmīnән kit әh-ikīn rāha netәм Isrel. ² Kən Pol tәmol tahmen әm e itәм tatol nian mīn, tәmuwīn әpәh imә e nīmә әh. Kən e Sapat kīsil ilat netәм әh noanol mīn rāha Isrel kәmoatol nәghatән tepәt o Naoa Rāha Uhgīn. ³ In tatән kәм ilat mәмә, “Naoa Rāha Uhgīn tatән

16:30: Wәk 2:37 † **16:37:** Okәмә suah kit in etәм Rom, mәto katәtu-pән nәghatән kit lan, kән lou kit әh-ikīn rāhalat mәмә aupән kapman otol nalpīnән kәм in, mәto in otәkәike mәtul e kot mән-iarәp nәwtain nәghatән katәtu-pән lan. Afin e Wәk 25:15-16.

wir agin-əh məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, otəpanəto nahməən e nipətin, muwa mətoarus mimis, kən Uhgın otəpanosmegəh mīn in e nīmīsən. Iesu u itəm iatən kəm itəmat, inu Kristo əh.”⁴ İlat neen kəmotən nīpahrienən e nəghatən əh, kən kəmotətəu-pən Pol ne Saelas. Kən netəm Kris tepət itəm koatəfak kəm Uhgın, ne nīpitan asol tepət itəm koatərəməərə e nīpitan mīn, kəmotətəu-pən ilau.

⁵ Məto netəm-iasol rəha noanol mīn rəha İsrəl, kəmotetəhak, kən motuwīn moategəs-in netəm nol təfagə, əpəh e nīkal suatīp mīn ne ikīn mīn, motuwa mīnoatos ilat mīn, kən mīnoatol nəratən tepət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwīn e nīmə rəha suah kit nərgīn u Jeson, moteatəp nafiluə e nīmə, moategəs-in Pol ne Saelas. Kəmotolkeike məmə okotiləs-ipən ilau e nelmi kaonsel əh-ikīn əh.

⁶ Nian kəməsotəplanən ilau, kən kəmotaskəlīm Jeson ne piatat mīn neen motəmki-pən ilat məmə okotətul aupən in netəm-iasol mīn rəha kaonsel. Kən kəmotagət əfəməh moatən məmə, “Suah mil əh Pol ne Saelas kətioal nat tərət tepət e ikīn mīn, kən mīnuea e taon rəhatat.”⁷ Kən suah u Jeson təmaun-in ilau kian iman ikīn, məto ilat koatətgəhl lou rəha Sisa itəm tatərəməərə e nītən mīn. İlat koatən məmə İərəməərə kit mīn əh-ikīn tətətig, nərgīn u Iesu.”⁸ Nian noanol mīn rəha İsrəl kəmotən nəghatən əh, motol netəmim ne netəm-iasol mīn əh kīnotəruru əfəməh məmə okotol naka.⁹ Kən netəm-iasol mīn əh kəmotol Jeson ne piatat mīn kəmos-ipən məni neen, məmə in nəniəkīsən kit məmə okəsotol mīnən nat əh, kən motahl-ipən ilat koatuwīn.

Pol ne Saelas kəmian əpəh Perea

¹⁰ Nian tīnapinəp, kən piatat mīn ikīn əh kəmotahl-ipən Pol ne Saelas məmə okian e taon əh Perea. Nian kəmiaiet-pa ikīn əh, kəmian e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm İsrəl.¹¹ Noanol mīn rəha İsrəl ikīn əh nətəligən rəhalat təwir, maprəkīs-in netəm Tesalonaeka, məto-inu kotalkeike pīk məmə okotətəlig-in nəghatən rəhalau. Kən nian rafīn, koatafīn wir e Naoa Rəha Uhgın, moategəs-in məmə nəghatən rəhalau tətuatīp o kəp.¹² Məto-inu e nolən əh, kən tepət kəmotən nīpahrienən e Iesu. Kən nīpitan asol mīn Kris tepət, ne netəm Kris tepət kəmotən nīpahrienən e Iesu.

¹³ Məto nian noanol mīn rəha İsrəl əpəh Tesalonaeka kəmotətə məmə Pol tatən-iarəp mīn nəghatən rəha Uhgın əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa mīn əpəh ikīn mīnoatol netəm Perea kīnotol mīn təməht kəm ilau.¹⁴ Kən e nian əm əh, piatat mīn kəmotahl-ipən mīn Pol tuwīn əpəh itəhəi muwīn e nego muwīn Atens, mapəs əm Saelas ne Timoti kətuatīg əpəh Perea.

¹⁵ Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwin Atens, kinoatitəlig-pa mīn Perea, Pol tahləpis ilat məmə okotən-ipən kəm Saelas ne Timoti məmə okuaut uəhai əm mian muəplan mīn in.

Pol əpəh Atens

¹⁶ Nian Pol təmatəsaħgin Saelas ne Timoti əpəh Atens, in təməto tərət pik məto-inu nian taliwək mətan ikin əh, məplan ikin əh tərtoah e narmi nat mīn. ¹⁷ Məto-inu o nat əh, kən in tuwin əpəh e nīmə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel ilat netəm Isrel ne Iaihlua mīn itəm koatəfak kəm Uħgin, moatəghat pik o nat əh. Kən nian rafin in tatuwin ikin katol maket ikin matəghat kəm netəm əpnəpīn mīn əm. ¹⁸ Kən iəgətuwin mīn neen netəm Kris, kətaun-in ilat Epikiurien ne Sitoik,* ilat mīn koatəghat. Ilat neen koatən məmə, “?Suah əh təmīləs əm nəghatən əpəh kit e suatip matən, kaħrmə tatən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmə, “Itimat ekotəto məmə tatəghat-in uħgin mīn rəha ikin pīsīn pīsīn mīn.” Koatəghat nəhlan məto-inu Pol tatəghat-in Iesu, matən məmə təmīmīs məto Uħgin təmosmegəh mīn.

¹⁹ Kən kəmotəun-in-pən Pol məmə otuwa mətul e niganəmti kaonsel rəha netəm koatəpələh e nitot əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-ipən kəm in məmə, “Ekotolkeike məmə ekotitun nīpəti nəghatən wi itəm nakatən. ²⁰ Nəghatən mīn əh neen, ekotəto məmə tol pīsīn aģin-əh, kən ekotolkeike məmə ekotitun nīpətīn.” ²¹ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəm Atens ne netəm ik pīsīn mīn itəm kəmotuwa Atens, kotolkeike məmə okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wi mīn əh, kən motəuhlin wir nənən lan.

²² Kən Pol tətul e niganəmti netəm rəha kaonsel əh məmə, “Netəm Atens. Io enəplan rəkīs məmə rəhatəmat nətəligən tətət tatuwin o uħgin mīn. ²³ Nian io etaliwək ikin-u imatəmat ikin, matəplan ikin nəkoatəfak mīn ikin ne narmi nat mīn, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmat nəmotəte-pən rəkīs e kəpiel kit məmə, INU IKİN KATƏFAK-PƏN KƏM UHĞİN KIT ITƏM ITİMAT EKOTƏRURU. Məto uħgin itəm itəmat nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uħgin əh inəh itəm io iatən-ipinə kəm itəmat. ²⁴ Uħgin əh inəh təmol nəptən u, ne natimnat rafin itəm koatətig lan, kən in matərəməə e neai ne nəptən, in təsətigən e nīməfak mīn itəm kitat əm netəmim kəmotol. ²⁵ Nat kit təsikəən ron itəm kitat netəmim kotitun nolən kos-ipən kəm in. Məto-inu in pīsīn əm tatos-ipa nəmegəhən kəm kitat kitəh kitəh, matos-ipa natimnat rafin kəm kitat. ²⁶ Aupən, aupən

17:17: Wək 18:19 * **17:18:** Epikiurien ne Sitoik - iəgətuwin mīn neen itəm koatəgəs-in nīpahrienən. Ilat Epikiurien koatən məmə natimnat itəm tatol suah kit nīkin tagien, inu nəukətīn rəha nəmegəhən təwir. Ilat Sitoik koatən məmə təwir okəmə suah kit təsətoən nāģienən ne nahməən e nīkin. **17:25:** 1 King 8:27; Wək 7:48 **17:25:** Sam 50:12

agin-əh, in təmol əm suah kitiah əm. Kən netəm rafin ikin min kəmotiet əm e suah əh, kən in pişin əm təmələhəu ilat rafin e ikin min, kən in pişin əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən min rəhalat. ²⁷ Uhgın əh təmol nəhlan məmə kitat rafin okotəkəike kegəs-in məmə okotehm, tahmen e etəmim itəm tateameam əpnəpın əm məmə otehm nat kit. Məto nıpahrienən məmə Uhgın əh, sənəmə in isəu o kitat. ²⁸ Tahmen e itəm suah kit təmən əpən məmə, ‘Məto-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhgın, kən moatos nəmegəhən, moataliwək, moatol natimnat rafin.’ Kən mahmen e suah kit rəhatəmat itəm təməte rəkis napuən kit məmə, ‘Kitat min kitat nenətin min.’

²⁹ “Məto-inu kitat nenəti Uhgın, okol kitat kəsotənən məmə in tahmen e natimnat itəm netəmim koatol ilat e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmə nat kit itəm suah kit titun nol əmən e nelmin o e rəhan nenatigən. !Kəp!

³⁰ “E nian əh əpən itəm netəmim kotəruru Uhgın, tahmen e itəm Uhgın təmahtosig-in niğanəmtin məmə otəsəplanən nolən rat min əh. Məto roiu tatən kəm kitat rafin e ikin min rafin məmə, ‘Itəmat rafin onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat min nolən rat min.’ ³¹ In təmən nəhlan, meto inu in tinəmitəpun rəkis nian itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatip itəm tətutip. Uhgın tinəmitəpun rəkis etəmim itəm otakil nolən min rəha netəmim, kən in tinəmol rəkis kəm netəmim məmə in otol nəhlan, məto-inu tinol rəkis suah əh təmegəh e nimisən.”

³² Nian ilat kəmotəto nəghatən məmə Uhgın təmol suah kit təmegəh min e nimisən, neen kəmotalah-əmnu, məto neen katən məmə, “Itimat ekotolkeike məmə ekotəto min rəham nəghatən.” ³³ Kən Pol təmiet e nəghatən əh rəha kaonsel. ³⁴ Kən netəmim neen kotuwın kəkul-pən lan, moatən nıpahrienən e Iesu. Netəm əh kit nərgin u Taionisiəs, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətan kit min nərgin u Tamaris, ne netəmim neen min.

18

Pol təmuwın Korin

¹ Uarisig e natimnat min əh, Pol təmiet əh Atens, muwın e taon pişin kit min, nərgin u Korin. ² Ikin əh, təməplan suah kit, in noanol rəha Isrel, nərgin u Akwila. Təmair əpəh Pontas, məto təmuwın mətatig əpəh Itali e taon asol əh Rom. Uarisig, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tatərəməre e ikin min, təmol lou kit məmə noanol min rəha Isrel okotəkəike motiet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətan Prisila kəmiaet mueia mətuatig əpəh Korin. Kəməsuatigən təfəməh kən Pol tiet-pa, məplan ilau. ³ Kən mətatig iləhal min ilau, matəkul-pən elau e wək

17:27: Sam 145:18; Jer 23:23

17:29: Aes 40:18-20; 44:10-17; Wək 19:26

17:31: Sam 96:13

18:2: Rom 16:3

rəhalau, məto-inu wək rəhan rəha nosən məni tahmen əm əh wək rəhalau. İlat netəm rəha nəhlən nimə tapolən. ⁴ Kən e nian rafin e Sapat, nian rəha nəfakən, Pol ne noanol min rəha İsrəl ne netəm Kris koatol nəghatən tepət əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl, məto-inu Pol tolkeike məmə otiuw-pa ilat məmə okotən nıpahrienən e İesu.

⁵ Kən Saelas ne Timoti kəmiaiet Masetonia, kən nian kəmiaiet-pa ikin əh, Pol təmapəs wək kən matən-iarəp əm nian rafin namnusən təwir matən wir kəm noanol min rəha İsrəl məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. ⁶ Məto ilat kəmotətəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmorautin-orautin rəhan sot asol e nıganəmtilat. Kən mən məmə, “Okəmə nəkotatig e nəratən lan nian Uhgın otakil netəmim e Namnun Nian, məto rəhatəmat atıp. Tətuoun əh-roiu, ekuwin mən-iarəp namnusən təwir o İaihlua min.” ⁷ Kən in təmiet elat muwin mətatig e nimə rəha suah kit sənəmə noanol rəha İsrəl, məto in tatəfak kəm Uhgın, nərgin u Titias Jastas. Rəhan nimə in e nıkal nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl. ⁸ Kən Krispas u in tatərəməyə e nimə əh, in ne rəhan min, ilat kəmotahatətə e İərəməyə. Kən netəm Korin tepət min kəmotətə nəghatən rəha Pol, kən kəmotahatətə e İesu, kən kol baptais elat.

⁹ Kən nian kit lapın, Pol təməplan nat kit tahmen e napıliirən. E napıliirən əh, İərəməyə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ilat. Uwin mən-iarəp rəhak nəghatən məsamegən, ¹⁰ məto-inu kilau min ik. Netəmim okol kəsotərəkinən ik, məto-inu netəmim tepət e taon əh ilat rəhak netəmim min.” ¹¹ Kən Pol təmatig ikin əh nup kitiəh kən məwıg sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Uhgın.

Netəm İsrəl kəmotiləs-ıpən

Pol e kot

¹² Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm İsrəl kəmotuwa kitiəh motaskəlīm Pol motiləs motuwın e kot. ¹³ Kən motən məmə, “Suah u tətalkut məmə otiuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Uhgın e nolən kit itəm təsətuatıpən e Lou.”

¹⁴ Kən Pol təmətul məmə otəghat, məto Kalio təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Netəm İsrəl. Otətəlig-in-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatıpən, o təsətəu-pənən lou, itəmat nəkotitun rəkis məmə ekəike məto nəghatən rəhatəmat. ¹⁵ Məto, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig min ne natimnat min rəha Lou rəhatəmat, kən tətətig əm etəmat məmə onəkotən kələhəu wir. Io nıkkik təsəgienən məmə ekakil nat tol nəhlən kit.” ¹⁶ Kən in mahl-iarəp ilat e kot. ¹⁷ Kən nian kəmotuwın

ihluə, əmun kəmotaskəlīm Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən kəmotoh kəmotoh əpəh e nafiluə e nimə kot. Məto Kalio təsolən nat kit məmə otən-iəhau ilat.

Pol təmitəlig Antiok əpəh Siria

¹⁸ Pol təmatig nian tepət əpəh Korin ilat piatat mīn. Kən uarisig tapəs ilat muwīn ikin əh-ikin Kegkria. Aupən Pol təmol nəniəkisən kit kəm Uhgīn, kən ikin-u in təməte mīn əm noanun matol namnun nəniəkisən lan rəhan. Kən in təmos mīn nego kit ikin əh mitəlig-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəu-pən in. ¹⁹⁻²¹ Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, iləhal kəməhaluar. Kən Pol təmuwīn əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tepət. Ilat kəmotətapəh ron məmə otatig məsīn ilat mīn ilat. Məto in təmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Məto nian in təmiet təmənipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgīn tolkeike məmə ekuwa mīn, kən epanuwa mīn məplan itəmat.” Kən in təmos nego kit miet Efesas, məto təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²² Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwīn məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, təmitəlig-pa mīn əpəh Antiok. ²³ Təmatig məsīn ikin əh, kən miet mīn maliwək muwīn-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha Iesu.

Apolos təmuwīn Efesas ne Korin

²⁴ Kən suah kit təmuwa əpəh Efesas, in noanol kit rəha Isrel, nərgīn u Apolos. In təmaiir əpəh Aleksantria, kən in etəm wīr kit rəha nəghatən, kən mītun wīr mīn nəghatən mīn e Naoa Rəha Uhgīn. ²⁵ Ilat kəmoatəgətun rəkis in e suatip rəha İerəmərə. Kən nian rafin nigəm tatuəp e nikin o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn. Kən nəghatən rəhan e Iesu in tətuatip tətuatip. Məto in titun əm nolən baptais itəm Jon təmatol aupən. ²⁶ Kən in təmatən-iarəp əskasik nəghatən rəha Uhgīn əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kəmuəto in, kəmiait məhaluwīn əpəh e rəhalau nimə, kən muən-iarəp wīr kəm in suatip rəha Uhgīn. ²⁷ Kən nian Apolos tolkeike məmə otuwīn əpəh Akaea, kən piatat mīn əpəh Efesas kəmotasitu lan motəte naoa kit tuwīn kəm netəm rəha Iesu əpəh Akaea, motətapəh olat məmə kotitun nosən Apolos motuwīn əpəh iməlat ikin. Kən nian in təmuwīn ikin əh, in təmasitu wīr elat. Ilat mīn əh, ilat kəmotahatətə e Iesu e nəwīrən rəha Uhgīn. ²⁸ Apolos təmasitu elat nəhlan məto-inu in etəm wīr kit rəha nəghatən, kən in matən-iarəp wīr e Naoa Rəha Uhgīn məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə

otahl-ipa. Kən e niganəmti netəmim, təmatoh-iəhau nəghatən rəha netəm Isrel.

19

Pol təmuwin min Efesas

¹ Nian Apolos təmətatig əh əpəh Korin, Pol təmətip suatip kit əpəh ilis ikin e nitot min miet-pa əpəh Efesas. Ikin əh təməplan netəmim neen rəha Iesu. ² Kən təmətapəh olat məmə, “?Tahro? ?Narmin Rəha Uhgın tinuwa mərioah mətatig etəmat nian nəmotahatətə e Iesu, o kəpə?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtimat esotəto aginən məmə nat kit min əh-ikın Narmin Rəha Uhgın.”

³ Kən Pol təmətapəh olat məmə, “?Məto kəmol bəptais ahro nulan etəmat?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Kəmol bəptais etimat e nolən bəptais itəm Jon təmatol.”

⁴ Kən Pol təmə, “Nolən bəptais itəm Jon təmatol tatol e netəmim itəm koatəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min. Məto Jon təmatən-iarəp məmə netəmim okotəkəike motahatətə e etəmim itəm otəpanuarisig in. Suah u in Iesu.” ⁵ Kən nian netəmim kəmotətə nəghatən əh, kən kəmol bəptais elat e nərgi İərəməərə Iesu. ⁶ Kən nian Pol təmələhəu-pən nelmin e rəhalat-kapə, Narmin Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətatig elat. Kən kınəatəghat e nəghatən ik pisin min, kən moatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat. ⁷ Kən netəm əh, ilat rafin tuelef.

⁸ Kən Pol təmatuwin e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel e məwig kisi matən-iarəp əskasik nəghatən e namnusən təwir rəha Uhgın məsəginən. Kən ilat min ilat, kəmotol nəghatən tətət məto-inu in tolkeike məmə otiuw-pa ilat o nəərəməərə rəha Uhgın. ⁹ Məto netəmim neen, rəhalat-kapə tiəkis pik məmə okotən nıpahrienən e rəhan nəghatən. Kən kəmoatəghat rat e suatip rəha İərəməərə rəhatat e niganəmti netəmim rafin. Məto-inu o nolən min əh, kən Pol təmıet elat kən mit netəm rəha Iesu kotuwa koatuarisig-in. Kən nian rafin ilat netəmim koatəghat əpəh e nima sikul asol kit itəm suah kit, nərgin u Tıranas, təmatəgətun ikin aupən. ¹⁰ Kən Pol təmatol wək əh o nup kəiu apiəpiə. Məto-inu təmatol nəhlan, kən netəmim itəm koatətatig e ikin əh Esia, noanol min rəha Isrel ne netəm əpnəpin əm, ilat rafin kəmotətə nəghatən rəha İərəməərə.

Nənəti Skefa min

¹¹ Kən Uhgın təmol Pol tatol nat pispis min itəm tol pisin agin-əh. ¹² Natimnat rəha Pol tahmen e iəgkəsip ne natimnat itəm

təmatuwīn lan, netəmim koatəmīk moatuwīn moatek netəm koatimīs lan. Kən nīmīsən mīn kəmotəwīr, kən narmīn rat mīn kəmotiet elat.

¹³ Kən netəm Isrel neen koatuwīn ikin pīsīn pīsīn mīn neen, moatəhg-iarəp narmīn rat mīn e netəmim, kən netəm əh kəmotalkut məmə okotol nat əh e nərgī Iərəmərə Iesu. Kən kəmoatən-ipən kəm narmīn rat mīn məmə, “E nərgī Iesu, etəm kitiah əm itəm Pol tatən-iarəp, otiet.”

¹⁴ Kən e netəm kəmoatol nat əh, sepīn əh-ikin nenəti suah kit, nərgīn u Skefa, u in pris asol agīn rəha Isrel. ¹⁵ Məto narmīn rat təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekitun suah u Iesu, kən mītun mīn Pol. ?Məto itəmat pah mīn un?” ¹⁶ Kən suah apon narmīn rat tətətig lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalat natimnat məpeg rəkis, kən kotaiipiəpiə əm motagim e rəhan nīmə kəmotəig e nita kəməhap-əhap ilat. ¹⁷ Nian noanol mīn rəha Isrel ne netəm Kris kəmotəto nat əh, kəmotəgīn pīk. Kən netəmim kəmotiləs-ipər nərgī Iərəmərə Iesu tər pīk.

¹⁸ Kən netəmim tepət itəm kotahətətə e Iesu, kəmotən-iarəp kəm netəmim nat tərət mīn itəm kəmoatol. ¹⁹ Neen itəm kəmoatəmīk nərīk, ilat mīn kəmotəmīk naoa mīn rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətip e niganəmti netəmim. Nian netəmim kəmotəfin e nəmti naoa mīn əh, tahmen e fifti-milian fatu ilat rafin. ²⁰ Kən nəghatən rəha Iərəmərə təmaiu iahgin e nəsanənən asol rəha Uhgīn.

Nərgəhəuən asol kit əpəh Efesas

²¹ Kən uarisig e nat əh, Pol tīnən e nīkin məmə otitəlig-pən əpəh Jerusalem, məto otuwīn-pən Masetonia ne Akaea ikin. Kən in tən məmə, “Nian emuwīn rəkis Jerusalem, ekəike muwīn mīn Rom.” ²² Kən in təmahl-ipən Timoti ne Erastas itəm katuasitu lan, məmə okuaupən mian əpəh Masetonia. Məto in otatig pitən məsīn əpəh ikin Esia.

²³ Kən e nian əh, nərgəhəuən asol kit təmər əpəh Efesas o Suatip rəha Iərəmərə. ²⁴ Suah kit əh-ikin itəm tatol natimnat e iaen kit katən məmə silfa, nərgīn u Temetrius. Ikin-u netəmim tepət koatəfak kəm uhgīn kit pətan, nərgīn u Atemis. Kən Temetrius tatol narmi nīmə mīn e silfa itəm tahmen e nīmə rəha narmi nat rəha Atemis. Kən nian tatol-salim-in ilat, matos məni asol ilat rəhan netəmim mīn.

²⁵ Kən təmaun-in rəhan netəmim mīn ne netəm pīsīn itəm koatol wək kitiah əm məmə okotuwa kitiah. Kən tən məmə, “Io mīn, nəkotitun rəkis məmə koatol win e məni asol e wək u rəhatat. ²⁶ Məto itəmat nəmotəplan ne motəto məmə tahro nulan suah əh Pol tətərəkin netəmim tepət kən kinoatətəu-pən, sənəmə e Efesas əm, məto iuəhkīr ikin mīn rafin e nītən əh

Esia. In tatən-iarəp məmə uhgĭn mĭn itəm netəmim əm koatol e nelmilat, sənəmə uhgĭn mĭn pahrien. ²⁷ Kən roiu əh, iuəhkĭr əm tatərəkĭn suatĭp rəhatat o nosən mənĭ, kən iuəhkĭr əm mĭn in tatol məmə netəmim okotəplan rat nimə rəha Atemis, u itəm in ilis pĭk. Kən namnun, okəmə naka nəghatən rəhan otərəkĭn nərgĭn Atemis itəm ilis pĭk tuwa mol nat əpnarĭn əm lan. Məto ikĭn-u Esia ne ikĭn mĭn rafĭn, netəmim koatəfak kəm uhgĭn u rəhatat.”

²⁸ Nĭan kəmotəto nəghatən əh, nĭkilat təmāhmə təmāhmə, kən əmun mĭnotagət əfəməh məmə, “!Ure e Atemis u Efesas!” ²⁹ Kən nat əh təmāiu mĭrəfĭn taon. Kən netəmim tepət kəmotuwa kitĭəh motuwĭn kaskəlĭm etəm Masetonia mil əh itəm katualiwək iləhal Pol, nərgĭlau u, Kaeas ne Aristakas. Kən kəmotuwĭn kələh kiuw-pən ilau əpəh ikĭn nĭan rafĭn koatol mitĭg asol ikĭn.

³⁰ Kən Pol tolkeike məmə otuwĭn məghat kəm netəm əh, məto netəm rəha Iesu kəsotegəhan-inən. ³¹ Ne netəmiasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kotalkeike Pol, kəmotahl-ipən nəghatən kəm in moatən-iəhau əskasik məmə otəsuwĭnen əh netəm əh-ikĭn.

³² Kən ikĭn əh, netəmim koatol wilĭg wilĭg tepət motagət əfəməh. Neen koatən nat pĭsĭn, kən neen koatən nat pĭsĭn. Məto tepət kotəruru məmə kəmotuwa o naka. ³³ Kən noanol mĭn neen rəha Isrel kəmotətĭgi-pən suah kit nərgĭn u Aleksanta məmə otuwĭn mətul aupən-in ilat. Kən təmos-ipər nelmĭn matefətutu ilat məmə otən-iarəp nehman rəhan. ³⁴ Məto nĭan netəmim kəmotĭtun məmə in noanol kit rəha Isrel, kəmotagət əfəməh mĭn məmə, “!Ure e Atemis əpəh Efesas! !Ure e Atemis əpəh Efesas!” Kəmotagət əfəməh motos aua kəiu.

³⁵ Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-iəhau ilat məmə, “!Okəsotagətən-tu!” Kən mən məmə, “!Ei, netəmim! Atemis u, in uhgĭn rəhatat. Kən nərgĭn in ilis. Kən netəm ikĭn mĭn rafĭn kotĭtun məmə in wək rəhatat netəm Efesas məmə okotehm wir niməfak rəhan, kən motehm wir kəpiel asim rəhan itəm təmĭsĭ-pən e neai muwa. ³⁶ Kən suah kit tĭkə itəm otən məmə iateiuə. Kən tol nəhlan, təwir məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu. Təsəwirən məmə nakotalməl nulan.

³⁷ “Nəmosos suah mil un motuwa ikĭn-u, məto ilau kəsualkəh-inən nat kit e nimə rəha narmĭ nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgĭ pətan əh, uhgĭn rəhatat. ³⁸ Okəmə Temetrius ne rəhan iolwək mĭn koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nĭan əh-ikĭn rəha kot ne netəm u kot əh-ikĭn. Təwir məmə okotuwĭn kən-iarəp nəghatən rat mĭn əh itəm kəmotəto kəm ilat. ³⁹ Məto okəmə nat kit mĭn əh-ikĭn itəm nakotolkeike

məmә onəkotol, onəkotəkәike motilәs motuwĭn e mitig әtuatip rәhan. ⁴⁰ Tĭmatig әm mәмә okotilәs-ipән kitat e kot o nolән u-roiu mәмә koatәrgәhәu pĭk. Iuәhkĭr kotәmou tәpiә әm ikĭn. ? Kән okol kәsotәнән nat kit mәмә kәmotuwa ikĭn-u e nәpәlәhән u-roiu o naka? Mәto-inu nәpәlәhән u, nĭpәtĭn tikә.” ⁴¹ Nian tәмән rәkis nәghatән әh, kән mән-iәhәu nәghatән mahl-ipән ilat mәмә okotagĭm mĭn.

20

Pol tәmuwĭn әpәh Masetonia ne Akaea

¹ Nian nәratән әh tәmol namnun, Pol tәmaun-in netәм rәha Iesu mәмә okotuwa kitĭәh. Kән matәghat kәм ilat o nem әskasikән elat. Kән uarisig in, tauiatipĭn ilat miet maliwәk muwĭn әpәh Masetonia. ² Tәmuwĭn әh-ikĭn әh tәpәt ikĭn kән matos-ipән nәghatән tәpәt kәм netәmim rәha Iesu matem әskasik ilat, kән miet-pa Kris. ³ Matig mos mәwig kisil ikĭn әh, kән uarisig tәмә otos nego kit mitәlig-pa Siria. Mәto tәмәto mәмә noanol mĭn rәha Isrel kĭnoatol noa anion kit mәмә okotohamnu әpәh e nego. Kән tәмәuhlin rәhan nәtәligән, kән mapәs nego mәtaliwәk әm mitәlig-pән Masetonia. ⁴ Netәmim itәм kәmoatәtәu-pән e nian әh, kit u Sopata nәti Piras etәм Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etәм Tesalonaeka mil, ne Kaeas etәм Tepe, ne Timoti, ne netәм Esia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵ Kән e Filipae, netәм әh kәmotaupән motuwĭn katәsahgĭn itĭmat әpәh Troas. ⁶ Nian lafet rәha Pret U Is Tikә Lan tәmol namnun, itĭmat emotos nego kit motiet әpәh Filipae motaiu nian faif kән panotuwĭn әpәh Troas, motuwĭn motәplan ilat kән mәtatig motos wik apiәpiә.

Iutikas tәmĭmis kән mәmegәh mĭn әpәh Troas

⁷ E Sarare lapĭn, emotuwa kitĭәh mәмә ekotәfak, kән moatagwән, kән moatun Nagwәнән Rәha Nәmtәtĭn Rәha Iesu. Kән Pol tәmәghat kәм netәmim mәto-inu tĭtun mәмә olawig tatuwĭn mapәs ilat. Kән tәmәghat mәtoarus nalugi nian lapĭn. ⁸ Nĭpәgnoa nimә itәм ioatәpәlәh ikĭn, in e nimә kәmol kĭlpĭn-ĭlpĭn tәr. Kән kәmasiepән e lait tәpәt әh-ikĭn. ⁹ Kән etәм aluә kit, nәrgĭn u Iutikas, tatәpәlәh e winta ikĭn. Nian Pol tatән-iarәp nәghatән rәha Uhgĭn matән matән, kән Iutikas, napĭlән tĭnatos, tĭnatiuw nәм, әmun mәme e winta mĭsi-pәр muwĭn morin әpәh lәhәu e nәptән. Kән nĭpәg noa nimә itәм tәмәme ikĭn, in tatol kisil lan. Kән nian kәmoteiuaiu motuwĭn, mәto tĭnimis rәkis. ¹⁰ Kән Pol tәmuwĭn mĭn әpәh lәhәu muwĭn misin nulin e nikali etәм әlue әh, kән milәs mago-ipa e nelmĭn mil, kән mән-ipән kәм ilat mәмә, “Nikitәmat tәsahmән. In tĭnәmegәh mĭn.” ¹¹ Kән Pol tәmәр mĭn muwĭn әpәh ilis kән mol Nagwәнән Rәha Nәmtәtĭn Rәha Iesu ilat mĭn ilat, kәnu

motagwən kitiaħ. Kən tatəghat mīn kəm ilat mətəarus tian, əmun tatuwīn mapəs ilat. ¹² Kən ilat kəmotit etəm aluə un motuwīn latuənu. Nikilat tətəgien mətə-inu netəm aluə təməmegəħ mīn.

Kəmotiet Troas motuwīn Maelitas

¹³ Kən Pol təmən məmə otaliwək əm muwīn əpəħ e taon əħ Asos, mətə itimat ekotuwīn e nego motuwīn kīlās in əħ-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kan əpəħ Asos, kən in tuarisig muwa. ¹⁴ Nian təmiet-pa, ekotit motuwīn e nego. Kən itimat rafin motuwīn əpəħ Mitilen. ¹⁵ Emotiet motuwīn ikin əħ, kən lawīgin ekotuwa katəməhl ihluə e nəptən əħ Kios. Kən lawīgin mīn ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawīgin mīn epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. ¹⁶ Pol təmən rəkis məmə esotətulən Efesas mətə-inu təsolkēikēən məmə ekotan pik əħ e nitən Esia. In təmalkut məmə ekotuwīn uəhai Jerusalem məmə in otuwīn e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmə Pentekos.

Pol təmauiatipin netəm-iasol mīn rəha niməfak əpəħ Efesas

¹⁷ Kən nian emotuar əpəħ Maelitas, Pol təmahl-ipən nəghatən əpəħ Efesas məmə elta mīn rəha niməfak okotuwatu kəplan. ¹⁸ Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm iatol nian emuwa əpis ikin-u Esia mətəarus-pa roiu. ¹⁹ Io iolwək əm rəha İərəməərə. Kən rəhak nətəligən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətaiu otəmat. Kən nian rafin etatig e nian əskasik mīn, mətə-inu noanol mīn rəha Isrel kotalkeike məmə okotohamnu io. ²⁰ Itəmat nəkotitun məmə o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgətun itəmat e niki netəmim natimnat mīn itəm otasitu etəmat, məsəhluaig-inən nat kit otəmat, iatən-ipinə rafin e nīpəgnoa nimə mīn kən ihluə e nīgamnəmti netəmim. ²¹ Iatən-ipən ətuatip kəm netəm Isrel ne netəm Kris məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rehalat nəmegəħən motuwa o Uhgīn, kən motahatətə e rəhatat İərəməərə İesu Kristo.

²² “Kən roiu əħ, enatuwīn Jerusalem mətə-inu Narmīn Rəha Uhgīn təmən kəm io məmə ekuwīn. Esitunən məmə ekahratig əħ-ikin. ²³ Nat kitiaħ əm ekitun məmə taon mīn rafin itəm iatuwīn-pən ikin, Narmīn Rəha Uhgīn tatən-ipa kəm io məmə nian ekuwīn ikin əħ ekatig e nəratən kit kən muwīn e kalapus. ²⁴ Kən esəginən natimnat mīn əħ. Nəmegəħən rəhak in nat əpnarīn əm. Mətə iakolkeike pik məmə ekol namnun wək itəm İərəməərə İesu təmos-ipa məmə ekol o nən-iarəpən namnusən təwir e nəwirən rəha Uhgīn.

25 “Emuwĭn e ikin min rafin matəghat kəm itəmat e nərəmərəən rəha Uhgĭn, kən roiu əh ekĭtun məmə okol nəsotəplan minən io nian kit. 26 Kən iatən-ĭpĭnə kəm itəmat əh-roiu e nĭganəmtĭ Uhgĭn məmə, okəmə itəmat kit otuwĭn tərət ikin, mətə sənəmə io emol. 27 Emən-ĭpĭnə rafin natĭmnat kəm itəmat itəm Uhgĭn tolkeike məmə onəkotĭtun.

28 “Onakoatətə wir itəmat. Kən netəmim itəm Narmĭn Rəha Uhgĭn təmos-ĭpĭnə e nelmitəmat, onəkotəkəike kehm wir ilat e nĭməfak rəha Uhgĭn tahmen e etəm rəha sipsĭp itəm tatehm wir rəhan sipsĭp min. Ilat min əh, Uhgĭn təmos-nəmtĭn ilat e nĭta nətĭn.* 29 Enĭtun rəkis məmə nian ekĭet rəkis etəmat, netəmim neen itəm kotahmen e kuri iarupĭn min okotuwa məmə okotus itəmat netəmim rəha Iesu. 30 Itəmat atĭp min əm neen okəpanotətul moteiuə məmə okotit-irəkis netəm rəha Iesu. 31 Kən onakoatətə wir itəmat kən məsotaluinən məmə e nup kĭsĭl eməsapəsən nən-ĭpĭnəən nəghatən u kəm itəmat e nian min rafin. Kən nian neen, emĭtasək otəmat.

32 “Kən roiu əh, iatos-ĭpən itəmat e nelmĭ Uhgĭn, ne nəghatən rəhan kəm itəmat məmə in təmolkeike pĭk itəmat. Nəghatən u nəsanənən lan əh-ikin məmə otol itəmat nakotəskasĭk, kən mos-ĭpĭnə nəwĭrən itəm Uhgĭn təmən rəkis məmə otos-ĭpən kəm rəhan netəmim min.

33 “Io sənəmə etəmim itəm iakolkeike pĭk mənĭ rəha etəm pĭsĭn, o natĭmnat itəm koatuwĭn lan. 34 Itəmat nəkotĭtun rəkis məmə io atĭp əm, iatol wək o nosən natĭmnat itəm io ne netəm koatuarisĭg-in io kotalkeike o natĭgən. 35 Nian nəmotehm rəhak nolən min, eməgətun suatĭp min əh kəm itəmat məmə onəkotol mĭhĭn motasĭtu e netəm u kəsotəskasĭkən. Kən onəsotaluinən nəghatən rəha Iərəmərə Iesu itəm təmən məmə, ‘Təwĭr agĭn o netəm u itəm koatos-ĭpən kəm netəmim maprəkis-in itəm koatəsaĭhgĭn məmə okos-ĭpən kəm ilat.’ ”

36 Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, təmeiuaiu mĭsĭn nulĭn kən məfak ilat min ilat. 37 Kən kəmotasək pĭk motaskəlĭm Pol katəpah nĭkapĭn motauiatĭpĭn. 38 Kəmoatətə tərət pĭk məmə təmən kəm ilat məmə okol kəsotehm minən nĭganəmtĭn. Kən ilat min kəmotaliwək motuwĭn əpəh nego ikin.

21

Pol təmuwĭn Jerusalem

1 Nian emotauiatĭpĭn rəkis ilat, emotuwĭn e nego kən motĭet, motaiu ətuatĭp əm o nĭtən əkəku əh, Kos. Kən lawĭgĭn ekotuwa e nĭtən əkəku əh, Rotes. Kən emotĭet min ikin əh motuwa min e ikin kit katən məmə Patara, kən motuwar ikin. 2 Ikin əh

* **20:28:** Suatĭp kit min o nəuhlinən nəghatən u “nĭta nətĭn” in tol min-nulan: “nĭtan atĭp.” **20:28:** 1 Tim 4:16; 1 Pita 5:2-4 **20:29:** Mat 7:15; Jon 10:12
20:31: 1 Tes 2:11 **20:34:** 1 Kor 9:11-12 **20:34:** Wək 18:3; 1 Tes 2:9

emotəplan nego kit, kınatən məmə otiet muwın əpəh Fonisia. Kən ekotətipən lan motiet mın. ³ İtimat emotuwa kəplan nıtən asol əh Saepras, kən motaiu-pən e nıkalın u pis ikin kən motaiu e nıtən Siria. Nego əh təmuwa e taon əh Taea məmə otəmki-par natımnat ikin. Kən ekotuwar ikin.

⁴ İkin əh emotuwın kəplan netəm rəha İesu. Kən motatig itimat mın ilat, kos wik apiəpiə kit. Kən Narmın Rəha Uhgın təghat kəm ilat, kən ilat kəmotən-ipən əskasik kəm Pol məmə otəsuwınən Jerusalem. ⁵ Məto nian rəhatımat natigən ikin-u tinol namnun, kən ekotiet mınəotuwın, kən netəm rəha İesu ikin əh, ne rəhalat nıpitan mın, ne nətilat mın kəmotətəu-pa itimat ekotuwın əpəh itəhəi e nıməkləkil. Kən motisin nulitimat ikin motəfak, kən motauiatipin itimat mın. ⁶ Kən ekotuwın e nego, ilat kotitəlig-pən iməlat ikin.

⁷ Kən nego təmıet Taea maiu o nıtən Toleme. Kən ekotuwar ikin motuwın kəplan piatimat mın, kos nian kitıəh. ⁸ Kən lawıgın, ekotiet mın motuwın kuwar əpəh e taon Sisaria kən motuwın kətatig e nımə rəha Filip u itəm tatuwın ikin mın matən-iarəp namnusən təwır. Kən in tatol sepın lan e netəmim itəm kəməmki-pər ilat aupən o nasıtuen e aposol mın. ⁹ Netin pətan kuwıt kəsotətəu-pənən iərman. Nıpitan əh koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat.

¹⁰ Emotatig nian kısıl o kuwıt ikin əh, kən ien kit rəha Uhgın əpəh Jutia təmuwa, nərgın u Akapus. ¹¹ Təmuwa məplan itimat kən mıləs-irəkis kətəut rəha Pol, kən məlis əfımən atıp nelmın ne nelkin lan, kən mən-iarəp məmə Narmın Rəha Uhgın təmən kəm in məmə, “Netəm-iasol neen rəha İsrəl okotəlis nəhlən suah əh rəhan u kətəut, kən motıləs-ipən e nelmı İaihlua mın.” ¹² Nian emotəto nəghatən əh, itimat netəm ikin əh, emotən-ıəhau əskasik Pol məmə otəsuwınən Jerusalem.

¹³ Məto Pol tən-ipin kəm ilat məmə, “?Tahro nakotasək? Nəkotol katətəghıl nıkkı o nuwınən ikin əh. İo esəgın əmən o nuwınən e kalapus o nərgı İərəmərə İesu, məto iategəhan mın məmə ekımis ron əpəh Jerusalem.”

¹⁴ Nian emotəplan məmə okol Pol təsəuhlinən rəhan nətəligən, kən ekotapəs əm, moatən məmə, “Pəs İərəmərə otol əm nulan itəm in tolkeike mihin.”

¹⁵ Emotatig məsın ikin-u, kən uarisig ekotaii-pən rəhatımat natımnat, moataliwək əm motuwın Jerusalem. ¹⁶ Netəmim neen rəha İesu əpəh Sisaria kəmotətəu-pa itimat motit itimat motuwın e nımə rəha etəm Saepras kit u in etəm rəha İesu nuwəh rəkis mətoarus-pa əh-roiu, nərgın u Nason. Kən mo-tapıl ikin.

Pol tǎmuwin mǎplan Jemes

¹⁷ Nian emotuwa Jerusalem, piatat mĭn nĭkilat tǎmagien pĭk mǎmǎ okotǎplan itimat. ¹⁸ Kǎn lawigin Pol ne itimat rafin ekotuwĭn mǎmǎ ekotǎplan Jemes. Kǎn elta mĭn rafin rǎha nĭmǎfak kǎmotuwa. ¹⁹ Pol tǎmǎn tǎwir kǎm ilat kǎn mǎn-iarǎp wir kǎm ilat natimnat rafin agin-ǎh e rǎhan naliwǎkǎn itǎm Uhgĭn tǎmol kǎm Iaihlua mĭn.

²⁰ Nian kǎmotǎto nǎghatǎn ǎh, ilat rafin nĭkilat tǎmagien, kǎn kotǎnwiwi Uhgĭn motǎn-ipǎn kǎm Pol mǎmǎ, "Ik nĭnitun rǎkis mǎmǎ roiu ǎh netǎm Isrel tahmen e taosan tepǎt kinotitun Iesu, kǎn ilat rafin kotaskǎlim pĭk Lou rǎha Moses. ²¹ Ilat kinǎmotǎto rǎkis nǎghatǎn neen itǎm katǎn mǎmǎ nakatǎgǎtun noanol mĭn rǎha Isrel ǎpǎh ikin rǎha netǎm pĭsin pĭsin mĭn mǎmǎ okotǎpǎs Lou rǎha Moses. Kǎn motǎto mǎmǎ ik nakatǎn kǎm ilat mǎmǎ okǎsǎhg-ipǎnǎn nenǎtilat mĭn, kǎn kǎsǎtǎu-pǎn mĭnǎn kastom rǎhatat. ²² Roiu ǎh ilat okotǎto mǎmǎ ik nĭnuwa ikin-u mǎtatig. ?Kǎn okotǎhro nulan ǎh-roiu? ²³ Tǎwir mǎmǎ onǎkol nat u itǎm ekotǎn-ipĭnǎ kǎm ik ǎh-roiu. Nǎman kuwit ikin-u itǎm kǎmotol nǎniǎkisǎn kit ilat Uhgĭn. ²⁴ Olawig nǎkǎike mit ilat motuwĭn, kǎn mos-nǎmtĭn rǎhalat nat megǎh mĭn rǎha sakrifais, kǎn itǎmat mĭn ilat motol sakrifais rǎha nafǎlǎn itǎm Lou rǎhatat tatǎn. Kǎn ilat kotitun nakǎn rǎhalat-kǎpǎ tǎpiǎ. Nian natol natimnat rafin ǎh, kǎn netǎmim okotitun mǎmǎ kateiuǎ lam, mǎto nĭpahrienǎn, ik nataskǎlim ǎh Lou rǎha Moses. ²⁵ Itimat emotahl-ipǎn rǎkis naoa kit kǎm Iaihlua mĭn itǎm kotǎhatǎtǎ e Iesu. Naoa tatǎn nǎhlan mǎmǎ ilat okǎsotunǎn nĭta, ne nagwǎnǎn itǎm katol sakrifais lan kǎm narmi nat mĭn, kǎn mǎsotunǎn nat megǎh itǎm kǎmaril nentou mǎto-inu nĭtan ǎpǎh ikin e nĭpǎtĭn, kǎn mǎsotolǎn tǎfagǎ e pǎtan." ²⁶ Kǎn lawigin, Pol ne netǎm ǎh kuwit kotuwĭn kol natimnat itǎm Lou tatǎn. Kǎn Pol tuwĭn ǎpǎh e Nĭmǎ Rǎha Uhgĭn mǎmǎ otǎn-ipǎn kǎm pris mĭn mǎmǎ nian kuwǎh ǎh-ikin tǎtatig ǎh mǎmǎ Lou tatǎn, kǎn pris mĭn okotol sakrifais kuwit tinahmen-in netǎm mĭn ǎh.

Netǎm Isrel kǎmotaskǎlim Pol ǎpǎh e Nĭmǎ Rǎha Uhgĭn

²⁷ Nian tĭnuwa iuǎhkĭr o nian sepĭn itǎm sakrifais rǎha nafǎlǎn otol namnun lan, netǎm Isrel neen itǎm kǎmotisi-pǎn Esia aupǎn, kǎmotǎplan Pol ǎpǎh e nĭmǎfak, kǎn kinotos nĭmanĭn netǎmim rafin ǎh, kǎn motaskǎlim Pol, ²⁸ motǎgǎt ǎfǎmǎh lan mǎmǎ, "¡Ei, netǎm Isrel! !Otuwa kasitu etimat! Suah ilouin ǎpǎ itǎm tatuwĭn ikin mĭn matǎgǎtun netǎmim mǎmǎ okotǎtǎhau kitat matǎn kǎm ilat mĭn mǎmǎ Lou rǎha Moses in nat ǎpnǎpĭn ǎm ne Nĭmǎ Rǎha Uhgĭn. Kǎn mit netǎm Kris neen u Iaihlua mĭn motuwa ikin-u imǎtat pĭsin ǎm ikin

21:19: Wǎk 15:12

21:20: Wǎk 15:1,5

21:24: Nam 6:1-20; Wǎk 18:18

21:25: Wǎk 15:29

21:26: 1 Kor 9:20

e Nimə Rəha Uhgīn, kən nolən əh təmätgəhl Lou kən minol tīnamkīmīk ikīn-u.”²⁹ Kəmotən nəhlan məto-inu kəmotəplan suah əh Trofimas etəm Efesas təmətaliwək ilau Pol əpəh i taon. Kən nikilat təht məmə okəm-naka Pol təmit muea e ikīn rəha netəm Isrel e Nimə Rəha Uhgīn.

³⁰ Kən netəmim rafin e taon kəmotagət əfəməh o nat əh, motaiu motuwīn kaskəlīm Pol motewkəkan-iarəp əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən pris mīn kotahtosiɡ uəhai əm e nafiluə e Nimə Rəha Uhgīn. ³¹ Nian kəmotalkut məmə okotohamnu Pol, kən etəm tatərəməərə e mopaël mīn rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatən məmə katol nat asol kit əpəh e taon. ³² Kən təmaut məmīk rəhan neen mopaël mīn ne netəm-iasol mīn lan motaiu motuwīn əpəh netəmim koatəmou ikīn. Nian netəmim kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnəpīn əm.

³³ Kən etəm tatərəməərə e mopaël mīn təmuwa o Pol maskəlīm, kən magət e rəhan mopaël mīn kotuwa motəlis e sen kəiu. Kən motətapəh o netəmim məmə, “?Etəmim pah u? ?Təmöl nat tərət naka?” ³⁴ Kən nīmanīn netəmim neen koatən nəghatən pīsīn, neen koatən nəghatən pīsīn. Məto-inu kīnotəruru ətuatīp nəukəti nəghatən, kən nagətən tīnepət. Etəm tərərəməərə e mopaël mīn apon tīnəruru məmə kəmahrol nulan, kən magət e rəhan mopaël mīn məmə otīləs Pol kan e nīmə rəhalat.

³⁵ Nian Pol tīnategupər-egupər məmə otuwīn imə, kən mopaël mīn kəmotəpən ron kīləs-īpər, məto-inu netəmim nikilat təmahməh pik məmə okotoh. ³⁶ İlat rafin kəmoatuarisīɡ-in moatən əfəməh məmə, “! Otohamnu! ! Otohamnu!”

Pol təmən nəwtain nəghatən

³⁷ Nian kəmotīləs motuwīn məmə okotegu-pən imə, kən tən-īpən kəm etəm tərərəməərə e mopaël mīn məmə, “İakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən etəm tərərəməərə e mopaël mīn təmə, “?Nakahro mītun nəghatən Kris? ³⁸ ?Okəmə naka ik etəm İjip ilouin itəm nəmatol nəratən kəm rəhatimat kapman əpən, kən məmīk netəmim fo-taosan ilat Netəm Rəha Neim Apīn itəm kotohamnu netəmim, kən motuwīn kətatiɡ əpəh ikīn taruən-aruən ikīn?”

³⁹ Məto Pol təmə, “Kəp. İo noanol kit rəha Isrel. Emaīir əpəh Silisia e taon keike Tasas, kən io iatos nərərəməərən rəha ikīn əh e taon əh. Awī, kol nakegəhan-in io pəs ekəghat-tu kəm netəm mīn əh.” ⁴⁰ Kən tegəhan in. Kən Pol tətul-pər əpəh kategupər-egupər ikīn mīləs-īpər nelmīn mefətutu İlat

lan māmə okəsotagətən. Nian kāməsotagətən, kən təghat kəm ilat e nəghatən Isrel māmə,

22

¹“Tata mīn ne piak mīn. Otətəlig-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.” ²Nian kəmotəto māmə tāməghat kəm ilat e nəghatən ətuatip rəhalat, kən nəghatən təmikə agin-əh, moatətəlig-in.

Kən tən māmə, ³“Io noanol kit rəha Isrel. Emair əpəh Silisia e taon əh Tasas, mətə emepət u Jerusalem. Kamaliel tāməgətun io. Tāməgətun wīr io e Lou rəha tipitat mīn māmə ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natimnat itəm Uhgīn tolkeike tahmen etəmat u-roiu. ⁴Aupən ematoh netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha Iesu. Kən mətəskəlīm ilat, nəman ne nīpitan, matəmki-pən ilat e kalapus. ⁵Nəghatən mīn u pris asol agin ne netəm-iasol mīn rəha kaonsel rəhatat kotitun nənən māmə nīpahrienən. E nian əh, emos naoa rəhalat muwīn əpəh o netəm Isrel əpəh Tamaskes. Kən ematuwīn ikin əh māmə ekəskəlīm netəm mīn əh rəha Iesu məmīk ilat muwa məmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpīnən kəm ilat.

*Pol təmən-iarəp māmə tāməhro mətəu-pən Iesu
(Wək 9:1-19; 26:12-18)*

⁶“E nian mītgar tinalalin əm, kən enuwa iuəhkīr o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tatuəp tərūən tərūən, təmisi-pən e neai, masiəgəpīn-pīnə io ikin. ⁷Kən ekisi-pər morin e nəptən. Mətə nəwia suah kit tatən-īpa kəm io māmə, ‘!Sol! ! Sol! ?Təhro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸Kən ekəmə, ‘?Mətə Iərəməərə, ik pah?’ Kən təmə, ‘Io Iesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatip, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, mətə kəməsotətəon nəwia suah əh itəm tāməghat kəm io. ¹⁰Kən ekətapəh ron māmə, ‘?Iərəməərə, ekəhro nulan əh-roiu?’ Kən Iərəməərə tən-īpa kəm io māmə, ‘Ətul maliwək muwīn əpəh Tamaskes. Ikin əh, suah kit əh-ikin itəm otən-īpīnə kəm ik natimnat itəm Uhgīn tīnəmən rəkis māmə ik onəkol.’ ¹¹Mətə-inu nəhag-əhagən əh təsanən pīk, kən mol nīganəmtək təpīs, kən netəmim itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək motit io ekotuwīn Tamaskes.

¹²“Kən ikin əh, suah kit əh-ikin, nərgīn u Ananaeas, in suah kit itəm tətəskəlīm wīr Lou rəhatat, kən netəm Isrel əh-ikin əh kotisiyai-in pīk. ¹³Kən təmuwa məplan io mətul-pa iuəhkīr ron io māmə, ‘Piak Sol, roiu əh nīganəmtīm otəwīr mīn.’ Kən e nian əm əh, nīganəmtək təmair mīn enatəplan in. ¹⁴Kən tən-īpa kəm io māmə, ‘Uhgīn rəha tipitat mīn aupən, in təmītəpun rəkis ik māmə ik onəkītun natimnat itəm in tolkeike. Kən ik məplan

Etəm Ətuatip əh rəhan, kən məto ətuatip rəhan nəghatən e nohlin. ¹⁵ Onəkəike mən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm ik nəməto kən məplan. ¹⁶ ?Kən roiu əh, nakatəsahgin naka? Ətul muwin məfak-pən kəm Iesu, kən kol baptais lam, kən in otafəl rəham nolən rat min.’ ”

Uhgin təmahl-ipən Pol kəm netəm u sənəmə netəm Isrel

¹⁷ Kən təmatən məmə, “Uarisig e nat u, kən ekuwin Jerusalem. İkin əh, emuwin e Nimə Rəha Uhgin matəfak, kən məplan napilairən kit itəm Uhgin təmos-ipa. ¹⁸ E napilairən əh, eməplan İərəməyə tatən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul uəhai əh-roiu aɡin miet Jerusalem. Məto-inu netəm ikin-u okul kəsotətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’ ¹⁹ Məto ekəmə, ‘İərəməyə, netəm əh kotitun wir məmə aupən ematuwin əpəh e nimə rəha nəfakən rəhalat mətaskəlim netəm u kotahatətə lam muwa mətəlis ilat matəmki-pən ilat e kalapus. ²⁰ Kən nian netəmim kəmotəhtimnu Stipen, kən nitan təmaiu məto-inu təmatən-iarəp ik. Məto io min, emətətul itimat min ilat. Kən nıkkik tətəgien məto-inu kotaht Stipen e kəpiel, kən matehm rəhalat natimnat.’ ²¹ Məto İərəməyə təmən-ipa kəm io məmə, ‘Uwin. Məto-inu io etahl-ipən ik ikin əh kəm İaihlua min.’ ”

²² Kən kəmoatətəlig-in wir kətoarus tən namnun. Məto nian kəmotətə nəghatən əh, motəgət əfəməh məmə, “! Otıləs-iarəp suah un, kohamnu! !Təsəwirən məmə otatig!” ²³ Kəmoatəkəike motəgət əfəməh motərakin əpnəpin əm rəhalat natimnat, moatəmik nimoulul katərakin əpnəpin əm. ²⁴ Kən etəm Rom itəm təməyə mopael min tən məmə okıləs kan əpəh e nimə rəha mopael min. Kən təmə okəlis məto-inu tolkeike məmə Pol otən kəm in məmə netəmim kotəgət pik lan nəhlan o naka.

²⁵ Məto nian kəmoatietain wir Pol məmə okətalıs, kən tən-ipən kəm netəm-iasol min əh kit rəha mopael min itəm tatətul iuəhkır ron məmə, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətəuatip məmə onəkətalıs io nian esuwinən əh e kot?”

²⁶ Nian etəm-iasol rəha mopael min təməto nəghatən əh, təmuwin məplan etəm təməyə elat mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Okəmə naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

²⁷ Kən etəm təməyə e mopael min əh tətəpəh o Pol məmə, “!Ei! Ən wir-tu məmə ik etəm Rom pahrien o kəp.”

Kən Pol tən məmə, “Əwəh. İatən pahrien.”

²⁸ Kən etəm təməyə e mopael min təmə, “Emətou məni pik o nəgəhan-inən io məmə ekuwa io etəm Rom.”

Məto Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.” ²⁹ Kən əmun mopael min itəm kəmoatətul matip məmə okətalıs Pol kəmotaut kani məntaalat ka isəu. Kən nian

etəm-iasol əh təmitun məmə Pol in etəm Rom, kən təməgin məto-inu tinalis rəkis e sen.

Pol təmətul aupən e kaonsel

³⁰ Kən lawigin, kən etəm tərəmərə e mopaël min əh tolkeike məmə otitun ətuatip məmə tahro netəm Isrel koatol nəhlan e Pol. Kən mən kikis rəkis sen lan, kən maun-in pris asol min ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha netəm Isrel məmə okotəpələh kəghat, kən muwin miləs Pol muwa tətul aupən in ilat.

23

¹ Kən Pol təmətag-pən ətuatip əm o netəm rəha kaonsel, kən mən məmə, “Piak min. E rəhak nəmegəhən aupən mətoaruspa u-roiu, esətəən məmə nīkik otəgin məmə emol nat tərət kit e niganəmti Uhgīn.” ² Kən pris asol aḡin əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuəhkīr ron məmə kit otem-pən nohlīn. ³ Məto Pol təmən-ipən kəm in məmə, “!Uhgīn otol mihin min lam! Ik nakahmen e nimə itəm kəmol pen lan tərūən pik əm ihluə, məto tamkīmik əpəh imə. ?Tahro natəpələh ikīn-u mətakil io e Lou rəhatat, məto ik nəmən məmə kit otem io? Ik ninətgəhl rəkis Lou əh.”

⁴ Netəm koatəpələh iuəhkīr o Pol kotəmə, “?Tahro natəghat rat e pris asol aḡin rəha Uhgīn?”

⁵ Kən Pol təmə, “Piak min. Io esitun aḡin-əhən məmə in pris asol aḡin rəha Uhgīn. Məto io ekitun məmə Naoa Rəha Uhgīn tatən nəhlan məmə, ‘Əsəghat ratən e netəm itəm kotepət lam.’ ”

⁶ Kən təməplan məmə nəwtain kaonsel məsīn ilat Satusi min, kən nəwtain məsīn ilat Farisi min. Kən in təməghat əfəməh məmə, “Piak min. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tipik min, ilat Farisi min. Məto netəm u kotelkeike əm məmə okotiuw-iarəp io e kot məto-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e nahatətəən u rəhatat məmə etəm təmimis otəpanəmegəh min.”

⁷ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi min kəmotərgəhəu asol əpəh imə e kaonsel, kən minotəhap ilat min, minotol nənən kəiu. ⁸ Məto-inu Satusi min koatən məmə nian etəmim otimis, okol təsəmegəh minən. Kən moatən məmə nagelo tikə, kən narmin tikə. Məto Farisi min koatən məmə, nat miləhal əh, in nīpahrienən.

⁹ Məto-inu o nat əh, kən ilat kəmotagət pik ron. Kən nəghatən rəhalat təmər muwin ilis.

Kən iəgətun min neen rəha Lou u Farisi min, kəmotən əskasik məmə, “Itimat esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nīpahrienən məmə narmin kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰ Kən nərgəhəuən təməskasik pik. Kən etəm tərəmərə e mopaël min əh, təgin məmə okəmә okotiləs Pol əh-roiu, okotearəsin-earəsin. Kən tahl-ipən rəhan mopaël min məmə okotuwin kiləs-irəkis Pol kiləs kən min əpəh iməlat ikin.

¹¹ Kən lapin əmun, İərəmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in məmə, “Nat əh, nat əpnəpin əm. Əsəginən. Ik nəmən-iarəp rəkis io ikin-u Jerusalem. Kən onəkol mihin min əpəh Rom.”

Netəm Isrel neen kəmotən anion məmə okotohamnu Pol

¹² Kən lawigin, netəm Isrel neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion məmə okotohamnu Pol. Kən motol nəniəkisən kit məmə okəsotagwənən ne motənim nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmә okotətgəhl nəniəkisən əh, pəs Uhgın otoh ilat kotimis. ¹³ İlat taprəkis-in foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwın o pris asol min, ne netəm-iasol min rəha niməfak rəha netəm Isrel, motən-ipən kəm ilat məmə, “Emotol nəniəkisən kit məmə esotunən nat kit mətoarus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itəmat ne netəm rəha kaonsel onəkotəkəike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopaël min rəha Rom motəpəh ron məmə, otəkəike miləs min Pol muwa u ikin-u, kən moteiuə lan məmə onəkotəplan o natimnat min əh rəhan. Kən itimat ekotəhluaiğ e suatip kətəlkəlik məmə okotiləs kətəh u, kən ekotəskəlim kohamnu.”

¹⁶ Məto rəhn ioanian Pol kit İərman, nəti winin, təməto nəghatən əh, kən muwin əpəh imə mopaël min ikin mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopaël min tuwa, kən tən-ipən kəm in məmə, “Awi, okol nakit etəm aluə u muwin tehm etəm tərəmərə e mopaël min. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopaël əh tit mian o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in məmə, “Suah u Pol itəm tətətiğ e kalapus, təmaun-in io məmə oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopaël min əh, tos nelmi suah apon mian əpəh ikin kit ilau pisin əm, kən mətəpəh ron məmə, “? Naka əh nakəmә nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmə, “Netəm-iasol min əpəh Isrel kəmotəgəhan rəkis məmə olawig kotuwa kətəpəh ron ik məmə onakit Pol mian əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiuə-in ik məmə kaonsel tolkeike məmə otəplan wir min-tu nəghatən min rəha suah əh. ²¹ Məto awi, əsəgəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netənim taprəkisi foti okotuwa kətəhluaiğ e suatip kətəsağin. İlat kəmotol nəniəkisən kit məmə okəsotagwənən məsotənimən nəhau mətoarus okotohamnu pitən Pol. Kən minoatətul matip əm əh-roiu məmə okotol nat əh, moatəsağin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopaël min apon təmә, “Əsən minән kəm suah kit mәмә nәмән-ipa nәghatән u kәм io.” Kән mahl-ipән tatuwin.

Kəmahl-ipən Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopaël min taun-in rəhan etəm-iasol kәiu mән-ipән kәм ilau mәмә, “Okian muән kәм mopaël min ilat rafin fo-hanrit-sepinte mәмә okotәtul matip o nuwinән Sisaria. Kән tu-hanrit okotaliwək әm, kән sepinte okotasuә e hos, kән tu-hanrit itәм okotәmik niro okotәtul matip. Okotiet e nain klok әh-roiu lapin. ²⁴ Kән motәkәike kilәs hos neen mәмә Pol otәpәlәh elat, kән motilәs motuwin kәм kapman әh Filiks, kән moatehm wir mәмә okәsolән nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kән etәм-iasol rəha mopaël min tәмәte naoa kit mos-ipән kәм itәм mil un mәмә okotilәs kan kәм kapman asol әh Filiks. Naoa un tatән mәмә,

²⁶ “Filiks. Ik etәм ilis pik pahrien. Io Klotias Lisias iatәte naoa kәм ik itәм ik natәрәмərə e kapman, kән iatән tәwir kәм ik.

²⁷ Suah u, noanol min rəha Isrel kinotaskәlim rәkis, kән iuәhkir kotohamnu. Mәto io emәto mәмә in etәм Rom, kән ekuwin itimat rәhak mopaël min kilәs-irәkis olat. ²⁸ Emolkeike mәмә ekegәs-in-tu mәмә nat naka tәmol tәsәtuatipән itәм koatәplan-pән lan, mol kotilәs motuwin e kaonsel rәhalat. ²⁹ Kән emәplan mәмә in tәsolән nat tәrat kit ne itәм otimis ron, o mәмә otuwin o kalapus ron. Nәghatән min itәм koatәtu-pән lan in nat kit e rәhalat atip әm lou. ³⁰ Mәto uarisig suah kit tәmuwa mән-ipa kәм io mәмә netәм Isrel koatol anion noa kit mәмә okotohamnu, kән nikik tәht mәмә tәwir mәмә ekahl-ipinә kәм ik. Enәn-ipән rәkis kәм netәм әh itәм koatol timәht kәм in mәмә okotimnә kән-ipinә kәм ik nat tәrat min itәм koatәplan-pән lan.

Inәh namnu rәhak nәghatән.”

³¹ Kән mopaël min kәmotol әm mәмә inu ne etәм tәрәмərə elat tәмән mihin. Kәmotilәs Pol motuwin e taon әh Antipatris lapin. ³² Kән lawigin, mopaël min itәм kәmotaiu e hos min, ilat әm kotilәs Pol motuwin. Kән mopaël neen min kәmotitәlig-pa imәlat ikin. ³³ Mopaël min әh kәmotilәs motuwin әpәh Sisaria, kән motilәs-ipән naoa kәм etәм-iasol әh Filiks, kән motәlәhәu-pән Pol e nelmin. ³⁴ Nian kapman u tәmafin naoa, kән mәtapәh o Pol mәмә, “?Ik etәм hiә?” Kән nian tәмәto mәмә Pol in etәм Silisia, ³⁵ in tәмән mәмә, “Nian netәmim okotuwa kән-iarәp natimnat itәм koatәplan-pән әh lam, io

ekən kot otəpələh o nətəligən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-
ipən kəm rəhan mopael mīn məmə okotiləs-ipən Pol e nimə
rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmīləkin aupən,
motaskəlīm əh-ikīn.

24

Pol təmətul aupən e Filiks e kot

¹ Nian faif tinuwīn rəkis, kən pris asol agin, nərgin u Ananaeas,
təmuwīn Sisaria ilat netəm-iasol mīn neen rəha Isrel ne
ienatig e lou,* nərgin u Tetalas. Nian kəmotiet-pa, kən mo-
tuwīn kətul e niganəmti Filiks kən motən-iarəp nəghatən mīn
itəm nikilat təht məmə Pol təmōl təsətuatipən. ² Kən kəmotəun-
in Pol məmə otuwa imə e nəghatən, kən Tetalas tatən-ipən
nəghatən mīn rəhalat kəm Filiks məmə, “Etəm-iasol. Ekotisiāi-
in pik ik mətō-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəmīkən
itimat in tatətuatip wir. Imatimat ikīn təməməlīnu nuwəh
rəkis mətōarus-pa u-roiu. Kən ik nəməg-ətuatip-in rəkis nolən
u ikīn-u məmə otol nəmegəhən ne natigən rəhatimat təwir.
³ Kən nian rafin kitat koatəto təwir o natimnat mīn əh, kən
ekotənwiwi pik ik ron. ⁴ Esotolkeikeən məmə ekaskəlīm pik
ik, mətō ekətapəh ron ik məmə onakasakitun itimat mətəlig-in
wir-tu nəghatən əkuəkīr u rəhatimat.

⁵ “Itimat emotəplan rəkis məmə suah əh in etəm tərət kit. In
nəukəti nərətən tepət e ikīn mīn e nitən mīn. In tatol itimat
netəm Isrel ekoatərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm
koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret. ⁶ Kən in mətalkut
məmə otol Nimə Rəha Uhgīn tamkīmīk e niganəmti Uhgīn,
kən ekotaskəlīm.† ⁸ Kən okəmə nakətapəh ron, nəkitun nətōən
nəghatən mīn u tiet e nohlīn itəm iatən-ipinə kəm ik.”

⁹ Kən netəm Isrel kəmotegəhan e nəghatən rəha loea əh
moatən məmə, “Nəghatən mīn rafin əh, in nīpahrienən.”

Pol təmuhalpīn nəghatən

¹⁰ Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol məmə otəghat.
Kən Pol təghat məmə, “Etəm-iasol Filiks. Io ekītun wir
məmə ik nəmatakil e kot netəm u ikīn-u imatimat ikīn e nup
tepət rəkis. Kən tol nəhlan nikik tagien məmə ekən-iarəp
nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. ¹¹ Io emuwīn Jerusalem
minos əm nian tuelef əm məmə ekuwīn məfak. Kən ik

* **24:1:** Ienatig e lou in suah kit itəm titun wir lou matəghat e kot. **24:5:** Wək
17:6 † **24:6:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən
Kris aupən, nəghatən pisin kit mīn əh-ikīn itəm tatilpīn nəghatən u matən məmə,
“Kən emotən məmə ekotətu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat.
7 Mətō Lisias itəm tərəmərə e mopael mīn, təmīləs nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat
rəhan netəmim kəmotəuw rəkis mīn suah u otimat. 8 Kən mələhəu nənən kit məmə
netəmim itəm koatəplan-pən nərətən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm
ik.” **24:6:** Wək 21:28-30

nəkıtun natətapəh-inən nat u məmə in nıpahrienən o neiuəən.
 12 Netəm u koatətu-pa nəghatən u lak, kəsotəplanən ne məmə ekuərgəhəu itımlau suah kit əpəh e Nımə Rəha Uhgın. Kən məsotəplanən məmə iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nımə rəha nuəfımınən rəha netəm Isrel, o ikın mın əpəh e taon. !Kəp!
 13 Kən okol təsəgətun ətuatıpən kəm ik məmə nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nıpahrienən, məto-inu in neıueıuəən.

14 “Məto ekıtun nən-ıpınən kəm ik məmə nıpahrienən məmə nıan iatətəu-pən Suatıp Rəha İesu itəm netəm Isrel kotəmə in nəfakən neıuəən, io iatəfak kəm Uhgın rəha tıpıtımat mın, kən io iatən nıpahrienən e nəghatən mın itəm kəməte e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın aıpən. 15 Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəlīgən kəm Uhgın məmə in otol kəm netəm kəmotımıs məmə okotəmegəh mın, netəm u kotətuatıp ne netəm kəsotətuatıpən. Inu nətəlīgən kitiəh əm itəm nıkilat tatəht. 16 Məto-inu tol nəhlan, kən etalkut pık məmə ekol nat naka itəm io ekıtun məmə tətuatıp e nıganəmtı Uhgın ne netəmim.

17 “Uarisig e nup neen itəm emiet u ikın-u Jerusalem, kən emıtəlīg-pa mın məmə ekos məni muwın kəm netəm imak ikın, kən mol sakrifais mın əpəh e Nımə Rəha Uhgın. 18 Kən nıan ematol əh nat əh, kən enətuatıp rəkıs e nıganəmtı Uhgın, kəmotəplan io əpəh e Nımə Rəha Uhgın. Kən sənəmə itımat netəmim tepət, kən məsotərgəhəu mınən. 19 Məto netəm Isrel neen itəm kəmotısı-pən Esia, kəmoatətul əh-ikın e nıan əh. Kən okəmə koatos nəghatən kit tərət lak, təwır əm məmə ilat okotuwa kətul e nıganəmtım kən-ıarəp. 20 Məto okəmə kəpə, təwır məmə netəm Isrel mın u itəm koatətul ikın-u, okotənipınə ətuatıp kəm ik nat naka itəm emol təsahmenən e nıan emətul e nıganəmtı kaonsel rəhalat. 21 Kəmotətəhau io o nəghatən kitiəh əm məmə nıan emətul aıpən-in elat, magət əfəməh elat məmə, ‘İtəmat nakotakil io u-roiu məto-inu io iatən nıpahrienən məmə netəm kəmotımıs okotəmegəh mın.’”

22 Suah əh Filiks in titun wır Suatıp Rəha İesu. Kən təmahtosıg-in nəghatən əh məmə, “Nıan Lisias u etəm tərəmərə e mopael mın otiet-pa ikın-u, kən epanos-ıpınə nəghatən e nəpələhən u-roiu.” 23 Kən Filiks təmən-ıpən kəm etəm tepət e mopael mın məmə okoatehm wır Pol kən təmegəhan-in rəhan mın məmə kotıtun nosən natımmat itəm in tolkeike motuwa kəm in.

Pol təməghat kəm Filiks ne rəhan pətan

24 Kən uarisig e nıan neen, Filiks təmit rəhan pətan Trusila muwa u noanol kit rəha Isrel. Kən Filiks tən-ıpən kəm ilat məmə okotit Pol motuwa-tu tətul aıpən in. Kən nıan Pol

təmuwa, kən matəghat kəm ilau matən-ipən nolən min rəha nahatətəən e Kristo Iesu. ²⁵ Kən Pol təmatən-iarəp rəhan nīpəgnəmtin min kəm ilau məmə otuww rəhalau nətəligən. Kən nian in təməghat e nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip, ne nolən itəm suah kit tatəramərə e rəhan nətəligən ne nolən min, ne nian Uhgīn otakil netəmim lan, kən Filiks təməgin təməgin kən mən məmə, “Tinahmen. Iet əh. Okəmə ekos nian kit min, kən panaun-in min ik.” ²⁶ Kən nian tepət tatən-ipən məmə Pol otuwa matuəghat, mətə-inu in tolkeike məmə otətə Pol, mətə nat kit min, nīkin təht məmə okəmə naka Pol otos-ipən mənī neen kəm in pəs in tahl-iarəp.

²⁷ Kən nian tinos nup kəiu, Filiks təmeiuaiu e kapman, kən suah kit nərgin u Posias Festas təmos nəmeen. Mətə Filiks təmapəs Pol tətətig əm e kalapus məmə otol nīki netəm Isrel tətəgien.

25

Pol təmapəh məmə otəplan Sisa

¹ Nian Festas təmol kapman minos əm nian kisil, kən miet Sisaria muwin əpəh Jerusalem. ² İkin əh, pris asol min ne netəm-iasol min rəha Isrel kəmotən-ipən kəm Festas nakilən rəhalat e natimnat neen itəm nīkilat təht məmə Pol təmol təsətuatipən. ³ Kəmotəpəh məmə Festas otol nəwialat, kən motolkeike məmə otahl-ipən Pol tətəlig-pən əpəh Jerusalem, mətə-inu ilat kəmotol anion noa kit məmə okotohamnu Pol e suatip. ⁴ Mətə Festas təmə, “Pol otətətig əm e kalapus əpəh Sisaria. Kən otəsuwəhən, ekitəlig-pən əh-ikin. ⁵ Kən rəhatəmat neen netəm-iasol okotəkəike motətəu-pa io ekotuwīn Sisaria, kən okəmə Pol təmol nat kit təsahmenən, kən okotətəu-pa kəm io.”

⁶ Kən Festas təmatig mos nian eit o ten ilat min ilat, kən mītəlig muwin əpəh Sisaria. Kən kəmən lawigin, tahl-ipən nəghatən məmə okit Pol ka, tətul e kot, kən muwin məpələh e jea itəm etəm tətakil nəghatən tatəpələh İkin. ⁷ Nian Pol təmuwa imə, netəm Isrel itəm kəmotisi-pən Jerusalem kəmotətul kitəlau in moatən-iarəp nəghatən əskasik neen e Pol, mətə suatip təkə itəm otəgətun rəhalat nəghatən məmə koatən pahrien. ⁸ Kən Pol təmuhalpīn nəghatən rəhalat məmə, “Esolən nat kit tərət e Lou rəha netəm Isrel, ne Nīmə Rəha Uhgīn, ne Sisa u tərəmərə e İkin min.”

⁹ Mətə Festas tolkeike məmə otol nīki netəm Isrel tagien kən məpəh o Pol məmə, “? Nīkim tagien məmə onəkuwin Jerusalem? ?Pəs ekimnə İkin makil rəham nəghatən e nənən min u?”

¹⁰ Kən Pol tāmə, “Io iatətul e kot rəha Rom, itəm rəhan etəmiasol in Sisa. Kən tətuatip māmə onakakil nəghatən ikin rəhak. Kən ik nəkitun rəkis māmə esolən nat kit tərət e netəm Isrel. ¹¹ Okāmə emətgəhl lou o emol nat kit tərət māmə ekimis ron, kən okol esətapəhən kəm ik māmə, nakiləs-irəkis io o nat əh. Məto okāmə nənən min əh koatən lak kəsotətuatipən, kən suah kit tikə māmə otos-ipən io e nelmilat. Məto ekolkeike əm māmə Sisa in otakil nənən min u itəm koatən lak.”

¹² Kən Festas tāməghat e nənən əh məsin ilat rəhan min netəmim itəm kotakil nəghatən. Kən uarisig tən-ipən kəm Pol māmə, “Ik nəmən māmə nakolkeike māmə onəkuwin məplan Sisa o nəghatən u rəham. Kən təwir əm. Ik onəkuwin məplan Sisa.”

Pol təmətul aupən e Kig Akripa 2

¹³ Nian neen min təmuwa muwin, kən Kig Akripa ne winin nərgin u Pernis, ilau kəmuea Sisaria māmə okuəplan Festas muən təwir kəm in. ¹⁴ Kən nian kəmuatig ikin əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kig natimnat neen itəm katən e Pol. In təmən māmə, “Suah kit u ikin-u e kalapus, itəm Filiks təmiləs-ipən. ¹⁵ Nian emuwin Jerusalem, kən pris asol min ne netəmiasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nipəgnəmtin neen lan māmə tatol təsətuatipən motətapəh māmə ekən-iarəp māmə in təmol tərət kən otos nalpinən ron. ¹⁶ Məto emən-ipən kəm ilat māmə, ‘Itimat netəm Rom sənəmə nolən u rəhatimat māmə okotegəhan-in əm etəmim tuwin e nelmi netəmim itəm koatən māmə təmol nat kit təsətuatipən. Məto təkəike mətul aupən-in ilat muhalpin rəhalat nəghatən itəm katətu-pən lan.’ ¹⁷ Kən nian netəm Isrel min əh kəmotuwa, eməsiuw-pən minən, məto kəmən lawigin əm, kən ekotuwin kəpələh e nimə kot kən motaun-in min Pol māmə otuwa mətul aupən. ¹⁸ Nian rəhan tikimir min kəmotətul motəghat, məto kəsotənən māmə təmol nat naka tərət itəm nikik təmataht māmə okotən mihin. ¹⁹ Ilat kəmoatən-iarəp əm nərgəhəuən kit rəhalat e nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm təmimis kit, nərgin u Iesu, itəm Pol tatən māmə suah əh tatəmegəh. ²⁰ E natimnat min əh, io esitun wirən nənən lan məsin, kən mol ekətapəh o Pol māmə, ‘?Tahro, nikim tagien māmə nakuwin Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikin makil nənən min itəm katən lam?’ ²¹ Məto Pol təməsegəhanən, kən mətapəh māmə ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakil nənən min əh itəm katən lan. Kən emən-ipən māmə rəhak netəmim okoatehm wir mətoarus ekehm suatip kit, kən panahl-ipən tuwin məplan Sisa.”

²² Kən Kig Akripa təmən kəm Festas māmə, “Io min iakolkeike māmə ekəto nəghatən rəha suah əh.” Kən Festas tāmə, “Təwir əm. Olawig nakəto rəhan nəghatən.”

²³ Kəmən lawigin, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nimə kot, kən netəm-iasol itəm koatəməmə e mopael mīn, ne netəm-iasol pik mīn e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nolən asol mīn rəha nisaiian. Kən Festas tahl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotuwin motiləs Pol motuwa. ²⁴ Kən Festas təmə, “Kig Akripa ne itəmat rafin itəm nakoatəpələh u ikin-u roiu. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikin-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafin. Nian rafin kotagət əskasik lak məmə təsəwirən məmə ekegəhan-in suah əh tətətig, məto təkəike mīmīs. ²⁵ Məto io esəplanən nat tərət kit lan ne, itəm ekol nalpinən kəm in e nīmīsən. Məto nian in təmətapəh məmə otuwin məplan Sisa əpəh Rom, kən nīkik təht məmə ekegəhan-in. ²⁶ Məto esosən nəghatən ətuatip kit ne e nat u məmə ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekiləs muwa məmə otətul aupən e niganəmtim, Kig Akripa, ne itəmat rafin. Iakolkeike məmə ik onakehm mīn-tu kən mītun natimnat mīn əh, kən nian kilau okuəplan natimnat rafin mīn əh, pəs ekītun nətəən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa. ²⁷ Ekitun məmə təsətuatipən məmə ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatipən kəm in məmə nat naka təmol tərət.”

26

Pol təməghat e niganəmti Kig Akripa

¹ Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nəkitun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən lam.” Kən Pol təmiləs-ipər nelmīn mēfətutu ilat lan, kən muhalpīn rəhalat nəghatən mən məmə, ² “Kig Akripa. Nīkik tagien pik aɡin roiu məmə ekətul e niganəmtim, kən mən-iarəp rafin nənən mīn itəm netəm Isrel koatətu-pa lak. ³ Nīkik tagien məto-inu ik nəkitun wir nolən mīn e kastom rəha netəm Isrel e natimnat mīn itəm ilat koatəghat pik ron. Kən awi, okol nakətəlig-in mətig-tu rəhak nəghatən.

⁴ “Netəm Isrel rafin kotitun natimnat rafin e rəhak nəmegəhən məmə təhro nulan e rəhak natigən, nian ematakəku e nətuounən imak ikin e rəhak nəptən, mətoarus-pa uarisig emuwīn Jerusalem. ⁵ Netəm əh kotitun io nuwəh rəkis, kən okəmə nīkilat tagien, kotitun nənən məmə io Farisi kit nian ematakəku rəkis mətoarus-pa u-roiu. Kən netəm əh Farisi mīn, ilat koatətu-pən wir aɡin Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, maprəkis-in netənim rafin. ⁶ Kən roiu u, iatətul ikin-u məmə ik onakakil rəhak nəghatən mīn məto-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nəniəkisən itəm Uhgīn təmol aupən ilat tīpitimat mīn. ⁷ Nəniəkisən u kitiəh əm itəm netəm tuelef noanol mīn rəhatimat itəm kəmoatəfak kəm Uhgīn

lapin ne e nərəuiəgən məmə okotos. ?Kig Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak nəhlan, məto tahro netəm Isrel min u koatən-ipən nəghatən min əh lak? ⁸?Tahro tiəkis pik otəmat o nənən nipharienən məmə Uhgın titun nolən etəm təmimis təmegəh min?

⁹ “Aupən, io min eməplan məmə tətuatip məmə ekol natimnat tepət pəs mərəkin suah Iesu, etəm Nasaret. ¹⁰ Nat əh inəh ematol əpəh Jerusalem. Pris asol min kəmotegəhan-in io kən ekəmki-pən netəmim tepət rəha Iesu e kalapus. Kən nian kəmakil ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io emegəhan məmə in nat təwir agin kit. ¹¹ Nian tepət iatuwin e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel matol nalpinən kəm ilat matol məmə ilat okotən rat Iesu. Nīkik təmətahmə pik ematətəhau ilat, kən matitəp ilat nian rafin. Kən kotagim kan e taon isəu min ikin pisin pisin min, məto ematitəp əh ilat.”

Pol təmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu
(Wək 9:1-19; 22:6-16)

¹² Kən Pol təməkəike matən məmə, “Nian kit ematuwin əpəh Tamaskes məmə ekol nat əh. Pris asol min koategəhan-in io, kən motən əskasik kəm io məmə ekəike mol. ¹³ Kig Akripa, e nilugi nian, ematuwin e suatip, kən məplan nəhag-əhagən kit təmisi-pən e neai muwa masiəgəpin io ne netəm koatuarisig-in io. Nagəhagən əh, tatuəp taprəkis-in mitgar. ¹⁴ Kən emotiet e nəptən motəto nəwian kit təmisi-pər e neai matəghat kəm io e nəghatən Isrel məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro nakatol tərət pik kəm io nulan? Nolən əh in tatərəkın atip əm ik. Ik nakatoh rəhak nalpəkəuən, kən nakahmen e kau itəm kəmaru e nig kəməgət tasilə lan, məto in tatol wael, kən nig təməha mətaru, kən matol nahməən asol atip əm kəm in.’ ¹⁵ Kən ekətapəh ron məmə, ‘? Məto İərəməərə, ik pah un?’

Kən İərəməərə tən-ipa kəm io məmə, ‘Io Iesu itəm nakatol tərət lan. ¹⁶ Məto ətul. Emitəpun rəkis ik məmə ik rəhak etəmim. Kən onakən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm nəməplan u-roiu, ne natimnat itəm epanol, ik nəkəplan. ¹⁷ Oekiləs-irəkis ik e nelmi netəm Isrel ne nelmi İaihlua min itəm io ekahl-ipən ik məmə onəkuwin mən-iarəp io kəm ilat. ¹⁸ Onəkəike merəh e niganəmtilat məmə okotəuhlin ilat motiet e napinəpən motuwa e nəhag-əhagən. Kən motiet e nəsanənən rəha İərmis motuwa o Uhgın. Kən Uhgın otafəl rəhalat nolən rat min, məto-inu kəmotən nipharienən e nəghatən itəm iatən. Kən ilat okotuwa iməlat ikin ilat netəm u Uhgın tinəmitəpun rəkis ilat.’ ”

Pol təmən rəhan wək

19 Kən Pol təməkəike matən məmә, “Kig, io iatol natimnat itəm Uhgın təmən kəm io e nat kit tahmen e napılaiirən. 20 Io iatən-iarəp rəhan nəghatən emətuoun əpəh Tamaskes, kən uarisig u ekuwin matən-iarəp əpəh Jerusalem, ne ikin mın e nıtən Jutia, ne ima netəm ikin mın rafin u Iaihlua mın. Kən matən-iarəp kəm ilat məmә okotəkəike kəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mın motahatətə e Uhgın, kən motol natimnat itəm tatəgətun məmә kəmotəuhlin pahrien ilat. 21 Məto-inu o nat əh, kən netəm Isrel kotıləs io əpəh e Nimə Rəha Uhgın motolkeike məmә okotohamnu io.

22 Məto Uhgın tətasiu lak nian rafin mol iatətul ikin-u-roiu matən kəm netəm u ləhau, ne netəm koatos nərəmərən, nat naka itəm eməplan, kən matən əm natimnat itəm Moses ne ien mın rəha Uhgın kəmoatən məmә otəpanol mihin. 23 Kəmotən məmә Kristo əh itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa, in otəto nahmən e nıpətın kən panimis. Kən meto inu in otətuoun məmegəh mın e nımısən, kən otəgətun nəhag-əhagən kəm netəm Isrel ne Iaihlua mın, məmә nəhag-əhagən u in suatıp itəm Uhgın otosmegəh ilat.”

Pol təmkut məmә Kig Akripa otitun Iesu

24 Nian Pol təmatəghat əh, Festas təmagət əfəməh lan məmә, “!Pol ik nınətalməl! !Rəham nıtunən tınəfəməh pik agın, kən roiu əh rəhm-kapə natitəlau!”

25 Məto Pol tən-ipən kəm in məmә, “Etəm-iasol rəhak Festas, io esalmələn. Nəghatən mın u iatən, kotətuatıp əm, kən ilat nıpahrienən. 26 Io ekitun nəghat ətuatıpən kəm kig, kən okol esaulısən məto-inu ekitun məmә in titun rəkis natimnat mın u. Ekitun məmә in təmos rafin nəghatən mın əh, kən sənəmә in nat kit itəm kəmöl anion-pən huə kit təkəku ikin. 27 ?Kig Akripa, tahro? ?Nakotən nıpahrienən e nəghatən itəm ien mın rəha Uhgın kəmotətə? Ekitun məmә ik nakatən nıpahrienən elat.”

28 Meto kig tən-ipən kəm Pol məmә, “?Nıkim təht məmә e nian əkuəkır əm huə roiu, nəkitun niuw-pamən io məmә io ekuwa Kristin kit?”

29 Məto Pol təmә, “Nat ənnapın əm məmә in nian əkuəkır o in nian əfəməh, iatəfak-pən kəm Uhgın məmә sənəmә ik pısın əm, məto netəmim rafin itəm kəmotətə rəhak nəghatən roiu, Uhgın otosmegəh ilat, kən məmә otahmen lak, məto sen əm u itəm kəmälis io lan, esolkeikeən məmә okälis itəmat lan.”

30 Kən Kig təmətul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netəmim rafin itəm koatəpələh, 31 kən motiet, moatən-ipən kəm ilat mın məmә, “Suah əh təsölən nat kit tərət məmә in otimis ron o muwin e kalapus ron.”

³² Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Festas məmә, “Nəkitun nahliarəpən suah əh, mətō in əmun in tolkeike məmә Sisa otakil rəhan nəghatən.”

27

Mopael min kəmotit Pol motuwın Rom

¹ Nian kəmotegəhan məmә oekotuwın Itali, kəmotələhəu-pən Pol ne netəm koatol kalapus neen min e nelmi etəm-iasol kit rəha mopael min, nərgin u Julias. In tatərəmərə e mopael wan-hanrit. In e mopael u katən məmә, “Mopael Rəha Sisa.”

² Kən nego kit təmiet əpəh Atramitiam matuwa, kən minatig məmә otitəlig-pən min əpəh Esia, kən ekotuwın lan. Kən etəm Masetonia kit təmətəu-pa itimat, nərgin u Aristakas, in etəm Tesalonaeka. ³ Kən lawigin ekotiet-pa Saeton. Kən Julias təmatol təwir kəm Pol, kən megəhan in məmә otuwar muwın məplan rəhan neen netənim itəm titun ilat. Kən ilat kəmoatehm wır Pol.

⁴ Kən ekotiet min ikin əh, kən nimətag tatiləs itimat, kən motitəlau e nikali nitən əh Saepras itəm nitəhəi təməlinu ikin.

⁵ Kən emotaiu ihluə e Silisia ne Pamfilia, kən motiet-pa Lisia e taon Maera. ⁶ Ikin əh, etəm tərəmərə mopael min təmuwın məplan nego kit itəm təmiet Aleksantria matuwın Itali. Kən təmki-pən itimat lan.

⁷ Kən emotiet min, mətō e nian tepət nego əh tətaiu mətig əm. Emotalkut məsin məmә ekotətoarus taon Nitas, kən emotuwa iuəhkır, mətō tiəkis, mətō-inu ioatiləs pikən nimətag, kən okol esotaiuən motuwın təhmin. Kən ekotaiu e nikalin pis ikin məmә ekotuwın Krit. Emotitəlau e poen asol əh nərgin u Salmone. Kən motitəlau e nəwtain nəptən əh, ⁸ emotaiu ipar ipar əm, mətō tiəkis əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikin kit katən məmә, Pasis Wır, iuəhkır o taon əh Lasea.

⁹ Mətō-inu emotərəkin əm nian wır tepət təmuwa muwın, kən nian wır o nuwınən e nego tinol namnun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha niāmītə, kən itəhəi tərət. Nian asol rəha netəm Isrel u katən məmә, Nian Rəha Nafələn Təfagə, tinuwa rəkis minuwın e məwig Oktopa. Kən Pol təməghat məmә okotətō wır ilat, matən məmә, ¹⁰ “Piak min. İatəplan məmә okotatig e nəratən tepət e naliwəkən u rəhatat. Tımətig əm məmә itəhəi otərəkin kako min u, ne nego u, kən okəmә naka kitat min okotimis.” ¹¹ Mətō etəm-iasol rəha mopael min tatətəlig-in pik etəm tatiləs nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən məsətəlig-in pikən nəghatən rəha Pol. ¹² Kən pasis əh təsəwir pikən məmә nego otətul ikin e nian rəha nətəpən mətō-inu nian əh, in nian nitəhəi tatəsəsau pik lan. Kən ilat tepət kotən məmә təwir məmә okotiet. Nikilat təməht məmә okotuwın

əpəh e pasis əh Finiks motəhluaiğ ikin. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmol nohlin kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikin, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikin. Kən nego titun nəməhlən ikin e nian rəha nəəsəuən.

Nimətag asol təmoh ilat

¹³ Kən nimətag wir kit tinatısi-pis matelel nat, kən netəm e nego, nıkilat təht məmə nimətag əh inəh kotalkeike məmə okotaiu lan. Kən motəmə pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nitən əh Krit. ¹⁴ Məto təsuwəhən, nimətag asol kit tinatuwa min, nərgin u, Luətuəmlae, tatısi-pən e nəptən apon, ¹⁵ minatıləs itimat, minatoh nego. Kən nego tinəruru naiuən mıləs pikən nimətag, kən ekotapəs naiuən moatətəlig-in əm nimətag tatıləs itimat.

¹⁶ Emotuwın-pa Koata ikin e nıkalın pis ikin. İkin əh emotəhluaiğ ikin məsin, kən motalkut məmə ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nahgilat təmikə o nıləs-ipərən pot. ¹⁷ Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikin, kən kietain tiəkis məmə otaskəlim nego. İlat kəmotəgin məto-inu ihluə e Lipia, sənəmə lokamnım pik, kən nıkilat təht məmə nego otıləs pikən niməkləkil ikin əh. Kən kəmotiuw-iəhau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nimətag tıləs nego matuwın. ¹⁸ Kəmən lawıgin kən nimətag tatol əm nulan, kən kəmotəmki-arəp kako neen e nego. ¹⁹ Kəmən lawıgin min, kəmotəmki-arəp natımnat min katol wək lan e nego tahmen e təulə ne neen min. ²⁰ Kən nian tepət eməsotəplanən mıtgar ne məhau min lapın. Kən nimətag təmatol əm nulan nıkitimat təht məmə okol esotəmegəh minən.

²¹ Nian eməsotəgwənən o nian tepət məsin, kən Pol tətul aupən-in itimat mən məmə, “Nəman. Okol nəmotətəlig-in io, ko kəməsotietən Krit, kən okol kəsotatıgən e nəratən u kən məsotərəkinən natımnat tepət. ²² Məto roiu ekən-ipinə kəm itəmat məmə əsotəginən. Okol kitat kit ikin-u təsımısən, məto nego əm otərat. ²³ Nagelo kit rəha Uhgın rəhak itəm iatəfak kəm in təmən-ipa nəghatən u kəm io ehnaipən məmə, ²⁴ ‘Pol. Əsəginən. Onəkəike muwın mətul e nıganəmti Sisa əpəh Rom. Məto-inu Uhgın təwir, kən nıkin tagien məmə otosmegəh netəm u ilat min ik itəm noatasuəh e nego.’ ²⁵ Kən Piak min, əsotəginən. Io etahatətə e Uhgın məmə natımnat min rafin otol əm məmə inu ne nagelo təmən-ipa mihin kəm io. ²⁶ Məto nimətag otıləs-ipar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”

Nitəhəi təmiləs-ipar nego

²⁷ Tinos nian ilat rafin fotin, kən lapın lan nimətag tıləs nego muwın əpəh e nitəhəi asol Metiterenian. Kən e nalugi nian

lapin, netəm koatol wək e nego, nīkilat təht məmə enoatuwa iuəhkir o nəptən kit. ²⁸ Kən kəmotətu-pən nat figəm kit əpəh e nīpəgnəm̄ti təulə kəhlman-əhlman teiuiu məmə okotehm̄tu məmə lokamm̄im o lokipar. Kən kəmotəplan məmə tahmen e negopagən tate-sep̄in ilat rafin. Kən motaiu məsin m̄in u kotəhlman-əhlman m̄in, məto tinahmen e negopagən ilat rafin tuente-eit əm. ²⁹ Kən netəm koatol wək e nego kəmotəḡin məmə nego ot̄iləs p̄ikən kəpiel, kən motəmki-arəp iagke kuwit əpəh uarisig moatəfak məmə otian uəhai əm. ³⁰ Kən netəm koatol wək e nego kəmotalkut məmə okotuwar kaḡim, kən mot̄iləs-iəhau pot rəha nego moteiuə məmə okotuw̄in əpəh e nohlin nego kəmki-arəp m̄in iagke neen. ³¹ Məto Pol təmən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael m̄in ne mopael m̄in məmə, “Okəmə netəm əh kəsotəpələhən u ikin-u e nego, okol Uhḡin təsosmegəhən itəmat.” ³² Kən mopael m̄in kəmotətətip təulə, kən pot tiet-pən itəhəi.

³³ Tinuwa iuəhkir əm o nianən, kən Pol təmuəh nīkilat məmə okotəkəike kagwən. Təmən məmə, “E nian ilat rafin fotin nəmoatəpələh əm moategəs məsotunən nat kit. ³⁴ Kən roiu iatən-ip̄inə məmə onəkotəkəike kun nat kit məmə onəkotəsənən. Kitat rafin okotəmegəh. Suah kit otəsətigən e nəratən.” ³⁵ Kən Pol təməm̄ik p̄iret, kən mətul aupən-in elat məfak-pən ron kəm Uhḡin, kən məmkas mun. ³⁶ Kən nīkilat təməw̄ir m̄inoatos nagwənən m̄inoatun. ³⁷ Itimat rafin tuhanrit-sep̄inte-sikis e nego. ³⁸ Nian ilat rafin kəmotəgwən rəkis, kən motəm̄ik pak flaoa m̄in kəmki-arəp e nego məmə nego otoigoig.

Nego təm̄iləs nīməklək̄il

³⁹ Kən nian təmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmə enotuwa iuəhkir o nəptən əkəku kit, məto kotəruru məmə nəptən naka. Kən motəplan pasis kit u nīməklək̄il kit əh-ikin. Kən nīkilat təht məmə okot̄iləs-ipar nego əh-ikin. ⁴⁰ Kən kəmotətətip təulə e iagke m̄in kapəs ilat kotamm̄im itəhəi. Kən mot̄ikis rəkis təulə m̄in itəm kəm̄elis ətain nuwəə asol m̄in lan ikin kat̄iləs nego ikin. Kən motiuw-pər niuwən əpəh aupən məmə nīmətag ot̄iləs nego muwar. ⁴¹ Məto ikin əh lokipar məsin, kən nohli nego təmaru nīməklək̄il, nego təməruru nəloalən. Kən n̄itəhəi t̄inatəhap-əhap naunisin nego.

⁴² Kən mopael m̄in k̄inoatən məmə okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tatəm̄ik ilat məta neen kotaḡim. ⁴³ Məto Julias u tərəmərə elat tolkeike məmə otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmə okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ipən kəm netəm u kotitun neaiən məmə okotət̄ipən paupən əpəh itəhəi, moteai par. ⁴⁴ Kən mən-ipən kəm ilat rafin əh-ikin məmə okotəm̄ik nīm̄ismisi timpa ne nəwtain nego m̄in itəm n̄itəhəi

tətəhap-əhap moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafin, suah kit təsīmīsən.

28

Pol əpəh e nəptən əh Malta

¹ Nian emotuwar, kən itimat rafin ekotəsanən əm, kən panotəto uarisig məmə nəptən əh, nərgin u Malta. ² Netəm ikin əh kəmotəwir pik otimat. Kən e nian əh nuhuən təmatəfik, nətəpən tepət. Kən kotahl nigəm asol kit məmə otəhg itimat. ³ Kən Pol təmea-pən o nig neen itəm kəmərgətəin məmə otəmki-pən e nigəm. Əmun sineik kit itəm tus itəm katimis, təgin nahgi nigəm miet məkul-pən e nelmi Pol matus. ⁴ Netəm ikin əh kəmotəplan sineik tatəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat mīn məmə, “Okəm-naka suah u in iol təfagə kit iohamnu itəm. Təməsīmīsən əpəh itəhəi, məto uhgin u nərgin u Nalpinən otəsegəhan-inən məmə otəməgəh.”

⁵ Məto Pol təmorautin-pən sineik əpəh e nigəm məsolən ne məmə sineik təmus otəto nahməən. ⁶ Netəmim nikilat təht məmə nīpəti Pol otasis o otəsuwəhən əh-roiū, tisi-pər morin mīmīs. Kəmoatəpələh kətəlkəlik ron roe, məto təsolən nat kit ne. Kən nikilat təməuhlin kən məht məmə okəm-naka suah u in uhgin kit.

⁷ İkin əh sənəmə isəu o nəptən rəha suah kit, nərgin u Puplias, itəm tatərəmərə e netəm ikin əh. Təməmik itimat ekotuwin iman ikin, kən matol təwir kəm itimat. Kən ekotatig iman ikin kos nian kisil. ⁸ Kən əmun tata rəha suah apon Puplias, tinatimis matətəp-ətəp, kən mətaiu e nita. Kən Pol tuwin ron əpəh iman ikin imə, mələhəu-pən nelmin lan, məfak lan, əmun nīmīsən rəhan təwir mīn. ⁹ Nian netəmim kəmotəto nat əh, kən ilat rafin e nitən un itəm koatimis kəmotuwa mīn o Pol. Kən Pol təfak elat kotəwir. ¹⁰ Netəm ikin əh, kəmos-IPA natimnat tepət kəm itimat. Nian enotol əpen-əpenə məmə ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natimnat ne nagwənən əpəh e nego itəm otətasitu etimat e suatip.

Pol təmuwin Rom

¹¹ Emotatig ikin əh motos məwig kisil, kən emotuwin e nego kit təmisi-pən Aleksantria matəhluaig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E nohli nego əh, kəməf əupən narmi uhgin mil əh mil-mil mil, nərgilau u Kasto ne Polakis. ¹² Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikin kos nian kisil. ¹³ Kən motiet ikin əh motuwa e taon kit mīn, nərgin u Retiam. Kən lawigin, nīmətag iasi-pis tinatelel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motiləs nat əpəh Puteoli. ¹⁴ İkin əh emotəplan piatət mīn neen əh-ikin itəm koatəfak. Kən kotətapəh məmə ekotatig itimat mīn ilat o wik

kitiəh. Kən uarisig emotaliwək əm motuwın əpəh Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵ Kən nian piatat mın itəm koatəfak əpəh Rom kəmotəto məmə emotuwin, kən kəmotuwa məmə okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa katəpələh əpəh Apias təmol nimə makit ikin rəhan. Ikin əh, hotel kisil əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwiwi Uhgın, kən nikin təmagien mər ilis. ¹⁶ Nian motiet-pa, kən kapman təmegəhan-in məmə Pol otətətig pisin əm e nimə kit, pəs mopaël kit tatehm.

Pol təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Rom

¹⁷ Tinos nian kisil, kən Pol tahl-ipən nəghatən kəm netəmiasol mın rəha Isrel məmə okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təmən-iarəp kəm ilat məmə, “Piak mın. Io eməsolən nat tərət kit e netəm imətət ikin, ne kastom rəhatat itəm tipitat mın kəmotəgətun kitat lan aupən. Məto netəm Jerusalem kəmotaskəlim io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸ Kən netəm Rom kəmotətapəh-in nəghatən tepət ron io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmə oekimis ron. Kən kətolkeike məmə okotahl-iarəp io. ¹⁹ Məto netəm Isrel ikin əh kəsətolkeikeən. Kən io atip əm ekətapəh məmə ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niğanəmti suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak mın.

²⁰ “Məto-inu tol nəhlan, kən ekolkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəməlis io e sen u məto-inu o Iosmegəh əm u, itəm kitat netəm Isrel koatən məmə otəpanuwa.”

²¹ Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmisi-pən Jutia. Kən kitat mın neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. ²² Məto ekətolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nətəligən təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kınatən rat nolən rəha nəfakən u rəhatəmat əpəh ikin mın rafin.”

²³ Kən ilat kəmos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tepət mın netəm Isrel kəmotuwa əh Pol tətətig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apiəpiə əh, matən wır kəm ilat nərəmərən Rəha Uhgın. Kən matən mın Lou rəha Moses ne ien mın rəha Uhgın, məmə otiuw ilat kotuwa o Iesu. ²⁴ Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nıpahrienən lan. Məto neen kəsotənən nıpahrienən lan. ²⁵ Kən mınəatərgəhəu mınəatol məmə okotəgim mın. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit mın kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmin Rəha Uhgın təmos-ipən kəm ien rəha Uhgın u Aesea məmə

otən-iarəp kəm tīpitat mīn aupən, in tətuatīp əm. Uhgīn təmən
kəm ien məmə,

²⁶ ‘Uwīn mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgīn iatən məmə,

“Onəkotəto motəto motəto,

məto okol nəsoṭitunən nian kit ne.

Kən onəkotəplan motəplan motəplan,

məto okol nəsoṭitunən nian kit ne.”

²⁷ In tol min-nulan məto-inu nīkilat tīnīəkis rəkis.

Kəmotahṭosig-in matəlgilat ne nīganəmtilat.

Məto okəmə kəsotolən nəhlan,

okəm-naka kotitun nəplanən e nīganəmtilat ne motəto e
matəlgilat,

o kotitun nītunən e nīkilat,

kən motəuhlin ilat motahatətə lak,

kən məmə ekol ilat kotəwīr mīn.”*

²⁸ Kən Pol təmə, “Onəkotəkəike kitun wīr məmə Uhgīn təmol
suatīp u rəhan o nosmegəhən netəmim. Tīnuwīn rəkis o
Iaihlua mīn. Kən netəm mīn əh okotətəlig-in nəghatən əh kən
motən nīpahrienən lan.”*

³⁰ Kən e nup kəiu apīapīə, Pol təmatətou əm nīmə əh mətatīg
lan. Kən nīkin tətəgien o netəmim rafin itəm koatuwa
moatehm. ³¹ In təməkəike matən-iarəp nərəmərəən Rəha
Uhgīn, kən matəgətun əskasik ilat e namnusən təwīr rəha
Iərəməərə Iesu Kristo. Kən suah kit tīkə məmə otən-iəhau o nən-
iarəpən nəghatən əh.

28:27: Aes 6:9,10 * **28:28:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm
kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pīsīn kit mīn əh-ikīn itəm tatīlpīn nəghatən
u matən məmə, “²⁹ Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, kən kəmotiet nətəligən
rəhalat təman kitīəh kitīəh kən moatərgəhəu.”

Rom

Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikın Rom

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Rom

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u tatuwın kəm iəfak mın itəm ilat kotatig e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tatən məmə in tolkeike məmə otuwın mehm iəfak mın əpəh Rom, uarisig in təpanuwın e kantri u Spen. Məto aupən ikın, in otəkəike muwın mos məni neen o nos-ipənən kəm ian-rat mın e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, Iaihlua mın tepət, məto netəm Isrel tepət mın.

?Təməte naoa u o naka? Uarisig Pol tatuwın Rom, in tolkeike məmə ilat okotaupən motitun in, kən inəh, in təməte naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətunən kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmə otən-iarəp suatip ətuatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmə otən əsas məmə otahro mın nulan, Iaihlua mın ne netəm Isrel, ilat rafin okotuwa kitəh əm e niməfak rəha Uhgın.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, u io slef kit rəha Kristo Iesu. Uhgın təmaun-in io məmə io aposol, kən təmītəpun mıləs-ipər io məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəhan. ² Namnusən təwir u, in tınəmən-iəkis nuwəh rəkis e rəhan ien mın itəm kəmotəte-pən e Naoa Rəha Uhgın. ³⁻⁴ Namnusən təwir əh tatəghat-in Nətin, Iesu Kristo rəhatat İərəmərə. In təmuwa etəmim kit e noanol rəha Kig Tefit. Kən Uhgın təməgətun məmə in Nətin ətuatip nian təmosmegəh in e nimisən e nəsanənən e wək rəha Narmin asim. ⁵ E Kristo, Uhgın təmöl təwir kəm io, mos-ipa kəm io wək wir məmə io aposol kit. Təmos-ipa wək əh məmə ekaun-in netəmim e niki Iaihlua* mın e noanol mın rafin məmə okotən nıpahrienən lan, kən tol nəhlan, moatol nəwian. Kən nian koatol nəhlan, otıləs-ipər nərgi Iesu. ⁶ Kən itəmat mın, Uhgın təmaun-in itəmat məmə itəmat rəha Iesu Kristo.

⁷ Kən roiu ekəte naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom itəm Uhgın tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan.

Pəs Uhgın Tata rəhatat, ne İərəmərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmölkeike məmə otuwın məplan netəm Rom

1:1: Wək 9:15 **1:2:** Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u "Iaihlua" tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9
1:7: Nam 6:25-26

⁸ Uarisig epanəghat, iakən tagkiu kəm rəhak Uhgīn e Iesu Kristo otəmat rafin agin-əh, məto-inu netəmim rafin e nətueintən kəmotəto namnusən e nahatətəən rəhatəmat. ⁹ Kən Uhgīn titun məmə e nian rafin iatəfak, kən məsaluinən itəmat. Iatol pik wək rəhan e nikik rafin o nən-iarəpən namnusən təwir e Nətin. ¹⁰ Kən iatəfak məmə okəmə in nətəligən pahrien rəha Uhgīn, in oterəh e suatip kit məmə ekinnə məplan itəmat. ¹¹ Iakolkeike pik məmə ekinnə məplan itəmat məmə ekawte-in kəm itəmat nəwirən kit rəha Narmin Rəha Uhgīn məmə otol itəmat nakotətul əskasik təhmīn mīn. ¹² Nipəti nəghatən u məmə, nahatətəən rəhatəmat titun nasituən lak, kən rəhak mīn titun nasituən etəmat.

¹³ Piak mīn ne winik mīn, təwir məmə nəkotitun məmə nian tepət, rəhak nətəligən təht məmə ekinnə muag itəmat. Məto nian rafin natimnat neen koatahtosig-in io o nimnəən. Iakolkeike məmə rəhak wək otoe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat, tahmen e nəmegəhən rəha Iaihlua mīn ikīn pişin pişin mīn. ¹⁴ Ekəkəike mən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel, netəm itəm kotitun nəghatən Kris ne nolən rəhalat, ne netəm itəm kotəruru, kən ilat itəm kəmotol-wir skul, ne ilat itəm kəsotol-wirən skul. Əwəh, ekəkəike mən-iarəp kəm ilat rafin. ¹⁵ Kən o nat əh, iakolkeike pik məmə ekən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat mīn əpəh Rom.

¹⁶ Iatəghat mīn-nəhlan məto-inu, io esaulis-inən namnusən təwir. Esaulisən məto-inu namnusən təwir in nəsanənən rəha Uhgīn o nosmegəhən netəmim rafin itəm koatahatətəlan, təmaupən muwa o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua mīn. ¹⁷ Tol nəhlan, e namnusən təwir, Uhgīn təmol əp suatip rəhan məmə Uhgīn tatos-ipən rəhan əm nətuatipən kəm netəmim. E nahatətəən əm, Uhgīn tatol məmə netəmim kotuwa motətuatip e niganəmtin. Kən inu tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Netəmim itəm kotətuatip e niganəmti Uhgīn e nahatətəən rəhalat, ilat okotos nəmegəhən liliin.”

Neməha tatol Uhgīn o təfagə rat rafin

¹⁸ Məto Uhgīn e nego e neai tatəgətun rəhan neməha ne nalpinən o netəmim rafin itəm koatəht nəwian moatol təfagə rat. Ilat koatətlosig-in nipahrienən rəha Uhgīn e nolən rat mīn rəhalat, ¹⁹ məto-inu ilat kotitun nəplan ətuatipən natimnat rafin itəm netəmim kotitun nitunən Uhgīn lan. Tol nəhlan məto-inu Uhgīn atip təməgətun ətuatip ilat lan. ²⁰ Okol netəmim kəsotəplan ətuatipən Uhgīn e niganəmtilat. Məto

təmətuoun e nian in təmol neai, ne nəptən, ne natimnat rafin, kən netəmim rafin kotitun nəplanən e niganəmtilat, natimnat rafin itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotitun nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwin əm nulan namnun tikə, ne nīpahrienən məmə in Uhgīn, kən motitun nitunən məmə Uhgīn in təhrol nulan. O nat əh, etəmim kit tikə itəm titun nənən məmə in təruru məmə Uhgīn təhrol nulan.

²¹ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnəpīn ilat kəmotitun Uhgīn məsīn, məto kəmotapəs nisīaiiən məmə in Uhgīn, kən məsotənən kəm in məmə nīkilat tagien o natimnat in təmol kəm ilat. Məto nīkilat təmatəht nalpəkəuən alməl mīn məmə Uhgīn tahro nulan, kən nətəligən rəhalat təmuwa mapinəp, mīnotəruru suatip itəm Uhgīn tolkeike məmə okotitun. ²² Nat əpnəpīn ilat koatən məmə ilat kotenatig, məto ilat kəmotuwa ialməl mīn, ²³ kən kəmotapəs nəfakən kəm Uhgīn itəm rəhan nepətən təhag-əhag, kən otəsīmīsən tətatig lilin, kən mīnotətuoun moatəfak kəm narmi nat mīn itəm tahmen e netəmim u okotimīs nian kit, o tahmen e mənig mīn, o nat megəh mīn koataliwək o koatəkioah.

²⁴ O nat u, Uhgīn təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mīn itəm nīkilat tolkeike məmə okotol e nīpətīlat. Tol nəhlan, ilat kəmotol nolən mīn e nīpətīlat itəm tol əm naulisən. ²⁵ Ilat kəmotapəs nīpahrienən rəha Uhgīn motaskəlīm neiuēiuəən, kən moatəfak moatol wək kəm neai, ne nəptən, ne natimnat rafin itəm Uhgīn təmol, məto kəmotapəs nəfakən kəm Uhgīn. Məto pəs kitat kotənwiwi in nian rafin namnun tikə. Əwəh.

²⁶ O nolən mīn əh itəm netəmim kəmotol kəm Uhgīn, təmapəs ilat, megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mīn itəm nīkilat tolkeike məmə okotol e nīpətīlat itəm tol naulisən əm. Nat əpnəpīn nīpitan mīn, məto ilat kotapəs nətəu-pənən rəhalat nəman, moatit atip ilat mīn, kən nat u in nat pīsīn e itəm u Uhgīn təmələhəu. ²⁷ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nəman mīn, ilat kəmotapəs nitən rəhalat nīpitan mīn, moatolkeike pīk nəman pīsīn mīn. Ilat koatit atip ilat mīn itəm tol naulisən. Kən Uhgīn təmos-ipən nalpīnən kəm ilat o rəhalat nolən rat agīn mīn.

²⁸ Kən nat kit mīn. Məto-inu ilat kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgīn, in təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə rəhalat nətəligən təsitunən məmə nat kit in təwīr o nat kit in tərət, kən megəhan-in məmə okotol nat itəm təsətuatipən məmə okotol. ²⁹ Nīkilat təmərīoah e nolən rat pīsīn pīsīn mīn rafin, kən ilat naumis, kən ilat koatəgəs-in suatip o nərəkīnən

netəmim. Kən nīkilat tēmarioah e nolən rat mīn əh: ilat koatetet netəmim, ilat iohamnu itəm, ilat koatol natimnat itəm koatiuw-pa neməha, ilat neiueiuə, ilat koatol tərət kəm netəmim. Ilat koatən nīkali netəmim,³⁰ moatən rat netəmim, ilat koatətəhau Uhgīn, ilat nagət-irəkis, ilat nausit moatəghat ausit. Ilat koategəs-in suatip o nolən təfagə rat mīn itəm netəmim kotəruru əh. Ilat moatəht nəwia tata ne mama.³¹ Ilat nenikə, ilat nəghat tipik, nolkeikeən rəhalat tikə o netəmim, kən nat əpnapīn ilat atip mīn neen, okol təsətəlig-inən nasəkən o nasituən e netəmim.³² Ilat kotitun pap nəghatən ətuatip rəha Uhgīn itəm tatən məmə netəm mīn u koatol nolən mīn əh, kotəkəike motimis. Məto ilat koatəkəike e nolən mīn əh, kən ilat koatol nolən rat taprəkis-in nat əh, nīkilat tagien o netəmim neen mīn itəm koatol nolən rat mīn əh, kən moatiləs-ipər rəhalat nətəligən məmə okotol.

2

*Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən o təfagə rat**

¹ Tol nəhlan, nat əpnapīn itəmat netəmim naka, okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha suah kit o nolən rat kit rəhan,[†] məto nakotakil motuəh motələhəu rəhatəmat atip nəghatən. Kən rəhatəmat nəghatən tikə o nuhalpīnən, məto-inu itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən rat mīn ahmen-ahmen mīn əm elat.² Kən kitat kotitun məmə nian Uhgīn tətakil matuəh matələhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol nolən mīn əh itəm enəmən rəkis, rəhan nəghatən in tətuatip əm.³ Tol nəhlan, nian itəmat nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha netəmim o nəratən rəhalat, məto itəmat nəkoatol nolən ahmen-ahmen əm, kən okol nəso-tagimən nian Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat.⁴ !Nikitəmat təsəht pikən nolən rəha Uhgīn! In tatol təwir pik kəm itəmat, kən məsetəhau uəhaiən itəmat, kən rəhan nətəligən otəmat in təfəməh. Məto itəmat nəkoatol nat əpnapīn əm e nolən wir mīn əh rəhan. Nəkotitun o kəp, məmə tatol nolən təwir mīn kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn.

⁵ Məto rəhatəmat-kapə tiəkis, kən məsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn. Kən o nat u, nakotargətəin neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn otəmat. Kən onəkotos neməha ne nalpīnən rəhan e nian Uhgīn otol əp rəhan nələhəuən nəghatən itəm tətuatip.⁶ Kən Uhgīn otos-ipən kəm netəmim kitəh

* **2:** E ves mīn u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatip kəm netəm Isrel. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm nīkilat təht məmə kotətuatip e niganəmti Uhgīn məto-inu ilat noanl rəha Isrel, kən koatətau-pən Lou rəha Moses. † **2:1:** Netəm Isrel kəmotən məmə Iaihlua mīn, ilat rafin netəm kotərat məto-inu Iaihlua mīn kəməsotosən Lou rəha Moses. **2:1:** Mat 7:1-2; Jon 8:7 **2:4:** Efes 1:7; 2 Pita 3:15

kitiah tətəu-pən əm natimnat itəm kəmotol. ⁷ Uhgīn otos-ipən nəmegəhən lilin kəm netəmim itəm koatətul əskasik nian rafin o nolən nat itəm tətuatip. Netəm mīn əh koatalkut pik o nolən nat wir məmə Uhgīn otos-ipən kəm ilat nənwiwian, ne nisialiən, ne nəmegəhən itəm namnun tikə. ⁸ Məto in otos-ipən rəhan neməha ne nalpīnən kəm netəmim neen itəm koatalkut atip əm o nərpilat, kən moatəuhlin mənतालत o nīpahrienən, kən moatətəu-pən nolən rat mīn. ⁹ Netəmim rafin itəm koatol nolən rat, ilat okotos nərətən ne nian iəkis mīn. Otaupən pitən o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u o Iaihlua mīn. ¹⁰ Məto o netəmim rafin itəm koatol nolən wir, Uhgīn otos-ipən nənwiwian, ne nisialiən, ne nəməlinuən. Otaupən pitən o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua mīn. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu Uhgīn tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin. Nat əpnapin ilat noanol rəha Isrel o Iaihlua mīn, ilat rafin okotos nat itəm tətuatip olat, inu nalpīnən o nəwirən.

¹² Uhgīn otol nalpīnən kəm Iaihlua mīn o nolən rat mīn rəhalat, nat əpnapin kəməsotosən Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rəha Isrel, netəmim itəm kəmos Lou, Uhgīn otakil rəhalat nolən mīn e nəghatən rəha Lou, kən in otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan. ¹³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm koatəto Lou itəm kotətuatip e niganəmti Uhgīn, məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat əh, Uhgīn otən məmə ilat kotətuatip e niganəmtin. ¹⁴ Nīpahrienən, Iaihlua mīn kəməsotosən Lou rəha Moses. Məto nian mīn neen, koatətəu-pən əm rəhalat nətəligən motol nat itəm tətuatip, tahmen-ahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgətun məmə lou kit əh-ikin e nīkilat, kən ilat kotitun nat itəm in tətuatip, ne nat itəm təsətuatipən, nat əpnapin kəsotosən Lou rəha Moses. ¹⁵ Ilat kotitun məmə nīpəti Lou əh-ikin rəha Uhgīn e nīkilat məto-inu nian ilat koatol təwir, nīkilat tatəht məmə, “nolən u təwir,” kən nian koatol nolən rat, nīkilat tatəht məmə, “nolən u tərət.” ¹⁶ Əwəh, nian kit otəpanuwa pahrien itəm Uhgīn otən məmə Iesu Kristo otakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin o nolən mīn itəm netəmim kotitun nəplanən, ne nolən mīn ne nətəligən anion mīn. Inu rəhak nəghatən rəha namnusən təwir.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

¹⁷ Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel. Nakoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən moatəgile e Lou məmə in suatip rəha Uhgīn o nosmegəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə itəmat əm nəkotitun Uhgīn, kən in titun mīn əm itəmat. ¹⁸ Kən nakoatən məmə nəkotitun rəkis nat naka itəm

Uhgin tolkeike, kæn itəmat nəkotitun suatip itəm tətuatip wir mətə-inu Lou təməgətun itəmat lan. ¹⁹ Itəmat nakotən pik məmə nakoatit iganəmtin əpis min, kæn itəmat nakotasiəgəpin suatip rəha netəm koataliwək tapinəp ikin, ²⁰ kæn moatəgətun ialməl min ne nisualkələh. † Nakoatən nəhlan mətə-inu itəmat nakoatos Lou itəm nitunən ne nipahrienən rafin koatagil lan. ²¹ Təwir əm nakoatəgətun netəm pisin pisin min. ?Mətə tahro nəsoatəgətun atipən itəmat? Itəmat nakoatəgətun məmə netənim okəsotakləhən. ?Mətə tahro nakotakləh? ²² Itəmat nakoatəgətun məmə okəsakləh-inən pətan. ?Mətə tahro itəmat nakotakləh-in pətan? Nakoatətəhau narmi nat min kəməte e nig. ?Mətə tahro nakoatakləh-in natimnat e niməfak rəha narmi nat min? ²³ Nakotəghat ausit o Lou. ?Mətə tahro nakotətgəhl Lou motərəkin nərgi Uhgin? ²⁴ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgin itəm tatən məmə, “!Netəm Isrel! Iaihlua min koatən rat nərgi Uhgin o nolən tərət rəhatəmat.”

²⁵ Nolən rəha nəhg-ipənən in nat təwir okəmə nakoatətəupən Lou. Mətə okəmə nakotətgəhl Lou, kæn tahmen əm məmə kəsəhg-ipənən itəmat. ²⁶ Okəmə Iaihlua kit u kəsəhg-ipənən, mətə tatətəupən Lou, Uhgin otəplan suah əh məmə kinəhg-ipən rəkis. ²⁷ Kæn netənim itəm kəsəhg-ipənən ilat e nipətilat, mətə koatətəupən Lou, ilat okotakil motuah motələhəu nəghatən rəhatəmat mətə-inu, nat əpnapin nəmotos pap Lou itəm kəməte, kæn kəməhg-ipən itəmat, mətə nakoatətgəhl Lou.

²⁸ Okəmə suah kit təmol nolən rəha netəm Isrel e nipətin, təsolən məmə in təmuwa etəm Isrel pahrien. Kæn nolən pahrien rəha nəhg-ipənən sənəmə nat kit rəha nipətin. ²⁹ Mətə suah kit itəm in etəm Isrel pahrien, in etəm Isrel e nikin. Kæn nolən pahrien rəha nəhg-ipənən, in nat kit rəha niki etənim itəm Narmin əm Rəha Uhgin tatol, mətə Lou təsolən. Kæn sənəmə netənim itəm koatilas-ipər nərgi suah əh, mətə Uhgin əm tatilas-ipər nərgin.

3

Nian rafin Uhgin tatol rəhan nəghatən

¹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə nipəti nəhg-ipənən suah kit, in sənəmə nat kit rəha nipətin, kæn tahro nakoatən məmə nəhg-ipənən in nat wir kit? ?Kæn o nat naka in nat wir kit məmə suah kit in etəm Isrel?” ² !Kæn io ekən məmə okəmə suah kit in etəm Isrel, in nat wir agin e nolən min rafin! Nat tətəupən, Uhgin təmələhəupən e nelmilat, nəghatən ətuatip rəhan. ³ In nipahrienən məmə ilat neen kəsotolən nəghatən

† **2:20:** Nian Pol tatən “iganəmtin əpis min,” ne “ialməl min,” ne “nisualkələh,” in tatəghat-in Iaihlua min itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kotal nolən min əh.

2:20: 2 Tim 3:5

2:21: Mat 23:3-4

2:24: Aes 52:5

2:26: Kal 5:6

2:29: Dut 30:6; Kol 2:11

itəm ilat kəmotən məmə okotol. Məto nolən rəhalat təsolən məmə Uhgîn otəsolən rəhan nəghatən. ⁴ !Kəp! Nat əpnəpîn netəmim rafin e nətueintən koateiuə, məto Uhgîn təseiuəən. Tahmen əm e Naoa Rəha Uhgîn tatəghat-in Uhgîn matən min-nulan məmə,

“Nian nakəghat, nəghatən rəham otəgətun məmə ik nakətuatip.

Nian netəmim okotakil rəham nolən mîn, motən məmə nəmol nolən tərət mîn, məto onatol win elat.”

⁵ Məto kəm-naka suah kit otən e nətəligən rəha etəmim əm məmə, “Kitat koatol nolən itəm təsətuatipən. Məto nolən rat rəhatat tatəgətun məmə Uhgîn tatol tətuatip nian rafin. ? Kən okəmə nolən rat rəhatat tatiləs-ipər nərgi Uhgîn, məto in otol nalpînən kəm kitat o naka? Rəhan nolən təsətuatipən.”

⁶ !Ei, kəp, nətəligən əh in neiueiuəən! ?Okəmə nətəligən əh in nīpahrienən, kən Uhgîn otahro min-nulan makil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim e nətueintən? ⁷ Kən kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə ekeiuə, kən rəhak neiueən otəgətun məmə Uhgîn tatən əm nīpahrienən, kən netəmim koatənwiwi in ron, kən tahro nulan Uhgîn otakil muəh mələhəu nəghatən rəhak məmə emol təfagə rat?”

⁸ Məto io ekatən məmə, okəmə kotətəu-pən nətəligən alməl mîn nəhlan, netəmim kotitun nənən məmə, “Pəs kotol nolən rat mîn məmə rəhatat nolən rat mîn okotəe-in nəwīrən.” Məto nəghatən u tərət. Nīpahrienən, netəmim neen koatən rat nərgək moateiuə məmə io iatəghat matətəu-pən nətəligən alməl mîn nəhlan. Uhgîn otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat, kən nəghatən əh in tətuatip əm.

Suah kit tikə itəm tətuatip wir agin

⁹ ?Kən tahro? ?Kitat okotən naka əh-roiu? ?Nikitəmat təht məmə Uhgîn otol təwīr kəm netəm Isrel maprəkis-in Iaihlua mîn? !Kəp! Emən rəkis məmə nəsanənən rəha təfagə rat tətərəmərə e netəmim rafin, netəm Isrel ne Iaihlua mîn. ¹⁰ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgîn itəm tatən məmə,

“Suah kit tikə itəm tətuatip, kitiah agin huə ne tikə;

¹¹ Suah kit tikə itəm titun,

suah kit tikə itəm tategəs-in Uhgîn.

¹² Netəmim rafin agin kəmotəuhlin məntaalat o Uhgîn,

ilat kəmotuwa nəlpah mîn o nolən nəwīa Uhgîn,

suah kit tikə itəm in tatol nəwīrən, kitiah agin huə ne tikə.”

¹³ “Nəghatən rəhalat tahmen e nəpienən rəha suwit itəm təmoag,

Namilat tərīoah e neiueiuəən.”

“Poesen rəha sinek tətisi-pən e nohlilat.”

14 “Nohlilat tarioah e nau-iärmis-inən ne nəghatən tarip.”

15 “Kotaiu uəhai əm o nohamnuən itəm;

16 ikin min rafin itəm koatuwin ikin, koatərəkin natimnat, kən moatol netəmim koatəto tərət,

17 kən ilat kotəruru agin suatip rəha nəməlinuən.”

18 “Ilat kəsotəginən Uhgın, kən nisiiinən rəhan tikə agin e nətəligən rəhalat.”

19 Kitat kotitun məmə natimnat rafin itəm Lou tatən, in rəha netəm itəm Uhgın təmos-ipən Lou kəm ilat. Tol nəhlan məmə suah kit tikə titun nuhalpinən nəghatən itəm Uhgın otən. Kən netəmim rafin e nətueintən otəkəike motətul aupən e niganəmti Uhgın məmə in otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat. ²⁰ Tol nəhlan, etəmim tikə agin itəm Uhgın otən-iarəp məmə in tətuatip e niganəmtin məto-inu in təmətəu-pən Lou. Kəp, məto e Lou, kitat rafin kotitun məmə kitat nol təfagə rat.

Nətuatipən e niganəmti Uhgın tatuwa e nahatətəən əm

²¹ Məto roiu, Uhgın tinol-arəp rəkis rəhan suatip məmə netəmim okotuwa kətuatip e niganəmtin. Suatip əh sənəmə inu okotətəu-pən Lou. Məto nəghatən min e Lou, ne nəghatən rəha ien min aupən, koatəghat-in suatip pisin əh. ²² Uhgın tatol suah kit tətətuatip e niganəmtin nian tətəhatətə e Iesu Kristo. Kən Uhgın otol kəm netəmim rafin itəm koatahatətə lan. Netəmim rafin kotahmen-ahmen əm, ²³ məto-inu netəmim rafin kəmotol təfagə rat kən motəmkakiəh e suatip rəha nətuatipən rəha Uhgın itəm təwir məhag-əhag, ²⁴ kən e nəwirən rəhan, Uhgın tatən əm məmə ilat rafin itəm koatahatətə lan, ilat kotətəuatip əm e niganəmtin, motuwa netəmim rəhan, tahmen e nalpəkəuən rəhan. Ilat kəsotətəuən nat kit məmə okotuwa nəhlan, məto Kristo Iesu təmətəu suatip rəhalat, mikis ilat o təfagə rat min rəhalat e nimisən rəhan. ²⁵ Uhgın təmahl-ipa Kristo məmə in sakrifais itəm təmos nalpinən ne neməha rəhan o təfagə rat min, nian nitən təmaiu. Kən Uhgın tətəfəl təfagə rat min rəha netəmim nian netəmim kotahatətə məmə Kristo təmimis olat. Uhgın təmol suatip əh məmə otəgətun məmə rəhan nolən in tətuatip agin-əh, məto-inu e nətəligən rəhan itəm kaifəməh, in təsolən nalpinən o təfagə rat min itəm netəmim kəmotol aupən. ²⁶ Təmol nəhlan məmə otəgətun roiu məmə nolən rəhan in tətuatip. In təməsaluin əmən təfagə rat min, məto təmahl-ipa Iesu məmə in otos nalpinən o təfagə rat min. Kən Uhgın atip əm tatən məmə netəmim itəm kotahatətə e Iesu, ilat okotətəuatip e niganəmtin.

²⁷ ? Tol nəhlan, etəmim kit titun nəghat ausitən o nat kit itəm təmol, məmə in tətuatip e niganəmti Uhgın, o kəp? Kəp,

nat tikə. ?Kən etəmim təruru nəghat ausitən o naka? Məto-inu etəmim kit tikə itəm titun nətəu-pənən Lou məmə tatuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. Uhgın tatol etəmim tətuatip e niganəmtin e nahatətəən əm rəhan. ²⁸ Tol nəhlan məto-inu kitat kotaskəlīm əskasik nətəligən məmə etəmim tatətuatip e niganəmti Uhgın e rəhan nahatətəən, məto sənəmə e nətəu-pənən Lou. ²⁹ Uhgın, in sənəmə Uhgın rəha netəm Isrel əm. In Uhgın mın rəha Iaihlua mın, ³⁰ məto-inu Uhgın kitiah əm, itəm in otol netəmim kotətuatip e niganəmtin e suatip kitiah əm, nahatətəən rəhalat. Tahmen-ahmen əm o netəm Isrel ne Iaihlua mın. ³¹ ?Tahro əh-roiu e Lou əh? ?Nahatətəən əh tatol Lou əh in nat əpnapin? !Kəp! Məto nian koatahatətə əm e Uhgın, kən e nolən əh, koatətəu-pən ətuatip suatip pahrien rəha Lou.

4

Uhgın təmöl Epraham tətuatip e niganəmtin e nahatətəən

¹ Epraham in nəukəti noanol mın rəha Isrel aupən. Otətəlig-in-tu nat naka itəm Epraham təmehm məmə in suatip rəha nətuatipən e niganəmti Uhgın. ² Uhgın təmöl Epraham tətuatip e niganəmtin, məto sənəmə e nolən wir mın rəha Epraham. Okəmə nolən wir mın rəhan in suatip rəha nətuatipən, kən Epraham titun nəghat ausitən ron. Məto e niganəmti Uhgın, okol Epraham təsausitən o nat kit, ³ məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Epraham təmatahatətə e Uhgın, kən Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhan.”

⁴ Nian suah kit tatol wək o nətəuən, rəhan iərəməərə təsənən məmə rəhan nətəuən in presen kit kəm in, məto iərəməərə təkəike mos-ipən nətəuən o rəhan wək. ⁵ Məto kitat kəsotolən wək məmə okotuwa katətuatip e niganəmti Uhgın. Kitat kota-hatətə əm e Uhgın, kən in tatol məmə kitat kotuwa katətuatip e rəhatat nahatətəən. Uhgın pisin əm itəm tatol netəm u kotərat koatuwa katətuatip e niganəmtin. ⁶ Təfit in təmatəghat-in nat u nian in təmən-iarəp məmə nəwirən pahrien otuwın o etəm itəm Uhgın tatən məmə in tətuatip e niganəmtin, məto sənəmə e nolən wir itəm suah u təmöl. In təmən məmə,

⁷ “Nəwirən pahrien tatuwın o netəm u Uhgın təmafəl rəhalat nolən rat,

kən in təmaluın rəhalat təfagə rat.

⁸ Nəwirən pahrien tatuwın o etəm u itəm İərəməərə təsaskəlīmən e nikin rəhan təfagə rat.”

⁹ ?Nikitəmat təht məmə nəwirən pahrien əh in rəha netəm əm u kəməhg-ipən ilat, netəm Isrel, o nəwirən pahrien əh, in mın rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, Iaihlua mın? Əwəh, rəha

Iaihlua min. Ematən məmə, Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatıp e nıganəmtin məto-inu o rəhan nahatətəən. ¹⁰ ?Kən nəgəhan Uhgın təmən kəm Epraham məmə in tətuatıp, nian kinəhg-ipən rəkis, o nian kəsəhg-ipənən əh? Uhgın təmaupən mən nəhlan, uarisig kəpanəhg-ipən. ¹¹ Kən kəməhg-ipən in tahmen e nəmtətin itəm təməgətun pahrien məmə in tətuatıp e nıganəmti Uhgın e rəhan nahatətəən, nian kəsəhg-ipənən əh. Kən tol nəhlan, in tata rəha netəmim rafin itəm kəsəhg-ipənən ilat, məto kotahatətə e Uhgın. Kən in tatən məmə ilat koatətuatıp e nıganəmtin o nahatətəən rəhalat. ¹² Kən in tata rəha netəmim neen min, ilat itəm kəməhg-ipən ilat. Məto in sənəmə rəhalat tata məto-inu kəməhg-ipən ilat, məto in rəhalat tata məto-inu ilat min koatətəu-pən suatıp rəha nahatətəən itəm rəhatat tata Epraham təmətəu-pən aupən u kəpanəhg-ipən.

¹³ Uhgın təmol nəniəkisən kəm Epraham ne rəhan noanol min məmə nətueintən otuwa rəhan o nian kit. Məto Lou sənəmə suatıp itəm nəniəkisən u otuwa mol nıpahrienən lan. In otuwa mol nıpahrienən e nətuatıpən itəm təmisi-pən e suatıp rəha nahatətəən. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu okəmə nəniəkisən tatuwa mol nıpahrienən o netəmim itəm koatəgile əm e Lou, kən nikilat təht məmə ilat kotətuatıp lan, kən suatıp rəha nahatətəən in nat əpnəpın əm, kən nəniəkisən nıpətın tikə. ¹⁵ Məto nəghatən u, in nıpahrienən: Lou tatən məmə nalpınən ne neməha rəha Uhgın tatuwın o netəmim itəm koatətgəhl Lou, kən ikin min rafin Lou əh-ikin, netəmim koatətgəhl. Tol nəhlan, nolən rəha nətəu-pənən Lou tatiuw-pa nalpınən ne neməha rəha Uhgın, kən təsolən məmə nəniəkisən otuwa mol nıpahrienən.

¹⁶ Tol nəhlan, nəniəkisən tatuwa mol nıpahrienən e nəmegəhən rəhatat e suatıp rəha nahatətəən məmə nəniəkisən otuwa e nəwırən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotitun nitunən pahrien məmə rəhan nəniəkisən in rəha noanol min rafin rəha Epraham, sənəmə rəha netəm min əm u itəm Uhgın təmos-ipən Lou kəm ilat, məto rəha netəm min u, ilat min itəm koatətəu-pən suatıp rəha nahatətəən rəha Epraham. In rəhatat rafin tata. ¹⁷ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emol ik nakuwa tıpi noanol tepət.” E nıganəmti Uhgın, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə e Uhgın u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəm kəmotimis, kən in titun nolən natımnat e nat əgın tikə.

¹⁸ Nian Uhgın təmən-iəkis kəm Epraham məmə in otuwa tata rəha noanol tepət, Epraham təmahatətə e Uhgın mitun e

nikin māmē nēghatēn rēha Uhgīn in nīpahrienēn, nat əpnapīn in tiəkis agin māmē nēniəkisēn otuwa mol nīpahrienēn. Uhgīn tēmēn māmē, namipīn mīn okotepət motaprəkis. ¹⁹ Nahatətēn rēhan tēseiuaiuēn, nat əpnapīn in titun māmē nīpētīn tinaguīhl minahmen əm o nīmīsēn mətō-inu rēhan nup iuəhkīr o wan-hanrit, kēn titun māmē Sera tinaprəkis-in ikin katemək ikin kēn okol tāsēməkēn. ²⁰ Epraham tēməsəf-əfēn rēhan nahatətēn e nēniəkisēn rēha Uhgīn. Nīpahrienēn, rēhan nahatətēn tēməwiə muwa mēskasīk tēhmin mīn, kēn matos-ipēn nēnwiwiēn kēm Uhgīn. ²¹ In tēmītun wir e nikin māmē Uhgīn tatos nēsanēnēn o nolēn rēhan nēniəkisēn tuwa mol nīpahrienēn. ²² O nat əh inəh, “Uhgīn tēmēn māmē Epraham in tətuatip e nīganəmtīn o nahatətēn rēhan.” ²³ Nēghatēn u itēm tatēn māmē, “Uhgīn tēmēn māmē Epraham in tətuatip e nīganəmtīn,” kēməsətēn māmē rēha Epraham pīsīn əm, ²⁴ mətō kēmətē mīn māmē rēhatat, itēm Uhgīn otēn māmē kitat okotətuatip e nīganəmtīn, kitat itēm kotahatətəlan, itēm tēmosmegəh Iesu Iērəmərə rēhatat e nīmīsēn. ²⁵ Kēmegəhan-in-pa Iesu tuwa mīmīs o təfagə rat mīn rēhatat, kēn Uhgīn tēmōl in tēmegəh mīn e nīmīsēn māmē in otol suatip māmē kitat okotətuatip e nīganəmtīn.

5

Nəməlinuən ne nagienēn

¹ Tol nēhlan, koatatiḡ e nēməlinuən kitat Uhgīn mətō-inu, e nahatətēn rēhatat ron, in tēmēn māmē kitat kotətuatip e nīganəmtīn. Kēn natīmnat mīn əh kēmōtuwa e Iērəmərə rēhatat Iesu Kristo. ² E nahatətēn rēhatat, natīmnat itēm Kristo tēmōl, tēməmīk kitat kotuwa e nīganəmti Uhgīn māmē okotos nēwīrēn itēm Uhgīn tətawte-in kēm kitat. Kēn nēwīrēn əh, kotatiḡ lan əh-roiu. Kēn kitat kotagiēn mətō-inu kitat kotītun wir agin māmē okotos nepətēn əhag-əhag rēha Uhgīn. ³ Kēn nat kit mīn, kitat kotagiēn nian kotatiḡ e nian əskasīk mīn mətō-inu, kitat kotītun māmē nian əskasīk mīn kotasitu etat māmē okotətul əskasīk e nərātēn. ⁴ Kēn nian koatətul əskasīk, Uhgīn, nīkin tagiēn otat. Kēn nian kotītun māmē Uhgīn nīkin tagiēn otat, kēn kitat kotələhəu-pēn rēhatat nətəliḡēn tēskasīk e Uhgīn. ⁵ Kēn natīmnat itēm koatələhəu-pēn rēhatat nətəliḡēn tēskasīk e Uhgīn ron, kotītun māmē okotuwa kol nīpahrienēn mətō-inu, in tēmos-ipa Narmin Rēhan kēm kitat, kēn Narmin tatos-ipa nolkeikeēn rēha Uhgīn tərīoah e nīkitat.

⁶ Kən nian rəhatat nəsanənən təmatikə əh o nosmegəh atipən kitat, e nian ətuatip itəm Uhgın təmən, Kristo təmimis o nosmegəhən kitat netəm rat u kəsotisiai-inən in Uhgın. ⁷ E rəhak nətəligən, in nat tiəkis agın məmə suah kit otegəhan-in məmə in otimis o suah kit min itəm rəhan nolən tətuatip. Məto kəmnaka suah kit otimis o suah kit min itəm rəhan nolən təwir agın o netənim. ⁸ Məto Uhgın təməgətun rəhan nolkeikeən kəm kitat e nolən u məmə, nian kitat netəm kəmoatol əh təfagə rat, kən Kristo təmimis otat.

⁹ Tol nəhlan, Uhgın təmol kitat kotətuatip e niganəmtin e nita Kristo itəm təmaiu nian təmimis otat. Kən məto-inu nat u in nıpahrienən, kitat kotitun wir məmə Kristo otosmegəh kitat o neməha ne nalpınən rəha Uhgın e namnun nian. ¹⁰ Nian kəmotol tikimır kitat Uhgın, məto in təmol kitat kotuwa iolin min e nimisən rəha Nətin. Kən məto-inu təmol kitat kotuwa iolin min, nat kit itəm taprəkis-in inu məmə kitat kotitun wir məmə Uhgın otosmegəh kitat e nalpınən ne neməha rəhan, məto-inu Kristo tatəmegəh. ¹¹ Kən nat kit min, nikitat tagien məmə kəmotuwa kitiəh kitat Uhgın e İərəmərə rəhatat İesu Kristo, itəm Uhgın təmiuw-pa kitat lan kotuwa iolin min.

Atam təmiuw-pa nimisən, kən Kristo təmiləs nəmegəhən

¹² Aupən agın, suah u Atam, təmol təfagə rat, kən tol nəhlan, təfagə rat misipən lan muwa e nətueintən e etəm kitiəh əm əh. Kən təfagə rat təmiləs nimisən muwa ikin. Kən tol nəhlan, netənim rafin okotəkəike motimis məto-inu ilat rafin koatol təfagə rat. ¹³ Nıpahrien, netənim kəmotol təfagə rat uarisig Uhgın təpanos-ıpa Lou. Məto nian Lou tikə, okol kəsotətgəhlən Lou, mol məmə Uhgın təsəte rəkisən təfagə rat min rəhalat. ¹⁴ Məto nat əpnapın Uhgın təməsəte rəkisən təfagə rat min rəhalat, netənim itəm koatatig e nian rəha Atam mətoarus-pa Moses, ilat rafin kəmotimis. Əwəh, nat əpanapın netəm min əh kəməsotolən təfagə rat tahmen e təfagə rat rəha Atam, məto ilat rafin kəmotimis.

E nolən min neen, Atam in tahmen e Kristo itəm təmuarisig in, məto-inu nat naka itəm Atam təmol, tatuwin o netənim rafin, tahmen-pən əm məmə nat naka Kristo təmol tatuwin o netənim rafin. ¹⁵ Məto nat naka itəm Uhgın təmos-ıpa tol pisin agın e təfagə rat rəha Atam. Təfagə rat rəha suah kitiəh əm u, Atam, təmiuw-pa nimisən o netənim tepət, kən inu in nat asol. Məto nat asol taprəkis, in nəwirən asol rəha Uhgın itəm in təməwte-in o netənim tepət o nafələn təfagə rat rəhalat, kən nat əh təmuwa e nəwirən rəha suah kitiəh əm u, İesu Kristo. ¹⁶ Ekən min məmə, nəwirən asol rəha Uhgın itəm in təməwte-in kəm netənim, in tol pisin agın e noa təfagə rat rəha suah

kitiäh əm əh. Suah u təmol təfagə rat kitiah əm, kən Uhgın təmakil muəh mələhəu nəghatən lan məmə otos nalpinən. Kən uarisig, nian netəmim tepət kəmotol təfagə rat tepət, məto Uhgın təmos-ipa nat təwir kəm kitat, kən təmol məmə kitat kotəuatip e niganəmtin. ¹⁷ Nipahrienən məmə təfagə rat rəha suah kitiah əm, Atam, təmol nımisən tatəramərə e netəmim rafin, kən inu nat asol. Məto nat asol kit min itəm taprəkis məmə, nat itəm suah kitiah əm, Iesu Kristo, təmol. Netəmim rafin itəm koatos nəwirən rəha Uhgın itəm in təmawte-in əpnəpin əm kəm ilat, kən motahatətə məmə Uhgın tatol ilat kotəuatip e niganəmtin, ilat okotos nəmegəhən lilin. Kən ilat Kristo, okotəramərə.

¹⁸ Əwəh, Atam təmol təfagə rat kit mol məmə, Uhgın təmakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin məmə okotəkəike motos nalpinən. Kən e nolən ahmen-ahmen əm, Kristo təmol nat ətuatip kit, mol suatip məmə netəmim kotitun motuwa motətuatip e niganəmti Uhgın. Kən nətuatipən əh, tatol məmə netəmim rafin kotitun nosən nəmegəhən lilin. ¹⁹ Netəmim tepət kəmotuwa nol təfagə məto-inu suah əh Atam təməht nəwia Uhgın. Məto netəmim tepət okotuwa motətuatip e niganəmti Uhgın məto-inu suah kit min, Kristo, təmol nəwia Uhgın.

²⁰ Uhgın təmos-ipa Lou məmə təfagə rat otuwa mol iahgin, kən məmə netəmim okotitun nolən rat min rəhalat. Məto nian təfagə rat təmuwa mol iahgin, nəwirən itəm Uhgın təmawte-in əpnəpin əm təmuwa iahgin təhmin min maprəkis, ²¹ məmə nəwirən otol win e təfagə rat min. Təfagə rat təmatəramərə e netəmim rafin matiuw-pa nımisən elat. Məto roiu nəwirən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat otəramərə, kən nəwirən əh otol məmə netəmim okotəuatip e niganəmti Uhgın, kən motos nəmegəhən lilin e Iesu Kristo rəhatat İəramərə.

6

Nəsanənən rəha təfagə rat okol təsəlis ətainən kitat

¹ ? Kən tol nəhlan o nat əh, kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, təwir məmə koatəkəike əm o nolən təfagə rat, məmə nəwirən rəha Uhgın otəwiə mol iahgin təhmin. ² ! Kəp, təsətuatipən! Nian təfagə rat tətalkut məmə otiuw-pən kitat tərət İkin, kən nikitat təike məht məmə, tahmen əm məmə kəmotimis rəkis lan, kən okol kəsotolən nəwian roiu. ³ Nəkotitun o kəp məmə, kəmol baptais etat, kən baptais əh tatəgətun məmə kitat kəmotuwa kitiah kitat Kristo. Kən nian Kristo təmimis, tahmen əm məmə kitat kotimis kitat min, u nipətin təmə nəmegəhən rəhatat o nolən təfagə rat, in

təmimis. ⁴ Tol nəhlan, nian kəmol baptais etat, in tahmen məmə kəmotimis, kən kitənim itat kitat Kristo. Kən in tol nəhlan məmə kitat okotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən wi, tahmen əm məmə Uhgın Tata təmosmegəh Kristo e nımısən, e nəsanənən asol rəhan.

⁵ Tol nəhlan məto-inu, kəmotuwa kitiəh kitat min e nımısən rəhan, kən okotuwa min kitiəh kitat min e nolən itəm Uhgın təmosmegəh in lan e nımısən. ⁶ Kitat kotitun məmə nian kəməht-ipən Kristo e nig kəməluau, kəməht-ipən ilat nolən oas min rəhatat məmə, otərəkin nolən oas rəhatat itəm tolkeike pik təfagə rat. Kən təmol məmə təfagə rat otəsərəmərə minən etat, ⁷ məto-inu etəmim itəm təmimis, təsatig ahginən nəsanənən rəha təfagə rat.

⁸ Məto-inu kəmotimis kitat Kristo, kən tol nəhlan, kotahatətə məmə okotəmegəh kitat min roiu, ne nian itəm tapanuwa. ⁹ Kotahatətə nəhlan məto-inu kotitun məmə Uhgın təmosmegəh Kristo e nımısən, kən tol nəhlan okol təsimis minən. Nımısən təsərəmərə minən lan. ¹⁰ In təmimis mau kitiəh əm, kən e nımısən rəhan, təmos-irəkis nəsanənən rafin rəha təfagə rat. Məto tatəmegəh roiu, kən e nəmegəhən rəhan, in tatəmegəh məmə otiləs-ipər nərgi Uhgın. ¹¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nəmotimis e təfagə rat, təfagə rat rəhan nəsanənən tikə o niuw-pənən itəmat. Məto e nəmegəhən rəhatəmat əh-roiu, nikitəmat təkəike məht itəmat məmə nakotəmegəh e Uhgın məmə onəkotiləs-ipər nərgin e Kristo Iesu.

¹² Tol nəhlan, soteğəhan-inən məmə təfagə rat tərəmərə e nipətitəmat itəm otəpanimis nian kit. Soteğəhan-inən məmə nəkoatol nəwia nətəligən rat rəha nipətitəmat. ¹³ Kən soteğəhan-in minən nolən nipətitəmat min məmə nəkoatol təfagə rat lan. Məto oteğəhan-in-pən nəmegəhən rəhatəmat rafin kəm Uhgın, məto-inu itəmat netəmim itəm Uhgın təməmki-rəkis itəmat e nımısən məmki-pən itəmat e nəmegəhən. Kən oteğəhan-in nolən nipətitəmat min məmə okotol nolən min itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat otəsərəmərəən etəmat məto-inu roiu, nəsatig ahginən Lou itəm təsasituən etəmat məmə nəsotolən təfagə rat. Məto nakoatatig ahgin nəwırən itəm Uhgın tətawte-in kəm itəmat, kən e nəwırən əh, in otasitu etəmat məmə nəsotolən təfagə rat.

Slefmin rəha nolən ətuatip

¹⁵ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, pəs okotol təfagə rat məto-inu, Lou təsərəmərəən etat, məto

nəwīrən rəha Uhgīn itəm tətawte-in kəm kitat tatəramərə etat. !Kəp, təsətuatipən! ¹⁶ Nəkotitun o kəp məmə, nian nakotegəhan-in-pən itəmat kəm suah kit məmə nəkoatol nəwian, kən itəmat rəhan slef, kən itəmat slef rəha suah un noatol nəwian. Suatip kəiu o nətəu-pənən. E suatip kit, nakotuwa slef rəha təfagə rat, kən suatip u tatuwin o nimisən. Kən e suatip kit min, nakotuwa slef rəha nolən nəwia Uhgīn, kən suatip u tatuwin o nətəu-pənən e niganəmti Uhgīn. ¹⁷ Kitat koatənwiwi Uhgīn məmə nat əpnəpən aupən nəmoatol slef rəha təfagə rat, mətə uarisig, e nikitəmat rafin nəmotol nəgətunən itəm ematəgətun itəmat lan. ¹⁸ Uhgīn təmīkis itəmat e təfagə rat, kən təfagə rat, rəhan nəsanənən tikə o nəramərəən etəmat. Kən nəmotuwa slef rəha nolən min itəm kotətuatip e niganəmti Uhgīn.

¹⁹ Iatəghat e nətəlīgən min itəm netəmim kotitun, inu slef ne etəm-iasol, mətə-inu nətəlīgən rəhatəmat təsahmenən o nītunən natimnat rəha Uhgīn. Aupən ikīn, nəmotegəhan-in noli-noli nīpətītəmat məmə ilat slef rəha nolən min itəm tol naulisən əm, ne slef rəha nəratən itəm tatər tepət. Mətə roiu otegəhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha nolən min itəm kotətuatip, kən nakotuwa netəmim itəm Uhgīn təmələhəu kalin məmə rəhan min. ²⁰ Nian itəmat nəmoatol slef rəha təfagə rat, nolən itəm tətəuətīp e niganəmti Uhgīn təsəramərəən etəmat. ²¹ ? Noan nəwīrən naka nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat o nolən tərət min itəm noataulis ron əh-roiu? !Noan nolən rat min əh, in nimisən əm! ²² Mətə roiu, Uhgīn təmīkis itəmat e təfagə rat, kən nəmotuwa slef min rəhan, kən noan nəwīrən itəm noatəhl, tatit itəmat məmə nakotuwa netəmim rəha Uhgīn e nikitəmat rafin. Kən nakoatos nəmegəhən lilin. ²³ Tol nəhlan mətə-inu nətəuən rəha təfagə rat in nimisən, mətə nat itəm Uhgīn tatos-ipa in nəmegəhən lilin e Kristo Iesu rəhatat Iəramərə.

7

Lou təsəramərəən e kitat

¹ Piak min ne winik min. Itəmat nəkotitun nolən rəha lou. Lou min koatəramərə e netəmim nian ilat koatəmegəh əm. ² Tahmen e nat u. Okəmə pətan kit itəm təmōl marit, lou tatən məmə in rəhan əm əh iərman nian in tatəmegəh. Mətə okəmə iərman əh tīmīs, kən lou rəha marit təsaskəlīm minən pətan əh, kən in titun nətəu-pənən suah pīsīn kit. ³ Mətə okəmə in tatətəu-pən iərman pīsīn kit nian rəhan iərman tatəmegəh əh, katən məmə in tategoafəl rəhan iərman. Mətə okəmə rəhan iərman təmīmīs, lou əh rəha marit təsaskəlīm minən pətan

əh, kən nat əpnəpən tatətəu-pən iərman pisin, in təsegoafələn rəhan iərman.

⁴ Piak min ne winik min. E nolən ahmen-ahmen əm, məto-inu ninotol kitiah itəmat Kristo, tahmen əm məmə itəmat nəmotimis itəmat min e nig kəluau. Kən nian nəmotimis, Lou rəha Moses təsaskəlim minən itəmat u-roiu. Uhgın təkikis itəmat o nətəu-pənən ətuatip natimnat rafin aɡin e Lou məmə Uhgın otosmegəh itəmat. Kən itəmat nakotahmen-pən əm e pətan kit itəm rəhan iərman in təmimis, kən roiu in təsolən marit, kən in titun nətəu-pənən suah pisin. Rəhatəmat iərman aupən, in Lou. Məto roiu, itəmat nakotətəu-pən suah pisin u Kristo, itəm Uhgın təmosmegəh e nimisən. Kən nakotətəu-pən in məmə nakoatə noan wir, itəm in nolən təwir min itəm koatisiai-in Uhgın. ⁵ Nian nətəligən rat rəha etənim* tatəramərə e kitat, nətəligən rat min rəhatat koatiuw-pən kitat məmə okotol nolən rat min e nipətitat. Kən nian Lou tatən məmə okəsotolən nolən rat min əh, tol məmə nikitat tatəht pik nolən rat min, kən koatolkeike moatol təhmın nolən rat min. Tol nəhlan, kəmotol təfagə rat tepət. Kən noa təfagə rat min əh, in nimisən əm. ⁶ Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən minən Lou rəha Moses məmə okotos nəmegəhən lilin, məto-inu tahmen əm məmə kitat kəmotimis e Lou əh. Kən tol nəhlan, Lou təsəramərəən e kitat u-roiu. Kən roiu, kitat slef min rəha Uhgın, məto kəsətəu-pənən suatip oas o nətəu-pənən Lou itəm kəməte, məto koatətəu-pən suatip wi rəha Narmın Rəha Uhgın.

Lou tatol məmə netənim kotol təfagə rat

⁷ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, "Lou in nat tərət məto-inu tatol məmə kitat koatol təfagə rat." !Məto kəp, təsətuatipən! Io ekitun əm məmə təfagə rat tahro nulan məto-inu Lou tatəgətun io lan. Okəmə Lou in təməsənən məmə esolən nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pisin, kən okol esitunən nolən əh məmə təhrol nulan.† ⁸ Məto təfagə rat təmaskəlim nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmol məmə nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pisin təmuwa tepət e nīkik. Məto okəmə Lou təpikə, kən təfagə rat rəhan nəsanənən təpikə nəhlan, tahmen məmə təmimis. ⁹ Aupən ikin, nian eməruru əh Lou, nīkik təsəhtən təfagə rat rəhak, emətətig wir əm. Məto uarisig emitun məmə Lou əh-ikin, kən nəsanənən rəha təfagə rat təmuwa məmegəh min

7:4: Rom 6:2,11 * **7:5:** Netənim rafin koatol təfagə rat məto-inu nətəligən rat rəha etənim tətətig e kitat rafin. Nətəligən rat əh tatiuw-pən kitat məmə koatol təfagə rat. Rəhatat nəsanənən tikə məmə okəsotolən təfagə rat motol nolən wir. Uhgın əm titun nos-ipa nətəligən wi kəm kitat. **7:6:** Rom 8:2; 6:4 † **7:7:** E nəghatən min rəha ves 7:7-25, nian Pol tatən "io," məto nipətə nəghatən u məmə in tatəghat-in netənim rafin. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21

məskasik, kən enitun məmə ekəike mīmīs o təfagə rat rəhak.
¹⁰ Kən eməplan məmə nəghatən əh rəha Lou itəm təmuwa məmə otol etəmim təmegəh, məto nıpahrienən təmiuw-pa əm nımīsən. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmeiua-in io. Nıkkik təməht məmə okəmə emalkut o nətəu-pənən Lou rəha Moses, kən ekos nəmegəhən lili. Məto enəruru nolən, kən e nəghatən rəha Lou, ekəike mīmīs o təfagə rat mın rəhak.
¹² Məto Lou tasim təmisi-pən e Uhgın, kən nəghatən mın rəha Lou kəmotisi-pən e Uhgın motasim, motətəuətıp, motəwır mot-asitu e netəmim.

¹³ Kən okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat təwır, məto təmol məmə ekımīs.” !Məto kəp, təsətəuətıpən! Nian emitun nəghatən rəha Lou itəm in təwır, nıkkik təmuwın o nolən təfagə rat, kən io emol təfagə rat itəm noan in nımīsən. Tol nəhlan, təfagə rat təmol məmə ekımīs. Təmol nəhlan məmə ekıtun məmə nolən rat mın rəhak, ilat təfagə rat pahrien. Kən nian eməplan nəghatən rəha Lou, enitun məmə təfagə rat in nat tərət agın-əh.

¹⁴ Kitat kotitun məmə Lou təmisi-pən e Uhgın. Məto io, io etəmim əm. Kən kol-salim-in io məmə io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-iasol. ¹⁵ Esıtunən natımnat itəm iakatol, məto-inu nat wır mın itəm iakolkeike məmə ekol, esolən, məto iatol əm naka itəm iatətəhau. ¹⁶ Ekitun wır məmə təfagə rat rəhak in nat tərət nat əpnapın esolkeikeən məmə ekol. Kən nian ekəto tərət e nıkkik o təfagə rat u, in nəmtətin kit məmə Lou tatol rəhan wək, kən Lou in nat wır kit. ¹⁷ Tol nəhlan, sənəmə io itəm iatol təfagə rat mın, məto nolən rəha təfagə rat itəm tətətig e rəhak nətəligən nian rafın, tatol məmə ekol nolən rat mın. ¹⁸ Ekitun məmə nətəligən rat rəhak otəsegəhan-inən məmə ekol nat wır kit. Ekitun in nıpahrienən məto-inu iakolkeike məmə ekol nat itəm təwır, məto okol esolən. ¹⁹ Nat naka iatol sənəmə in nat wır itəm iakolkeike məmə ekol, məto iatol əm təfagə rat itəm esolkeikeən məmə ekol. ²⁰ Kən okəmə ekol nat naka itəm esolkeikeən məmə ekol, sənəmə io pahrien u iatol, məto in təfagə rat itəm tətətig lak tatol.

²¹ Tol nəhlan, iatəplan məmə nolən kit tatol wək e nəmegəhən rəhak nian rafın. Nolən əh tol nəhlan məmə, nian iakolkeike məmə ekol nat wır, məto təfagə rat huə iuəhkır ron io tatiuw-pən io e təfagə rat. ²² E nıkkik rafın, iakolkeike Lou rəha Uhgın, ²³ məto iatəplan mın lou kit mın itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak itəm tətəluagin ilau rəhak nıtunən, məlis io, matol məmə io slef rəha təfagə rat itəm tatol wək e rəhak

nəmegəhən. ²⁴ !Kəsi, iatəto tərat pik agin! ?Karmə pah otiləs-irəkis io e nīpətīk u itəm tatuwin o nīmīsən? ²⁵ !Pəs kotənwiwi Uhgīn. Iesu Kristo rəhatat Iərəmərə in otol!

Kən tol nəhlan nəmegəhən rəhak tol min-nulan məmə, io slef rəha Lou rəha Uhgīn e rəhak nətəligən wi, mətə e nətəligən rat rəhak, io slef rəha lou rəha təfagə rat.

8

Nolən rəha nətəu-pənən Narmin Rəha Uhgīn

¹ Kən nəukəti nəghatən rafin min əh tol min-nulan, məmə Uhgīn tatən məmə kitat kotətuatip e niganəmtin mətə-inu kotahatətə e nat itəm Kristo təmol otat. Kən tol nəhlan, Uhgīn kol təsuaḥən, kən məsələḥəuən nəghatən məsolən nalpinən kit rəha netəm min u kəmotuwa kitiah ilat Kristo Iesu, ² mətə-inu nəsanənən rəha Narmin, itəm tatos-īpa nəmegəhən wi kəm kitat e Kristo Iesu, in təmīkis kitat e nəsanənən rəha təfagə rat ne nīmīsən. ³ Lou təruru nikisən nəhlan kitat, mol kitat kotətuatip e niganəmti Uhgīn mətə-inu, nətəligən rat rəha etəmim tatol win e nolən itəm Lou tolkeike. !Mətə nat itəm Lou təruru nolən, Uhgīn təmol! Inu, təmaḥl-īpa Nətin ətuatip kən təmuwa etəmim mahmen e kitat. Kən Uhgīn təkakīl muəḥ mələḥəu nəghatən mol nalpinən o təfagə rat itəm kitat netəmim rafin koatol. In təmol nəhlan nian təmol Netin təmuwa sakrifais o təfagə rat min rafin rəhatat. ⁴ Uhgīn təmol nəhlan məmə, nəghatən ətuatip min rəha Lou okotuwa motol nīpahrienən e nəmegəhən rəhatat itəm kəsotətəu-pənən suatip rəha nətəligən rat rəha etəmim, mətə koatətəu-pən suatip itəm Narmin Rəha Uhgīn tatəgətun kəm kitat.

⁵ Netəmim itəm koatətəu-pən nətəligən rat rəha etəmim, nətəligən rəhalat tatuwin əm o nat itəm nətəligən rat rəhalat tolkeike. Mətə netəmim itəm koatətəu-pən nolən itəm Narmin Rəha Uhgīn tolkeike, nətəligən rəhalat tatuwin əm o nat itəm Narmin Rəha Uhgīn tolkeike. ⁶ Okəmə nətəligən rat rəha etəmim in tatərəmərə lan, kən suah əh tatətəu-pən əm suatip rəha nīmīsən. Mətə okəmə Narmin Rəha Uhgīn tatərəmərə e rəhan nətəligən, kən suah əh tatətəu-pən suatip rəha nəmegəhən ne nəməlinuən. ⁷ Tol nəhlan mətə-inu, nətəligən rat rəha etəmim, tatol tikimīr ilau Uhgīn, mətə-inu təsətəu-pənən lou min rəha Uhgīn, kən in təruru agin nətəu-pənən. ⁸ Netəmim itəm koatətəu-pən nətəligən rat rəha etəmim, okol kəsotolən niki Uhgīn tagien.

⁹ Mətə itəmat nəsotətəu-pənən nətəligən rat rəha etəmim. Okəmə in nīpahrienən məmə Narmin Rəha Uhgīn tətətig

etamat, kən noatətəu-pən nolən itəm Narmin Rəha Uhgın tolkeike. Etənim itəm Narmin Rəha Kristo təsətigən lan, in sənəmə etənim rəha Kristo. ¹⁰ Məto Kristo tətətig etamat. Kən nat əpnapin nıpətətəmat otəkəike mımıs o təfagə rat, məto narmitəmat tətəmegəh məto-inu itəmat nəkotətəuatıp e nıganəmti Uhgın. ¹¹ Narmin Rəha Uhgın tətətig etamat, inu Narmin Rəha Uhgın u itəm təmol Kristo İesu təmegəh mın e nımısən. Nıpahrienən, nıpətətəmat otımıs nıan kit. Məto e Narmin Rəhan, Uhgın otos-ıpən mın nəmegəhən e nıpətətəmat.

¹² Piak mın ne wınık mın. O natımnat mın əh, kitat kotəkəike katıg kətəu-pən nat itəm Uhgın tolkeike, məto kəsotatıgən kətəu-pən nat itəm nətəlīgən rat rəha etənim tolkeike məmə otol, ¹³ məto-inu okəmə nəkotatıg motətəu-pən nat itəm nətəlīgən rat rəha etənim tolkeike, nəkotəkəike motımıs. Məto okəmə e Narmin Rəha Uhgın nakotohamnu nolən rəha etənim, kən onəkotəmegəh, ¹⁴ məto-inu netənim rafın itəm Narmin Rəha Uhgın tatit ilat, ilat nenəti Uhgın mın. ¹⁵ İtəmat nəkotıtun məmə inu in nıpahrienən məto-inu, Uhgın təmos-ıpınə Narmin Rəhan kəm itəmat, kən Narmin təsolən itəmat nakoatəgin mın Uhgın, təhmen e slef kit tətəgin rəhan etəm-iasol. Kəp, məto Narmin Rəhan təmol məmə Uhgın təməhl itəmat. Kən Narmin tatol məmə kitat kotıtun nənən kəm Uhgın məmə, “!Ik rəhatımat tata!” ¹⁶ Kən Narmin atıp Rəha Uhgın tatən kəm narmitat məmə kitat nenəti Uhgın mın. ¹⁷ Kən məto-inu kitat nenətin mın, kitat okotos natımnat wır mın itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhatat. Kən kitat Kristo okotos natımnat mın əh. Kitat kotıtun məmə inu nıpahrienən məto-inu kitat koatəto nahməən kitat mın, kən kotıtun məmə Uhgın otos-ıpən nısiııən kəm kitat təhmen e itəm otol e Kristo.

Nepətən əhag-əhag rəha Uhgın itəm tatuwa

¹⁸ Ekıtun məmə nahməən itəm kotatıg lan u-roiu, okotəplan məmə ilat nat əpnapin əm nıan Uhgın otol-arəp nepətən əhag-əhag rəhan e nəmegəhən rəhatat. ¹⁹ Nıpahrienən, natımnat rafın itəm Uhgın təmol, inu nəptən ne natımnat itəm koatəwıə lan, ne neai, ne nat megəh mın, ilat koatəsahgın motolkeike pık məmə okotəplan nıan itəm Uhgın otol-arəp məmə nenətin mın u pah mın. ²⁰ Koatasıpən nəhlan məto-inu Uhgın təmol məmə natımnat rafın itəm in təmol, ilat koatətig e nelmi nəratən, motəruru nolən wək wır mın itəm rəhalat aupən ikın. İlat kəsotolkeikeən nəhlan, məto in Uhgın itəm təmol nəhlan elat. Kən in təmolkeike məmə ilat okotələhəu-pən rəhalat nətəlīgən əskasık lan, ²¹ məmə in otıkıs ilat e nəmnəmitən ne

nimisən itəm ilat kotatig pahrien lan. Kən in otikis ilat nəhlan məmə in titun nos-ipənən nepətən əhag-əhag kitiəh əm kəm ilat itəm otos-ipən kəm nenətın min.

²² Kitat kotitun məmə aupən agin mətoarus-pa əh-roiu, natimnat rafin itəm Uhgın təmol, koatekimis tahmen e pətan kit itəm tatəto nahməən məmə otıləs nətin. ²³ Kən sənəmə natimnat min əm itəm Uhgın təmol, ilat koatekimis nəhlan. Məto kitat min koatekimis nəhlan, nat əpnəpın məmə Uhgın təmos-ipa rəkis nat wir kəm kitat, u Narmın Rəhan. Kən Narmın in məsin rəha natimnat wir agin min itəm Uhgın otəpanos-ipa nian kit. Kən roiu koatəsahgin e nian ətuatıp məmə Uhgın oteğəhan-in rafin kəm kitat natimnat itəm təməhl kitat ron. Kən in otikis nıpətıtat itəm toas, mos-ipa in wi. ²⁴ Təmətuoun e nian Uhgın təmosmegəh kitat, kitat koatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən o natimnat min əh. ? Okəmə suah kit təmos nat kit itəm in təmatəsahgin, in otəsahgin min o naka? ²⁵ Məto koatələhəu-pən rəhatat nətəligən e nat kit itəm kəsotəplanən əh, kən motol rəhatat nətəligən təfəməh moatəsahgin moatətul əskasik.

²⁶ Kən tahmen məmə nolən əh tətəsitə etat,* Narmın Rəha Uhgın tətəsitə etat e rəhatat nəpouən. Kitat kotəruru məmə naka koatəkəike kəfak ron, məto Narmın əm Rəha Uhgın tatən rəhatat lan nian kitat koatekimis e nolən kit itəm nəğhatən tikə lan. ²⁷ Kən Uhgın itəm in titun niki netəmim, in titun naka Narmın Rəhan tatən, məto-inu Narmın Rəhan tətəfak o iəfak min tətəu-pən nətəligən rəha Uhgın.

Nalpəkəuən rəha Uhgın

²⁸ Kitat kotitun məmə, Uhgın tatol məmə natimnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wir min ne nat rat min, ilat rafin koatuwa o nasituən etat itəm kotalkeike Uhgın, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkəuən rəhan. ²⁹ Tol nəhlan məto-inu, aupən aupən agin, Uhgın tinitun rəkis məmə kitat okotahatətə lan. Kən e nian əh, in təməən məmə nolən rəhatat otuwa mahmen e Nətin məmə netəmim tēpət okotuwa pian min ne winin min, kən in təmaupən maiir, kən in ilis e kitat rafin. ³⁰ Kən kitat itəm in təmaupən mən məmə okotuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kən kitat u itəm təmaun-in, in təmol kitat kotətuatıp e nigənəmtin. Kən kitat u itəm təmol kitat kotətuatıp, in otıləs-ipər mos-ipən nisialiiən ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikeən asol rəha Uhgın

8:23: 2 Kor 5:2-4 * **8:26:** “nolən əh” tatəğhat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəligən əskasik e natimnat wir itəm otəpanuwa. **8:27:** Sam 139:1

8:28: Efes 1:11 **8:29:** Kol 1:18; Hip 1:6

³¹ ?Okotən min naka e natimnat min əh? Uhgın in kitat min, matol natimnat rafın məmə ilat natimnat wir min e nəmegəhən rəhatat, kən nat əpnarın əm okəmə pah tatol tikimır kəm kitat. ³² In təməsəginən o Nətin ətuatıp məmə otimis o kitat rafın, məto in təmegəhan-in əm. Kən okəmə in təmos-ipa Nətin kəm kitat, kən in otawte-in natimnat rafın kəm kitat. ³³ ?Pah titun nətu-pa min nəghatən kit məmə kitat kəmotol tərət? Suah kit tikə, məto-inu, in Uhgın itəm təmol kitat kotətuatıp e niganəmtin, kitat itəm in təmitəpun. ³⁴ ?Kən pah titun nələhəuən nəghatən məmə kitat kotəkəike motos nalpınən? Suah kit tikə, məto-inu Kristo İesu təmimis o kitat, kən nat kit min, Uhgın təmosmegəh in e nimisən. Kən roiu, in tatəpələh e nikali Uhgın matıp, ikin rəha nisiiəən ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgın o kitat. ³⁵ ?Naka titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Kristo o kitat? ?Nəratən, o nian iəkis min, o nəratən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumis, o rəhatat nautə tikə, o ikin tasilə ikin, o nəəp rəha nəluaginən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə!
³⁶ Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,
 “Uhgın. Nian rafın, netəmim koatolkeike məmə okotohamnu itimat o nərgəm.

Itimat ekotahmen e sipsip min itəm okotohamnu ilat.”

³⁷ Nıpahrienən, e natimnat min əh rafın, Kristo itəm tolkeike kitat, tatol məmə kitat koatol win agın. ³⁸ Kən ekıtun məmə nat kit tikə agın titun niləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgın, inu nimisən, o nəmegəhən, o nagelo min, o iərmis min, o natimnat itəm tatuwa əh-roiu, o natimnat itəm otəpanuwa, o nəsanənən min rafın, ³⁹ o natimnat əpəh ilis, o natimnat ləhau agın, o nat kit e natimnat rafın itəm Uhgın təmol, okol ilat rafın kəsotiləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgın itəm koatos o İəməmə rəhatat Kristo İesu.

9

Pol təmolkeike pik məmə netəm İsrəl okotahatətə e Kristo

¹ Kən roiu iakolkeike məmə ekəghat-in rəhak min netəmim u noanol min rəha İsrəl, məmə kəmotapəs Kristo. İatən nıpahrienən məto-inu itımlau Kristo kitıəh əm, eseiuəən. Rəhak nətəligən ne Narmin Rəha Uhgın katuən məmə nat u iatən in nıpahrienən. ² Nıkik təmitəgıt kən mətahmə pik olat nian rafın. ³ Okəmə io ekıtun nosən nalpınən ne neməha rəha Uhgın, kən inu otasitu o natimak min məmə okotahatətə e Kristo, kən nıkik təpagien əm. Nıpahrienən, nıkik təpagien okəmə Uhgın otıləs-irəkis io e Kristo itəm iakolkeike pik, okəmə

in otasitu natimak min mämə okotahatətə lan. Ekən nəghatən u, “natimak min,” mətə-inu e nīpətīn, ilat noanol rəha Isrel. ⁴ Ilat noanol rəha Isrel, kən natimnat wīr min u rəhalat: Ughin tāməhl ilat mämə nenətīn min, kən tāmōl əp rəhan nepətən əhag-əhag kəm ilat, kən mos-ipən min nənīəkīsən min rəha nasituən,* kən mos-ipən min Lou kəm ilat, ne nəfakən əpəh e Nimə Rəha Ughin, ne nənīəkīsən min. ⁵ Kən tīpīlat min, ilat netəm-iasol min rəha Ughin aupən, kən e nīpətīn ikīn, Kristo tāmīsī-pən e noanol rəhalat, kən in Ughin itəm in ilis e natimnat rafīn, itəm okatənwiwi əm nulan kətān namnun tikə. Əwəh.

Suatip itəm Ughin tāmītəpun netəmim lan

⁶ Noanol rəha Isrel kəməsotahatətəən e Kristo, mətə nolən əh tāməsōlən mämə Ughin tateiuə e rəhan nənīəkīsən, mətə-inu sənəmə ilat rafīn itəm kəmotīsī-pən e noanol rəha Isrel, ilat netəm Isrel pahrien. ⁷ Kən e nolən əh inəh, ilat itəm kəmotīsī-pən e Epraham, ilat sənəmə netəm pahrien rəha Epraham. Mətə Ughin tāmən kəm Epraham mämə, “Noanol ətuatip rəham otīsī-pən e nīta rəha Aisak.” ⁸ Nīpətīn nat u mämə, ilat u kəmotaiir e noanol rəha Epraham sənəmə ilat rafīn nenətī Ughin min. Mətə nenətī Ughin pahrien, ilat netəmim itəm kəmotaiir e nənīəkīsən rəha Ughin. Kən ilat u noanol pahrien rəha Epraham. ⁹ Tol nəhlān mətə-inu Ughin tāmən-īəkīs kəm Epraham min-nulan, “E nian ətuatip, oekītəlig-pa, kən Sera tīnīlās rəkīs nətīn kit iərman.”

¹⁰ Mətə nəghatən təsōlən namnun ikīn-u. Nətī Sera u Aisak tāmīt Repeka, kən in tāmīlās mil mil kəiu. Rəhalau tata kitīəh əm, pipi rat rəha noanol min rəha Isrel u Aisak. ¹¹ Mətə nian mil mil u kəməsuiirən əh, kən məsioalən əh nat kit itəm təwīr o tərāt, Ughin tāmən-ipən nəghatən kit kəm Repeka. Kən nəghatən u tatəgətun wīr mämə Ughin tītəpun netəmim tətəupən əm rəhan nətəligən, ¹² mətə sənəmə mämə kitat kəmotol nat wīr kit or nat tərāt kit. Ughin tāmən kəm Repeka mämə, “Nīta rəha nətīm asol lan, ilat okotol wək əm kəm rəha in əkəku lan.” ¹³ Kən inu tatətəu-pən əm nəghatən e Naoa Rəha Ughin itəm tatən mämə, “Emolkeike Jekop, mətə emetəhau Esao.”

¹⁴ ? Okotəhrən əh-roiu? ? Okotən mämə nolən rəha Ughin təsətūatipən? !Kəp! Kotītun mämə in tatol tətūatip ¹⁵ mətə-inu Ughin tāmən kəm Moses mämə, “Oekasəkitun netəmim itəm ekītəpun ilat, kən ekol nolən təwīr kəm netəmim itəm ekītəpun ilat.”

9:3: Eks 32:32 **9:4:** Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38 * **9:4:** Nənīəkīsən rəha nasituən neen tol min-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (Isrel) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2 Saml 7:5-16; (Isrel - in wi) Jer 31:31-34 **9:7:** Jen 21:12 **9:8:** Kal 4:23 **9:9:** Jen 18:14 **9:12:** Jen 25:23 **9:13:** Mal 1:2-3 **9:15:** Eks 33:19

¹⁶ Kæn tol næhlan, kitat kəsotosæn naniækisæn ræha Uhgîn o nat kit itəm koatol, tahmen mämæ koatolkeike pik in, o mæto-inu kitat koatol wæk ron, kəp. Koatos əm e nasəkıtunən ræha Uhgîn. ¹⁷ E Naoa Ræha Uhgîn, in tatən kəm Fero, kig ræha Ijip mämæ, “Emiləs-ipər ik o nat kitiah əm u mämæ netəmim okotəplan rəhak nəsanənən e nəmegəhən rəham, mämæ netəmim okotən-iarəp nərgək e nətueintən rafin.” ¹⁸ Kæn nıpəti nat u mämæ, Uhgîn tətəsəkıtun netəmim neen mæto-inu in atıp tolkeike mämæ otol mihin. Kæn in tatol netəmim neen mämæ ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən mæto-inu in atıp tolkeike mämæ otol mihin.

¹⁹ Kəm-naka itəmat kit otətapəh ron io mämæ, “Okəmæ Uhgîn tatol netəmim neen mämæ ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən, kæn ilat okotəkəike motol næhlan. ?Kæn tahro Uhgîn tatən mämæ ilat kəmotol təfagə rat?” ²⁰ Mæto ekuhalpın nəghatən u mämæ, ik etəmim əm. Tahro natuhalpın əsanən nəghatən ræha Uhgîn. Nıkıtəmat təht-tu. Nuwigı nat kəmol e noantənimtə, kol təsənən kəm etəm təmol mämæ, “?Nəmahro mol io mämæ ekol nulan?” ²¹ Etəmim itəm tatol natımnat e noantənimtə, in titun nosən noantənimtə kit mol nuwigı nat lan kəiu, kit itəm təwir ræha nolən lafet, kæn kit mın ræha wæk əpnapın əm.

²² Kæn Uhgîn titun nətəu-pənən nolən ahmen-ahmen əm e netəmim. Okəmæ in tolkeike, in titun nolən ilat mämæ otəəkın ilat. In tolkeike mämæ otol-arəp mämæ neməha tatol o təfagə rat, kæn in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol təfagə rat. Mæto nat əpnapın in tatol næhlan, rəhan nətəligən kaifəməh məsol uəhaiən nalpınən kəm ilat itəm koatol mämæ nıkın otahmə. ²³ Rəhan nətəligən kaifəməh næhlan mämæ in otol-arəp nəwırən asol rəhan kəm netəm mın u itəm in tolkeike mämæ otasəkıtun ilat. In təmol əpen-əpenə ilat aupən aupən agın mämæ ilat okotatig e nəwırən ræha Uhgîn əpəh e nego e neai. ²⁴ Inu kitat rafin itəm in təmıtəpun, kæn sənəmæ noanol əm ræha Isrel, mæto Iaihlua mın. ²⁵ Tahmen əm e naka u Uhgîn təmən e Naoa u ræha Hosea mämæ, “Netəm mın əh itəm sənəmæ rəhak netəmim, ekaun-in ilat mämæ, ‘rəhak mın netəmim.’ Kæn netəmim itəm eməsolkeikeən ilat aupən, ekaun-in ilat mämæ, ‘netəmim itəm iakolkeike.’

²⁶ Kæn ikın-u ətuatıp, itəm emən kəm ilat mämæ, ‘Itəmat sənəmæ rəhak mın netəmim,’ netəmim okotaun-in ilat mämæ, ‘İlat nenəti Uhgîn itəm tatəmegəh.’ ”

²⁷ Kæn ien Aesea təmatəghat-in noanol mın ræha Isrel e nian tatən-iarəp mämæ,

“Nat əpnapin netəm Isrel kotepət tahmen e niməkləkil əpəh itəhai, məto Uhgın otosmegəh əm ilat noan məsin,
²⁸ məto-inu İərəməərə in otol rafin uəhai əm rəhan nəghatən o nos-ipənən nalpınən kəm netəmim e nətueintən.”

²⁹ Kən tahmen e nəghatən itəm ien Aesea təmən aupən məmə,
 “Okəmə İərəməərə Əsanən PİK Agın in təsegəhan-inən itat məmə rəhatat nita məsin okotəmegəh, okol kitat kəpotuwa motahmen e netəmim rəha Sotom ne Komora itəm in təmərəkin agın ilat.”

Netəm rəha Isrel kəməsotahatətən

³⁰ ? Naka nıpəti nəghatən min u? Nıpətin tol min-nulan məmə, İaihlua min itəm kəsotalkut əskasikən məmə okotətəuatip e niganəmti Uhgın, Uhgın təmol ilat kotətəuatip e niganəmtin e nahatətən rəhalat. ³¹ Məto netəm Isrel kəmotalkut pİK e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə ilat kotətəuatip e niganəmti Uhgın. Məto ilat kəsotətəuatipən. ³² ? O naka? Məto-inu ilat kəmotalkut pİK məmə okotətəuatip e niganəmti Uhgın o nolən wir min rəhalat, məto kəsotətəu-pən suatip rəha nahatətən. İlat koatoh pİKən “Kəpiel Rəha Noh PİKənən.” ³³ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!Otəplan-tu! Emələhəu kəpiel kit əpəh Saeon† məmə netəmim okotoh pİKən,

in kəpiel itəm otol ilat kotəmə.

Məto etəmim itəm tətahatətə e Suah əh, okol in otəsaulisən nian tatətul e niganəmti Uhgın.”

10

¹ Piak min ne winik min. İakolkeike pİK məmə Uhgın otosmegəh netəm Isrel, kən nian rafin iatəfak ron. ² İo iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kotalkut pİK o nolən natimnat itəm otol niki Uhgın tagien. Məto nolən rəhalat təsisi-pənən e nitunən itəm tətəuatip. ³ Okol ilat kəsotətəu-pənən suatip rəha Uhgın məmə ilat okotuwa kətəuatip e niganəmtin, məto-inu ilat kotəruru suatip rəhan, kən motalkut məmə okotətəu-pən rəhalat atip suatip, suatip rəha nətəu-pənən Lou. ⁴ Kristo təmol namnun e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə etəmim in tətəuatip e niganəmti Uhgın. In təmol namnun e suatip əh məmə netəmim rafin itəm koatahatətə lan, ilat rafin okotətəuatip e niganəmti Uhgın.

Nəmegəhan itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha netəmim rafin

⁵ Moses təməte nəghatən kit e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. In təmən

māmā, “Etāmim itəm tatol natimnat rafin agin-əh itəm Lou tatən, in otos nāmegəhən lilin.” ⁶ Məto suatip rəha nahatətəən māmā suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgın in təpiə əm, tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən māmā, “Əsənən māmā nakəkəike muwin əpəh e nego e neai,” māmā onakegəs-in Kristo miləs meiuaiu muwa māmā atasitu lam. ⁷ Kən tatən min māmā, “Əsənən māmā nakəkəike muwin əpəh ləhau e ikin rəha netəm kəmotimis ikin,” māmā nakiləs-iarəp Kristo mol təmegəh min e nimisən. ⁸ ? Məto, tatən min naka? Tatən māmā, “Nəghatən Rəha Uhgın in iuəhkır əm ron ik. In əpəh e nohlım ne nıkim.” Nəghatən u in nəghatən rəha nahatətəən itəm ioatən-iarəp. ⁹ Tol nəhlan məto-inu, okəmā nakən-iarəp e nohlım māmā Iesu in Iərəməərə, kən okəmā nakahatətə e nıkim māmā Uhgın təmosmegəh in e nimisən, kən Uhgın otosmegəh ik. ¹⁰ Kən inu nıpahrienən nəhlan məto-inu Uhgın tatol etəmim kit tatətuatip e niganəmtin nian suah əh tətahatətə lan pahrien e nıkin. Kən Uhgın tatosmegəh etəmim kit nian in tatən-iarəp e nohlın māmā Iesu in Iərəməərə rəhan. ¹¹ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən māmā, “Netəmim rafin itəm koatahatətə e suah əh, okol ilat okəsotaulisən nian okoatətul e niganəmti Uhgın.” ¹² Nəghatən əh in rəha netəmim rafin, nat əpnəpin okəmā ik noanol rəha Isrel, o Iaihlua kit, məto-inu Iərəməərə kitiaə əm u tatərəməərə mətawte-in rəhan nəwırən kəm netəmim rafin itəm koatətapəh ron. ¹³ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən māmā, “Netəmim rafin itəm koataun-in nərgi Iərəməərə māmā otosmegəh ilat, in otosmegəh ilat.”

¹⁴ ? Məto netəmim okotahro motaun-in Iərəməərə o nos-megəhən ilat, okəmā kəsotahatətəən lan? ? Kən okotahro motahatətə lan okəmā kəsotətəən namnusən lan kit? ? Kən okotahro motətəo namnusən okəmā suah kit təsən-iarəpən kəm ilat? ¹⁵ ? Kən netəmim okotahro kən-iarəp namnusən təwır okəmā Uhgın təsahl-ipənən ilat? Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən māmā, “!In nat wır agin nian suah kit tatuwa o nən-iarəpən namnusən təwır!”

¹⁶ Məto sənəmā netəm Isrel rafin itəm kəmos e nıkilat namnusən təwır. Tahmen e nəghatən itəm Aesea təməte māmā, “Iərəməərə, netəmim təkəku əm kəmotən nıpahrienən e nəghatən rəhatimat.” ¹⁷ Kən tol nəhlan, nahatətəən tatisipən e nat itəm nakatətəo, kən nat itəm nakatətəo tatisipən e namnusən itəm katən e Kristo.

¹⁸ ? Məto ekətapəh māmā, ilat kəmotətəo o kəp? Əwəh, kəmotətəo. Naoa Rəha Uhgın tatən māmā, “Nəghatən təmuwin e ikin min rafin e nətueintən, təmuwin ikin min rafin agin.”

10:5: Lev 18:5**10:6:** Dut 30:13**10:7:** Dut 30:13**10:8:** Dut 30:14**10:11:** Aes 28:16**10:12:** Efes 3:8**10:13:** Joel 2:32**10:15:** Aes 52:7**10:16:** Aes 53:1**10:18:** Sam 19:4

19 ? Kæn ekətapəh əm o nat kit mīn məmə, netəm Isrel kəmotitun, o kəp? Əwəh, kəmotitun. Moses təmaupən mən məmə,

“Ekol itəmat nakotetet netəmim e kantri əpnəpīn əm itəm ekol təwīr kəm ilat,

kæn ekol neməha tol itəmat məto-inu ekol təwīr kəm kantri mīn itəm kotalməl.”*

20 Kæn uarisig Aesea təsəginən o nənən məmə,

“Netəmim itəm kəsotegəs-inən io, kəmotəplan io;

Netəmim itəm kəsotətapəh-inən io, emol-arəp atip io kəm ilat.”

21 Məto Aesea təmən nəghatən rəha Uhgīn e netəm Isrel məmə,

“E nian rafīn, nian rafīn, eməg-əfəməh-in nelmək məmə eka-situ etəmat,

itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin məntaatəmat ron io.”

11

Uhgīn tətəsakitun əh netəm Isrel

1 Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ? In pahrien məmə Uhgīn təməuhlin mentan o rəhan netəmim o kəp? ! Kəp! Otəplan-tu io. In təməsəuhlinən məntaan kəm io u etəm Isrel, noanol rəha Epraham, nita rəha Benjamin. 2 Aupən

aupən agin, Uhgīn təmitəpun noanol rəha Isrel məmə in otolkeike ilat, kæn ilat okotuwa rəhan mīn netəmim. Kæn in təməsəuhlinən məntaan olat. Nəkotitun o kəp məmə naka Naoa Rəha Uhgīn tatən e Elaija. In təmatətapəh əskasik o Uhgīn matən-iarəp nərətən itəm Isrel təmol. 3 In təmə,

“Tərəməərə, kəmotohamnu rəham ien mīn motohalkin-ohalkin rəham olta mīn. Kæn io pīsīn əm ekətətig, kæn moatalkut mīn məmə okotohamnu io.” 4 ?Məto Uhgīn təmən-ipən naka kəm in? In təmən məmə, “Tataskəlīm netəmim sepen-taosan məmə rəhak mīn, itəm kəsotəfakən əh kəm uhgīn eiueiuə u Paal”

5 Kæn tahmen əm əh-roiu, netəm Isrel noan məsīn əh-ikīn itəm Uhgīn təmitəpun ilat e rəhan nəwīrən. 6 Kæn okəmə Uhgīn tatosmegəh ilat e nəwīrən rəhan, kæn təməsolən e natimnat təwīr mīn itəm ilat koatol. Məto okəmə təposmegəh ilat məto-inu ilat koatol natimnat wīr mīn, kæn nəwīrən itəm Uhgīn

tətawte-in kəm ilat, in tol pīsīn, kæn sənəmə nat kit itəm in tətawte-in kəm ilat, in nətouən əm o rəhalat wək.

7 ? Kæn tahro? Netəmim tēpət rəha Isrel kəmotegəs-in pik suatip rəha nuwamən mətuatip e niganəmti Uhgīn, məto

10:19: Dut 32:21 * **10:19:** Nīpahrienən, netəm Isrel kəmotitun nəghatən rəha Uhgīn, məto ilat kəməsotolkeikəən məmə okotətəlig-in. Kæn tol nəhlan, Uhgīn təmos-ipən nəghatən kitəh əm kəm Iaihlua mīn məmə in otol netəm Isrel kotetet ilat ron. **10:20:** Aes 65:1 **10:21:** Aes 65:2 **11:1:** 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5 **11:3:** 1 King 19:10 **11:4:** 1 King 19:18 **11:6:** Kal 3:18

kəməsotosən. Məto ilat itəm Uhgın təmitəpun, kəmos. Məto ilat rafin əh itəm kəməsotosən, Uhgın təmol ilat məmə kotapəs nətoən rəhan nəghatən. ⁸ Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Kən mətoarus-pa u-roiu, Uhgın təmol məmə nətəligən rəhalat tətəpəl əlu-əlu,

kən mol məmə niğanəmtilat təpis,
kən mol məmə matəlgilat talu.”

⁹ Kən Kig Tefit təmən məmə,

“Pəs rəhalat nagwənən tepət otuwa mahmen e noanikulu kit,
itəm otohasin ilat, mol ilat kotən məmə natimnat rafin təwir əm.

Pəs rəhalat natimnat wir okotuwa kəpiel kit rəha noh pikənən ne nalpənən kəm ilat.

¹⁰ Pəs niğanəmtilat tapinəp məmə kosotəplanən nat,

Pəs noankawilat təfaiu kitiəh o nəratən rəhalat namnun tikə.”

Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən Iaihlua min

¹¹ ? Kən ekətapəh min məmə, netəm Isrel kəmotoh pikən motiet motorin məmə okol kəsotətul minən? !Kəp! O rəhalat nəmkakiəhən, Uhgın təmol suatip o nosmegəhən Iaihlua min məmə otol netəm Isrel kotetet netəm min əh, kən motolkeike rəhan nəwirən. ¹² !Tol nəhlan, okəmə Iaihlua min kəmos nəwirən rəha Uhgın məto-inu netəm Isrel kəmotapəs nosmegəhən rəha Uhgın, kən netəm Isrel rafin itəm Uhgın təmitəpun rəkis, nian ilat okotahatətə e Kristo, nəwirən rəha Uhgın otuwa mepət!

¹³ Roiu iatəghat kəm itəmat Iaihlua min. Məto-inu io aposol rəhatəmat Iaihlua min, io iatənwiwi rəhak wək ¹⁴ məmə, io ekol məta natimak min netəm Isrel kotetəhak ron, kən e nolən əh Uhgın otosmegəh neen. ¹⁵ Nian Uhgın təməuhlin məntaan o netəm Isrel, kən in təməmik Iaihlua min kəmotuwa iohlin min. Məto nian in otəmik netəm Isrel kotuwa min ron, inu in nat asol kit, tahmen e netəm kəmotimis kəmotəmegəh min. ¹⁶ Okəmə netəmim kotələhəu kalin nəwıtai pıret rəha nagwənən wi məmə rəha Uhgın, kən pıret apiəpiə, in min rəha Uhgın.* Kən e nəghatən rəha nig, okəmə nəukətin rəha Uhgın, kən nelmin min, ilat min rəha Uhgın. Nəghatən u, nıpətın təmə okəmə Epraham ne mipin min aupən, ilat rəha Uhgın, kən noanol min rəhalat, ilat min rəha Uhgın.

¹⁷ Məto nelmi nig min neen rəha nasum-inən, Uhgın təmatgəhl rəkis, inu tahmen e netəmim neen rəha Isrel. Kən

11:8: Dut 29:4; Aes 29:10 **11:10:** Sam 69:22,23 **11:11:** Wək 13:46

*

11:16: Nəghatən u rəha pıret təmisi-pən e Oltesteman. In tatəghat-in nian koatos nagwənən wi e nasuman. Netəmim koatol pıret lan, kən motaupən katos-ipən nəwıtai pıret məsin kəm Uhgın. Kən in tatəgətun məmə pıret tapiəpiə, in min rəha Uhgın, kən ilat kotitun nunən. Nam 15:19,20

itəmat Iaihlua min, nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnapin min e nıkinat. Uhgın təmilpin itəmat e nəukəti nig məmə nakoatos nəmelat, kən roiu nakoatos nəwirən itəm Uhgın təmən-ıəkis kəm Epraham ne nətin min u in nəukəti nig.[†]

¹⁸ Məto itəmat Iaihlua min, nəsotəghat ausitən məmə Uhgın təmilpin itəmat e nig itəm təmatgəhl rəkis ikin, u tahmen e netəm Isrel neen. Sotaluinən məmə nəukəti nig tətagwən itəmat, məto sənəmə itəmat nelmi nig nakotagwən nəukəti nig. ¹⁹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “Uhgın təmatgəhl rəkis nelmi nig min neen məmə otılpin io ekos nəmelat.” ²⁰ In nıpahrienən, məto tətatgəhl rəkis ilat məto-inu kəsotahatətən e Uhgın. Kən itəmat nakoatəper-ipən e nəukəti nig e nahatətən əm rəhatəmat. Tol nəhlan, əsotausitən ron, məto itəmat nəkotəkəike motəgin, ²¹ məto-inu Uhgın təmatgəhl rəkis nelmi nig ətuatip neen nəhlan, kən okəmə nəkəsotəkəikeən o nosən nahatətən əskasik lan, kən in otatgəhl rəkis itəmat.

²² Otətəlig-in nolən kərən mil rəha Uhgın kəm netəmim: in tatol təwir kəm neen, kən matələhəu nəghatən əskasik kəm neen min. In təmələhəu nəghatən əskasik o netəmim itəm kəmotəht nəwian, məto in tatol təwir kəm itəmat, okəmə nəkotəkəike motahatətə lan o rəhan nəwirən. Məto okəmə nakotapəs nahatətən lan, kən in otatgəhl rəkis min itəmat. ²³ Kən okəmə netəm Isrel kotitəlig-pa min kahatətə e Uhgın, kən in otılpin min ilat e nəukətin, məto-inu tatos nəsanənən o nolən nəhlan. ²⁴ Kən nıpəti nəghatən u məmə, itəmat Iaihlua min, itəmat nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnapin əpəh e nıkinat itəm Uhgın təməte rəkis, kən milpin-pən e nig u olif e nasumən rəhan. Nolən əh sənəmə nolən ətuatip kit rəha nig, o nıləsən nelmi nig pisin kit milpin-pən e nig pisin kit. Məto noanol min rəha Isrel, kotahmen e nelmi nig u olif əpəh e nasumən. Kən roiu timətig məmə Uhgın otılpin min ilat e nəukətilat ətuatip.

Uhgın tətəsakitun netəmim rafin

²⁵ Piak min ne winik min. İakolkeike məmə nəkotitun nat anion u məmə, itəmat nəsotiləs-ipər pikən itəmat. Uhgın təmol məmə netəmim neen rəha Isrel kəmotapəs nətoən rəhan nəghatən. Məto nolən əh otətətig əh mətoarus-pa Iaihlua min rafin itəm Uhgın təmitəpun, ilat okotahatətə lan. ²⁶ Kən e nolən əh, Uhgın otosmegəh rafin netəm rəha Isrel. Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Etəm otosmegəh netəmim otisi-pən e noanol rəha Isrel;‡ in otos-irəkis nolən rat rəha noanol rəha Isrel.

† **11:17:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Kən roiu, nakoatos nahui nig wir rəha nəukəti nig u olif.” **11:17:** Efes 2:11-19 **11:22:** Jon 15:2,4 ‡ **11:26:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘otisi-pən Saeon.’ Saeon in nərgin kit min rəha Jerusalem, kən in tatəpsen-pən noanol rəha Isrel.

27 Kæn inu naniäkisæn ræha nasituæn ræhak kæm ilat mæmæ ekafæl rækis tæfagæ rat ræhalat.”

28 Noanol min ræha Isrel kæmotapæs namnusæn tæwir ræha Iesu Kristo, kæn tol næhlan, ilat kæmotuwa tikimir min ræha Uhgîn. Mæto nat u in o næwiræn ræhatæmat mæto-inu roiu, Uhgîn tæmos-ipinæ ræhan næwiræn kæm itæmat Iaihlua min. Mæto Uhgîn tatolkeike æh netæm Isrel mæto-inu in tæmitæpun ilat, kæn ilat nita ræha Epraham, Aisak, ne Jekop. 29 Tol næhlan mæto-inu, nian Uhgîn tæmitæpun rækis netæmim kæn mol tæwir kæm ilat, okol in tæsæuhlin minæn ræhan nætelligæn. 30 Itæmat u Iaihlua min itæm aupæn næmoatæht næwia Uhgîn. Mæto roiu, Uhgîn tæmasækitun itæmat mæto-inu netæm Isrel kæmotæht næwian. 31 Kæn e nolæn ahmen-ahmen æm, netæm Isrel koatæht næwia Uhgîn roiu, mæmæ Uhgîn titun nasækitun minæn ilat. Tol næhlan mæto-inu roiu ilat koatæplan mæmæ Uhgîn tæmasækitun itæmat, kæn mæta ilat okotolkeike mæmæ Uhgîn otol mihin min elat. 32 Netæmim rafin koatæht næwia Uhgîn, kæn in tatol mæmæ ræhalat nolæn rat tætaskælim ilat rafin agin, ko ilat atip kæsotikisæn ilat. In tæmol næhlan mæmæ in titun nasækitunæn ilat rafin.

Nolæn ræha Uhgîn in tæwir agin

33 ! Otæplan-tu! ! Næwiræn ræha Uhgîn kæm netæmim, ne nenatigæn ræhan, ne nitunæn ræhan, ilat rafin kotepæt agin-æh! Kitat kotærruru nitunæn nolæn ræha netelligæn ræhan, ne ræhan suatip min. Inu tahmen-pæn æm e Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæn mæmæ,

34 “Suah kit tikæ itæm titun natimnat itæm tætatig e nætelligæn ræha Uhgîn.

Kæn suah kit tikæ itæm in titun nos-ipænæn næghatæn kit mæmæ otasitu e Uhgîn.”

35 “Suah kit tikæ itæm titun nos-ipæn atipæn ræhan kit nat kit kæm Uhgîn mæto-inu, natimnat rafin agin ræha Uhgîn rækis.”

36 Tol næhlan mæto-inu Uhgîn tæmol natimnat rafin, kæn natimnat rafin koatætig mæto-inu næsanænæn ræhan tætaskælim ilat, kæn natimnat rafin in tæmol mæmæ ræhan. !Pæs kitat kotos-ipæn nænwiwian kæm in tatuwin matuwin namnun tikæ! Æwæh.

12

Sakrifais itæm næmegæhæn tætatig lan

1 Piak min ne winik min. Mæto-inu Uhgîn tæmasækitun kitat, ekætapæh æskasik otæmat mæmæ nakotos-ipæn nipætætæmat rafin kæm Uhgîn tahmen e sakrifais kit itæm tætamægæh, kæn næmotælæhæu kalin mæmæ ræhan, kæn nikin tætagien lan. Inu

suatip atuatip itəm onəkotəfak kəm Uhgın lan. ² Sotosən nolən rəha netəmim e nətueintən, məto otegəhan-in pəs Uhgın otəuhlin rəhatəmat nətəligən tuwa muwiwi məmə nolən rəhatəmat okotuwa motəwir. Kən tol nəhlan, itəmat onəkotitun nakilən, kən nitunən, kən nitəpunən nolən wir min itəm Uhgın tolkeike, inu nolən min itəm kotəwir, ne nolən min itəm kotol nikin tagien, ne nolən min itəm kotətuatip.

³ Kən e nəwirən itəm Uhgın təmawte-in kəm io, iatən-ipinə kəm itəmat rafin məmə sotiləs-ipər atipən nətəligən rəhatəmat. Məto e nətəligən atuatip, otəplan nesanənən min itəm Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat e nahatətəən rəhatəmat e Kristo. Kən nian nəkotəplan nəsanənən min əh, otəplan rəhatəmat nolən min, kən motakil motəplan məmə rəhatəmat nolən min kotəwir motahmen katətəu-pən rəhatəmat nahatətəən, o kəp. ⁴ Suah kit nipətin kitiah əm, məto tatos nolin-olin tepət, kən nolin-olin nipətin min əh, rəhalat əh-ikin wək pisin pisin min itəm koatol. ⁵ Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e Kristo. Kitat tepət, məto kotuwa nipətin kitiah əm lan, kən motagile atip əm e kitat min. ⁶ Kən Uhgın təmos-ipa nəsanənən o nolən wək pisin pisin min tətəu-pən nəwirən rəhan itəm təmawte-in kəm kitat. Uhgın tatos-ipən kəm suah kit nəsanənən o nən-iarəpən nəghatən rəhan itəm in tatos-ipən atuatip kəm in. Kən pəs suah u otən-iarəp nəghatən min əh tətəu-pən nahatətəən rəhan. ⁷ Okəmə suah kit tatos nəsanənən o nasituən, pəs in tasitu; okəmə in tatos nəsanənən o nəgətunən, pəs in təgətun; ⁸ okəmə in tatos nəsanənən o niləs-ipərən nətəligən, pəs in tiləs-ipər; okəmə in tatos nəsanənən o nos-ipənən məni, pəs in tos-ipən tepət; okəmə in tatos nəsanənən o nitən niməfak, pəs in tol e nikin rafin; okəmə in tatos nəsanənən o nasəkitunən, pəs in tol e nikin agien.

Suatip reha nolkeikeən netəmim

⁹ Nolən rəha nolkeikeən rəhatəmat o netəmim, təkəike muwa nolkeikeən pahrien. Otətəhau nolən rat min, kən motaskəlīm əskasik nolən wir min. ¹⁰ Otolkeike itəmat min tahmen məmə itəmat piatəmat ne winitəmat min. Itəmat kitiah kitiah nakotalkut pik məmə onəkotisiyai-in itəmat min. ¹¹ Otəkəike nian rafin o nolən wək rəha Uhgın e nikitəmat rafin məsotəpouən, tahmen e nigəm tatuəp. ¹² Otagien məto-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Uhgın. Kən nian nəratən tatuwa, otol rəhatəmat nətəligən təfəməh. Kən motəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafin. ¹³ Otawte-in kəm

12:1: Rom 6:11,13; 1 Pita 2:5

12:3: Efes 4:7; Fil 2:3

12:5: 1 Kor 12:12,27

12:8: 1 Kor 12:4-11; 1 Pita 4:10-11

12:10: 1 Pita 1:22

12:12: 1 Tes 5:16-18

netəmim rəha Uhgın nat naka itəm rəhalat tikə. Otəkəike motol təwir kəm iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikin.

¹⁴ Otətapəh o Uhgın məmə otol nəwirən kəm netəm koatol nərətən kəm itəmat. Sotaun-inən nərətən tuwa olat, məto otətapəh o Uhgın məmə otol nəwirən kəm ilat. ¹⁵ Otagien itəmat netəm koatagien. Kən otasək itəmat netəm koatasək. ¹⁶ Otol rəhatəmat nətəligən tahmen-ahmen əm etəmat rafin, nikitəmat təsəhtən məmə itəmat neen ilis, məto nikitəmat otagien əm nakotan kələh əm itəmat netəm u ləhau. Nikitəmat təsəhtən məmə nakotenatig wir.

¹⁷ Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat, əsotalpınən rəhan nolən. Onəkotəkəike motalkut məmə nəkotol nolən itəm netəmim rafin okotəplan məmə tətuatip. ¹⁸ Otol natimnat rafin itəm nəkotitun nolən məmə itəmat nəkotatig e nəməlinuən itəmat netəmim rafin. ¹⁹ Piak min ne winik min. Sotalpınən nitai təfagə rəha suah kit, məto otapəs əm məmə Uhgın otəpanələhəu nalpınən ne neməha kəm in, məto-inu e Naoa Rəha Uhgın, İərəmərə tatən məmə, “In rəhak pisin əm wək o nalpınən nitai təfagə. Io ekol nəhlan.” ²⁰ Məto itəmat nəkotol əm məmə Naoa Rəha Uhgın tatən mihin məmə,

“Okəmə rəham tikimır nəumis tatus,

os-ipən nagwənən kəm in;

okəmə in tatoaoa,

os-ipən nat kit kəm in tənım.

Nian natol natimnat min u,

in otaulis pik lan.”

²¹ Sotegəhan-inən məmə nolən tərət otətoarus itəmat mİLƏS-İəhau itəmat, məto otol məmə rəhatəmat nolən təwir otİlƏS-İəhau nolən tərət.

13

Nərəmərəən rəha kapman

¹ Pəs kitat rafin okotəkəike katig ahgin kapman, məto-inu nepətən o nərəmərəən rafin tətisi-pən e Uhgın, kən kapman rafin itəm kotatig, Uhgın pisin əm tatİlƏS-İpər. ² Kən tol nəhlan, okəmə suah kit tatəht nəwia kapman, in tatəht nəwia nat itəm Uhgın təmələhəu, kən netəmim itəm koatol nəhlan, koatiuw-pa nalpınən olat. ³ Tol nəhlan məto-inu kapman itəm Uhgın təmələhəu təsolən netəmim itəm koatol nolən wir kotəgin, məto tatol əm o netəm koatol nolən rat. Okəmə nəsolteikeən məmə nəkotəgin netəm-iasol min rəha kapman, nəkotəkəike motol nolən wir min, kən ilat okotİlƏS-İpər itəmat ron. ⁴ Sotaluinən məmə ilat iolwək min rəha Uhgın

12:13: Hip 13:2 **12:14:** Mat 5:44; 1 Kor 4:12 **12:16:** Prov 3:7 **12:17:** 1 Tes 5:15 **12:19:** Dut 32:35; Mat 5:39 **12:20:** Prov 25:21-22; Mat 5:44 **13:1:** Prov 8:15; Taet 3:1 **13:3:** 1 Pita 2:13-14

itəm wək rəhalat məmə ilat okotol təwir kəm itəmat. Məto okəmə nəkotol tərət, nəkotəkəike motəgin, məto-inu ilat koatos nəsanənən o nolən nalpınən. Ilat iolwək mın rəha Uhgın itəm otol neməha ne nalpınən rəha Uhgın kəm netəm koatol tərət. ⁵ Tol nəhlan, kitat rafin okotəkəike motatig ahgin kapman o nat kəiu. Kit u məmə kitat okəsotosən nalpınən, kən kit mın u, məto-inu kotitun məmə in nolən ətuatip.

⁶ Kən o nat kitiəh əm, otətou-pən takis kəm kapman, məto-inu netəm-iasol rəha kapman, ilat nolwək rəha Uhgın, kən inu wək rəhalat. ⁷ Otos-ipən kəm netəmim rafin, natimnat itəm tətuatip məmə onəkotos-ipən. Okəmə in takis pisin pisin mın, nəkotəkəike kətou ilat. Okəmə in nisiiəhən, otisiiəh-in ilat. Okəmə etəm tatos nərəməhən, kən otatig ahgin.

Nolkeikeən

⁸ Nəkotəkəike motətou rəhatəmat kaon mın. Məto kaon kitiəh əm təkəike mətatig otəmat, inun kaon rəha nolkeikeən itəmat mın, kən nəkotəkəike motətou nian rafin, namnun tikə, məto-inu etəm tolkeike in kit, in tatol natimnat rafin itəm Lou tatən. ⁹ Lou tatən məmə, “Sotakləh-inən pətən,” “Sohamnuən etəmim,” “Sakləhən,” “Nikim təsuwınən e natimnat rəha suah kit,” kən lou neen mın əh-ikin. Məto nəghatən kitiəh əm in nəukətilat rafin, in tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə natolkeike atip ik.” ¹⁰ Okəmə suah kit tolkeike in kit, okol təsolən nərətən kəm in. Kən tol nəhlan, etəmim itəm tatolkeike netəmim, in tatol nıpəti Lou rafin koatuwa motol nıpahrienən.

Nolən ətuatip o nian rəha namnun nian

¹¹ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəkotitun wir nian koatig lan u-roiu. Nian tinatuwa məmə nəkotəkəike motaiir məsotapılən, məto-inu nosmegəhən rəhatat tinatuwa iuəhkır, maprəkis-in nian kitat kınotahatətə. ¹² Napınəpən otəsuwəhən tikə, kən nəhag-əhagən otəsuwəhən tuwa. Kən tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha napınəpən, kən motaskəlım nolən wir mın rəha nəhag-əhagən tahmen-pən e mopaël kit itəm tətaskəlım wir rəhan naip rəha nəluaginən. ¹³ Pəs kitat kotol nolən wir mın, tahmen e netəmim itəm kotaliwək e nəhag-əhagən kən netəmim koatəplan. Okəsotolən lafet rat mın, məsotapisən, məsotit əpnəpın itəmat mın, kən məsotolən nolən alməl mın, məsotərgəhəuən, məsotetətən kitat mın. ¹⁴ Məto otegəhan-in məmə lərəməhə İesu Kristo otərəməhə e nəmegəhən rəhatəmat, kən otapəs nətəlig-inən suatip mın o nolən təfagə rat mın itəm nətəligən rat rəhatəmat tolkeike.

13:7: Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40; Jem 2:8 **13:9:** Eks 20:13-15,17; Dut 5:17-19,21 **13:10:** 1 Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7 **13:12:** 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11

14

Nəghatən rəha netəm mīn u itəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən

¹ Nikitəmat tətəgien əm məmə nakotos iəfak mīn neen kotuwa motəplan itəmat, nat əpnapīn rəhalat nahatətəən təsəskasikən, kən motəruru okəmə niki Uhgīn təsəgienən o kəp, o nolən mīn neen itəm netəmim neen koatən-iəhau. Nakotos ilat kotuwa, məto esolkeikeən məmə nakotərgəhəu o nətəligən mīn rəhalat. ² Etəmim kit, e rəhan nahatətəən, təwir əm məmə in otun nagwənən rafin. Məto etəmim kit mīn, rəhan nahatətəən təsəskasikən, kən nīkin təht məmə in titun nunən nagwənən e nasumən əm, mapəs nunən mit. ³ Etəmim u itəm titun nunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otəplan rat etəmim itəm təsunən natimnat rafin. Kən etəmim itəm təsunən natimnat rafin, təsəwirən məmə in otən kəm etəmim itəm tatun natimnat rafin məmə, in tatol nolən rat, məto-inu Uhgīn nīkin tagien əm ron. ⁴ Təsəwirən məmə ik natən məmə iolwək rəha suah kit mīn təmol nolən tərat. Rəhan atip əm iərəməərə otən məmə təmol təwir o tərat.* Kən in otol təwir məto-inu Iərəməərə titun nos-ipənən nəsanənən kəm in o nolən nat wir mīn.

⁵ Suah kit in tən məmə nian kitiah əm in rəha Uhgīn taprəkis-in nian rafin, məto suah kit mīn tən məmə nian rafin kotahmen-ahmen əm. Məto etəmim otəkəike mətul əskasik o rəhan nətəligən e nat u. ⁶ Etəmim kit itəm tatən məmə nian kitiah əm in rəha Uhgīn, in tatol o niləs-ipərən Iərəməərə. Kən etəm tatun mit, tatun o niləs-ipərən Iərəməərə, məto-inu tatən kəm Uhgīn məmə nīkin tagien o nigīn nagwənən. Kən etəm tapəs əm nunən mit, in mīn tapəs nunən o niləs-ipərən Iərəməərə, kən in mīn tatən kəm Uhgīn məmə nīkin tagien o nigīn nagwənən. ⁷ Suah kit təsərəməərə-atipən e nəmegəhən rəhan, nat əpnapīn in tatəmegəh, o in təmimis. ⁸ Okəmə kitat koatəmegəh, koatəmegəh o niləs-ipərən Iərəməərə, kən okəmə kotimis, kəmotimis o niləs-ipərən Iərəməərə. Kən tol nəhlan, okəmə koatəmegəh o kəmotimis, kitat rəha Iərəməərə. ⁹ Kristo təmimis matig məmegəh mīn, məmə in Iərəməərə rəha netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis rəkis.

¹⁰ Kən təsəwirən məmə nakən nīkali iəfak kit mīn məmə təmol nolən tərat e natimnat mīn əh. Kən təsəwirən məmə nakehm-əhau piam, məto-inu kitat rafin okotətul aupən e niganəmti Uhgīn məmə in otakil kitat. ¹¹ Tahmen e Iərəməərə tatən e Naoa Rəha Uhgīn məmə,

14:1: Rom 15:7 **14:2:** Jen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16 * **14:4:** Ves 4 u, in eksampol kit. "Iolwək" tatəpsen-pən kitat iəfak mīn, kən "iərəməərə" tatəpsen-pən Uhgīn. Nipəti nəghatən məmə Uhgīn otakil kitat, məto təsəwirən məmə kitat okotakil kitat mīn. **14:4:** Mat 7:1; Jem 4:11-12 **14:5:** Kal 4:10-11
14:8: Kal 2:20 **14:10:** 2 Kor 5:10

“Inu nīpahrienən, tahmen məmə in nīpahrienən məmə iatəmegəh,

netəmim rafin okotisin nulilat kəm io,

kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlilat məmə io, io Uhgīn.”

¹² Kən tol nəhlan, kitat rafin kitiəh kitiəh okotətul e nīganəmti Uhgīn o nən-iarəpən natimnat itəm kəmotol.

¹³ Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən nīkali suah kit məmə rəhan nolən in təfagə rat kit. Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm otol piətət kit təme e rəhan nəmegəhən.

¹⁴ Io emuwa kitiəh itimlau Iərəməərə Iesu, kən o nat u, io ekītun wīr məmə nagwənən rafin kotəwīr o nunən, kəsotolən suah kit tamkīmīk e nīganəmti Uhgīn. Məto okəmā suah kit nīkin təht məmə nat kit tamkīmīk e nīganəmti Uhgīn, nat əh tamkīmīk atip əm ron.

¹⁵ Okəmā piam kit tatəto tərət pik o nat kit itəm nəmun, kən nəsalīwəkən e suatip rəha nolkeikeən. Əsolən məmə nat nakatun tatərəkīn piam kit itəm Kristo təmimis ron.

¹⁶ Əsegəhan-inən məmə nat kit itəm ik nakən məmə in təwīr, okəghat-in məmə in nat tərət.

¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nərəmərəən rəha Uhgīn sənəmā nat rəha nagwənən ne nənimən, məto in nat kit rəha nətuatipən e nīganəmti Uhgīn, ne nəməlinuən, ne nagiənən e Narmīn Rəhan, ¹⁸ məto-inu suah kit itəm tatol wək kəm Kristo e nolən əh, in tatol nīki Uhgīn tətəgiən, kən netəmim koatehm in məmə in etəm təwīr, kən nīkīlat tagiən əm ron.

¹⁹ Kən tol nəhlan, pəs kitat kotalkut pik o nolən nat itəm tatuwīn o nəməlinuən, kən tatiləs-ipər nətəligən rəhatat rafin.

²⁰ Əsərəkīnən wək rəha Uhgīn o nagwənən əm. Nagwənən rafin kotəwīr, məsotamkīmīkən e nīganəmti Uhgīn. Məto suah kit tatol təfagə rat nian in tatun nat kit itəm tol pian tatəme lan e rəhan nəmegəhən.

²¹ Kən tol nəhlan, təwīr məmə nəsotunən mīt, o nənimən wain, o nolən nat kit mīn itəm otol piatəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

²² Kən okəmā itəmat nakotos nətəligən kit o natimnat mīn u, otaskəlīm anion əm itəmat Uhgīn. Suah kit tətətig e nəwīrən pahrien nian in tatol əm natimnat itəm in titun məmə tətətip məmə in otol.

²³ Məto etəmim itəm rəhan nətəligən tatol kəiu o nat itəm tatun, məmə in tətətip o nunən o kəp, təwīr məmə in təsunən. Məto okəmā in tatun, Uhgīn otən nolən rəhan in təfagə rat, məto-inu in tatun, məto nīkin təsəhtən məmə in nat ətuatip, rəhan nolən təsətulən e nahatətəən. Kən okəmā suah kit tatol nat kit itəm nīkin təht məmə in tərət, in tatol təfagə rat.

15

Nilas-ipərən nətəligən rəha iəfak pisin pisin min

¹ Kitat neen, nahatətəən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun məmə nat əlkələh min əh, ilat nat əpnəpin əm. Məto okol kitat kəsotəkəikeən o nolən natimnat min əh məmə nikitat tətəgien lan. Nikitat təkəike məht piətət min ne winitat min itəm rəhalat nətəligən kəiu e natimnat min əh. ² Kitat okotəkəike motol nolən itəm otol niki netəm pisin tagien lan, məmə otasitu elat, mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik. ³ Pəs kotal nəhlan məto-inu Kristo min, in təməsolan nolən kit məmə in atip nikin otəgien lan. Məto in təmol natimnat rafin aɡin itəm Uhgın nikin tolkeike, kən o natimnat min u, netəmim kəmotən rat in ron. Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nən ratən min itəm netəm pisin pisin min koatol lam, koatuwa ron io.” ⁴ Natimnat min əh itəm kəməte əupən e Naoa Rəha Uhgın, kəməte min məmə otəgətun kitat, məmə okotələhəupən əskasik nətəligən rəhatat e Uhgın. Kən kitat kotitun nolən əh məto-inu koatətul əskasik e nian iəkis min, kən Naoa Rəha Uhgın tatiləs-ipər nətəligən rəhatat.

⁵ Uhgın pisin əm tətəsitə etat məmə koatətul əskasik e nian iəkis min, kən in pisin əm tatiləs-ipər nətəligən rəhatat. Kən roiu, iatətapəh ron məmə in otasitu etəmat e nətəligən rəhatəmat məmə otuwa mol kitiəh əm, tahmen əm e nolən rəha Kristo Iesu. ⁶ Kən iəkətapəh nəhlan otəmat rafin itəm noatos nətəligən kitiəh əm, məmə nəwiətət titun nuwamən mahmen e nəwia suah kitiəh əm o niləs-ipərən nərgi Uhgın, itəm in Uhgın ne Tata rəha Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo.

⁷ Otos iəfak min neen e nikin aɡien məmə okotuwa motəplan itəmat, tahmen əm məmə Kristo təmos itəmat e nikin aɡien. Otol nəhlan məmə netəmim okotənwiwi Uhgın lan. ⁸ Sotaluinən nat u məmə, Kristo təmuwa iolwək rəha netəm Isrel məmə otəgətun məmə Uhgın tatol rəhan nəghatən, nəghatən inu məmə nəniəkisən min rəhan kəm tıpi netəm Isrel əupən, ilat kəmotuwa nıpahrienən. ⁹ Kən təmuwa məmə Iaihlə min okotənwiwi Uhgın o rəhan nasəkıtunən, tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Tol nəhlan, oekiləs-ipər nərgəm e niki Iaihlə min, oekan napuən min mənwiwi nərgəm.”

¹⁰ Kən tatən min məmə,

“Otagien, Iaihlə min, itəmat rəhan min netəmim.”

¹¹ Kən tatən min məmə,

“Itəmat Iaihlə min otənwiwi Iərəmərə,

kən itəmat rafin noanol min rəha nətueintən otənwiwi in.”

¹² Kæn Aesea tatæn min mämә,
 “Noanol rәha Jese aupән otәр min*
 kæn Uhgин otilәs-ipәр in mämә otәрәmәрә e noanol min rәha
 nitән min rafin.

Kæn Iaihlua min okotәlәhәu-pән әskasik nәtәligән rәhalat lan.”

¹³ Uhgин tәmasitu o kitat mämә okotәlәhәu-pән әskasik
 rәhatat nәtәligән lan. Pәs in otol mämә nikitәmat otәр mәrioah
 e nagienән ne nәmәlinuән nian nakoatahatәtә lan mämә,
 e nәsanәнән rәha Narmin Rәha Uhgин, onakoatәlәhәu-pән
 әskasik pik tәhmin rәhatәmat nәtәligән e Uhgин.

Pol in aposol rәha Iaihlua min

¹⁴ Piak min ne winik min. Ekitun wir mämә nәmegәhән
 rәhatәmat tәmәр mәrioah e nәwirән, kæn nәmotos nitunән
 rafin, kæn nәkotahmen o nәgәtunән itәmat min. ¹⁵ Mәto e naoa
 u rәhak, emәsәhluaig-inән nat kit, emән-iarәp e nikik rafin
 natimnat min u kәm itәmat, kæn molkeike mämә nikitәmat
 otәkәike matәht nәghatән min әh. Tәtuatip әm mämә iatәghat
 nәhlan, mәto-inu Uhgин tәmasitu lak e rәhan әm nәwirән
¹⁶ mämә io ekuwa iolwәk rәha Kristo Iesu o nән-iarәpән nam-
 nusән tәwir kәm Iaihlua min. Io ekahmen e pris kit itәм iatән-
 iarәp namnusән tәwir rәha Uhgин mämә, Iaihlua min itәм
 koatahatәtә e Kristo, okotuwa presen wir min itәм Narmin
 Rәha Uhgин tәmәlәhәu kalin mämә rәha Uhgин, kæn Uhgин nikin
 tagien o nosән.

¹⁷ Kæn e wәk rafin itәм iatol o Uhgин, iatәghat ausit mәto-inu
 in Kristo Iesu әm itәм tatol wәk. ¹⁸ Ko esәghat ausitән o nat kit
 min, ekәghat ausit әm o natimnat wir itәм Kristo tәmol nian
 emol rәhan wәk o nilәsән Iaihlua min kotuwa motol nәwia
 Uhgин. Kristo tәmol wәk e rәhak nәghatән, ne rәhak nolән
 min, ¹⁹ kæn tәmol wәk e nәsanәнән rәha nәmtәtin min ne nat
 pispis min, kæn tәmol ilat rafin e nәsanәнән rәha Narmin Rәha
 Uhgин. Kæn tol nәhlan, emән-iarәp rafin namnusән tәwir rәha
 Kristo, tәmәtuoun Jerusalem muwin mәtoarus-pән kantri u
 Ilirikam. ²⁰ Nian rafin e nәtuounән rәhak wәk mәtoarus-
 pa u-roiu, ematolkeike mämә ekuwin mән-iarәp namnusән
 tәwir e ikin min neen itәм kәsәto-agin-әhән nәrgi Kristo ikin.
 Esolkeikeән mämә ekol wәk e ikin kit itәм suah kit tinuwin
 rәkis ikin mән-iarәp namnusән tәwir. ²¹ Mәto tahmen әm e
 Naoa Rәha Uhgин itәм tatәghat-in Kristo mämә,
 “Netәmim itәм kәsән-iarәpән namnusән tәwir kәm ilat,
 ilat okotәplan in,
 kæn netәmim itәм kәsotәtoән әh namnusән tәwir, ilat
 okotitun.”

* **15:12:** Jese in tata rәha Kig Tefit **15:12:** Aes 11:10; Nol Әpән 5:5 **15:16:**
 Rom 1:5; 11:13 **15:20:** 2 Kor 10:15-16 **15:21:** Aes 52:15

²² Nian tepət, wək u rəhak o nuwinən ik pisin pisin min tətahsig-in io o nimmən məplan itəmat.

Nətəligən rəha Pol o nuwinən Rom

²³ Məto roiu, rəhak wək ikin-u tinol namnun, kən e nup tepət rəkis, iakolkeike pik məmə ekimnə məplan itəmat, ²⁴ kən tol nəhlan, nikik tatəht məmə ekimnə məplan itəmat nian ekuwin əpəh kantri u Spen. Kən nian ekimnə kotauilim o nian əkuəkir əm, kən iakolkeike məmə nakotasitu lak e rəhak naliwəkən. ²⁵ Məto roiu, iatuwin Jerusalem o nasituən e iəfak min əh-ikin, ²⁶ məto-inu iəfak min əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nikilat təmagien o nos-ipamən rəhalat məni məmə ekasitu e ian-rat min e niməfak əpəh Jerusalem. ²⁷ Nikilat təmagien əm o nolən, kən in tahmen e iehl kit itəm noanol rəha Isrel kəmotol kəm ilat. Tol nəhlan məto-inu okəmə Iaihlua min kəmos nəwirən rəha Uhgın e suatip rəha netəm Isrel, kən Iaihlua min okotəkəike motasitu e netəm Isrel e rəhalat məni. ²⁸ Oekos məni itəm ilat kəmos-ipa, muwin mos-ipən kəm iəfak min əpəh Jerusalem. Kən nian emol namnun wək u, kən ekiet Jerusalem muwin əpəh kantri u Spen, kən e rəhak naliwəkən oekimnə məplan itəmat. ²⁹ Nian ekuwa mitəlau imatəmat ikin, ekitun məmə iatos natimnat wir tepət e Kristo məmə ekos-ipinə kəm itəmat, kən itəmat onəkotəto təwir lan.

³⁰ Piak min ne winik min, məto-inu kitat koatahatətə e Iəramərə rəhatat Iesu Kristo, kən Narmın Rəha Uhgın tatol məmə kitat koatolkeike kitat min, ekətapəh əskasik otəmat məmə nəkoatəfak ron io kəm Uhgın, kən e nolən əh, nakotasitu lak e nəluaginən rəhak. ³¹ Otəfak məmə Uhgın otasitu lak mahtosig-in netəm Jutia itəm kəsotənən niphrienən e nannusən təwir məmə, okəsotərəkinən io. Kən otəfak min məmə nian ekuwin miet-pən Jerusalem, netəm min u koatahatətə e Kristo, nikilat otagien o rəhak wək. ³² Kən e nolən əh, okəmə Uhgın tolkeike mihin, ekimnə məplan itəmat e nagienən, kən kitat rafin agin-əh, nikitat otagien. ³³ Pəs Uhgın itəm in nəukəti nəməlinuən tətətig itəmat min. Əwəh.

16

Pol tətəuatipin in min neen

¹ Io iatən-ipinə kəm itəmat məmə winitat u Fipi, itəm tatos wək rəha dikon e niməfak əpəh Kegkria, in pətan wir kit. ² Iakətapəh otəmat məmə nian in otimnə, onəkotagien əm ron e nərgi Iəramərə rəhatat, e nolən itəm in tətəuatip məmə netəmim rəha Uhgın okotol mihin. Okəmə rəhan nat kit

tikə, təwir məmə nakotasitu lan, məto-inu in təmasitu lak ne netəmim tepət.

³ Otən təwir kəm Prisila ne Akwila, itəm itiməhal emətəhalol wək kitiah rəha Kristo Iesu. ⁴ Iuəhkir kiamis o nasituən lak. Sənəmə io pisin əm, məto io ne Iaihlua min rafin u koatəfak, itimat ekotənwiwi Uhgın olau.

⁵ Kən otən təwir kəm niməfak itəm kəmotuəfimin e rəhalau nimə.

Otən təwir kəm io kit u Epaenetas, u itəm təmaupən mahatətə e Kristo e profens əpəh Esia.

⁶ Otən təwir kəm Meri itəm təmatol pik wək otəmat.

⁷ Otən təwir kəm Antronikas ne Junias, natimak mil itəm itiməhal min ilau eməhaluwın e kalapus. Aposol min koatisiai-in pik ilau, kən ilau kəmuauupən-in io muahatətə e Kristo.

⁸ Otən təwir kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e nolkeikeən rəha Iərəməərə.

⁹ Otən təwir kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək kitiah e Kristo, kən otən təwir kəm io kit u Stakis.

¹⁰ Otən təwir kəm Apeles itəm təmətul əskasik e Kristo e nian iəkis min.

Otən təwir kəm Aristopolas ne noanol min rəhan, ne rəhan iolwək min.

¹¹ Otən təwir kəm Herotian, rəhak ətuatip.

Otən təwir kəm Nasisas ne rəhan min, ne rəhan iolwək min itəm koatəfak kəm Iərəməərə.

¹² Otən təwir kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil itəm kətioal pik wək rəha Iərəməərə.

Otən təwir kəm io kit u Persis, pətan kit min itəm tatol pik wək rəha Iərəməərə.

¹³ Otən təwir kəm Rufas, iəfak wir kit rəha Iərəməərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwir kəm io tahmen e rəhak ətuatip mama.

¹⁴ Otən təwir kəm Asigkritas, ne Filegon, ne Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatat min itəm ilat min koatatig.

¹⁵ Otən təwir kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas ne winin, ne Olimpas, ne iəfak min rafin itəm ilat min kotatig.

¹⁶ Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiah əm e Kristo. Niməfak rafin rəha Kristo koatən təwir kəm itəmat.

¹⁷ Piak min ne winik min. Iakətapəh əskasik otəmat məmə nakoatəto wir itəmat o netəm koatol məmə nakotəhap itəmat min, kən koatəgətun natimnat itəm koatol netəmim koatakia e nahatətəən rəhalat, kən nəgətunən əh tol pisin agin e nəgətunən itəm nəmotos rəkis. Otətul isəu olat, ¹⁸ məto-inu netəm kotal nəhlan, ilat kəsotolən wək rəha Iərəməərə Kristo,

məto koatol wək əm o nat nɪpətɪlat tolkeike. Ilat koatən wɪr nəghatən, kən nəghatən rəhalat tətəhen, kən ilat koateiuə, kən matərəkɪn nətəlɪgən rəha netəmim tepət itəm kotəruru nat. ¹⁹ Netəmim kɪnotəto rəkis namnusən məmə itəmat nəkoatol nəwia Kristo. Tol nəhlan, nɪkɪk tagien pɪk otəmat. Məto iakolkeike pɪk məmə nakotenatɪg e nolən ətuatɪp mɪn, kən məmə nəsotuwinən e nolən rat mɪn. ²⁰ Uhgɪn itəm nəukətɪ nəməlinuən, otəsuwəhən in teguətəin Setan, kən in otatɪg əm ləhau e nelkɪtəmat. Pəs nəwɪrən rəha Iərəmərə Iesu tətətɪg itəmat mɪn.

²¹ Timoti itəm itɪmlau mɪn etioal wək kɪtɪəh, tatən təwɪr kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne Sosipata u natimak mɪn, kəhalən mɪn təwɪr kəm itəmat.

²² Io Tesias, itəm emətə nəghatən rəha Pol e naoa u, io iatən təwɪr kəm itəmat u kɪtat kɪtɪəh e Iərəmərə.

²³⁻²⁴ Kaeas tatən təwɪr kəm itəmat. Io Pol, ekətətɪg e rəhan nɪmə, kən netəm rəha nɪməfak kotuəfɪmɪn iman ikɪn.

Erastas u etəm tatərəmərə e məni rəha taon əh, ne piatat Kuartas, ilau mɪn katuən təwɪr kəm itəmat.

²⁵ Pəs kotənwiwi Uhgɪn. In tɪtun nolən məmə itəmat nəkoatətul əskasɪk e nahatətəən rəhatəmat. In otol nəhlan e namnusən təwɪr rəha Iesu Kristo itəm iatən-iarəp. Nəghatən u təməhluaɪg nuwəh rəkis, ²⁶ məto roiu, təmol əp in. Kən in Uhgɪn u itəm tatəmegəh nian rafɪn, kən in təmən məmə ekotən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm ien mɪn aupən kəmotətə e naoa mɪn rəhalat, kən netəmim okotɪtun. Ekotən-iarəp məmə noanol mɪn rafɪn e nətueintən, pəs ilat okotahatətə e Uhgɪn, kən tol nəhlan moatol əm nəwɪan. ²⁷ Uhgɪn pɪsɪn əm in Uhgɪn, kən in pɪsɪn əm in tenatɪg. !Pəs kotənwiwi Uhgɪn nian rafɪn namnun tɪkə, o nat itəm Iesu Kristo təmol! Əwəh.

16:18: Fil 3:19; 2 Pita 2:3

16:19: Rom 1:8; 1 Kor 14:20

16:20: Jen 3:15

16:21: Wək 16:1-2; 19:22; 20:4

16:23-24: Wək 19:22; 1 Kor 1:14

16:25:

Rom 1:5; Efes 1:9; 3:5,9; Kol 1:26

1 Korin

Naoa itəm Pol təmaupən mäte tuwin kəm iəfak min ikin Korin Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Korin

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm niməfak rəha Korin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Korin in taon asol kit. Ikin əh, netəmim tepət kotos rəhalat kago o nol-salim-inən, kən netəmim tepət kotuwa məmə okotos-nəmtin. Netəmim neen kotuwa e nego, neen kotaliwək əm. In taon kit təwir pik e profens rəha Akaea, itəm tətətig e nəptən asol u Kris. Məto taon u, narmi nat min kəmotər lan, kən nolən rat min tepət e taon əh. Niməfak rəha Korin, Iaihluə min kotepət lan. Pol təmətuoun niməfak u e nian rəha naliwəkən itəm taotol kəju lan. Məto roiu əh, nəratən asol min neen tinatig e niməfak. Netəmim neen koatol nolən rat min, kən neen koatos nətəligən min itəm kəsotətuatipən. Kəmotətapəh o Pol o natimnat min neen itəm ilat kəsotitun wirən, kən in təmäte naoa u tətəu-pən ətuatip əm rəhalat nətəligən. Kən təmäte naoa u məmə otəg-ətuatip-in nolən rat min itəm ilat neen kəmoatol.

?Təmäte naoa u o naka? Niməfak rəha Korin in tətətig e taon kit itəm nolən rat min rafin təmərīoah wir lan. Nolən rat min neen kəmotuwa imə e niməfak. Pol təmäte naoa u məmə otən-iarəp nolən rat min itəm tətətig e niməfak, ne nəratən pişin min neen min. In təmən kəm ilat məmə okotahro min nulan motəkəike kitəlig-pa min o Uhgın, kən nolən naka u tətəuatip itəm etəmim otol okəmə in etəmim rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, itəm Uhgın təmaun-in kən miəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo Iesu, iatəte naoa u itimlau piətət Sostenes.

² Naoa u tatimnə kəm itəmat niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, itəmat itəm Uhgın təmələhəu kalin məmə rəhan min e Kristo Iesu, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan min, itəmat min netəm e ikin min rafin itəm koatəfak kəm Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo itəm in Iərəməərə rəhatat rafin. ³ Pəs Uhgın Tata rəhatat ne Iərəməərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın e nəfakən

⁴ Nian rafin iatən kəm Uhgın məmə nīkik tagien otəmat məto-inu təmawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat e Kristo Iesu.

⁵ Təmawte-in rəhan nəwirən u tepət kəm itəmat e nolən min rafin, e nasituən o nən-iarəpən ne nitunən nəghatən rəhan.

⁶ Təmöl nəhlan məto-inu, nəmotəplan məmə namnusən e Kristo in nīpahrienən. ⁷ Tol nəhlan, nian nəkoatətul matip moatəsaḡin nuwamən rəha İərəmərə rəhatat İesu Kristo, Uḡin tatos-ipinə kəm itəmat rəhan nəsanənən e Narmin o nolən wək rəhan, nəsanənən rafin min əh itəm kotətuatip o nəmegəhən rəhatəmat. ⁸ Kən in otol itəmat nəkoatətul əskasik mətoarus-pən namnun nian məmə okəsehm-pənən nolən rat kit etəmat e Nian rəha İərəmərə rəhatat İesu Kristo, itəm tatuwa min lan. ⁹ Kən Uḡin otol nat u kəm itəmat məto-inu nian rafin in tatol rəhan nəghatən. In Uḡin itəm təmaun-in itəmat nakotuwa kitiaḡ itəmat Nətin İesu Kristo u İərəmərə rəhatat.

Netəmim rəha niməfak kəmotəhap ilat min

¹⁰ İatətapəḡ əskasik otəmat, piak min ne winik min, e nərgi İərəmərə İesu Kristo, məmə itəmat rafin nakotətəlig-in itəmat min, məsotolən məmə nətəligən kit otuwa məhap itəmat, kən məto nakotuwa pahrien kol kitiaḡ e nətəligən ne nikin kitiaḡ. ¹¹ Piak min ne winik min, iatən nəhlan məto-inu netəmim neen rəha Kloe* kəmotən-iarəp kəm io məmə itəmat nakoatərgəhəu. ¹² Nipəti nəghatən itəm iatən tol nulan, itəmat neen kotəmə, "İtəmat ekoatuarisig-in Pol," neen kotəmə, "İtəmat ekoatuarisig-in Apolos," neen kotəmə, "İtəmat ekoatuarisig-in Pita," neen min kotən məmə, "İtəmat ekoatuarisig-in Kristo." ¹³ ? Nikitəmat təht məmə nəkotitun nəhap-əhapən nulan Kristo? ? Nikitəmat təht məmə io Pol eməkul e nig kəməluau otəmat? ? O kəmöl bəptais etəmat neen e nərgi Pol?

¹⁴ İo iakən tagkiu kəm Uḡin məmə io eməsolən bəptais etəmat kit, məto emol bəptais əm e Krispas ne Kaeas. ¹⁵ Nīkik tagien nəhlan məto-inu suah kit okol təsənən məmə kəmöl bəptais lan e nərgək. ¹⁶ Ei, emaluin, emol bəptais min e Stefanas ne rəhan min. Uarisig e itəm əh, emaluin okəmə emol bəptais min e suah kit o kəp. ¹⁷ Nipəti nəghatən min u məmə, Kristo təsahl-ipamən io məmə ekol bəptais e netəmim, məto təməhl-ipa io məmə ekən-iarəp əm namnusən təwir. Kən esən-iarəp əmən e nitunən rəha etəmim məto-inu, esolkeikeən məmə nəghatən e nīmisen rəha Kristo e nig kəməluau in otoigoig.

¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, nəghatən e nīmisen rəha Kristo in toigoig malməl o netəm u koatitəp suatip rəha nuwinən e nigəm asol, məto o kitat itəm Uḡin tatosmegəḡ kitat, in nəsanənən əm rəha Uḡin. ¹⁹ Kən Naoa Rəha Uḡin tatən

1:8: 1 Tes 3:13; 5:23 **1:9:** 1 Tes 5:24; 1 Jon 1:3 **1:10:** Fil 2:2 * **1:11:** Kloe in pətan kit itəm rəhan nautə tepət, kən netəmim koatisiai-in. **1:12:** Wək 18:24-28; 1 Kor 3:4 **1:14:** Wək 18:8; Rom 16:23 **1:16:** 1 Kor 16:15 **1:18:** Rom 1:16

məmə,

“Io ekərəkın agın nenatigən rəha netəm kotenatig,

kən mahtosiğ-in nitunən rəha netəm kotitun pik nat.”

²⁰ ? Netəm kotenatig hiə? ? İəğətun min rəha Lou hiə? ? Netənim itəm kotitun wir suatip rəha nəghatən hiə? Uğın təmol nenatigən rəha nətueintən tinuwa rəkis nalməl əmən. ²¹ Tol nəhlan məto-inu, e nenatigən rəha Uğın, təmol məmə netənim rəha nətueintən okəsotitunən in e nenatigən əm rəhalat. Məto in təmol məmə nəghatən alməl min rəhatimat otosmegəh netənim itəm koatən nıpahrienən lan. ²² Noanol min rəha İsrəl koatətapəh-in nat pıspis min, kən İaihlua min koategəs-in nenatigən məmə okotəplan Uğın, ²³ məto kitat koatən-iarəp əm nımısən rəha Kristo e nig kəməluau, kən nəghatən u in tahmen e kəpiel e suatip itəm tatol noanol min rəha İsrəl koatəme, kən in tahmen e nalmələn kəm İaihlua min. ²⁴ Məto o netəm min un itəm Uğın təmaun-in ilat, noanol min rəha İsrəl neen ne İaihlua min neen ilau kərən, Kristo in nəsanənən rəha Uğın ne nenatigən rəhan. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, nalmələn rəha Uğın in tenatig taprəkis-in nenatigən rafın rəha netənim, kən nəpouən rəhan in təsanən taprəkis-in nəsanənən rafın rəha netənim.

²⁶ Piak min ne winik min, nikitəmat otəkəike məht məmə itəmat netəm ahro nian Uğın təmaun-in itəmat. Itəmat tərət nəsotenatigən e nıganəmti netənim, kən məsotosən nəsanənən, kən sənəmə itəmat nenəti netəm-iasol neen. ²⁷ Məto Uğın tatitəpun nat alməl min e nətueintən məmə okotol aulis netəm kotenatig, kən mıtəpun nat əpou min e nətueintən məmə okotol aulis netəm kotəsanən. ²⁸ In təmitəpun natimnat itəm, e nətəligən rəha netənim, ilat nat əpnarın əm, ne itəm netənim kəsotolkeike pikən, ne natimnat itəm kotikə. Kən təmitəpun natimnat min əh məmə in otol nat keike e nətəligən rəha netənim, kəmotuwa nat əpnarın əm elat. ²⁹ Təmol nəhlan məmə suah kit otəsəghat ausitən e nıganəmti Uğın. ³⁰ Məto-inu e nəwia Uğın, itəmat nəmotuwa kitəh itəmat Kristo İesu. Kən Kristo təmuwa o kitat məmə nenatigən rəha Uğın, inəh e Kristo, Uğın təmol kitat kotətuatip e nıganəmtin, kən mələhəu kalın kitat məmə rəhan min, kən mosmegəh kitat. ³¹ Tol nəhlan, tahmen e Nəoa Rəha Uğın tatən, “Etəm itəm tatəghat ausit, otəghat ausit əm o nat itəm İərəmərə təmol lan.”

2

1 Piak min ne winik min. Nian emimnə otəmat, eməsən-iarəpən nəghatən rəha Uhgín e nəghatən itəm kotenatig ne nolən rəha etəmim itəm titun wir nəghatən. ² Kən nian emətətig kitat min itəmat, nīkik təkaskik məmə esən-iarəp minən nat kit, məto Iesu Kristo əm, ne nīmīsən rəhan e nig kəluau. ³ Emuwa otəmat e nəpouən ne nəginən, kən matəgin mətasiəp-asiəp. ⁴ Kən nian emən-iarəp rəhak nəghatən e namnusən təwir, eməsənən e nenatigən rəha netəmim, ne nəghatən asol min itəm otiuw itəmat, məto nian eməghat, nəmotəplan nəsanənən rəha Uhgín ne wək rəha Narmin Rəha Uhgín. ⁵ Emol nəhlan məmə nahatətəən rəhatəmat otəsətul əmən e nenatigən rəha netəmim, məto in otətul e nəsanənən rəha Uhgín.

*Nenatigən rəha**Narmin Rəha Uhgín*

⁶ Məto in nīpahrienən məmə itimat ekotən-iarəp nəghatən tenatig kəm netəm itəm kinotəkaskik rəkis e nəmegəhən rəhalat, məto sənəmə nenatigən rəha netəm u-roiu, o netəm koatərəməərə u-roiu, itəm ilat okotuwa nat əpnapin min əm. ⁷ Kəp. Itimat ekoatəghat-in nenatigən rəha Uhgín aupən itəm təmatəməhl anion, kən in nenatigən itəm təmatəhluaig, kən Uhgín təmol nalpəkauən aupən aupən agin məmə, nenatigən əh, in otol nəwirən kəm kitat. ⁸ Nətem koatərəməərə e nəptən əh-roiu, ilat kinotəruru nalpəkauən əh rəha Uhgín, məto okəmə ilat kinəmotitun, ko kəsotətu-pərən lərəməərə rəha nəwirən rafin e nig kəməluau. ⁹ Məto Naoa Rəha Uhgín tatən məmə, “Suah kit təsəplanən, suah kit təsətəən, suah kit təsitunən nat naka itəm Uhgín təmol əpen-əpenə lan rəha netəm u kotalkeike in,” ¹⁰ məto Uhgín təmol əp nalpəkauən anion əh rəhan kəm kitat e Narmin. Kən Narmin titun natimnat rafin, kən mitun min natimnat rəha Uhgín itəm etəmim kit okol təsitunən. ¹¹ ?Tol nəhlan, etəmim pah titun nətəligən rəha etəmim kit, məto narmin əm? ?E nolən kitiəh əm, etəmim pah titun nətəligən rəha Uhgín, məto Narmin əm? ¹² Uhgín təməs-ipamən kəm kitat nətəligən rəha netəmim e nətueintən, məto təmos-ipa Narmin itəm tətisi-pən ron. In təmos-ipa kəm kitat məmə kitat okotitun nat naka itəm Uhgín təmos-ipa əpnapin əm kəm kitat. ¹³ Inu nəghatən itəm itimat ioatən, kən nenatigən rəha netəmim təsəgətunən itimat e nəghatən min əh, məto Narmin Rəha Uhgín təməgətun itimat, kən ekotən-iarəp

natimnat pahrien rəha Narmin Rəha Uhgın e nəghatən min itəm təmişipən lan.

¹⁴ Etənim itəm Narmin Rəha Uhgın tikə lan, okol təsosən natimnat itəm tətisi-pən e Narmin Rəha Uhgın məto-inu ilat nat alməl min əm kəm in, kən okol in təsitunən ilat məto-inu Narmin Rəha Uhgın əm titun nasituan e netənim o nitunən natimnat rəha Uhgın. ¹⁵ Kitat itəm koatos Narmin Rəha Uhgın kotəplan motitun natimnat min əh, məto netəm əpnəpin, ko koatəplan məsotitun aɡin-əhən kitat. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“?Pah u titun nətəligən rəha İərəməre məmə in otəgətun in?”

Məto kitat kotitun nətəligən rəha Kristo.

3

Nəhap-əhapən e niməfak

¹ Piak min ne winik min. Nian emətətig kitat min itəmat, okol esəghatən kəm itəmat tahmen e netənim itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat e Narmin Rəha Uhgın, kəp. Eməghat kəm itəmat tahmen məmə itəmat netənim rəha nətueintən əm, kən eməghat kəm itəmat tahmen məmə itəmat nisualkələh əm e nəmegəhən wi rəhatəmat e Kristo. ² Nian emətəgətun itəmat, tahmen məmə emətagwən itəmat e melek əm, eməsos-ipinə nagwənən əskasik kəm itəmat məto-inu itəmat nəsotahmenən o nunən. Kən nıpahrienən, itəmat nəsotahmenən əh o nunən, ³ məto-inu nolən rəhatəmat tahmen əm e rəha netənim rəha nətueintən. Tol nəhlan məto-inu itəmat nakoatetet itəmat min, kən moatərgəhəu, kən tahmen əm məmə itəmat netənim rəha nətueintən əm u. Nəkotahmen e netəm əpnəpin min. ⁴ Nian suah kit otən məmə, “Io rəha Pol,” kən kit min tən məmə, “Io rəha Apolos,” nolən əh tatəgətun məmə itəmat netəm rəha nətueintən əm.

⁵ Otəplan-tu. ?Apolos in pah, kən Pol in pah? Itımlau e kuahmen əm e iolwək itəm emuasitu etəmat o nuwamən o İesu. Itımlau etioal əm wək itəm İərəməre təmos-ipa pisin pisin kəm itımlau məmə ekioal. ⁶ Tahmen məmə io eməfe nıkutin nat, kən Apolos in tətəu e nəhəu, məto Uhgın tatol tatəwiə. ⁷ Tol nəhlan, etənim itəm tatəfe nat, o etəm tətəu e nəhəu, in nat əpnəpin əm, məto Uhgın pisin əm in nat keike itəm tatol natimnat koatəmegəh moatəwiə. ⁸ Etəm tatəfe, ne etəm tətəu, katian əm o nat kitıah əm. Kən Uhgın otətou ilau kitıah kitıah e rəhaləu wək pisin pisin min. ⁹ Itımlau iolwək mil rəha Uhgın, kən itəmat nəkotahmen e nasumən rəha Uhgın, o nimə rəha Uhgın.

¹⁰ E nəwīrən itəm Uhgīn təmawte-in kəm io, emiləkin wīr nelki nimə tahmen e etəm titun wīr niləkinən nimə. Kən suah kit mīn tatiləkin nimə məsīn. Məto ilat rafin okotəkəike moatehm wīr wək rəhalat rəha niləkinən nimə, ¹¹ məto-inu okol suah kit təsiləkinən nelki nimə kit mīn itəm tol pīsīn e inu itəm kiniləkin rəkis. Kən nelki nimə u in Iesu Krīsto. ¹² Okəmə suah kit tiləkin-pər rəhan nimə itəm nelki nimə in Iesu Krīsto, kən in titun niləkinən e iaen u kol tatipit-ipit, o e silfa, o e kəpiel nəmtin tiəkis, o e nig, o e nuwig, o e maniah. ¹³ Kən nian kit netəmim okotəplan wək rəhan, məto-inu e nian Iesu tatuwa mīn, rəhan wək otuwa e nəhag-əhagən. Rəhan wək okələhəu-pən e nigəm, kən nigəm otəgətun məmə rəhan wək təwīr or tərət. ¹⁴ Okəmə nigəm təməsusən rəhan nimə, in otos rəhan nətouən. ¹⁵ Məto okəmə nigəm təmus rəhan nimə, kən rəhan natimnat rafin təmīkə. In əm, Uhgīn otosmegəh, məto tahmen-ahmen əm e suah kit itəm taiu mətagim e nimə itəm nigəm tatus.

¹⁶ ?Nəkotitun o kəp məmə, itəmat un nimə rəha Uhgīn, kən Narmīn Rəha Uhgīn tətətig etəmat? ¹⁷ Okəmə suah kit tərəkīn nimə rəha Uhgīn, kən Uhgīn otərəkīn in, məto-inu nimə rəha Uhgīn, in rəhan pīsīn əm. Kən nimə u rəha Uhgīn, itəmat.

¹⁸ Təsəwīrən məmə suah kit tateiuə-in atip in. Okəmə suah kit nīkin təht məmə in tenatig u-roiu e niganəmti netəmim, in otəkəike muwa ialməl kit e niganəmtilat məmə in otuwa ienatig pahrien. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu nenatigən rəha netəmim rəha nətueintən, in talməl pik e niganəmti Uhgīn. Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Uhgīn tatol noanikulu kit e nəghatən rəha suah kit itəm tatən məmə in tenatig wīr, kən Uhgīn taskəlīm in.” ²⁰ Kən Naoa Rəha Uhgīn tatən mīn məmə, “Iərəməərə titun məmə, nətəligən rəha netəm kotenatig, ilat nat əpnəpīn əm.” ²¹ Kən əsotənən məmə itəmat rəha suah u o rəha suah əh məmə onəkotiləs-ipər atip itəmat ron. Uhgīn tatos-ipən natimnat rafin rəhatəmat məmə otasitu etəmat. ²² Pol, o Apolos, o Pita, o nətueintən, o nəmegəhən, o nīmīsən, o nian roiu, o nian itəm tatuwa, ilat rafin rəhatəmat məmə Uhgīn otol təwīr kəm itəmat lan, ²³ kən itəmat rəha Krīsto, kən Krīsto in rəha Uhgīn.

4

Aposol mīn rəha Krīsto

¹ Tol nəhlan, netəmim okotəkəike motos itimat tahmen e iolwək mīn rəha Krīsto itəm Uhgīn təmələhəu-pən e nelmitimat məmə itimat ekotol əp nalpəkəuən anion rəha

Uhgin. ² Kæn netämim itäm koatehm natimnat ræha etämiasol kit, ilat kotækæike motol ræhalat wæk tæwir mæmæ nian etämiasol tatæplan ræhalat wæk, kæn titun nahatætæn elat. ³ E io, in nat æpnapin æm okæmæ itæmat, o netäm pisin neen kotæniaræp nætæligæn ræhalat e ræhak wæk. Kæn io atip esahmenæn o nakilæn ræhak wæk. ⁴ E ræhak nætæligæn, mæmæ emol æm nat itäm in tæwir, mæto nat u tæsænæn mæmæ io ekætutitip. Iæræmææ æm tætuatip o nakilæn ræhak wæk. ⁵ Tol næhlan, sotautautæn o nakilæn natimnat. Nakoatæshgin e nian Iæræmææ otuwa lan. In otæmki-pæn e næhag-æhagæn natimnat itäm koatæhluaig e napinæpæn, kæn in otol-aræp nat naka tætætig e niki netämim o nolæn min ræhalat. E nian æh Uhgin otænwiwi ilat kitiah kitiah.

⁶ Piak min ne winik min. Emæn-ipinæ næghatæn min æh kæn itæmat etimlau Apolos mæmæ itæmat onækotos nitunæn ikin, kæn okæmæ nakotos nipæti næghatæn min u, "Nækotækæike motol æm næghatæn min itäm kinæte rækis," kæn næsotos-ipæræn netämiasol neen motos-iahau neen. ⁷ ?Tahro? ?Itæmat ilis taprækisin netämim min rafin? ?Itæmat nakoatos natimnat neen itäm Uhgin tæsos-ipinæ kæn itæmat? !Kæp! ?Kæn tahro nakoatæghat ausit o natimnat itäm Uhgin tæmos-ipinæ kæn itæmat tahmen æm mæmæ itæmat æm næmotol natimnat min æh?

⁸ Nikitæmat tæhat mæmæ ninotos rafin rækis natimnat ræha Uhgin. Nikitæmat tæhat mæmæ ninotos rafin rækis nautæ ræha Uhgin. Nolæn ræhatæmat tahmen mæmæ næmotuwa kig min ræha Uhgin, mæto itæmat ekotætig læhau æm. !Mæto kæp, sænæmæ nipahrienæn! !Næman! Okæmæ nipahrienæn mæmæ itæmat næmotuwa kig min ræha Uhgin, nikitæmat otægien pik, kæn okæmæ tol næhlan, itæmat min ekotol kig kitat min itæmat. Mæto tæsolæn mihin. ⁹ Itæmat aposol min, mæto nikik tæht mæmæ Uhgin tæmælæhæu itæmat æpæh læhau agin-æh, ioatætig tahmen e netäm itäm kæmakil rækis mæmæ okotækæike motimis. Nikik tæht næhlan mæto-inu tahmen mæmæ ekoatætul e nigænæmti nagelo min ne netämim rafin mæmæ ilat okotæplan nolæn ræha nimisæn ræhatimat.* ¹⁰ !Netämim tepæt koatæn mæmæ itæmat ialmæl min o nærgi Kristo, mæto nikitæmat tæht mæmæ itæmat nakotenætig wir e Kristo! Mæto sænæmæ nipahrienæn. !Netämim tepæt koatæn mæmæ ræhatimat nepætæn tikæ, mæto nakoatæghat ausit mæmæ ræhatæmat nepætæn iahgin! Mæto sænæmæ nipahrienæn. Netämim tepæt koatisiai-in itæmat, mæto

4:2: Luk 12:42 **4:5:** 1 Kor 3:8 **4:6:** Rom 12:3 **4:7:** Rom 12:6 * **4:9:**

Nian kig kit tæmol win e næluaginæn, minatitælig matit ræhan mopael min ne ræhan tikimær min. Ræhan mopael min kotuarisig-in, kæn tikimær min kotuarisig-in ilat, kæn netämim rafin kotitun mæmæ tikimær min okotimis. Netämim kæmotol lafet kit, kæn netämim rafin koatæplan tikimær min atip koatoh ilat min, o kæn-naka koatol fait ilat nat iarupin min tahmen e laion. Kæn Pol tatæn mæmæ in ne ræhan min netämim kotahmen e tikimær min itäm okotimis, kæn netämim rafin koatæplan.

katən rat itimat.

¹¹ Məto, inu nıpahrienən. Mətoarus-pa roiu, nəumis tatus itimat, kən moatoaoa, kən ekoatuwin e natimnat kəmotəhap-əhap, kən netəmim koatoh itimat, kən rəhatimat nimə tikə. ¹² Itimat atıp əm ioatol pik wək e nelmitimat. Nian okotən rat itimat, məto itimat ekotəfak o nəwirən olat. Nian netəmim koatol nəratən kəm itimat, məto itimat ekotəpnarın əm. ¹³ Nian netəmim koatən rat itimat, məto itimat ekoatəghat wir əm kəm ilat. Mətoarus-pa roiu itimat ekotahmen e nuwitik rəha netəmim rafın, o namkimik rəha nətueintən rafın.

*Ilat okotəkəike kətəu-pən
nolən rəha Pol*

¹⁴ Esətəən nəghatən mın u məmə ekol itəmat nakotaulis, məto məmə otəhgaiir etəmat, məto-inu itəmat nenətik mın itəm ekolkeike itəmat. ¹⁵ Rəhatəmat iəgətun tərət itəm okotəgətun itəmat e Kristo, kən okəm-naka ilat kotahmen əm e rəhatəmat tata kalın ten-taosan, məto rəhatəmat tata ətuatıp kitıəh əm, inu io, məto-inu e Kristo Iesu emuwa rəhatəmat tata ətuatıp nian emən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat aıpən. ¹⁶ Tol nəhlan, ekətapəh əskasik otəmat məmə onəkotətəu-pa rəhak nolən mın. ¹⁷ Məto-inu o nat u, etahl-ıpınə nətik e Kristo u Timoti itəm iakolkeike. In tətaiu əskasik e İərəmərə. In otən mın kəm itəmat suatıp rəha nəmegəhən rəhak e Kristo Iesu itəm tatətəu-pən natimnat itəm iatəgətun e niməfak mın rafın ikin mın rafın.

¹⁸ Itəmat neen koatən məmə esımnə mınən, kən motausit pik o rəhatəmat nərətən. ¹⁹ Məto otəsuwəhən, ekəike mımnə məplan itəmat okəmə İərəmərə tegəhan-in io. Kən ekəsəplan əmən nəghatən mın itəm netəm iausit mın koatən, məto ekəplan nəsanənən rəhalat. ²⁰ Məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın sənəmə in nat kit rəha nəghatən, məto in nat kit rəha nəsanənən. ²¹ ?Kən nakotolkeike naka? ?Ekımnə malis itəmat, o ekımnə e nolkeikeən ne narmin rəha nəmeiən?

5

Pian kit, rəhan nolən tərət agın

¹ Kəmən-iarəp kəm io məmə suah kit u e nikitəmat tətəkləh-in pətan kit, kən təmol e nolən tərət kit itəm taprəkis-in nolən rəha netəm kəsotəfakən, nat əpnarın kəsotəfakən. In tətəkləh-in pətan wi rəha rəhan tata. ² !Kən itəmat nakotausit ron məmə təwir əm! Nəsotətəən tərət, məto onəkotəkəike motətə tərət o nolən əh, kən nəsothl-iarəpən suah əh, məto onəkotəkəike motahl-iarəp itəm təmol nolən rat əh e nikitəmat.

³ Nat əpnapin esatigən kitat min itəmat, məto e narmin etatig kitat min itəmat, kən tahmen əm okəmə kitat koatatig, enən rəkis e nərgi İləməmə İesu məmə naka in tətutip məmə kitat okotol e suah əh. ⁴ Nian nakotuwa kitiah, kən e narmin, etatig kitat min itəmat, kən nian nəsanənən rəha İləməmə rəhatat İesu in əh-ikin kitat min, ⁵ kən otıləs-ipən suah u əh-roiu e nelmi Setan məmə otərəkin nıpətin, məto İləməmə otosmegəh narmin nian in tatuwa min e namnun nian.

⁶ Rəhatəmat nausitən tərət. ? Nəkotitun o kəp məmə, is noan məsin əm tətələpik apiəpiə flao itəm kəmətig? ⁷ Otərəkin rəkis is oas min rəhatəmat məmə itəmat flaoa wi itəm kəmətig u is tikə lan, kən nıpahrienən itəmat nəkotahmen ətuatip e pıret əh. Tol nəhlan məto-inu Kristo itəm in nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən, təmimis rəkis tahmen e sakrifais o nolən rat min rəhatat. ⁸ Tol nəhlan, pəs kotol lafet əh, məto kəsotolən e is oas, itəm tahmen e nolən tərət min itəm netəmim kotolkeike pik nolən kəm netəmim, ne nolən rat min rafin. Məto pəs kotol lafet e Pıret U Is Tikə Lan, tahmen e nolən rafin itəm kotol nıpahrienən motətuatip.

⁹ Eməte rəkis naoa kəm itəmat məmə nəsotan kələhən itəmat netəm koatakləh-in pətan. ¹⁰ Esən-İəhauən məmə nəsotanən itəmat netəm kəsotəfakən, nat əpnapin nolən rəhalat tol minnulan: ilat koatakləh-in pətan, ilat naumis, ilat iakləh min e neiuəən, kən ilat koatəfak kəm narmi nat min. Okəmə nəsotanən itəmat min ilat, kən nəkotəkəike motiet ikin-u e nətueintən. ¹¹ Məto nıpəti naoa itəm eməte kəm itəmat məmə onəsotan kələhən itəmat suah kit itəm tatən məmə in piatəmat kit, məto in tətəkləh-in pətan, o in tətəumis, o in tətəfak kəm narmi nat min, o in tatən rat netəmim, o in tətəpis nian tepət, o in tətəkləh-in e neiuəuəən. Əsotolən nat kit itəmat min ilat, nat əpnapin in nat əkəku əm tahmen e nəkotəgwən kitiah.

¹² Sənəmə in rəhak kit wək məmə ekakil netəm kəsotəfakən. Məto in wək rəhatəmat məmə onəkotakil nolən rəha netəmim əpəh e niməfak itəm koatol təfagə e nolən min u. ¹³ Uhgın otakil netəm İaihlua min, məto Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, "Otahl-iarəp e nikitəmat etəm tatol nolən rat."

6

Nolən rəha niuw-iarəpən itəm

¹ Nian okəmə itəmat kəiu kuəhai ilau min, in tol naulisən məmə otıləs muwın kəm netəm kəsotəfakən məmə okotiüw-iarəp ilau motakil rəhalau nərgəhəuən. Məto nəkotəkəike motıləs motuwın kəm iəfak min. ² ? Nəkotitun o kəp məmə iəfak min, ilat okotakil netəmim e nətueintən? ? Kən okəmə

itəmat onəkotakil netənim e nətueintən, kən tahro nikitəmat təht məmə nəsotahmenən o nakilən rəhatəmat nolən əlkələh min? ³ ? Nəkotitun o kəp məmə, kitat okotakil nagelo min? ! Kən natimnat min rəha nətueintən, ilat kotimətiḡ əm o nakilən! ⁴ ? Kən tol nəhlan, okəmə nakoatərgəhəu o nətəligən min neen, tahro nakoatuwin o netəm ihluə məmə ilat okotakil nərgəhəuən rəhatəmat? Ilat kəsotosən nisaiiən rəha niməfak məto-inu ilat kəsotahmenən məmə okotakil nat asol min neen tahmen e kitat. ⁵ Iatən nəhlan məmə nakotaulis lan. ?Tahro? ? Itəmat kit tikə itəm tenatiḡ məmə in titun nələhəuən nənən min əh? ⁶ ! Məto kəp! Itəmat piak min nakoatuwin o netəm ihluə məmə ilat okotakil rəhatəmat nərgəhəuən min. Kəsi.

⁷ Itəmat nakoatuwin o suah kit məmə otakil rəhatəmat nərgəhəuən. Inu tatəḡətun məmə nəmotəmkakiəh e suatip rəha Uhgīn e nəmegəhən rəhatəmat. ?Tahro? Okəmə suah kit tatol tərət kəm ik, təwir məmə nakaluin əm. Okəmə tateiuə-in ik mətakləh-in ik, aluin min əm. ⁸ Məto kəp. Itəmat piatəmat min əm, məto itəmat atip nəkoatol tərət kəm itəmat min, kən moateiuə-in itəmat min motakləh kəm itəmat min.

⁹ ? Nəkotitun o kəp məmə, netəm koatol nəratən, okol kəsotuwinən e nərəmərəən rəha Uhgīn? Əsotətəlig-inən neiuəiuəən. Inu niphahrienən məmə netəm koatakləh-in pətan, ne netəm koatəfak kəm narmi nat min, ne nəman itəm kinotol marit rəkis koatakləh-in pətan, ne nəman itəm koatit atip ilat min, ¹⁰ ne iakləh min, ne naumis min, ne netəm koatapis e wain, ne netəm koatəghat rat e nərgi netənim, ne netəm koateiuə motakləh kəm netənim, ilat okol kəsotuwinən e nərəmərəən rəha Uhgīn. ¹¹ Kən itəmat neen, nəmoatol nəhlan. Məto, Narmīn Rəha Uhgīn rəhatat təmafəl itəmat, mələhəu kalin itəmat məmə rəhan, mol itəmat nəkotətuatip e nigənəmtin e nərgi İərəmərə İesu Kristo.

Nolən rəha nakləh-inən pətan in təfagə rat

¹² Netənim neen koatən məmə, “Natimnat rafin təwir əm məmə ekol.” Məto, sənəmə ilat rafin kotasitu etəmat. Suah kit tatən min məmə, “Natimnat rafin təwir əm məmə ekol.” Məto, okol esegəhan-inən məmə nat neen okotərəməərə e rəhak nəmegəhən. ¹³ Netənim neen koatən məmə, “Nagwənən in nat təwir rəha nərpitəm, kən nərpitəm in tolkeike nagwənən. Kən tahmen əm, okəmə nipətitat tolkeike pətan, kən nolən əh rəha nitən pətan in təwir əm.” Nat mil əh, nagwənən ne nərpitəm, kuəwir, nat əpnapin məmə Uhgīn otol namnun ilau kərən. Məto Uhgīn təsos-ipamən nipətitat məmə kotitəp nipitan. Uhgīn təmos-ipa nipətitat məmə kotisiai-in İərəmərə lan, kən İərəmərə in tərəmərə e nipətitat. ¹⁴ E rəhan nəsanənən,

Uhgîn tamosmegâh Iarəmərə e nîmîsân, kân in otosmegâh mîn kitat.

¹⁵ ?Nəkotitun o kəp məmə, nîpətîtəmat, ilat rəha Kristo pîsîn əm? ?Kən nîkîtəmat təht məmə ekiləs nîpətîk itəm in kitîah ilau Kristo, kən mol kioal kitîah ilau pətan rəha suatîp? !Kəp! Okol təsolan mihin. ¹⁶ ?Kən nəkotitun o kəp məmə, etəm tətan ilau pətan rəha suatîp, ilau katuea kitîah əm e nîpətin? Məto-inu nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgîn tatən məmə, “Ilau okuea nîpətin kitîah əm.” ¹⁷ Məto etəm itəm tatol kitîah ilau Iarəmərə, tatuwa kitîah ilau mîn e narmîn.

¹⁸ Otagîm rəkis otuwîn isəu o nolən rəha nîtəpən nîpitan. Nolən rat rafin itəm suah kit tatol itəm tol pîsîn e itəm u, in təsərəkînən nîpətin. Məto itəm u tatərəkîn nîpətin. ¹⁹ ? Nəkotitun o kəp məmə, nîpətîtəmat in nîmə kit rəha Uhgîn itəm Narmîn Rəha Uhgîn tətatîg ikîn, kən Uhgîn tamos-ipînə Narmîn kəm itəmat, mətatîg etəmat? Kən itəmat sənəmə rəhatəmat atîp u itəmat. ²⁰ Uhgîn təmətou rəkis itəmat e nətouən itəm nəmtîn tiəkis. Tol nəhlan, otisiai-in Uhgîn e nolən mîn rəha nîpətîtəmat.

7

Nəghatən e marit

¹ Roiu ekən-ipînə nənən e naoa rəhatəmat itəm nəmotəte kəm io. Əwəh, in təwîr məmə etəmim kit təsolan marit. ² Məto netəmim tepət itəm koatîtəp pətan, tol nəhlan, təwîr məmə etəmim otəkəike mos atîp rəhan pətan, kən pətan tatos rəhan iərman. ³ Iərman otəkəike man ilau rəhan pətan okəmə pətan tolkeike, kən pətan otəkəike man ilau rəhan iərman okəmə iərman tolkeike. ⁴ Pətan təsərəmərə atîpən e nîpətin, məto rəhan iərman tatərəmərə lan. Kən tahmen-ahmen əm e iərman, in təsərəmərə atîpən e nîpətin, məto rəhan pətan tatərəmərə lan. ⁵ Təsəwîrən məmə pətan o iərman təgîn o nîpətin okəmə kit tolkeike. Məto okəmə ilau kərən kuegəhan məmə təwîr əm okuəpəs o nəfakən o nian neen, kən təwîr əm. Məto okueike muea mîn kitîah. Okəmə kəsioalən, kən Setan otehm suatîp o nos-ipən-os-ipənən kəm ilau. Iatən nəhlan məto-inu itəmat rafin nəsotəskasikən. ⁶ Nəghatən əh məmə, “okuəpəs o nəfakən o nian neen,” in nətəligən əm rəhak, sənəmə lou kit. ⁷ E rəhak nətəligən, təwîr məmə netəmim rafin okəsotolən marit tahmen lak. Məto Uhgîn tatol suatîp pîsîn pîsîn mîn kəm kitat kitîah kitîah, kən tatol məmə neen koatol marit, kən neen koatan əm. ⁸ Kən iatən kəm netəm kəsotolən marit ne nətahlîmîs mîn məmə, təwîr məmə koatan əm məmə

6:14: Rom 8:11; 1 Kor 15:20; 2 Kor 4:14 **6:15:** Efes 5:30 **6:16:** Mat 19:5

6:17: Jon 17:21-23; Rom 8:9-11 **6:20:** 1 Kor 7:23; 1 Pita 1:18-19

io ne. ⁹ Mæto okəmæ tiäkis olat mämæ okotaliwæk e suatip ætuatip, kæn tæwir mämæ okotækæike motol marit pæs nikilat tæsæht pikæn.

¹⁰ Itæmat itæm næmotol marit, ekæn-ipinæ næghatæn u kæn itæmat, sænæmæ ræhak mæto ræha Iæræmərə mämæ, pætan otəsapəsæn ræhan iærman. ¹¹ Mæto okəmæ in otol, kæn tæwir mämæ otəsætəu-pæn minæn suah kit min, o okəmæ tahro, titælig-pæn min æm o ræhan iærman. Kæn iærman otəsapəsæn ræhan pætan.

¹² Itæmat itæm ræhatæmat næman o nipitan kəsotæfakæn, inu ræhak æm næghatæn, sænæmæ ræha Iæræmərə, mämæ okəmæ itæmat kit, ræhan pætan tæsæfakæn, mæto tolkeike mämæ ilau kætuatig, iærman otəsapəsæn. ¹³ Kæn okəmæ itæmat kit, ræhan iærman tæsæfakæn, mæto tolkeike mämæ ilau kætuatig, pætan otəsapəsæn. ¹⁴ Otol næhlan mæto-inu nian pætan kit tatæfak, kæn Uhgîn tatælæhæu kalin min ræhan iærman mämæ ræha Uhgîn. Kæn nian iærman kit tatæfak, kæn Uhgîn tatælæhæu kalin min ræhan pætan mämæ ræha Uhgîn. Okəmæ tæsolan nulan, kæn ræhatæmat nisualkælæh, ilat ræha nætueintæn æm, mæto tol næhlan, Uhgîn tatælæhæu kalin ilat mämæ ræhan min, mæto-inu tæmælæhæu kalin rækis tata ne mama.

¹⁵ Mæto okəmæ etæm tæsæfakæn tolkeike mämæ otapæs ræhan pætan o iærman itæm tatæfak, egæhan in æm. Etæm tatæfak, iærman o pætan, Uhgîn tæsaskælimæn ilat e marit æh. Mæto, Uhgîn tæmaun-in itat mämæ okotatig mætig e næmælinuæn. ¹⁶ Pætan, kæm-naka Uhgîn otosmegæh ræham iærman e nolæn tæwir ræham. Kæn iærman, kæm-naka Uhgîn otosmegæh ræham pætan e nolæn tæwir ræham.

¹⁷ Mæto in æm u, nian Uhgîn tæmaun-in itæmat, næmotatig e natigæn pisin pisin min itæm Iæræmərə tæmælæhæu, kæn tæwir mämæ nækotatig æm lan. Inu ræhak næghatæn iatælæhæu kæn nimæfak min rafin. ¹⁸ Nian Uhgîn tæmaun-in suah kit, okəmæ kæmæhg-ipæn in, kæn otəsæhluaig-inæn næhg-ipænæn itæm kæmol lan. Kæn nian Uhgîn tæmaun-in suah kit min, okəmæ kəsæhg-ipænæn, kæn tæwir mämæ tæsegæs-inæn mämæ okæhg-ipæn. ¹⁹ In nat ænnapin æm okəmæ kæmæhg-ipæn suah kit o kəsæhg-ipænæn. Nat keike mämæ kitat kotætəu-pæn æm næghatæn min ræha Uhgîn. ²⁰ Nian Uhgîn tæmaun-in itæmat, næmotatig e natigæn pisin pisin min, kæn tæwir mämæ nækotatig æm elat.

²¹ ?Nian Uhgîn tæmaun-in ik, ik slef æm kit? Nikim tæsæht pikæn, mæto okəmæ nækitun nætəu-pænæn suatip itæm kæmikis slef min lan, ætəu-pæn æm. ²² Tol næhlan mæto-inu etæm slef æm nian Iæræmərə tæmaun-in, in etæm ræha Iæræmərə itæm kæmikis rækis, kæn tahmen-ahmen æm, etæm itæm sænæmæ slef kit nian

Iærəmərə tæmaun-in, in slef æm ræha Kristo. ²³ Uhgîn tæmætou rækis itæmat e nætouæn itæm næmtin tiækis. Sotolæn mæmæ itæmat nakotuwa slef min ræha netæmim. ²⁴ Piak min ne winik min, nian Uhgîn tæmaun-in itæmat, næmotatig e natigæn pisin pisin min, kæn tæwir mæmæ nækotatig æm elat itæmat Uhgîn.

²⁵ Inu næghatæn kit ræhatæmat netæm wi itæm næsotolæn marit. Esos ætuatipæn næghatæn kit o Iærəmərə, mæto iakæn æm ræhak nætæligæn. Mæto itæmat nækotitun mæmæ ræhak næghatæn in nipahrienæn, mæto-inu Iærəmərə tæmasækitun io. ²⁶ Mæto-inu o næratæn asol itæm nækotatig lan, ræhak nætæligæn tol min-nulan mæmæ, nækotatig æm nulan nækotatig mihin u-roiu. ²⁷ ? Tahro? ?Næmol marit? Segæs-inæn suatip o napæsæn ræham pætan. ?Tahro? ?Næsolæn marit? Segæs-inæn suatip o nosæn ræham kit pætan. ²⁸ Mæto okæmæ natol marit, næsolæn tæfagæ rat. Kæn okæmæ pætan wi tatol marit, in tæsolæn tæfagæ rat. Mæto netæm kæmotol marit, okotatig e næratæn tepæt e ræhalat natigæn, kæn iakolkeike mæmæ næsotuwînæn e næratæn min æh.

²⁹ Piak min ne winik min, inu nipæti næghatæn ræhak. Natigæn ræha netæmim e nætueintæn in tinækuækir æm. Kæn roiu ne matuwîn, netæm kæmotol marit, okæsolætælig-in pikæn nolæn ræha marit ræhalat. ³⁰ Kæn okæmæ suah kit tætasæk, tæwir mæmæ otaliwæk e næmegæhæn ræhan tahmen mæmæ tæsasækæn. Kæn okæmæ suah kit nikin tagien, in otaliwæk tahmen mæmæ nikin tæsagienæn. Kæn okæmæ suah kit tatos-næmtin nat kit, tæwir mæmæ nikin tæht mæmæ sænæmæ ræhan. ³¹ Kæn tæwir mæmæ netæmim itæm koatol bisnes e nætueintæn, ilat okotætælig-in mæmæ ræhalat bisnes in nat æpnæpin æm, mæto-inu nætueintæn ne næwiræn ræhan otæpanikæ.

³² Iakolkeike mæmæ nikitæmat tæsæht pikæn nat kit ræha nætueintæn u. Tol næhlan, okæmæ suah kit tæsolæn marit, nikin tatæht pik wæk ræha Iærəmərə mæmæ tahro nulan mol Iærəmərə nikin tagien o wæk itæm in tatol. ³³ Mæto etæm tæmol marit, nikin tatæht pik æm natimnat ræha nætueintæn mæmæ otahro nulan mol niki ræhan pætan tagien, ³⁴ kæn ræhan nætæligæn tatuwîn o nat kæiu, ræhan pætan ne wæk ræha Iærəmərə. Kæn pætan itæm tæsolæn marit, o pætan wi, nikin tatæht pik wæk ræha Iærəmərə mæmæ tahro nulan in otætuakæm o Iærəmərə e nipætin ne narmîn. Mæto pætan itæm tæmol marit, in tatætælig-in pik æm natimnat ræha nætueintæn mæmæ otahro nulan mol ræhan iærman nikin tagien.

³⁵ Iatæn-ipinë næghatæn min u o næwiræn atip ræhatæmat, sænæmæ iatæn-iahau itæmat, mæto mæmæ nakotætæu-pæn suatip ræha næmegæhæn itæm tætuatip, kæn nikitæmat tatæht pik wæk ræha Iærəmərə.

³⁶ Mæto okəmæ iærman kit ne pətan wi kit, kinən-iækis məmæ ilau okioal marit, kən iærman təmæ okuəpəs pitən, mæto roiu nikin təht məmæ təsolən nolən ətuatip e pətan əh, kən okəmæ pətan əh tətətig wir əm o nup min neen, kən iærman nikin təht məmæ təike mol-tə marit e pətan əh, kən təwir əm, in titun nolən. In təsolən təfagə rat. Mæto təwir məmæ in otol marit. ³⁷ Kən okəmæ kəiu min nəhlan kioalkeike məmæ okioal marit, mæto iærman nikin tinəht rækis məmæ okuəpəs marit, kən suah kit tikə itəm tatəkəike kəm in məmæ in tapəs marit, mæto iærman əm in tatəramərə e nikin, kən nikin tinəht rækis məmæ otəsolən marit e pətan əh, suah əh, in min tatol nolən ətuatip. ³⁸ Tol nəhlan, iærman itəm tatol marit e pətan wi, in tatol ətuatip, mæto iærman itəm təsolən marit, in tatol təwir maprækis.

³⁹ Pətan otəkəike mətətig ilau rəhan iærman e nian rafin, mæto okəmæ rəhan iærman timis, in titun nolən marit e suah kit min itəm in tolkeike, mæto nat kititəh əm, in təike mol marit e iærman kit itəm tatəfak kəm Iərəmərə. ⁴⁰ Mæto e rəhak nətəligən, okəmæ in tətətig əm nəhlan məsolən marit, kən nikin otəgien taprækis-in okəmæ in tatol marit. Kən nīkik təht məmæ Narmīn Rəha Uhgīn tətətig min lak mos-ipa nəghatən əh kəm io.

8

Nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min

¹ Kən roiu, iakəghat e nagwənən min itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat min. Kitat kotitun məmæ, “kitat rafin koatos nitunən.” “Nitunən” in nat kit itəm suah kit tətəusit ron, mæto nolkeikeən tatiləkin matiləs-ipər etəmim. ² Okəmæ suah kit nikin təht məmæ in titun pik nat, mæto in təsitunən əh natimnat itəm in otəkəike mitun. ³ Mæto etəmim itəm tolkeike Uhgīn, Uhgīn titun in.

⁴ ?Kən tahro e nagwənən min itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat min? Kitat kotitun məmæ narmi nat in nat əpnapin əm kit e nətueintən, kən uhgīn əlkələh min kotikə, mæto Uhgīn kititəh əm. ⁵ Katən məmæ, “uhgīn əlkələh” min ne “iərəmərə əlkələh” min tepət əh-ikin. Inu neiuəən əm. Mæto nīpahrienən netəmim neen koatəfak kəm ilat. Mæto nat əpnapin okəmæ uhgīn əlkələh min əh-ikin, əpəh e neai o əpəh ləhau e nətueintən, ⁶ mæto o kitat, Uhgīn kititəh əm, Tata Uhgīn. Natimnat rafin təmisipən lan, kən təmos-ipa nəmegəhən kəm kitat məmæ kitat okotol nəwian. Kən Iərəmərə kititəh əm, Iesu Kristo, kən Uhgīn təmol natimnat rafin agin e Kristo, kən e Kristo kitat koatəmegəh.

⁷ Məto sənəmə netəmim rafin kotitun nəghatən u. Aupən, netəmim neen kəmotəfak kəm narmi nat min nian rafin. Məto roiu, nian koatun mit itəm kəmol sakrifais lan kəm narmi nat, nikiilat təht məmə koatəfak kəm uhgin əlkələh min pahrien. Kən ilat koatəto məmə koatol təfagə rat məto-inu nikiilat təsəskasikən. ⁸ Məto nagwənən təsolən kitat kotuwa iuəhkir o Uhgin. Okəmə kəsotunən mit əh, o kotun mit əh, nətəligən rəha Uhgin kəm kitat in tahmen əm.

⁹ Təwir əm, nəkotitun nətəu-pənən suatip itəm nakotolkeike, məto oatəto itəmat. Sotolən nat kit itəm nakotolkeike məto in otol məmə piatəmat kit o winitəmat kit itəm nikin təsəskasikən təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁰ Ekən nəhlan məto-inu okəmə suah kit itəm nikin təsəskasikən, tatehm itəmat itəm nakoatos nitunən əh, kən nakotuwın e nimə rəha narmi nat min məmə nakotagwən, kən tahro? Kəm-naka rəhatəmat nolən otiuw-pən rəhan nətəligən, kən in min otuwın mun mit itəm kəmotol sakrifais lan kəm narmi nat min, kən in tatol təfagə rat kit. ¹¹ Kən nitunən itəm nikitəmat təht məmə nakoatos, in tatərkın etəm nikin təsəskasikən. Məto in piatə kit itəm Kristo təmimis ron. ¹² Nian nəkoatol nolən rat e itəmat kit e nolən əh, matərkın nikin təsəskasikən, kən nəkoatol təfagə rat e Kristo. ¹³ Tol nəhlan, okəmə nat kit itəm iatun tol piak tətəme e rəhan nəmegəhən, kən təwir məmə esun minən mit nian kit ne məmə otəsəmeən e rəhan nəmegəhən.

9

Pol təmuhalpın nəghatən itəm katətu-pən lan

¹ ?Nikitəmat təht məmə ekıtun nolən nat naka itəm iakolkeike, o kəp? !Əwəh! ?Io aposol kit, o kəp? !Əwəh! ?Eməplan İesu İərəməərə rəhatat e niganəmtək, o kəp? !Əwəh! ?İtəmat u noa rəhak wək e İərəməərə, o kəp? !Əwəh! ² Okəmə netəmim neen koatən məmə sənəmə io aposol, məto nıpahrienən, itəmat nəsotitun nənən nəhlan, məto-inu nəmegəhən rəhatəmat e İərəməərə tatəgətun məmə io aposol kit.

³ Ekuhalpın nəghatən rəha netəmim neen itəm koatən məmə io sənəmə aposol kit. ⁴ ?Nian kitat aposol min koatətapəh otəmat o nagwənən ne nat okənım ne, in ətuatip o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁵ Aposol min neen, ne pia İərəməərə min, ne Pita,* rəhalat nıpitan itəm koatəfak koatuarisig-in ilat nian ilat kotaliwək moatol wək rəha İərəməərə. ?In tətəuati p məmə kitat kotol tahmen-ahmen əm, o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun.

8:9: Rom 14:13-15; Kal 5:13 **8:11:** Rom 14:15,20 **8:13:** Rom 14:21 **9:1:**

Wək 22:17-18; 26:16; 1 Kor 15:8-9 **9:2:** 2 Kor 3:2-3 **9:4:** Luk 10:8 * **9:5:**

Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, 'Kefas' itəm in nərgin kit min rəha Pita

⁶ ?O nikitamat tæht mæmæ io æm ne Panapas, itimlau pisin æm ekuækæike mioal atip wæk o natigæn ræhatimlau?

⁷ Otætellig-in-tu, tol næhlan. ? Pah tatol mopael mæto tæsolkeikeæn mæmæ katætou in lan? ?O, pah tætasum mæsunæn nagwænæn lan? ?O, pah tætagwæn nat megæh min mæsunæn æh kit ne?

⁸ ? Nikitamat tæht mæmæ natimnat min itæm iatæghat-in, koatisi-pæn æm o nætelligæn ræha netæmim? !Kæp! Lou tatæn nat kitiæh æm. ⁹ Kæmæte e Lou ræha Moses mæmæ, "Nian nakotasig kau motuwa mæmæ otol wæk mewig-ewig e wit, sotælisæn nohlin pæs ton nimismisi wit neen."† ?Tahro? ?Niki Uhgîn tatæht æm kau min, ¹⁰ o nikin tataht min kitat? Æwæh, kæmos-ipa lou u o ræhatat næwiræn, mæto-inu netæm itæm kotaupæn motæfe nat e nasumæn, ne netæm koatuarisig motæulæk ikin, ilat rafin nætelligæn ræhalat kitiæh æm mæmæ okotos nagwænæn e nasumæn u. ¹¹ E wæk min ræhatimat, tahmen æm mæmæ emotasum kit mæmæ itæmat nækotagwæn ikin, inu nagwænæn ræha narmitæmat. ?Kæn tahro, tiækis otæmat mæmæ nakotos-ipa nagwænæn neen ræha nipætîn kæm itimat? ¹² Netæm pisin neen kotitun nætapæh-inæn nagwænæn otæmat, kæn in tætuatip æm, mæto ilat koatol wæk ræha Uhgîn. ?Kæn tahro e itimat? ! Nætapæhæn ræhatimat in tætuatip agin!

Mæto itimat esætolæn kæm itæmat mæmæ itimat ekotitun mihin nolæn. Mæto itimat ekotol natimnat rafin itæm ekotitun nolæn, nat æpnapin in tiækis, mæmæ esotahtosig-inæn namnusæn tæwir ræha Kristo. ¹³ ?Nækotitun o kæp mæmæ, netæmim itæm koatol wæk e Nimæ Ræha Uhgîn, koatos nigilat ikin nagwænæn? Kæn netæmim itæm koatol wæk e olta, ikin katol sakrifais ikin, koatos nigilat ikin nagwænæn. ¹⁴ E suatip kitiæh æm, Iæramææ tæmæn mæmæ, netæmim itæm koatæn-iaræp namnusæn tæwir, ræhalat natimnat o natigæn otækæike misi-pæn ikin.

¹⁵ Mæto esætapæh-inæn kæm itæmat o nat naka itæm tætuatip æm kæn ekitun nætapæh-inæn. Emæsæteæn naoa u mæmæ itæmat nækotol natimnat min neen æh kæm io. Iatausit mæsin mæmæ iatæn-iaræp namnusæn tæwir kæsetouæn io lan. Kæn esolkeike agin-æhæn mæmæ ekætæu-pæn suatip pisin. Nimisæn in tæwir taprækis-in suatip pisin. ¹⁶ Mæto esausitæn mæmæ iatæn-iaræp namnusæn tæwir mæto-inu, ekæike mæn-iaræp. !Kæsi, nahmææn asol otuwa ron io okæmæ esæn-iaræpæn namnusæn tæwir! ¹⁷ Okæmæ iatæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn mæto-inu iakolkeike mol nulan, kæn tætuatip mæmæ ekos nætouæn lan. Mæto in Uhgîn æm itæm tæmitæpun io mæmæ ekol wæk u, kæn tol næhlan, ekæike mol. ¹⁸ ?Kæn ræhak nætouæn in naka? In æm u, mæmæ nian

† **9:9:** wit: Æplan e tiksonari. **9:9:** Dut 25:4; 1 Tim 5:18 **9:10:** 2 Tim 2:6
9:11: Rom 15:27 **9:12:** Wæk 20:34; 2 Kor 11:9 **9:13:** Dut 18:1-3 **9:14:**
 Mat 10:10; Kal 6:6 **9:16:** Jer 20:9

ekən-iarəp namnusən təwir, ekən-iarəp əpnəpən əm, məsosən nətəuən lan, kən tol nəhlan esətapəhən o nat kit, nat əpnəpən in tətəuətəp məmə ekol.

¹⁹ Suah kit təsərəməyəən lak, məto io emos-iəhau atəp io məmə io slef əm rəha netəmim rafin məmə ekiuw-pa tepət kotuwa o Kristo. ²⁰ Nian emətan itimat netəm Isrel, emuwa mahmen e netəm Isrel məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Kən nat əpnəpən Lou təsərəməyəən lak, nian emətan itimat netəm koatətəu-pən Lou, emuwa mahmen elat, məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²¹ Nian emətan itimat netəm kəsətətəu-pənən Lou, emuwa mahmen elat. Məto esərakinən lou rəha Uhgın, kəp. Lou rəha Kristo tətərəməyə lak. Emol nəhlan məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²² Nian emətan itimat netəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən, emuwa mahmen elat məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Emuwa mahmen e netəmim rafin məmə e nolən min rafin ekiuw-pa neen kotuwa o Kristo. ²³ İatol nəhlan o namnusən təwir məmə io min ekos natimnat wir min rəhan.

²⁴ ? Nəkotitun o kəp məmə, e nıuən, netəmim rafin koataiu, məto kitıəh əm tatol win? Kən təwir məmə nakotaiu e nolən rəha nıuən itəm nakotalkut pik məmə onəkotol win. ²⁵ Netəmim itəm kotolkeike məmə kotuwın e nıuən, kotətuakəm əskasik o rəhalat nıuən. Koatol məmə okotol win e nat kit itəm otəpanikə, məto kitat koatol məmə kitat okotol win e nat kit itəm tətətig lili. ²⁶ Tol nəhlan, tahmen e nıuən, esaiu əpnəpənən, kən tahmen e boksig, esəht-arəpənən tahmen e etəmim tətəht magoagəp. ²⁷ !Kəp! İatətuakəm kəm nıpətik məmə otuwa rəhak slef. İatol nəhlan məmə, nian emən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim tepət rəkis məmə ilat okotuwa e nıuən əh, kən io ekəsuwamən mahmen e etəmim itəm təmətəghl lou rəha nıuən kən kərakin e nıuən.

10

Pol təmən-iarəp nolən rəha netəm Isrel auyən

¹ Piak min ne winik min, iakolkeike məmə nəkotitun məmə nian tıpitimat min kəmotiet İjip, ilat rafin, mal napuə təmətəghl olat, kən ilat rafin kəmotuwın-pən itəhəi u katən məmə Nitəhəi Asiə. ² Kən e mal napuə ne nıtəhəi, Uhgın təmol bəptais elat rafin məmə okotuwa netəmim rəha Moses. ³ Kən ilat rafin kəmotun nagwənən kitıəh əm itəm təmisi-pən e Narmın Rəha Uhgın, ⁴ kən motənim nəhau kitıəh əm itəm təmisi-pən e Narmın Rəha Uhgın, məto-inu kəmotənim nəhau e kəpiel rəha Narmın Rəha Uhgın itəm təmətan ilat min ilat, kən

9:20: Wək 21:20-26 **9:22:** 2 Kor 11:29 **9:25:** Fil 3:14; 2 Tim 2:4-5; 4:7-8

9:27: Rom 8:13; 13:14 **10:1:** Eks 13:21-22 **10:1:** Eks 14:22 **10:3:** Jon

6:31; Eks 16:4,35 **10:4:** Eks 17:6; Nam 20:11

kəpiel əh in Kristo. ⁵ Nat əpnapin ilat kəmotol nəhlan, məto Uhgın nikin təməsagienən olat tepət, kən ilat tepət kəmotimis əpəh ikin pisin pisin min taruən-aruən ikin.

⁶ Kən Uhgın təmegəhan-in natimnat min əh məmə ilat nəmtətin min məmə otəhgair etat motəgətun itat, kən okəsotolən tikirilət motələhəu-pən rəhatat nətəligən e nolən rat min tahmen e itəm kəmotol aupən. ⁷ Əsotətəu-pənən nolən rəha nəfakən kəm narmi nat min tahmen elat neen kəmoatol aupən. Naəa Rəha Uhgın tatən məmə, “Netənim kəmotəpələh məmə okotagwən motənim, kən motətul məmə okotol danis u tiuw-pən ilat tərət ikin.” ⁸ Tərət məmə kitat okotit anion nipiitan tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən ilat rafin tuente-tri-taosan kəmotimis e nian kitəh əm. ⁹ Tərət məmə kitat okotol natimnat itəm otuiw neməha rəha İərəmərə* tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən sinek tus ilat kotimis. ¹⁰ Tərət məmə nakotən nikali Uhgın tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən nagelo rəha nimisən tohamnu ilat.

¹¹ Kən Uhgın təmegəhan-in natimnat min əh məmə otuwa e nəmegəhən rəhalat, məmə ilat nəmtətin min, kən kəməte ilat məmə okotəhgair etat motəgətun itat, itəm koatatig roiu məmə namnun nian tatuwa iuəhkir. ¹² Kən okəmə nikitəmat təht məmə nakotətul əskasik, oatəto wir itəmat, məto-inu itəmat min nəkotitun nəməən e nolən rat min əh. ¹³ Nos-ipən-os-ipənən itəm tatuwa e nəmegəhən rəhatəmat tahmen əm e itəm katol mihin e netənim rafin. Məto nian rafin, Uhgın tatol rəhan nəghatən, kən otəsegəhan-inən nos-ipən-os-ipənən otuwa e nəmegəhən rəhatəmat məmə in təkəsik məprəkis-in nəsanənən rəhatəmat. Məto nian nos-ipən-os-ipənən tatuwa e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgın otol suatip kit məmə onəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, məmə nat əh otəsiuw-pənən itəmat e nəratən.

Narmi nat min ne iəfak min

¹⁴ Tol nəhlan rəhak min, otəgim rəkis e nolən rəha nəfakən kəm narmi nat min. ¹⁵ Itəmat netəm kotenatig, kən otakil atip nəghatən rəhak məmə in təwir o tərət. ¹⁶ Nian kitat kotəgwen e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, kən motən kəm Uhgın məmə nikitat tagien o nənimən, kən moatənim nənimən əh, tahmen məmə kitat koatuwa moatol kitəh kitat Kristo e nitan. ? İatən pahrien, o kəp? Kən nian kitat koatun pıret itəm kotəmkas katoor, kitat koatuwa kitəh kitat Kristo. ? İatən pahrien, o kəp? ¹⁷ Kitat u netənim tepət, məto kotahmen

10:5: Nam 14:29-30 **10:6:** Nam 11:4,34; 1 Kor 10:11 **10:7:** Eks 32:4,6,19

10:8: Nam 25:1-9 * **10:9:** Tatəghat o nolən rəha netənim itəm koatol nolən rat kit, kən nolən rat kit min, tatuwin matuwin məmə okotəplan okəmə Uhgın otol nalpinən o kəp. **10:9:** Eks 17:2 **10:9:** Nam 21:5,6 **10:10:** Nam 16:41-50; 17:5,10 **10:16:** Mat 26:26-28

e nīpətīn kitīāh əm, məto-inu pīret kitīāh əm, kən kitat rafin koatun əm pīret əh.

¹⁸ Nīkitəmat tatəht nolən rəha netəm Isrel. Nian etəm tatol sakrifais kəm Uhgīn, kən netəmim neen koatun mit itəm kəmol sakrifais lan, tahmen əm məmə ilat rafin kəmotuwa kitīāh ilat Uhgīn e sakrifais əh. ?Inu nīpahrienən, o kəp? Əwəh, in nīpahrienən.

¹⁹ ?Naka nīpəti rəhak nəghatən mīn? ?Tahro? ?Iakatən məmə mit itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat mīn nəsanənən əh-ikin rəhalat, o kəp? Kəp. ?O tahro? ?Iakatən məmə narmi nat mīn, ilat uhgīn əlkələh mīn neen, o kəp? Kəp. ²⁰ Məto iakatən məmə nian netəmim koatol sakrifais kəm narmi nat mīn, koatol kəm iərmis mīn, kəsotolən kəm Uhgīn. Kən esolkeikeən məmə nakotuwa kitīāh itəmat iərmis mīn. ²¹ Okol nəsuwīnən mun pīret ne wain e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu, kən matīg muwīn mīn e nīməfak rəha narmi nat mīn mun sakrifais ne wain rəha iərmis mīn ilat netəm koatəfak lan. ²² ?Tahro? ?Nəkoatol məmə Iəramərə otetet itəmat tahmen e netəm Isrel? ?Nīkitəmat təht məmə nəsanənən rəhatat tēpət maprəkis-in rəha Uhgīn?

²³ Itəmat nakoatən məmə, “Təwīr əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə, sənəmə ilat rafin koatasitu etəmat. Itəmat nakoatən məmə, “Təwīr əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə sənəmə ilat rafin itəm koatasitu e nəmegəhən rəhatəmat. ²⁴ Təsəwīrən məmə itəmat kit tategəs-in atīp rəhan nəwīrən, məto tatəkəike megəs-in mīn rəha netəmim mīn neen.

²⁵ Otun əm mit rafin itəm katol-salīm-in e maket, kən məsotəpəh-inən nəghatən lan məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat mīn, o kəp. Kən nīkitəmat təsəht pīkən. ²⁶ Nolən əh təwīr əm məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Nətueintən ne natimnat rafin əh-ikin, ilat rəha Iəramərə.”

²⁷ Kən okəmə etəm təsəfakən kit tətəpəh-in ik məmə nakuwīn e rəhan nīmə muagwən, kən nīkim tagien məmə onəkuwīn, un əm nagwənən naka itəm tatos-īpīnə, məsəpəhən məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat mīn o kəp. Nīkim təsəht pīkən. ²⁸ Məto okəmə kit tən-īpīnə kəm ik məmə, “Kəmol sakrifais e mit u kəm narmi nat mīn,” kən təwīr məmə nəsunən. Nīkim otatəht suah əh, ne nətəligən rəhan. ²⁹ Sənəmə nat tərət ron ik, məto in nat tərət e nətəligən rəhan əm. ?Məto tahro nətəligən rəha suah kit mīn otakil rəhak nolən itəm iakolkeike məmə ekol, kən mahtosīg-in io məmə esolən nat kit? ³⁰ ?Okəmə iatən kəm Uhgīn məmə nīkik tagien o nagwənən, tahro okən

10:17: Rom 12:5 **10:18:** Lev 7:6 **10:19:** 1 Kor 8:4 **10:20:** Dut 32:17;
Nol Əpən 9:20 **10:21:** 2 Kor 6:15-16 **10:22:** Dut 32:21 **10:23:** 1 Kor 6:12
10:24: Rom 15:1-2 **10:26:** Sam 24:1 **10:28:** 1 Kor 8:7

rat io o nat kit itəm emən rəkis kəm Uhgın məmə nıkkı tagien lan?

³¹ Nəukəti nəghatən rafın əh tol nəhlan, nat naka itəm onəkol, o nakagwən, o nakənim, nəkəike mol ilat rafın e nolən itəm otıləs-ipər nərği Uhgın lan. ³² Solən məmə suah kit təme e rəhan nəmegəhən, okəmə in noanol rəha Isrel, o Iaihlua, o suah kit e niməfak rəha Uhgın. ³³ Otol nolən əh tahmen e nolən rəhak itəm iatalkut məmə ekol niki netəmim rafın kotagien e nolən min rafın. Iatol nəhlan məto-inu esegəs-in atipən rəhak nəwırən, məto rəha netəmim tərət, məmə Uhgın otosmegəh ilat.

11

¹ Otasgəwın io tahmen məmə io iatasgəwın Kristo.

Nolən rəha nəfakən

² Iatənwiwi itəmat məto-inu nəsotaluinən io e natimnat rafın itəm emol kən mægətun, kən naskəlīmən nəgətunən min tahmen əm məmə emægətun itəmat lan.

³ Məto iakolkeike məmə itəmat rafın nəkotitun məmə rəhn-kapə netəmim rafın in Kristo itəm tərəmərə elat, kən rəhn-kapə pətan in rəhan iərman itəm tərəmərə lan, kən rəhn-kapə Kristo in Uhgın itəm tərəmərə lan. ⁴ Suah kit tatol aulis Kristo okəmə təfətain rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhgın e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. ⁵ Məto pətan tatol aulis rəhan iərman okəmə təsəfətainən rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhgın e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Nolən əh tahmen əm məmə təmak rəhn-kapə.* ⁶ !Okəmə pətan kit təsətolkeikeən məmə otəfətain rəhn-kapə nəhlan, təwır məmə otəte əm noanun! Məto okəmə in tətəulis o nəteən noanun, o nakən rəhn-kapə, kən təwır məmə otəfətain rəhn-kapə. ⁷ Təwır məmə suah kit təsəfətainən rəhn-kapə məto-inu nian Uhgın təmol etəmim, etəmim təmos narmi Uhgın, kən matol-arəp nəwırən rəha Uhgın; məto pətan tatol-arəp nəwırən rəha iərman rəhan. ⁸ Tol nəhlan məto-inu iərman təsisi-pənən e pətan, məto pətan təmisi-pən e iərman, ⁹ kən Uhgın təməsolən iərman məmə in iasitu rəha pətan, məto təmol pətan məmə in iasitu rəha iərman. ¹⁰ Tol nəhlan, pətan otəkəike məfətain rəhn-kapə itəm tatəgətun məmə tatisiai-in rəhan iərman məto-inu nagelo min koatəplan.

10:30: 1 Tim 4:4 **10:31:** Kol 3:17 **10:32:** Rom 14:13 **10:33:** 1 Kor 9:20-22 **11:1:** 1 Kor 4:16 **11:3:** Jen 3:16; Efes 5:23 * **11:5:** Okəmə pətan kit təmak rəhn-kapə, in nat kit rəha naulisən. Netəmim neen koatən məmə in nəmtətın kit məmə katol nalpınən kit kəm in, kən netəmim neen koatən məmə in nəmtətın kit məmə in pətan rəha nausitən. **11:7:** Jen 1:26-27 **11:9:** Jen 2:18-23

¹¹ Məto o kitat u kəmotuwa kitiah kitat İərəmərə, pətan təsatig atipən e iərman, kən iərman min təsatig atipən e pətan, ¹² məto-inu pətan təmisi-pən e iərman, kən tahmen min əm, iərman, pətan təmiləs. Məto natimnat rafin təmisi-pən o Uhgın.

¹³ Otakil atip nat u məmə otətuatip məmə pətan itəm tatəfak kəm Uhgın təsəfətainən rəhn-kapə, o kəp. ¹⁴ Netəmim rafin kotitun məmə iərman itəm noanun kaifəməh, tatol aulis in. ¹⁵ Məto okəmə pətan kit noanun kaifəməh, nikin tagien lan kən katisiai-in in lan, məto-inu noanun əh Uhgın təmos-ipən məmə otəfətain rəhn-kapə. ¹⁶ Məto okəmə suah kit tolkeike məmə otəghat o nat əh, kən iaten nəhlan məmə nolən kit min tikə e itəm u, kən niməfak pisin pisin min rafin koatol tahmen-ahmen əm.

Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu

¹⁷ E nəghatən min itəm ekən kəm itəmat əh-roiu, oesənwiwiən itəmat məto-inu nəpələh-kələhən rəhatəmat təsəsiuən, məto tatərəkən əm itəmat. ¹⁸ Emaupən məto məmə nian nakoatuəfimin itəmat min məmə nakotəfak, kən moatəhap-əhap itəmat min. Kən niki kə təht məmə o nəghatən min əh, neen nıpahrienən, ¹⁹ məto-inu nəhap-əhapən min otəkəike motuwa məmə okəplan ətuatip məmə pah tatəfak pahrien.

²⁰ ! Nian nakoatuəfimin itəmat min, nakoatən məmə nakoatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, məto otəplan-tu nolən u rəhatəmat! Sənəmə Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, ²¹ məto-inu nian nakotəgwən, itəmat kitiah kitiah koatəkəike əm kəsəsağginən ilat min neen. Kit nəumis tatus əh, kit tınapis rəkis. ²² ? Rəhatəmat latuənu tikə məmə nakotaupən motəgwən ikin? ? O itəmat nəsotisiai-inən niməfak rəha Uhgın, kən moatol aulis ian-rat min? ? Kən ekən məmə naka kəm itəmat? ? Ekənwiwi itəmat o nolən əh? !Kəp, tiəkis ağin-əh!

²³ Məto-inu, eməgətun rəkis itəmat nəgətunən itəm təmisi-pən o İərəmərə. E lapin əh uarisig kegəhan-in-pən e nelmi tikimir min, in təmos pıret, ²⁴ kən mən kəm Uhgın tagkiu ron, kən məmkas, kən məmə, "Inu nıpətik itəm otitəgit otəmat. Otol mihin kən nikitəmat tatəht io." ²⁵ E nolən kitiah əm, nian kinotəgwən rəkis, in tos kap wain mən məmə, "Kap wain u in nəniəkisən wi rəha nasituən itəm tatuwa e nıtak. Otol mihin nian rafin nakoatənim, nikitəmat tatəht io." ²⁶ O nat əh, nian rafin nakotun pıret u, o nakotənim kap wain u, onəkotəkəike motən-iarəp nimisən rəha İərəmərə mətoarus titəlig-pa min.

27 Tol nəhlan, etəmim pah itəm tatun pıret o tatənim kap wain u rəha İərəmərə e nolən kit itəm təsətuatıpən, in tatol təfagə o nərəkınən nıpətın ne nıta İərəmərə. 28 Etəmim otəkəike makıl rəhan nəmegəhən pıtən, uarisig təpanun pıret ne mənım kap wain, 29 məto-inu etəmim itəm tatun matənim, məto nıkin təsəht wırən nıpəti İərəmərə, nunən ne nənimən itəm in tatol tatiuw-pa atıp əm nalpınən kəm in. 30 Məto o nat əh, itəmat tepət nakotəpou matımıs, kən itəmat neen kınotımıs rəkıs. 31 Məto okəmə kitat kotakil atıp nolən mın rəhatat, İərəmərə təsakılən kitat mol nalpınən kəm kitat. 32 Nıan İərəmərə takıl kitat mol nalpınən kəm kitat, in tatol məmə kitat okotətuatıp, məmə nıan in otakil netəmim e nətueıntən mən nalpınən rəhalat məmə okotımıs, kən kitat okəsotosən nalpınən əh kitat mın ilat.

33 Tol nəhlan piak mın ne wınık mın, nıan nakotuwa kitiəh məmə nakotagwən, otəsahgın itəmat mın. 34 Okəmə suah kit nəumıs nus, təwır məmə otagwən iman ikın latuənu, məmə nıan nakoatuəfımın, Uhgın otəsos-ıpənən nalpınən kəm itəmat o nolən mın əh rəhatəmat. Nıan ekımnə, oekos-ıpınə suatıp e natımnat pısın neen mın itəm nakoatətapəh ron.

12

Nəsanənən pısın pısın mın rəha Narmın Rəha Uhgın

1 Piak mın ne wınık mın, pəs ekəghat e nəsanənən pısın pısın mın rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tatos-ıpa kəm kitat, məto-inu iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motıtun. 2 Itəmat nəkotıtun məmə aupən, nıan nəməsotəfakən kəm Uhgın, katiuw-pən rəhatəmat nətəligən katit itəmat e suatıp o nəfakən kəm narmı nat mın itəm kəsotəghatən. 3 Tol nəhlan, ekən kəm itəmat məmə suah kit tikə itəm tatəghat e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın matən rat İesu, kən suah kit mın okol təsənən məmə, "İesu in İərəmərə," məto Narmın Rəha Uhgın, in əm tol etəmim tatən.

4 Nəsanənən pısın pısın mın rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tatos-ıpa kəm kitat, məto koatısı-pən e Narmın Rəha Uhgın kitiəh əm. 5 Kitat koatol wək pısın pısın tepət, məto İərəmərə kitiəh əm itəm koatol wək rəhan. 6 Kitat koatol wək e nolən pısın pısın tepət, məto in Uhgın kitiəh əm itəm tatol wək e nəmegəhən rəha netəmim rafın məmə ilat okoatol wək mın əh rafın.

7 Kən Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpa rəhan nəsanənən pısın pısın mın kəm kitat kitiəh kitiəh məmə kitat okotasıtu etat rafın. 8 O suah kit, Narmın tatos-ıpən nəghatən rəha nənatıgən. Kən kit mın, Narmın kitiəh əm tatos-ıpən nəghatən

rəha nitunən nat. ⁹ Kən kit mīn, Narmīn kitiah əm tatos-ipən nahatətəən. Kən kit mīn, Narmīn kitiah əh tatos-ipən nəsanənən o nol-wirən nīmīsən. ¹⁰ Kən kit mīn, tatos-ipən nəsanənən o nolən nat pispis mīn. Kən kit mīn, tatos-ipən nəghatən mīn itəm Uhgīn tatos-ipa. Kən kit mīn, tatos-ipən nəsanənən o nakilən narmīn pīsīn pīsīn mīn. Kən kit mīn, tatos-ipən nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pīsīn mīn.* Kən kit mīn əh, tatos-ipən nəsanənən o nənən nīptətī nəghatən ik pīsīn mīn əh. ¹¹ Nəsanənən mīn əh ilat rafīn, koatīsī-pən əm e Narmīn kitiah əm, kən tatos-ipa kəm kitat kitiah kitiah e suatip mīn itəm in əm tolkeike.

¹² Nīpətī etəmim in kitiah əm, məto nolīn-olīn tepət; kən nat əpnapīn nolīn-olīn pīsīn pīsīn mīn, ilat koatīlpīn e nīpətīn kitiah əm. Kən tol nəhlan, tahmen-amen əm e Kristo. ¹³ Kitat neen, kitat noanol mīn rəha Isrel, kitat neen Iaihlua mīn, neen slef mīn əm, neen sənəmə slef mīn, məto Narmīn Rəha Uhgīn kitiah əm təmōl baptais e kitat rafīn agīn-əh məmə, kəmotuwa nīpətī Kristo kitiah əm, kən kitat kəmos Narmīn Rəha Uhgīn u kitiah əm.

¹⁴ Otətəlig-in, nīpətī etəmim kəməsolən nolīn kitiah əm, məto nolīn tepət. ¹⁵ Okəmə nelkīn tatən məmə, “Sənəmə io nelmīn, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nīpətīn kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə nelkīn in sənəmə nolīn nīpətīn məsīn. ¹⁶ Kən okəmə matəlgīn tən məmə, “Sənəmə io nīganəmtīn, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nīpətīn kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə matəlgīn in sənəmə noli nīpətīn məsīn. ¹⁷ ? Okəmə nīpətīn in nīganəmtīn rafīn əm, kən otahro məto nat? ? Kən okəmə nīpətīn in matəlgīn rafīn əm, kən otahro məto nəmīəwīn nat? ¹⁸ Məto kəp, Uhgīn təmoor nolīn-olīn nīpətīn ilat rafīn itəm in tolkeike məmə ilat okotol mihīn. ¹⁹ ? Okəmə ilat rafīn nolīn kitiah əm, kən nīpətīn pəhruən ikīn? ²⁰ Məto nīpahriənən, nolīn-olīn tepət, məto nīpətīn kitiah əm.

²¹ Nīganəmtīn okol təsənən kəm nelmīn məmə, “Io ekapəs ik, io enahmen rəkīs.” Kən rəhn-kapə okol təsənən kəm nelkīn mīl məmə, “Io ekapəs itəmlau, io enahmen rəkīs.” ²² Təsolən nəhlan. Nolīn-olīn nīpətītāt itəm nīkitāt təht məmə ilat kotəpou agīn, ilat nat keike o nīpətītāt. ²³ Kən nolīn-olīn nīpətītāt itəm nīkitāt təht məmə ilat nat əpnapīn əm, koatol nolən rəha nīsiāiən elat. Kən nolīn-olīn rəha naulīsən, kitat koatehm wir ilat. ²⁴ Məto nolīn-olīn nīpətītāt itəm təsolən naulīsən, kitat kəsotolən nat agīn elat. Məto Uhgīn təmuəfīmīn nolīn-olīn nīpətītāt mīn, kən mātīsīai-in nolīn-olīn mīn itəm kitat koatehm-pən əm ilat. ²⁵ Kən e nolən əh, nolīn-olīn nīpətītāt

* **12:10:** Nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pīsīn mīn, tatəghat-in nəghatən mīn itəm suah kit təsitunən. Əplan-tu 1 Kor 13:1, ne Wək 2:4. **12:11:** 1 Kor 7:7

12:12: 1 Kor 10:17

12:13: Kal 3:28

okəsotəhap-əhapən ilat min, məto ilat okoatehm wir ilat min rafin. ²⁶ Okəmə nolın məsin tatəto nahməən, kən nolın min ilat rafin okotəto nahməən ilat min. Kən okəmə nolın məsin katos-
ipən nisaiiən kəm in, kən nolın min rafin okotagien ilat min.

²⁷ Nipəti nəghatən u məmə itəmat nipəti Kristo, kən itəmat rafin kitiəh kitiəh, itəmat nolın min rəha nipəti Kristo. ²⁸ Kən e niməfak, Uhgın təmaupən mələhəu-pən aposol min, kən uarisig un, ien min, kən uarisig un, iəgətun min. Kən təmələhəu-pən netəm koatol nat pişpis, ne ilat itəm koatol-wir nimisən min, kən netəm kotasitu e netəmim, kən netəm kotenatig itəm kotasitu o nənən rəha niməfak, kən netəm koatəghat e nəghatən ikin pişsin min. ²⁹ ?Netəmim rafin aposol min? ?O netəmim rafin ien min? ?O netəmim rafin iəgətun min? ?O netəmim rafin nol nat pişpis? ³⁰ ?O netəmim rafin koatol-wir nimisən min? ?O netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pişsin min? ?O netəmim rafin koatən-iarəp nipəti nəghatən ik pişsin min? Kəp, təsolən nəhlan. ³¹ Məto təwir məmə nakotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatəmat o nosən nəsanənən pişsin pişsin min itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa, ilat min əh itəm kotəwir agin.

Məto roiu ekən-ipinə suatip wir agin-əh.

13

Nolkeikeən

¹ Okəmə iatəghat e nəghatən rəha netəm ik pişsin min, o nəghatən rəha nagelo min, məto esosən nolkeikeən e nikiik, iatəghat pik əm tahmen e suah kit itəm tatoh nuwigi dram, o tatoh əpnapin əm bel. ² Okəmə iatos nəsanənən itəm Narmin Rəha Uhgın tatos-ipa o nən-iarəpən nəghatən min itəm Uhgın tatos-ipa, məto esosən nolkeikeən e nikiik, io nat əpnapin əm. Kən okəmə ekitun nat anion rafin ne nitunən rafin, məto esosən nolkeikeən e nikiik, io nat əpnapin əm. Kən okəmə rəhak nahatətəən təskasik məmə otol nitot kit tiet, məto esosən nolkeikeən e nikiik, io nat əpnapin əm. ³ Okəmə ekəmki-pən rafin rəhak natimnat kəm ian-rat min, o ekegəhan-in nipətik məmə nigəm otus, məto esosən nolkeikeən e nikiik, esolən win e nat kit.

⁴ Nolən rəha nolkeikeən tol nulan: suah kit rəhan nətəligən təfəməh, kən matol təwir kəm netəmim, kən məsetəhakən e netəmim, kən məsos-ipər atipən, kən məsausit pikən, ⁵ kən məsol-pənən netəmim, məsalkutən o nərpın, kən nikiin təsəhmə uəhaiən, kən təsəskəlim-iəkisən e nikiin nəratən itəm suah kit tatol lan. ⁶ Kən nikiin təsəgienən o nolən rat min, məto nikiin tagien əm o nolən wir min rəha nipəhrienən. ⁷ Nolən

rəha nokeikeən tol nulan: nat əpnapin suatip rəha suah kit tiəkis, məto nian rafin suah əh tatətəu-pən əm, məsəhlmanən rəhan nahatətən nian kit, kən nian rafin tatələhəu-pən əskasik rəhan nətəligən e Uhgın, rəhan nahatətən tatətul əm nulan e nian rəha nəratən.

⁸ Nələn rəha nolkeikeən namnun tikə. Məto rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, otəpanikə. Rəha nəghatən ik pisin min, okotəpanikə. Rəha nitunən nat, otəpanikə. ⁹ Tol nəhlan məto-inu nitunən rəhatat noan məsin əm, kən koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa noan məsin əm. ¹⁰ Məto nian İesu Kristo otuwa min mol ətuatip natimnat rafin, kən nəsanənən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ipa roiu okotikə. ¹¹ Nian ematakəku, ematəghat tahmen e suakəku, kən nitunən rəhak tahmen e rəha suakəku, kən nolən rəha nətəligən rəhak tahmen e rəha suakəku. Məto nian emuwa mol etəm-iasol in io, emələhəu nolən min rəha suakəku e məntaak. ¹² Roiu, kitat koatəplan noan məsin əm tahmen e suah kit itəm tateranəm e klas itəm toapoap. Məto e nian əh, kitat okotəplan əsas niğanəmti Uhgın. Roiu, ekıtun noan məsin əm, məto e nian əh, epanıtun əsas natimnat rafin, tahmen məmə Uhgın titun mihin io əh-roiu.

¹³ Kən roiu, nolən miləhal u kisil kətəhalətul: nolən rəha nahatətən, nolən rəha nələhəu-pənən əskasik nətəligən e Uhgın, ne nolən rəha nolkeikeən. Məto itəm təwir pik agin eləhal, in nolən rəha nolkeikeən.

14

Nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, ne nənən nəghatən ik pisin min

¹ Otalkut əskasik məmə nolkeikeən otərəməərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən motalkut əskasik məmə onəkotos nəsanənən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ipa, kən otalkut pik təhmin min o nəsanənən rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa. ² Ekən nəhlan məto-inu itəmat kit itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, təsəghatən kəm netəmim, məto tatəghat əm kəm Uhgın. Pahrien, suah kit tikə itəm titun nəghatən itəm in tatən, məto in tatən-iarəp nəghatən anion min e Narmın Rəha Uhgın. ³ Məto netəmim rafin itəm kotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, koatən kəm netəmim o niləkinən ilat, o niləs-ipərən nətəligən rəhalat, kən o nasituan miləs-ipər nikilat. ⁴ Etəmim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, tatiləkin atip əm in, məto etəmim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, tatiləkin niməfak. ⁵ İakolkeike məmə itəmat rafin agin-əh nakotəghat e nəghatən ik pisin min, məto təwir pik

məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa. Etənim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, in tətəsitə pək e niməfak taprəkis-in etənim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min mətoarus in tən nıpətin məmə otıləkin niməfak.

⁶ Piak min ne winik min. ? Okəmə iatuwa otəmat kən matəghat e nəghatən ik pisin min, tahro nulan io iakəwir otəmat okəmə esol-arəpən nəghatən neen itəm kəmoatəhluag aupən, o esosən nitunən neen, o nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, o nəghatən rəha nəgətunən? ⁷ Otətəlig-in o natimnat tahmen e nau itəm kətahl, o kita itəm katoh. Natimnat min əh kəsotəmegəhən, etənim əm tatol ilat kotagət. Məto okəmə kəsotagət ətuatipən, kən itəmat onəkotəruru məmə napuən naka ilat koatan. ⁸ Kən okəmə təwi təsagət ətuatipən, kən netənim okotəruru məmə kotəkəike motol əpen-əpenə o nəluaginən. ⁹ Məto tahmen əm etəmat. ?Okəmə noatəghat e nəghatən itəm netənim kotəruru, tahro nulan okotitun nıpəti nəghatən nakoatən? Itəmat onəkotəghat əm kəm magoagəp, məto netənim kəsotosən nıpətin. ¹⁰ Pahrien məmə nəghatən min tepət e nətueintən, məto ilat rafin nıpətilat əh-ikin. ¹¹ Kən okəmə esitunən nıpəti nəghatən itəm suah kit tatən-ipa kəm io, io iapispis kəm in, kən in iapispis kəm io. ¹² Tahmen əm etəmat. Itəmat nakotolkeike nəsanənən min rəha Narmin Rəha Uhgın, kən tol nəhlan, otalkut məmə nakotiləkin niməfak e nəsanənən min itəm okotəsitə pək lan.

¹³ Məto-inu o nat əh, okəmə itəmat kit tatəghat e nəghatən ik pisin min, otəkəike məfak min məmə Uhgın otos-ipən nıpəti nəghatən u məmə otən-iarəp kəm niməfak. ¹⁴ Okəmə iatəfak e nəghatən ik pisin min, nıkik tatəfak məto nətəligən rəhak tatətul əpnəpin əm. ¹⁵ ?Kən ekahro? Ekəfak e nıkik, məto ekəfak min e nətəligən rəhak. Kən ekan napuən e nıkik, məto ekan min napuən e nətəligən rəhak. ¹⁶ ?Okəmə nakatənwiwi Uhgın e nıkim e nəghatən pisin, tahro suah kit itəm təruru nəghatən u in otən “Əwəh” e rəham nəfakən, məto-inu in təruru nat itəm nakatən? ¹⁷ Kəm-naka natənwiwi wir Uhgın, məto nəsiləkinən etənim pisin kit min.

¹⁸ İatən tagkiu kəm Uhgın məmə iatəghat e nəghatən ik pisin min taprəkis-in itəmat rafin. ¹⁹ Məto e niməfak, okəmə iatəgətun netənim e nəghatən faif əm itəm kotitun, inu təwir agin maprəkis-in məmə ekən nəghatən ten-taosan e nəghatən pisin itəm kınotəruru.

²⁰ Piak min ne winik min. Sotolən nətəligən rəhatəmat tahmen e nisualkələh. Təwir məmə nəkotahmen e nisualkələh itəm kotəruru əh nolən rat. Məto e nətəligən rəhatəmat, təwir məmə nakotimətə. ²¹ Kəmətə nəhlan e Lou rəha Moses məmə,

“Ekol māmā netām koatəghat e nəghatən ik pisin min okotən rəhak nəghatən kəm rəhak netəmim.

Kən ilat okotəto nəghatən min rəha iapispis min,

Məto nat əpnapin ilat okotəto nat əh itəm tol pisin, okol kəsotətəlig-inən io.

Iərəməərə tatən mihin.”

²² Tol nəhlan, nəghatən ik pisin min, in nəmtətin kit rəha netəmim itəm kəsotəfakən, sənəmā nəmtətin kit rəha iəfak min. Məto nian suah kit tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha iəfak min, sənəmā rəha netəm kəsotəfakən.

²³ ? Tol nəhlan, okəmā niməfak apiəpiə tatuəfimin, kən netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pisin min, kən ilat neen itəm kəsotitunən, o netəm kəsotəfakən kotuwa imə, ilat okotən māmā itəmat nakotalməl, o kəp? ²⁴ Məto okəmā etəm təsəfakən kit, o etəm təruru tuwa imə nian netəmim rafin koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kən nəghatən rəhatəmat otek nikin, kən in otitun māmā in iol təfagə, kən nəghatən min əh otakil rəhan nolən, ²⁵ kən rəhan təfagə min itəm koatəhluaig otuwa e nəhag-əhagən. O nat əh, in otiet morin e nisiiain matəfak kəm Uhgın, matən-iarəp māmā, “! Itəmat pahrien Uhgın nakoatan!”

Nələhau ətuatipən nolən rəha nəfakən

²⁶ Piak min ne winik min. Pəs iakən nipəti rəhak nəghatən min roiu. Nian itəmat rafin nakotuwa kitiah e nuəfiminən o nəfakən, itəmat rafin kitiah kitiah rəhatəmat əh-ikin wək o nolən, neen koatan napuən, neen katəgətun ilat, neen koatol-arəp nəghatən neen itəm kəmoatəhluaig aupən, neen koatəghat e nəghatən ik pisin min, neen koatən nipəti nəghatən min əh. Onəkotəkəike moatol natimnat min əh o niləkənən niməfak təskasik. ²⁷ Okəmā netəmim neen koatəghat e nəghatən pisin, kəiu o kəm-naka kisil əm okotəghat. Kit otən rəhan u, uarisig kit, kənu kit min tən rəhan, kən suah kit otəkəike mən nipəti nəghatən min əh. ²⁸ Okəmā etəmim tikə o nən-iarəpən nipəti nəghatən min əh, etəm itəm otəghat e nəghatən pisin, otəkəike məsəghatən e niməfak, kən məghat anion kəm Uhgın.

²⁹ Təwir māmā ien kəiu o kisil okotəghat, kən netəmim neen okotakil wir nəghatən koatən. ³⁰ Kən okəmā Uhgın tatol əp nəghatən kit itəm təmatəhluaig aupən tatuwa o suah kit itəm tatəpələh, təwir māmā etəm təmaupən matəghat otapəs nəghatən. ³¹ Tol nəhlan, itəmat itəm nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kit otaupən məghat, kənu kit min, u kit min māmā nakotəgətun netəmim rafin, kiləs-ipər nətəligən rəhalat. ³² Sotaluinən māmā ien min koatərəməərə e nikilat

māmə kotitun nən-iarəpən nəghatən rəhalat e nian itəm in tətuatip o nənən, ³³ məto-inu Uhgın sənəmə in Uhgın rəha nolən nəruruən e nat, məto in Uhgın rəha nəməlinuən, tahmen e niməfak min rafin.

³⁴ Nian katəfak lan, nipiṭan okəsotagətən, məto-inu tətəuatipən māmə okotəghat. Məto okotəkəike moatətəlig-in netəm-iasol rəha niməfak, tahmen əm e itəm Lou tatən mihin. ³⁵ Okəmə kotolkeike māmə kotitun nat kit, okotəkəike kətapəh o rəhalat nəman min əpəh latuənu, məto-inu tol naulisən māmə pətan otəghat əpəh e niməfak.

³⁶ ?Tahro? ?Nikitəmat təht māmə nəghatən rəha Uhgın təmaupən miet-arəpa otəmat? ? O nikitəmat təht māmə nəghatən rəha Uhgın təmuwa əm otəmat? ³⁷ Okəmə itəmat kit nikin təht māmə in ien kit, o Narmin Rəha Uhgın təmosipən nəsanənən kit kəm in, in otəkəike mən niphahrienən e nəghatən itəm iatəte kəm itəmat māmə in nəwīa İərəmərə. ³⁸ Okəmə tapəs nənən niphahrienən e nəghatən u, in okəsən minən niphahrienən e rəhan nəghatən.

³⁹ Tol nəhlan, piak min ne winik min, təwir māmə nakotolkeike māmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kən məsotətəlosig-inən nənən nəghatən ik pisin min. ⁴⁰ Məto e natimnat rafin aḡin itəm nəkoatol e nəfakən, otol e nolən itəm in tətuatip o niməfak, motətəu-pən wir nolən rəha nəfakən.

15

Kristo təməmegəh min e nimisən

¹ Piak min ne winik min. İakolkeike māmə ekən-iarəp min kəm itəmat namnusən təwir itəm ematən-iarəp kəm itəmat aupən, nəmotos e nikitəmat, kən motos rəhatəmat ikın nətülən lan. ² Okəmə nakotaskəlim əskasik namnusən təwir ətuatip itəm io emən-iarəp kəm itəmat, Uhgın otosmegəh itəmat lan. Məto okəmə nakotapəs nat ətuatip, motahatətə e nəghatən pisin, kən nahatətən rəhatəmat in nat əpnəpin əm.

³ Natimnat itəm io eməto, ilat nat keike, kən enən-ipinə rəkis kəm itəmat māmə, Kristo təmimis o rəhatat nolən rat min tahmen e Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis mihin, ⁴ kəmitənim, kən təmegəh min e nimisən e nian itəm tatol kisil lan tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis mihin, ⁵ kən təmaupən miet-arəp o Pita, uarisig u, o rəhan netəm tuelef. ⁶ Uarisig lan, in təmiet-arəp min o piətət min taprəkis-in faif-hanrit e nian kitiah əm, u ilat tepət koatəmegəh əh, məto neen kinotimīs rəkis. ⁷ Kən uarisig, tiet-arəpa o Jemes, kən o aposol min rafin.

⁸ Kæn uarisig elat rafin, in tæmiet-aræpa min ron io, nat æpnapin io ekahmen e suakaku itæm tæsaiiræn e nian ætuatip ræhan.

⁹ Tol næhlan, io læhau agin e aposol min rafin, kæn esahmenæn mæmæ netæmim okotaun-in io mæmæ io aposol kit, mæto-inu ematol næratæn kæm nimæfak ræha Uhgîn aupæn.

¹⁰ Mæto e næwiræn itæm Uhgîn tæmawte-in kæm io, emuwa mahmen nulan roiu, kæn næwiræn æh tæsuwa æpnapinæn mæto noan æh-ikin. Nipahrienæn, emol wæk taprækis-in rafin aposol min, mæto sænæmæ e ræhak æm næsanænæn, mæto e næwiræn æm itæm Uhgîn tæmawte-in kæm io. ¹¹ Nat æpnapin io emæn-iaræp, o ilat kæmotæn-iaræp namnusæn tæwir kæm itæmat, mæto næghatæn u inu itæm iatæn-iaræp, namnusæn tæwir itæm næmotæn nipahrienæn lan.

Næmegæhan e nimisæn ræha netæm kæmotimis

¹² ? Mæto okæmæ kæmatæn-iaræp mæmæ Kristo tæmæmegæh min e nimisæn, kæn tahro itæmat neen nakoatæn mæmæ netæm kæmotimis okol kæsotæmegæh minæn? ¹³ Mæto okæmæ næghatæn ræhatæmat in nipahrienæn, mæmæ netæm kæmotimis kæsotæmegæh minæn, kæn okol Kristo min tæsemegæhan e nimisæn. ¹⁴ Kæn okæmæ Kristo tæsemegæhan e nimisæn, kæn wæk ræhatimat o næn-iaræpæn namnusæn tæwir, in nat æpnapin æm, tahmen min æm e nahatætæn ræhatæmat.

¹⁵ Nat kit min næhlan, okæmæ Kristo tæsemegæhan e nimisæn, itimat emoateiuæ e Uhgîn mæto-inu emotæn-iaræp mæmæ Uhgîn tæmosmegæh Kristo e nimisæn. Mæto okæmæ netæm kæmotimis ko kæsotæmegæh minæn e nimisæn, kæn okol Uhgîn tæsosmegæhan Kristo e nimisæn. ¹⁶ Mæto-inu okæmæ netæm kæmotimis ko kæsotæmegæh minæn e nimisæn, kæn okol Kristo tæsemegæh minæn e nimisæn. ¹⁷ Kæn okæmæ Kristo tæsemegæh minæn e nimisæn, kæn nahatætæn ræhatæmat nipætîn tikæ, kæn itæmat noatatis æh e tæfagæ rat min. ¹⁸ Kæn netæmim itæm kæmotæn nipahrienæn e Kristo itæm kinotimis rækis, ilat min kæmotakiah. ¹⁹ ! Okæmæ koatælæhæu-pæn æskasik ræhatat nætæligæn e Kristo o næmegæhan æm ræhatat e nætueintæn, kæsi, tæwir mæmæ netæmim okotæto tærat otæmat maprækis-in netæmim rafin mæto-inu, kæm-naka kitat kæmotæmkakia!

²⁰ ! Mæto kæp! Nipahrienæn mæmæ Kristo tæmæmegæh min pahrien e nimisæn. In tæmaupæn e netæm rafin itæm kæmotimis kæn næmegæh min e nimisæn, kæn okol tæsimis minæn.* ²¹ Otætælig-in. Nimisæn tinuwa e nætueintæn e etæmim kit, kæn e suatip kitiah æm, næmegæh minæn e nimisæn tæmuwa e etæmim kit. ²² Tol næhlan, netæmim rafin okotimis mæto-inu

15:8: Wæk 9:3-6 **15:9:** Efes 3:8; 1 Tim 1:15 **15:10:** 2 Kor 11:23 * **15:20:** Kristo in tahmen e naniakisæn ræha Uhgîn mæmæ netæmim rafin okotæmegæh min e nimisæn. **15:21:** Rom 5:12

kəmotisi-pən e Atam, kən tahmen-ahmen əm, netəmim rafin itəm kəmotuwa kitiah ilat Kristo okotəmegəh min. ²³ Məto ilat min u, okotəmegəh min e nian ətuatip rəhalat. Kristo in təmaupən məmegəh min, kən nian in otuwa min, rəhan min okotəmegəh min. ²⁴ Kən namnun nian otuwa. In otərəkin nərəməərən rafin, ne nepətən rafin, ne nəsanənən rafin. Uarisig lan, in otəhlman-pən nərəməərən rəhan e nelmi Uhgın Tata. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, in təike matərəməərə mətoarus məmki-pa rəhan tikimır min meguətəin ilat e nelkin. ²⁶ Namnu rəhan tikimır itəm otərəkin, in nimisən. Kən nimisən otikə min, ²⁷ məto-inu “tinəmki-pa natimnat rafin meguətəin e nelkin.” Otətəlig-in-tu, nian tatən məmə natimnat rafin aɡin-əh tinateguətəin e nelkin, nəkotəplan məmə sənəmə Tata Uhgın min əh-ikin e nelkin. In Uhgın itəm təmələhəu-pən natimnat rafin aɡin-əh ləhau e nelki Kristo. ²⁸ Nian Uhgın tinol natimnat min əh, kən Nətin atip otuwa ləhau e nərəməərən rəha Uhgın itəm təmələhəu-pən natimnat rafin e nelkin, məmə Uhgın əm otərəməərə e natimnat rafin.

²⁹ Otətəlig-in-tu. ?Tahro e netəmim itəm katol baptais elat o netəm kinotimıs rəkis? ?Okəmə netəm kəmotimıs kəsotəmegəh minən nian kit, kən tahro katol baptais e netəmim olat?† ³⁰ ? Kən tahmen əm etimat, tahro ioatıləs pikən nian əskasık min e nəmegəhən rəhatimat nian rafin? ³¹ !Iatos noanawıl, piak min ne winik min, məmə netəmim kotalkut məmə okotohamnu io e nian tepət! Nəkotitun məmə inu nıpahrienən tahmen-ahmen məmə iatausit o nahatətəən rəhatəmat e Kristo Iesu İərəməərə rəhatat. ³² ?Okəmə eməluəgin e nat meɡəh min itəm koaton itəm əpəh Efesas‡ o nətəligən rəha netəmim əm, emol win e naka? Okəmə netəm kəmotimıs kəsotəmegəh minən, pəs kotol əm tahmen e nəghatən u itəm tatən məmə, “Pəs kotəgwən motənim, məto-inu olawıg kotimıs.”

³³ Sotolən netəmim koteiuə-in itəmat. Inu nıpahrienən itəm suah kit təmən, “Nian netəm rəhalat nolən təwır koatan ilat netəm kotərat, netəm kotərat koatərəkin nolən wır rəhalat.”

³⁴ Otətəlig-pa min motos ətuatip nenatigən rəhatəmat itəm tətəatip məmə nəkotol mihin, kən motəhlman təfəgə rat min, məto-inu itəmat neen kotəruru əh Uhgın, kən inu nat kit rəha naulisən.

Nıpəti etəm təmimıs tatəmegəh min

15:23: 1 Tes 4:16; Nol Əpən 20:5 **15:25:** Mat 22:44 **15:26:** Nol Əpən 20:14
15:27: Sam 8:6 † **15:29:** Pol təsən ətuatipən məmə in tolkeike məmə netəmim okotol baptais elat o netəmim itəm kinotimıs rəkis, məto təmən əm məmə netəmim neen kəmoatol nəhlan. Kən kitat roiu, tiəkis o nitunan nıpəti nəghatən u. **15:30:** Rom 8:36 ‡ **15:32:** Pol tatəghat o tikimır min rəhan əpəh Efesas, məto sənəmə nat meɡəh min pahrien. **15:32:** Aes 22:13

³⁵ Məto okəmə netəmim neen kotətapəh məmə, “? Etəm təmimis okotəmegəh ahro nulan? ? Okotos nipəti naka motuwa?” ³⁶ ! Nəghatən əh talməl! Nikuti nat itəm nəməfe, otəkəike mimis pitən, uarisig u təpanəmegəh. ³⁷ Nian nakəfe nikuti nat, nə səfəən nəukətin itəm otuwa, məto nikuti nat əm, kəm-naka in nikuti wit o nat pisin kit. ³⁸ Məto Uhgın tol tatəwıə e nəukətin itəm in tolkeike mihin, kən e nikutin nat rafin, in əm tatos-ıpa nipətilat. ³⁹ Nipətilat rafin kəsotahmen-ahmenən. Nipəti etəmim tol pisin e rəha nat megəh min, ne mənig min, ne nəm itəhəi. ⁴⁰ Əpəh e neai, natimnat əh-ikin, kən e nətueintən natimnat min əh-ikin tol pisin. Nian kotəplan nat əpəh ilis e neai məmə in təwir, rəhan nəwirən in tol pisin e nəwirən rəha nat əpəh ləhau e nətueintən. ⁴¹ Kən nəhag-əhagən rəha mitgar tol pisin e nəmihlən rəha məwig ne nasiəən rəha məhau min. Kən nasiəən rəha məhau min neen, kotol pisin e rəha neen min.

⁴² Kən tahmen-ahmen əm e nipəti netəm kəmotimis itəm koatəmegəh min. Nipətin itəm kəmitənım otəmnəmıt, məto nian otəmegəh min, otəsəmnəmıt minən. ⁴³ Nian katitənım, in nat kit itəm netəmim kəsotolkeikeən, məto nian otəmegəh min, in nat kit itəm netəmim okotəplan rəhan nəwirən. Nian katitənım, nəsanənən rəhan tikə, məto nian otəmegəh min, təsanən. ⁴⁴ Nian katitənım nipətitat, in nat rəha nətueintən, məto nian otəmegəh min, in nat rəha nego e neai. Okəmə nipətin əh-ikin rəha nətueintən, rəha nego e neai min əh-ikin. ⁴⁵ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Etəm tətaupən agin-əh, Atam, təmuwa mos namegən.” Kən namnu Atam, inu Kristo, təmuwa narmin u tatos-ıpa nəmegəhən. ⁴⁶ Nat rəha narmin təməsaupənən muwa, məto nat rəha nətueintən, uarisig lan nat rəha narmin təpanuwa. ⁴⁷ Etəm təmaupən agin, kəmol e nimoulul rəha niməptən, məto etəm tatarisig u Kristo, təmisi-pən e nego e neai. ⁴⁸ Netəmim rafin rəha nətueintən, nipətilat kotahmen e nipəti Atam, məto netəmim itəm okotuwin e nego e neai, nipətilat okotahmen e nipəti Kristo, etəm u təmisi-pən ikin. ⁴⁹ Roiu kitat kotahmen e Atam u rəha nətueintən, kən tol nəhlan, o nian kit okotahmen e Kristo u rəha nego e neai.

⁵⁰ İatən-iarəp kəm itəmat, piak min ne winik min məmə, nipətin ne nita etəmim otəsuwinən e nərəməgəən rəha Uhgın, kən tahmen-ahmen əm, nat itəm otəmnəmıt otəsosən nat itəm tətətig lilin. ⁵¹ Otətəlig-in-tu, kən oekən nat anion məmə, sənəmə kitat rafin okotimis, məto Uhgın otol nipətitat rafin tuwiwi, ⁵² in otol uəhai əm tahmen e nipitən, nian namnu təwi rəha Uhgın otasək, məto-inu təwi otasək, kən netəm kəmotimis okotəmegəh min məsotimis minən, kən Uhgın otol

nipətitat tuwiwi. ⁵³ Tol nəhlan məto-inu, nat itəm otəmnəmit otəkəike muwın e nat itəm otəsəmnəmitən, kən nat itəm otimis otəkəike muwın e nat itəm otəsəmisən mətatig lilin. ⁵⁴ Nian nat itəm tatəmnəmit təmuwın e nat itəm təsəmnəmitən, ne nat itəm otimis təmuwın e nat itəm otəsəmisən mətatig lilin, kən nəghatən itəm kəməte otuwa nipahrienən, tatən məmə, “Nəluaginən tinol namnun. Uhgın təmol win agin. Nəmisən tinikə.”

⁵⁵ “!Ei, Nəmisən! ?Onakahrol nulan mol win etimat?

!Ei, Nəmisən! ?Onakahrol nulan mus itimat?”

⁵⁶ Təfagə rat in tahmen e nat kit tatus itəm kən matuwa in nəmisən, kən Lou tatol təfagə rat nəsanənən rəhan tepət. ⁵⁷ ! Məto pəs kotənwiwi Uhgın! Tatol məmə kitat koatol win e rəhatat İərəməərə İesu Kristo.

⁵⁸ Tol nəhlan, piak mın ne wınik mın, otətul əskasik. Sotegəhan-inən nat kit təloal etəmat. Nian rafin, otol wək rəha İərəməərə e nikitəmat rafin, məto-inu nəkotitun məmə wək rəha İərəməərə itəm nəkoatol, sənəmə nat əpnəpin əm.

16

Məni o nasituən e iəfak mın əpəh Jerusalem

¹ Roiu iakən məni o nasituən e iəfak mın əpəh Jerusalem. Otol tahmen əm məmə emən mihin kəm nıməfak mın əpəh profens əh Kalesia. ² E Sante mın rafin, itəmat rafin kitiah kitiah otəkəike mələhəu kalin məni neen. Etənim itəm in tatos məni asol, otələhəu kalin tepət, kən etənim itəm tatos məni əkəku, otələhəu kalin noan məsin. Tol nəhlan, nian ekimnə, okol nəkəsotalkut mınən o nolən məni ilat rafin nian kitiah əm. ³ Kən otətgi-arəp itəmat neen məmə okotəmik məni motuwın, kən nian ekimnə, ekəte naoa mən-iarəp ilat kəm netəm Jerusalem, kən mahl-ipən ilat kotəmik məni motuwın əpəh ikin. ⁴ Okəmə ekəplan məmə təwir məmə io mın ekuwın, kən ilat okotətəu-pa io.

Naliwəkən mın rəha netəm-iasol mın neen

⁵ Uarisig epanimnə muag itəmat, ekuwın-pən Masetonia, məto-inu ekaupən muwın muag nıməfak mın əpəh ikin. ⁶ Kəm-naka ekatig məsin kitat mın itəmat, mə kəmə tahro, koatatig əm mətoarus nətəpən tol namnun. Tol nəhlan, nəkotitun nasituən lak e rəhak naliwəkən itəm iatuwın-pən mın ikin. ⁷ Esolkeikeən məmə ekimnə məplan itəmat u miet mın, məto iakolkeike məmə ekimnə kotatig məsin okəmə İərəməərə tegəhan-in io. ⁸ Məto etatig əm Efesas mətoarus nian rəha Pentekos, lafet rəha Nagwənən Wi, ⁹ məto-inu Uhgın

15:52: Mat 24:31

15:53: 2 Kor 5:4

15:54: Aes 25:8

15:55: Hos 13:14

15:56: Rom 7:13

16:1: Rom 15:25-26; 2 Kor 8:1-9

16:5: Wək 19:21

16:6: Rom 15:24

tāmerəh e suatip asol ron io māmə ekol wək təwir itəm otoe-in noan tepət, nat əpnapin netəmim tepət kotalkut māmə okotahtosig-in io o nolən wək.

¹⁰ Okāmə Timoti timnə məplan itəmat, otol təwir kəm in motos-ipən nisaiian kəm in, mətə-inu in tatol wək rəha Iərəmərə tahmen əm lak. ¹¹ Sotolən māmə itəmat kit tatehm əhau in. Otahl-ipa tuwa kən motasitu lan e rəhan naliwəkən māmə otitəlig-pa ron io. Iatəsaḡin piatat min ilat Timoti māmə okotuwa motehm io.

¹² Kən e piatat Apolos, emətapəh əskasik māmə in otəkəike mətəu-pən piatat min mimnə məplan itəmat. In təsolkeikeən pik māmə otimnə əh-roiu, mətə in otimnə e nian itəm tətutitip ron.

¹³ Otegəs. Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. Məsotəḡinən. Motol nətəligən rəhatəmat təskasik. ¹⁴ Natimnat rafin aḡin itəm itəmat nəkoatol, otol e nolkeikeən.

¹⁵ Itəmat nəkotitun māmə Stefanas ne rəhan min, ilat kəmotəupən motən nipahrienən e Iesu əpəh Akaea, kən ilat kotalkut əskasik o nasituən e iəfak min. Iatən əskasik kəm itəmat piak min māmə, ¹⁶ otisaii-in ilat motol nəwialat, ne netəmim rafin itəm koatol pik wək o niməfak.

¹⁷ Nīkik təmagien nian Stefanas, ne Fotunatas, ne Akaekas kəməhaliet-arəpa, mətə-inu nat əpnapin itəmat nakotikə, mətə nian eməplan iləhal, tahmen əm māmə eməplan itəmat. ¹⁸ Iləhal kəməhaləs-ipər pik rəhak nətəligən tahmen əm māmə kəməhalol etəmat. Netəm kotol nəhlan, okəike kisiai-in ilat.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹⁹ Niməfak min e profens əpəh Esia koatən təwir kəm itəmat. Akwila ne Prisila kioalkeike pik māmə okuən təwir kəm itəmat e nərgi Iərəmərə ilat iəfak min itəm kəmotuəfimīn e nimə rəhalau. ²⁰ Piatat min rafin ikin-u koatən təwir kəm itəmat. Otən təwir kəm itəmat min tahmen māmə itəmat kitiah əm e Kristo.

²¹ Io Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat.

²² Okāmə suah kit təsolkeikeən Iərəmərə, pəs nalpinən rəha Uḡin tatuwin ron.

!Iərəmərə rəhatimat, wa-ta!

²³ Pəs Iərəmərə Iesu tawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

²⁴ Ekahl-ipinə rəhak nolkeikeən kəm itəmat rafin e Kristo Iesu. Əwəh.

16:9: Wək 19:8-10; 2 Kor 2:12

16:10: 1 Kor 4:17

16:11: 1 Tim 4:12

16:12: 1 Kor 3:6

16:15: 1 Kor 1:16

16:19: Wək 18:2,18,26

16:22: Kal

1:8-9; Nol Əpən 22:20

2 Korin

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Korin Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Korin

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak rəha Korin, ne iəfak min rəha profens Akaea.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tinəməte rəkis naoa kisil mahl-ipən kəm niməfak rəha Korin. Inu naoa itəm tatol kuwit lan. Məto naoa itəm tatol kitiah, ne naoa itəm tatol kisil, ilau kəmiakə. Naoa itəm tatol kəiu, inu 1 Korin, kən e naoa u in təməghat əskasik kəm ilat məmə okotəg-ətuatip-in nolən rat min rəhalat, kən in təməgətun min ilat e natimnat pisin min neen. Ilat tepət e niməfak kotətəu-pən nətəligən rəha Pol itəm təməte e naoa 1 Korin. Məto neen əh-ikin, ilat koatən məmə Pol in sənəmə etəm-iasol, kən təsətuatipən məmə in otəghat min nəhlan. Kən ilat koatən məmə in tatol wək rəhan o nosən əm mənī.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u matəgətun məmə in aposol kit, kən Uhgın in təmos-ipən wək u kəm in, kən tətuatip əm məmə in otəghat nəhlan kəm ilat. Kən in tolkeike məmə otən-iəhau nəgətun eiueiuə min itəm koatatig Korin.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, itəm Uhgın təmītəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo Iesu, iatəte naoa u itimlau piətat Timoti. Naoa u tatimnə kəm itəmat, niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, ne iəfak min ilat rafin əpəh ikin Akaea. ² Pəs Uhgın Tata rəhatat ne Iərəməərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwiran ne nəməlinuən kəm itəmat.

Uhgın itəm tatol kepin netəmim

³ Pəs kotənwiwi Uhgın, u in Uhgın ne Tata rəha Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo. In Tata itəm in nəukətin nasəkitunən, kən in Uhgın itəm nol kepinən rafin tatisi-pən ron. ⁴ In tatol kepin kitat e nəratən rafin rəhatat məmə kitat kotitun nol kepinən netəmim e nəratən pisin pisin min. Kən kitat kotol kepin ilat e nolən rəha nol kepinən itəm Uhgın təmöl kəm kitat. ⁵ Tahmen əm e nahməən itəm Kristo təmos, təmuwa min e nəmegəhən rəhatat. Kən e nolən kitiah əm, Kristo in suatip məmə nol kepinən təmuwa pik e nəmegəhən rəhatat, kən roiu nol kepinən rəhatat tatuwin min o netəmim pisin pisin min. ⁶ Okəmā itimat ekoatəto nahməən, nahməən əh tatuwa otimat nian ekoatən-iarəp nammusən təwir, kən nammusən təwir əh

otol kepin itəmat mosmegəh itəmat. Okəmə Uhgın təmol kepin itimat, tatol məmə itimat ekotitun nol kepinən itəmat. Kən noan nol kepinən əh, tatoe-in e nəmegəhən rəhatəmat, kən nian nəkotatig e nahməən kitiəh əm itəm kitat kotatig lan, tətəsitu etəmat məmə onəkotətul əskasik matuwın matuwın. ⁷ Itimat emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən o Uhgın otəmat məmə onəkotətul əskasik. Tol nəhlan məto-inu kitat rafin koatatig e natigən kitiəh əm məmə, itəmat nakoatəto nahməən itəm ekoatatig lan, kən tahmen-ahmen əm məmə nakotos nol kepinən kitiəh əm rəha Uhgın itəm emotos.

⁸ Piak mın ne wınik mın, ekotolkeike məmə nəkotitun wır nian əskasik mın itəm emotatig lan e profens ikin Esia. Nəratən asol mın kəmotu itimat, taprəkis-in nəsanənən rəhatimat, təmol nikitimat təht məmə okəm-naka ekotimis. ⁹ Nıpahrienən, itimat emotəto məmə kinegəhan-in rəkis itimat məmə ekotimis. Məto nian əskasik mın əh kəmotuwa məmə esotəgileən etimat, məto ekotəgile e Uhgın itəm tatol etəm təmimis təmegəh mın. ¹⁰ In təmosmegəh itimat e nəratən asol əh itəm təmatuwın o nımisən, kən in otosmegəh itimat e nəratən itəm otəpanuwa. Emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən lan məmə in otosmegəh mın itimat. ¹¹ Kən in otol nəhlan nian nakotəfak otimat məmə, netəmim tərət okotənwiwi Uhgın o natimnat wır itəm in otol kəm itimat məto-inu netəmim tərət kəmotəfak otimat.

Pol təməuhlin rəhan nətəligən o rəhan naliwəkən

¹² Roiu ekən nəghatən u məsaulisən məmə, e nətəligən rəhatimat, nikitimat təht məmə esotolən nat kit tərət e nolən rəhatimat. E nolən mın rafin itəm emotol, itimat emotətəu-pən suatıp itəm Uhgın təmitəpun məmə emotəghat ətuatıp əm moatən əhag-əhag nəghatən. Emotol nolən əh kəm netəm əpnarın əm rəha nətueintən, kən motol taprəkis kəm itəmat. Esotəghatən e nitunən əm rəhatimat rəha nətueintən, məto emotəgile əm e nəwırən rəha Uhgın. ¹³⁻¹⁴ İatən nəhlan məto-inu, esotətəən nəghatən kit itəm tiəkis otəmat o nafinən, o nitunən nıpətin. Roiu, nəkotitun məsın nətəligən rəhatimat, məto iakolkeike pik məmə nian kit onəkotitun rafin. Kən e nolən əh, nian İərəmərə İesu otuwa mın, itəmat onəkotəgıen otimat tahmen mın məmə itimat ekotəgıen otəmat.

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu enitun məmə nakotəgıen otimat, nıkkik təht məmə nian ekatuwin Masetonia, ekaupən mımınə məplan itəmat, kən nian ekıtəlig Masetonia, ekımınə mın məplan itəmat. Tol nəhlan, nakatos nəwırən mau kəiu. Kən uarisig e itəm mın əh, onəkotasitu lak motahl-ipən io ekuwin nitən Jutia. ¹⁷ ?Nikitəmat təht məmə, nian emol nətəligən mın əh,

mæto emol əpnapin əm? ?O, kəm-naka nətəligən rəhak təmisipən e nolən rəha nətueintən, tahmen e netəmim itəm koatən “əwəh” ne “kəp” e nəghatən kitiəh əm?

¹⁸ Itəmat nəkotitun məmə Uhgın nian rafin tatol rəhan nəghatən, kən io min, rəhak nəghatən kəm itəmat sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” ¹⁹ mæto-inu rəhak nəghatən o Nəti Uhgın Iesu Kristo, itəm eməhalən-iarəp kəm itəmat itiməhal Saelas ne Timoti, sənəmə, “əwəh” ne “kəp,” mæto e Kristo, nian rafin rəhak nəghatən in “əwəh,” in nıpahrienən. ²⁰ Tol nəhlan mæto-inu, nat əpnapin nənəkisən kuwəh Uhgın təmol, ilat kotuwa nıpahrienən e Kristo, inu nəghatən “əwəh” rəha Uhgın. Tol nəhlan, e Kristo, kitat koatən “Amen, Əwəh” kəm Uhgın, kən moatiləs-ipər nərgin lan. ²¹ Uhgın əm tatol itimat ekoatətul əskasik e Kristo kitat min itəmat. In təmitəpun kitat, ²² kən təmol mak e nəmegəhən rəhatat məmə kitat rəhan min, kən təmələhəu-pən rəhan Narmin e nikitat məmə kitat okotitun roiu məmə rəhan nənəkisən min, ilat rafin okotuwa nıpahrienən e nəmegəhən rəhatat o nian kit.

²³ Kən roiu, okəmə esənən nıpahrienən, pəs Uhgın otol nalpınən kəm io. Eməsuwamən Korin mæto-inu esolkeikeən məmə ekən nəghatən əskasik kit kəm itəmat. ²⁴ Esotolkeikeən məmə ekotərəmərə e nahatətəən rəhatəmat, kəp. Mæto ekotol wək kitat min itəmat o nagiənən rəhatəmat, mæto-inu itəmat nınoatətul əskasik rəkis e nahatətəən rəhatəmat.

2

¹ Tol nəhlan, enən rəkis e nıkk məmə okol esımnə minən məplan itəmat mol nikitəmat tahmə. ² ?Emən nəhlan mæto-inu, okəmə ekol nikitəmat tahmə, pah u ikın-un otol io nıkk tagien? Itəmat əm, itəm emol nikitəmat tahmə. ³ Kən eməte naoa əh, məmə nian ekımnə, esətoən tərət e nıkk. Esolkeikeən məmə netəmim itəm okotəkəike motol nıkk tagien, ilat okotol məmə ekəto tərət. Eməte naoa əh e nolən əh, mæto-inu enıtun məmə kitat kitiəh əm, kən nian nıkk tagien, kən nikitəmat min tagien. ⁴ Tol nəhlan, nian eməte naoa əh kəm itəmat, nıkk təpou pıkk otəmat, kən nıkk tıtəgıt, nahui nəmtək taiəh otəmat. Esəteən naoa əh məmə otol nikitəmat təpou, mæto eməte məmə onəkotitun rəhak nolkeikeən asol otəmat.

Aluin nolən rat min rəha nol təfagə

⁵ Etəmim itəm təmol nəratən, təmol io ekəto tərət, mæto təmol itəmat rafin nakotəto tərət pıkk, mæto esolkeikeən məmə nəghatən rəhak e nat u in təskasik pıkk. ⁶ Nalpınən itəm itəmat tēpət nəmotos-ipən kəm in tınahmen. ⁷ Mæto roiu əh, nəkotəkəike motaluin rəhan nolən rat kən motol-wır nıkin,

məmə nīkin otəsəpou pikən mol təme e rəhan nəmegəhən. ⁸ Iatətapəh əskasik otəmat məmə nakotuwīn motol təwīr kəm in məmə in otitun rəhatəmat nolkeikeən ron. ⁹ Eməte naoa əh kəm itəmat məmə ekəplan məmə onəkotol nəwiak e natimnat rafin, o kəp. ¹⁰ Okəmə itəmat nəkotaluin nolən rat rəha suah kit, io mīn ekaluin rəhan nolən. Okəmə suah əh təmol nat tərət neen məmə io ekəkəike maluin rəhan nolən, mətə enaluin rəkis rəhan nolən e niganəmti Kristo. Emol nəhlan məmə otasitu etəmat ¹¹ məmə Setan otəsərəkīnən kitat e rəhan neiuēiuəən mīn, mətə-inu kitat kotitun rəkis rəhan nətəligən o nolən nərətən.

Netənim itəm koatən-iarəp

namnusən təwīr

¹² Nian emuwīn əpəh Troas o nən-iarəpən namnusən təwīr rəha Kristo, eməplan məmə lərəmərə təmol suatip kəm io. ¹³ Mətə esatig əməlinuən e rəhak nətəligən mətə-inu, eməsəplanən piak Taetas ikin əh. Kən emauiatipin ilat, miet muwīn Masetonia.

¹⁴ Pəs kotənwiwi Uhgīn, mətə-inu in təmol win e rəhan tikimīr mīn e nəluaginən. Kən tahmen e kig kit itəm təmol win e nəluaginən minatitəlig matit rəhan mopael mīn ne rəhan tikimīr mīn, Uhgīn tatit itimat e Kristo. Kən itimat rəhan mīn netənim itəm ioatən-iarəp nenatigən rəha Kristo, kən nenatigən əh in tahmen e nəmiəwīn kit itəm tatuwīn ikin pisin-pisin mīn. ¹⁵ E niganəmti Uhgīn, itimat ekotahmen e nəmiəwīn rəha Kristo kəm netənim rafin, netənim itəm Uhgīn tatosmegəh ilat, ne netənim itəm okotuwīn e nalpīnən rəha Uhgīn. ¹⁶ Itimat nəmiəwīn rəha nīmīsən kəm neen itəm tatəgətun ilat məmə okotimīs. Kən itimat nəmiəwīn rəha nəmegəhən kəm neen, itəm tatəgətun ilat məmə Uhgīn otosmegəh ilat. ?Kən pah u titun nolən wək asol əh? ¹⁷ Mətə itimat esotahmenən e netəm əpnəpīn mīn, itəm koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn o nos əmən mənī. Kəp, mətə Uhgīn təmah-īpən itimat, kən e Kristo, itimat ekotən-iarəp namnusən təwīr e niganəmti Uhgīn, kən nəghatən rəhatimat təmīsīpən e nikitimat itəm tətuatip əm.

3

¹ Okəmə naka nikitəmat təht məmə enoatīlēs-īpər itimat məmə itəmat onəkotegəhan lan. Netənim neen okotəkəike motos naoa kit itəm kəməte elat nian koatuwīn o netəm kotəruru ilat. ?Təhro nikitəmat təht məmə suah kit otəkəike mətə naoa nəhlan etimat kəm itəmat? ?O, təhro itəmat əm nakotolkeike məmə onəkotətə? !Kəp! ² Itəmat atip əm nəkotahmen e naoa itəm tatol əp wək rəhatimat. Naoa əh kəməte-pən e nikitimat,

itəm netəmim rafin koatafin kən moatitun. ³ Itəmat noa rəha wək rəhatimat. Kən nəmegəhən rəhatəmat tatəgətun məmə itəmat naoa kətafin itəm Kristo təməte. Kristo təməte naoa əh e Narmin Rəha Uhgın itəm tatəmegəh, məto təsəteən e nelmı etəmim. Kən in təməsəte-pənən e kəpiel epin-epin, məto təməte-pən e niki netəmim.*

⁴ Itimat esotəginən o nənən nəhlan otəmat məto-inu itimat ioatətig e Kristo, kən moatahatətə əskasik e Uhgın. ⁵ Nikitimat təsəhtən məmə itimat əm ekotahmen o nolən wək u, ne noan rəha wək. Məto Uhgın əm tatol məmə itimat ekotitun nolən wək. ⁶ In təmol məmə itimat ekotahmen məmə ekotuwa rəhan iolwək min rəha nənıəkisən wi rəha nasituən itəm Uhgın təmən. Nənıəkisən wi əh təsisı-pənən e Lou itəm kəməte, məto təmısi-pən e Narmin Rəha Uhgın, məto-inu Lou itəm kəməte tatol məmə netəmim koatuwin o nımısən, məto Narmin Rəha Uhgın tatos-ıpa nəmegəhən.

Nəhag-əhagən rəha Nənıəkisən Wi Rəha Nasituən

⁷ Otətəlig-in-tu. Nian Uhgın təməte Lou e kəpiel, mos-ıpən kəm Moses, nəhag-əhagən əh-ıkin rəha Uhgın, kən nəhag-əhagən əh təmalpin nıganəmtı Moses, kən netəm Isrel okol kəsotəplanən nıganəmtın, nat əpnəpın nəhag-əhagən tınəteıuau. Kən okəmə wək rəha Lou in suatıp itəm tatuwin o nımısən, məto in təhag-əhag, ⁸ kən wək rəha Narmin Rəha Uhgın otəhag-əhag pik. ⁹ !Okəmə wək itəm kəmakil netəmim məmə otəkəıke motımıs, in tatəhag-əhag, kən wək itəm tatol netəmim kotətuatıp e nıganəmtı Uhgın, in tatəhag-əhag pik agın! ¹⁰ Nıpahrienən, nənıəkısın oas rəha nasituən itəm təməhag-əhag aupən, roıu in təsəhag-əhagən, məto-inu nənıəkısın wi itəm təhag-əhag pik agın, tınəprəkıs-in itəm aupən. ¹¹ !Kən okəmə wək rəha Lou itəm otəpanıkə, tınuwa e nəhag-əhagən, kən wək rəha Narmin Rəha Uhgın itəm otatig lılin, tatəhag-əhag pik agın-əh!

¹² Tol nəhlan, məto-inu emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəlıgən e wək əh rəha Narmin Rəha Uhgın, nətəlıgən rəhatimat təkəsik e Uhgın, kən məsotəginən o nən-ıarəpən rəhan nəghatən. ¹³ Itimat esotahmenən e Moses, itəm təmətəlpın nıganəmtın e nıməhan agege məmə netəm Isrel okəsotəplanən məmə nəhag-əhagən teıuau muwin mıkə. ¹⁴ Məto Uhgın təmol nətəlıgən rəhalat tıəkıs. Kən mətoaruspa əh-roıu, nıməhan əh tətəhtosıg-in nətəlıgən rəhalat nian

3:2: 1 Kor 9:2 * **3:3:** Nian Pol tatəghat e nəghatən “kəməsəte-pənən e kəpiel epin-epin,” tatəghat e Lou itəm Uhgın təmos-ıpən kəm Moses, kən Moses təməte e kəpiel. **3:3:** Eks 24:12; Jer 31:33; Esik 36:26-27 **3:4:** Wək 20:31 **3:6:** Jer 31:31; Jon 6:63; 1 Kor 11:25 **3:7:** Eks 34:29 **3:9:** Dut 27:26; Rom 1:17
3:11: Luk 22:31 **3:12:** Wək 14:27; 1 Kor 16:9 **3:13:** Eks 34:33

kotafin Naoa Rəha Nəniəkisən Oas.† Uhgîn təsos-irəkisən əh nıməhan əh, məto-inu tatos-irəkis əm e Kristo. ¹⁵ Əwəh, mətoarus-pa əh-roiu ne, nian kotafin Lou rəha Moses, nıməhan kit tatəfətain nıkilat. ¹⁶ Məto okəmə etəmim pah təuhlin mətag-pən o İərəmərə, nıməhan əh otiet rəkis. ¹⁷ Otətəlig-in-tu, İərəmərə əh, in Narmin. Kən ikin Narmin rəha İərəmərə tətətig ikin, in tatikis kitat. ¹⁸ Kən kitat, itəm kəsəfətainən nıganəmtitə e nıməhan, koatəplan nəhag-əhagən asol rəha İərəmərə, kən netəmim koatəplan nəhag-əhagən əh e nəmegəhən rəhatat. Kən in tatəuhlin nəmegəhən rəhatat məmə okotuwa kahmen lan e nəhag-əhagən itəm rəhan nəsanənən tatər tatər. Kən nəhag-əhagən əh təmisi-pən o İərəmərə itəm in Narmin Rəha Uhgîn.

4

Nat keike e kípəhau oas

¹ Tol nəhlan, nıkitimat təsəpouən o wək u məto-inu itimat emotos e nasəkitunən rəha Uhgîn. ² Məto e nolən rəhatimat esotegəhan-inən nolən itəm tatəhluaig ne nolən aulis mın. Ko esoteiuəən məsotəuhlinən nəghatən rəha Uhgîn. !Kəp! Məto itimat ioatən ətuatıp əm nıpahrienən, kən e nolən əh, e nıganəmti Uhgîn, emotol-arəp e nıganəmti netəmim rafin məmə rəhatimat nolən in tətuatıp. ³ Kən okəm-naka namnusən təwir itəm ekoatən-iarəp in tatəhluaig o netəmim neen, məto kəp, tatəhluaig əm o netəmim itəm koatətəu-pən suatıp o nuwinən e nıgəm asol. ⁴ Koatətəu-pən suatıp əh məto-inu Setan, u in İərmis itəm tatərəmərə e nətueintən u, təməfətain nətəligən rəhalat, məmə kəsotəplanən nəhag-əhagən wir rəha namnusən təwir itəm tatuəp mətasiəgəpın ilat. Nəhag-əhagən əh təmisi-pən e Kristo. Kən nian kitat koatəplan Kristo, kən kitat koatəplan məmə Uhgîn in tahro nulan. ⁵ Itimat esotən-iarəp atıpən itimat, məto ioatən-iarəp İesu Kristo məmə in İərəmərə, kən itimat iolwək mın rəhatəmat o nərgi İesu. ⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgîn u təmən məmə, “Pəs nəhag-əhagən tuəp masiəgəpın ikin tapınəp ikin,” in təmasiəgəpın e nıkitat məmə kitat kotitun nehmən nəsanənən, ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgîn, kən kitat koatehm natimnat mın əh e nıganəmti Kristo.

⁷ Məto kitat koatos nat keike əh e kípəhau oas, inu nıpətıtət. Tol nəhlan məmə otəgətun məmə nəsanənən wir əh taprəkis, təmisi-pən e Uhgîn, təsisi-pamən otat. ⁸ Nəratən tepət koatıləs pikən itimat e suatıp mın rafin, məto təsərəkınən itimat. Nian

† **3:14:** “Naoa Rəha Nəniəkisən Oas” in “Oltesteman.” **3:16:** Eks 34:34 **3:17:** Jon 8:36; Rom 8:2 **4:2:** 2 Kor 2:17; 1 Tes 2:5 **4:4:** Efes 2:2; Kol 1:15; Hip 1:3 **4:6:** Jen 1:3; Aes 9:2; 2 Kor 3:18 **4:7:** 2 Kor 5:1

neen ekotəruru suatip, məto esotapəsən nalkutən. ⁹ Netəmin koatol nərātən kəm itimat, məto Uhgın təsapəsən itimat. Koatoh itimat, məto kəsotərəkınən itimat. ¹⁰ İkin pəhrüən ioatuwin ikin, katohamnu nıpətıtımat tahmen e kəmohamnu İesu. Tol nəhlan məmə, netəmin okotəplan nəmegəhən rəha İesu e nıpətıtat. ¹¹ Kən itimat itəm ekoatəmegəh, nian rafın kategəhan-in itimat məmə ekotımis o nərgi İesu. Tol nəhlan məmə netəmin okotəplan rəhan nəmegəhən e nıpətıtat itəm otəpanımis nian kit. ¹² Kənu, nian rafın itimat ioatıləs pıkan nımisən məmə itəmat onəkotıtun nəmegəhən itulın.

¹³ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Emahatətə, kən tol nəhlan ekatən.” Kən e nolən kitiəh əm rəha nahatətəən, itimat min ekotahatətə, kən tol nəhlan ekoatən, ¹⁴ məto-inu itimat ekotıtun məmə, etəm təmol İərəmərə İesu təmegəh min e nımisən, in otol itimat ne itəmat, kitat rafın kotəmegəh min e nımisən kitat İesu, kən məf-iarəp kitat e nıganəmtın. ¹⁵ Natımnat rafın u o nəwıran rəhatəmat, kən nian nəwıran rəha Uhgın tatiuw-pa netəmin tepət təhmin min okotuwa o Kristo, kən okotos-ıpən nənwıwıən tepət kəm Uhgın, kən okotıləs-ıpər nərgın ilis ilis aɡın.

¹⁶ Tol nəhlan, nıkitımat təsəpouən. Nat əpnapın məmə nıpətıtat tateıuıu roıu, məto Uhgın tatol nıkitımat tatuwiwi nian rafın. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu, nərātən itəm koatıg lan, ilat nat əpnapın əm, kəsotatıgən tuwəh. Məto noalat in nəhag-əhagən wır itəm otətatıg lılin, kən in təwır məfıgəm taprəkıs-in ilat. ¹⁸ Kən tol nəhlan, nıganəmtıtat kəsotətulən e nat itəm katəplan, məto koatətul e nat itəm kəsəplanən, məto-inu nat itəm katəplan in nat rəha roıu əm, otəpanıkə, məto nat itəm kəsəplanən in namnun tıkə.

5

Nıpətın wi əpəh e nego e neai

¹ Tol nəhlan, kotıtun məmə nıpətıtat in tahmen e nımə tapolən itəm kitat kotatıg lan ikin-u e nətueıntən, kən nian kit otəmnəmit mərat. Kən nian nımə tapolən əh tıkə e nətueıntən, məto əpəh e nego e neai, rəhatat nımə wi əh-ıkin itəm sənəmə etəmin təmol, məto Uhgın əm təmol, nıpətıtat wi itəm otatıg lılin. ² Məto roıu e nıpətıtat rəha nətueıntən, koatəhg nıkitat, kən kotolkeıke pık məmə nian otatuwa itəm kitat okotuwin e nıpətıtat wi rəha nego e neai, tahmen e kitat koatuwin e natımnat wi. ³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə kitat okotuwa narmın əm nıpətın tıkə, məto okotos nıpətın wi rəha nego e

neai. ⁴ Nipətitat itəm otimis tol kitat koatekimis moatehag rəha nəpouən, məto sənəmə koatolkeike məmə okotimis kən nipətitat otikə, kəp. Məto kitat kotalkeike məmə okotuwin e nipətitat wi məmə nəmegəhən lilin otəwiək nipətitat rəha nətueintən itəm otimis. ⁵ Kən Uhgın pişin əm təmol kitat o natimnat min əh, kən təmos-ipa Narmin Rəhan məmə otəgətun wir kəm kitat məmə rəhan nənəkisən min otuwa pahrien.

⁶ Kən tol nəhlan, nətəligən rəhatat təkəsik, kən kitat kotitun wir məmə nian koatos əm nipətin rəha nətueintən u, kitat koatətul əh ihluə imə İərəmərə ikin rəhatat. ⁷ Kitat kotatig e nətueintən e nahatətəən e Uhgın, sənəmə e natimnat itəm koatəplan. ⁸ İatən məmə nətəligən rəhatat təkəsik, kən kotalkeike məmə kotapəs nipətitat motuwin e nimə wi rəhatat kitat İərəmərə. ⁹ Tol nəhlan, okəmə kotatig e nipətitat, o okəmə kotapəs nipətitat rəha nətueintən, kitat kotalkut pik məmə kotal natimnat itəm koatol niki İərəmərə tagien. ¹⁰ Kotal nəhlan məto-inu kitat rafin okotəkəike motətul aupən e Kristo məmə in otakil rəhatat nolən min, kən kitat kitiəh kitiəh okotos nətəuən tətəu-pən natimnat itəm kəmotol e nətueintən, okəmə nat təwir o naf tərət.

Ien əhruin min rəha Uhgın

¹¹ Kən roiu əh, məto-inu ekotisiəi-in İərəmərə, kən motalkut məmə ekotiuw-pa netəmim. Uhgın titun itimat ne wək rəhatimat, kən ekotalkeike məmə itəmat min onəkotitun wir itimat. ¹² Esotalkeikeən məmə ekotiləs-ipər itimat e niğanəmtitəmat, məto ekotos-ipinə rəhatimat nətəligən məmə okəm-naka nikitəmat otagien otimat. Kən roiu, nəkotitun nuhalpənən nəghatən rəha netəmim itəm kotaləsit o nolən itəm netəmim koatəplan, məto nikiətən təsəhtən nat itəm tətətig e niki etəmim. ¹³ Okəmə itimat ialməl min, məto o nərgi Uhgın. Kən okəmə rəhatimat nətəligən tətəuətəp əm, in nat kit itəm otasitu etəmat.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu, nolkeikeən rəha Kristo tətərəməə etimat, məto-inu itimat ekotitun wir məmə suah kitiəh əm təmimis o netəmim rafin, kən tol nəhlan, netəmim rafin kinotimis. ¹⁵ Kən təmimis o netəmim rafin məmə ilat itəm koatəmegəh, okotapəs nolən natimnat itəm ilat əm kotalkeike, məto ilat kotəkəike motol nolən min itəm İesu tolkeike, u etəm təmimis olat kən məmegəh min e nimisən.

¹⁶ Tol nəhlan, roiu ne, itimat esotakilən netəmim e nolən itəm netəmim rəha nətueintən kotakil netəmim lan. Nat əpnəpin nian kit emotakil Kristo e nolən əh, məto roiu esotolən. ¹⁷ Tol nəhlan, okəmə suah kit təmuwa kitiəh ilau Kristo, in təmuwa etəmim wi. !Nat oas təkə, kən nat wi tinuwa!

¹⁸ Natimnat rafin min əh tatisi-pən e Uhgın. Aupən kitat tikimır min kitat Uhgın, məto e Kristo, in təməmık kitat kotuwa iuəhkır ron, mol kitat iolin min. Kən təmos-ipa kəm itimat wək u rəha niuw-pamən tikimır min rəha Uhgın okotuwa iolin min. ¹⁹ Inu tatən məmə Uhgın təmiuw-pa rəhan tikimır min e nətueintən məmə okotuwa iolin min e Kristo, kən məsəfin minən rəhalat nolən rat min. Kən təmos-ipa kəm itimat nəghatən u rəha niuw-pamən tikimır min rəhan okotuwa iolin min.

²⁰ Tol nəhlan, itimat ien əhrui min rəha Kristo, kən tahmen məmə Uhgın tətəun-in netəmim e nəwiatimat. Kən ioatətapəh əskasik otəmat e nərgi Kristo məmə: nakotapəs nolə tikimır, kən motuwa ioli Uhgın min. ²¹ Uhgın təmol suah u itəm rəhan nolən rat tikə, məmə in sakrifais rəha nolən rat min rəhatat, məmə e in, kitat okotətuatip e nigənəmti Uhgın.

6

¹ Məto-inu itimat ioatol wək kitəh itimat Uhgın, ekotətapəh əskasik otəmat məmə nian Uhgın tətawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat, nəsosən tahmen in nat əpnəpın əm, ² məto-inu Uhgın tatən məmə,

“E nian ətuatip, eməto ik,

kən e nian rəha nosmegəhən, emasitu lam.”

Iakən kəm itəmat, məmə roiu, in nian ətuatip rəha Uhgın, roiu in nian rəha nosmegəhən.

Nian əskasik min e nəmegəhən rəha Pol

³ Esotolən nat kit itəm suah kit otəme lan e rəhan nahatətəən, məto-inu esotolkeikeən məmə okəsən ratən wək rəhatimat. ⁴ Məto nolən min rafin e nəmegəhən rəhatimat koatəgətun məmə itimat iolwək min pahrien rəha Uhgın: itimat ekotətul əskasik e nian rəha nəratən, ne nian iəkis min, ne nian itimat ekotəto tərət. ⁵ Netəmim kəmotoh itimat, kən kəmki-pən itimat e kalapus, kən katitəp itimat məmə okoh itimat. Emotol pik wək, məsotapılən lapin, kən nəumıs tus itimat. ⁶ Esotolən nolən kit itəm tatol nikitimat tamkimik, itimat ekotenatig, nətəligən rəhatimat kaifəməh, ekotol təwir kəm netəmim, Narmın Rəha Uhgın tatər e nikitimat, kən ekotolkeike netəmim e nolkeikeən pahrien. ⁷ Ekoatən əm nıpahrienən, kən nəsanənən rəha Uhgın tətətig etimat. Rəhatimat nolən ətuatip in tahmen e natimnat rəha nəluaginən o nohən ne nətlosigən. ⁸ Netəmim neen koatisiai-in itimat, neen koatehm-əhau itimat, neen koatən rat itimat, neen koatən wir itimat, neen koatən məmə itimat ekoateiuə məmə itimat iolwək min rəha Uhgın, məto itimat iolwək min

pahrien rəhan. ⁹ Netənim neen kəsotegəhan-inən məmə itimat aposol min pahrien, məto netənim tepət koatən məmə itimat aposol min pahrien. Nian rafin nımısən tatıtəp itimat, məto ekoatəmegəh əh. Katoh itimat, məto kəsohamnuən əh itimat. ¹⁰ Nikitimat təpou, məto nian rafin ekotagien əh. Rəhatimat nautə tikə, məto itimat ekotol netənim tepət rəhalat nautə tepət. Rəhatimat nat kit tikə, məto ekoatos natimnat rafin.

¹¹ Piak min əpəh Korin, emotən rafin nəghatən kəm itəmat kəsapəsən kit, kən ekotolkeike itəmat e nikitimat rafin. ¹² Itimat esotahtosig-inən nolkeikeən rəhatimat otəmat, məto itəmat notahtosig-in rəhatəmat otimat. ¹³ Roiu əh, iatəghat kəm itəmat məmə itəmat nenətik ətuatıp. Tətuatıp əm məmə itəmat min, nakotolkeike itimat e nikitəmat rafin.

¹⁴ Sotənən kəm netəm kəsotəfakən məmə nəkoatol wək kit itəmat min ilat. ?Nolən ətuatıp ne nolən tərət kiətun nol kələhən nat kit? ?O, nəhag-əhagən ne napinəpən kiətun nuwamən məpələh kələh muəghat? !Kəp! ¹⁵ Kən e nolən kitiaəh əm, Kristo ne Setan, okol kəsuanən nəghatən kitiaəh nian kit. ? İəfak ne etəm təsəfakən kiətun nolən nat e nətəligən kitiaəh? ! Kəp! ¹⁶ E Nimə Rəha Uhgın, ikin kit tikə əh-ikin o narmi nat min, məto-inu kitat u Nimə Rəha Uhgın itəm tatəmegəh. Kən Uhgın təmən məmə,

“Ekatig itimat min ilat,
kən maliwək itimat min ilat,
kən ekuwa io Uhgın rəhalat,
kən ilat okotuwa rəhak netənim.”

¹⁷ Kən İərəməərə təmən məmə,
“Tol nəhlan, otiet rəkis elat, motan isəu olat.
Kən məsotekən nat itəm tamkimik e niganəmti Uhgın,
kən nikik tagien məmə ekos itəmat.”

¹⁸ “Kən ekuwa rəhatəmat tata,
kən itəmat onəkotuwa nenətik min,” inu nəghatən rəha
İərəməərə itəm in ilis agın.

7

¹ İolik min. Nəniəkisən min u rəhatat. Kən tol nəhlan, pəs kotafəl nikitat, motos-irəkis natimnat rafin itəm koatol nıpətıtət ne narmitat kotamkimik. Kən pəs kotələhəu kalın kitat məmə rəha Uhgın əm motətəu-pən rafin suatıp itəm nikin otagien lan.

Niki Pol təmagien olat

² Oterəh e nikitəmat kəm itimat. Esotolən tərət kəm suah kit, esotiuw-pənən suah kit tərət ikin, esotalkutən məmə ekotos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko. ³ Esənən nəghatən u mətō-inu nəmotol nolən rat. Emən rəkis kəm itəmat məmə ekotolkeike pik itəmat nian rafin, kən nat əpnapin nīmīsən o nəwīrən otuwa e nəmegəhən rəhatimat, mətō itəmat əpəh imə e nikitimat. ⁴ Io etahatətə əskasik etəmat. Iatausit otəmat. Itəmat nəmotiləs-ipər pik rəhak nətəligən. Emos nərətən tēpət təmuwa e rəhak nəmegəhən, mətō nīkik tagien maprəkis otəmat.

⁵ Tol nəhlan mətō-inu, nian emotuwa Masetonia, esotamegən, mətō nian rafin, nərətən tatiləs itimat təmisi-pən ikin pisin pisin min. E nəmegəhən rəhatimat, netəmim kəmotəμου motol nərətən kəm itimat, kən itimat ekoatəgin. ⁶ Mətō Uhgīn tatol kepīn netəmim itəm nətəligən rəhalat təpou, kən təmol kepīn itimat e nuwamən rəha Taetas. ⁷ Kən sənəmə e nuwamən əm rəhan itəm təmol nīkitimāt tagien, mətō e nəghatən wīr rəha nol kepīnən itəm nəmotən-ipən kəm in. In təmən-ipa kəm itimat məmə itəmat nakotolkeike pik məmə nəkotəplan io, kən təmən məmə nīkītəmat tatətō tərət o nəghatən rəhak, kən təmən məmə nakolkeike pik io moatətul əskasik o nərgək. Nian emətō, nagienən e nīkik təmər mərīoah.

⁸ Nat əpnapin okəmə rəhak naoa aupən təmol itəmat nakotətō tərət, mətō esətōən tərət ron. Mətō aupən, emətō tərət ron, mətō-inu eməplan məmə naoa u təmol itəmat nakotətō tərət, mətō rəha nian əkuəkīr əm. ⁹ Mətō roiu, nīkik tagien, kən sənəmə məmə nəmotətō tərət, kəp. Nīkik tagien məmə nian nəmotətō tərət, nəmotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min. Nīpahrienən, Uhgīn tolkeike məmə kitat okotətō tərət o nolən tol min-nulan. Kən mətō-inu nəmotəuhlin itəmat, kən natimnat itəm emotən aupən kəm itimat təməsolən məmə nəmotakīh e rəhatimat nahatətəən.

¹⁰ Kən nian koatətō tərət e nolən itəm Uhgīn tolkeike, kən kotəuhlin kitat e rəhatat nolən rat, kən Uhgīn tatosmegəh kitat. Kən nīkitat otəsəpouən o nolən əh. Mətō nian koatətō tərət e nolən rəha nətueintən, tatiuw-pən kitat e nīmīsən. ¹¹ Otəplan-tu nəmegəhən rəhatəmat nian nəmotətō tərət e nolən itəm Uhgīn tolkeike. Nolən əh, noan tēpət: nakotolkeike motalkut əskasik məmə nəkotol nolən ətuatip, kən motoalkut əskasik məmə nokotəg-ətuatip-in rəhatəmat nolən rat min, kən motətəhau nolən rat min, kən narmītəmat təmiwīg nəmotaut motəgin nolən rat min. Nəmotolkeike məmə nəkotəplan min io, kən nakotolkeike pik məmə nakotətul əskasik o nərgək. Kən nəmoatətul matip məmə nəkotol nalpīnən kəm netəm kotol nolən rat. E nolən min rafin rəhatəmat, nəmotəgətun məmə

nəsotolən nat kit tərət e natimnat u. ¹² Kən eməte naoa u kəm itəmat, məto esəteən o suah u itəm təmol nolən rat, kən esəteən o suah u itəm in təmərəkin. Kəp. Eməte ilə məmə itəmat onəkotəplan əsas e niganəm̄ti Uhḡin məmə nəkoatətul əskasik o nərgitimat. ¹³ Natimnat rafin m̄in əh koatiləs-ipər nətəligən rəhatimat.

Sənəmə itimat əm itəm nəmoatıləs-ipər nətəligən, məto nikitimat tagien pik o Taetas, məto-inu nikin tagien məmə nəmoatıləs-ipər m̄in nətəligən rəhan. ¹⁴ Emən-ipən kəm in məmə etausit pik otəmat, kən itəmat nəməsotolən io ekaulis. Natimnat rafin itəm emotən kəm itəmat, ilat n̄ipahrienən. Kən e nolən kitiah əm, natimnat rafin itəm emotən kəm Taetas etəmat, kən motausit ron, ilat m̄in n̄ipahrienən. ¹⁵ Taetas, n̄ikin tatəht əh məmə itəmat rafin agin-əh nəmotol nəwian, kən moatəgin moatasiəp nian nəmotegəhan-in məmə otuwa məplan itəmat. Kən nian n̄ikin tatəht natimnat m̄in əh, nolkeikəən rəhan otəmat tatər təhm̄in m̄in. ¹⁶ N̄ikik tagien pik məto-inu etahətətə əskasik etəmat məmə nəkoatol naka itəm tətuatip.

8

Pol təmətapəh məmə okotawte

¹ Piak m̄in ne w̄inik m̄in, ekotolkeike məmə nəkotitun nəw̄irən rəha Uhḡin itəm təmawte-in kəm niməfak m̄in əpəh Masetonia məmə ilat kotitun nasituən e netəmim neen m̄in. ² İlat kəmotatig e nərətən asol kit ne nian əskasik m̄in, kən nat əpnəp̄in ilat nan rat rəhalat nautə tikə agin, məto nəmegəhən rəhalat tər̄ioah w̄ir e n̄agienən. Kən nan ratən ne n̄agienən kəmuoe-in nolən təw̄ir. E nolən əh, kəmotərakin m̄ani tēpət motos-ipən kəm iəfak m̄in əpəh ik̄in m̄in. ³ İatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kəmosipən tēpət, taprəkis-in itəm netəmim n̄ikilat təht məmə okol kəsotolən. Kən ilat atip kəmotol. ⁴ Kəmotətapəh amul otimat məmə itimat ekotegəhan pəs ilat kotasitu e wək rəha nos-ipən m̄ani kəm iəfak m̄in əpəh Jerusalem. ⁵ Kəmotəpən kos-ipən nəmegəhən rəhalat kəm İərəmərə, kən uarisig, kəm itimat, e nolən itəm Uhḡin tolkeike. N̄ikitimat təsəhtən məmə okotol tēpət nəhlan, məto kəmotol.

⁶ Kən tol nəhlan, emotuəh n̄iki Taetas məmə otitəlig-p̄inə otəmat. In təmaupən məghat kəm itəmat o nolən nat u, kən tol nəhlan, emotətapəh məmə in otəghat kəm itəmat məmə nəkotol namnun wək w̄ir rəha nawteən əh itəm nəmotətoun. ⁷ E natimnat m̄in u rafin, itəmat nəmotol təw̄ir pik məprəkis, inu nahatətəən rəhatəmat, ne nəghatən rəhatəmat, ne n̄itunən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskasikən, ne nolkeikəən

rəhatəmat otimat. Kən roiu, iakolkeike məmə nəkotol wək kit min e nolən təwir pik maprəkis, inu wək wir rəha nawteən.

⁸ Esənən məmə nəkotəkəike motol. Məto emotəgətun kəm itəmat məmə netəm pisin pisin min nikitat tagien o nasituən e wək əh. Kən roiu əh, iakolkeike məmə ekisilu wir məmə nolkeikeən rəhatəmat in nıpahrienən tahmen elat, o kəp.

⁹ Itəmat nəkotitun wir nəwirən rəha İərəməərə İesu Kristo itəm təmawte-in kəm itəmat, məmə nat əpnəpin rəhan nautə tepət, məto təmol otəmat məmə in rəhan nautə tikə. Kən məto-inu təmol məmə rəhan nautə tikə, kən mol itəmat rəhatəmat nautə tepət.

¹⁰ Kən inu rəhak nətəligən e natimnat min u, itəm otəmat. Otol namnun e wək itəm nəmotətuoun e nup uarisig. Nikitəmat təmaupən məht məmə nəkotol wək əh, kən itəmat nəmotaupən motətuoun motol. ¹¹ Tol nəhlan, roiu otol namnun wək u rəha nos-ipənən. Kən rəhatəmat nətəligən o nolən wək u itəm nakotolkeike pik məmə nəkotol, in otuwa nıpahrienən, kən itəmat onəkotol e rəhatəmat atip natimnat. ¹² Okəmə nikitəmat tagien o nos-ipənən, kən Uhgın nikin tagien o nosən natimnat əm itəm nakoatos moatos-ipən. Kən in təsətapəh-inən natimnat itəm tikə otəmat.

¹³ Esotolkeikeən məmə nəmegəhən rəha netəmim neen otimətig məto-inu kəmos rəhatəmat məni, məto nəmegəhən rəhatəmat in otəkis məto-inu nəmotəsitu elat. Kəp. İakolkeike məmə tahmen-ahmen əm otəmat rafin. ¹⁴ Roiu, itəmat nakoatos tepət kən motitun nasituən elat. Kən o nian min neen, ilat kotitun noorən kəm itəmat okəmə rəhatəmat tikə. Kən itəmat nakotahmen-ahmen əm, ¹⁵ tahmen e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Netəmim itəm kəmotəülək tepət, tahmen əm, təsaprəkisən. Kən netəmim itəm kəmotəülək noan-məsin, rəhan nagwənən tahmen əm, təsikəən.”

Taetas təmuwin Korin

¹⁶ İatənwiwi Uhgın məmə təmələhəu-pən e niki Taetas nətəligən o nasituən etəmat, tahmen-ahmen e rəhak. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Taetas, nikin tagien o nimnəən məplan itəmat tahmen e itəm emən kəm in. Kən taprəkis-in itəm əh, nikin tagien pik o nasituən etəmat, kən in rəhan əm nətəligən məmə in otimnə məplan itəmat. ¹⁸ Kən itimat ekotahl-ipinə min piətət kit min timnə ilau min. Suah u, netəm e niməfak min koatisiai-in o rəhan wək o nən-iarəpən namnusən təwir. ¹⁹ Kən taprəkis-in inu, niməfak min kəmotitəpun məmə otuwa itimat min o niləsən məni u muwin əpəh. Kən itimat ekotərəməərə lan o noorən məmə otıləs-ipər nərgi İərəməərə, kən

matəgətun məmə nikitimat otagian pik o nasituən. ²⁰ Itimat esotolkeikeən məmə suah kit otən rat itimat o nolən rəha noorən məni asol əh. ²¹ Tol nəhlan, itimat ekotalkut pik məmə ekotol nat itəm tətuatip, məto sənəmə e niganəmti İərəməərə əm, məto e niganəmti netəmim min.

²² Kən ekotahl-ipinə piətət kit min iləhal suah mil u. Suah əh, e wək tepət ne nolən tepət, emotisilu wir məmə in tolkeike pik məmə otasitu. Kən roiu, in tolkeike pik məmə otasitu məto-inu in tətahatətə pik etəmat. ²³ Kən o Taetas, itimlau min ekioal wək kitiah əm, kən in min tatol wək e nikitəmat o nasituən etəmat. Kən o piətət min, ilat ien əhrui rəha niməfak min, kən nolən wir min e nəmegəhən rəhalat koatisiai-in Kristo. ²⁴ Tol nəhlan, otol rəhatəmat nolən kəm suah miləhal əh məmə nakotolkeike pahrien iləhal, kən iləhal okəhalitun o nat naka itimat ekotausit otəmat. Kən otol-wir kəm ilat məmə niməfak min okotəplan.

9

¹ Okəmə esətəən naoa u kəm itəmat, in təwir əm məto-inu nəkotitun rəkis wək u rəha nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem. ² İatən nəhlan məto-inu io ekitun məmə nakotolkeike məmə onəkotasitu. Kən ematiləs-ipər nolən wir rəhatəmat o netəm Masetonia, matən kəm ilat məmə e nup itəm tinuwın rəkis, itəmat əpəh Akaea, nəmoatətul matip o nos-ipənən. Kən nian kəmotəplan məmə nikitəmat tagien pik o nasituən, təmol min ilat tepət kotolkeike məmə okotasitu min.

³ Məto roiu, etahl-ipinə piətət miləhal u məmə iləhal okəhaləplan itəmat məmə itəmat onəkotol nat itəm nəmotən, təhmen əm məmə emən mihin, kən tol nəhlan rəhatəmat nəghatən o niləs-ipərən nolən wir rəhatəmat, sənəmə nat əpnəpın əm. ⁴ Məto okəmə nəsotolən, kən nian ekimnə itimat netəm Masetonia neen, kən okotəplan məmə itəmat nəsotolən əh, kən nolən əh otol itimat ekotaulis, məto-inu itimat enoatiləs-ipər rəkis itəmat. Kən otol itəmat nakotaulis taprəkis. ⁵ Tol nəhlan, nıkkik təht məmə ekəkəike mətapəh o piətət miləhal məmə okotimnə rəkis pitən kəplan itəmat, kən motol namnun wək o nəmki-pamən məni asol itəm nəmotən-iəkis məmə nakotos-ipən. Məto iakolkeike məmə in nos-ipənən kit itəm tətisi-pən atip e nikitəmat, sənəmə suah kit tətəkəike kəm itəmat məmə nakotos-ipən.

Nolən nawtəən

⁶ Sotaluinən nat u. Etəm tatəfe noan məsın, matəulək-in noan məsın. Kən etəm tatəfe tepət, matəulək-in tepət. ⁷ Itimat kitiah kitiah nakəkəike mos-ipən nat naka nəmən e nıkkim məmə nakos-ipən. Okəmə nıkkim təsagienən ron, təsəwirən

məmə nakos-ipən. Kən okəmə nakos-ipən mətō-inu suah kit tatəkəike kəm ik məmə nakos-ipən, in min təsəwirən. Ekən nəhlan mətō-inu Uhgīn tolkeike etəm u tatos-ipən e nīkin pahrien. ⁸ Kən Uhgīn titun nawte-inən nəwirən rafin agin kəm itəmat məmə e nian rafin e natimnat rafin, nakotos natimnat rafin itəm tətuatip məmə nəkotəkəike motos, kən moatos tepət min əh-ikin məmə nakotoor kəm netəmim. ⁹ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“In tator rəhan natimnat tepət kəm ian-rat min, kən rəhan nolən ətuatip tətatiḡ lilin.”

¹⁰ Kən Uhgīn itəm tatos-ipən nīkuti nat o etəm tatəfe, kən matos-ipinə pīret o nunən, e suatip kitiah əm in otos-ipinə nat tepət kəm itəmat mol in tepət min məmə, itəmat nəkotitun nasituən e netəmim neen min, kən in otol noan tepət itəm təmisipən e nolən ətuatip rəhatəmat. ¹¹ E natimnat rafin e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgīn otos-ipən rəhan nəwirən kəm itəmat məmə itəmat nəkotitun nawteən e nian rafin. Kən nian ekotoor rəhatəmat nasituən, netəmim okotənwīwi Uhgīn ron.

¹² Wək u itəm itəmat nəkotol, tatos-ipən mənī o nagwənən kəm netəmim rəha Uhgīn u nəumis tatus ilat, mətō tatol nat wir kit min taprəkis, inu nənwiwīən itəm təmər marioah e niki netəmim matuwīn o Uhgīn. ¹³ Nian nəkotol wək u, natol-arəp nolən rəhatəmat kəm netəmim tepət. Kən ilat okotiləs-ipər nərgi Uhgīn ron, mətō-inu itəmat nəkoatol pahrien nolən rəha netəmim itəm koatən nīpahrienən e namnusən təwir rəha Kristo. Kən okotiləs-ipər nərgi Uhgīn o nawteən rəhatəmat e mənī asol kəm ilat ne netəmim rafin. ¹⁴ Kən nian koatəfak otəmat, nīkilat tuwīn otəmat mətō-inu Uhgīn təmawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat taprəkis agin-əh məmə nəmotasitu pik elat. ¹⁵ !Pəs kotən kəm Uhgīn məmə nīkitat tagien o Nətin itəm təmos-ipa kəm kitat, u in nat təwir agin maprəkis!

10

Pol təmuhalpin nəghatən e rəhan wək

¹ Io Pol, io atip, iatəkəike e nat kit kəm itəmat. Netəmim neen koatən məmə nian kitat min itəmat, rəhak nətəliḡən in ləhau əm, mətō nian ekiet rəkis etəmat, rəhak nolən təkəsik pik. Kristo, in rəhan nətəliḡən ləhau, kən in etəm mətig. Kən e nolən kitiah əm, ² iatəpəh otəmat məmə, onəkotol nolən rəhatəmat tətuatip məmə nian ekimnə, məsəhai pikən itəmat. Mətō ekitun məmə ekəhai netəmim neen u koatən məmə ekoatətəupən nolən rəha nətueintən u, ³ mətō-inu nat əpnəpin ekotatiḡ e nətueintən u, itimat esotəluaginən e nolən rəha nətueintən u. ⁴ Natimnat rəha nəluaginən itəm itimat ekoatəluagin lan,

sənəmə nat itəm nətueintən koatəluagin lan. Kəp, natimnat rəhatimat, ilat koatos nəsanənən rəha Uhgın o nərəkınən ikin tiakis o nuwinən ikin ima tikimir min. ⁵ Itimat ekoatərakın nəghatən eiueiuə min ne nətəligən ausit min, ilat rafin itəm koatən-iəhau netəmim o nitunən Uhgın. Nətəligən min rafin itəm tikimir min rəha Uhgın, itimat ekoatəluagin elat, motol win elat, motol məmə ilat rafin okotol nəwia Kristo. ⁶ Kən nian itəmat nakotətəu-pən wir nəwia Kristo, itimat ekoatətul matip o nolən nalpinən kəm netəmim rafin itəm koatəht nəwian.

⁷ Itəmat nakoatəplan nat itəm ihluə, məto nəkotəruru nipətin. Okəmə suah kit titun pahrien məmə in etəmim rəha Kristo, kən in otətəlig-in wir min məmə itimat min rəha Kristo tahmen lan. ⁸ Nat əpnapin iatəghat ausit məsin o nepətən itəm İərəmərə təmos-ipa, okol esaulisən ron. Təmos-ipa o niləkinən itəmat, sənəmə o niləs-iəhauən itəmat. ⁹ Esolkeikeən məmə nikitəmat təht məmə ekəte naoa min kəm itəmat e nolən itəm netəmim neen koatən, məmə otol itəmat nakotəgin. ¹⁰ İlat kotən rat io məmə, “Rəhan naoa təfigəm kən masilə, məto nian tətən kitat min, in sənəmə etəm əskasik kit, kən rəhan nəghatən in nat əpnapin əm.” ¹¹ Netəm tol nəhlan kotəkəike motitun məmə, nolən rəhatimat itəm koatəplan e naoa min emotahl-ipən nian itimat isəu, məto nian ekotimnə, ekotol rafin nolən min əh.

¹² Esotolkeikeən məmə ekotəplan ahmen itimat ne netəm pisin neen itəm koatiləs-ipər atip ilat. !Kəsi, itimat esotahmenən! !Kəp, iatəsan əm! Nian ilat atip əm koatəplan ahmen ilat min, kən koatakil atip əm ilat min, tol rəhalat nitunən talməl. ¹³ Məto itimat, esotəghat ausitən taprəkis e nepətən rəhatimat, məto ekotəghat ausit e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən məmə rəhatimat, kən wək u, itəmat min əpəh ikin. ¹⁴ Kən nəghat ausitən e nepətən rəhatimat otəmat in ətuatip əm, in təsepət pikən. Okəmə esotuwamən otəmat, okol esotəghatən nəhlan. Məto nipahrienən, emotaupən motuwa mətoarus-pa itəmat nian emotan moatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo. ¹⁵ Netəmim neen koatəghat ausit o wək itəm suah pisin təmol. Məto itimat ekoatəghat ausit əm e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən kəm itimat. Itimat emotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatimat məmə nahatətəən rəhatəmat otəwiə təhmin min, kən tol nəhlan, rəhatimat wək e nikitəmat otol iahgin mepət, ¹⁶ kən tol nəhlan, ekotitun nuwinən motən-iarəp namnusən təwir e ikin min e nikali imatəmat ikin muwin təhmin min. Kən e nolən əh, itimat esotolən wək e ikin kit itəm suah kit tinol wək rəkis ikin, kən məsotəghat ausitən o wək rəha etəm pisin. ¹⁷ Məto Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Pəs etəm tatəghat ausit, in otəghat ausit əm e natimnat

itəm İərəmərə təmol.”¹⁸ İatən nəhlan məto-inu, kəsisiai-inən etəmim itəm tatiləs-ipər atip in, məto kəsisiai-in əm etəmim itəm İərəmərə tatiləs-ipər.

11

Pol ne aposol eiueiua min

¹ İakolkeike məmə nakotegəhan-in io pəs ekən rəhak məsin nalmələn kəm itəmat. Məto pahrien, noatol rəkis. ² İatehm wir itəmat, məsolkeikeən məmə suah kit min otəmki-rəkis itəmat e nelmək, kən nolən əh rəhak təmisi-pən əm o Uhgın. İo tata rəhatəmat, kən itəmat nəkotahmen e pətan əkəku wi kit itəm kınən rəkis məmə okos rəham kətim kan məmə otətəu-pən suah kitiəh əm, nərgin u Kristo. Kən iatehm wir rəhak pətan əkəku əh məmə ekegəhan-in-pən in kəm rəhan iərman, kən in təruru əh iərman.

³ Məto iatəgin məmə onəkotahmen e İf itəm Setan təmeiua in e nəghatən ətehen. İatəgin məmə suah kit otiuw-pən rəhatəmat nətəligən tuwin ik pisin, kən nakotapəs rəhatəmat nolkeikeən o Kristo, itəm in tətuatip məpiə wir. ⁴ İatən nəhlan məto-inu okəmə suah kit tatuwa otəmat matən-iarəp İesu itəm tol pisin e İesu itəm ekoatən-iarəp, o okəmə itəmat nakoatos narmin itəm tol pisin e Narmin nəmotos rəkis, o nakotəto namnusən təwir itəm tol pisin e itəm nəmotos rəkis, məto itəmat ialməl min, nakotegəhan-in əm. ⁵ Aposol min əh itəm itəmat nakoatən məmə ilat “aposol min ilis pik,” məto e rəhak nətəligən esəplanən məmə ilat ilis maprəkis-in io. ⁶ Okəmə naka kəsəgətun wirən io e nəghatən, məto ekitun wir nəukətin namnusən təwir. İtimat emotəgətun nat əh kəm itəmat e nolən min rafin nian tepət.

⁷ Nian ematən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın kəm itəmat, esolən məmə nakotətou nat kit. İo atip əm emos-iəhau io o niləs-ipərən itəmat. ?Kən tahro? ?Nolən əh in təfagə rat kit? !Kəp! ⁸ Nian ematol wək kitat min itəmat, niməfak min ik pisin kəmoatətou io. İuəhkir tahmen məmə emakləh-in ilat məmə ekasitu etəmat. ⁹ Kən nian kəmoatan, kən rəhak nat kit tikə, esətapəhən o suah kit o nasituən məto-inu pi-atat min itəm kəmotisi-pən Masetonia kəmotos-ipa natimnat itəm rəhak tikə. Tol nəhlan, esətapəh-inən nat kit otəmat, kən məsos-ipənən wək əskasik otəmat o nehmən io, kən ekol nəhlan nian rafin. ¹⁰ Tahmen e nıpahrienən rəha Kristo tətətig lak, iatən pahrien məmə suah kit tikə ikin min rafin əpəh Akəaə o nən-iəhauən io o nəghat ausitən o nəsətapəh-inən

10:17: Jer 9:24; 1 Kor 1:31 **10:18:** 1 Kor 4:4 **11:2:** Efes 5:26-27 **11:3:** Jen 3:4,13 **11:4:** Kal 1:8-9 **11:5:** 1 Kor 15:10; 2 Kor 12:11 **11:6:** 1 Kor 2:1,13 **11:7:** 1 Kor 9:18 **11:9:** 2 Kor 12:13; Fil 4:15-16

nasituən. ¹¹ ?Kən tahro ekəsətapəh-inən nat kit otəmat, məto-inu esolkeikeən itəmat? !Kəp! Uhgın titun məmə ekolkeike pik itəmat.

¹² Netənim neen kotolkeike məmə nikitəmat təht ilat məmə kotahmen etimat e wək itəm koatəghat ausit ron. Məto iakatəkəike o nolən rəha nəsətapəh-inən natimnat məmə rəhalat nəghatən otiet morin. ¹³ Netəm nəhlan, ilat aposol eiueiuə mīn, kən koateiuə-in netənim e wək rəhalat. !Kən ilat koatan tahmen məmə ilat aposol mīn pahrien rəha Kristo, məto kəp! ¹⁴ Məto kəsotautən e nolən əh, məto-inu Setan atip, tətən tahmen məmə in nagelo kit rəha nəhag-əhagən. ¹⁵ Kən sənəmə in nat kit itəm okotaut lan, okəmə iolwək mīn rəha Setan kotan tahmen məmə ilat iolwək mīn rəha nolən tətuatip. E namnun nian, ilat okotos rəhalat nətəuən tətəu-pən nolən mīn rəhalat.

¹⁶ Ekisimatip mīn. Pəs suah kit tikə nīkin təht məmə io ialməl. Məto okəmə nikitəmat təht nəhlan, kən otegəhan-in io pəs ekol nolən rəha ialməl məsīn, kən ekəghat ausit məsīn. ¹⁷ Nəghatən u rəhak sənəmə nat itəm Iərəməərə təmən-ipa kəm io məmə ekən. Məto iatəghat əm tahmen e ialməl kit. ¹⁸ Netənim tepət koatəghat ausit o nolən mīn rəha nətueintən, kən tol nəhlan, io mīn, ekəghat ausit. ¹⁹ !Ei! !Nakotenatig wir, kən tol nəhlan, motegəhan-in məmə iaməl mīn kotəgətun itəmat!*

²⁰ Nakotegəhan-in əm okəmə suah əpnəpīn kit tatol itəmat slef, o okəmə tatos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko, o tatiləs-ipər atip in, o tatem-pən niganəmtitəmat. ²¹ !Iataulis məmə nətəligən rəhatimat təpou pik məmə esotolən nolən rat mīn əh!

Rəhak nəghatən in talməl, məto nolən naka itəm netəm əh kotəmə okotəghat ausit ron, io mīn, ekəghat ausit ron. ²² ?Tahro? ?Ilat koatən məmə ilat netəm Hipru? Io mīn. ?Kəatən məmə ilat netəm Isrel? Io mīn. ?Kəatən məmə ilat noanol rəha Epraham? Io mīn. ²³ ?Kəatən məmə ilat iolwək mīn rəha Kristo? Io mīn, məto ekaprəkis-in ilat. Kəsi, iatəghat tahmen e ialməl kit. Emol wək pik taprəkis-in ilat, kən kiləs-ipən io e kalapus nian tepət taprəkis-in ilat, kən kəmalis io taprəkis-in ilat, kən iuəhkīr ekimis nian tepət. ²⁴ Nian faif, noanol rəha Isrel kəmotalis io mau tate-nain. ²⁵ Nian kīsīl, kəmalis io e nīkīlkīl. Nian kit kəmaht io e kəpiel apīn. Nian kīsīl emuwīn e nego kən nego tamnim, kən nian kit emeai əpəh itəhəi lokamnim o nian apiəpiə kit, lapīn ne nərauiəgən. ²⁶ Nian rafin etaliwək o nolən wək rəhak. Kən iuəhkīr naruə asol tīləs io ekimis, kən emətətig ikin tasilə ikin imaa iakləl mīn, kən ikin tasilə ikin imaa natimak mīn noanol rəha Isrel, kən ikin tasilə ikin imaa Iaihlua mīn, kən ikin tasilə ikin e

* **11:19:** E ves 19-21, Pol tatəghat əsan ilat. Nīpahrienən, in tatən-iəhau ilat.

11:22: Fil 3:5 **11:23:** Wək 16:23 **11:24:** Dut 25:3 **11:25:** Wək 16:22; 14:19

taon asol, kən ikin tasilə ikin e ikin taruən-aruən ikin, kən ikin tasilə ikin əpəh itəhəi, kən ikin tasilə ikin imaa piak eiueiuə min. ²⁷ Emol pik wək, kən nian tepət esapilən lapin. Nian min neen, nəumis tus io, kən mətoaoa, kən nian tepət nigak nagwənən tikə. Kən nian tepət iatətəp, kən rəhak natimnat təsahmenən o nətəpən. ²⁸ Kən taprəkis-in natimnat min əh, nian rafin nikik təht pik niməfak min rafin. ²⁹ Okəmə suah kit rəhan nəmegəhən teiuaiu, kən io min, rəhak nəmegəhən teiuaiu. Okəmə suah kit tatit suah kit min e təfagə rat, kən nikik titahmə pik ron.

³⁰ Okəmə ekəike məghat ausit, kən ekəghat ausit o nat itəm tatəgətun məmə rəhak nəsanənən tikə. ³¹ Kən Uhgın, u in Uhgın ne Tata rəha İərəməərə İesu, itəm katiləs-ipər nərgin nian min rafin namnun tikə, titun məmə io, eseiuan. ³² Əpəh Tamaskes, etəm-iasol rəha Kig Aretas təməlin rəhan mopael min o nehm wirən nafiluə rəha taon məmə okotegəs-in mo-taskəlīm motiləs-ipən io e kalapus. ³³ Məto kəmiləs-ipən io e kətim asol kit, kətu-pən nol lan, kiləs-ipən e winta e fenis asol kəmol e kəpiel, kən kəhlman-əhlman tuwın əpəh ləhau, kən inəh suatip emagım lan.

12

Nihlin kit ne nat kit tahmen e napilaiirən

¹ Ekəike matəghat ausit, nat əpnapin təsolən win e nat kit ikin, məto ekəkəike matən natimnat min tahmen e napilaiirən ne nəghatən wi min itəm İərəməərə təmol əp kəm io. ² Ekitun iəfak kit itəm tətahatətə e Kristo.* E nup fotin tinuwın rəkis, Uhgın təmiləs muwın əpəh ilis e nego e neai.† İəkəruru okəmə nıpətin tinatuwin, o narmin əm, Uhgın əm titun. ³ Kən ekən min məmə iəkəruru okəmə nıpətin tinatuwin, o narmin əm, Uhgın əm titun. Məto ekitun məmə suah əh, ⁴ Uhgın təmiləs muwın əpəh iman ikin.‡ Kən in təməto nat anion min itəm təsətuatipən məmə etəmin rəha nətueintən otən. ⁵ Ekəghat ausit o etəm tol nəhlan, məto esəghat ausit atipən ron io, məto ekəghat ausit əm o rəhak nolən min itəm nəsanənən tikə elat. ⁶ Məto okəmə ekən məmə ekəghat ausit, okol esalmələn, məto-inu ekəghat-in nıpahrienən. Məto esəghat ausitən nəhlan, kən tol nəhlan, suah kit tikə itəm otiləs-ipər io ilis taprəkis nat itəm tətəuatip. İakolkeike məmə otəplan ahmen io e nat naka itəm ekən, o okol.

11:26: Wək 9:23; 14:5 **11:33:** Wək 9:23-25 * **12:2:** Pol tatəghat-in atip.

† **12:2:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “neai tatol kisil lan.” Məto nıpətin tatan məmə “nego e neai u in ikin rəha Uhgın.” ‡ **12:4:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Paradaes” itəm nıpətin tatan məmə “nego e neai,” ikin itəm netəmin itəm kotətuatip koatuwin ikin nian okotimis.

⁷ Uhgín tásolkeikeän mämə etausit o nəghatən wi min itəm in təmöl əp kəm io, kən nəghatən min əh kotəwir maprəkis. Kən tol nəhlan təmahl-ipa nəratən kəm io tahmen e nihlin kit tətəru nīpətik. Nəratən əh in iahləpis rəha Setan mämə tol nahmən e nīpətik, kən tol nəhlan esausitən. ⁸ Emuəh niki İərəmərə mau kisil mämə otiləs-irəkis ron io. ⁹ Məto tən kəm io mämə, “Rəhak nəwīrən asol titun naskəlīmən ik, məto-inu nian rəham nəsanənən tikə, nəsanənən rəhak titun nuwamən mol iahgin e rəham nəmegəhən.” Tol nəhlan, etagien pīk mämə ekəghat ausit e rəhak nəmegəhən itəm nəsanənən tikə, mämə nəsanənən rəha Kristo otatig e nəmegəhən rəhak. ¹⁰ O nat əh, etagien nian nəsanənən tikə e nīpətik, kən etagien nian katən rat io, kən etagien e nian iəkis min, kən etagien nian katol nəratən kəm io, kən etagien e nian itəm tiəkis ron io. Etagien elat rafin o nərgi Kristo, məto-inu nian rəhak nəsanənən tikə, kən iatəsanən.

¹¹ Emol nolən rəha ialmə, məto itəmat əm nəmoatəkəike kəm io mämə ekol. Nəməsotiləs-ipərən nərgək, məto təpəwir pīk okəmə nəmotol mihin, məto-inu io sənəmə ləhau e “apostol min ilis pīk” e nat kit əkəku əm, nat əpnarīn io etəm əpnarīn əm. ¹² Nian emətan kitat min itəmat, ematol natimnat itəm tatəgətun io mämə io apostol pahrien kit. Ematol nəmtətin min, ne nat asol min itəm tol narmī netəmim tatiwig, ne nat pīspīs min e nikitəmat, kən emol e nətəligən rəhak kaifəməh. ¹³ Nat kitiah əm eməsolən e nikitəmat, eməsətapəh-inən mənī kit otəmat. !Otaluin o təfagə rat u rəhak!§

¹⁴ Roiu iatətul matip mämə ekimnə muag itəmat itəm otol kisil lan. Kən ekəsətapəh-inən mənī kit otəmat, məto-inu esotolkeikeən rəhatəmat nautə, məto iakolkeike əm itəmat. Otətəlig-in-tu. Sənəmə wək rəha suakəku mämə otehm wir rəhan tata ne mama. Məto in wək rəha tata ne mama mämə okuehm wir rəhalau suakəku. ¹⁵ Tol nəhlan, nīkik tagien mämə ekos-ipinə rafin rəhak natimnat otəmat, kən mos-ipən min rəhak nəmegəhən otəmat. Rəhak nolkeikeən otəmat in tətət, məto rəhatəmat ron io in təkəku əm. !Inu təsətuatipən! ¹⁶ Pəs kotən mämə esətapəh-inən mənī kit otəmat. Məto itəmat neen koatən mämə emos natimnat otəmat e nolən eko-eko. ¹⁷? Tahro? ?Io emos natimnat e nolən eko-eko nian emahl-ipən netəmim kəm itəmat, o kəp? !Kəp! ¹⁸Emuəh niki Taetas mämə otuwīn otəmat, kən mahl-ipən piətət kit ilau min. ?Taetas təsosən natimnat otəmat e nolən eko-eko, o kəp? ?Nəkotitun o kəp mämə, rəhatimlau nətəligən kitiah əm, kən matioal nolən kitiah əm?

12:7: Job 2:6 **12:9:** Fil 4:11-13 **12:11:** 2 Kor 11:5 **12:12:** Rom 15:19

§ **12:13:** Pol tatol milə elat e nəghatən u. **12:13:** 2 Kor 11:9 **12:18:** 2 Kor 8:6,16-18

¹⁹ Kəm-naka nikitəmat təht məmə e nəghatən min rafin əh, emotuhalpin nəghatən kəm itəmat itəm suah kit təmən otimat. Kəp. E niganəmti Uhgın, emoatəghat tahmen e netəm rəha Kristo. Kən iolik min, natimnat rafin itəm koatol, koatol məmə itəmat nakotəsanən. ²⁰ İatən nəhlan məto-inu iatəgin məmə nian ekimnə, kəm-naka ekəplan məmə nəsotolən məmə inu iakolkeike mihin. Kən itəmat min nəkotəplan məmə io esolən məmə inu nakotolkeike mihin. İatəgin məmə ekəplan itəmat neen kotərgəhəu, neen koatetet, neen koatəmərıt e neməha, neen kotəhap-əhap ilat min, neen koatən rat netəmim, neen koatən nıkalın netəmim, neen koatausit, neen koatol əpnəpin nat. ²¹ İatəgin məmə nian ekimnə min, rəhak Uhgın otıləs-iəhəu io e niganəmtitəmat, kən nıkkik otitəgit kən ekasək otəmat neen itəm nəmotol nolən rat əupən, kən məsotəuhlinən ilat o nolən rat min rəhalat itəm koatol nian rafin, inu koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, kən nəman ne nıpitən koatan anion, kən koatol nəhlan əpnəpin əm.

13

Namnun nəghatən rəha Pol o nəhgaiirən elat

¹ İnu rəhak naliwəkən itəm tatol kışil lan otəmat. Naəa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian suah kit tatətu-pən nəghatən e suah kit min, etəmim kəiu o kışil okotəkəike motən nəghatən kitiəh, kən tol nəhlan netəmim kotitun məmə nəghatən koatətu-pən lan, in nıpahrienən.”* ² Nian emimnə otəmat itəm tatol kəiu lan, emən-iarəp rəkis nəghatən o nəhgaiirən e netəm koatol təfagə rat ne itəmat rafin, məmə okotapəs təfagə rat min. Kən roiu ekən min nian io əpəh isəu. Nian ekimnə min, ekol nalpinən kəm ilat itəm kəsotapəsən təfagə rat. ³ Ekotol nəhlan məto-inu nikitəmat təht məmə rəhak nəsanənən tikə, kən itəmat kotolkeike motitun əsas məmə nian iatəghat, in nəghatən rəha Kristo əm. In təsəpouən o nolən wək itəmat min, məto rəhan nəsanənən tepət e nikitəmat. ⁴ Nıpahrienən, nian kəmətu-pər e nig kəluəu, rəhan nəsanənən tikə e nıpətın. Məto tatəmegəh roiu e nəsanənən rəha Uhgın. Kən e nolən kitiəh, rəhatəmat nəsanənən tikə e nıpətıtımat, məto itımat ekotəmegəh itımat Kristo e nəsanənən rəha Uhgın, kən nian ekotəghat kəm itəmat, onəkotəplan nəsanənən əh.

⁵ İtəmat atıp, otakil wır nəmegəhən rəhatəmat məmə rəhatəmat nahatətən in pahrien, o kəp. İtəmat atıp, nakotehm wır rəhatəmat nolən. ? Nəkotitun o kəp, məmə Kristo İesu tətətig e nəmegəhən rəhatəmat? ! Məto okəmə rəhatəmat nəmegəhən təsətəu-pənən nolən rəha nahatətən,

12:21: 2 Kor 13:2 * **13:1:** Dut 19:15 Kəm-naka, Pol tatən məmə rəhan naliwəkən kışil tahmen e nəghatən rəha netəmim kəiu o kışil. **13:1:** Dut 19:15; Mat 18:16; 1 Tim 5:19 **13:4:** Fil 2:7-8

kən Kristo təsatiğən e nəmegəhən rəhatəmat! ⁶ Kən emələhəupən əskasik rəhak nətəliğən məmə onəkotəplan məmə itəmat aposol mın pahrien. ⁷ Kən roiu, ekoatəfak kəm Uhgın məmə itəmat kit təsələn nat kit tərət. Esotolkeikeən nəhlan məmə otəgətun məmə rəhatimat wək e nikitəmat in təwır mətuatip. Məto ekotolkeike məmə itəmat nəkoatol nolən itəm tətuatip, nat əpnəpın netəmim neen koatən məmə wək rəhatimat tərət. ⁸ Tol nəhlan məto-inu okol itəmat esotolən nat kit itəm tahtosiğ-in nıpahrienən, məto ekotitun nolən əm nat itəm tatiləs-ipər nıpahrienən. ⁹ Nikitəmat tagien nian itəmat ekotitun nolən u, itəm nəsanənən tikə lan, məto nəmegəhən rəhatəmat tatətul əskasik. Kən nəfakən rəhatimat otəmat məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen o nətəu-pənən suatip ətuatip. ¹⁰ Nian io əpəh isəu otəmat, ekəte nəhlan o nat kit. İərəməərə tinos-ipa rəkis nepətən kəm io, məto esolkeikeən məmə nian ekimnə otəmat, ekəike mol əskasik etəmat e nepətən əh. In təmos-ipa nepətən əh məmə ekiləs-ipər itəmat, sənəmə məmə ekərəkin itəmat.

Namnun nəghatən

¹¹ Piak mın ne wınik mın. Inu rəhak namnun nəghatən. Otagien. Otəuhlin rəhatəmat nolən mın. Otəto rəhak nəghatən. Otuwa e nətəliğən kitiəh. Otatig e nəməlinuən. Kən Uhgın rəha nolkeikeən ne nəməlinuən otatig itəmat mın.

¹² Otən təwır kəm itəmat mın tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. ¹³ İəfak mın rafin koatən-ipinə təwır kəm itəmat.

¹⁴ Pəs İərəməərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafin. Kən pəs Uhgın otos-ipən rəhan nolkeikeən kəm itəmat rafin. Kən pəs Narmın Rəha Uhgın otol nikitəmat rafin tol kitiəh.

Kalesia

Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikın Kalesia

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Kalesia

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm niməfak mın itəm kotatig pis ikın e nitən Kalesia, inu Ikoniam, Listra, ne Tepe. Pol in təmətuoun niməfak mın əh nian in təmaupən maliwək e rəhan naliwəkən mın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nəratən asol kit e niməfak e nian əh rəha Pol. Netəm Iaihlua tepət koatən nıpahrienən e Iesu Kristo. Kən netəm Isrel tepət koatən nıpahrienən e Iesu. Məto netəm Isrel neen koatən məmə Iaihlua mın itəm kotən nıpahrienən e Iesu, okotəkəike kətəupən lou mın rəha Moses, tahmen e nəhg-ıpənən. İlat kəmoatən məmə Iaihlua mın okəkəike kəhg-ıpən ilat okəmə kotalkeike məmə okotuwa kətəuatıp e nıganəmti Uhgın.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u, məmə otəg-ətuatıp-in nətəligən rəha netəm Isrel itəm koatən məmə Iaihlua mın okotəkəike kətəupən lou rəha Moses okəmə ilat kotalkeike məmə Uhgın in otosmegəh ilat. Pol tolkeike məmə iəfak mın okotıtun məmə nahatətəən in suatıp itəm Uhgın təmöl məmə etəmim otətuatıp e nıganəmtin, kən in tatosmegəh ilat e nıkin agien. Məto nolən rəha nəhg-ıpənən, o nolən rəha wək əskasik mın, o nolən rəha nətəupənən lou, kəsotosmegəhən etəmim. Netəm-iasol rəha niməfak rəha Isrel kəmoatəpələh əpəh Jerusalem moatəghat-in nətəligənən mın əh. Kən moatən məmə təwir əm məmə Iaihlua mın okəsotətəupənən lou rəha Moses. Afın e Wək Mın 15:1-35.

Pol təmətuoun matəghat kəm ilat

1-2 Piak mın ne wınik mın itəm nəkoatəfak latuənu pisin pisin mın ikın Kalesia, io Pol, io aposol kit rəha Uhgın, ekatəte naoa u, mitahl-ıpinə kəm itəmat. Io ne piatat mın neen itəm koatəfak u ikın-u, ekotalkeike məmə ekotən “təwir” kəm itəmat. Io u inu, itəm Iesu Kristo ne Tata Uhgın kəmialəs-ıpər io məmə io rəhalau aposol. Uhgın u, in təmİLəs-ıpər Iesu taiir-pa mın e rəhan nımİsən. Sənəmə etəmim əpnapın əm kit təmaun-in io kən mİLəs-ıpər io, məto Uhgın. !Tol nəhlan, onəkotəkəike motəto!

³ Pəs Uhgın, u Tata rəhatat, ne Iesu Kristo, u İərəmərə rəhatat, İlau okuawte-in nəwİrən rəhalau kəm itəmat kən muələhəu nəməlinuən tətatig otəmat. ⁴ İesu Kristo təmegəhan-in atıp məmə in otİMİs o nolən rat rəhatat, kən miuw rəkİs

itat e nolən rat min ne nətəligən rat min rəha nətueintən. In təmimīs mətō-inu Tata Uhgīn tolkeike məmə in otol mihin.
⁵ Tol nəhlan, təwir mə kitat okotənwiwi pik Uhgīn u rəhatat, tatuwin, matuwin, namnun tikə. Əwəh. Pəs otol mihin.

Namnusən Təwir kitiəh əm

⁶ Narmək təmiwig pik otəmat mətō-inu roiu aɡin-əh huə Uhgīn təmaun-in pap itəmat e nəwirən rəha Iesu, təmawte-in-pinə əpnəpin əm kəm itəmat. Mətō roiu itəmat nako-tapəs Uhgīn, moatəɡim, moatətəu-pən nəghatən eiueiuə min.
⁷ Nəghatən min əh sənəmə Namnusən Təwir rəha Uhgīn. Netəmim neen kəmotəuhlin Namnusən Təwir rəha Uhgīn moatən in pişin, kən katən məmə in namnusən təwir, kən katiuw kalin itəmat lan, kən katərəkīn rəhatəmat nətəligən lan. ! Mətō Namnusən Təwir kitiəh əm, kən kit min tikə! ⁸ Nat əpnəpin okəmə io, o nagelo kit rəha nego e neai tətəmnus-iarəp nəghatən pişin kit min, itəm təsahmenən e inun emotən-iarəp rəkis kəm itəmat aupən, pəs Uhgīn otiləs-ipən e Nigəm Asol. ⁹ Kən ekisimatip min, matən məmə, okəmə suah kit otəmnus-iarəp nəghatən pişin u, təsahmenən e Namnusən Təwir itəm itəmat ninəmotitun rəkis, pəs Uhgīn otiləs-ipən e Nigəm Asol.

¹⁰ Rəhak nəghatən əh in təkəsik, kən nat əpnəpin əm okəmə netəmim neen kəsotəɡienən ron io. Iakolkeike əm məmə niki Uhgīn otəɡien o nəghatən rəhak. Okəmə iatəghat əh məmə netəmim neen nikilat otəɡien ron io, kən ko sənəmə io iolwək pahrien kit rəha Kristo.

Uhgīn Təmaun-in Pol

¹¹ Piak min ne winik min, ekolkeike mə ekən-ipinə ətuatip kəm itəmat məmə Namnusən Təwir itəm iatən-iarəp nian rafin sənəmə nat kit itəm təmişipən e nətəligən rəha etəmim əm.
¹² Namnusən Təwir u, sənəmə suah kit təmos-ipa kəm io, kən məɡətun io lan, mətō Iesu Kristo əm in təmerəh e rəhk-kapə.

¹³ Itəmat ninəmotitun rəkis rəhak nolən min itəm ematol aupən e nian ematəfak itəmat netəm Isrel. Kən emən mə oekoh rafin netəmim min rəha Iesu, mərəkīn-ərəkīn aɡin niməfak, kən matol nalpinən əskəsik kəm ilat. ¹⁴ E nian əh, io ematətul-iəkis o nəukət kastom rəha netəm Isrel, itəm rəhak pipi min kəmotəɡətun io lan aupən. Eməitun taprəkis-in io min neen, itəm emotaiir ahmen.

¹⁵ Nat əpnəpin ematərəkīn pap rəhan min netəmim, mətō Uhgīn təmasəkītun io. Aupən ikin təmitəpun kən mawle rəkis io e nian emətətiɡ əh e nərpī rəhak mama. Kən təmuwa e nian ətuatip rəhan, in təmaun-in io mə ekuwa io, rəhan

etāmim. ¹⁶ Kən Uhgīn tamerəh e rəhk-kapə, mægətun io e nətīn Iesu, məmə oekītun wīr in, kən muwīn mamnus-iarəp Namnusən Təwīr rəhan kəm netəm mīn u sənəmə ilat netəm Isrel, katən ilat məmə Iaihlua mīn. E nian əh, io eməsuwīnən mehm suah kit mə otəgətun io e Namnusən Təwīr əh. ¹⁷ Kən io eməsuwīnən əpəh ilis Jerusalem məmə oekehm netəm mīn u kəmoatol aposol aupən. Eməsuwīnən mə okotəgətun io e Namnusən Təwīr rəha Iesu. E nian əh, io eməsou-pis-pən əpəh ikin kit Arepia, kən matig mītəlig-pa mīn muwīn əm latuənu kit, nərgin u Tamaskes. ¹⁸ Matuwīn, matuwīn nup kisil kinəhaluwa mīnəhaluwīn rəkis un, kən io ematig mītəlig-pən mīn Jerusalem məmə ekehm Pita. Kən eməsətigən tuwəh, emuatig mios nian fiftin əm. ¹⁹ Kən e nian əh, emehm əm Jemes u, pia Iesu, Iərəmərə rəhatat, mətə eməsəplanən aposol mīn u neen. ²⁰ Iatən pahrien e niganəmti Uhgīn məmə nəghatən u, nīpahrienən, sənəmə neiuəən.

²¹⁻²² Eməsətigən tuwəh əpəh ilis Jerusalem. Kən uarisig un, emuwīn əpəh nītən Siria ne Silisia. Kən e nian əh, netāmim itəm koatəfak kəm Kristo latuənu pisin pisin mīn nītən Jutia, (nītən asol rəha Jerusalem), ilat kəməsotəplanən əh io motəruru niganəmtək. ²³ Mətə kəmoatətə əm namnusən u, netāmim neen kəmoatən məmə, “Suah əpəh in əpəh, rəhatat tikimīr, təmatoh itat o nəfakən, matərəkin nəmegəhən rəhatat, kən mətalkut məmə otərəkin mīn rəhatat nahatətəən. Mətə roiu əh, in mīn tīnatən-iarəp Namnusən Təwīr rəha Iesu.” ²⁴ Kən ilat kəmotənwiwi pik Uhgīn o natimnat mīn itəm in təmol e rəhak nəmegəhən, in təməuhlin-pa io ekol nulan.

2

Aposol mīn neen kəmotegəhan-in wək rəha Pol

¹⁻² Tatuwīn, matuwīn mīnos nup fotin tīnuwa mīnuwīn rəkis un, kən Uhgīn təmən-ipa kəm io məmə ekəike mītəlig-pən mīn əpəh ilis Jerusalem. Kən itimlau Panapas emian kən miait Taetas itiməhal mīn məhaluwīn. Kən eməhaluwīn kiet-arəpən Jerusalem, emotuəfimīn itimat netəm-iasol mīn əm rəha nīməfak. Nian emotəpələh e nuəfimīnən əh, io ematən-ipən wīr nəghatən mīn itəm ekuwīn matən-iarəp kəm Iaihlua mīn, ilat sənəmə netəm Isrel. Emən-ipən wīr natimnat mīn rafin aɡin kəm ilat mətə-inu esolkeikeən məmə nīkilat otəht məmə rəhak nəghatən təsətuatipən, kən moatən rat rəhak wək, tol nat əpnapin əm lan, noan tikə. ³ Kən e nian əh, nīkik təmatəht pik məmə kətah okotəhai io mə ekəike mən-ipən kəm Iaihlua mīn, məmə okəike kəhg-ipən ilat. Mətə kəməsotənən.

Kən io kit u, Taetas, in etəm Kris, sənəmə etəm Isrel, kəsəhg-
ipənən əh. Məto ilat kəməsotənən mə okəike kəhg-ipən.

⁴ Nənən rəha nəhg-ipənən təmsi-pən e netəmim neen
kəmoateiua əm məmə ilat piatat min. Kən ilat kəmotalkəlik wir
məmə okotehm-tu məmə itimat ekoatətəu-pən əh Lou, o kəp.
Məto itimat enotiet rəkis minotuwin o Iesu Kristo, kən minotol
kitiəh itimat min, kən itimat sənəmə slef rəha Lou. Məto netəm
min əh, nikilat təməsagienən o rəhatimat nəghatən min, kən
motolkeike məmə okotəgo-pən itat rafin e Lou ne kastom rəha
nəfakən rəha netəm Isrel. Kən kəmotən məmə okəike kəhg-
ipən Iaihlua min tahmen e Taetas. ⁵ Məto emotən-iəhau ilat
məsotolən məmə rəhalat nəghatən otər maprəkis-in rəhatimat.
Kən itimat emotaskəlim əskasik nəghatən pahrien tətətig e
Namnusən Təwir, məmə itəmat onəkotitun wir.

⁶ Kən netəmim neen əh-ikin katən ilat məmə ilat netəm-
iasol min rəha niməfak, (məto e nehmən rəhak, etəm tatos
nərig asol, ne etəm təsosən nərig asol, ilau kuahmen ahmen
əm. Kən e niganəmti Uhgın, in təsəfinən nərig min əh). Kən
netəm min əh kəməsotəgətunən io e nəghatən wi kit, məmə
ekuwin mamnus-iarəp. ⁷⁻⁸ !Kəpə! Kəməsotolən, məto-inun
ilat kəmotitun əm məmə, e nəsanənən rəha Uhgın, in təmiləs-
ipər io məmə io aposol, kən mitəhləpis-pən io mə ekuwin mən-
iarəp Namnusən Təwir kəm Iaihlua min. Kən e nəsanənən əh,
tiniləs-ipər rəkis mihin Pita, məmə in min in aposol. In otatən-
iarəp Namnusən Təwir kəm netəm Isrel.

⁹ Kən Jemes ne Pita* ne Jon, katən iləhal məmə nəukəti
niməfak miləhal. Nian kəməhaləplan, kən məhalitun məmə
e nəwirən rəha Uhgın, in təmos-ipa wək u e nelmək. Kən
kəhaluwa məhalol sekhan etimlau Panapas məmə itimat eko-
tol əm kitiəh. Kən emotən mə oekotoor wək min. Itimlau
oekian muamnus-iarəp Namnusən Təwir kəm Iaihlua min,
kən iləhal okəhaluwın məhalən-iarəp kəm netəm Isrel. ¹⁰ Kən
ilat kəmotən-ipa əm nəghatən kitiəh əm məmə nikitimlau
otəkəike matəht ian-rat min əpəh Jerusalem məmə ekuasitu
elat. Məto, nikip tinagien rəkis o wək əh.

Pol təməhai Pita

¹¹⁻¹⁴ Kən uarisig un, emitəlig-pən əpəh ləhau taon kit Antiok.
Nian emətətig ikin əh, kən Pita təmuarisig min muwa. Kən
Pita təmətagwən ilat in min neen koatəfak, məto ilat Iaihlua
min. Kən nian netəmim min rəha Jemes, itəm kəmotisi-pən
Jerusalem motiet-arəpa, ilat kəmotəhai Pita, motəmə, “Iaihlua
min u, okəike kəhg-ipən ilat. Məto okəmə kəsolən, Uhgın okol
təsasituan elat.” Kən nəghatən u kəmoatən təmərəkın Pita, mol

2:4: Kal 1:7; 5:1,13 **2:7-8:** Wək 22:21 * **2:9:** Nəghatən Kris ətuatip tətən
nərgi Pita ikin-u məmə, “Sifas.” **2:10:** Wək 11:29-30

taulis kən məgin nuwin minən magwən təlmin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Kən nolən rat əh Pita təmol, miuw e kitat min neen əpəh Antiok, ilat iəfak min u noanol min rəha Isrel, ilat min kəmos o Pita moatol nolən rəha etəmim itəm tatəghat e nolən kəiu, kən moatəgin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Motatig kiuw min e Panapas, təgin min ilat. Kən e nian eməplan məmə ilat kinəsotətəu-pən ətuatipən suatip itəm Namnusən Təwir tatən, kən eməhai-pən əm Pita e niganəmtilat, matən-ipən əskasik məmə, “Nat əpnəpin ik etəm Isrel, məto nəsosən əh rəhatat nolən. ?Kən tahro natəkəike kəm netəm min u kəsəhg-ipənən ilat məmə okəhg-ipən ilat?”

Etəmim itəm otatəhətə e Iesu, Uhg'in in otasitu lan

¹⁵ Kən e nian əh, io emən-ipən wir kəm Pita məmə nīpahrienən məmə itimlau emiasipən ətuatip e noanol rəha netəm Isrel. Itimlau sənəmə Iaihlua mil itəm netəm Isrel nīkilat tatəht məmə ilat rafin nol təfagə məto-inu kəsotətəu-pənən e lou. ¹⁶ Məto roiu ekiatun məmə Uhg'in təsafinən etəmim kit məmə in tətuatip e niganəmtin məto-inu in tatətəu-pən ətuatip Lou rəha netəm Isrel. Etəmim itəm tətəhətə pahrien e Iesu Kristo, in əmun tətuatip e niganəmti Uhg'in. Nətəligən əh in əh, tol itimat min netəm Isrel, oekotəkəike motəhətə əm e Iesu Kristo məmə ekotətəuətəp e niganəmti Uhg'in. Uhg'in təsafinən itimat məto-inu ekotətəu-pən Lou, məto in tətəfin əm itimat məto-inu ekotəhətə e Iesu Kristo. Etəmim kit okol təsətuatipən e niganəmti Uhg'in məto-inu in tatətəu-pən pik Lou.

¹⁷ Itimat u netəm Isrel, kən ekotəhətə e Iesu Kristo məmə ekotuwa motətəuətəp e niganəmti Uhg'in. Məto netəm Isrel neen, nīkilat tatəht məmə itimat nol təfagə məto-inu esotətəu-pənən lou. ?Tol nəhlan, in Kristo itəm tatol məmə itimat nol təfagə, o kəp? !Kəp! Sənəmə tol min nəhlan. ¹⁸ Məto təfagə pahrien in tol min nulan, okəmə ekitəlig-pən min matətəu-pən lou. Okəmə ekatol min nəhlan, kən io esətuatipən e niganəmti Uhg'in. Nolən əh tatəgətun əsas əm məmə io iol təfagə rat. ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan məto-inu, nian emalkut pik o nətəu-pənən Lou, kən eməplan məmə nolən u təsəhmenən məmə tatol io ekətəuətəp e niganəmti Uhg'in. Tol nəhlan, eməpəs nətəu-pənən Lou o nuwamən etəm ətuatip. Tahmen məmə emimis, kən roiu e nəmegəhən wi rəhak, Lou təsərəməəən lak. Emol nəhlan məmə ekol əm nətəligən rəha Uhg'in. In tahmen məmə itimlau Kristo, kəmətu-pər itimlau min e nig kəməluau. Nəmegəhən oas rəhak təmimis. Məto emaiir-pa min itimlau Kristo. Kən roiu u, sənəmə io iatəmegəh, məto Kristo in tatəmegəh e nīkik. Kən e nəmegəhən rafin rəhak,

ekətahatətə əm e Nəti Uhgın, itəm təmolkeike pik io, kən muwa mimis mos megəh io. ²¹ Nəlkeikeən u, Uhgın təmauwe-in-pa kəm itat, in iahgın pik. Kən okol esərəkınən nolkeikeən əh itəm Uhgın təmauwe-in-pa əpnarın əm. Məto iatəplan məmə itəmat min neen, nəkoatətəu-pən Lou mə otol itəmat nəkotətuatip e niganəmti Uhgın. Məto okəmə nəkoatol nəhlan, kən itəmat nəkotol nat əpnarın əm e nimisən rəha Iesu Kristo

3

Netəm Kalesia kəmotapəs suatip

¹ !Netəm Kalesia, itəmat ninotalməl pik! ?Pah təmasig itəmat matuwın e suatip eko-eko nəhlan? Emotən-iarəp wır pap kəm itəmat məmə Iesu təmos nahməən e rəhan nimisən otəmat, məto tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən-os-ipən kəm itəmat kən miuw rəkis itəmat mol itəmat ninotalməl pik? ² ?Otən-tu kəm io məmə, Uhgın təmos-ipinə Narmın Rəhan kəm itəmat məto-inu itəmat nakotətəu-pən Lou, o kəp? Kəpə, in təmos-ipinə kəm itəmat məto-inu itəmat nakotahatətə e Namnusən Təwir rəha Iesu Kristo. ³ ?Tahro? ?Nakotalməl pik nəpo lan? Itəmat nəmotətuoun wır nəmegəhən wi rəhatəmat e Iesu Kristo e nasituən rəha Narmın Rəha Uhgın, kən məto roiu, itəmat ninotalkut məmə onəkotapəs, kən motuwa netəm ətuatip e rəhatəmat əm nəsanənən. ⁴ Nəmoatəto nahməən tepət məto-inu nəmotahatətə e Namnusən Təwir. ?Nəmotəto nahməən əh əpnarın əm? Kəp, nahməən əh sənəmə rəha nat əpnarın əm. ⁵ Narmın Rəha Uhgın təməsolən nat pispis min kəm itəmat məto-inu nəkoatətəu-pən Lou. In təmol məto-inu itəmat nəmotəto Namnusən Təwir rəha Iesu Kristo kən itəmat nakotahatətə lan.

Nətəu-pənən Lou, ne nahatətəən e Iesu

⁶ Otətəligin-tu nat kit oekən. Suah kit, Epraham, itəm Naoa Rəha Uhgın təməghat-in-iarəp rəkis minu lan məmə:

“Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, Uhgın təmən məmə in tətəuətəp e niganəmtin.”

⁷ E suatip kitiəh əm, netənim itəm koatahatətə e Uhgın, in tətəfin ilat məmə kotahmen e noanol ətuatip rəha Epraham.

⁸ Naoa Rəha Uhgın təmən rəkis əupən məmə Uhgın otos Iaihlua min, kotuwa ron mol ilat kotətuatip e niganəmtin e nahatətəən rəhalat. Əupən, Naoa Rəha Uhgın təmən-iarəp nəghatən wır kit kəm Epraham məmə:

“Otisi-pən e rəham noanol, kən ekawte-in rəhak nəwırən e netənim rəha noanol min rafin e nətəuintən.”

⁹ Kən Uhgın təmauwe-in rəhan nəwırən kəm Epraham məto-inu in təmahatətə əskasik lan. E suatip kitiəh min əm, Uhgın

titun nawte-inən nəwırən kəm netəmim itəm koatahatətə pahrien lan.

10 Məto netəmim mın un, itəm nıkilat tatəht məmə ilat okotos nəmegəhən məto-inun ilat koatətəu-pən rafin nat naka itəm Lou tatən, netəm mın əh, ilat kınotatig rəkis e nəlmi nəratən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Netəmim itəm kəsotol ətuatıpən natımnat mın rafin itəm kotatig e naoa rəha Lou, ilat kınotatig rəkis e nəlmi nəratən, kən okotəkəike motos nalpınən kit.”

11 Kən tol nəhlan, tətuatıp əm o kitat məmə suah kit tikə itəm tatuwa tətuatıp e nıganəmti Uhgın məto-inu in təmətəu-pən Lou, məto Naoa Rəha Uhgın tatən mın-nulan məmə:

“Etəmim itəm tətəhatətə e Uhgın, in tatuwa tətuatıp e nıganəmtin, kən in otos nəmegəhən pahrien.”

12 Nəghatən əh, tatəghat-in nahatətəən rəhatat e Uhgın. Nolən rəha nətəu-pənən Lou, in təsahmen-ahmenən e nolən rəha nahatətəən e Uhgın. In əh, məto-inu nolən rəha nətəu-pənən Lou, tahmen-pən əm nulan, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Etəmim itəm tolkeike məmə otos nəmegəhən pahrien məto-inu tatətəu-pən ətuatıp Lou, in otəkəike mol natımnat mın rafin agın itəm Lou tatən.”

13 Netəmim rafin agın kəsotol ətuatıpən nat naka itəm Lou tatən. Tol nəhlan, Lou in təmələhəu nalpınən tətətig o kitat rafin, kən kitat rafin kotatig e nəlmi nəratən. Məto İesu Kristo təmimis e nig kəməluau, kən miuw rəkis kitat e nəlmi nəratən əh. İesu in təmos nalpınən otat tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə:

“Etəmim kit, itəm kəmohamnu kətu-pər e nig, nolən əh tatəgətun-pən məmə Uhgın in təmöl nalpınən kəm in.”

14 Məto roiu, İesu təmimis nəhlan məmə netəmim əpnarın mın rafin, ilat okotatig e nəwırən itəm Uhgın təmən kəm Epraham məmə, in otos-ipən kəm noanol mın rəhan. Kən nat əh tol nəhlan məmə inu roiu kitat netəm kotəhatətə e İesu, kitat kotitun nosən Narmın Rəha Uhgın itəm Uhgın təmən məmə otos-ipən kəm netəmim.

Uhgın təmaupən mol nəniəkisən rəhan, məto Lou təmuarisig təsafələn

15-16 Piak mın ne wınik mın, e nəmegəhən rəhatat, kitat kotitun nolən u rəha nəniəkisən. Nian suah kit tatol, okol kəsafələn, kəsətə-pənən kit mın. E suatıp kitiəh əm, Uhgın təmol nəniəkisən kit kəm Epraham o rəhan kit noanol. Kən e nəghatən əh, təməsənən məmə Uhgın təmən-iəkis noanol mın rafin rəha Epraham, məto təmən əm məmə etəmim kitiəh əm

otisi-pən e rəhan noanol, etəmim u, in Iesu Kristo. ¹⁷ Kən rəhak nəghatən, nīpətīn tol nulan məmə, aupən, Uhgīn tāmən-iəkis məmə otətaskəlīm nəghatən rəhalau Epraham, mətō uarisig nup fo-hanrit-tate təmuwīn rəkis, kən Lou təmuwa. Mətō Lou əh, okol təsərəkīnən nəghatən itəm in tāmən kəm Epraham, okol təsafələn nənīəkīsən rəha Uhgīn. ¹⁸ Kən okəmə kitat kotatig e nəwīrən rəha Uhgīn mətō-inun kitat koatətəu-pən Lou u, tatəgətun-pən məmə nənīəkīsən itəm Uhgīn təmōl aupən in nat əpnapīn əm. Mətō təsōlən nəhlan. Mətō-inu kitat kotəplan Epraham in təmətatig e nəwīrən mīn rəha Uhgīn mətō-inu in təmaskəlīm-iəkis nənīəkīsən rəha Uhgīn.

Lou rəhan əh-ikīn wək

¹⁹ Suah kit otəpanətəpəh məmə, “?Okəmə tol nəhlan, kənu Uhgīn təmos-īpən Lou kəm Moses o naka?” Kən ekītun nənən kəm itəmat u-roiu məmə nənīəkīsən itəm Uhgīn təmōl kəm Epraham in təmaupən matig, mətō Lou in təmuarisig in. Təmuwa məmə otəgətun əm kitat netəmim məmə okotītun məmə kitat nol təfagə rat. Mətō Uhgīn təmələhəu Lou əh məmə otatig matuwīn matuwīn mətōarus etəmim u noanol rəha Epraham otair-pa otat. Kitat kotītun məmə Lou əh, rəhan wək təwīr, mətō nīkitat otəkəike matəht məmə Lou əh, Uhgīn təmaupən mos-īpən kəm nagelo mīn, uarisig təpanos-īpən kəm etəmim kit u Moses. Moses, in suatīp o nos-īpa mīn Lou kəm itat. Mətō nīan Uhgīn təmōl nənīəkīsən ilau Epraham, təməsolən nəhlan. ²⁰ Uhgīn in təməsolən suatīp kit məmə suah un otəghat kəm Epraham. Mətō in ətuatīp əm təməghat mən-īpən nənīəkīsən rəhan e nīganəmti Epraham.

²¹ Kən sənəmə Lou əh təmuwa mətō otərəkīn nənīəkīsən rəha Uhgīn. Kəpə, təsōlən nəhlan. Okəmə Lou tītun nos-īpamən nəmegəhən wī kəm kitat, kən kitat kapotītun nuwamən kətuatīp e nīganəmti Uhgīn. Mətō təsōl mihīnən. ²² Mətō Lou kit tol nəhlan tikə. Mətō-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə nolən rat təməlīs rafīn kitat. Kən kitat rafīn koatətəghl Lou mīn. Tol nəhlan məmə, suatīp kitīəh əm məmə kitat okotos nəwīrən mīn rəha Uhgīn itəm tāmən-iəkis rəkis. Kən suatīp u məmə koatahatətə e Iesu Kristo.

Nīan u-roiu rəha nahatətəən e Iesu Kristo

²³ Aupən, Lou itəm Uhgīn təmos-īpən kəm Moses, in təmataskəlīm kitat tiəkis, tahmən əm mətō kitat kəmotatig e kalapus, mətōarus-pa u-roiu, Uhgīn təmerəh e nīganəmtitāt kotəplan suatīp rəha nahatətəən. ²⁴ Kən Lou əh, in tahmən əm e etəm-iasōl kit itəm təmatərəmərə etat, muwa mətōarus-pən nīan Kristo təmuwa, məmə e nīan əh, kitat kīnotuwa motətuatīp e nīganəmti Uhgīn, mətō-inun, kitat kəmotahatətə

lan. ²⁵ Mæto roiu əh, Lou okol təsərəmərə minən etat, mæto-inun nian rəha nahatətəən e Iesu Kristo tīnəmuwa rəkis.

Itəmat rafin kitiah əm e Iesu

²⁶ Kən mæto-inun itəmat nəmotahatətə e Iesu Kristo, itəmat rafin, nenəti Uhgīn mīn. ²⁷ Kən kīnol baptais rəkis etəmat, məmə itəmat nakotuwa motol kitiah itəmat mīn. Tol nəhlan məmə, itəmat nīnotos nolən wīr mīn rəha Iesu tahmen əm məmə nəmotalpin nīpətītəmat e natimnat wī. ²⁸ Kən itəmat rafin aģin nəmotuwa motol kitiah itəmat Iesu Kristo, kən itəmat rafin nīnotahmen əm. Təwīr məmə kitat kəsotoor mīnən netəmim, nat əpnāpin okəmə in etəm Isrel o in laihluə kit, in slef kit o in sənəmə slef kit, in iərman kit o in pətan kit. ²⁹ Itəmat rafin netəmim rəha Iesu. Tol nəhlan, itəmat noanol mīn pahrien rəha Epraham. Kən e suatīp kitiah əm, nəwīrən mīn itəm Uhgīn təmən-iəkis kəm Epraham, itəmat onəkotos motatīg lan.

4

Kitat nenəti Uhgīn

¹ Roiu əh, oekəghat məsīn mīn e nolən rəhatat, oekən muəh nimaa nəghatən lan. Okəmə suah kit, in otīmīs kənu nətīn in otos rəhan nəwīrən mīn rafin, mæto okəmə nətīn tatəkəku əh, kənu kol təsosən nəwīrən rəhan. Nətīn tahmen əm e slef kit, nat əpnāpin rəhan nəwīrən mīn rafin. ² In otəkəike mətātīg əm e nelmi rəhan mīn, tatuwīn matuwīn mætoarus-pən nian rəhan tata təmən in mīnītun nosən natimnat mīn itəm rəhan tata təmələhəu kəm in. ³ Kənu kitat mīn kotahmen-pən əm nəhlan. Aupən kitat kotahmen əm e suakəku əh. Kitat slef mīn rəha iərmiš mīn itəm kəmoatərəmərə etat. ⁴ Mæto tīnuwa e nian ətuatīp itəm Uhgīn təmən, kən Uhgīn təmahl-īpa nətīn tuwa, pətan kit təmīləs taiir-pa e nətueintən, kən in matətəu-pən wīr natimnat rafin itəm Lou in tatən. ⁵ Təmōl nəhlan məmə otikis rəkis kitat u, Lou təmēlis ətain itat, kənu Uhgīn otəhl kitat, mīləs-irəkis kitat tahmen əm e nenətīn ətuatīp mīn.

⁶ Kənu roiu əh, Uhgīn tolkeike məmə in otol pəs kitat kotītun məmə kitat nenətīn mīn, təmahl-īpa Nārmin rəha Nətīn təmuwa e nīkitat mīn rafin, kən matol itat kotaun-in Uhgīn məmə, “Tata.” ⁷ O nat əh, kitat sənəmə slef mīn əm, mæto kitat nenəti Uhgīn pahrien mīn. In tatos-īpa natimnat wīr mīn kəm kitat, itəm in tīnəmən rəkis məmə otos-īpən kəm nenətīn mīn.

Pol nīkin tītahmə o netəm Kalesia

⁸ Aupən itəmat nəmotəruru Uhgīn. Itəmat nəmoatəfak əm iərmiš mīn məmə rəhatəmat uhģin mīn, ilat kəmotəlis ətain

3:24: Rom 10:4

3:26: Jon 1:12

3:27: Rom 6:3

3:28: Rom 10:12

3:29: Rom 4:13

4:3: Kol 2:20

4:5: Jon 1:14; Rom 1:3

4:7: Rom

itəmat, məto ilat sənəmə ilat uhgɪn pahrien min. ⁹ Məto roiu əh, nɪnotitun Uhgɪn. O təwɪr ilə məmə ekən nəhlan məmə Uhgɪn tɪnitun rəkis itəmat. ?Məto ekolkeike məmə ekətapəh-tu otəmat məmə nəkotitəlig-pən min o iərmis min o naka? Rəhalat nəsanənən tɪkə, kənu kol kəsotolən-ta nat wɪr kit kəm itəmat nian kit ne. Təhrol nakotəmə ilat okoatəlis min itəmat? ¹⁰ ? Təhrol itəmat nakotətəu-pən nətuakəmən rəhalat e nian min rəhalat, ne məwɪg min rəhalat, ne nian asim min, ne nup min rəhalat o naka? ?Nikitəmat təht məmə okol Uhgɪn nɪkin tagien otəmat ron? ¹¹ !Kəsi nəman! !Io ekatəgɪn agɪn otəmat! !Ekatəplan mə emol wək pɪk etəmat o nat əpnəpɪn əm!

¹²⁻¹³ Piak min ne wɪnɪk min, io ekatən əskasɪk kəm itəmat məmə, əupən itəmat nəməsotəgən e Lou kit, kən io emuwa mehm itəmat koatəgɪ, emos nolən rəhatəmat. Eməsətəu-pənən Lou. Kən roiu, ekolkeike məmə itəmat min onəkotos nolən rəhak, ekəsolən məmə Lou otaskəlɪm pɪk io tɪkɪs. Itəmat nɪkitəmat təht u, əupən nian io ematən-iarəp Namnusən Təwɪr kəm itəmat, məto-inu nɪmɪsən rəhak təmol, kən ekatəgɪ kitat min itəmat. Məto nat əpnəpɪn məmə io ematɪmɪs e nian əh, məto itəmat nəməsotolən io ekəto tərət. ¹⁴ Nɪmɪsən rəhak təmaləkɪamtə itəmat, məto itəmat nɪkitəmat təməsəht ratən io, kən məsotən ratən io. Itəmat nəmoatos wɪr io moatuwɪn e nɪpəg noanimə min rəhatəmat, təhmen əm məmə io nagelo kit rəha Uhgɪn, o io, io Iesu Kristo.

¹⁵ Aupən, itəmat nəmoatolkeike pɪk io, eməplan məmə okol napotitun nolən nat u, napotos-iarəp əm nɪganəmtək u tərət, kawluin ilau itəm təwɪr kit rəhatəmat, pəs tasitu lak. ?Məto tɪnahrol əh-roiu? ¹⁶ Nɪkɪk təht məmə, okəmə naka nəghatən min pahrien rəhak təmol itəmat nakotətəhau io.

¹⁷ Iəgətun eiuə min un, koatalkut pɪk məmə onəkotəuhlin rəhatəmat nətəligən moatətəu-pən ilat. Məto ilat kəsotolən məmə otasitu etəmat. Kotolkeike əm məmə okotiuw rəkis itəmat ron io məmə itəmat onəkotalkut pɪk o nətəu-pənən ilat. ¹⁸ In nat təwɪr məmə nakotalkut pɪk o nolən natɪmnat, məto nəkotəkəike motalkut o nat itəm in təwɪr, nat əpnəpɪn ekətatig kitat min itəmat, o esatigən kitat min itəmat.

¹⁹ Io min neen, io iatəto tərət agɪn-əh otəmat təhmen-pən əm e pətən itəm məntaan tɪnatahmə məmə otemək, matuwɪn matuwɪn mətoarus itəmat nakotos nolən ətuatɪp rəha Iesu Kristo e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁰ Ekolkeike pɪk məmə ekətatig kitat min itəmat u-roiu məto-inu okəmə ekətatig, okol esəgət pɪkən etəmat. Məto roiu etatig isəu otəmat nəhlan, kən məruru mə ekəhrol nulan masitu etəmat.

Namsu rəha Heka ne Sera

21 Itamat netəm nakotolkeike pik nətəu-pənən Lou, onəkotuhalpın-tu rəhak nəghatən. ?Nəmotəto rəkis nat naka itəm Lou tatən, o nəsoətətoən əh? 22 In tatən Epraham itəm təmİLəs nətın İərman kəİu. Kit itəm slef rəha pətan rəhan təmİLəs, kən kit rəhan pətan ətuatİp təmİLəs, sənəmə in slef mətə pətan əh rəhan. 23 Suakəku itəm pətan slef təmİLəs in təmāİir e nətəİİgən əm rəha netəmİm. Mətə suakəku itəm pətan ətuatİp əh rəhan təmİLəs, in təmāİir mətə-İnu UhgİN in tİNəmən-İəkİs rəkİs məmə pətan əh otİləs. 24-25 Kən kitat kotİtun nənən namsu rəha pətan mİl əh kən motəuhlin-pa nİpətİN etat. Pətan mİl əh İlau katuəgətun nənən mİl itəm UhgİN təmöl kəm netəmİm. Pətan u Heka, in ne nətİN mİN İlat slef mİN əm, okətaləkİəmtə İlat. Kən pətan əh Heka, in tahmen e nənən itəm UhgİN təmöl e nİtot Sinae əpəh e nİtən asol Arepia, İkİN əh İnəh UhgİN təmos-İpən Lou İkİN kəm Moses. Kən in tahmen mİN e taon asol kit u Jerusalem itəm netəm İkİN kotaskəlİm əskasİk Lou, kən İlat kotahmen e slef mİN itəm Lou tətəlİs ətāİn İlat. 26 Mətə Jerusalem kit mİN əpəh İlİs e neaİ, in tahmen e pətan itəm sənəmə slef, itəm Lou təsəlİs ətāİnən, kən in mama rəhatat. 27 İnu nəghatən kit e Naoa Rəha UhgİN tatən nəhlan məmə,

“!Ik u İnu, nİməgİ-nİg, agİen!

Ik u İnu, nəməsətoən nahmən kit o neməkən, agət əfəmə, mətə-İnun nİkİm tətāgİen!

Ik nəməsİləsən suakəku nİan kit ne, mətə roİu əh, nenətİm mİN tİnol tepət tepət agİN, taprəkİs-İn nenətİ pətan itəm rəhan İərman təsapəsən.”

28 Piak mİN ne wİnİk mİN, itəmat nenətİ UhgİN mİN mətə-İnun təmən-İəkİs məmə otol mİhİN. Itəmat onəkotahmen e Aİsak u aupən, nətİ Sera. 29 Kən aupən suakəku u İsmael, nətİ Heka, itəm təmāİir e nətəİİgən əm rəha netəmİm, in təmatərəkİN pik suakəku u Aİsak itəm təmāİir e wək rəha NarmİN Rəha UhgİN. Kənu roİu ne, nolən əh tatuwİN əm nulan, İlat itəm slef rəha Lou koatərəkİN kitat itəm kəmotāİir wİ e NarmİN Rəha UhgİN e nahatətəən. 30 ?Mətə Naoa Rəha UhgİN təmən məmə naka? In təmən məmə,

“Ik onakəkāİke mahl-İarəp pətan un slef ne nətİN. İlau kuagİM rəkİs u İkİN-u, mətə-İnun, nətİ pətan əh, in okol təsosən nəwİrən kit rəha tata. Nəwİrən mİN rafİN rəha tata otuwİN kəm nətİ pətan itəm sənəmə slef.”

31 Mətə kitat u, kitat sənəmə nenətİ pətan slef, kitat nenətİ pətan itəm sənəmə slef.

5

Iesu tāmikis rākis rāhan min netāmim

¹ Nian Iesu Kristo tāmikis rākis itat, tāmōl kitat māmē Lou tāsālis ātainān kitat. O nat āh ināh, itāmat onākotāike motātul āskasik. Sotātēu-pānān Lou, māmē otārāmārē etāmat. Lou āh, titalākiamtē itāmat, māmē itāmat onākotuwīn motol wāk min rāhan.

² Otātālig-in-tu io. Io Pol iatān nāghatān u kām itāmat. Okāmē itāmat onākotegāhan māmē ilat okotāhg-ipān itāmat, kānu nat u itām Iesu tāmōl tāsasitu aginān etāmat. ³ Kān io iatagāt āskasik otāmat māmē etāmim itām otegāhan māmē okāhg-ipān in, in otos-ipān atip ām in e nelmi Lou. Kān etāmim itām tātātig e nelmi Lou, otākāike matātēu-pān rafin agin natimnat min itām Lou tatān māmē otol. ⁴ Itāmat u, itām nakotalkut-alkut o nātēu-pānān Lou māmē otol itāmat nākotātuatip e nīganāmti Uhgīn, itāmat ninotāte rākis atip itāmat o Iesu Kristo. Itāmat ninotāhān-ipān rākis māntāatāmat o nāwīrān rāha Uhgīn. ⁵ Kān mātō kitat u, okotālāhāu-pān ām rāhatat nātāligān e Uhgīn, pās in otol kitat kotātuatip e nīganāmtin, mātō-inun kitat kotāhatātē ām e Iesu Kristo. Kān Narmīn Rāha Uhgīn, in otol itat koatātul āskasik kān motāsahgin mātōarus nat un otiet-ārēpa. ⁶ Nian kitat kotuwa motakul-pān e Iesu Kristo, nat āpnāpīn okāmē etāmim kāmāhg-ipān o kāsāhg-ipānān, mātō nat asol un, in rāhatat ām nahatātān e Iesu Kristo. Nahatātān āh, in tol kitat kōtolkeike Uhgīn, motātig katol min nolkeikeān kām netāmim min.

⁷⁻⁸ Aupān, emāplan itāmat kān mītun māmē itāmat nakotaiu āsanān e suatip ātuatip e nāmegāhān rāhatāmat, māmē nakotātōarus mak, mātō roiu, nāmōtītālig. Uhgīn tāmāun-in rākis itāmat. ?Tol nāhlan, ekolkeike māmē ekātapāh-tu māmē, pah min kotaiuosig e rāhatāmat suatip, moatiuw kalīn itāmat māmē onakoatātēu-pān min Lou? !Ekītun māmē okol Uhgīn tāsān-iāhauān itāmat nāhlan!

⁹ In tahmen e nāghatān kit itām katān nulan māmē, “Ilat kāmōtis noanig rat kit, tinātāwīā, matārākin nātāligān rāhatāmat.” ¹⁰ Mātō ekītun māmē nīpahriēnān Iārāmārē in otol nātāligān rāhatāmat tuwa min mol kitīāh kitat min io. Kān io ekītun wīr māmē etāmim u itām tatārākin rāhatāmat nātāligān nulan, nat āpnāpīn in etām-iasol o in etām ahrol kit, mātō Uhgīn otol nālpīnān kit kām in.

¹¹ Piak min ne wīnik min, nāghatān neen itām katān māmē io, ekatān-iarāp āh māmē netām kāmōtahatātē e Uhgīn okāike kāhg-ipān ilat māmē Uhgīn otasitu elat. Mātō nāghatān āh, sānāmē nīpahriēnān. Okāmē io ekatān-iarāp nāhlan, kān netām min u itām koatān itāmat min ilat, nīkīlat otāgien ām

ron io. !Məto otəplan-tu! Netəm Isrel neen, koatərəkın əh io, koatitəp io, moatoh io, məto-inun io iatən-iarəp məmə nımısən rəha İesu e nig kəməluau, in əm un, in otosmegəh kitat. ¹² ! E rəhak nətəligən, netəm mın un itəm koatərəkın nətəligən rəhatəmat moatən məmə okəike kəhg-ıpən itəmat, təwir məmə ilat okotuwın motəte-atıp ilat mın!

¹³ Məto piak mın ne wınık mın, Uhgın təmaun-in itəmat, kən mıkıs rəkıs itəmat, məmə Lou itəm Uhgın təmos-ıpən kəm Moses in otəsəlisən itəmat. !Otəto wır itəmat! Nıkitəmat otəsəhtən məmə, “Təwir, io enagım rəkıs e Lou əh. Roıu əh, io ekıtun nolən natımınat rafın itəm nıkık tolkeike.” Itəmat, onəkəsotənən nəhlan. Məto nolkeikeən rəhatəmat otəkəike mol itəmat nıkıtəmat tagien məmə onəkotasıtu etəmat mın.

¹⁴ Nolən əh, in tatətəu-pən wır nəghatən kit rəha Lou, u itəm tıtərgəfımın rafın nəghatən pısın pısın mın rəha Lou, in tatən məmə, “Ik, onakolkeike netəmım rafın, kən matol təwir kəm ilat, təhmen əm mə ik nakatol atıp kəm ik.” ¹⁵ Itəmat onəkotəkəike katəto wır itəmat. Okəmə itəmat nəkoatol tıməht kəm itəmat mın, nəkotahmen əm e kəl mın, koatus atıp əm ilat mın, kən nəghatən rəhatəmat otərəkın itəmat.

Nolən rəha Narmın Rəha Uhgın ne nolən rəha netəmım

¹⁶ İo, ekolkeike mə ekən nəghatən kit kəm itəmat. Itəmat, Narmın Rəha Uhgın otəkəike matit itəmat kən itəmat nakotətəu-pən, kən itəmat məsotosən nolən rat əupən rəhatəmat, itəm nəmotos kəıır-pa. ¹⁷ Nolən rat əupən əh, inun, nəkoatol natımınat tərət itəm nıkıtəmat tolkeike. Məto nolən əh, in tetəhau nolən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən Narmın Rəha Uhgın in təsolkeike mınən nolən rat əupən kəmos kəıır-pa moatol. Nolən mıl əh kətıoal təməht kəm ilau mın, kən tatol məmə nəkəsotolən nolən wır mın itəm nakotolkeike məmə onəkotol. ¹⁸ Sotaluınən nat kit, okəmə Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, kənu Lou in təsəlis ətəın mınən itəmat.

¹⁹ Kitat kotıtun əm nolən rat əupən rəha netəmım itəm kəmos kəıır-pa moatol. Nıpıtən ne nəman ne, koatit anıon ilat mın; kən ilat koatol nolən rat rafın itəm tol naulısən o nənən; rəhalat nətəligən tatuwın pık o nolən rat mın əh. ²⁰ İlat koatəfak kəm narmı nat mın, moatəmık nərik, moatos təmafah rat mın, moatol kıləpa, ne. Kənu moatol mın tıməht, moatəmou, moatetet, moatol neməha, moatos-ıpər atıp əm ilat, moatoor ilat mın, kən okəmə rəhalat nətəligən tol pısın pısın, kən ilat koatəhai ilat mın. ²¹ Nıkılət tətəkləh-in natımınat rəha netəm pısın, moatənım nənımən mın kətapıs lan, kən moatol lafet katagien lan o nolən nat tərət mın əm, moatol mın natımınat tēpət mın tol nəhlan. !İatən mın təhmən-pən əm məmə emən əupən məmə, oatəto wır itəmat! Məto netəm

koatol nolən min əh, okol ilat kəsotuwamən motatig ahgin nərəmərəən Rəha Uhgın itəm tatol əpen-əpenə lan.

²² Məto noa Narmin Rəha Uhgın itəm tatəwiə e nəmegəhən rəha netəmim rəha Uhgın, in tol nulan. İlat koatolkeike netəmim, kən nıkilat tətəgien, kənu nəməlinuən tətətig e nıkilat, kən rəhalat nətəligən kaifəməh, kən moatasəkitun etəmim, kən rəhalat nolən in təwir təwir. Kən netəmim kotitun mə ilat netəm ətuatıp, koatol noa. ²³ Kən ilat netəm mətig. Kən nian nətəligən rat tatig elat, ilat kotətul əskasik, məsotolən natimnat rafin itəm ilat atıp kotalkeike nolən. Nolən min u, ilat kotəwir pik, kən nəghatən kit tikə o Lou kit, məmə otən-iəhau itəmat məmə onəkəsotolən natimnat min əh. ²⁴ Kitat u netəm rəha İesu Kristo, kitat kinəmotapəs rəkis nolən rat min rəhatat, u kəmoatol natimnat min itəm nətəligən əm rəhatat tolkeike. Tahmen əm nulan mə, kəməht-ipən nətəligən rat min rəhatat e nig kəməluau.

²⁵ ! Kotəplan-tu! Narmin Rəha Uhgın in təmos-ipa rəkis nəmegəhən kit kəm kitat, kən təwir məmə kitat okotaliwək e nolən wir min rəhan. ²⁶ Tərat məmə kitat okotausit motos-ipər pik kitat, motiuw-pər nəratən, moatetet kitat min.

6

Təwir məmə kotasitu e katipa əfigəm rəhatat min

¹ Piak min ne winik min, okəmə itəmat kit təmə e rəhan nəmegəhən, təwir mə itəmat un, Narmin Rəha Uhgın tatit itəmat, onəkotəkəike motasitu lan motəg-ətuatıp-in. Məto onəkəsotagət pikən lan, onəkotəghat mətig əm kəm in, motol məmə nıkitəmat min titəhmə ron. Məto otəto min itəmat, məmə nat kitiəh əm itəm itəmat nakotən-iəhau etəmim ron, otəseko-pa minən otəmat. ² İtəmat onəkotasitu nəhlan etəmat min. Onəkotalis kələh nat əfigəm rəhatəmat min. Okəmə nəkotol nəhlan, kən itəmat nakotətəu-pən wir nat naka itəm Lou rəha Kristo tatən. ³ Təsəwirən məmə kitat okotos-ipər atıp kitat. Okəmə suah kit nıkin tatəht mə "İo, io etəm agın-əh kit," etəmim un, nıkin tateiu-əin, məto in təruru məsəplanən məmə in nat əpnəpın əm. ⁴⁻⁵ Məto itəmat onəkotəike motəplan wirtu natimnat itəm noatol min. Tol nulan məmə, okol etəmim kit in təsakil atıpən rəhan wək ne wək rəha suah kit min. Məto in otəkəike mehm wir rəhan pisin əm wək əupən. Məto-inun, netəmim rəhalat wək min tol pisin pisin. Kən ilat koatos katipa əfigəm pisin pisin min e nəmegəhən rəhalat kitiəh kitiəh. Məto təwir məmə etəmim kitiəh nıkin otəgien o rəhan wək, okəmə rəhan wək təwir əm.

5:21: 1 Kor 6:9-10

5:24: Rom 6:6; Kol 3:5

5:26: Fil 2:3

6:1: Mat 18:15

6:2: Rom 15:1

6:4-5: Rom 14:12

⁶ Itamat u, tawir mamə itamat onəkotawte-in natimnat min neen kəm rəhatəmat nəgətun min, itəm koatəgətun itamat e nəghatən rəha Uhgīn.

⁷ Oatəto itamat, soteiuə-in atipən itamat min mamə itamat nəkotitun nolən nat əpnapin kit itəm nikitəmat rat aupən nakotolkeike. Kən okol nəkəsotolən ialmə e Uhgīn. Ik nəmis noanig naka e rəham nasumən, kən ik onakəhl atip min noan, mun. ⁸ Etənim itəm tatasum-in nolən rat aupən, itəm kəmos kair-pa moatol, tahmen e noanig rat e rəhan nəmegəhən, in otəkəike məhl noan tərət mun, kənu noanig un, otoa-in, nipətin u, Nimišən. Məto etənim itəm tatis noanig wir, itəm Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipən, Narmīn Rəha Uhgīn otol toea-in, noan wir kit, kən in otəhl. Nərgin noanig un, in Nəmegəhən Lilin itəm namnun tikə.

⁹ Sotəpou-inən nolən itəm tawir, məto-inu kitat okotəhl noanig wir əh, e nian ətuatip rəhan, okəmə kəsotapəsən wək. ¹⁰ Kən nian min rafin itəm kotitun nolən, pəs koatol tawir kəm netənim rafin, kən motatig katol tepət min kəm netəm min u kotahmen e piatat min ne winitat min e Iesu Kristo.

Namnun nəghatən rəha Pol təməhən kəm ilat

¹¹ Oekəte rəkis namnun nəghatən rəhak e naoa e nelmək əm.* Itamat onəkotəplan mamə leta min rəhak, ilat iahgin min. ¹² Netəm Isrel u koatən mamə okəike kəhg-ipən itamat, ilat kotasit əm e niganəmtilat min neen o nat u. Məto ilat koatən nəhlan o nat kitəh əm, mamə netəm Isrel neen min okəsotolən nəratən kəm ilat. ¹³ Kən ne nat kit min, netəm min əh, kotolkeike mamə okəhg-ipən itamat məto-inu kotasit əm mamə okotol win etəmat lan. Kən motiuh kalin itamat, nakotitəlig motuwīn min e nelmi Lou rəha netəm Isrel. Məto otəplan-tu, ilat min kəsotətəu-pən wirən natimnat min itəm Lou tatən. ¹⁴ Məto io rəhak, io ekəsən wi atipən io o nat kit itəm emol. Məto ekolkeike mamə ekənwiwi əm nat naka ləramərə Iesu Kristo təmol e nian in təmimis e nig kəməluau. O nat əh inəh, nolən min rəha nətueintən okol kəsotiuh rəkisən rəhak nətəligən, kənu netəm e nətueintən itəm kəsotahatətən e Uhgīn, ilat kəsotolkeikeən nolən itəm iatətəu-pən. ¹⁵ Okəmə Uhgīn in otol suah kit tuwa in etəm wi, kən in otol suah əh, tətəuətəp e niganəmtin, nat əpnapin okəmə kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən. ¹⁶ Kən roiu, ekatəfak o netəm min u koatətəu-pən wir nəghatən u, ilat noanol ətuatip min rəha Uhgīn. Iatəfak mamə, pəs nəməlinuən rəha Uhgīn ne rəhan nasəkitunən otatig olat.

6:6: 1 Kor 9:11,14 **6:8:** Rom 8:13 * **6:11:** Nian Pol təməte naoa u, in təməghat, kən suah kit min təməte rəhan nəghatən e naoa. Roiu in tatos pen, kən tatəte atip e nelmin. **6:15:** Kal 5:6; 2 Kor 5:17

¹⁷ Rəhak u namnun nəghatən. Io esolkeikeən məmə suah kit otən mın nat tərət lak. Məto-inun iatəmik əh nəme nıməgəm itəm kəmaht io e kəpiel apın kən kəmalis io. Nəme nıməgəm mın u, tatəgətun məmə io, slef rəha Iesu.

¹⁸ Piak mın ne wınik mın, iatəfak məmə İərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən otəmat. Əwəh.

Efesas

Naoa itəm Pol təmäte tuwın kəm iəfak mın ikın Efesas

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Efesas

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwın kəm pah? Təmäte naoa u tatuwın kəm niməfak əpəh Efesas, kən molkeike məmə ilat okotahl-ipən tuwın kəm niməfak pısın pısın mın iuəhkır.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol təməsətəən naoa u məmə otəg-ətuatıp-in nəratən neen rəha niməfak əpəh Efesas. In təmäte əm məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat. Pol təmətuoun niməfak əpəh Efesas, kən mətatig ilat mın ilat o nup kışıl. Kən in tolkeike pık ilat, kən ilat kətolkeike pık in. Efesas in taon asol kit e nıtən asol u Esia, kən in rum wır kit məmə Pol otən-iarəp nəghatən ikın rəha Uhgın.

?Təmäte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat. In tolkeike məmə otən-iarəp nolən ətuatıp, ne wək rəha niməfak itəm in nıpəti İesu Kristo, kən nəghatən u tatuwın kəm niməfak e ikın mın rafın.

¹ İo Pol, u io aposol kit rəha Kristo İesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis məmə rəhan. İatən təwır kəm itəmat rafın iəfak mın əpəh Efesas itəm nakoataskəlim əskasik nahatətəən rəhatəmat e Kristo İesu. ² Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəməərə İesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəwırən itəm Uhgın təmos-ipən e Kristo

³ Nənwiwıən tuwın o Uhgın u Tata rəha İərəməərə İesu Kristo rəhatat. E Kristo, in təmawte-in o narmitat nəwırən rafın rəha nego e neai. ⁴ Tol nəhlan, məto-inu nian Uhgın təməsolən əh neai ne nıməptən, məto in təmıtəpun kitat məmə kotuwa kitiəh kitat Kristo, kən məmə e nıganəmtin, kitat kotətuatıp kən kəsehm-pənən nolən rat kit e kitat. ⁵ Məto-inu Uhgın tolkeike pık kitat, uarisig in təmol natimnat, məto in təmıtəpun rəkis kitat məmə okotuwa nenətin mın e İesu Kristo. Nat əh tatətəupən əm nəwıan ne nat naka itəm in tolkeike. ⁶ Təmol nəhlan məmə kitat okotənwiwi Uhgın o rəhan nəwırən itəm in təwır taprəkis, nəwırən əh itəm təmawte-in əpnəpın əm kəm kitat e Nətin itəm in tolkeike pık. ⁷ Məto-inu nıta Kristo təmaıu, kitat kəmotuwa kitiəh lan, kən Uhgın təmikis kitat e rəhatat nolən rat mın, inəh təmafəl rəkis nolən rat mın rəhatat. ! Nıpahrienən, nəwırən rəha Uhgın in iahgın taprəkis! ⁸ Kən təmos-ipa nəwırən əh itəm təfigəm maprəkis.

E nenatigən ne nitunən min rafin rəhan, ⁹ nikin tagien məmə təmol əp kəm kitat nat anion e nalpəkauən e rəhan nəghatən, itəm in otol e Kristo. ¹⁰ Kən inu nalpəkauən. E nian ətuatip rəhan, in otəhlman natimnat rafin e neai ne nıməptən okotuwa ləhau e nərəməəən rəha Kristo.

¹¹ Uhgın tatol natimnat rafin tatuwa təhmen əm məmə inu təmən mihin. Aupən aupən agın in təmitəpun kitat məmə okotuwa rəhan min nian təmiuw-pa kitat kotuwa kol kitiah kitat Kristo. ¹² Təmol nəhlan məmə itimat noanol min rəha Isrel u emotaupən katahatətə e Kristo, itimat ekotol məmə katiləs-ipər nərgi Uhgın. ¹³ Kən itəmat Iaihlua min, nəmotuwa kitiah itəmat Kristo nian itəmat nəmotətə nəghatən pahrien, nannusən rəha nosmegəhən. Nəmotahatətə lan, kən Uhgın təmos-ipən Narmın Rəhan kəm itəmat təhmen e nəmtətin kit məmə itəmat rəhan min. ¹⁴ Məto-inu kitat kəmos Narmın Rəha Uhgın, kən kitat kotitun wir məmə Uhgın otos-ipa natimnat wir min kəm kitat itəm in təmən-iəkis məmə in otol mihin. Kitat okotos natimnat min əh nian Uhgın otikis kitat u rəhan min. Inu otol məmə netəmim okotənwiwi Uhgın məto-inu in ilis taprəkis.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu o natimnat min u, iatəfak otəmat nian rafin mətoarus-pa u-roiu, kən iatən tagkiu kəm Uhgın otəmat. Nələn əh emətuon nian emətə nannusən o rəhatəmat nəhatətəən e İərəməə İesu, ne rəhatəmat nolkeikeən o iəfak min rafin. ¹⁷ İatəfak otəmat kəm Uhgın itəm in Uhgın rəha İərəməə İesu Kristo rəhatat, kən in Tata itəm katənwiwi katisiai-in pik agın. İatəfak məmə in otos-ipinə narmın rəha nenatigən ne nitunən məmə nəkotitun wir in təhmin min.

¹⁸ Kən iatəfak min məmə in oterəh e rəhatəmat nətəligən məmə onəkotitun nat naka nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, itəmat itəm Uhgın təmaun-in. Kən iatəfak min məmə onəkotitun məmə Uhgın otos-ipinə nat təwir taprəkis kəm itəmat u noatahatətə e Kristo.

¹⁹ Kən iatəfak min məmə onəkotitun nəsanənən rəhan məmə in iahgin pik agın, kən nəsanənən əh tatol wək e nəmegəhən rəhatat itəm koatən nıpahrienən e İesu. Kən nəsanənən əh in təhmen əm e rəhan nəsanənən asol ²⁰ itəm təmol İesu təmegəh min e nımisən, kən təmol məmə in təmuwa matəpələh e nıkali Uhgın matip e nego e neai, ikin rəha nəsanənən ne nisaiian. ²¹ Kən İesu in ilis e netəm-iasol min ne nepətən min rafin, ne nərəməəən ne nəsanənən rafin, ne nərig min rafin, e nian u-roiu, ne e nian itəm otəpanuwa. ²² Kən Uhgın təmələhəu-pən

1:9: Rom 16:25 **1:10:** Kol 1:16,20 **1:11:** Rom 8:28-29 **1:14:** 2 Kor 1:22 **1:17:** Kol 1:9 **1:19:** Kol 1:11 **1:20:** Sam 110:1; 2 Kor 13:4; Kol 2:12
1:21: Kol 1:16; 2:10

natimnat rafin agin ləhau e nelkin, kən mol in tuwa rəhn-kapə natimnat rafin, kən inu otasitu e niməfak. ²³ Kən niməfak in nipəti Iesu, kən nalpəkauən rəha Uhgın o Kristo tatuwa nipahrienən e niməfak, kən e nolən kitiah əm, nalpəkauən rəha Uhgın o natimnat rafin tatuwa pahrien e Kristo.

2

Nəmegəhən wi e Kristo

¹ Itəmat u, aupən tahmen əm məmə nəmotimis məto-inu nəmotəht nəwia Uhgın, kən motol nolən rat min. ² Nəmotan motol nolən tərət rəha nətueintən, kən moatol nəwia etəm tərəmərə e nəsanənən rəha nəratən rəha magoagəp. In əm əh narmın rat itəm tatol wək roiu e nəmegəhən rəha netəm u koatəht nəwia Uhgın. ³ Itimat min emotatig nəhlan itimat min ilat nian kit aupən. Nikitimat tolkeike nolən rat min, kən itimat emotol nəratən əh itəm kəmotol nikitimat tagien. Nat naka itəm təmisi-pən e nikitimat ne nətəligən rat min rəhatimat, məto itimat emoatətəu-pən əm ilat. Kən nian emotaiir, məto nolən rat tinatig rəkis e nikitimat, tahmen e netəm əpnapin min. Kən niki Uhgın titahmə o nolən rat min rəhatimat, kən in otəkəike mol nalpinən kəm itimat. ⁴ Məto Uhgın, in tərıoah e nolkeikəən o kitat, kən rəhan nasəkitunən o kitat in iahgin pık. ⁵ Kən nat əpnapin e nian əh kəmotimis e narmitat o rəhatat nolən rat min, məto in təmol kitat kotəmegəh kitat Kristo məto-inu in tolkeike pık kitat. (Otətəligin-tu. E nəwırən rəhan, in təmosmegəh itəmat.) ⁶ Kən Uhgın təmiləs-ipər kitat, kitat Kristo, kən təmol məmə kitat kotəpələh kitat Kristo e nego e neai. ⁷ Uhgın təmol nəhlan məmə e nian itəm otəpanuwa, in otəgətun rəhan nəwırən itəm in iahgin taprəkis agin-əh, kən kitat koatəplan rəhan nəwırən e nolən wır rəhan kəm kitat e Kristo Iesu. ⁸ E nəwırən asol rəha Uhgın itəm təmawte-in kəm itəmat, in təmosmegəh itəmat e nahatətəən, kən natimnat min əh, sənəmə itəmat atip nəmotol, məto in nat kit itəm Uhgın tatos-ıpa əpnapin əm kəm itəmat, ⁹ sənəmə e wək kit itəm itəmat nəmotol, kən tol nəhlan ko suah kit təsos-ipər atipən in ron. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu in Uhgın itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, kən in təmol kitat e Kristo Iesu məmə kitat okotol wək min itəm kotəwır. Wək min u, Uhgın tinol əpen-əpenə rəkis lan məmə kitat okotol ilat.

İlat kəmotuwa kitiah e Kristo

¹¹ Tol nəhlan, itəmat onəsotaluinən məmə nian nəmotaiir, kən itəmat sənəmə noanol rəha Isrel. Kən netəm Isrel itəm kınəhg-ipən rəkis ilat, ilat kəmotən məmə itəmat İaihlua min

1:22: Sam 8:6 **1:23:** Rom 12:5; Efes 4:10,15; Kol 1:18 **2:2:** Kol 3:7; Taet 3:3 **2:3:** Kol 3:6 **2:5:** Kol 1:21; 2:13 **2:6:** Kol 2:12 **2:9:** 1 Kor 1:29-31; 2 Tim 1:9 **2:10:** Taet 2:14

mæto-inu kəsəhg-ipənən itəmat. Mæto nat u, in nat kit itəm katol əm e nīpəti etəmim. ¹² Kən onəsotaluinən məmə e nian əh, itəmat nəmotətul isəu o Kristo, itəmat sənəmə netəm Isrel ətuatip, mæto itəmat Iaihlua mīn əm, kən nənīəkisən mīn rəha nasituən rəha Uhgīn kəm netəm Isrel aupən itəm kəməlis ilat lan e Uhgīn, okol təsuwamən məmə rəhatəmat. Nəmegəhən rəhatəmat e nətueintən u in təmol nəhlan məmə, nat kit tikə məmə onəkotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, kən itəmat nəmotəruru agīn Uhgīn. ¹³ Mæto itəmat itəm aupən nəmotan isəu o Uhgīn, nəmotuwa kitīəh itəmat Kristo Iesu, kən roiu nəmotuwa pahrien o Uhgīn e nīta Kristo.

¹⁴ Tol nəhlan mæto-inu Kristo pisīn əm təmələhəu nəməlinuən, təməlis noanol rəha Isrel ne Iaihlua mīn kotuwa kitīəh məmə ilat netəm kitīəh mīn əm. Aupən, Lou rəha noanol mīn rəha Isrel in tahmen-pən əm e noanapinat iəkis kit itəm təmatoor ilat kən matol məmə ilat koatol tikimīr. Mæto Kristo təmətəwīn noanapinat əh. ¹⁵ Təmol nəhlan nian in təmimīs e nīg kəməluau, kən təmol məmə kitat okotapəs nətəu-pənən Lou mīn rafin rəha noanol mīn rəha Isrel məmə okotətuatip e niganəmti Uhgīn. Kristo təmol nəhlan məmə in otol noanol mīn rəha Isrel ne Iaihlua mīn kotuwa kitīəh lan. Kən e nolən əh, in təmələhəu nəməlinuən. ¹⁶ Kən e nīmīsən rəhan e nīg kəməluau, Kristo təmīləs ilat kotuwa kitīəh, kən mit ilat motitəlig-pən o Uhgīn, kən mol rəhalat tīməht tauke. ¹⁷ In təmuwa matən-iarəp nəməlinuən kəm itəmat u aupən nəmotatig isəu o Uhgīn, kən matən-iarəp nəməlinuən kəm itəmat u emotatig iuəhkīr o Uhgīn. ¹⁸ Kən roiu o nat naka itəm Kristo təmol, kitat rafin noanol mīn rəha Isrel ne Iaihlua mīn, kotitun nuwamən o Tata Uhgīn e Narmīn Rəhan kitīəh əm.

¹⁹ Kən tol nəhlan, sənəmə itəmat iapīspīs mīn o netəm ihluə, mæto roiu itəmat natig e nego e neai itəmat netəm koatahatətə e Iesu, kən itəmat nenəti Uhgīn mīn. ²⁰ Kitat kotahmen e nīmə kit rəha Uhgīn itəm nelkī nīmə in Kristo Iesu, kən aposol mīn ne ien mīn, ilat nelmī nīmə asol mīn, ²¹⁻²² kən Kristo tatīlpīn itəmat Iaihlua mīn e nīmə əh tahmen e nelmī nīmə mīn, kən tatīləkīn nelmī nīmə mīn rafin məmə ilat okotuwa nīmə ətuatip rəha nəfakən o Iərəmərə, itəm Uhgīn tətətig ikīn e Narmīn Rəhan.

3

Pol təmən-iarəp nalpəkəuən anion rəha Uhgīn

¹ O nəghatən mīn əh, emən-iarəp nāmnusən rəha Kristo Iesu kəm itəmat u sənəmə noanol mīn rəha Isrel, kən roiu etatig e

2:12: Rom 9:4; Kol 1:21 **2:13:** Kol 1:20 **2:14:** 1 Kor 12:13 **2:15:** Kol 2:14 **2:16:** Sek 9:10; Kol 1:20,22 **2:17:** Aes 57:19 **2:19:** Efes 3:6 **2:20:** 1 Kor 3:11 **2:21-22:** 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5

kalapus ron. ² Itəmat nəkotitun rəkis məmə Uhgın təmos-ipa wək asol u kəm io məmə ekən-iarəp nəwİRƏn rəhan kəm itəmat. ³ Tahmen e nəghatən itəm eməte rəkis kəm itəmat, iatən məmə Uhgın pisin əm təmol əp nat anion rəhan kəm io. ⁴ Nian onəkotafin nəghatən əh, kən onəkotitun rəhak nitunən e nİpƏti nəghatən rəha nalpəkauən anion rəha Uhgın. ⁵ Uhgın təməsol əpən nat u kəm netəm aupən, məto roiu tinol əp e Rəhan Narmın kəm rəhan mİN aposol mİN ne ien mİN itəm təmİtəpun rəkis. ⁶ Nat anion əh məmə e namnusən təwİR əm, netəm u sənəmə noanol mİN rəha Isrel, ilat mİN kəmotuwa kahmen e netəm Isrel o nosən nəwİRƏn rəha Uhgın, kən ilat kəmotuwa kitİəh, kən koatos kələh nəwİRƏn rəha Uhgın e nənİəkİsən rəhan e Kristo İesu.

⁷ Io emuwa iolwək rəha namnusən təwİR əh e nəwİRƏn asol itəm Uhgın təmos-ipa ənnapİN əm kəm io e nəsanənən asol rəhan. ⁸ Nat ənnapİN io ləhau agin e netəmim rafİN rəha Uhgın, məto e nəwİRƏn rəhan, Uhgın təmos-ipa wək u, məmə ekən-iarəp kəm itəmat u sənəmə noanol mİN rəha Isrel, nəwİRƏn mİN rəha Kristo itəm ko kitat kəsotitunən ilat rafİN məto-inu ilat tepət namnun tİKə, ⁹ kən ekol əp kəm netəmim rafİN nolən itəm Uhgın təmol rəhan nalpəkauən anion otuwa met-arəp. Uhgın u təmol natİmnat rafİN, in təmatəhluaig-in nalpəkauən əh nuwəh rəkis. ¹⁰ In təmol nəhlan məmə roiu in otol-arəp kəm İərəmərə mİN ne nƏpƏtən mİN əpəh e magoagəp rəhan nenatİgən itəm suatİp rəhan tepət tepət. Kən ilat okotəplan rəhan nenatİgən nian okotehm nİməfak. ¹¹ Inu nalpəkauən rəhan itəm tətatİg lİLİN, kən təmuwa nİpahriənən e Kristo İesu, İərəmərə rəhatat. ¹² Kən məto-inu o Kristo ne rəhatat nahatətəən lan, kitat kotitun nuwamən nian rafİN motətul e nİganəmtİ Uhgın məsotəgİNən. ¹³ Tol nəhlan, ekətapəh otəmat məmə sotolən məmə nətəlİgən rəhatəmat teiuiu o nərətən itəm ekətatİg lan İkİN-u. İatəto nahməən otəmat, kən in otasİtu e rəhatəmat nəmegəhən.

Nəfakən rəha Pol

¹⁴ O natİmnat mİN əh itəm io emən rəkis, kən İatİsİN nulək matəfak kəm Uhgın Tata, ¹⁵ itəm in təmol noanol mİN rafİN e nətueİntən ne əpəh e nego e neai. ¹⁶ Nəsanənən ne nolkeİkəən ne nenatİgən rəha Uhgın in tepət təwİR taprəkis, kən ekətapəh o Uhgın məmə NarmİN Rəhan otol nİKİtəmat təsanən e nat wİR mİN əh rəhan ¹⁷ məmə e nahatətəən rəhatəmat e Kristo, in otətatİg kitİəh e nİKİtəmat. Kən İatəfak mİN məmə nəmegəhən rəhatəmat oteiuiu mamnİM wİR e nolkeİkəən rəha Uhgın ¹⁸ məmə itəmat netəm rafİN itəm

nakoatahatətə e Kristo, onəkotehm wir nolkeikeən asol rəha Kristo, e nəfəməhən rəhan, ne nepətən rəhan, ne rəhan nərən ilis, ne rəhan neuiaiuən ləhau. ¹⁹ Nolkeikeən əh rəha Kristo, okol kəsotitun rafinən məto-inu in iahgin pik, məto iatəfak məmə onəkotitun wir nolkeikeən əh məmə Uhgın otərioah e nəmegəhən rəhatəmat e nolən wir mın rafin rəhan.

²⁰ ! Kən pəs kotiləs-ipər nərgi Uhgın! E nəsanənən rəhan itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, in titun nolən natimnat taprəkis-in aɡın natimnat rafin itəm nikitat tataht o koatətapəh ron. ²¹ Pəs kitat niməfak kotol kitiah kitat Kristo Iesu moatənwiwi Uhgın nian rafin matuwın matuwın namnun tikə. !Əwəh!

4

Kitat kitiah e Kristo

¹ Tol nəhlan, io Pol u ekətatig e kalapus o Iərəmərə, iatətapəh əskasik otəmat məmə nəkotatig e nəmegəhən kit itəm tətuatip e naunən itəm Uhgın təmaun-in itəmat lan. ² Otos-iahu atip itəmat e natimnat rafin, kən motuwa itəmat netəm mətig, kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh, kən nian suah kit otol nat kit təsahmenən e niganəmtitəmat, kən nikitəmat otəsaħmə uəhaiən ron e nolkeikeən rəha Uhgın. ³ Narmın Rəha Uhgın təmeafimın itəmat, tol nəhlan onəkotalkut əskasik məmə nəkotatig kitiah e nəməlinuən. ⁴ Kitat nıpətın kitiah əm, kən Narmın Rəha Uhgın kitiah əm, kən itəmat noatələhəupən əskasik rəhatəmat nətəligən e nat kitiah əm, nəwırən itəm Uhgın təmaun-in itəmat ron. ⁵ Kən Iərəmərə kitiah əm, nəgətunən kitiah əm, baptais kitiah əm; ⁶ kən kitat koatəfak kəm Uhgın kitiah əm u in rəhatat rafin Tata. In tatərəmərə rafin e kitat, kən tatol rəhan wək e nəmegəhən rafin rəhatat, kən mətatig e nikitat rafin.

⁷ Məto e kitat rafin aɡın kitiah kitiah, Kristo təmoor rəhan nəsanənən o nolən wək pisin pisin mın. ⁸ Tol nəhlan, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nian in təmə rəhan ilis aɡın, kən mit-iarəp rəhan tikimır mın itəm təmol win elat. Kən təmos-ipən nat wir kəm netəmim.”

⁹ Əplan-tu nəghatən əh məmə, “In təmə rəhan.” Nıpətın təmə, Kristo təmaupən meiuaiu ləhau aɡın, ikin-u e nətueintən. ¹⁰ Suah u itəm təmeiuaiu-pa, in etəm kitiah əm itəm in təmə rəhan mın ilis aɡın-əh maprəkis-in neai məmə in otatig ikin mın rafin. ¹¹ In etəm kitiah əm itəm in təmos-ipən nəsanənən rəhan kəm netəmim pisin pisin mın məmə neen okotuwa aposol

3:18: Jon 14:23; Kol 1:23; 2:7 **4:1:** Kol 1:10 **4:2:** Kol 3:12-13 **4:3:** Kol 3:14-15 **4:6:** 1 Kor 12:6 **4:7:** Rom 12:3,6 **4:8:** Sam 68:18 **4:9:** Jon 3:13

min, neen okotuwa ien min, neen okotuwa netəmim rəha nən-iarəpən namnusən təwir, neen okotuwa pasta min ne iəgətun min. ¹² Kristo təmol nəhlan məmə ilat okotasitu motol əpen-əpenə e netəmim rəha niməfak, kən netəm rəha niməfak okotol wək rəha Uhgın məmə nıpəti Kristo otəskasik, ¹³ mətoarus kitat rafin kotuwa motol kitiəh e nahatətəən rəhatat, ne nitunən e Nəti Uhgın, kən moatepət motuwa motahmen e Kristo itəm in tətuatip agin. ¹⁴ Kən məmə kitat okotapəs nolən min rəha nisualkələh itəm nian rafin koatəuhlin rəhalat nətəligən e nat kinotahatətə rəkis lan, tahmen e kinu kit itəm peau-peau min kotahl əpnəpin əm kətan. Nətəligən rəhatəmat tatol nəhlan məto-inu suah kit tatəgətun nat pisin, o suah kit min tatiuw rəhatəmat nətəligən e nəghatən rəhan itəm nikitəmat təht məmə in təwir, məto e nıpahrienən, suah əh tateiuə. ¹⁵ Məto kəp, kitat okəsotolən nəhlan. Okotən əm nıpahrienən e nolkeikeən, kən e nolən əh, e natimnat rafin itəm koatol, okotepət motuwa motahmen e Kristo, itəm in rəhn-kapə niməfak. ¹⁶ Kən Kristo tatol məmə rəhan min netəmim kotuwa kitiəh, tahmen-pən əm e noanol min itəm koatipin nıpəti etəmim. Nian nolın-olın nıpətin koatol-wir wək ətuatip rəhalat e nolkeikeən, mol nıpətin tatepət matəskasik.

Nolən wi rəha iəfak min

¹⁷ E nərgi İərəməərə iatən əskasik kəm itəmat məmə onəsotətəu-pən minən nolən rəha netəm min u kəsotənən nıpahrienən e Uhgın. Nətəligən rəhalat tol nat əpnəpin lan. ¹⁸ Nitunən rəhalat tətən əm əpəh tapinəp ikin, kən moatan isəu o nəmegəhən itəm Uhgın tatos-ipa məto-inu rəhalat-kapə tiəkis kən kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, kən kinotəruru nat. ¹⁹ Kən məsotaulisən o rəhalat nolən rat min, kən minotegəhan-in nolən rat min koatərəməərə e nəmegəhən rəhalat, tahmen e nitəpən nıpitan, ne nolən min nəhlan. Kən nian rafin koatolkeike min məmə okotol təhmin min.

²⁰ ! Məto nian kəmatəgətun itəmat e Kristo, nəgətunən in tol pisin agin-əh e inəh! ²¹ Kəmatəgətun itəmat e nolən rəha Kristo, kən itəmat rəhan min, kən kəgətun itəmat e nıpahrienən itəm tətətig lan. ²² Kən kəməgətun itəmat nəhlan e nolən min rəhatəmat aupən məmə, otəhlman rəhatəmat nolən oas min itəm kotərat tahmen e nat pien kit, kən nolkeikeən tərat min atip koateiuə-in itəmat. ²³ Nəmegəhən ne nətəligən rəhatəmat otəkəike muwa muwiwi min. ²⁴ Kən itəmat onəkotəkəike motuwa netəm wi min e nolən min

4:11: 1 Kor 12:28

4:13: Kol 1:28

4:16: Kol 1:18; 2:19

4:17: Rom

1:21; 1 Pita 1:14

4:22: Rom 8:13; Kol 3:9

4:23: Rom 12:2

rəhatəmat, itəm Uhgın təmol məmə okotahmen lan, inu nolən min itəm nikin tətəgien lan, ne nolən min ətuatıp pahrien.

²⁵ Tol nəhlan, itəmat rafin nəkotəkəike motapəs nolən rəha neiuəuəən, məto nakotən nıpahrienən kəm itəmat min, məto-inu kitat nolın-olın nıpəti Kristo. ²⁶ Nian nıkim titahmə, əsolən nolən rat, kən aluin uəhai əm məsolən neməha tətətig lam mətoarus mitgar tuwin miwig, ²⁷ kən əsos-ıpənən kuhal kit kəm Setan. ²⁸ Itəm tətəkləh otəkəike məhlman nolən əh, məto in otəkəike mol atıp nat e nelmin, məmə in otol win e nat wir kit itəm titun nos-ıpənən kəm ian-rat min.

²⁹ Əsənən nəghatən rat e nohlım, məto ən əm nat wir itəm otasitu e netəmim nian kotaliwək e suatıp pisin pisin min, məmə nəghatən əh otawte-in nəwirən rəha Uhgın kəm ilat. ³⁰ Əsotolən Narmın Rəha Uhgın tətə nahməən o nolən rəhatəmat, məto-inu in nəmtətin rəhatəmat məmə itəmat rəha Uhgın, kən in otıləs-irəkis itəmat e nolən rat min e nian rəha nosmegəhən. ³¹ Kən ərakin rafin natımnat min u: nahməən e nıkitəmat itəm tətətig tatuwəh; ne nolən neməhaa; ne nolən rəha nən ratən netəmim; ne nolən rəha nıkitəmat ne nohlitəmat titatıperəh pik tahmen e kaluəluə; ne nolən rəha nərgəhəuən; ne nolən min rafin itəm okotol nəratən kəm netəmim. ³² Məto otəwir otəmat min, kən motol nıkitəmat tımətmətig otəmat min. Kən motaluin nolən rat min itəm nəkoatol etəmat min, tahmen-pən əm məmə Uhgın təmaluin rəhatəmat nolən rat min e Kristo.

5

Nəmegəhən e nəhag-əhagən

¹ Tol nəhlan, otalkut əskasik məmə onəkotasgəwin Uhgın məto-inu itəmat nenəti Uhgın min itəm in tolkeike pik itəmat.

² Kən otaskəlım əskasik nolən rəha nolkeikeən, tahmen əm məmə Kristo təmolkeike mihin kitat kən muwa mimis otat, kən nımisən rəhan tahmen e sakrifais kit nəmiəwin təwir itəm katos-ıpən kəm Uhgın mol nikin tagien lan.

³ Məto-inu itəmat netəmim rəha Uhgın itəm nəkotətuatıp, kən itəmat nəsotolən agın nolən rat kit məmə okən rat itəmat ron, iatən nolən rat min tahmen e nıpitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; ne nolən rat rafin itəm tol naulisən o nənən; ne netəmim naumis. ⁴ Kən təsəwirən məmə nakotən nəghatən itəm taulis o nənən, o nəghatən alməl min, o nəsanən, o nəpoaən. Təsətuatıpən məmə nakotən nəghatən rat min əh, məto otən nəghatən wir min kəm Uhgın, məmə nıkitəmat tagien o natımnat itəm in təmol otəmat. ⁵ Kən nəkotəkəike

motitun nat u mämə, netämim itəm koatitəp nīpitan, o netämim itəm koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, o netəm naumis, ilat mīn əh ko kəsotuwīnən e nərəməərən rəha Kristo ne Uhgīn, (netəm naumis kotahmen e netəm koatəfak kəm narmi nat mīn, rəhalat nautə in uhgīn rəhalat).⁶ Sotegəhan-inən mämə suah kit otiuw-pən itəmat e nəghatən eiueiua mīn rəhan itəm nīpahrienən lan tikə. Məto-inu o nolən rat mīn əh, Uhgīn nīkin otərat kən otol nalpīnən kəm netämim itəm koatəht nəwīan.⁷ Tol nəhlan, əsotuwīnən motan kələh itəmat mīn ilat motol nolən rat mīn itəm koatol.

⁸ Nian kit aupən, napinəpən tatərəməərə etəmat, məto roiu itəmat ninotuwa o Kristo kən nəhag-əhagən tinatərəməərə etəmat. Kən tol nəhlan, otan tahmen e netəm rəha nəhag-əhagən,⁹ məto-inu nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhatəmat tatoe-in nəwīrən, ne nətuatipən, ne nīpahrienən.¹⁰ Kən otalkut mämə onəkotegəs-in motitun nolən mīn itəm okotol Uhgīn nīkin tagien lan.¹¹ Əsotətəu-pənən netämim rəha napinəpən motol nolən rat mīn itəmat mīn ilat. Noa təwīr mīn e nolən mīn əh tikə. Məto otəmki-pa nolən mīn əh e nəhag-əhagən, kən netämim okotitun mämə nolən mīn əh kotərat.¹² In naulisən asol o nən-iarəpən nolən anion mīn rəha netəm u itəm koatəht nəwīa Uhgīn.¹³ Məto natimnat rafin itəm okotuwa e nəhag-əhagən, netämim kotəplan wīr mämə ilat kotahro nulan.¹⁴ Tol nəhlan məto-inu nian nəhag-əhagən tatol əp nat kit, kən in mīn tatuwa nəhag-əhagən. O nat u inu katən mämə,

“Itəmat u noatapil, otaiir-ta,
otəmegəh e nīmīsən,
pəs Kristo otasiəgəpīn itəmat.”

¹⁵ Kən oatəto wīr itəmat, məsotatigən mämə netəm kotalməl ne, məto nəkotatig e nenatigən,¹⁶ kən nian rafin okəmə nəkotəplan suatip o nolən nəwīrən kit, otol, məto-inu roiu kotatig e nian rəha nəratən tepət.¹⁷ Kən tol mīn-nəhlan, sotalmələn-ta, məto otəkəike motalkut mämə onəkotitun nat naka itəm Iərəməərə tolkeike.¹⁸ Sotapīsən e alikol məto-inu otiuw-pən itəmat e nalmələn, məto təwīr mämə nəmegəhən rəhatəmat otərioah əm e Narmīn Rəha Uhgīn.¹⁹ Otəghat kəm itəmat mīn e napuən mīn e Naoa rəha Napuən, ne napuən mīn rəha nīməfak, ne napuən mīn itəm tatisi-pən e Narmīn Rəha Uhgīn. Otan, kən otan napuən mīn e nikitəmat kəm Iərəməərə,²⁰ kən nəkotəkəike moatən kəm Tata Uhgīn mämə nikitəmat tagien o natimnat rafin, kən otən e nərgi Iərəməərə Iesu Kristo.

5:5: 1 Kor 6:9-10; Kol 3:5 5:6: Rom 1:18; Kol 2:4,8 5:8: Jon 12:36; Efes 2:13; Kol 1:13; 1 Pita 2:9 5:13: Jon 3:20-21 5:14: Aes 26:19; Rom 13:11
5:16: Kol 4:5 5:18: Luk 21:34 5:19: Kol 3:16 5:20: Kol 3:17

Nolən rəha netəm kəmotol marit

²¹ Otətəlig-in kən motol nəghatən rəhatəmat min məto-inu nakotisiai-in Kristo.

²² Itəmat nīpitan itəm ninotol marit rəkis, otətəlig-in kən motol nəghatən rəha nəman min rəhatəmat məmə noatol kəm İərəmərə. ²³ Otol nəhlan məto-inu İərman in tərəmərə e rəhan pətan tahmen e Kristo in tərəmərə e niməfak u nīpətin, kən in rəhan İosmegəh. ²⁴ Niməfak tatətəlig-in kən matol nəghatən rəha Kristo, kən tahmen-ahmen əm, nīpitan itəm kinotol marit rəkis okotəkəike kətəlig-in kən motol nəghatən rəha rəhalat min nəman e natimnat rafin.

²⁵ Kən itəmat nəman itəm ninotol marit rəkis, otolkeike rəhatəmat nīpitan tahmen əm məmə Kristo təmolkeike niməfak, kən mos-İpən rəhan nəmegəhən ron. ²⁶ Təmol nəhlan məmə in otol niməfak otəuatip, kən təmaikuas lan e nəghatən rəha Uhgın, tahmen e nəhau tətəikuas e netənim. ²⁷ Təmol min nəhlan məmə Kristo titun nosən rəhan niməfak muwa ron, kən niməfak u tətəuatip wır, kən kəsehm-pənən nolən rat kit lan, kən in təwır məhag-əhag. Niməfak əh in tahmen e pətan kit itəm kəmol-pən malə-malə kəm in məmə otol marit, kən nat kit tikə e nīpətin itəm təsəuatipən. ²⁸ Kən e suatip kitiaş əm, nəman okotəkəike motolkeike rəhalat nīpitan min tahmen məmə koatolkeike atip əm nīpətilat. Etəm itəm tolkeike pik rəhan pətan, tolkeike atip in. ²⁹ Otətəlig-intu, suah kit tikə itəm tatətəhau atip nīpətin, məto in tətəgwən wır kən matehm wır, tahmen əm məmə Kristo tatol kəm niməfak, ³⁰ məto-inu kitat nəwtain nīpətin. ³¹ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “O nat əh, suah kit otiet rəkis e rəhan tata ne mama, kən mol kitiaş ilau rəhan pətan, kən ilau okuea tahmen e nīpətin kitiaş əm.” ³² Nəghatən əh in nəghatən wır kit itəm təfigəm, kən nīpətin tatəhluaig. Məto İatən məmə in nimaa nəghatən kit məmə Kristo ne niməfak, ilau kitiaş. ³³ Məto nəghatən əh tatuwa min otəmat. Kən itəmat nəman kitiaş kitiaş onəkotolkeike rəhatəmat nīpitan min tahmen e nakotolkeike atip min itəmat. Kən nīpitan, nəkotəkəike motisiai-in rəhatəmat nəman.

6*Nolən rəha nīsualkələh ne tata ne mama*

¹ Itəmat nīsualkələh. Otol nəwia tata ne mama rəhatəmat məto-inu rəha İərəmərə u itəmat, kən nolən əh in tətəuatip məmə itəmat nəkotol. ² Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Otos-İpən nīsiaiian kəm rəhatəmat tata ne mama.” Inu

tatətul aupən e lou min itəm nənīākisən kit tətətig lan, kən nənīākisən əh tatən nəhlan məmə, ³ okəmə nəkotol nəhlan, “natimnat min e nəmegəhən rəhatəmat okotaiu wir, kən natigən rəhatəmat e nətueintən u otəfəməh.”

⁴ Tata min. Əsotolən nolən əskasik e nenətītəmat min məmə otol nīkilat təpou mahmə, məto ehm wir ilat, mæg-ətuatip-in nolən min rəhalat, kən mægətun ilat e suatip rəha İərəmərə.

Nolən rəha slef min ne rəhalat etəm-iasol min

⁵ Slef min. Otol nəwia netəm-iasol min rəhatəmat e nətueintən u, otol e nisīaiiən, ne nəginən, kən otol e nīkitəmat pahrien tahmen əm məmə rəhatəmat etəm-iasol in Kristo.

⁶ Kən otol nəwialat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nīkilat otətagien otəmat. Məto otol nəwialat tahmen məmə itəmat slef min rəha Kristo, kən moatol nolən min itəm Uhgın tolkeike e nīkitəmat pahrien. ⁷ Otol rəhatəmat wək e nīkitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha İərəmərə, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm, ⁸ məto-inu nəkotitun məmə İərəmərə otos-ipinə nətouən kəm netəmim rafin e nat wir min itəm kəmotol, nat əpnəpın okəmə in slef kit o in etəm əpnəpın əm kit.

⁹ Kən itəmat netəm-iasol min. Otehm mihin min əm rəhatəmat slef min e suatip kitiəh əm. Əsotəghat əskasikən kəm ilat məmə ilat okotol nəwiam, məto-inu nəkotitun məmə Etəm-iasol rəhalat ne rəhatəmat in kitiəh əm əpəh e nego e neai, kən in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

Nuwınən e natimnat rəha Uhgın o nəluaginən

¹⁰ Namnun nəghatən rəhak tol min-nulan. Otətul əskasik e İərəmərə ne rəhan nəsanənən asol. ¹¹ Otuwin e natimnat rafin rəha Uhgın o nəluaginən məmə nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat nian Setan tatol nalpəkəuən e neiuəuən o nohən itəmat. ¹² İatən nəhlan məto-inu kitat kəsotəluaginən kitat netəmim rəha nətueintən, məto koatəluagin kitat nat pisin itəm kəsotəplanən, inəh İərəmərə min, ne nepətən min, ne nat itəm kotəsanən e nəratən rəha napinəpən roiu e nətueintən, ne İərmis min e magoagəp. ¹³ Tol nəhlan, otuwin e natimnat rafin rəha Uhgın o nəluaginən məmə nian nəratən itəm Setan tatol otuwa, nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, kən nian nəmol əpen-əpenə rafin o nəluaginən, nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat.

¹⁴ ! Kən, otol əpen-əpenə! Nian nakotətul əskasik o nəluaginən, rəhatəmat natimnat rəha nəluaginən tol min-nulan:

6:3: Dut 5:16 **6:4:** Sam 78:4; Prov 22:6; Kol 3:21 **6:5:** Kol 3:22-23; Taet 2:9-10; 1 Pita 2:18 **6:8:** 2 Kor 5:10; Kol 3:24-25 **6:9:** Rom 2:11; Kol 4:1
6:11: Rom 13:12; 2 Kor 10:4 **6:12:** 1 Pita 5:8-9

Otaskəlīm əskasik nəghatən pahrien, inu tahmen e kətəut itəm nəmotəlis nəlugitəmat lan.

Otol nolən rəhatəmat otətuatip e niğanəmti Uhgın e nahatətəən, inu tahmen e iaen itəm tatətlosig-in manikiləhatəm.

¹⁵ Otol rəhatəmat nətəligən təskasik e namnusən təwir rəha nəməlinuən, inu tahmen e put əskasik itəm tətəsitə etəmat o nətulən.

¹⁶ Kən nat kit mın e in mın əh, otahatətə əskasik e Uhgın, inu tahmen e sil u in timba asol kit itəm titun nahtosig-inən məwiəmis nigəm e nəgənin nifagə rəha Setan itəm tatuəp.

¹⁷ Otən nıpahrienən e nosmegəhən rəha Uhgın, inu tahmen məmə natuwın e hat əskasik kəmol e iaen itəm tatəfətain rəhn-kəpətəm.

Otitun wir Naoa Rəha Uhgın, inu tahmen məmə nakos e naip rəha nəluəginən itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpınə kəm itəmat.

¹⁸ Kən otegəhan-in məmə Narmın Rəha Uhgın otit itəmat e rəhatəmat nəghatən kəm Uhgın e nian rafin, kən otəghat kəm Uhgın e nəfakən e nolən pisin pisin mın ne nətapəhən mın. Tol nəhlan, otegəs wir, kən motəfak nian rafin o iəfak mın rafin.

¹⁹ Kən otəfak mın ron io məmə nian rafin itəm iatəghat, kən Uhgın otos-ipa nəghatən kəm io, məmə esəginən o nəniarəpən nat anion rəha namnusən təwir itəm Uhgın təmol əp kəm kitat. ²⁰ Kən roiu, io ien əhrui rəha İesu Kristo, məto ekətətig əm e kalapus kəməlis io e sen u iaen, məto-inu iatən-iarəp namnusən təwir əh. Ekəike mən-iarəp namnusən təwir əh məsəginən, kən otəfak ron io məmə ekol min-nulan.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹⁻²² Io iakolkeike məmə itəmat nakotəto namnusən rəhak, kən tol nəhlan, ekahl-ıpınə Tikikas tımnə. In piətət keike kit itəm tətaiu əskasik e wək rəha İərəməərə ikin-u. In otən-iarəp namnusən rəhatimat kəm itəmat məmə io etəhratig nulan, kən namnusən əh otıləs-ıpər nətəligən rəhatəmat.

²³ Pəs Uhgın Tata ne İərəməərə İesu Kristo okios-ıpınə nəməlinuən, ne nolkeikeən, ne nahatətəən. ²⁴ Pəs Uhgın otawte-in nəwirən rəhan kəm netəmim rafin itəm kotalkeike rəhatat İərəməərə İesu Kristo e nolkeikeən itəm namnun tikə.

Filipae

**Naoa itəm Pol təmæte tuwɪn kəm iəfak mɪn
ikɪn Filipae**

Nəghatən əkuəkɪr rəha naoa u Filipae

?Pah təmæte naoa u? Aposol Pol təmæte naoa u.

?Təmæte tatuwɪn kəm pah? Təmæte tatuwɪn kəm niməfak əpəh Filipae.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmæte? Pol in təmætuoun niməfak əpəh Filipae e rəhan naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Nian Pol təmætətig e kalapus əpəh Rom, netəm rəha niməfak əpəh Filipae, kəmotahl-ipən Epafrotaetas məmə otəmɪk mənɪ neen muwɪn kəm in. Okəm-naka, niməfak əpəh Filipae in təmætuoun mahl-ipən mənɪ kəm Pol.

?Təmæte naoa u o naka? Pol təmæte naoa u məmə otən tagkiu o niməfak əpəh Filipae o natɪmnat itəm kəmotahl-ipən kəm in. Pol tolkeike məmə otɪləs-ipər nətəlɪgən rəhalat, kən mən-ipən kəm ilat məmə suatɪp kitiəh əm məmə okotagien lan. Iesu Kristo pɪsɪn əm titun nolən ilat nɪkilat tagien, nat əpnəpɪn məmə koatətig e nian wɪr o nian iəkɪs.

Pol təmən təwɪr kəm ilat

¹ Io Pol, ne Timoti, slef mil rəha Kristo Iesu, iatuən təwɪr kəm itəmat rafin netəm koatəfak kəm Kristo Iesu əpəh Filipae, ne netəm-iasol rəha niməfak, ne dikon mɪn. ² Pəs Uhgɪn u Tata rəhatat, ne Iərəməə Iesu Kristo, okuawte-in nəwɪrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təməfak o netəm Filipae

³ Iakolkeike mə iakən kəm itəmat məmə nian mɪn rafin itəm nɪkɪk təht itəmat, iatən kəm rəhak Uhgɪn məmə nɪkɪk tagien otəmat. ⁴ Kən nian rafin e rəhak rafin nəfakən otəmat rafin, iatəfak əm e nagienən, ⁵ mətə-inu rəhatəmat nawteən təmasitu lak e wək rəha namnusən təwɪr, e nətuounən, nian nəmotahatətə e namnusən təwɪr, mətəarus-pa u-roiu. ⁶ Tol nəhlan ekɪtun wɪr məmə Uhgɪn itəm təmætuoun wək təwɪr e nəmegəhən rəhatəmat, in otəpanol namnun lan e nian Kristo Iesu otɪtəlɪg-pa mɪn.

⁷ Nian rafin, iakolkeike pɪk itəmat, kən ekəike mətə nagienən nəhlan mətə-inu itəmat nəmotuwa kotol kitiəh e nəwɪrən rəha Uhgɪn o wək itəm təmos-ipa kəm io. E nian emətətig e kalapus, ne nian emətan əm matətul-arəp o namnusən təwɪr məmə in nɪpahrienən, mətə itəmat nəmotasitu lak. ⁸ Uhgɪn titun məmə iatən pahrien məmə iakolkeike məmə

ekəplan itəmat, məto-inu iakolkeike pik itəmat, tahmen əm məmə Iesu Kristo tolkeike mihin itəmat.

⁹ Kən inu rəhak nəfakən məmə rəhatəmat nolkeikeən otəwiə təhmīn mīn e nītunən nat ne nenatigən rafin ¹⁰ məmə itəmat onəkotitun nehmən nat naka in təwir pik aɡin-əh, kən məmə onəkotətəuatip wir, kəsehm-pənən nat tərət kit etəmat e nian itəm Kristo otuwa mīn lan. ¹¹ Pəs rəhatəmat nəmegəhən otəe-in noan nəwīrən ne nətuatipən itəm Iesu Kristo tatol e nəmegəhən rəhatəmat, o nənwiwiən ne nīləs-ipərən nərgi Uhgīn.

Nian Pol əpəh e kalapus, netəmim kəmotətəo namnusən təwir

¹² Io mīn neen, iakolkeike məmə onəkotitun məmə nat əpnapīn nahməən naka itəm kəmol lak, məto təmasitu pik o nən-iarəpən namnusən təwir kəm netəmim tepət, ¹³ məto-inu tol nəhlan, mopael mīn itəm koatehm nīmə rəha Sisa, ne netəm pīsīn pīsīn mīn tepət, kinotitun rəkis məmə io etatig e kalapus məto-inu io iolwək rəha Kristo. ¹⁴ Kən rəhak natigən e kalapus təmol məmə iəfak mīn iuəhkīr ilat rafin kəmotahatətə əskasik təhmīn mīn e Iərəməərə, kən matol nətəligən rəhalat təskasik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn məsotəɡinən.

¹⁵ Nīpahrienən, neen kəmotən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo məto-inu koatetet io kən motolkeike məmə okotaprəkis-in io. Məto neen koatən-iarəp əm namnusən təwir rəha Kristo e nətəligən ətuatip. ¹⁶ Itəm mīn u nətəligən rəhalat tətəuatip əm, ilat koatən-iarəp namnusən təwir məto-inu kotolkeike io, kən motitun məmə Uhgīn təmələhəu-pən io ikīn-u e kalapus məmə iatətul-arəp o namnusən təwir məmə in nīpahrienən. ¹⁷ Məto neen itəm koatetet io, kəsotən-iarəpən Kristo e nīkilat pahrien, məto koatol əm məto-inu kotolkeike məmə okotiləs-ipər atip ilat, kən nīkilat təht məmə okotol nəratən kəm io roiu, nian etatig e kalapus. ¹⁸ Məto nat əh, nat əpnapīn əm. Okəmə koatol e nīkilat pahrien o kəp, məto nat asol məmə koatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo, kən inu tatol nīkik tətəɡien.

¹⁹ Pahrien, kən nīkik otəɡien mīn məto-inu ekītun məmə e noa nəfakən rəhatəmat, ne nasitūən rəha Narmīn rəha Iesu Kristo, in otosmegəh io e nəratən u, ²⁰ tahmen əm məmə iakolkeike pik kən mələləhəu-pən rəhak nətəligən məmə oesolən nat kit itəm otol aulis io e nīɡanəmti Uhgīn. Məto roiu ne nian rafin, nīkik təskasik məmə okəmə iatəmegəh o ekīmīs, məto iatīsiai-in Kristo e nəmegəhən rəhak. ²¹ Tol nəhlan məto-inu nəmegəhən rəhak in Kristo əm, kən okəmə ekīmīs, in nat təwir taprəkis. ²² Okəmə iatəmegəh əh, in təwir o nolən wək məsīn mīn rəha Uhgīn e nətueintən. ?Kən ekītəpun itəm pəhrūən? !Iəkəruru! ²³ Roiu əh suatip kəiu katuəməhl

aupən in io, mətə iakolkeike ilau kərən. Iakolkeike pik məmə iakapəs natigən ikin-u muwın məplan Kristo itəm in təwir agın maprəkis-in natigən u ikin-u. ²⁴ Mətə iakəplan məmə ekəike mətətig ikin-u o nasituən etəmat. ²⁵ Kən mətə-inu ekitun məmə inu in nıpahrienən, kən ekitun məmə oekətətig kitat min itəmat, o nasituən etəmat məmə nahatətəən rəhatəmat otəwiə e nagiənən. ²⁶ Kən e nolən əh, nıan ekuwa min məplan itəmat, nikitəmat otəgien nakotənwiwi Kristo Iesu, mətə-inu io emitəlig-pa min otəmat.

Nətulən əskasik

²⁷ Kən nat asol, itəmat onəkotəkəike motol məmə nolən min rafin e nəmegəhən rəhatəmat koatos-ipən nısiəiən kəm namnusən təwir rəha Kristo. Kən, nat əpnarın okəmə ekımnə o esımnəən, pəs oekəto məmə nakotətul əskasik e nətəligən kitıəh əm, kən məmə itəmat rafin, itəmat nakotalkut e nətəligən kitıəh əm o nən-iarəpən namnusən təwir, ²⁸ kən məmə nəsotəginən rəhatəmat tikimır min. Inu nəmtətin kit olat məmə Uhgın otərəkin ilat, mətə in otosmegəh itəmat. Uhgın otol natımnat min əh rafin. ²⁹ Otol nəhlan mətə-inu in təmegəhan-in məmə onəkotəhatətə e Kristo, kən nat kit min, məmə onəkotos min nahməən ron. ³⁰ Kitat rafin koatətig e nəmouən kitıəh əm, itəm nəmotəplan e rəhak nəmegəhən aupən, kən roiu nakoatəto məmə ekətətig lan.

2

Kotəkəike kətəu-pən suatıp rəha Iesu Kristo

¹ ?Nikitəmat təskasik e Kristo mətə-inu noatol kitıəh itəmat min, o kəp? !Əwəh! ?Nakoatəto təwir e nolkeikeən rəhan, o kəp? !Əwəh! ?Moatauilim itəmat Narmın Rəha Uhgın, o kəp? !Əwəh! ?Moatol təwir kəm itəmat min kən moatasəkitun itəmat min, o kəp? !Əwəh! ² Təwir, pəs nətəligən rəhatəmat tuwa kitıəh; kən motolkeike itəmat min; kən motuwa kitıəh e narmın ne nətəligən o natımnat itəm nakoatuwın ron. Kənu, okəmə nəkoatol natımnat min əh, in otol nıkik tagien pik agın. ³ E nolən kitıəh əm, sotolən nat kit məmə itəmat nakotəwir motaprəkis-in itəmat min neen, kən sotolən nat kit məmə nakotıləs-ipər atıp itəmat lan. Mətə otos-ıəhau atıp itəmat, kən otətəlig-in pik itəmat min neen taprəkis-in itəmat əm. ⁴ Kən otasitu etəmat min e nəmegəhən rəhatəmat. Təsəwirən məmə suah kit tatehm atıp əm rəhan nəmegəhən.

⁵ Rəhatəmat nətəligən otəkəike mahmen e nətəligən rəha Iesu itəm tol min-nulan:

⁶ Kristo in tahmen əm e Uhgın

- mæto in tæmæsalkutæn mæmæ in otaskælīm nepætæn ræha Uhgīn,
 7 mæto tæmapæs ræhan nepætæn, kæn tæmuwa mahmen e iolwæk
 æm kit, kæn tæmaiir e nætueintæn muwa etæmim æm kit.
 8 Kæn nian in etæmim kit, nīpætīn tahmen æm etat, in tæmos-
 iæhau atīp in mol næwia Tata Uhgīn e natīmnat rafin
 muwa mætoarus mīmīs, itæm kæmol aulis in e nīmīsæn
 e nig kəluau.
 9 Mæto-inu tæmol nəhlan, Uhgīn tæmīlæs-ipær agīn in, kæn mos-
 ipæn nærig kəm in itæm taprækis-in nærig mīn rafin,
 10 mæmæ e nærgi Iesu, natīmnat rafin itæm koatæmegəh ikīn
 mīn rafin e neai, ne nætueintæn, ne nīki nītæn ləhau ikīn,
 okotisin nulīlat motos-ipæn nīsiaiīæn kəm in,
 11 kæn ilat rafin okotæn-iarəp mæmæ Iesu Kristo in Iærəmərə, o
 nos-ipənən nīsiaiīæn kəm Tata Uhgīn.

Itæmat nəkotahmen e nəhag-əhagæn e nītæn mīn

12 Rəhak netæmim mīn itæm iakolkeike pīk, nian emətan
 kitat mīn itæmat, itæmat nəmoatol nəwīak nian rafin. Kæn
 roiu, mæto-inu etatīg isəu otæmat, itæmat atīp nəkotəkəike
 motalkut əskasīk mæmæ nəkoatol nəwīak e natīmnat mīn u:
 mæto-inu nīnotitun rækis nolæn əh rəha Kristo, otalkut əskasīk
 o nətəu-pənən suatīp rəha nosmegəhən. Otətəu-pən suatīp
 əh e nīganəmti Uhgīn motasiəp motəgīn. 13 Kæn otətəu-pən
 suatīp əh mæto-inu Uhgīn tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat
 mæmæ onəkotolkeike mæmæ nəkoatol nəwīan, kæn tatos-ipīnə
 nəsanənən kəm itæmat mæmæ onəkotol pahrien nəwīan.

14 E natīmnat rafin itæm nəkoatol, sotəghat-əghatæn ron, kæn
 məsotərgəhəuən ron 15 mæmæ nəmegəhən rəhatəmat otətuatīp
 wīr, kæn kəseh-m-pənən nəratæn kit lan, kæn itæmat nenəti
 Uhgīn itæm nolæn eko-eko tikə etæmat, itæm nəkotatīg e nəlugi
 netæm koteko-eko, iapīnəp mīn. Kæn itæmat nəkotəhag-əhag
 tahmen e məhau mīn e nætueintæn 16 itæm nəkotaskəlīm wīr
 nəghatæn e nəmegəhən. Ken otol natīmnat mīn əh rafin mæmæ
 nian Kristo tatuwa mīn, kæn ekausit otæmat, kæn oekitun
 mæmæ esaiu əpnapīnən, nəhgīk təkīkəən o nat əpnapīn əm.
 17 Nolæn rəhatəmat rəha nəhatətəən e Uhgīn tahmen e sakri-
 fais* kit kəm Uhgīn. Okəm-naka ekīmīs, kæn muwa mahmen
 e sakrifais e wain itæm katəhtəg-pən ilau sakrifais rəhatəmat.
 Mæto nat əpnapīn əm, nīkīk tagīen əm kitat mīn itæmat. 18 Kæn
 e nolæn kītīəh əm, nīkītəmat təkəike magīen itæmat mīn io.

Timoti ne Epafrotaetas

2:6: Jon 1:1-2; 17:5 **2:7:** Jon 1:14; 2 Kor 8:9 **2:8:** Hip 5:8; 12:2 **2:9:**
 Wək 2:33; Efes 1:20-21; Hip 1:3-4 **2:10:** Rom 14:11 **2:11:** Rom 10:9

2:16: Dan 12:3; Fil 1:10; 1 Tes 2:19 * **2:17:** Nian tepət netəm Isrel koatoh nat
 megəh mīn motuwaan e nigəm əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn mæmæ okotəfak. Nian neen
 koatəhtəg-pən wain o nəhau e nat megəh itæm nigəm tatus tahmen e nos-ipənən
 kəm Uhgīn. **2:18:** Fil 3:1; 4:4

¹⁹ Okəmә Iәрәмәрә Iesu tegəhan-in, iakolkeike mәмә ekahl-
ipinә Timoti timnә mәplan itәmat mәмә nian iakәto nam-
nusән etәmat, kән io min, nәkik otagien. ²⁰ Suah kit tikә
min u ikin-u itәм rәhan nәtәligән tahmen e rәha Timoti, itәм
nikin tataht pik itәmat. ²¹ Netәм pisin pisin koatәtәlig-in atip
әм wәk min rәhalat, mәsotәtәlig-inән wәk rәha Iesu Kristo.
²² Mәto itәmat nәkotitun mәмә nian rafin tahro nulan Timoti
tatol wәk rәha Uhgин, kән rәhan wәk in tәwir, kән tahmen e
suakәku tatol wәk ilau rәhan tata, in tәmasitu lak e wәk rәha
namnusән tәwir. ²³ Mәto-inu o nat әh, nәkik tatәht mәмә nian
oekitun mәмә rәhak natigән otahro nulan, oekahl-ipinә uәhai
әм timnә mehm itәmat, ²⁴ kән ekahatәtә e Iәрәмәрә mәмә
otәsuwәhән io min ekimnә mehm itәmat.

²⁵ Mәto nәkik tәht mәмә ekәike mahl-ipinә Epafrotaetas
titәlig-pinә mәplan itәmat. In piak itәм iatuea kitiah ma-
tioal wәk kitiah, kән matuәluagin e nәluaginән kitiah rәha
Uhgин. Aupән nәmotahl-ipa e nәrgitәmat mәмә otuwa mән-
iarәp kәм io namnusән rәhatәmat, kән mәмә otasitu lak.
²⁶ Mәto roiu, in tolkeike pik mәмә otәplan rafin itәmat,
kән matәto tәrat pik mәto-inu itәmat ninәto rәkis mәмә in
tatimis. ²⁷ Pahrien, in tәmatimis pik, iuәhkir әm timis. Mәto
Uhgин tәmasәkitun, mәto sәнәmә in әm, mәto io min, kән
tәmahtosig-in nat әh itәм otol nәkik titәgit pik. ²⁸ Mәto-inu o
nat әh, nәkik tagien pik o nahl-ipinәән mәмә nәkitәmat otagien
nian onәkotәplan, kән mәмә io ekaluin nәkik tәsәht minән.
²⁹ Nәkitәmat otәkәike magien mәмә onәkotәplan min, tahmen
mәмә in piatәmat kit e Iәрәмәрә. Kән otos-ipән nisialiән kәм
netәм kotahmen әm lan, ³⁰ mәto-inu iuәhkir in timis o wәk
rәha Kristo, mәsәginән o rәhan nәmegәhән e nian әskasik min
mәмә in otasitu lak, nian rәhatәmat suatip tikә o nasituән.

3

Suatip pahrien o nosән nolән әtuatip

¹ Rәhak min netәmim itәм iakolkeike pik, inu namnun
nәghatән rәhak. Otagien o Iәрәмәрә. Kән ekәte min әm
nәghatән kitiah itәм emәte kәм itәmat aupән, mәto sәнәmә
in nat tiәkis ron io, kән in otasitu etәmat mahtosig-in itәmat
o nәghatән eiueiuә min.

² Roiu, iatән kәм itәmat mәмә, !Oatәto kuri min әh! !Oatәto
netәм koatol nolән rat min! !Oatәto netәм koatәte itәм! Ilat
koatән mәмә okәike kәhg-ipән suah kit mәмә in otәtuatip e
nigәнәmti Uhgин. Netәм min әh kotahmen e kuri iarupin min

itəm koatol nəratən.* ³ Məto kitat u nenəti Uhgın pahrien min itəm in təməte rəkis nolən rat min e nikitat, kən Narmin Rəha Uhgın tatol məmə kitat kotitun nəfakən kəm Uhgın e rəhatat nəmegəhən. Kən kitat kotalausit pik e Kristo Iesu kən motagile əm lan, məto sənəmə in nat kit itəm kitat atip kəmotol e nipətitat o nosmegəhən itat. ⁴ Məto aupən, rəhak natimnat nəhlan tepət itəm emətagile lan o nosmegəhən io. Kən okəmə suah kit nikin təht məmə titun nagile əmən e natimnat tol nəhlan, məto rəhak natimnat kotol nəhlan taprəkis agin-əh. ⁵ Nian emos nian eit ətuatip, kən kəməhg-ipən io. Kən io etəm Isrel, emisi-pən e noanol rəha Benjamin, tipik min ilat min netəm Isrel ətuatip, kən io min iatətəu-pən suatip kitiaəh. Aupən, io Farisi kit, kən iatətəu-pən wir Lou. ⁶ Emolkeike pahrien e nikik rafin məmə ekol Uhgın nikin tagien məmə emol nəratən kəm netəm koatahatətə e Iesu. Kəməsehm-pamən nat tərət kit ne e nəmegəhən rəhak məto-inu emətəu-pən rafin lou min rəha nat Isrel. ⁷ Məto natimnat min rafin əh itəm emətagile elat aupən, kən nikik təht ilat kotəwir pik agin, məto roiu əh iatəplan məmə ilat nat əpnəpən əm məto-inu enitun nat itəm Kristo təmol.

⁸ Məto təsolən namnun ikən əh. Kən roiu etakil məmə natimnat rafin agin, ilat nat əpnəpən əm məto-inu iatəplan nat kit itəm in təwir pik agin, məmə ekitun Kristo Iesu, İərəməərə rəhak. Emapəs rafin ilat o Kristo. İatakil ilat tahmen e nəmə nərik məmə ekitun wir Kristo, ⁹ kən məmə ekioal kitiaəh itimlau min. Uhgın təsəplanən io məmə ekətuatip məto-inu io atip emətəu-pən ətuatip Lou, məto in tatəplan io məmə ekətuatip məto-inu iatahatətə əm e Kristo. Uhgın tatol məmə io etəm ətuatip e nahatətən rəhak. ¹⁰ İakolkeike məmə ekitun təhmın min Kristo, ne nəsanənən itəm Uhgın təmol in təmegəh min e nimisən, kən iakolkeike məmə ekuwa iuəhkır ron nian ekəto nahməən tahmen e nahməən itəm in təməto. Kən iakolkeike məmə ekuwa mahmen lan e nimisən rəhan, ¹¹ kən e suatip əh, ekitun nələhəu-pən əskasikən rəhak nətəligən lan məmə, io min, Uhgın otol ekəmegəh min.

Pol təmallkut əskasik məmə in otitun təhmın Kristo

¹² Esənən məmə enos rəkis natimnat min əh, kən məmə e nəmegəhən rəhak əh-roiu, io ekətuatip wir. Kəp. Məto emitəp mətalkut pik məmə ekos maskəlim natimnat min əh məmə rəhak, məto-inu Kristo Iesu təmitəp io kən maskəlim tiəkis, təmol io rəhan, məmə ekos natimnat min əh. ¹³ Piak min,

* **3:2:** Netənim neen e noanol rəha Isrel kəmotəgətun e niməfak məmə okəike kəhg-ipən suah kit, kən in təike mətəu-pən Lou rəha netəm Isrel məmə in otətuatip e niganəmti Uhgın. Məto Pol təsolkeikeən ilat məto ilat koateiua matərəkin nahatətən rəha niməfak. **3:3:** Rom 2:29 **3:4:** Wək 22:3 **3:5:** Luk 1:59; Wək 23:6; 2 Kor 11:22 **3:6:** Wək 8:3 **3:7:** Mat 13:44-46 **3:9:** Rom 3:21-22 **3:10:** Rom 6:3-5; 8:17 **3:12:** 1 Tim 6:12,19

esənən məmə enos rəkis natimnat min əh. Kəp. Məto nat kitiah əm itəm etalkut ron, məmə ekaluin natimnat e məntaak, mətalkut pik matos noəh o nat itəm tatəməhl aupən-in io, ¹⁴ kən tahmen e suah kit itəm tətaiu məmə in otol win o nosən nat kit, kən io etaiu o nosən noan nalkutən rəhak, kən noan nalkutən əh in nəmegəhən wi e Kristo Iesu itəm Uhgın təmaun-in io məmə ekos.

¹⁵ Kən kitat rafin itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhatat, okotəkəike motaskəlim nətəligən min əh. Məto okəmə itəmat neen nətəligən rəhatəmat tol pisin e nat u, pəs Uhgın otol tagəhag kəm itəmat nətəligən itəm tətuatip. ¹⁶ Məto nat keike məmə kotətəu-pən suatip itəm kinotitun rəkis.

¹⁷ Piak min, otuwa kitiah motətəu-pən nəme nelkək, itəm itimat emotol rəkis nəkotəplan, kən otisilu wir netəm koatitəp nəme nelkitimat. ¹⁸ Otətəu-pən nəme nelkək məto-inu enən-ipinə rəkis kəm itəmat nian tepət, kən roiu nahui nəmtək tətaiu ron məmə, netəmim tepət rəhalat naliwəkən tatəgətun məmə ilat tikimir min rəha namnusən təwir rəha Kristo məmə in təmimis e nig kəməluau. ¹⁹ Uhgın otərəkin ilat. Koatətəlig-in pik əm nərpilat, məmə in uhgın rəhalat, kən motausit o nolən natimnat itəm tol naulisən, kən nətəligən rəhalat tatuwin pik əm o natimnat rəha nətueintən. ²⁰ Məto kitat netəm rəha nego e neai, koatəsağın İosmegəh itəm otisi-pən e nego e neai, u İərəmərə Iesu Kristo. ²¹ Kən in otəuhlin nıpətıtət rəha nətueintən u, inu nagwənən nigı mətikolo, kən mol tahmen e rəha Kristo nian təməmegəh e nimisən. In otol nəhlan e nəsanənən rəhan itəm titun nələhəu-pənən natimnat rafin e rəhan nərəmərəən.

4

¹ Tol nəhlan, rəhak min, otətul eskasik mihin nulan e İərəmərə. İakolkeike itəmat kən molkeike pik məmə ekəplan min itəmat. Rəhak min netəmim, nəmegəhən rəhatəmat itəm tətuatip tatol nıkkik tətəgien, kən itəmat noa wək rəhak itəm təwir agın.

Pol təmiləs-ipər nətəligən rəhalat

² İuotia ne Sintike, awi, okol nəkuəpəs rəhatəmlau nərgəhəuən muegəhan e nətəligən rəhatəmlau məto-inu rəha İərəmərə kərən u itəmlau.

³ Əwəh, kən ik min, itəm kilau min ik kəmioal wək nuwəh rəkis, iakolkeike məmə nakasitu e pətan mil u, məto-inu emol pik wək itiməhal min ilau. Katuasitu lak matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo, itimat Klemen ne piak min neen min itəm kəmotasitu e wək. Uhgın təməte nərgilət e naoa rəha nəmegəhən.

3:14: 1 Kor 9:24

3:15: 1 Kor 2:6

3:17: 1 Kor 4:16

3:19: Rom 16:18

3:20: Efes 2:6,19

3:21: 1 Kor 15:28,42-53

4:1: 1 Tes 2:19-20

4:3: Luk

⁴ Otagien o Ierəmərə nian rafin. !Kən ekən min, otagien!
⁵ Otol kəm netəmim məmə okotəplan məmə itəmat netəm mätig. Kən məsotaluinən məmə otəsuwəhən Ierəmərə titəlig-pa min. ⁶ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min, mətə e natimnat min rafin, otəfak-pən əm kəm Uhgın o nat naka itəm nako-tolkeike. Kən nian nakotəfak moatətapəh ron, otən kəm in məmə nikitəmat tagien o rəhan nəwİRən. ⁷ Kən Uhgın otos-ipən kəm itəmat nəməlinuən itəm iaHgın pik taprəkis-in nitunən rafin rəha netəmim. Kən nəməlinuən əh otərəməərə wir e nikitəmat ne nətəligən rəhatəmat mətə-inu nakoatahatətə e Kristo Iesu.

⁸ Kən roiu piak min, otətəlig-in natimnat min itəm tol nİpahrienən, itəm tətəskəlim nisiiian, itəm tətuatİp, itəm nolən rat tikə lan, itəm kitat kətolkeike, itəm nərgilat kotəwir, itəm kotəwir pik, itəm netəmim koatənwiwi. Otətəlig-in natimnat min əh. ⁹ Otol nat naka itəm eməgətun itəmat lan, itəm nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat, kən otol min nat naka itəm io emən, kən otol nat naka nəmotəhm-pa lak. Nian nəkoatol nəhlan, kən Uhgın itəm tatos-ipinə nəməlinuən kəm itəmat, otİtan itəmat min e nian min rafin.

Pol nİkin tagien o nasituən rəhalat

¹⁰ Nİkik tagien iatənwiwi Ierəmərə mətə-inu nuwəh məsin nəməsotasituən lak, mətə əh-roiu nikitəmat tataht min io. Nİpahrienən nəmoatətəlig-in pik io, mətə suatİp tikə məmə nakotasitu lak. ¹¹ Esənən nat u mətə-inu natimnat itəm iakolkeike tikə ron io, kəp. Mətə-inu roiu ekİtun məmə nİkik tagien əm o natimnat itəm iatos. ¹² Ekİtun suatİp rəha nagienən okəmə rəhak natimnat tikə, o okəmə rəhak natimnat tepət. Enİtun rəkis suatİp anion əh e nian rafin, okəmə nigak nagwənən tepət o noan məsin əm, okəmə rəhak nautə tepət o noan məsin əm. ¹³ Mətə-inu Kristo tatos-İpa rəhan nəsanənən kəm io, kən ekİtun naliwəkən e nəwİRən o nəratən.

¹⁴ Mətə itəmat nəmotol nolən təwir nian nəmotasitu lak e nəratən itəm emətətig lan. ¹⁵ Nİpahrienən, itəmat netəm Fili-pae nİnotİtun rəkis məmə nian nəmətuoun motətə namnusən təwir e Iesu Kristo, nian emiet əpəh Masetonia, itəmat əm un nəmotasitu lak e mənİ. Nİməfak min tikə itəm təmos-İpa natimnat neen kəm io. ¹⁶ Kən nian emuwİN iuəhkİR əm, e taon Tesalonaeka, mətətig əpəh ikİN, nəmotahl-İpa min mənİ kəm io, kən sənəmə mau kitİah əm. ¹⁷ Sənəmə iategəs-in mənİ məmə nakotos-İpa kəm io, mətə iakolkeike məmə Uhgın otəplan nəwİRən əh kən mətou itəmat lan. ¹⁸ Emos rafin mənİ itəm nəmotahl-İpa kəm io, kən in tahmen maprəkis mətə-inu

nian Epafrotaetas təməmİK natİmnat mİn u muwa kəm io, roiu rəhak natİmnat rafİn tepət. Itəmat nəmotos-İpən nat kit kəm Uhgİn tahmen e sakrifais itəm nəmiəwİn təwİr. In tatos əm, nİkin tətəgİen ron. ¹⁹ Kən Uhgİn rəhak in otos-İpİnə kəm itəmat natİmnat rafİn itəm tətuatİp o nəmegəhən rəhatəmat. Kən rəhan rafİn nos-İpənən koatİsİ-pən e rəhan nautə tepət təwİr, kən moatuwa e Křİsto İesu.

²⁰ Pəs netəmİm rafİn okotİsİai-in Uhgİn Tata rəhatat tatuwİn matuwİn namnun tİKə. Əwəh.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹ İatən təwİr kəm itəmat rafİn itəm nakoatahatətə e Křİsto İesu. Pİatət mİn İlat mİn io u İkİn-u koatən mİn təwİr kəm itəmat. ²² Netəm rafİn itəm koatahatətə e Křİsto İesu, koatən-İpİnə təwİr kəm itəmat, kən İlat mİn əpəh e nİmə rəha Sİsa koatən təwİr pİK kəm itəmat. ²³ Pəs İərəmərə İesu Křİsto otawte-in rəhan nəwİrən kəm itəmat rafİn.

Kolosi

Naoa itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Kolosi

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Kolosi

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Kolosi, taon asol kit əpəh nitən asol Esia.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Katən məmə okəm-naka Epafra təmətuoun niməfak əh Kolosi. Pol təsuwinən məplan niməfak əh, mətə iəgətun eiueiuə neen kəmotuwa e niməfak. Koatən məmə okotəkəike kətəu-pən suatip neen rəha nagwənan ne nənīmən, kən kəfak kəm nagelo min, moatən məmə Kristo in sənəmə ilis pik. Koatən məmə koatos nitunən neen itəm koatəhluaig, moatən məmə nitunən ne nolən rəha etəmim in nat kit itəm iahgin pik.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otoh nəgətunən eiueiuə min itəm koatatig e niməfak. Molkeike məmə otən-iarəp məmə Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, kən iəfak min okəsotagileən e nəgətunən eiueiuə min əh, mətə-inu ilat nat əpnəpin əm.

Pol təmətuoun rəhan nəghatən

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgın təmitəpun rəkis io məmə rəhan. Itimlau piətət Timoti etuatig, ² kən nikitimlau tətəgien məmə iatuəghat kəm itəmat e naoa u, itəm iatuəte matuahl-ipinə kəm itəmat netəmim rəha Uhgın əpəh Kolosi, inu piak min ne winik min e Kristo itəm nakotahatətə əskasik lan. Itimlau iatuəfak məmə nəwirən ne nəməlinuən rəha Uhgın Tata rəhatat in otəkəike mətətatig otəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın o netəm Kolosi

³ Nian ekoatəfak otəmat kəm Uhgın u tata rəha Iərəməərə Iesu Kristo, kən nian rafin ekoatən tagkiu kəm in o rəhan wək e nəmegəhən rəhatəmat, mətə-inu emotəto ⁴ məmə rəhatəmat nahatətəən təkəsik ron ne nolkeikeən rəhatəmat tatuwin o netəmim itəm koatəfak. ⁵ Nahatətəən ne nolkeikeən rəhatəmat tol min-nulan mətə-inu nəkotitun wir e nikitəmat məmə Uhgın otos-ipinə kəm itəmat nat naka itəm in təmol əpen-əpenə lan əpəh ilis e nego e neai. Nəmotəto rəkis natimnat min əh e nəghatən pahrien, inu namnusən təwir rəha Iesu Kristo. ⁶ Ikin min e nətueintən u, namnusən təwir tatəe-in noan matəwiə matol wi nəmegəhən rəha netəmim. Tol əm mə inu nian itəmat nəmotəto motitun nipahrienən əh e nəwirən rəha Uhgın, kən

tatəwɪə mɪn matoe e rəhatəmat nəmegəhən. ⁷ Inu suah u Epafras, tɪnən rəkis nəghatən u kəm itəmat. In etəmim wir kit itəm tatos rəhatɪmlau nəghatən. In etəmim kit tatətul əskasik o nolən wək rəha Kristo kən mətasitu etəmat. ⁸ In təmən kəm itɪmlau nolkeikeən rəhatəmat itəm tatuwɪn o netəmim itəm Narmɪn Rəha Uhgɪn təmos-ɪpɪnə kəm itəmat.

⁹ Tol min-nulan, e nian itimat emoatəto namnusən əh, kən ekoatəfak e nian rafin otəmat. Ekoatətapəh-in o Uhgɪn məmə in otətəlmɪn itəmat e rəhan nətəligən ne nenatigən pəs nəkotitun wir nəwɪan. ¹⁰ Ekoatəfak nulan məmə naliwəkən rəhatəmat otos-ɪpən nɪsɪaɪɪən kəm Uhgɪn pəs tol nɪkɪn tətəgɪen ron. Məto-inu nəmegəhən rəhatəmat tatoe-in noan itəm təwɪr o wək rafin rəha Uhgɪn itəm noatol. Pəs Uhgɪn otasitu etəmat məmə nəkotitun wir in. ¹¹ Ekoatəfak məmə nəsanənən asol rəha Uhgɪn otol itəmat nakotəsanən e nian nəratən tatuwa. Pəs nəkoatətul əskasik kən nətəligən rəhatəmat təfəməh, kən nagɪenən tətətig etəmat, ¹² kən nakoatən kəm Tata Uhgɪn məmə nɪkɪtəmat tətəgɪen o natɪmat itəm təmol. In təmol itəmat nəkotətuatɪp, məmə nəkotitun nosən nautə rəha Uhgɪn itəm otəpanuwa. Onəkotos rəhatəmat nautə tahmen e netəmim rafin itəm koatəfak motaliwək e nəhag-əhagən rəha Uhgɪn. ¹³ Kən Uhgɪn təmol nəhlan nian in təmɪləs-ɪrəkis kitat e nərəmərəən rəha nəpɪnəpən, mɪnol kitat kɪnotuwa e nərəmərəən rəha Nətɪn itəm in tolkeike pik. ¹⁴ Kən nətɪn təmɪkɪs kitat e nalpɪnən rəha təfagə, inəh təmafəl kitat e təfagə rat mɪn rəhatat.

*Kristo in ilis taprəkis-in
natimnat rafin*

¹⁵ Nətɪ Uhgɪn tahmen-pən əm e rəhan tata itəm kol netəmim kəsotehmən.

Aupən aupən aɟɪn, nian nɪməptən ne neai ne natimnat rafin kəmoatikə əh, məto Nətɪn, in tɪnɪmaupən matɪg rəkis, kən tol-pən in, in ilis tatərəməərə o natimnat rafin mɪn u.

¹⁶ In ilis məto-inu in təmol natimnat rafin e nətueintən u, ne neai, natimnat itəm katehm ilat o kəsehmən ilat, inəh nagelo mɪn, ne ɪərmɪs mɪn, ne narmɪn rat mɪn, ne ɪərəməərə mɪn rafin. Kən in təmol natimnat mɪn rafin u məmə rəhan.

¹⁷ Kən in tɪnɪmaupən matɪg rəkis e natimnat rafin. Kən natimnat mɪn rafin koatətig məto-inu nəsanənən rəhan tətəskəlɪm ilat.

¹⁸ Kən in əm tatətul aupən o nɪməfak, kən nɪməfak in tatol wək tahmen-pən e nɪpətɪn, kən in rəhn-kapə.

Kən in nəukəti niməfak, inəh in etəmim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nimisən.

Tol nəhlan, in ilis e natimnat rafin.

¹⁹ Məto-inu e nəwia Uhgın, nəmegəhən ne nəsanənən rafin rəhan tətətig əm e Kristo, kən Kristo in ilis e natimnat rafin.

²⁰ Kən e Kristo, Uhgın təmələhəu nəməlinuən nian nita Kristo təmaui e nig kəməluau, kən netəmim, ne nat megəh min, ne nagelo min, ne iərmis min, ne natimnat rafin kəmotuwa kuəfimin ilat min e nərəməərəən rəha Uhgın.

E Kristo əm Uhgın təmol natimnat min əh.

²¹ Aupən ikin, itəmat nəmoatətul isəu o Uhgın, kən itəmat tikimir min rəhan e nətəligən rəhatəmat, kən nəmoatol təfagə rat. ²² Məto roiu əh, Uhgın təmol məmə itəmat nəmotuwa kol kitiah itəmat min e nimisən rəha Kristo itəm niyətin təməkul e nig kəməluau. Uhgın təmol mihin əh lan məmə otos itəmat nakotuwa iuəhkir ron, kən motətuatip e niganəmtin, kən rəhatəmat nolən rat tikə, kən okol suah kit təsən ratən itəmat.

²³ Natimnat min u tol nəhlan okəmə itəmat nəkoatətul əskasik e rəhatəmat nahatətəən e İesu. Nəmoatəto namnusən təwir itəm tatəgətun natimnat itəm Uhgın otol kəm itəmat əpəh e nego e neai, kən rəhatəmat nətəligən otəkəike matətul əskasik e natimnat min əh. Namnusən təwir u, itəm nəmotəto rəkis, kəmannus-iarəp ikin min e nətueintən, kən io Pol, Uhgın təmaun-in io məmə iatən-iarəp namnusən təwir əh.

²⁴ Nənik tagien məmə ekatəto nahməən e niyətik o rəhatəmat nahatətəən. Kristo təməto nahməən e niyətin məmə niməfak otaiir. Kən e suatip kitiah əm, io min iatəto nahməən e niyətik o niyəti Kristo, inu in niməfak, məmə otəwiə məskasik. Kən tol min-nəhlan, wək itəm İesu təmətuoun, iakolkeike məmə iakasitu e wək rəha İesu o niməfak, kən matəto nahməən ron.

²⁵ Uhgın əm təmiləs-ipər io məmə ekol wək e niməfak rəhan. Roiu əh, ekıtun nasituan etəmat o wək itəm Uhgın təmələhəupən e nelmək. Rəhak wək məmə iatən-iarəp nəghatən min rafin rəha Uhgın pəs nəkotıtun wir, ²⁶ nəghatən əh in nalpəkau anionən rəha Uhgın itəm təmatəhluaig o netəmim rafin aupən ikin, məto roiu əh Uhgın tinuhapik niyətin kəm rəhan netəmim. ²⁷ Kən Uhgın nəkin tagien əm məmə otən-iarəp natimnat wir min rəha İesu kəm itəmat, netəm naihlua min u kəsənən mə itəmat netəm İsrəl, məmə onəkotıtun min. Nalpəkau anionən itəm təwir rəha Uhgın, in tol min-nulan, Kristo təmos nəkitəmat, kən nəkotıtun motahatətə lan məmə onəkotos rəhan nəwirən itəm təwir agin-əh əpəh e nego e neai.

²⁸ Kən itəmat ekoatən-iarəp Kristo kəm netəmim rafin. Kən

1:18: Wək 26:23; Efes 1:22-23; Nöl Əpən 1:5 **1:19:** Kol 2:9 **1:20:** Efes 1:10

1:21: Rom 5:10; Efes 2:12 **1:22:** Rom 5:10; Efes 5:27 **1:26:** Rom 16:25-26;

Efes 3:2-9

ekoatən əskasik moatəhgaiir e nikilat, kən moatəgətun ilat e nenatigən wir, məmə ilat kotuwa iəfak min itəm koatətul əskasik e rəhalat nahatətəən e Kristo. ²⁹ İatol wək əskasik o nat əh, kən e nian rafin iatol wək əskasik pik e nəsanənən asol rəha Kristo itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak.

2

Nəkotəkəike motahatətə əskasik e İesu

¹ İakolkeike məmə nəkotitun mə iatol wək əskasik pik otəmat netəm Kolosi, ne netəm Laotisia, ne neen min itəm koatəfak məto esəhmən ilat. ² İatol wək nəhlan o niləs-ipərən nətəligən rəhatəmat rafin, nian itəmat nakotilpın wir nikitəmat məmə nikitəmat otol kitiah əm, kən natimnat min u in tatuwa nian nakoatolkeike itəmat min. Kən iatol wək məmə itəmat rafin onəkotos nitunən təwir itəm otol nikitəmat təsanən, kən in otol min məmə nəkotitun wir nəghatən pahrien rəha Uhgın itəm aupən təmatəhluaig məto roiu tinet-arəp. Kən nalpəkauən anion əh, in Kristo, ³ itəm Uhgın təmərgətəin nenatigən ne nitunən wir min rafin rəhan tətətig lan. ⁴ İo iatəghat nulan kəm itəmat o nahtosig-inən nəghatən eiueiuə min rəha netəmim itəm tətəhen o niuw-rəkisən rəhatəmat nətəligən. ⁵ Tol mə etətig pap isəu otəmat, məto nikik tatəht pik itəmat. Kən nikik tagien pik məto-inu eməto məmə rəhatəmat nətəligən kitiah əm, kən itəmat nakotahatətə əskasik əm e Kristo.

Rəhatəmat nəmegəhən otəkəike mətatig əm e Kristo.

⁶ Məto-inu itəmat nəmotos Kristo İesu məmə in İərəmərə rəhatəmat, kən nəkotəkəike moatətəu-pən əskasik in. ⁷ Otaskəlim Kristo tiəkis tahmen e noki nig tateiuaiu mİLəs nəptən, kən pəs rəhatəmat nəmegəhən təwiə məskasik lan. Pəs rəhatəmat nahatətəən otəkəike məwiə matəskasik e nian rafin, nahatətəən inu kəməgətun itəmat lan aupən. Kən nian rafin okotəike moatən kəm Uhgın məmə nikitəmat təmər mərioah e nagienən o natimnat itəm təmol otəmat.

⁸ Oatəto wir itəmat məmə netəmim kəsotatuən itəmat e iəgətun eiueiuən rəhalat. Nəgətun eiueiuən əh tatətəu-pən nətəligən rəha netəmim əm ne nəukəti lou min itəm tatəghat-in natimnat rəha nətueintən əm. Nəghatən min əh tətisi-pən o nətəligən oas min rəha netəmim, məto kəsotisi-pənən o Kristo.

⁹ Kən Kristo in Uhgın. Kən in təmuwa mos nİpəti etəmim tahmen e kitat, kən natimnat rafin rəha Uhgın tətətig lan.

¹⁰ Kən nian nəmotahatətə e Kristo, kən Uhgın in təmosipən natimnat rafin rəha nəwirən kəm itəmat. Kən Kristo tətərəmərə e netəmim ne natimnat rafin itəm koatərəmərə e

nätueintän ne neai. ¹¹ Kän nat kit min e Kristo, nian itamat nämotahatətə lan, kən in təməhg-ipən itamat. Məto sənəmə nəhg-ipənən rəha nıpətin itəm netəmim koatol, məto nəhg-ipənən rəha nikitəmat itəm Iesu tatol. In təməte rəkis nətəligən ne nolən rat min e rəhatəmat nəmegəhən. ¹² Kən e nian itəm kəmau-təlimin itamat e nəhau, in nəmtətin kit məmə nəmegəhən aupən rəha təfagə rat rəhatəmat koatimis kən katitənim ilat Iesu, kən Uhgın təməmegəh min e nəmegəhən wi min itamat Iesu e nəmegəhən rəhatəmat, in əh e nahatətəən rəhatəmat e nəsanənən asol rəha Uhgın itəm təmol Iesu təmegəh min e nimisən.

¹³ Aupən ikin, nian Uhgın təməsəte rəkisən əh nolən rat min e nikitəmat, kən e niganəmtin, itamat nəmotimis rəkis o nolən rat min əh. Məto nian nəmotuwa kol kitəh itamat Iesu, kən Uhgın tosmegəh min itamat min. Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhatat. ¹⁴ Nian kitat kəmoatol nolən rat, kən kəmotəht Lou rəha Moses itəm tatən məmə okotimis o nolən rat min əh, kən tatətu-pa nıpəgnəmti nəghatən min kəm kitat. Məto Uhgın təməht-ipən nəghatən min əh e nig kəməluau, kən nəsanənən rəhalat tikə. ¹⁵ E nig kəməluau-in, Kristo in təmol win e nəsanənən rəha iəməmə min rafin, kən təmərəkin nərəməməən rəha iərmis min tahmen-pən mə in təmol win elat e nəluaginən asol kit. Kən roiu əh, in təmol rəhan tikimər min kəmotuwa nat əpnapin əm e niganəmti netəmim.

Iesu tatəməmə etəmat

¹⁶ Tol min-nulan, əsotətəlig-inən nəghatən rəha netəmim itəm kotələhəu-osig məmə nəkəsotolən natimnat neen, məsotunən nagwənən u o məsotənimən nat u. Əsotətəlig-inən nəghatən rəhalat itəm koatən məmə nakol natimnat min u e nian asim min, o e nian rəha məwig wi min, o e nian rəha Sapat. ¹⁷ Lou min u rəhalat itəm koatəghat-in, kotahmen e narmi nat kit itəm otəpanuwa, məto nıpəti natimnat rafin tətətig e Kristo. ¹⁸ Netəmim neen kotausit pik məto-inu ilat koatən mə koatehm nəməhlaiirən min neen itəm nıpətilat tatig. Ilat koatən kəm itəmat məmə nəkotəkəike motol natimnat neen itəm tatəgətun məmə rəhatəmat nətəligən teiuiu, kən itəmat onəkotəkəike moatəfak kəm nagelo min. Əsotətəu-pənən nətəligən min rəhalat. Nətəligən min əh etəmim əm tatol. Okəmə nəkoatətəu-pən nəghatən rəhalat, kən onəkotəkəh e rəhatəmat nəmegəhən. Məto-inu netəm min əh koatos-ipər ilat o nat nıpətin tikə. ¹⁹ Netəm min əh kəsotaskəlimən Iesu tiəkis. Məto Iesu tahmen-pən mə in rəhn-kapə niməfak kənu niməfak in nıpəti Iesu. E

nolən kitiah tahmen-pən e nīpəti etəmim, itəm tatilpin ikin e noanol mīn tatuwin e nīkilkīlin, kən Iesu tatol mihīn əm nat kitiah e niməfak rəhan mə niməfak otəskasik, kən matəwiə e nəməgəhən wir itəm Uhgīn tatol tatəwiə.

Nəmotos nəmegəhən wi mətə-inu itəmat nəmotol kitiah e Iesu

²⁰ Nian nəmotahatətə e Iesu, in tahmen mə nəmotimīs itəmat mīn. Kən mətə-inu lou təsuwinən o etəmim itəm tēmimīs, kən nəukəti lou mīn itəm tatəghat-in natimnat rəha nətueintən əm, nəsanənən rəhalat tikə məmə okotərəmərə etəmat. Tol mīn-nəhlan, iatətapəh otəmat məmə, tahro itəmat nəkoatətəu-pən lou mīn rəha nətueintən ne, inəh nəghatən oas mīn itəm koatən məmə, ²¹ “Əsaskəlīmən nat u,” o “Əsun asgəwinən nat u,” o “Əsekən nat u.” ²² Mətə nəghatən mīn u tēmīsī-pən əm e nətəlīgən rəha etəmim. İlat koatəghat-in əm natimnat rəha nətueintən u, tahmen-pən e nəgwənən neen, ne nənimən neen. Mətə natimnat mīn un, okol təsasituən, kən təsərəkinən nikitəmat, mətə-inu e nian onəkotos o nakotun, kən tikə mīn. ²³ Ekītun mə nian nakoatehm nəghatən mīn əh, nakotəmə kətah nəghatən aɡin-əh mīn neen. İlat koatən məmə netəmim okotəfak mīn-nulan o nəhlan, kən ilat koatən məmə okotol rəhalat nətəlīgən teiuaiu mīn-nulan o nəhlan, kən ilat koatən mīn məmə netəmim okotəike moatehm wir nīpətīlat mīn-nulan o nəhlan e nolən itəm in tiəkīs o nīpətīlat. Mətə iatən-īpinə kəm itəmat məmə nəghatən mīn əh, rəhalat nəsanənən tikə məmə otahtosig-in nətəlīgən rat mīn ne nolən rat mīn itəm netəmim koatol e nīpətīlat.

3

¹ Mətə-inu Uhgīn təmosmegəh mīn itəmat mīn Kristo, kən tol mihīn nəhlan, roiu əh itəmat onəkotəkəike motol nikitəmat tətətig əskasik e natimnat itəm tətətig əpəh e nego rəha Uhgīn, ikin əh Iesu tatəpələh ikin e nīkali Uhgīn matip, ikin əh, ikin rəha nəsanənən ne nīsiailən. ² Itəmat onəkotəkəike motol rəhatəmat nətəlīgən tətətig əm e nego rəha Uhgīn, pəs nətəlīgən rəhatəmat otəsətigən e natimnat rəha nətueintən u, ³ mətə-inu itəmat nəmotimīs itəmat Kristo, kən nəmegəhən pahrien rəhatəmat koatəhluaiɡ ilat Kristo itəm tətətig e nego e neai ilau Uhgīn. Nəmegəhən wi u, netəmim kəsotəplanən. ⁴ Nəmegəhən pahrien rəhatəmat in e Kristo əm. Kən nian Kristo otitəlīg-pa mīn, kən Uhgīn otəgətun Kristo kitat mīn kəm netəmim rafin, kən ilat okotəplan nəwirən ne nəsanənən rəhan.

Suatip ətuatip

⁵ Mətə itəmat onəkotəkəike motapəs aɡin nolən tərət mīn rəha nətueintən, nolən tərət tol mīn-nulan: nīpitan ne

nəman ne, koatit anion ilat min; ilat koatol nolən tərət tol naulisən o nənən; ilat koatolkeike pik ilat min o nolən tərət; təfagə rat tepət e rəhalat nətəligən; ilat naumis, kən nolən əh tahmen-pən məmə koatəfak kəm narmi nat min. ⁶ Nolən rat min əh tatol niki Uhgın titahmə, kən in otol nalpinən asol kəm netəmim itəm koatol nolən rat min əh. ⁷ Aupən ikin, nolən rat min əh koatəməmə e rəhatəmat nəmegəhən. ⁸ Məto roiu əh, nəkotəkəike motos-irəkis ilat e rəhatəmat nəmegəhən, kən tol min-nəhlan: nikitəmat təsarətən; nikitəmat ne nohlitəmat təsatiperəh pikən tahmen e kaluəluə; əsolən tərət kəm netəmim; əsən ratən netəmim; əsənən nəghatən itəm tol naulisən o nənən. ⁹ Soteiuə-inən itəmat min məto-inu itəmat nəmotapeg rəkis nətəligən oas rəhatəmat kən motapəs rəhan nolən min, ¹⁰ kən nəmotuwın-in nətəligən wi. Uhgın tatos-ipinə nəmegəhən wi u kəm itəmat, matol məmə itəmat onəkotuwa motol əm mə in ne. Kən pəs nəkotitun wir in. ¹¹ Məto e natimnat min əh, in nat əpnəpin əm okəmə ik etəm Isrel, o sənəmə ik etəm Isrel; okəm kəməhg-ipən ik o kəsəhg-ipənən ik; okəmə nəmol-wir skul o nəsol-wirən skul; okəmə ik slef əm kit o ik nakatəməmə e netəmim. Məto nat asol in Kristo, kən tətətig min e nəmegəhən rəhatat rafin.

¹² Uhgın təmolkeike itəmat, kən mitəpun itəmat məmə rəhan min. Kən tol min-nulan: onəkotəkəike motasəkitun netəmim; motol təwir kəm netəmim; rəhatəmat nətəligən otəkəike mətətig ləhau; itəmat netəm mətig; kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh. Otol nəghatən min əh, tahmen-pən mə nakoatuwin-in napən wir rəha Uhgın. ¹³ Nian suah kit otol nat kit otəsahmenən e niganəmtitəmat, kən nikitəmat otəsahmə uəhaiən ron. Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat kit, pəs in otos əm timis e nikin, məto in otəkəike maluin kən in mol təwir əm kəm suah un. Saskəlīm-iəkisən e nikim nolən tərət rəha etəmim itəm təmol kəm ik, məto ol təwir əm kəm in, tahmen-pən əm mə İərəməmə təmisaskəlīm-iəkisən nolən tərət rəhatat e nikin, məto in təmol təwir əm kəm kitat. ¹⁴ Nat kəike itəm otəkəike matig e nikitəmat, in nolkeikeən. Otos motuwın-in tahmen-pən mə napən wir rəha Uhgın. Nian onəkotolkeike itəmat min, kən tol itəmat nakoatuwa kitəh. ¹⁵ Otos nəməlinuən rəha Kristo pəs in tatəməmə e nikitəmat, məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakotuwa kol kitəh, kən nakoatatig əm e nəməlinuen. Kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat.

¹⁶ Otəgətun itəmat min e nəghatən rəha Kristo, kən moatən

3:6: Rom 6:6,11; Efes 4:19; 5:3-6 **3:8:** Efes 4:25-29; 5:4 **3:9:** Efes 4:22,25
3:10: Efes 4:24 **3:11:** Kal 3:28 **3:12:** 1 Pita 2:9 **3:13:** Efes 4:2,32
3:14: Rom 13:8-10 **3:15:** 1 Kor 12:27; Efes 4:4; Fil 4:7

e nətəlīgən təwir kəm itəmat min məmə nəkotəkəike moatol, məsotapəsən. Otan napuən min e Naoa rəha Napuən, ne napuən min rəha niməfak, ne napuən min itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın. Otan ilat rafin tahmen-pən e nənwiwiən kit itəm tətisi-pən e nikitəmat matuwın kəm Uhgın. İnəh e nolən min əh, pəs nəghatən wir rəha Kristo tətətig matəmegəh matəwiə wir e nikitəmat e nian min rafin. ¹⁷ Natimnat rafin itəm noatol, ne nəghatən min rafin itəm noatən, məto nəkotol əm e nərgi İərəmərə İesu. Kən nian rafin itəmat onəkotəkəike motən kəm Uhgın, tata rəhatat, məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm İesu təmol kəm itəmat.

Nolən wi rəha tata, ne mama, ne nisualkələh

¹⁸ Nipitan, otisiai-in nərəmərəən rəha iaguıhl min rəhatəmat, tahmen-pən əm mə pətan u in iəfak in otəkəike mol mihin.

¹⁹ Kən nəman, otolkeike rəhatəmat nipitagwəhl, kən motol təwir kəm ilat, məto əsotolən rəhatəmat nərəmərəən məmə otərəkin rəhatəmat nipitaguihl min.

²⁰ Nisualkələh, otisiai-in rəhatəmat tata ne mama, məto-inu İərəmərə rəhatat nikin otəgien o nolən əh.

²¹ Itəmat tata min, esotolən nalpınən taprəkis-in nərətən itəm nisualkələh koatol, məmə nikitəmat otahmə ron. Məto okəmə nəkoatol nəhlan elat, kən rəhalat nətəlīgən in otatite.

Nolən rəha slef ne rəhan İərəmərə

²² Slef min, nian rafin onəkotəkəike motol nəwia netəm-iasol min rəhatəmat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nikitəmat otətəgien otəmat. Məto itəmat onəkotəkəike motol wək e nikitəmat pahrien rəha nos-ipənən nisiiian kəm Uhgın. ²³ Wək naka itəm nəkoatol, otol e nikitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha İərəmərə rəhatat, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm. ²⁴ Məto-inu onəkotəkəike motitun wir məmə İərəmərə rəhatat in otos-ipa nətouən ətuatıp rəha natimnat min itəm nəkoatol ilat. Nətouən əh Uhgın tinəmən rəkis məmə otos-ipən kəm nenətin min. ?Kən nəkotitun nat u? Nəkotol wək rəha suah inəh İərəmərə pahrien rəhatat, in İərəmərə Kristo. ²⁵ Məto etəmim itəm tatol nolən tərət, in otos ətuatıp min noan nətouən rəhan o nolən tərət, məto-inu Uhgın, in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

4

¹ Netəm-iasol min itəm koatərəməmə, onəkotəkəike motol tətəuatıp kən mahmen kəm rəhatəmat slef min, məto-inu

itəmat min nəkotəkəike motitun məmə rəhatəmat min Etəmiasol in tətətig min əpəh e nego e neai.

Pol təməgətun ilat

² Itəmat onəkotəkəike moatəghat-pən kəm Uhgın e nəfakən e nian rafin. Kən nian onakoatəfak, rəhatəmat nətəligən otəkəike mətətig lan, kən nian rafin ağın nəkotəkəike moatən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat. ³ Kən io iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motəfak min otimat min, məmə Uhgın oterəh e suatip mə ekotən-iarəp nalpəkau anionən rəha Uhgın e Kristo. Mətoinu ematən-iarəp nəghatən u inu kən kahtosig-in-pən io ron e kalapus. ⁴ Otəfak məmə iatən-iarəp nəghatən əh tətəuatip kən məpiə wir tahmen əm mə ekəike mol mihin.

⁵ Itəmat netəm noatəfak, pəs netəm kəsotəfakən kotehm-pən Iesu e nolən min rəhatəmat, kən e nian rafin onəkotəkəike moatehm wir mə nolən, ne nəghatən min rəhatəmat in otiuw Iaihlua min kotuwa o Iesu. ⁶ Itəmat nəkotəkəike moatəghat wir kəm ilat e nəghatən min əm u itəm təwir kən mətehen, kən pəs ilat okotəto nəghatən min əh mə kotəwir. Kən itəmat onəkotəkəike motitun wir suatip min o nuhalpınən nəghatən min rəhalat itəm koatətapəh o rəhatəmat nahatətəən o Iesu.

Pol təmahl-ipən təs mil katian olat

⁷⁻⁸ Etahl-ipinə piətət etəm təwir, Tikikas, in tatimnə otəmat o nat kəiu əm məmə in otamnus nəghatən rafin rəhatimat kəm itəmat, kən in otol nikitəmat təmegəh. In piətət kit itəm io ekolkeike pik. Nian rafin in tətətul matip o nasituən lak e wək rəha İərəmərə. ⁹ In tatimnə ilau piətət Onesimas. Nian rafin in tətəhatətə əskasik e Iesu, kən itimat ekotolkeike pik in. In etəmim kit rəhatəmat. İlau okuən kəm itəmat namnusən rəha natimnat rafin ikın-u.

Namnun nəghatən rəha Pol təmuwin kəm ilat

¹⁰ Aristakas in tətətig e kalapus itimlau min. In tətahlipinə nəghatən wir kəm itəmat. Kən Mak, in pia Panapas, in min tətahl-ipinə nəghatən wir rəhan kəm itəmat. Itəmat nənamotos rəkis rəhak nəghatən ron. Okəmə in otimnə rəhatəmat ikın, kən nakotit motuwın moatehm wir. ¹¹ Kən Josua Jastas, in min tətahl-ipinə nəghatən wir rəhan kəm itəmat. E noanol min rəha İsrəl itəm koatahatətə e Iesu, suah miləhal əm əh, iləhal kətəhalasitu lak o wək rəha nego rəha Uhgın. Kən suah miləhal əh, iləhal kətəhalasitu pik lak e nian əskasik min itəm tatuwa e rəhak nəmegəhən.

4:1: Efes 6:9 **4:2:** Efes 6:18; Fil 4:6 **4:3:** Rom 15:30; Efes 6:19 **4:5:** Efes 5:15-16 **4:6:** Efes 4:29; 1 Pita 3:15 **4:7-8:** Efes 6:21-22 **4:9:** Flm 10-12 **4:10:** Wək 12:12; 13:13; 15:37-39; 2 Tim 4:11

¹² Epafraſ in rəhatəmat kit etəmim, in mīn tətahl-ipinə nəghatən wīr kəm itəmat. In etəmim kit nian rafin tatol wək rəha Ieſu Kriſto, kən e nian rafin in tatəfak əſkaſik otəmat. In tatətapəh o Uhgīn məmə itəmat onakoatətul əſkaſik kən motimətə motitun wīr natimnat rafin itəm Uhgīn tolkeike.

¹³ Ekitun nənən kəm itəmat məmə ſuah u in tatol wək əſkaſik o naſituən etəmat, ne netəm Laotisia, ne netəm Hierapolis.

¹⁴ Tokita Luk etəm kitat kotolkeike pīk, ne ſuah u Temas, ilau mīn katuah-iphinə nəghatən wīr kəm itəmat.

¹⁵ Otahl-iphən mīn rəhak nəghatən wīr kəm piətət ne wīnitāt mīn əpəh Laotisia, ne pətan əh Nimfa, ne netəm koatəfak e nian mīn rafin əh rəhan ikin. ¹⁶ Məto e nian onəkotafin rəkis rəhak naoa un, kən motəike motahl-iphən kəm netəm Laotisia mə ilat okotafin mīn kəm netəmim rəha niməfak əh-ikin. Kən e nolən kitiəh mīn, itəmat onəkotəkəike motafin mīn naoa rəha netəm Laotisia. ¹⁷ Kən itəmat nəkotəkəike motən-iphən kəm Akipas məmə in otəkəike mol rafin wək itəm Iərəməərə rəhatat in təmos-iphən kəm in məmə otol.

¹⁸ Io Pol, iatos pen matətə əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwīr kəm itəmat. Sotaluinən ſen itəm kəməliſ io lan e kalapus. Pəs Uhgīn otasitu etəmat kən mawte-in rəhan nəwīrən tətatiɡ otəmat.

1 Tesalonaeka

Naoa itəm Pol təmaupən mäte tuwin kəm iəfak min ikin Tesalonaeka Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Tesalonaeka

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm niməfak əpəh Tesalonaeka.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol təmätuoun niməfak əpəh Tesalonaeka e nup kəiu o kisil əm tinuwin rəkis, kən in niməfak wi kit. Netəm rəha niməfak okotəkəike kəwīə e nəmegəhən rəhalat. İlat neen, kəmotuwīn e nian iəkis min mətə-inu kotahatətə e Kristo. Kən neen kəsotitun wīrən nian itəm İesu otitəlig-pa min lan e nətueintən. Neen nikilat təht məmə İesu otuwa uəhai min əm. Kən motəruru məmə netəmim kəmotimis uarisig e İesu titəlig-pa min, okahro ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat, kən mol nahatətəən rəhalat təkəsik. Kən molkeike məmə otos-ipən nəgətunən neen itəm tətuatip e nitəlig-pa minən rəha İesu Kristo.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitīəh o Tata Uhgīn ne İərəmərə İesu Kristo.

Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

² Nian rafin etəhalən-ipən kəm Uhgīn məmə nikitiməhal tagien otəmat, kən mətəhaləfak otəmat e nəfakən rəhatiməhal.

³ Nian etəhaləfak kəm Tata Uhgīn, nikitiməhal tagien mətə-inu nian rafin nikitiməhal tatəht nat kisil, kit u rəhatəmat wək itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, ne rəhatəmat wək əskasik o nasituən e netəmim itəm tətisi-pən e nolkeikeən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskasikən rəhatəmat e nian iəkis min itəm koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən nəkotol nəhlan mətə-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e İərəmərə İesu Kristo.

⁴ Piak min ne wīnik min itəm Uhgīn tolkeike itəmat. Nikitiməhal tagien min otəmat mətə-inu ekəhalitun məmə Uhgīn təmitəpun itəmat. ⁵ Kən ekəhalitun nat u, mətə-inu namnusən təwir itəm eməhalən kəm itəmat, sənəmə təmuwa e nəghatən əm, mətə təmuwa min e nəsanənən, ne Narmin Rəha

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgīn u Saelas in 'Silfanus' **1:1:** Wək 17:1-9 **1:3:** 1 Kor 13:13; Kol 1:4-6

Uhgin, kən kitat kotitun wīr mēmə in nīpahrienən. Kən nian emotatig kitat min itəmat, nəkotitun mēmə nolən rəhatimat in təwīr mēmə otasitu etəmat. ⁶ Kən itəmat nəkotasgəwīn itiməhal ne Iərəmərə e nolən u: nəmotos pap nahməən asol, mətə nəmotos nəghatən e nīkin agien itəm Narmīn Rəha Uhgin təmos-īpīnə. ⁷ Tol nəhlan, e nolən rəhatəmat nəmotəgətun suatip wīr kit kəm iəfak min əpəh Masetonia ne Akaea mēmə kotasgəwīn itəmat. ⁸ Nəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgin tahmen e təwi təmasək kətə ikin min rafin, kən sənəmə əpəh Masetonia ne Akaea əm, mətə netəmim ikin min rafin kotitun rəhatəmat nahatətəən. ? Kən ekəhaləkəike məhalən-iarəp namnusən rəha nahatətəən rəhatəmat, o kəp? ⁹ Kəp, mətə-inu ilat atip koatən-iarəp mēmə nian emotuwa moatəplan itəmat, nikitəmat tagien o nətəən nəghatən rəhatiməhal. Koatən-iarəp mēmə itəmat nəmotəuhlin mantaatəmat o narmī nat min, kən motuarisig-in Uhgin itəm tatəmegəh, kən in Uhgin pahrien, ¹⁰ kən nakoatəsahgin Nətin u Iesu, itəm təmisi-pən e nego e neai, kən Uhgin təmosmegəh in e nīmīsən, kən in otosmegəh kitat o nalpīnən ne neməha rəha Uhgin itəm tatuwa.

2

Wək rəha Pol əpəh Tesalonaeka

¹ Piak min ne wīnik min. Nəkotitun mēmə nian itiməhal eməhaluwa məhalehm itəmat, nuwamən rəhatiməhal, in sənəmə tol nat əpnarīn əm, mətə təmol noan. ² Kən itəmat nəkotitun mēmə əpəh Filipae, netəmim kəmotol tərət kəm itiməhal, kən motəhai motən rat itiməhal, mətə Uhgin rəhatat təmasitu etiməhal, kən itiməhal esəhaləginən nən-iarəpən rəhan namnusən təwīr kəm itəmat, nat əpnarīn netəmim kəmotalkut mēmə okotən-iahau itiməhal. ³ Tol nəhlan mətə-inu rəhatiməhal nəghatən o niuwən rəhatəmat nətəligən təsietən e nətəligən rat min o nīkin itəm təsətuatipən, kən esəhlalkutən o neiuə-inən itəmat. ⁴ Kəp, esəhalolən nəhlan. Mətə nian etəhaləghat, ekəhalitun mēmə Uhgin təmuag-pən rəkis e nikitiməhal, kən təmən mēmə itiməhal etəhalahmen mēmə etəhalən-iarəp namnusən təwīr, kən in təmələhəu-pən e nelmitiməhal. Kən ekəsahləghatən mēmə netəmim nīkilat otagien otiməhal, mətə etəhaləghat mēmə Uhgin nīkin otagien otiməhal, kən in Uhgin itəm tatuag-pən e nikitiməhal. ⁵ Nəkotitun mēmə itiməhal esəhaluwamən otəmat mēmə ekəhaliuw nətəligən rəhatəmat e nəghatən ətehen min. Kən esəhalən-iarəpən namnusən təwīr kəm itəmat mēmə ekəhalos rəhatəmat mənī. Kən Uhgin, in titun nikitiməhal mēmə

nəghatən u in nıpahrienən. ⁶ İtiməhal esəhaluwamən məmə itəmat kit o etəmim əpnapın əm kit otıləs-ipər itiməhal.

⁷ Kən nat kit min, məto-inu itiməhal aposol min rəha Kristo, ekəhalitun nənən məmə nəkotəkəike motisiai-in itiməhal tahmen e etəm-iasol miləhal, məto eməsəhalolən. Nian etəhlatig kitat min itəmat, nolən rəhatiməhal timətig tahmen e mama kit itəm tatehm wir nətın min. ⁸ Nıkitiməhal tagien məmə ekəhalən-iarəp nammusən təwir, məto sənəmə məmə ekəhalən-iarəp əm, məto eməhalol natimnat rafin itəm ekəhalitun nolən məmə otasitu etəmat. In tahmen məmə eməhalos-ipinə nəmegəhən rəhatiməhal, məto-inu itiməhal eməhalolkeike itəmat, kən nəmotuwa rəhatiməhal netəmim. ⁹ Piak min ne winik min. ? Nıkitəmat tataht, o kəp, wək əskasik itəm eməhalol? Nian itiməhal emətəhlamnus-iarəp nammusən təwir rəha Uhgın kəm itəmat, itiməhal eməhalol wək e nelmitiməhal laulaugin mətoarus-pən lapın məmə esəhalətapəh-inən nat kit otəmat.

¹⁰ İtəmat ne Uhgın, nəmotəplan kən motitun nən-iarəpən məmə nian emətəhlatig kitat min itəmat iəfak min, nolən rəhatiməhal in tətuatıp, kən Uhgın tətagiən lan, kən etəmim kit təsosən nıpəgnəmtin kit itəm tərət otiməhal. ¹¹ İtəmat nəkotitun məmə itiməhal eməhalol təwir kəm itəmat rafin tahmen e tata kit tatehm wir nenətın min. ¹² Kən e nolən kitəh əm, etəhalem əskasik itəmat, kən mətəhaliləs-ipər rəhatəmat nətəligən, mətəhalətapəh əskasik məmə nəmegəhən rəhatəmat otətuatıp e nıganəmti Uhgın, kən nıkin tagien lan. Uhgın u, tətəun-in itəmat məmə nakotuwa e nərəmərəən ne nəwirən rəhan.

¹³ Kən nian rafin, itiməhal ekəhalən tagkiu kəm Uhgın məto-inu nian nəmotos nəghatən rəha Uhgın itəm nəmotəto otiməhal, kən motos tatig e nıkitəmat, kən nıkitəmat təsəhtən məmə in nəghatən rəha netəmim əm, məto nıkitəmat təht məmə in nəghatən rəha Uhgın, kən pahrien in nəghatən rəhan. Kən nəghatən u tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat, netəm nakoatən nıpahrienən lan. ¹⁴ Kən piak min ne winik min, nəmotos nəratən tahmen e nıməfak min rəha Uhgın e Kristo İesu əpəh Jutia aupən. Nat əpnapın məmə ilat netəmim imatəmat atıp ikın, məto ilat kəmotol terat kəm itəmat tahmen əm e noanol min rəha İsrəl kəmotol tərət kəm iəfak min əpəh Jutia. ¹⁵ Kəmotohamnu İərəmərə İesu, ne ien min, kən motəhg-iarəp itimat ekotiet. Nolən rəhalat tatol nıki Uhgın təsagiənən, kən ilat tıkimir min o netəmim rafin, ¹⁶ məto-inu kotalkut məmə okotən-iəhau itimat o nəghatən kəm İaihlua min məmə Uhgın otosmegəh ilat. E nolən əh, ilat koatu-

argətain rəhalat nolən rat mətoarus tahmen. Məto roiu əh, neməha ne nalpınən rəha Uhgın tinuwa olat.

Pol təmolkeike məmə otəplan ilat

¹⁷ Piak min ne winik min. Nian eməhaluwın isəu otəmat nian noan məsin əm, məto eməhalolkeike pik məmə ekəhaləplan min itəmat. Nipahrienən, nipətıtət isəu otat min, məto nətəligən rəhatat kitiah. Kən eməhlalkut pik məmə ekəhalitəlig məhaləplan itəmat, ¹⁸ məto-inu eməhalolkeike məmə ekəhalimnə otəmat. Io, Pol, emalkut nian tepət, məto Setan təmahtosig-in suatıp otiməhal. ¹⁹ ?Tahro ekəhalolkeike pik məmə ekəhaləplan min itəmat? ?Tol nəhlan məto-inu, nian İərəməə İesu otuwa min, pah min un eməhalələhəu-pən nətəligən əskasik rəhatiməhal elat məmə ilat noa wək wir rəhatiməhal? ?Kən nikitiməhal otagian min o pah min? ?Kən pah min un in rəhatiməhal nətouən itəm nikitiməhal otagian elat? ?Itəmat, o kəp? Əwəh, itəmat u. ²⁰ Nipahrienən, itiməhal ekəhlausit otəmat, kən nikitiməhal tagien otəmat.

3

¹ Tol nəhlan, nian nikitiməhal təməpou kən iuəhkır nikitiməhal titəgıt, məto-inu itiməhal ekəhaləruru məmə nəkotatig təwir əm o kəp, kən itiməhal eməhaləlis nəghatən məmə io ne Saelas ekətuatig Atens, ² emuahlı-ıpinə Timoti məmə in otimnə məplan itəmat. In piatat kit itəm tatol wək rəha Uhgın itiməhal min o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. In təminəh otəmat məmə otasitu etəmat mıləs-ıpər rəhatəmat nətəligən, kən mol itəmat nəkoatətul əskasik e rəhatəmat nahatətəən, ³ məmə nərətən itəm tatuwa roiu, okol təsolən nikitəmat təht pik. Nəkotıtun rəkis məmə in nətəligən rəha Uhgın məmə netəmim okotol tərət etat nəhlan. ⁴ Nipahrienən, nian emətəhlatig kitat min itəmat, eməhaləkəike mətəhalən kəm itəmat məmə okol tərət kəm kitat. Kən itəmat nəkotıtun wir məmə tinuwa mol nipahrien lan tahmen əm məmə itiməhal eməhalən mihin. ⁵ O nat əh, nian nikitiməhal təməpou kən iuəhkır nikitiməhal titəgıt, kən emahl-ıpinə Timoti məmə otimnə məplan-tu rəhatəmat nahatətəən, məmə tatəskasik əh, o kəp. Ekatəgin məmə e suatıp kit, Setan u etəmim rəha nos-ıpən-os-ıpənən, in tos-ıpən-os-ıpən kəm itəmat, kən wək rəhatiməhal in tol nat əpnapın əm.

Timoti təmən-iarəp namnusən təwir

⁶ Kən roiu əh, Timoti təmitəlig-pa min otımlau, kən matos namnusən təwir e rəhatəmat nahatətəən ne nolkeikeən. Təmən-ıpa kəm itımlau məmə nikitəmat tatəht əh itiməhal e nagiənən, kən motolkeike məmə nəkotəplan itiməhal, tahmen

əm məmə itiməhal ekəhalolkeike məmə ekəhaləplan itəmat. ⁷ Tol nəhlan, piak min ne winik min, nat əpnəpin eməhlatig e nəratən, kən mətəhaləto nahməən, məto namnusən rəha nahatətəən rəhatəmat təmiləs-ipər rəhatiməhal nətəligən otəmat. ⁸ Nian eməhalos namnusən məmə nəkoatətul əskasik əh o İərəmərə, kən ekəhaləto məmə enəhalos min nəmegəhən. ⁹ Nian ekəhalətul e niganəmti Uhgın, nagienən rəhatiməhal otəmat in iaħgin, kən ekəhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. ¹⁰ E nian rafın, nərauıəgən ne lapın, etəhaləfak əskasik məmə ekəhaləplan min itəmat, kən məhaləgətun itəmat e nat naka nəkotəruru əh məmə rəhatəmat nahatətəən otəwiə məskasik.

¹¹ Kən pəs rəhatat Uhgın atıp, u Tata rəhatat, ne İərəmərə İesu rəhatat, kioal suatıp rəhatiməhal məmə ekəhalımnə məhalehm itəmat. ¹² Pəs İərəmərə tol nolkeikeən rəhatəmat otepət mər mərioah otəmat ne netəmim rafın, tahmen e nolkeikeən rəhatiməhal otəmat tepət. ¹³ Pəs in tol nikitəmat təsanən məmə, nian İərəmərə İesu tatuwa min ilat rəhan min netəmim, kən nakotətul e niganəmti rəhatat Uhgın u Tata rəhatat, kən nəkotətuatıp kən nolən kit tikə məmə otıləs pikən itəmat.

4

Nəmegəhən rəhatəmat təkəike mol Uhgın nikin tagien

¹ Piak min ne winik min, roiu ekəike məghat e natımnat min neen. Eməhaləgətun rəkis etəmat nolən naka itəm nəkotol məmə Uhgın nikin otagien otəmat. Kən pahrien, nəkoatol mihin. Kən roiu etəhalətapəh otəmat kən mətəhalətapəh əskasik e İərəmərə İesu məmə nəkoatol əm nulan tatuwin matuwin məsin min. ² Otol nəhlan məto-inu itəmat nəkotıtun suatıp itəm eməhaləgətun itəmat lan e nərəmərəən rəha İərəmərə İesu.

³ Nətəligən rəha Uhgın məmə in təmələhəu kalın itəmat məmə rəhan min məmə nəkoatol nat itəm tətuatıp wir: sotətəupənən suatıp rəha nıpitan ne nəman itəm koatit anion ilat min. ⁴ Itəmat kitıəh kitıəh nəkotəkəike motərəməərə e nıpətıtəmat e nolən itəm təwir mətuatıp kən katisiai-in. ⁵ Sotolən nolən rəha nətəupənən nətəligən əskasik o nit anionən pətan o iərman. Nolən əh rəha netəm kəsotəfakən kotəruru Uhgın. ⁶ Kən e natımnat min əh, sotolən tərət e piatəmat min o nakləh-inən pətan rəha suah pısın. İərəmərə otol nalpınən kəm netəm min u itəm kotol nolən min itəm tol nəhlan, kən enəhalən rəkis nat u kəm itəmat o nəhgaiirən etəmat. ⁷ Tol nəhlan məto-inu Uhgın təməsaun-inən kitat məmə okotamkimik e niganəmtin, məto okotatig e nəmegəhən itəm kəmotələhəu kalın məmə rəhan.

⁸ Tol nəhlan, etəm tatəuhlin məntaan e nəgətunən əh, sənəmə tatəuhlin məntaan kəm etəmim, məto tatəuhlin məntaan kəm Uhgın itəm təmos-ipa Narmın Rəhan kəm itəmat.

⁹ Nəkotitun rəkis nolən rəha nolkeikeən itəmat iəfak min, kən inu sənəmə nat kit itəm ekəkəike məte e naoa, məto-inu Uhgın təməgətun rəkis itəmat o nolkeikeən itəmat min. ¹⁰ Kən pahrien, nakotolkeike piatat min rafin ikin Masetonia. Məto, piak min ne winik min, ekəhalətapəh əskasik məmə nəkotol mihin tatuwin nulan məsin min.

¹¹ Itəmat nəkotəkəike motalkut o nətəu-pənən suatip rəha nəmegəhən itəm in təməlinu, kən motol atip rəhatəmat wək, kən nəkotol wək e nelmitəmat təhmen əm məmə eməhalən mihin kəm itəmat. ¹² Otol nəhlan məmə rəhatəmat nəmegəhən otiuw-pa nislaiən rəha netəm ihluə min, kən itəmat nəsotagileən e suah kit.

Nuwamən rəha İərəmərə

¹³ Piak min ne winik min. Ekəhalolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motitun netəm min u itəm kəmotimis. Kən esəhalolkeikeən məmə itəmat nakotasək təhmen e netəmim itəm kəsotaləhəu-pənən rəhalat nətəligən e Uhgın. ¹⁴ Kitat kotahatətə məmə İesu təmimis kən nəmegəh min, kən nikitat titun məmə nian İesu otuwa min, kən Uhgın otol məmə, netəm min u itəm kinotahatətə rəkis e İesu nian kəmotimis, okotuwa min ilat İesu. ¹⁵ Kən ekəhalən kəm itəmat nəghatən ətuatip rəha İərəmərə məmə, kitat u itəm koatəmegəh əh motatig mətoarus nuwamən rəha İərəmərə, pahrien kitat okol kəsotaupən-inən netəm min u itəm kəmotəupən kəmotimis. ¹⁶ Məto İərəmərə ətuatip əm oteiuaiu-pa e nego e neai, kən mən-iarəp əfəməh, kən etəm-iasol rəha nagelo min otagət əfəməh, kən netəmim okotəto təwi rəha Uhgın, kən netəm min u itəm kinotahatətə rəkis e İesu nian kəmotimis, okotəmegəh motəupən motər. ¹⁷ Kən uarisig lan, kitat netəm koatəmegəh əh motatig, okotər kitat min ilat e nimal napua məmə okotəplan İərəmərə e magoagəp. Kən tol nəhlan, okotatig kitat İərəmərə nammun tikə. ¹⁸ Tol nəhlan, otıləs-ipər nətəligən rəhatəmat min e nəghatən min u.

5

¹ Piak min ne winik min. Təwir əm məmə esətəən kəm itəmat e nian ətuatip rəha natimnat min əh, ² məto-inu itəmat nəkotitun rəkis məmə Nian Rəha İərəmərə otuwa təhmen e iakləh itəm tatuwa lapın, nian netəmim kotəruru. ³ Nian netəmim koatən məmə, “Natimnat rafin təməlinu, kən nəratən

tikə," kən nəratən otuwa olat uəhai əm, tahmen e pətan itəm məntaan titaħmə o neməkən, kən okol netəmim kəsotagimən.

⁴ Məto piak min ne winik min, nəsoətətulən e napinəpən e natimnat min əh, kən nuwamən rəha nian əh otəsolən itəmat nəkotaut tahmen e nuwamən rəha iakləh kit. ⁵ Itəmat rafin nenəti nəhag-əhagən ne nenəti nianən. Kitat sənəmə netəmim rəha lapin ne napinəpən. ⁶ Kən tol nəhlan, pəs kəsotolən tahmen e netəm min u kotapil, məto pəs kotaiir kən moatehm wir rəhatat nətəligən ne rəhatat nolən min, ⁷ məto-inu netəm min u koatapil, ilat koatapil lapin, kən netəm min u itəm koatapis, ilat koatapis lapin. ⁸ Məto pəs kitat kotərəməərə e rəhatat nolən min, məto-inu kitat netəm rəha nianən. Pəs kotaskəlim nolən rəha nahatətəən ne nolkeikeən, inu tahmen e mopael kit itəm tatuwin-in iaen kit itəm tatətlosig-in manikiləhatəm, kən pəs kotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən e Uhgın, inu tahmen e mopael kit itəm tatuwin-in hat əskasik kəmol e iaen itəm tatəfətain rəhn-kapətəm.

⁹ Pəs kotal nəhlan məto-inu Uhgın təsitəpunən kitat məmə neməha ne nalpinən rəhan otuwa otat, məto təmitəpun kitat məmə in otosmegəh kitat e rəhatat İərəməərə İesu Kristo. ¹⁰ Təmimis otat məmə kitat kotitun natigən kitiaħ kitat min okəmə koatəmegəh o kəmotimis. ¹¹ Tol nəhlan, otiləs-ipər rəhatəmat min nətəligən, kən otasitu etəmat min məmə natol nahatətəən rəhatəmat təskasik. Pahrien, inu nolən itəmat nəkotol u-roiu.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹² Piak min ne winik min. Roiu ekəhalətapəh otəmat məmə nakotisiai-in netəm min u koatol wək əskasik itəmat min ilat, moatərəməərə etəmat e İərəməərə, kən moatən kəm itəmat nian nəkoatol tərət. ¹³ Otisiai-in wir ilat motolkeike ilat o wək itəm koatol, kən motatig e nəməlinuən itəmat min itəmat min. ¹⁴ Kən piak min ne winik min, etəhalətapəh əskasik məmə nakotəghat əskasik kəm netəm min u kəsotolən nat kit. Otiləs-ipər nətəligən rəha netəm nikilat təpou. Otasitu e netəm itəm rəhalat nəsanənən tikə. Otol rəhatəmat nətəligən təfəməh kəm netəmim rafin. ¹⁵ Okəmə suah kit otol nat kit təsahmenən etəmat, kən itəmat nəsotalpinən nitai nəratən, məto nian rafin, itəmat nəkotəkəike motalkut məmə nəkoatol təwir kəm itəmat min ne netəmim pişin min.

¹⁶ Nikitəmat otəkəike mətagien nian rafin; ¹⁷ kən moatəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafin; ¹⁸ kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tagien, nat əpnəpin nəkotatig e

5:3: Mat 24:39; Luk 21:34-35 5:5: Rom 13:12 5:8: Aes 59:17; Efes 6:14,17

5:10: Rom 14:8-9; 1 Tes 4:14 5:14: 2 Tes 3:6,11 5:15: Rom 12:17; 1

Pita 3:9 5:16: Fil 4:4

nəwɪrən, o nəratən. Otol nat miləhal əh məto-inu iləhal nəwia Uhgɪn otəmat e Kristo Iesu.

¹⁹ Sotahləmisən nigəm rəha Narmɪn Rəha Uhgɪn; ²⁰ əsotənən məmə nəghatən itəm Uhgɪn təmos-ɪpɪnə kəm suah kit, in tol nat əpnəpɪn əm lan. ²¹ Otəplan wɪr kən motakil wɪr natɪmnat rafɪn, kən otaskəlɪm tɪəkɪs nat itəm təwɪr, ²² kən motapəs natɪmnat rafɪn itəm tərət.

²³ Pəs Uhgɪn pɪsɪn əm itəm in Uhgɪn rəha nəməlinuən, otol itəmat məmə rəhan pɪsɪn əm un itəmat. Pəs Uhgɪn otol məmə narmɪn rafɪn rəhatəmat, ne nəmegəhən rafɪn rəhatəmat, ne nɪpətɪtəmat rafɪn okotətuatɪp məmə nɪpəgnəmtɪn tɪkə otəkul-pən etəmat nian rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo tatuwa mɪn. ²⁴ Etəm tətəun-in itəmat, nian rafɪn tatol rəhan nəghatən, kən in otol natɪmnat mɪn əh.

²⁵ Piak mɪn ne wɪnɪk mɪn. Otəfak otɪmat. ²⁶ Otən təwɪr kəm itəmat mɪn tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. ²⁷ E nərgɪ Iərəmərə, iatən əskasɪk kəm itəmat məmə nakotafɪn naoa u kəm piak mɪn ne wɪnɪk mɪn rafɪn.

²⁸ Pəs rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwɪrən kəm itəmat.

2 Tesalonaeka

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Tesalonaeka Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Tesalonaeka

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak əpəh Tesalonaeka

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəmim tepət e niməfak, koatol nəruruən e nuwamən rəha Iesu. Koatos nian iəkis tepət, kən neen nīkilat tatəht məmə inəh nəmətətin itəm tatəgətun məmə otəsuwəhən, Iesu titəlig-pa min. Kəsotitun wirən nipəti naoa aupən rəha Pol (inu 1 Tesalonaeka). Kən neen koatən məmə Iesu otitəlig-pa uəhai əm, kən ko kəsotol wək pikən. Məto ilat koateiuə əm məto-inu koatəlpah.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otələhəu ətuatip nətəligən rəhalat e nitəlig-pa minən rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitiah o Uhgın rəhatat Tata, ne Iərəməərə Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın Tata, ne Iərəməərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

³ Piak min ne winik min. Nian rafin itiməhal ekəhaləto məmə ekəhaləkəike məhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat. Kən tətəuati əm məmə ekəhalol mihin nəhlan, məto-inu nian rafin nahatətəən rəhatəmat tatuwa matəskasik, kən nian rafin itəmat rafin noatolkeike pik itəmat min, kən nolkeikeə ne nahatətəən əh katutəwiə matuər mətian mətian.

⁴ Tol nəhlan, itiməhal etəhalən-iarəp kəm netəmim rəha niməfak rəha Uhgın e ikin min rafin məmə nikitiməhal tagien pik otəmat. Itiməhal etəhalən nəhlan məto-inu nian rafin, itəmat nəkoatətul əskasik e nəmegəhən rəhatəmat e Kristo, kən itəmat motəskəlīm əskasik əh nahatətəən rəhatəmat, nat əpnəpin netəm ihluə koatol tərət kəm itəmat, kən mol itəmat nakoatəto nahməən tepət.

⁵ Natimnat min əh tatəgətun məmə nolən rəha Uhgın o nakilən netəmim, in tətəuati əm. Nakoatos nahməən o nərəməərəən rəha Uhgın, kən noan nətul əskasikən e nərətən rəhatəmat, Uhgın ofatin itəmat məmə nakotahmen-in

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus' **1:2:** Rom 1:7 **1:4:** 2 Kor 7:4; 1 Tes 2:19

nuwinən e nərəmərən rəhan. ⁶ Tol nəhlan məto-inu nolən rəha Uhgın in tətuatıp, kən in otol nalpınən kəm ilat u koatol nərətən kəm itəmat, ⁷kən o nian kit in otos-ipinə namegən kəm itəmat itəm nakoatos nahməən, kitat min itəmat. Natımnat min əh okotuwa motol nıpahrienən nian Uhgın otol-arəp İərəmərə İesu itəm otisi-pən e nego e neai. In otuwa e nigəm itəm tatuəp pik ilat rəhan nagelo min itəm kotəsanən. ⁸ In otol nalpınən kəm itəm min u kotəruru Uhgın kən məsotətəu-pənən namnusən təwir rəha İərəmərə İesu rəhatat. ⁹ Uhgın otol nalpınən kəm ilat e nərətən itəm namnun tikə. Kən otahtosig-in lilin ilat e niganəmti İərəmərə ne nəhag-əhagən asol rəha nəsanənən asol rəhan. ¹⁰ Nat u otuwa e nian İesu tatuwa min. In otos nənwiwıən o natımnat itəm təmol kəm iəfak min rəhan, kən narmilat otiwig ron, itəmat min itəmat min ilat məto-inu nəmotahatətə e rəhatıməhal nəghatən itəm eməhalən kəm itəmat.

¹¹ O natımnat min u, nian rafin etəhaləfak otəmat məmə Uhgın otafin itəmat məmə nakotahmen-in rəhan naunən. Kən etəhaləfak məmə Uhgın otol wək e nəsanənən rəhan məmə, nətəligən wir itəm nakotolkeike məmə nakotətəu-pən, ne wək wir min itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, okotol noan. ¹² İtıməhal etəhaləfak nəhlan məmə katiləs-ipər nərgi İərəmərə İesu o natımnat itəm təmol e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otiləs-ipər itəmat. Natımnat min əh otuwa e nəwirən rəha Uhgın rəhatat ne İərəmərə İesu Kristo.

2

Etəm Tatol Təfagə Rat Agın Nian Rafin

¹ Piak min ne winik min. Pəs ekəghat e nian rəhatat İərəmərə İesu Kristo otuwa min lan, kən Uhgın otuəfimin kitat min Kristo lan. ² Etəhalətapəh məmə nikitəmat təsəht pikən, kən məsotautən e nəghatən eiua kit itəm katən məmə itıməhal eməhalən. Katən məmə in nəghatən itəm tətisi-pən o Uhgın, o namnusən kit, o naoa kit itəm tatən məmə Nian Rəha İərəmərə tınuwa rəkis. ³ Sotolən etəmim kit teiua-in itəmat e nəghatən kit, məto-inu nian əh otəsuwamən mətoarus nian itəm netəmim okotuwa tikimır min rəha Uhgın motol nəluaginən ilat min, kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agın Nian Rafin, itəm Uhgın otərəkin pahrien tətəu-pən əm rəhan nalpəkauən aupən rəkis. ⁴ In otuwa tikimır e natımnat rafin itəm netəmim koatəfak ron, ne natımnat rafin itəm koatən məmə rəhalat uhgın min. In əm un otiləs-ipər atıp in ilis e natımnat min rafin. Kən in otuwın məpələh e Nimə Rəha Uhgın, kən mən məmə in Uhgın.

5 ? Tahro? ? Nəmotaluin məmə nian emətətiḡ kitat min itəmat, ematən-ipinə natimnat min u? 6 Kən ninotitun nat naka itəm tətəhtosiḡ-in etəm əh-roiu məmə Uhgın otol-arəp in e nian ətuatip rəhan. 7 Nəsanənən anion rəha Təfagə Rat Agin tinatol wək rəkis. Məto etəm itəm tətəhtosiḡ-in nəsanənən əh, in otol nəhlan mətoarus-pən Uhgın otos-irəkis. 8 Kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin, itəm Iərəməərə Iesu otərəkin in e nimətag e nohlin, kən mərəkin agin e nəhag-əhagən rəha nuwamən rəhan. 9 Etəm Tatol Təfagə Rat Agin Nian Rafin otuwa mol wək e nəsanənən rəha Setan, kən in otol nat pispis eiueiuə min, ne nəmtətin eiueiuə min, ne nat eiueiuə min itəm otol narmi netənim tatiwig, 10 ne nəratən pisin pisin min rafin itəm koteiuə-in netəm min u itəm kotaliwək e suatip tatuwin e nalpinən. Uhgın otərəkin ilat məto-inu kəmotən əskasik məmə kəsotolkeikeən nipharienən itəm titun nosmegəhən ilat. 11 O nətəligən əh, Uhgın tahl-ipən kəm ilat nat kit təsanən itəm tatol nətəligən rəhalat tatəluə. Tahl-ipən nat əh məmə okotən nipharienən e neiueiuəən. 12 Kən tahl-ipən məmə Uhgın otən-iarəp nalpinən rəha netənim rafin itəm kəsotənən nipharienən e nipharienən, məto koatəto təwir agin nian koatol nolən min itəm tətət.

Iəfak min okotəkəike motətul əskasik

13 Piak min ne winik min itəm Iərəməərə tolkeike. Nian rafin ekəhaləkəike məhalən tagkiu kəm Uhgın otəmat, məto-inu e nətuounən Uhgın təmitəpun itəmat məmə otosmegəh itəmat. In otol nəhlan e wək rəha Narmin Rəhan itəm tatələhəu kalin itəmat məmə rəhan, kən otosmegəh itəmat e nahatətəən rəhatəmat e nipharienən. 14 Uhgın təmaun-in itəmat o natimnat min əh e namnusən təwir itəm etəhalən-iarəp, məmə kitat kotuwa kitəh kitat rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo e rəhan nisaiiən, ne nəsanənən, ne nəhag-əhagən. 15 Tol nəhlan, piak min ne winik min, otətul əskasik kən motaskəlim nəgətunən itəm eməhalos-ipinə kəm itəmat e nəghatən itəm təmiet e nohlitiməhal, o nəghatən itəm nəmotafin e naoa eməhalahl-ipinə.

16 Uhgın rəhatat Tata təmolkeike kitat, kən e nəwirən rəhan təmiləs-ipər nikitat namnun tikə, kən təmol məmə kitat okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Kən pəs rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo atip ilau Uhgın Tata, 17 okialəs-ipər nikitəmat kən mioal itəmat nakotəsanən e nolən wir min rafin ne nəghatən wir min rafin.

3

Pol təmətapəh o nəfakən

¹ Piak min ne winik min. Inu namnun nęghatęn. Otęfak otimęhal męmę nęghatęn ręha Ięręmęrę otuwın uęhai ęm ikin min rafin, kęn netęmim okotisiai-in motętęu-pęn, tah-men ęm etęmat itęm nęmotisiai-in motętęu-pęn. ² Kęn otęfak otimęhal męmę Uhgın otiles-irękis itimęhal o netęm rat, męto-inu sęnęmę netęmim rafin kotahatętę e Ięręmęrę. ³ Męto Ięręmęrę, nian rafin tatol ręhan nęghatęn, kęn in otol itęmat nakotęsanęn, kęn matehm wir itęmat o Setan męmę otęsęrękinęn itęmat. ⁴ Kęn kitat kotitun wir e Ięręmęrę męmę roiu itęmat nękoatol nat naka itęm emęhalęn, kęn nękoatol ęm nulan moatuwın moatuwın. ⁵ Pęs Uhgın otit nikitęmat e suatip ręha nolkeikeęn ręha Uhgın ne nolęn ręha Kristo o nętul ęskasikęn nian nęratęn otuwa.

ęsolęn nolęn ręha nęlpahęn

⁶ Piak min ne winik min. E nęrgi Ięręmęrę Ięsu Kristo, etęhalęn ęskasik kęm itęmat męmę nakotętul isęu o piatat min itęm koatol nolęn ręha nęlpahęn, kęn męsotatigęn motętęu-pęn nęgętunęn itęm nęmos otimęhal. ⁷ Itęmat atip nękotitun męmę nękotękęike motętęu-pęn nolęn itęm emęhalol. Nian emętęhlatig kitat min itęmat, emęsęhalęlpahęn, ⁸ kęn emęhalos-nęmtin nagwęnęn o netęmim, emęsęhalos ępnapinęn. Męto emęhalol węk pik, lapin ne lenian, emęhalol węk e nelmitimęhal męmę esęhalos-ipinęn węk ęskasik otęmat o nehmen itimęhal. ⁹ Tętuatip otimęhal męmę ekęhalętapęh otęmat męmę nakoatehm itimęhal, męto itimęhal emęsęhalolęn nęhlan męto-inu itimęhal ekęhalolkeike męmę ekęhalęgętun itęmat e nolęn itęm tętuatip męmę nakotętęu-pęn. ¹⁰ Kęn nian emętęhlatig ęh kitat min itęmat, emęhalos-ipinę lou u męmę, “Okęmę etęmim tapęs węk, okol kęsos-ipęnęn nagwęnęn kęm in.”

¹¹ Ekęhalęn nęhlan męto-inu emęhalęto męmę netęmim neen un itęmat min ilat koatęlpah, ilat kęsotolęn węk kit, ilat ięghat tępik min, męto kęsotolęn węk. ¹² E nęrgi Ięręmęrę Ięsu Kristo, ekęhalęn kęn męhaluęh niki netęmim itęm kotal nęhlan męmę okotękęike motapęs negęsęn motatig mętig ęm, kęn motol węk o nętouęn nagwęnęn nigilat. ¹³ Kęn itęmat piak min ne winik min, ęsotępouęn o nolęn nat itęm tętuatip.

¹⁴ Okęmę suah kit tęsętęu-pęnęn ręhatimęhal nęghatęn e naoa u, kęn nękotękęike motol męmę netęmim okotitun męmę in pah. Kęn męsotuwınęn iuęhkir ron męmę nękotol in taulis o nolęn ręhan. ¹⁵ Męto nęsotęplanęn in męmę ręhatęmat kit tikimir, męto in piatęmat kit, kęn tęwir męmę nakotęhgaiir lan.

Namnun nęghatęn

3:4: 2 Kor 7:16; Kal 5:10 **3:6:** Rom 16:17 **3:7:** Fil 3:17 **3:8:** 1 Tes 2:9
3:9: 1 Kor 9:4; 1 Tes 1:6 **3:11:** 1 Tim 5:13 **3:12:** 1 Tes 4:11 **3:13:** Kal
6:9 **3:15:** 1 Tes 5:14

¹⁶ Kæn pæs Iæræmæra ræha næmælinuæn, in pisin æm otos-ipinë næmælinuæn nian rafin e nolæn min rafin. Pæs Iæræmæra tætatig itæmat min itæmat rafin.

¹⁷ Io Pol, iatos pen matæte æm e nelmæk næghatæn u ræha nænæn tæwir kæm itæmat. Kæn e naoa min rafin ekæte næhlan mæmæ nækotitun in naoa ræhak. Inu nolæn ræha næteæn ræhak.

¹⁸ Pæs ræhatat Iæræmæra Iesu Kristo otawte-in ræhan næwiræn kæm itæmat rafin.

1 Timoti

Naoa itəm Pol təmaupən mäte tuwin kəm Timoti

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Timoti

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm Timoti. Timoti in etəm aluə kit itəm təmaiir e taon u Listra. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, kən rəhan tata in Iaihlua kit. Timoti in fren kit rəha Pol, kən nian rafin katian əpəh ikin min matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo. Pol tolkeike pik Timoti, tol nəhlan kən in tətaun-in Timoti məmə tahmen e nətin ətuatip.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Pol təməto məmə iəgətun eiueiuə neen e niməfak əpəh Efesas, kən mol in tahlipən Timoti məmə otuwin mäg-ətuatip-in neiuəən əh. Okəm-naka, Timoti təmuwa tahmen e pasta rəha niməfak əh Efesas, nat əpnəpən məmə in etəm aluə əm. Nəgətun eiueiuəən min əh koatəgətun məmə netəmim okotəkəike motətəu-pən nətəligən rəhalat e nolən rəha netəmim o nosən nəmegəhən itəm namnun tikə. Koatən məmə netəmim okotəkəike motitun nīpəti nəghatən anion min, kən motol natimnat neen itəm ilat kəmoatən.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u matən-iarəp nətəligən neen rəhan kəm Timoti matiləs-ipər rəhan nətəligən, kən məmə otasitu e niməfak rəha Efesas. Pol tatəghat-in nolən wir min rəha nəfakən, ne nehm wirən netəm koatəfak. Kən matən-iarəp nolən wir min itəm netəm-iasol min rəha niməfak ne iəfak min u okotətəu-pən. Kən namnun nəghatən itəm Pol təmən kəm Timoti tatən məmə, in otəkəike muwa etəm wir kit rəha nol wəkən rəha Iesu Kristo. Kən rəhan nolən otəkəike mətuatip wir.

Pol təmən təwir kəm Timoti

¹ Timoti. Io Pol, iakatən təwir kəm ik. Kən io aposol kit rəha Kristo Iesu məto-inu Uhgın u itəm təmosmegəh kitat, ne Kristo Iesu itəm in nīpəti nahatətəən rəhatat məmə o nian kit Uhgın otosmegəh kitat, ilau əm kəmuahləpis io məmə ekol wək u. ² Rəhalau nahatətəən e Kristo tahmen ahmen əm, kən tol nəhlan in tahmen-pən əm məmə ik nətik pahrien. Pəs Uhgın Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iərəməərə rəhatat, okuawte-in rəhalau nəwirən kəm ik, kən muasəkıtun ik, kən muələhəu nəməlinuən tətətig ron ik.

Pol t̄amolkeike m̄am̄a Timoti otahtosig-in īaḡatun eiueiūa m̄in

³ Aup̄an ikin e nian ematuw̄in Masetonia, k̄an io em̄an k̄am ik m̄am̄a io ekolkeike pik m̄am̄a onak̄at̄atig Efesas, k̄an r̄ahak n̄at̄eliḡan tatol ̄am m̄in-nulan. Net̄amim neen ̄ah-ikin kot̄atig it̄am ilat koat̄aḡatun net̄amim e n̄aghat̄an m̄in it̄am kot̄arat. M̄ato ik onakahtosig-in ilat m̄am̄a ok̄asotol̄an nol̄an ̄ah. ⁴ Ilat okot̄ak̄aike motap̄as nol̄an m̄in ̄ah it̄am koat̄an n̄aghat̄an eiueiūa m̄in it̄am koat̄aghat-in noanol m̄in aup̄an ikin. N̄aghat̄an m̄in ̄ah in tatiuw-pa ̄am t̄im̄aht, m̄ato in to t̄asasiūan e net̄amim m̄am̄a ilat okot̄itun nalp̄akaūan r̄aha Uhḡin inu okotahat̄at̄e ̄am lan. ⁵ M̄ato noa n̄aghat̄an u m̄am̄a nolkeikēan tat̄ar e n̄ikit̄amat. Nolkeikēan tat̄ar e n̄iki suah kit nian n̄ikin t̄aw̄ir t̄efaḡe rat t̄ik̄e lan, k̄an in t̄itun m̄am̄a nol̄an rat kit t̄esatiḡan lan, k̄an t̄atahat̄at̄e pahrien ̄am e Iesu. ⁶ Net̄amim neen kinotap̄as nol̄an ̄atuat̄ip u, k̄an ilat kinot̄aruru r̄akis r̄ahalat suat̄ip, m̄ato koat̄at̄e-p̄an n̄aghat̄an alm̄el m̄in ̄ah. ⁷ Ilat kotalkeike m̄am̄a net̄amim koat̄an m̄am̄a ilat kotenatig w̄ir e Lou r̄aha Uhḡin, m̄ato ilat k̄asot̄itun w̄ir̄an n̄ip̄ati n̄aghat̄an it̄am koat̄an, ne n̄aghat̄an m̄in it̄am koat̄an pik ilat.

⁸ Kitat kot̄itun w̄ir Lou r̄aha Uhḡin m̄am̄a t̄aw̄ir ok̄am̄a kitat kot̄itun w̄ir w̄ek r̄aha Lou k̄an moat̄at̄e-p̄an e nol̄an it̄am Uhḡin tolkeike. ⁹ Nian rafin kitat okot̄ak̄aike mot̄itun m̄am̄a Lou t̄am̄asuam̄an o net̄am kot̄atuat̄ip, m̄ato Lou in r̄aha net̄am rat ne net̄am koat̄aht Lou: net̄am k̄asot̄is̄iai-in̄an Uhḡin ne nol t̄efaḡe rat; net̄am r̄ahalat nol̄an teko-eko kot̄auhlin mentalat o n̄efak̄an; net̄am k̄amotohamnu r̄ahalat tata ne mama; net̄am koatohamnu it̄am; ¹⁰ n̄aman ne n̄ip̄itan it̄am kinotol mar̄it r̄akis, m̄ato koatan ̄ap̄nap̄in; n̄aman koatit at̄ip ilat m̄in k̄an n̄ip̄itan koatit at̄ip ilat m̄in; net̄amim katosalim-in iolw̄ek m̄in m̄am̄a okotos m̄ani elat; ne net̄am koateiueiūa, ne net̄am koateiueiūa e nian koat̄aghat e kot; ne net̄am koatol nol̄an pīsin neen m̄in. ̄Ew̄ah, in n̄ipahrien̄an m̄am̄a Lou in r̄aha net̄amim it̄am koatol nat̄imnat rafin ̄ah it̄am tat̄ar̄akin n̄aghat̄an m̄in it̄am kot̄atuat̄ip. ¹¹ N̄aghat̄an ̄atuat̄ip m̄in u, koat̄isi-p̄an e namnus̄an t̄aw̄ir moep̄an r̄aha Uhḡin, Uhḡin et̄am t̄aw̄ir t̄atuat̄ip. Namnus̄an u in t̄amos-ipa k̄am io m̄am̄a ek̄an-iar̄ap.

Pol n̄ikin t̄amagien o Kristo

¹² Io ekat̄an tagkiu k̄am Kristo Iesu, Īar̄am̄ar̄a r̄ahatat, it̄am tatos-ipa n̄asan̄an̄an k̄am io o w̄ek u, m̄ato-inu in tatehm io m̄am̄a iakask̄elim w̄ir w̄ek r̄ahan k̄an m̄asap̄as̄an, k̄an in t̄am̄ahl̄au-pa w̄ek u m̄atahl̄apis io m̄am̄a ekol. ¹³ Aup̄an emat̄aghat rat e n̄arḡin, k̄an ematoh n̄efak matol t̄arat k̄am Iesu. Nat ̄ap̄nap̄in io ematol pap̄ m̄in-nulan m̄ato in

təmasəkitun io məto-inu io eməsənən əh nıpahrienən lan, kən eməruru məmə nat naka itəm io ematol in tərət. ¹⁴ Məto nolkeikeən rəha lərəmərə rəhatat in iaħgin iaħgin pıċ ron io, məprəkis-in nolən rat mın rəhak. Kən tatətəlmin nıċik o nahatətən lan ne nolkeikeən itəm tətisi-pən o Kristo İesu.

¹⁵ Inu nəghatən tatən pahrien, kən kitat kotəkəike motən nıpahrienən lan: Kristo İesu təmuwa e nətueintən məmə otosmegəh netəm kotərat, kən io etəm rat aċin taprəkis-in rafin ilat. ¹⁶ Məto Uħċin təmasəkitun io, etəm rat aċin, tahmen e nəmtətin kit itəm tatəgətun məmə nətəliċən rəhan kaifəməh, namnun tıċə, tatuwın o netəm kotərat, pəs netəmim neen kotehm kən motuarisıċ-in suatıp kitıəh əm məmə okotahatətə e İesu kən in tosmegəh ilat mos-ipən nəmegəhən lilin kəm ilat. ¹⁷ !Kotənwiwi Uħċin! Pəs kotisiai-in Uħċin rəhatat. In lərəmərə lilin; in təsımısən; kəsehman in; kən in pısın əm in Uħċin. Pəs koatıləs-ipər nərgın tatuwın matuwın matuwın namnun tıċə. Əwəh.

¹⁸ Kən inəh nətik Timoti. Inu rəhak nəghatən tahmen-pən e nəghatən rəha ien mın itəm kəmoatən kəm ik əupən. İk onakəkəike maskəlim nəghatən mın əh pəs tol rəham nətəliċən təskasıċ, kən ik onakəluagin wır e nəluaginən rəha nahatətən. ¹⁹ Askəlim rəham nahatətən təskasıċ, kən ol nolən itəm ik nəkitun məmə in tətuatıp e nıċanəmtı Uħċin. Məto netəmim neen ilat koatol nolən neen itəm ilat kotıtun məmə tərət, kən kəmotərəkin rəkis rəhalat nahatətən, tahmen e suah kit itəm tətıləs nego matər e nımas tətəhap-əhap aċin matərat. ²⁰ Suah mil u Haemeneus ne Aleksanta ilau kəmian motol kitıəh əm ilat netəm mın u. İo enegəhan-in rəkis ilau məmə katuəməhl-pən e nelmi Setan məmə okiatun məmə okəsuan ratən Uħċin.

2

Nolən rəha nəfakən

¹ Nat əupən itəm ekolkeike məmə ekən, in tol nulan. İo iatən əskasıċ kəm itəmat məmə itəmat nəkotəkəike moatəfak kəm Uħċin o netəmim rafin, kən motən kəm Uħċin məmə nıċitimat tətagien o natımnat itəm in təmol ilat. ² Kən e nian rafin itəmat onəkotəkəike moatəfak o netəm koatərəməərə ne netəmiasol mın rəhatat məmə kitat rafin okotatıċ e nəməlinuən kən motatıċ mətıċ, pəs kitat kotisiai-in wır Uħċin kən rəhatat nalıwəkən in tətuatıp. ³ Nolən rəha nəfakən mın u in təwır pıċ, kən in otol Uħċin İosmegəh rəhatat nıċin otagien lan. ⁴ Uħċin u, in tolkeike məmə otosmegəh netəmim rafin, kən molkeike məmə ilat okotıtun motən nıpahrienən e nəghatən pahrien rəhan.

⁵ Otəfak o netəmim rafin məmə ilat okotahatətə e Uhgīn mətō-inu Uhgīn kitiəh əm tətətig, kən suah kitiəh əm tatətul in suatip o nosən netəmim muwīn kotol kitiəh ilat Uhgīn, etəmim əh Kristo Iesu. ⁶ E nian ətuatip, in əm təmos-ipa rəhan nəmegəhən o nətəuən suatip rəha netəmim rafin məmə otikis ilat e təfagə rat rəhalat. Kən inu tatəgətun məmə Uhgīn tolkeike məmə otosmegəh netəmim rafin. ⁷ Kən o nəghatən əh, Uhgīn təmīləs-ipər io məmə io aposol kit rəhan o nən-iarəpən namnusən təwir u kəm Iaihlua mīn, netəmim itəm kəsənən məmə netəm Isrel, kən təmīləs-ipər io məmə iəgətun kit rəha nahatətəən pahrien. Io iatən pahrien, eseiueiuəən. ⁸ Kən ikīn mīn rafin, iakolkeike məmə nəman okotəghat kəm Uhgīn e nəfakən. Kən nian koatīləs-ipər nelmīlat məmə okotəfak kəm Uhgīn, iakolkeike məmə nəmegəhən rəhalat otətuatip, kən nīkilat təsəhmən, kən məsotəhaiən ilat mīn.

⁹ Kən io iakolkeike məmə nīpitan u iəfak mīn okotuwin e rəhalat napən itəm tətətuatip kən matəfətain wir ilat, məsotiuwən nətəligən rəha nəman, kən məsotolən məmə netəmim okotehm o nausitən. Kən ilat kəsotolən noanulat məmə okotəusit ron. Kən ilat kəsotuwīn-inən natīmnat mīn o niuwən nətəligən rəha netəmim, iatən natīmnat mīn tahmen-pən e napən mīn itəm nəmtīlat tiəkis, o nat kit kəmōl e iaen u kol tatipit-ipit, o nat kit kəmōl e perel inu kəpiel itəm nəmtin tiəkis. ¹⁰ Mətō iakolkeike məmə nīpitan u iəfak mīn, rəhalat nətəligən otəsūwinən o malə-malə rəha nīpətīlat o nehmən, mətō okotol malə-malə e nəmegəhən rəhalat, inəh ilat okotol nolən mīn itəm otasitu e netəmim, nolən mīn itəm tətətuatip o nīpitan itəm koatən məmə ilat koatəfak kəm Uhgīn.

¹¹ Nian nəman okoatəgətun e nīməfak, nīpitan okotəkəike moatətəlig-in məsotəgətən, kən motəkəike motos-iəhau ilat, kən motīsiəi-in iəgətun mīn, kən motətəu-pən iəgətun mīn əh itəm koatəgətun. ¹² Io esegəhan-inən nīpitan məmə okotəgətun kən motərəmərə e nəman. Ilat okotəkəike kəsəghatən, ¹³ mətō-inu aupən ikīn, Uhgīn təmaupən mol Atam, uarisig ikīn təpanol If. ¹⁴ Kən sənəmə Atam u Setan təmeiuə-in aupən kən tol nəwian, mətō If u təmōl nəwia Setan kən mətəghl lou rəha Uhgīn. ¹⁵ Mətō Uhgīn otosmegəh nīpitan nian ilat koatol ətuatip wək rəhalat, inu neməkən ne nehm wirən nīsuəlkələh. In otosmegəh ilat okəmə koatəskəlīm əskasik nolən rəha nahatətəən, ne nolən rəha nolkeikeən netəmim, ne nolən rəha nəmegəhən itəm tətətuatip.

3

Netəm-iasol min rəha niməfak

¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, “Okəmә etəmim kit tolkeike məmə in otuwa etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in təmolkeike wək kit itəm təwir.”

² Kən etəm-iasol tol nəhlan:

okəkәike kәsehm-pәнән nolән rat kit lan;

in rəhan pətan kitiah əm;

tatehm wir nəmegəhən rəhan nian rafin;

tatol natimnat e nitunən;

katisiai-in;

tatehm wir netəmim itəm koatuwin iman ikin;

in iəgətun wir kit;

³ sənәmə etəmim kit rəha napisən o nəmouən;

məto in etəm mətig;

sənәmə in etəmim rəhan nəghatən titatiperəh pik tahmen e kaluəluə;

nikin təsuwin pikən e mənә;

⁴ in otəkәike matərәmәrә wir e rəhan min, kən mol məmə rəhan nisualkələh koatol nəwian moatisiai-in wir. ⁵ ? Məto okəmә in təruru nərәmәrә wirən o rəhan min, kən in otaroh nəhlan mәрәmәrә o niməfak rəha Uhgın?

⁶ Etəm tətahatətә wi e Iesu, in təsahmenən məmə otos wək u məta in tatos-ipər pik in, kən Uhgın tol nalpınən kəm in tol məmə təmol mihin e Setan u iausit pik.

⁷ Kən etəm-iasol, rəhan nolән otəkәike məwir mətuatip məmə netəm kəsotəfakən okotən məmə in etəm təwir. Okəmә təsol mihinən, məta noanikulu rəha Setan toh pikən, kən nərgin in otərat.

Netəm kotasitu e niməfak

⁸ E nolән kitiah əm, dikon min, rəhalat nəmegəhən otəkәike mətuatip wir, kən moatən əm niphrienən e nian rafin. Netəm koatapıs o kotalkeike pik mənә, kəsotahmenən o naskəlīmən wək u. ⁹ İlat netəmim itəm kotitun məmə nolән rat kit təsatigən elat, kən moataskəlīm əskasik nəghatən pahrien min rəha Iesu Kristo itəm Uhgın təmol əp. ¹⁰ Netəm kotol nəhlan, niməfak otəkәike makil wir rəhalat nəmegəhən, okəmә kәsehm-pәнән nat kit tərət elat, kən ilat okotos wək rəha dikon. ¹¹ Məto nıpitan rəha netəm koatasitu e wək rəha niməfak, ilat min okotəkәike motol rəhalat nəmegəhən tətuatip wir. Təsəwirən məmə ilat nıpitan iən nikalitəm, o nıpitan rəha napisən, məto ilat nıpitan itəm netəmim koatahatətә elat e nian rafin.

¹² Suah kit itəm tatos wək rəha dikon, in otəkәike mos rəhan pətan kitiah əm, kən in otəkәike matərәmәrә wir e rəhan min nisualkələh ne rəhan latuənu. ¹³ Netəmim itəm koatol-wir wək

u rəha dikon, nərgilat in otəwir lan, kən rəhalat nətəligən in otəskasik pik o naskəlīmən nahatətəən rəhalat e Kristo Iesu.

Nəukətin nahatətəən rəhatat

¹⁴ Roiu əh, nian iakatəte naoa u kəm ik, nikik tatəht məmə, otəsuwəhən kən ekimnə mehm ik. ¹⁵ Məto okəmə esimnə uəhaiən, kən naoa u in otən natimnat rafin itəm kitat nenəti Uhgın okotətəu-pən. Inu kitat u nəfak, kən Uhgın rəhatat tatəmegəh mətatig namnun tikə. Kitat netəm nəfak u ko-taskəlīm nəghatən pahrien, kən matehm wir. ¹⁶ Nipahrienən, nəghatən pahrien rəha Iesu Kristo itəm Uhgın təmol əp, in nat pispis itəm in iahgin, kən tol nəhlan:

Kristo in təmuwa etəmim kən netəmim kəmotəplan.

Kən Narmın Rəha Uhgın tatəgətun wir məmə Iesu tətuatip wir.

Kən nagelo min kəmotehm in.

Kən katən-iarəp namnusən təwir rəhan kəm netəmim ikin pisin pisin min.

Kən netəmim rəha nətueintən u kotahatətə lan.

Kən Uhgın təmos muwin ilis e neai mətuatig ilau min.

4

Iəgətun eiueiuə min

¹ Narmın Rəha Uhgın tatən-iarəp wir məmə e nian min uarisig Iesu otəpanuwa lan, netəmim tepət okotapəs nətəu-pənən nolən pahrien rəha nahatətəən e Uhgın. Ilat okotətəu-pən narmın eiueiuə min kən motətəu-pən nəgətunən rəha iərmis min. ² Nəgətunən min əh koatisi-pən o iəgətun min itəm koatən məmə rəhalat nəghatən in nipahrienən, məto ilat koateiueiuə, kən məsotolən nat itəm koatən. Netəm min əh, nətəligən rəhalat teko-eko agin, kən kinotəruru nakilən məmə nəghatən pahrien hiə kən nəghatən eiueiuə hiə. ³ Ilat koatəgətun netəmim moatən məmə okəsotolən marit, kən moatəgətun ilat məmə okəsotunən nagwənən min neen. Məto Uhgın təmol nagwənən min əh məmə okotun ilat. Kən kitat u koatəfak kotitun nipahrienən, kotitun nosən, kəfak kənwiwi Uhgın ron, kən motun, ⁴ məto-inu natimnat rafin itəm Uhgın təmol ilat kotəwir əm. Nat kit tikə məmə okəsotunən. Kitat kotitun nunən natimnat rafin okəmə kitat koatəfak moatənwiwi Uhgın ron, ⁵ məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə ilat kotəwir, kən kitat koatəfak ron. Kən roiu, nagwənən min əh kotəwir əm.

Iolwək təwir rəha Kristo Iesu

⁶ Okəmə natən-iarəp nəghatən u kəm piatat min ne winitat min, kən ik iolwək təwir kit rəha Kristo Iesu. Kən tatəgətun

məmә ik etəmim kit itəm natun nəghatən wir min rəha nahatətəən ne nəgətunən ətuatip matəmegəh lan, kən rəham nəmegəhən tatətəu-pən nəghatən min əh rafin. ⁷ Apəs, əsətəliginən nəghatən eiueiuə min itəm nətəligən rəha Uhgın tikə lan, nəghatən min u tahmen namsu əpnəpin min itəm nıpətin tikə. Məto əgətun atip rəham nəmegəhən məmә tatətəu-pən Naoa Rəha Uhgın. ⁸ Nolən rəha nehm wirən nıpətim məmә in otəsanən, in təwir o natimnat min neen, məto okəmә natəgətun atip rəham nəmegəhən e nolən rəha Uhgın, kən in təwir məmә otasitu e natimnat rafin e nəmegəhən rəha nətueintən u, ne rəha nəmegəhən lilin. ⁹ Inu nəghatən tatən pahrien, kən kitat kotəkəike motən nıpahrienən lan. ¹⁰ Kənu kitat koatol pik wək o iəgətun atipən rəhatat nəmegəhən e nolən əh, məto-inu kinotahatətə rəkis e Uhgın u tatəmegəh kən mətatig itulin, kən in Iosmegəh rəha netəmim rafin, məto in tatosmegəh əm netəm min u itəm koatahatətə lan.

¹¹ Əgətun natimnat min əh kəm netəmim, kən mən-ıpən kəm ilat məmә okotəkəike moatətəu-pən. ¹² Pəs netəmim okəsotehm əhauən ik məto-inu ik etəm aluə əm kit. Məto ol rəham nəmegəhən tətəuatip wir məmә netəmim okotəplan məmә ik etəm mətə, kən ilat kotitun nətəu-pənən ik e nəghatən min, ne naliwəkən, ne nolkeikeən, ne nahatətəən, ne nolən ətuatip. ¹³ Ol natimnat min əh, kən nat kisil min, ol iləhal u məmә rəham wək okəhalətul əupən e rəham nəmegəhən mətoarus ekimnə: afin Naoa Rəha Uhgın kəm netəmim, kən mən-ıarəp Naoa Rəha Uhgın, kən məgətun Naoa Rəha Uhgın. ¹⁴ Timoti, Uhgın təmos-ıpinə kəm ik rəhan nasituən o nolən wək rəhan nian elta min rəha niməfak kəmotələhəu-pən nelmilat lam, kən ien min neen rəhalat kəmotən-ıarəp nəghatən itəm Uhgın təmən lam. Əsapəsən nasituən əh.

¹⁵ Ik onakəkəike matol wək min u, kən rəham nətəligən otəkəike mətatig əskasik e natimnat min u pəs netəmim kotitun nehmən məmә rəham nəmegəhən ne rəham wək tatəwiə wir. ¹⁶ Atehm wir nolən min e nəmegəhən rəham, kən ol rəham nəgətunən məmә in tatətəuatip e nian rafin. Onakəkəike mətalkut əskasik məmә onəköl natimnat min əh, məto-inu okəmә naköl, kən onakosmegəh itəmat netəm koatətəlig-in ik.

5

Nolən rəha nisaiiən o nəghatən kəm netəmim

¹ Səghat əskasikən e iaguıhl min, məto əghat kəm ilat e nisaiiən məmә nakiuw rəhalat nətəligən, tahmen əm mə ilat rəham tata ətuatip min. E nolən kitiəh min əm, ol tahmen əm

kəm netəm aluə tahmen məmə ilat piam ətuatip mīn. ² Əghat mətig e nisialian kəm nīpitaguīhl mīn tahmen məmə rəham mama ətuatip mīn. Rəham nəghatən ne nolən mīn kəm nīpitan itəm koatetəm aluə otəkəike mətuatip aɡin, tahmen məmə ilat wīnim mīn.

Nolən rəha nehm wirən nəutahlimis mīn

³ Nīməfak otəkəike mətehm wir nəutahlimis mīn itəm rəhan mīn kotikə aɡin o nehmən ilat. ⁴ Məto nəutahlimis kit u nenətin mīn əh-ikin o mīpīn mīn əh-ikin, ilat okotəkəike motitun paupən məmə wək rəha netəm koatəfak, ilat okotəupən motəhm wir atip rəhalat mīn. Nolən u tahmen əm məmə koatətou rəhalat kaon kəm rəhalat mama ne tata ne pipi mīn, kən inəh Uhgīn nīkin tagien ron.

⁵ Məto nəutahlimis itəm tətətig in pīsīn aɡin əm, etənim tikə o nehmən in, in tatələhəu-pən əskasik rəhan nətəligən tətətig e Uhgīn. In əh e nian rafin, lapin ne e nərəuiəgən, in tatəfak kəm Uhgīn məmə otətəsitu lan. ⁶ Məto nəutahlimis u tatətəlig-in pīk natimnat rəha nīpətīn o nətoən təwir lan, in tatəmegəh, məto e narmin tahmen məmə in tinimis rəkis. ⁷ Ik onakəkəike mən-ipən nəghatən mīn əh kəm nīməfak məmə ilat okotəkəike motol pəs netənim kəsotən ratən ilat. ⁸ Suah kit otəkəike mehm wir rəhan mīn, kən maupən mehm wir rəhan ətuatip mīn. Məto okəmə in təsolən, tatəgətun məmə təməuhlin məntaan e nolən rəha nəfakən, in tərət məprəkis-in etəm təsəfakən.

⁹ Okəmə nakəte-pən nərgi nəutahlimis kit e naoa rəha nasituən məmə nīməfak otəsitu elat, rəhan nup in otəkəike mos sikiste, kən rəhan iərman kitiah əm aupən. ¹⁰ Kən in pətaguīhl kit itəm netənim koatəsiai-in o rəhan nolən wir ne nasituən mīn itəm in tatol, tahmen məmə in tatehm wir rəhan nisualkələh; kən nian iapīspis mīn okotuwa iman ikin, tatol təwir kəm ilat; kən matos-iəhau atip in mətasitu e netəm koatəfak;* kən mətasitu e ian-rat mīn; kən rəhan nətəligən təskasik məmə otol wək mīn itəm təwir.

¹¹ Məto sətə-pənən nərgi nəutahlimis mīn itəm kəsotipitaguīhlən əh e naoa rəha nasituən, məto-inu uarisig ikin okəmə nətəligən rəha nol mīnən marit tinuwa məskasik e nīkilat mīnaprəkis-in nətəligən rəhalat e Kristo, kən ilat kotəmə okotol mīn marit. ¹² Kən Uhgīn in otakil mol nalpīnən kəm ilat məto-inu kəmotətgəhl rəhalat noanawil itəm kəmotol kəm in aupən.† ¹³ Kən nat tərət kit mīn, məta ilat koatəpou

* **5:10:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Kən tətəikuas e nelki netənim rəha Uhgīn.” - Nolən əh tatəgətun məmə in pətan kit tatos-iəhau atip in; kən nīkin tagien o nasituən e netənim. † **5:12:** E nian əh, nəutahlimis mīn neen kəmos noanawil rəhalat kəm Uhgīn məmə okəsotolan marit, kən ilat okotol əm wək rəha nīməfak. Kən okəmə nəutahlimis kit tolkeike məmə in otol marit mīn, kən in otətgəhl rəhan noanawil itəm təmol kəm Uhgīn.

kən motos nolən rəha nuwīnən e nimə mīn rafin moatən nəghatən itəm nīpətin tikə. Uarisig ilat kotuwa motərat pik o nosən musmus e nəghatən rəha suah pisin o nosən muwīn məhləmisin niməme mənig lan, kən ilat kotalkeike məmə okotən pik nəghatən rəha netəm pisin, kən ilat koatən nəghatən mīn neen itəm təsahmenən məmə okotən. ¹⁴ Kən io ekatən kəm nəutahlimis mīn itəm kəsotipitaguīhlən məmə təwir ilat okotol mīn marit, kən motiləs nisualkələh, kən okotehm wir rəhalat mīn. Kən okəmə kotal nəhlan, kən məsotos-ipənən kuhal kit kəm rəhatat tikimīr mīn məmə okotən rat kitat. ¹⁵ Məto nəutahlimis neen kinotapəs rəkis suatip ətuatip kən moatətəu-pən Setan. ¹⁶ Nīpitan u iəfak mīn okotəkəike moatehm wir nəutahlimis mīn rəhalat, məsotəhlman-pənən ilat kəm niməfak məmə otatehm ilat. Kən niməfak in otatehm əm nəutahlimis mīn u rəhalat netəmim kotikə agn məmə okoatehm ilat.

Wək rəha netəm-iasol rəha niməfak

¹⁷ Elta mīn itəm koatərəməərə wir e wək rəha niməfak, niməfak otəkəike misiai-in ilat, kən matətou ilat. Kən iəgətun mīn ne netəm koatən-iarəp Naoa Rəha Uhgīn, ilat koatətul aupən məmə okisiai-in ilat. ¹⁸ Məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Nian kau kit tatol wək kit rəham, kən okəmə tolkeike məmə otun kit, sahtosig-inən.” Kən tatən mīn məmə, “Nian suah kit tatol wək, məto okəike kətou in lan.”

¹⁹ Əsətəlig-inən nəghatən rəha etəmim kitiah əm itəm tatən məmə elta kit rəha niməfak təmol nolən rat, məto okəmə etəmim kəiu o kisil katəhalən, kən nakətəlig-in rəhaləhal nəghatən. ²⁰ Kən okəmə etəm-iasol kit rəha niməfak tatol nat kit tərət, kən natəghat əskasik kəm in e niganəmti netəmim rafin rəha niməfak, kən tol nəhlan netəmim okotəgin o nolən nat tərət mīn.

²¹ E niganəmti Uhgīn, ne Iesu, ne nagelo mīn itəm Uhgīn təmitəpun rəkis ilat, io ekatən əskasik kəm ik məmə ik onakəkəike mətəu-pən nəghatən rəhak e nolən itəm in tətuatip. Ik onakəsolən nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin mīn kəm suah kit. Məto onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafin.

²² Əsələs-ipər ueiuəhaiən etəmim məmə in otos wək rəha niməfak, inu nakoatələhəu-pən nelmitəmat moatəfak lan. Məto-inu okəmə in suah kit itəm rəhan əh-ikīn nolən rat, kən rəhan nolən rat otatig lam, tahmen məmə ik mīn nəmos rəhan nolən rat. Məto ol əm rəham nəmegəhən tatuwiwi matətuatip e nian rafin.

²³⁻²⁵ Netəmim neen kitat kotitun məmə ilat nol təfagə rat, kən kotitun məmə Uhgīn otol nalpīnən kəm ilat. Məto

neen rəhalat təfagə rat tatəhluaig əh-roiu, məto uarisig okəpanotəplan. Kən tahmen ahmen əm, nian tepət wək itəm təwir mīn, kitat kotitun əm. Məto neen əh-ikīn itəm koatəhluaig əh-roiu, məto okəpanotəplan ilat.

Təsəwirən məmə onakənīm əm nəhau məto-inu, nian neen ik nakatimis. Məto təwir məmə onakənīm wain noan məsin pəs in tasitu e nərpəm.

6

Nolən ətuatip o slef mīn

¹ Slef mīn itəm koatəfak okotəkəike motisīai-in netəm-iasol mīn rəhalat. Nolən əh in otahtosig-in naihluə, məmə kəsotən ratən nərgi Uhgīn, kən məsotən ratən nəgətunən rəhatat. ² Məto slef mīn itəm rəhalat etəm-iasol in iəfak, ilat okəsotolən nolən əh u kotəmə, “Ei. Etəm-iasol əh in piatat əm kit,” kən ilat məsotisīai-in wīrən. Məto ilat okotəkəike motol wək pik təhmīn mīn e nīkīlat pahrien, məto-inu rəhalat etəm-iasol in iəfak kit itəm koatolkeike in.

Nəgətunən neiueiuəən mīn ne natimnat wir mīn pahrien

Natimnat mīn u, ik onakəkəike matəgətun netəmim lan. Kən e nian rafin ik onakəkəike matəghat əskasik kəm ilat o nətəu-pənən.

³ Məto netəmim neen koatəgətun nəghatən neen itəm tol pīsīn e nəghatən əh rəhak, kən ilat koatən məmə nəgətunən rəha İərəmərə rəhatat İesu Kristo, in neiueiuəən, kən koatən məmə nəgətunən rəha nolən rəha nəmegəhən itəm Uhgīn tolkeike, in neiueiuəən. ⁴ Netəm mīn əh koatol nəhlan ilat kəsotitun aɡin-əhən nat kit, kən ilat nausit pik. İlat kotalməl o nuwīnən məghat pik o nəghatən mīn itəm tatiuw-pa neməha, o nəghatən mīn itəm netəmim koatətəhau ilat mīn ron. Nolən u in tatol netəmim koatetet ilat mīn, kən motəhap-əhap ilat mīn, kən moatəghat rat e nərgīlat mīn, kən moatətəlig rat elat mīn. ⁵ Kən e nian rafin ilat koatol tīməht. İnu nolən rəha netəmim itəm rəhalat nətəligən tərət, ilat koatəluə e nəghatən pahrien. İlat koatən məmə suatip rəha nahatətəən e Uhgīn in suatip kit o nosən məni ne nautə mīn.

⁶ Məto nat itəm təwir pik sənəmə kitat kotos məni ne nautə. Nat itəm təwir pik in məmə kitat okotaliwək e nolən itəm Uhgīn tolkeike, kən motəɡien əm, nat əpnəpīn rəhatat nautə noan məsin o tepət, ⁷ məto-inu nian kitat kəmotaiir-pa e nətueintən u, kən kəməsotosən nat kit motuwa. Kən e nian okotimis lan, okol kəsotos mīnən nat kit motitəlig. ⁸ Məto okəmə nīɡitat nagwənən ne nəpən tahmen əm, kən kitat kotəɡien. ⁹ Netəmim itəm kotolkeike pik məmə rəhalat nautə otepət, in

timätig əm olat məmə okotol nolən rat mın tepət. In tahmen-pən e noanikulu tətahasın ilat e noakəmihl rəha nərətən, kən ilat kotolkeike məmə okotol natimnat tepət rəha nalmələn, kən natimnat tepət itəm tərət olat. Kən nolkeikeən rəha natimnat rat mın əh okoatərəkın-rəkın nəmegəhən rəhalat. ¹⁰ Məto-inu nolən rəha nolkeike pıkən məni, in nəukətın natimnat rat tepət. Kən netəmim neen ilat koatətul-iəkis o nətəu-pənən suatıp u, kən ilat kinotuwin rəkis isəu o nolən rəha nahatətəən, kən ilat koatol natimnat mın neen itəm tatərəkın atıp nıkilat, kən moatəto tərət lan.

Nəghatən wir rəha Pol tatuwin kəm Timoti

¹¹ Məto ik Timoti, etəm rəha Uhgın, aiu muwin isəu o nolən rat mın əh. Ik onakəkəike malkut pık o nətəu-pənən nolən ətuatıp, itəm Uhgın tolkeike. Rəham nahatətəən otəkəike məskasik, kən ik onakəkəike molkeike netəmim. Askəlım rəham nahatətəən tatuwin əm nulan, namnun tikə. Kən onəkəike muwa ik etəm mətig kit. ¹² Onakəluagin wir e nəluaginən rəha nahatətəən. Kən maskəlım nəmegəhən lilin itəm Uhgın təmaun-in ik ron. Aupən ikın in təmaun-in ik ron nian nəmən-iarəp nahatətəən rəham e İesu e nıganəmti netəmim tepət.

¹³ E nıganəmti Uhgın, itəm tatos-ıpa nəmegəhən kəm natimnat rafın, ne nıganəmti Kristo İesu itəm təmən-iarəp wir nəghatən pahrien e nıganəmti Pontias Pailat, iatəghat əskasik kəm ik nəhlan: ¹⁴ ol natimnat mın u, kən məsapəsən kit mətoarus-pən İərəmərə rəhatat İesu Kristo otuwa ¹⁵ e nian ətuatıp itəm Uhgın təmıtəpun. Uhgın itəm kitat okotəkəike moatənwiwi e nian rafın, in pısın əm tatərəmərə e natimnat rafın. In Kig rəha kig mın rafın, kən İərəmərə rəha İərəmərə mın rafın. ¹⁶ In əm təsimisən mətatig lilin, rəhan nətuounən tikə, kən namnun tikə. İkin tətətig ikın, nəhag-əhagən təsiə mıtəlau in, kən okol kəsənən iuəhkır ron. Suah kit təsehmən əh in, kən okol suah kit təsehmən nian kit. Nian rafın kitat okotəkəike motisiai-in in, kən moatən-iarəp rəhan nəsanənən ne nərəmərəən matuwın matuwın namnun tikə. Tol nəhlan. Əwəh.

Nəfak u rəhalat nautə tepət

¹⁷ Əghat əskasik kəm netəm koatəfak itəm rəhalat nautə rəha nətueintən u tepət. Ən məmə ilat okəsotiləs-ıpər pıkən ilat, kən kəsotahatətəən e rəhalat məni u tepət rəha roiu əm, məto olawig ne tikə mın. İlat okotəkəike motahatətə əm e Uhgın itəm tatos-ıpa natimnat wir tepət kəm kitat məmə kitat okotəto təwir lan. ¹⁸ Əghat əskasik kəm ilat məmə okotimətə e nolən

təwir, ne nasituən wir min. Kən nīkilat otəkəike magien o nawteən kəm netəmim. ¹⁹ E nolən əh, in tahmen məmə ilat koatələhəu natimnat wir min tepət, tahmen-pən əm məmə kəmotasa wir o nəmegəhən itəm otəpanuwa. Kən ilat kotitun nosən nəmegəhən, itəm nəmegəhən pahrien.

Namnun nəghatən rəha Pol

²⁰ Timoti, ik onakəkəike matehm wir natimnat min itəm Uhgın təmələhəu-pən rəkis e nelməm. Apəs kən mətul isəu o nəghatən min itəm nīpətīlat tikə kən kəsotos-ipənən nisīaiiən kəm Uhgın, kən nəghatən min itəm kəsotətuatipən e Naoa Rəha Uhgın. Nəghatən min əh katən məmə koatos-ipa nitunən, məto kəp, koateiuə. ²¹ Məto netəmim neen koatuarisig-in nəghatən eiueiuə min əh, kən minotos-arəpən e suatip rəha nahatətəən pahrien.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

2 Timoti

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwɪn kəm Timoti

Nəghatən əkuəkɪr rəha naoa u 2 Timoti

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwɪn kəm pah? Təməte tatuwɪn kəm Timoti. Kən in molkeike məmə ilat mɪn əpəh e niməfak rəha Efesas, məmə okotafɪn. Afɪn e “Namnusən Əkuəkɪr Rəha Naoa u 1 Timoti” o nɪtunən məmə Timoti in pah.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian kapman rəha Rom taskəlɪm Pol əpəh Rom, in təsətatigən e kalapus, məto in təmətatig e rəhan kit nimə, kən mopael mɪn kəmotatig ilat mɪn motehm məmə in otəsagimən. Namnun japta rəha Wək Mɪn tatəghat-in nian mɪn əh. Kən əmun kapman təmahl-iarəp in, kən taliwək əm mətan o nup kəiu. Məto roiu əh, tinuwɪn mɪn e kalapus əpəh Rom, kən kalapus əh in tərət ikin pahrien. Naoa rəha Wək Mɪn təsəghat-inən nian əh, naoa tinol namnun rəkis. Kalapus əh in tətəp ikin, kən tiəkis o netəmim o nuwɪnən mətag-pən-in. Luk əm ilau mɪn. Pol təmolkəike məmə Timoti otuwa mehm məto-inu in rəhan fren wɪr. Kən in molkeike məmə Timoti in otəmɪk naoa mɪn rəhan.

?Təməte naoa u o naka? Pol təmɪtun məmə otəsuwəhən kohamnu in timis. Tol nəhlan, in təməte naoa u o nələhəu-pənən niməfak e nelmi netəm-iasol pɪsɪn mɪn neen tahmen e Timoti. Nian iəkis mɪn koatuwa o niməfak, kən Pol in tolkeike məmə Timoti otətaskəlɪm Namnusən Təwɪr, kən matətul əskasɪk e nahatətəən rəhan, kən məsəginən nən-iarəpən Namnusən Təwɪr, kən in otətul matɪp o nətoən nahməən e nɪpətɪn okəmə nəratən otuwa.

Pol təmən təwɪr kəm Timoti

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgɪn təmɪtəpun rəkis io məmə rəhan, kən mahl-ipa io məmə ekən-iarəp rəhan nəniəkisən rəha nəmegəhən lɪlin e Kristo Iesu. ² Iatən təwɪr kəm ik Timoti, nətik itəm iakolkeike pɪk ik. Pəs Uhgɪn Tata ne Kristo Iesu rəhatat Iərəməərə okuawte-in rəhalau nəwɪrən, ne nasəkɪtunən, ne nəməlinuən kəm ik.

Pol təmɪləs-ipər nətəligən rəha Timoti

³ Nian rafɪn, lapɪn ne lenian, iatəfak ron ik, kən matən tagkiu kəm Uhgɪn ron ik. Kən iatol wək rəhan tahmen-pən əm e tipɪk mɪn, kən ekɪtun məmə nolən rat kit təsətigən lak. ⁴ Nɪkɪk tatuəh nahui nəmtəm, kən iakolkeike pɪk məmə ekəplan mɪn

ik pəs nīkik otagiēn. ⁵ Nīkik tatuəh nahatətəən pahrien rəham itəm tahmen-pən əm e nahatətəən itəm təmaupən mətatiḡ e rəham pipi Lois ne rəham mama Iunis, kən ekītun məmə roiu in tinətatiḡ lam. ⁶ Kən tol nəhlan, iatən mīn kəm ik məmə onakelel nīgəm rəha nəsanənən itəm Uhgīn təmos-ipinə o nolən rəhan wək. Uhgīn təmos-ipinə nəsanənən əh nian emələhəupən nelmək matəfak-pinə lam. ⁷ Ol wək e nəsanənən əh, mətō-inu Uhgīn təsos-ipamən kəm kitat nīkin rəha nəḡinən, mətō təmos-ipa nīkin rəha nəsanənən, ne nīkin rəha nolkeikeən, ne nīkin itəm tatol nolən mīn itəm in titun məmə kotətuatip.

⁸ Kən inəh, əsaulis-inən o nən-iarəpən Iərəmərə, kən əsaulis-inən io itəm etatiḡ e kalapus o nəḡin. Mətō e nəsanənən itəm Uhgīn tatos-ipinə kəm ik, nəkəike mol məmə io ne, itəm iatəto nahməən o namnusən təwīr. ⁹ Uhgīn təmosmegəh kitat kən maun-in kitat məmə kitat okotuwa rəhan mīn netəmim itəm kotasim, kən təməsolən o nat kit itəm kitat kəmotol, mətō in təmol e rəhan atip nətəliḡən, ne nəwīrən. Nian Uhgīn təməsolən əh nətueintən ne, mətō in təmələhəu rəkis nalpəkəuən məmə in otawte-in rəhan nəwīrən kəm kitat e Kristo Iesu, ¹⁰ mətō roiu, in təmol əp nəwīrən əh kəm kitat e nuwamən rəha Iosmegəh rəhatat, Kristo Iesu. Kən Kristo təmərəkin nīmīsən ne rəhan nəsanənən, kən təmasiəḡəpīn nəmegəhən u namnun tikə, kən kitat koatehm e namnusən təwīr. ¹¹ Kən Uhgīn təmītəpun io məmə io iəḡhat, ne aposol, ne iəḡətun o namnusən təwīr əh. ¹² Tol nəhlan iatəto pik nahməən ron u ikīn-u e kalapus. Mətō esaulis-inən, mətō-inu ekītun məmə pah u iatahatətə lan, kən mītun wīr məmə in titun nehm wīrən nat naka itəm in təmələhəu-pa e nelmək o namnun nian.*

¹³ Ətəu-pən əm suatip rəha nəḡətunən u tətəuatiḡ itəm emən kəm ik, kən ol nat u e nahatətəən ne nolkeikeən e Kristo Iesu. ¹⁴ E nasituən rəha Narmīn Rəha Uhgīn itəm tətatiḡ e nīkitat, kən atehm wīr nat wīr itəm Uhgīn təmələhəu-pən e nelməm.

¹⁵ Nəkītun məmə rəhak mīn netəmim əpəh Esia, ilat Fukelas ne Hermokenes, ilat rafin kəmotagiḡ rəkis motapəs io.

¹⁶ Pəs Iərəmərə otasəkitun Onesiforas ne rəhan mīn, mətō-inu nian tēpət təmətasiḡ lak matiləs-ipər rəhak nətəliḡən. Kən təməsaulisən məmə emətatiḡ e kalapus. ¹⁷ Nīpahrienən, nian in təmuwa Rom, təmeam-in io, təmeam-in io mətōarus-pən məplan io. ¹⁸ !Pəs Iərəmərə otasəkitun in e namnun nian! Ik nəkītun wīr natimnat wīr mīn itəm təmol kəm io əpəh Efesas.

1:5: Wək 16:1 **1:6:** 1 Tim 4:14 **1:7:** Rom 8:15 **1:9:** Efes 2:8-9; Taet 3:5 **1:10:** Hip 2:14 **1:11:** 1 Tim 2:7 * **1:12:** Suatip pisin o nəuhlinən ves 12b: "kən mītun wīr məmə in titun nehm wīrən nat naka itəm io emələhəu-pən e nelmīn o namnun nian." **1:14:** 1 Tim 6:20

2

Mopael tawir raha Kristo Iesu

¹ Ik u nətik, pəs Uhgın otol nıkim tasanən e nəwırən itəm tatisi-pən e Kristo Iesu. ² Nəməto rəkis natımnat mın u itəm eməgətun itəmat lan e nıganəmti netəmim tepət. Kən os rəhak nəghatən mələhəu-pən e nelmi netəmim neen itəm natən nıpahrienən elat, kən ilat okotıtun nəgətunən netəmim neen mın lan. ³ Nıan nəratən tatuwa, məto ətul əskasik kitat mın ik, tahmen e mopael wir kit rəha Kristo Iesu. ⁴ E nıan rəha nəluaginən, mopael kit təsolən natımnat rəha nəmegəhən rəha netəmim əpnəpın əm, məto tatol əm wək rəha mopael məto-inu, in tolkeike məmə rəhan etəm-iasol rəha mopael, nıkin otəgien lan. ⁵ E nolən kitiəh, etəm tətaiu məmə in otol win, in otəkəike mətəu-pən lou mın rəha nıaiuən, məto okəmə təsolən, kən in otəsosən nətouən rəha nol winən. ⁶ Tətuatıp əm mın-nulan məmə etəm tatol pik wək e nasumən, in otaupən məulək-in. ⁷ Ətəlig-in wir nat naka iatən kəm ik, məto-inu İərəməərə otasitu lam o nıtunən nıpəti nəghatən mın u.

⁸ Atətəlig-in İesu Kristo u noanol rəha Tefit, kən Uhgın təmosmegəh in e nımisən. Kən inu namnusən tawir iatən-iarəp. ⁹ Kən iatəto nəhməən o namnusən tawir əh, kən nıpahrienən, kəməlis io e sen tahmen-pən məmə io iakləh kit o iohamnu itəm. Məto kəsəlisən nəghatən rəha Uhgın. ¹⁰ Tol nəhlan, iatətul əskasik e nəhməən mın rafın o netəmim itəm Uhgın təmıtəpun ilat, məmə in otosmegəh ilat e Kristo Iesu, kən ilat okotatig e nəwırən itəm təhag-əhag rəha Uhgın, itəm namnun tikə.

¹¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, Okəmə kotuwa kitiəh e Kristo e nımisən rəhan, kən okotəmegəh mın kitat mın.

¹² Okəmə koatətul əskasik e nıan iəkis mın, kən kitat okotərəməərə mın kitat mın. Okəmə kitat kotən-iamnın in, kən in otən-iamnın kitat.

¹³ Okəmə kitat kəsotolən rəhatat noanawıl, məto in tatol rəhan noanawıl, məto-inu in otəkəike matol rəhan nolən.

İolwək tawir rəha Uhgın

¹⁴ Natımnat mın u, onəkəike matən matısimatıp lan kəm rəham mın netəmim. Ən əskasik kəm ilat nəhlan məmə, “İatən e nərgın Uhgın məmə itəmat nəsotərgəhəuən o nıpəti nəghatən mın.” Nərgəhəuən nəhlan təsasituən e suah kit, məto tətərkın əm netəmim itəm koatəto. ¹⁵ Alkut əskasik məmə onəkuwa

iolwæk tæwir itəm nian Uhgîn tatəplan rəham wæk, in titun nənən məmə, “Əwəh, nəmöl tæwir,” kən nəsaulisən o rəham wæk, mətə-inu natəgətun ətuatip nəghatən rəha nīpahrienən. ¹⁶ Mətə apəs nəghatən əpnapin min əm itəm kotərat məsotisiai-inən Uhgîn, mətə-inu netəmim itəm koatəghat nəhlan, nəmegəhən rəhalat tatuwin matuwin əm o nolən min itəm kəsotisiai-inən Uhgîn. ¹⁷ Nəgətunən rəhalat in tahmen-pən əm e niməgəm pien itəm tatəməhal matepət matol iahgin. Təs mil u kioal min-nulan, ilau u Haemeneus ne Faelitas, ¹⁸ itəm kinuəmkarəpən rəkis e suatip rəha nīpahrienən. Katuən məmə Uhgîn təmöl kitat kotəmegəh min rəkis e nimisən, kən okol Uhgîn təsos-ipa minən nīpətitat wi min nian Iesu tatuwa min. Kən təs mil u katuərəkīn nahatətəən rəha netəmim neen. ¹⁹ Mətə tol pap nəhlan, nimə itəm Uhgîn tatiləkin tatətul tiəkis, kən təməte-pən lan məmə, “Iərəmərə titun netəm min u rəhan min,” ne “Netəm min u koatən məmə ilat netəm rəha Iərəmərə, okotəkəike motapəs nolən rat min.”

²⁰ Ətəlig-in-tu. E nimə rəha etəm rəhan nautə tepət, plet pisin pisin min tepət. Kəmöl neen e iaen u kol tatipit-ipit, neen e silfa, neen e nig, neen e niməptən. Wæk rəha neen, in wæk asol itəm katisiai-in. Kən wæk rəha neen, in wæk əpnapin əm itəm tol naulisən. ²¹ Okəmə suah kit tatol rəhan nəmegəhən tatuwiwi mətəpəs nolən rəha naulisən, in titun nolən wæk asol itəm katisiai-in, kən Uhgîn otələhəu kalin məmə rəhan pisin əm, kən mol əpen-əpenə məmə otol wæk min itəm kotəwir.

²² Aiu muwin isəu o nolən rat min itəm tatəwiə e niki netəm aluə. Kən ətəu-pən wir suatip rəha natimnat min u: nolən itəm tətəuətəp, ne nahatətəən, ne nolkeikeən, ne nəməlinuən. Ətəu-pən suatip əh itəmat netəm min u itəm koatətapəh o nasituən rəha Iərəmərə e nikilat itəm təwir. ²³ Apəs magim rəkis e nəghatən alməl min itəm nīpətilat tikə. Nəghatən min əh koatiuw-pa əm timəht o nərgəhəuən. ²⁴ Iolwæk rəha Iərəmərə, okol in təsərgəhəuən, mətə in tətəkəike matol təwir kəm netəmim rafin, kən otəkəike muwa etəm rəha nəgətunən, kən rəhan nətəligən kaifəməh. ²⁵ Okəmə netəmim neen koatən rat rəhan nəgətunən, kən in otəkəike məgətun wir ilat e nolən mətig əm. Kən okəm-naka Uhgîn otegəhan-in məmə ilat okotəuhlin rəhalat nəmegəhən, məmə ilat okotitun nīpahrienən, ²⁶ kən ilat okotuwa min e nətəligən təwir, kən motəgim rəkis-in noanikulu rəha Setan, itəm təmaskəlim ilat kən koatol nəwian.

3

Nolən rat min iuəhkir o Namnun Nian

¹ Məto onəkəike mitun nəghatən u məmə nian əskasik min okotuwa iuahkir o Namnun Nian. ² Tol nəhlan məto-inu, netənim okotətəlig-in atip əm ilat, kən ilat okotolkeike pik məni. Netənim okotəusit, moatos-ipər atip əm ilat. Ilat okotən rat netənim ne Uhgın, kən ilat okotəht nəwia tata ne mama, kən okəsotənən məmə nikilat tətəgien o nat itəm katol kəm ilat, kən okəsotisiai-inən Uhgın. ³ Rəhalat nolkeikeən kəm netənim otikə, kən okəsotaluinən nəratən itəm suah kit otol kəm ilat. Ilat okotərəkin nərği netənim. Okəsotərəməyən e nolən min rəhalat. Nikilat otəgien əm o nərəkinən netənim. Okotətəhau nat itəm in təwir. ⁴ Ilat kəut kəsua min, kən okotol natimnat rat neen məto kəsotətəlig-inən məmə nat naka otiet lan. Kən ilat okotiləs-ipər atip ilat, kən ilat okotolkeike pik natimnat o nətoən təwir e nıpətilat, məto ilat okəsotolkeikeən Uhgın. ⁵ Okotol nolən min rəha iəfak min məmə netənim okotəplan, məto ilat okəsotolkeikeən məmə nəsanənən rəha Uhgın otəuhlin rəhalat nəmegəhən mol kotuwiwi. Uwin isəu o netəm min u.

⁶ Apəs əm ilat məto-inu neen koatehm suatip o nuwinən latuanu min, kən moatiuw rəkis nətəligən rəha nıpitan itəm rəhalat nətəligən təsəskasikən. Təfagə rat min rəha nıpitan min u, in tiəkis pik olat, kən nolən rat min tepət itəm ilat koatolkeike, koatiuw-pən ilat. ⁷ Kən nıpitan min əh koatətəlig-in wir e nəghatən min rafin rəha netəm min əh, məto ko kəsotitunən nəghatən rəha nıpahrienən. ⁸ Aupən ikin, Janes ne Jampres kəmatioal timəht kəm Moses,* kən e nolən kitiah min əm, netəm min əh koatəht nəghatən rəha nıpahrienən. Netəm min u, rəhalat nətəligən təriaoah e nolən rat min, kən nolən rəha nahatətəən rəhalat in neiueiuə-əmən. ⁹ Məto nəgətun eiueiuəən rəhalat, ko təsətulən tuwəh, məto-inu netənim rafin okotəplan məmə ilat kəsotitunən nat itəm koatəghat-in, kotahmen-pən əm e suah mil əh.

Nəghatən rəha Pol kəm Timoti

¹⁰ Məto ik, Timoti, ik nəmətəu-pən rəhak nəgətunən, ne nolən rəha nəmegəhən rəhak, ne nat naka itəm ekolkeike məmə ekol, ne rəhak nahatətəən, ne nolən rəha nətəligən rəhak itəm təfəməh, ne rəhak nolkeikeən, ne nətul əskasikən rəhak, ¹¹ kən nəkitun nian iəkis min itəm koatuwa e rəhak nəmegəhən, ne nolən tərət min itəm katol lak. Kən nəkitun nolən iəkis min itəm kəmol lak əpəh Antiok, ne Ikoniam, ne Listra. Məto İərəməyə təmiləs-irəkis io e natimnat min əh rafin. ¹² Nıpahrienən, netənim rafin itəm kotolkeike məmə okotol nolən itəm Uhgın tolkeike, kən motol e Kristo İesu, netənim

3:1: 1 Tim 4:1 **3:5:** Mat 7:15,21; Taet 1:16 * **3:8:** Janes ne Jampres, ilau iəmik nərik mil rəha kig rəha İjip. **3:8:** Eks 7:11 **3:11:** Wək 13:50; 14:5; 14:19 **3:11:** Sam 34:19

okotol tərət kəm ilat, ¹³ mətō nian kitiah mīn əm, nol təfagə rat mīn ne netəm rəha neiueiuəən, ilat okotol nolən rat motuwīn kol itəm in tərət aġin. İlat netəmim kateiuə-in ilat,† kən ilat okoteiuə-in pik aġin-əh netəmim.

¹⁴ Mətō ik, Timoti, onakəkəike matətəu-pən əm natimnat wir mīn itəm kəməgətun ik lan itəm nəmən əskasik rəkis nīpahrienən lan, mətō-inu ik nəkitun wir netəmim itəm kəmotəgətun ik lan. ¹⁵ Kən nian nəmatəkəku mətōarus-pa u-roiu, nəmitun Naoa Rəha Uhgīn itəm titun nos-ipənən ne-natigən məmə nəkitun nosən nəmegəhən lilin lan o nahatətəən e Kristo İesu. ¹⁶ Nəghatən mīn rafin e Naoa Rəha Uhgīn, kəmotisi-pən əm e nohli Uhgīn, kən koatasitu etat. Koatəgətun kitat, moatəniəp nolən rat mīn rəhatat, moatəg-ətuatip-in kitat, kən moatəgətun kitat e nolən mīn itəm kotətuatip. ¹⁷ Koatasitu etat nəhlan məmə, kitat netəm rəha Uhgīn, okotos nasituən rafin mīn əh, kən motuwa netəmim itəm kotitun nolən wək mīn rafin itəm kotəwir.

4

¹ Timoti, oekən-ipinə nəghatən keike kit kəm ik e nīganəmti Uhgīn ne Kristo İesu itəm otakil nolən rəha netəmim rafin, netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimīs, kən oekən-ipinə nəghatən u mətō-inu in otuwa mīn matərəməərə. Kən inəh, iakatakəike matən kəm ik məmə, ² ən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən ətul matip o nən-iarəpən, nat əpnəpīn məmə otimətig əm, o tiəkis. Əg-ətuatip-in nolən rəha netəmim, kən ən-iarəp nolən rat mīn, kən mīləs-ipər nətəligən rəha netəmim, kən nian natol wək mīn u, rəham nətəligən otəkəike məfəməh, kən rəham nəgətunən otəkəike mətuatip məwir. ³ Nəkəike mol nəhlan mətō-inu, nian itəm tatuwa, netəmim okəsotolkeikəən məmə okotətəlig-in nəghatən pahrien. Mətō ilat okotos iəgətun pişin pişin mīn itəm okotəgətun nəghatən mīn itəm ilat əm kotalkeike. ⁴ Kən ilat okotəuhlin matəlgilat o nətəlig-inən nəghatən pahrien, kən motuwīn moatətəlig-in namsu eiueiuə mīn.

⁵ Mətō ik, atehm wir rəham nətəligən ne rəham nolən mīn e nian mīn rafin, nat əpnəpīn nat pişin pişin mīn koatuwa e rəham nəmegəhən, kən ətul əskasik nian nəratən tatuwa, kən uwīn mən-iarəp nammusən təwir, kən ol rafin wək itəm Uhgīn təmos-ipən kəm ik məmə onəköl.

⁶ Timoti, ol natimnat mīn əh, mətō-inu otəsuwəhən, io ekimīs. Kən roiu nəmegəhən rəhak tahmen e wain itəm kīnatəhtəg-pən e olta məmə okol sakrifais lan. ⁷ E rəhak fait wir rəha nahatətəən, ematipin wir nelmək, kən e rəhak

3:12: Mat 16:24; Jon 15:20; Wək 14:22 † **3:13:** Setan o netəmim pişin mīn okoteiuə-in ilat. **3:16:** Rom 15:4 **4:3:** 1 Tim 4:1 **4:6:** Fil 2:17

naiuən, io emaiu wir rækis mætoarus-pa namnun naiuən, kən io emataskəlīm wir nolən ətuatip rəha nahatətəən kən eməsapəsən wək rəha nən-iarəpən namnusən təwir. ⁸Kən roiu, Iərəməərə itəm rəhan nakilən tətuatip wir, in təmol əpen-əpenə e nətouən rəhak, inu hat rəha etəm tatol win e rəhan naiuən, kən in otəfauin-pa kəm io e nian rəha nakilən mæto-inu in təkakil io məmə rəhak nəmegəhən tətuatip. Kən sənəmə io pisin əm, mæto otos-ipən kəm netəmim rafin itəm kotolkeike moatəsaħgin məmə in otuwa mīn.

Pol təmən-iarəp namnusən rəha in mīn neen

⁹Eam-in uəhai əm rəham suatip məmə onəkuwa mehm io, ¹⁰mæto-inu Temas, u tolkeike pik nətueintən u, in təmapəs io maiu muwin Tesalonaeka. Kresens tinuwīn rækis əpəh Kalesia, kən Taetas tinuwīn rækis Talmesia. ¹¹Mæto Luk pisin əm itimlau mīn. Təwir məmə nian nakatuwa, onakit Mak itəmlau mīn, mæto-inu in titun nasituən e wək rəhak. ¹²Emahl-ipən rækis Tikikas tuwīn əpəh Efesas. ¹³Kən nian nakatuwa, onakos rəhak kot itəm emələhəu kəm Kapas əpəh Troas, kən onakos mīn rəhak naoa mīn itəm kəmaiu-aiu, kən iakolkeike pik mīn məmə onakos naoa mīn u kəmol e nuwigī sipsip.

¹⁴Suah u Aleksanta itəm etəmim rəha nolən wək e iaen, in təmatol tərət kəm io. Iərəməərə otos-ipən nitai nətouən rəhan o natimnat mīn əh. ¹⁵Kən ik mīn, atəto ik o suah əh, mæto-inu tətəhtosig-in nəghatən mīn rəhatat.

¹⁶Nian emaupən mətul e kot məmə ekən-iarəp nəghatən mīn rəhak, suah kit təməsətul-arəpən masitu lak, mæto netəmim rafin kəmotagim motapəs io. Pəs Uħgin nīkin otəsəhtən natimnat rafin itəm ilat kəmoatol. ¹⁷Mæto Iərəməərə təmətul e nīkalik mos-ipa nəsanənən kəm io məmə ekən-iarəp wir nəghatən rəhan, kən pəs Iaihlua mīn okotəto. Kən təmīləs-iarəp io e nohli laion. ¹⁸Iərəməərə otīləs-irækis io e nəratən mīn rafin itəm okol kəm io, kən in otaskəlīm wir io, kən mīləs io ekuwīn e nərəməərəən rəhan əpəh ilis e nego e neai. Pəs kotīləs-ipər nərgin tatuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹⁹Iatən təwir kəm Prisila ne Akwila, ne Onesiforas ne rəhan mīn. ²⁰Erastas təməsətəu-pa-mən io, in əpəh Korin. Kən nian emiet Maelitas, emapəs Trofimas tətətig mæto-inu in tatimīs. ²¹Alkut pik məmə nakuwa uəhai əm ikin-u, uarisig in nian rəha nətəpən. Iupulas tatən təwir kəm ik, kən Putens, ne Linus, ne Klotia, ne piətət mīn rafin ikin-u koatən təwir kəm ik.

4:7: 1 Tim 6:12 **4:8:** 1 Kor 9:24-25 **4:11:** Wək 15:37-39; 2 Kor 8:23; Kol 4:14 **4:13:** Wək 20:6 **4:14:** Aes 59:18; Rom 2:6 **4:19:** Wək 18:2; 2 Tim 1:16-17 **4:20:** Wək 19:22; 20:4; Rom 16:23

²² Pəs İərəməyə tətətiğ itəmat min. Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwİRən kəm ik.

Taetas

Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm Taetas Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Taetas

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Pol təməte naoa u tatuwın kəm Taetas. Taetas in İahlua kit itəm təmahaatə e Kristo. Pol təmıuw-pa in o Kristo, kən Taetas təmöl wək tepət ilau Pol tah-men əm e Timoti. Koatehm nərgın nian tepət e Niutesteman.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol ne Taetas kəmian e nəptən u Krit, kən ilau kəmuətuoun niməfak kit ikın-u. Pol təmıet mın, məto təmən-ıpən kəm Taetas məmə in otətətig mol rafın wək mın ikın əh. Krit in nəptən kit itəm tərıoah wır e nolən rat mın, tahmen məmə inu netəmim koateıuə pik nian rafın, moatəgwən pik, kən moatəlpah koatəlpah. Neen koatuwa e niməfak kən moatən nəghatən eıuə tepət məmə okotos məni lan.

?Təməte naoa u o naka? Pol tolkeıke məmə otasıtu e Taetas e rəhan mın wək əpəh e niməfak əpəh Krit. Taetas otəkəıke mıləs-ıpər netəmim məmə okotuwa elta mın o nehmən niməfak. Kən Pol tatəghat-in nolən rəha nəghatən kəm netəm mın u kəsotətəu-pənən nətəlıgən rəha Taetas. Kən mos-ıpən nəgətunən neen rəha nahatətəən ne nalıwəkən ətuatıp. Kən in təmən məmə Timoti otahtosıg-in wır nəgətunən eıuə mın. Namnun nəghatən təmən məmə otahl-ıpa etəmim kit tuwa masıtu e niməfak, kən Taetas in otəkəıke muwa mın masıtu e Pol.

Pol təmən təwır kəm Taetas

¹ Taetas. İo Pol, iatəte naoa u kəm ik. İo slef kit rəha Uhgın, kən io aposol kit rəha İesu Kristo. Təmahl-ıpa io məmə ekasıtu e netəmim itəm Uhgın təmıtəpun rəkıs ilat məmə rəhan mın, mıləs-ıpər nahatətəən rəhalat, masıtu elat məmə okotıtun nəgətunən pahrien. Nian netəmim koatətəu-pən nəgətunən pahrien əh, kən rəhalat nəmegəhən otətuatıp kotahmen-pən e nolən itəm Uhgın tolkeıke. ² Kitat kotıtun nıpahrienən əh, kən motahatətə lan. Kən e nolən əh, rəhatat nətəlıgən tətətig əkasık rəkıs məmə okotos nəmegəhən lılın. Aupən aupən ađın itəm Uhgın təməsölən əh natımnat rafın, məto Uhgın tınəmən rəkıs nəmegəhən lılın əh, məmə in otol mihın. Kən kitat kotıtun məmə in təseıuən nian kit ne. ³ Kən e nian ətuatıp itəm Uhgın təmən, in təmöl məmə netəmim okotıtun nəghatən rəhan. İlat kotıtun məto-inu Uhgın İosmegəh rəhatat təmən

mələhəu nəghatən kit məmə təmos-ipa wək u tətətig e nelmək məmə io ekən-iarəp nəghatən əh rəha nəmegəhən lilin.

⁴ Taetas, rəhalau nahatətəən kitiaħ, kən e nolən rəha nahatətəən, in tahmen əm mə ik nətik pahrien. Rəhak nəfakən məmə Uhgın Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iosmegəh rəhatat, pəs okuawte-in rəhalau nəwırən kəm ik, kən muələhəu nəməlinuən tətətig ron ik.

Wək rəha Taetas əpəh Krit

⁵ E nian emiet Krit, kən emələhəu ik nəkətətig məmə onəkol rafin wək itəm tətətig, kən məmə onakiləs-ipər elta min rəha niməfak, e taon min rafin e nitən Krit tahmen əm mə inu emən mihin kəm ik. ⁶ Elta min rəha niməfak okəike kəsehm-pənən nolən rat kit e rəhalat nəmegəhən, kən rəhalat pətan kitiaħ əm, kən rəhalat nisualkələh okotəkəike motahatətə e Uhgın, kən məsotan əpnəpinən motol natimnat təsahmenən, kən məsotəhtən nəwia rəhalat tata ne mama məmə netəmim okotən rat ilat ron. ⁷ Nəmegəhən rəha elta min rəha niməfak otəkəike mətuatip wır məto-inu ilat koatos wək asol rəha Uhgın. İlat itəm koatehm wır netəmim okotəkəike motol mihin məmə kəsotiləs-ipər atipən ilat motol rəhalat nəghatən məmə netəmim okotəgin, kən nikilat təsahmə uəhaiən. Sənəmə ilat netəmim rəha nəpisən o nəmouən, kən sənəmə ilat netəmim rəha nosən məni e neiuəiuəən.

⁸ Məto nəmegəhən rəhalat in otəkəike mol min-nulan. İlat okotəkəike moatehm wır netəmim itəm koatuwa əh rəhalat ikin. İlat netəm kotolkeike mə okotol əm natimnat itəm təwır, kən nolən rəhalat in tatəgətun mə ilat netəm mətə, kən kotenatig. İlat netəm rəha nətəu-pənən nəghatən rəha Uhgın. Rəhalat nəmegəhən in otəkəike mətuatip wır e niganəmti Uhgın. İlat kotitun nən atipən e nikilat məmə kotapəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwır. ⁹ İlat okotəkəike motahatətə əskasik e nəghatən rəha namnusən təwır məmə in nıpahrienən tahmen-pən mə kəməgətun ilat lan. Kən inəh, ilat kotenatig wır o nəgətunən netəmim e nəgətunən pahrien itəm tətətig məmə ilat okotətəu-pən. Kən nian netəmim neen okoatən nəghatən min itəm tol pisin e nəgətunən pahrien, kən netəm-iasol min rəha niməfak okotəgətun ətuatip ilat motən-ipən kəm ilat məmə rəhalat nəgətunən in neiuəiuəən.

¹⁰ İatəghat min-nulan məto-inu netəmim tepət e niməfak əpəh Krit kotetəhau nəgətunən pahrien u. İlat, nəghatən rəhalat titatiperəh pik tahmen e kaluəluə, məto nuhuən lan tikə, kən moatiuw rəkis netəmim neen e nəgətunən eiuəiuə

min rəhalat. Netəmim tēpət itəm koatən mēmə okəkəike kəhg-
ipən netəmim, ilat iəgətun eiueiuə min. ¹¹ Ahtosig-in nəghatən
rəhalat mēmə okəsotəgətunən e niməfak nəgətunən əh kotərat
itəm kəsotətuatipən mēmə okotəgətun, mətō-inu nəgətunən
rəhalat tatərəkīn-rəkīn nahatətəən rəha noanol min rafin rəha
netəmim neen. Ilat koatəgətun neiueiuəən əh mətō-inu ko-
tolkeike mēmə okotos mənī lan, mətō kəsotaulisən lan. ¹² Etəm
Krit kit aupən, in ien kit rəhalat, in min təmən min-nulan
mēmə, “Netəm Krit, ilat netəm rəha neiueiuəən nian rafin.
Kən ilat kotahmen e kuri iarupin min. Kən ilat nəlpah, nian
rafin kotolkeike mēmə kotagwən əm lan.” ¹³ Mətō nəghatən
rəha ien u, in tol əm nīpahrienən. Kən tol nəhlan, əhai ilat
mən-ipən kəm ilat mēmə rəhalat nəgətunən in neiueiuəən, pəs
ilat okotahatətə əm e nəghatən pahrien, ¹⁴ kən ilat okəsotətəu-
pənən noanage rəha netəm Isrel ne nəghatən rəha netəm
koatapəs nəghatən pahrien. ¹⁵ Kən nəkotitun mēmə netəmim
itəm kotətuatip e niganəmti Uhgīn, nat tikə itəm otol ilat
kotamkīmīk. Mətō netəmim itəm koatamkīmīk e niganəmti
Uhgīn mətō-inu ilat kəsotahatətəən e Iesu, kən nolən kit tikə
itəm otol ilat kotətuatip. Kən tol min-nəhlan, nətəligən ne
nikilat kərən kəsutətuatipən, kən ilat kotəruru nakilən nat itəm
təwir, ne nat itəm tərət. ¹⁶ Ilat koatən mēmə kotitun Uhgīn,
mətō nolən rəhalat tatəgətun mēmə koateiuə, ilat koatəuhlin
məntaalat kəm Uhgīn. Netəm min əh kotərat agin, kotalməl
koatəht nəwia Uhgīn, kən okol ilat kəsotolən nat wir kit ne.

2

Nəgətunən itəm tətətuatip

¹ Mətō ik Taetas, ik onəkəike məgətun wir netəmim e
nəgətunən itəm tatətəu-pən nəghatən ətuatip e Iesu. ² Ik
onəkəike məgətun iaguīhl min mēmə e naliwəkən rəhalat,
ilat okotan mətīg, kən məsotənim pikən wain, kən nolən
rəhalat otəkəike mətuatip wir pəs netəmim okotisiāi-in ilat,
kən ilat okotəkəike moatətul əskasik kən moatol natimnat
e nenatigən. Nahatətəən rəhalat otəkəike mamnim wir
e nəghatən rəha Uhgīn. Kən ilat okotəkəike motolkeike
netəmim. Kən motəkəike kətul tiəkis e nian iəkis min itəm
koatuwa e rəhalat nəmegəhən. ³ Kən e nolən kitīəh əm,
nəkəike məgətun wir nīpitaguīhl min mēmə ilat okotəkəike
motol nolən itəm tətətuatip mēmə otos-ipən nisiāiən kəm Uhgīn.
Kən ilat okəsotənən nikali netəmim. Kən sənəmə nīpitan rəha
napisən. Mətō ilat otəkəike motəgətun nəmegəhən ətuatip.
⁴ Inəh, ilat okotəgətun nīpitan min e suatip itəm ilat oko-
tolkeike rəhalat min nəman ne nenətīlat min. ⁵ Ilat okotəkəike

1:10: 1 Tim 4:7

1:11: 2 Tim 3:5-6; 1 Pita 5:2

1:13: 2 Tim 4:2

1:14: 1

Tim 4:7

1:16: 1 Jon 1:6; 2:4

2:3: 1 Tim 3:11

motəgətun nīpitan mēmə ilat nīpitan mətīg itəm nəmegəhən rəhalat in tətuatip, kən ilat kəsotan əpnəpinən, kən moatisiai-in rəhalat nəman mīn, kən moatehm wīr natimnat mīn rəha latuənu, kən ilat moatol təwīr kəm netəmim. Nian koatol nolən tol min-nulan, kən otahtosig-in netəmim mēmə kəsotən ratən nəgətunən rəha Uhgīn.

⁶ Kən e suatip kitiah mīn, otəghat əskasik kəm netəm aluə mēmə ilat kotitun nən atipən e nīkilat mēmə kotapəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwīr. ⁷ Kən ik, e natimnat rafin, onəköl əm nat ətuatip mīn, pəs ilat okotətəupən nat naka itəm ik nakatol. Nian onakəgətun, nəmegəhən rəham otəkəike mətuatip, mol nəghatən rəham təfigəm. ⁸ Ik onakəkəike matən əm nəghatən pahrien itəm netəmim okol kəsotəplanən məntaa rəham nəghatən kən motən rat. Pəs in otol rəham tikimīr mīn okotaulis lan məto-inu ilat kəsotehm-pənən nolən rat kit ne lam, kən məsotənən nat tərət kit etat.

⁹ Əgətun wīr slef mīn mēmə ilat okotol nəwia rəhalat etəmiasol mīn e natimnat rafin, mēmə nīkilat otəgien o wək rəhalat. Slef mīn okəsotənən nītai nəghaten rəha etəmiasol mīn rəhalat, ¹⁰ kən məsotəkləhən kəm ilat, məto nian rafin ilat okotəkəike moatol natimnat ətuatip mīn, mēmə rəhalat etəmiasol mīn okotən nīpahrienən e rəhalat wək. E nolən itəm okotol e natimnat rafin, otəgətun mēmə nəgətunən rəha Uhgīn, Iosmegəh rəhatat in tətuatip məwīr.

¹¹ Ik onakəkəike məgətun natimnat mīn əh rafin məto-inu Uhgīn təmerəh rəkis e suatip kəm netəmim rafin mēmə otosmegəh ilat lan nian tətawte-in rəhan nəwīrən kəm ilat. ¹² Nəwīrən əh rəha Uhgīn tatəgətun mēmə nian kitat koatətig əh e nətueintən, kotəkəike motapəs nətəu-pənən nolən rat mīn ne natimnat rat mīn rəha nətueintən itəm koatəwiə e nīkitat, məto okotan mətīg, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip wīr motahmen-pən mə kitat netəmim rəha Uhgīn. ¹³ Nəmegəhən rəhatat in otəkəike matol min-nulan nian kitat okoatəsaħgin nian Iesu Kristo, rəhatat Uhgīn ne rəhatat Iosmegəh, in otuwa mīn lan e nəsanənən ne nəwīrən. Nian əh in təwīr aģin, kən kitat kotitun mə otəpanuwa, kən matol nīkitat tətəgien. ¹⁴ Iesu nīkin təmagien mēmə otimis otat, kən mətou nəmegəhən rəhatat mos-irəkis e nəsanənən rəha nolən rat mīn rafin, kən mafəl wīr kitat mēmə kitat okotuwa rəhan mīn netəmim itəm kotalkeike mēmə koatol əm nat itəm təwīr.

¹⁵ Natimnat mīn u, onatəgətun ilat e niməfak. Ləs-ipər nətəliģən rəhalat mēmə okoatətəu-pən Iərəməərə, kən məghat əskasik kəm netəm koatətəu-pən nəghatən eiueiuə mīn. Uhgīn

tamos-ipinə wək əh kəm ik, kən əghat min-nulan. Əsolən məmə etəmim kit otən rat ik.

3

Nolən rəha iəfak min

¹ Taetas, ən-ipən wir min kəm rəham netəmim məmə okotisiai-in netəm-iasol ne kapman rəhalat. Okotəkəike moatol nəwialat, kən moatətul matip e nian rafin o nolən wək itəm otasitu e netəmim. ² Kən ilat okəsotəghat eiuən o nərəkinən nərgi netəmim, kən okəsotolən timəht, məto ilat nan mətig əm kən moatol təwir kəm netəmim, kən motos-iəhau rəhalat nətəligən moatisiai-in netəmim rafin.

³ Koatol min-nulan məto aupən kitat kotərat kəmotahmen əm elat. Kən Uhgın təmasitu etat nian kitat min kəmoatol nolən rat min əh, kitat ialməl min. Kəməsotolən nəwia Uhgın. Nos-ipən-os-ipənən rəha nəratən təməəkən kitat. Kən nolən rat min rəhatat itəm kitat kəmoatolkeike, kəmoatərəməə etat. Kitat kəmoatol əm nəwialat, kən kəmoatol nolən rat rafin. Kən kəmoatolkeike natimnat min rəha netəm pisin. Nolən rat rəhatat təmol məmə netəmim kotətəhau kitat, kən kitat kəmoatətəhau kitat min.

⁴ Məto nian nolkeikeən ne nəwirən rəha Uhgın İosmegəh rəhatat təmiet-arəpa, ⁵ kən in təmosmegəh kitat, məto sənəmə təmol məto-inu kitat netəm ətuatip. !Kəp! In təmosmegəh kitat məto-inu təmasəkitun kitat. In təmosmegəh kitat nian Narmin Rəha Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min kən kotaiir wi min, kən Narmin təməwiək-in nikitat. ⁶ Narmin u inu, İesu Kristo İosmegəh rəhatat in suatip məmə Uhgın tatətəlmin nikitat tatər lan e nikin agien. ⁷ In təmol kitat kotətuatip e niganəmtin e nəwirən rəhan məmə okotahatətə e rəhan nəghatən itəm təmən kəm kitat mə o nian kit kitat kotatig itulin kitat min. ⁸ Inu nəghatən kit in nəghatən pahrien.

Kən io ekolkeike məmə onakəgətun wir netəmim lan məmə okotitun wir. Nəgətunən min əh okotasitu e iəfak min məmə rəhalat nətəligən otətətig əskasik əm e nolən natimnat itəm təwir. Nəgətunən min u ilat kotəwir kən okotasitu wir e netəmim. ⁹ Məto apəs nəghatən alməl min itəm netəmim koatən tol min-nulan: koatəghat o noanol min rəhalat tuwin muwin mİLəs tipilat rat agin min; kən moatetet ilat min kən moatən-iəhau ilat min o nipətə nəghatən rəha Lou rəha Moses. Apəs əm nəghatən min u məto-inu okol təsasituən e suah kit ne, kən rəhan nəwirən tikə. ¹⁰ Okəmə suah kit tatol netəmim koatoor ilat min o nəghatən tol min-nulan, onəkuwin məghat

əskasik kəm in kən mən-iəhau. Məto okəmə tatol min, kən nakuwɪn min mən-iəhau min. Okəmə nəmən-iəhau pap mau kəiu, məto in tatəkəike e rəhan nolən, kən otətul-pən isəu ron motapəs. ¹¹ Məto ik nəkitun məmə suah kit tol min-nulan, rəhan nətəligən tərət kən tatol keko-eko, kən matol təfagə rat e niganəm̄ti Uhḡin. Rəhan əm nolən tatəgətun mə in iol tərət.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹² Oekahl-ipinə suah mil u kit, Atemas o Tikikas otimnə mehm ik. Nian otimnə, ik onakəkəike meam-in uəhai əm suatip mə onakimnə mehm io əpəh taon Nikopolis, məto-inu io emolkeike məmə ekuwɪn matig ikin e nian rəha nətəpən.

¹³ Kən etəmim kəiu, Apolos ne Sinas u in ienatig e lou,* ilau katualiwək e rəhalau naliwəkən, məto ik onakasitu elau məmə natimnat rafin rəhalau otəkəike mətatig.

¹⁴ Rəhatat netəmim okotəkəike motitun wɪr suatip o nolən wək kən moatol nat itəm təwɪr məmə ilat kotitun nasituən e netəmim neen itəm rəhalat natimnat təsahmenən. Təsəwɪrən məmə ilat kotatig ənnapin əm.

¹⁵ Netəm min u itəm itimat ekoatatig koatahl-ipinə nəghatən wɪr kəm itəmat. Kən ən təwɪr kəm iəfak min itəm kotalkeike itimat.

Pəs Uhḡin otawte-in rəhan nəwɪrən kəm itəmat.

3:10: Mat 18:15-17 **3:12:** Efes 6:21-22; Kol 4:7-8 * **3:13:** Ienatig e lou - Suah kit itəm titun wɪr lou rəha kot, kən in tatəghat rəha netəmim itəm koatuwɪn e kot. **3:13:** Wək 18:24; 1 Kor 3:5-6 **3:14:** Efes 4:28

Filimon

Naoa itəm Pol təmäte tuwın kəm Filimon Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Filimon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwın kəm pah? Təmäte tatuwın kəm Filimon əpəh e niməfak ikin Kolosi. İlau fren wir. Filimon in etəmim kit itəm tatos slef mın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, netəmim tepət koatos slef. Kən iəfak mın neen mın, ilat mın koatos slef mın. Filimon, rəhan kit əh ikin slef, nərgin u, Onesimas. Məto Onesimas, in təkəkləh-in məni neen rəha Filimon, kən əmun, in magım. Okəmə Filimon otəplan Onesimas, İou rəha Rom tatən mə Filimon titun nohamnuən timis. Məto Onesimas təməplan Pol əpəh e kalapus ikin Rom, kən Pol təmən-iarəp Nəmnusən Təwir kəm in, kən təməhatətə e İesu Kristo. Kən Onesimas in təmasitu e Pol. Kən Pol təmahl-İpən in titəlig-pən o Filimon. Pol təmən kəm Filimon məmə nat əpnəpın Onesimas in slef rəhan, məto roiu in pian e İesu Kristo.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u matətapəh o Filimon məmə otaluın nolən rəha Onesimas, kən mos in titəlig-pa mın. Nat əpnəpın məmə in rəhan slef, məto Pol tolkeike məmə Filimon otəplan Onesimas tahmen əm məmə in pian kit e İesu Kristo.

¹ İo Pol, itəm etatig e kalapus o Kristo İesu, itımlau piətət Timoti, İatuən təwir kəm İk Filimon. İk İolitımlau itəm ekıoalkeike pik, kən kitəhal kətəhalol wək kitıəh əm rəha İesu.

² Kən İatuən təwir kəm wınıtət Apia, ne Akipas itəm kitat mopael mın koatəluagin rəha Uhgın, kən İatuən təwir kəm netəm rəha niməfak itəm koatuwa moatəfak e rəham nımə.

³ Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəməərə İesu Kristo okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəfakən rəha Pol

⁴ E nian mın rafın itəm İatəfak ron İk, matən tagkiu kəm Uhgın ron İk, ⁵ məto-İnu eməto nahatətəən rəham e İərəməərə İesu, ne nolkeikeən rəham itəm tatuwın o nəfak mın rafın.

⁶ Kən İatəplan nolən rəham, məmə natawte e nıkim agien məto-İnu e rəham nahatətəən. Kən İatəfak məmə nolən əh otasitu lam məmə onəkıtun wir kən mos nat wir mın rafın rəha Uhgın itəm tətawte-in e Kristo kəm kitat. ⁷ Piak, İatəfak nəhlan məto-İnu rəham nolkeikeən təmol niki nəfak mın koatəto təwir, kən nian eməto, İo mın, nıki kəm təmagien kən tatıləs-İpər rəhak nətəligən İan.

Nətapəhən rəha Pol

⁸ Tol nəhlan, e Kristo esəginən o nənən kəm ik məmə onəkol nat kit itəm nəkəike mol, ⁹ məto esol mihinən. Iatətapəh-in əm e nolkeikeən. Io iaguıhl kit, etatig e kalapus o Kristo Iesu. Kən io inu Pol, ¹⁰ iatətapəh-in suah kit ron ik e rəhak nıpahrienən məmə nakos e nıkim agien. Suah əh in təmuwa təhmen-pən e nətik nian emətatig e kalapus, inu Onesimas, rəham slef. ¹¹ Aupən ikin, in təməsol wək wırən kəm ik, məto roiu in titun nolən wək təwır kəm kilau kərən.*

¹² Kən roiu, etahl-ipinə min suah u, etəm itəm iakolkeike pık. ¹³ Okəmə tətatig itımlau min, nıkik tagien ron, kən in otatos nəmeem mətasıtu lak nian etatig ikin-u e kalapus o namnusən təwır. ¹⁴ Məto esolkeikeən məmə ekol nat kit itəm ik nəsegəhan-inən. Kən okəmə natol nat wır, iakolkeike məmə in tətisi-pən əm e nıkim agien, məto sənəmə nat io iatəkəike kəm ik məmə nakol.

¹⁵ Esıtunən, okəm-naka Onesimas təmagım e nian əkuəkır u məmə onakos min in titəlig-pa min nətuatig agin-əh, ¹⁶ məto sənəmə in otol min əm slef rəham, kəp. Məto roiu əh, in suah wır taprəkis-in slef kit, in pialau etəm təwır. Io iakoleike pık in, məto ik onakolkeike pık in taprəkis, məto-inu in rəham slef, kən in piam e İərəmərə.

¹⁷ Nakatehm io məmə kəmuea kitıəh e wək ne nolkeikeən rəha Kristo, kən tol nəhlan, iatətapəh məmə nian in otımnə, nakos in e nıkim agien təhmen-pən əm məmə io. ¹⁸ Okəmə təmol nat kit tərət kəm ik, o təmos rəham nat kit kən məsətouən, pəs nəkələhəu-pən tətatig e kaon rəhak. ¹⁹ Kən əh-roiu, Io Pol, iatəte e nelmək — *pəs io epanətou*. Məto təwır məmə nəsaluinən rəham kaon asol agin kəm io, itəm tol min-nulan, emasıtu lam kən nəmos rəham nəmegəhən lilin. ²⁰ Piak, iakolkeike məmə onakətuoun matətou rəham kaon† kəm io, kən ol nat u iatətapəh-in e nərgi İərəmərə, kən ol nıkik tatəto təwır e Kristo. ²¹ Iatəte naoa u kəm ik məto-inu ekıtun məmə onəkol nəwiak, kən onəkol taprəkis-in nat naka itəm iatətapəh-in.

²² Kən nat kit min, afəl rəhak kit rum məto-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e Uhgın məmə in otos io ekıtəlig-pinə min otəmat, inu noa nəfakən rəhatəmat.

Namnun nəghatən rəha Pol

²³ Epafras, itımlau min etuatig e kalapus o nərgi Kristo Iesu, kən in tatən təwır kəm itəmat. ²⁴ Kən Mak, ne Aristakas, ne

1:10: 1 Kor 4:15; Kol 4:9 * **1:11:** Nərgin u “Onesimas” in təmə, “etəm itəm titun nolən wək wır.” **1:16:** 1 Tim 6:2 † **1:20:** E nəghatən Kris, nəghatən rəha Pol ikin-u “mətou rəham kaon” in iuəhkır əm e nərgi Onesimas. **1:22:** Fil 1:25; 2:24 **1:23:** Kol 1:7

Temas, ne Luk, itəm itimat ekoatol wək kitiaḥ, ilat min koatən təwɨr kəm itəmat.

²⁵ Pəs Iəramərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwɨrən kəm itəmat rafin.

Hiprus

Naoa itəm kəməte tuwɪn kəm noanol rəha Isrel

Nəghatən əkuəkɪr rəha naoa u Hiprus

?Pah təməte naoa u? Kitat kotəruru məmə pah təməte naoa u. Etəm təməte naoa u təməsətəən nərgɪn e naoa. Etəm təməte təməsəplanən Iesu Kristo. Məto təməto Namnusən Təwir o netəmim pisin-pisin min itəm kəmotəplan Iesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel aupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təməte naoa u, məto-inu ilau kiatun nat tahmen e suah u. Kən ilau iahgin e niməfak. Netəmim neen, nikilat təht məmə Pol təməte, məto nikitat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təmələhəu-pən nərgɪn, məto nərgɪn tikə e naoa u.

?Təməte tatuwɪn kəm pah? Təməte naoa u kəm netəm Isrel itəm kotahatətə e Kristo Iesu, məto okəm-naka neen kəmotitəlig-pən noan məsɪn e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wɪrən nəukəti Namnusən Təwir.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, netəm Isrel koatəəkɪn netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo. Nikilat təpou ron. Təwir məmə ilat okotətə məmə nahatətəən rəhalat in nɪpahrienən, kən Iesu in Kristo itəm Uhgɪn təmən məmə otahl-ɪpa.

?Təməte naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e niməfak, nikilat təht məmə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis taprəkis-in nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo. Məto nolən min nəhlan rəha Oltesteman, ilat narmin min əm rəha natimnat min itəm Iesu otol. Kəmotəte naoa u məmə netəmim okotəplan motitun məmə Iesu Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, tahmen-pən e ien min, ne nagelo min, ne Moses, ne Aron ne pris min. Nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo in təwir pik taprəkis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in nɪpahrienən məto-inu natimnat rafin rəha Oltesteman təmuwa mol nɪpahrienən lan e Iesu Kristo. Kən nɪmɪsən rəhan in tahmen əm məmə otos-irəkis nolən rat min rəha etəmim.

Kristo təmol əp Uhgɪn kəm itat

¹ Aupən ikin, Uhgɪn təmatən* nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm tɪpitat min e nian tepət ne suatɪp pisin pisin min. ² Məto roiu əh, kɪnotegu-pən e namnun nian,†

* 1:1: Hip 2:2 † 1:2: 1 Pita 1:20

kən tīnatəghat ətuatip əm kəm kitat e Nətin, itəm in təmiləs-ipər məmə otərəməərə e nautə rafin rəha tata rəhan.‡ Kən e Nətin əh, in təmol natimnat rafin e nətueintən. § 3 Nəti Uhgīn in nəhag-əhagən rəha nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn.* In təmərū ətuatip rəhan tata e natimnat rafin.† In tatəmīk ətain natimnat rafin e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.‡ Nian in təmīmīs rəkīs məmə otafəl rəkīs rəhatat nolən rat mīn, § kən in tatəpələh e rəhn matip kīg, ikīn rəha nepətən ne nisīaiiən, e nego e neai.*

Nəti Uhgīn u, in ilis taprəkīs-in nagelo mīn

4 Tol nəhlan, Uhgīn təmiləs-ipər rəkīs Nətin u, kən in ilis taprəkīs-in nagelo mīn, təhmen-pən məmə nərig u itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in, in ilis pik taprəkīs-in nərgīlat rafin.†

5 Uhgīn təməsən agīn-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,

“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”‡

Məto in təməghat nulan kəm Iesu. Kən Uhgīn təməsən agīn-əhən kəm nagelo kit məmə,

“Io tata rəham,

kən ik onəkuwa nətik.”

Məto in təməghat nəhlan kəm Iesu. §

6 Məto e nian Uhgīn təhl-īpa Nətin itəm təmaupən maiir* tuwa e nətueintən, kən in tən məmə,

“Pəs rəhak rafin nagelo mīn,

nīpīnəgīlat taru nisīp e nisīaiiən, motənwiwi in.”

7 Nian Uhgīn tatəghat-in nagelo mīn, in tatən məmə,

“Io emol rəhak nagelo mīn

ilat kotahmen e nīmətāg itəm tətən ikīn mīn rafin, matol rəhak wək.

Ilat iolwək mīn rəhak, təhmen e nīgəm.”†‡

8 Məto təmatəghat-in Nətin kən matən məmə,

“Uhgīn, rəham nərəməərəən otətətig līlīn, namnun tikə.

Kən nətuatipən in nəlnal rəha nərəməərəən rəham.

9 Ik nəmolkeike əm nətuatipən

kən metəhau nolən eko-eko mīn.

Tol nəhlan, io u, rəham ətuatip Uhgīn,

‡ 1:2: Sam 2:8 § 1:2: Jon 1:1-3; Kol 1:16 * 1:3: Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4

† 1:3: Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4 ‡ 1:3: Kol 1:17 § 1:3: Taet

2:14 * 1:3: Fil 2:5-11; Kol 1:15-18. † 1:4: Efes 1:20-21; Fil 2:9 ‡ 1:5: Sam

2:7; Wək 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13 § 1:5: Mat 3:17 * 1:6: Katən məmə

in təmaupən maiir məto-inu təmaupən maiir e pian mīn. Katəghat-in nəhlan Iesu,

məto-inun in təmaupən matīg, uarisīg natimnat mīn rafin (Əplan mīn Kolosi 1:15).

Tol nəhlan, kən natimnat rafin mīn, in rəhan əm. Tatos nepətən ne nisīaiiən nəhlan

təhmen e suakəkə itəm təmaupən maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29. † 1:7:

Sam 104:4 ‡ 1:7: Nīmətāg ne nīgəm kəmueia nian Uhgīn təmos-īpa Lou. Hip

2:2; 12:18-21.

io emələhəu aupən ik, kən ik ilis e ik mīn neen.
Kən emol-pən oel e rəhm-kapə, tatəgətun məmə ik kig,
matol nīkim tagien taprəkis-in ik mīn neen.”§

¹⁰ Kən Uhgīn tatən-ipən mīn kəm in məmə,
“Iərəmərə, e nətuounən, ik nəmol nətueintən u,
mol in təskasik.

Kən e nelməm atip əm,
ik nəmol natimnat rafin itəm kotatig e neai.

¹¹ Natimnat mīn u rafin, ilat okəpanotikə,
ilat okotoas tahmen e nīməhan itəm təməmnəmit,
məto ik nətatig lilin əm.*

¹² Ik onakaiu-aiu ilat,
tahmen əm məmə etəmim təmauiuiu rəhan nīməhan.
Ik onakəuhlin natimnat mīn u,
tahmen e etəmim təmikis rəhan nīməhan,
məmə in otətəut-in in pisin.

Məto ik, nəkətətig lilin əm nulan,
kən okol nəsimisən nian kit.”†

¹³ Uhgīn təməsən-ipən agin-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,
“Ik əpələh e rəhak matip, ikin rəha nepətən ne nisaiian,
kən matəsahgin.

Pəs io ekos-iəhau rəham tikimir mīn,
mol ilat kotahmen e nīməhan kit itəm nateguafəl nelkəm
lan.”‡ §

¹⁴ Məto nagelo mīn, ilat iolwək mīn əm. Nagelo mīn, ilat
narmīn mīn itəm Uhgīn təmahl-ipa məmə okoatehm netəmim
itəm okotos nəmegəhən ron.

2

Nən-iəhauən itəm o nuwinən e naiəh

¹ Iesu in ilis pik. Tol nulan, təwir məmə kitat okotətəlig-in
wir nat naka itəm kitat kəmotəto,* məmə naiəh rəha nītəhəi
təsiləsən kitat. ² Nəghatən† itəm nagelo mīn kəmoatən-iarəp‡
in nīpahrienən, kən netəmim ilat okotos nalpinən o nətgəhlən
Lou ne nəlpah-inən nolən nat Lou tatən. ³ ? Tol nəhlan,
kən kitat okotəhrol nulan motagim okəmə kitat kotal nat
əpnəpin əm e nosmegəhən asol əh rəha Iesu? Nosmegəhən
u, itəm Iərəmərə təmaupən mən-iarəp, kən netəm mīn u itəm
kəmotəto, ilat kəmotəgətun kəm kitat məmə in nīpahrienən. §

⁴ Uhgīn təmatig mol mīn nəfigəmən o nəghatən əh e nolən

§ 1:9: Sam 45:6-7 * 1:11: Aes 34:4; 51:6; Nol Əpən 6:12-17 † 1:12: Sam
102:25-27 ‡ 1:13: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “ekol rəham tikimir mīn
ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kən nīpətin u məmə,

“Oekol ik ilis agin taprəkis-in rəham tikimir mīn.” § 1:13: Sam 110:1 * 2:1:
Rom 11:22 † 2:2: Nəghatən u tatəghat-in, in Lou rəha Moses. ‡ 2:2: Wək 7:53

§ 2:3: Hip 10:28-29; 12:25

nəmtətin mīn, ne natimnat mīn itəm narmī netəmim tatiwīg ron, ne nat pīspīs mīn, ne nos-īpamən nəsanənən mīn rəha Narmīn Rəha Uhgīn o nolən wək.*

Iesu təmuwa mahmen e pian mīn

⁵ Nagelo mīn okol kəsotərəmərəən e nətueintən itəm otəpanuwa, itəm kotəghat-in.† ⁶ Məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Etəmim in nat əpnapīn əm, məto ik, nīkim tataht in, ik nəsaluinən, kən ik natehm wīr nəti etəmim.‡

⁷ E nian əkuəkīr əm itəm ik nəmos-īəhau in, teiuiəu ləhau e nagelo mīn,

kənu mos-īpən nərəmərəən ne nepətən ne nīsiaiīən kəm in.

⁸ Kən ik mos-īpən nepətən məmə in otərəmərə e natimnat rafin.”§ *

Roiu əh, tatən məmə, “natimnat rafin,” nīpətīn un məmə Uhgīn təsapəsən nat kitīəh ne məmə etəmim təsərəmərəən lan. Məto kitat kəsotehmən əh natimnat mīn əh kotuwa. ⁹ Məto nat kitīəh kitat kəmotehm, inu Iesu, itəm “e nian əkuəkīr əm nəmos-īəhau in teiuiəu ləhau e nagelo mīn” kən roiu əh “kīnos-īpən nepətən ne nīsiaiīən kəm in” məto-inun in təmos nahməən mīmīs o kitat. Əwəh, e nəwīrən rəha Uhgīn, Iesu təmīmīs o netəmim rafin e nətueintən.†

¹⁰ Uhgīn təmol natimnat rafin məto-inun in təmolkeike mihīn, kən natimnat rafin kotatīg-pən e nelmīn.‡ Kən təwīr agīn məmə Uhgīn təmol Iesu u, təmaupən mohatīp nol o nosmegəhən netəmim, in təməto nahməən e nīmīsən, məmə in tətuatīp agīn§ o nəmīkən nenəti Uhgīn mīn tepət kotuwīn katīg e nəhag-əhagən rəha nəwīrən ne nəsanənən rəhan.* ¹¹ Iesu in tatol rəhan netəmim kotasīm, məmə rəha Uhgīn əm, rəhalat nolən rat tīkə.† Kən Iesu ne rəhan mīn netəmim, rəhalat tata kitīəh əm. Tol nəhlan kən Iesu in təsaulīsən məmə otaun-in ilat u məmə pian mīn ne wīnīn mīn.‡ ¹² In təmən-īpən kəm Uhgīn məmə,

“Io oekən-iarəp ik kəm piak mīn ne wīnīk mīn ne natimnat mīn itəm ik nəmol.

Oekan napuən mənwiwi ik e nuəfīmīnən asol e niganəmtīlat.”§

¹³ In tatən mīn məmə,

“Io oekələhəu-pən nahatətəən rəhak e Uhgīn.”*

* 2:4: Mak 16:20 † 2:5: Netəm Isrel ilat koatən məmə nīpahriənən məmə nagelo mīn ilat koatərəmərə roiu ikin mīn rafin e nətueintən; Dut 32:8. ‡ 2:6:

“nəti etəmim,” inu Iesu. § 2:8: Sam 8:4-6 * 2:8: Jen 1:26; Nol Əpən 20:4,6; 22:5 † 2:9: Fil 2:8-9 ‡ 2:10: Rom 11:36 § 2:10: Hip 2:17; 4:15; 5:8-9

* 2:10: Luk 24:26; Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7 † 2:11: Hip 13:12; Efes 5:26 ‡ 2:11: Mat 28:10 § 2:12: Sam 22:22 * 2:13: Aes 8:17

Kən matən mīn mēmə,

“Io u, itimat nisualkələh itəm Uhgīn təmos-īpa kəm io.”†

¹⁴ Nisualkələh mīn əh, Iesu tatəghat-in ilat, ilat nīpətīlat ne nītalat əh-īkin. Ilat u netəmim agin-əh əm. O nat u, Iesu təkəkəike muwa e nətueintən mos nīpətīn ne nītan tahmen əm elat mēmə in otuwa pialat pahrien.‡ Təmōl nəhlan mēmə in otimis, kən nīmīsən rəhan, in otərəkin nəsanənən rəha Iərmīs, itəm tətəskəlīm nəsanənən rəha nīmīsən. § ¹⁵ Məto-inu netəmim koatəgin nīmīsən.* Nəgīnən rəhalat tətəskəlīm ətain ilat nian rafin, tahmen əm mēmə ilat slef mīn. Məto Iesu in tēmīmīs mēmə otīuw rəkīs netəm mīn u, mēmə sənəmə ilat slef mīn. In tēmīkīs ilat. ¹⁶ Kotītun əsas mēmə sənəmə in təmasitu e nagelo mīn, məto in təmasitu e noanol mīn rəha Epraham.†

¹⁷ Iesu təkəike mos nīpətīn ne nītan nəhlan, mēmə in otuwa mol tahmen e pian mīn e nolən mīn rafin,‡ mēmə in tītun nasəkītunən § kitat, kən koatəgīle lan. In otəkəike muwa mol nəhlan, təgətun mēmə in pris asol agin pahrien, tatol wək rəha Uhgīn, kən mēmə in otīlpīn neməha rəha Uhgīn. ¹⁸ Kən roiu əh, nian Setan tatos-īpən-os-īpən kəm ilat, kən Iesu tītun nasitūən elat, məto-inu in mīn, in tīnəto tərat rəkīs nian Setan təmos-īpən-os-īpən kəm in.*

3

Iesu in taprəkīs-in Moses

¹ Piak mīn ne wīnik mīn, Uhgīn tīnaun-in* kələh kitat mīn itəmat o nuwīnən e nego e neai, kən mol mēmə kitat netəm iasim. Məto-inu Iesu tətəsitu nulan e kitat, itəmat onəkotəkəike katətəlig-in pīk Iesu əh, in aposol kən in pris asol agin rəha nəfakən rəhatat itəm kitat koatən-iarəp. ² Uhgīn tēmīləs-īpər Iesu mēmə in otol wək u, kən in təmōl nəwīa Uhgīn e natīmnat rafin, tahmen e Moses aupən təmōl nəwīa Uhgīn e rəhan wək rafin, mēmə in otatehm wir nimə, inu netəmim rəha Uhgīn.† ³ Ilau kərən kətīoal nəwīa Uhgīn, məto etəm tēmīləkīn nimə, netəmim koatīləs-īpər nərgīn ron taprəkīs-in nimə itəm in təmōl. Kən e nolən kitīəh əm, tətuatīp mēmə Uhgīn otīləs-īpər Iesu taprəkīs-in Moses. ⁴ Kən nimə mīn rafin, netəmim koatīləkīn, məto Uhgīn in tēmīləkīn natīmnat rafin itəm tətətig. ⁵ Moses in iolwək kit e nīpəgnoa nimə rəha Uhgīn, itəm tatol nəwīa Uhgīn, matehm nimə rəhan, inu netəmim rəha Uhgīn. Kən nəmegəhən rəha Moses tətəpsen-pən natīmnat itəm Uhgīn otəpanəgətun. ⁶ Kristo, in mīn tatol

† 2:13: Aes 8:18; Jon 10:29 ‡ 2:14: Jon 1:14 § 2:14: Jen 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10; 1 Jon 3:8 * 2:15: 2 Tim 1:7 † 2:16: Aes 41:8-9; Luk 3:8 ‡ 2:17: Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15; 5:1,8-9 § 2:17: Hip 5:2 * 2:18: Hip 4:15 * 3:1: Rom 8:28 † 3:2: Nam 12:7

nəwĩa Uhg̃in. Məto sənəmə in iolwək əm kit tahmen e Moses. In Nətin, kən tatos nepətən o nərəmərəən e rəhan nimə. Kən okəmə kitat kəsotəginən, kən motalkut məmə okotətul əskasik‡ o nat un itəm kitat kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat lan, kən motausit ron, kən niphahrienən məmə kitat u, netəmim rəhan, kitat rəhan nimə. §

Oatehm məha-məha itəmat min e nahatətəən rəhatəmat

⁷ Nəghatən u inu, Narm̃in Rəha Uhg̃in təmən e Naoa Rəha Uhg̃in məmə,

“Roiu əm, onəkotəkəike moatətəlig-in nəwian,

⁸ məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik,

tahmen e tipitəmat min ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwĩa Uhg̃in,

nian ilat kəmoatek asgəw̃in Uhg̃in e ikin taruən-aruən ikin.*

⁹ Ikin əh, tipitəmat min kəmotəkəike kəm io məmə okotəplan rəhak nəsanənən,

nat əpnap̃in ilat kəmotəplan pap natimnat min itəm emol o nup foti.†

¹⁰ Kən io iatol neməha kəm ilat, kən matən məmə,

‘Nikilat tətən isəu ron io nian rafin.

Kən ilat motapəs nolən nat itəm iatən kəm ilat.’

¹¹ Neməha təmol io,

kən ekos noanawil kit mən məmə,

‘Ilat okol kəsotuw̃inən e ikin katos namegən ron io ikin.’”‡ §

¹² Piak min ne w̃inik min, oatehm wir itəmat min o nat u. Otol məmə nikitəmat atip otəsəratən kən kit təsapəsən nahatətəən, mol məmə nəkotəuhlin-pən itəmat isəu o Uhg̃in itəm tatəmegəh. ¹³ Uhg̃in təmən “Roiu əm,” kən nian u “roiū” tətətig əh. Tol nəhlan, nəkotəkəike moatəghat roiū kəm itəmat min, moatehm məha-məha itəmat min nian rafin, məmə nolən rat otəseiuə-inən itəmat kit mol rəhn-kapə təskasik o Uhg̃in.

¹⁴ Məto-inu okəmə kitat kotətul timtim mətoarus-pən namnun, motahatətə e Uhg̃in təskasik miəkis, tahmen əm məmə inu kəmotətuoun motahatətə wi əm lan, kən tatəgətun məmə kitat kinoatos kələh natimnat min rəha Kristo. ¹⁵ Məto sotaluinən nəghatən itəm kəmən,

“Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik, tahmen e tipitəmat min ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwĩa Uhg̃in.”*

¹⁶ ? Kən pah min un itəm kəmotəto pap nəwĩa Uhg̃in,

məsotolən? Ilat un Moses təmit-irəkis ilat Ijip.† ¹⁷ ? Pah

moatəht nəwĩa Uhg̃in.”*

¹⁶ ? Kən pah min un itəm kəmotəto pap nəwĩa Uhg̃in, məsotolən? Ilat un Moses təmit-irəkis ilat Ijip.† ¹⁷ ? Pah

‡ 3:6: Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22 § 3:6: 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5 * 3:8: Eks 17:1-7; Nam 20:2-5 † 3:9: Nam 14:3; Dut 1:3; Wək 7:36 ‡ 3:11: Nam 14:21-23

§ 3:11: Sam 95:7-11 * 3:15: Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 † 3:16: Nam 14:1-35

min un kəmotol Uhgīn neməha tol o nup foti? İlat un, netəm kəmotol nolən rat, kən moatəme motimis moatəmahl əpnapin əm əpəh ikin taruən-aruən ikin.[‡] 18 ?Kən pah min un Uhgīn təmatəghat kəm ilat, matos noanawil məmə ilat okəsotuwīnən motiet-arəpən ikin katos namegən ron ikin? In təmatəghat kəm netəm kəmotəht nəwian. § 19 Kən kitat koatəplan məmə kəməsegəhan-inən ilat məmə okotiet-arəpən ikin katos namegən ikin ron, məto-inu ilat kəsotahatətən lan.

4

İkin katos namegən o Uhgīn ikin

¹ Məto kitat u, Uhgīn təmən-ıəkis rəkis məmə kitat kotitun nuwīnən imə ikin katos namegən ron ikin, kən nəniəkisən u, tatətul əh, materəh otat. Tol nəhlan, pəs kitat koatəto itat, kən moatəgin məmə kitat kit okol mətan təsosən namegən əh. ² Məto-inu kitat kinotəto rəkis namnusən təwir məmə Uhgīn təmol əpen-əpenə ikin kit o namegən rəhatat, tahmen əm məmə inu netəm aupən kəmotəto nəghatən mihin. Məto nəghatən əh, təməsasiuən elat, məto-inu ilat kəmoatəto əm, məsotahatətən lan. ³ Məto-inu kitat netəm kəmotahatətə əm lan, kitat kotitun nuwīnən imə, ikin katos namegən ron ikin. Məto rəha netəm min u itəm kəsotahatətən lan, Uhgīn təmən məmə,

“Neməha təmol io, kən ekos noanawil kit, mən məmə,

‘İlat okol kəsotuwīnən ikin katos namegən ron io ikin.’ ”*

Təmən nəhlan, nat əpnapin məmə tīnol əpen-əpenə rəkis ikin katos namegən ron ikin nian in təmətuoun matol nətueintən.

⁴ Kitat kotitun məmə tīnol əpen-əpenə rəkis lan, məto-inu Naoa Rəha Uhgīn in tatəghat-in Sapat, matən məmə, “Təmol nətueintən, kən e nian sepin lan, Uhgīn təmameg e rəhan wək.”† ⁵ Məto ikin min neen e Naoa Rəha Uhgīn, Uhgīn tatən məmə, “İlat okol kəsotuwīnən ikin katos namegən ron io ikin.”‡

⁶ Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgīn ikin əh, in tətətig əh məmə netəmim okotuwīn ikin. Məto netəm min u aupən itəm kəmotəto namnusən təwir, ilat kəmotəmīk-arəpən-in nuwīnən ikin katos namegən ron ikin, məto-inu kəmotəht nəwia Uhgīn.

⁷ Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgīn təmələhəu min nian kit min o nuwīnən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgīn təmən-iarəp nat u kəm Tefit məmə,

“Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian

məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik.”§

‡ 3:17: Nam 14:29; 1 Kor 10:1-13 § 3:18: Nam 14:22-23; Sam 95:11; Hip 3:11

* 4:3: Sam 95:11; Hip 3:11 † 4:4: Jen 2:2 ‡ 4:5: Sam 95:11 § 4:7: Sam 95:7-8; Hip 3:7-8

⁸ Nīkitāmat tuəh-tu suah u Josua* aupən. Okāmə Josua tamos-
ipən namegən kəm ilat nian in tāmīt ilat moatuwin Kenan,
kənu Uhgīn okol tāsən mīnən māmə otələhəu nian kit mīn
māmə in nian rəha nuwinən imə ikīn katos namegən ron ikīn.†
⁹ Kən tol nəhlan, kən in tāmən nian pīsīn kit mīn, nian əh-ikīn
tətātīg əh o rəhan netāmīm māmə okotuwīn motos namegən,
e nolən kitīəh əm itəm Uhgīn tāmameg mihīn e rəhan wək
mīn aupən, e nian rəha Sapat. ¹⁰ Məto-inu etəm tatuwin
imə māmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, tahmen
əm e Uhgīn itəm tāmameg e rəhan wək aupən.‡ ¹¹ O nat u,
kitat okotalkut əskasīk māmə okotuwīn imə motos namegən u.
Təsəwirən māmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm aupən
itəm kəmotəht nəwīa Uhgīn, moatəme.

¹² Məto-inu Naoa Rəha Uhgīn,§ in tatəmegəh məsanən
mītahləpīk e wək rəhan.* Kən in tahmen e naip tasīlə e
nīkalīn kərən mīl.† In tītun nətarerəhən matəplan nətəligən
mīn ne nīkīn pīsīn pīsīn mīn e netāmīm, tahmen əm e naip
itəm tətətarerəh matəplan ikīn tatīlpīn mīn ikīn e nīkīllīlītəm
ne nəhau imə agīn. In tətakīl nətəligən mīn ne nolən anion
mīn e nīkitəm.‡ ¹³ Uhgīn tatəplan natīmnat rafīn e nətueintən
tahmen əm māmə kəməte kitalkīn-italkīn katəpīk, koatəmāhl
piəpiə əm. Kitat okotəkəike motən-iarəp rafīn agīn natīmnat
itəm kəmotol kəm Uhgīn u inu.§

*Iesu in təmuwa pris asol agīn itəm təwir maprəkīs, məto-inu
in Uhgīn pap, məto təmuwa etəmīm*

¹⁴ Tol nəhlan, pəs kitat kotaskəlīm-iəkīs nahatətəən rəhatat
itəm kīnoatən-iarəp rəkīs, məto-inu kitat koatos pris asol agīn
kit rəhatat in iahgīn. Inu Iesu, Nəti Uhgīn, itəm tīnuwin
rəkīs imə e nego e neai.* ¹⁵ Məto-inu rəhatat pris asol agīn,
in Pris kit itəm tatəto wīr nīkitat, matəto wīr otəhrol kitat
kəsotahmenən, məto-inu natīmnat rafīn itəm tatek asgəwin
kitat e nəmegəhən, natīmnat kitīəh mīn əm, kīnotek asgəwin
rəkīs in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol agīn, in tītun
rəkīs rəhatat nəpouən mīn.† Məto nat kitīəh əm un, in təsolən
nat tərət kit. ¹⁶ O nat u, pəs kitat kəsotəgīnən o nuwamən

* **4:8:** Josua in nərgīn kit e nəghatən rəha Isrel. Kən nərgīn u Iesu, nərgīlau
tahmen-ahmen əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua tamos-ipən
namegən kəm netəm Isrel əpəh Kenan, nəmegəhən rəha Josua in tatəpsen-pən nat
itəm Iesu otəpanol, mos-ipa namegən pahrien kəm kitat. † **4:8:** Dut 31:7; Jos
22:4 ‡ **4:10:** Jen 2:2; Hip 4:4 § **4:12:** 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15;
Jon 12:48 * **4:12:** Aes 55:11; Jer 23:29 † **4:12:** Efes 6:17 ‡ **4:12:** 1 Kor 4:5
§ **4:13:** Nol Əpən 2:23 * **4:14:** Hip 7:25 † **4:15:** Hip 2:17

iuəhkir o jea rəha kig[‡] u, tətawte-in rəhan nəwīrən kəm kitat. Kən ikin əh, in otasəkītun itat, kən mos-ipa nəwīrən kəm kitat e nīkin agien, e nian rəha nərātən otuwa otat. §

5

¹ Kitat kotītun məmə nian rafin Uhgīn tatitəpun suah kit kən matiləs-ipər in məmə otuwa pris asol agin, məmə in suatip rəha netəmim okotuwin o Uhgīn. In suatip rəhalat o nos-ipənən natimnat kəm Uhgīn, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən rat mīn. * ² Roiu əh, mətō-inu pris asol agin u in etəmim kit, in titun nolən timətīg əm o netəmim, † nat əpnarīn məmə ilat kotəruru agin nat itəm tətuatip, ilat kotagim rəkis e suatip, mətō-inu in mīn, in təsahmenən, in tatol təfagə rat[‡] nian tepət. ³ In tatol təfagə rat nəhlan, kən tol məmə e nian rəha sakrifais, in otəkəike mol sakrifais o rəhan atip təfagə, kən matīg mol mīn rəha netəmim mīn. §

⁴ Suah kit okol təsənən məmə in otol wək rəha pris asol agin, matiləs-ipər atip in. Kəpə, Uhgīn otəkəike maun-in rəhan kit etəmim məmə in otol wək u, tahmen əm məmə inu təmaun-in mihin Eron aupən. * † ⁵ Tol nəhlan, Kristo in təmīsiləs-ipər atipən in məmə in pris asol agin. Mətō Uhgīn in təmītəpun, kən mən-ipən kəm in məmə,

“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”[‡]

⁶ Kən ikin kit mīn e Naoa Rəha Uhgīn, § in tatən məmə

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek aupən,* †

kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,

matuwīn matuwīn namnun tikə.”

⁷ E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u, in tatəfak kəm Uhgīn, matəpəh-in nasituən, mətəsək əfəməh, nahui nəmtīn titaiah. Uhgīn tatos nəsanənən o nosmegəhən in e nīmīsən.

‡ **4:16:** Jea rəha kig u, in Uhgīn tatəpələh ikin, kən matərəmərə, mətō o natimnat mīn itəm Iesu təmol, jea rəha kig u, in tatuwa tahmen e Ikin Katilpīn Neməha rəha Uhgīn Ikin itəm Oltesteman tatəghat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). Ikin əh inəh, itəm Uhgīn tətəsəkītun kənu matəhlman nəwīrən rəhan ikin kəm itat kən mətafəl rəkis nolən rat mīn rəhatat. In titun nolən e nita Iesu itəm təmaiu otat, kən təmərəkin-rəkin rəhan neməha. § **4:16:** Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip

9:5 * **5:1:** Hip 2:17; 7:27; 8:3; 9:9 † **5:2:** Hip 2:17-18 ‡ **5:2:** Hip 4:15; 7:28 § **5:3:** Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7 * **5:4:** Hip 5:1-4 koatəghat-in

ətuatip wək itəm pris asol agin mīn kəmotol aupən, muwa mətōarus nian netəm Rom kəmotərəkin Nīmə Rəha Uhgīn e nup fote tinuwīn rəkis uarisig Iesu təpanimis.

† **5:4:** Eks 28:1; Nam 18:7 ‡ **5:5:** Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5 § **5:6:** Sam

110:4 * **5:6:** Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22 † **5:6:** Melkisetek

(Jen 14:18) in kig rəha Salem (Salem u, nīpətīn u, Nəməlinuən) kən in pris rəha Uhgīn Ilis Pīk. In təmətātīg e nian rəha Epraham. Kristo in tahmen e Melkisetek mətō-inu in pris ne in kig mīn. Mətō noanol rəha Eron mīn, ilat pris mīn əm, mətō sənəmə kig mīn; Hip 7:2.

Kən in təmatisiai-in Uhgīn, kən matol nəwian,[‡] kən o nat u, Uhgīn təməto in. § 8 Nat əpnapīn məmə Kristo in Nəti Uhgīn, məto in təməto nahməən. Tol nəhlan, nahməən rəha Iesu, təmōl in titun wīr nīpəti nolən nəwia Uhgīn,* 9 kən təmuwa etəm ətuatīp rəha nolən wək rəha pris asol aɡin rəhatat. Kən in təmōl suatīp o nosmegəhən lilīn rəhan netəm mīn u koa-tol nəwian, matos wīr ilat, matuwīn matuwīn namnun tikə. 10 Kən Uhgīn təmos-ipən nəriɡ u kəm in, məmə in pris asol aɡin tahmen əm e suah u Melkisetek aupən. †

11 Itimat emotos nəghatən tepət mə ekotən-ipinə kəm itəmat, məmə Iesu in pris asol aɡin tahmen e Melkisetek. Məto tiəkis pik o nən wīrən ilat rafin kəm itəmat, məto-inun itəmat nəkoatəlpah-in pik nətoən nat kit kən mītun. 12 Itimat nəmotahatətə nuwəh rəkis, kən təwīr məmə itəmat ninotuwa rəkis iəɡətun mīn rəha nəghatən rəha Uhgīn. Məto kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəike kəɡətun mīn itəmat, tətuooun mīn e nəukətīn nəghatən mīn rəha Uhgīn. Nīpahrienən u, itəmat ninotahmen-in rəkis nunən nagwəənən əskasik mīn, məto nəkotahmen əm məmə kətəpinahin əh itəmat. ‡ 13 Məto e netəm mīn u itəm koatəmāh əh nəhlan, ilat u nisualkələh mətmətīɡ, itəm koatakəku əh, kəsotenatīɡ wīrən əh o nītunən nəɡətunən mīn rəha nolən ətuatīp. 14 Məto nagwəənən əskasik in niɡi netəm rəhalat nītunən tīnimətə rəkis, itəm kəmotiuw rəhalat nətəliɡən o nītunən natimnat pišin pišin mīn itəm tətuatīp ne itəm tərət, kən ilat moatol itəm təwīr, § in əm in əm.

6

1 Tol nulan, təwīr məmə kitat okəsotəɡətun mīnən nəukətī* nəɡətunən rəha nahatətəən e Kristo, məto pəs kitat okoatakəike moatuwīn məmə okotimətə e Iesu Kristo. Kitat kinotəuhlin rəkis kitat e nolən mīn itəm kotitun nit-ipənən item e nimisən. † Kitat kinotahatətə rəkis e Uhgīn. Tahmen əm məmə kinotafəl rəkis nəme nimə. Nian əh-roiu in rəha nəɡpəhap-inən nimə. 2 Kitat kinotitun rəkis nəɡətunən mīn rəha nolən pišin pišin mīn rəha naikuasən, kən mīnotitun rəkis nəɡətunən mīn rəha nələhəu-pənən nelmitəm e rəhn-kapə etəmim, o nəfakən lan. Kən kitat kinotitun rəkis məmə kitat okotətul mīn e nimisən, kən motitun mīn məmə Uhgīn otakil netəmim, kən mos-ipən nalpīnən lilīn rəhan kəm netəm kotal təfagə rat. Natimnat mīn u, kitat kinotəghat-in rəkis, təsəwīrən məmə kitat koatisimatīp e nəghatən kitīəh mīn əm nian rafin. 3 Tol nulan məmə okəmə Uhgīn təmegəhan-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kinotimətə rəkis.

‡ 5:7: Luk 22:42 § 5:7: Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-42 * 5:8:

Fil 2:6-8 † 5:10: Sam 110:4; Hip 5:6 ‡ 5:12: 1 Pita 2:2 § 5:14: Rom 16:19

* 6:1: Hip 5:12 † 6:1: Hip 9:14

⁴ ? Okotalkut mēmā okotol nulan, mēto tēhrol e netāmim itēm kēmōtuwa o Uhgīn mēto roiu kīnotapēs Uhgīn motēuhlin mīn mēntaalat o Kristo? Ilat əh, ilat netām kēmotehm nəhag-əhagən,‡ kən kīnotun asgəwīn rəkis noan e nego e neai itēm Uhgīn tatos-ipa,§ kən mīnoatitun mēmā in təwīr, kən mīnoatos rəkis o Narmīn Rəha Uhgīn.* ⁵ Kən ilat u, netām kīnotun asgəwīn rəkis mēmā nəghatən rəha Uhgīn in təwīr,† ilat kīnotətō rəkis nəsanənən rəha nərəmərən rəha Uhgīn itēm otəsuwəhən tuwa. ⁶ Mēto okēmā ilat kēmōtəuhlin mēntaalat o Uhgīn, suatīp kit tikə mīn mēmā okotəuhlin-pa mīn ilat o Uhgīn.‡ Ilat kēmōtərəkīn atīp əm ilat, mēto-inu tahmen-pən əm mēmā kīnotəht-ipən mīn əm Nətī Uhgīn e nig kəməlūau, moatīlēs-ipər mīn e nīganəm̄ti netāmim, kən ilat kīnoatol mīn mīlə lan, moatərəkīn.

⁷ Nikim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wīr nuhuən itēm tatəfik, kən in nagwənən tepət lan nigī netām mīn un, koatol wək ikīn. Uhgīn nīkīn tagien pīk ron, kən nəwīrən rəhan tətatīg lan. ⁸ Mēto nīməptən rat itēm təsosən nat wīr tepət lan, kən iapīl-iapīl ne kīras əm katuəwīə lan. Nəptən əh tīnəsəwīr mīnən o nat kit. Tīnətaiu əm o nərəkīnən. E namnun, nigəm otus natīm̄nat itēm kotatīg lan.

⁹ Piak mīn, nat əpnapīn io iatəghat nulan kəm itəmat, mēto ekītun wīr mēmā itəmat nəsotahmenən e nəptən rat əh. Ekītun wīr mēmā itəmat noatos natīm̄nat mīn u itēm təwīr maprəkīs, itēm Uhgīn təmos-ipīnə kəm itəmat mēto-inun in tatosmegəh itəmat. ¹⁰ Uhgīn okol təsaluīnən rəhatəmat wək mīn nəmoatol mēto-inu Uhgīn rəhan nolən tətuatīp əm nīan rafīn. Kən okol in təsolən nat əpnapīn e nolən wīr rəha nolkeikēən itēm nəmotol kəm in, kən moatol əh, nīan nəmotasitu e rəhan netāmim.§ ¹¹ Itīmat ekotolkeike mēmā itəmat rafīn nakoatəkəike katos nolkeikēən itēm nəkoatol, moatol mēmā otatuwīn e namnun, kən itəmat nakotos nat un itēm nako-tagīle lan.* ¹² Itīmat esotolkeikēən mēmā nakotəlpah, mēto ekotolkeike mēmā onəkotos nolən† rəha netām mīn un itēm kotaiu aupən. Ilat kotahatətə əskasīk e Uhgīn kən moatol rəhalat nətəligən kaifəməh.‡ Moatol nəhlan, kən roiu, ilat kīnotos rəkīs natīm̄nat itēm Uhgīn təmən-iəkīs mēmā rəhalat.§

Rəhatat iagke tətatīg e nego e neai

¹³ Nəniəkīsən kit tol nəhlan, itēm Uhgīn təmən kəm Epraham aupən. Nīan Uhgīn təmōl nəniəkīsən rəhan, kən nərig kit tikə mīn mēmā in otos mol nəniəkīsən lan rəhan təfigəm. Mēto-inu nərgīn in ilis taprəkīs-in nərgīn mīn rafīn. Tol

‡ 6:4: Hip 10:32 § 6:4: Efes 2:8 * 6:4: Kal 3:2 † 6:5: Sam 34:8 ‡ 6:6: 2 Pita 2:21 § 6:10: Mat 10:40,42 * 6:11: Hip 3:6 † 6:12: Hip 13:7 ‡ 6:12: Jem 1:3; Nol Əpən 13:10; 14:12 § 6:12: Hip 10:36

nəhlan, Uhgîn təmos noanawil atip əm e nərgin, matən məmə,*
 14 “Io oekəhlman rəhak nəwiran kəm ik, iahgin. Io oekol
 rəham noanol otuwa tepət tepet.”† 15 Məto-inu Epraham
 rəhan nətəligən təfəməh, in təmatəsaahgin matuwîn matuwîn,
 mətoarus nian in təmos natimnat min un itəm Uhgîn təmən-
 iəkis məmə otos-ipən kəm in.‡

16 Nian etəmim tatos noanawil e nərgi etəm-iasol kit
 rəhan, § kən noanawil u rəhan, tatəlis rəhan nəghatən təfigəm.
 Kən netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nəghatən, okol
 kəsotərgəhəu minən ron.* 17 Uhgîn təmos noanawil e nərgin
 nəhlan, məto-inu in tolkeike məmə otol netəm min un itəm
 okotos natimnat min itəm in təmən-iəkis,† ilat okotitun wir
 məmə rəhan nalpəkəuən, okol təsəuhlinən nian kit.‡ 18 Uhgîn
 tatos noanawil nəhlan məmə otiləs-ipər nətəligən rəhatat u,
 itəm kinotiet rəkis motagim kən moatahgil-pən lan. Kən pəs
 kitat kotaskəlim-iəkis nolən əh itəm Uhgîn tinos-ipa rəkis kəm
 itat, məmə kitat okotagile əskasik e nəniəkisən min rəhan.
 Nat mil u, ilau okol kəsəuəhlinən nian kit, məto-inu Uhgîn,
 təseiüəən nian kit. 19 Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən
 təskasik o nosən natimnat min əh, tol nəhlan, mol məmə in
 tahmen e iagke kit itəm tətəskəlim wir rəhatat nəmegəhən, §
 məmə nat kit otəsəloalən lan kən məsiuw rəkis minən kitat.
 Tahmen əm məmə iagke u, in tinatig rəkis əpəh imə e İkin
 Tasim Agin İkin, əpəh ilis e nego e neai, e nəwtain niməhan
 imə-pən ikin.* 20 İkin əh, İesu tīnuwîn rəkis ikin rəhatat lan,
 məmə oterəh e suatip rəhatat.† In təmuwa rəkis pris asol agin‡
 tahmen əm e pris u Melkisetek§ aupən, kən in otatos wək u
 nian rafin, namnun tikə.

7

*Melkisetek,
 Kig rəha Nətuatipən,
 Kig rəha Nəməlinuən,
 ne pris rəha Uhgîn İlis Agin*

1 Suah u, Melkisetek,* in kig rəha Salem†, kən in pris rəha
 Uhgîn u İlis PİK Agin. Aupən, nian Epraham təmuwîn e

* 6:13: Jen 22:16 † 6:14: Jen 22:17 ‡ 6:15: Jen 21:5 § 6:16: E nolən rəha
 nəlisən nəghatən təskasik, okəmə kitat kit tolkeike məmə otol nəhlan, kən in tatos
 noanawil e manin ne wīn in ne. Məto netəm İsrəl aupən, ilat kəmoatos noanawil e
 nərgi etəm asim kit, o nat kit itəm tasim, kən nian netəmim neen koatəto, kən ilat
 koatahatətə e nəghatən itəm koatən. Okol kəsotərgəhəu minən ron, məto-inu nərgi
 əh kəmotən, in tatəlis ətain nəghatən, təskasik. * 6:16: Eks 22:11 † 6:17: Rom
 4:16 ‡ 6:17: Nam 23:19; Taet 1:2 § 6:19: Fil 3:12 * 6:19: Lev 16:2; Hip
 9:2,3,7 † 6:20: Hip 4:14 ‡ 6:20: Hip 2:17 § 6:20: Hip 5:16 * 7:1: Jen
 14:17-20 † 7:1: Nərgin əh, Salem, in nərgin oas rəha Jerusalem aupən. Nərgin
 əh, Salem, nipətin u “nəməlinuən.”

nəluaginən ilat kig min, kən in təmol win elat. Kən in minitəlig minatuwa. Melkisetek, in təmatuwın məplan Epraham e suatip, kən in təməfak mətapəhin-pən məmə Uhgın otəhlman nəwirən kəm Epraham. ² Kən Epraham, təmos-irəkis tait e rəhan natimnat min itəm təmol win lan e nəluaginən, kən mos-ipən kəm Melkisetek. Melkisetek u, nipəti nərgin un, “Kig rəha Nətuatipən.” Kən nərgin kit min u, kətaun-in məmə Kig rəha Salem, nipətin u məmə, “Kig rəha Nəməlinuən.” ³ Naoa Rəha Uhgın təməsəghat-inən rəhan tata ne mama ne rəhan noanol min. Kən təsənən nian təmaiir lan, ne nian itəm təmimis lan. Tahmen əm məmə in təməsimisən, in tatol əh wək rəha pris. Tol nəhlan, nəkəplan məmə in tahmen e Nəti Uhgın u, in pris lilin kit‡

⁴ Nəkim tuəh-tu Melkisetek. In etəm-iasol kit. Nat əpnəpən məmə tipitə u Epraham in etəm-iasol, məto in təmatisiai-in pik Melkisetek, matos-ipən rəhan nat asol min əm, in əm in əm, məmə rəhan tait kəm in. ⁵ Kitə kotitun məmə, e nup min rafin, netəm Isrel ilat kotəkəike moatos-ipən rəhalat tait kəm noanol min rəha Lifae, ilat u pris min, tahmen-pən əm məmə inu Lou rəha Uhgın tatən mihin. Nat əpnəpən məmə pris min əh, ilat noanol min rəha Epraham, məto netəm iməlat ikin ilat kotəkəike moatos-ipən tait kəm ilat. ⁶ Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha Lifae. Məto in təmos tait min u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwirən rəhan* kəm Epraham u, Uhgın təmos-ipən rəhan nəniəkisən kəm in. ⁷ Kən tətuatip əgin məmə etəmim itəm tatos nərig asol otəfak məmə Uhgın otəhlman nəwirən tatuwin e etəmim itəm ləhau əm lan. ⁸ Kən pris min u itəm koatos tait u, ilat netəmim əm, itəm okəpanotimis. Məto Melkisetek u, in tatos tait, katən məmə in tatəmegəh.† ⁹ Epraham təmatətou rəhan tait tatuwin kəm Melkisetek nulan, kən kitun nənən məmə Lifae u, etəm tatos tait rəha netəm Isrel, in min təmos-ipən tait kəm Melkisetek. ¹⁰ Məto-inu nian Melkisetek təməplan Epraham, Lifae təməsaiirən əh. Məto nian Epraham təmətou nulan tait tuwin kəm Melkisetek, in tahmen əm məmə rəhan u noanol, Lifae, in min təmətou-pən tait kəm Melkisetek, məto-inun in tinətətig rəkis e nipəti rəhan pipi.‡

Kristo in tahmen e Melkisetek

‡ 7:3: Sam 110:4 § 7:4: Jen 14:20 * 7:6: Jen 14:19,20 † 7:8: Hip 5:6 ‡ 7:10: Nat kisił kətəhaləgətun məmə Melkisetek in ilis taprəkis-in pris min u noanol rəha Lifae. Kitiəh un, Melkisetek in təməsimisən, tatəmegəh əh. Kəiu un, tipə Lifae u Epraham, in təmatos-ipən tait rəhan kəm Melkisetek. Kisił un, Melkisetek təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwirən kəm Epraham, məto sənəmə Epraham təməfak o Melkisetek.

¹¹ Wək rəha pris mīn u, kəmotisi-pən e noanol rəha Lifae, in nəukəti Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm netəm Isrel. Məto wək rəha pris mīn u, in təsəwīrən mahmen. § Məto-inu pris mīn u, ilat kəsotahmenən. Uhgīn təməgətun məmə ilat kəsotahmenən nian in təmīləs-ipər pris kit mīn tuwa.* Kən pris un in təruru nīsi-pənən e noanol rəha Lifae ne Eron,† məto in pris kit tahmen e Melkisetek. ¹² Nian kəməuhlin nolən rəha nītəpunən pris, kən okəike kəuhlin mīn Lou. ¹³ Otəkəike mol nulan məto-inun, kitat koatətəghat-in Iərəməərə rəhatat, itəm təmīsi-pən e noanol kit itəm sənəmə noanol ətuatip rəha pris mīn, itəm koatol wək e olta. ¹⁴ Kitat kinotitun rəkis məmə Iərəməərə rəhatat in təmīsi-pən e noanol rəha Juta,‡ kən nian Lou rəha Moses təmatəghat-in wək rəha pris mīn, in təməsəghat-in aɡin-əhən noanol u. ¹⁵ Məto təwīr əm, məto-inu kitat kinotitun məmə pris kit mīn tinəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek. ¹⁶ In təmuwa pris, məto sənəmə Lou təmōl mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris mīn. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm təsanən maprəkis-in Lou, inu nəsanənən rəha nəmegəhən u rəhan itəm namnun tikə. § ¹⁷ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek* aupən,
kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwīn matuwīn namnun tikə.”

¹⁸ Kəmələhəu kalin Lou aupən, məto-inun rəhan nəsanənən tikə, in təsasiuən, okol təsolən nat kit.† ¹⁹ Məto-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatipən nat kit.‡ Kən roiu əh, nolən pişin kit itəm təwīr maprəkis, in tinos nəmeen, məmə kitat okotələhəu-pən rəhatat nətəliɡən lan. Kən in suatip rəhatat u, o nuwīnən iuəhkir o Uhgīn. §

²⁰ Uhgīn təmən-iəkis məmə Kristo in otol wək rəha pris matuwīn matuwīn namnun tikə, kən təmos noanawil ron, məmə rəhan nəghatən otəfiɡəm. Məto təməsosən noanawil mihin e pris mīn aupən. ²¹ Məto Uhgīn təmos əm noanawil nian Iesu təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,
“Iərəməərə təmos noanawil kit,
kən okol kəsəuhlinən nətəliɡən rəhan.*
In tatən məmə,
‘Ik onəkol wək rəha pris nian rafin,†

§ 7:11: Hip 7:18,19; 8:7 * 7:11: Hip 10:1 † 7:11: Lifae in noanol rəha pris mīn, məto Eron in təmīsi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol mīn rəhan, katan məmə ilat pris asol aɡin mīn. ‡ 7:14: Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol Əpən 5:5

§ 7:16: Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25 * 7:17: Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 † 7:18: Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 ‡ 7:19: Rom 3:20

§ 7:19: Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8 * 7:21: 1 Saml 15:29; Mal 3:6 † 7:21: Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17

matuwīn matuwīn namnun tikə.' ”

²² Uhgīn tamos noanawīl nəhlan, matol mə Iesu tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas məmə nəniəkisən rəha nasituən in təwīr, maprəkis-in nəniəkisən u aupən.‡

²³ Aupən, pris mīn ilat tepət, məto-inun kitiah tol wək matuwīn matuwīn mīmīs un, kit tos nəmeen, mol wək matuwīn matuwīn, mīmīs moatol əm nulan. Ilat kəsotolən wək lilin. ²⁴ Məto Iesu, in otos wək rəha pris rəhatat matuwīn matuwīn namnun tikə, məto-inun, tətatiḡ lilin. ²⁵ Tol nəhlan, in titun nosmegəh lilinən§ kitat u, kotilpīn kitat mīn məmə koatuwīn o Uhgīn, məto-inu in tatəmegəh lilin, tatəghat rəhatat lan kəm Uhgīn.*

²⁶ O nat u, inun in pris asol agīn† itəm in tahmen o nasituən etat. In tasim, kən mətuatip wīr, in təsolən nolən rat. In tol pīsīn agīn e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai. ²⁷ In tol pīsīn e pris asol agīn mīn un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə rat rəhalat.‡ Uarisig lan un, ilat kəpanotol mīn sakrifais kit mīn, o nafəl rəkisən təfagə rat rəha netənim mīn.§ Məto nian Iesu tategəhan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,* kən mau kitiah əm† in tahmen moau. ²⁸ Lou in tatiləs-ipər pris mīn itəm kəsotahmenən.‡ Məto noanawīl rəha Uhgīn, itəm tatuarisig-in Lou, in tatiləs-ipər Nətin u,§ itəm təwīr mahmen agīn* o nolən wək u, matuwīn namnun tikə.

8

Iesu in pris asol agīn təwīr maprəkis-in netəm mīn un kəmotol wək rəha pris asol agīn aupən

¹ Kitat koatəghat-in nat u,* məto nəukətin tol nulan. Kitat koatos pris asol agīn kit, tətuatip əm e itəm un ematən. In tinatəpələh rəkis† e rəhn matip Etəm-iasol əpəh ilis e nego e neai, ikin rəha nepətən ne nisaiiən. ² In tatol wək əpəh Ikin Tasim Ikin e nego e neai, inu Nimə Tapolən pahrien‡ itəm Uhgīn əm təmiuw. Sənəmə etənim itəm təmiuw Nimə Tapolən əh,§

³ Kəmiləs-ipər rafin pris asol agīn mīn u aupən, məmə okoatos-ipən natimnat mīn kəm Uhgīn, kən moatol sakrifais.

‡ 7:22: Luk 22:20; Hip 8:6; 12:24 § 7:25: Suatip kit mīn əh-ikin o nənən, məmə, “titun nosmegəh agīn-əhən.” * 7:25: Rom 8:34; 1 Jon 2:1 † 7:26: Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1 ‡ 7:27: Lev 9:8; 16:6, § 7:27: Lev 9:15; 16:15; Hip 5:1,3 * 7:27: Efes 5:2 † 7:27: Rom 6:10; Hip 9:12, 26,28; 10:10; 1 Pita 3:18 ‡ 7:28: Hip 5:1-2 § 7:28: Hip 1:2 * 7:28: Hip 2:10 * 8:1: Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14; 6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2 † 8:1: Əplan-tu futnot e 1:3 ‡ 8:2: Hip 3:6; 10:21; 1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6 § 8:2: Hip 9:11, 24

E suatip kitiāh əm, rəhatat u pris asol aġin, in min otəkəike mos-ipən sakrifais kit kəm Uhgīn.* 4 Okəmə in tətatiġ əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris kit, məto-inu pris min əpəh ikin koatatig itəm koatos-ipən natimnat kəm Uhgīn, tahmen əm mə inu Lou təmən mihin. 5 Pris min u, ilat koatol rəhalat wək e narmi nimə əm itəm tatasgəwin† natimnat min itəm tətatiġ e nego e neai. Tol nəhlan, nian Uhgīn təmən-ipən kəm Moses aupən, məmə otiuw Nimə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onakəkəike matehm wir məmə onəkol natimnat min u tətuatip tahmen əm e rəhak mak itəm emol matəgəton rəkis ik lan əpəh ilis e nitot asol.”‡ 6 Məto roiu, Iesu, pris asol aġin u rəhatat, in tinos rəhan wək itəm təwir təwir maprəkis-in wək rəhalat. Kən e nolən kitiāh əm, Iesu in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u, in təwir maprəkis-in nəniəkisən oas rəha nasituən. Məto-inu nəniəkisən wi u, in tatətul-pər e nəghatən min itəm kotəwir motaprəkis. §

7 Məto-inu okəmə kəsehmən nat tərət kit e nəniəkisən oas,* okol nəniəkisən wi təsosən nəmeen. 8 Məto Uhgīn təməplan nəratən rəha netəmim, kən təmən məmə, “Nian əh-ikin otəpanuwa, itəm io, oekol nəniəkisən wi rəha nasituən rəha noanol min rəha Isrel ne noanol min rəha Juta.

9 Nəniəkisən rəha nasituən u, in otol pişin aġin e nəniəkisən oas rəha nasituən, itəm io emol kəm tipilat min aupən, e nian u itəm io emos nelmilat matit ilat moatiet rəkis Ijip. Oiakol nəniəkisən wi rəha nasituən, məto-inu ilat kəməsotaskəlimən nəniəkisən u itəm io emol kəm ilat aupən,

kən tol məmə io emapəs ilat, maluin.†

10 Kən io, Iərəməərə, iatən-iarəp məmə, e nian itəm otəpanuwa, io oekol nəniəkisən wi kit rəha nasituən‡ kəm noanol min rəha Isrel.

Oekos-ipən rəhak lou min e rəhalat-kapə,

kən oekəte rəkis-pən e nikilat, §

kən io ekuwa mol Uhgīn ətuatip rəhalat,

kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatip netəmim.*

11 Ilat kit okol təsuwinən məgəton netəm iman ikin məmə,

‘Ik onakəkəike mitun Iərəməərə u.’

Kən etəmim kit okol təsuwinən mən-ipən nəghatən u kəm pian, məto-inun ilat rafin okotitun io,†

* 8:3: Hip 9:14 † 8:5: Kol 2:17; Hip 9:23 ‡ 8:5: Eks 25:40 § 8:6: Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip 7:22; 9:15; 12:24 * 8:7: Hip 7:11,18; 10:1 † 8:9: Eks 19:5-6 ‡ 8:10: Rom 11:27 § 8:10: Lou oas min u, kəməte-pən e kəpiel kəiu kuepin-epin. 2 Kor. 3:3; Hip 10:16 * 8:10: Esik 11:20 † 8:11: Aes 11:9; Jon 6:45

tātuoun e netəm əpnapin min

muwin mətoarus-pən netəm koatos nərig asol min.

¹² Məto-inun, io, ekasəkitun ilat o rəhalat nolən min itəm təsətuatip agin-əhən.

Io oekafəl rəkis nolən rat min rəhalat,

kən io oekaluin nolən rat min rəhalat.”‡ §

¹³ Nian Uhgın tatəghat-in nəniəkisən rəha nasituən u, məmə in nəniəkisən wi, nipətin u məmə nəniəkisən rəha nasituən aupən, tinoas minərat. Kən nat itəm in tinuwa minoas, tinəsahmen minən, kən otəsuwəhən, tikə.

9

Ikin Tasim Ikin e nətueintən ne Ikin Tasim Ikin e nego e neai

¹ Kən e nəniəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig, ilat okotəike motətəu-pən suatip ətuatip min o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim, in rəha nətueintən əm u. ² Netəm aupən, kəmotiuw Nimə Tapolən Asim u, * moatol noan kit əpəh ilugin ətuatip, kəmagəhl noan kəiu. Noan itəm tətaupən lan, koatən məmə Ikin Tasim Ikin.† E noan əh, kəmotələhəu-pən nat katahtu-pər lait lan‡ ikin, ne tepil kit itəm kəməlin-pər piret asim min lan.§ ³ Kəmiuwosig niməhan e noan uarisig, kən noan əh, katən məmə, “Ikin Tasim Agin Ikin.”* ⁴ Ikin əh, nat kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan, katuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən† tatəpələh əh-ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iaen u kol tatipit-ipit. Kən e nipəgnoa Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəmarigin-pən piret u mana,‡ noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən min kasikin rəha Eron e Bokis u, kasikin itəm aupən Uhgın təmol təwiə min.§ Kən kəpiel mil kəiu əh-ikin, itəm kuepin-epin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau.* ⁵ Kən ilis e rəhn-minat Bokis u, narmi Jerubim rəha Nəhag-əhagən,† ilau kəiu əh-ikin. Kətiauwsig niməlməilau o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın

‡ 8:12: Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip 10:17; Jer 31:31-34 § 8:12: Hip 10:16

* 9:2: Eks 25:8,9 † 9:2: Eks 26:33,34 ‡ 9:2: Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol əpən 1:20 § 9:2: Eks 25:23-29; Jon 6:35,48 * 9:3: Eks 26:31-33 † 9:4: Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22 ‡ 9:4: E nian rəha Moses, Uhgın təmos-ipən piret təmisi-pən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. § 9:4: Nam 17:1-10 * 9:4: Eks 31:18 † 9:5: Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, məto-inun nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgın tətətig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha Uhgın mətian əh kit (Esik 1:4-21; 10:9-22; Sam 18:10).

Ikin.‡ § Məto okol esənən natimnat min u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag.

⁶ Nian kəmotəlin wir rafin natimnat min u, pris min kotitun nuwinən imə miet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən.* ⁷ Məto pris asol agin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Agin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin.† In titun nuwinən nian kitiah əm e nup min rafin.‡ Kən nian in tatuwin, in təike mos nita, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan,§ kən matig mol min o nolən rat rəha netənim,* itəm ilat kotəruru məmə koatol təfagə rat. ⁸ Kən e natimnat min u, Narmın Rəha Uhgın tatəgəton məmə, nian Nimə Tapolən Asim aupən təmatətul əh, kən suatip† tikə o kitat o nuwinən e Ikin Tasim Agin Ikin. ⁹ (In tahmen əm e narmi nat kit‡ itəm tatəgəton e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat min itəm pris min koatos-ipən kəm Uhgın, moatol sakrifais lan kəm in,§ natimnat min u, kəsotahmenən o nələhəu ətuatipən nətəligən rəha netənim itəm kotuwa o nəfakən. ¹⁰ Məto-inu nəfakən oas aupən, in tatəgəton əm suatip min itəm koatən pik nolən rəha nagwənən* ne nənimən† ne naikuasən.‡ Natimnat min u, in nat rəha nipətītəm əm. Məto nolən min əh, ilat katipa əfigəm əm kit rəha netənim, matuwın mətoarus-pən nian Uhgın otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

Nita Iesu in sakrifais kit itəm in təwir maprəkis agin-əh

¹¹ Məto roiu əh, Kristo tinuwa rəkis, kən in pris asol agin itəm təməmik natimnat wir min, minuwa.§ Kən in təmuwin imə e Nimə Tapolən Asim itəm təwir təhmin min, maprəkis-in itəm təmaupən.* Nimə əh, in sənəmə nat kit itəm netənim kəmotol, kən sənəmə nat kit rəha nətueintən u itəm Uhgın təmol. ¹² Nian Kristo təmuwin imə e Ikin Tasim Agin Ikin, təməsuwinən e nup min rafin, tahmen e pris asol agin min aupən kəmotol mihin. In təmol mau kitiah əm, kən tahmen, məto-inun in təsosən nita nəni ne nita nəti kau muwin imə məmə otos-irəkis təfagə rat. Kəpə, in təmos atip əm nitan, muwin imə,

‡ 9:5: Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin, inun, rəhn-minat Bokis rəha Nəniəkisən ilis ikin. Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgın tatətig ikin. Netənim kotəruru nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat min u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwinən nian rafin. Nian kitiah əm e nup kitiah tatuwin. Pris asol agin titun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik nita rəha sakrifais kən muwin kən təmoraubin nita e rəhn-minat bokis u. Nolən əh, in nəmtətin wir kit, itəm tatəgəton məmə netənim okotəkəike kimis o rəhalat nolən rat min. Məto e nita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhgın. § 9:5: Eks 25:17-22; Hip 4:16 * 9:6: Nam 28:2-4 † 9:7: Lev 16:2 ‡ 9:7: Lev 16:34 § 9:7: Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 * 9:7: Lev 16:15 † 9:8: Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 ‡ 9:9: Hip 10:1-2 § 9:9: Hip 5:1; 8:3 * 9:10: Lev 11:2-23 † 9:10: Nam 6:3; Kolosi 2:16 ‡ 9:10: Lev 11:25,28,40 § 9:11: Hip 10:1 * 9:11: Hip 8:2; 9:24

kən in əm təmətou nəmtitat mikis itat e təfagə rat min.† 13 E nolən rəha nənəkisən rəha nasituən aupən, kəmorautin-pən nita nənə ne kau, o nəmtapi kau itəm kəmuwaan ətip e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkimik e niganəmti Uhgın məmə nıpətin otaruətuəh, namkimikən tikə lan. 14 Məto nita Iesu‡ in tatos nəsanənən asol taprəkis-in natimnat min u. § Kristo in təmol atip sakrifais lan, e nəsanənən rəha Narmin itəm tətətig lilin. In sakrifais kit itəm tətuatip agin, nəratən kit tikə lan. Tol nəhlan, kən nitan in tatos nəsanənən, tahmen o nafələn nikitəmat* o nolən min itəm kotitun nit-ipənən itəm e nimisən, məmə itəmat onəkotəfak əm kəm Uhgın itəm tatəmegəh.†

15 O natimnat min u itəm Iesu təmol, in suatip o nosən nənəkisən wi rəha nasituən.‡ Uhgın təmaun-in netənim rəhan, kən mən-iəkis kəm ilat məmə natimnat wir min u, in rəhalat. Kən natimnat min u, okol kəsotikən nian kit, § məto okoatətig lilin. Ilat okotos natimnat min un, məto-inun nimisən rəha Kristo in tinətou rəkis nəmti təfagə rat rəha netəm min un itəm kəmoatətəghl Lou rəha nənəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig.

16 Okəmə Iesus təsimisən nəhlan, kən rəhan netənim okəsotosən natimnat wir min itəm in təmən-iəkis mə rəhalat. Məto-inu okəmə suah kit tol nənəkisən kit məmə nian in otimis, kən rəhan natimnat otuwın o suah pisin kit, kən suah u in otəkəike mimis pitən, kənu nənəkisən rəhan in otətətig matəmegəh. 17 Nənəkisən kit tol nəhlan, təsatigən məsəmegəhən nian etəm təmən tətətig əh. Rəhan nənəkisən in otətətig matəmegəh əm nian in tinimis rəkis. 18 O natimnat min u, e nənəkisən rəha nasituən aupən, nita nat megəh kit təkə maiah, təgətun məmə nat kit təmimis, kən otol məmə nənəkisən in tatəmegəh mətətig. 19 Tol nəhlan, nian Moses in təmatən-iarəp rəkis nəghatən min rafin rəha Lou kəm netənim, kən uarisig lan, in təmos niməme sipsip kəmol tasiə, ne nelmi nig u hisop, meer-pən e nita nəti kau ne nita nənə ne nəhau, kən təmorautin-pən nita e naoa rəha Lou ne netənim min.* 20 Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nita nat megəh kit itəm tatimis o nolən nənəkisən rəha nasituən rəha Uhgın tətətig matəmegəh. Kən itəmat nəkotəkəike moatisiai-in, moatol nəwian.”† 21 E nolən kitiah əm, Moses təmorautin-pən nita e Nimə Tapolən Asim ne natimnat min itəm kəmos o nəfakən. 22 Lou tatən məmə pris otəkəike matol-pən nita e natimnat tēpət, iuəhkır natimnat rafin, məmə ilat okotasim.

† 9:12: Rom 3:25 ‡ 9:14: 1 Pita 1:2,18-19 § 9:14: Hip 10:4 * 9:14: Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1 Jon 1:7 † 9:14: Taet 2:14 ‡ 9:15: Luk 22:20 § 9:15: Hip 10:34 * 9:19: Eks 24:6-8 † 9:20: Eks 24:8; Luk 22:20

Kən okəmә nita tәsaiuән ron, kən Uhgин okol tәsafәlән tәfagә rat.‡

²³ Tol nәhlan, nita rәha nolән sakrifais, in tәmaiәh o nolән natimnat min u, kotasim. Mәto Nimә Tapolән Asim ne natimnat min rәhan әh-ikin, ilat narmi natimnat min әm§ itәм tatәpsen-pән natimnat itәм koatatig e nego e neai. Mәto nәfakән o natimnat itәм tol nipәti nat agin-әh min, itәм koatatig e nego e neai, nita nat megәh tәsahmenән o nolән ilat kotasim. Okәike kol sakrifais kit itәм tәwir maprәkis. ²⁴ Iesu in tәsuwinән imә e Ikin Tasim Ikin rәha nәtueintән u, itәм netәmim әm kәmotol. Nimә әh, in narmi nat әm rәha Ikin Tasim Ikin pahrien әpәh ilis e nego e neai. Mәto Iesu tәmuwin e nego e neai, kән roiu әh in tatән-ipән natimnat rәhatat lan kәм Uhgин e niganәmtin.* ²⁵ Kән nian Iesu tәmol atip sakrifais e rәhan nәmegәhән, in rәhan nolән tol pisin e pris asol agin u aupән. E nәniәkisән rәha nasituән u aupән, pris asol agin otәkәike muwin imә e Ikin Tasim Agin Ikin kән mos nita nat megәh, sәnәmә nitan atip, mol sakrifais lan. Tәike matol nәhlan e nup min rafin. Mәto Kristo tәmuwin e Ikin Tasim Agin Ikin e nego e neai, tәmos atip nitan kән mol sakrifais lan mau kitiaһ әm kән tinahmen. ²⁶ Okәмә Kristo tәmatol sakrifais nәhlan e nup min rafin, tahmen e pris min u aupән, in otәkәike mәto nahmәn nian tepәt tәtuoun e nian Uhgин tәmol nәtueintән. Mәto roiu, kitat kinotatig e namnun nian, in tәmiet-arәpa mau kitiaһ әm,† mәmә otol atip sakrifais e rәhan nәmegәhән o nos-irәkisән tәfagә rat. Kән rәhan sakrifais, in namnun. ²⁷ Kitat netәmim, Uhgин tinәlәhәu nian әtuatip rәhatat kitiaһ kitiaһ mәmә okotimis lan, mau kitiaһ әm. Kән uarisig lan un, in otakil rәhatat nolән min.‡ ²⁸ E nolән kitiaһ әm, Kristo tәmol atip sakrifais lan, mau kitiaһ әm,§ mәmә in otatipa-in tәfagә rәha netәmim tepәt.* Mәto uarisig, nian otatitәlig-pa min,† in otәsuwa-minән o nos-irәkisән tәfagә rat, mәto o nosmegәhән netәmim itәм kotәsahgin, nәumis tatus ilat ron.‡

10

Sakrifais rәha Iesu, tәmol nian kitiaһ әm, kән in tinahmen

¹ Natimnat min rәha Lou, ilat kotahmen e narmi nat* itәм otәsuwәhән kotuwa, mәto toapoap. Ilat sәnәmә nipәti nat. E nup min rafin pris min koatol sakrifais. Mәto nat әpnapin mәmә ilat koatol sakrifais, mәto Lou in tәruru nolән iәfak min itәм kotuwa o Uhgин kotәtuatip e niganәmtin, mәto-inun ilat

‡ 9:22: Lev 17:11 § 9:23: Hip 8:5 * 9:24: 1 Jon 2:1; Rom 8:34 † 9:26: Hip 9:12,28 ‡ 9:27: 2 Kor 5:10 § 9:28: Hip 7:27; 9:12,26; 10:10 * 9:28: Aes 53:12 † 9:28: Mat 16:27 ‡ 9:28: 2 Tim 4:8 * 10:1: Kol 2:17; Hip 8:5

narmi sakrifais agin, itəm toapoap. ² Okəmə sakrifais min ilat kotahmen, motitun nolən netəmim kotətuatip. Kən iəfak min kotitun nələhəuən motapəs nolən rəha sakrifais, məto-inun nikilat tinəruən rəkis mau kitiah əm. Kən okəmə tinafəl rəkis nikilat nəhlan, kən ilat kəsotəto minən tərət o rəhalat nolən rat. Məto, kəpə, ilat koatəto əh tərət. ³ Tol nəhlan, e nup min rafin, ilat koatol pap sakrifais, məto nat u tatol əm məmə ilat okol kəsotaluinən nolən rat min rəhalat, ⁴ məto-inu nita nəni ne kau in təruru agin nos-irəkisən təfagə rat.†

⁵ Tol nəhlan, nian Kristo tinatimnə e nətueintən, in təmən-
ipən kəm Uhgın məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min ne natimnat min koatos-ipən kəm
ik.

Məto ik nəmol-pən nipətik kit məmə ekuwin lan.”‡

⁶ Kəmotuwaan ətip natimnat e olta tahmen e nəfakən rəhalat
otimnə ron ik,

kən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə.

Məto nat əpnapin koatol nəhlan,

məto kəsotolən məmə nikim tagien elat.

⁷ Kən io iatən məmə,

“Kəməte nəghatən kit tətətig e Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-
in io məmə,

‘Uhgın, io u, emuwa o nolən rəham nətəligən.’”§

⁸ Kristo təmən aupən məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min

ne natimnat min itəm koatos-ipinə kəm ik,

ne natimnat min itəm katuwaan ətip e olta,

ne sakrifais min itəm katol o nafəl rəkisən təfagə.

Natimnat min u, ik nakapəs,

kən kəsotolən məmə nikim tagien elat,”

(nat əpnapin məmə ilat koatətu-pən suatip itəm Lou təmən.)

⁹ Məto Kristo tatən min məmə, “Io u, emuwa məmə ekol
nətəligən rəham.” E nəghatən u rəhan, in tatoh-irəkis

nəniəkisən oas rəha nasituən, məmə in otələhəu nəniəkisən wi
rəha nasituən kit. ¹⁰ Kən Iesu Kristo təmol nətəligən rəha Uhgın

tol nulan. In təmol sakrifais atip e nipətin, * mau kitiah əm,†
məmə otol kitat kotasim, kitat u rəhan netəmim min.‡

¹¹ Nian rafin, pris min ilat koatətul moatol wək rəha
nəfakən, moatol sakrifais, moatol nat kitiah əm nian rafin, o

nafəl rəkisən nolən rat. Məto sakrifais min u, ilat kəsotahmen
agin-əhən o nos-irəkisən təfagə rat nian kit. ¹² Məto pris

u rəhatat, tinol rəkis rəhan sakrifais mau kitiah əm, kən
sakrifais əh in tahmen mahgoau o nafəl rəkisən nolən rat
rəha netəmim tatuwin matuwın namnun tikə. Kən nian

† 10:4: Hip 9:12-14 ‡ 10:5: Hip 2:14; Sam 40:6-8 § 10:7: Mat 26:39

* 10:10: Hip 2:14 † 10:10: Hip 7:27 ‡ 10:10: Hip 10:14; Efes 5:26

tinələhəu rəkis nəhlan rəhan sakrifais, kən in tinatəpələh[§] e nelmi Uhgın matip, ikin rəha nepətən ne nisaiien. ¹³ Kən ikin əh, in tatəsağın əm məmə Uhgın otol rəhan tikimır min kotahmen e niməhan itəm tateguafəl nelkin lan,* ¹⁴ məto-inu e nolən sakrifais mau kitiaə əm əh, Kristo təmol rəhan netəmim kinotəuatip e niganəmtin, matuwın matuwın, namnun tikə. Netəm min u, ilat un, itəm in tatol ilat koatuwa motasim.

¹⁵ Kən Narmin Rəha Uhgın, in min tatən wır natimnat min u kəm itat. In təmən məmə,

¹⁶ “İərəmərə tatən məmə,

‘Nian itəm otəpanuwa,

oekol nənəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan.

Io oekos-ipən lou min rəhak e nıkilat,

kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’”†

¹⁷ Kən in tatən min məmə,

“Io oekaluin rəhalat nolən rat min,

kən nıkkik otəsəht minən nolən min rəhalat itəm koatətgəhl Lou.”‡

¹⁸ Nian Uhgın təmafəl rəkis nolən rat rəhalat, kən tol məmə ilat okəsotol minən sakrifais tuwın kəm Uhgın ron.

Pəs kotətul əskasık e rəhatat nahatətəən

¹⁹ Piak min ne winik min. Tol nulan, kən nita İesu təmol məmə kitat kotitun nuwinən imə İkin Tasim Agin İkin, kən məsotəginən. ²⁰ Roiu əh, İesu in təməte suatip wi kit, itəm tatəmegəh. In təməhap niməhan itəm tatakulosig İkin Tasim Agin İkin, tatəpsen-pən nıpətın. Kən mol suatip wi u rəhatat məmə kitat kotitun nuwin-pənən ikin, motuwın o Uhgın. §

²¹ Kən pris asol agin rəhatat, in etəm-iasol itəm tatəramərə* e nimə rəha Uhgın, inun rəhan netəmim.† ²² Tol nulan, pəs kotuwın iuəhkır e niganəmti Uhgın,‡ e nıkkitat itəm tərıoaə e nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təmorautin-pən nıtan e nətəligən min rəhatat məmə kitat okotasim. § Kən in təmaikuas rəkis e nıpətıtat e nəhau talien, in əm in əm.* ²³ Kitat kotəmə kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs kotətul tımtım lan, məsotəloal-əloalən, məto-inu kitat kotitun nagileən e rəhan nəghatən min itəm tinəmən-ıəkis rəkis kəm itat. ²⁴ Pəs kotahluiə-ahluiə e nətəligən rəhatat min, məmə kitat

§ **10:12:** Pris min, ilat koatətul əm nian ilat kinotol rəkis sakrifais min rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais min okol təsolən namnun nian kit. Məto İesu in təməpələh, məto-inun in, rəhan sakrifais, tatol nian kitiaə əm o nəfələn rəhatat nolən rat min. Rəhan sakrifais in tahmen agin maprəkis. Kən İesu tatəpələh lılin. Əplan min-tu Hip 1:3; 7:26-27; 9:12; 9:25-26; 10:11-14. * **10:13:** Əplan-tu futnot

e 1:13 † **10:16:** Jer 31:33; Hip 8:10 ‡ **10:17:** Jer 31:34; Hip 8:11 § **10:20:** Lev 16:2; Mat 27:51; Efes 2:18; Hip 9:8 * **10:21:** Sek 6:13 † **10:21:** Hip 3:6

‡ **10:22:** Hip 7:19; Efes 3:12 § **10:22:** Esik 36:25; Hip 9:14; 12:24 * **10:22:** 1

okotolkeike kitat min, kən moatol təwīr təwīr kəm kitat min tatuwin təhmin min nəhlan. ²⁵ Təsəwīrən məmə okotəhlman nolən rəha nuəfiminən kitat min. Netəmim neen ilat koatol nəhlan, məto pəs kitat koatem məha-məha kitat min nian rafin.† Kən nian kotəplan məmə nian rəha nuwamən rəha Iesu tatuwa iuəhkir, təwīr məmə kitat koatakəike e nem əskasikən itat min, moatol tatər təhmin min.

²⁶ Təwīr məmə koatem əskasik itat min nəhlan, məto-inu okəmə kitat kinotitun rəkis nīpahrienən, məto kəsotolən nat agin lan, kən kitat moatakəike e nolən rat, kən tatol məmə sakrifais kit min tikə agin o nos-irəkisən təfagə rat rəhatat.‡

²⁷ Kən okəmə sakrifais kit min tikə mə otos-irəkis təfagə rat rəhatat nəhlan, kən nat kitiah əm əh-ikin tətatiḡ. Inun, kitat koatəgin, moatasiəp, məto-inun kitat kotitun wīr məmə kitat koatəsaḡin əm nalpinən əskasik, ne niḡəm asol rəha neməha

rəha Uḡin itəm otəkəike mus rəhan tikimir min. § ²⁸ E Lou oas rəha Moses aupən, okəmə suah kit tatol nat əpnapin e Lou, kən etəmim kaiu o kisil okəhalən-iarəp in, kən suah u təike mīmīs.

Okol kəsotasəkitunən. * ²⁹ ?Məto təhrol e netəm min un itəm koteguafəl-eguafəl Nəti Uḡin?† Uḡin təmol nəniəkisən rəha nasituən kəm kitat, kən nita Kristo təmol nəniəkisən u tətatiḡ matəmegəh.‡ Nitan əm un, titun nolən etəmim tasim, kən

in etəmim rəha Uḡin. § ?Məto təhrol e etəmim itəm tatehm əpnapin əm nita u, məmə in sənəmə nat iasim kit? ?Narmin Rəha Uḡin in tator nəwīrən rəhan kəm netəmim, məto təhrol e etəmim itəm tatən rat Narmin əh? Suah u, tətuatip agin əm məmə nalpinən rəhan in otəskasik maprəkis-in nalpinən rəha

etəm tatətgəhl Lou rəha Moses. ³⁰ Məto-inu kitat kinotitun rəkis Uḡin u itəm təmən məmə,

“Nalpinən nitai nat, inu wək rəhak əm.

Kən io oekalpin nitai nolən rəhalat tahmen ahmen əm.”*

Kən in təmən min məmə

“Iərəmərə in otakil nolən rəha netəmim rəhan.”†

³¹ Uḡin u itəm tatəmegəh, tətatiḡ tətatiḡ. Kən okəmə kitat kotatiḡ əh e təfagə rat, kən motəməhl e nelmin nəhlan, nat u in nat kit rəha nəḡinən.

³² Təwīr məmə nikitəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən təmatasiəḡəpin itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotatiḡ e nəluaginən asol e nəmegəhən, kən in nian iəkis kit, itəm nəmotatiḡ e nahməən asol.‡ Məto itəmat nəmoatətul əskasik. ³³ Nian neen netəmim koatən rat itəmat e niḡanəmti netəmim, § kən moatol min natimnat rat min neen kəm itəmat.

† 10:25: Hip 3:13 ‡ 10:26: Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21 § 10:27: 2 Tes 1:7-9; Hip

12:29 * 10:28: Dut 17:6,7 † 10:29: Hip 6:6 ‡ 10:29: Mat 26:28 § 10:29:

Nol əpən 1:5 * 10:30: Dut 32:35 † 10:30: Dut 32:36; Sam 135:14 ‡ 10:32:

Fil 1:29,30 § 10:33: 1 Pita 4:14

Nian neen, itəmat nəmotos moatətul-pən o netəm min un itəm katol tərət elat nəhlan. ³⁴ Itəmat nəmotos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwın e kalapus, kən itəmat nəmotatig e nəratən məsin rəhalat.* Kən nian netəmim kəmotakləh-in natimnat min rəhatəmat, kən itəmat nikitəmat təmagien əm,† məto-inu itəmat nəmotitun rəkis məmə rəhatəmat natimnat neen əh-ikin tətatig, itəm in təwir maprəkis, kən natimnat min u, okol təsikəən nian kit.‡

³⁵ Inəh, in nətouən asol rəhatəmat itəm Uhgın otəpanos-ipinə kəm itəmat. Kən məto-inun o nat wir min əh itəm koatəməhl aupən-in itəmat, təsəwirən məmə onəkotəmkarəpən-in nahatətəən əskasik rəhatəmat. ³⁶ Itəmat nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən təfəməh,§ məmə nəkoatol natimnat itəm Uhgın tolkeike. Kən itəmat onəpanotos natimnat min itəm in təməniəkis məmə otos-ipinə kəm itəmat.* ³⁷ Məto tol nulan, inun Uhgın təməni mihin məmə,

“Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa,
in otiet-arəpa, otəsələn kəmin.†

³⁸ Məto rəhah etəmim itəm tətuatip e niganəmtək,

in otatəkəike e rəhan nahatətəən.‡

Məto okəmə ekəplan məmə tapəs io,

minətan təlig-təlig,

kən nikik otəsagienən ron.”

³⁹ Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okol kəsotan təlig-təligən məmə Uhgın otərəkin kitat. Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e Uhgın, məmə kitat koatos nəmegəhən.

11

Nahatətəən

¹ ? Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən e natimnat min u, itəm otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotitun wir məmə natimnat min u, ilat nıpahrienən. Nat ənpəpın məmə kəsotehmən* natimnat min u, məto kitat kotitun wir məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tatəgətun nəhlan kəm kitat. ² Kən Uhgın təmənuwi netəm min u aupən o rəhalat nahatətəən.

³ Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgın təməghat əm, kən ilat kəmotatig.† Natimnat itəm kotəplan roiu, in təməsosən nat kit itəm tınatig rəkis mol ilat lan. ⁴ Epel in təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təmos-ipən nat kit kəm Uhgın itəm təwir maprəkis-in

* **10:34:** Hip 13:3 † **10:34:** 1 Pita 4:13 ‡ **10:34:** Hip 11:16; 1 Pita 1:4,5

§ **10:36:** Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11 * **10:36:** Hip 6:15; 9:15

† **10:37:** Nol Əpən 22:20 ‡ **10:38:** Hab 2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11 * **11:1:**

2 Kor 4:18 † **11:3:** Jen 1

rəha Ken.‡ Kən məto-inu in təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən Uhgın təmən-iarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nikin tagien o nosən rəhan natimnat. Kən nat əpnapin məmə suah u təmimis rəkis, məto nolən rəha nahatətəən rəhan in tatəghat əh kəm kitat. §

⁵ Kən Inok təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təsımısən. Uhgın təmos-irəkis in e nətueıntən u, məmə otuwın əpəh ilis e nego e neai. Netəmim kəsotəplan mınən, məto-inu Uhgın təmiləs-irəkis.* Məto nian Uhgın təməsiləs-irəkisən-əh, Uhgın təməgətun kəm in məmə nikin tagien ron. ⁶ Məto okəmə etəmim təsahatətəən e Uhgın, in təsolən Uhgın nikin tagien ron, məto-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgın,† in otəkəike mahatətə məmə Uhgın tətətig, kən matətou netəm mın un itəm kotalkut o nitunən in.

⁷ Noah in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Uhgın təmatən-ipən natimnat mın kəm in aupən, itəm netəmim kəsotəplanən əh,‡ Noah təmatisiai-in, matol nəwian. Kən in təmiləkin nego asol kit § məmə otosmegəh rəhan mın. E rəhan nahatətəən, təhmen əm məmə Noah in təmatakil netəmim. Kən e rəhan nahatətəən, Uhgın təmol in tətətip e niganəmtin.*

⁸ Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, e nian Uhgın təmaun-in rəkis məmə otuwın e nəptən pısın kit, in təmatol nəwia Uhgın. Nəptən əh, Uhgın təmən-ıəkis rəkis kəm in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham təmıet, məto in təruru məmə tatuwın hiə ne. ⁹ Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən mətətig e nəptən u itəm Uhgın təmən-ıəkis aupən məmə otos-ipən kəm in.† Məto təmətətig ikin əh e nımə tapolən əm, təhmen əm e iapıspıs kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgın təmos-ipən nəniəkisən u kəm iləhal kərən, ilau mın kəmətətig əm e nımə tapolən.‡ ¹⁰ Epraham təmol nulan, məto-inu in tətəhgin məmə otuwın e taon kit § itəm nəukətin tiəkis, otətətig tuwəh.* Taon u, Uhgın əm təmol mak lan, kən mınol rəkis tətətig.†

¹¹ Sera tətəhatətə əskasik e Uhgın, nat əpnapin məmə in tinipitaguıhl agın, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In təmiləs nətin u, məto-inun in təmahatətə lan məmə otol nəniəkisən rəhan tuwa miet-arəp.‡

‡ 11:4: Jen 4:4-5 § 11:4: Hip 12:24 * 11:5: Jen 5:21-24 † 11:6: Hip 7:19

‡ 11:7: Hip 11:1 § 11:7: Jen 6:13-22 * 11:7: Jen 6:9 † 11:9: Wək 7:5

‡ 11:9: Jen 12:1-8 § 11:10: Hip 12:22; 13:14 * 11:10: Nol Əpən 21:2, 14

† 11:10: Hip 11:16 ‡ 11:11: Suatip kit mın rəha nəuhlinən nəghatən u tol nulan. 'Epraham təmahatətə əskasik e Uhgın, nat əpnapin Sera tinipitaguıhl agın, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpik-əpik. In təmiləs nətin u məto-inu Epraham təmahatətə e Uhgın məmə in otol rəhan nəniəkisən tuwa miet-arəp.'

§ 12 Epraham tinaguuhl rækis, otəsuwəhən timis, * mətə noanol min tepət kəmotisi-pən lan. Nat əpnapin məmə in etəmim kitiah əm, mətə noanol min əh rəhan, ilat tepət tepət, tahmen əm e məhau əpəh e napuə ne niməkləkil əpəh itəhəi itəm kəruru nāfinən.†

13 Netəm min u, ilat kəmotahatətə əskasik e Uhgīn, mətə nian kəmotimīs, ilat kəməsotosən əh natimnat min u itəm Uhgīn təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm ilat.‡ Ilat koatəplan natimnat min u məmə natimnat min u koatan isəu əh olat, mətə nikilat tagien pik məmə okotəplan.§ Kən ilat moatən-iarəp məmə koatətig e nətueintən u mətə ilat kotahmen əm e iapispis min əm.* Nətueintən u, sənəmə in iməlat pahrien ikin. 14 Nian netəmim koatəghat nəhlan, in tatəgətun əsas əm, məmə ilat koatəgəs-in iməlat ətuatip ikin. 15 Rəhalat nətəligən təsitəlig-pənən e nəptən rəhalat aupən, itəm kinotapəs rækis. Okəmə nikilat tatəht nəhlan, kotitun nitəligən matuwīn, mətə təsolən mihin.† 16 Ilat kotolkeike iməlat ik pisin kit itəm təwir maprækis, inun e nego e neai.‡ Kən o nat u, in təsaulis-inən§ məmə okən məmə in rəhalat Uhgīn.* Kən Uhgīn təmol əpen-əpenə rækis e taon kit† ikin əh.

17-18 Epraham təmahatətə e nəniəkisən min itəm Uhgīn təmən-ipən kəm in. Kən nəghatən kit itəm Uhgīn təmən-iəkis kəm in tol nulan, “Kən okən Aisak u məmə in noanol ətuatip rəham,‡ kən e Aisak u, oekol rəham noanol otepət otepət.” Mətə e nahatətəən rəha Epraham, nian Uhgīn təmek asgəwīn in, kən in təmətul matip o nohamnuən nətin noan kitiah əm§ u Aisak məmə otol sakrifais lan kəm Uhgīn.* 19 Mətə-inu Epraham nikin tatəht məmə Uhgīn titun nolən etəmim təmegəh min e nimisən.† Kən in təmos min netin, iuəhkīr əm tahmen məmə in təmegəh min e nimisən.

20 Aisak təmahatətə əskasik e Uhgīn, kən tol nəhlan, təməfak məmə Uhgīn otəhlman nəwīrən rəhan tuwīn kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natimnat min itəm otəpanuwa nian kit.‡

21 Jekop təmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, nian iuəhkīr əm in timis, in təməfak məmə Uhgīn otəhlman nəwīrən

§ 11:11: Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 * 11:12: Rom 4:19 † 11:12: Jen 22:17

‡ 11:13: Hip 11:39 § 11:13: Mat 13:17 * 11:13: Jen 23:4; Lev 25:23; Fil

3:20; 1 Pita 1:17; 2:11 † 11:15: Jen 24:6-8 ‡ 11:16: 2 Tim 4:18 § 11:16:

Mak 8:38 * 11:16: Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6, 15 † 11:16: Hip 11:10; 13:14

‡ 11:17-18: Jen 21:12; Rom 9:7 § 11:17-18: Nat əpnapin məmə Epraham nətin

kit min u Ismael, rəhan slef təmiləs, mətə nətin u Aisak katən məmə in noan kitiah əm mətə-inun Uhgīn təmən-iəkis aupən məmə otos-ipən kəm Epraham, kən in nəti

pətan ətuatip rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16 * 11:17-18: Jen 22:1-10; Jem 2:21

† 11:19: Rom 4:21; Jon 5:21 ‡ 11:20: Jen 27:27-29,39,40

kəm nəti Josep mil. § In təməf kasikin, mətul əməhl-əməhl, kən in matənwiwi Uhgın.

²² Josep təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, iuəhkır əm in tımis, kən in təmatəghat-in nian noanol mın rəha Isrel okəpanotiet Ijip. Kən in təmatən rəkis əm kəm ilat məmə okotəhrol e nıkiłkilin.*

²³ Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Moses təmaıir,† ilau kəmuəplan məmə in suakəku wır kit, kən ilau kəmatuəhluaig-in o məwig kisil. Kən ilau kəməsuaginən nətgəhlən nəghatən rəha kig.‡

²⁴ Moses təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən təməsolkeikeən məmə okən məmə in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha Ijip. § ²⁵ In təməsolkeikeən məmə otətətig e nagienən e nolən rəha təfagə rat məto-inu nagienən rəha təfagə, in tətətig o nian əkuəkir əm. In nıkin təmagien məmə otuwın moatətig ilat netəmim rəha Uhgın, moatətə tərət ilat mın ilat. ²⁶ Nıkin təmatəht məmə okəmə netəmim okotalah-əmmu* in o Kristo itəm otəpanuwa, kən in okol təsaulisən. In nıkin otəgien təhmın mın o nat u taprəkis-in məmə otətətə təwır e natımnat wır mın e nəmegəhən əpəh Ijip.† In təmatol nulan məto-inun nian rafın in tatuag-pən o nətouən itəm Uhgın otos-ipən kəm in.‡ ²⁷ Moses in təmahatətə əskasik nəhlan e Uhgın, kən təmagım Ijip § məsəginən kig u itəm neməha tatol pık. In təməseirairən mıtəlig, in təməkəike matuwın, təhmen məmə inu tatəplan Uhgın u, itəm etəmim təsəplanən e nıganəmtin. ²⁸ Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən in təmətuoun nolən lafet rəha Nuhagego-inən. In təmən-iarəp kəm noanol mın rəha Isrel məmə okotəkəike motorautin-pən nıta sipsip e toa e nımə mın rəhalat. Okotol nəhlan məmə nagelo itəm Uhgın otahl-ipa o nohamnuən itəm,* in otəsohamnuən nenətılət mın u nəman,† itəm kəmotəupən kaiir.

²⁹ Noanol mın rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, ilat kotıtun nequəfımınən e Nıtəhı Asiə itəm təmoor, kən kotaliwək lan təhmen əm e nıtən iasək. Məto nian netəm Ijip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nıtəhı təməmik ilat, kən kotəmmın.‡

³⁰ Noanol mın rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kotaliwək motıtəlau e fenis rəha Jeriko. Fenis u, kəmol e kəpiel. İlat koatıtəlau, moatıtəlau e fenis əh, mətoarus-pən nian sepın, kən əmun, fenis asol un, təmıtəgıt misas. §

§ 11:21: Jen 48:1,8-22 * 11:22: Jen 50:24,25; Eks 13:19; Jos 24:32 † 11:23: Eks 2:2 ‡ 11:23: Eks 1:16, 22 § 11:24: Eks 2:10 * 11:26: Hip 13:13 † 11:26: Luk 14:33 ‡ 11:26: Hip 10:35 § 11:27: Eks 12:50, 51 * 11:28: 1 Kor 10:10 † 11:28: Eks 12:21-23 ‡ 11:29: Eks 14:21-31 § 11:30: Josua 6:12-20

³¹ Rehap u, pətan e suatip, təmahatətə əskasik e Uhgın. Kən tol nəhlan, nikin təmagien məmə otos suah mil un noanol rəha Isrel mil, itəm kəmueia anion məmə okuəplan kən miatun wir natimnat ikin. Ilau kəmuea e rəhan nimə.* Kən o nat u, noanol min rəha Isrel ilat kəməsotohamnuən pətan u nian ilat kəmotohamnu netəm ikin əh itəm kəmotəht nəwia Uhgın.†

³² Məto okol esənən tuwin təhmin min. Okol esəghatən təfəməh mən Kiteon,‡ ne Parak,§ ne Samson,* ne Jefata,† ne Tefit,‡ ne Samuel,§ ne ien min. ³³ İlat u kəmotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kəmotol natimnat tepət. İlat kəmotit noanol min rəha Isrel motuwin motəluagin ilat netəm ik pisin pisin min, kən moatol win elat.* İlat kəmoatol nolən ətuatip min, kən moatos natimnat wir min itəm Uhgın təməni-əkis məmə otos-ipən kəm ilat. Kəmotahatəsin-in nohlin laion min, məmə okəsotunən ilat,† ³⁴ kən ilat kəmotohamis nigəm asol itəm tatuəp,‡ kən ilat motagin tənin netəm kotəmə okotohamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.§ İlat rəhalat nəsanənən tikə, məto Uhgın təməni-ipən nəsanənən kəm ilat.* Kən ilat koatol win e mopael min rəha niməptən pisin pisin min.† ³⁵ Nipitan neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan Uhgın tatol nenətilat kotair-pa min e nimisən.‡ Məto netəmim neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgın. Məto ilat kotəghən-in rəhalat tikimir min koatol nəratən ne nahməən kəm ilat e nipətilat, kən nikilat təsəhtən nat u. İlat kəməsotapəsən rəhalat nahatətəən, məmə rəhalat tikimir min okotikis ilat. İlat koatahatətə məmə Uhgın in otol ilat kotəmegəh min e nəmegəhən kit itəm təwir maprəkis. ³⁶ Kən ilat neen, netəmim koatalah əsan elat, kən koatalis-alis ilat.§ Kən ilat neen, netəmim koatalis ətain ilat e sen, kən moatəmki-pən ilat e kalapus.* ³⁷ İlat neen, kəmahtimnu ilat e kəpiel apin,† kən ilat neen, netəmim kəmotəmik soə rəha nətəhlən nig, motətətip nipətilat nəwtain kəiu, motohamnu ilat. Kən ilat neen, kəmətamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.‡ Kən ilat neen koatuwin əm e nuwigı nəni ne sipsip.§ İlat ian-rat min agin, nian rafin netəmim koatəəkən ilat, moatol tərət agin elat. ³⁸ İlat, netəm wir min. Nətueintən u, təsahmenən məmə ilat okotətig ikin. Məto ilat kəmoatətig əpnapin əm, əpəh ikin

* **11:31:** Jos 2:1-16 † **11:31:** Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 ‡ **11:32:** Jaj 6-8
 § **11:32:** Jaj 4-5 * **11:32:** Jaj 13-16 † **11:32:** Jaj 11-12 ‡ **11:32:** 1 Saml 16:1,13 § **11:32:** 1 Saml 1:20; 3:19-4:1 * **11:33:** 2 Saml 8:1-3 † **11:33:** Dan 6:22 ‡ **11:34:** Dan 3:19-27 § **11:34:** Eks 18:4 * **11:34:** 2 King 20:7; Jaj 16:28 † **11:34:** Jajes 15:8 ‡ **11:35:** 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37 § **11:36:** Jer 20:2; 37:15 * **11:36:** Jen 39:20 † **11:37:** 2 Kron 24:21 ‡ **11:37:** 1 King 19:10; Jer 26:23 § **11:37:** 2 King 1:8

taruən-aruən ikin, ne e nitot min, ne e nipæg kəpiel min,* ne nipæg min əpəh e nisip.

³⁹ Netəm min u, ilat rafin kəmotahatətə əskasik nulan e Uhgın, kən in təmos-ipən nərig wir kəm ilat.† Məto ilat kəməsotosən əh nat u‡ itəm Uhgın təmən-iəkis rəkis məmə otos-ipən kəm ilat,§ ⁴⁰ məto-inu in tinol rəkis nalpəkəuən kit rəhan, məmə in otol təwir maprəkis kəm kitat. Kən e nətəligən rəhan, in tolkeike məmə otılpın kitat min ilat u əupən, məmə kitat min ilat əm, okotətoarus ahmen ahmen əm mak e namnun nauəən.*†

12

Uhgın tətəg-ətuatip-in nenətin min

¹ Kən netəm min u, ilat tepət tepət, koatətig kitəlau e kitat, koatətul-arəp o Uhgın, moatahatətə əskasik lan, kən rəhalat nəmegəhən in tatiləs-ipər nahatətəən rəhatat. O nat u, pəs kotəlin rafin nat figəm itəm otaskəlim ətain itat məmə kəsotaiu pikən, ne təfagə rat itəm tatəper-ipən e kitat. Kən pəs kitat kotaiu* məsotəpou-inən† nauəən itəm Uhgın təmələhəu əupən-in kitat. ² Kotitun nolən nian niganəmtitə otatətul-pən əm o Iesu,‡ itəm in nəukəti nahatətəən rəhatat,§ kən inun itəm otol məmə kitat kotətoarus mak e nahatətəən rəhatat. Pəs kitat nikitat otuəh nolən rəha Iesu, inun in rəhan nətəligən kaifəməh, nian in təmimis e nig kəluəu, kən məto nahməən.* Məto in təmol nat əpnapın lan, megəhan-in naulisən rəha nimisən e nig kəməluəu, məto-inu təmol rəhan nətəligən təskasik o nəgienən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tatəpələh e rəhn matip Uhgın u in Kig,† ikin nepətən ne nisaiiən tətətig ikin. ³ Təwir məmə nikitəmat otatəht Iesu, ne rəhan nətəl əskasikən e nian iol təfagə min kəmotərakin-pən nəghatən rat min kəm in, məmə nikitəmat otəsəpouən‡ kən motapəs nahatətəən rəhatəmat.

⁴ Ekitun məmə itəmat, noatəluəgin o noh rəkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatəmat, məto itəmat kit tikə itəm nitan təmaiəh o nəluəginən u.§ ⁵ Itəmat nınotaluin rəkis nəghatən itəm tatiləs-ipər nətəligən rəhatəmat. E nəghatən u, Uhgın

* **11:38:** 1 King 18:4; 19:9 † **11:39:** Hip 11:2, 4 ‡ **11:39:** E ves 33 kitat kotəplan məmə netəm min u neen kəmoatos natimnat wir min itəm Uhgın təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm ilat. Məto nəniəkisən kit əh-ikin itəm kasotosən əh. İlat kotətag-pən o nian itəm Uhgın otahl-ipa Kristo tuwa, məto ilat u, kəməsotehmən e rəhalat nəmegəhən. § **11:39:** Hip 11:13; 10:36 * **11:40:** Nol Əpən 6:11; Hip 2:10 † **11:40:** Suatip kit min rəha nənən “okotətoarus ahmen ahmen əm mak,” tol nulan, “kitat min ilat min un, okul kələh kitat kotətuatip əgin.”

* **12:1:** 1 Kor 9:24 † **12:1:** Hip 10:36 ‡ **12:2:** Sam 25:15 § **12:2:** Hip 2:15

* **12:2:** Fil 2:8,9; Hip 2:9 † **12:2:** Mak 16:19 ‡ **12:3:** Kal 6:9; Nol Əpən 2:3

§ **12:4:** Hip 10:32-34

təməghat nulan kəm itəmat, tahmen e nenətin ətuatip min, matən məmə,

“Nətik, nian İərəmərə tətəg-ətuatip-in ik, solən nat əpnəpin lan.

Əsolən nıkim təpou nian in tətəgət pik lam.

⁶ Məto-inu okəmə İərəmərə tolkeike pik suah kit,

kən in təike mäg-ətuatip-in suah un.*

Kən okəmə in tos suah kit məmə nətin,

kən in təike malis-alis.”†

⁷ Tol nəhlan, otətul məha-məha e nian iəkis min. Uhgın tatos-ipa nian iəkis min u o nəg-ətuatip-inən itəmat. Itəmat nenəti Uhgın min, mol məmə in tətəg-ətuatip-in nulan itəmat.‡ ?Məto suakəku naka un itəm tata rəhan in təsəg-ətuatip-inən?

⁸ Uhgın tətəg-ətuatip-in rafın nenətin ətuatip min. § Okəmə Uhgın təsolən nəhlan etəmat, kən nıpətin u məmə sənəmə itəmat nenətin ətuatip min, itəmat nisualkələh lapın. ⁹ Rəhatat tata min e nətueintən u, koatəg-ətuatip-in itat. Kən kitat, koatisiai-in ilat. ?Kən okotəhrol nulan e tata rəha narmitat* itəm tətətig e nego e neai? Təwir məmə okotos-İəhau agın itat, kən motatig ahgın.† Kən e nolən əh, kitat okotos nəmegəhən.‡

¹⁰ Rəhatat min tata, kotəg-ətuatip-in itat o nian əkuəkır əm, e rəhalat əm nətəligən. Məto Uhgın tətəg-ətuatip-in itat məmə otasitu etat, kənu otol kitat kotasim tahmen lan. § ¹¹ Okəmə Uhgın tətəg-ətuatip-in kitat, in tahmen e nat kit itəm nian kitat kəmotun, məto tisiu, kən marəp. Məto uarisig, okəmə kotegəhan-in məmə nəg-ətuatip-inən əh otiuw asilə e rəhatat nətəligən, kən in otəe noan təwir, inun nəməlinuən* itəm tətisi-pən e nətuatipən.

¹² Tol nəhlan, nat əpnəpin məmə itəmat noatatig e nian iəkis, məto otıləs-İpər nelmitəmat itəm təpou, məmə otəsanən. Ne nulitəmat itəm kətuawig-awig, motol məmə kuəskasik o nauuən.†

¹³ “Otol suatip rəhatəmat tətətuatip wir,‡ məmə pah un itəm noataliwək kələh, nelkin təmimis, nelkin okol təsərat agın-əhən, miet rəkis, § məto in otəpanəwir min.”*

Etəm təsahatatəən e Uhgın, in otəkəike mos nalpınən

¹⁴ Otalkut məmə onakatig wir itəmat netəmim rafın e nəməlinuən.† Kən motalkut məmə nəkotol itəmat məmə rəhatəmat nəmegəhən tasim.‡ Etəmim itəm təsasimən, okol

* 12:6: Sam 94:12; 119:75; Nol Əpən 3:19 † 12:6: Prov 3:11-12 ‡ 12:7: Dut 8:5; 2 Saml 7:14; Prov 13:24 § 12:8: 1 Pita 5:9 * 12:9: Nam 16:22; 27:16

† 12:9: Jem 4:7 ‡ 12:9: Aes 38:16 § 12:10: 2 Pita 1:4 * 12:11: Aes 32:17; Jem 3:17,18 † 12:12: Aes 35:3 ‡ 12:13: Prov 4:26 § 12:13: Kal 6:1

* 12:13: Aes 35:3; Hip 10:36-39; 12:1-3; Prov 4:26 † 12:14: Rom 14:19

‡ 12:14: Rom 6:22

təsəplanən niġanəmti Ierəmərə nian kit. § 15 Otəto wir itəmat məmə itəmat kit itəm tətaiu matuwīn otəpou e nəlugi suatip, kən məsosən nəwirən rəha Uhgīn.* Otəto wir min itəmat məmə noki niġ akona kit† in otəsuwīnən e nikitəmat, kən məwiə, mol noan tepət e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nahuin titun nərəkinən nəmegəhən rəha netəm iasim neen min. 16 Oatəto wir itəmat məmə suah kit təsit əpnəpīnən iərman o pətan.‡ Itəmat kit otəsahmenən e Esao u, rəhan nəmegəhən təsətuatipən, in tatol nat əpnəpīn e Uhgīn. In təmaupən maiir, məto in təmol-salim-in nepətən rəha suakəku itəm təmaupən maiir.§ Məto nəmti nat u, in təmol-salim-in, in nagwənən itəm təmun mau kitiah əm. 17 Itəmat nəkotitun məmə uarisig, nikin otəpanuwīn min e nepətən rəha nəmti-nipin. Kən təmalkut pik məmə rəhan tata otəfak məhlman nəwirən kit kəm in. Məto nat əpnəpīn məmə təmətasək pik pap ron,* məto okol təsəuhlinən nikin əh-roiu, kən rəhan tata okol təsəfakən məhlman nəwirən kəm in.

Lou təhrol nulan mol pisin e namnusən təwir

18-21 Aupən ikin, noanol min rəha Isrel, kəmotuwīn e niṭot asol u Sinae, e nətueintən u. Kən ikin əh, kəmotəplan niġəm itəm tatuəp, kən napinəpən asol təmeiuaiu mirəfin nat, kən kəmotəto niṃətəg asol ne təwi tətəgət əfəməh,† kən kəmotəto nəwian kit tatəghat kəm ilat.‡ Kən nian kəmotətəlig-in rəhan nəghatən min, kən ilat kəmoatən əskasik məmə ilat kotapəs aġin-əh nəto minən nəwian u.§ Kəmotəgin motasiəp o nəghatən u, təmən məmə, “Okəmə nat meġəh əm kit otuwīn e niṭot u, məto itəmat onəkotəike moataht e kəpiel apin mo-tahtimnu timis.”* Nian Moses təməplan natimnat min u, in min təməto tərət kən məmə, “To enəġin u enəġin, minətasiəp.”†

Məto itəmat nəsotuwamən ikin-u.‡

22 Itəmat nəmotuwa e niṭot u Saeon,§ ne taon asol* u ima Uhgīn ikin itəm tətəmegəh, tətatig tətatig. Inun Jerusalem wi əpəh ilis e nego e neai,† u nagelo min taosan taosan kəmuəfimin ilat ikin o nagienən asol. 23 Kən itəmat nəmotuwa e nuəfiminən asol rəha netəmim rəha Uhgīn, itəm kotahmen e netəm kəmotəupən kaiir u rəhan min,‡ nərgilat kəməte rəkis e nego e neai.§ Kən itəmat nəmotuwa o Uhgīn, itəm otəpanakil netəmim rafin.* Itəmat nəmotuwa motol kitiah

§ 12:14: Mat 5:8 * 12:15: Hip 3:12; 4:1 † 12:15: Dut 29:18; Hip 3:12 ‡ 12:16: 1 Kor 6:18 § 12:16: Jen 25:29-34 * 12:17: Jen 27:30-40 † 12:18-21: Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11 ‡ 12:18-21: Dut 4:12 § 12:18-21: Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16 * 12:18-21: Eks 19:12,13 † 12:18-21: Dut 9:19 ‡ 12:18-21: Eks 19:16-19; 20:18-21; Dut 4:11-12 § 12:22: Aes 24:23; 60:14; Nol Əpan 14:1 * 12:22: Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16 † 12:22: Kal 4:26 ‡ 12:23: Eks 19:12-13 § 12:23: Eks 19:12-13 * 12:23: Eks 19:12-13

itəmat narmi netəm ətuatip itəm kinotimis rəkis, kən Uhgın tinol ilat kinotətoarus mak.†‡ 24 Itəmat nəmotuwa o Iesu u, in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u itəm Uhgın təmol kəm itat. Kən nəmotuwa o nita Iesu, itəm in təmorautin-pənŞ mol itəmat nakotasim. Nita əh in təmən-iarəp natimnat min u itəm kotəwir motaprəkis-in natimnat min itəm nita Epel təmən-iarəp.*†

25 O natimnat min u, oatəto wir itəmat, məmə itəmat onəsotəuhlinən məntaatəmat o Uhgın‡ u tatəghat kəm itəmat.Ş Məto-inu Moses, in etənim əm. Kən kitat kotitun məmə netəm əupən kəməsotətəlig-inən rəhan nəghatən o nəhgaiirən elat. İlat kəməsotagim rəkisən e nalpinən rəhalat. ?Kən okəmə tol nəhlan, kən okahrol kitat okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgın itəm təmisipən e nego e neai muwa məmə otəhgaiir etat? * ?Kitat okotagim rəkis-in ahrol nulan? 26 Nian əupən, nəwia Uhgın təməloal e nəptən.† Məto roiu əh, təmən-iəkis kəm itat məmə, “Nian kit min əh-ikin, io ekəloal min e nətueintən. Kən o nian əh, sənəmə nətueintən əm ekatigtig lan tasiəp, məto neai min otasiəp-asiəp məloal.”‡ 27 Nian Uhgın tatəghat-in məmə, “Nian kit min əh-ikin,” nipətin un məmə in otatigtigŞ e natimnat rəha nətueintən əm itəm Uhgın təmol, məmə otoh rəkis ilat. Otoh rəkis nəhlan natimnat, məmə natimnat itəm okəsotəloalən, ilat okotatig, kən inun, natimnat itəm okotatig lili.

28 O nat u, təwir məmə kitat kotən tagkiu o Uhgın, məto-inu kitat koatos nego rəha Uhgın u, kəruru nəloal-əloalən lan, kən okol təsietən nian kit.* Təwir məmə kitat kotəfak kəm in, e nolən itəm nikin tagien lan, məmə kitat okotisiai-in, kən motəgin min,† 29 məto-inun Uhgın rəhatat, in tahmen e nigəm asol kit itəm tatuwaan ətip natimnat rafin.‡

13

Namnun nəghatən

1 Təwir məmə nəkotəkəike əh moatol nolkeikeən kəm itəmat min tahmen e piatəmat min.* 2 Sotaluinən nəhmən iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikin.† !Okəm-naka ilat nagelo

† 12:23: Fil 3:12 ‡ 12:23: Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən u, “Uhgın tinol ilat kinotətoarus mak” tol nulan, “Uhgın tinol ilat kinotətuatip agin.” § 12:24: Hip 9:19; 10:22; 1 Pita 1:2 * 12:24: Jen 4:10; Hip 11:4 † 12:24: Nita Epel in təmən-iarəp məmə Uhgın otol nalpinən, məto nita Iesu təmən-iarəp məmə Uhgın otoh rəkis nalpinən. ‡ 12:25: Hip 3:12 § 12:25: Hip 1:1 * 12:25: Hip 2:2,3; 10:29 † 12:26: Eks 19:18 ‡ 12:26: Hag 2:6 § 12:27: Aes 34:4; 54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1 Jon 2:17 * 12:28: Sam 15:5; Dan 2:44 † 12:28: Mal 2:5; 4:2 ‡ 12:29: Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7 * 13:1: Rom 12:10 † 13:2: Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13

min! Netəmim neen itəm kəmoatol nulan, ilat kəmoatehm wir netəmim, məsotitunən məmə ilat nagelo min.‡ ³ Sotaluinən netəm kotatig e kalapus. § Nikitəmat otatuəh ilat, mətahmə olat tahmen əm məmə inun ik min nəkətatig e kalapus. Otəto kələh nahməən e nikitəmat, itəmat netəm min un itəm katol tərət elat, tahmen əm məmə inun ik natəto nahməən e nīpətīm atip.

⁴ Pəs netəmim rafin kotisiai-in natigən rəha marit, məmə in tasim nian rafin.* Pəs netəmim rafin kotəgīn o nīməhan rəhalat min, məsoteguafələn. Uhgīn otakil etəm aluə ne pətan əkəku itəm kətuapil kələh, kən makil min iərman ne pətan itəm kətuapil kələh, iərman itəm tətəpīl ilau pətan u sənəmə rəhan pətan, ne pətan itəm sənəmə rəhan ətuatīp iərman.†

⁵ Ətul-pən isəu o nolkeikeən rəha məni.‡ Nīkim təike magien əm o rəham natimnat u natos tahmen § məto-inu Uhgīn tatən məmə,

“Okol esapəsən ik,

məsəhlmanən ik nian kit”*

⁶ Kən tol nəhlan kitat kotitun əsas, kən moatən məmə,

“Iərəmərə in iasitu rəhak,
tol nəhlan esəginən.

Oesəginən nat kit itəm etəmim əm otol kəm io.”†

⁷ Nikitəmat otəkəike matəht netəm-iasol min u rəhatəmat‡ itəm kəmotəupən motəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgīn. Otətəlig-in-tu natimnat wir min itəm təmiet e nəmegəhən rəhalat, kən motahatətə e Iərəmərə tahmen əm elat. §

⁸ Iesu Kristo in tatol əm nulan, nəniəp, ne roiu, kən otəpanətətig nulan, namnun tikə.* ⁹ Sotolən məmə nəgətunən wi pisin pisin min tiuw rəkis itəmat o suatip ətuatip.† Itəmat otuag-pən əm o Uhgīn, itəm tətəsitə etəmat e nīkin agien məmə otol rəhatəmat nətəligən təkəkasik.‡ Təsəwirən məmə kitat okotətou-pən nətuakəmən rəha nunən nagwənan, § məmə in otol kitat kotəkəkasik, məto-inu in nīpahrienən, nətuakəmən əh, okol təsəsitə e netəm koatol.

¹⁰ Rəhatat olta tatig. Məto pris min itəm koatol wək rəhalat əpəh imə e tapolən rəha nətueintən u,* ilat u, kəsegəhan-inən ilat məmə okotun† nagwənan‡ kit e olta u rəhatat. §

‡ 13:2: Jen 18:1-33 § 13:3: Mat 25:36; Hip 10:34 * 13:4: Mal 2:15 † 13:4:

Dut 22:22 ‡ 13:5: 1 Tim 3:3 § 13:5: Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 * 13:5: Dut 31:6,8;

Jos 1:5 † 13:6: Sam 118:6,7 ‡ 13:7: Hip 13:17, 24; 1 Kor 16:16 § 13:7: Hip

6:12 * 13:8: Sam 102:27; Hip 1:12 † 13:9: Efes 4:14 ‡ 13:9: Kol 2:7

§ 13:9: 1 Kor 8:8; Hip 9:10 * 13:10: Hip 8:5 † 13:10: 1 Kor 9:13; 10:18

‡ 13:10: Jon 6:48-58 § 13:10: “Nagwənan” itəm katol sakrifais lan e “rəhatat

olta” inun Kristo pisin əm (Jon 6:48-58). Pris min əpən, ilat kəmotitun nunən

noanuwəhgin nat megəh min e sakrifais min neen ilat koatol o nos-ipənən kəm Uhgīn. Məto kəsegəhan-inən kəm ilat o “nunən” Kristo, nīpətīn u məmə kəsotəsən

¹¹ E nolən rəha pris asol agin, nian in tatohamnu rəkis nat megəh, kən matos nitan kən muwin əpəh imə e İkin Tasim Agin İkin, kən mos-ipən kəm Uhgın o nafəl rəkisən təfagə rəha netəmim.* Məto uarisig, katiləs-iarəp nat megəh u əpəh ihluə ikın e nimə tapolən min rəhalat, motaan ətip.† ¹² E nolən kitiəh əm, İesu təmiet rəkis e taon,‡ kən ikın əh in təməto nahməən e nıpətin, kən mımis ikın əh, məmə nitan§ titun nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmim, mol ilat kotətuatıp, motasim, məmə ilat rəha Uhgın.* ¹³ Tol nulan, pəs kitat kotal məmə inu okotiet ihluə imətat ikın, motol kitiəh kitat min əpəh ihluə.† Kən okotəkəike motətul matıp məmə netəmim okotol naulisən kəm itat, tahmen əm mə inun, kəmotol mihin lan.‡ ¹⁴ E nətueintən u, rəhatat kit taon ətuatıp imətat ikın tıka, itəm otətətig lilin.§ Məto kitat koategəs-in rəhatat taon ətuatıp itəm kotitun məmə otəpanuwa.*

¹⁵ Tol nulan, e nasituən rəha İesu, pəs kitat kotos-ipən sakrifais rəhatat kəm Uhgın nian rafin.† Sakrifais min u rəhatat, inun, okoatiləs-ipər nərgi Uhgın nian rafin, moatən-iarəp nərgin.‡ ¹⁶ Sotaluinən o nolən təwir ne nəwte-inən nat rəhatəmat tatig kəm netəm rəhalat nat kit tıka,§ məto-inun in min tahmen e sakrifais* itəm niki Uhgın tagien ron.† ¹⁷ Otol nəwia netəm-iasol min e niməfak,‡ kən motatig ahgin ilat. İlat u, koatehm wir nəmegəhən rəhatəmat,§ məsotamegən, məto-inu ilat kotitun məmə okotəike motən nəmtət lan kəm Uhgın məmə ilat kəmotol wək u, təhrol nulan. İtəmat nakotəike motol ilat nıkilat tagien o wək u. Okəmə itəmat noatol nıkilat təsagienən ron, nolən u okol təsasitu agin-əhən etəmat.

¹⁸ Otəfak otimat,* məto-inu ekotitun əsas məmə rəhatimat nolən in tətətuatıp əm,† kən ekotolkeike agin məmə nian rafin itimat ioatol nolən təwir əm. ¹⁹ Io ekolkeike pik məmə itəmat onəkotəkəike motətapəh-in o Uhgın, məmə io ekıtun nıtəlig-pamınən otəmat uəhai əm.

²⁰ İatəfak min otəmat min məmə, Uhgın otasitu etəmat. Uhgın u, in nəukəti nəməlinuən.‡ Kən in təmol rəhatat İərəməərə İesu təmegəh min e nımisən,§ məto-inu nitan təmaiu o nolən nəniəkisən lilin* in tətətig matəmegəh.† İesu əh, in

* 13:11: Lev 16:15 † 13:11: Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27 ‡ 13:12: Jon 19:17 § 13:12: Rom 3:25 * 13:12: Efes 5:26 † 13:13: Luk 9:23 ‡ 13:13: Hip 11:26 § 13:14: Hip 12:27 * 13:14: Fil 3:20; Hip 11:10; 12:22 † 13:15: 1 Pita 2:5 ‡ 13:15: Sam 50:2-15; Hos 14:2; Aes 57:19 § 13:16: Rom 12:13 * 13:16: Fil 4:18 † 13:16: Sam 50:21-15; Hos 14:2 ‡ 13:17: Hip 13:7,24 § 13:17: Aes 62:6; Wək 20:28 * 13:18: 1 Tes 5:25 † 13:18: Wək 23:1 ‡ 13:20: Rom 15:33 § 13:20: Wək 2:24 * 13:20: Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28 † 13:20: Hip 9:20

etəm təwir maprəkis o nehm wīrən sipsip min rəhan.‡ Iatəfak məmə Uhgīn u, ²¹ in otos-ipinə natimnat wir min rafin kəm itəmat, itəm otol itəmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən iatəfak məmə, Uhgīn otol wək e nəmegəhən rəhatat kitiah kitiah,§ kən e nasituən rəha Iesu Kristo, in otol rəhatat nolən təwir təwir, kən nikin otagien pik ron. Kən pəs kotiləs-ipər nərgi Kristo ilis nian rafin, matuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.*

²² Piak min ne winik min. Naoa u rəhak təsəfəməh pikən. Məto iakətapəh əskasik otəmat məmə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh min məmə nakotətəlig-in rəhak nəghatən min itəm otiləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

²³ Iakolkeike məmə onəkotitun məmə piətət u Timoti, ilat kəmotiləs-iarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itimlau min, ekiamnə.

²⁴ Itəmat otən təwir kəm netəm-iasol min rəhatəmat, ne iəfak min u imatəmat ikin. Netəm Itali kəmotən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm itəmat rafin. Əwəh.

Jemes Naoa itəm Jemes təmäte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jemes

?Pah təmäte naoa u? Jemes, u in pia Iesu, in təmäte naoa u. In etəm-iasol rəha niməfak əpəh Jerusalem.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Jemes təmäte naoa u tatuwin kəm netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo motatig e nəptən pisin min rəha Iaihlua min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Netəm-iasol min e netəm Isrel kəmotohamnu Stipen, uarisig kotol nolən rat min e niməfak min əpəh Jerusalem. Kən tepət itəm kotahatətə e Iesu kəmotiet əpəh Jerusalem motuwin e ikin pisin pisin min. Məto nian əskasik min koatiləs-pikin əh ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jemes təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat məto-inu kotatig e nian əskasik min. Kən molkeike məmə otəgətun ilat e nəukəti nahatətəən itəm tətuatip. Nian etəmim kit tətahatətə pahrien e Iesu Kristo, kən rəhan nolən rat min kotəuhlin motuwa motəwir. Tətapəs nolən rat min, kən matol nolən wir min.

Jemes tatən təwir kəm ilat

¹ Io Jemes, io slef rəha Uhgın ne Iesu Kristo, Iərəməərə rəhatat. İatən təwir kəm itəmat noanol min rəha Isrel u tuelef itəm kotahatətə e Iesu, itəm nəmotiet motatig ikin min rafin e nətueintən.

Nahatətəən ne nenatigən

² Piak min ne winik min. Nian nəratən pisin pisin min koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən otehm natimnat min əh tahmen e natimnat itəm nikitəmat tətəgien pik əm lan.

³ Nəkoatol nəhlan məto-inu, itəmat nəkotitun məmə nian nəratən min koatiləs pikən rəhatəmat nahatətəən e Uhgın, kən nian nəkotol win lan, ilat okotol məmə nəkotitun nətul əskasikən məsin min. ⁴ Kən nian onakoatətul əskasik e nəratən min əh, kən onəkotuwa kəmətə e nahatətəən, kən nolən min ne nətəligən min rafin rəhatəmat okotətuatip motəsanən, kən nakotaskəlim nolən wir min rafin.

⁵ Okəmə itəmat kit, rəhan nenatigən təsahmenən, kən tolkeike məmə in otitun natimnat min itəm Uhgın tolkeike məmə otol, pəs in tətəpəh-in-pən o Uhgın, kən Uhgın otosipən kəm in e nikin agien. Uhgın tətəwte-in nitunən əh kəm netəmim rafin e nikin agien, kən məsəhaiən ilat o nat

itəm koatətapəh-in. ⁶ Məto nian suah kit in tatətapəh o Uhgīn nəhlan, in otəkəike mahatətə lan, kən rəhan nətəligən otəsolən kəiu lan, məto-inu etəm itəm rəhan nətəligən kəiu, rəhan nətəligən tətən əpnəpīn əm, in tahmen e peau-peau mīn əpəh itəhəi itəm nīmətag tatəhig-əhig ilat. ⁷ Okəm-naka nīkin tatəht məmə Iərəməərə otos-ipən nat kit kəm in, məto kəp, otəsosən. ⁸ Etəmim itəm tatos nətəligən kəiu nəhlan, okol tətətul əskasikən e nat kit itəm nīkin tatəht məmə otol.

⁹ Piatat kit itəm in ləhau, kən rəhan nautə tikə, nīkin otəkəike magien məto-inu in etəm-iasol e niganəmti Uhgīn. ¹⁰ Kən pəs etəm itəm rəhan nautə tepət, nīkin tagien mīn o nat u itəm in titun məmə in nīpahrienən, məmə Uhgīn otos-iəhau, məto-inu in tahmen e nəgu-i-nig itəm otəpanikə. ¹¹ Nian mīt tatət, tape-ape tape-ape, kən matəhg nagwən nig tauke məmə, kən rəhan nəwīrən təmikə. Tahmen əm e etəm rəhan nautə tepət. Nian tatol rəhan wək mīn matos nautə tepət lan, kən in mīn otəpanikə.

¹² Etəmim itəm tatətul əskasik nian nəratən tatuwa e rəhan nəmegəhən, in tətətig e nəwīrən pahrien, məto-inu, nian tinol win e nəratən mīn əh, kən Uhgīn otos-ipən kəm in rəhan nətouən, inu nəmegəhən lilin. Uhgīn təmən-iəkis rəkis məmə nəmegəhən lilin u, in rəha netəmim itəm kotalkeike in.

¹³ Nian nat kit tatiuw-pən suah kit məmə in otol təfagə rat, okol in təsənən məmə Uhgīn tatos-ipən-os-ipən o nolən təfagə rat mīn, məto-inu okol nat kit təsiuw-pənən nətəligən rəha Uhgīn məmə in otol təfagə rat, kən Uhgīn təsos-ipən-os-ipənən təfagə rat kəm etəmim. ¹⁴ Məto nətəligən rat atip rəha etəmim, in tatos-ipən-os-ipən kəm in, kən matiuw-pən in məmə in otatətəlig-in. ¹⁵ Nətəligən rat tatoe-in təfagə rat, kən nian təfagə rat tinuwa mīnəpət, kən tatuwa in nīmīsən.

¹⁶ Piak mīn ne wīnik mīn itəm iakolkeike pīk itəmat. Sotegəhan-inən məmə suah kit oteiuə-in itəmat məmə Uhgīn in etəm rəha nos-ipən-os-ipənən kəm netəmim o nolən təfagə rat. ¹⁷ Natimnat wīr mīn rafin ne natimnat rafin itəm kotətuatip, koatisi-pən əm o Uhgīn əpəh ilis itəm təmōl nəhag-əhagən mīn rafin əpəh e neai. Məto nolən rəha Uhgīn tol pīsīn e natimnat mīn u itəm kotaliwək e neai, kən kotal məmə nəghanpīs koatətəu-pən. Uhgīn təsol pīsīnən. In tətətig tətətig. ¹⁸ Kən e rəhan əm nətəligən, Uhgīn təmītəpun məmə kitat kəmotuwa nenətin mīn nian kəmotahatətə e nəghatən pahrien rəhan. In təmōl nəhlan məmə e natimnat rafin itəm in təmōl, kitat pīsīn əm rəhan nat keike, kotahmen e nagwənən wi e rəhan nasumən.

Ətəlig-in kən mol nəghatən rəha Uhgīn

19 Piak min ne winik min itam iakolkeike pik itamat. Nikitamat otakaike matəht nəghatən u. Pəs itamat kitiah kitiah onəkotəkaike motətul matip o nətəligən, məto onəsotafig-afig pikən o nəghatən, sotolən məmə neməha tatol uəhai əm itamat, 20 məto-inu nian neməha tatol suah kit, neməha u təsoe-inən noan itəm tətuatip Uhgın tolkeike. 21 Otəra kin rəkis nolən min rafin itəm tamkimik, ne təfagə rat min itəm kotepət e nəmegəhən rəhatəmat. Uhgın təmələhəu-pən rəhan nəghatən e nikitamat, kən nəghatən əh rəhan titun nos-megəhən itamat. Kən təwir məmə nakotos-iəhau rəhatəmat nətəligən, kən moatətəlig-in wir nəghatən u.

22 Sotətəlig-in əmən nəghatən rəha Uhgın, məto otətəlig-in kən motol nat naka itəm tatən. Okəmə nakotəto məsotolən nəghatən u, kən nakoateiuə-in atip əm itamat. 23 Etəm tatəto kən məsolən nəghatən u, in tahmen-pən e etəmim itəm tateranəm wir e klas matəplan narmin, 24 kən nian tineranəm rəkis magim, mətaluin uəhai əm məmə niganəmtin tahro minnulan. 25 Məto etəmim itəm tatətag-pən əskasik e lou itəm tətuatip agin u tatikis netəmim,* kən matol e nian min rafin, məsaluinən nat itəm təməto, məto in tatol, in otətətig e nəwirən pahrien nian in tatol nəhlan.

26 Okəmə suah kit nikin təht məmə in tatətəu-pən wir nolən min rəha nəfakən, məto tatəghat-pən əm məsətəlig-in wirən rəhan nəghatən min, in tateiuə-in atip əm in, kən rəhan nolən min rəha nəfakən in nat əpnəpin əm. 27 Nolən min rəha nəfakən itəm rəhatat Tata Uhgın tatəplan məmə in tətuatip wir kən nəratən tikə lan kotol nulan: iəfak kit tətəkaike matehm wir suakəlh min ne nəutahlimis min e nəratən min rəhalat. Kən matəkaike matehm wir nəmegəhən rəhan məmə nolən rat min rəha nətueintən otəsolən məmə in otamkimik lan.

2

Sotehmən netəmim neen məmə ilat ilis kotəprəkis-in netəmim neen

1 Piak min ne winik min. Itamat nakotahatətə e Iesu Kristo, Iəramərə rəhatat itəm ilis agin kən katisiai-in pik. Məto təsəwirən məmə nəkotol təwir kəm suah kit kən moatehm məmə in ilis, kən moatehm rat suah kit min moatol tərət kəm in. 2 Tol mə inu ne. Suah kəiu katuea e niməfak rəhatəmat. Suah kit tatuwin-in napən wir min u nəmtilat tiəkis, ne noanat min kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Kən suah kit min tatuwin-in

1:20: Pri 7:9 **1:21:** Kol 3:8; 1 Pita 2:1 **1:22:** Mat 7:24-26; Rom 2:13

* **1:25:** Nəghatən u, "lou itəm tətuatip agin u tatikis netəmim," tatəghat-in suatip rəha nahatətəən məmə suah kit otuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. Kən okəmə suah kit tatətəu-pən suatip əh, Uhgın tatikis in e nəsanənən rəha təfagə rat, kən tatikis in e nalpinən itəm in təike mos. Əplan-tu Kal 5:13-14. **1:25:** Rom 8:2; Jem 2:12 **2:1:** Wək 10:34-35; Jem 2:9

e napən rat min əm. ³ Təsəwīrən məmə nakotos-ipən nisiiān kəm etəmim itəm tatuwin-in natimnat wīr min, motən-ipən məmə, “Wa, məpələh u ikin təwīr ikin.” Məto etəm tatuwin-in napən rat min, nakotən-ipən kəm in məmə, “Ətul-pən əpəh,” o “Əpələh əm e nisip.” ⁴ Nian nəkoatol nolən tol min-nulan, nakoatehm netəmim neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmim neen min, kən e rəhatəmat nətəligən rat, nakotakil netəmim.

⁵ Piak min ne winik min itəm iakolkeike pik. Otətəlig-intu. Uhgīn təmitəpun rəkis ian-rat min rəha nətueintən məmə rəhalat nahatətəən e Kristo otepət. Kən təmitəpun min ilat məmə okotos nərəmərəən rəha Uhgīn itəm təmən-iəkis məmə rəha netəmim itəm kotolkeike in. ⁶ Məto itəmat nəmotəhm rat ian-rat min. ?Məto netəmim pah min u koatol nahməən kəm itəmat, kən moatiuw-pən itəmat e kot? ?Netəm rəhalat nautə tepət, o kəp? Əwəh, ilat əh. ⁷ Kən netəm min u koatəghat rat e nərgin u ilis, nərgi İesu itəm rəhan u itəmat.

⁸ Lou rəha Kig itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.” In təwīr pik otəmat okəmə nəkoatətəu-pən pahrien nəghatən u. ⁹ Məto okəmə nakoatehm netəmim neen məmə ilat ilis taprəkis-in netəmim neen min, nəkoatol təfagə rat, kən nəghatən rəha Lou tatən məmə itəmat netəm rəha nətgəhlən Lou. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu, etəmim kit itəm təmətgəhl nəghatən kitih əm rəha Lou, təmol təfagə rat tahmen-pən əm məmə in təmətgəhl nəghatən min rafin rəha Lou. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, Uhgīn u itəm tatən məmə, “Sakləh-inən pətan,” in Uhgīn kitih əm itəm tatən məmə, “Sohamnuən etəmim.” Kən okəmə nəsotakləh-inən nipiitan, məto nəmotohamnu netəmim, itəmat netəmim itəm nəmotətgəhl Lou.

¹² Nian nakoatəghat kən motol nat kit, otol nolən min rəha netəmim itəm kotitun məmə Uhgīn otakil ilat e lou itəm tatikis ilat. ¹³ Otol nəhlan məto-inu okəmə suah kit təsasəkkitunən netəmim, kən Uhgīn min otəsəsəkkitunən suah u nian in otakil netəmim. Məto okəmə itəmat nakotasəkkitun netəmim, kən Uhgīn otəsəkkitun itəmat, kən mən-ipinə məmə onəsotosən nalpīnən e nian in otələhəu-pən nəghatən rəha nalpīnən kəm netəmim.

Nahatətəən ne wək wīr min

¹⁴ Piak min ne winik min. ?Okəmə suah kit tatən məmə tətəhatətə e İesu Kristo, məto in təsolən wək wīr kit, kən rəhan nahatətəən in təwīr o nat kit? Kəp. Nahatətəən tol nəhlan, okul təsosmegəhən suah kit. ¹⁵ Tol mə inu ne. Piatat kit o winitat kit,

rəhan napən tikə, kən niġin nagwənen təsahmenən. ¹⁶ Kəm-naka itəmat kit tatən-ipən kəm in məmə, “Atuwīn, pəs Uhgīn otasitu lam, kən onəsətəpən, onakagwən wir.” ?Məto okəmə in təsolən nat kit məmə otasitu lan, in təmol nat wir naka? ¹⁷ E nolən əh inəh, okəmə suah kit tatos nahatətəən pişin əm, məto məsolən wək wir kit tətəu-pən, kən rəhan nahatətəən təmimis, niṗətin tikə.

¹⁸ Məto okəm-naka suah kit otən məmə, “Netəmim neen koatos nahatətəən, kən netəmim neen koatol wək wir min.” Məto iatən kəm ik nəhlan məmə, “Okəmə esehmən rəham wək wir min, kən esitunən okəmə rəham nahatətəən in niṗahrienən, o kəp. Məto nian onakehm wək wir min rəhak, kən tatəgətun məmə nahatətəən rəhak, in niṗahrienən.” ¹⁹ Inu nəghatən kit itəm nəmən niṗahrienən lan məmə, “Uhgīn kitiaḥ əm.” !Təwir ron ik! Məto iərmis min, ilat min kotitun məmə nəghatən əh in niṗahrienən, kən moatasiṗ katəgin pik. ²⁰ !Ik rəhm-kapə tikə! Etəmim itəm tətəhatətə, məto təsolən wək wir min, rəhan nahatətəən in niṗətin tikə. Pəs ekəgətun ik e nat kit itəm otən kəm ik məmə inu niṗahrienən.

²¹ Niġim otəht tipitat u Epraham. Uhgīn təməplan məmə in tətuatip e niġanəmtin e wək itəm təmol, məto-inu təmos nətin u Aisak, muwīn mələhəu-pər e olta. ²² Kən rəhan nahatətəən ne rəhan wək min kətioal nat kitiaḥ, kən rəhan nahatətəən təmoə-in noan, inu rəhan wək min. ²³ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgīn təmuwa mol niṗahrienən, tatən məmə, “Epraham təmahatətə e Uhgīn, kən Uhgīn təmən məmə Epraham in tətuatip e niġanəmtin.” Kən katən məmə in ioli Uhgīn. ²⁴ Kən roiu nəkitun nehmən məmə, Uhgīn tatol suah kit tətuatip e niġanəmtin o natimnat itəm tatol, məto sənəmə e nahatətəən pişin əm rəhan.

²⁵ Kən e nolən əh inəh, Uhgīn təməplan məmə Rehap u, pətan rəha suatip, in təmuwa mətuatip e niġanəmti Uhgīn o wək itəm təmol, kən wək u məmə in təmatehm wir iaḥləpis anion mil rəha Isrel, kən mahl-ipən ilau e suatip pişin kiətəlig mətian. ²⁶ Niṗəti etəmim, okəmə namegən tikə lan, təmimis. Kən e nolən əh inəh, kitat kit itəm tatos nahatətəən, məto təsolən wək wir min, rəhan nahatətəən təmimis.

3

Namitəm ne rəhan wək

¹ Piak min ne winik min. Təsəwirən məmə itəmat tepət nako-tuwa iəgətun min rəha niməfak, məto-inu nəkotitun məmə Uhgīn in otəplan wir kən makil nəmegəhən rəhatəmat iəgətun min, taprəkis-in netəm əpnəpin. ² Niṗahrienən, kitat rafin

2:15: 1 Jon 3:17

2:18: Kal 5:6

2:21: Jen 22:9-12

2:23: Jen 15:6

2:25: Jos 2, Hip 11:31

koatəme e nəmegəhən rəhatat nian tepət. Məto okəmə suah kit təsəmeən e rəhan nəghatən, nat u tatəgətun məmə in etəm mətə, kən nətəligən rəhan titun nehm wırən rəhan min nolən min rafin.

³ Tol məmə nat min u ne. Katətu-pən pit e nohli hos məmə otol nəwia etəmim, kətealalin rəhn-kapə hos, kən tatəuhlin nipətin rafin. ⁴ Kən nego, in iahgin, kən nimətag asol tatahtig, məto stia in nat əkəku kit itəm nian kapten tətəlalın, kən nipəti nego asol rafin tateko-pən əh kapten tolkeike məmə okian-pən ikin. ⁵ E nolən əh inəh, namitəm in nat kit nətın, məto titun niuw-pamən nat asol min. Nikitəmat təht-tu, noanəmtahli nigəm əkəku kit titun nuəpən mus nig mətu tepət. ⁶ Kən nipahrienən, namitəm in tahmen-pən e nigəm. Namitəm in noli nipəti etəmim itəm nəratən min rafin rəha nətueintən u kotərioah wır lan. Kən nəratən min rəhan koatəəkən nəmegəhən rafin rəhatat. Kən Setan əm tətəhl nigəm e namitəm. Kən namitəm tətəhl nigəm rat e suatip min rafin e nəmegəhən rəhatat matəəkən natimnat rafin.

⁷ Netəmim kotitun nahkulən e nat iarupin min məmə okotuwa kəpou, inəh nat megəh min, ne mənig min, ne nat kotəkiəh min, ne nat itəm kotatig itəhəi. Netəmim kəmotahkul elat kotəpou. ⁸ Məto etəmim tikə otahkul e namitəm təpou. In nat iarupin tatol wael, mərioah e nəratən ne nakonən rəha nimisən.

⁹ E namitat, kotənwiwi Iəməməə Tata Uhgın rəhatat, kən e namitat kotən rat netəmim lan itəm Uhgın təmol ilat kotal məmə in ne. ¹⁰ Nohlitəm kitəh əm tatən-iarəp nənwiwiən ne nən ratən. Piak min ne winik min. Pəs okəsələn min-nəhlan. ¹¹ Nəhau wır ne nəhau arip, okol kəsiasipənən e nəmti nəhau kitəh. ¹² Piak min ne winik min. ?Nig u fik otoe-in noa olif? ?Kən nol u krep otoe-in noa fik? !Kəp! Kən nəmti nəhau arip təsos-ipamən nəhau wır.

Nenatigən təwir itəm tətisi-pən o Uhgın

¹³ ? Suah kit əh-ikin ilugin etəmat itəm nikin təht məmə in tenatig wır kən mitun nat naka itəm Uhgın tolkeike? Təwir. Kən pəs in otol wək wır min e nolən itəm tətisi-pən e nenatigən, inəh nolən rəha etəmim itəm rəhan nətəligən ləhau. Kən nolən ətuatip rəhan otəgətun nenatigən ne nitunən rəhan. ¹⁴ Məto okəmə nikitəmat təht məmə nakotenatig, məto nikitəmat tərrioah e netetən, kən nakoatətəlig-in atip əm itəmat o niləs-ipərən itəmat, tol nəhlan, nakoateiuə-in atip əm itəmat. Sotəghat ausit pikən o nenatigən eiueiuə rəhatəmat, məto-inu kəsənəmə nolən u rəha etəmim u tenatig. ¹⁵ Nenatigən tol min-nəhlan təsisi-pənən e nego e neai, məto rəha nətueintən əm u,

ne nətəligən rəha etəmim, ne rəha Setan. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu nian netəmim koatetet motolkeike məmə koatos-ipər atip ilat, kən netəmim koatətəu-pən əm rəhalat atip nətəligən moatol nəratən, kən nolən tərət rafin kotet-arəp.

¹⁷ Məto etəm itəm tatos nenatigən itəm tətisi-pən e nego e neai, rəhan nolən tol min-nulan. Nat aupən, rəhan nəmegəhən in tətuatip wir, kən in tolkeike pik nəməlinuən, kən in etəm mətig, in tətisiai-in nətəligən rəha netəmim pisin pisin min, kən in tərtoah e nasəkitunən, kən matoe-in noan tərət e nəmegəhən rəhan, in tatehm netəmim məmə kotahmen-ahmen əm, kən təsənən nat kit kən matol nat pisin. ¹⁸ Netəm rəha nəghat-inən nəməlinuən, kotahmen-pən e netəmim itəm kəmotəfe nikuti nat e nasumən, kən tatəwiə matoe-in noan. Okəm kotal natimnat min əh motasitu e netəmim o nələhəuən nəməlinuən, kən ilat okotəplan noan məmə in nətuatipən.

4

Nolən rəha nuwamən iuəhkir o nətueintən, o Uhgın

¹ ? Naka u nəukəti nəmouən ne nərgəhəuən rəhatəmat? Natimnat min əh koatuwa məto-inu itəmat nakotolkeike nətoən təwir e nıpətītəmat, kən nətəligən min əh rəha nətoən təwir, ilat koatol fait e nikitəmat kitiah kitiah məmə okotuwa netəm-iasol min e nəmegəhən rəhatəmat. ² Nikitəmat tatuwin o natimnat rəha netəm pisin, məto nəsosən, kən nakotərgəhəu moatəmou ron. Nakoatolkeike natimnat neen, məto nəsosən. Kən mətə onəkotohamnu netəmim ron. Nəməsosən natimnat məto-inu nəsoətəpəh-inən o Uhgın. ³ Kən nian nakotəpəh-in, məto nəsosən, məto-inu nəmotəpəh-in e nətəligən itəm tərət məmə otol itəmat atip əm nakotəto təwir lan.

⁴ Itəmat nəkotahmen e pətan itəm tətisiai-inən rəhan iərman, tapəs kən matətəu-pən əpnəpən əm nəman. E nolən əh inəh, itəmat nəmotapəs Uhgın kən moatətəu-pən natimnat rəha nətueintən. Nəkotitun o kəp məmə, etəmim itəm tolkeike pik natimnat rəha nətueintən, in tatətəhau Uhgın. Kən etəmim kit itəm tatitəpun məmə otolkeike natimnat rəha nətueintən, in tatuwa məmə in tikimər rəha Uhgın. ⁵ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgın sənəmə nəghatən əpnəpən əm. Tatən məmə, “Uhgın tolkeike pik məmə nikitat itəm in təmos-ipa kəm kitat, otuwın əm ron.” ⁶ Məto Uhgın tətawte-in rəhan nəwıwən tatuwa matahgoau kəm kitat. O nat əh, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,
 “Uhgın tətəhtosig-in netəm kotausit,
 məto tətawte-in rəhan nəwıwən kəm netəmim koatos-iəhau
 rəhalat nətəligən.”

⁷ Kæn tol næhlan, otos-iæhau itæmat kæn motatig ahgin nelmi Uhgîn. Otætul æskasik nian Setan tatuwa matos-ipæn-os-ipæn kæm itæmat, kæn in otaiu muwîn isæu otæmat. ⁸ Otuwîn iuæhkîr o Uhgîn, kæn in otuwa iuæhkîr otæmat. Itæmat u nol tæfagæ rat, otaikuas e nelmitæmat. Kæn itæmat u ræhatæmat nætulæn kæiu, otol nikitæmat tætuatip. ⁹ Tæwir mæmæ nikitæmat otahmæ mæpou, kæn nakotasæk æfæmæh o ræhatæmat tæfagæ rat. Otæuhlin ræhatæmat nalahæn otuwa nasækæn, kæn ræhatæmat nagienæn otuwa nîkin æpou. ¹⁰ Otos-iæhau ræhatæmat nætæligæn tuwîn kæm Iæramæra, kæn in otilæs-ipær itæmat.

¹¹ Piak min ne winik min. Sotæghat ratæn e nærgitæmat min. Okæmæ suah kit tatæghat rat e nærgi pian kit, o in tatælæhæu næghatæn kit mæmæ in tæmol tæfagæ rat kit,* kæn suah æh, in tatæghat rat e lou† matælæhæu næghatæn mæmæ lou tæсахmenæn mæmæ in otol ræhan wæk, o kæm-naka lou in nat æpnarîn æm. Kæn nian nakoatæplan lou mæmæ in tæсахmenæn, itæmat nækæsatætæu-pænæn lou, mæto næmotær kæpælæh-pær e lou, kæn mæsatatig ahginæn lou. ¹² Uhgîn æm in tatos-ipa Lou, kæn in æm tætakil netæmim matælæhæu næghatæn lan. Kæn in titun nosmegæhæn, kæn mitun nærækinæn. ?Mæto itæmat, nikitæmat tæht mæmæ itæmat Uhgîn min, mæmæ nakotakil tæfagæ rat min ræha piatæmat min motuæh ilat? !Kæp!

Næghatæn ausit

¹³ Otætælig-in-tu, itæmat netæm nakoatæn mæmæ, “Roiu o olawig, kotuwîn e taon u o taon æh, motatig e nup kit, motol bisnes ikin, kæn moatargætæn mæni.” ¹⁴ ?Nakotahro kitun mæmæ naka u otuwa olawig? ?Næmegæhæn ræhatæmat in naka? Itæmat nækotahmen e næhaniæm itæm tætatig noan mæsin æm kæn matig mikæ min. ¹⁵ Mæto næghatæn itæm tætuatip mæmæ onækotæn in tol nulan, nækotækæike motæn mæmæ, “Okæmæ in næwia Iæramæra pahrien, kæn ekotatig kæn motol natimnat min u, o natimnat min æh.” ¹⁶ Mæto roiu, nakotæghat ausit moatos-ipær pik itæmat. Kæn næghatæn min æh itæm nakoatæn, ilat rafin kotærat.

¹⁷ Tol næhlan, etæmim itæm titun nat kit itæm tætuatip mæmæ otol, mæto tæsolæn, in tatol tæfagæ rat.

4:7: Efes 6:12 **4:8:** Aes 1:16; Sek 1:3; Mal 3:7 **4:10:** Job 5:11; 1 Pita 5:6
 * **4:11:** Næghatæn u ræha Jemes nipætîn tæsanæn mæmæ kitat okæsatægætunæn tæfagæ rat ræha netæmim. Næghatæn min tepæt e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ kitat kotækæike motægætun tæfagæ rat ræha etæmim mæmæ in otiet rækis lan. Mæto kotækæike motol e nætæligæn itæm tætatig ælahau. Kal 6:1; Luk 17:3; 2 Tim 3:16; Jem 5:20; Kal 5:21; 1 Tes 5:14; 2 Tes 3:15; Taet 3:10. † **4:11:** “Lou” e ves u tatæghat-in ‘lou ræha nolkeikeæn.’ Æplan-tu Jem 2:8 **4:12:** Rom 2:1; 14:4 **4:14:** Sam 39:5,11; Prov 27:1 **4:17:** Luk 12:47

5

Nəghatən tatuwin o netəm rəhalat nautə tepət

¹ Itəmat netəm rəhatəmat nautə tepət. Otətəlig-in-tu nəghatən u. Təwir məmə nakotəto tərət motasək əfəmäh o nərətən itəm tatuwa otəmat. ² Rəhatəmat nautə tinəmnəmit rəkis, kən win min kinoaton rəhatəmat napən. ³ Rosta tatus rəhatəmat iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa. Kən rosta min okotən-iarəp nolən rat min rəhatəmat kən motus nipətəmat tahmen e nigəm. Nian rəha namnun nian tatuwa iuəhkir, məto itəmat nəmotargətain rəhatəmat nautə min. ⁴ !Otətəlig-in-tu nat u! Rəhatəmat iolwək min kəmotəulək e rəhatəmat nasumən min, məto nəmotakləh-in məni məsin rəhalat. Kən nətouən itəm nəməsotos-ipənən kəm ilat, koatən-iarəp rəhatəmat nolən rat min. Iərəmərə Əsanən Pik Agin, tinatəto nasəkən rəha iolwək min rəhatəmat. ⁵ E nətueintən u, itəmat nəmotatig e nəmegəhən itəm timətig əm, nəmotol nikitəmat tagien o rəhatəmat nautə e nian itəm otəsuwəhən Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən o rəhatəmat nolən rat min. Itəmat nəkotahmen e nat megəh min itəm kətagwən ilat, kol kotasis-asis o nian rəha nohən ilat. ⁶ Nəmotiuw-iarəp netənim itəm kotətuatip e kot, kən motakil motuəh motələhəu nəghatən motohamnu ilat, kən ilat kəməsotolən nat kit məmə okotən-iəhau itəmat.

Nətəligən əfəmäh e nian rəha nərətən

⁷ Piak min ne winik min. Otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəmäh nian nakoatəsağın məmə Iərəmərə otitəlig-pa min. Nikitəmat tatəht nolən rəha suah kit rəha nasumən. Tatəsağın nian ətuatip rəha nəteən nımai, kən matəsağın nian rəha nəfeən, kən mos rəhan nətəligən təfəmäh nian matəsağın mətoarus-pən tinimətə, kən matəulək-in rəhan nagwənən keike. ⁸ E nolən əh tahmen əm, itəmat min, otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəmäh, kən motətul əskasik, məto-inu otəsuwəhən Iərəmərə otitəlig-pa min.

⁹ Piak min ne winik min. Sotəghat-əghatən o nən ratən itəmat min məmə nikitəmat təsagienən o natimnat min neen. Okəmə nəkoatol nəhlan, Uhgın otakil mələhəu-pən nəghatən o rəhatəmat nolən rat min. !Roiu agin-əh tatətul matip, kən otəsuwəhən tuwa mol!

¹⁰ Piak min ne winik min. Nikitəmat tatəht-tu ien min aupən itəm kəmotən-iarəp nəghatən min e nərgi Iərəmərə. Rəhalat nəmegəhən tatəgətun kitat məmə rəhatat nətəligən otəkəike məfəmäh e nian nərətən tatuwa. ¹¹ Kən nəkotitun inu, katən məmə netənim itəm koatətul-iəkis e nian nərətən tatuwa, ilat koatətig e nəwirən pahrien. Nəmotəto namnusən rəha Jop məmə təmətul əskasik e nian iəkis min, kən motitun

nalpəkauən wīr rəha Iərəməərə o Jop, kən uarisig e nian tepət rəha nərātən, Iərəməərə təmōl təwīr agin kəm in. Kən tol nəhlan, sotaluinən məmə niki Iərəməərə təmər marioah e nasəkītunən kitat, kən nikin tītahmə otat.

¹² Piak mīn ne wīnik mīn. Nat u in nat keike, məmə nəstosən noanawīl. Sotosən noanawīl e nego e neai, o nətueintən, o nat kit mīn. Nian rafin, otən əm nīpahrienən. Nian itəmat kit otən məmə, “Əwəh,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nīpahrienən. Kən nian itəmat kit otən məmə, “Kəp,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nīpahrienən. Okəmə suah kit təsōlən nəhlan, kən Uhgīn otələhəu-pən nəghatən rəha nalpīnən kəm in.

Nəfakən itəm noan əh-ikin

¹³ Okəmə itəmat kit tətatiḡ e nərātən, təwīr məmə otəghat kəm Uhgīn e nəfakən. Okəmə itəmat kit nikin tagien, təwīr məmə otan napuən mīn rəha nənwiwīən. ¹⁴ Okəmə suah kit tatimis, təwīr məmə otaun-in elta mīn rəha nīməfak məmə okotuwa kəfak lan, kən motol-pən oel lan e nərḡi Iərəməərə. ¹⁵ Kən nian ilat koatahatətə məmə Uhgīn otol-wīr suah əh, kən motəfak lan, rəhalat nəfakən in suatip məmə Iərəməərə otol məmə etəm tatimis otəto təwīr mīn. Kən okəmə in təmōl təfagə rat kit itəm tatiuw-pa nīmīsən, kən Uhgīn otafəl rəhan təfagə rat. ¹⁶ Tol nəhlan, təwīr məmə nakoatən-iarəp rəhatəmat nolən rat mīn kəm itəmat mīn, kən motəfak otəmat mīn pəs motəmegəh. Suah kit itəm tətuatip, rəhan nəfakən in təsənən, kən tatōe-in noan. ¹⁷ Elaija in etəmim kit tahmen əm e kitat. Kən in təməfak təməfak məmə otəsəfikən, kən nuhuən təməsəfikən mos nup kisil ne məwīḡ sikis. ¹⁸ Kən təməfak mīn, kən Uhgīn təmahl-ipa nuhuən tuwa mīn, kən nasumən rafin, nagwənən təmatig mīn elat.

Iuw-pa mīn netəmim kəmotuwīn isəu e rəhalat nahatətəən

¹⁹ Piak mīn ne wīnik mīn. Okəmə itəmat kit tateko mətəpəs suatip rəha nīpahrienən, kən okəmə suah kit mīn tatiuw-pa mīn, ²⁰ təwīr məmə nəkotitun nat u məmə, etəm u itəm otol iol təfagə otitəlig-pa mīn e suatip rəha nīpahrienən, in otosmegəh suah u o nīmīsən, kən otol suatip məmə Uhgīn otafəl rəkis təfagə rat mīn tepət rəha suah əh.

1 Pita

Naoa itəm Pita təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Pita

?Pah təmətə naoa u? Pita təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha Uhgın itəm kotatig ikin pisin pisin e profens min rəha Pontas, ne Kalesia, ne Kapetosia, ne Esia, ne Pitnia (1 Pita 1:1). Roiu katən nərgi nəptən min əh məmə Turke.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? E nian əh, etəmiasol rəha Rom, nərgin u Nero, təmərəkın pik niməfak. Təmoh niməfak min neen kotimis, kən moh neen. Otəsuwəhən toh Pita.

?Təmətə naoa u o naka? Pita tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəha iəfak min itəm kotatig e nəratən. In tolkeike məmə okotətul əskasik e rəhalat nahatətəən kən moatol nat kit itəm təwir, nat əpnəpın nəratən tatuwa.

Pita təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pita, io aposol kit rəha Iesu Kristo. İatən təwir kəm itəmat netəm rəha Uhgın itəm nəkotatig ikin min rafin əpəh e profens min u Pontas, ne Kalesia, ne Kapatosa, ne Esia, ne Pitinia. Uhgın təmitəpun rəkis itəmat, kən imatəmat ikin sənəmə nətueintən u, itəmat iapispis min əm u ikin-u. ² Tata Uhgın təmitəpun itəmat mətə-inu, aupən aupən agin, təmol rəhan nalpəkəuən mələhəu, kən in tinitun rəkis suatip min rafin rəha nəmegəhən rəhatəmat. Kən Narmin Rəhan tatol itəmat nakotətul pisin kasim məmə, nəkotol nəwia Iesu Kristo, kən nitan taikuas etəmat e nolən rat min rəhatəmat.*

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən ne nəməlinuən tepət kəm itəmat.

Otənwiwi Uhgın o nalpəkəuən rəhan

³ Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in Uhgın ne Tata rəha İərəmərə Iesu Kristo rəhatat! E nasəkıtunən asol rəhan, in təmol məmə kitat kotaiir-pən e nəmegəhən wi, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Tatuwa min-nəhlan mətə-inu Iesu Kristo təməmegəh min e rəhan nımisən. ⁴ Kən e nəmegəhən wi u, kitat okotos natimnat wir min əpəh e nego e neai itəm Uhgın təmələhəu pisin məmə rəhatat. Kən nat u okol təsəmnəmitən, kən okol təsəmkimikən, kən okol rəhan nəhag-əhagən təsikəən.

* **1:2:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, Uhgın “təmorautin nita Iesu etat” u nipətin məmə tətəikuas etəmat o nolən rat min. Afın min e nəghatən min u “tətəorautin nitan” ne “nitan taikuas e netəmim”: Lev 14:6-7; Sam 51:7; Eks 24:5-8; Hip 9:19; 1 Jon 1:7. **1:4:** Kol 1:12

⁵ E nahatətəən rəhatəmat, nəsanənən rəha Uhgın tatətulosig-in itəmat mətoarus-pa in otosmegəh itəmat, kən Uhgın otol əp rəhan nosmegəhən e namnun nian.

⁶ Nikitəmat tətəgien o nat u, nat əpnapın okəmə nian iəkis pisin pisin min koatuwa pap e rəhatəmat nəmegəhən. Məto koatuwa o nian əkuəkir əm. ⁷ Nian iəkis min əh moatuwa məmə okotəgətun məmə itəmat nakotahatətə pahrien. Iaen u kol tatipit-ipit, in nat kit itəm nigəm tatus mətafəl rəkis in rat min lan. Kən nian iəkis min əh kotahmen e nigəm itəm tatus rəhatəmat nahatətəən mətafəl rəkis in rat min lan. Iaen u kol, in nat təwir, məto otəpanikə min nian kit. Məto rəhatəmat nahatətəən, in nat təwir taprəkis-in iaen u kol. Kən o rəhatəmat nahatətəən, Uhgın otənwiwi itəmat, mİLəs-ipər nərgitəmat, mos-ipən nisiiian asol kəm itəmat e nian Iesu Kristo otuwa met-arəpa lan. ⁸ Nat əpnapın nəməsotəplan papən Iesu Kristo, məto nakoatolkeike. Kən nat əpnapın nəsotehmən u-roiu, məto nakotahatətə lan. Kən nikitəmat təmər mərioah e nagienən itəm in təwir agin-əh taprəkis, kən okol suah kit təsənən nəwirən rəha nagienən əh. ⁹ Nikitəmat tətəgien nəhlan məto-inu itəmat noatos nat u itəm nakotahatətə lan, inu məmə Uhgın otosmegəh rəhatəmat nəmegəhən.

¹⁰ Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim lan, in nat kit itəm ien min aupən kəmotolkeike pik məmə okotitun tuwin təhmin min, kən tol nəhlan kəmotafin kategəs-in wir nətəligən min lan. Kən ilat kəmoatəghat-in nəwirən u itəm otuwa kəm itəmat. ¹¹ Narmın rəha Kristo təmətatig ilat min, kən matəghat kəm ilat, kən aupən ikin matən-iarəp nahməən itəm okotuwa e nəmegəhən rəha Iesu, kən uarisig lan e nəsanənən asol rəhan. Məto ien min kəmotalkut o nitunən suatip itəm natimnat min əh okotuwa lan, ne rəhalat nian ətuatip. ¹² Uhgın təmol əp kəm ien min məmə, nəghatən min itəm ilat kəmoatən, kəməsotəghat-inən nian itəm ilat kəmotatig lan, məto kəmotəghat-in əm nian rəhatat. Kən roiu, netəmim kinotən-iarəp nəghatən rəha namnusən təwir kəm itəmat e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın itəm tətisi-pən e nego e neai. Kən natimnat min u kotəwir agin məmə nagelo min, ilat min kətolkeike məmə okotəplan kən motitun natimnat min u itəm kəmotuwa.

Nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip

¹³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətul matip o nolən wək, kən motəgətun wir rəhatəmat nətəligən. Otələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e nəwirən itəm Uhgın otawte-in kəm itəmat nian Iesu Kristo otuwa min.

14 Otol nāwia Uhgīn tahmen-pān əm māmə nisualkələh itəm kotəwir koatol nāwia tata mīn. Aupən ikīn, itəmat nāməsotitunən nīpahrienən rəha Uhgīn, kən nəmoatol nolən rat mīn itəm nīkītəmat əm tolkeike. Məto roiu, otəsegəhan-inən nətəligən mīn əh okotiuw rəkis mīn itəmat. 15 Uhgīn u itəm təmaun-in itəmat, in tasim mətəuatip. Kən e nolən əh inəh, itəmat mīn onəkotəkəike motasim motətuatip e natimnat rafin itəm nəkoatol. 16 Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən māmə, “Nəkotəkəike motasim motətuatip məto-inu Io ekasim mətəuatip.”

17 Itəmat nakotətapəh-in nasituən o Uhgīn u tahmen māmə in rəhatəmat Tata, məto onəkəsotaluinən māmə nian Uhgīn tətakil nolən mīn rəha netəmim, in tatol əm e nolən itəm tahmen-ahmen əm. Tol nəhlan, nian nakotəmegəh əh e nətueintən u, onəkotəgin motisiai-in Uhgīn e nolən mīn rəhatəmat, kən otol nolən təwir tahmen māmə itəmat iapispis mīn əm e nətueintən u. 18 Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəmotitun rəkis nat keike itəm Uhgīn təmətou rəkis itəmat lan. Otətəlig-in-tu nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat aupən itəm nīpətin tikə u təmisi-pən o tipitəmat mīn. Məto Uhgīn təmīkis rəkis itəmat e nolən rat əh. Kən Uhgīn təməsos-nəmtinən rəhatəmat nəmegəhən e nat kit rəha nətueintən itəm otəpanikə, tahmen e silfa ne iaen u kol tatipit-ipit, 19 məto in təmos-nəmtin itəmat e nita Kristo itəm in nat keike təwir pik agin. Kristo in tahmen e nətī sipsip wir itəm nīmīsən o nərətən tikə agin lan.† 20 Aupən aupən agin, nian Uhgīn təməsolən əh nətueintən u, təmitəpun rəkis Kristo māmə otol wək əh. Məto roiu iuəhkīr o namnun nian, Uhgīn təmol əp in, māmə otuwa masitu etəmat. 21 O natimnat itəm Iesu təmol, itəmat nakotahatətə e Uhgīn, itəm təmosmegəh Iesu Kristo e nīmīsən, kən mīləs-ipər in mos-ipən nəsanənən itəm təhag-əhag ne nīsiainən kəm in. Kən tol nəhlan, nakotahatətə e Uhgīn, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan.

22 Nəmotai kuas e rəhatəmat nəmegəhən tinuwa minuwīwi mīn rəkis məto-inu nəmotətəu-pən nəghatən rəha nīpahrienən. Kən o natimnat mīn u, nakotos nolkeikeən pahrien tatuwin otəmat mīn neen. Kən tol nəhlan, otolkeike pik itəmat mīn e nīkin pahrien. 23 Otol nəhlan məto-inu, nəmotaiir wi rəkis mīn, kən nəmegəhən wi rəhatəmat təməsisi-pənən o netəmim itəm ilat rafin okəpanotimis. Məto nəmegəhən wi u rəhatəmat in otətətig namnun tikə məto-inu

1:14: Rom 12:2; Efes 2:3; 4:17-18 1:16: Lev 11:44,45; 19:2; 20:7 1:17: Rom 2:11; Nöl Əpən 2:23 † 1:19: E nian rəha Oltesteman, netəmim kəmotol sakrifais kəm Uhgīn o təfagə rat mīn e nətī sipsip mīn itəm nərətən tikə lan. Afīn e Eks 12:5.

1:19: Wək 20:28; Hip 9:12-14 1:20: 2 Tim 1:9-10 1:21: Jon 14:6; Rom 5:1-2 1:22: Jon 13:34; Rom 12:10

təmisi-pən e nəghatən kit itəm tatəmegəh mətatig namnun tikə, inu nəghatən rəha Uhgın. ²⁴ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Netənim rafin kotahmen e ma kiras, kən nəwirən rafin rəhalat tahmen əm e nəgui-nig əpəh e nikinat.

Ma kiras əh tətəuke, kən nəguin min koatısas,

²⁵ məto nəghatən rəha İərəməyə tətətig lilin namnun tikə.”

Kən inu nəghatən rəha namnusən təwir itəm netənim kəmotən-iarəp rəkis kəm itəmat.

2

¹ Məto-inu o nəghatən min əh, otərakin nolən min u kotiet rəkis e rəhatəmat nəmegəhən: nolən rafin rəha netəhauən netənim kən matol nəratən kəm ilat; nolən rafin rəha neiuəən; nolən rəha netəm koatən pik əm nat, məto kəsotolən; nolən rəha netetən; nolən rafin rəha nən ratən netənim. ²⁻³ İtəmat nəmotitun rəkis məmə İərəməyə təmol təwir kəm itəmat. Tahmen-pən məmə nəmotun asgəwin noa nig itəm tətəhen. Kən roiu nəkotəkəike motuwa kahmen e nisualkələh mətmətig itəm kotasək o nəməhən. İtəmat nəkotəkəike kolkeike pik nagwəənən ne nənimən itəm tətətip məwir məmə nakotəgwən nikitəmat lan. Kən natimnat min əh okotol nakotəpət e rəhatəmat nəmegəhən itəm Uhgın təmosmegəh itəmat lan.

Kəpiel megəh e nimə rəha Uhgın

⁴ Uhgın tolkeike məmə otıləkin rəhan kit nimə e kitat netənim, kən təmitəpun Kəpiel kit itəm netənim kəmotapəs, məto in kəpiel keike tatəmegəh məmə Uhgın otətuoun nimə lan. Kən nian nakotuwa o kəpiel u Kristo e suatip rəha nahatətəən, ⁵ itəmat min, nəkotahmen e kəpiel megəh min itəm Narmın Rəha Uhgın tatos itəmat matıləkin Nimə lan Rəha Uhgın. Kən itəmat pris asim min, itəm nakoatos-ipən sakrifais min kəm Uhgın itəm nikin tətəgien ron məto-inu o natimnat itəm İesu Kristo təmol. ⁶ Tahmen-pən e Naoa Rəha Uhgın tatən mihin məmə,

“Otəplan-tu. İakatələhəu kəpiel əpəh Jerusalem,*

inu kəpiel keike pik agin itəm io emitəpun,

kəpiel u in rəha nətuounən nimə,

kən etənim itəm otahatətə lan,

in otəsaulisən.”

⁷ Kəpiel u in nat keike kəm itəmat itəm nakoatahatətə lan.

Məto kəm netənim itəm kəsotahatətəən lan, kəpiel u in

tahmen-pən e nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə,

1:25: Aes 40:6-8

2:1: Efes 4:22; Jem 1:21

2:2-3: Sam 34:8

2:2-3: Sam

34:8 2:5: Rom 12:1; Efes 2:21-22; Nol Əpən 1:6

* 2:6: Nəghatən Kris ətuatip

tatən məmə, “Saeon,” nərgin kit min rəha Jerusalem.

2:6: Aes 28:16; Efes 2:20

“Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəmotərakin,
 məto Uhgın təmol tuwa kəpiel itəm in rəha nətuounən nimə,”
⁸ kən Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,
 “Kəpiel u tatol netəmim koatıləs pikən,
 kən in kəpiel itəm tatol məmə netəmim kotiet katorin.”
 İlat koatıləs pikən kəpiel u məto-inu koatəht nəwia nəghatən,
 kən inu nalpəkauən itəm Uhgın təmol olat.

⁹ Məto Uhgın tinəmitəpun rəkis itəmat məmə rəhan mın,
 kən itəmat pris mın rəha Kig, kən itəmat netəm asim mın
 itəm Uhgın tətərəmərə etəmat, kən itəmat noanol mın kit
 rəha Uhgın. In təmol itəmat nəhlan məmə nəkotitun nən-
 iarəpən nənwiwiən itəm tatıləs-ipər in o rəhan nəwirən ne
 natimnat itəm in təmol. In təmaun-in rəkis itəmat məmə
 onəkotiet e napinəpən məmə nakotuwin e nəhag-əhagən wir
 rəhan. ¹⁰ Aupən ikin, itəmat netəm əpnəpin mın əm, məto roiu,
 itəmat noanol mın rəha Uhgın. Aupən ikin, nəməsotitunən
 nasəkitunən rəha Uhgın, məto roiu, nəkotitun nasəkitunən
 rəha Uhgın.

¹¹ İolik mın itəm iakolkeike pik itəmat, nikitəmat otəkəike
 matəht məmə nətueintən u sənəmə imətət ətuatip ikin. Kitat
 kotahmen e iapispis mın ne iaihlua mın ikin-u. Tol nəhlan,
 iatən əskasik kəm itəmat məmə nəkotətul isəu o nolən rat
 mın itəm nətəligən rəhatəmat tolkeike. Nətəligən mın əh, ilat
 tikimır mın rəhatəmat kən koatəluagin e nikitəmat. ¹² Nian
 rafin kitat kotatig ilugin e netəmim itəm rəhalat nahatətəən
 tikə. Kən nəmegəhən rəhatəmat in otəkəike mətuatip wir agın
 məmə nat əpnəpin ilat okoatətu-pinə nəghatən rat etəmat,
 məto okotəplan nolən wir mın rəhatəmat, kən ilat okotos-ipən
 nisiaiian kəm Uhgın e nian in otuwa mın makil netəmim lan.

Nisaiian netəm-iasol

¹³ Kitat netəmim rəha İərəmərə, kən kotolkeike məmə
 okotisiai-in nərgin. Tol nəhlan, nəkotol nəwia netəm-iasol
 mın rafin itəm netəmim koatıləs-ipər ilat məmə okotərəmərə,
 tahmen e kig, itəm in etəm-iasol agın, ¹⁴ o tahmen e rəhan
 netəm-iasol mın itəm tətahl-iarəp ilat o nolən rəhan wək. İlat
 okotuwin motələhəu nalpınən kəm netəmim itəm koatətgəhl
 lou rəhalat, kən moatənwiwi netəm koatol nolən təwir.
¹⁵ Nəkoatol nəhlan məto-inu Uhgın tolkeike məmə rəhatəmat
 nolən wir mın okotən-iahau nəghatən alməl mın rəha netəm
 mın u rəhalat nitunən tikə. ¹⁶ İtəmat sənəmə slef mın rəha
 təfagə rat mın, məto-inu Uhgın təmikis rəkis itəmat. Tol
 nəhlan, otətəu-pən nolən rəha suah kit nəhlan. Məto sotənən
 məmə, “Uhgın təmikis rəkis io, kən tol nəhlan, ekıtun nolən nat

naka itəm iakolkeike, nat əpnapin in təfagə rat.” Kəp. Itəmat slef min rəha Uhgın, kən tol nəhlan, otətəu-pən nolən min itəm kotəuatip. ¹⁷ Otos-ipən nisiiən itəm tətəuatip kəm netəmim rafin. Otolkeike iəfak min, inu netəmim min rəha Uhgın, kən onəkotəgin motisiai-in Uhgın, kən otisiai-in kig.

¹⁸ Itəmat slef min, onəkotəkəike motol nəwia rəhatəmat etəm-iasol min, kən motos-ipən nisiiən kəm ilat. Nəkotol nəhlan kəm ilat rafin, netəm koatol timətig kən motəwir kəm itəmat, ne netəm min u koatol nolən əskasik min kəm itəmat.

¹⁹ Okəm-naka nəkoatol əm nat ətuatip min əm, məto rəhatəmat netəm-iasol min koatol tərət kəm itəmat kən nakoatəto tərət lan. Niki Uhgın otagien otəmat okəmə nakoatos əm nian iəkis min əh kotuwa katimis əm e nikitəmat məto-inu nakotasipən əm o Uhgın. ²⁰ Məto kəsənən məmə itəmat netəm wir okəmə nəkoatol nolən rat kit, kən netəm-iasol koatoh itəmat ron, kən nəsotaiuən motagim. Nəlpinən u, in rəhatəmat atip əm. Məto, Uhgın nikin tətəgien otəmat okəmə nakoatos nahməən məto-inu nəkoatol nat təwir əm, kən nəsotaiuən motagim. ²¹ Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakoatos nahməən məto-inu Kristo təmos nahməən otəmat. In təmaupən məgətun nolən ətuatip əh məmə itəmat nəkoatətəu-pən əm nəme nelkin. ²² Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“In təməsolən təfagə rat kit,

kən in təməsənən nəghatən eiueiuə min nian kit ne.”

²³ Nian netəmim kəmotəghat rat lan, məto in təməsəhaiən ilat. Nian in təməto nahməən e nipətin, məto in təməsənən məmə in otəlpin nitai nərətən. Məto in təmələhəu-pən natimnat rafin e nelmi Uhgın itəm nian rafin rəhan nakilən in tətəuatip əm.

²⁴ Nian Iesu təməkul e nig kəluau, kən təmos nəlpinən rəha təfagə rat min rafin rəhatat e nipətin. In təmimis məmə təfagə rat min okotimis e nəmegəhən rəhatat, kən kitat okotəmegəh məmə okotətəu-pən suatip rəha nətuatipən. Təmosmegəh kitat e nahməən rəha nimegəm e nipətin. ²⁵ Aupən, itəmat nəkotahmen e sipsip min itəm kəmotəue. Məto roiu, nəmotəuhlin itəmat motuwa o Etəm Tatehm Wir Sipsip, inu Etəm Tatehm nəmegəhən rəhatəmat.

3

Nolən təwir rəha iərman ne pətan itəm kəmioal marit

¹ Kən e nolən kitiah əm rəha nisiiən Iərəmərə, itəmat nipitan nəkotəkəike kol nəwia iaguıhl min rəhatəmat məto-inu o nat u. Okəmə ilat kəsotahatətəən e nəghatən rəha Uhgın, kən

2:17: Rom 12:10 **2:18:** Efes 6:5 **2:20:** 1 Pita 3:14,17 **2:21:** Mat 16:24;
Jon 13:15 **2:22:** Aes 53:9; Jon 8:46; 2 Kor 5:21; 1 Jon 3:5 **2:23:** Aes 53:7; 1
Pita 3:9 **2:24:** Aes 53:5-6; Rom 6:11 **2:25:** Esik 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:14;
Hip 13:20-21

rəhatəmat nolən wir min əm okotiuw-pən rəhalat nətəligən kəm Uhgın. Nolən wir min rəhatəmat kotahmen, motaprəkis-in məmə onakoatəghat kəm ilat. ² Nian ilat koatəplan məmə nolən rəhatəmat in tətuatip wir, kən koatəplan nisaiian e nəmegəhən rəhatəmat, inu tahmen əm məmə otiuw-pa ilat kotuwa o Uhgın. ³ Pəs malə-malə rəhatəmat in sənəmə rəha nıpətəmat, tahmen e nolən rəha nəlisən noanutəm, o nuwınən e natimnat kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, * o nuwınən e napən wir min. ⁴ Məto otol malə-malə e nikitəmat itəm nəwirən rəhan okol təsikəən, inu nolən ərou, ne nolən mətig nəməlinuən əh-ikin. İlat nolən keike e niganəmti Uhgın. ⁵ Inu nolən rəha nıpitan iəfak min aupən itəm kəmotələhəu-pən əskasik rəhalat nətəligən e Uhgın. İlat kəmotol nəwia iaguıhl min rəhalat, kən e nolən əh, kəmoatol malə-malə e nıkilat, ⁶ tahmen e Sera itəm təmol nəwia Epraham, kən mətaun-in məmə in rəhan etəm-iasol. Kən itəmat nenəti Sera okəmə itəmat nəkotol nolən min itəm kotəuatip, kən məsotəginən.

⁷ Kən itəmat nəman itəm nəmotol marit, e nolən əh inəh rəha nisaiian İərəməyə, nəkotəkəike motos nenatigən o nehm wirən rəhatəmat nıpıtaguıhl min e nəmegəhən rəhatəmat məto-inu, ilat kəsotosən nəsanənən tahmen etəmat. Kən motisiai-in ilat e rəhatəmat nolən min məto-inu ilat min okotos min nat wir u, nəmegəhən lilin. Otol nəhlan məmə nat kit otəsahtosig-inən rəhatəmat nəfakən.

İəfak min rafin

⁸ Namnun nəghatən əh. İtəmat rafin nəkotəkəike kol nolən min u: otos nətəligən kitiah, otasəkitun itəmat min, otolkeike itəmat min, otol nikitəmat timətig otəmat min, otos-iəhau rəhatəmat nətəligən. ⁹ Okəmə netəmim koatol tərət kəm itəmat, məto nəkəsotalpınən nitai nərətən. Okəmə netəmim koatəghat rat kəm itəmat, məto nəkəsotalpınən. Məto otəfak motən-ipən kəm Uhgın məmə in otol təwir kəm ilat. Otol nəhlan məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə onəkotol nolən əh, pəs onəkotos nəwirən rəhan. ¹⁰ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Etəmim itəm tolkeike nəmegəhən təwir,
kən molkeike məmə otatəto təwir e nian rafin,
in otəkəike məsənən nəghatən rat min,
kən in otəkəike məsənən neiuəən.

¹¹ In otəkəike məuhlin in, miet rəkis e nolən rat min,
kən mol əm natimnat min itəm kotəwir.
In otəkəike malkut pik məmə otatig ilat netəmim rafin e
nəməlinuən.

3:1: Efes 5:22 * **3:3:** Nat kətoanin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o iaring, o rig, o noanat katəlis nelmitəm lan. **3:3:** 1 Tim 2:9 **3:6:** Jen 18:12 **3:7:** Efes 5:25

¹² In otækaike mol nəhlan meto-inu Iəramərə tatehm wir netəmim itəm kotətuatip, kən matətəlig-in wir rəhalat nəfakən, mətə tatol tikimir ilat netəm koatol təfagə rat.”

¹³ ?Okəmə nakotalkut pik o nolən natimnat min itəm kotəwir, pah otol nəratən kəm itəmat? ¹⁴ Mətə okəmə nīpahrienən nakoatəto nahməən o nolən ətuatip rəhatəmat, kən nakoatətig e nəwirən pahrien. Sotəginən nəratən itəm netəmim kotitun nolən kəm itəmat, kən pəs nikitəmat təsəht pikən. ¹⁵ Mətə e nikitəmat, otisiai-in Kristo məmə in Iəramərə. Otətul matip e nian rafin o nuhalpinən nəghatən rəha etəmim pah itəm tatətapəh-in otəmat məmə tahro nakoatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Iesu. Mətə otəghat mətig kəm ilat e nisaiian. ¹⁶ Kən nian rafin nəkotækaike kitun e nətəligən rəhatəmat məmə rəhatəmat nolən in tətətuatip əm. Kən okəmə netəmim kotəghat rat e nolən wir min rəhatəmat mətə-inu itəmat rəha Kristo, ilat okotaulis e nəghatən rat min rəhalat.

¹⁷ Okəmə in nalpəkəuən rəha Uhgīn məmə nakoatos nahməən o nolən wir min rəhatəmat, nat u in nat təwir taprəkis-in məmə nakoatos nahməən o nolən rat min rəhatəmat. ¹⁸ Tol nəhlan mətə-inu, Kristo təmimis o təfagə rat min, təmimis nian kitiah əm tinahmen, okol təsimis minən nian kit. In etəm tətətuatip agin, mətə təmimis o netəm kəsotətuatipən məmə otos itəmat muwin kəm Uhgīn. Kəmotəhamnu in kən nīpətīn tīmīs, mətə Uhgīn təmol məmə in təmegəh min e nīmīsən, e nəmegəhən kit itəm rəha nego e neai. ¹⁹ Kən e nəmegəhən əh, təmuwin mən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kəm narmi netəm kəmotīmīs itəm kotatig e kalapus, ²⁰ ilat u kəmoatəht nəwia Uhgīn aupən aupən agin nian Uhgīn təmatos rəhan nətəligən əfəməh matəsahgin ilat e nian suah u Noah təmatiləkin nego. Netəmim eit əm, itəm kəmotatig e nego, Uhgīn təmosmegəh ilat e nian kəmotaiu motuwin motiet-pən e nəhau asol. ²¹ Kən nəhau əh, in narmi nolən bəptais itəm tatosmegəh itəmat min roiu. Nolən bəptais u, nīpətīn sənəmə tətəfəl rəkis nəmīt e nīpətī etəmim, mətə in tahmen məmə nakotətapəh o Uhgīn məmə in otos-ipa kəm itəmat nitunən məmə rəhatat təfagə rat min kəmotikə. Kən nəsanənən asol itəm Uhgīn təmol Iesu Kristo təmegəh min e nīmīsən lan, in nəsanənən itəm tatosmegəh itəmat e nolən bəptais. ²² Kən Iesu Kristo tīnuwin rəkis əpəh e nego e neai, kən mətətig e nikalī Uhgīn matip, ikīn rəha nisaiian, ne nəsanənən, ne nepətən. Kən Uhgīn təmol məmə nagelo min, ne natimnat rafin itəm koatos nepətən ne nəsanənən, ilat rafin kotatig ahgin nəramərəən rəha Iesu.

4

Suatip rəha nolən nəwia Uhgîn

1 O natimnat min əh, itəmat min onəkotəkəike motos nətəligən rəha Kristo kən moatətul matip o nətoən nahməən e nipətəimat, məto-inu in təməto nahməən asol e nipətin. Nəkoatol nəhlan məto-inu okəmə itəmat ninotəto tərət e nipətəimat, nat əpnəpin nəkoatol nolən təwir min, kən tatəgətun məmə ninotapəs nolən rəha təfagə rat. ² Tol

nəhlan, nian itəmat nəkotatig e nətueintən u, nəsotətəu-pənən suatip rəha nolən natimnat rat min itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən, məto onəkotətəu-pən suatip rəha nolən nəwia Uhgîn.

³ Nəmotərəkin rəkis nian tepət o nətəu-pənən nolən min rəha netəm min u kəsotənən nipahrienən e Uhgîn. Aupən, itəmat nəmoatit əpnəpin nipitan; kən nətəligən rəhatəmat təmatuwın o natimnat rat min; kən nəmoatapıs; kən nəmoatol lafet rəha nitəpən nipitan; kən nəmotənim alikol kəpıs motalməl; kən nəmoatəfak kəm narmi nat min itəm in nolən tərət agin.

⁴ Netəm əh itəm kəsotənən nipahrienən e Uhgîn, narmilat təmiwig məto-inu itəmat nəmotapəs nətəu-pənən ilat motuwın kəmmim e naruəh rəha təfagə rat rəhalat, kən ilat koatən rat pik itəmat ron.

⁵ Məto ilat okotəkəike motən-iarəp natimnat min rafin e nəmegəhən rəhalat kəm Uhgîn itəm in tatətul matip məmə otakil muəh mələhəu nəghatən rəha nalpinən rəha netəm kəmotimis, ne netəm koatəmegəh. ⁶ Tol nəhlan, netəm min u itəm kəmotimis rəkis, ilat kəmotəto namnusən təwir* məmə nat əpnəpin kəmos nalpinən e nipətəilat motimis, məto Uhgîn titun nolən ilat okotəmegəh min e narmin, tahmen lan.

⁷ Kitat koatuwa iuəhkir e nian rəha namnun natimnat rafin. Tol nəhlan, otol rəhatəmat nətəligən tətəiir o nitun wırən natimnat, kən motehm wır rəhatəmat nətəligən məmə nəkotitun nəghatən kəm Uhgîn e nəfakən itəm təsənən. ⁸ Kən nat keike in ilis taprəkis-in natimnat rafin məmə, nakotolkeike itəmat min e nikitəmat rafin məto-inu, e nian nəkotol nəhlan, kən nian rafin, nəkoatətul matip o naluinən nolən rat min rəhatəmat. ⁹ Kən nəkotəkəike motit itəmat min motuwın e latuənu min rəhatəmat məmə nakotəgwən itəmat min, kən motəgətun ikin netənim okotəpıl ikin. Kən əsotənən nikalın məmə nikitəmat təsagienən ron.

¹⁰ Uhgîn təmos-ipinə nəsanənən pisin pisin min kəm itəmat kitəh kitəh. Təwir məmə nəkotol wək e nəsanənən min

4:1: Rom 6:2,7 **4:3:** Efes 2:2-3 **4:5:** Wək 10:42 * **4:6:** Kəm-naka nəghatən u, "Netəm min u itəm kəmotimis rəkis," tatəghat-in netənim itəm kəmotəhatə e Kristo, kən uarisig lan kəmotimis. O kəm-naka tatəghat-in netənim itəm kəmotimis e nian rəha suah u Noah (əplan-tu 3:19). **4:7:** Rom 13:11-12 **4:8:** 1 Pita 1:22

əh moatasitu etəmat min. Kən otol wək əh e nolən rəha iolwək min itəm koatol wək ətuatip rəha Uhgín nian rafin. Onəkotoor nəwirən rəhan e suatip pişin pişin min itəm in tatosipinə. ¹¹ Okəmə Uhgín təmos-ipən kəm suah kit nəsanənən rəha nən-iarəpən, kən təwir məmə in otən-iarəp tahmen əm məmə rəhan nəghatən in rəha Uhgín. Okəmə Uhgín təmosipən kəm suah kit nəsanənən rəha nasituən, kən təwir məmə in otasitu e netəmim e nəsanənən itəm Uhgín təmos-ipən məmə, e natimnat rafin, netəmim okotənwiwi Uhgín o nat itəm Iesu Kristo təmol. Pəs kitat koatən-iarəp rəhan nəwirən ne nəsanənən tatuwin matuwin namnun tikə. Əwəh.

Iəfak min okotos nahməən e nipətilat

¹² Io min neen itəm iakolkeike pik itəmat, ekitun məmə roiu nəratən əskasik tatiləs pikən itəmat tahmen e nigəm, kən nakoatəto nahməən asol lan. Məto təsəwirən məmə narmitəmat otiwig pik o nəratən min əh. Nəratən min əh koatuwa o netəmim tepət, sənəmə itəmat əm. ¹³ Məto təwir məmə nikitəmat otətagien əm məto-inu nakoatəto nahməən tahmen-pən əm e Kristo. Kən okəmə nəkoatol nəhlan, kən nikitəmat otagien pik ağin nian in otol əp rəhan nəhagəhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəhan. ¹⁴ Okəmə netəmim koatən rat itəmat o nərgi Kristo, kən onəkotatig e nəwirən pahrien, məto-inu Narmin Rəha Uhgín itəm təsanən məhagəhag mətatig otəmat. ¹⁵ Tərat məmə itəmat kit otol nolən rəha nohamnuən itəm, o nakləhən, o nətgəhlən lou, o təfagə rat əkəku kit tahmen e nəghat tipikən. Okəmə in tatos nalpinən matəto nahməən ron, kən tətəuatip əm. ¹⁶ Məto okəmə itəmat nakoatos nahməən məto-inu itəmat Kristin min, sotalisən ron, məto nəkotəkəike motənwiwi Uhgín məmə nakoatos nərgin u Kristin. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nian rəha nakilən netəmim rəha Uhgín tinətuoun. !Kən okəmə nakilən əh tinətuoun e netəmim rəha Uhgín, kən awe o netəm min u itəm koatəht namnusən təwir rəha Uhgín! ¹⁸ Naoa Rəha Uhgín tatən məmə,

“Okəmə in tiəkis o netəm kotətuatip məmə Uhgín otosmegəh ilat,

?Kən tahro o netəm kotəruru Uhgín moatol təfagə rat?”

¹⁹ Kən tol nəhlan, netəmim itəm koatəto nahməən məto-inu in nətəligən rəha Uhgín, təwir məmə ilat okotələhəu-pən nəmegəhən rəhalat e nelmi Uhgín itəm təmol neai ne niməptən ne natimnat rafin, kən nian rafin in tatol rəhan nəghatən. Kən təwir məmə ilat okoatəkəike katətəu-pən min əm suatip rəha nolən təwir.

5

Nəghatən tatuwın kəm elta mın ne netəm aluə

¹ Kən roiu, iakolkeike məmə ekəghat məsin kəm itəmat elta mın rəha niməfak. Io elta kit ekahmen etəmat, kən io atip eməplan nahməən rəha Kristo, kən Uhgın otos-ipa kəm kitat rəhan məsin nəhag-əhagən asol rəha nepətən ne nəsanənən rəhan, itəm in otol əp. ² Inu rəhak nəghatən kəm itəmat məmə, otol wək rəha nehm wırən netəmim rəha Uhgın itəm koatatig e nelmitəmat, tahmen e etəm rəha sipsip itəm tatehm wır rəhan sipsip mın. Kən otol e nikin agien məto-inu nako-tolkeike məmə onəkotol. Inu nətəligən itəm Uhgın tolkeike. Məto təsəwırən məmə nəkotol e nikitəmat təsagienən məmə nəkotol. Kən sotolən məto-inu nikitəmat təht məmə onəkotos pık məni lan. Məto otol əm məto-inu nikitəmat tətagien məmə onəkotasitu. ³ Kən təsəwırən məmə itəmat nakotuwa motahmen e etəm-iasol itəm tatol təskasik kəm rəhan iolwək mın, məto itəmat onəkotol nolən itəm in tətuatip məwir məmə iəfak mın kotitun nəplanən kən motətəu-pən nolən rəhatəmat. ⁴ Etəm-iasol rəha netəm koatehm sipsip mın otiet-arəpa mın, kən e nian əh, in otos-ipinə nətəuən wır rəha nisaiiən kəm itəmat itəm okol rəhan nəwırən təsikəən.

⁵ Kən e nolən kitiəh əm, itəmat netəm aluə, otisiai-in motol nəwia elta mın rəha niməfak. Kən itəmat rafin agin onəkotos-iəhau rəhatəmat nətəligən teuiəu moatisiai-in itəmat mın rafin. Otol nəhlan məto-inu Nəoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın təsagienən mətahtosig-in netəm kotausit, məto tətawte-in rəhan nəwırən kəm netəm koatos-iəhau atip ilat.”

⁶ Kən tol nəhlan, otos-iəhau atip itəmat motatig ahgin nelmi Uhgın əsanən, məmə in otiləs-ipər itəmat e nian ətəuətəp rəhan.

⁷ Kən otos rafin rəhatəmat katipa əfigəm mın ka kələhəu-pən kəm Uhgın məto-inu, in tolkeike itəmat matehm wır itəmat.

⁸ Otaiir moatehm wır məto-inu, rəhatəmat tikimır Setan in tahmen-pən e laion kit itəm tatilik-ilik mətaiu anion mətagət mategəs-in suah kit məmə otun. ⁹ Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat nian Setan tatuwa otəmat, məto-inu itəmat iəfak mın neen əpəh ikın mın rafin e nətəuəntən, koatuwın əm e nahməən kitiəh əm.

¹⁰ Məto uarisig lan nəmotətə rəkis nahməən e nian əkuəkır əm, kən Uhgın otol nakotətə təwir mın e rəhatəmat nəmegəhən, kən mol nakotəsanən e rəhatəmat nahatətəən, motətul əskasik, kən nat kit otəsiuw rəkisən itəmat. Nəwırən

5:1: Rom 8:17-18; 2 Kor 1:5-7; Efes 3:13; Fil 1:29 **5:2:** Jon 21:15-17; Wək 20:28

5:3: 2 Kor 1:24; Fil 3:17; Taet 2:7 **5:5:** Prov 3:34; Efes 5:21; Jem 4:6 **5:6:**

Mat 23:12; Luk 14:11; Jem 4:10 **5:7:** Mat 6:25-30 **5:8:** 1 Tes 5:6 **5:9:**

Efes 6:10-18; Jem 4:7 **5:9:** Efes 6:11-13; Jem 4:7

min rafin tatisi-pən əm o Uhgın, kən in təmaun-in itəmat nakotuwa e Kristo məmə nakotuwın e nəhag-əhagən asol rəha nəwırən rəhan, ne rəhan nəsanənən itəm tətətig lili. ¹¹ Pəs koatən-iarəp nəsanənən rəha nərəmərəən rəhan, tatuwin matuwın namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹² Saelas* itimlau min, təmasitu o naoa u, kən ekatehm məmə in piak etəm təwir, kən rəhak nıpahrienən tətətig lan. İatəte naoa əkuəkır u kəm itəmat məmə ekiləs-ipər rəhatəmat nətəligən, kən iatən-iarəp məmə natimnat itəm eməte rəkis, koatəghat-in nəwırən pahrien rəha Uhgın. Otətul əskasik lan. ¹³ Piatəmat min ne winitəmat min e niməfak u ikin-u Rom koatən təwir kəm itəmat.† Uhgın təmitəpun itəmat min ilat. Kən nətik u Mak, in min tatən təwir kəm itəmat. ¹⁴ Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitih əm e Kristo.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəməlinuən kəm itəmat rafin u netəmim rəha Kristo.

* **5:12:** Nəghatən Kris tatən nərgin u məmə, "Silfanus" itəm in nərgin əkuəkır u "Saelas." **5:12:** Wək 12:2,25; 13:13; 15:22,30 † **5:13:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, "Pətan itəm tətətig Papilon," məto nıpətın məmə "niməfak əpəh Rom." E nian rəha Oltesteman, Papilon in taon asol kit itəm nəpətən ne nəsanənən rafin rəha nətueintən tətətig lan, kən netəmim ikin koatol tikimır kəm netəmim min rəha Uhgın. Kən tahmen-pən əm e nian rəha Jemes, Rom tatərəməə e latuənu min rafin matətəhau netəm koatəfak kəm Uhgın. **5:13:** Wək 12:2; 2 Tim 4:11

2 Pita

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pita təməte Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Pita

?Pah təməte naoa u? Pita təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm netəmim rəha niməfak.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pita titun məmə otəsuwəhən timis, kən molkeike məmə otos-ipən rəhan nannun nəghatən kəm niməfak.

?Təməte naoa u o naka? Tolkeike məmə otəhgaiir kən mægətun netəmim rəha niməfak məmə iəgətun eiuə min okotuwa ilugin elat. Məto niməfak otəkəike matətul əskasik matətəu-pən əm nəgətunən itəm tətuatip. Kən molkeike məmə nahatətəən rəhalat e Iesu otəkəike muwa məskasik, kən nitunən rəhalat o Iesu otəkəike məwiə.

*Pita təmən təwir kəm ilat
(Jut 4-13)*

¹ Io Saimon Pita, io slef ne aposol rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat itəm nəmotos nahatətəən itəm in təwir tahmen e rəhatimat. Nəmotos nahatətəən əh e nolən ətuatip rəha rəhatat Uhgın ne Iosmegəh, inu Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən taprəkis agın kəm itəmat məto-inu nəkotitun Uhgın, ne Iesu rəhatat Iəməmə.

Uhgın təmaun-in ilat məmə rəhan min netəmim

³ E nəsanənən rəha Uhgın, təmos-ipa kəm kitat natimnat rafin itəm okotəkəike kos rəha nəmegəhən ne nolən min itəm kotətuatip kən Uhgın tolkeike. Tatos-ipa e nitunən rəhatat ron. In təmaun-in kitat e rəhan atip əm nəsanənən ne nəwirən. ⁴ Kən e nəsanənən ne nəwirən rəhan, in təmos-ipa rəhan nəniəkisən min itəm iahgin kən məwir pik. Təmos-ipa nəhlan məmə e nəniəkisən min əh, nəkotitun nuwamən motol kitiəh e nolən rəha Uhgın, kən motagim rəkis e nəratən rəha nətueintən itəm təmisi-pən e nolkeikeən rat min e niki netəmim.

⁵ Kən tol nəhlan, nəkotəkəike motalkut pik məmə nolən rəhatəmat otuwa təwir agın. Rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, kən nəkotəkəike motol min nolən min u: otol təwir kəm netəmim, kən otos nitunən, ⁶ otehm wir rəhatəmat nətəligən ne rəhatəmat nolən min; kən otətul əskasik e Uhgın nian nəratən tatuwa, kən otos-ipən rəhatəmat nəmegəhən rafin kəm Uhgın kən motol nəwian, ⁷ kən otolkeike iəfak

min, kən otolkeike netəmim rafin. ⁸ Təwir məmə nəkotol nolən min əh, məto-inu nian nəkotol motol motol ilat, kən rəhatəmat nītunən e rəhatat İrəmərə İesu Kristo otoe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat. ⁹ Məto okəmə etəmim kit təsolən ilat, kən in tahmen e suah kit itəm təruru nuag-pənən isəu, o kəmnaka niğanəmtin təpis, kən in təmaluin məmə Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhan aupən.

¹⁰ Tol nəhlan piak min ne winik min, nəkotəkəike kalkut əskasik məmə nəkotol nolən min əh, kən ilat okotəgətun məmə nıpahrienən, Uhgın təmitəpun itəmat, kən maun-in itəmat məmə rəhan netəmim. Məto-inu okəmə nəkotol natimnat min əh, kən okol nəsotəmeən nian kit, ¹¹ kən Uhgın nikin otagien məmə oterəh e toa otəmat məmə nəkotitun nuwinən ikin itəm İesu Kristo, rəhatat İrəmərə ne İosmegəh, in otərəməərə lilin ikin.

¹² Tol nəhlan, nian rafin ekəkəike matən-ıpınə natimnat min u kəm itəmat məmə nikitəmat otəht min, nat əpnəpin nəkotitun ilat, kən motətul tiəkis e nıpahrienən itəm nəmotos rəkis. ¹³ E nian iakatəmegəh e nətueintən u, nıkkik təht məmə tətuatıp məmə ekən-ıarəp min natimnat min əh məmə nikitəmat otəht min, ¹⁴ məto-inu ekıtun məmə otəsuwəhən ekimis, tahmen məmə rəhatat İrəmərə İesu Kristo təmol əp ətuatıp kəm io. ¹⁵ Kən ekəkəike malkut pik roiu məmə onəsotaluinən natimnat min u nian oekimis rəkis.

¹⁶ Nian emotən-ıarəp kəm itəmat məmə İesu Kristo otuwa min e nəsanənən, eməsənən namsu min itəm suah kit təmol e rəhan əm nətəligən, məto itiməhal eməhaləplan ətuatıp e niğanəmtitiməhal məmə rəhan nəsanənən ne nəhag-əhagən in ilis aɡın. ¹⁷⁻¹⁸ Itimat min İesu əpəh ilis e nitot rəha Uhgın nian Uhgın Tata təmos-ıpən nisialııən kəm in, kən mol in nəhag-əhagən tasiə miet e nıpətın, kən təməto nəwia Uhgın u Nəhag-əhagən Asol təmən kəm in məmə, “İnu nətik itəm iakolkeike, nıkkik tagien pik ron.” Itiməhal atıp eməhaləto nəwian əh təmisi-pən e nego e neai.

¹⁹ Natimnat min əh təmol itimat ekotitun wir məmə nəghatən rəha ien min aupən in nıpahrienən. Kən təwir məmə itəmat min onəkotəto wir nəghatən əh. In tahmen e lait kit tətasiə e napınəpən, mətoarus-pən tian, kən fetukai tinər e nikitəmat. ²⁰ Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə nəghatən rəha ien min e Naoa Rəha Uhgın, ien kit təməsən atıpən nəghatən min əh,* ²¹ məto-inu nəghatən rəha ien min təsisi-pənən e nətəligən rəha netəmim əm, məto

1:14: Jon 21:18-19; 2 Kor 5:1 **1:16:** Mat 17:1-5 **1:17-18:** Mat 17:5; Mak

9:7; Luk 9:35 * **1:20:** Suatıp kit min o nəuhlinən nəghatən Kris e 1:20 tol nəhlan: “Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə suah kit tikə məmə, in pisin əm otən nıpətı nəghatən rəha ien min itəm kəmətə e Naoa Rəha Uhgın,”

netəmim kəmotən-iarəp nəghatən itəm təmisi-pən e Uhgīn nian Narmin Rəhan təkək nīkilat.

2

Iəgətun eiueiua min

¹ Məto ien eiueiua min əh-ikin e niki netəm Isrel aupən, kən e nolən kitiəh əm, iəgətun eiueiua min okotuwa min e nikitəmat. E nolən anion, okotən-iarəp nəgətunən eiueiua min itəm otərəkin rəhatəmat nahatətəən, kən taprəkis-in nat u, ilat okotəuhlin məntaalat o rəhalat Etəm-iasol, nat əpnəpən in təmos-nəmtin ilat. Kən otəsuwəhən, Uhgīn otərəkin ilat e nalpənən itəm ilat atip əm koatiuw-pa. ² Kən netəmim tepət okotətəu-pən nolən rat min rəhalat itəm tol naulisən. Kən tol nəhlan, netəmim tepət okotən rat suatip rəha nīpahrienən. ³ Kən məto-inu ilat iaumis min o məni, kən okotos rəhatəmat natimnat e nolən eko-eko e noanage min itəm kəmotisi-pən əm e nətəligən atip əm rəhalat. Nuwəh agin, Uhgīn təmən-iarəp nalpənən rəhalat, kən otəsuwəhən in otərəkin ilat.

⁴ Itəmat nəkotitun məmə in otol nalpənən əh məto-inu nəmotəplan nolən rəhan aupən. Nian nagelo min kəmotol təfagə, Uhgīn təsaskəlim əmən rəhalat nalpənən, məto təmərakin-pən ilat e nīpəg asol teiuaiu agin, ikin rəha netəm kotərat, kən təməlis ilat e sen, kən kotatig e napinəpən mətoarus-pa in otələhəu nəghatən o nalpənən rəhalat. ⁵ Kən Uhgīn təməsaskəlim-əmən nalpənən rəha netəmim aupən itəm kəmoatəht nəwian e nian rəha Noah, məto təmoəhamnu ilat e naruəh asol itəm təmai. Məto Noah təmatən-iarəp nəghatən rəha nolən itəm tətəuatip e niganəmti Uhgīn, kən Uhgīn təmosmegəh in, ne rəhan netəmim sepən. ⁶ Kən Uhgīn təmol nalpənən o nəratən rəha netəm Sotom ne Komora, kən təmaan taon mil əh e nīgəm, kioal nəmtəp lan. Inu tatəgətun nat naka itəm otol kəm netəm min u itəm koatəht nəwian. ⁷ Məto in təmosmegəh Lot. Suah əh in etəm tətəuatip e niganəmti Uhgīn, kən nīkin titəhmə o nolən rat min itəm tol naulisən rəha netəm min əh-ikin əh u kəmoatəht nəwia Uhgīn. ⁸ Kən in təmətatig ilat min ilat, kən nian rafin in təməplan nolən rat min rəhalat, kən matəto nəghatən rat min rəhalat, kən nian rafin əm, nīkin itəm tətəuatip əm, təmahmə pik o nolən rat min rəhalat.

⁹ Natimnat min əh tatəgətun məmə Iərəməərə Uhgīn titun nosmegəhən netəmim itəm kotəhatətə lan, kən titun nəmki-rəkisən ilat e nəratən itəm kotatig lan. Məto netəmim itəm kəsotətəuatipən, Uhgīn titun naskəlimən mol nalpənən

kəm ilat roiu muwīn mətōarus nian in otələhəu nəghatən o nalpīnən rəha netəmim. ¹⁰ Uhgīn otol nalpīnən kəm netəm rat rafin, mətō in otol nalpīnən asol kəm netəmim itəm koatol natimnat rəha naulisən itəm nīpətīlat tolkeike məmə okotol, kən natimnat u koatol ilat tamkīmīk, kən netəm mīn əh koatapəs nərəmərəən rafin.

Netəm mīn əh kōtausit məsotəginən nat kit, kən məsotəginən nən ratən natimnat e nego e neai itəm koatəmegəh u ilat ilis pīk. ¹¹ Nat ənnapīn nagelo mīn, itəm ilat kotəsanən kən nahgīlat tepət taprəkīs-in netəm mīn əh, mətō nagelo mīn kəməsotəhaiən natimnat ilis pīk əh, məsotətu-pənən nəghatən kit elat e nīganəmtī lərəmərə Uhgīn. ¹² Mətō netəm mīn əh koatən rat natimnat itəm kəsotītun wīrən. Ilat kotahmen e nat iarupīn mīn, itəm rəhalat nətəlīgən tikə, mətō koatol əm nat itəm nīpətīlat tolkeike. Nat iarupīn mīn əh kəmotaiir məmə netəmim okotarupīn-in ilat motohamnu ilat. Kən Uhgīn otərəkīn mīn netəm rat mīn əh tahmen e nat iarupīn mīn əh. ¹³ Uhgīn otətou ilat e nərətən mətō-inu ilat kəmotol nərətən kəm netəmim.

Kən iəgətun eiueiuə mīn əh, nīkilat tagien məmə okotagwən ne motənīm pīk, sənəmə lapīn əm mətō e nərəuiəgən. Ilat kotahmen e napīnən e nīməhan, o kotahmen e nīməgəm itəm tatol aulis itəmat, moatərəkīn nərgī nīməfak. Kotuwa motagwən itəmat mīn ilat, mətō koateiuə-in itəmat, moatol nolən tərət. ¹⁴ Nian rafin rəhalat nətəlīgən tatuwīn o nakləh-inən nīpitan itəm rəhalat nətəlīgən timətīg əm, kən nian rafin koatol təfagə rat məsotapəsən. Koatiuw rəkīs netəmim itəm rəhalat nətəlīgən tətaliwək-aliwək, koatuwīn e nolən rat rəhalat. Ilat koatəgətun atīp ilat e nolən rəha naumisən. Uhgīn təmən rəkīs nalpīnən rəhalat. ¹⁵ Ilat kəmotapəs suatīp itəm tətuatīp, kən moteko motətəu-pən suatīp rəha Palam nətī Peor, itəm təmolkēike pīk nosən mənī e nolən tərət. ¹⁶ Mətō togki kit təməhai o rəhan nolən tərət mīn. Kitat kotītun məmə togki təsəghatən, mətō Uhgīn təmol məmə togki tatəghat e niki etəmim məmə otən-iəhau nolən eko-eko rəha ien u.

¹⁷ Iəgətun eiueiuə mīn əh kotahmen e nəmētī nəhau itəm təmāmīr, o kotahmen e nīmāl napuə itəm nīmətag asol təməmki-rəkīs, kən nuhuən tikə lan, mətō-inu nəgətunən rəhalat kotərət. Uhgīn təmələhəu kalīn napīnəpən asol məmə rəhalat. ¹⁸ Ilat koatəghat ausit e nəghatən itəm nīpətīn tikə. Koatəghat e nəghatən mīn rəha nolən mīn itəm nīpətī netəmim kōtolkeike, kən moatiuw-pa netəmim kotuwa e nərətən itəm kəmotiet wī əm lan. ¹⁹ Koatən-iəkīs məmə netəmim kotītun nətəu-pənən natimnat itəm ilat kōtolkeike, lou kit tikə lan.

2:10: Jut 7-8,16

2:11: Jut 9

2:12: Jut 10

2:15: Nam 22:7; Jut 11; Nol

əpən 2:14

2:16: Nam 22:28-35

2:17: Jut 12-13

Məto ilat atip slef mın rəha nolkeikeən rat mın rəhalat, məto-inu suah kit in slef rəha nat naka itəm tatərəmərə lan. ²⁰ Məto okəmə kotagım rəkis e nərətən rəha nətueintən nian kotitun İərəmərə ne İosmegəh rəhatat İesu Kristo, kən uarisig lan kotitəlig e nolən rəha təfagə rat, motuwa slef rəhan, ilat kotatig e nərətən itəm in tərət taprəkis-in itəm in aupən. ²¹ Okəmə ilat kəmotəruru agın suatip rəha nolən ətuatip, in təməwir pik olat, taprəkis məmə ilat kinotitun suatip əh kən uarisig lan kotəuhlin məntaalat o nəghatən rəha Uhgın itəm kəmos-İpən kəm ilat. ²² İlat koatol məmə nimaa nəghatən mil u kueia mioal nıpahrienən elat. Katuən məmə, “Kuri kit təmitəlig muwın matun nat itəm in təmeoa-in rəkis,” ne “Pikəs itəm təmaig məruən, kən mitəlig mın muwın mətaig e nəmit.”

3

Nian rəha İərəmərə

¹ İolik mın, inu rəhak naoa itəm tatol kəiu lan tatimnə otəmat. Eməte ilau kərən məmə nikitəmat otəht mın natimnat mın əh, kən məmə katuəhgaiir itəmat mol nətəligən rəhatəmat tətuatip. ² İakolkeike məmə onəkotətəlig-in mın nəghatən mın itəm ien mın rəha Uhgın kəmotən aupən, ne nəghatən rəha İərəmərə İosmegəh rəhatat itəm rəhatəmat aposol mın kəmotən-İarəp kəm itəmat.

³ Nat kit itəm nakotaupən motitun məmə, e nian Namnun Nian tatuwa İuəhkır, netəmim neen okotuwa itəm kotətəupən əm nat nıpətılal tolkeike məmə okotol, kən ilat okotəghat ausit motən rat nəghatən rəha Uhgın. ⁴ Okotən məmə, “? Tahro? ? Təmən-İəkis rəkis məmə otuwa mın, məto in hiə? E nian itəm tipitat mın kəmotimis mətoarus-pa u-roiu, natimnat rafin tahmen-ahmen əm. Kən aupən aupən agın, nian Uhgın təmol nətueintən mətoarus-pa roiu, natimnat rafin kotahmen-ahmen əm.” ⁵ Koatəghat nəhlan, məto ilat kəsotolkeikeən məmə okotətəlig-in məmə e nəghatən rəhan, Uhgın təmol neai ne nətueintən. Kən mol nəptən tiet ilugın e nəhau, kən mos nəhau mol İkin mın rafin e nətueintən. ⁶ Kən təmatig mos mın nəhau əh mau-təlimin mərəkin nəptən aupən İkin lan. ⁷ Kən nəghatən əh rəha Uhgın tətəskəlim neai ne nıməptən kətuatig roiu, kən ilau okətuatig mətoarus-pa nian in otaan ilau e nıgəm e nian rəha nakılən ne nalpınən rəha netəm koatəht nəwia Uhgın.

⁸ Məto İo mın neen, sotaluinən nat kitiəh u məmə, e nətəligən rəha İərəmərə Uhgın, nian kitiəh in tahmen e nup wan-taosan, kən nup wan-taosan in tahmen e nian kitiəh. ⁹ Netəmim neen,

2:20: Mat 12:45

2:21: Luk 12:47-48

2:22: Prov 26:11

3:2: İut 17

3:3: 1 Tim 4:1; İut 18

3:4: Mat 24:48

3:5: İen 1:6-9

3:6: İen 7:11; 2

Pita 2:5

3:8: Sam 90:4

nīkilat tǎht mǎmǎ Uhgīn tǎpou o nol uǎhaiǎn nǎniǎkisǎn rǎhan, mǎto sǎnǎmǎ tol nǎhlan. Rǎhan nǎtǎligǎn tǎfǎmǎh otǎmat, kǎn tǎsolkeikeǎn mǎmǎ in otǎrǎkin etǎmim kit, mǎto tolkeike mǎmǎ netǎmim rafin okotǎuhlin mǎntaalat o nolǎn rat mīn rǎhalat motitǎlig-pǎn ron.

¹⁰ Mǎto Nian Rǎha Iǎrǎmǎrǎ otuwa tahmen e etǎmim tǎmuwa mǎmǎ otaklǎh, otuwa e nian itǎm etǎmim tǎruru. E nian ǎh, kotǎto nǎrkǎrikǎn asol, kǎn neai otikǎ. Kǎn nigǎm otus mǎrǎkin mītgar, ne mǎwig, ne mǎhau mīn, kǎn nigǎm otus nǎtueintǎn ne natimnat rafin kotatig lan, kotikǎ agīn.

¹¹ Kǎn mǎto-inu Uhgīn otǎrǎkin rafin agīn natimnat mīn ǎh e nolǎn ǎh, itǎmat nǎkotǎkǎike motǎtǎlig-in nolǎn rǎha nǎmegǎhǎn rǎhatǎmat. Nǎkotǎkǎike motǎtǎu-pǎn suatip itǎm nǎmegǎhǎn rǎhatǎmat okotǎtuatip e nigǎnǎmti Uhgīn, kǎn nǎmotǎlǎhǎu kalin mǎmǎ rǎhan. ¹² Nīkitǎmat otǎkǎike magien o nian ǎh itǎm tatuwa, kǎn motol natimnat itǎm okotol nian ǎh otuwa uǎhai ǎm. E nian ǎh, nigǎm otus mǎrǎkin neai, kǎn nǎgǎpanǎn otol mītgar, ne mǎwig, ne mǎhau mīn okotǎiǎh motikǎ. ¹³ Mǎto Uhgīn tǎmǎn-iǎkis mǎmǎ otol neai wi ne nǎtueintǎn wi, ikīn rǎha netǎmim itǎm kotǎtuatip e nigǎnǎmtin. Kǎn koatǎsahgin nat ǎh o nǎniǎkisǎn ǎh.

¹⁴ Tol nǎhlan, io mīn neen. Kǎn mǎto-inu nakoatǎsahgin nian ǎh itǎm tatuwa, otalkut ǎskasik mǎmǎ Uhgīn otǎsehmǎn napīnǎn kit e nǎmegǎhǎn rǎhatǎmat, kǎn tǎfagǎ rat kit tikǎ lan, kǎn nǎkotatig e nǎmǎlinuǎn itǎmat mīn. ¹⁵ Nǎkotǎkǎike motos e rǎhatǎmat nǎtǎligǎn nat u mǎmǎ, nolǎn rǎha nǎtǎligǎn ǎfǎmǎh rǎha Iǎrǎmǎrǎ otat, tatol mǎmǎ in otosmegǎh netǎmim neen mīn. Inu tahmen e nǎghatǎn itǎm piǎtat wir Pol tǎmǎte kǎm itǎmat e nenatigǎn itǎm Uhgīn tǎmos-ipǎn kǎm in. ¹⁶ Tatǎghat-in natimnat mīn ǎh e naoa mīn rafin rǎhan. E naoa mīn ǎh, natimnat neen ǎh-ikīn itǎm tiǎkis mǎmǎ okotitun. Kǎn netǎm kǎsotolǎn skul mǎsotitunǎn nat, kǎn rǎhalat nǎtǎligǎn tǎtaliwǎk-aliwǎk, ilat koatǎuhlin nǎghatǎn mīn rǎha Pol, e nolǎn kitiǎh ǎm itǎm koatǎuhlin nǎghatǎn rǎha naoa neen mīn rǎha Uhgīn. Kǎn Uhgīn otǎrǎkin ilat ron.

Namnun nǎghatǎn

¹⁷ Kǎn tol nǎhlan, io mīn neen. Mǎto-inu nǎkotitun rǎkis nat u, otaiir mǎmǎ nǎghatǎn almǎl rǎha netǎmim itǎm koatǎht nǎwia Uhgīn, okǎsotiuw-rǎkisǎn itǎmat e ikīn rǎhatǎmat nahatǎtǎn tǎskasik ikīn, kǎn nakoatǎme e rǎhatǎmat nahatǎtǎn. ¹⁸ Mǎto otol rǎhatǎmat nahatǎtǎn tǎwia mǎskasik e nītunǎn rǎha Iǎrǎmǎrǎ ne Iosmegǎh rǎhatat Iesu Kristo, kǎn tǎwia mīn e nǎwirǎn itǎm tǎtawte-in kǎm itǎmat. !Pǎs kotǎnwiwi in nian rafin, roiu tatuwīn matuwīn namnun tikǎ! ǎwǎh.

1 Jon

Naoa itəm Jon təmaupən mətə Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Jon

?Pah təmətə naoa u? Aposol Jon təmətə naoa u. In pia Jemes, kən ilau nətī Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha Iesu. Kən in etəm u itəm Iesu tolkeike pik. In təmətə naoa mīn u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təmətə, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha niməfak mīn ikin mīn rafin. In tolkeike məmə netəmim ikin kitiah-kitiah okotafin, kən motahl-ipən naoa u tatuwin e niməfak mīn ikin pisin pisin mīn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Netəmim neen kotəmə Iesu Kristo sənəmə in Nətī Uhgīn pahrien itəm təmuwa etəmim pahrien kit. Koatən məmə narmin rəha Kristo təmuwa e nipəti suah əh Iesu nian Jon Baptaes təmol baptaes lan. Kən narmin rəha Kristo tiet e nipəti Iesu, uarisig timis e nig kəməluau. Məto nəgətunən əh in neiuəən. Kən moatəgətun məmə nolən rat in tikə. Ilat neen kotəmə təwir əm məmə netəmin okotol əpnəpīn əm nolən rat məto-inu e rəhalat nəgətunən, nipəti etəmim in nat əpnəpīn əm. Nərgi nəgətunən mīn əh, kətaun-in məmə “Nostisisim.”

?Təmətə naoa u o naka? Təmətə naoa u məmə otəgətun mīn nəghatən itəm tətəuatip, kən məmə otən-iarəp neiuəiua mīnən rəha iəgətun eiuə mīn. Kən təməgətun məmə nolkeikeən in nat asol. Kən molkeike məmə otasitu, kən mol nahatətəən rəha iəfak mīn tuwa məskasik kən motitun wir məmə Uhgīn təmosmegəh pahrien ilat, kən ilat moatos nəmegəhən lilin.

Nəghatən Megəh

¹ Nəghatən rəha nəmegəhən* təmaupən matig e nətuounən nian,[†] inun, itimat[‡] emotəto kən motəplan e niganəmtitimat ətuatip. § Emotehm, kən motek e nelmitimat ətuatip.* In un, in nəghatən rəha nəmegəhən itəm ekoatəghat-in, moatən-iarəp. ² Nəmegəhən əh təmīet-arəpa;[†] emotehm kən moatətul-arəp o nən-iarəpən,[‡] kən moatən-ipinə kəm itəmat məmə in nəmegəhən lilin, in təmətətig ilau Tata Uhgīn kən təmīet-arəpa otimat. § ³ Ekoatən-iarəp kəm itəmat natimnat mīn itəm

* **1:1:** Jon 14:6 † **1:1:** Jon 1:1,3 ‡ **1:1:** Naoa u, Aposol Jon in təmətə. Kitat kotəruru təmətə kəm pah. Nat əpnəpīn məmə in tatən pik “itimat,” məto Jon pisin əm təmətə. Tatən itimat, matəghat-in atip in ne aposol mīn neen. § **1:1:** Luk 24:48; Jon 1:14; 19:35; 2 Pita 1:16; 1 Jon 4:14 * **1:1:** Jon 20:27 † **1:2:** Jon 1:1-4; 11:25; 14:6 ‡ **1:2:** Jon 15:27 § **1:2:** Jon 1:1-4

emotehm kən motəto rəkis, məmə itəmat min onəkotuwā kol kitiah kitat min itəmat. Okotuwā kitiah kitat Tata Uhgīn ne Nətin, Iesu Kristo.* ⁴ Ekoatəte natimnat min u məmə otol nāgienən e nikitat tər mərīoah.

Okotaliwək e nəhag-əhagən

⁵ Nəghatən u inu, itimat emotəto ron kən ioatən-ipinə kəm itəmat, məmə Uhgīn in nəhag-əhagən,† kən napinəpən tikə agin lan. ⁶ Okəmā kitat kotəmā kīnoatol kitiah kitat min, məto kitat kotaliwək e napinəpən,‡ kən koateiuə, kən məsotatigən e nīpahrienən. § ⁷ Məto in tətatig e nəhag-əhagən, kən okəmā kotaliwək e nəhag-əhagən tahmen lan,* kən kitat koatol kitiah kitat min, kən kitat okotarūtuəh†‡ e nolən rat min rafin e nita Nətin, Iesu.

⁸ Okəmā kitat kotəmā sənəmā kitat nol təfagə rat,§ kitat koateiuə-in atip əm kitat min, kən nīpahrienən tikə etat.* ⁹ Uhgīn in etəm kitun nāgileən lan, kən rəhan nolən in tətuatip əm.† Tol nəhlan, okəmā kitat kotən-ipən nolən rat min rəhatat kəm Uhgīn,‡ kən in otafəl kitat kən maluin rəhatat nolən rat min, kən maruətuəh rəkis in nolən rat min rafin rəhatat mə okotətuatip e niganəmtin. § ¹⁰ Okəmā kitat kotəmā kəsotol agin-əhən nolən rat, kən kitat koatən neiuəən e Uhgīn, kən rəhan nəghatən təsatis agin-əhən e nəmegəhən rəhatat.*

2

Iesu Kristo in etənim rəha nasituən etat

¹ Rəhak nisualkələh min,* iatəte natimnat min u kəm itəmat, matən-iahau itəmat məmə onəsotolən nat tərət. Məto okəmā suah kit otol nolən rat, rəhatat kit əh-ikīn etəm tatəghat rəhatat lan kəm Tata Uhgīn,† inu Iesu Kristo in Etəm Tətuatip. ² In un, itəm təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən o rəhatat

* **1:3:** 1 Kor 1:9 † **1:5:** 1 Tim 6:16 ‡ **1:6:** Jon 3:19-21; 8:12; Efes 5:8; 1 Jon 2:11

§ **1:6:** 1 Jon 2:4; 4:20 * **1:7:** Aes 2:5 † **1:7:** Okəmā kotaruətuəh e niganəmti Uhgīn, okotən-iarəp əm təfagə rat min kəmotol kəsotahmenən e niganəmti Uhgīn. Məto sənəmā tahmen e naruətuəhən itəm kətaig e nien o nos-irəkisən nətua kəman kit e nīpətītəm. Kitat okotəkəike motaruətuəh e nita Iesu, məmā in otos-irəkis nolən rat min rəhatat. Tol nəhlan, kitat kotətuatip, motaruətuəh e niganəmti Uhgīn, in təsəplanən nolən rat rəhatat, məto-inu nita Iesu təmafəl rəkis. ‡ **1:7:** Hip 9:14;

Nol əpən 7:14 § **1:8:** Jer 2:35; Rom 3:9,19; Jem 3:2 * **1:8:** 1 Jon 2:4 † **1:9:** E naluinən nolən rat rəha nol təfagə min, Uhgīn in tatol e nətuatipən, məto-inu nīmīsən rəha Iesu in təmətou rəkis nolən rat min. Tol nəhlan, tətuatip məmā Uhgīn otaluin nolən rat min rəhatat mətafəl rəkis. ‡ **1:9:** Sam 32:3-5; 51:2; Prov 28:13

§ **1:9:** Jer 31:34; Maeka 7:18-20; Hip 10:22 * **1:10:** Jon 5:38 * **2:1:** 1 Tes 2:11 † **2:1:** Rom 8:34; 1 Tim 2:5; Hip 7:25

nolən rat min, kən o nat u, neməha otəsol minən Uhgīn. † § Kən tāməsolən o rəhatat pişin əm nolən rat min, məto rəha netəmim rafin ağın-əh e nətueintən.*

3 Kitat okotitun əsas məmə kotitun Uhgīn † okəmə kitat koatol nəwian. † § 4 Etəm u tatən mə “Ekītun Uhgīn,”* məto təsolən nəwian, in ieiua, kən nīpahrienən tikə lan. † 5-6 Məto etəm un tatol rəhan nəghatən, † nolkeikeən rəha Uhgīn təmatig minip wīr pahrien e nīkin. § Etəm u itəm tatən məmə tatəper-ipən lan,* otəkəike mətəp suatip kitiah əm itəm Iesu təmitəp. † Nolən u tatəgətun əsas † məmə kitat koatig lan. §

Kitat kotəkəike motol nolkeikeən kəm kitat min

7 Nīkik keike min, io esətəən nəghatən wi kit kəm itəmat məmə onəkotol, kən məto iatəte in oas* itəm nəmotos rəkis e nətounən, nian nəmotəto nammusən təwīr; † nəghatən oas u in nəghatən nīnəmotitun. 8 Məto e nehmən kit min, nəghatən u itəm iatəte tatimnə otəmat məmə onəkotol, in tatəuhlin məmə nəghatən wi, † məto-inu kīnəplan e suatip wi kit e nəmegəhən rəha Iesu ne rəhatəmat. Məto-inu roiu, napinəpən tinatagim, § kənu nəhag-əhagən pahrien* tinatasiə rəkis. †

9 Kən etəm u tatən mə in tətətig e nəhag-əhagən məto tatətəhau pian, † in tətətig əh e napinəpən. § 10 Etəmim u itəm tolkeike pian, in tatətul e nəhag-əhagən,* kən nat kit tikə e nīkin məmə otəpitətəl lan, morin. † 11 Məto etəmim u itəm tetəhau pian, in tətətig e napinəpən, † kən mətan e napinəpən, kən məruru ikin tatuwīn-pən ikin, məto-inu napinəpən tatohamis niganəmtin. §

12 Rəhak nīsualkələh min, iatəte naoa u kəm itəmat, məto-inu Uhgīn təmafəl rəkis nolən rat min rəhatəmat o nat u itəm Iesu təmol.

‡ 2:2: Rom 3:25; 1 Jon 4:10 § 2:2: Iesu in təmol sakrifais atip e nəmegəhən rəhan o rəhatat nolən rat min, kən o nat əh, neməha təsol minən Uhgīn. Iesu in sakrifais, kən in pris min itəm təmol sakrifais u. Iesu təsətapəhən o Uhgīn məmə otən məmə kitat kəməsotolən nolən rat kit, məto tətapəh o Uhgīn məmə otəplan kitat məmə kitat netəm rəhatat nolən rat min kəmotos rəkis nalpinən. Neməha rəha Uhgīn, Kristo in təmos, təmol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən. Kən nat u, in tinahmen. * 2:2: Jon 3:17 † 2:3: 1 Jon 4:13; 5:2 ‡ 2:3: Nolən nəwian un, təsolən kitat kotəuatip, məto tatəgətun əm məmə kitat kotitun Uhgīn. § 2:3:

Jon 14:15 * 2:4: Taet 1:16; 1 Jon 3:6; 4:7,8 † 2:4: 1 Jon 1:6,8 ‡ 2:5-6: Jon 14:15 § 2:5-6: 1 Jon 4:12 * 2:5-6: Nian tatən məmə suah kit tatəper-ipən e Iesu, nīpətin u məmə in tətətig lan məsietən, tatisi-pən lan, tatətul-pən ron, tatos rafin nəsanənən rəhan ron, tatəgile lan, tatilpin ilau min. † 2:5-6: Mat 11:29

‡ 2:5-6: 1 Jon 2:3 § 2:5-6: Jon 15 * 2:7: Dut 6:5; Lev 19:18 † 2:7: 1 Jon 2:24; 3:11,23; 4:21; 2 Jon 5,6 ‡ 2:8: Jon 13:34 § 2:8: Rom 13:12 * 2:8: Jon 1:9 † 2:8: Efes 5:8; 1 Tes 5:5 ‡ 2:9: 1 Jon 3:10,15,16; 4:20,21 § 2:9: 1 Jon 1:5 * 2:10: 1 Jon 2:14 † 2:10: Sam 110:165 ‡ 2:11: 1 Jon 1:6 § 2:11:

13 Tata min, iatäte nat u kəm itəmat,
məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e
nətuounən.*

Netəm aluə min, iatäte nat u kəm itəmat,
məto-inu itəmat nəmotol win† e etəm rat, Setan.

14 Nisualkələh, eməte nat u kəm itəmat,
məto-inun nəmotitun Tata Uhgın.

Tata min, eməte nat u kəm itəmat,
məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e
nətuounən.‡

Netəm aluə min, eməte nat u kəm itəmat,
məto-inu itəmat nakotəsanən,§ kən nəghatən rəha Uhgın
tatatig e nikitəmat, kən nəmotol win e etəm rat, Setan.*

Sotolkeikeən natimnat rəha nətueintən

15 Sotolkeikeən nətueintən† o natimnat min rəha nətueintən.
Okəmə suah kit tatolkeike nətueintən, kən nolkeikeən rəha
Tata Uhgın təsatigən e nikin.‡ 16 Məto-inu natimnat rafin e
nətueintən u, təsisi-pənən o Tata Uhgın, məto rəha nətueintən
əm. Natimnat u rafin rəha nətueintən, ilat u, naumisən o
natimnat rəha nipətitəm əm,§ kən naumisən o natimnat itəm
tatiuw rəkis niganəmtitəm,* ne nausitən o rəhan nautə min
ne nepətən. 17 Kən nətueintən u otəpanikə. Kən naumisən
o nautə min otəpanikə. Kən naumisən o nolən min rəha
nətueintən itəm koatiuw nətəligən rəha netənim otəpanotikə.†
Məto etənim itəm tatol nəwia Tata Uhgın,‡ in otətatig lilin.

Tikimır min rəha Kristo kinotuwa rəkis

18 Nisualkələh, kotegu-pən e nammun nian.§ Nəmoatəto
məmə tikimır kit rəha Kristo* otuwa.† Kən roiu tikimır min
rəha Kristo tepət, kinotuwa rəkis.‡ Tol nəhlan, kitat kotitun
məmə inu, kinoategu-pən e nammun nian. 19 Netəm min
u, kəmotapəs rəhatat niməfak min§ məto-inun ilat sənəmə
rəhatat agin-əh min. Okəmə rəhatat agin-əh min, kəməsotietən
etat. Məto ilat kəmotiet etat, məmə otəgətun məmə ilat sənəmə
rəhatat min.

* 2:13: Jon 1:1 † 2:13: Jon 16:33 ‡ 2:14: Jon 1:1 § 2:14: Efes 6:10

* 2:14: 1 Jon 2:13; Sam 119:9-11; Jon 5:38; Hip 4:12; 1 Jon 1:10 † 2:15: Rom
12:2 ‡ 2:15: Jem 4:4 § 2:16: Jen 3:6; Rom 13:14; Efes 2:3 * 2:16: Prov 27:20

† 2:17: Hip 12:27 ‡ 2:17: Mat 12:50 § 2:18: Rom 13:11 * 2:18: Tikimır
rəha Kristo in 'antichrist' e Inglis. † 2:18: 1 Jon 2:22; 4:3; 2 Jon 1:7 ‡ 2:18: 1

Jon 4:1 § 2:19: Wək 20:30

²⁰ Məto itəmat un, Etəm Tətuatip, in təmətəfiə* kəm itəmat e Narmın Rəha Uhgın,† kən itəmat rafin nəkotitun nat u. ²¹ İatəte nat u kəm itəmat, sənəmə nəkotəruru nıpahrienən, məto itəmat ninotitun rəkis nıpahrienən, kən motitun məmə nıpahrienən təsoe-inən neiuəən.‡ ²² ?Pah u in ieiua? Etənim u itəm tatən məmə İesu sənəmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. Etənim u inu, in tıkimır rəha Kristo. In təsənən nıpahrienən e Tata Uhgın ne Nətin.§ ²³ Etəm təsənən nıpahrienən e Nətin təruru nosən Tata. Etəm tatən nıpahrienən e Nətin, in tatos mın Tata Uhgın.*

²⁴ Pəs nat naka nəmotəto e nətuounən, nian nəmotəto nıpusən təwır, otatəper-ıpən əh etəmat tiəkis. Okəmə nat naka nəmotəto e nətuounən otatəper-ıpən etəmat, kən itəmat onakoatəper-ıpən e Nətin, ne Tata Uhgın.† ²⁵ Kən nat u inu, nəmegəhən itulın, in təmən-ıəkis məmə otos-ıpa kəm kitat.

²⁶ İatəte nəghatən mın u kəm itəmat matən-ıarəp netəm mın u itəm okotiuw rəkis itəmat.‡ ²⁷ Məto itəmat u, nətəfiəən rəha Narmın Rəha Uhgın itəm nəmotos e Kristo,§ in tətətig əh e nıkitəmat. ?Tol nəhlan, pah mın titun nəgətunən nat wi kit kəm itəmat? Narmın Rəha Uhgın tatəgətun natimnat rafin kəm itəmat,* kən nətəfiəən əh rəhan, in nıpahrienən, sənəmə neiuəən. Tol nəhlan, otəper-ıpən əskasik lan,† tahmen-pən əm məmə in təməgətun itəmat məmə nəkotol.

²⁸ Kən roiu əh, nisualkələh, otəper-ıpən lan, məmə nian in otuwa‡ kən kitat kəsotəgınən məsotaulis-inən nıganəmtin§ e rəhan nuwamən.

²⁹ Okəmə nəkotitun məmə in tətuatip,* onəkotitun əsas məmə netənim rafin itəm koatol nolən ətuatip, ilat u, nenətin mın.†

3

İtəmat u nenəti Uhgın mın

1 !Oteplan-tu! !Nolkeikeən itəm tepət mahgoau kəm kitat,* itəm Tata Uhgın təmos-ıpa, inun, məmə tətaun-in kitat məmə

* **2:20:** Netəm İsrəl kotətəfiə-pən e rəhn-kapə pris mın e oel, moatol kən tatəgətun məmə ilat u, sənəmə netənim əpnəpın əm, məto ilat u, netənim rəha Uhgın əm, itəm in təmıtəpun o nolən wək u. Kən e nolən kitiəh əm, İesu in tatos-ıpa Narmın Rəha Uhgın kəm netəm mın un itəm koatən nıpahrienən lan, matəgətun məmə Kristo təmıtəpun ilat mə rəhan əm. Netəm mın u itəm koatos nətəfiəən e Narmın Rəha Uhgın, in tahmen e nəmtətin kit məmə ilat u, rəhan mın netənim. Tatətəfiə-in-pən Narmın Rəha Uhgın elat məmə ilat kotahmen-in nolən wək rəhan.

† **2:20:** 1 Jon 2:27; 2 Kor 1:21-22 ‡ **2:21:** 2 Pita 1:12 § **2:22:** 1 Jon 4:3; 2 Jon 1:7

* **2:23:** Jon 8:19; 14:7; 1 Jon 4:15; 5:1; 2 Jon 1:9 † **2:24:** Jon 14:23; 15:4;

1 Jon 1:3; 2 Jon 9 ‡ **2:26:** 1 Jon 3:7 § **2:27:** 1 Jon 2:20 * **2:27:** 1 Kor 2:12

† **2:27:** Jon 15:4 ‡ **2:28:** 1 Jon 3:2; Kol 3:4 § **2:28:** Efes 3:12 * **2:29:** 1

Jon 3:7 † **2:29:** Ion 1:13 * **3:1:** Ion 3:16

nenətin min![†] Kən nīpahrienən məmə kitat əh. Netənim rəha nətueintən kəsotitunən kitat, məto-inun ilat kotəruru Uhgīn.[‡] ² Nīkik min, kitat nenəti Uhgīn min u-roiu. Kitat kəsotitunən məmə okotəhrol nulan motol pisin nian Kristo otitəlig-pa. Məto kitat kotitun məmə nian otitəlig-pa,[§] kitat okotahmen lan,^{*} məto-inu e nian əh, okotəplan əsas məmə in tol nəhlan.[†] ³ Kən etənim itəm tatagile məmə otahmen e Kristo, in tətəruətuəh rəkis[‡] in atip nolən min rəhan,[§] məto-inu Kristo in min in tətuatip wīr agin.

⁴ Etənim itəm tatol nolən rat, in tatətgəhl min lou rəha Uhgīn, məto-inu nəghatən u nolən rat, nīpətin u, nətgəhlən lou rəha Uhgīn. ⁵ Kən itəmat nəkotitun məmə Kristo təmuwa məmə otos-irəkis rəhatat nolən rat min,^{*} məto-inu nolən rat tikə lan.[†] ⁶ Tol nəhlan, okəmə kitat koatəper-ipən lan, tol-pən okol kəsotəkəikeən e nolən rat min. Məto netəm min un itəm koatəkəike əh e nolən rat min, tol-pən kotəruru agin-əh in, məsotəplanən in.[‡]

⁷ Nisualkələh, sotətəlig-inən suah kit teiua-in itəmat o nat u. Etəm tatol nat ətuatip, nīpətin u məmə in etəm ətuatip, tahmen əm e Kristo in etəm ətuatip. ⁸ Məto etənim itəm tatəkəike əh e nolən rat min, tatəgətun məmə in rəha Setan u, etəm təmatol nolən rat e nətuounən.[§] Məto Nəti Uhgīn təmuwa o nərəkīnən wək min əh rəha Setan.^{*} ⁹ Netəm min u itəm kəmotaiir wi min motuwa nenəti Uhgīn min,[†] ilat okol kəsotəkəikeən e nolən rat,[‡] məto-inu ilat koatos niamitə rəha Uhgīn. Kən o nat u, okol ilat kəsotəkəikeən e nolən rat, məto-inu ilat nenəti Uhgīn min.[§] ¹⁰ Tol mə, kotitun nənən məmə pah min u nenəti Uhgīn,^{*} kənu pah min u nenəti Setan.[†] Etənim u itəm təsol ətuatipən, kən in məsolkeikeən pian kit,[‡] in sənəmə nəti Uhgīn kit.

Kitat kotəike motolkeike kitat min

¹¹ Nəghatən u inu, nəmotəto e nətuounən e namnusən təwīr,[§] məmə kitat okotəike motolkeike itat min.^{*} ¹² Sotolən tikiri Ken, itəm in etənim rəha Setan kən tohamnu pian.[†] ? Kən təmohamnu pian o naka? Təmohamnu məto-inun

† 3:1: Jon 1:12 ‡ 3:1: Jon 15:21; 16:2,3 § 3:2: Kol 3:4; 1 Jon 2:28 * 3:2: Rom 8:29; 2 Pita 1:4 † 3:2: Jon 17:24; 2 Kor 3:18 ‡ 3:3: Tətəruətuəh, nīpətin u, titafəl rəkis. § 3:3: 2 Kor 7:1; 1 Jon 1:7; 2 Pita 3:13,14 * 3:5: 1 Jon 3:8 † 3:5: 2 Kor 5:21 ‡ 3:6: 1 Jon 3:9; 2:4; 5:18; 3 Jon 1:11 § 3:8: Jon 8:44 * 3:8: Hip 2:14 † 3:9: Jon 1:13 ‡ 3:9: 1 Jon 5:18 § 3:9: Nīkuti nat tatəwīə noe-in atipən noan. E suatip kitīəh əm, Uhgīn tatələhəu-pən rəhan niamitə e suah kit, kən in tatəwīə tahmen e nīkuti nat itəm kəməfe e nəmegəhən rəha etənim un, kən matoe in noan e nolən min rəha Uhgīn. Tol nəhlan, netənim min u itəm kəmotaiir wi min motuwa nenəti Uhgīn min, ilat kəsotəkəikeən e nolən rat. * 3:10: 1 Jon 3:1,2; Jon 1:12 † 3:10: 1 Jon 3:8 ‡ 3:10: 1 Jon 2:9; 4:8 § 3:11: 1 Jon 2:7 * 3:11: Jon 13:34-35; 15:12; 1 Jon 4:7,11,21; 2 Jon 1:5 † 3:12: Jen 4:8

rəhan nolən min tərət kənu rəha pian, nolən min in tətuatip.‡
 13 Piak min, narmitəmat təsiwig pikən okəmə netəmim rəha
 nətueintən u koatətəhau itəmat. § 14 Okəmə kitat kotalkeike pi-
 atat min, tatəgətun məmə kitat kinotaprəkis-in rəkis nimisən,
 minotegu-pən e nəmegəhən.* Məto etəm un nolkeikeən tikə
 lan, in tətətig əh e nimisən. † 15 Etəmim un itəm tatətəhau pian‡
 in tahmen e etəm tatohamnu itəm, § kən itəmat nəkotitun
 məmə iohamnu itəm, in təsosən nəmegəhən lilin.*

16 O nat u kitat kotitun wir məmə nolkeikeən in tol nulan,
 məto-inun Iesu təmos-ipa rəhan nəmegəhən otat. † Kən e
 nolən kitiah əm, təwir mə kitat min kotos-ipən nəmegəhən
 rəhatat o piatat min.‡ 17 ? Okəmə suah kit rəhan natimnat
 tepət kən pian kit rəhan nat kit tikə, məto in təsasəkitunən
 pian, § məsolən nat ağin lan, nolkeikeən rəha Uhgın otəhrol
 nulan matig e suah u? * 18 Nenətik min, pəs kitat kəsotənən
 nolkeikeən e nohlitat əm, məto okotol əp nolkeikeən pahrien e
 nolən min rəhatat. † 19-20 Okəmə kotal nəhlan, kən nat əpnəpən
 okəmə kotəto-pən e nikitat məmə okotos nalpənən, məto kitat
 okotitun məmə kotatig e nipahrienən, kən mem məha-məha
 nikitat e niganəmtin. Məto-inu Uhgın in ilis maprəkis-in
 nikitat, kən in titun natimnat rafin.

21 Piak min, okəmə kotəto-pən e nikitat məmə okəsotosən
 nalpənən, kitat okəsotəgənən e niganəmti Uhgın,‡ 22 kən motos
 natimnat rafin ron itəm koatətapəhin-pən, § məto-inu kitat
 koatol nəwian* kən moatol nolən itəm in tolkeike. † 23 Kənu
 nəghatən u rəhan tatən məmə kotəkəike motahatətə e Nətin,‡
 Iesu Kristo, § kən motolkeike kitat min, tahmen məmə inu in
 təmən mihin kəm itat.* 24 Netəm min u itəm koatol nəwian, †
 ilat koatəper-ipən lan,‡ kən in tatəper-ipən elat. Kən kitat
 kotitun məmə in tətətig e nikitat, məto-inun Narmin Rəha
 Uhgın itəm in təmos-ipa, in tatəgətun kəm kitat. §

4

Onakakil mehm matig narmin min

1 Nikik min, okəmə etəmim kit tatən məmə Narmin Rəha Uhgın
 tətətig lan, matol in tatən-iarəp rəhan nəghatən, kən təwir pik
 məmə onəkotehm wir motakıl matig məmə narmin əh tətətig

‡ 3:12: Prov 29:10 § 3:13: Jon 15:18,19; 17:14 * 3:14: Jon 5:24 † 3:14: 1

Jon 2:9 ‡ 3:15: 1 Jon 2:9 § 3:15: Mat 5:21,22; Jon 8:44 * 3:15: Kal 5:20,21

† 3:16: Jon 10:11 ‡ 3:16: Jon 15:13; 1 Tes 2:8 § 3:17: Dut 15:7,8; Jem 2:15,16

* 3:17: 1 Jon 4:20 † 3:18: Esik 33:31; Rom 12:9 ‡ 3:21: Efes 3:12; 1 Jon 5:14

§ 3:22: Mat 7:7 * 3:22: Jon 14:15 † 3:22: Hip 13:21 ‡ 3:23: Jon 6:29

§ 3:23: Jon 1:12; 3:18; 20:31 * 3:23: Jon 13:34 † 3:24: 1 Jon 2:3 ‡ 3:24:

1 Jon 2:6; 4:15 § 3:24: 1 Jon 4:13

lan, in rəha Uhg̃in pahrien, o sənəmə rəha Uhg̃in.* Kitat okotəkəike motəplan wir mətō-inun ien eiueiuə m̃in tepət kinotiet rəkis moatəghat e nətueintən.† 2 O nat u, itəmat onəkotitun əsas məmə in Narm̃in Rəha Uhg̃in itəm tətətig e etəmim kit, inun, Narm̃in itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Kristo itəm Uhg̃in təmən məmə otahl-ipa, kən in təmuwa e ñipət̃in,‡ narm̃in əh in Narm̃in ətuat̃ip rəha Uhg̃in.§ 3 Mətō etəmim kit itəm təsən-iarəpən məmə Iesu in Kristo itəm Uhg̃in təmən məmə otahl-ipa, narm̃in rəha etəmim əh, sənəmə rəha Uhg̃in. Inəh, in narm̃in rəha tikimir rəha Kristo,*† itəm ñinəmōtətō rəkis məmə in otəpanuwa, kən roiu tinətətig rəkis e nətueintən.‡

4 Ñisualkələh, itəmat netəmim rəha Uhg̃in m̃in, kən nəmōtəhg̃-irəkis ien eiueiuə m̃in əh,§ mətō-inu Narm̃in itəm tətətig e ñikitəmat in taprəkis-in narm̃in itəm tətətig e nətueintən u.* 5 Ilat netəm rəha nətueintən,† tol nəhlan, nəghatən m̃in rəhalat koatən, in rəha nətueintən əm, kən netəm koatətəlig-in ilat, ilat m̃in netəm rəha nətueintən u. 6 Mətō itimat nenət̃i Uhg̃in m̃in. Tol nəhlan, netəmim itəm kotitun Uhg̃in, ilat kotətəlig-in itimat. Mətō netəmim itəm ilat sənəmə nenət̃i Uhg̃in m̃in, ilat kəsotətəlig-inən itimat.‡ O nat u, kitat okotitun əsas Narm̃in itəm tatən pahrien,§ ne narm̃in itəm tateiuə.*

Nolkeikeən rəha Uhg̃in ne rəhatat

7 Ñikik m̃in, pəs kitat kotalkeike kitat m̃in,† mətō-inu nolkeikeən in tatisi-pən o Uhg̃in, kən etəm tatol nolkeikeən, in təmair wi m̃in muwa nət̃i Uhg̃in kit,‡ kən titun Uhg̃in.§ 8 Mətō etəm u, rəhan nolkeikeən tikə, in təruru Uhg̃in, mətō-inu Uhg̃in, in nəkət̃i nolkeikeən. 9 Uhg̃in təmōl əp rəhan nolkeikeən kəm kitat nulan, məmə in təmahl-ipa Nət̃in noan kit̃iəh əm,* tuwa e nətueintən, məmə kitat okotos nəmegəhən ron.† 10 Nat u in nolkeikeən pahrien, sənəmə kitat kəmōtolkeike Uhg̃in, mətō in təmōlkeike kitat.‡ Uhg̃in təmahl-ipa Nət̃in tuwa, kən in təmōl sakrifais at̃ip e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat m̃in, məmə neməha otəsōl m̃inən Uhg̃in.§

11 Piak m̃in, Uhg̃in təmōlkeike pik kitat nulan,* kən tol nəhlan, kitat m̃in okotəkəike mōtol m̃ihin nolkeikeən əh kəm

* 4:1: Jer 29:8 † 4:1: Mat 7:15; 1 Jon 2:18 ‡ 4:2: Jon 1:14; 1 Jon 2:23 § 4:2:

1 Kor 12:3 * 4:3: 1 Jon 2:22; 2 Jon 1:7 † 4:3: E Inglis, katən əm 'antichrist,'

kən ñipət̃in u məmə in tikimir rəha Kristo. ‡ 4:3: 1 Jon 2:18 § 4:4: Jon 16:33

* 4:4: 2 King 6:16; Rom 8:31 † 4:5: Jon 15:19; 17:14,16 ‡ 4:6: Jon 8:47

§ 4:6: Jon 14:17 * 4:6: Mak 13:5 † 4:7: 1 Jon 3:11 ‡ 4:7: Jon 1:15

§ 4:7: 1 Jon 2:4 * 4:9: Jon 1:18 † 4:9: Jon 3:16,17; 1 Jon 5:11 ‡ 4:10:

Rom 5:8,10 § 4:10: Rom 3:25 * 4:11: Jon 3:16

itat min.† 12 Suah kit tasehmən Uhgın nian kit ne.‡ Məto okəmə kitat kotalkeike itat min, kən Uhgın tatəper-ipən e nikitat, kən nolkeikeən rəhan tinatə-in nolkeikeən e nikitat.§

13 Kitat kotitun* məmə kitat kotəper-ipən lan, kən in tətətig etat, məto-inun tinos-ipa rəkis rəhan Narmın kəm kitat.†

14 Kənu itimat emotəplan rəkis kənu moatən-iarəp‡ məmə Tata Uhgın in təməhl-ipa Nətin məmə in Iosmegəh rəha nətueintən.§ 15 Etənim itəm tətən-iarəp məmə Iesu in Nəti Uhgın, kən Uhgın tətətig lan, kən in min tətətig-pən e Uhgın.*

16 Kən tol nəhlan, kitat kotitun nolkeikeən rəha Uhgın kəm kitat, kən motəgile lan.

Uhgın in nolkeikeən.† Etəm tətətig e nolkeikeən, tətətig-pən e Uhgın, kən Uhgın min tətətig lan.‡ 17 Nian kotətig nəhlan e Uhgın, kən nolkeikeən rəhan tinatə-in nolkeikeən e nikitat,§ məmə kitat kəsotəginən* e nian Uhgın otətakil itəm, məto-inu e nətueintən u rəhatat nolən tahmen e Kristo. 18 Etəm u tərıoah e nolkeikeən, okol təsəginən Uhgın. Məto nolkeikeən pahrien u, itəm tinatə rəkis e nikitat, tətəhg-irəkis nəginən,† məto-inu nətəligən rəha nosən nalpınən tatol kitat koatəgin, kən nat u tətəgətun məmə rəhan nolkeikeən təsə-inən əh e nikitat. 19 Kitat kotalkeike itat min məto-inun Uhgın təmaupən molkeike itat. 20 Məto okəmə suah kit təmə, “Io ekolkeike Uhgın,” məto tatətəhau əh pian,‡ in ieiua.§ Məto-inu etəm təsəlkeikeən pian u in tətəhm e nıganəmtin,* okol təsəlkeikeən Uhgın, itəm in tasehmən.† 21 Kən in təmos-ıpa rəhan nəghatən kəm itat məmə etənim pah tolkeike Uhgın in otəkəike molkeike min pian.‡

5

Kitat koatol win məto-inu kitat koatahatətə e Iesu

1 Etənim itəm tətəhatətə* e Iesu məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, suah u inu, in nəti Uhgın,† kən etənim itəm in tolkeike tata kit, in tolkeike min nenətin min.‡ 2 Kən kitat kotitun məmə okəmə kotalkeike Uhgın kənu moatol nəwian,§ kənu okotalkeike min nenətin min.* 3 Məto-inu okəmə kotalkeike Uhgın, nıpətin un, okotal noan,† kən rəhan nəghatən otahmen e katıpa itəm taluk-aluk əm.‡ 4 Netəm

† 4:11: Jon 15:12; 1 Jon 3:11 ‡ 4:12: Jon 1:18 § 4:12: 1 Jon 4:17; 2:5 * 4:13: 1 Jon 2:3 † 4:13: 1 Jon 3:24 ‡ 4:14: Jon 15:27 § 4:14: Luk 2:11; Jon 3:17 * 4:15: 1 Jon 3:24 † 4:16: 1 Jon 4:8 ‡ 4:16: 1 Jon 3:24 § 4:17: 1 Jon 4:12; 2:5 * 4:17: Efes 3:12 † 4:18: Rom 8:15 ‡ 4:20: 1 Jon 2:9 § 4:20: 1 Jon 1:6; 2:4 * 4:20: 1 Jon 3:17 † 4:20: 1 Jon 4:12; Jon 1:18 ‡ 4:21: 1 Jon 2:7,9 * 5:1: Jon 3:15 † 5:1: Jon 1:13; 1 Jon 2:22; 1 Jon 2:23 ‡ 5:1: 1 Jon 2:23 § 5:2: 1 Jon 2:3 * 5:2: 1 Jon 3:14 † 5:3: Jon 14:15 ‡ 5:3: Mat 11:30

kotaiir e Uhgîn, § ilat koatol win e nolæn min ræha nætueintæn. Kænu nahatætæn ræhatat in tatos-ipa næsanænæn o nolæ win e nolæn min ræha nætueintæn. ⁵ ?Pah min un ilat koatætul æskasik motol win e næluaginæn ræha nætueintæn u? Ilat æm un, netæm kotatahatætæ mæmæ Iesu in Næti Uhgîn.

Iaruæsan kisil kætæhalol æp

Iesu Kristo kæm kitat

⁶ Iesu Kristo, in etæm u itæm tæmuwa, kæn næhau ne nitan* kætioal æp in kæm itat. Sænæmæ næhau æm itæm tatol æp in, mæto næhau ne nitan. ⁷ Narmîn Ræha Uhgîn in tætaruæsan næghatæn mil u ræha næhau ne nita, matæn-iaræp mæto-inu Narmîn Ræha Uhgîn in nîpahrienæn.† ⁸ Kæn nuæfiminæn kisil kætæhalaruæsan ilæhal min. Ilæhal un, Narmîn Ræha Uhgîn, ne næhau, ne nita. Kæn ilæhal u, kætæhalegæhan-in mætæhalol æp næghatæn ræhalæhal min. ⁹ Nian min, kitat koatæto næghatæn min itæm netæmim koatæn-iaræp, motahatætæ elat.‡ Mæto nian Uhgîn tatæn-iaræp nat kit, in iaHgîn taprækis, kæn kitat okotitun nahatætæn tæhmin min e ræhan næghatæn, mæto-inu in Uhgîn, § kæn in tatætul-aræp o Nætin.

¹⁰ Etæmim itæm tætahatætæ e Næti Uhgîn, in tatæn nîpahrienæn e nîkin o næghatæn ræha Uhgîn. Mæto etæmim itæm tæsahtætæn e næghatæn u ræha Uhgîn, tahmen æm mæmæ in tatæn mæmæ Uhgîn in ieiueiuæ æm,* mæto-inu Uhgîn tæmætul-aræp o Nætin, mæn-iaræp kæm in, mæto in tæsanæn nîpahrienæn lan. ¹¹ Kænu næghatæn itæm Uhgîn tæmæn-iaræp o Nætin, in tol nulan. Uhgîn tæmos-ipæn næmegæhæn lilin† kæm itat, kænu næmegæhæn u, katos o Nætin.‡ ¹² Etæm tatos Nætin, in tatos næmegæhæn. Mæto etæm tæsosæn Næti Uhgîn, in tæsosæn næmegæhæn. §

Namnun næghatæn

¹³ Iatæte næghatæn min u kæm itæmat netæm kotahatætæ e Næti Uhgîn, mæmæ onækotitun mæmæ itæmat nakotos næmegæhæn lilin.* ¹⁴ Pæs kæsoTæginæn,† mæto kotæskasik o nætapæh-inæn nat kit e nîganæmti Uhgîn, mæto-inu kotitun mæmæ næghatæn u inu, tatem æskasik itat. Nian okotætapæh-in nat kit kæm in itæm tæwir e ræhan nætæligæn, kæn in otæto ræhatat næfakæn.‡ ¹⁵ Kæn okæmæ kotitun mæmæ in otæto itat, kæn nat naka okoteasiæ-in-pæn, kæn kinotitun rækis mæmæ okotos. §

¹⁶ Okæmæ kotehm piatat kit tatol nolæn rat, mæto sænæmæ nolæn rat itæm titun nit-ipænæn e nîmisæn, ik onakæfak ron, kæn

§ 5:4: Jon 1:13 * 5:6: Jon 19:34,35 † 5:7: Jon 14:17 ‡ 5:9: Jon 5:33,34

§ 5:9: Mat 3:16,17; Jon 5:32,37; 8:17,18 * 5:10: Jon 3:33; 1 Jon 1:10 † 5:11:

Mat 25:46 ‡ 5:11: Jon 1:4 § 5:12: Jon 3:15,16,36 * 5:13: 1 Jon 5:11

† 5:14: Efes 3:12; 1 Jon 3:21 ‡ 5:14: Mat 7:7 § 5:15: 1 King 3:12

Uhgïn otos-ipән nәmegәhән kәм suah u.* Mәto nolән rat kit әh-ikïn itәм tatit-ipән itәм e nimisән,† kән io esәнән mәмә onәkotәfak o netәм min itәм koatol nolән әh.‡§ 17 Nolән rat min rafin un, in tәfagә rat,* kән mәto tәfagә rat min әh-ikïn itәм kәsotit-ipәнән itәм e nimisән.†

18 Kitat kotitun mәмә etәм tәtaiir e Uhgïn‡ tәsәkәikeән e tәfagә rat, mәto-inu Nәti Uhgïn tatәmik әtain wir in, kән etәм rat u Setan, tәрuru nekән.§ 19 Kitat kotitun mәмә kitat nenәti Uhgïn min,* mәto netәmim rәha nәtueintән rafin, ilat u kotatig e nelmi Setan.† 20 Kitat kotitun min mәмә Nәti Uhgïn tәmuwa kән mos-ipa nenatigән kәм itat,‡ mәмә kitat okotitun in, u in niphahrienән.§ Kәnu kitat koatәtul-pән e Uhgïn u in niphahrienән, mәto-inu kitat koatәtul-pән e Nәtin Iesu Kristo. In un, in Uhgïn pahrien, kән in nәukәti nәmegәhән lilin.*

21 Nenәtik min, otagim rәkis o natimnat min itәм okotos nәme Uhgïn e nikitәmat.†‡

* 5:16: Jem 5:15 † 5:16: Hip 6:4-6; 10:26 ‡ 5:16: Jer 7:16; 14:11

§ 5:16: E ves u, ne ves 17, Jon tatәghat-in tәfagә rat itәм tatit-ipән itәм e nimisән. Jon tatәghat-in tәfagә rat itәм kәtәuhlin mәntaatәм o Kristo ne netәhauән rәhan netәmim. Nolән rat min әh, tatәgәtun mәмә netәм koatol ilat kәsotosән nәmegәhән lilin, kәnu mәsin min u mәмә narmilat tinimis. Nat u inu, Jon tatән әhag-әhag kәм itat e 1 Jon 5:12 ne 1 Jon 3:14.

E Mat 12:31-32 tatәghat-in tәfagә rat u, nән ratән Narmin Rәha Uhgïn. * 5:17: 1

Jon 3:4 † 5:17: 1 Jon 5:16; 1 Jon 2:1 ‡ 5:18: Jon 1:13 § 5:18: Jon 14:30

* 5:19: 1 Jon 4:6 † 5:19: Jon 12:31; 14:30; 17:15 ‡ 5:20: Luk 24:45 § 5:20:

Jon 17:3 * 5:20: 1 Jon 5:11 † 5:21: 1 Kor 10:14; 1 Tes 1:9 ‡ 5:21: Nәghatән Kris әtuatip tatән mәмә, “onakagim o narmi nat min,” mәto Jon tatәghat-in tәfagә rat, mәмә in tahmen e narmi nat, mәto okәмә kotolkeike rәhatat tәfagә rat min taprәkis-in Uhgïn, kән tәfagә rat in tatos nәme Uhgïn e nikitat.

2 Jon

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Jon təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm pətan kit rəha niməfak. Məto okəm-naka nəghatən u “pətan,” nīpətin təmə niməfak kit. Kən “nenətin mīn,” ilat netəmim rəha niməfak. Jon təməte nəghatən mīn əh, təhmen e nəghatən kit tatəhluaig. Təsolkəikəən məmə otən-iarəp nərgin məto-inu, kol mətan netəmim neen kotol nolən rat elat.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətu mīn tepət kotaliwək e ikin pisin pisin mīn. Netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəhalat kinotos-īpən nagwənən kəm ilat. Kən motos-īpən ikin mīn rəha napilən, kən motasitu elat. Məto iəgətu eiuə mīn koatuwin ənpəp mīn o niuw-rəkisən netəmim rəha niməfak məmə okotapəs nəghatən pahrien.

?Təməte naoa u o naka? Nian iəgətu eiuə mīn kotuwa, Jon təmə netəmim itəm kotahatətə e nəghatən pahrien rəha Uhgīn, okotəkəike kapəs iəgətu eiuə mīn əh, kən motapəs nolən ne nəgətuənən rəhalat, kən məsotasituən elat. Məto Jon tolkeike məmə netəmim rəha niməfak okotəkəike kolkeike netəmim rəha niməfak. Inu nalpəkəuən rəha Uhgīn.

Nətuounən

¹ Naoa u rəha elta tatuwin kəm pətan Uhgīn təmītəpun* ne nenətin mīn. Nīpahrienən məmə iakolkeike pik itəmat. Məto sənəmə io pisin əm iakolkeike itəmat, məto netəm mīn un rafin itəm kotitun mīn nīpahrienən,† kotalkeike itəmat. ² Kən ekotalkeike itəmat, məto-inun o nīpahrienən itəm tətətig e nīkitat‡ kən otətig lilin e nīkitat.

³ Pəs Tata Uhgīn ne Nətin Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwīrən, ne nasəkītuənən, ne nəməlinuən kəm kitat e nīpahrienən ne nolkeikəən.

Kitat okotətəu-pən nəghatən pahrien mīn

⁴ Nīkik təmagien asol nian eməplan nenətim mīn neen kotaliwək e suatip rəha nīpahrienən,§ təhmen əm məmə inun, Tata Uhgīn təmən mihin kəm kitat məmə kotəkəike kol. ⁵ Kən roiu əh, wīnik, io esətəən nəghatən wī kit kəm itəmat, məto itəm əm un kīnotəto rəkis e nətuounən.* Kən iakatəpəh məmə okotol əm nolkeikəən kəm kitat mīn. ⁶ Kən nolkeikəən u, nīpətin u nolən nəwīa Uhgīn. Kən in tatən məmə kitat

* 1:1: 1 Pita 5:13 † 1:1: Jon 8:32 ‡ 1:2: Jon 14:17 § 1:4: 3 Jon 1:3,4

* 1:5: 1 Jon 2:7

okotäike motätəp suatip rəha nolkeikeən, tahmen əm məmə inun nəmotəto e nətuounən.

⁷ Məto-inu iəgətun eiuə min tepət koatan e nətueintən.† Ilat kəsotahatətəən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa,‡ in təmuwa etəmim pahrien, e nıpətın pahrien.§ Etəm tol nəhlan in ieiua kən in tikimır rəha Kristo.* ⁸ Tol nəhlan, oatəto itəmat məmə okəsətətipən nətouən rəhatəmat, pəs itəmat onəkotos nətouən rafin lan, məto-inun itəmat emotol pik wək etəmat.† ⁹ Okəmə etəm tatətu-pən atip əm nəgətunən kit rəhan e nəgətunən rəha Kristo, kən məsatəkəikeən e nəgətunən rəha Kristo,‡ nolən rəhan tatəgətun məmə Uhgın təsatigən e nikin. Məto etəmim pah itəm tatəper-ipən əskasik e nəgətunən rəha Kristo, in tatos Tata Uhgın ne Nətın ilau kərən e nikin.§ ¹⁰ Okəmə suah kit tuwa ron ik, kən məsənən nəgətunən ətuatip rəha Kristo, asitən in muwin imam ikin, məsənən “təwir” kəm in.* ¹¹ Məto-inu etəm tatən “təwir” kəm in, tətəsitu lan matol suatip o rəhan nəgətunən rat.†

Namnun nəghatən

¹² Iatos nəghatən tepət məmə ekəte kəm itəmat, məto es-olkeikeən məmə ekəte e mapepe ne pen. Məto nikik tatəht pik mə ekuwa mətag itəmat kən məghat ətuatip kəm itəmat e niganəmtitəmat, pəs nagienən rəhatat otərioah.‡

¹³ Nenəti piam§ itəm Uhgın təmitəpun, ilat koatən təwir kəm ik.

† **1:7:** 1 Jon 4:1 ‡ **1:7:** 1 Jon 2:22; 4:2,3 § **1:7:** Jon 1:14 * **1:7:** 1 Jon 2:18 † **1:8:** 1 Kor 3:8; Hip 10:35,36; 11:26 ‡ **1:9:** Jon 8:31 § **1:9:** 1 Jon 2:23
* **1:10:** Rom 16:17 † **1:11:** 1 Tim 5:22 ‡ **1:12:** Jon 3:29 § **1:13:** Pia pətan əh in niməfak kit min, Jon in tətətig ikin əh. Kən nenəti pian u, ilat nimanin rəha niməfak əh.

3 Jon

Naoa itəm tatol kisil lan itəm Jon təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 3 Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte tatuwin kəm Kaius u in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in titun Jon.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, iəgətun min rəha niməfak koatuwin ikin pisin pisin min, kən moatəgətun. Netəmim itəm koatəto rəhalat nəgətunən koatos-ipən nagwənən kəm ilat, kən moatos-ipən ikin rəha napilən, kən motasitu elat.

?Təmäte naoa u o naka? Kaius, in etəmim kit itəm tətəsitə e iəgətun min itəm kotaliwək ikin pisin pisin min. Jon təməto namnusən kit e nolən təwir rəha Kaius, kən Jon təmäte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhan.

Nətuounən nəghatən

¹ Kaeas, ik piak keike kit. Io, elta* rəha niməfak, iatəte naoa u kəm ik. Nipahrienən u, məmə io ekolkeike pik ik.† ² Piak keike, io enitun rəkis məmə rəham nəmegəhən e niganəmti Uhgın in təwir əm, kən iatəfak məmə onəsimisən mətətig wir əm, kən natigən rafın rəham otəwir. ³ Nikik təmagien nian eməto piatat min neen kəmotuwa moatən rəham nətul əskasikən o nipahrienən ne nəkəikeən rəham o naliwəkən e nipahrienən.‡ ⁴ Nian iatəto məmə nenətik min kotaliwək e nipahrienən, kən nikik tətəgien pik mərioah taprəkis-in natimnat min rafın.

Kaias təmol wək təwir

⁵ Piak ruən, ik natətul əskasik o nat naka itəm ik natol kəm piatat min itəm koatimnə, nat əpnəpin məmə ilat netəm ik pisin.§ ⁶ İlat kəmotamnus rəham nolkeikeən əpəh e niməfak u ikin-u. İk nəmol-wir kəm ilat, masitu elat. Kən nian okoatuwin e rəhalat suatip, təwir məmə onakasitu elat* e nolən itəm Uhgın tolkeike mihin, ⁷ mətə-inu ilat koataliwək o nən-iarəpən nəghatən rəha İesu Kristo, kən məsotosən nəsituən kit o netəm kəsotəfakən. ⁸ Tol nəhlan, kən kitat u, okotəkəike motasitu e netəm kətol nəhlan, məmə kitat okotos nelmıtat min kitiah o nən-iarəpən nipahrienən.

* **1:1:** 2 Jon 1:1 † **1:1:** Inu naoa rəha aposol Jon, mətə in təsən-iarəpən in, mətə təmatahluəig-in in, təhmen-pən əm e nolən kitiah əm itəm in təmol e Namnusən Təwir itəm Jon Təmäte. ‡ **1:3:** 2 Jon 1:4 § **1:5:** Rom 12:13; Hip 13:2 * **1:6:** 1 Kor 16:11; 2 Kor 1:16

Tiotrefes ne Temitrias

⁹ Emæte naoa kit kəm niməfak rəham, mæto Tiotrefes, in tolkeike pik məmæ otiləs-ipər atip in, məmæ in etəm-iasol kit, kən in təsətəlig-inən itimat. ¹⁰ Okəmæ io ekimnə, kən io oekam-nus ətuatip natimnat min neen itəm in tatol, ne nən anionən nikalitimat itəm in tatən. In sənəmæ təsitən əm piatat min muwin iman ikin, mæto tatən-iəhau min netəm min un itəm kotleike məmæ okotit piatat min motuwın iməlat ikin, kən mətahl-iarəp ilat e niməfak.

¹¹ Piak ruən, sosən o nolən rat rəha netəmim, tərəkın ik. Os əm o etəmim itəm rəhan nolən təwir. Ətəlig-in-tu məmæ netəm min u itəm koatol təwir, tatəgətun məmæ ilat nenəti Uhgın min,† mæto netəm min un itəm koatol tərət, tatəgətun məmæ ilat kotəruru Uhgın. ¹² Mæto netəmim rafın koatənuwi Temetrius.‡ Kən rəhan nolən min u nian rafın kotəgətun min məmæ tatətəu-pən nəghatən pahrien. Kən itimat min ekoatən-iarəp kəm netəmim məmæ in etəm wir, kən nəkotitun məmæ itimat ioatən nıpahrienən.§

Namnun nəghatən

¹³ Iatos nəghatən tepət məmæ oekəte mən-ipinə kəm ik, mæto esolkeikeən məmæ oekəte e pen, ¹⁴ mæto-inu nıkik tatəht pik məmæ otəsuwəhən ekəplan ik, kən kilau kuəghat ətuatip kəm kilau min.

¹⁵ Iatəfak məmæ pəs Uhgın otasitu lam e nəməlinuən.*

Ik min neen koatən-ipinə “təwir” kəm ik. Kən onakən-ipən “təwir” rəhatimat kəm piatat min neen ikin-un.

† 1:11: 1 Jon 2:29 ‡ 1:12: 1 Tim 3:7 § 1:12: Jon 19:35; 21:24 * 1:15: Rom 1:7; Efes 6:23

Jut

Naoa itəm Jut təmäte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jut

?Pah təmäte naoa u? Jut təmäte naoa u. In pia Jemes ne Iesu.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Kitat kotəruru ətuatip məmә Jut təmäte naoa u tatuwin kəm pah. Okəm-naka təmäte tatuwin kəm netəm Isrel itəm kotən nıpahrienən e Iesu Kristo.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, iəgətun eiua min neen kəmotuwın motaliwək ikin pısın pısın min, moatəgətun netəmim. Məto ilat kəmoatəgətun rat ilat, moatən məmә təwir əm məmә netəmim rəha niməfak koatol nolən tərət əpnapın min. İlat koatən məmә təwir əm o nolən nəhlan, məto-inu nəwırən rəha Uhgın in iahgın, kən okol təsolən nalpınən kəm ilat.

?Təmäte naoa u o naka? Jut tolkeike məmә iəfak min ikin min rafın okotəto məmә nəghatən rəha iəgətun eiua min in tərət, kən in neiuəən əm. Kən tolkeike məmә niməfak otətul əskasik e nəghatən itəm in nıpahrienən.

Jut təmən təwir kəm ilat

¹ Io Jut, slef rəha Iesu Kristo, kən io pia Jemes, iatən təwir kəm itəmat u Uhgın təmaun-in itəmat. Uhgın Tata tolkeike pik itəmat, kən Iesu Kristo taskəlim wır itəmat. ² Pəs nasəkıtunən, ne nəməlinuən, ne nolkeikeən rəha Uhgın otər mərioah e nəmegəhən rəhatəmat.

Nolən min rəha netəm kotəuhlin məntaalat e Uhgın (2 Pita 2:1-17)

³ Io min neen, aupən, emolkeike pik məmә ekəte naoa u timnə otəmat o nəghat-inən suatıp itəm Uhgın tatos o nosmegəhən kitat. Məto roiu, iakatəto məmә ekəike məte nəghatən u timnə otəmat muəh nıkitəmat məmә onəkotəluagin əskasik o naskəlimən nəghatən pahrien rəha nahatətəən rəhatat. Uhgın təmələhəu-pən nəghatən u e nelmi iəfak min nian kitıəh əm, kən kol təsos-ıpən minən. ⁴ İatən nəhlan məto-inu netəmim neen kəmotuwa anion e nıkitəmat. Kəmäte aupən agın məmә ilat okotos nalpınən. İlat koatəht nəwıa Uhgın, kən motəuhlin suatıp rəha nəwırən rəha Uhgın moatən məmә tategəhan-in nakləh-inən pətan. Kən kəmotəuhlin məntaalat e Iesu Kristo itəm in pısın əm in Kig ne İərəmərə rəhatat.

⁵ Nəghatən u, nəkotitun rəkis ilat rafin, məto ekolkeike məmə ekən mau kit min kəm itəmat məmə İərəməyə təmosmegəh rəhan netəmim motiet İjip, məto uarisig təməyəkin ilat u itəm kəsotahatətəən lan. ⁶ Kən otətəlig-in-tu nagelo min itəm kəmotəmkarəpən-in nepətən rəhalat, məto kəmotapəs ikin ətuatip rəhalat. Uhgın təməlis ilat e sen itəm okol təsətəgıtən nian kit, kən mahtosig-in ilat e napinəpən mətoarus-pa Nian Asol itəm otakil ilat lan, kən mol nalpinən kəm ilat. ⁷ Kən tahmen əm e Sotom ne Komora ne taon min titəlau elau. Netəmim ikin min əh kəmotapəs nolən ətuatip motuwın e nolən rəha nakləh-inən pətan ne nolən rəha nəman koatit atip ilat min ne nıpitan koatit atip ilat min. Kən Uhgın təmol nalpinən kəm ilat e nigəm itəm okol təsəpisən nian kit ne, məmə netəmim okotəplan noan rəha nolən rat min əh.

⁸ Nat əpnəpın netəmim min əh kinotitun natimnat min əh, məto e nolən kitəh əm, ilat koatən məmə kəmotəplan nat kit tahmen e napılaiirən itəm təmegəhan-in nolən rat min rəhalat, kən tol nəhlan kotən məmə təwır əm məmə koatol nolən tərət e nıpətılət moatuwin əm nulan, kən koatapəs nəyəməyəən rafin, kən koatən rat nagelo min itəm ilis pik. ⁹ Məto Mikael, nat əpnəpın in etəm-iasol rəha nagelo min, təməsolən nəhlan nian in ne Setan kəmatuərgəhəu o nıpətı Moses. Təməsəhaiən Setan məsətu-pənən nəghatən kit lan, məto təməən əm məmə, “!Pəs İərəməyə otən rəham nalpinən!” ¹⁰ Məto netəm min əh koatən rat natimnat itəm kotəruru. Kən e nolən rəha nat megəh min, ilat koatol natimnat min itəm nıpətılət tolkeike məmə otol, kən nolən əh tətəyəkin ilat.

¹¹ !Kəsi, nəhməən asol otuwa olat! İlat koatətəu-pən suatip itəm nəti Atam u Ken təmətəu-pən. Kən ilat kinotos-ipən rafin nıkilat e nolən rat itəm Palam təmol əupən məto-inu in tolkeike pik məni. Kən ilat kəmotol nolən rəha Kora moatəht nəwıa netəm-iasol min, kən e nolən kitəh əm itəm Uhgın təməyəkin Korah ne rəhan min, Uhgın otəyəkin ilat.

¹² Nian nəkoatol lafet wır min məto-inu itəmat nakotolkeike itəmat min, kən ilat kotuwa motəgwən pik əpnəpın əm itəmat min ilat, nıkilat təsəhtən netəmim neen, məto ilat kotahmen e nımas kit əpəh ihluə itəm tətəhluəig itəhəi itəm nego titun nıləs pikənən kən məhap. İlat netəm kəsotehmən sipsip min, məto koatun pik əm sipsip. İlat kotahmen e mal napuə itəm nımətag təmıləs muwa, məto okol nuhuən təsəfikən. İlat kotahmen e nig min itəm tinuwa e nian ətuatip rəhalat məmə okotə, məto kəsotəəən, kən in tahmen əm məmə kəmotimıs, kən netəmim kotıuw-pər ilat kən kotimıs əgın. ¹³ İlat kotahmen e

1:5: Eks 12:51; Nam 14:29-30 **1:6:** 2 Pita 2:4 **1:7:** Jen 19:1-25; 2 Pita 2:6,10 **1:9:** Dan 10:13,21; 12:1; Sek 3:2; 2 Pita 2:11; Nol Əpən 12:7 **1:10:** 2 Pita 2:12 **1:11:** Jen 4:7-8; Nam 16:1-35; 2 Pita 2:15; 1 Jon 3:12 **1:12:** 2 Pita 2:13,17

peau-peau min itəhəi itəm kotorasilin motəruən əpnəpin əm, kən koatol-arəp nolən rat rəha naulisən e rəhalat nəmegəhən məmə netəmim rafin koatəplan. Ilat kotahmen e məhau min itəm kəmotakiəh e suatip ətuatip rəhalat. Tol nəhlan, Uhgın tətəskəlim iməlat ikin əpəh e napinəpən itəm nəghagən tikə agin ikin.

¹⁴ Suah u Inok u aupən, in noanol itəm tatol sepin lan e noanol min rəha Atam, təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgın itəm təmos-ipən kəm in məmə, “Otəplan-tu, Iərəməərə tatuwa ilat rəhan nagelo min tepət tepət taprəkis, ¹⁵ tatuwa məmə otakil netəmim rafin, kən otən-iarəp nalpinən rəha netəm rafin min u itəm koatəht nəwian. In otol nalpinən məto-inu kəmotol nolən rat min e nolən tərat pik, kən iol təfagə min əh kəmotərakin nəghatən min itəm tərat kəm Uhgın.”

¹⁶ Nian rafin, netəm min əh kəmoatəghat-əghat kəm ilat min məmə nīkilat təsagienən o natimnat, kən moatən rat natimnat rafin. Ilat koatətəu-pən atip nətəligən rat e nīkilat itəm ilat atip kotalkeike məmə okotol, kən motəghat ausit elat min, kən koatəghat nəghatən tətəhen məmə okotol netəmim okotətəu-pən rəhalat nətəligən.

Nəghatən o nəhgaiirən elat

¹⁷ Məto rəhak min netəmim, nīkitəmat tatəht nat naka aposol min rəha rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo kəmotən aupən, məmə otuwa. ¹⁸ Kəmotən kəm itəmat məmə, “E nian itəm namnun nian tatuwa iuəhkir, netəmim itəm koatəghat ausit moatən rat natimnat rafin, ilat okotətəu-pən atip əm rəhalat nətəligən rat e nīkilat itəm ilat atip kotalkeike məmə okotol.” ¹⁹ Inu netəmim itəm okotəhap itəmat. Ilat kotətəu-pən atip əm rəhalat nətəligən rəha nətueintən, kən Narmin Rəha Uhgın tikə elat.

²⁰ Məto itəmat, rəhak min netəmim, otol itəmat motəsanən e rəhatəmat nahatətən itəm tətəuətəp wır, itəm təmisipən o Uhgın. Kən otəghat kəm Uhgın e Narmin Rəhan. ²¹ Kən motos nolkeikeən rəha Uhgın tətətig otəmat nian nakoatəsağgin nasəkitunən rəha Iərəməərə Iesu Kristo məmə in otos itəmat nakotuwin e nəmegəhən lilin.

²² Otasəkitun netəm min u itəm rəhalat nətəligən təsətulən ləmətai kitiaəh. ²³ Motəmki-rəkis netəm kotatig iuəhkir o nigəm motosmegəh ilat. Otasəkitun neen min, məto nəkotəgin pik nolən rat min rəhalat, itəm koatol nəmegəhən rafin rəhalat tamkimik muwin mek min niməhan rəhalat.

Nəfakən o nənwiwian Uhgın

²⁴ Pəs kotənwīwi Uhgīn itəm in titun naskəlīmən itəmat məmə okol nəsotəmeən, kən titun nolən itəmat məmə nəme təfagə rat tikə agin e nəmegəhən rəhatəmat, nian otos itəmat nakotuwin e nəhag-əhagən rəha niganəmtin, kən nikitəmat tagien pīk agin ikin əh. ²⁵ Uhgīn kitīəh əm, kən in Iosmegəh rəhatat e Iesu Kristo rəhatat Iərəmərə. Pəs kotən məmə nənwiwīən, ne nepətən, ne nəsənənən, ne nərəmərəən rafin agin, in rəha Uhgīn, aupən agin mətoarus-pa u-roiu, matuwīn namnun tikə. !Əwəh!

Nol Əpən

Nol əpən natimnat kəm Jon

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Nol Əpən

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In netəm tuelef kit rəha Iesu, kən Iesu tolkeike pık in. In təməte naoa mın u: Namnusən Təwir itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? In təməte naoa u tatuwin kəm niməfak sepin itəm koatətig e nıtən mın ikin Esia, ne matuwin mın kəm niməfak mın ikin mın rafin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian u itəm təməte naoa lan, kapman rəha Rom təmən məmə netəmim okotəkəike motəfak kəm etəm-iasol rəha kapman tahmen əm məmə in uhgın rəhalat. Məto netəm rəha niməfak kotəmə etəmim kitəh əm in ilis agın, etəmim u in Iesu Kristo. In əm un, in İərəmərə. Tol nəhlan, kapman rəha Rom tinatol nəratən kəm iəfak mın. Kəmotahl-ipən Jon tuwin isəu e nəptən kit u, katən məmə Patmos məmə otətətig in pisin əm. Uhgın tos-ipən napılairən wir agın kit kəm Jon məmə otəplan Iesu Kristo əpəh e nego e neai. Kən in məplan mın natimnat itəm otəpanuwa, tahmen əm məmə inu: nolən itəm Uhgın otol win e nəluaginən itəm netəmim ne Setan okotol ilat mın, ne nolən rəha Uhgın o nakilən netəmim e namnun nian.

?Təməte naoa u o naka? In təməte naoa u məmə otol əp məmə Iesu Kristo in İərəmərə, kənu məgətun rəhan nəsanənən. Kən in tolkeike məmə otən kəm iəfak mın məmə okotətul əskasik okəmə nian iəkis mın okotuwa, kənu ilat okəsotəfakən kəm etəm-iasol rəha Rom məmə in Uhgın. Otəsuwəhən, kənu Setan tol nəratən kəm iəfak mın, məto ilat okotəkəike motətul əskasik, kən in tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəha iəfak mın ne netəmim u ilat koatətig e nian iəkis mın nian u roiu. Nian Iesu Kristo otitəlig-pa mın, kən in otıləs-ipər ilat.

Nətuounən nəghatən

¹ Naoa u, in tatəghat-in natimnat mın itəm Iesu Kristo təmol əp.* Natimnat mın u, Uhgın təmos-ipən kəm Iesu, məmə in otəgətun kəm rəhan iolwək mın natimnat itəm otəsuwəhən təike muwa. Kristo təməhl-ipən rəhan kit nagelo tuwa, kən məgətun natimnat mın u kəm rəhan iolwək, Jon. ² Jon təmətul-arəp o natimnat rafin itəm in təməplan, kən məte rəkis ilat

* **1:1:** "Təmol əp," nıpətin u, məmə tatəgətun nat kit itəm aupən, nıpətin tatəhluaiğ. E Bislama, katən məmə, "rivilem."

e naoa u. Natimnat min un itəm in təməplan, in nəghatən rəha Uhgın ne nən-iarəpən rəha Iesu Kristo. ³ Etəm un itəm tətəfin-iarəp nəghatən min u, itəm Uhgın təmos-ipa, in otatig e nəwırən pahrien. Kən netəm min un itəm koatəto kən moatos e nikilat kən moatol, okotatig min e nəwırən pahrien, məto-inu nian rəha natimnat min u, naoa u tətəghat-in, tinəkuəkir agin.

Jon təməte naoa kəm niməfak min ilat sepın

⁴ Io Jon, etahl-ipən naoa u tatuwin kəm niməfak min ilat sepın əpəh e nitən Esia.

Pəs Uhgın u itəm tətətig roiu, təmətətig lilin, kən otəpanatig lilin min, in otawte-in rəhan nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat. Kən pəs narmin ilat sepın[†] itəm koatətig aupən e jea rəha kig, ilat min okotol nulan etəmat. ⁵ Kən Iesu Kristo min, in otawte-in min nulan kəm itəmat. Kristo un təmətul-arəp əskasik o nıpahrienən, kənu inəh, in etəmin itəm in təmaupən məmegəh lilin e nımışən,[‡] kən in tərəmərə e kig min rəha nətueintən. §

Pəs nənwıwıən tuwin o Iesu Kristo u, in təmolkeike itat, kən nitən təmaıəh məmə otikis itat e nolən rəha təfagə rat. ⁶ In Kig rəhatat, kən təmol kitat kotatig ahgin rəhan nərəmərəən, kən mol kitat kotuwa pris min rəha Uhgın rəhan, koatol wək rəha Tata rəhan. !Pəs nənwıwıən o rəhan nepətən ne nəsanənən tuwin o Iesu Kristo, namnun tikə! !Pəs in otərəmərə lilin! Pəs otol nəhlan. Əwəh.

⁷ !Otəplan-tu! In tatuwa e mal napua,* kən netəmin rafin okotətag-pən motəplan e nıganəmtilat ətuatıp, kən netəm min u kəmotaru in aupən, okotəplan min, kən netəmin e noanol min rafin e nətueintən, nikilat otahmə, motasək əfəməh məto-inu kəmotəplan.[†]

In otəkəike mol nəhlan. !Əwəh!

⁸ İərəmərə Uhgın tatən məmə, “Io Nəukətın ne Namnun.[‡] Io u etatig roiu, kən emətətig lilin, kən epanətətig lilin min, kən io un, Nahgik Tepət Pık Agin.”

Jon təməplan Nəti Etəmin

⁹ Io Jon, piatəmat u, itəm kitat koatos kələh nelmitat min kitıəh e Iesu o nahməən, ne natigən e nərəmərəən rəhan, ne

[†] **1:4:** Narmin ilat sepın itəm koatətig aupən e rəhan tiron, (Nol Əpən 3:1; 4:4; 5:6), okəm-naka in suatıp rəha nənən Narmin Rəha Uhgın; məto okəm-naka ilat nagelo sepın u kotəsənən (Nol Əpən 1:20; 8:2) itəm koatətig aupən e tiron. Nampa sepın u, kəməhm mau fifti-foa e Nol Əpən. E Naoa Rəha Uhgın, nian neen tatən “ilat sepın” məto nıpətın məmə ilat rafin agin. [‡] **1:5:** Kol 1:18; Sam 89:27 § **1:5:** Sam 89:27; Nol Əpən 17:14; 19:16 * **1:7:** Dan 7:13 † **1:7:** Sek 12:10 ‡ **1:8:** Nəghatən ətuatıp u rəha Iesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tətətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, təhmen e A ne Z e Inglis.

nətul əskasikən e nian rəha nahməən. Kəmərakin-pən io e nəptən u Patmos, § mətə-inun iatən-iarəp nəghatən min un itəm Uhgın tatos-ipa, kən matətul-arəp o Iesu. ¹⁰ In Nian rəha İərəmərə rəhatat, * kən emərıoah e Narmin Rəha Uhgın, kən rəhan nəsanənən təmol kəm io, kən ekəto nəwian asol kit e məntaak, təhmen əm e təwi, ¹¹ kən nəwian u tatən məmə, “Əte rəkis e naoa natımnat min rafın itəm natəplan kən mahl-ipən kəm niməfak sepın. İlat koatuwin kəm Efesas, kən Simana, kən Pekamam, kən Tuatira, ne Satis, ne Filatelfia, ne Laotisia.”

¹² Kən əmun, ekeirair məmə ekəplan-tu, məmə pah tatəghat kəm io. Kən nian emeirair, məplan nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ¹³ kən ilugin e nat katəhtu-pər lait min u lan, eməplan suah kit təhmen e Nəti Etəmim, † rəhan napən kaifəməh u kaifəməh. Kən kəməlis manikiləhan e kətət, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. ‡ ¹⁴ Rəhn-kapə ne noanun təruən təruən mə nahwi noan nitəhəi, § * kən niganəmtin tətasiə təhmen e nəmnamin nigəm. † ¹⁵ Nelkin təhmen e pırons, ‡ itəm kəmaan e nigəm məmə otaiəh rəkis-in namtəən, məfəl itəm təwir, kən uarisig un, kərəpe məmə in otəwir matipit-ipit. Kən nəwian iahgin iahgin təhmen e nitəhəi asol kit tatem noanahluəluə; ¹⁶ In tatos məhau ilat sepın e nelmin matip, kənu naip kit rəha nəluaginən in tasilə e nıkalın kərən mil, § tətisi-pən e nıpəgnoan, kən suah un təhag-əhag mıtasiə, təhmen e mitgar əpə e nərauıəgən.

¹⁷ Nian eməplan suah əh, emeiuiəu morin io əh nelkin ikin, təhmen əm məmə emimis. * Mətə in təmeə-pa mek io e rəhn matip kən məmə, “Əsəginən. Io u, io eməupən matig, kən io iatol namnun agin. ¹⁸ Io u, Etəm Tatəmegəh. † !Emimis əupən, kən mətə əplan-tu, iatəmegəh lilin! Kən io iatos ki rəha Nımisən ne ki rəha Noanpən. ‡

¹⁹ “Tol nəhlan, əte rəkis nat naka itəm nəməplan, kən neen natəplan u-roiu, ne natımnat neen min itəm tatuwa. ²⁰ Mətə ekuhapik e nıpətı məhau min ilat sepın itəm nəməplan iatos e nelmək matip, ne nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Məhau min u ilat sepın, nıpətın u nagelo min rəha niməfak sepın. Kənu nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e kol, nıpətın un, niməfak min un ilat sepın.

§ 1:9: Nəptən u Patmos, in aelan kit. * 1:10: Nian rəha İərəmərə u, in Santei.

† 1:13: Dan 7:13 ‡ 1:13: Napən əh katən, in napən rəha pris asol agin. Iesu in rəhatat pris asol agin. § 1:14: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “in təruən təruən mə sno.” * 1:14: Dan 7:9 † 1:14: Esik 1:28 ‡ 1:15: Pırons, in iaen

kit, kala rəhan təhmen e kol. § 1:16: Hip 4:12; Jon 12:48 * 1:17: Dan 8:17; 10:15; Mat 17:6 † 1:18: Sam 42:2 ‡ 1:18: “Io iatos ki rəha Nımisən ne ki rəha Noanpən,” nıpətın u məmə iatos nəpətən o nahtosigan ne nərəhan e ket rəha İmə

Netəm Kəmotimis İkin, kən mol netəmim kəmotimis ilat kotəmegəh min.

2

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Efesas

1 “Əte naoa kit tuwin o nagelo* rəha niməfak e taon Efesas, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos məhau sepın e nelmin matip† kən mətaliwək ilugin e nat katəhtu-pər lait min lan,‡ u itəm kəmöl e iaen u kol tatipit-ipit, kən ilat sepın.

2 Io ekitun rəhatəmat nolən min. Ekitun wək pik min rəhatəmat, kən mitun min məmə nəkotətul-iəkis. Ekitun məmə itəmat nakotahtosig-in netəm rat. Nəmotakil netəm min un itəm ilat kotəmə ilat aposol min, məto sənəmə ilat pahrien. Kən itəmat nəmotəplan rəkis məmə ilat ieiua min. 3 Ekitun min məmə itəmat nakotos nətəligən əfəmäh. Nəratən təmiləs pap itəmat, məto noatətul-iəkis o nərgək, məsotəpou-inən.

4 Məto iatehm nıpəgnəmtin kit əh-ikin nəmotol, təsahmenən e niganəmtək. Nəmotapəs nolkeikeən§ aupən rəhatəmat. 5 Nikitəmat tuəh-tu nolkeikeən itəm nəmoatətig lan aupən. Otəuhlin itəmat, kən motol natimnat min u nəmoatol aupən. Okəmə nəsotolən, kən ekuwa, miləs-irəkis rəhatəmat nat katəhtu-pər lait lan e nəmeen. 6 Məto nat kitiah əm əh-ikin, noatol in təwir. Itəmat nakotətəhau nolən rat min rəha netəmim rəha Nikolas,* təhmen əm lak, iatol mihin.

7 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, io iategəhan-in məmə in otun noa nig rəha nəmegəhən itəm tatəwiə e nasumən rəha Uhgın.”†

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Simana

8 Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Simana, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm təmaupən matig, kən in otol namnun agin.‡ In təmimis kən məmegəh min,§ kən in tatən məmə,

9 Netəm Simana, ekitun rəhatəmat nahməən. Ekitun məmə itəmat ian-rat min, məto sənəmə itəmat ian-rat min

* 2:1: Nian suah u tatən “nagelo,” okəm-naka tatəghat-in pasta rəha niməfak.

† 2:1: Nol Əpən 1:16 ‡ 2:1: Nol Əpən 1:12-13 § 2:4: Jon 13:35; Jer 2:2-5

* 2:6: Netəm rəha Nikolas min un, kitat kəsotitun wirən natimnat tətət elat o rəhalat etəm-iasol. İlat netəmim neen rəha niməfak, məto ilat koatən məmə kitun nəfakən kəm narmi nat min, kənu kitun nit əpnəpinən itəm. İlat koatən məmə nolən min əh, təsərakinən narmitəm. † 2:7: Jen 2:9; 3:22-24; Rom 5:12,18; 6:23; Nol Əpən 22:2 ‡ 2:8: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “tol namnun agin,” nıpətin u, tətətig nian rafin. § 2:8: Nol Əpən 1:17-18

pahrien. !Itəmat, rəhatəmat nautə tepət ağin! Ekitun mə ieiua min neen itəm koatən nəghatən moatalik itəmat lan, moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp.* Rəhalat nimə rəha nuəfiminən in nuəfiminən rəha Setan əm.† 10 Sotəginən nahməən min itəm otəsuwəhən koatuwa etəmat. İatən-İpənə kəm itəmat, məmə Setan otəpanəmki-pən itəmat neen e kalapus məmə Uhgın otekasgəwin nahatətəən rəhatəmat, kən itəmat onəkotatig e nahməən o nian ilat ten.‡ Otətul əskasik, nat əpnarın okəmə itəmat neen okotimis, kən io oekos-İpənə rəham nətouən, tahmen-pən əm məmə katəfauin-pən nat kit e rəhn-kapə etəm təmol win e naiuən, kən rəham nətouən in nəmegəhən lilin.

11 Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-İpən kəm niməfak min. Etəm otol win e nəluaginən u, nimisən otəsuwınən e noanəmnamin nigəm asol.”§

Nəghatən təmuwin kəm İəfak min İkin Pekamam

12 Kən in tatəghat əh matən-İpa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Pekamam, mən-İpən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos naip rəha nəluaginən kit itəm tasilə e nəwtain kərən mil.*

13 Ekitun İkin nəkotatig İkin. İkin əh, Setan tatəpələh, matərəməə İkin. Məto itəmat noatətul-İəkis ron io. Nəməsotəuhlinən rəhatəmat nahatətəən lak. İmatəmat, Setan tətətig İkin, kən kəməhamnu rəhak etəmim Antipas, itəm təmətul əskasik o nən-İarəpən io. Nat əpnarın məmə nian əh təmiəkis pap otəmat, məto itəmat nəmotahatətə əskasik lak.

14 Məto in əm un, İatehm nİpəgnəmtin min neen itəm itəmat noatol itəm təsətuatİpən e nİganəmtək. Itəmat neen u İkin-un, noatəgətun netəmim u İkin-un məmə okotos nəgətunən rəha Palam. Palam u, in təmol suatİp kəm Kİg Palak məmə in otos-İpən-os-İpən kəm netəm Isrel, kən pəs ilat kotal nolən rat, moatun nagwənən itəm kəmol sakri-fais lan tatuwin kəm narmi nat itəm kəmasgəwin e nig, kən moatit əpnarın ilat min.† 15 Kən e nolən kitİəh əm ilat netəm Isrel min əh, itəmat neen u İkin nəkoatətəu-pən nəghatən rəha netəmim rəha Nikolas.‡ 16 !Tol nəhlan,

* 2:9: ?Nəghatən u, “moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp,” nİpətin naka? In tatəghat-in ətuatİp netəm min u noanol rəha Isrel. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nİpətin un məmə netəmim pahrien rəha Uhgın, İnun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim min ətuatİp rəha Uhgın. (Kal 6:15-16). † 2:9: Jon 8:33-47 ‡ 2:10: Nian ten nİpətin un, məmə nian rəha nahməən otəkəike mol namnun. § 2:11: Nol Əpən 20:11-15; 21:8

* 2:12: Nol Əpən 1:16 † 2:14: Nam 22-24; 25:1-2; 31:16 ‡ 2:15: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 2:6.

onəkotəkəike motəuhlin wəhai əm nətəligən rəhatəmat o nolən rat min rəhatəmat! Okəmə nəsotolən, otəsuwəhən oekimnə otəmat, kən iakoh netəm min un, kən məte ilat e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nıpəgnoak.

¹⁷ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Ughin tatən-ipən kəm niməfak min. Etəmin itəm tatol win e nəluaginən, io oekos-ipən nagwənən anion u manaŞ kəm in. Oekos-ipən min kəpiel ruən kit kəm in, itəm kəməte-pən nərgin wi lan, kən in pişin əm un, itəm otos, titun nərgin.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Tuatira

¹⁸ Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Tuatira, mən-ipən məmə,

Nəghatən u, in nəghatən rəha Nəti Ughin. Niganəmtin tətasiə tahmen e nəmnamin nigəm, ne nelkin tahmen e pironş* itəm kəmərəpe məmə in otəwir matipit-ipit.† Tatən məmə,

¹⁹ Enitun rəkis nolən min rəhatəmat, netəm Tuatira. Ekitun rəhatəmat nolkeikəən ne nahatətəən, ne nasituən e netəmin, kən ekitun min məmə nətəligən rəhatəmat təfəməh o nətul əskasikən. Ekitun məmə nolən min rəhatəmat noatol roiu, təwir maprəkis-in nolən min rəhatəmat aupən.

²⁰ Məto iatehm nıpəgnəmtin kit əh-ikin noatol itəm təsətuatipən e niganəmtək. Itəmat noategəhan-in nolən rəha pətan əh itəm tahmen e pətan aupən u, Jesepel.‡ In tatən məmə in ien kit, məto nəgətuənən rəhan tatit rat rəhak min iolwək, matol məmə ilat koatit əpnəpin ilat min, kən moatun nagwənən u itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat itəm kəmasgəwin e nig. ²¹ Ematəşahgin pətan əh məmə in otəuhlin rəhan nolən rəha nətou-pən əpnəpinən iərman, məto in tapəs. ²² Tol nəhlan, roiu əh, oekol in tatimis pik e rəhan pet. Kən netəm min u itəm kəmotit əpnəpin ilat min, ilat Jesepel u, okəmə ilat kəsotəuhlinən ilat e nosən nolən rəha pətan əh, oekol ilat min koatəto tərət pik, kən məsou-in ilat e pet u rəha nəhməən. ²³ Kən ekau kitəh əm e nenətin min, moh ilat kotimis. Tol nəhlan, kən niməfak min rafin okotitun məmə io əm un, ekitun nətəligən min rəha netəmin, ne nikilat. Kən io ekos-ipən nətouən rəhatəmat tətəu-pən əm rəhatəmat nolən min itəm nəmoatol.Ş

Ş 2:17: Jon 6:31-33,35,48,51 * 2:18: Pironş, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol. † 2:18: Dan 10:6; Nol Əpən 1:14-15 ‡ 2:20: Pətan u, in pətan kit əh Tuatira. Okəmə naka nərgin pahrien u Jesepel, o okəm-naka, kəmən əm mə Jesepel məto-inu in tahmen e Jesepel u aupən, pətan rəha Kig Ehap (1 King 21:25-26). In təmit netəmin e suatip kit məmə okotol sakrifais kəm narmin nat min, kən motətəu-pən nolən rəha nit əpnəpinən iərman ne pətan. Okəmə naka in tahmen e Nikolas itəm kəmən e 2:6,15. Ş 2:23: Jer 17:10

²⁴ Məto itəmat u, netəm Tuatira itəm nəməsotosən o nəgətunən rəha Jesepel əh, iatəghat kəm itəmat roiu. Ekitun məmə itəmat nəməsotosən natimnat itəm katən məmə nat ağin mın rəha Setan itəm tatəhluaig-in məntaan. Esələhəu-pənən nat figəm kit mın kəm itəmat, məto iakolkeike məmə nəkotol nat kitəh əm, inun, ²⁵ otaskəlim tiəkis əm e nat itəm nınotos rəkis, mətoarus io ekıtəlig-pa.

²⁶⁻²⁷ Etəm otol win e nəluaginən u, kən tatətul əskasik o nolən nəwiak, matuwın, matuwın mətoarus namnun, kən io ekos-ipən nepətən u kəm in, itəm rəhak tata təmos-ipa kəm io, məmə in otərəməərə e kantri pisin pisin mın. Kən in otos rəhan nəlnal itəm in nəmtətin rəha nərig asol rəhan, kəmol e iaen, kən in otatgəhl-atgəhl netəm e nətueintən, təhmen-pən əm məmə iaen itəm təmohapiləs-ohapiləs sospən kəmol e noanisip. ²⁸ Kən io ekos-ipən mın məhau u, fetukai kəm in.*

²⁹ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mın itəm Narmin Rəha Uğın tatən-ipən kəm niməfak mın.”

3

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mın ikin Satis

¹ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon u Satis, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos narmin rəha Uğın ilat sepin,* kən matos mın məhau sepin.† Nəghatən u rəhan itəm tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

Ekitun rəhatəmat nolən mın. Ekitun məmə katən məmə itəmat noatəmegəh, məto kəpə, itəmat nınotimis rəkis. ² ! Otaiir-ta! Nolən wir mın rəhatəmat nəmoatol aypən, otəsuwəhən tikə ağin. Məto itəmat nəkotəkəike motalkut məmə onəkotos-ipər mın nolən rəhatəmat, motol tuwa məskasik, məto-inu esəplanən əh nolən wir kit itəm nəmotol motuwın motol namnun lan, kən tətuatip e niganəmti Uğın rəhak. ³ Tol nəhlan, nikitəmat tuəh nəghatən itəm nəmotos, kən moatəto aypən. Otol, kən motəuhlin itəmat. Məto okəmə nakotapil əlu-əlu, oekiet-arəp otəmat təhmen e iakləh, kən itəmat okol nəsotitunən məmə nian naka oekimnə otəmat.

⁴ Məto itəmat noan məsin əm un ikin Satis, itəm kəməsotolən napən rəhalat tamkimik. İlat kotətuatip, motəhmen o naliwəkən itimat mın io e napən ruən. ⁵ Etəm in otol win e nəluaginən, in otuwın nulan e napən ruən. Kən okol esafəl rəkisən nərgin e naoa rəha nəmegəhən, kən io

* **2:28:** Nol Əpən 22:16

* **3:1:** Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4

† **3:1:** Nol

Əpən 1:16

ekən-iarəp nərgin e niganəmti rəhak Tata ne rəhan nagelo min, məmə in rəhak ətuatip etəmin.‡

⁶ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Filatelfia

⁷ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Filatelfia, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, Etəm Tasim, kən in Nipahrienən. Kən in tatos ki rəha Tefit u aupən. § Okəmə in terəh e toa kit, kən okol suah kit təsahtosig-inən. Kən okəmə in tahtosig e toa kit, kən okol suah kit təserəhən lan.* Nəghatən u rəhan itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

⁸ Ekıtun rəhatəmat nolən min, netəm Filatelfia. Ekıtun məmə rəhatəmat nəsanənən in noan məsin əm, məto itəmat nəmoatol nəwiak məsotapəsən, kən məsotəhluaig-inən məmə rəhak u itəmat. Otəplan-tu. Emerəh e toa otəmat. Okol suah kit təsahtosig-inən. ⁹ Otəplan-tu. Netəm min un e Nuəfiminən rəha Setan, ilat koatən məmə ilat netəm Isrel, məto kəpə. Ilat ieiua min.† Otəplan-tu. Oekol ilat kotuwa motisin nulilat e nelkitəmat o nisaiian, kən okotən məmə nipahrienən io ekolkeike itəmat.‡ ¹⁰ Emən-ipinə kəm itəmat məmə itəmat onəkotos nətəligən əfəməh o nətul əskasikən, tahmen əm lak, kən itəmat nəmoatol rəhak nəghatən. § O nat u, io oekatıpal wir* otəmat e nian itəm nəratən otəsuwəhən tuwa e nətueintən min rafın,† məmə otekasgəwin-tu nahatətəən rəha netəm rəha nətueintən.

¹¹ Otəsuwəhən ekuwa. Otəskəlīm-iəkis natimnat min itəm itəmat ninotos rəkis, məmə suah kit otəsosən rəham nətouən‡ itəm ninol win rəkis lan. ¹² Etəm otol win e nəluaginən, kən io oekol in tahmen e nig asol kit itəm tataruəsan Nimə Rəha Uhgın rəhak. Kən in okol təsietən e

‡ **3:5:** Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38; Luk 9:26; 1 Jon 2:23 § **3:7:** “Ki rəha Tefit” u, tatəpsen-pən nepətən itəm otos e Jerusalem wi. In un, in tatos nepətən məmə oterəh kən mahtosig-in suah kit itəm tatuwin imə; Nol Əpən 1:18. * **3:7:** Aes 22:22 † **3:9:** Nəghatən u “koatən məmə ilat netəm Isrel, məto kəpə,” in tatəghat-in ətuatip netəm min u noanol rəha Isrel min. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pəhrien, nıpətın un məmə netəmim pəhrienən rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim min ətuatip rəha Uhgın

(Kal 6:15-16). ‡ **3:9:** Jon 8:44; Nol Əpən 2:9 § **3:10:** Hip 12:1-3 * **3:10:** “Oekatıpal,” nıpətın u, məmə, “Oekehın wir etəmat,” inu “protektek yufala,” e Bislama. † **3:10:** Jon 17:15 ‡ **3:11:** “Nətouən” əh, tatəghat-in, in hat kit kəmöl e nımalı nig, o narmi nımalı nig kəmöl e kol, kən katəfauin-pən e rəhn-kəpə etəm təmol win e naiuən. Kən hat itəm Kristo otəfauin-pən e rəhn-kəpə etəmim o rəhan nətul-iəkisən, in otəkəike matehm wir o netəm min un itəm kotalkeike məmə okotos-irəkis olat. Inu, in nuwəhən nımaa nəghatən məmə ilat okəsotapəsən nətul əskasikən məmə ilat okəsotəmik-arəpən-inən nətouən rəhalat, inun, nəmegəhən lılın ilat Kristo.

Nimə əh nian kit. Kən io, oekəte-pən nərgi Uhgın rəhak lan, ne nərgi taon rəha Uhgın rəhak lan. Taon u, in Jerusalem wi, itəm Uhgın rəhak otahl-ipa, otisi-pər e nego e neai, meiuaiu-pa. Kən io oekəte-pən min nərgək wi e suah u.

¹³ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Laotisia

¹⁴ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Laotisia, mən-ipən məmə,

! Nəghatən u rəhan, etəm katən məmə in Nipahrienən! In un, in etəm kitun nagileən lan məmə tatətul-arəp o nəniarəpən nipahrienən əm, kən in nəukətin[§] natimnat rafin itəm Uhgın təmol.* Nəghatən u rəhan, itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

¹⁵ Ekitun rəhatəmat nolən min, netəm Laotisia. Ekitun məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen e nəhau itəm tarion əm. Təwir məmə onəkotətul əm e kitiah, onəkotətəp o onəkotəgəpan. ¹⁶ Itəmat nəkoatətul əm ilugin, nakotarion əm—nəsotəgəpanən məsotətəpən—tol nəhlan, oiakagəh rəkis-in itəmat roiu, ¹⁷ məto-inun itəmat nakotən məmə, ‘Rəhatimat nautə tepət, ioatos məni asol, rəhatimat nəmegəhən təwir, natimnat rafin tatig, kən nat kit təsikəən otimat.’ Məto itəmat nəkotəruru məmə itəmat ninotatig rəkis e nərətən, itəmat nəkotal nasəkitunən, rəhatəmat nautə tikə agin, niganəmtitəmat təpis, kən nakotaiu piəpiə əm. ¹⁸ O nat u, iatən-ipinə ətuatip kəm itəmat, təwir məmə onəkotos-nəmtin iaen u kol tatipit-ipit ron io, itəm kəmuwaan e nigəm tus rəkis namtəən lan,† kən pəs itəmat, rəhatəmat nautə otepət. Kən onəkotos-nəmtin min napən ruən o nuwinən lan, məmə onəkotalpin nipətitəmat un, itəm tol naulisən. Kən moatos-nəmtin min mərisin ron io, motol-pən e niganəmtitəmat, məmə niganəmtitəmat otalien, nəkotəplan wir nat.

¹⁹ Netəm min un rafin itəm iakolkeike pik ilat, io iatəghat əskasik kəm ilat matəg-ətuatip-in ilat. Tol nəhlan, təwir məmə nikitəmat otimis-pa lak, kən motəuhlin-pa e nolən rat min rəhatəmat. ²⁰ !Otətəlig-tu! Io iatətul e nafiluə, matətəht toa o nuwamən imə. Okəmə suah kit tətə nəwiak kən terəh e toa, kən ekuwin imə kən magwən itimlau min.

²¹ Io emol win e nəluaginən kən matəpələh-pər itimlau rəhak Tata e rəhan jea, matuərəmərə. Kən e nolən kitiah əm,

§ 3:14: “Nəukəti natimnat rafin itəm Uhgın təmol,” nipətin kəiu e nəghatən Kris. Iesu in Nəukətin, nipətin un, in təmol natimnat rafin; kən in min in İərəmərə e natimnat rafin. * **3:14:** Jon 1:1-3; Kol 1:16; Nol Əpən 1:17 † **3:18:** Job 23:10; Mal:3:2-3; 1 Pita 1:6-9

etəm otol win e nəluaginən, io ekegəhan-in məmə otəpələh itımlau min e rəhak jea, matərəməərə itımlau min io.

²² Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

4

Nəfakən e nego e neai

¹ !Uarisig e natımnat min u, emətag-pən əpəh, kən məplan toa kit təmerəh-pən əpəh e neai! Kən nəwian kitiaə əm itəm eməto aupən, inun itəm in iahgin iahgin tahmen əm e təwi, tınatəghat min kəm io, kən tatən-ıpa məmə, “Ər-tu muwa ikin-u, ekəgətun ik e natımnat min un, itəm okəpanol.” ² E nian kitiaə əm, nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, kən ekasıpən əpəh aupən-in io matəplan kig, tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə e nego e neai.* ³ Kən etəm tatəpələh ikin əh, eməplan in təwir matəlip, matipit-ipit, tahmen e kəpiel wir kəiu nərgılau un tiaspa ne kanilian. Kən mırarai-mırarai kit təmuwin mıtəlau e jea rəhan, kən mırarai mırarai əh tətasiə təhag-əhag tahmen e kəpiel wir kit u, emiral.† ⁴ Kən mıtəlau-itəlau e jea asol rəha kig əh, jea neen min ilat tuente-fo, koatətul, kən netəm-iasol min itəm kəmotəwıətən, ilat tuente-fo, koatəpələh-pər elat. Kəmotuwın e natımnat ruən, kən motəfauin hat min rəha nisaiian, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. ⁵ Kən ikin əh, jea rəha kig tətətig ikin, tatipit, kən kaluəluə tıtatıperəh matiet ikin. Aupən e jea rəha kig, noanisiə ilat sepin koatuəp. Inəh, narmın rəha Uhgın ilat sepin.‡ ⁶ Kən ikin əh aupən e jea rəha kig, nat kit min əh-ikin tahmen e nitəhəi, məto tahmen e kıləs, itəm tatəlip, matipit-ipit.

İlugin ikin əh, kən tıtəlau e jea rəha kig u, nat neen əh-ikin, ilat kuwit, itəm koatəmegəh, koatətul. Kən nıganəmtilat tepət tepət, tatəper-ipən əpnəpin əm e nərpilat ne məntaalat ne. ⁷ In aupən, tahmen e laion, kən nampa tu lan, tahmen e kau iəwiər, kən nampa tri lan, rəhn-kapə tahmen e etəmim, kən nampa fo lan, tahmen e malikim itəm tatiwig. ⁸ Nat min əh itəm koatəmegəh, ilat kuwit, məto nıməlməlilat ilat sikis, kən nıganəmtilat tırəfin əpnəpin əm ilat, muwin əpəh e nəwtain nıməlməlilat ləhau ikin ne. Nian rafin ilat kotan napuən lapın ne lenian, məsotamegən, koatan məmə:

“!İərəməərə Uhgın Nahgin Tepət Pık Agın
in tasim, tasim, tasim pık agın,
itəm in tətətig roiu,

* **4:2:** Esik 1:26-28 † **4:3:** Tiaspa okəm-naka in kəpiel amiamitə, kən kanilian okəm-naka in kəpiel asiə. Emiral min un, kəpiel amiamitə min. Kitat kotəruru ətuatıp kala rəhalat itəm in tatən, məto nat naka itəm Jon təməplan, inun, kala wir min, kotəwir, moatipit-ipit. ‡ **4:5:** Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4.

təmətətig lilin,
otəpanətətig lilin!”§

⁹ Kən nat min əh itəm koatəmegəh, koatən nıpahrienən e nepətən rəha Uhgın, kən moatos-ıpən nısiiaiən kəm in, kən moatən tagkiu kəm kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, mətətig lilin, namnun tikə. ¹⁰ Kən nian nat min əh itəm koatəmegəh koatol nəhlan, kən netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koteiuaiu moatəsin nulilət kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, kən moatəfak kəm in itəm tətətig lilin, namnun tikə. İlat kotəsin nulilət kəm in, kən nıpinəgilət taru nısip, kən ilat koatəpeg rəkis rəhalat hat min rəha nısiiaiən, kən moatəlin əupən-in rəhan jea, kən moatən məmə,

¹¹ “Rəhatimat İərəməərə Uhgın,

İk nakətuatıp, mahmen ağın məmə onakos nənwıwiən rafın,
ne nısiiaiən rafın,

ne nəsanənən rafın,

məto-inun ik nəmol natımnat rafın.

İk nəmol ilat məto-inu ik nəmolkeike məmə ilat okotətig.

Kən məto-inu ik nəmolkeike nəhlan, ilat kotətig əh.”

5

Nəti sipsip təmurapik naoa itəm kəmaiu-aiu

¹ Kən əmun, eməplan kig tatəpələh-pər e rəhan jea, kən matos naoa kit e nelmin matıp itəm kəmaiu-aiu, kən naoa un kəmətəpən nat e nıkalın kərən mil, kən kəmaiu-aiu kuwaan ətain mau sepin məmə otaskəlīm tiəkis. ² Kən eməplan nagelo əsanən kit tətəgət əfəməh matən-iarəp məmə, “? Pah u in tahmen mətuatıp məmə oteatıp rəkis nat itəm kəmuwaan ətain e naoa u, kən murapik?” ³ Məto etəmim kit tikə ilis e nego e neai, o ləhau e nətueintən, o nıki nıməptən, kit okol təsətuatıpən o nurapikən naoa u, mafın. ⁴ Kən emətəsək mətasək, məto-inun kəsəplanən etəmim kit itəm tahmen mətuatıp o nurapikən naoa u, mafın. ⁵ Kən etəm-iasol min u kit itəm təməwiətən, tən-ıpa kəm io məmə, “!Sasəkən! Mıtag-pən-tu məplan, Laion rəha Noanol rəha Juta,* in nəukəti Tefit,† in tınol win rəkis e nəluaginən rəhan. Tol nəhlan, in tətuatıp ağın-əh o nurapikən naoa əh, kən meatıp rəkis nat əh ilat sepin itəm kəmuwaan ətain lan.”

⁶ Kən əmun ekəplan Nəti Sipsip, tatətul əpəh ilugin e jea rəha kig ne nat kuwit itəm koatəmegəh ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. Nəti Sipsip u, nəkəplan məmə kəmoəhamnu rəkis. Kən rəhnıpat ilat sepin,‡ kən nıganəmtın ilat sepin min,

§ 4:8: Eks 3:14 * 5:5: Jen 49:9-10 † 5:5: Aes 11:1 ‡ 5:6: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4

ilat un, koatətul o narmin rəha Uhgın ilat sepin itəm təmahli-iarəp ilat kotuwın e nətueintən. ⁷ Nəti Sipsip əh, təmuwın meapən mos-irəkis naoa u e rəhn matip kig itəm tatəpələhpər e rəhan jea. ⁸ Kən nian in tinaskəlim naoa un, kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmotos nəwiətən ilat tuente-fo, ilat kotisin nulilat o Nəti Sipsip, moteiuaiu, nipinəgilat taru nisip. Ilat rafin koatos hapŞ min ne pesin min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, təriaoah e nat pien-pien min itəm nəmiəwın təwir. Kən nat pien-pien u, in tahmen e nəfakən min rəha netəmim rəha Uhgın.*

⁹ Kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit ne netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, kəmotan napuən wi kit məmə, “Ik nakətuatip, mahmen ağin o nıləsən naoa u, kən meatip rəkis nat min itəm kəmuwaan ətain lan, mətə-inun kəmoħamnu ik, kən nəmos-nəmtin netəmim e nitam məmə ilat rəha Uhgın.

Kən ilat kəmotisi-pən e noanol min rafin,

ne nəghatən min rafin,

ne kantri min rafin,

ne netəm nuwigilat tol pisin pisin min,

¹⁰ kən nəmol ilat kotatig ahgın rəham nərəməərəən,

kən ilat rəham pris min,

koatol wək rəha Uhgın rəhatimat.

Ilat okotərəməərə e nətueintən.”

¹¹ Kən ekətag-pən min məplan, kən mətə min nəwia nagelo min tepət, tepət, okol kəruru nafinən. Kəmotətul, motitəlau e jea rəha kig, ne nat min u itəm koatəmegəh, ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. ¹² Kən ilat kotan əfəməh napuən məmə:

“!Nəti Sipsip itəm kəmoħamnu,

in tətuatip mahmen ağin məmə kotənwıwi in,

mətə-inu tatos rafin nəsanənən,

ne nautə, ne nenatigən,

ne nahgın, ne nepətən əhag-əhag!

!Təwir ağin-əh məmə koatisiai-in!”

¹³ Kən emətə min natimnat rafin itəm Uhgın təmol e nego e neai, ne nətueintən, ne Imə Netəm Kəmotimis İkin, ne e niki nitəhəi, ne natimnat min rafin itəm kotatig elat, ilat rafin koatən məmə:

“Pəs nənwıwiən ne nisiaiien tatuwın o kig itəm tatəpələhpər e

rəhan jea ne Nəti Sipsip,

mətə-inu in tatos nepətən əhag-əhag ne nərəməərəən.

!Pəs nənwıwiən ne nisiaiien tuwın olau,

kən tatuwın, matuwın, matuwın, namnun tikə!”

Ş 5:8: “Hap,” in nat kit kətoħ tətən napuən, tahmen e kitar. * 5:8: Sam 141:2

¹⁴ Kən nat min un ilat kuwit itəm koatəmegəh, kotəmə, “!Əwəh!” kən netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən kotisin nulilat ron, moteiuaiu, nipiñəgilat taru nisip, moatəfak kəm in.

6

Nəti Sipsip təmatgəhl nat itəm kəmuwaan ətain naoa itəm kəmaiu-aiu lan

¹ Kən ekatəlkəlik o Nəti Sipsip nian in təmatgəhl rəkis nat kit itəm kəmuwaan ətain e naoa kəmaiu-aiu. Kən əmun, nat koatəmegəh u kit ilat kuwit tagət əfəməh e nəwian kit tahmen e kaluəluə, məmə, “!Wa-tu!” ² Ekətag-pər məplan hos kəruən kit. Etəm tətəsüə-pər lan tatiləs nifagə, kən kəməfauin-pən hat rəha nisaiian kəm in, tahmen e hat rəha etəm tınol win rəkis e nəluaginən. In təmaiu matuwın tahmen e etəm təmol win e nəluaginən, kən matuwın min məmə otol min win.

³ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tu lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən eməto nat tatəmegəh itəm tatol nampa tu lan təmə, “!Wa-tu!” ⁴ Kən hos pisin kit min itəm tasiə, təmaiu muwa. Etəm titəsüə lan, kəmos-ipən nisa asol kit rəha nəluaginən kəm in. Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nepətən məmə otos-irəkis nəməlinuən itəm tətətig e nətueintən, məmə netəmim koatəluagin əm moatohamnu-ohamnu ilat min ikin min rafin.

⁵ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tri lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tatəmegəh itəm tol nampa tri lan, təmə, “!Wa-tu!” Kən ekətag-pər məplan hos kapin kit. Etəm titəsüə lan tatitol sikel* kit. ⁶ Kənu eməto nəwian kit tətisi-pən ilugin e nat koatəmegəh min ilat kuwit, matən məmə, “Uwin, kəmegəhan-in ik məmə nəkitun nosən nəumis e nitən min, kən ilat okotəkəike motərakin məni asol o nosən nagwənən noan məsin əm. Məto onəsərəkinən nəukəti nig olif min itəm katol oel e noan, kən nəsarəkinən nəukəti nol u krep itəm katol wain lan.”

⁷ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa fo lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tatəmegəh itəm tol nampa fo lan, tatən məmə, “!Wa-tu!” ⁸ !Kən ekətag-pər məplan hos kəmtap kit! Etəm titəsüə lan, nərgin u Nimişən, ilau etəmim kit, nərgin u, Noanpən, tatarisig-in mətian. Kəmios nepətən məmə okohamnu netəmim e naip ne nəumis ne nimişən ne nat megəh iarupin min. Kəmios nepətən nəhlan, tahmen-in nəwtain nətueintən kitiəh, məpəs əm nəwtain kisil.

* 6:5: E nian rəha nəumis, kən netəmim kotakil natimnat o noorən nagwənən.

⁹ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol faif itəm kəmuwaan ətain naoa lan, ekətag-pən əpəh e nəwtain olta,† ləhau ikin, məplan netəm kəmoħamnu ilat məto-inu ilat kəmotətul əskasik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. ¹⁰ İlat kotaun əfəməh moatən-ipən kəm Uhgın məmə, “İk nakərəmərə e natimnat rafin, ik nakasim, kən ik nıpahrienən. ?O nəghan ne kən ik onakələhəu nəghatən məmə netəm rəha nətueintən kəmotol tərət, kən mol nalpınən kəm ilat o nat itəm kəmotol etimat? ?Onagəhən nakalpın nitai nitatimat e netəm mın əh?”

¹¹ Kəmotən nəhlan, kən kəmos-ipən napən ruən kəm ilat rafin. Məto kəmən-ipən kəm ilat məmə okotameg mın noan məsin əm mətoarus nampa apiəpiə rəha pialat mın ne winilat mın, otuwa pitən mahmen. Pialat mın ne winilat mın u, netəmim mın rəha İesu, itəm okəpanoħamnu ilat o rəhalat nahatətəən. ¹² Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sikis itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən əmun, namig asol kit təməloal. Mitgar təmapınəp ağin, kən məwig təmasiə ağin tahmen e nita.‡ ¹³ Kən məhau mın əpəh ilis e neai kəmotisas-pən e nətueintən, tahmen e noa nig u fik, itəm nımətag asol təmatigtig e noan pikəh tisas. ¹⁴ Kən neai təmikə tahmen e nimitiwin kəmaiu-aiu kiləs kəgim.§ Kən nitot mın ne nəptən mın kəmotəgim e nəmelat mın.

¹⁵ Kən kig mın rəha nətueintən ne iərəmərə mın, netəm-iasol mın rəha mopael mın, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm koatos nepətən, ne slef mın rafin, ne netəm sənəmə slef mın, ilat rafin kəmotəhluaig e nıpəg kəpiel asol mın, ne nıkalı kəpiel mın əpəh e nıkalkal nitot asol mın.* ¹⁶ Kən ilat kəmotasək əfəməh-pən o nitot mın ne kəpiel asol mın məmə, “Otisas, motoh ətain itimat, motəhluaig-in itimat o nıganəmti kig u itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, ne o neməha rəha Nəti Sipsip,† ¹⁷ məto-inun nian asol kəgim əh rəha neməha rəhalau tinuwa. ?Kən pah un in titun nətulən?”‡

7

Wan-hanrit-foti-fo-taosən

*kəmol mak elat
mə rəha Uhgın*

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kuwit koatətul-pən e kona mın ilat kuwit e nətueintən. Kəmotəmkətain rafin nımətag kuwit e kona kuwit rəha nətueintən, məmə nımətag otikə e nətueintən,

† **6:9:** Olta u, in tepil kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais mın ikin. Kən netəm mın u, okəm-naka ilat kotahmen ətuatip e sakrifais kit itəm tatuwin o Uhgın. ‡ **6:12:** Joel 2:31; Wək 2:20 § **6:14:** Aes 34:4 * **6:15:** Aes 2:10,19-22 † **6:16:** Hos 10:8 ‡ **6:17:** Joel 2:11; Mal 3:2

ne nitəhəi, ne nig min.* 2 Kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nərəkinən nəptən ne nitəhəi. Kən ekətag-pən məplan nagelo kit min tətisi-pah, tatiləs nat kit itəm Uhgın u, itəm tatəmegəh, otos o nolən mak rəhan lan. Kən in tətagət əfəməh-pən kəm nagelo min u kuwit, məmə, 3 “!Otəpəs pitən! Sotəhlmanən nimətag məmə otəsərəkinən niməptən ne nitəhəi ne nig min, pəs ekotol-pən pitən mak rəha Uhgın rəhatat e nipiñəgi iolwək min rəhan.”†

4 Kən eməto nampa rəha netəm kəmosot mak u rəha Uhgın. Netənim wan-hanrit-foti-fo-taosañ kəmotiet rəkis e noanol min rəha Isrel, ilat kəmosot mak əh.

5 E noanol rəha Juta, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Rupen, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Kat, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Aser, netənim ilat tuelef-taosən.

6 E noanol rəha Naptali, netənim ilat tuelef-taosən

E noanol rəha Manase, netənim ilat tuelef-taosən.

7 E noanol rəha Simeon, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Lifae, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Isakar, netənim ilat tuelef-taosən.

8 E noanol rəha Sepulun, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Josep, netənim ilat tuelef-taosən.

Kən e noanol rəha Benjamin, netənim ilat tuelef-taosən kəmosot mak əh.

Nimanin netənim itəm kəmotuwın e napən ruən

9 Uarisig e natimnat min u, emətag-pən əpəh aypən-in io, məplan nimanin netənim tepət tepət, okol kəruru nafinən.‡ İlat koatisi-pən e kantri min rafin, ne noanol min rafin, ne nəghatən min rafin, kən nuwigilat tol pişin pişin min. İlat koatətul aypən e jea rəha kig, ne Nəti Sipsip. İlat koatuwin e napən ruən min, kən moatos nelmi nəmil e nelmilat. 10 Kən moatagət əfəməh moatən məmə

“Uhgın rəhatat itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, ilau Nəti Sipsip, ilau əh kəmioal suatip o nosmegəhən kitat.”

11 Nagelo min rafin ilat kotətul motitəlau e jea rəha kig, kən mitəlau min e netəm-iasol min itəm kəmosot nəwiətən, ne nat koatəmegəh min u, ilat kuwit. İlat moatisin-pən nulilat aypən e jea rəha kig, moteiuaiu, nipiñəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, 12 moatən məmə:

“!Əwəh! !Nipahrienən! Rəhatat Uhgın təwir pik, matəhag-əhag wir.

!In tenatig tenatig, təsanən, nahgin tepət!

* 7:1: Nimətag kuwit əh, in nimətag rəha nərəkinən tahmen əm e in əh e Dan 7:2 ne

Jer 49:36-38. † 7:3: 2 Kor 1:22; Efes 1:13 ‡ 7:9: Jen 15:5

! Pəs kotənwīwi in, motisiai-in, kən motən tagkiu kəm in matuwīn matuwīn namnun tikə! !Əwəh!”

¹³ Kən əmun, netəm-iasol itəm kəmotos nəwīətən mīn u kit tətəpəh ron io məmə, “?Pah mīn əh koatuwīn e natimnat ruən? ?Kən ilat kəmotisi-pən hiə?”

¹⁴ Kən ekuhalpīn məmə, “Etəm-iasol. Ik əm nəkitun.”

Kən in təmə, “Netəm mīn əh, ilat un kəmotiet rəkis e nahməən asol; ilat kīnəmotaiquas e rəhalat napən kən motol tərūən e nīta Nəti Sipsip. ¹⁵ Kən tol nəhlan, “ilat kotətul aupən e niganəmti Uhgīn, itəm tətəpələh matərəməṛə,

kən moatəfak kəm in e nərauiəgən ne lapīn e Rəhan Nimə; kən kig u itəm tətəpələh-pər e jea, in otahgīl kəm ilat mīn nīan rafīn.

¹⁶ İlat, okol nəumis tīsus mīnən ilat, kən okol kəsotoaoa mīnən.

Kən nərauiə təsəhg mīnən ilat,

nape-apeən asol rəha mītgar otəsəhg mīnən ilat,

¹⁷ məto-inun, Nəti Sipsip itəm tətəpələh ilugīn e jea rəha kig, in otatehm ilat tahmen e etəmim rəha nehmən sipsip.

In otit ilat, matuwīn o nəmti nəhau megəh,§ kən Uhgīn otafəl rafīn nahui nəmtīlat.”

8

Pesin rəha nat pien-pien

¹ Nīan Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sepīn itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən nagətən təmikə əpəh e nego e neai o nīan əkuəkīr kit, tahmen e hafaοa.*

² Kən əmun eməplan nagelo sepīn u kotətul aupən e niganəmti Uhgīn, kən ilat rafīn koatos təwi.†

³ Kən nagelo kit mīn, in tatītōl pesin kit itəm kəmol e iaen u kol tatīpīt-ipīt, kəməmki-pən nat pien-pien lan. Təmitōl muwa mətul aupən e olta. Kəmos-ipən nat pien-pien tepət‡ kəm in, məmə otos-ipən təlmin nəfakən mīn rəha netəmim rəha Uhgīn, kən mos-ipən ilau kəm Uhgīn, muwaan əpəh e olta kəmol e iaen u kol tatīpīt-ipīt, itəm tətətul aupən e jea rəha kig. ⁴ Nəhaniəm rəha nat pien-pien mīn, ne nəfakən mīn rəha netəmim rəha Uhgīn, itəm nagelo tatəmīk e nelmīn, kəmotər motuwīn o Uhgīn. ⁵ Kən əmun nagelo təmitōl nat pien-pien u e pesin, kən məmki-pən nigəm lan, itəm tatuəp e olta, kən məhtəg-iarəpən e nətueintən. Kən əmun,

§ 7:17: Sam 23:2; Aes 49:9-10; Jon 4:10; 7:37-38; Nol Əpən 22:1,17 * 8:1: Hab 2:20; Sef 1:7-8; Sek 2:13 † 8:2: Təwi mīn əh e Baebol, sənəmə nuwigi nat itəhəi, məto təwi əh kəmol e rəhnīpat nat kit. ‡ 8:3: Nat pien-pien u in tahmen e nigpīs, kən katuwaan məmə okəto nəhaniəm e nəmiəwīn u itəm tətəpien wīr.

kaluəluə təmatiperəh, kənu təmipit, kən nərəkərikən, kən namig təməloal.Ş

Təwi min

⁶ Kən nagelo sepın itəm koatos təwi min, kəmotətul matip o nahlən təwi.

⁷ Kən nagelo itəm tətəupən, təmahl rəhan təwi. Kən əmun, ais ne nigəm itəm kəmol piləh-piləh iləhal nita, kəmətəg-pən iləhal e nətueintən. Təmuəp mus nəwtain nəptən kitiaş, mapəs əm nəwtain kəiu, kənu təmuəp mus nig min nəwtain kitiaş, mapəs əm nəwtain kəiu, kən təmuəp mus ma-kiras mitə kəmotuəp rafin.

⁸ Kən nagelo itəm tatol nampa tu lan in təmahl rəhan təwi, kən nat kit tahmen e nitot asol, itəm tatuəp, kəmərakın-pən əpəh itəhəi. Kən nəwtain nitəhəi kitiaş təmol nita, mapəs əm nəwtain kəiu. ⁹ Kən təmərəkin nat megəh min itəm kotatig itəhəi nəwtain kitiaş, mapəs əm nəwtain kəiu, kən mərəkin min nego min nəwtain kitiaş, mapəs əm nəwtain kəiu.

¹⁰ Kən nagelo itəm tatol nampa tri lan, təmahl rəhan təwi. Kən məhau asol kit təmiet, matuəp tahmen e noanisiə. Təmiet əpəh ilis e neai, meiuaiu misas-pən mus nəwtain nəhau min ne nəmti nəhau min nəwtain kitiaş, mapəs əm nəwtain kəiu.

¹¹ Məhau u, nərgin u Tarip Tarip. Kən əmun, nəhau min nəwtain kitiaş kəmotarip motarip, mapəs əm nəwtain kəiu. Kən netənim tepət itəm kəmotənim nəhau arip, kəmotimis.

¹² Nagelo itəm tatol nampa fo lan, təmahl rəhan təwi. Kən nat kit təmoh mitgar, ne məwig ne məhau min, mol nəwtain mitgar kitiaş təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəp. Kən nəwtain məwig kitiaş təmapinəp, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəp, kən nəwtain məhau min kitiaş kəmotamis, kən nəwtain kəiu əm kəmotasiə. E nərauiəgən, kən tətərauia e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiaş. Kən nian lapın, tətəmihl e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiaş.*

¹³ Kən əmun ematəplan, kən məto malikim kit tatiwig e napuə, kən mətasək əfəməh matən məmə, “!Awe! !Awe! !Awe! !Məto-inun nagelo kisil min əh-ikin okəpanəhlahl min rəhalal təwi roiu, mol nəratən asol okəpanəhaluwa e netənim rəha nətueintən!”

9

Nagelo itəm tatol faiflan təmahl təwi

¹ Nagelo itəm tatol faif lan, tətahl rəhan təwi, kən eməplan məhau kit itəm tinəmisipər e neai miet-pən e nətueintən. Kəmos-ipən ki kit kəm məhau un, o nerəhən e nipəg asol itəm teiuaiu ağin. ² Nian təmərəh e nipəg əh, nəhaniəm təmə,

tahmen e nəhaniəm rəha iohe. Mitgar ne napuə kəmuapinəp e nəhaniəm rəha nīpəg asol.

³ Kənu nat kit tahmen e pitip, ilat tepət agin-əh, kəmotiet rəkis e nəhaniəm əh, moteiuaiu e nəptən, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nusən itəm e nīpikilat, kən titahmə titahmə.

⁴ Kəmən-ipən kəm pitip mīn məmə kəsotərəkinən ma-kiras ne nig mīn, ne natimnat itəm kotəwiə e nətueintən, məto okotərəkin əm netəm mīn un itəm kəsotosən mak rəha Uhgīn e nīpinəgilat. ⁵ Kən kəmegəhan-in nəsanənən kəm ilat məmə okotus netəmim motol nahməən kəm ilat o məwig faif, məto kəsotohamnuən ilat. Kən nahməən əh, itəm ilat okotəto tərət lan, taprəkis-in agin nəme nīpiki welau itəhəi, nian tatus itəm, kətahmə.* ⁶ E nian mīn əh, netəmim okotegəs-in suatip o nīmīsən, məto okol kəsotehmən. Okotolkeike məmə okotimis, məto okol kəsotimisən.

⁷ Eməplan pitip asol mīn əh, ilat kotahmen e hos mīn itəm kəmotətul matip o nəluaginən. İlat kəmotəfauin nat kit tahmen e hat rəha kig itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən rəhn-kapəlat tahmen e rəha etəmim. ⁸ Noanulat kaifəməh tahmen e noanu pətan, kən nəluilat tasilə tahmen e nəluilaion. ⁹ Nuwiligilat tol məmə kəmotəlpin manikiləhalat e nat kit rəha nəluaginən, kəmol e iaen, kən nəwin nīməlməlilat tatuwa tahmen e hos tepət koatiuw kat mīn moatuwin e nəluaginən. ¹⁰ Nīpikilat tatus itəm kətahmə taprəkis-in agin welau itəhəi. İlat koatos nəsanənən e nīpikilat o nolən nahməən kəm netəmim o məwig faif. ¹¹ İlat, rəhalat kit əhikin etəm-iasol, in iərəməərə rəha nīpəg asol itəm teiuaiu agin. E nəghatən rəha netəm İsrəl, katən nərgin mə Apaton, kən e nəghatən Kris, kətaun-in məmə Apolion, nīpətin u İləkin.

¹² !Awe! Nəratən aupən tīnol namnun, məto awe, awe, nəratən kəiu mīn əh-ikin okəpanueia.

¹³ Kən əmun, nagelo itəm tatol sikis lan təməhl rəhan təwi. Kən eməto nəwian kit təmisi-pən əpəh e niki rəhnipət olta u,† ilat kuwit, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən tatətul aupən e niganəmti Uhgīn. ¹⁴ Kən nəwian əh təmən-ipən kəm nagelo itəm tatol sikis lan u tatiləs təwi, məmə, “İkis nagelo mīn un ilat kuwit itəm kəməlis ilat kəmki-pən əpəh e nəhau asol İufretes.” ¹⁵ Tol nəhlan, təmikis ilat. Nagelo mīn əh, ilat kuwit, kəməlin ilat kotətul matip u-roiu o aua ətuatip u, ne nian ətuatip u, ne məwig ətuatip u, ne nup ətuatip u, məmə okotohamnu

* **9:5:** Nəghatən Kris ətuatip təməsənən nahməən rəha nīpiki welau itəhəi. In təmən nahməən rəha “skopion,” nat kit tahmen e iənik nərik, məto rəhan nəme nəluin ne rəhan nahməən tərət maprəkis-in nəme nahməən rəha nīpiki welau ne nahməən rəha nəme tīmar. † **9:13:** Olta u, in tepil kit tatətul əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn, kən katol sakrifais mīn ikin. Rəhnipət mīn əpəh e kona mīn.

netəmim rəha nətueintən nəwtain kitiaḥ, motapəs kəiu. ¹⁶ Kən eməto nampa rəha mopael min rəhalat, itəm kotasuə e hos, kən ilat rafin tu-hanrit-milian netəmim.

¹⁷ Kən e napilairən rəhak, eməplan hos min əh ne netəm kotasuə elat kotol nulan. Rəhalat iaen itəm tatəfətain manikiləhalat, in tasiə tahmen e nigəm, mol pilu wir, kənu mauiaḥ. Rəhn-kapə hos min u, kotahmen e rəhn-kapə laion min, kən nigəm ne nəpienən rat[‡] ne nəhaniəm katəhalisi-pən e nipəgnoalat.

¹⁸ Kən nəratən asol miləhal u itəm kəməhaliet e nipəgnoalat, iləhal kəməhalohamnu netəmim e nətueintən nəwtain kitiaḥ, kapəs əm nəwtain kəiu. ¹⁹ Nəsanənən rəha hos min əh, tatisipən e nipəgnoalat, ne nipikilat, məto-inun nipikilat tahmen e sinek, itəm rəhn-kapə tətətig e malnipikin. Kən hos min əh, koatus min netəmim e mal-nipikilat.

²⁰ Kən netəm min u, nəratən miləhal əh kəməsohamnuən ilat, ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat e natimnat min itəm ilat koatol. Kəməsotapəsən nəfakən kəm iərmis min ne narmi nat min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa, ne piron[§] ne kəpiel, ne nig. İlat u narmi nat əm, itəm kəsotəplanən nat, ne məsotətoən nat, ne məsotaliwəkən.

²¹ Kən ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nohamnuən itəm, nəmikən nərik, nolən klefa, nolən masig, nitəpən iərman ne pətan, ne nakləhəən.

10

Nagelo itəm təmos naoa əkəku

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kit min nahgin tepət tatisipər e nego e neai. Tatuwin e malnapuə tahmen e rəhan napən, kən mirai-mirai titəlau e rəhn-kapə. Kən in təhag-əhag mitasiə, tahmen e mit, kən nelkin tahmen e pos asol mil u kətiauəp e nigəm. ² In tatos naoa əkəku kit itəm kinurapik rəkis tatəməhl-pən e nelmin. In təməf-ipən nelkin matip e nitəhəi kən məf-ipən nelkin mol e nəptən, ³ kən in təmagət əfəməh, nakəto nəwian tahmen e laion. Nian təmagət əfəməh, kən kaluəluə təmatipərəh mau sepın, matuhalpın. ⁴ Kən nian kaluəluə təmatiperəh mau sepın matuhalpın rəhan nəghatən, kən nikik natəht məmə oekəte rəkis nəghatən itəm in tatən. Məto enəto nəwian kit tatisipər e nego e neai matən məmə, “Əhluaig-in nəghatən u itəm kaluəluə tatən, səte rəkisən.”

⁵ Kən əmun, nagelo apon itəm eməplan aypən tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən, tiləs-ipər nelmin matip, matəhu-pər e nego e neai, ⁶ kən matos noanawıl e etəm tətətig lilin, etəm təmol

[‡] 9:17: Nəpienən rat əh, in tahmen e nəpienən rəha iohe. [§] 9:20: Piron, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

nego e neai ne natimnat rafin itəm koatatig lan, ne nətueintən ne natimnat rafin itəm kotatig lan, ne nitəhəi ne natimnat rafin itəm kotatig lan, kən məmə, “Uhgın otəsəsaḡgin minən! ⁷ Məto nian nagelo itəm tatol sepın lan otahl rəhan təwi, kən nalpəkəuən anion rəha Uhgın itəm tatəhluaig-in, in otuwa mol nıpahrienən lan u-roiu. In otiet-arəpa tahmen əm mə in təməni-iarəp əupən kəm rəhan iolwək min u, ien min rəhan.”

⁸ Kən əmun, ekəto min nəwian əh təmisi-pən e nego e neai, matən-ıpa min kəm io məmə, “Uwın, miləs naoa kəmurapık əh itəm tatəməhl-pən e nelmi nagelo itəm tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən.”

⁹ Kən əmun, ekuwın mətapəh o nagelo məmə otos-ıpa naoa əkəku kəm io. In tən-ıpa kəm io məmə, “Os mun. Nat u otərəkin nərpəm, məto nian onakun, tətəhen tahmen e sukapak.”

¹⁰ Kən əmun ekiləs-irəkis e nelmi nagelo, kən mun mərge. Emun məto tətəhen tətəhen, tahmen e sukapak, məto nian emərge, təmərəkin nərpık, nərpık təmərat lan. ¹¹ Kən kəmən-ıpa kəm io məmə, “Ik onakəkəike mən-iarəp min nəghatən itəm Uhgın otos-ıpınə kəm ik u, o netəmim nuwigilat pisin pisin min, ne netəm e kantri pisin pisin min, ne netəm koatən nəghatən pisin pisin min, ne kig min.”

11

Etəmim mil itəm kəmuətul-arəp o Iesu

¹ Kən əmun kəmos-ıpa nuwig kit rəha nosən mak e nat, kən kən-ıpa kəm io, məmə, “Uwın, mos mak e Nimə Rəha Uhgın, ne olta, kənu mafin rafin netəm koatəfak əh imə. ² Sosən mak e iat, məto natos əm mak e nimə. Sosən mak lan məto-inun kinos-ıpən rəkis iat əh kəm İaihlua min. İlat okoteguafəl-eguafəl rəhak taon asim motuwın motuwın motos məwıg ilat foti-tu.* ³ Kən io ekos-ıpən nəsanənən kəm rəhak etəmim mil itəm katuətul-arəp ron io. Kən okətios əm nəmkapın, muatətul-arəp o nən-iarəpən rəhak nəghatən min o nian wantaosen tu hanrit sikiste.” ⁴ İlau u, nokət nig olif mil, ne nat katəhtu-pər lait lan mil, itəm katuətul əupən e İərəməərə rəha nətueintən. ⁵ Okəmə suah kit tətalkut o nərəkinən ilau, kən nəmnamın nigəm otisi-pən e nohlılau, kən mus rəhalau tikimır min. Etəmim itəm tolkeike nərəkinən ilau, in otəkəike mimis nəhlan. ⁶ Suah mil u, ilau katios nəsanənən o nahtosig-inən napuə məmə nuhuən otəsəfikən nian ilau okatuəghat matuən-iarəp nəghatən min rəha Uhgın. Kən ilau matios min nəsanənən məmə okuəuhlin nəhau min kotuwa nita, kənu

* **11:2:** Məwıg foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-taosan-tu-hanrit-sikiste (1,260).

miatun min nərəkınən netəmim rəha nətueintən e nərətən pisin pisin min itəm ilau kioalkeike məmə okioal.

⁷ Kənu nian ilau kinuatətul-arəp rəkis, kinuən rəkis natimnat rafın, kən nat megəh† itəm otər e nıpəg teiuaiu aɡin, mərioah moh ilau, mol win elau mohamnu ilau. ⁸ Nıpətılau otatəmahl əpəh e suatıp rəha taon asol əh, ikin əh kəməht-ıpən min rəhalau İərəmərə e nig kəməluau‡ ikin, kəməuhlin nərgin, məmə Sotom o İjip, tatəpsen-pən nolən rat ikin əh.

⁹ Kən netəmim nuwigilat pisin pisin min, netəmim e noanol rafın, ne netəmim e nəghatən min rafın, ne kantri min rafın, okoatarəp e nıpətılau, motos nian apiəpiə kisil, kən haf, kən kəməsotegəhan-inən nitənimən ilau. ¹⁰ Kən netəmim rafın rəha nətueintən okotol lafet, motagien, kən moatos-ıpən natimnat kəm ilat min, motagien məto-inun ien mil itəm kəmatioal pik nərətən kəm ilat, kiniamis. ¹¹ Məto uarisig e nian apiəpiə kisil ne haf tinuwın rəkis, kən Uhgın təmos-ıpən nehagən e nıpətılau kən ilau kəmuətul e nelkilau. Kən netəmim rafın itəm kəmotəplan ilau, niganməpilat təmasıəp, narmilat tikə. ¹² Kən ilat kəmotəto nəwian asol kit təmisi-pər e nego e neai, matən-ıpən kəm ilau məmə, “Uər mueia ikin-u.” Kən malnapuə təmiləs ilau mər muwın e neai. Kən rəhalau tikimır min kəmotətul motalkəlik olau.

¹³ Kən e nian ətuatıp əh, namig asol kit təmərəkin rum kitiah e taon əh, məpəs əm rum nain. Namig təmohamnu netəmim ilat rafın sepın-taosən, kən netəmim rafın itəm kəməsotimisen, kəmotəgin motasiəp, kən motən nıpahrienən məmə Uhgın e nego e neai, tatos nepətən.

¹⁴ !Awe! Nərətən asol itəm tatol nampa tu lan, tinol nannun. Məto, nərətən itəm tatol kisil lan otəsuwəhən tuwa.

Nagelo itəm tatol sepın lan təmahl təwi

¹⁵ Nagelo itəm tatol sepın lan təmahl rəhan təwi, kən əmun nəwian asol min kəmotisi-pən e nego e neai motən məmə, “Rəhatat İərəmərə ne rəhan Kristo, ilau kinatuərəmərə§ e nətueintən rafın aɡin, kən nərəmərəən rəhan, otətətig lilin.”

¹⁶ Kən netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən min ilat tuentefo, itəm koatəpələh-pər e rəhalat jea min aupən e niganəmti Uhgın, ilat kəmotisin nulilat, moteiuaiu, nıpınəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹⁷ motəmə,

“İakoatən tagkiu kəm ik, İərəmərə Uhgın Nahgim Tepət Pik Aɡin, etəm un ik nətətig un itəm nətətig roiü, kən nəmətətig aupən,

† 11:7: Dan 7 ‡ 11:8: “İkin əh kəməht-ıpən min İərəmərə e nig kəməluau,” tatəghat-in Jerusalem. § 11:15: Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “Rəhatat İərəmərə ne rəhan Kristo, in tinatərəməra,” tatəgətun-pən məmə Tata Uhgın ne rəhan Kristo, ilau kitiah əm.

məto-inu ik nəmos rəham nəsanənən asol, kən minətuoun
matəramərə.

18 “Kantri min, kotautu pik, məto ik rəham neməha asol
tinuwa.

Nian tinuwa o nakilən netəm kəmotimis.

Kən onakətou ien min u ilat rəham iolwək min, kən mətou
min netəmin rəham, ne netəm koatisiai-in ik, ilat rafin,
nat əpnəpin okəmə ilat koatos nepətən asol o nepətən
əkəku.

Kən nian u rəham, o nərəkinən netəm itəm koatərəkin
netəmin e nətueintən.”

19 Nian kəmerəh e Nımə Rəha Uhgın əpəh ilis e neai, kən
kəməplan Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən* tətəpləh
əpəh imə. Kən təmatipit mıtasiə, kən kaluəluə təmatatiperəh,
kən eməto nagətən asol min, kən təmatamig, kən ais təmisas-
pa.

12

Pətan ne ialkita kəgin

1 Kən nəmtətin asol kit təmiet e neai, muha-pispis lak. Pətan
kit təmuwin e mitgar tahmen e rəhan napən, kən təməpləh
məf-ipər nelkin e məwig, kən matəfauin hat rəha nisaiiən
kit, kəmol-pən məhau tuelef lan. 2 In tətəsək əfəməh, tətəto
nahməən məto-inun in təkək-əkək kən otəsuwəhən temək.

3 Kən əmun nəmtətin kit min təmiet min əpəh ilis e neai,
itəm tatuha-pispis lak. Inəh, ialkita kəgin kit, tasiə, tahmen
e nigəm, rəhn-kapə təmisim-isim ilat sepın, kən rəhnipət ilat
ten, kən kəməfauin-pən hat rəha kig asol ağin ilat sepın e
rəhn-kapə min. 4 Nipikin tətəh-irəkis məhau min əpəh ilis
e neai, matəmki-əhau-pa ilat nəwtain kitəh e nətueintən,
mapəs nəwtain kəiu. Kən e nian əh, ialkita un təmuwa mətul
aupən e pətan u itəm otəsuwəhən temək, məmə okəmə nətin

tinaiir un, kən in ton.* 5 Pətan əh təmiləs nətin iərman, itəm in
otəramərə e kantri min rafin, kənu nəmtətin rəha nəramərəən
rəhan tahmen e nəlnal kit kəmol e iaen. Məto Uhgın təmeuw
rəkis suakəku u o ialkita, mıləs-ipər ilis e rəhan jea, məmə
otəramərə. 6 Pətan un, təmagim-pən əpəh ikin taruən-aruən
ikin, itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan məmə otətətig ikin,
kən katehm, kətoarus-pən nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste
tinuwa minuwın rəkis.†

7 Kən əmun, nəluaginən kit tinətul əpəh e nego e neai.
Mikael‡ ne rəhan nagelo min, kinoatəmou ilat ialkita, kən
ialkita ne rəhan nagelo min kinoatəh min ilat. 8 Məto ialkita,

* 11:19: Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Ark of the Covenant.” Eks
25:10-22. * 12:4: Mat 2:13-14 † 12:6: Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri

ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste (1,260).

‡ 12:7: Dan 10:13,21; 12:1

nahgin tikə, təsahmenən. Kən əmun, Mikael ne kinotol win elat, kən kəmahl-iarəp ilat əpəh e nego e neai. ⁹ Kəmotiləs ialkita asol un, motəra kin-iəhau e nətueintən. Kən inu, in sinek nuwəh ilouin auppən, § katən mə İərmis, o Setan, itəm təmeiuə-in nətueintən rafin agin. Kəmərakin-iarəp in,* tuwa e nətueintən, ilat rafin nagelo min rəhan.

¹⁰ Kən əmun eməto nəwian asol kit əpəh ilis e nego e neai.

Təmə,

“!Roiu əh, Uhgın rəhatat in tinosmegəh itat!

!Roiu əh in tinol-arəp məmə in tatos nəsanənən,

kən roiu əh, in tinatərəməə!

Kən roiu əh, Kristo rəhan təmol məmə in tatos min nəsanənən ne nətən e natimnat min rafin.

Tol nəhlan məto-inu roiu əh, kinəra kin-iəhau Setan e niganəmti Uhgın. Setan u, itəm tatətu-pən-ətu-pən nat e piətət min lapin ne lenian, mən-iarəp nipəgnəmtin min rəhan matətu-pən elat e niganəmti Uhgın.

¹¹ Kən piətət min kəmotəmou ilat min,

kən motol win rəkis lan e nəsanənən rəha nita Nəti Sipsip,

motatig motol win min lan e nətul əskasikən o nən-iarəpən nəghatən rəha Nəti Sipsip.

Motol win min lan məto-inu nikilat təməsəht pikən nəmegəhən rəhalat,

məto kəmotətul matip əm məmə okotimis.

¹² !Nego e neai, ne itəmat u notatig ikin, otagian məto-inu kinəra kin-iarəp ialkita!

!Məto awe, kəsi o nətueintən ne nitəhəi,

məto-inu Setan təmeiuaiu minə ron ik!

In, neməha təmol pik,

məto-inun in titun məmə nian rəhan təkuəkir əm.”

¹³ Nian ialkita asol u, təməplan məmə kinəra kin-iarəp in tuwin e nətueintən, in tinatitəp pətan u itəm təmiləs nətin iərman. ¹⁴ Kən kəmos-ipən nıməlməli malikim kəiu kəm pətan u, məmə in otos miwig lan muwin əpəh ikin kəmol əpen-əpenə rəkis ikin taruən-aruən ikin. İkin əh, otətatig ikin, kən in titagim o sinek, kən katehm wir in o taem kitiəh, ne taem kəiu min, ne taem haf. ¹⁵ Kən sinek u, təmeoa təhmen e naruəh asol kit, məmə otəu-təlimin pətan u miləs magim. ¹⁶ Məto nisip təmasitu e pətan u. Nisip təmoag kən mərge rafin nəhau itəm ialkita təmeoa-in e nipəgnoan. ¹⁷ Kən əmun, ialkita un, neməha təmol təmol o pətan u, kən in tagim muwin məmə otəluagin ilat rəhan min neen noanol, ilat u itəm koatol nəwia Uhgın, kən moatətul əskasik o nən-iarəpən məmə ilat netənim rəha İesu Kristo. ¹⁸ Kən in təmətul əpəh e nıməkləkil itəhəi.

13

Nat megəh itəm təməhap nıtəhəi mər

1 Kənu eməplan nat megəh asol kit təməhap nıtəhəi mər. Rəhnipət ten, rəhn-kapə təmisim ilat sepin, kəməfauin-pən hat min rəha kig asol agin e rəhnipət min. Kən kəməte-pən nərgin itəm tətəu-iərmis-in Uhgın e rəhn-kapə min. ² Nat megəh un eməplan, tahmen e wisi kəgin kit u, lepet, məto nelkin min kotahmen e nat megəh kit u, pea. Kən nıpəgnoan tahmen e laion. Kən ialkita u, təmos-ipən rəhan nəsanənən ne rəhan nərəmərənən ne nepətən asol kəm nat megəh u.

³ Rəhn-kapə nat megəh u kit, nat kit təmöl, kən nəkəplan məmə tinatol pap o nimisən, məto tinəwir min. Kən əmun, netəmim rafin e nətueintən narmilat təmiwig pik ron, kən moatuarisig-in nat megəh un. ⁴ Kən ilat rafin kəmotəfak kəm ialkita, məto-inu təmos-ipən nepətən rəhan kəm nat megəh u. Kən ilat kəmotəfak min kəm nat megəh u, kən motəmə, “?Pah in tahmen e nat megəh u? ?Pah titun nohən?”

⁵ Kən kəmegəhan-in nat megəh u, məmə in otəghat ausit, mau-iərmis-in Uhgın. Kən kəmegəhan-in-pən nepətən kəm in, məmə titun nolən nat naka in tolkeike o məwig foti-tu.*

⁶ Kən in təmən nəghatən rat tepət e Uhgın, ne nərgin,[†] ne netəmim itəm kotatig e nego e neai,[‡] ilat u, rəhan niməfak.

⁷ Kəmos-ipən min nəsanənən kəm in, məmə otəluagin ilat netəmim rəha Uhgın, kən mol win elat. Kən kəmos-ipən min nepətən kəm in o nərəmərənən e netəmim e noanol min rafin, ne netəmim nuwigilat pisin pisin min, ne netəmim e nəghatən min rafin, ne kantri min rafin. ⁸ Netəmim rafin rəha nətueintən, okotəfak kəm nat megəh u, inəh, netəmim rafin itəm kəməsətəən nərgilat e Naoa rəha Nəmegəhən, nian nətueintən təmatikə əh. Naoa u, in naoa rəha Nəti Sipsip itəm kəmo hamnu.

⁹ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wir.

¹⁰ Okəmə suah kit otuwın e kalapus, pəs in otuwın əm.

Okəmə okətamnu suah kit e nisa, pəs okətamnu əm in e nisa.

Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın okotəkəike motol tiku, kən motahatətə əm e Uhgın.

Nat megəh itəm təməhap nisip mər

¹¹ Kən əmun, eməplan min nat megəh kit min itəm təməhap nisip mər. Rəhnipət kəiu tahmen e nəti sipsip kit, məto

* **13:5:** Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen min e nian wan-taosan-tu-hanrit-sikiste (1,260). ² Tes 2:1-12. [†] **13:6:** Dan 8:10-11

[‡] **13:6:** Efes 2:6

tatəghat, nəwian tahmen e ialkita kit. ¹² Nat megəh itəm rəhn-kapə sepin, tatos-ipən rafin rəhan nepətən kəm in, kən nian nat megəh itəm rəhnipət kəiu tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə sepin, in tatol nəwian. Kən nat megəh itəm rəhnipət kəiu tatəkəike kəm netəmim rafin e nətueintən, məmə ilat okotəfak kəm nat megəh itəm təmaupən, itəm rəhn-kapə kit tinatol pap o nimisən məto tinəwir min. ¹³ Kən nat megəh u itəm rəhnipət kəiu, tatol nəmtətin asol min ne nat pispis min tepət, matig mol min nigəm tətisi-pər e neai, matuwa e nətueintən, matol e niganəmti netəmim. ¹⁴ Ughin təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh u itəm rəhnipət kəiu, məmə titun nolən nəmtətin min nian tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə ilat sepin. Kən in təmateiuə-in netəmim rəha nətueintən e nəmtətin min əh in təmol, kən mən-ipən kəm ilat məmə okotəkəike motəte narmin itəm kasgəwin nat megəh rəhn-kapə sepin, nat megəh u, itəm kəmaru pap rəhn-kapə e nisa, məto tatəmegəh. ¹⁵ Kən Ughin təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh itəm rəhnipət kəiu, məmə otehag-pən e narmin itəm kəmasgəwin e nig, pəs təghat. Kən narmin itəm kasgəwin e nig un, təməghat, mən əskasik məmə okəike kohamnu netəmim rafin itəm kəsotəfakən kəm in. ¹⁶ Kən in təmatəkəike kəm netəmim rafin məmə okotos mak kit rəhan e nelmilat matip o e nipinəgilat. Netəmim rafin ağin kotəkəike motos, ilat u, netəm-iasol min, ne netəm əpnəpin əm, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm rəhalat nautə tikə, slef min, ne netəm sənəmə slef min, məmə okotos mak kit rəhan e nelmilat matip o e nipinəgilat. ¹⁷ Okəmə etəm təsosən mak u, təruru nosən nəmti nat kit, ne nosalim-inən, mətoarus in təkəike mos mak rəhan. Mak un, in nərgi nat megəh itəm rəhn-kapə ilat sepin, o nampa itəm tatəpsen-pən nərgin.

¹⁸ O nat u, onakəkəike mos nenatigən tepət o nitunən nampa rəha nat megəh u. Kən okəmə ik nakenatig tahmen, kən nəkitun nənən nipətin. Kən nampa u, in sikis-hanrit-sikiste-sikis, kən in tatəpsen-pən etəmim kit.

14

Nəti Sipsip ne netəmim wan-hanrit-foti-fo-taosan

¹ Kən əmun, ekətag-pən əpəh əupən-in io məplan Nəti Sipsip tatətul-pər əpəh e Nitot Saeon, kən wan-hanrit-foti-fo-taosan netəmim koatətul ilat min. Kən kəmətə-pən nərgi Nəti Sipsip ne rəhan Tata e nipinəgilat. ² Kən ekəto nat kit əpəh ilis e nego e neai tətəgət, nəwian tahmen e nitəhəi tatem nonahluəluə, kən mahmen min e kaluəluə titatiperəh, kən ekəto tahmen min e nəwia hap* tepət, netəmim koatoh. ³ Kən ilat koatan napuən

* 14:2: Hap min un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar.

wi kit əpəh aypən e jea rəha kig, ne nat koatəmegəh kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən mın. Suah kit təsitunən napuən əh, netəm mın əm un ilat wan-hanrit-foti-fo-taosan itəm Uhgın təmos-nəmtin ilat,† mos-irəkis ilat e nətueintən. Netəm mın əm un ilat əh, ilat kotitun nanən napuən əh. ⁴ Netəm mın u ilat u, itəm kəmotehm wir rəhalat nəmegəhən, məmə namkimik tikə elat, kən ilat kəməsitən pətan, ilat netəm wi.‡ İlat koatuarisig-in Nəti Sipsip u, moatuwin ikin mın rafin itəm in tatuwin ikin. Uhgın tinos-nəmtin rəkis netəm mın əh. İlat rəha Uhgın əm, ne Nəti Sipsip u. İlat kotahmen e nagwənən itəm kəməfak-in wi əm e nasumən, itəm katos-ipən kəm Uhgın ne Nəti Sipsip. ⁵ İlat kəsoteiuən nian kit ne, kən nat əkəku kitiəh ne tikə məmə tatol ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın.

Nagelo kisil

⁶ Kən əmun ekatig məplan mın nagelo kit mın, tatiwig əpəh ilis e magoagəp. In tatən-iarəp namnusən təwir itəm tətətig tətətig namnun tikə§ kəm netəmim rəha nətueintən, e kantri mın rafin, e noanol mın rafin, ne nəghatən mın rafin, ne netəmim nuwigilat tol pisin pisin mın. ⁷ In tatən əfəməh məmə, “Otəgin motisiai-in Uhgın, kən motən nıpahrienən e rəhan nepətən, məto-inun nian ətuatıp rəhan tınuwa, o nos-ipənən nalpınən kəm netəmim. Otəfak kəm in, etəm təmol nego e neai, ne nətueintən, ne nitəhəi, ne nəmti nəhau mın.”

⁸ Kən nagelo kit mın, itəm tatol nampa tu lan, tatətu-pən matən məmə, “!Papilon təməme! !Papilon təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Tepət təməme, meiuaiu! In tahmen e pətan e suatıp itəm təmiuw-pa nəman e kantri mın rafin kotuwa motənim wain ilat mın. Wain u nımın, inun, nitəpən nalmələn mın, məkəike kəm netəmim məmə koatol nolən rat ilat mın. Kən nian nəman kotənim wain u, ilat koatiuw-pa neməha rəha Uhgın olat.”

⁹ Kən nagelo kit mın, itəm tatol kisil lan, tatarisig-in ilau, kən matən əfəməh məmə, “Okəmə suah kit təfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepın, ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən matos rəhan mak e nıpinəgin o nelmin, ¹⁰ kən in təike mənim mın wain u inu, in neməha rəha Uhgın. Wain u inu, kəməsəgələkləkən e nəhau. In otəto nahməən e nigəm ne noanəwiwə itəm tatuəp okiaus in əpəh e niganəmti nagelo asim mın ne Nəti Sipsip. ¹¹ Kən nəhaniəm rəha nigəm itəm tatus ilat matol nahməən kəm ilat u, in tətər nian rafin, namnun tikə. Netəm mın un itəm kotəfak kəm nat megəh

† 14:3: 1 Pita 1:19 ‡ 14:4: 2 Kor 11:2; Nol Əpən 21:9 § 14:6: Katəghat-in Namnusən Təwir məmə namnun tikə məto-inun in tatəghat-in nalpəkauən lili mın rəha Uhgın, kən məto-inun in tatən nıpahrienən nian rafin.

rəhn-kapə ilat sepın ne narmın itəm kəmasgəwin e nig, kən motos mak rəha nərgin, ilat okəsotamegən e nərəuiəgən ne lapın.”¹² Nəghatən u, nipətin u məmə netəmim rəha Uhgın itəm koatətəu-pən nəwia Uhgın, kən moatahatətə e Iesu, ilat kotəkəike mətətul əskasik.

¹³ Kən əmun eməto nəwian kit təmisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əte rəkis nat u: roiu ne matuwın, netəmim rəha İərəməərə, məto okəmə okotimis, ilat okotatig e nəwirən pahrien.”

Kən Narmın Rəha Uhgın təmə, “!Əwəh! İlat okotameg e rəhalat wək, məto-inu okotos noa rəhalat wək mın.”

Nəulək-inən netəmim e nətueintən

¹⁴ Emətag-pən mın əpəh əpən-in io məplan malnapuə kit tərüən, kən suah kit tatəpələh-pər e malnapuə un. Suah un, tahmen e Nəti Etəmim. İn tatəfauin kraun kit, inu hat rəha kig, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən matiləs naip eko kit itəm tasilə.¹⁵ Kən əmun nagelo kit mın təmisi-pən əpəh e Nımə Rəha Uhgın muwa, kən maun-in əfəməh suah u, tatəpələh-pər e malnapuə məmə, “Os rəham naip eko mos muwın məulək, məto-inu nian rəha nəuləkən tinuwa, kən nagwənən əpəh e nətueintən tinimətə.”¹⁶ Kən əmun suah u itəm tatəpələh-pər e malnapuə, təmurin-ego-in nətueintən e rəhan naip eko, kən məulək-in netəmim e nətueintən, tahmen e nagwənən itəm tinimətə o nosən.

¹⁷ Kən nagelo kit mın təmiet e Nımə Rəha Uhgın əpəh e nego e neai. İn tatiləs mın rəhan kit naip eko itəm tasilə.

¹⁸ Nagelo kit mın, itəm tatos nepətən rəha nigəm e olta, təmisi-pən əpəh e olta, kən maun-in əfəməh nagelo itəm tatiləs naip eko məmə, “Ləs rəham naip eko un, muwın e nətueintən, kən məte rəkis netəmim itəm kotahmen e noa krep marəg u tipilpil mın, əpəh e nəukətin. Nətueintən tahmen e nəukətin.”

¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan, nagelo un təmoahin rəhan naip eko, tuwın e nətueintən, kən məte rəkis netəm mın un itəm kotahmen e noa krep itəm tinəmarəg rəkis. Kən in təmərakın-pən ilat kotuwın ikın asol əh itəm kateguarin-eguarin noa krep mın ikın, məmə nahuilat otaiəh. İkın əh, in ihluə e taon, Uhgın tatos-iarəp rəhan neməha, kən matol nalpinən ikın kəm netəmim. Kən kateguarin-eguarin netəm mın u, kən nitalat itəm titaiəh mətaiu ikın əh, in tahmen e nəhau asol kit nəfəməhən rəhan tahmen e tri hanrit kilomita, kən lokamnım lokamnım. Okəmə hos kit tiwig-pən ikın, nita titun nərən mek nohlin.*

15

Netəmim rəha Uhgın kəmotənwiwi in

* 14:19-20: Aes 63:1-6

¹ Ekətag-pən əpəh e nego e neai məplan mın nəmtətin kit mın itəm tatuha-pispis lak. Nagelo ilat sepın koatos namnu nalpınən mın, ilat sepın. Nalpınən mın əh, ilat koatol neməha apıəpiə rəha Uhgın tol namnun lan. ² Kən əmun, eməplan nat kit tahmen e nitəhəi, məto kəmol e klas ne nigəm pıləh-piləh, kən netəmim neen koatətul e nıkalkal nitəhəi u, ilat un netəm kəmotərou ilat nat megəh rəhn-kapə sepın ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən kotol win elau, ne nampa itəm tatətul o nərgin. Kən Uhgın təmos-ipən hap* mın kəm ilat, ³ kən koatoh, motan napuən rəha Nəti Sipsip ne Moses u, iolwək rəha Uhgın, koatan məmə,

“Iərəməyə Uhgın Nahgim Təpət Pık Agın

Rəham nolən asol mın kotatuha-pispis etimat.

!Kig lilin, nolən mın rəham kotətuatip pahrien!

⁴ ?Pah otəsaginən ik, Iərəməyə?†

?Kən pah otəsos-ipənən nənwıwıən o nərgəm?

Məto-inu ik pisin əm nakasim.

Netəmim e kantri mın rafin okotuwa

kən motəfak e niganəmtim,

məto-inun nəmol-arəpa rəham nolən ətuatip mın.”

⁵ Kəmotan rəkis napuən u, emətag-pər e nego e neai, məplan kəmerəh-pən İkin Uhgın Tətətig İkin, inu, Nımə Tapolən rəha Uhgın. ⁶ Nagelo ilat sepın kəmotiet e İkin Uhgın Tətətig İkin, koatos nalpınən mın ilat sepın. İlat kotuwın e napən wir u, linen, itəm tatipit-ipit, kən kəməlis manikiləhalat e kətəut itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. ⁷ Kən əmun, nat koatəmegəh un ilat kuwit kit təmos-ipən pesin mın itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ilat sepın, kəm nagelo mın u sepın. Pesin mın u, kotərioah e neməha rəha Uhgın u, itəm tətətig lilin. ⁸ Kən nəhaniəm təmirəfin İkin Uhgın Tətətig İkin, nəhaniəm-in nəpətən əhag-əhag rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan, kən okol suah kit təsuwinən əh imə e İkin Uhgın Tətətig İkin mətoarus nalpınən mın ilat sepın itəm nagelo sepın koatəmik, okotol namnun.

16

Pesin ilat sepın, kəmotərioah e neməha rəha Uhgın

¹ Kən əmun, eməto nəwian kit təmagət əfəməh əpəh e İkin Uhgın Tətətig İkin, matən-ipən kəm nagelo mın u sepın məmə, “Otuwin, motəhtəg-iarəp e nətueintən pesin ilat sepın itəm kəmotərioah e neməha rəha Uhgın.” ² Nagelo itəm tətaupən, təmuwin məhtəg-iarəp pesin rəhan e nəptən. Kən əmun, netəmim itəm koatos mak rəha nat megəh rəhn-kapə ilat

* 15:2: Hap mın un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar. † 15:4: Jer 10:7; Sam 86:9-10

sepin, kən moatəfak kəm narmın itəm kəmasgəwın e nig, nıməgəm təmirəfin nıpətilat.

³ Kən nagelo nampa tu, təməhtəg-iarəp rəhan pesin əpəh itəhəi. Kən nitəhəi təmol nita lan, tahmen e nita etəm təmimis. Kən nat itəhəi min rafin kəmotimis.

⁴ Kən nagelo nampa tri, təməhtəg-iarəpən rəhan pesin e nəmti nəhau min ne nəlugi nəhau min, kən ilau kueia mioal nita elau. ⁵ Kən əmun eməto nagelo itəm tərəmərə e nəhau min təmə,

“Ik pisin əm ik Uhgın, nakətuatip,
ik un itəm nəkətətig kən nəmətatig,
kən tətəuatip əm məmə onəköl nalpınən kəm ilat nəhlan.

⁶ Rəhalat atip əm,
məto-inun ilat kəmotiu nita rəham netəmim min ne ien min,
kən ik nakos-ipən nita nımilat məmə okotənim.”

⁷ Kən ekəto min olta tətəgət əfəmäh məmə,
“! Əwəh! İərəmərə Uhgın Nahgin Tepət PİK Agın, rəham
nəghatən nəmuəh netəmim lan, in tətəuatip agın, kən
nıpahriənən.”

⁸ Kən əmun, nagelo nampa fo, təhtəg-iarəpən rəhan pesin e mitgar, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm mit məmə otəhg netəmim tahmen e nigəm. ⁹ Kən nəgəpanən təmus ilat, kən kotau-iərmis-in nərgi Uhgın, itəm in tətərəmərə e nalpınən min u, məto ilat kotapəs nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motisiəi-in rəhan nepətən.

¹⁰ Kən nagelo nampa faif təhtəg-iarəpən rəhan pesin əpəh nat megəh tətərəmərə ikin, kən əmun, ikin min rafin in tətərəmərə ikin in təmapinəp. Kən netəmim koatəto nəhməən, moatus nımilat motoatip-oatip. ¹¹ Kən ilat motau-iərmis-in Uhgın əpəh e nego e neai o nəhməən min ne nıməgəm min rəhalat, məto ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nat itəm kəmotol.

¹² Kən nagelo nampa sikis, təməhtəg-rəkis rəhan pesin əpəh e nəhau asol, nərgin u, İufretes, kən əmun nəhau təmamir mol suatip rəha kig min kotaliwək lan moatisi-pah. ¹³ Kən əmun, ekəplan min narmın rat kisil kəhalahmen e pırok. Kit təmiet e nıpəgnoa ialkita, kit tiet e nıpəgnoa nat megəh rəhn-kapə ilat sepin, kən kit tiet e nıpəgnoa ien eiueiua.* ¹⁴ İləhal narmi iərmis min, itəm koatol nəmtətin min, kən iləhal kəhaliet mətəhaluwın o kig min e nətueintən rafin, məhaluəfimın ilat məmə okotəluagin e Nian Asol rəha Uhgın Nahgin Tepət PİK Agın.

¹⁵ Kən İesu təmən məmə, “! Ətag-pa-tu! ! İatuwa tahmen e iəkləh! Etəmim itəm təsapılən mətaiir, məsapəgən rəhan

* **16:13:** “İen eiueiua” u, in nat megəh itəm təməhap nisip mət, rəhnıpat kəiu, itəm təməghat-in e Nol Əpən 13:11-18.

natimnat o napilən məmə in otəsaipiəpiəən kən maulis ron, in otatig e nəwirən pahrien.”

¹⁶ Kən ilat kəmotargətəin rafin kig min əpəh ikin kit, katən e nəghatən rəha netəm Isrel, məmə, “Amaketon.”

¹⁷ Kən nammun nagelo itəm in nampa sepın, təməhtəg-rəkis-pən rəhan pesin əpəh e nimagoagəp, kən əmun əpəh e Ikin Uhgın Tətətig Ikin, nəwian asol kit tisi-pən əpəh e jea rəha kig məmə, “!Tınol nammun!” ¹⁸ Kən əmun təmatipit, kəməto nagətən asol, kən kaluəluə təmatiperəh-atiperəh, kən namig asol təməloal e nəptən. Namig u, in iahgin iahgin, kəsəplanən namig kit iahgin tol nəhlan nian kit. ¹⁹ Kən taon asol təməhap məsin kisil, kən taon min e kantri min rafin kəmotisas motol nat tikə elat. Uhgın, nikin təməht nolən rat min rəha Papilon Asol, kən tos-ipən panikin itəm tərıoah e wain e neməha rəhan, təkəike kəm in məmə otənim rafin agin. ²⁰ Nəptən əlkələh min rafin kəmahin rəkis ilat, kotikə, ne nitot min, kisəplan minən kit. ²¹ Ais u itəm tahmen e kəpiel asol koatisi-pən e malnapuə, kəmotisas-pən e netəmim. Ais u, kitiəh əm tahmen e fite kilo, kən netəmim kəmotau-iərmis-in Uhgın o nahl-ipa-mən ais itəm təmatisas-pən elat, məto-inu nalpinən u in tərət tərət agin.

17

Pətan ionəhan tərət agin

¹ Kən əmun, nagelo sepın min u kit itəm kəmoatəmik pesin ilat sepın, təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs ekəgətun kəm ik nalpinən rəha pətan ionəhan* tərət agin, itəm tatəpələh-pən e nəhau tepət. ² Pətan əh, kig min rəha nətueintən ilat kəmoatit, kən netəmim rəha nətueintən ilat kəmoatənim nımın wain, moatəpis ilat min kən moatit.”

³ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmöl kəm io, kən nagelo təmit-irəkis io ekian əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən ikin əh, eməplan pətan un tətəsuə-pər e məntaa nat megəh asiə kit. Kəməte-pən nərig min itəm tatən rat Uhgın, tirəfin nıpətın, kən rəhn-kapə təmisim ilat sepın, kənu rəhnıpat ten. ⁴ Pətan un, tatuwin e napən itəm tol nəguı-naris ne tasiə, in təmöl malə-malə e nıpətın, tətəanin noanat ne iarig, itəm kəmöl e iaen u kol tatipit-ipit, ne kəpiel itəm nəmtin tiəkis, ne nat kit təwir pik u, perel.† Kən in tatos panikin kit e nelmin, itəm kəmöl e iaen u kol tatipit-ipit, kən tərıoah e nat tərət min, itəm kotəkimik agin e nıganəmti Uhgın, kən ilat un, noa nolən rat rəhan. ⁵ Kən inəh e nıpinəgin, kəməte-pən nərig kit əh-ikin, itəm nıpətın tatəhluaig u, tatən məmə,

* 17:1: Pətan ionəhan, nıpətın pətan rəha suatip. † 17:4: Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou.

TAON ƏsanƏN NAHGİN TEPƏT U PAPILON.

IN İTİ NİPİTAN İONƏHAN MİN RAFİN.

KƏN IN NƏUKƏTİ NOLƏN NAT KOTAMKİMİK AĞİN MİN.

6 Kən ekəplan məmə pətan u, in tinapis e nita netəmim min rəha Uhgın, nita netəm kəmotətul-arəp o nən-iarəpən İesu.

Nian eməplan, kən narmək təmiwig təmiwig. ⁷ Kən əmun nagelo təmən-ipa kəm io məmə, “?Narməm tatiwig nulan o naka? Io ekuhapık e nəghatən anion e pətan u ne nat megəh itəm tətasuə-pər lan, itəm rəhn-kapə təmisim ilat sepın kən rəhnıpat ten. ⁸ Nat megəh itəm nəməplan, təmətatig, kən təsatigən roiu, kən otəsuwəhən otər e nıpəg asol itəm teiuaiu ağın, kən tinətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkın.

“Kən netəmim rəha netueintən itəm kəməsətəən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən, ilat, narmilat otiwig pik nian okotəplan nat megəh u, məto-inu aupən in təmətəmegəh, məto təsatigən roiu, məto in otiet-arəpa mın.

⁹ “Etəmim otəkəike mos nenatigən o nıtunən nıpəti nəghatən u. Rəhn-kapə nat megəh u, ilat sepın, koatəpsen-pən nıtot mın itəm pətan əh tatəpələh-pər elat.† ¹⁰ Koatəpsen-pən mın kig ilat sepın. Kig faif ilat kınotiet rəkis, kitiah tatəmegəh roiu, kən kit mın təsuwamən əh. Məto nian tuwa, in otəkəike mətatig o nian təkuəkır əm. ¹¹ Nat megəh u itəm təmətatig, kən roiu in təsatigən, in mın in kig kit, itəm tatol nampa eit lan, məto in mın in kig kit rəha kig mın u ilat sepın, kən tinətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkın.

¹² “Rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan ilat, koatəpsen-pən kig ilat ten, itəm ilat kəsotosən əh nərəməmə rəhalat. Məto ilat okəpanotos nepətən məmə ilat kig mın, motərəməmə ilat nat megəh, məto o nian təkuəkır əm. ¹³ Nətəligən rəhalat kitiah əm o nos-ipənən rəhalat nəsanənən ne nepətən kəm nat megəh. ¹⁴ İlat okotəluagin ilat Nəti Sipsip, məto Nəti Sipsip otol win elat, məto-inu Nəti Sipsip in İərəməmə rəha İərəməmə mın, ne Kig rəha kig mın. Kən in otuwa ilat mın netəm mın u, təmıtəpun ilat, kən ilat koatətul əskasik e rəhalat nahatətəən.”

¹⁵ Kən əmun, nagelo tən-ipa mın kəm io məmə, “Nəhau mın u nəməplan, itəm pətan ionəhan tatəpələh-pər lan, tatəpsen-pən netəmim nuwigilat tol pisin pisin, nımanın netəmim, kantri mın, ne nəghatən pisin pisin mın. ¹⁶ Nat megəh ne rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan, ilat okotətəhau pətan ionəhan u. Kən ilat okotərəkın in, motol nat ruən lan, taiu piəpiə. İlat okotun noanuwəhgın kən motan-ətıp nıpətin e nıgəm. ¹⁷ Okotol nəhlan, məto-inu Uhgın təmələhəu-pən nat u e nıkilat, məmə

† 17:9: Netəmim tepət nıkilat təht məmə nat u tatəghat-in Rom, in kəmiləkın-pər e nıtot ilat sepın.

okotol nətəligən rəhan, kən mol nīkilat kitiaḥ əm o nos-
ipənən rəhalat nəsanənən kəm nat megəḥ, məmə in otərəməərə,
mətoarus nəghatən rəha Uhgīn tuwa mol nīpahrienən.

¹⁸ “Pətan əḥ natəplan, in taon nahgin tepət itəm tatərəməərə
e kig mīn rəha nətueintən.”

18

Papilon təməme

¹ Uarisig e natimnat mīn u, eməplan nagelo kit mīn təmisi-pər e
neai. In tatos nepətən asol, kən in tətasiəgəpīn rafin nətueintən
e rəhan nəhag-əhagən. ² Təməmərīt əfəməḥ e nəwian kit itəm
iahgin, məmə,

“!Təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Tepət təməme!

Iərmis mīn kīnotuwa kətatiḡ ikin.

In noanipirasig rəha narmin rat mīn.

In noanipirasig rəha mənig rat mīn, kəsonən,

itəm kotamkīmik e nīganəmti Uhgīn.

³ Məto-inun kantri mīn rafin kīnotapis e nīmīn wain u, nītəpən
nalmələn, moatit in.

Kig mīn rəha nətueintən kəmoatit mīn,

kən netəm koatol-salīm-in natimnat mīn e nətueintən,

rəhalat nautə nepət rəkis e rəhan nolən itəm

tətaumis o natimnat rəhan.”

⁴ Kən əmun eməto nəwian kit mīn e nego e neai təmə,

“Otiet rəkis lan, rəhak netənim,

məmə rəhan nolən rat otəsīləs pīkənən itəmat,

kən itəmat onəsotosən rəhan kit nalpīnən,

⁵ məto-inun in təmərgətāin rəhan nolən rat tər iuəḡkīr əm tatek
neai,

mol Uhgīn təsaluinən rəhan nolən rat mīn.

⁶ Otalpin nītai nat tahmen itəm in təmol kəm rəham netənim.

Otos-ipən rəhan nətouən mau kəiu.

Otiuw rəkis nīmīn wain itəm in tarīp məskasīk,

rəhan nəsanənən tepət məprəkis-in itəm un itəm in təmatos-
ipən kəm ilat.

⁷ Pətan un, təmatos-ipər atīp in, matəto təwīr e nautə rəhan,

məto roiu əḥ, os-ipən nətouən rəhan e nahməən ne nasəkən,

məto-inu tatəghat ausit e nīkin matən məmə, ‘Io kwīn kit. Ikin-
u iatəpələḥ, matərəməərə. Sənəmə io nəutahlīmīs. Okol
esasəkən nian kit.’

⁸ O nausitən u rəhan, rəhan nalpīnən mīn otīləs in o nian kitiaḥ
əḡm.

In otatīmīs, matəto tərət, mətasək.

Kən in otatiḡ e nian iəkis o nosən nagwənən,

kən nīḡəm otus in,

məto-inun Iərəməərə Uhgīn un, nahgin tepət,

in tatos-ipən rəhan nalpınən.”

⁹ “Kən nian kig mın rəha nətueintən itəm kəmoatit kən moatos kələh nautə mın rəhan, kotəplan nəhaniəm e nigəm itəm tatus, kən ilat okotasək, motəto tərat ron. ¹⁰ Rəhan nahməən otol ilat kotəgin, kən motətul-pən əm isəu moatən məmə,

‘!Kəsi! Kəsi o taon asol!

!Awe, Pəpilon, taon itəm təmatəsanən pik! Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitiah əm lan, in tınatos rəhan nalpınən!’

¹¹ “Netəmim koatol-salim-in natimnat e nətueintən, ilat mın okotasək motasək o pətan u, məto-inu etəmim kit mın tikə o nosən nəmtin rəhalat natimnat. ¹² Suah kit mın otəsos-nəmtinən iaen u kol tatipit-ipit, ne silpa, ne kəpiel wir mın ne perel* rəhalat, kən suah kit otəsos-nəmtin mınən napən wir u linen, ne napən u itəm tol nəgui-naris ne napən wir u silik, ne napən u itəm tasiə tasiə, itəm nəmtilat tiəkis agin. Etəmim otikə o nos-nəmtinən nig pisin pisin mın itəm koatəpien wir, ne natimnat mın itəm katol e nəlui eləfen, ne nig mın itəm nəmtətin tiəkis agin, ne piron,† ne iaen, ne kəpiel wir kit u, mapil. ¹³ Etəmim otikə o nos-nəmtinən nat nəmiəwilat tatəpien wir mın, inu sinamon, ne senta, ne insens, ne frank-insens, ne fomat u mir. Netəmim otikə o nos-nəmtinən wain ne oel ne flaoa ne wit rəhalat. Kən etəmim otikə mın o nos-nəmtinən kau mın ne sipsip ne hos ne kat, ne slef mın rəhalat, inu netəmim.

¹⁴ “Kən netəm rəha nol-salim-inən natimnat mın, ilat okotasək pik, nikilat tahmə. İlat okotən məmə, ‘Noa wək asol mın rəham itəm ik rəham nətəligən təmuwin pik lan, kən nəmatol, ilat kinotagim kapəs ik. Rəham nautə mın ne malə-malə mın rəham kinotagim, okol nəsos mınən ilat.’ ¹⁵ Netəm koatol-salim-in natimnat mın rəhalat kəm pətan u, moatos nautə asol mın lan, ilat kotətul-pən isəu ron, motasiəp o rəhan nahməən. İlat nikilat otahmə kən kotasək motasək əfəməh, ¹⁶ motəmə, “ ‘!Awe, kəsi! Taon əsanən itəm təmuwin e natimnat wir mın u linen, itəm tol nəgui-naris ne tasiə ne, kən matol malə-malə e nipətin tətoanin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne kəpiel mın nəmtin tiəkis, ne nat wir mın u perel ne.

¹⁷ Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitiah əm lan, kəmərəkin rafin nautə asol mın rəhan.’

“Kən əmun netəm koatıləs nego mın rafin, netəm koataliwək e nego, ne kiru mın rəha nego, ne netəmim rafin itəm koatos məni rəhalat o natigən e nərpə nitəhai, ilat okotətul-pən isəu ron. ¹⁸ Nian kotəplan nəhaniəm lan tatuəp, kən ilat okotəmə, ‘!Kəsehman taon kit təsanən tahmen e taon asol u!’ ¹⁹ Kən ilat

* **18:12:** Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. † **18:12:** Piron in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

okotatip rəhalat-kapə e nimoulul, tatəpsen-pən məmə nīkilat
tīahmə, kən motasək pīk məmə,

“!Awe, kəsi! !Taon asol u itəm netəmim rafin itəm koatos
nego min itəhəi ilat rəhalat nautə təmepət e rəham
natimnat!

Məto roiu aɡin-əh huə, kəmau kitiah əm lam, kəmərəkīn aɡin
ik.’

20 “!Məto itəmat e nego e neai, itəmat netəmim rəha Uhgīn, ne
apōsol min ne ien min,

itəmat nīkitəmat təike magien,

məto-inu Uhgīn təmətu rəkis neim otəmat mələhəu-pən o pətan
u!”

21 Kən əmun, nagelo əsanən kit təmiləs kəpiel asol kit,
matipin-pən e nahgin rafin əpəh itəhəi, kən məmə,

“Kəmərakin-pən nəhlan Papilon Əsanən Nahgin Təpət əpəh
itəhəi.

Kən okol in təsətul minən.

22 Kən okol kəsəto minən nəwiali hap‡ min ne napuən min, ne
nəwiali nahlən nau ne təwi u ikin-u.

Etəmim rəha nalpəkau wīrən e natimnat otikə ikin-u,

kən okisəto minən natərkərikən rəha kəpiel min itəm kotalkin
wit katol flaoa lan.

23 Nəhag-əhagən rəha lait min okol kəsotasiə minən,

kən okol kəsəto minən nəwia pətan ne iərman itəm kətioal
nəniəkisən rəhalau e nian rəha marit,

məto-inu aupən, netəm koatol-salim-in natimnat rəham,

ilat koatol win e nətueintən rafin,

kən ik natagwən asim netəmim e kantri pişin pişin min məmə
kotuwa o rəham nərəmərən, e nolə masig rəham.

24 “Taon asol u Papilon in təmos nalpinən

məto-inun kəmatiu nita ien min ne netəmim min rəha Uhgīn
ikin min rafin e nətueintən.

Nīpahrienən, nita netəmim rafin itəm kəmoħamnu ilat,

in tətatiɡ e taon asol u.”

19

Netəmim ilis e nego e neai kəmotənwiwi Uhgīn

1 Uarisig e nəghatən rəha nagelo əh, ekəto nəwiali nat kit
tahmen e netəmim təpət təpət kotagət əfəməh əpəh e nego e
neai, moatən məmə,

“!Pəs kotənwiwi İərəmərə!

!In Uhgīn u, təmosmegəh kitat!

Nəpətən əhag-əhag ne nəsanənən in rəhan pişin əm,

2 məto-inu nakilən rəhan in tətuatip pahrien.

Rəhan nəghatən tinuəh rəkis pətan ionəhan u, itəm təmit
əpnəpin netəmim,

‡ 18:22: Hap un, nat katoh lan o nanən napuən, tahmen e kitar.

kən tınətəlpin nita rəhan iolwək min.”

³ Kən kəmotagət əfəmäh min motəmә,
“!Pəs kotənwiwi İərәмәрә Uhgın! Nəhaniəm e nigəm itəm tatus
pətan u, tatər tatər nammun tikә.”

⁴ Netəm-iasol itəm kəmotəwiətən min ilat tuente-fo, ne nat
koatəmegäh ilat kuwit, kəmotisin nulilat kəm Uhgın. İlat
kəmotəiuaiu, nıpinəgilat taru nisip, motəfak kəm in, itəm
tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəmərә. Kən ilat motəmә,
“!Əwäh! !Pəs Kotənwiwi İərәмәрә!”

Marit rəha Nəti Sipsip

⁵ Kən əmun, nəwian kit təmişipən əpəh e jea rəha kig, matən
məmә,

“!Otənwiwi Uhgın rəhatat!

!İtəmat rəhan iolwək min rafın, otənwiwi in!

!İtəmat u, noatisiai-in, moatəgin Uhgın, otənwiwi in!

!Nat əpnəpin okəmә itəmat noatos nepətən asol min, o netəm
əpnəpin əm, mətö otənwiwi Uhgın!”

⁶ Kən əmun emətö nəwia nat kit tahmen e netənim tepət
koatagət, kən mahmen min e nitəhəi tatem nonahluəluə, ne
kaluəluə titatıperəh-atıperəh motəmә,

“!Pəs kotənwiwi İərәмәрә!

Mətö-inun İərәмәрә Uhgın rəhatat, Nahgin Tepət Pık Agın, in
tınatərəmərә.

⁷ Pəs nikitat tərıoah e nagienən,

kən motən nıpahrienən e rəhan nepətən,

mətö-inu tınuwa e nian ətuatıp rəha marit rəha Nəti Sipsip.

Kən rəhan pətan tatətul matıp matəsahgin əm.

⁸ Kən Uhgın təmos-ipən nəpən wır kəm in, məmә otuwın lan.

Nəpən wır u linen, tatıpit-ıpit, mərüən.”

(Nəpən wır u linen, tatəpsen-pən nolən ətuatıp rəha netənim
rəha Uhgın.)

⁹ Kənu nagelo u, tən-ıpa kəm io məmә, “Əte rəkis natımmat
min u. ‘Netəm min un itəm kəmaun-in ilat məmә okotuwın e
nagwənən rəha marit rəha Nəti Sipsip, ilat okotatig e nəwırən
pahrien.’” Kən matig mən min məmә,

“Nəghatən min u, ilat nəghatən pahrien rəha Uhgın.”

¹⁰ Təmən nəhlan, kən emisin nulik e nelkin, meiuaiu,
nıpinəgək taru nisip, məmә ekəfak kəm in. Mətö in tən-ıpa
kəm io məmә, “!Əsəfakən kəm io! Kilau min ik iolwək mil
əm, kitat pıam min itəm ilat kotətul əskasık o nən-ıarəpən
nəmmüsən təwır rəha İesu. Əfak kəm Uhgın əm, mətö-inu
nətul-arəpən rəha İesu, in nəukətin nəghatən min rəha ien
min.”

Etəm tətəsuə-pər e hos kərüən

¹¹ Kən əmun ekəplan nego e neai təmerəh, kən məplan hos
kərüən kit. Etəm tətəsuə-pər lan, nərgın un, “Etəm Kitun

Nahatətə Əskasikən Lan, kən in Nipahrienən.” In tatəmou, kən matos-ipən nalpınən kəm netəmim e nolən itəm tətuatip əm. ¹² Niganəmtin tahmen e nəmnamin nigəm, kən kəməfauin-pən hat tepət tepət e rəhn-kapə, hat min u, ilat hat min rəha kig asol agin. Kəməte-pən nərgin kit lan, məto suah kit təsitunən nərgin əh, in pisin əm titun. ¹³ In tatuwin e napən kit itəm kəmeer e nita, * kən nərgin un, Nəghatən Rəha Uhgın.† ¹⁴ Kən mopael min rəha nego e neai koatuarisig-in. Ilat rafin koatəpələh-pər e hos kəruən min, kən moatuwin e napən wir u, linen, tərüən məwir. ¹⁵ Suah un, rəhan kit əh-ikin naip itəm tətisi-pən e nipəgnoan.‡ Kən in otətamnu netəmim e kantri min e naip əh. “In otərəməyə elat, kən nəmtətin rəha nepətən u, in nəlnal itəm kəmol e iaen.”§ In otol təskasik agin kəm ilat, tahmen əm məkatol e noa kirep min itəm netəmim kəmoteguarin-eguarin məmə nahuin otaiəh kən kol wain lan. Nolən əh inəh, Uhgın Nahgin Tepət Pik Agin tatol-arəp rəhan neməha pik. ¹⁶ Kəməte-pən nərgin e rəhan napən, ne nuwaan, məmə,

KIG RƏHA KIG MİN // NE İƏRƏMƏRƏ RƏHA İƏRƏMƏRƏ MİN*

¹⁷ Kən əmun ekətag-pən məplan nagelo kit tatətul-pən e mitgar, in tətəsək əfəməh matən-ipən kəm mənig min itəm koatiwig əpəh e magoagəp, məmə, “Otuwa, motargətain itəmat min o nagwənən asol rəha Uhgın, ¹⁸ məmə itəmat onəkoton noanuwəhgi kig min, ne netəm-iasol rəha mopael min, ne netəm nahgilat tepət, ne hos min, ne netəm koatasu-pər elat, ne noanuwəhgi netəmim rafin, netəm sənəmə slef, ne slef min, netəm koatos nepətən asol min, ne netəm əpnəpin əm.”

¹⁹ Kən əmun, ekatig məplan min nat megəh əpələ in, ne kig min rəha nətueintən ne rəhalat mopael min. Ilat kəmotargətain ilat min məmə okotəluagin ilat etəm titasua e hos kəruən, ne rəhan mopael min. ²⁰ Məto kəmotaskəlim nat megəh əh, ne ien eiuə-eiuə itəm təmatol nəmtətin pispis min nian təmətətig ilau nat megəh. In təmatol nəmtətin min əh, o neiuə-inən netəm min u itəm koatos mak rəha nat megəh, kən motəfak kəm narmin itəm kəmasgəwin e nig. Kəmotəra kin-pən ilau kərən katuəmegəh əm, əpəh e nipəgnoa nəmnamin nigəm asol itəm təgəpan matuəp matəpien. ²¹ Etəm titatasua e hos kəruən, təmohamnu kig min ne mopael min rafin e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nipəgnoan kən mənig min rafin kəmoton nipətilat, moton, nərpilat tasis wir.

20

* 19:13: Aes 63:1-6 † 19:13: Jon 1:1,14 ‡ 19:15: Aes 49:2; Hip 4:12; Nol Əpən 1:16; 2:12 § 19:15: Sam 2:9 * 19:16: 1 Tim 6:15; Nol Əpən 17:14

Kristo təmuwa mol Kig kən mərəməərə e netəmim mətoarus-pən nup wan-taosən

¹ Kən əmun, eməplan nagelo kit tətisi-pər e nego e neai, tatos ki rəha nıpəg asol itəm teiuaiu aɡin,* ne sen asol kit. ² Kən in təmaskəlīm ialkita asol u, sinek nuwəh ilouin aupən, in İərmis, o Setan, kən məlis ətain o nup wan-taosən. ³ Təmərakin-pən in e nıpəg asol itəm teiuaiu aɡin, kən mahtosig-in tiəkis, məmə in otəseiuə-in minən netəmim rəha kantri min mətoarus-pən nup wan-taosən tol namnun. Nup wan-taosən otol namnun un, okəike kerəh min lan o nian əkuəkir min əm.

⁴ Kən əmun, eməplan jea rəha kig min neen, kən netəmim itəm koatəpələh-pər elat. Uhgın təmos-ipən nepətən kəm ilat məmə ilat okotakil netəmim. Kən ekəplan min netəmim itəm kəmətətip nentoulat məto-inu kəmotətul-arəp o nən-iarəpən namnusən təwir rəha İesu ne nəghatən rəha Uhgın. İlat kəməsotəfakən kəm nat megəh ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən məsosən rəhan mak e nıpinəgilat ne nelmilat. Kən roiu ilat kəmotəmegəh min, kən motərəməərə ilat Kristo o nup wan-taosən. ⁵ Nat əh, in naiir-pa-minən e nımisən itəm otaupən. Məto netəm min u neen min itəm kəmotimis rəkis, ilat kəmosotəfakən kəm nat megəh ilouin, kəməsotəmegəh minən mətoarus nup wan-taosən tol namnun. ⁶ Netəm min un, itəm kəmaupən kos ilat e naiir-pa-minən e nımisən, ilat okotatig e nəwıran pahrien, məto-inu ilat netəm asim min rəha Uhgın. İlat okəsotuwınən e noanəmnamin nigəm asol, məto ilat okotuwa motol pris min rəha Uhgın ne rəha Kristo, kən ilat okotərəməərə ilat min e nup wan-taosən.

Uhgın təmol nalpinən kəm Setan

⁷ Nian nup wan-taosən tınol namnun, okahl-iarəp min Setan e nıpəg asol. ⁸ Kən in otuwın əpəh o netəmim e kona kuwit rəha nətueintən, itəm katən məmə Kok ne Makok,† məmə oteiuə-in ilat, kən mos rafin ilat margətəin ilat o nəluəginən. İlat rafin otepət otepət, nampa rəhalat in tahmen e nıməkləkil əpəh e nıkalı itəhəi. ⁹ İlat kəmotəliwək motuwın isəu isəu min motirəfin nətueintən. Kən ilat kəmotətul kitəlau-in ikin netəmim rəha Uhgın okotatig ikin, ne taon asol u itəm Uhgın tolkeike pik.‡ Məto nigəm kit təmisi-pər e nego e neai, muwa mus ilat. ¹⁰ Kən kəmərakin-pən İərmis itəm təmatos-ipən osipən kəm ilat, kəmərakin-pən əpəh e noanəmnamin nigəm asol itəm tatəpien. İkin əh, kəmərakin-pən rəkis nat megəh ne ien eiueiuə. İləhal okətəhaləto nahməən lilin e nərauiəgən ne lapın, namnun tikə.

Namnun nakilən

* 20:1: Nol Əpən 1:18 † 20:8: Esik 38:2,9,15 ‡ 20:9: “Taon u, itəm Uhgın tolkeike pik,” in tatəghat-in Jerusalem.

¹¹ Kən əmun ekəplan mın jea asol kit, tərüən. Kən kig tatəpələh-pər lan. Nətueintən ne neai kəmuagim o niganəmtin, miakə agin.

¹² Kən əmun ekəplan netəm kəmotimis, netəm koatos nepətən asol, ne netəm əpnəpən əm. İlat rafin kotətul əupən e jea rəha kig u, kən kameg naoa mın. § Kən kameg mın naoa kit, inu naoa rəha nəmegəhən. Okehm nakilən rəha netəm kəmotimis e naoa mın u, kən kinatakil ilat kitiaħ kitiaħ o nat ilat kəmotol. ¹³ Nərpə nitəhəi təməhlman netəm kəmotimis itəhəi, kən Nəmisən ne Noanpən kəmuəhlman mın ilat, ilat kinotiet rəkis elau, kən kinatakil ilat kitiaħ kitiaħ o nat ilat kəmotol. ¹⁴ Kən kəmiləs Nəmisən ne Noanpən, kərakin-pən ilau e noanəmnamin nigəm asol. Noanəmnamin nigəm asol u, in nəmisən mau kəiu. ¹⁵ Okəmə kəsehmən nərgi suah kit e naoa rəha nəmegəhən, kən okərakin-pən in e noanəmnamin nigəm asol.

21

Jerusalem wi

¹ Kən əmun eməplan neai wi ne nətueintən wi, məto-inu neai oas ne nətueintən oas kəniakə. Kən nitəhəi təmikə mın. ² Kən əmun ekəplan taon asim rəha Uhgın, inun Jerusalem wi, tatisipər o Uhgın e nego e neai mateiuaiu-pa. Kəmol malə-malə lan tahmen e pətən itəm kəmol malə-malə kəm in məmə otuwın mehm rəhan iərman mioal marit. ³ Kən əmun ekəto nəwian asol kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig matən məmə, “!Əplan-tul Roiu əh, Uhgın tınol latuənu rəhan ilat netənim. In otətətig ilat mın, kən ilat okotuwa rəhan mın netənim. Kən Uhgın ətuatip in otətətig olat, kən in rəhalat Uhgın. ⁴ In otafəl rəkis rafin nahui nəmtilat. Nəmisən ne nasəkən ne nahməən mın okotikə. Natimnat nuwəh mın u, ilat kinotuwın rəkis, okol kəşotuwa mınən.”

⁵ Kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, təmə, “İatəuhlin natimnat mın rafin kotuwa motuwıwi.” Kən məmə, “Əte rəkis natimnat mın u, məto-inu nəghatən mın u, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən.”

⁶ Kən matig mən-ıpa mın kəm io məmə, “Kınol namnun natimnat rafin. Io Nəkətın ne Namnun.* Io nətuounən, kən io iatol namnun lan. Netənim itəm koatoaoa, io ekosipən nəhau kəm ilat, itəm okotənim məsotos-nəmtinən. Kən inun, nəmti nəhau itəm tatər matos-ıpən nəmegəhən lilin.† ⁷ Etənim itəm otətətul-ıəkis mol win e nəluaginən rəhan, io

§ 20:12: Natimnat rafin itəm netənim kəmotol, kəməte rəkis e naoa mın u.

* 21:6: Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul əupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis. † 21:6: Aes 55:1-2; Jon 4:10; 6:35; 7:37-39

ekos-ipən natımnat itəm emən-iəkis rəkis kəm in. Io ekuwa rəhan Uhgın, kən in otuwa nətik. ⁸ Məto netəm koatəgin itəm, məsotətul əskasikən e rəhalat nahatətəən, ilat kotamkimik, kən moatohamnu itəm, koatit anion əm ilat mın, moatol klefa, moatəmik nərək, motəfak kəm narmi nat mın, ne ieiueiuə mın rafın, iməlat ətuatıp un in noanəmnamın nigəm asol, tatəpien ikin. Nat u, in nampa tu nimisən.”

⁹ Kən əmun, nagelo aupən u kit tatəghat kəm io. In nagelo sepın mın u kit itəm kəmoatəmik pesın ilat sepın itəm kotərioah e namnu nalpınən ilat sepın itəm Uhgın otol kəm netəmim. In təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs iakəgətun pətan rəha Nəti Sipsip kəm ik, itəm okioal marit ilau mın.” ¹⁰ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, əmun nagelo tit-irəkis io ekian əpəh e nitot asol kit, nitot un, in ilis u ilis. Kən in təgətun kəm io Taon Asim rəha Uhgın u, Jerusalem wi, itəm təmisi-pər o Uhgın əpəh ilis e nego e neai. ¹¹ In təhag-əhag e nepətən rəha Uhgın. Tatipit-ipit tahmen e kəpiel wir kit u tiaspa, itəm talien mə kilas. ¹² Rəhan fenis təfəməh mər ilis, mitəlau e taon, ket lan ilat tuelef. Nagelo mın tuelef koatətul o ket mın u. Kəməte-pən nərği noanol rəha nenəti Isrel ilat tuelef e ket mın u. ¹³ Kən kəməte-pən nərğiləhal kisil e nıkalın pah ikin, kisil mın e nıkalın pəhap ikin, kisil e nıkalın pis ikin, kən kisil e nıkalın par ikin. ¹⁴ Nəukəti fenis e taon u kəmotətul-pər e kəpiel asol ilat tuelef. Kənu kəməte-rəkis-pən nərği tuelef aposol rəha Nəti Sipsip e kəpiel mın u.

¹⁵ Nagelo itəm tatəghat kəm io, in tatos nat kit kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o nosən mak rəha taon əh, ne ket mın ne fenis rəhan. ¹⁶ Taon u, kona lan kuwit. Mak rəha nıkalın mın rafın kotahmen-ahmen əm. Taon əh kaifəməh, kən mak rəha nıkalın mın rafın ne nəfəməhən rəhan ilat rafın tu taosen tu-hanrit-tuente kilomita. ¹⁷ Fenis u, tipik-ipik, mak rəhan tahmen e sikiste-faef mita. Nagelo əh, təmos mak lan e nolən rəha netəmim, itəm ilat koatos mak mihin e nat. ¹⁸ Fenis u, kəmol e kəpiel wir u tiaspa, kən kəmol taon e iaen u kol tatipit-ipit, in əm in əm. Kən kol u in təwir, in talien mə kilas. ¹⁹ Kəpiel mın itəm kəmiləkın nəukəti fenis lan, kəmol malə-malə elat e kəpiel wir mın. Kəmotaupən motəlın-pən kəpiel wir mın u tiaspa, kən nampa tu lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir mın u safaiə, kən nampa tri lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir mın u akat, kən nampa fo lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir mın u emeral. ²⁰ Nampa faif lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u onikis, kən nampa sikis lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u kanilian, kən nampa sepın lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u krisolait, kən nampa eit lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u malakait, nampa nain lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u topas. Kən nampa ten lan, kəmotəlın-pən kəpiel wir u kalsetoni, kən nampa lepın

lan, kəmotolin-pən kəpiel wır u takuoēs, kən nampa tuelef lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u ametis. ²¹ Ket asol mın u rəha fenis, kəmol e tuelef perel. Kəmol ket kitiah kitieh e perel[‡] kitiah kitiah. Kən suatip mın əpəh imə e taon u, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit in əm in əm, talien wır, tahmen e kilas.

²² İkin əh, eməsəplanən nimə kit okatəfak ikin kəm Uhgın, məto-inu Uhgın əm, itəm Nahgın Tepət PİK Agın, ne Nəti Sipsip, ilau nimə rəha nəfakən. ²³ Kən ikin əh, nikitəm təsuwəhən mitgar ne məwig, məto-inu nepətən əhag-əhag rəha Uhgın in tətasiğəpin rafın taon u, kənu Nəti Sipsip un, in lait rəhan. § ²⁴ Kən kantri mın e nətueintən okotaliwək e nəhag-əhagən rəhan, kən iərəməərə mın rəha nətueintən okotuwa, kən motos rəhalat nautə wır mın, motuwa e nisialiən motələhəu e taon u. ²⁵ Kisahtosig-inən rəhan ket mın nian kit, məto-inu nian lapın tikə ikin əh. ²⁶ Netəmim e kantri pisin pisin mın e nətueintən, okotos nautə wır mın rəhalat, ilat okotəmik motuwa o nisialiən, motələhəu e taon u. ²⁷ Məto natimnat mın itəm kotamkimik e niganəmti Uhgın, ne netəmim itəm koatol nat itəm tol naulisən, ne netəm koateiuə, netəm mın u okol ilat kəsotuwinən imə e taon asol u. Netəm mın əm un itəm kəməte-rəkis-pən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən itəm Nəti Sipsip tatos, ilat əm un kotitun nuwinən imə.

22

Nəhau megəh

¹ Kən nian nagelo təməgətun rəkis taon wi kəm io, kən təməgətun mın nəhau megəh kəm io itəm tətaiu. In talien talien tahmen e kilas. Tətisi-pən əpəh e jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip, ² maiu matuwın matiləs nəlugi suatip asol rəha taon u. Nig rəha nəmegəhən tatətul u e nikal-kali nəhau u, in tatoe mau tuelef e nup mın rafın, e məwig mın rafın. Kən netəmim e kantri mın rafın koatol nimalin o nol-wırən nimisən. ³ Nat tikə agın ikin əh itəm təike mos nalpinən rəha Uhgın. Kən jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip in əh-ikin əh, katuərəməərə ikin. Kən rəhan iolwək mın okotəfak kəm in. ⁴ İlat okotəplan niganəmtin,* kən okəte-pən nərgin e nipinəgilat. ⁵ Nian lapın otikə. Nikilat otəsəhtən lait kit o nasiepənən lan, kən nikilat otəsəhtən mın nəhag-əhagən rəha mitgar, məto-inu İərəməərə Uhgın in lait rəhalat. İlat okotərəməərə lilin, namnun tikə.

⁶ Kən nagelo tən-ipa kəm io məmə, “Nəghatən mın u inu, kitun nagileən elat məmə nipahrienən. İərəməərə Uhgın təmən-ipən kəm rəhan ien mın aupən natimnat mın itəm okəpanotuwa, kən in təməhl-ipən rəhan nagelo

‡ 21:21: Perel u, in kəpiel wır əpəh e niki iarou. § 21:23: Aes 60:19 * 22:4: Mat 5:8; 2 Kor 4:6

məmə otəgətun kəm rəhan iolwək mın natimnat mın itəm otəsuwəhən təike muwa.”

⁷ Kən əmun, Iesu tən-ipa kəm io məmə, “! Otətəlig-tu! ! Otəsuwəhən ekiet-arəpinə! Netəm mın u itəm kəmotaskəlim nəghatən itəm Uhgın təmən-iarəp əupən e naoa u, ilat okotatig e nəwırən pahrien.”

⁸ Io Jon, io u eməto kən məplan natimnat mın u. Kən nian eməto kən məplan rəkis ilat, kən emisin nulik e nelki nagelo itəm təmit io muwin məgətun ilat kəm io. Kən emeiuaiu, nıpinəgək taru nisip, məmə ekəfak kəm in. ⁹ Məto in tən-ipa kəm io məmə, “! Əsəfakən kəm io! Kilau min ik u iolwək mil əm rəha Uhgın, kitat piam mın u ien mın, ne netəm mın u itəm kotaskəlim nəghatən mın e naoa u. !Əfak əm kəm Uhgın!”

¹⁰ Kən in təmən-ipa kəm io məmə, “Suwaan ətainən nat kit e naoa u məmə otaskəlim təkis, məto-inu natimnat mın u, otəsuwəhən, kotiet-arəpa. ¹¹ Netəm koatol nəratən, pəs ilat kotəkəike moatol nəratən. Netəm rəhalat nətəligən tamkimik, pəs ilat kotəkəike e nətəligən tamkimik rəhalat. Məto netəm wir, pəs ilat kotəkəike e nolən ətuatip. Kən pəs netəm asim rəha Uhgın, okotətuatip nian rafin, motəkəike e nasimən rəhalat.”

¹² Kən Iesu tatig mən mın kəm io, “!Əplan-tu! !Otəsuwəhən ekimnə! Kən iatos rəhak nətouən wir kən ekos-ıpən kəm netəmim rafin u, tətəu-pən natimnat mın itəm ilat kəmotol.

¹³ Io Nəukətin ne Namnun.† Io eməupən matig, kən io oekol nammun agın. Io nətuounən, kən io iatol nammun lan.

¹⁴ Netəm itəm kotaikuas e rəhalat napən tərūən, ilat okotatig e nəwırən pahrien, məmə inu, okegəhan-in nepətən kəm ilat məmə kotun noa nig rəha nəmegəhən, kən motuwın-pən e ket mın rəha taon u. ¹⁵ Məto netəmim neen mın əh-ikin itəm okol kəsotuwamən imə. İlat u, netəm kotamkimik, ne netəm mın un itəm koatol klefa ne moatəmik nərik, ne koatit anion ilat mın, ne moatohamnu itəm, moatəfak kəm narmi nat mın, ne netəm rafin itəm kotolkeike neiueiuəən.

¹⁶ “Io Iesu, emahl-ıpinə rəhak nagelo məmə otən-iarəpinə natimnat mın u kəm niməfak mın. Io u, Nəukəti Tefit, məto Noanol mın rəhan. Io ekahmen e məhau u fetukai itəm tətasiə wir.”

¹⁷ Narmın Rəha Uhgın ilau Pətan rəha Nəti Sipsip kətuən mə, “!Wa!” Kən pəs netəm mın u kotəto, ilat mın kotən mə “!Wa!” Etəmim pah itəm tatoaoa, pəs in tuwa. Kən etəmim pah itəm in tolkeike, pəs in otənım nəhau megəh kisos-nəmtinən.‡ ¹⁸ Io Jon, iatəghat əskasik matən-ıpən kəm netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəha Uhgın itəm tətətig e naoa u. Okəmə etəmim

† 22:13: Nəghatən ətuatip u rəha Iesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul əupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol nammun lan, tahmen e A ne Z e Inglis. ‡ 22:17: Aes 55:1; Jon 7:37

kit tətü-pən atıp nəghatən kit rəhan e naoa u, Uhgın otos-ipən nalpınən mın u naoa u tatəghat-in kən mılpin-pən e nalpınən rəha etəmim u. ¹⁹ Okəmә etəmim kit tos-irəkis nəghatən neen e naoa u, Uhgın otos-irəkis nəwırən mın itəm naoa u in tatəghat-in mәмә rəha suah u. Inun, noa nig rəha nәmegəhән, kән mәsegəhan-inән mәмә otatig e taon asim əh. ²⁰ Etəmim itəm tatən-iarəp natimnat mın u, tәмә, “Əwəh, otəsuwəhən ekimnә.” !Əwəh! Wa-ta Iərәмərə Iesu. ²¹ Pəs Uhgın tawte-in nəwırən rəha Iərәмərə Iesu tuwin kəm netəmim rəhan. Pəs otol nəhlan. Əwəh.